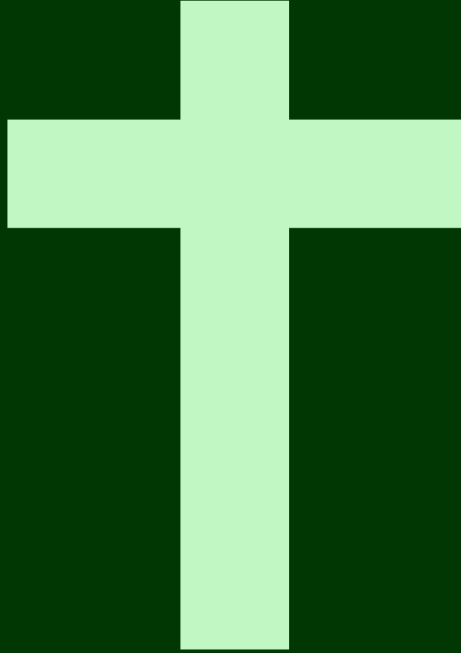

Én-la Nainá xi
kjoa ts'e
Jesucristo

New Testament in Mazatec, San Jerónimo Tecóatl Mazateco de S
Jeronimo Tecoatl; maa (MX:maa:Mazatec, San Jerónimo Tecóatl)

'Én-la Nainá xi kjoa ts'e Jesucristo
New Testament in Mazatec, San Jerónimo Tecóatl Mazateco de S Jeronimo Tecoatl; maa
(MX:maa:Mazatec, San Jerónimo Tecóatl)

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazatec, San Jerónimo Tecóatl

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazateco, San Jerónimo Tecóatl [maa], Mexico

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mazatec, San Jerónimo Tecóatl

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

9f778253-d34e-5037-af35-7bca16479aa0

Contents

San Mateo	1
San Marcos	52
San Lucas	84
San Juan	137
Hechos	177
Romanos	223
1 Corintios	243
2 Corintios	262
Gálatas	275
Efesios	283
Filipenses	290
Colosenses	295
1 Tesalonicenses	300
2 Tesalonicenses	305
1 Timoteo	308
2 Timoteo	314
Tito	318
Filemón	321
Hebreos	323
Santiago	338
1 Pedro	343
2 Pedro	349
1 Juan	353
2 Juan	359
3 Juan	360
Judas	361
Apocalipsis	363

'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskii San Mateo

Xita jchínga-la Jesucristo (Lucas 3:23-38)

¹ Jè xojoŋ xi oxkit'aà 'ín-la na'èn-jchá kjiin-la Jesucristo, xi ya inchrobàt'aà-ne tje-la David kò ts'e Abraham.

² Jè Abraham, jè komà na'èn-la xi Isaac ki'mì; kò jè Isaac, jè komà na'èn-la xi Jacob ki'mì; kò jè Jacob, jè komà na'èn-la xi Judá ki'mì, kò jñà xita 'ndse. ³ Judá, jè komà na'èn-la xi Fares kò Zara ki'mì. Kò jè nea-la, Tamar ki'mì. Jè Fares, jè komà na'èn-la xi Esrom ki'mì; kò jè Esrom, jè komà na'èn-la xi Aram ki'mì; ⁴ kò jè Aram, jè komà na'èn-la xi Aminadab ki'mì; kò jè Aminadab, jè komà na'èn-la xi Naasón ki'mì; kò jè Naasón, jè komà na'èn-la xi Salmón ki'mì; ⁵ kò jè Salmón, jè komà na'èn-la xi Booz ki'mì; kò jè nea-la Booz, Rahab ki'mì. Kò jè Booz, jè komà na'èn-la xi Obed ki'mì; kò jè nea-la Obed, Rut ki'mì. Kò jè Obed, jè komà na'èn-la xi Isaí ki'mì; ⁶ kò jè Isaí, jè komà na'èn-la xi David ki'mì xi xitaxá ítjòn tsibijna; kò jè David, jè komà na'èn-la xi Salomón ki'mì; kò jè nea-la Salomón, jè xi komà chjoón-la Urías nga sa ítjòn.

⁷ Jè Salomón, jè komà na'èn-la xi Roboam ki'mì; kò jè Roboam, jè komà na'èn-la xi Abías ki'mì; kò jè Abías, jè komà na'èn-la xi Asa ki'mì; ⁸ kò jè Asa, jè komà na'èn-la xi Josafat ki'mì; kò jè Josafat, jè komà na'èn-la xi Joram ki'mì; kò jè Joram, jè komà na'èn-la xi Uzías ki'mì; ⁹ kò jè Uzías, jè komà na'èn-la xi Jotam ki'mì; kò jè Jotam, jè komà na'èn-la xi Acáz ki'mì; kò jè Acáz, jè komà na'èn-la xi Ezequías ki'mì; ¹⁰ kò jè Ezequías, jè komà na'èn-la xi Manasés ki'mì; kò jè Manasés, jè komà na'èn-la xi Amón ki'mì; kò jè Amón, jè komà na'èn-la xi Josías ki'mì; ¹¹ kò jè Josías, jè komà na'èn-la xi Jeconías ki'mì, kò jñà xita 'ndse, k'e nga kiikò kjo'in xita Israel ján i'nde ñanda 'mì Babilonia.

¹² Xi komà iskan k'e nga jye kiikò kjo'in xita ján Babilonia, jè Jeconías, jè komà na'èn-la xi Salatiel ki'mì; kò jè Salatiel, jè komà na'èn-la xi Zorobabel ki'mì; ¹³ jè Zorobabel, jè komà na'èn-la xi Abiud ki'mì; kò jè Abiud, jè komà na'èn-la xi Eliaquim ki'mì; kò jè Eliaquim, jè komà na'èn-la xi Azor ki'mì; ¹⁴ kò jè Azor, jè komà na'èn-la xi Sadoc ki'mì; kò jè Sadoc, jè komà na'èn-la xi Aquim ki'mì; kò jè Aquim, jè komà na'èn-la xi Eliud ki'mì; ¹⁵ kò jè Eliud, jè komà na'èn-la xi Eleazar ki'mì; kò jè Eleazar, jè komà na'èn-la xi Matán ki'mì; kò jè Matán, jè komà na'èn-la xi Jacob ki'mì; ¹⁶ kò jè Jacob, jè komà na'èn-la José. Kò José, jè xi x'in-la komà María; kò jè María, nea-laá komà Jesús xi Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá].

¹⁷ Ngats'ii xita jchínga-la Jesús, teñijòn skò ma-ne xi inchrobàt'aà-ne ts'e Abraham skanda David. Kò jñà xita jchínga-la Jesús xi inchrobàt'aà-ne ts'e David skanda k'e nga kiikò kjo'in jñà xita Israel ján i'nde ñanda 'mì Babilonia, tikoáá teñijòn skò ma-ne. Kò ngui teñijòn skò ma-ne skanda k'e kits'iin xi Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá].

Kii komà k'e nga kits'iin Jesucristo (Lucas 2:1-7)

¹⁸ K'e nga kits'iin Jesucristo kiís'ín komà: María xi nea-la Jesús kò José jñà títsajna'ño-la xíkjin nga kixan. K'e nga tikj'e è bitsajnakò xíkjin, María ki'ya-la nga ki'ndí 'ya xi ít'aà ts'e nga'ño-la Inima Tsjeè-la Nainá. ¹⁹ José, xi x'in-la komà, nga xita kixi-né, majin-la nga kjosobà tsjá-la jè María, kisikítsjeèn nga tà siikijna-ne chjoón jè, kò mì yá xita kji'nchré. ²⁰ K'e nga k'oas'ín tísíkijsjeèn jñà kjoa koi, jngoò àkjale-la Nainá tsohókò inga nijña. Kitsò-la:

—José, xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la David, kì tsakjoòn-jèn nga bijnakoi María xi chjoón-lè koma, jè ki'ndí xi 'ya, nga'ño ts'e Inima Tsjeè-la Nainá-né. ²¹ S'eé jngoò-la ki'ndí x'in, kò 'ín-la Jesús k'oín. Koií k'oas'ín k'oín-ne nga jè kochrjetji naxandá-la xi kjoa ts'e jé-la.

²² Ngats'ii kjoa koi, k'oaa s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò Nainá xi it'aà ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá kjòtsee nga kitsò:

²³ Jngoò chjoón xongó, ki'ndí k'oa kò k'oeè jngoò ki'ndí x'in xi Emanuel k'oín 'ín-la.

Jè 'ín xi Emanuel tsò, Nainá tijnako-ná tsòyaá-ne.

²⁴ K'e nga jaá-la José, k'oaa s'ín kis'iin koni s'ín kitsò-la àkjale-la Nainá, kiskoétjò María kò chixàn-kò. ²⁵ Tanga mikii tsoyijòkò xikjín skanda k'e-né nga kits'iin ki'ndítjòn-la María. Kò k'oaa s'ín tsibít'aà 'ín-la nga Jesús ki'mì.

2

Kiis'ín komà nga ijchò katsejèn-la Jesús jña xita xi 'ño tjin-la kjoachjine

¹ Jesús kits'iin ya naxandá xi 'mì Belén, nangui xi chja-ne Judea, k'e nga xitaxá ítjòn tjna xi 'mì Herodes ya i'nde jè. Ijchò ján Jerusalén, xi naxandá sko-la Judea, xita xi 'ño tjin-la kjoachjine, xi inchrobà-ne ñánda bitjokàtji-ne ts'oi ² nga kjònangui. Kitsò:

—¿Ñánda tjna xitaxá ítjòn-la ts'e xita judío xi jye kits'iin? Ki'yaá jngoò-jen ni'ño ján ñánda bitjokàtji-ne ts'oi xi tsakó nga jye kits'iin. Kò ngajen koií xá kjoj-najen nga jchaxkón-jen.

³ K'e nga kii'nchré Herodes xi xitaxá ítjòn tjna, tà kitsakjòn-né kò ngats'ii xita naxandá Jerusalén. ⁴ Jè xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes, kiichja-la ngats'ii xita sko-la no'miì kò xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés; kiskònangui-la ñánda jts'ín xi Cristo, [jè xita xi xò sikkasén-ne Nainá]. ⁵ Jña xita koi kitsò-la:

—Yaá Belén, naxandá xi chja-ne Judea. K'oaa s'ín tíchja xojon xi kiskii jña xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

⁶ Jño xi xita Belén 'mì-nò, xi nangui Judá nokjoà-nò, ngàsòn chji-la naxandá-nò koni jña naxandá ítjòn-la nangui Judá, nga yaá kitjoiin jngoò xitaxá ítjòn xi sikkinda naxandá-na Israel.

⁷ Jè xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes, kiichja'ma-la jña xita xi 'ño tjin-la kjochjine nga kiskònangui-la mé naxrjein-ne nga kijtsee ni'ño. ⁸ K'eé kiskasén ján Belén; kitsò-la:

—Tanguio ján, koa ndaà chjinanguio xi it'aà ts'e ki'ndí jè. K'e nga sakò-nò, tikí'nchré-ná mé-ne tikoà kjián katsejèn-la nga skoexkoán koà jeya sikkjna.

⁹ K'e nga jye kii'nchré xita xi 'ño tjin-la kjoachjine koni s'ín kitsò Herodes, k'eé kii xita koi kò jè ni'ño xi kijtsee ñánda bitjokàtji-ne ts'oi k'oaa s'ín kii ítjòn-la skanda ijchò ñánda tjna ki'ndí jè, kò yaá tsasjna jè ni'ño. ¹⁰ Jña xita xi 'ño tjin-la kjoachjine k'e nga kijtsee ni'ño jè, taxki tsjaá komà-la. ¹¹ K'e nga jahas'en ni'ya jña xita koi, kijtsee ki'ndí kò nea-la María. K'eé chincha-xkó'nchit'aà-la jè ki'ndí kò kijtseexon; jeya kiskikjna. Ikjoàn kiskix'a kaxa-la kò kitsjaà-la ton oro, kò chrjongó-la Nainá kò xkii xi 'ño ndaà jne xi 'mì mirra. ¹² Nga komà iskan kits'ii-la nijña xita xi 'ño tjin-la kjoachjine nga mì tì k'oaa s'ín ndiyá kjoj-ne ñánda tjna Herodes. Xin ndiyá kii-ne nangui-la.

K'e nga jña xita jchinga-la Jesús kii kò ján nangui Egipto

¹³ K'e nga jye kii-ne jña xita xi 'ño tjin-la kjoachjine, jngoò àkjale-la Nainá kisiniijná-la José, kitsò-la:

—Tisitjin; chjoí jè ki'ndí kò nea-la; t'in ján nangui Egipto; yaá tjini skanda k'e 'an koxán-lè. Nga jè Herodes xi xitaxá ítjòn tjna, kohótsji ki'ndí jè nga mejèn-la nga sikk'en.

¹⁴ K'eé tsasitjen José, k'e nga nitjen kiskoé jè ki'ndí kò nea-la nga kii ján nangui Egipto.

¹⁵ Yaá tsibitsajna skanda k'e nga k'en Herodes. K'oaa s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò Nainá xi it'aà ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò: “Ya nangui Egipto kichja-la ki'ndí-na.”

K'e nga kinik'en ndí ixti x'in

¹⁶ K'e nga kijtsee jè Herodes nga jñà xità xi 'ño tjín-la kjoachjine kiskoònachan-la, tsí jti komà-la. Ikjoàn kitsjaà okixi nga sikk'en yije ndí ixti x'in xi jò nó tjín-la kò ngats'ìi xi isa ki'ndí isa kóhokji ján naxandá Belén, kò ya naxandá indi-la koni s'in jye kisijiin-la mé nachrjein-ne nga kijtsee ni'ño jñà xità xi 'ño tjín-la kjoachjine. ¹⁷ K'oaá s'in tsitasòn 'én xi kitsò Jeremías, xità xi kùchja ngajo-la Nainá, nga kitsò:

¹⁸ Ya i'nde Ramá kina'ya jngoò-la xità xi tísikájno kò 'ño tikjindáya kò títiné; jè chjoón Raquel xi tikjindáyaakeè ndí ixti-la, nga mìkiù majehikon inima-la nga jye k'en ixti-la.

¹⁹ K'e nga jye k'en Herodes, xi xitaxá ítjòn tjína, jngoò àkjale-la Nainá kisìnijñá-la José ján Egipto. Kitsò-la:

²⁰ —Tísitjijn, chjoí ki'ndí jè kò nea-la. T'in ijngoò k'a-ne nangui Israel. Jyeé k'en jñà xità xi tjín-ne nga mejèn-la sikk'en ki'ndí jè.

²¹ K'ee tsasítjen José, kùko-ne ki'ndí jè kò nea-la ya nangui Israel. ²² Tanga k'e nga kù'nchré José nga jè tíhotíxoma jè xi 'mì Arquelao ya nangui Judea, nga jè tjína ngajo-la na'èn-la Herodes, José kitsakjòn-né; mì k'oaá s'in kù. Ján kù i'nde ñánda 'mì Galilea nga k'oaá s'in kis'enojmíya-la inga nijñá. ²³ K'e nga ijchò i'nde jè, yaá tsibítsajna ya naxandá xi 'mì Nazaret. K'oaá s'in komà mé-ne nga tsitasòn koni s'in kitsò jñà xità xi kùchja ngajo-la Nainá, nga jè Jesús xità Nazaret k'oin.

3

*'Én xi kùchja Juan xi kis'iin bautizar xità
(Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-9, 15-17; Juan 1:19-28)*

¹ Jñà nachrjein koi j'ii Juan xi kis'iin bautizar xità ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn, nangui xi chja-ne Judea, nga kisika'bí 'én-la Nainá, ² kitsò:

—Tikájno jé-nò, kù tì jé binchaàtsji-nò nga jyeé kjòchrañàt'aà-nò nachrjein nga jchaa kó s'in otíxoma jè xi ngajmù nchrobá-ne.

³ Jè Isaías, xità xi kùchja ngajo-la Nainá, k'oaá s'in kiskù xojoñ-la xi it'aà ts'e Juan nga kitsò:

Na'ya-la jta-la jngoò xità xi 'ño chja ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn, nga tsò:

“Tjandaà ndiyá-la Nainá ya jjiin inima-nò; kixi tikijna koni jngoò ndiyá ñánda kojmeèya Na'èn-ná.”

⁴ Nikje xi tsohòkjá Juan, tsja-la cho camello-né; kò jngoò sincho chrjoa tsibíkjá ndáyá-la. Koá jñà tsojmì xi kiskine, cho langosta-né kò tsjén-la cho cera xi tjín jjiin ijñá.

⁵ Ijchò 'nchré-la xità xi inchrobà-ne Jerusalén, kò nga kijndà nangui Judea kò ngats'ìi naxandá xi ya chrañàt'aà-la xajngá nandá Jordán. ⁶ K'e nga jye tsafátakòn jé-la jñà xità, Juan, ikjoàn kis'iin bautizar ya xajngá nandá Jordán.

⁷ K'e nga kijtsee Juan nga kjìn xità fariseo kò xità saduceo j'ii nga koma bautizar, kitsò-la:

—jñò, k'oaá s'in ngaya-nò koni tsà tje-la ye! ¿Yá xi okitsò-nò nga kìnchat'aàxìn-là jè kjo'in xi nchrobá machrañàt'aà-nò? ⁸ Ndaà tjín kjoa xi t'een nga ndaà kàta'ya-nò nga jyeé kinikájno jé-nò nga mì tì jé binchaàtsji-nò. ⁹ Kì k'oaá s'in nìkìtsjeèn jjiin inima-nò nga bixón: “Ngajen, [mìkiù s'e-najen kjo'in nga] yaá inchrobàt'aà-najen tje-la Abraham.” K'oaá xan-nò, Nainá, skanda jñà ndajo koma-la sikkjatjia-la nga ixti-la Abraham koma.

¹⁰ Jè kichayá jyeé kjijnandaà nga kotesòn yá; ngats'ìi yá xi 'mì ndaà toò ojà-la, skanda kò ima-la, jtìsòn-né, ikjoàn sìnchájiin ni'ín nga kitì. ¹¹ Xi okixi, 'an koo nandá s'iin-nò bautizar, mé-ne nga sikkájnoò jé-nò kò mì tì jé kìnchátsji-nò. Tanga jè xi nchrobátjinguina s'iin-nò bautizar kò Inima Tsjeè-la Nainá koá kò ni'ín. Isaá tjín-la nga'ño mì k'oaá-ne 'an.

Skanda mìkì tǐ'nde-nà nga 'an kǐkoàa xojté-là. ¹² Jyeé kjinaya tsja jè pala nga siìtsjèè tjé-là trigo. Kìnchàxkó trigo ya ìya ni'nga; kò jè tjé paja kìnchàjìin ni'ìn ñánda nga mìkì bits'o nǐta mé nàchrjein-ne.

K'oaá s'ín komà nga komà bautizar Jesús

(Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22)

¹³ Jesús j'ii-ne Galilea ya xajngá nandá Jordán nga mejèn-là nga jè Juan s'iin bautizar Jesús. ¹⁴ Tanga jè Juan k'e nga sa ítjòn mìkì kòkjeiín-là, kitsò-là Jesús:

—'Aán xi mochjeén-na nga jí s'een-ná bautizar, tanga ngaji, ta saá 'an f'iichòn-ná.

¹⁵ K'eé kitsò Jesús:

—Tjii-lè kjondaà, t'een-ná bautizar mé-ne nga k'oas'ín sikitasoán kjotíxoma-là Nainá.

K'eé kòkjeiín-là Juan. ¹⁶ K'e nga jye komà bautizar Jesús, k'e nga jye itjojìin-ne nandá, ìkjoàn kitáx'a-là ngajmii, kò jè Jesús kijtseè Inima Tsjeè-là Nainá xi inchrobàjen-ne ngajmii, koni kji nise paloma kji; yaá kiskaàsòn-là Jesús. ¹⁷ K'eé kina'ya jngoò-là 'én xi ngajmii inchrobà-ne xi kitsò:

—Jè jèè xi ki'ndí-nà xan-là xi 'ño matsjake; tsja tjín-là takoàn it'aà ts'e.

4

K'e nga jè xita neí kiskoòt'aà Jesús

(Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13)

¹ Jè Inima Tsjeè-là Nainá kiiko Jesús jngoò i'nde it'aà xìn nga jè xita neí skót'aà nga mejèn-là nga kátátsji jé.

² Ichán nàchrjein kò ichán nǐtjen tsibijnachjan Jesús kò k'e nga koma iskan jye kjòhojò-là. ³ Jè xita neí xi ma-là konàchan ijchò kasit'aà chraña-là ñánda tíjna Jesús, kitsò-là:

—Tsà kixí kjoa nga ngaji xi Ki'ndí-là Nainá 'mì-lè, tjii-là okixi jña ndajo koi nga inchrájin kátama.

⁴ Tanga Jesús kitsò-là:

—Tjít'aà Xojon-là Nainá, nga tsò: “Mìtsà tà koi tsojmì xi ma chine kítsakon-ne xita, tikoáá kítsakon-ne nga yije 'én xi chja Nainá.”

⁵ Jè xita neí kiiko Jesús ya Naxandá-là Nainá xi xó kitjaàjìin-ne [ñánda 'mì Jerusalén]; kisikíjnasòn ingo ítjòn ñánda isa 'nga kji. ⁶ Kitsò-là:

—Tsà kixí kjoa nga jí xi Ki'ndí-là Nainá 'mì-lè, tìkatjengui yijo-lè, nga k'oaá s'ín tjít'aà Xojon-là Nainá nga tsò:

Nainá koií xá-là àkjale-là it'aà tsiji,

nga kò tsja tsoba'ño-lè,

mé-ne nga nǐjngoò ndajo satíngui-ne ndsokoiì.

⁷ Jesús kitsò-là:

—Tikoáá tjít'aà Xojon-là Nainá, nga tsò: “Kì k'oaá s'ín chít'iì Nà'èn-ná xi Nainá.”

⁸ Ìjngoò k'a jè xita neí kiiko Jesús isòn nindoò xi 'ño 'nga kji, koa tsakó yije-là ngats'ii naxandá xi tjín isò'nde kò kjoajeya-là jña naxandá. ⁹ Kitsò-là:

—Nga jí tsjaà yije-lè naxandá koi, tsà kosixkó'nchit'aà-ná kò jeya sikíjna-ná.

¹⁰ K'eé kitsò Jesús:

—Tixín xita neí, tìsit'aàxìn-ná. Nga k'oaá s'ín tjít'aà Xojon-là Nainá nga tsò: “Jeya tìkíjni Nà'èn-ná xi Nainá 'mì-là; tà jè tajngoò tìkitasòn-là.”

¹¹ K'eé kii jè xita neí, tsasit'aàxìn-là Jesús. Ìkjoàn ijchò àkjale-là Nainá xi kisis'in-là Jesús.

Kii komà nga kii síxájìin-là xita Galilea Jesús

(Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15)

¹² K'e nga kii'nchré Jesús nga jè Juan xi kis'iin bautizar xita ndayá tíjna'ya, kii ìjngoò k'a-ne ya i'nde-là ñánda 'mì Galilea. ¹³ Tanga mì ya tsibìjna ñánda 'mì Nazaret; ján kii

kíjna ñánda 'mì Capernaum, jngoò naxandá xi kijnandiì ndáchikon ya i'nde xi chja-ne Zabulón kọ Neftalí. ¹⁴ K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne 'én xi kiskiì Isaiás xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

¹⁵ Jè nangui xi ts'e Zabulón kọ jè nangui xi ts'e Neftalí, ya ndiyá xi fi indiì ndáchikon, ján xijngoaà xajngá nandá Jordán ya nangui Galilea, ñánda tjin xi mìtsà xita judío.

¹⁶ Jña xita naxandá koi xi tjiñò kjohítsjeèn-la, kijtseè jngoò ni'ín xi 'ñó tse kji, koa jña xita xi ya tjimaya ndiyá-la kjoabiyaà, kjohiseèn kjohítsjeèn-la.

¹⁷ K'eé tsibíts'ia Jesús nga kiichjaya 'én ndaà-la Nainá. Kitsò:

—Tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò nga jyeé kjòchrañàt'aà-nò nàchrjein nga jchaa kós'ín otixoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

Kíi kis'ìn Jesús nga ñijòn xita kiichja-la xi ma-la sík'en tìn
(*Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11*)

¹⁸ K'e nga tifa Jesús ya indiì ndáchikon ts'e Galilea, kijtseè jò xita xi 'ndse ma, jngoò xi 'mì Simón kọ tijè-ne xi 'mì Pedro, kọ xi ijngoò, jè xi 'mì Andrés. Jña xita koi xi sík'en tìn. K'e nga nchisíkatjen-jìin-ndá na'ya-la, ¹⁹ Jesús kitsò-la:

—Nchrohótjngui-ná, 'aán tsjaà-nò xá nga kíxkóya xita xi 'an kjit'aà-na koni s'ín maxkóya tìn.

²⁰ Jña xita koi ñitoón kisikájna na'ya-la nga kiitjngui-la Jesús.

²¹ Isa xijngoaà isa Jesús kijtseè ngui jò xita xi tikoá 'ndse ma-ne; jngoò xi 'mì Jacobo, kọ xi ijngoò, Juan 'mì; ixti-la Zebedeo. Yaá títsaya chitso kọ na'èn-la. Nchibíndaàya jña na'ya-la. Jesús kiichja-la nga jña kojmeikọ. ²² Xita koi ñitoón kisikájna chitso-la kọ na'èn-la nga kiitjngui-la Jesús.

Kíi kis'ìn Jesús nga kjin xita tsakóya-la
(*Lucas 6:17-19*)

²³ Jesús tsajmeè kóhokji nangui Galilea, tsakóya 'én-la Nainá ya ni'ya ingo sinagoga nga íjngó íjngó naxandá. Kiichjaya 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otixoma Nainá; tikoá kisindaà-ne ngats'ii ch'in xi tjin-la xita nga xki xi ján ijòjno ijòt'aà yijo-la. ²⁴ Kina'yà-la Jesús kóhokji ya i'nde ñánda 'mì Siria, koa j'ikọ-la xita xk'én xi kjin skaya ch'in tjin-la, jña xi ijòjno ijòt'aà yijo-la kọ xita xi ch'in nejí tjiin inima-la, kọ tjin xi ch'in biyaaxín tjin-la, kọ xita xi mì kì ndaà ma síhinyá yijo-la. Jesús kisindaà-ne ngats'ii xita koi. ²⁵ Kjin xita xi ya i'nde-la Galilea kiitjngui-la, kọ jña xita naxandá xi te ma-ne (xi 'mì Decápolis), kọ jña xita naxandá Jerusalén kọ naxandá xi i'nga xi ya chja-ne nangui Judea, kọ xi chja-ne xijngoaà xajngá nandá Jordán.

5

Kíi kitsò Jesús nga kiichjaya ya isò'nga nindoò

¹ Jesús, k'e nga kijtseè ngats'ii xita xi kjin ma-ne, kiimijìn-jno ya isò'nga nindoò koa yaá tsibìjna. Jña xita xi kota'yàt'aà-la ijchò kinchat'aà-la. ² Jesús k'eé tsakóya-la kitsò-la:

Kjondaà xi sakó-la jña xita k'e nga mé kjoa títsajiin
(*Lucas 6:20-23*)

³ —Mé tà ndaà-la jña xita xi machiya-la nga mochjeèn-la kjondaà-la Nainá; xita koi, jyeé ts'e ngats'ii kjondaà xi tjin ya ñánda tíhotixoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

⁴ Mé tà ndaà-la jña xita xi kjindáya; Nainá sùjetakòn-né.

⁵ Mé tà ndaà-la jña xita xi indaàjìn tjin inima-la; jña tjoé-la nangui xi Nainá jye k'oas'ín kitsò nga jña tsjá kjotjò-la.

6 'Mé tà ndaà-la jñà xita xi 'ñó mejèn-la nga kitasòn xi kjoa kixi xi Nainá síjé; Nainá kosiko nga kitasòn kjoa koi.

7 'Mé tà ndaà-la jñà xita xi mahimakeè xita xi kj'eí; Nainá kohimakeè ngajo-ne jñà xita koi.

8 'Mé tà ndaà-la jñà xita xi tsjeè tjín inima-la; jñà xita koi, jñà-né xi skoexkon Nainá.

9 'Mé tà ndaà-la jñà xita xi síkijna'nchán kjoa; Nainá ki'ndí-laá kitso-la.

10 'Mé tà ndaà-la jñà xita xi kjo'in tjín-la nga fitjngui kondra-la xita, koi kjoa-la nga ndaà síkitasòn xi kjoakixi. Xita koi, jyeé ts'e ngats'iì kjondaà xi tjín ya ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne.

11 'Mé tà ndaà-nò k'e nga jñà xita ch'o kitso-nò nga kotít'aà-nò ko k'e nga ch'o sílko-nò, ko k'e nga 'én ndiso tsját'in-nò xi kjoa ts'an. ¹² Tsja t'è-là inima-nò, koa tsja t'è-là takòn. Jñò, tseè kjondaà tjoé-nò ján ngajmii. Mìtsà tà jñò xi otíniko-nò. K'oaá tìs'ín kiniko jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá xi chinchima ítjòn-nò.

*Kiis'ín kochjeén naxa ko ni'ín xi tjín isò'nde
(Marcos 9:50; Lucas 14:34-35)*

13 Jñò, k'oaá s'ín ngaya-nò koni tsà naxa xi mochjeén-la xita isò'nde. Tanga tsà jè naxa mì tì kiì sìjnchra-ne tsojmì, ¿kó tìs'ín kochjeén-ne? Mì tì mé chjí-la; xíteèn-ne ko yaá kinchanè xita.

14 Jñò, k'oaá s'ín ngaya-nò koni tsà ni'ín xi mochjeén-la xita isò'nde. Tsà jngoò naxandá xi isò'nga nindoò kijna, mìkiì koma kijna'ma. ¹⁵ K'e nga jngoò ni'ín sit'aí, mìtsà ya sìjngui kaxa. Yaá sìjna ñánda 'nga choòn, mé-ne nga kohiseèn yije-la xita xi títsajmaya ni'ya. ¹⁶ Koni ni'ín xi síhiseèn-la xita, k'oaá s'ín ndaà tijchá yijo-nò nguixkon xita xi kj'eí, mé-ne jñà xita koi, jeya síkijna Na'èn-nò xi Nainá xi tíjna ngajmii k'e nga skoe-nò nga ndaà titsa'nè.

Kiis'ín tsakóya Jesús it'aà ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés

17 Jñò, k'oaá s'ín níkìtsjeèn: mìtsà koi xá j'i-na 'an nga kochrjekànguia jè kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés ko jè xi tsakóya xita xi kiichja ngajo-la Nainá. Tà saá j'i sìjngoò-ná 'én xi tjít'aà kjotíxoma. ¹⁸ Okixí xi xan-nò, koni tjín naxrjein kájna-isa isò'nde ko ngajmii, nímé xi tjáxin-la jè kjotíxoma, nijngoò punto ko nijngoò letra tjáxin-la, skanda kóni nga kojngoò yije kjoa xi tjít'aà kjotíxoma. ¹⁹ Jè xita xi mìkiì síkitasòn koni s'ín tíchja kjotíxoma, nas'ín 'ñó chiba tíchja, ko k'oaá s'ín okóya-la xita, k'oaá tìs'ín 'ñó chiba jcha-la ya ijii naxandá xi jè otíxoma-la xi ngajmii nchrobá-ne. Ko jè xita xi síkitasòn kjotíxoma-la Nainá ko k'oaas'ín okóya-la xita xi kj'eí, jè xita jè, jè xi 'ñó 'nga kájna ya ijii naxandá xi jè otíxoma-la xi ngajmii nchrobá-ne. ²⁰ Okixí xi xan-nò, tsà mìkiì isa ndaà síkitasòn kjoakixi koni jñà xita fariseo ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mìkiì kitjás'en-jñoò ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne.

*Kiis'ín tjín it'aà ts'e kjoajti
(Lucas 12:57-59)*

21 Jñò jye kina'ya koni s'ín ki'mì-la jñà xita jchínga-nò: “Kì xita nìk'eèn; nita yá-ne xi xita síik'en, kjo'in s'e-la.” ²² Tanga 'an k'oaá xan-nò, tsà jngoò xita xi kojtikeyè 'ndse, s'eé-la kjo'in. Jè xi ch'o kitso-la 'ndse, xitaxá tsjá-la kjo'in. Ko jè xi 'ndse kitso-la: “Ngaji nímé chjí-lè”, ok'in-la nga ján kjoì ijii ni'ín ts'e i'nde kjo'in.

23 Tsà k'e nga kikoì tsojmì kjotjò-lè nga Nainá k'oi-la ya i'nde tsjeè-la, koa ya koìtsjeèn-lè nga jè 'ndsì tjín-la kondra tsiji, ²⁴ tikítsajnei tsojmì kjotjò-lè ya i'nde tsjeè, ikjoàn tikìtsi'ba-la 'ndsì koa k'eé koma síkítsajnei tsojmì-lè.

25 Tsà tjín xita xi kohòngui-lè nga kjiko-lè ni'ya osen, k'e nga tjaàya ndiyá, nitoón jchibandaà-nò, mé-ne nga mì ya kjiko-lè nguixkon xitaxá, ko jè xitaxá mì ya tsjá-la kinda jñà policia nga mì ndayá kjiko-lè. ²⁶ Okixí xi xan-lè, mì tì kiì koma kitjoo-ne ndayá skanda k'e nga kichjítjì yijo-lè nga yije xi sìjé-lè xitaxá.

Kiis'ín tjin ts'e kjoa chijngui

²⁷ Jñò, jye kina'yà koni s'ín ki'mì-nò kjòtseé: “Kì kjoa chijngui 'nè.” ²⁸ Tanga 'an k'oaá xan-nò, nita yá-ne xi kotsejèn-jno jngoò chjoón nga fahajin-la, jye kjoa chijngui tís'ín koni títso inima-la.

²⁹ Tsà jñà xkoòn kixi ótsji jé-nò, tinachrjeè; kjiin tikatsjoò. İsaá ndaà-ne tsà chija jngoò xkoòn mì k'oaá-ne tsà ya kixojin yiye yijo-nò ya jjiin ni'ín ya i'nde kjo'in. ³⁰ Tsà jñà ndseji kixi ótsji jé-nò, tichátjòn; kjiin tikatsjoò. İsaá ndaà-ne tsà chija jngoò ndseji mì k'oaá-ne tsà ján kjoj yijo-nò jjiin ni'ín ya i'nde kjo'in.

Kiis'ín tjin kjotixoma it'aà ts'e xita xi tsjeiin xikjin
(Mateo 19:9; Marcos 10:11-12; Lucas 16:18)

³¹ 'K'oaá tís'ín kis'enojmi kjòtseé, nita yá xita-ne xi mejèn-la tsjin chjoón-la, itjòn tjámil nga xojon xi tsjeiin-ne xikjin xita. ³² Tanga 'an k'oaá xan-nò: tsà jngoò xita x'in xi tsjin chjoón-la, tsà mitsà kjoa chijngui tís'ín jè chjoón, jè x'in-la tibat'in-la nga kjoa chijngui katas'ín chjoón. Jè chjoón, k'e nga kixan jngoò k'a-ne, jè x'in xi kixan-ko, tikoá jye kjoa chijngui tís'ín.

Kiis'ín tjin it'aà ts'e 'én xi nokjoá nga Nainá tibeè

³³ Tikoá jye kina'yà koni s'ín ki'mì-la jñà xita jchínga-ná: “K'e nga bixón: tibeè Nainá, kì chonachan-jèn, tikitason 'én-nò.” ³⁴ Tanga 'an k'oaá xan-nò: K'e nga 'bioò 'én-nò, jngoò k'aá kì yá xi nikjna itjòn. Kì k'oas'ín bixón: “Tibeè ngajmiì.” Nga jè ngajmiì, jè ixile kjotixoma-la Nainá. ³⁵ Tikoá kì bixón-jèn: “Tibeè isò'nde”, nga jè nangui, yaá nchason ndsoko Nainá. Tikoá kì bixón-jèn: “Tibeè naxandá Jerusalén”, nga jè naxandá jè, ts'eé Xitaxá Itjòn xi Nainá. ³⁶ Tikoá kì skoò nikjna itjòn k'e nga mé 'én xi 'bioò. Nga mìkii koma-nò nga sijmà o sichroba jngoò tsja skoò. ³⁷ Tà k'oaá s'ín tinókjoa “jon”, o xi “majin”. Jñà 'én xi kjisòn, yaá nchrobá-ne it'aà ts'e xita neii.

Kiis'ín tikoo jñà xita xi ch'o síko-nò
(Lucas 6:29-30)

³⁸ Jye kina'yà koni s'ín ki'mì-nò kjòtseé: “Tsà yá xi kochrje jngoò xkoiin, tinachrjeè ngajo-ne ts'e. Kò tsà yá xi skoetoòn-lè nga skónájen jngoò ni'noi, chjinájen ngajo-ne ts'e.” ³⁹ Tanga 'an, k'oaá xan-nò: Tikjeiin-la xita ts'en. Tsà jngoò xita xi sijts'in-t'aà kjioòn kixi, tikoá tji-là xi ngobà nga kàt'eé-la. ⁴⁰ Tsà jngoò xita kohongui-nò nga mejèn-la skoé nachro-nò, tikoá tji-là nachrokisòn-nò nga kàtakjoé. ⁴¹ Tsà jngoò xita xi kjò'ño s'in-nò nga sijkajen jngoò hora-nò ch'á-la nga onguiko-là, jò hora isa kjiin tanguiko-là. ⁴² Tsà yá xita xi sijé-nò tsojmi, tji-là; kò tsà jngoò xita xi mejèn-la skiñat'aà-nò tsojmi, kì 'mì-là: mìkii koma.

Kó s'ín sikoo jñà xita xi majtikeè-nò
(Lucas 6:27-28, 32-36)

⁴³ Tikoá jye kina'yà koni ki'mì-nò kjòtseé: “Titsjacha xita xinguiòo kò tijticha kondra-nò.” ⁴⁴ Tanga 'an k'oaá xan-nò: Titsjacha jñà xi kondra-nò, tichikon-t'ioòn jñà xi chja'on-ko-nò, ndaà tikoo jñà xi jtikeè-nò, titsibatjiò jñà xi ch'o tsò-nò kò jñà xi ch'o síko-nò. ⁴⁵ Tsà k'oas'ín s'eén, ki'ndí-la Nainá xi tjina ngajmiì koma; Nainá síhiseèn-la ndobá-la ts'oi xita xi ndaà kò xi mì kì ndaà; tikoá Nainá sík'a-la jtsi jñà xita kixi kò xi mitsà xita kixi. ⁴⁶ Jñò, tsà tà jñà matsjacha xita xi matsjakeè-nò, ni mé kjondaà xi s'e-nò; nga k'oaá tís'ín jñà xita xi síkíhjtji tsojmi ts'e Roma. ⁴⁷ Tsà tà jñà xita xinguiòo xi 'ndse chiba sixat'aà, ¿a k'oaá ma-nò nga 'ño ndaà titsa'nè?; nga tikoá jñà xita xi mìkii beèxkon Nainá, k'oaá tís'ín. ⁴⁸ Jñò, ngui kjoakixii t'een, koni jè Na'èn-ná xi tjina ngajmiì nga ngui kjoakixii s'ín.

6

Kiis'in t'een k'e nga k'oi-là kjondaà xita

¹ 'K'e nga ndaà tjin kjoa xi 'nè, tikindako-nò yijo-nò; kì tà k'eé k'oa 'nè k'e nga nguixkon xita, tsà tà jè xi mejèn-nò nga skoe-nò xita xi k'ejí. Tsà k'oas'in s'een, Na'en-ná xi tjna ngajmii mikii slichikon-t'in-nò. ² K'e nga jngoò kjondaà k'oi-là xita ima, kì kii bènojmi-là ngats'iì xita xi k'ejí, koni s'in xita xi jò isén tjin-la ya ni'ya ingo sinagoga ko ya ndiyá nga tsjá kjotjò-la tsojmi xita; tà jé xi mejèn-la nga skoe yije xita. Tanga okixií xi xan-nò, jña xita xi k'oas'in s'in, jyeé tjin-la chjí-la [nga nguixkon xita. Mi ti mé slichikon-t'in-ne Nainá.] ³ K'e nga tsà tsojmi k'oi kjotjò-la xita ima, mochjeén-né nga mì yá xita xi skoe; ni jè skoe xi 'ño amigo chibá. ⁴ Tjà'ma-là jè kjondaà-nò; k'e nga jè Na'en-ná skoe jè xi kjoa'ma, jè tsjá-nò chjí-nò.

*Kiis'in t'een k'e nga bitsi'ba-lá Nainá**(Lucas 11:2-4)*

⁵ 'K'e nga bitsi'ba, kì k'oaá 'nè koni s'in xita xi jò isén tjin-la. Jña xita koi, k'e nga bitsi'ba-la Nainá, tsjakeè-né nga bincha kixi ya ni'ya ingo sinagoga ko ya chrjangui-la nditsin ñánda kjin xita kotsejèn-la nga Nainá bitsi'ba-la. Xi okixi k'oaá xan-nò, jña xita koi, jyeé tjin-la chjí-la [nga nguixkon xita. Mi ti mé slichikon-t'in-ne Nainá.] ⁶ Tanga k'e nga mejèn-lè nga kítsi'ba-la Na'en-ná, titjás'iin ni'ya-lè, tichjoì xotjoa-la ni'ya-lè, ikjoàn tijé-la kjondaà-la Na'en-ná xi ya tajngoò tjna'mako-lè. Jè Na'en-ná tsjá-lè chjí-lè nga jè tíbeè xi kjoa'ma.

⁷ 'K'e nga bitsi'ba, kì taxki kjin 'én nokjoà, koni s'in xita xi mikii beèxkon Nainá. K'oaá s'in síktsjeèn nga kjin 'én kichja-la Nainá, isaá ndaà kji'nchré-la. ⁸ Kì k'oaá 'nè koni s'in jña xita koi; jè Na'en-ná jye tjiin-la mé xi mochjeén-nò k'e nga tikj'eè nijét'aà-là. ⁹ K'e nga bitsi'ba, kiis'in tinókjoaa:

Na'en-najen xi tijni ngajmii,
kátayaxkón-la kjoajeya-lè nga tsjeè tijni.

¹⁰ Kàtjanchrobá kjotixoma-lè,
k'oas'in kàtama i it'aà nangui koni s'in mejèn-lè nga koma,
koni s'in ma ján ngajmii.

¹¹ Tjiì-nájen i'nde jè niño xi mochjeén-najen nga nachrjein inchiòn.

¹² Tijchàat'aà-nájen jé-najen koni s'in nijchàat'aà-lajen jña xita xi ch'o síko-najen.

¹³ Kì kii bìl'ndi yá xi mejèn-la nga kot'aà-najen nga kinchátsji jé-jen.

Tikinda-nájen xi it'aà ts'e xita nejí.

Nga tsjiií kjotixoma, tsjiií nga'ño ko tsjiií kjoajeya nita kjé-ne. K'oas'in kàtama.

¹⁴ 'Tsà jño síjchàat'aà-là jé-la xita xi k'ejí, tikoaá jè Na'en-ná xi tjna ngajmii síjchàat'aà-nò jé-nò. ¹⁵ Tanga tsà jño mikii síjchàat'aà-là jé-la xita, tikoaá Na'en-ná mikii síjchàat'aà-nò jé-nò.

Kiis'in t'een k'e nga bitsajnachjan

¹⁶ 'K'e nga bitsajnachjan, kì k'oaá 'nè koni s'in jña xita xi jò isén tjin-la nga síkjatjia isén-la, mé-ne nga skoe-ne xita nga ba tjin-la nga titsajnachjan. Xi okixi, k'oaá xan-nò, jña xita koi, jyeé kitjoé-la chjí-la [nga nguixkon xita. Mi ti mé slichikon-t'in-ne Nainá.]

¹⁷ Tanga jño, k'e nga bitsajnachjan, kì k'oaá 'nè. Ta saá tanjñoò isén-nò ko tasi'a tsjaskoò,

¹⁸ mé-ne nga mikii skoe-nò xita tsà titsajnachjan, ko jè Na'en-ná xi tjna'mako-nò, ta jè xi tíbeè. Jè slichikon-t'in-nò.

*Kjoa nchiná xi tjin ján ngajmii**(Lucas 12:33-34)*

¹⁹ Jño, kì tsojmi kjin binchatjò i isò'nde; bits'on-né ko makixo-né ko jña xita síchijé. ²⁰ Ta saá ján ngajmii tinchatjò tsojmi. Ján ngajmii mikii bits'on ko mikii makixo tsojmi; tikoaá tsjin xita chijé. ²¹ Ya ñánda kinchatjò tsojmi-nò, tikoaá yaá síktsjeèn inima-nò.

Kós'ín mochjeén xkoaán
(Lucas 11:34-36)

²² Jñà xkoaán, jè ma ni'ín xi síhiseèn-la yijo-ná. Koií kjoa-la k'e nga ndaà tsejèn-ná, iseèn choòn yije-la yijo-ná; ²³ tanga tsà mìkiì ndaà tsejèn-la xkoiìn, tìkooá kóhokji yijo-lè, tà jñò choòn-la. Nga tjiñò-la kjohítsjeèn-lè tìkooá nguì tà jñò choòn-la yijo-lè.

Yá xi koma nei-la xita xi 'ñó matsjakeè ton
(Lucas 16:13)

²⁴ Nijngoò xita xi jò koma nei-la nga siixá-la. Tsà jò koma nei-la, jngoò kojtikeyè koa jngoò kotsjakeè; jngoò ndaà kjit'aà-la koa ch'o siko xi ijngoò. Jñò, tsà kjoa nchiná siis'in-là, mìkiì kos'in-la kjoa ts'e Nainá.

Kós'ín síkinda Nainá jñà xi ixti-la ma
(Lucas 12:22-31)

²⁵ K'oaá xan-nò, kì makájno-nò mé tsojmì xi chjinee, xi s'ioo, nga sjichá yijo-nò, kò mé nikje xi chikjá. ¿A mì 'ya-jèn k'e nga titsajnakoaán i isò'nde tjín-isa kjoa xi isa 'ñó chjì-la mì k'oa-ne koni tsojmì xi ma chine? Tìkooá yijo-ná, tjín-isa kjoa xi isa 'ñó chjì-la mì k'oa-ne koni jè nikje xi chikjá. ²⁶ Chítsejèn-là nise xi tjíma ijìin isén; mì jnoó 'beé; mì nijin majchá-la koa mì ni'nga tjín-la ñanda bincháxkó nijin-la; tanga jè Na'èn-ná xi tíjna ngajmù tsjá-la tsojmì xi kine; koa jñò, isaá chjì-nò mì k'oa-ne jñà nise. ²⁷ Jñò, nas'ín takó 'ñó síkájnoò, nì jtsé koma sikatonè-là nàchrjein-nò koni s'ín tjíndaà-la Nainá.

²⁸ ¿Mé-ne nìkájno-nò xi it'aà ts'e nikje xi chikjá? Chítsejèn-là naxó lirio xi majchá ijìin ijñá; mìkiì síxá kò mìkiì ma-la faña nikje. ²⁹ Tanga 'an, k'oaá xan-nò, ndaà tsà jè Salomón xi xitaxá itjòn tsibijna nga 'ñó xita jeya, mì k'oaá kjoàn nikje xi tsohòkjá koni kjoàn jñà naxó nga ndaà kjoàn. ³⁰ Nainá, k'oaá s'ín ndaà kjoàn s'ín xka ijñá, xi jngoò nàchrjein títsajnakon kò xi ma nchijòn kotsjòojìin ni'ín. Jñò xi xita 'mì-nò xi mìkiì ndaà mokjeiín-nò, ¿a mìtsà isa nìton tsjá-nò Nainá nikje xi mochjeén-nò nga chikjá? ³¹ Kì makájno-nò, kì bixón-jèn: “¿Mé xi chjineé?, kò ¿mé xi s'ioaá? kò ¿mé nikje xi chikjá?” ³² Nga yije tsojmì koi, k'oaá tjín xi ótsji jñà xita xi mìkiì mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. Tanga jñò tíjnaá-nò Na'èn xi tíjna ngajmù xi jyeé tjìin-la nga mochjeén-nò ngats'ii tsojmì koi. ³³ Itjòn tìnchátsjioò kjoa ts'e Nainá koni s'ín otixoma kò kjoakixi-la; ngats'ii tsojmì xi mochjeén-nò tà tjoésòn-nò. ³⁴ Kì makájno-nò mé kjoa xi s'e nchijòn-lè; nga nchijòn-lè, s'eé-nò kjoa xi kókájno-nò; tà koií kjoa tìkájno xi tjín nàchrjein i'ndeì.

7

Mì kii koma jñá síkindaá jé-la xita xinguiá
(Lucas 6:37-38, 41-42)

¹ Kì kjo'in 'biì-la xita xinguiòo kjoa ts'e jé-la mé-ne nga mì kjo'in tjoé-nò kjoa ts'e jé-nò. ² Koni s'ín k'oi-là kjo'in xita xi kje'eií, k'oaá tis'ín tjoé ngajo-nò kjo'in. Jè chiba xi sichibaya-la xinguiòo, tije kochiba ngajo-nò. ³ [¿Mé-ne jé-la xinguii nìkinda-ne koa tsiji mìkiì nìkindi? ¿Mé-ne chítsejèn-la jè tjé xi kjinangui xkon xinguii, kò jè yá chiso xi kjinangui xkoiìn mìkiì chítsejèn-la? ⁴ Tsà yá chiso kjinangui xkoiìn, ¿a koma k'oiìn-la xita xinguii: “Tjii'nde-ná nga kochrjekànguia tjé xi kjinangui xkoiìn”? ⁵ Ngaji xi jò ma isén-lè, itjòn tìnàchrjekàngui chiso xi kjinangui xkoiìn mé-ne nga ndaà kotsejèn-lè, ijkjoàn tìnàchrjekàngui tjé xi kjinangui xkon xinguii.

⁶ Tsojmì tsjeè xi ts'e Nainá, kì nañá 'biì-la mé-ne nga mì ya sikkáfat'aà-lè kò ya skine-lè. Koa jè ndáton chjì xi nìkjiín, kì chinga nìkatjen-la mé-ne nga mì ndsokò kìnchanè-ne.

Kó s'ín sijé-lá Nainá k'e nga mé xi mejèn-ná
(Lucas 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Tijé mé xi mejèn-nò, jè Nainá tsjá-nò; tìnchátsjioò Nainá, sakó-nò; tìnókoat'aà-là Nainá mé xi mejèn-nò mé-ne skíx'a'nde-nò koni jngoò xotjoa. ⁸ Ngats'ìi xità xi s'íjé, tjoé-là, jè xi ótsji, sakó-là ko jè xi chjat'aà-là Nainá, táx'a'nde-là koni jngoò xotjoa.

⁹ 'Jñò xi xità jchínga 'mì-nò, tsà inchrájin s'íjé-nò ixti-nò, ¿a ndajóó k'oi-là? Majìn. ¹⁰ Koa tsà tìn s'íjé-nò, ¿a yeé k'oi-là? Majìn. ¹¹ 'Jñò nas'ín xità xi ch'o 'nè, ma-nò 'biì-là ixti-nò tsojmì xi ndaà kjoàn. Jè Na'èn-nò xi tíjna ngajmiì, isáá nìton s'ìs'in-nò nga tsjá-nò tsojmì xi ndaà kjoàn tsà jñò s'íjé't'aà-là.

¹² 'Nità mé kjondaà xi mejèn-nò nga s'ìko-nò xità, k'oaá t'is'ín t'iko ngajo-nò. K'oaá s'ín tíchja kjotíxoma-là Nainá xi kiskìi Moisés ko xojon-là xità xi kiìchja ngajo-là Nainá.

*Kó kji xotjoa xi k'itjás'èén
(Lucas 13:24)*

¹³ 'T'itjás'ioòn jè xotjoa xi 'nchrèya kji. Jè xotjoa ko jè ndiyá xi 'ñó tiyà, ndiyá-là kjo'in-né. K'jìn xità xi ya fahas'en. ¹⁴ Ko jè xotjoa ko ndiyá xi 'nchrèya choòn, ndiyá-là kjoabinachon-né, ko chiba xità matsji-là.

*Kó s'ín jchaxkoaán xità it'aà ts'e xá xi s'ín.
(Lucas 6:43-44)*

¹⁵ 'Ndaà t'ikindaà yijo-nò it'aà ts'e xità ndiso xi tsò nga 'én-là Nainá síka'bí. K'e nga f'ìikon-nò jñà xità koi, imà kjoaá s'ín koni orrè tanga inìma-là, tsején ts'eén 'ya. ¹⁶ 'Jñò jchaxkoòn xità koi it'aà ts'e xá xi s'ín. K'oaá ngaya-là koni jngoò yá xi ndaà toò ojà-là. Jè toò uva, mìtsà jè majchá-là yá na'yá. T'ikoaá jè toò iko, mìtsà jè majchá-là yá na'yá. ¹⁷ Ngats'ìi yá xi ndaà kjoàn, ndaà toò ojà-là. Tanga jè yá xi mìkiì ndaà kjoàn, mìkiì ndaà toò xi ojà-là. ¹⁸ Jngoò yá xi ndaà kji, mìtsà ch'o kjoàn toò xi ojà-là. Koa jè yá xi ch'o kji, mìkiì ojà-là toò xi ndaà kjoàn. ¹⁹ Nga yije yá xi mìkiì ojà-là toò xi ndaà, s'atèsòn-là ikjoàn s'inchájiìn ni'ín nga k'itì. ²⁰ K'oaá s'ín jchaxkoòn xità koi it'aà ts'e xá xi s'ín.

*Yá xità xi kjoahas'en-jiìn ñánda nga Nainá t'hotíxoma
(Lucas 13:25-27)*

²¹ 'Mìtsà tà ngats'ìi xità xi tsò-na: “Na'èn, Na'èn”, kjoas'en-jiìn jè kjotíxoma-là ngajmiì. Tà jñà xità xi kjoas'en-jiìn xi síkitasòn koni s'ín mejèn-là Na'èn-na xi tíjna ngajmiì. ²² K'e nga kijchò nachrjein, k'jìn xità k'itsò-na: “Na'èn, Na'èn, ngajen kinokjoàya-nájen 'én-lè xi it'aà ts'iji. Nga koó 'ín-lè kinachrjekàjiìn-nájen inìma ch'o-là nejí xi mìkiì ndaà; t'ikoaá k'jìn kjo'xkón ki'nè-jen xi ndaà t'jín.” ²³ K'eé k'oa xána-là: “Mìkiì bexkon-nò. T'inchat'aàxìn-ná jñò xi ch'o ki'nè.”

*Mé xi ngaya-là jñà xità xi síkitasòn 'én-là Jesús ko xi mìkiì síkitasòn.
(Lucas 6:47-49; Marcos 1:22)*

²⁴ 'Jè xi 'nchré koa síkitasòn 'én-na koni xan-là, k'oaá s'ín ngaya-là koni jngoò xità xi t'jín-là kjohítsjeèn; yaá bíndaàsòn ni'ya-là ñánda naxi choòn. ²⁵ 'Ba jtsí; 'ba tjo'xkón; f'ìi xajngá nandá xi fahanè ni'ya; ni mé xi ma-là nga ndaà t'jindaà jè ni'ya, yaá kijnasòn ñánda naxi choòn. ²⁶ Tanga nità yá-ne xi 'nchré 'én-na ko mìkiì síkitasòn, k'oaá ngaya-là koni jngoò xità xi tsjìn-là kjohítsjeèn; yaá bíndaàsòn ni'ya ñánda jncha tsomì. ²⁷ 'Ba jtsí; 'ba tjo'xkón; f'ìi xajngá nandá yaá bixòña ni'ya jè; mì tà k'oaá kji kjoa xi ma k'e nga bixòña.

²⁸ K'e nga jye kiìchja Jesús, ngats'ìi xità xi t'itsajna, tà k'oaá komà-là koni tsò 'én xi tsakóya. ²⁹ K'oaá s'ín tsakóya koni jngoò xità xi 'ñó t'jín-là kjotíxoma, mìtsà k'oa's'ín tsakóya koni xità xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskìi Moisés.

8

*Kíi komà nga kjondaà jngoò-ne xità xi t'ibindojno chrjoa yijo-là
(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)*

¹ K'e nga itjojen-ne Jesús ya isò'nga nindoò, kjìn xita j'itjinguì-la. ² Jngoò xita xi tìbindojo chrjoa yijo-la ijchòkon koa tsasìxkó'nchit'aà-la, kitsò-la:

—Na'èn, tsà mejèn-lè, tìtsjeè-ná ch'in xi tjin-na.

³ Jesús, k'eé tsijmeé tsja nga tsohót'aà-la yijo-la xita jè, kitsò-la:

—Mejèn-na, kàtandaà-ne yijo-lè.

K'e nga okitsò Jesús, nitoón kjòndaà-ne. ⁴ K'eé kitsò-la Jesús:

—Tiná'yi, kì yá xita xi bènojmi-la. T'in ñánda tìjna no'mi, takó-la yijo-lè nga jyeé kjòndaà-ne; koa jch'iì kjotjò-lè, tsojmì xi síjé kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mé-ne nga kàteè-ne jña xita nga jyeé kjòndaà-ne ch'in-lè.

Kii komà nga kjòndaà-ne ch'inda-la xi xita sko-la soldado

(Lucas 7:1-10)

⁵ K'e nga jahas'en Jesús ya naxandá Capernaum, jngoò xita sko-la soldado ts'e Roma ijchòkon, kisìjé-la kjòndaà. ⁶ Kitsò-la:

—Na'èn, xita ch'inda-na kijna-né ján ni'ya-na. Tsí 'ño xk'én koa tifa kjo'in nga mikii ma síhiníyá yijo-la.

⁷ Jesús kitsò-la:

—Koma kjísindaà-na.

⁸ Jè xita sko-la soldado kitsò:

—Na'èn, mikii ok'in-na nga ngaji k'oín sobi ni'ya-na, ta saá tjiì okixi nga kàtandaà-ne, koa kondaà-ne ch'inda-na. ⁹ 'An, tjiin-na nga tjin-lè kjotixoma. Tìkoaá 'an, tjin-na xita itjòn xi otixoma-na, tìkoaá tjin-na soldado xi 'an otixoma-la, k'e nga xan jngoò-la: “T'in”, fì-né; xan-la xi jngoò: “Nchroboí”, nchrobá-né; koa k'e nga xan-la jè xi ch'inda-na: “K'oa t'jin”, síkitasòn-na.

¹⁰ K'e nga kii'nchré Jesús jña 'én koi, tà kjòxkón-la. Kitsò-la jña xita xi tjinguì-la:

—Okixii xi xan-nò, ya Israel ni saá jngoò xita sakó-na xi k'oas'in ndaà mokjeiin-la koni jè xita jè. ¹¹ K'oaá xan-nò, kjìn xita kjoii-ne nga ñijòn chrjangui-la isò'nde xi kokjen-ko Abraham ko Isaac ko Jacob ya ngajmii ñánda tíhotixoma Nainá. ¹² Tanga jña xita xi tjin-ne nga ya kítsajna ñánda kotixoma Nainá, kitjokàjìl-né; ján kjoì nditsin ñánda jño choòn, ko yaá skindàya koa sijn's'in ni'ño.

¹³ K'eé kitsò-la Jesús jè xita sko-la soldado:

—T'in-ne ni'ya-lè; koni s'in nga ndaà mokjeiin-lè, k'oaá s'in koma.

Jè ch'inda-la tìk'eé kjòndaà-ne.

Kii kis'in Jesús nga kisindaà-ne nachíya-la Pedro

(Marcos 1:29-31; Lucas 4:38-39)

¹⁴ Jesús kii ni'ya-la Pedro koa kijtseè nachíya-la nga kijna xk'én; ch'in tjinga tjin-la.

¹⁵ Jesús tsohót'aà-la tsja jè chjoón, nitoón kjòndaà-ne ch'in tjinga-la, tsasítjen-ne jè chjoón, ikjoàn kisis'in-la Jesús.

Kii kis'in Jesús k'e nga kjìn xita xk'én j'ìko-la

(Marcos 1:32-34; Lucas 4:40-41)

¹⁶ K'e nga jye kòjñò, kjìn xita xk'én j'ìko-la Jesús xi inima ch'o-la neii tjin-la. Jesús tà jngoò okixi kitsjaà nga tsatixoma-la mé-ne nga itjokàjìl-ne inima-la jña xita ngats'ii inima ch'o-la neii, koa kjòndaà yije-ne xita xk'én. ¹⁷ Kjoa koi koni s'in komà, koií tsitasòn koni kitsò Isaías xita xi kiichja ngajo-la Nainá k'e nga kitsò: “Jè jaàxìn ch'in-ná ko jè kisikjeiin kjo'in nga kjòndaà-ne ñánda kitsì'on yijo-ná.”

Mé xi síjé Jesús it'aà ts'e xita xi mejèn-la fitjinguì-la

(Lucas 9:57-62)

¹⁸ K'e nga kijtseè Jesús nga kjìn ma-ne xita xi kitseendi-la, kitsjaà-la okixi xita xi kota'yat'aà-la nga kii ján xijngoaà ndáchikon. ¹⁹ K'eé j'ii jngoò xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés, ijchòkon Jesús, kitsò-la:

—Maestro, kítj̄ngui-lè n̄ita ñánda nga k'óin.

²⁰ Jesús kitsò-la:

—J̄ña n̄inda t̄j̄n-la nguijo ñánda oyijò, koa j̄ña n̄ise t̄j̄n-la tjé, tanga 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, tsj̄n-na i'nde ñánda síkj̄aya.

²¹ Ijngò x̄ita xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Na'èn, t̄ji'nde-ná nga ítj̄on k̄ián k̄ihij̄ñaà na'èn-na.

²² Jesús kitsò-la:

—J̄i, nchrobátj̄ngui-ná, j̄ña mik'en kàt̄ihij̄in mik'en-la.

*Kí k̄is'ìn Jesús nga kisik̄ijnajyò t̄joxkón ya ij̄in ndáchikon
(Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25)*

²³ Jahas'en Jesús jè chitso; k̄jihij̄tako j̄ña x̄ita xi kota'yàt'aà-la. ²⁴ Tà n̄itoón tsatsejèn jngò t̄joxkón ko jtsí ya ij̄in ndáchikon, ko jè ndáchikon taxk̄i komà-né, mejèn b̄jtsa'ma jè chitso. Tanga jè Jesús k̄jinafé-né. ²⁵ J̄ña x̄ita xi kota'yàt'aà-la k'eé kiikon nga kisik̄jaá-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, t̄ikinda-nájen. Jye titsabixònguindá.

²⁶ K̄iichj̄a Jesús kitsò:

—¿Mé-ne tsakjoòn-nò? 'Nó chiba mokjeiín-nò xi it'aà ts'an.

K'eé tsasitjen Jesús, tsohótiko t̄joxkón ko ndáchikon koa n̄itoón kisijyò-ne t̄j koa kj̄ondaàya-ne. ²⁷ Koa j̄ña x̄ita xi kota'yàt'aà-la tà kj̄òkón-la, kitsò:

—Yá x̄ita-ne jè skanda jè t̄j ko ndáchikon síkitasòn-la.

*Kí k̄is'ìn Jesús nga tsachrjekàj̄in inima ch'o-la neí xi t̄j̄n-la x̄ita Gadara
(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)*

²⁸ K'e nga ijchò Jesús ján xijngoaà ndáchikon ya nangui Gadara, jò x̄ita ijchò kinchat'aà-la xi ya itjo-ne ya ñánda sihiij̄in mik'en. Inima ch'o-la neí t̄j̄n-la. 'Nó jchán ts'en, kjaán-ko-ne tsà yá xi ya kjoahaya ndiyá. ²⁹ 'Nó k̄iichj̄a nga kitsò:

—¿Mé xi mejèn-lè ko ngajen, j̄i xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè? ¿A koií xá kòf'i-ne nga jchatoòn-nájen k'e nga t̄ikj'eé bijchó nachrjein-la kjo'in?

³⁰ Ya chrañat'aà-la k̄j̄in jchán ch̄inga nchikjèn-jno, ³¹ koa j̄ña inima ch'o-la neí tsibítsi'ba-la Jesús, kitsò-la:

—Tsà k̄inachrjekàj̄in-nájen, t̄ji'nde-nájen nga kitjás'en-j̄in-jen yijo-la ch̄inga koi.

³² Jesús kitsò-la:

—Ndaà t̄j̄n, tanguió.

Ijkoàn itjoij̄in yijo-la j̄ña x̄ita koi, k'eé jahas'en-j̄in yijo-la j̄ña ch̄inga, koa ngats'ìi ch̄inga tsatík̄j̄ajen-jno ya nax̄i skanda ij̄in ndáchikon ko yaá k'en.

³³ J̄ña x̄ita xi ko'ndà ch̄inga tsanga; k'e nga ijchò ij̄in nax̄andá, tsibénojmi yije kjoa xi komà ko kjoa xi komàt'in j̄ña x̄ita xi inima ch'o-la neí t̄j̄in inima-la. ³⁴ K'eé ijchò ngats'ìi x̄ita nax̄andá ñánda t̄jna Jesús; k'e nga kijtseèxkon tsibítsi'ba-la nga xin nangui kàt̄j̄i.

9

*Kí k̄is'ìn Jesús nga kisindaè jngò-ne x̄ita xi mì k̄i ma síhiníyá yijo-la
(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)*

¹ K'e nga jahas'en Jesús jè chitso, jahatot'aà xijngoaà ndáchikon koa ijchò-ne nax̄andá-la. ² Ya ijchòko jngò-la x̄ita xi mìk̄i ma síhiníyá yijo-la; k̄jinasòn-la nachan-yá. K'e nga kijtseè Jesús nga j̄ña x̄ita koi mokjeiín-la it'aà ts'e, kitsò-la jè x̄ita xk'én:

—J̄i ndí na'èn, t̄ji-la nga'ño yijo-lè; jé-lè jye kichàat'aà-lè.

³ J̄ña x̄ita xi okóya k̄jotixoma-la Nainá xi kisk̄i Moisés, t̄j̄n i'nga xi kitsò kjohítsjeèn-la: “X̄ita jè, Nainá chjajno-la.” ⁴ Jesús n̄itoón kijtseèya-la koni s'ín nchisík̄itsjeèn, kitsò-la:

—¿Mé-ne kotsò-ne kjohítsjeèn-la inima-nò nga ch'o tsò-ne? ⁵ ¿Mé xi isa chiba 'in t̄j̄n, tsà xán-la jè x̄ita xi xk'én: “Jé-lè jye kichàat'aà-lè”, ko tsà xán-la: “T̄is̄it̄j̄in koa t̄it̄j̄é?”

⁶ Kokoò-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tji'nde-na nga sijchàat'aà-la jé-la xita i isò'nde.

K'ée kitsò-la jè xita xk'én:

—Tisitjin, chjoí nàchan-lè, t'in-ne ni'ya-lè.

⁷ K'ée tsasítjen jè xita xk'én, kiì-ne ni'ya-la. ⁸ K'e nga kijtseè jña xita nga tsasítjen-ne jè xita xk'én, tà k'oaá koma-la; k'ée jeya kisikíjna Nainá nga k'oas'ín tse nga ñó tsjá-la xita isò'nde.

Mé kjoa xi komà k'e nga jè Jesús kiichja-la Mateo

(Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)

⁹ Jesús kiì-ne j'nde jè. K'e nga tífi, kijtseè jngoò xita xi 'mì Mateo xi tijnat'aà ímíxa ya ñánda síkíchjítjì tsojmì, ton xi fi Roma; kitsò-la:

—Nchrobátjngui-ná.

K'ée tsasítjen Mateo, kiitjngui-la Jesús.

¹⁰ K'e nga tijnat'aà ímíxa Jesús nga tikjèn ya ni'ya-la Mateo, kjìn xita j'ì xi tikoá tsojmì síkíchjítjì kò xita xi jé tjín-la. Tikoá tsibitsajnat'aà ímíxa, tsakjèn-kò Jesús kò jña xita xi kota'yàt'aà-la. ¹¹ Tanga jña xita fariseo, k'e nga kijtseè xita koi, kiskònangui-la xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne k'oas'ín-ne maestro-nò nga xita xi síkíchjítjì tsojmì kò xita jé kjèn-kò-ne?

¹² Kiì'nchré Jesús, k'ée kitsò-la:

—Jña xita xi mì ch'in tjín-la, mì chjìnxkìì mochjeén-la, jña-né xita xi xk'én xi mochjeén-la chjìnxkìì. ¹³ Tanguió chíta'ya isa kó tsòya-ne Xojon-la Nainá xi tsò: “An mejèn-na nga kàtas'e-nò kjohimatakòn; ki ta tsjaà cho nìk'eèn kjotjò xi 'an 'biì-ná.” Mìtsà koi xá j'i-na 'an nga j'ikjaajñaà xita kixi, jña-né xita xi tjín-la jé nga kàtasíkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne.

Kó kitsò Jesús k'e nga kitjònanngui-la mé-ne mì bitsajnachjan-ne xita-la

(Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39)

¹⁴ Jè Juan xi kis'iin bautizar xita, jña xita xi kota'yàt'aà-la j'iikon Jesús ñánda tíjna koa kiskònangui-la, kitsò:

—Ngajen kò xita fariseo kjit'aà nàchrjein bitsajnachjan-jen. ¿Mé-ne jña xita tsjji mìkìì bitsajnachjan-ne?

¹⁵ Jesús kitsò-la:

—¿A baá bitsajna xita k'e nga s'eí tjín k'e nga títsajna osen xi kòbixan? Tanga kijchò nàchrjein k'e nga tjáxin-la x'in xi kòbixan, k'e-né nga kítsajnachjan xita.

¹⁶ Jngoò nikje ibaà mìkìì ma sijto-ne kò nikje xitse; nga jè nikje xitse, kjeèn-yó-né koa kotejnda-né jè nikje ibaà. Isa tse koma ñánda kixajnda kji. ¹⁷ Tikoáà mìkìì ma sìnchá xán ixii jè chrjoa jchínga, jè xán ixii kotijnda-né jè chrjoa jchínga koa xíxteèn jè xán. Tikoáà chija jè chrjoa. Jè xán ixii, chrjoa xitsee sìnchá. K'oaá s'ín ndaà sìnchá ingajò.

Tsòti-la Jairo kò chjoón xi kitsobà nikje-la Jesús

(Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56)

¹⁸ Tik'ée-ne nga tíchja Jesús, ijchò jngoò xita skò-la jña xita judío, tsasìxkó'nchit'aà-la, kitsò-la:

—Ndí tsòti-na, sa kò jye k'en; tanga tsà jì k'óin kò tsà kjòt'aà-la ndseji, kíjnakon òjngoò k'a-ne.

¹⁹ Tsasítjen Jesús, kiìkò jè xita skò-la kò jña xita xi kota'yàt'aà-la. ²⁰ K'e nga nchifi, jngoò chjoón ijchòtjngui-la; chjoón jè, jyeé kò tejò nó xk'én nga tíxíteèn-la jní. Kiì kasìt'aà chraña-la Jesús ya ijton íts'in nga kitsobà'ño itjòn nikje-la. ²¹ K'oaá s'ín tíhókò inima-la: “Tsà tà jè sikoáa nikje-la, kondaá-na.” ²² Jè Jesús kisikáfaya, kijtseè chjoón jè, kitsò-la:

—Ndí nea, tjìi-la nga'ño yijo-lè. Kòmandaà-ne koiì-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an.

Tijè-ne hora kjòndaà-ne chjoón jè.

²³ K'e nga ijchò Jesús ya ni'ya-la jè xita sko-la xita judío, kijtseè música xi nchisíkjane nga jye kihijìn mik'en koa kijtseè nga fijen fikjá xita nga 'ño nchikjindáya. ²⁴ Kitsò-la:

—Tìtjoo ni'ya; jè tsòti mìtsà kòbiyaà, tà kjinafé-né.

Jña xita, tà tsijnòkèè-né k'e nga okitsò Jesús. ²⁵ Tanga Jesús tsachrje ni'ya ngats'ìi xita xi títsajna; k'eé jahas'en ni'ya, kiskoé tsja jè tsòti, koa jè tsòti tsasítjen. ²⁶ Nga kijndà ì'nde jè, tsabísòn 'én it'aà ts'e kjoa xi koma.

Kó s'ín komàt'in xita xi jò ma-ne xi mìkiì tsejèn-la

²⁷ K'e nga itjo-ne Jesús ì'nde jè, jò xita xi mìkiì tsejèn-la kiitjingui-la; 'ño kiichja, kitsò-la: —jchahimatakòn-nájen, ngaji xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jì tijna ngajo-la]!

²⁸ K'e nga jahas'en ni'ya Jesús, jña xita xi mìkiì tsejèn-la ijchòkon. Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A mokjeiín-nò nga koma-na sindaà-nò?

K'eé kitsò jña xita xi mìkiì tsejèn-la:

—Jon, Na'èn. Komaá-lè.

²⁹ Jesús k'eé kisìko jña xkon, kitsò-la:

—Jño, koni s'ín mokjeiín-nò, k'oas'ín kàtandaà-nò.

³⁰ Jña xita xi mìkiì tsejèn-la, kitáx'a-ne xkon koa kjòndaà-ne. Jesús 'ño tsibínè-la nga kitsò-la:

—Ndaà t'een kindà nga mì yá xita xi skoe kjoa koi.

³¹ Tanga jña xita koi, k'e nga itjo-ne ni'ya, tik'eé tsibíts'ia nga tsibénojmi nga kijndà ì'nde jè, kós'ín kis'ìin Jesús.

Kó s'ín komà nga kjòndaà-ne jngoò xita xi mìkiì ma chja

³² K'e nga jye nchifi-ne jña xita xi mìkiì tsejèn-la, j'ìiko jngoò-la Jesús xita xi mìkiì ma chja nga inima ch'o-la neíí tíjìn inima-la. ³³ Jesús k'e nga jye tsachrjekàjìn inima ch'o-la neíí xi tíjìn inima-la jè xita xi mìkiì ma chja, tik'eé komà kiichja-ne. Ngats'ìi xita xi ya títsajna tà kjòxkón-la. Kitsò:

—Kj'eè kiì 'yaá kjoa xi k'oas'ín ma ì ì'nde Israel.

³⁴ Tanga jña xita fariseo kitsò:

—Jè sobà xita sko-la xita neíí tsjá-la nga'ño nga ma-la ochrjekàjìn inima ch'o-la neíí xi tíjìn-la xita.

Kó kitsò Jesús k'e nga kjòhimateè xita xi kjìn ma-ne

³⁵ Jesús tsajmeèjìn ñánda naxandá ìi ko naxandá jtobá nga tsakóya 'én-la Nainá ya ni'ya ìngo sinagoga ts'e naxandá koi. Kiichjaya 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otixoma Nainá; tikoa kisindaà-ne ngats'ìi ch'in xi tíjìn-la xita nga xki xi ján ijòjno ijòt'aà yijo-la. ³⁶ K'e nga kijtseè Jesús nga kjìn ma xita, kjòhimateè nga 'ño makájno-la ko mì yá xi osiko nga jye títsjohoya k'oáá ngaya-la koni orrè xi tsjìn-la paxtò xi ko'ndà. ³⁷ K'eé kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Xi okixi, 'ño tse xá tíjìn xi it'aà ts'e 'Én-la Nainá koni s'ín ma k'e nga kjìn tsojmì majchá tanga jña xita chì'nda xi síxá, chiba ma-ne; ³⁸ tìtsi'ba-là jè Nei-la xá, kàtasíkasén-isa xita chì'nda xi koìxkó tsojmì koi.

10

Kó 'mì 'ín-la xita-la Jesús xi tejò ma-ne

(Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16)

¹ Nga koma iskan Jesús kiichja-la xita-la xi tejò ma-ne xi kota'yàt'aà-la, kitsjaà-la kjotixoma nga koma kochrjekàjìn inima ch'o-la neíí xi tíjìn-la xita koa koma-la sindaà-nè nita mé ch'in-ne nga ijòjno ijòt'aà yijo-la xita.

² Jñà 'ín-la x̄ita xi tejò jaàjiin Jesús nga tsibíxáya-la: jè tíjna ítjòn, Simón xi t̄ikoa Pedro ki'mì, k̄o Andrés xi 'ndse ma Pedro; Jacobo k̄o 'ndse Juan xi ixti-la Zebedeo; ³ Felipe, Bartolomé, Tomás, k̄o Mateo jè xi kisikíchjítjì tsojmi ts'e Roma; Jacobo, ti-la Alfeo; Lebeo xi t̄ikoa Tadeo ki'mì; ⁴ Simón, x̄ita xi ya fit'aà-la x̄ita cananista; k̄o Judas Iscariote jè xi kisingsatsja kondra-la Jesús.

Kós'ín tsatíxoma-la Jesús x̄ita-la xi tejò ma-ne xi kisikasén nga kisika'bí 'én-la Nainá (Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6)

⁵ Jesús kisikasén nga tejò x̄ita xi kota'yàt'aà-la nga kisika'bí 'én-la Nainá koa kitsjaà-la kjotíxoma, kitsò-la:

—Mìkìì onguió ya i'nde-la jñà xi mìtsà x̄ita judío; t̄ikoa mìkìì bitjaàs'en-jñòò ya naxandá-la x̄ita Samaria. ⁶ Yaá tanguíchòn jñà x̄ita naxandá Israel koni orrè xi kichijà. ⁷ K'e nga onguió tinókjoaya koa tixón: “Jye kjòchrañàt'aà-nò nàchrjein nga jchaà kó s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne.” ⁸ Tindaà-nò x̄ita xi xk'én; t̄itsjeè xi t̄ibindojno chrjoa yijo-la; t̄ikjaáya-là xi jye k'en; nàchrjekàjñòò inima ch'o-la neíí xi tíjiin inima-la x̄ita. Tà kjotjò kitjoé-nò nga'ñó koi, t̄ikoaá tà kjotjò tjii ngajo-là jñà x̄ita.

⁹ Nímé ton ch'aà. ¹⁰ Kì na'ya ch'aà xi it'aà ts'e ndiyá. Mìkìì tsà jò nàchrò ch'aà. T̄ikoaá mìkìì xoxté tsjayaà. T̄ikoaá k̄i yá garrote ch'aà. Nga jè x̄ita xi síxá, mochjeén-né nga k'oi-la tsojmi xi skine.

¹¹ K'e nga kijchoò naxandá iì, o xi naxandá jtobá t̄inchátsjioò jngoò ni'ya xi ndaà x̄ita nei-la, yaá titsajnakoo skanda k'e nga onguí-nò. ¹² K'e nga kitjás'een ni'ya, t̄iixat'aà jñà x̄ita nei-la ni'ya. ¹³ Tsà jñà x̄ita nei-la ni'ya skoétjò-nò, t̄ichikon-t'ioòn nga s'e-la kjoa'nchán, tanga tsà mìkìì skoétjò-nò, tà saá jñò s'e-nò kjoa'nchán nga s̄ìchikon-t'in-nò Nainá. ¹⁴ Tsà mìkìì skoétjò-nò, k̄o tsà majìn-la k̄jì'nchré 'én-nò, t̄itjoo ni'ya jè, o naxandá jè, koa titsajneè chijo-la ndsokòò. ¹⁵ Okixíí xi xan-nò, naxandá jè, isaá tse kjo'in s'e-la jè nàchrjein k'e nga sindaàjiin-la x̄ita, mì k'oaá-ne koni jñà x̄ita ts'e naxandá Sodoma ko Gomorra.

Kjo'in xi t̄jín k'e nga 'én-la Nainá bènojmiá

¹⁶ Tiná'ya, 'an, k'oaá s'ín s̄ikasén-nò koni tsà orrè ya jjiin-la cho tsején. Jñò, titsajnandaà n̄ita mé kjoa-ne koni tsà ye xi 'ñó maña t̄ikoa indaàkjoa kàtama koni tsà n̄ise paloma. ¹⁷ Ndaà t̄ikindaà yijo-nò. Jñà x̄ita koi, ján skinit'aà-nò nguixkon x̄itaxá koa skaàn-koo-nò ya ni'ya ingo sinagoga. ¹⁸ Skanda ján k̄jiko-nò nguixkon x̄itaxá gobernador k̄o x̄itaxá ítjòn, tà koi kjoa-la it'aà ts'an. K'oaá s'ín koma kinókjoa-là 'én xi ts'an jñà x̄itaxá k̄o jñà xi mìtsà x̄ita judío. ¹⁹ K'e nga skinit'aà-nò ñánda titsajna x̄itaxá, k̄i makájno-nò kós'ín kinókjoaa, o kós'ín kixón. Nga t̄ik'eé-ne, Nainá tsjá-nò 'én xi kinókjoaa. ²⁰ Nga mìtsà jñò xi kinókjoaa; jè Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-nò kjohítsjeèn nga ma kinókjoajiin-là jñà x̄ita.

²¹ T̄ijè-ne 'ndse s̄ingsatsja 'ndse x̄ita nga s̄ik'en. Jè na'èn-la s̄ingsatsja ki'ndí-la nga s̄ik'en x̄ita. Jñà ixti-la s̄ingsatsja na'èn-la nga kiyá. ²² Ngats'iì x̄ita isò'nde kojtikeyè-nò xi kjoa ts'an; tanga jè x̄ita xi kixi k̄jna skanda kjoehet'aà-ne, jè-né xi kitjokàjiin kjo'in. ²³ K'e nga k̄jítjngui kondra-nò x̄ita xi jngoò naxandá, t̄iyó, x̄in naxandá tanguió. Okixíí xi xan-nò, 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, isaá ítjòn kjoiaa nga t̄ikj'e onguió yije kóhokji naxandá Israel.

²⁴ Jngoò x̄ita xi kota'yà mìtsà isa tíjna ítjòn koni maestro-la; t̄ikoaá jngoò x̄ita xi ch̄i'nda tíjna mìtsà isa tíjna ítjòn-la nei-la. ²⁵ Jè x̄ita xi kota'yà kojngoó ikon tsà k'oas'ín k̄jichò koni jè maestro-la k̄o jè xi ch̄i'nda tíjna tsà tà k'oas'ín k̄jna koni jè nei-la. Jè xi na'èn tíjna, x̄ita neíí tsò-la; jñà xi ixti-la, isaá tsato ch'o kitso-la.

Yá x̄ita xi kiskón-lá (Lucas 12:2-9)

²⁶ Kì x̄ita tsakjoòn-là. Nga nì mé t̄jín xi t̄jtsa'ma xi mìkìì kotsejèn; ngats'iì xi t̄j'ima, jchaá-la. ²⁷ Jè kjoa xi k'oa xan-nò k'e nga jñò choòn, k'oaá tixón k'e nga nàchrjein; koa jè

xi kjoa'ma xan-nò, jñò tìnókjoaya kóhokji isò'nga ni'ya. ²⁸ Kì tsakjoòn-là jè xi ma-la sík'en yijo-ná, tanga inima-ná mìkiì koma-la sìk'en. Jè xi tiskón-là xi ma-la sík'en yijo-ná kò inima-ná nga kinijìn-ná ni'ín ts'e kjo'in.

²⁹ 'Maá satíjna jò ndí nise nas'ín tà jngoò ma ton-ná. Tanga njngoò nise kiyá tsà mìkiì tsjá'nde Nainá. ³⁰ Jñò, skanda tsjaskoò tíxkeya yije-la Nainá. ³¹ Koií kjoa-la, kì tsakjoòn-jèn. Ìsaá tse chjí-nò mì k'oaá-ne nas'ín kjin ma ndí nise.

Jñà xita xi tsò nga 'an fit'aà-na
(Lucas 12:8-9)

³² 'Nita yá-ne xi tsjá 'én nga nguixkon xita nga 'an fit'aà-na, 'an k'oaá tì xán nga nguixkon Na'èn-na xi tíjna ngajmì nga xita ts'an-ná. ³³ Tanga jè xi kjojna'mat'in-na nga nguixkon xita, 'an k'oaá tìs'ín kójna'mat'ian it'aà ts'e nga nguixkon Na'èn-na xi tíjna ngajmì.

Kí koma nga kojòya xita xi kjoa ts'e Cristo
(Lucas 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Kì k'oaá s'ín nikítsjeèn nga kjoa'nchán j'iikoaa isò'nde. Mì kjoa'nchán j'iikoaa, ta saá kjoajchán j'iikoaa. ³⁵ Koií xá j'i-na nga jñà xita, tije-ne na'èn-la koma-ne kondra-la; jè tsòti-la, tije koma-ne kondra-la nea-la; kò jè kja'nda-la, tije nachíya-la koma-ne kondra-la. ³⁶ Nga jngoò ìjngoò xita, tijñà-ne xita ni'ya-la koma kondra-la.

³⁷ Jè xi isa tjòkeè na'èn-la kò nea-la kò 'an mìkiì matsjakeè-na, mìkiì ok'in-la nga xita-na xán-la; kò jè xi isa tjòkeè ti-la, o jè tsòti-la, kò 'an mìkiì matsjakeè-na, mìkiì ok'in-la nga xita-na xán-la. ³⁸ Jè xi kjo'in tsakjón-la nga majin-la ojen krò-la nga 'an kjinchrobà tjingui-na mìkiì ok'in-la nga xita ts'an xán-la. ³⁹ Jè xita xi ndaà ótsji kós'ín ma sìkinda yijo-la nga mì mé kjo'in sakò-la, tà saá sìichija-né kò kjo'in kijnajin; tanga jè xi tíjnandaà nga tsjá yijo-la nga kiyá xi kjoa ts'an, sakò-la kjoabinachon nga it'aà ts'an ndaà kjna.

Kjondaà xi tjin-la xita xi skoétjò xikjin
(Marcos 9:41)

⁴⁰ Jè xita xi skoétjò-nò, 'an kjoétjò-na; kò jè xi skoétjò-na, jè kjoétjò xi kisikasén-na. ⁴¹ Jè xita xi kjoétjò jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá, koií kjoa-la nga 'én-la Nainá chja, k'oaá tìs'ín kochikon-t'in koni jè xita xi chja ngajo-la Nainá. Kò jè xita xi skoétjò jngoò xita kixi, koií kjoa-la nga ndaà s'ín, tikoaa tà ngàsòn kochikon-t'in koni jè xita kixi. ⁴² Nita yá-ne xi tsjá jngoò chitsín-la nandá 'nchán jngoò ndí xita ima-na koií kjoa-la nga 'an kota'yàt'aà-na, okixi-né kochikon-t'in-né.

11

¹ K'e nga jye kitsjaà-la okixi kós'ín sìixá xita-la xi tejò ma-ne xi kota'yàt'aà-la Jesús, kiikakóya kò kisika'bí 'én-la Nainá ngats'iì naxandá xi tjin ya i'nde jè.

Jesús, kí kitsò-la xita xi ijchò kjònangui-la it'aà ts'e Juan
(Lucas 7:18-35)

² Juan, nga ndayá tíjna'ya, kiì'nchré kjoa xi tís'ín Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]. Kisikasén i'nga xita xi kota'yàt'aà-la ³ nga kiì kjònangui-la. Kitsò-la:

—¿A jì-né xi Cristo xi tjinè-lè nga kjoji a xi k'ejí chíña-lajen?

⁴ Jesús kitsò-la:

—Tanguió, tènójmí-là Juan jñà kjoa xi titsa'yaà kò xi titsana'ya. ⁵ Jñà xita xi mìkiì tsejèn-la, jyeé tsejèn-la; jñà xi tsá'yá kjoàn, jyeé ma fi-ne; jñà xi tbindojno chrjoa yijo-la, tímatsjeèjno-ne yijo-la; jñà xita xi jtayaà, jyeé 'nchré-ne; kò xita xi jye k'en, nchifaáyaá-la; koa jñà xita ima, jyeé tís'enojmí-la 'én ndaà-la Nainá. ⁶ Mé tà ndaà-la jè xita xi ngui jngoò k'a ndaà mokjeiin-la it'aà ts'an nga nì mé xi osijna-ikòn-la.

⁷ K'e nga jye kiì-ne xita xi kota'yàt'aà-la Juan, tsibíts'ia Jesús nga tsohóko xita xi it'aà ts'e Juan, kitsò-la:

—¿Mé xi tsanguì chítsejèn-là ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn? ¿A jè tsanguì chítsejèn-là jngoò xità xi yá ínaxo kji nga tsjìn-la nga ñó nga ma síjtíya-la tjo? ⁸ Tsà majìn, ¿mé-nè xi tsanguì chítsejèn-là? ¿A jngoò xità xi 'ñó ndaà kji nikje-la? Jñà xità xi 'ñó ndaà kjoàn nikje-la, yaá títsajna ya ni'ya-la xítaxá ítjòn. ⁹ ¿Mé xá xi tsanguì-nò? ¿A jè tsanguì chítsejèn-là jngoò xità xi chja ngajo-la Nainá? Okixi-né, k'oaá xan-nò, Juan, ísaá tíjna ítjòn mì k'oaà-ne koni jngoò xità xi chja ngajo-la Nainá. ¹⁰ It'aà ts'e Juan, yaá tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

'Aán síkasén ítjòn-lè xità-na xi kji kjo 'én,
jè xi koiíndaàya ítjòn-lè ndiyá-lè.

¹¹ Okixi-né, ngats'ìi xità xi tjín i isò'nde, nì saá jngoò xità bitjokajìn xi mangásòn koni jè Juan xi kis'ìin bautizar xità; tanga ya jjiìn naxandá ñánda otíxoma jè xi ngajmìi nchrobá-ne, jè xità xi fehet'aà-ne, ísaá jeya tíjna mì k'oaà-ne koni Juan.

¹² 'Tjen-ne nga j'i Juan xi kis'ìin bautizar xità, jè kjo tíxoma-la ngajmìi, tse kjoasìi tísakó-la skanda nachrjein i'nde; jñà xità ts'en mejèn-la nga kàtachija kjo tíxoma.

¹³ Ngats'ìi xità xi kiichja ngajo-la Nainá ko xojon ts'e kjo tíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés, tà 'én j'ìiko skanda k'e nga j'ìi Juan xi kis'ìin bautizar xità. ¹⁴ Tsà mokjeiín-nò koni tsò jè kjo tíxoma ko xità xi kiichjaya tíkoaá kjojeiín-nò nga jè Juan, jè-né xità xi 'mì Elías xi tíjné-la nga kjoíi. ¹⁵ Ndaà tíná'yaà koni xan-nò.

¹⁶ '¿Yá xi síngásòn-koa jñà xità xi tjín nachrjein i'nde? Jñà kongásòn-kjoò jñà ixti xi bítsajna ndítsin nga síská, chja-la xíkjin, tsò-la: ¹⁷ “Kànkjaneé-nòjen xobí tanga jñò, mìkìi kàchà; kàjndaá-nòjen sò xi ba tsò tanga jñò, mìkìi kàchihindáyaà.” ¹⁸ K'e nga j'ìi Juan, mìtsà 'ñó tsakjèn, nì mì xán kits'ìi, koa jñò bixón-nò: “Iníma ch'o-la neíi tjín-la.” ¹⁹ Íkjoàn j'iaa xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na; ma-na kjeen, tíkoa ma-na 'biaa; jñà xità tsò-né: xità chrjá'a-né, xità ch'i-né, amigo-la-né jñà xità-la xítaxá Roma xi síkíchjtjì tsojmì ko jñà xi xità jé. Tanga jè kjoachjine-la Nainá, 'yaá-la nga kixi tjín k'e nga jye bitasòn.

Jesús, kíi kitsò-la jñà xità naxandá xi mìkìi 'nchréñijon
(Lucas 10:13-15)

²⁰ Jesús k'eé tsibíts'ia nga tsohótiko ngats'ìi xità naxandá ñánda nga kjìn kjo xkón-ndaà kis'ìin, koií kjoa-la nga jñà xità xi ya i'nde-la mìkìi kiskájno jé-la nga tákó jé nchihótsji. Kitsò-la:

²¹ —Ílma xó-nò jñò, xità naxandá Corazín! Ílma xó-nò jñò, xità naxandá Betsaida! Tsà ya-làne naxandá Tiro ko Sidón nga k'oas'ín kis'iaàn kjo xkón xi ndaà tjín xi komà ya jjiìn naxandá tsajòn, tsà jñà xità Tiro ko Sidón kijtseè, jyeé-la nikje naxá íkjá ko chijo ni'ín kiskájno skò koni seña nga jye kiskájno kjoa ts'e jé-la, mì tí jé ótsji-ne. ²² Tanga k'oaá xán-nò, k'e nga jè nachrjein nga síndaàjìin, ísaá tse kjo'in s'e-nò mì k'oaà-ne koni jñà xità naxandá Tiro ko Sidón. ²³ Koa jñò xi xità naxandá Capernaum tsajòn, ¿a k'oaá s'ín mokjeiín-nò nga jchaxkón-nò ján ngajmìi? Majìn, yaá kítsajnajñòò i'nde ñánda tjín kjo'in. Tsà yaá-làne naxandá Sodoma k'oas'ín komà kjo xkón xi komà tsajòn, jè naxandá Sodoma tákó kijnaá-la skanda nachrjein i'nde. ²⁴ K'oaá xán-nò, k'e nga kijchò nachrjein nga síndaàjìin, ísaá tse kjo'in s'e-nò mì k'oaà-ne koni jñà xità naxandá Sodoma.

Ñánda sakó-ná kjoa níkjáya ts'e iníma-ná
(Lucas 10:21-22)

²⁵ Jñà nachrjein koi Jesús kitsò:

—Na'èn xi tsiji ngajmìi ko tsiji isò'nde, jeya síkijna-lè nga jñà kjoa koi tsibì'ma-la jñà xità xi tjín-la kjoachjine ko xi 'ñó tjín-la kjo hítsjeèn nga jñà tsakoò-la xi taxkì ndí xità íma kjoa.

²⁶ Jon, Na'èn, nga k'oaá s'ín kjo mejèn-lè.

²⁷ 'Ngats'ìi kjoa ts'e kjo tíxoma, 'aán kisingatsja-na Na'èn-na. Mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Ki'ndí-la ma, tajngoò jè xi Na'èn ma; tíkoaá mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Na'èn ma, tajngoò jè xi Ki'ndí-la beèxkon; ko jè Ki'ndí-la kòkò-la jñà xità xi jè mejèn-la nga skoexkon,

yá-né xi Na'èn ma. ²⁸ Nchrobáchón-ná ngats'ioò xi jye ijta-nò nga nìxá kò nga kich'àjen ch'á-nò, 'aán síkjáya-nò. ²⁹ Jch'ajen-kò-ná jè yá ìbò xi 'an 'yajen mé-ne nga kòma-nò kòs'ín s'een koni s'ín s'iaàn 'an. K'oas'ín t'een koni 'an nga tjín-na kjoatsejta kò indaá kjoa tjín inima-na. K'oas'ín sakó-nò kjoa nìkjáya ts'e inima-nò. ³⁰ Jè yá ìbò kò ch'á xi 'an sik'àjen-nò, jna-né, mìtsà 'ñó í'í.

12

Yá xitá xi otixoma-la jñà nàchrjein nìkjáya
(*Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5*)

¹ Jè nàchrjein nìkjáya, Jesús kò xitá xi kota'yàt'aà-la ya ja ya ñánda títje trigo. Koa jñà xitá xi kota'yàt'aà-la Jesús kjòhojò-la. K'ée tsate natín-la trigo, ìkjoàn kiskine. ² Jñà xitá fariseo k'e nga kijtsee, kitsò-la Jesús:

—Chítsején-la jñà xitá xi kota'yàt'aà-lè, jè kjoa xi nchis'ín; mìkì tjí'nde nga k'oas'ín koma jè nàchrjein nìkjáya.

³ Jesús kitsò-la:

—¿Jñò, a mìtsà jye tjiin-nò koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá koni kis'iin xitaxá ítjòn xi ki'mì David kò jñà xitá-la xi kjihijta k'e nga kjòhojò-la? ⁴ Jahas'en ni'ya-la Nainá koa tsakjèn inchrajín tsjeè-la Nainá xi mìkì tjí'nde-la nga jè David kòkjen kò xitá xi kjihijta kò; ta jñà nò' mii tjí'nde-la nga kòkjen. ⁵ ¿A tikoáà mìtsà jye tjiin-nò koni tsò kjotixoma xi kiskii Moisés? Nga jñà nò' mii, ya ìya ìngò ítjòn, síxá-né nas'ín jè nàchrjein nìkjáya, kò nas'ín síxá mìtsà jè nchihótsji. ⁶ 'An, k'oaá xan-nò, jngòò tíjna ìjndé xi ìsa jeya tíjna mì k'oaá-ne koni jè ìngò ítjòn. ⁷ Ngats'ioò jñò mìkì machiya-nò kó tsòya-ne Xojon-la Nainá nga tsò: “An, mejèn-na nga kátas'e-nò kjohimatakòn, kì tã tsjaà cho nìk'eèn kjotjò xi 'an 'bií-ná.” Tsà kochiya-nò, mì-la kii kjo'in k'oi-la xitá xi mìtsà jè tjín-la. ⁸ K'oaá s'ín tjín, 'an xi Ki'ndí-la Xitá xan-la yijo-na, 'aán otixoma-la nàchrjein nìkjáya.

Mé kjoa xi kisakò-la Jesús k'e nga kisindaà jngòò-ne xitá nàchrjein nìkjáya
(*Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11*)

⁹ Ìkjoàn kii-ne Jesús ya ì'nde jè; jahas'en jngòò ni'ya ìngò sinagoga. ¹⁰ Ya tíjna jngòò xitá xi kixit'aà jngòò tsja. Jñà xitá xi ya títsajna kiskònangui-la Jesús nga mejèn-la kòhòngui, kitsò-la:

—¿A tjí'nde-né nga kjòndaà-ne xitá k'e nga jè nàchrjein nìkjáya?

¹¹ Jesús kitsò-la:

—Jñò, tsà tíjna jngòò-nò orrè kò tsà ya skaya ngajo, ¿a mìtsà konguinàchrjeè nas'ín nàchrjein nìkjáya? ¹² Jyee 'ya, ìsaá 'ñó chí-la jngòò xitá mì k'oaá-ne koni jngòò orrè. Koií kjoa-la nga tjí'nde-né nga kòsikoáà xitá nas'ín jè nàchrjein nìkjáya.

¹³ Jesús kitsò-la jè xitá xi kixit'aà jngòò tsja:

—Tjeèndojò ndseji.

Xitá jè, tsijmeé tsja, nitoón kjòndaà-ne; k'oaá tì kji komà-ne koni kji xi ìjngòò. ¹⁴ Jñà xitá fariseo, k'e nga itjo-ne ìngò, ìkjoàn tsajoóya-ne nga mejèn-la sikk'en Jesús.

K'oaá s'ín tsitasòn 'én xi kùichja Isaías xi it'aà ts'e Jesús

¹⁵ Jesús, k'e nga kijtsee nga jñà xitá fariseo mejèn-la sikk'en, itjo ni'ya, kii. Kjìn xitá kii tjingui-la. Jesús kisindaà-ne ngats'ii xitá xi xk'én. ¹⁶ Kitsjaà-la okixi jñà xitá nga mìkì kènojmit'in yá-né jè. ¹⁷ K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne 'én xi kùichja Isaías, xitá xi kùichja ngajo-la Nainá, nga kitsò:

¹⁸ Ì tíjna jè chí'nda-na jè xi 'an jaajñaà,

xi 'ñó matsjake,

tjín-la kjotsja inima-na xi it'aà ts'e.

'Aán tsjaà-la Inima Tsjeè-na

nga jè kichjajjìn-la ngats'ii xitá isò'nde xi kjoakixi

mé-ne nga koma sindaàjìin-la.

¹⁹ Mìtsà x̄it̄a skaàn-ko, ko nì mé 'én xi 'ñó k̄ichja, ko mì k̄iná'ya-la ya j̄ya ndiyá 'én xi k̄ichja.

²⁰ Mìkiì skít'o j̄ngoò yá inaxo xi jye mejèn tít'ò, t̄ikoaá mìkiì s̄ikits'o j̄ngoò ni'ín xi ta n̄i'ndií t̄íbitjo sa-la. K'oas'ín s'iin skanda k'e nga koìindaàjìin xi kjoakixi.

²¹ J̄nà x̄it̄a naxandá xi t̄jín isò'nde xi mìtsà x̄it̄a judío, k̄okjeiín-la nga skóña-la k̄jondaà xi tsjá-la.

*Mé xi komat'in j̄nà x̄it̄a xi chjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá
(Marcos 3:19-30; Lucas 11:14-23; 12:10)*

²² J'ìiko j̄ngoò-la x̄it̄a Jesús xi mìkiì tsejèn-la, ko xi mìkiì ma chja nga inima ch'o-la neíj t̄jìin inima-la. Kisindaà-ne Jesús nga komà k̄ichja-ne koa k̄jotsejèn-la. ²³ Ngats'ii x̄it̄a, tà k̄jòxkón-la. K'eé kitsò:

—¿A jè jèe xi ya nchrobát'aà-ne tje-la x̄itaxá ítjòn David [nga jè k̄jna ngajo-la]?

²⁴ K'e nga k̄i'nchré j̄nà x̄it̄a fariseo kitsò:

—X̄it̄a jè, ma-la ochrjekàjìin inima ch'o-la neíj xi t̄jìin inima-la x̄it̄a, k'oíj-né nga jè síkjeén nga'ñó-la Beelzebú xi sko-la x̄it̄a neíj.

²⁵ Jesús kijtseèya-la koni s'ín nchihóko inima-la, kitsò-la:

—Ngats'ii naxandá xi jòya t̄jín nga kondra t̄itsajna-la x̄ikjín, ti yijo-lá t̄isíkixòña-ne; koa tsà j̄ngoò naxandá ko tsà j̄ngoò ni'ya x̄it̄a s̄ijjòya x̄ikjín, mìkiì koma ndaà k̄itsajna. ²⁶ Tsà jè x̄it̄a neíj t̄ijè t̄ihochrjeiín-ne yijo-la neíj, jòya t̄is'ín xi t̄ijè-ne yijo-la. ¿Kós'ín koma s'e-la nga'ñó nga kotixoma? ²⁷ J̄nò bixón-nò nga 'an síkjeén nga'ñó-la xi sko-la x̄it̄a neíj k'e nga ochrjekàj̄naà inima ch'o-la neíj. Tsà k'oaá s'ín t̄jín kjoa, j̄nà x̄it̄a tsajòn, ¿yá xi tsjá-la nga'ñó k'e nga ochrjekàjìin neíj? Koií kjoa-la, t̄ij̄nà-ne x̄it̄a-nò keenojmí nga mìtsà kixi kjoa nga jè sko-la neíj síkjeén. ²⁸ Tanga 'an, k'e nga ochrjekàj̄naà inima ch'o-la neíj xi t̄jìin inima-la x̄it̄a, jè Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-na nga'ñó. Jè kjoa koi tsòyaá-ne nga Nainá, jyeé j̄ t̄íhotixoma j̄ it'aà nangui.

²⁹ ¿Kó s'ín koma kjoahas'en ni'ya-la nga s̄ichijé-la j̄ngoò x̄it̄a nei-la ni'ya xi t̄jín-la nga'ñó tsà mìtsà ítjòn koìit'aà'ñó? K'eé koma s̄ichijé-la k'e nga jye kàsít'aà'ñó.

³⁰ N̄it̄on yá-ne xi mì 'an fit'aà-na, jè-né kondra-na; koa n̄it̄on yá-ne xi mìkiì síchjât'aà-na nga bíxkóyako-na x̄it̄a xi ts'an koma, jè t̄isít̄s̄johoba x̄it̄a.

³¹ 'K'oaá xan-nò, Nainá s̄ijchàat'aà-la j̄nà x̄it̄a n̄it̄a mé jè xi kohótsji, n̄it̄a mé 'én xi ch'o tsò k̄ichja. Tanga jè xi Inima Tsjeè-la Nainá k̄ichjajno-la mìkiì jchat'aà-la jé-la. ³² N̄it̄on yá-ne xi k̄ichjajno-na 'an xi Kì'ndí-la X̄it̄a xan-la yijo-na, jchat'aà-la jé-la; tanga jè xi k̄ichjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá, mìkiì jchat'aà-la jé-la n̄i jè nachrjein i'ndeí, ko n̄i jè nachrjein xi iskan kjoíj.

*Kós'ín 'ya-la kós'ín t̄jín inima-la j̄nà x̄it̄a
(Lucas 6:43-45)*

³³ Tsà j̄ngoò yá xi ndaà kji, ndaà toò xi ojà-la. Ko tsà j̄ngoò yá xi mìkiì ndaà kji, mìkiì ndaà toò xi ojà-la. J̄ngoò yá, jè toò-la yaxkon-la. ³⁴ J̄nò, x̄it̄a tje-la ye-nò! ¿Kós'ín ma k̄inókjoa 'én xi ndaà tsò nga ch'o tsò inima-nò? Nga k'oaá tsò 'én xi chja j̄nà x̄it̄a koni tsò k̄johít̄s̄jeén xi t̄jìin inima-la. ³⁵ J̄ngoò x̄it̄a xi 'én ndaà chja, koií-né nga k̄jondaà t̄jìin inima-la; koa j̄ngoò x̄it̄a xi 'én ts'en chja, koií-né nga kjoats'en t̄jìin inima-la. ³⁶ K'oaá xán-nò k'e nga kijchò nachrjein nga sindaàjìin, k'oaá s'ín tsjá kinda ngats'ii x̄it̄a n̄it̄a mé 'én xi taxk̄i chja. ³⁷ Xi it'aà ts'e 'én-nò, k'oaá s'ín sindaàjìin-nò nga jcha-la tsà x̄it̄a ndaà-nò, o tsà jè t̄jín-nò.

*Yá xi tsjât'in 'én j̄nà x̄it̄a ts'en xi t̄jín nachrjein i'ndeí
(Marcos 8:12; Lucas 11:29-32)*

³⁸ J̄nà x̄it̄a fariseo ko x̄it̄a xi okóya k̄jotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés kitsò-la Jesús:

—Maestro, mejèn-najen nga jcha jngoò-jen seña xi ji 'nì.

³⁹ Jesús kitsò-la:

—Jña xita ts'en ko xita xi mikii 'nchréñijon-la Nainá, síjé jngoò seña xi jeya tjín; tanga nimé seña skoe; ta jè skoe ts'e Jonás, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ⁴⁰ Koni jè Jonás nga jàn nachrjein ko jàn nitjen tsibijnaya indso'ba jngoò tin je, k'oaá tis'in 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, jàn nachrjein ko jàn nitjen kójna ijñaà nangui. ⁴¹ Jña xita naxandá Nínive kosítjen-né jè nachrjein k'e nga koìndaàjìin Nainá; jña tsját'in 'én jña xita xi tjín nachrjein i'ndeì, koií kjoa-la nga kisikájno jé-la nga mì tì jé tsohótsji-ne k'e nga kiichjaya 'én-la Nainá Jonás; tanga nachrjein i'ndeì, 'an xi tichjàko-nò, isaá 'ñó jeya tijnáa mì k'oaá-ne koni Jonás [tanga jño, mikii mokjeiín-nò]. ⁴² Tikoáa jè chjoón ítjòn xi ya otíxoma nangui sur, kosítjen-né jè nachrjein k'e nga koìndaàjìin Nainá; jè tsját'in 'én jña xita xi tjín nachrjein i'ndeì, koií kjoa-la nga kjiin nangui j'ii-ne nga j'ii 'nchré-la kjoachjine-la Salomón; tanga nachrjein i'ndeì, 'an xi tichjàko-nò, isaá 'ñó jeya tijnáa mì k'oaá-ne koni Salomón [tanga jño, mikii na'yà-ná].

Inima ch'o-la neí xi f'ù jngoò k'a-ne

(Lucas 11:24-26)

⁴³ 'K'e nga jngoò inima ch'o-la neí bitjokàjìin inima-la jngoò xita, yaá ojmeè i'nde ñánda kixì choòn, ótsji'nde nga sikkáya; k'e nga mikii sakó'nde-la, ⁴⁴ jngoò k'a síkítsjeèn, tsò: “Kjín-la jngoò k'a-na ni'ya-na ñánda inchrobà-na.” K'e nga bijchó jngoò k'a-ne, beè ni'ya-la nga kjijña, ndaà kisatiicha ko tsjeè choòn. ⁴⁵ Ikjoàn fikjaá nguì itoò xikjín xi isa ch'o s'in. K'ée fahas'en-jìin inima-la xita jè; yaá bitsajna. Xita jè isaá 'ñó ch'o bijna koni s'in tsibijna k'e nga sa ítjòn. Jño, xi xita ts'en 'mì-nò, k'oaá tis'in komat'ioòn nachrjein i'ndeì.

Nea-la ko 'ndse Jesús

(Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21)

⁴⁶ Tákó tik'eé tíhóko xita Jesús nga ijchò nea-la ko 'ndse. Yaá tsibítsajna ján ndítsiaán nga mejèn-la kichja-la. ⁴⁷ Jngoò xita kitsò-la Jesús:

—Nea-lè ko jña 'ndsi ján ndítsiaán títsajna. Ji xó koòko-lè.

⁴⁸ Jesús kitsò-la jè xita xi ijchòko-la 'én:

—¿A mejèn-lè nga jchii yá-né xi nea-na ko xi 'ndsè?

⁴⁹ K'ée tsakó-la jña xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò:

—Chítsején-lá jña xita koi, jè-né xi nea-na ko jña-né xi 'ndsè. ⁵⁰ Ngats'ii xi síkitasòn koni s'in mejèn-la Na'èn-na xi tjina ngajmìl, jña-né xi 'ndsè xi tichja ko xi nea-na.

13

Kjoa xi mangásòn ts'e xita xi kíjndi xojmá

(Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8)

¹ Tjè-ne nachrjein, Jesús itjo-ne ni'ya, yaá tsibijnandiù ndáchikon. ² Kjín jchán xita chixoñat'aà-la; Jesús jahas'en jngoò chitso; yaá tsibijnaya. Ngats'ii xita xi i'nga, yaá tsibítsajna indii nandá. ³ Tsibíts'ia Jesús nga kjìn skoya kjoa xi mangásòn tsibénojmi kitsò:

—Jngoò xita kii kíjndi xojmá. ⁴ K'e nga tsibíts'ia nga kiskíjndi xojmá, chixò chiba ya iya ndiyá. Ikjoàn j'ii nise; tsakjèn. ⁵ Nguì koa tjín chixò ñánda naxi choòn nga chiba ni'nde tjín-la. Jña xojmá koi, nitóon isò, koi-né nga mì nanga tjín nangui. ⁶ Tanga k'e nga itjokàtji ts'oi nga kjòtsjè ndobá, kixiñó, ikjoàn jngoò k'aá kixì, koi-né nga tsjìn-la ima. ⁷ Nguì koa tjín chixò ya jjiin na'yá. K'e nga kjò'nga na'yá, kisik'en-ngui xka-la xojmá. ⁸ Jña xi chixò ñánda nangui ndaà, ndaà tsajà-la toò. Tjín xi kitsjaà jngoò sindo nga jngoò jngoò xojmá, tjín xi kitsjaà jàn kaàn, koa tjín xi kitsjaà katé. ⁹ Ndaà tiná'yaà koni xan-nò.

Mé-ne kjoa xi mangásòn tsakóya-ne Jesús

(Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10)

¹⁰ Jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon ñánda tjina koa kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Mé-ne k'oas'ín nokjoà-la xita kjoa xi mangàsòn k'e nga okoòyi?

¹¹ Jesús kitsò-la:

—Jñò, Nainá jye kitsjaà-nò nga jchaa kjoa'ma-la xi bénojmíya kó s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne. Tanga jñà xita xi k'ejí, mìkiì tíjìn-la. ¹² Jè xi tjín-la kjohítsjeèn, k'oií isa-la skanda tsatoó s'e-la, tanga jè xi tsjìn-la, skanda tjá'aán-la mé xi chiba tjín-la. ¹³ Koií kjoa-la k'e nga okoòya, koií 'én chjà-la kjoa xi mangàsòn. Jñà xita koi, sík'aá xkon tanga mìkiì tsejèn-la. Binchá líká-la tanga mìkiì 'nchré, tikoáá mìkiì machiya-la. ¹⁴ Kjoa ts'e xita koi, k'oaá s'ín bitasòn koni kitsò Isaías xita xi kiìchja ngajo-la Nainá, nga kitsò:

Jñò, nas'ín í'ño-isa kiná'ya-nò tanga mìkiì kochiya-nò,
nas'ín í'ño-isa chítsejèn-nò tanga mìkiì jchaa.

¹⁵ Inima-la xita koi, tájaàjìn tjín;

tsibíchjoàjto líká-la, tíchjoàjto xkon.

Koií kjoa-la mìkiì ndaà 'nchré ko mìkiì tsejèn-la ko mìkiì fahas'en-jiìn-la.

K'oaá ma-ne nga majìn-la nga 'an fit'aà-na mé-ne nga 'an sindaà-na.

¹⁶ Jñò, mé tà ndaà-nò nga tjín xkoòn nga ma tsejèn-nò ko tjín líká-nò nga ma na'yà kjoa xi tíma nachrjein j'ndeí. ¹⁷ Okixíí xi xan-nò, kjin xita xi kiìchja ngajo-la Nainá ko xi xita kixi kjòmejèn-la nga skoe jè xi jñò titsa'yaà tanga mìkiì kijtsee; tikoáá kjin xita kjòmejèn-la nga kji'nchré jè xi jñò titsana'yà tanga mìkiì kiì'nchré.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangàsòn ts'e xojmá

(Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15)

¹⁸ Tiná'yaà kó tsòya-ne jè kjoa xi mangàsòn ts'e xita xi kíjndi xojmá. ¹⁹ Jñà xojmá xi chixò iya ndiyá, jè ngaya-la koni jñà xita xi 'nchré 'én-la Nainá koni s'ín otíxoma tanga mìkiì machiya-la; f'iì xita neií, ikjoàn faáxìn jè 'én ijìn inima-la xita. ²⁰ Jñà xojmá xi chixò ya ñánda naxi choòn, jè ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá. Tsjaá ma-la nga sa 'nchré. ²¹ Tanga jè-nè nga tsjìn-la ima, ta chiba nachrjein chíkjoa-la. K'e nga mé kjoa xi sakó-la ko tsà xita fitjingui kondra-la nga jè ngatjì-la 'én-la Nainá, nitoón síkíjna ndiyá-la Nainá. ²² Jñà xojmá xi chixò ijìn ñánda tjín na'yá, jè ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá tanga 'ño síkájno kjoa ts'e tsojmì xi tjín isò'nde ko jè kjoa nchiná konachan-la. Jñà kjoa koi síkíts'ón-jiìn 'én-la Nainá, k'oaá ma-ne nga mìkiì makjìn-ya. ²³ Tanga jñà xojmá xi chixò ñánda nga nangui ndaà, jè ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá koa machiya-la; ikjoàn makjìn-ya 'én, k'oaá ngaya-la koni yá xi ojà-la toò. Tjín xi tsjá katé; tjín xi tsjá jàn-kaàn; tjín xi tsjá jngòò síndo nga jngòò ijngòò yá.

Kjoa xi mangàsòn it'aà ts'e ijñá xi mìkiì ndaà

²⁴ Jesús nguì jngòò kjoa xi mangàsòn tsakóya-la xita, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jngòò xita xi 'ño ndaà xojmá-la trigo tsibítjesòn nangui-la. ²⁵ Tanga k'e nga kjifè yije kóhotjín xita, j'iì kondra-la nga tsibítjejiìn xka ijñá xi mìkiì ndaà ya jiìn trigo. Ikjoàn kiì. ²⁶ K'e nga jye kjò'nga jñà trigo koa kixò-la natín, yaá tsatsejèn-jiìn ijñá xi mìkiì ndaà. ²⁷ K'eé kiì jñà chí'nda nga tsibénojmí-la nei-la. Kitsò-la: “Na'èn, jñà xojmá xi tsibítjii ya nangui-lè, ndaà-né. Tanga, ¿ñánda j'iì-ne ijñá xi mìkiì ndaà xi tsatsejèn-jiìn trigo?” ²⁸ Jè nei-la nangui, kitsò: “Jngòò-la xita kondra-na xi okis'iìn.” K'eé kitsò jñà xita chí'nda: “¿A mejèn-lè nga konguí-jen, chjínèjìn-jen jñà ijñá xi mìkiì ndaà?” ²⁹ Tanga jè nei-la nangui kitsò: “Majìn, tsà chjínè jñò ijñá xi mìkiì ndaà, tsà koi nachrjein-la yaá chjínèkjoò jñà trigo.” ³⁰ Tikoáá-ne kàtamajchákjoò ingajò skanda k'e nga jye kojchá. K'e nga jè nachrjein nga sìncháxkó, 'aán koxán-la chí'nda xi koìixkó: “Ítjòn xìn kincha ijñá xi mìkiì ndaà, ko'ñojté-né mé-ne nga kitì-ne. Nga koma iskan kincháxkó jñà trigo; yaá kincha iya ni'nga-na.”

Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e xojmá mostaza
(*Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19*)

³¹ Jesús ìjngòò k'a tsakóya-la xita kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, jè mangásòn-ko koni kji xojmá mostaza k'e nga jngòò xita bitjeiìn nangui-la. ³² Okixi-né xojmá jè, jè xi isa itsé kji ngats'iì xojmá xi tjin, tanga k'e nga jye majchá, isaá 'nga ma koni xka xi ma chine xi sitje indiì ni'ya. K'oaá kji 'nga ma koni jngòò yá 'nga; f'iì nise xi tjimajiìn isén, jña chrja-la ya bindaà'a tje-la nise.

Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e na'yo san
(*Lucas 13:20-21*)

³³ Jesús nguì jngòò k'a tsakóya-la xita kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jè na'yo san, k'e nga jngòò chjoón síkajiìn jàn chiba skoan inchrajín, masan yije-né kóhokji na'yo.

Jesús, kós'ín kisikjeén kjoa xi mangásòn
(*Marcos 4:33-34*)

³⁴ Ngats'iì 'én koi, Jesús, nguì kjoa xi mangásòn tsakóya-la xita; nimé 'én kiichja xi mitsà kjoa xi mangásòn tsibénojmi. ³⁵ K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò jè xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

Kjoa xi mangásòn kichjà.

Koi kjoa kènojmiá kjoa xi tji'ma skanda tjen-ne nga kisindaà isò'nde.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn it'aà ts'e ijña xi mikii ndaà

³⁶ Jesús k'e nga kisihixat'aà xita xi kjin ma; ikjoàn jahas'en ni'ya. Yaá ijchòkon xita xi kota'yat'aà-la. Kitsò-la:

—Tènojmi-nájen kó tsòya-ne jè kjoa xi mangásòn ko jè ijña xi mikii ndaà xi tjin ya jjiìn trigo.

³⁷ Jesús kitsò:

—Jè xi kíndi xojmá xi ndaà, 'an-ná xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; ³⁸ ko jè nangui, jè isò'nde; jña xojmá xi ndaà, jña-né xita xi títajnajjìn kjoatíxoma-la ngajmii; jña ijña xi mikii ndaà, jña-né xi xita-la xita neií; ³⁹ ko jè xita kondra xi tsibítje ijña xi mikii ndaà, tijè-ne xita neií; k'e nga jye sincháxkó tsojmi xi kojchá jè ngaya-la k'e nga kjoehet'aà isò'nde; koa jña xi bíxkó tsojmi, jña ngaya-la àkjale. ⁴⁰ K'oaá s'ín sincháxkó ijña xi mikii ndaà mé-ne nga kotsjòjiìn-ne ni'ín nga kití, k'oaá s'ín koma k'e nga kjoehet'aà isò'nde. ⁴¹ An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na siikasén àkjale-na it'aà ts'e kjoatíxoma-na mé-ne nga koixkó ngats'iì xita xi bit'in-la xita xi kjeí nga kátátsji jé, ko ngats'iì xita xi ch'o s'ín. ⁴² Yaá kotsjoya ngajo ñánda títi ni'ín; yaá skindaya ko sijjts'iìn ni'ño. ⁴³ Koa jña xi xita kixi, k'oaá s'ín ote kotsejèn koni ndobá-la ts'oi ya ñánda nga tíhotíxoma Na'èn-la. jNdaà tiná'yaá koni xan-nò!

Jngòò tsojmi chji xi kisijna'ma

⁴⁴ Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jngòò ton xi 'ño chji xi tjna'ma jjiìn nangui. Jè xita xi sakó-la, tsjaá ma-la. Tijaá jngòò k'a bíjna'ma-ne. K'ée fi katijna yije tsojmi xi tjin-la; ikjoàn otse nangui jè, nga ts'e koma ton xi 'ño chji-la.

Jngòò ndátòn chji

⁴⁵ Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá tis'ín ngaya-la koni jngòò xita xi koi xá s'ín nga tsojmi otijnaya. Ótsji ndátòn chji xi 'ño ndaà. ⁴⁶ K'e nga jye sakó-la xi 'ño chji, ikjoàn fi katijna yije tsojmi-la xi tjin-la; k'ée otse ndátòn jè.

Na'ya xi bíxkóya tin

⁴⁷ Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, tikoáá k'oaá s'ín ngaya-la koni jngòò na'ya xi níkatjen-jiìn ndáchikon mé-ne nga koma kjin skoya tin koixkóya-ne. ⁴⁸ K'e nga jye tse na'ya-la jña xita xi sík'en tin, fiko ya indiì ndáchikon; yaá faájiìn ngats'iì tin xi ndaà

kjoàn; nisíyá binchá; koa jñà tìn xi mìkiì ndaà kjoàn, síkatsjoò-né. ⁴⁹ K'oaá s'ín koma k'e nga kjoehet'aà isò'nde, kitjojen àkjale xi kjoaájìin jñà xita xi ch'o s'ín ya ñánda títsajna xita kixi. ⁵⁰ Ko jñà xita xi ch'o s'ín kotsjoya ngajo ñánda títi ni'ín; yaá skindàya ko sùjts'ìin ni'ño.

Tsojmì chjí xi xitse ko xi jye kòjchínga

⁵¹ Jesús kiskònangui-la jñà xita, kitsò-la:

—¿A machiyaá-nò ngats'ìi kjoa koi?

Jñà xita kitsò:

—Jon, Na'èn.

⁵² K'eé kitsò-la Jesús:

—Jngoò xita xi okóya kjoáxi kjoáxi kjoáxi Nainá xi kiskìi Moisés k'e nga kota'yà kó s'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne, k'oaá s'ín ngaya-la koni jngoò nei-la ni'ya xi 'nchaxkó-la tsojmì, koa k'e nga mochjeén-la, ochrje tsojmì chjí xi xitse, o xi jye kòjchínga.

Kó kitsò xita k'e nga kii Jesús ján naxandá-la Nazaret
(*Marcos 6:1-6; Lucas 4:16-30*)

⁵³ Jesús, k'e nga jye tsibénojmiya kjoa xi mangásòn, kii-ne. ⁵⁴ K'e nga ijchò-ne nangui-la ján Nazaret, ya ni'ya ingo sinagoga, tsibíts'ia nga tsakóya-la xita 'én-la Nainá. Koa jñà xita ta kjòxkón-la, k'eé kitsò:

—¿Xita jè, ñánda komà-la ngats'ìi kjoachjine xi okóya? ¿Kó ma-ne nga ma-la s'ín kjoxkón xi ndaà tjín? ⁵⁵ ¿A mìtsà jè ti-la chjineyá? ¿A mìtsà jè nea-la xi 'mì María? ¿A mìtsà 'ndse ma Jacobo, José, Simón, ko Judas? ⁵⁶ Tikoáá, ¿a mìtsà i títsajnajìin-ná jñà íchjín ndichja? ¿Ñánda ma yije-la kjoa koi?

⁵⁷ K'oaá ma-ne nga mìkiì kòkjeín-la it'aà ts'e Jesús. Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá, nita ñá naxandá-ne yaxkón-né, tanga ya naxandá-la ko ni'ya-la mìkiì yaxkón.

⁵⁸ Mìkiì kjìn kjoxkón xi ndaà tjín kis'ìin nga jñà xita xi ya i'nde-la mìkiì kòkjeín-la it'aà ts'e Jesús.

14

Kii komà k'e nga k'en Juan xi kis'ìin bautizar xita
(*Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9*)

¹ Jñà nachrjein koi, jè Herodes xi xitaxá ítjòn tíjna ya nangui Galilea, kii'nchré koni s'ín bénojmi xita mé kjoa xi tís'ín Jesús. ² Kitsò-la jñà xita xi síxá-la:

—Xita jè, jè-né xi 'mì Juan xi kis'ìin bautizar xita xi jye jaáya ijngoò k'a-la. K'oaá ma-ne nga tjín-la nga'ño nga ma-la s'ín kjoxkón xi ndaà tjín.

³ Nga isa kjòtseé, jè Herodes kitsjaà okixi nga kitsobà'ño Juan, ikjoàn kiskinìs'en ndayá, koií kjoa-la nga jè chjoón Herodías xi chjoón-la Felipe xi 'ndse komà Herodes k'oaá s'ín kisjé. ⁴ Koií kjoa-la nga jè Juan xi kis'ìin bautizar xita, kjìn k'a okitsò-la Herodes: “Mìkiì tjí'nde-lè nga ji tijnakoii chjoón-la 'ndsì.”

⁵ K'oaá ma-ne nga jè Herodes mejèn-la kisik'en Juan, tanga jñà kitsakjòn-la xita naxandá, nga jyeé tíjìin-la naxandá nga jè Juan, jè xita xi chjaya ngajo-la Nainá. ⁶ K'e nga ijchò nó-la jè Herodes, tsachrje s'eí-la koa jè tsòti-la Herodías kitè nga nguixkòn xita xi títsajna s'eí. Jè Herodes, 'ño ndaà kisaseèn-la. ⁷ Koa kitsjaà kixi 'én-la nga tsjá yije-la mé xi sùjé-la jè tsòti. ⁸ Koa jè nea-la chinchá'a ítjòn jè tsòti nga kàtasjé-la sko Juan. Jè tsòti, k'eé kitsò-la Herodes:

—Tjii-ná sko Juan xi kis'ìin bautizar xita, tinaya-ná chrobate.

⁹ Jè Herodes xi xitaxá ítjòn tíjna, kjòba-la k'e nga kii'nchré-la jè tsòti. Tanga koií kjoa-la nga jye kitsjaà kixi-la 'én nga nguixkòn xita xi ya títsajna s'eí, k'eé kitsjaà okixi nga k'oi-la sko Juan jè tsòti. ¹⁰ Jè Herodes kitsjaà-la okixi xita-la nga tsatesin Juan ya iya ndayá.

11 Ikjoàn kiiko sko Juan, tjiya-la chrobate nga kitsjaà-la jè tsòti, ko jè tsòti kisìngatsja nea-la.

12 K'ée ijchò xita xi kota'yàt'aà-la Juan; kiskoé yijo-la nga jye k'en, ikjoàn kii kíhijìn; nga komà iskan, kisikí'nchré Jesús.

*Kó kis'ìn Jesús nga 'òn jmiù xita kisikjèn
(Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)*

13 Jesús, k'e nga jye kii'nchré jè kjoa xi komàt'in Juan, tà tajngoò kii-ne; tsibìjna'ya jngoò chitso; ijchò jngoò i'nde it'aà xìn. Tanga jña xita, nga jye kii'nchré nga kii-ne Jesús, tikoáá kiitjingui-la; saà ndsokoó kii-ne ngats'ii xita xi ya chrañat'aà-la naxandá-la. 14 Jesús, k'e nga itjojen chitso, kijtseè nga 'ño kjìn ma xita xi títsajna; kjòhimakeè-né. K'ée kisindaà-ne ngats'ii xita xi xk'én. 15 Nga jye kjòhoxòn jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchò kinchat'aà-la, kitsò-la:

—Jye kjòhoxòn, ko i'nde jè, it'aà xìn-né; nimé tjín. Kot'in-la jña xita kàtjì-ne nga kàtatse tsojmi xi skine jña naxandá ñánda nga chrañat'aà.

16 Jesús kitsò:

—Mikiù kjoì-ne. Tjiù-là jño xi kòkjen xita koi.

17 Xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Nimé tjín-najèn. Tà 'òn ma inchrajín ko jò ma tìn xi títsajna-najèn.

18 Jesús kitsò-la:

—Nchrohóko-ná ijndé.

19 K'ée kitsò-la jña xita xi kjìn ma-ne nga kàtitsajnajìn ijña; ikjoàn kiskoé jña inchrajín xi 'òn ma-ne ko jña tìn xi jò ma-ne; ikjoàn kiskoótsejèn ngajmiù, kitsjaà-la kjondaà Nainá, ikjoàn kisixkoaya inchrajín; k'ée kitsjaà-la jña xita xi kota'yàt'aà-la, koa jña xita xi kota'yàt'aà-la kisika'bí-la jña xita xi kjìn ma-ne. 20 Tsakjèn yije kóhotjín xita kó nga kjòskil. K'ée tsibíxkó-ne jña xi tsiningui-ne. Nguì tejò nìsiyá komà. 21 Jña xita xi tsakjèn, 'òn jmiù ma-ne xi xita x'in. Mikiù kòxkeya jña íchjín ko ixti.

*Kjoxkón xi kis'ìn Jesús nga kii-ne ndsoko ya isòn ndáchikon
(Marcos 6:45-52; Juan 6:16-21)*

22 Nga komà iskan, Jesús kisikas'en xita xi kota'yàt'aà-la ya iya chitso mé-ne nga isa ítjòn kijchò-ne ján xijngoàà ndáchikon; koa jè Jesús k'ée tíshixat'aà xita xi kjìn ma-ne nga jye nchifi-ne. 23 K'e nga jye kisihixat'aà yije jña xita, Jesús kiimijìn-jno jngoò nindoò nga kii kiichjat'aà-la Nainá nga ta jè tajngoò. K'e nga jye kòjño, Jesús tà tajngoò tjina ya i'nde jè. 24 Jè chitso jye 'ño kjìn ijchò. Jè nga'ño-la nandá jye ngaxìn ngajèn tífiko chitso nga jè tjo bíchjoà ikon-la. 25 K'e nga tajñoaya isa, Jesús kiitjingui-la xita xi kota'yàt'aà-la nga kii-ne ndsoko ya isòn nandá. 26 Jña xita xi kota'yàt'aà-la k'e nga kijtseè nga tífisòn nandá tà kitsakjòn-la; k'ée kiskindàya xkón, kitsò:

—Inima ch'o-né.

27 Tanga Jesús nitoón kiichja-la, kitsò-la:

—'Ñó t'è-là takòn, kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná.

28 Jè Pedro, k'ée kiichja-la kitsò-la:

—Na'èn, tsà ji-né, tjiù'nde-ná nga kjisoàn nandá skanda ñánda tìsijni.

29 Jesús kitsò-la:

—Nchroboí.

Jè Pedro itjojen-jno chitso koa tsibíts'ia nga kii-ne ndsoko ya isòn nandá ñánda síjna Jesús. 30 Tanga k'e nga kijtseè nga jè tjo 'ño tí'ba, kitsakjòn-né, ikjoàn tsibíts'ia nga mejèn kiskaàjìndá; k'ée kiskindàya kitsò:

—iNa'èn, nàchrjejiìn-ndá-ná!

31 Jesús nitoón kitsobà'ño tsja, kitsò-la:

—iChibaá mokjeiìn-lè it'aà ts'an! ¿Mé-ne jò kòbeè-la takoìn?

³² K'e nga jahas'en-ne chitso ingajò, nìtoón kisijyò-ne tjo. ³³ Jñà xità xi títsajnáya chitso chincha-xkó'nchit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Xi okixi, ji-né xi Ki'ndí-la Nainá!

*Kii s'ín kjòndaà-ne xità xi xk'én ján Genesaret
(Marcos 6:53-56)*

³⁴ K'e nga jye tsatojiin ndáchikon, ijchò ján nangui Genesaret. ³⁵ Jñà xità xi ya i'nde-la, k'e nga kijtseèxkon Jesús nga jè xi ya ijchò, kisikí'nchré xíkín kóhokji ya i'nde ñánda chrañat'aà; ikjoàn j'ìko-la ngats'ìi xità xi xk'én ya ñánda tíjna Jesús. ³⁶ Tsibítisi'ba-la nas'ín tã jè itjòn nikje-la tsobà'ñó nga kàtandaà-ne; ngats'ìi xi kitsobà'ñó nikje-la kjòndaà yijéé-ne.

15

*Jè kjoa xi síkíts'ón xità
(Marcos 7:1-23)*

¹ Ijchò i'nga xità fariseo kò xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés xi inchrobà-ne Jerusalén nga kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

² —¿Mé-ne jñà xità xi kota'yàt'aà-lè, k'e nga kjèn, mì k'oaá s'ín oníjno-ne tsja koni s'ín síjé kjotíxoma-la xità jchínga-ná?

³ Jesús k'ée kiskònangui-la jñà xità koi, kitsò-la:

—¿Jñò, mé-ne mìkii níkitasòn-nò kjotíxoma-la Nainá nga koi onguítjngui-là kjotíxoma-la xità? ⁴ Jè Nainá k'oaá kitsò: “Jchaxkoín na'èn-lè kò nea-lè”, kò: “Jè xi chjajno-la na'èn-la kò nea-la tíjné-la nga kiyá.” ⁵ Tanga jñò bixón-nó: “Jngoò xità ma kitsò-la na'èn-la, o nea-la: Mìkii koma sìichját'aà-lè; ngats'ìi tsojmì xi tíjn-na, jè Nainá jye kitsjaà-la.” ⁶ Bixón-nó nga mì tì kii tíj'nde-la nga skoèxkón na'èn-la kò nea-la; mì tì kii koma kosìko-nò. K'oaá s'ín 'nè jñò nga níkjina kjotíxoma-la Nainá nga koi onguítjngui-lá kjotíxoma tsajòn. ⁷ Jñò, xità xi jò ma isén-nò, ndaà kiichja it'aà tsajòn Isaías, xità xi kiichja ngajo-la Nainá k'e nga kitsò:

⁸ Jñà xità koi beèxkón-na xi tà 'én chja tanga jè inima-la kjiin tíjnat'aàxìn.

⁹ Nímé chjí-la nga beèxkón-na, nga kjotíxoma-la xitàá okóya koni tsà kjotíxoma-la Nainá.

¹⁰ Jesús, k'ée kiichja-la ngats'ìi xità, kitsò-la:

—Tíná'yaà kò ndaà kàtachiya-nò. ¹¹ Jñà tsojmì xi tso'ba kine-ne xità, mìtsà jñà xi síkíts'ón xità nga nguixkòn Nainá; jñà xi tso'ba bitjo-ne xi síkíts'ón.

¹² Jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A tíjiin-lè jñà xità fariseo kòjti-la k'e nga kii'nchré 'én koni s'ín kinokjoi?

¹³ Jesús kitsò-la:

—Nìton mé tsojmì tjè xi mìtsà jè Na'èn-na xi tíjna ngajmì tsibítje, tjánè-né skanda kò ima-la. ¹⁴ Kì kii 'nè kindà; jñà xità fariseo mejèn-la okó-la ndiyá jñà xità xi mìkii tsejèn-la, tanga jñà, tìkoáá mìkii tsejèn-la. Tsà jngoò xità xi mìkii tsejèn-la, mìkii koma kòkò-la ndiyá lingoò xi tìkoá mìkii tsejèn-la. Ingajò, yaá kixoya ngajo ñánda ch'o choòn.

¹⁵ Pedro kitsò-la Jesús:

—Tènojmiya-nájen jè kjoa koi koni s'ín kasi.

¹⁶ Jesús kitsò:

—¿Jñò, a tìkoáá mìkii machiya-nò kó tsòya-ne? ¹⁷ ¿A mì fiya-nò ngats'ìi tsojmì xi ndsobáá chine-ná, indso'ba fìs'en, ikjoàn bitjojiin-ne yijo-ná? ¹⁸ Tanga ngats'ìi 'én xi ndsobáá nokjoàa-ná, inima-ná bitjojiin; jñà 'én koi, jñà-né xi síkíts'ón xità nga nguixkòn Nainá. ¹⁹ Nga yaá bitjokàjiin inima-la xità kjohítsjeèn xi ch'o tsò, koni jñà xi xità sík'en, kò xi kjoa chijngui s'ín ts'e xità xi kje'e kii bixan kò xi jye chixàn, kò kjoa chijé, kò kjoa ndiso kò kjoa nga chjajno-ná. ²⁰ Ngats'ìi kjoa koi xi inima-la bitjokàjiin-ne xità, jñà-né xi síkíts'ón xità; tanga k'e nga bichiaá, nas'ín mìkii oníjnoáá ndsaá, mìkii síkíts'ón-ná.

*Kó kitsò jngoò chjoón xi xìn nangui-la nga kòkjeín-la it'aà ts'e Jesús
(Marcos 7:24-30)*

²¹ Jesús itjokajìn ya i'nde jè; kii i'nde ñánda 'mì Tiro kò Sidón. ²² Jngoò chjoón xi xita Cananea xi ya i'nde-la, inchrobà-ne ijchòkon Jesús, 'ñó kiichja, kitsò-la:

—iNa'èn, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jì tijna ngajo-la] jchahìma-ná! Ndí tsòti-na ch'in neií tíjìn inìma-la, tsee kjo'in tísíkjeín.

²³ Tanga Jesús nì mé 'én kiichja-la jè chjoón. Kò jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò:

—Kot'in-la chjoón jè, kàtjì-ne; tsí ch'o kjindáya tjingui-ná.

²⁴ K'ée kitsò Jesús:

—Nainá kisikasén-na, tà jñà j'ì katsjià xita naxandá Israel nga kichijà koni orrè.

²⁵ Tanga jè chjoón tsasìxkó'nchit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Nà'èn, tìchjât'aà-ná.

²⁶ Jesús kitsò-la:

—Mìkiì ndaà tjin nga chjaà'an-lá ñño jñà ixti, ikjoàn k'oi-lá nañá.

²⁷ Tanga jè chjoón kitsò:

—Jon, Nà'èn, tanga jñà nañá kineé xi-la tsojmì xi bixòngui ímìxa-la nei-la.

²⁸ Jesús k'ée kitsò-la:

—Jì chjoón, 'ñó ndaà mokjeín-lè it'aà ts'an. K'oas'ín kàtama koni s'ín mejèn-lè.

Kò jè tsòti-la chjoón, tik'ée kjòndaà-ne nga tijè-ne hora.

Kó kis'ìn Jesús nga kjìn skoya ch'in kisindaà-ne

²⁹ Jesús kiì-ne ya i'nde ñánda 'mì Tiro kò Sidón koa tsatot'aà indii nandá Galilea. K'ée kiimijìn-jno jngoò nindoò kò yaá tsibìjna. ³⁰ Kjìn jchán xita ijchòtjingui-la ñánda tìjna; ijchòko-la xita xi tsá'yá kjoàn, xita xi mìkiì tsejèn-la, xita xi kótó tsja kjoàn, xita xi mìkiì ma chja kò xita xi kjeí ch'in tjin-la; yaá kisikísajnangui ndsokò Jesús. Ngats'ì xita koi kisindaà-ne. ³¹ Tà kjòxkón-la jñà xita k'e nga kijtsee nga komà kiichja-ne jñà xi mìkiì ma chja; koa jñà xi mìkiì ndaà síxá tsja, kjòndaà-ne; xi mì ma fi, komà kiì-ne; koa jñà xi mìkiì tsejèn-la, kjòtsejèn-la. K'ée jeya kisikìjna Nainá koni kisìkò jñà xita-la naxandá Israel.

Kó kis'ìn Jesús nga ñjòn jmì xita kisikjèn

(Marcos 8:1-10)

³² Jesús kiichja-la xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Mahìmakeè-ná jñà xita koi. Jye kò jàn nachrjein tjin-la nga títajnakò-na, koa nímé tjin tsojmì xi kine. Majìn-na nga tà k'oas'ín síkasén chjan-na ni'ya-la tsà ya kohindaàya ndiyá.

³³ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Jngoò i'nde it'aà xìn ñánda nímé tsojmì tjin, ¿kós'ín koma sakó-ná tsojmì xi kòkjen jñà xita koi nga 'ñó kjìn ma-ne?

³⁴ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Kó tjin ma inchrajín xi tíyijò-nò?

Jñà xita xi kota'yàt'aà-la kitsò:

—Itoò ma-ne inchrajín, kò tjin chiba-najen tin jtobá.

³⁵ K'ée kitsò Jesús:

—Koa-tìn-la kàtítajnat'aà nangui jñà xita.

³⁶ Jesús kiskoé inchrajín xi itoò ma-ne kò jñà tin jtobá, kitsjaà-la kjòndaà Nainá, ikjoàn kisìxkoaya, kjòngatsja jñà xita xi kota'yàt'aà-la mé-ne nga kitsjaà-la jñà xita xi kjìn ma-ne.

³⁷ Tsakjèn yije xita kòhotjìn skanda kó nga kjòskiì. K'e nga tsibíxkó-ne xi tsiningui-ne, ngui itoò nìsiyá komà. ³⁸ Jñà xita xi tsakjèn, ñjòn jmì ma-ne xi xita x'in, mìkiì kòxkeya jñà íchjìn kò ixti. ³⁹ Jesús kisìhixat'aà xita, ikjoàn jahas'en chitso koa kii ya i'nde ñánda 'mì Magdala.

16

*Kó kitsò Jesús k'e nga jñà xita fariseo ko xita saduceo kisijé jngoò seña
(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)*

¹ Jñà xita fariseo ko xita saduceo kiikon Jesús ñánda tíjna nga mejèn-là skót'aà tsà kixi kjoa nga Nainá kisikasén. Kisijé jngoò-là seña xi jeya tjín xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne.

² Tanga Jesús kitsò-là:

—K'e nga jye mahixòn, jñò, bixón-nò: “Ndaà choòn nchijòn-lè, inì choòn ján ngajmii.”

³ K'e nga tajñòya bixón-nò: “Mikii ndaà choòn nachrjein i'nde; ngajmii inì choòn ko ifi kjiya.” Jñò xi jò ma isén-nò, 'ya-nò kó choòn ngajmii tanga mikii fiya-nò kó tsòya-ne kjoakón xi tíma nachrjein i'nde. ⁴ Jñà xita ts'en ko xita xi mikii 'nchréñjon-là Nainá, jngoò seña síjé xi jeya tjín; tanga nimé seña skoe, tà jè skoe ts'e Jonás, xita xi kiichja ngajo-là Nainá.

Jesús yaá kisikítsajna xita koi; jè, kiù-né.

*Jesús, mé kjoa xi tsingásòn-ko kjohitsjeèn xi okóya xita fariseo
(Marcos 8:14-21)*

⁵ Jñà xita xi kota'yàt'aà-là Jesús, k'e nga tsatot'aà xijngoàà nandá, kijchàajin-là mikii ts'a inchrajín. ⁶ Jesús kitsò-là:

—Chítsejèn-là koa tikindaa yijo-nò it'aà ts'e na'yo san-là xita fariseo ko xita saduceo.

⁷ Xita xi kota'yàt'aà-là Jesús tsohóko xíkjin, kitsò-là:

—Koií kotsò-ná nga mikii kich'á inchrajín.

⁸ Jesús nitoón kijtseèya-là, kitsò-là:

—¿Mé-ne kókixón-nò nga tsjin-nò inchrajín? 'Nó chiba mokjeiin-nò it'aà ts'an. ⁹ ¿A mi machiya-nò, a mi bitsjeèn-nò k'e nga kisika'biá inchrajín xi 'òn ma-ne koa 'òn jmiì xita x'in tsakjèn? ¿Kó tjín nisiyá tsibíxkó-isa? ¹⁰ ¿A mi tjiin-nò tikoá k'e nga kisika'biá inchrajín xi itoò ma-ne ko ñijòn jmiì xita tsakjèn? ¿Kó tjín nisiyá tsibíxkó-isa? ¹¹ ¿Mé-ne nga mikii machiya-nò nga 'an mitsà koi xi otixan-nò it'aà ts'e inchrajín? Jè-né nga tikindaa yijo-nò na'yo san-là xita fariseo ko xita saduceo.

¹² K'ée kjòchiya-là nga jè Jesús k'e nga okitsò-là: “Tikindaa yijo-nò”, mitsà na'yo san-là inchrajín xi tsibénojmi-là, jñà kjohitsjeèn xi okóya jñà xita fariseo ko xita saduceo.

*Kó kitsò Pedro yá xita-ne Jesús
(Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)*

¹³ K'e nga ijchò Jesús ya i'nde ñánda 'mì Cesarea ts'e Filipino kiskònangui-là jñà xita xi kota'yàt'aà-là. Kitsò-là:

—¿Kó tsò jñà xita? ¿Yá-ná 'an xi Ki'ndí-là Xita xan-là yijo-na?

¹⁴ Kitsò jñà xita xi kota'yàt'aà-là:

—Tjín xi tsò: “Jè Juan xi kis'iin bautizar xita.” Ko tjín xi tsò: “Jè Elías.” Tikoá tjín xita xi tsò: “Jè Jeremías.” Ko xi kj'eíi xita tsò-né: “Jngoò xita xi kiichja ngajo-là Nainá.”

¹⁵ K'ée kitsò Jesús:

—¿Koa jñò, kó bixón? ¿Yá-ná 'an?

¹⁶ K'ée kiichja Simón Pedro kitsò:

—Ji-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá], Ki'ndí-là Nainá xi tíjnakon.

¹⁷ Ikjoàn kiichja Jesús; kitsò-là:

—Mé tà ndaà-lè nga ji Simón, ki'ndí-là Jonás. Jè Nainá xi tíjna ngajmii tsakó-lè ngats'iì kjoa koi; mitsà xita isò'nde tsibénojmi-lè. ¹⁸ 'An, k'oaá xán-lè nga Pedro 'mì-lè [nga ndajo tsò-ne]; yaá isòn ndajo jè kindaàsoàn naxandá-na; nas'ín jè nga'ño-là kjoabiyaà mikii siikijne-là jñà xita naxandá-na. ¹⁹ 'Aán tsjaà-lè ibi-là xotjoa-là naxandá xi jè otixoma-là jè xi ngajmii nchrobá-ne; ngats'iì kjoa xi koi'ndi i isò'nde, tikoá ján ngajmii Nainá tsjá'nde-né; ko jñà kjoa xi mikii koi'ndi i isò'nde, tikoá ján ngajmii, Nainá mikii tsjá'nde.

²⁰ Jesús kitsò-là jñà xita xi kota'yàt'aà-là:

—Kì yá xi bènojmí-là nga 'an-ná xi Cristo [nga 'aán kisikasén-na Nainá].

K'oaá s'ín tsibénojmí Jesús kjoabiyaà-la
(*Marcos 8:31–9:1; Lucas 9:22-27*)

²¹ Tikoi-ne nachrjein Jesús tsibíts'ia nga tsibénojmíya-la xita xi kota'yàt'aà-la nga jè, ján kjoì Jerusalén, koa jña xita jchínga ko xita sko-la no'miì ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, tseé kjo'in tsjá-la. Siik'en-né. Tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein, kjoaáya-la. ²² Jè Pedro k'ée kiiko Jesús ñánda it'aà xìn nga kiichjako nga mikii ndaà tjín koni tsò. Kitsò-la:

—Na'èn, kì k'oaá s'ín nikítsjiìn. Mì k'oaá tsò Nainá nga k'oas'ín komat'in.

²³ Tanga Jesús kisikáfaya, kitsò-la jè Pedro:

—Tisít'aaxín-ná jì xita neíí. Tà mejèn-lè nga jé binchaàtsji-ná. Mìtsà k'oas'ín nikítsjiìn koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la Nainá. Ngaji tà k'oaá s'ín nikítsjiìn koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la xita.

²⁴ Jesús k'ée kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Tsà yá xi mejèn-la nga xita ts'an koma, kàtatsjeiìn-takòn mé xi mejèn-la yijo-la; koni jngoò xita xi 'yajen krò-la, kàtijnandaà nga siikjeiìn kjo'in xi kjoa ts'an; ndaà kàtjít'aà-na.

²⁵ Nga nita yá xita xi mejèn-la kochrjetjì yijo-la nga nimé kjo'in sakò-la, tà saá siichija-né ko kjo'in kijnajiìn; tanga jè xi tijnandaà nga tsjá yijo-la xi kjoa ts'an, sakò-la kjoabinachon nga it'aà ts'an ndaà kijná. ²⁶ ¿Mé xi siikijne jngoò xita nas'ín tjoé yije-la isò'nde tsà siichja inima-la? Nímé. ¿A komaá kojichjì kjoabiyaà jngoò xita xi majìn-la nga kiyá? Majìn.

²⁷ 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na kitjojeén jngoò k'a-na nga kjoikooa kjoajeya-la Na'èn-na ko àkjale-la nga sichikon-t'ian nga jngoò jngoò xita koni s'ín kisikitasòn. ²⁸ Okixií xi xan-nò, títsajnaajiìn i'nga ijndé xita xi mì kì kiyá skanda k'e nga skoe-na xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na nga kitjojen jngoò k'a nga kotixoma.

17

Kii komà nga jahatjiya í'ño isén-la Jesús ya isò'nga nindoò
(*Marcos 9:2-13; Lucas 9:28-36*)

¹ Nga komà joòn nachrjein Jesús kiimijìn-jno jngoò nindoò xi 'nga kji; kiiko jè Pedro, Jacobo, ko Juan xi 'ndse ma Jacobo. ² K'e nga ijchò i'nde jè, Jesús, jahatjiya í'ño isén-la nga nguixkon jña xita koi. K'oaá kji komà isén-la koni kji ts'oi ko jè nikje-la kjòchroba-né koni isén ndobá. ³ Jña xita koi tà nitoón kijtseè Moisés ko Elías nga nchijoókjoò Jesús.

⁴ Pedro kitsò-la Jesús:

—Na'èn, ndaà tjín nga i títsajnaá; tsà mejèn-lè jàn ni'ya xkójndà kındaà-jen, jngoò tsiji, jngoò ts'e Moisés ko xi jngoò ts'e Elías.

⁵ K'e nga tíchja Pedro, j'ii jngoò 'nguién-la ifi xi ote kji xi tsibí'ma xita koi, ko ya jjiìn ifi kina'ya jngoò-la 'én xi kitsò:

—Jè jèe xi ki'ndí-na xi 'ño matsjake ko xi xó jaajìin-na; jè tiná'ya-là.

⁶ Jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús k'e nga kiinchré, tà kitsakjòn-né. K'ée tsoyijò tsakjàn skanda it'aà nangui. ⁷ Jesús kiikasít'aà chraña-la; kisikjaníya-la, kitsò-la:

—Tisítjeen, kì tsakjón-jèn.

⁸ K'e nga kiskoòtsejèn xita koi mì tì yá tjín-ne. Tà jè tajngoò síjna Jesús.

⁹ K'e nga inchrohòjen-t'aà-ne nindoò, Jesús kitsò-la:

—Kì yá xita xi bènojmí-là jè kjoa xi kà'yaà skanda k'e nga kjoaáya-na it'aà ts'e kjoabiyaà 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na.

¹⁰ Jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé-ne kòtsò-ne xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga jè Elías kjoíí ítjòn?

¹¹ Jesús kitsò:

—Okixi-né, jè kjoíí ítjòn Elías, kò jè koiindaàjìin yiye kjoa. ¹² Tanga 'an, k'oaá xán-nò, jè Elías, jyeé j'ii. Jñà xita, mìkii kijtseèxkon. Ta k'oaá s'ín kisikò koni s'ín mejèn-la. K'oaá tìs'ín komat'ian 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; tseé kjo'in tsjá-na jñà xita.

¹³ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús k'eé kjòchija-la nga jè Jesús, k'e nga tíchja it'aà ts'e Elías, jè Juan xi kis'iin bautizar xita xi otsò-la.

*Kós'ín koma kitjokàjìin inima ch'o-la neí xi tjín-la xita
(Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43)*

¹⁴ K'e nga ijchò Jesús ñanda títsajna xita xi kjin ma-ne, jngoò xita ijchò kasit'aà-la nga tsasìxkò'nchit'aà-la, kitsò-la:

¹⁵ —Nà'èn, चाहिमाि ki'ndí-na. Ch'in biyaàxín tjín-la. 'Ñó tse kjo'in síkjeíin. Jyeé kòkjìn k'a kaàjìin ni'ín kò nandá. ¹⁶ Íí kòf'ikò-la jñà xita xi kota'yàt'aà-lè, tanga mìkii mandaà-la.

¹⁷ Jesús kitsò:

—Jñò xita xi mìkii mokjeíin-nò it'aà ts'an xi ch'o 'nè. ¿Skanda mé nàchrjein kótijnako-nò? ¿Skanda mé nàchrjein ska-na kjoa-nò? Nchrohóko-ná jè ti ijndé.

¹⁸ Jesús tsohótikò jè inima ch'o-la neíi koa itjokàjìin-ne yijo-la jè ti. Tijè-ne hora, nitoón kjòndaà-ne.

¹⁹ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònanguit'aàxìn-la. Kitsò-la:

—¿Mé-ne ngajen mìkii kòbitjojìin-najen jè inima ch'o-la neíi?

²⁰ Jesús kitsò-la:

—Mìkii komà-nò koi-né nga tà chiba mokjeíin-nò it'aà ts'an. Okixíi xi xan-nò tsà ta okji kòkjeíin-nò koni kji xojmá mostaza nga itsé kji, koma k'oin-là nindoò: “Tixín ijndé. T'in ján xijngoaà ñanda it'aà xìn.” Koa jè nindoò kosit'aàxìn-né. Jñò, nímé kjoa xi 'in koma-nò tsà ndaà kòkjeíin-nò. ²¹ Jñà inima ch'o-la neíi xi okjoàn, k'eé bitjokàjìin nga nokjoat'aà-la Nainá kò nga bijnachjaán.

*K'oaá s'ín tsibénjmi Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jò k'a
(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)*

²² K'e nga taña kitjen nga tjíma ya i'nde Galilea, Jesús kitsò-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la:

—'An, xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, yaá tso'ba'ñó-na jñà xita, ²³ ikjoàn sikk'en-na. Tanga k'e nga kijchò jàn nàchrjein nga kiyá, kjoaáya-na.

Jñà xita xi kota'yàt'aà-la k'e nga kii'nchré 'én koi tã ba koma-la.

Tsojmì xi machjítjì ts'e ingo ítjòn

²⁴ K'e nga ijchò Jesús kò xita xi kota'yàt'aà-la ján naxandá Capernaum, jñà xita xi bíxkò ton ts'e ingo ítjòn kiskònangui-la Pedro kitsò-la:

—Jè Maestro-lè, ¿a mìkii bíchjí ton ts'e ingo?

²⁵ Jè Pedro kitsò:

—Jon, bíchjí-né.

K'e nga jahas'en ni'ya Pedro, Jesús, jè kiichja ítjòn-la, kitsò-la:

—¿Kó si Simón, jè xitaxá ítjòn xi i isò'nde ts'e, yá-né xi síkíchjítjì tsojmì kò ton-sá? ¿A jñà-né xi i naxandá-la, o xi jñá-né xi xìn i'nde-la?

²⁶ Pedro kitsò:

—Jñà xi xìn i'nde-la xi bíchjí.

K'eé kitsò-la Jesús:

—Jñà xi i naxandá-la nímé koiichjí. ²⁷ Tanga mé-ne nga mì ch'o kitso-ná jñà xita, t'in ján indiì ndáchikon. Tikatjen-jìin kichá libá-lè xi tso'ba'ñó tìn, koa jè tìn xi chjoé ítjoìn, chíx'eì tso'ba; ya tjí'a jngoò ton. Komaá-ne nga kichjí xi ts'an kò tsiji. Tikoii, tíchjí-la.

18

*Yá xita-ne xi tjina ítjòn it'aà ts'e Nainá
(Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48)*

¹ Jñà nàchrjein koi jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là Jesús ijchòkon nga kiskònangui-là; kitsò-là: —Jñà x̄it̄a xi jè otíxoma-là xi ngajmiì nchrobá-ne, ¿yá-ne xi t̄jna ít̄jòn nga ìs̄a 'ñó chjì-là?

² Jesús kiichj̄a jngoò-là ndí ti. Kisikasíjna jngoò osen-là jñà x̄it̄a. ³ Kitsò:

—Okixí xi xan-nò, jñò, tsà mì kì s̄ikj̄at̄j̄ya-là kjohítsjeèn-nò k̄o tsà mì kì k'oas'ín s'een koni jñà ndí ixti mìkiì k̄it̄j̄ás'en-jñò ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne. ⁴ Jè xi síkj̄ajen-là in̄im̄a-là koni ndí ti jè, jè-né xi t̄jna ít̄jòn-là ngats'ìi x̄it̄a xi jè tíhotíxoma-là xi ngajmiì nchrobá-ne. ⁵ N̄it̄a yá-ne xi it'aà ts'an skoétjò jngoò ndí ti koni jè, 'aán xi skoétjò-na.

Mé xi ok'in-la jñà x̄it̄a xi jé ótsji-la x̄it̄a xi kj'eíi
(Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2)

⁶ N̄it̄a yá-ne xi jé skin̄ij̄iìn jngoò ndí x̄it̄a im̄a xi mokjeiín-là it'aà ts'an, ìs̄aá-la ndaà koma tsà s̄ingui'ñó jngoò ndajò natsí ís'ìin, ìkjoàn s̄ikatjen-j̄iìn ndáchikon ñánda nga 'ñó n̄anga 'ncha nandá. ⁷ Im̄a xó-ne jñà x̄it̄a isò'nde nga t̄j̄ín jchán x̄it̄a xi ótsji'nde-là nga mejèn-là nga sakó jé. T̄anga xó k'oaa koma-ne isò'nde, t̄anga im̄a xó-nè jè x̄it̄a xi ótsji-la jé xi kj'eíi x̄it̄a.

⁸ Tsà jè ndsaa k̄o ndsokòò ótsji jé-nò, t̄ichátjòn koa kj̄iìn t̄ikatsjòò. Ìs̄aá ndaà-nè tsà xkoán titsjòò nga k̄it̄j̄ás'een ñánda s'e-nò kjoabinachon, mì k'oaa-ne tsà jò ma ndsaa k̄o ndsokòò koa ján onguió j̄iìn ni'ín ts'e'ì'nde kjo'in n̄it̄a mé nàchrjein-ne. ⁹ Tsà jè xkoòn ótsji jé-nò, t̄inachrjeè, kj̄iìn t̄ikatsjòò. Ìs̄aá ndaà-nè tsà jngoò ma xkoòn nga k̄it̄j̄ás'een ñánda s'e-nò kjoabinachon, mì k'oaa-ne tsà jò ma xkoòn koa ján onguió j̄iìn ni'ín ts'e'ì'nde kjo'in.

Kjoa xi mangásòn ts'e orrè xi kichijà
(Lucas 15:3-7)

¹⁰ N̄ijngoò ndí x̄it̄a koi xi nàchrjenguiòò; k'oaa xán-nò, ján ngajmiì, jñà àkj̄ale-là x̄it̄a koi, yaá titsajna kjit'aà nga nguixkon Na'èn-na xi t̄jna ngajmiì. ¹¹ 'An xi Ki'ndí-là X̄it̄a xan-là yijo-na koií xá j'i-na nga j'i kàchrjekàjñaa kjo'in jñà x̄it̄a xi kichijà.

¹² ¿Kó bixón? Tsà jngoò x̄it̄a xi jngoò s̄indò ma orrè-là koa tsà s̄ijchaya jngoò ján j̄iìn ijñá, ¿a mìtsà s̄ikítsajna jñà xi ñijòn-kaàn k̄o chrj'òòn ñijòn ma nga kjoì kátsji jè orrè xi kichijà jngoò? ¹³ Tsà kotsji-la, okixí xi xan-nò, ìs̄aá tsja koma-là nei-là jè orrè xi jngoò ma, mì k'oaa-ne jñà xi kj̄iìn ma xi mì kì kichijà. ¹⁴ K'oaa s'ín mejèn-là Nainá xi t̄jna ngajmiì nga n̄ijngoò x̄it̄a s̄iichj̄a in̄im̄a-là.

Mé xi mochjeén k'e nga s̄indaàj̄iìn jngoò-là x̄it̄a
(Lucas 17:3-4)

¹⁵ Tsà jè 'ndsì ch'o t̄ísíko-lè, t̄inókjoa-là k'e nga tà jè t̄ajngoò t̄jna; t̄indaàj̄iìn-koi jè kjoa-là; tsà kj̄i'nchré-lè, jyeé ndaà kichibà-nò 'ndsì. ¹⁶ T̄anga tsà mìkiì kj̄i'nchré-lè, k'eé t̄inókjoa-là tsà jngoò k̄o tsà jò x̄it̄a mé-ne nga kj̄i'nchré yije-ne 'én xi chibà koni s'ín t̄ichj̄a Xojòn-là Nainá nga tsò: Mochjeén-né tsà jò k̄o tsà jàn x̄it̄a xi tsjá 'én nga koma s̄indaàj̄iìn n̄it̄a mé kjoa-ne mé-ne nga chjì-là. ¹⁷ Tsà mìkiì 'nchréñijon-là jñà x̄it̄a koi, koatìn-là x̄it̄a naxandá-là Nainá; koa tsà mìkiì 'nchréñijon-là jñà x̄it̄a naxandá-là Nainá, tà k'oas'ín jchatakòin koni tsà jngoò x̄it̄a xi mìkiì beèxkon Nainá, koni tsà jngoò x̄it̄a xi tojmi síkíchj̄it̄j̄i.

¹⁸ 'Okixí xi xan-nò, jñò, ngats'ìi kjoa xi koj'nde ì isò'nde, t̄ikoaá ján ngajmiì Nainá tsjá'nde-né; koa jñà kjoa xi mìkiì koj'nde ì isò'nde, t̄ikoaá ján ngajmiì Nainá mìkiì tsjá'nde.

¹⁹ 'Ijngoò k'a koa xan-nò: tsà jò ma-nò ì isò'nde xi t̄j̄ngoò takòn nga s̄ijét'aà-là Na'èn-na xi t̄jna ngajmiì n̄it̄a mé kjoa-ne, tsjá-nò. ²⁰ Ya ñánda titsajna jò jàn x̄it̄a-na xi it'aà ts'an bixóna, yaá t̄ijnaj̄iìn osen-là.

²¹ K'eé kiì kasit'aà chraña-là jè Pedro, kiskònangui-là Jesús, kitsò-là:

—Na'èn, ¿kó t̄j̄ín k'a s̄iichàat'aà-là xinguiáa k'e nga tsà ch'o t̄ísíko-na? ¿A skanda itoò k'a?

²² Jesús kitsò-là:

—Mìtsà xan-lè itoò k'a; xaán-lè itoò k'a xi jàn-kaàn kò te.

Jngoò chì'nda xi mì kì kisìjchàat'aà-la xíkjín

²³ Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne, k'oaá s'ín tjín koni kis'iin jngoò xitaxá ítjòn xi kisìjé-la kindá xitá chì'nda-la. ²⁴ K'e nga tís'ín kindá j'ì jngoò chì'nda-la xi 'ñó kjìn millón ton kitjen-la. ²⁵ Chì'nda jè tsjìn-la ton xi koìichjí-la. Jè nei-la kitsjaà okixi nga kàtasatíjna osen jè chá, kò chjoón-la kò ixti-la, ngats'ìi tsojmì xi tjín-la mé-ne nga kochjí-la ton xi kitjen-la. ²⁶ Chì'nda jè tsasìxkó'nchit'aà-la jè nei-la; tsibítsi'ba-la, kitsò-la: “Na'èn, tjín-lè kjondaà, chíñakjoa-ná; kíchjí yijeé-lè ngats'ìi xi kitjen-na.” ²⁷ Jè nei-la kjòhimakeè chì'nda-la, kisìjchàat'aà-la nga yije kindá xi kitjen-la koa kisikíjnandeí-ne. ²⁸ Tik'e-ne nga itjo ni'ya chì'nda jè, kisatìikjoò jngoò chì'nda xíkjín xi tìkoa ton kitjen chiba-la xi ts'e. Kitsobà'ño ís'iin nga mejèn-la kìnchajta-la, kitsò-la: “Tíchjí-ná xi kitjen-lè.” ²⁹ Koa jè chì'nda xíkjín tsasìxkó'nchit'aà-la, tsibítsi'ba-la. Kitsò-la: “Chíñakjoa-ná, kíchjí yijeé-lè xi kitjen-na.” ³⁰ Tanga jè mìkì kòkjeíin-la. Ta saà ndayá kiskinìs'en skanda k'e nga koìichjí yije-la kóhotjín xi kitjen-la. ³¹ K'e nga kijtseè jñà chì'nda xíkjín xi i'nga, baá koma-la. K'eé kù tsibénojímí-la nei-la ngats'ìi kjoa xi komà. ³² Jè xitaxá ítjòn xi nei-la, k'eé kiskinìkjaá chì'nda jè, kitsò-la: “Jì chì'nda xi ch'o 'nì. 'An kisìjchàat'aà-lè ngayije xi kitjen-lè k'e nga tsibítsi'ba-ná. ³³ Tìkoaá ngaji tjí'nde-lè nga jchahímachù chì'nda xingui koni s'ín kisìkò-lè nga kjòhimakeè-lè.” ³⁴ Jè nei-la kjòjtií-la, k'eé kitsjaà okixi nga kàt'ìi-la kjo'in skanda k'e nga koìichjí yije xi kitjen-la.

³⁵ Jesús kitsò:

—Jñò k'oaá tís'ín sùkò-nò nga jngoò ìjngoò Na'èn-na xi tìjna ngajmì tsà nga mì koo inìma-nò sjìchàat'aà-la jé-la xinguiòo.

19

Kiís'ín tsakóya Jesús it'aà ts'e xitá xi tsjìn xíkjín
(*Marcos 10:1-12; Lucas 16:18*)

¹ K'e nga jye kùichja Jesús, kù-ne ya Galilea ján nangui Judea xi tìjna xijngoàà xajngá nandá Jordán. ² 'Ñó kjìn xitá kùitjngui-la koa yaá kisindaà-ne i'nde jè jñà xitá xi xk'én.

³ Ijchò i'nga xitá fariseo ya ñánda tìjna Jesús nga mejèn-la skónachan-la. Ikjoàn kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A tjí'nde-la xi x'in nga tsjìn chjoón-la xi nita mé kjoa-ne?

⁴ Jesús kitsò-la:

—¿A kj'eè bixkejñò Xojon-la Nainá nga tsò: “Nainá, k'e nga sa tsibíndaà xitá, tsibíndaà x'in kò chjoón?” ⁵ K'oaá kitsò: “K'oaá ma-ne nga jè x'in sùkíjna na'èn-la kò nea-la nga kíjnakò chjoón-la. Ta jngoò xitá koma-ne ingajò.” ⁶ Mìtsà tì jò ma-ne, tà jngoò koma-ne. K'oií kjoa-la nga mì yá xitá tjí'nde-la nga sùtsjìn-ne xíkjín xi Nainá kisìjngoò.

⁷ Jñà xitá fariseo kiskònangui-la Jesús:

—¿Mé-ne jè Moisés kitsjaà'nde-ne nga tsò: xojon kàtasindaà nga koma tsjín xíkjín xitá?

⁸ Jesús kitsò-la:

—Koií-né nga tájaajìin tjín inìma-nò, Moisés kitsjaà'nde-nò nga kijniòò íchjín-nò, tanga k'e nga sa tàts'en-la kjoa, mì k'oaá s'ín tjín. ⁹ 'An k'oaá xán-nò, jè x'in xi tsjín-ne chjoón-la, tsà mìtsà kjoa chijngui tísìkò, kò tsà kj'eí chjoón kixan-kò, jyeé kjoa chijngui tís'ín jè x'in. Tìkoaá tsà jè x'in xi kixan-kò jngoò chjoón xi kitsjìn x'in-la, tìkoaá kjoa chijngui tís'ín.

¹⁰ Jñà xitá xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Tsà k'oaá s'ín 'iín tjín kjoa ts'e xitá xi bixan, isaá-la ndaà s'e tsà mì kì kixan xitá.

¹¹ Jesús kitsò-la:

—Tjín xitá xi mìkì mokjeíin-la kjòhítseèn jè; tà jñá xitá xi Nainá xó k'oa'sín kitsjaà-la.

¹² Tjín xitá xi mìkì bixan nga xó k'oa'sín kits'iin-ne nga mì íchjín sùs'in-la; tìkoaá tjín xitá xi xitá xíkjín okisìkò nga mì íchjín sùs'in-la; tìkoaá tjín xitá xi mìkì bixan nga k'oa'sín

tsibínè-la yijo-la nga mì íchjín sùs'in-la nga mejèn-la sùxá it'aà ts'e kjoṭíxoma-la ngajmii. Jñà xità xi chíkjoa-la nga mokjeín-la kjoa koi, k'oas'ín kàtasíkitasòn.

Kii kitsò Jesús nga kisichikon-t'in ndí ixti
(*Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17*)

¹³ Jñà xità j'ìikò-la ndí ixti ñánda tíjna Jesús nga mejèn-la koòt'aà-la tsja ko kùtsi'batjì, tanga jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús tsohótikò jñà xità xi j'ìikò ndí ixti. ¹⁴ K'eé kitsò Jesús: —Tjii'nde-là jñà ndí ixti nga kàtjanchrobákon-na. Kì binchahikon-là. Jñà xi k'oas'ín tjín inima-la koni ts'e ndí ixti, jyeé ts'e ngats'ii kjondaà xi tjín ya ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne.

¹⁵ Jesús tsohósòn-la tsja jñà ndí ixti; ikjoàn kii-ne ya i'nde jè.

Xità xi 'ñó kjìn tsojmì tjín-la
(*Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30*)

¹⁶ Jngoò xità ijchòkon Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—Maestro, ¿mé kjondaà xi s'iaàn nga s'e-la kjoabinachon inima-na nita kjé-ne?

¹⁷ Jesús kitsò-la:

—¿Mé-ne chjinangui-ná it'aà ts'e kjoa xi ndaà tjín? Mìtsà yá tjín xi ndaà xità, tà jngoò Nainá. Tsà mejèn-lè nga s'e-lè kjoabinachon nita kjé-ne, tikitasòin kjoṭíxoma-la Nainá.

¹⁸ Xità jè kiskònangui:

—¿Ñá-láá kjoṭíxoma-ne?

Jesús kitsò-la:

—“Kì xità nìk'in; kì kjoa chijngui 'nì; kì chijé 'nì; kì 'én ndiso nokjoì it'aà ts'e xità xi kj'eí; ¹⁹ jchaxkoín na'èn-lè ko nea-lè; tìtsjachi xità xingui koni tsà tì yijo tsjii-ne.”

²⁰ —Ngats'ii kjoṭíxoma koi jyeé kisikitasòan —kitsò jè ti—. ¿Mé xi chija isa-na?

²¹ Jesús kitsò-la:

—Tsà mejèn-lè nga ngui kixi kijni, t'in, tatijni yije tsojmì xi tjín-lè. Jè ton-lè tika'bí-la xità ima mé-ne nga s'e-lè kjoa machikon-t'in ján ngajmii. Ikjoàn nchrobátjngui-ná.

²² Xità jè, k'e nga kii'nchré 'én koi, tà baá komà-la, koií kjoa-la nga 'ñó kjìn tsojmì tjín-la.

²³ K'eé kitsò-la xità xi kota'yàt'aà-la Jesús:

—Okixí xi xan-nò. 'Ñó 'in koma-la jñà xità nchiná nga kjoahas'en-jìin ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne. ²⁴ Ngui jngoò k'a koxan-nò, isaá mì 'in koma-la jngoò cho camello nga kjoahas'en xkon nindoò xi tjahaña-ne nikje, mì k'oaa-ne koni jngoò xità nchiná xi 'ñó tjín-la tsojmì nga koma kjoahas'en-jìin ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne.

²⁵ K'e nga kii'nchré 'én koi jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús tà kjòxkón-la. K'eé kitsò:

—¿Yá-né xi kítjokàjìin kjo'in kjoa ts'e jé-la?

²⁶ Jesús kiskoò'an, kitsò-la:

—Jñà xità mìkii koma-la kochrjekàjìin kjo'in inima-la. Tanga xi Nainá komaá-la ngats'ii kjoa.

²⁷ K'eé kitsò Pedro:

—Na'èn, ngajen, jyeé kinikítsajna yije-jen ngats'ii tsojmì xi tjín-najen, koa jì tjaàtjngui-lèjen. ¿Mé xi tjoé-najen?

²⁸ Jesús kitsò-la:

—Xi okixí xi xan-nò, k'e nga kijchò nachrjein nga koxitseyá jngoò k'a isò'nde, ko 'an xi Kì'ndí-la Xità xan-la yijo-na, k'e nga kótijnasoàn íxile xi 'ñó jeya tíjna, jñò, xi jye 'an tjaàtjngui-ná, tìkooá yaá kítsajnasòn íxile ts'e kjoṭíxoma xi tejò ma-ne, nga jñò kındaajìin-là jñà xità xi tejò tje-la ts'e naxandá Israel. ²⁹ Ngats'ii xi kjoa ts'an kisikíjna ni'ya-la, 'ndse, ndichja, na'èn-la, nea-la, chjoón-la, ixti-la, nangui-la, jngoò sindo k'a k'oas'ín tjín tjoé isa-la. Tìkooá tjoé-la kjoabinachon nita kjé-nè. ³⁰ I'ndeí, kjìn xità xi títsajna ítjòn,

k'e nga koma iskan jñà kítsajna tjingui. Ko xi títsajna tjingui i'ndeï k'e nga koma iskan jñà kitsajna ítjòn.

20

Chì'nda xi kisixáko tsojmì tjè

¹ Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmù nchrobá-ne, k'oaá s'ín ngaya-la koni tsà jngoò xita xi tjin-la nangui. Kii nga tajñòya nga kii kátsji chí'nda xi sùxáko ñánda tjin-la toò uva. ² K'e nga jye tsibíndaàjìin-ko nga kojìchjí-la koni tjin síkijne xita chí'nda nga jngoò nachrjein, ikjoàn kisikasén ñánda kisixá. ³ Jngoò k'a kii jè nei-la xá koni xi ñijaàn-la nga tajñòya. Kijtsee isa chí'nda xi tíyijòjìin ndítsin xi tsjin-la xá. ⁴ Kitsò-la: “Tanguió tixáko-ná. ‘An kichjí-nò koni tjin machjí-nò.” Kii chí'nda koi nga kisixá. ⁵ Jè nei-la xá, kii jngoò k'a k'e nga ijchò nchisen. Tikoáá kii jngoò k'a k'e nga ijchò xi jàn nga kjòhoxòn. ⁶ Jye-la ijchò tsà xi 'òn nga kjòhoxòn, itjo jngoò k'a jè nei-la xá; koa kisakò isa-la chí'nda xi tà jyò títsajna. Kitsò-la: “¿Mé-ne tà jyò títsajna-nò kó nga kò'ba-nò nachrjein nga mì nixá-nò?” ⁷ Jñà chí'nda koi kitsò: “Koií-né nga mì yá tsjá xá-najen.” K'eé kitsò-la: “Tanguió ndaà tsà jñò; tanguí tixá ján ijìin tsojmì tjè-na.” ⁸ K'e nga jye kòjñò, jè nei-la xá kitsò-la jè xita xi síkinda chí'nda-la: “Tínókjoa-la ngats'ii chí'nda. Tichjí-la. Títs'ia-ko-ne jñà xi iskan kòfahas'en xá-la; koa jñà xi ítjòn kòfahas'en, tikjehet'aà-ne.” ⁹ K'eé kiichja-la jñà chí'nda xi jahas'en xi 'òn nga kjòhoxòn; k'oaá tjin tsibíchjí-la koni tjin chí'nda nga jngoò nachrjein nga jngoò jngoò. ¹⁰ K'e nga kjòchjí-la jñà chí'nda xi jahas'en tajñòya, k'oaá komà-la tsà isaá tse kojchjí-la. Tanga tà ngàsòn tjin kjòchjí-la koni tjin machjí-la nga jngoò nachrjein nga jngoò jngoò. ¹¹ K'e nga jye kjòchjí-la chí'nda koi ikjoàn tsibíts'ia nga tsatít'aà jè nei-la xá. ¹² Kitsò-la: “Jñà chí'nda xi iskan kòbijchó, tà jngoò hora kásixá, koa ngajen kànixá-nájen nga kò'ba nachrjein koa kànìkjeín-lajen ndobá nga kò'ba nachrjein. Tà ngàsòn tjin tìbíchjí-nájen.” ¹³ Tanga jè nei-la xá kitsò jngoò-la jñà chí'nda: “Ji amigo mìtsà mé xi ch'o tìsìko-lè; k'oaá tjin tìbíchjí-lè koni tjin chí'nda nga jngoò nachrjein nga k'oaá s'ín kàchibá. ¹⁴ Chjoí chí'ndè koa t'in-ne. K'oaá s'ín mejèn-na nga k'oa tì tjin tsjaà-la jè xi iskan kásixá koni tjin tìtsjaà-lè. ¹⁵ Nga ko tòn-na, ¿a mì tí'nde-na nga k'oa s'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-na? ¿A maxítakòn-né nga 'an ndaà xita?”

¹⁶ Jesús kitsò isa:

—K'oaá s'ín koma jñà xita xi títsajna tjingui nachrjein i'ndeï, nga koma iskan, jñà kítsajna ítjòn; koa jñà xi títsajna ítjòn i'ndeï nga koma iskan jñà kjoehet'aà-ne. [Kjìin ma-ne xi xó chja-la Nainá tanga chiba ma-ne xi tjájin.]

K'oaá s'ín tsibénojmì Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jàn k'a (Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)

¹⁷ Jesús k'e nga nchifi ján naxandá Jerusalén, kiichjat'aaxìn-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la xi tejò ma-ne, kitsò-la:

¹⁸ —I'ndeï nga tìtsahonguía naxandá Jerusalén, 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na yaá tsobà'ño-na xita sko-la nò'mi ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga kojì'nè-na kjoabiyaà, ¹⁹ ikjoàn sùngatsja-na jñà xi mìtsà xita judío nga sùsobà-na, kojà-na, kòt'aà-na krò. Tanga xi koma jàn nachrjein kjoaáya-na.

Kjondaà xi kisijé nea-la Jacobo ko Juan (Marcos 10:35-45)

²⁰ Nea-la Jacobo ko Juan ixti-la Zebedeo ijchòkon ñánda tjna Jesús. Tjiko ixti-la. Tsasìxkó'nchit'aà-la Jesús nga kisijé jngoò-la kjondaà. ²¹ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-lè?

Jè chjoón kitsò:

—Ya ñánda kotixomai, tjii okixi nga ya kàtiyijòt'aà-lè ixti-na. Jngoò kàtijnakixi-lè koa jngoò kàtijnat'aà-lè xi ngaskón-lè.

²² Jesús kitsò-la:

—Mìkìl 'yaà mé xi nìjé. ¿A kichìkjoaá-nò nga kotojñoò jè kjo'in xi 'an kotojñaà?

Xità koi kitsò:

—Kichìkjoaá-najen.

²³ K'eé kitsò-la Jesús:

—Okixi-né, k'oaá tìs'ín kotojñoò kjo'in koni 'an, tanga xi 'an tsjaà-nò nga ya kitsajnat'aà-ná ya kixi-na kò ngaskón-na mìtsà 'an oko-na nga tsjaà-nò. Jñà ì'nde koi, jñà tjoé-la xità xi Nainá tìtsajnaandaà-la nga tsjá-la.

²⁴ K'e nga kii'nchré jñà xità-la Jesús xi i'nga xi te ma-ne, kòjti-la it'aà ts'e xità xi jò ma-ne.

²⁵ Jesús kùichja-la, kitsò:

—Jyeé tíjìn-nò nga jñà xità skò-la naxandá, nangui síkìtsajna xità-la xi jñà otíxoma-la. Tìkoaá jñà xità xi 'nga xá tjín-la, jñà xi beè nga otíxoma-la xità. ²⁶ Tanga jñò mìkìl k'oaas'ín s'e'en. Tsà jngoò xità xinguiò mejèn-la 'nga kíjna, jè xi kàtasíxá-la xità xi i'nga. ²⁷ Kò jè xi mejèn-la kíjna ítjòn, chí'nda-nò kàtama. ²⁸ An xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na, mìtsà koi xá j'i-na nga 'an kos'in-na, tà saá 'an sìxá-la xità xi i'nga kò tsjaà yijo-na nga kiyá mé-ne nga kjìn xità kítjokàjìn-ne kjo'in xi kjoa ts'e jé-la.

Kó kisìkò Jesús nga kisindaà-ne xità xi jò ma-ne xi mìkìl tsejèn-la

(Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43)

²⁹ K'e nga jye nchifi-ne ya naxandá Jericó, kjìn xità kùitjngui-la Jesús. ³⁰ Ya indii ndiyá koni s'ín tífi Jesús, jò xità xi mìkìl tsejèn-la tìtsajna. K'e nga kii'nchré nga jè Jesús tífaya ndiyá, 'ño kùichja-la kitsò-la:

—ìNa'èn, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jì tijna ngajo-la] jchahimatakòn-nájen!

³¹ Jñà xità xi tjìkò Jesús tsohótikò-ne nga jyò kàtìtsajna, tanga jñà xità xi mìkìl tsejèn-la, isaá 'ño kùichja, kitsò:

—ìNa'èn, xi tje-la David, jchahimatakòn-nájen!

³² K'eé tsasíjna Jesús koa kùichja-la, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-nò nga sìkò-nò?

³³ Jñà xità koi, kitsò:

—Na'èn, mejèn-najen nga kàtatsejèn-najen.

³⁴ Jesús kjòhimaakeè jñà xità koi. Tsohót'aà-la tsja xkon koa nitoón kjòtsejèn-la. Ikjoàn kùitjngui-la Jesús.

21

Kó kitsò xità naxandá k'e nga jahas'en-jìn Jesús ján Jerusalén

(Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

¹ K'e nga jye kjomeè bijchó chraña-la naxandá Jerusalén ijchò jngoò naxandá xi 'mì Betfagé ya chrañat'aà-la nindoò Yá Olivo. Jesús kisikasén jò xità xi kota'yàt'aà-la.

² Kitsò-la:

—Tanguió ján ndí naxandá itsé xi kijnat'aà ján koa ya sakó jngoò-nò orra xi tjít'aà'ño kò ndí búrró ki'ndí-la. Chíjnda'ño koa nchrohókò-ná. ³ Tsà yá xi kó kító-nò, kot'in-là: “Jè xó Na'èn-ná kochjeén-la koa nitoón xó sìikasén-ne.”

⁴ K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne koni s'ín kiskii xità xi kùichja ngajo-la Nainá, nga tsò:

⁵ Kot'in-la naxandá Sión:

“Chítsejèn-là Xità ítjòn-lè;

nga jíí nchrobá katsejèn-lè;

imaá kji;

tinasòn jngoò-la búrró,

jngoò ndí búrró itsé xi ki'ndí-la cho ch'á.”

⁶ Kìi jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'oas'ín kisikitasòn koni s'ín kisatìxá-la. ⁷ K'e nga ijchòko ñánda tíjna Jesús jè orra kò ki'ndí-la, jñà kisikjeén nikje-la nga tsohójtasa-la; ikjoàn tsibìjnasòn-la Jesús. ⁸ Koá jñà xità xi kjin ma-ne tsohójngoò nikje-la ya iya ndiyá. Tjín i'nga xi chrja-la yá tsate, ikjoàn tsohójngoò iya ndiyá. ⁹ Jñà xità xi tjíma ítjòn-la kò xi tjingui-la tsibíts'ia nga 'ñó kùichja, kitsò:

—Jeya kàtìjna jè xi ya nchrobát'aà-ne tje-la xitàxá ítjòn David [nga jè kíjna ngajo-la]! Jmé ta ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Na'èn-ná! Jeya choòn ján ngajmi!

¹⁰ K'e nga jahas'en Jesús ya naxandá Jerusalén ngats'iì xità naxandá tà kjòxkón-la, koa kiskònangui-la xikjín. Kitsò:

—¿Yá xità-ne jè?

¹¹ Jñà xità xi kjin ma-ne kitsò:

—Jè xità xi chja ngajo-la Nainá xi Jesús 'mì xi Nazaret ts'e, ya nangui Galilea.

K'e nga tsachrje ingo ítjòn jñà xità xi otíjna tsojmi
(Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹² Jesús jahas'en ya nditsin ingo ítjòn-la Nainá, tsachrje yije ngats'iì xità xi ya nchi-hotíjna kò nchihotse tsojmi ya nditsin ingo. Kisìhitíkjá ímìxa-la jñà xità xi síkijatjìya ton kò tìkoáá kisikatsjoè íxile-la jñà xi otíjna nise paloma. ¹³ Kitsò-la:

—Jè Xojon-la Nainá tsò-né: “Ni'ya-na, ni'ya-la oçhikoón k'oín.” Tanga jñò, nguijo-la xità chijé titsa'nè.

¹⁴ Nga ya ingo ítjòn tíjna Jesús, ijchò kinchat'aà-la xità xi mìkì tsejèn-la kò xi tsá'ya kjoàn; jè Jesús kisindaà-ne xità koi. ¹⁵ Jñà xità sko-la no'mi kò xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés kòkjan-la k'e nga kijtseè kjòxkón xi kis'iin Jesús kò nga kii'nchré 'én-la jñà ndí ixti xi chjaya iya ingo ítjòn, nga tsò: “Jeya kàtìjna jè xi ya nchrobát'aà-ne tje-la xitàxá ítjòn David [nga jè kíjna ngajo-la]!” ¹⁶ K'eé kùichja xità koi, kitsò-la Jesús:

—¿A na'yà-né? ¿A ndaà tsò 'én xi chja jñà ixti koi?

Jesús kitsò:

—Jon, 'nchré-ná. ¿A kj'eè bìkkejñoò Xojon-la Nainá nga tsò?:

Jñà ndí ixti xi jtobá kjoàn kò ki'ndí xi sa oki, jñà-né xi títsajnandaà nga jeya sùikìjna Nainá.

¹⁷ Jesús yaá kisikítsajna jñà xità koi, itjojiin-ne ya naxandá ítjòn Jerusalén. Kìi ján naxandá Betania. Yaá kisikjaya nga nìtjen.

K'e nga jè Jesús kisixi yá-la toò iko
(Marcos 11:12-14, 20-26)

¹⁸ K'e nga tajñooya nga tífi-ne Jerusalén, Jesús, kjòhojò-la. ¹⁹ Kijtseè jngoò yá-la toò iko xi ya chraña indii ndiyá síjna. Kìi katsejèn-la tanga nímé toò yijà-la. Tà xkaá tjín-la. K'eé kitsò-la Jesús:

—Nì tì jngoò nachrjein koja-lè toò.

Koá jè yá toò iko nitoón kixi. ²⁰ K'e nga kijtseè jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús, tà kjòxkón-la. K'eé kiskònangui-la mé-ne nga tà nìton kixi-ne jè yá-la toò iko.

²¹ Jesús kitsò-la:

—Xi okixi, tsà ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'an, tsà mì jò tjín-la inìma-nò, komaá-nò nga k'oas'ín s'eén koni s'ín kàsìkoáa jè yá iko; tìkoáá komaá-nò k'oín-là jè nindoò: “Tìsìxìn; ján tìkatjen-jìin yijo-lè ndáchikon.” Kò k'oáá s'ín koma. ²² Jñò, tsà ndaà mokjeiín-nò nità mé xi sjié k'e nga kítsi'ba, k'oáá s'ín tjoé-nò.

Kjotíxoma xi tjín-la jè Jesús
(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)

²³ K'e nga jye komà kjoá koi, Jesús jahas'en ya nditsin ingo ítjòn kò k'e nga tíhokóya-la xità ijchòkon jñà xità sko-la no'mi kò xità jchínga-la jñà xità judío. Kiskònangui-la:

—¿Mé kjotíxoma xi tsjá'nde-lè koni s'ín 'nì? ¿Yá xi kitsjaà-lè kjotíxoma koi?

²⁴ Jesús kitsò-la:

—Tìkooá 'an skònangui jngoò-nò kjoa. Jñò, tsà kòk'oín-ná, tìkooá 'an k'oaá xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn. ²⁵ Jè Juan, k'e nga kis'iin bautizar xita, ¿yá xi kitsjaà-la kjotíxoma? ¿A Nainá-né xi tìjna ngajmì, o xi tà xita-né?

Jñà xita koi k'eé tsajoóya-ne. Kitsò-la xíkjin:

—Tsà kixoán: “Nainá kitsjaà-la kjotíxoma”, kitsò-ná: “¿Mé-ne mìkì kòkjeiín-nò it'aà ts'e?” ²⁶ Koa tsà kixoán: “It'aà ts'e xita-né”, tsakjoòn-ná tsà koi nachrjein-la jñá xita naxandá skaàn-ko-ná, nga ngats'iì, nguì k'oaá tsò nga jè Juan, jngoò xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

²⁷ K'eé kiichja, kitsò-la Jesús:

—Mì kì 'ya-jen.

Koa jè Jesús kitsò-la:

—Tìkooá 'an mìkì k'oa xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn.

Kjoa xi mangásòn ts'e ixti xi jò ma-ne

²⁸ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Jñò, kó bixón? Jngoò xita xi jò ma ixti x'in-la kitsò jngoò k'a-la jngoò ti-la: “Na'èn, t'in, tixá-la jè toò uva-na.” ²⁹ Ti jè kitsò: “Majin-na.” Tanga koma iskan, kisikitsjeèn; k'eé kii síxá. ³⁰ Na'èn-la k'eé kii nga kiikon ti xi ijngoò. K'oaá ti kitsò-la. Tanga ti jè, kitsò: “Ndaà tjin na'èn, komaá kjián.” Tanga mìkì kii. ³¹ ¿Ná-laá nga ingajò ixti xi kisikitasòn-la na'èn-la?

Jñà xita kitsò:

—Jè xi ítjòn.

K'eé kitsò-la Jesús:

—Okixí xi xan-nò, jñà xita xi síkíhítjì tsojmì ts'e Roma ko jñà íchjín ská, isaá nìton kjoahas'en ñánda nga Nainá tíhotíxoma mì k'oaá-ne koni jñò. ³² Nga jè Juan xi kis'iin bautizar xita k'ojí xá j'iì-ne nga tsakóya-la xita kós'ín sìljchá yijo-la, tanga jñò mìkì kòkjeiín-nò. Koa jñà xi síkíhítjì tsojmì ko jñà íchjín ská kòkjeiín-la. Tanga jñò ndaà nas'ín ki'yaà yije kjoa koi, mìkì kinikájno jé-nò ko mìkì kòkjeiín-nò.

Jñà chì'nda ts'en

(Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19)

³³ T'íná'yaà ijngoò-la kjoa xi mangásòn. Jngoò xita xi tjin-la nangui, tsibítje toò uva ko tsibíndi-la íchíba, ikjoàn tsibíndaà jngoò i'nde ñánda tsi'ñóngui nandá-la toò uva. Tìkooá tsibíndaà jngoò torre ñánda bìtsajna xita nga síkinda yije kóhótjín. Ikjoàn kisikíña-la nangui-la xita xi k'ejí nga kisixásòn. Ikjoàn kii nei-la nangui ñánda i'nde kjiin. ³⁴ K'e nga ijchò nachrjein-la nga jye kòjchá toò uva, jè nei-la nangui kisikasén xita chì'nda-la nga kisijé-la xi jè oko-la ts'e toò uva xi kòjchá. ³⁵ Tanga jñà xita xi kisixásòn nangui kitsobà'ño xita-la jè nei-la nangui. Jngoò xi tsi'beé-la ko jngoò xi kisik'en koa jè xi ijngoò ndajo tsibínè. ³⁶ K'e komà iskan jè nei-la nangui isaá kjìn xita-la kisikasén tanga jñà xita xi síxásòn nangui ta ngásòn kisikò ngats'iì chì'nda xi j'iì.

³⁷ K'e nga jyehet'aà-ne kisikasén ki'ndí-la. Kisikitsjeèn kitsò: “Skoexkón-la ki'ndí-na.”

³⁸ Jñà xita xi síxásòn nangui k'e nga kijtseè jè ki'ndí-la nei-la nangui tsajoóya-ne, kitsò-la xíkjin: “Jè jèe xi tjoé kjotjò-la i'nde, sik'eén ko tsaján koma i'nde.” ³⁹ Kitsobà'ño, tsachrjejin ya nangui ñánda títje toò uva. Ikjoàn kisik'en.

⁴⁰ Jñò, ¿kó bixón? K'e nga kjojí nei-la nangui, ¿mé xi sìkò jñà xita xi kisixásòn nangui-la?

⁴¹ Jñà xita xi nchi'nchré kitsò:

—Jngoò k'aá sìk'en jñà xita ts'en; mìkì kohimakeè. Ko jè nangui-la, k'ejí xita sìkíña-la xi koiichjì kó kji oko-la k'e nga kojchá toò uva.

⁴² Jesús kitsò-la:

—¿A kj'eè bixkejñoò Xojon-la Nainá nga tsò?:

Jè ndajo xi tsachrjekàngui chjinechrjó nga sa ítjòn, jè-né xi komà ndajo tàts'en chrjó-la ni'ya.

K'oaá s'ín kis'iin Nainá.

Jñá, tà maxkón-ná k'e nga 'yaá kjoa koi.

⁴³ K'oií koxan-nò jñò, tjáxin-nò kjoa machikon-t'in nga jè Nainá tíhotíxoma-nò. Jñá tjoé-la xita xi k'oas'ín síxá koni s'ín ok'in-la xá-la Nainá. ⁴⁴ Xi ít'aà ts'e ndajo, nita yá-ne xi kixosòn ndajo jè, koxkoaya-né; kò tsà jè ndajo skané xita, kochijo-né.

⁴⁵ Jñá xita sko-la no'miù kò xita fariseo, k'e nga kiinchré koni s'ín kiichja Jesús nga tsibéojmí 'én xi mangásòn, k'ée kjòchiya-la nga ít'aà ts'e-né koni s'ín kiichja Jesús.

⁴⁶ Tik'eé-ne mejèn kitsobà'ño Jesús tanga jñá kitsakjòn-la xita naxandá, koi-né nga k'oaá s'ín mokjeiin-la jñá xita nga jè Jesús, jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá.

22

S'eí xi bitjo k'e nga bixan xita

(Lucas 14:15-24)

¹ Jesús tsibíts'ia òjngoò k'a nga tsakóya-la xita kjoa xi mangásòn. Kitsò:

² —Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiù nchrobá-ne, k'oaá s'ín mangásòn koni jngoò xitaxá ítjòn xi tsibijna jngoò s'eí k'e nga chixàn ti-la. ³ Kisikasén chìnnda-la mé-ne nga kií kichja-la ngats'ì xita xi xó kinokjoá-la nga ti-la tibixan. Tanga jñá xita koi, mìkiù kòkjeiin-la nga kií s'eí. ⁴ Ìjngoò k'a kisikasén chìnnda-la xi k'ejí. Kitsò-la: “Kot'in-là jñá xita xi jye kiinchré: Tsojmí xi skine, jyeé tjíndaà; jyeé kisik'en nchraja-na, cho xi 'ño xiné. Jyeé tjíndaà yije kóhotjín. Kàtjanchrobá s'eí.” ⁵ Tanga jñá xita koi mìkiù kisís'in. Tjín xi rancho-la kií-katsejèn-la; tjín xi kjohima-la kií. ⁶ Koa jñá xita xi i'nga, kitsobà'ño chìnnda-la jè xitaxá ítjòn. Kiskaàn-kò koa kisik'en. ⁷ Jè xitaxá ítjòn, 'ño kòjti-la. K'ée kisikasén xita soldado nga kisik'en yije kóhotjín jñá xita koi nga ma-la sík'en-ná, koa tsaká naxandá-la. ⁸ Jè xitaxá ítjòn, òjngoò k'a kitsò-la chìnnda-la: “Kixí kjoa, jyeé tjíndaà yije xi kjoa ts'e s'eí, tanga jñá xita xi jye kiinchré, mìkiù mochjeén-la nga i kjoí. ⁹ Tanguió òjngoò k'a ya ndiyá jngoò osen-la naxandá, tinókjoa-là xita nita yá-ne xi skajñoò nga s'eí tjín kjoa ts'e xita xi bixan.” ¹⁰ Jñá chìnnda-la xitaxá ítjòn kií kixkóya xita inchò calle nita yá xi kjòtsja-la nga kií s'eí, xita xi ndaà kò xi mìkiù ndaà; k'oaá s'ín kitseè ni'ya.

¹¹ 'Jè xitaxá ítjòn, k'e nga jahas'en ni'ya, kiskoòtsejèn-la jñá xita xi ijchò. K'ée kijtseè jngoò xita xi ya tíjnajìn nga mìkiù íkjá nikje-la xi ts'e kjoa bixan. ¹² Kitsò-la: “Ji, amigo, ¿kò s'ín komà nga kòbitjaàs'iin ijndé nga mìkiù kichíkejé nikje xi ts'e s'eí?” Tanga xita jè, tà jyò tsibijna. ¹³ Jè xitaxá ítjòn kitsò-la jñá xita xi nchisís'in-la ímixa: “Tit'aà'ño ndsokò kò tsja. Ikjoàn tikatjeen ján ijìn jñò ya ñánda nga skindàya kò sijnits'iin ni'ño.”

¹⁴ Kitsò-isa Jesús:

—K'oaá s'ín koma nga kjìn ma-ne xita xi nokjoà-la tanga tà chibaá ma-ne xi tjájin.

Kjoa nga machjítjì tsojmí

(Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26)

¹⁵ Jñá xita fariseo k'ée kií tsajoóya-ne nga mejèn-la kohòngui Jesús mé 'én xi kichja.

¹⁶ Koií kjoa-la nga kisikasén-la Jesús xita-la kò xita-la Herodes; kiskònangui-la, kitsò-la:

—Maestro, 'ya-nájen nga 'én kixí xi nokjoì koa k'oaá s'ín okoòyi ndiyá-la Nainá koni s'ín tjín xi kjoa kixí. Mìkiù 'ni kindá koni tsò-lè xita; kò mìtsà jè chitsejèn-jnoi kó kjoàn xita.

¹⁷ Koatìn-nájen. ¿A ndaà tjín nga kichjítjì-jen tsojmí ít'aà ts'e xitaxá ítjòn ts'e Roma, a xi majìn-né?

¹⁸ Jesús kjòchiya-la nga ch'o nchisíkítsjeèn. K'ée kitsò-la:

—Jñò, x̄ita xi jò isén tjín-nò, mé-ne chonachan-ná. ¹⁹ Takó-ná jè ton xi machjítjì-ne tsojmì.

K'ée j'ìikò jngoò-la ton denario. ²⁰ K'e nga kijtseè Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá ts'e isén jè kò jè 'ín xi tjít'aà?

²¹ Kitsò x̄ita koi:

—Ts'ée César, x̄itaxá ítjòn ts'e Roma.

K'ée kitsò-la Jesús:

—Tjiì-lá César xi ts'e César koa tjiì-lá Nainá xi ts'e Nainá.

²² K'e nga kii'nchré 'én koi jñà x̄ita fariseo kò x̄ita-la Herodes, tà kjòxkón-la. Kitsjiìn Jesús, ikjoàn kii-ne.

*Kó s'ín koma k'e nga kjoaáya òjngoò k'a-la x̄ita xi jye k'en
(Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40)*

²³ Tikoi-ne nachrjein ijchòkon Jesús jñà x̄ita saduceo nga mìkii mokjeiín-la nga faáya-la jñà x̄ita xi jye k'en. X̄ita koi kiskònangui-la Jesús, ²⁴ kitsò-la:

—Maestro, Moisés kitsò-né: “Tsà jngoò x̄ita x'ín kijá xi mìkii kis'e-la òxti kò chjoón-la, jè 'ndse mik'en kixan-kò òjngoò k'a chjoón-la 'ndse nga s'e-la òxti xi tje ts'e 'ndse.” ²⁵ Kis'e xó jngoò k'a x̄ita òjndé xi itoò komà 'ndse. Jè xi síjna ítjòn chixàn, tanga k'e nga k'en, mìkii kis'e-la òxti koa jè 'ndse xi ma jò-ne tsibìjnako jè chjoón ka'àn. ²⁶ K'oaá tì komàt'in jè 'ndse xi ma jò-ne kò xi ma jàn-ne skanda komà itoò. Nijngoò xi kis'e-la òxti. ²⁷ Xi jyehet'aà-ne, k'en jè chjoón. ²⁸ K'e nga tsà kjoaáya òjngoò k'a-la mik'en, ¿ñá-laá nga itoò 'ndse xi koma chjoón-la? Nga jñà chixàn-kò nga itoò.

²⁹ K'ée kitsò-la Jesús:

—Jñò, maskáya-nò koi-né nga mìkii 'yaà kó s'ín tíchja Xojon-la Nainá kò nga'ño xi tjín-la Nainá. ³⁰ K'e nga kjoaáya òjngoò k'a-la mik'en, íchjín, íchjá, mì tì kii kixan-ne. K'oaá s'ín s'e koni jñà àkjale xi títsajna ngajmii xi ts'e Nainá. ³¹ Jè kjoa nga faáya òjngoò k'a-la mik'en, ¿a k'j'èè bixkejñoò Xojon-la Nainá nga jè sobà Nainá xi kitsò: ³² “An-ná xi Nainá tsò-na Abraham, Isaac kò Jacob?” Jñà xi jye k'en, mìtsà Nainá tsò-la xi Nainá; tà jñà xi títsajnakon xi Nainá tsò-la! [Nga it'aà ts'e Nainá, títsajnakon x̄ita koi.]

³³ Jñà x̄ita naxandá, k'e nga kii'nchré 'én koi, tà kjòxkón-la koni s'ín tsakóya Jesús.

*Jè kjotíxoma-la Nainá xi tíjna ítjòn
(Marcos 12:28-34)*

³⁴ Jñà x̄ita fariseo k'e nga kii'nchré nga Jesús kisikítsajnajyò jñà x̄ita saduceo, tsibíxkóya xíkjín. ³⁵ Jngoò xi x̄ita ts'e, xi chjine xojon-la kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mejèn-la skót'aà Jesús nga skónachan-la. Kiskònangui-la, kitsò-la:

³⁶ —Maestro, ¿ñá-laá kjotíxoma xi isa tíjna ítjòn nga yije kjotíxoma ts'e Moisés?

³⁷ Jesús kitsò-la:

—“Títsjachi Na'èn-ná xi Nainá 'mì-la, nga kò inima-lè kò kjohítsjeèn-lè kò nga tijnakoin.” ³⁸ Jè kjotíxoma xi isa 'ño tjín kò xi tíjna ítjòn. ³⁹ Jè xi ma-ne jò, k'oaá tì tsò-ne: “Títsjachi x̄ita xingui xi i'nga koni tsà tì yijo tsiji-nè.” ⁴⁰ Jñà títsajna ítjòn jñà kjotíxoma koi. Yaá bitjokàt'aà kóhotjín kjotíxoma xi i'nga xi ts'e Moisés kò xi ts'e x̄ita xi kii'chja ngajo-la Nainá.

*Ñánda kitjen-la Cristo [x̄ita xi xó kisikasén-ne Nainá]
(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)*

⁴¹ Tà kó yaá títsajna jñà x̄ita fariseo. Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

⁴² —¿Jñò, kó bixón it'aà ts'e Cristo [jè x̄ita xi xó sikkasén-ne Nainá]? ¿Ñánda kitjen-la?

Jñà x̄ita fariseo kitsò:

—Yaá kjinchrobàt'aà-ne tje-la x̄itaxá ítjòn David [nga jè kójna ngajo-la].

⁴³ K'ée kitsò Jesús:

—Tanga jè David k'e nga kiichja nga ko nga ñó-la Inima Tsjeè-la Nainá, kitsò it'aà ts'e Cristo: “Jè otíxoma-na.” K'oaá s'ín kiichja David:

⁴⁴ Jè Nainá kitsò-la jè xi otíxoma-na:

“Tijnat'aà-ná i kixi-na

skanda k'e nga sikijsajanguia ndsokoi

jña xi kondra-lè nga 'an jye kisikijne-la.”

⁴⁵ Jè David, tsà kos'ín kitsò-la Cristo [jè xita xi xó síkasén-ne Nainá], ¿kó s'ín tjin-ne nga ya nchrobát'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David?

⁴⁶ Njingoò xi koma-la nga kisikátji-ne 'én koi. Tjen-ne nachrjein koi, mì tì yá xi kjò'ño-ne ikon nga kiskòangui isa-la 'én xi kj'eíi.

23

Kiis'ín kiichja Jesús it'aà ts'e xita fariseo ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá (Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

¹ Xi komà iskan kitsò-la Jesús jña xita xi kjìn ma-ne ko xita xi kota'yàt'aà-la:

² —Jña xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés ko jña xita fariseo tjin-la xá nga okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. ³ Tiná'yaà yije-là koni s'ín okóya-nò. Tanga mikii k'oa 'nè koni s'ín jña xita koi. Kj'eíi tsò ko kj'eíi s'ín. ⁴ Jña xita koi bìnè-la xita xi kj'eíi kjotíxoma-la xi 'ño 'in tjin koni tsà ch'a i'í sík'a xi mikii k'a-la; koa jña xita xi okóya kjotíxoma, ni itsé síchjít'aà-la jña xita nga sikiitasòn kjotíxoma-la. ⁵ Koni s'ín s'ín yije kjoa koi, tà jè-né nga mejèn-la nga isa ndaà skoe xita. Jè Xojon-la Nainá xi ót'aà tjen-la ko chrja-la, isaá i s'ín; koa jè nikje xi ókjá, isaá ndojò kjoàn s'ín lixto xi tíjtòn-la nikje-la, tà jè xi mejèn-la nga okó yijo-la nga tsò nga xita tsjeè-la Nainá-né. ⁶ Mejèn-la nga jña kitsat'aà ítjòn ímixa k'e nga kjèn xita ñánda tjin s'eí ko ya ni'ya ingo sinagoga mejèn-la nga jña kítšanè íxile xi jncha ítjòn. ⁷ Tikoáá mejèn-la nga skoejkón xita xi kj'eíi, ndaà sijnat'aà ya nditsin; kítso-la: “Maestro, Maestro.”

⁸ Tanga jño, mikii biì'nde nga “Maestro” kítso-nò xita; ngats'ioò jño, 'ndsè chibàkoo xinguioo; tà jngoò ma xi Maestro-nò, jè Cristo [xita xi xó síkasén-ne Nainá]. ⁹ Njingoò xi “Na'èn” 'mì-là i it'aà nangui; tà jngoò ma xi Na'èn-nò xi tjna ngajmii. ¹⁰ Koa ni yá xi xita sko-la kítso-nò; tajngoò Cristo xi sko-la tjna-nò. ¹¹ Jè xi 'ño 'nga síkijna yijo-la it'aà tsajòn, jè-né xi sijná-la xita xi i'nga. ¹² Jè xi 'nga síkijna yijo-la, isaá nangui kjna nga koma iskan; ko jè xi nangui síkijna yijo-la, isaá 'nga kjna nga koma iskan.

¹³ 'iima xó-nò jño, xita xi okoòya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, ko jño xi xita fariseo, xita xi jò isén tjin-nò! Bichjoà-là ndiyá-la ngajmii jña xita xi mejèn-la fahas'en ya ñánda nga tíhotíxoma Nainá. Jño, mikii bitjaàs'en-jñoò ko mikii biì'nde-là xi kj'eíi xita nga fahas'en-jijn.

¹⁴ 'iima xó-nò jño, xita xi okoòya kjotíxoma-la Nainá, ko jño xi xita fariseo, xita xi jò isén tjin-nò! Chjaà'an-là ni'ya-la íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-la; ikjoàn 'ño ndojò onguíkoo ochikon-nò nga mejèn-nò nga bitsajna'ma nga mì jcha-nò mé kjoa xi 'nè. Koií kjoa-la isaá tse kjo'in s'e-nò.

¹⁵ 'iima xó-nò jño, xita xi okoòya kjotíxoma-la Nainá, ko jño xi xita fariseo, xita xi jò isén tjin-nò! Bitjaàsòn yije isò'nde ko ndáchikon nga nokjoà-là nas'ín tà jngoò xita nga ya fit'aà-nò. Ko k'e nga jye bitasòn-nò xita jè, jò k'a okji ok'in-la koni jño nga s'e-la kjo'in ya ñánda títì ni'ín ts'e i'nde kjo'in.

¹⁶ 'iima-xó-nò jño, xita xi mikii tsejèn-nò nga mejèn-nò okoò-là ndiyá xita xi kj'eíi! Bixón-nó: “Tsà jngoò xita xi tsjá 'én-la xi it'aà ts'e ingo, mìtsà mé-ne. Tanga tsà jngoò xita tsjá 'én-la xi it'aà ts'e tsojmì chjí xi oro ts'e ingo, koií xi kjo'ño kítasòn 'én-la.” ¹⁷ jño xi xita tònɔ ko xita xkan 'mì-nò! ¿Ñá-laá xi isa ndaà tjin? ¿A jña tsojmì chjí xi oro a xi jè ingo xi síchikon-t'in tsojmì chjí? ¹⁸ Jño k'oaá tì bixón: “Tsà jngoò xita tsjá 'én-la nga kítso: Tíbeè i'nde tsjeè ñánda binchasòn kjotjò xi tsjá-la Nainá, jña xita mikii kjo'ño kítasòn 'én-la.

Tanga tsà tsjá 'én-la xi it'aà ts'e tsojmì xi ya títsajnasòn jè i'nde tsjeè, jè xi okixi nga kjo'ño kítasòn.”¹⁹ Jñò xi xita tònɔ kò xita xkan 'mì-nò! ¿Ñá-laá xi isa ndaà tjin? ¿A jña tsojmì xi tjin-sòn ya i'nde tsjeè a xi jè i'nde tsjeè xi síchikon-t'in tsojmì? ²⁰ Jè xi tsjá 'én-la xi it'aà ts'e i'nde tsjeè, tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e ngayije tsojmì xi ya tjin-sòn ya i'nde tsjeè. ²¹ Jè xi tsjá 'én-la it'aà ts'e ingo mitsà tà jè it'aà ts'e ingo tsjá, tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e Nainá xi ya tjna. ²² Jè xi tsjá 'én-la it'aà ts'e ngajmì, tsjá 'én-la xi it'aà ts'e íxile kjotíxoma-la Nainá; tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e Nainá xi ya tijnasòn íxile.

²³ 'iIma xó-nò jñò, xita xi okoòya kjotíxoma-la Nainá, kò jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjin-nò! Nga ma-nò 'biì-la Nainá xi teya oko-la ts'e xka menta kò xka anís kò xka comino; tanga mìkiì nìkítasòn jè kjotíxoma xi isa 'ño mochjeén koni jè kjoa kixi, kjoahimatakòn kò jè kjoa nga kixi kàtakjeín-nò it'aà ts'e Nainá. Koií kjoa xi 'ño mochjeén nga kítasòn; tikoáá mochjeén-né nga kítasòn jña kjoa xi i'nga. ²⁴ Jñò, xita xi mìkiì tsejèn-nò nga mejèn-nò okoò-la ndiyá xita xi k'ejí, jñò, nìkjaànguioè natse nga majìn-nò nga chíjeèn cho xi tjé, tanga mìkiì 'yaà k'e nga chíjeèn cho ch'á xi 'mì camello!

²⁵ 'iIma xó-nò jñò, xita xi okoòya kjotíxoma-la Nainá, kò jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjin-nò! Onìjnoè chitsín-nò kò chroba-nò ya isò'nga-la tanga ya iya-la kitseè tsojmì xi nìchijé kò nga tse mejèn-nò. ²⁶ Jñò xi xita fariseo 'mì-nò, xi mìkiì tsejèn-nò. Ítjòn taníya chitsín-nò kò chroba-nò ya iya-la, mé-ne nga kotsjeè-ne isò'nga-la.

²⁷ 'iIma xó-nò jñò, xita xi okoòya kjotíxoma-la Nainá, kò jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjin-nò! K'oaá titsjoè koni kjoàn chrjó-la mik'en xi kitsiinga isò'nga-la. Ndaà kjoàn, tanga ya iya-la kitseè nindaà-la mik'en kò ngats'ì tsojmì xi ch'o kjoàn. ²⁸ Jñò, k'oaá s'ín 'nè nga nguixkòn xita, xita ndaà-nò; tanga jjiìn iníma-nò kitseè kjoa xi jò isén tjin-la kò kjoa nga ch'o 'nè.

²⁹ 'iIma xó-nò jñò, xita xi okoòya kjotíxoma-la Nainá, kò jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjin-nò! Bindaà chrjó-la mik'en ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá kò nikiinga chrjó-la xi xita kixi komà. ³⁰ Ikjoàn bixón: “Tsà jña-la-ná xi titsajnakoaán jè nachrjein-la xita jhínga-ná mì-la kiì kinìchjât'aà-lá xita jhínga-ná nga kisik'en jña xita xi kiichja ngajo-la Nainá.” ³¹ K'oaá s'ín 'ya-la nga tijñò 'ya-nò yijo-nò nga ixti-la maá xita xi kisik'en xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ³² Jñò, koni s'ín tsibíts'ia xita jhínga-nò, jngoè k'a tikítasòn yije kjoa.

³³ Jñò, k'oaá ngaya-la koni ye, nga ya tjen-nò it'aà ts'e ye. Mìkiì kojno-nò i'nde ts'e kjo'in. ³⁴ K'oií kjoa-la, 'an síkasén-nò xita xi kichja ngajo-la Nainá, xita xi tjin-la kjoachjine kò xi kòkòya kjotíxoma. Tanga jñò, tjin xi sik'eèn, tjin xi kjòt'aà krò koa tjin xi kixkàn-koo ya iya ni'ya ingo sinagoga; koa konguítjngui kondra-la xita koi nga xki xi ján naxandá. ³⁵ Jñò skané yije-nò kjo'in jè jní xi kixíxteèn ts'e xita ndaà xi k'en, mats'ia-kò-ne Abel, xita kixi xi k'en ítjòn, skanda jè Zacarías, ki'ndí-la Berequías, jè xi kisik'en xita tsajòn ya i'nde jngoè osen-la ñánda tjna Ni'ya Tsjeè-la Nainá kò ñánda binchásòn kjotjò xi tsjá-la Nainá jña xita. ³⁶ Okixíí xi xan-nò, ngats'ì kjoa koi, jña skané-la kjo'in jña xita xi tjin i'ndeí.

Mé kjoa-ne nga kòs'ín kiichjako-ne Jesús xita naxandá Jerusalén (Lucas 13:34-35)

³⁷ Jñò xi xita naxandá Jerusalén tsajòn xi nìk'eèn xita xi chja ngajo-la Nainá kò bìne ndajo jña xita xi Nainá síkasén-nò! ¡Kjin k'a kjòmejèn-na nga tsibíxkóya xita naxandá-nò, koni s'ín xa'nda nga bíngui jngaá-la jña ixti-la; tanga jñò, mìkiì kòkjeiìn-nò! ³⁸ Chítsejèn-là ni'ya-nò nga jye tsjiìn-takòn Nainá. ³⁹ K'oaá xán-nò mats'ia-ne nachrjein i'ndeí mì tì kiì jchaxkoòn-ná skanda k'e nga jè nachrjein nga kixón: “¡Mé ta ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Nainá!”

24

*K'e nga kiichja Jesús it'aà ts'e ingo kó s'in tjinè-la nga kixoña
(Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6)*

¹ Jesús k'e nga jye itjo-ne ingo ítjòn, jyeé tífi nga ijchò kinchat'aà chraña-la xita xi kota'yàt'aà-la. Ikjoàn tsakó-la jè ingo ítjòn kò ni'ya xi tjin-la. ² Jesús kitsò-la:

—¿A titsachitsejèn-là ngats'iì ni'ya koi? Okixií xi xan-nò, nì tì jngoò ndajo siyijòsòn-la xikjín. Kixoña yije-né kóhotjín.

*Seña xi s'e k'e nga nchrobá ma chraña nga kjoehet'aà isò'nde
(Marcos 13:3-23; Lucas 21:7-24; 17:22-24)*

³ Jesús, k'e nga tjna ya nindoò Yá Olivo, ijchò kinchat'aà-la jña xita xi kota'yàt'aà-la nga kiskònanguit'aàxìn-la kitsò-la:

—Koatìn-nájen, ¿mé nachrjein-ne nga okoma kjoa koi? ¿Mé seña xi s'e k'e nga kjoii ijngoò k'a kò k'e nga kjoehet'aà isò'nde?

⁴ K'eé kitsò-la Jesús:

—Tikindaa yijo-nò nga mì yá xita xi skónachan-nò. ⁵ Kjin xita kjoii xi 'ín ts'an sikkjeén; kitso: “An-ná xi Cristo, [nga 'aán kisikasén-na Nainá]”; koa kjin xita skónachan-la. ⁶ S'e kjoichán ñánda chrañat'aà kò tikoa kin'ya-la kjoa ts'e kjoichán ñánda kjiin i'nde, tanga jñò, kì tsakjòd-n-jèn. Xó k'oaá koma-ne. Tanga kj'eè tsà isò'nde tífehèt'aà. ⁷ Naxandá skaàn-kjoò xi kj'eíí naxandá. Koa xitaxá kojits'ia nga skaàn-kjoòko xitaxá xi kj'eíí naxandá. S'e kjinchrá, s'e ch'in, kò k'oa ch'ón nga xki xi ján i'nde. ⁸ Ngats'iì kjoa koi, tà jè xi sa tímats'ia kò kjo'in.

⁹ Jña xita skinit'aà-nò ts'e xitaxá nga tsjá-nò kjo'in; sikk'en-nò. Ngats'iì xita isò'nde kojtikeyè-nò koií kjoa-la nga 'an onguít'aà-ná. ¹⁰ Jè nachrjein koi, kjin koma xi mì kii tì kòkjeiín-la it'aà ts'an. Tijnà kòótjinè-ne xikjín xita kò tsjéngukeè xikjín. ¹¹ Kjin xita s'e xi xita ndiso xi kitso nga Nainá chja ngajo-la. Tikoáá kjin xita skónachan-la. ¹² Ndaà jchán s'e kjoats'en; skanda mì tì kii kòtsjakeè-ne xikjín xita. ¹³ Tanga jè xi kixi kijnako kjoa xi mokjeiín-la skanda k'e nga kjoehet'aà-ne kjoa, jè xi kitjokàjii kjo'in. ¹⁴ Koa jè 'én ndaà-la Nainá koni s'in otixoma Nainá, kòbìsòn yije-né nga tíjtsa isò'nde mé-ne nga kji'nchré-ne ngats'iì xita naxandá; ikjoàn k'eé kjoehet'aà isò'nde.

¹⁵ 'K'e nga jchaa nga 'ño ch'o tíma ya i'nde Tsjeè-la Nainá, koií kjoa tíbitasòn koni s'in kiskii Daniel, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. (Kàtasijiiin-la jña xita xi bíxke xojon jé.) ¹⁶ Jñò, k'e nga jchaa kjoa koi, jña xita xi títsajna Judea, kátanga, kàtji ñánda nindoò choòn. ¹⁷ Jè xi tíjnasò'nga ni'ya-la, kì tì kii fahas'en-ne ni'ya nga skoé tsojmì-la. ¹⁸ Jè xi tísixájiin nangui-la, kì tì kii nchrobá-ne nga nchrohókjá nikje-la. ¹⁹ jima xó-ne jña íchjín xi ki'ndí 'ya kò xi ixti xó nchisíkaki jña nachrjein koi! ²⁰ Tijét'aà-là Nainá mé-ne nga mì k'eé kiyó-nò k'e nga nachrjein-la cho 'nchán kò k'e nga nachrjein nìkjáya. ²¹ Jña nachrjein koi, tseé kjo'in s'e; kj'eè kii k'oa ma skanda tjen-ne nga kisindaà isò'nde. Koa mì tì kii okoma-ne nga koma iskan. ²² Tsà mì k'oaá kitso Nainá nga isa chiba nachrjein s'e kjo'in nijngoò xita kitjokàjii kjo'in. Tanga koií kjoa-la jña xita xi xó jaàjiiin-ne Nainá, isa chiba nachrjein s'e kjo'in.

²³ 'K'e nga tsà yá xita xi kitso-nò: “¡Chítsejèn-là jí tjna Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]!”, o tsà kitso-nò: “¡Ján tjna ján!”, kì kii mokjeiín-nò. ²⁴ Kjoii xita ndiso xi Cristo kitso-la yijo-la, tikoaá kjoii xita xi koa ti kitso nga jña xi chja ngajo-la Nainá. K'oaá tìs'in kòkò seña kò kjojkón xi ndaà tjin nga skónachan. Skanda jña xita xi jye jaàjiiin Nainá mejèn skónachan-la tsà kòkjeiín-la. ²⁵ Kangui nachrjeiín tibenojmíya yije-nò kjoa xi koma iskan. ²⁶ Tsà yá xita xi kitso-nò: “¡Chítsejèn-là yaá tjna Cristo ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn!”, kì kii onguió; kò tsà kitso-nò: “¡Yaá tijnaya inga ni'ya!”, tikoaá kì kii mokjeiín-nò. ²⁷ Koni ma ni'in ch'on k'e nga ote ñánda bitjokàtji-ne ts'oi skanda ñánda okaàtji-ne, k'oaá s'in koma k'e nga kjoiaa ijngoò k'a xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ²⁸ Ya ñánda kijna mik'en, yaá kítsajnajtín jña líké.

*Mé xi koma k'e nga kjoíi ìjngò k'a Ki'ndí-la Xita
(Marcos 13:24-37; Lucas 21:25-33; 17:26-30, 34-36)*

²⁹ 'Tijè-ne nàchrjein, k'e nga kjoehet'aà kjo'in koi, jè ts'oi, mì tì kiì sùhiseèn-ne, kojñò-né, mì tì kiì kotsjè-ne ndobá-la. Tìkoáá jè sá, mì tì kiì sùhiseèn-ne. Ni'ño xi tjin ngajmii, kixongui-né. Jñà nga'ño xi tjin ngajmii kitiya yijeé-la. ³⁰ Ikjoàn skoe xita ján ngajmii seña-na xi Ki'ndí-la Xita 'mì-na. Ngats'ii naxandá xi tjin i isò'nde, jñà xita skindàya-né nga 'ño tsakjón. Koá skoe-na xita xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na nga kjinchrobajñaà ijìn ifi xi tjin ngajmii; tse nga'ño kò kjoajeya kjoikoáa. ³¹ Siikasén àkjale-na nga 'ño siikjindáya chrjo nga kojixkóya xita-na xi 'an xó jaajin-na nga ñijòn chrjangui-la isò'nde, nga jngò ìjngò ngobà-la isò'nde.

³² 'Chíta'yàkò jè yá-la toò ikò mé xi okóya-ná; k'e nga ma kíndíya chrja-la, ikjoàn bíjts'én xka-la, tíjìn-nò nga jye nchrobá machraña chon ndobá. ³³ K'oaá tís'in tjin, k'e nga jchaá nga k'oas'in tíma kjoá koi, kátasijin-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na jyeé niton kjoiaa, k'oaá ngaya-la koni tsà jye tjina chraña xotjoa-la ni'ya. ³⁴ Okixí xi xan-nò, k'oaá s'in kítasòn yije kjoá koi, k'e nga tikj'eè biyaá xita xi tjin nàchrjein i'nde. ³⁵ Jè ngajmii kò isò'nde kjoehet'aà-né, tanga jñà 'én-na mìkiì kjoehet'aà; kítasòn-né.

³⁶ 'Tanga k'e nga okoma, mì yá xi tíjìn-la mé nàchrjein-ne kò mé hora-ne; ni jñà àkjale xi tjin ngajmii, kò ni jè Ki'ndí-la Nainá tíjìn-la; tajngò Nainá xi Na'èn-ná tíjìn-la.

³⁷ 'Koni s'in komà nàchrjein-la Noé, k'oaá tís'in koma k'e nga kjoiaa ìjngò k'a 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ³⁸ Jñà nàchrjein koi, k'e nga tikj'eè 'ba jtsí xkón, jñà xita xi tjin k'e-ne, nchikjèn, nchi'biì, nchibixan íchjá kò íchjín skanda k'e nga jè nàchrjein nga jahas'en ni'ya chitso jè Noé. ³⁹ Xita xi tjin koi nàchrjein, mìkiì tíjìn-la mé xi koma skanda k'e nga j'ii jtsí xkón xi kiichrjoako nandá ngats'ii xita. K'oaá tís'in komà k'e nga kjoiaa ìjngò k'a 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ⁴⁰ Jè nàchrjein k'e nga 'an xi kjoiaa, jò xita xi nchisíxá ján ijìn ijñá, jngò tjámìtjen, xi ìjngò sijna-né. ⁴¹ Jò íchjín nchat'aà natsí xi nchi'o na'yo, jngò tjámìtjen, xi ìjngò sijna-né.

⁴² 'Titsajnakoòn nga mìkiì 'yaá mé nàchrjein-ne kò mé hora-ne nga kjoiaa 'an xi Nainá 'mì-na. ⁴³ Kátasijin-nò, tsà jngò nei-la ni'ya sijin-la mé hora-ne k'e nga jñò kjoíi xita chijé nga siichijé-la, siikindaá ni'ya-la; mìkiì tsjá'nde nga kochijé-la. ⁴⁴ Jñò, tìkoáá titsajnandaá; nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, k'eé kjoiaa ìjngò k'a k'e nga jñò mìkiì titsachiña.

*Chì'nda xi ndaà s'in kò xi ch'o s'in
(Lucas 12:41-48)*

⁴⁵ 'Yá-ne xi chì'nda kixi xi tjin-la kjoachjine? Jè nei-la siikijna'nda jñà chì'nda-la xi i'nga xi ya síxá ni'ya-la mé-ne nga k'e kijchò chiba-la, siikjèn chì'nda xikjín. ⁴⁶ Mé tà ndaà-la jè chì'nda xi k'oas'in ndaà tísitásòn k'e nga kjoíi-ne nei-la. ⁴⁷ Xi okixí xi xan-nò, nei-la chì'nda jè, jè siikijna'nda yije tsojmì xi tjin-la. ⁴⁸ Tanga tsà jè chì'nda ts'en kítso nga kòkò inima-la: "Nei-na, kjin nàchrjein kochrjein-la nga kjoíi-ne." ⁴⁹ Ikjoàn kojits'ia nga skaàn-kò chì'nda xikjín, koá kòkjen-kò kò skoíko xita ch'i. ⁵⁰ Chì'nda jè, kjoíi-ne nei-la jè nàchrjein kò jè hora k'e nga mìkiì tíkoña-la. ⁵¹ 'Nó tse kjo'in tsjá-la. Tà ngásòn okji kjo'in tsjá-la koni jñà xita xi jò isén tjin-la. Ikjoàn skindàya kò sijts'ìn ni'ño.

25

Kjoa xi mangásòn ts'e ixti íchjín xi te ma-ne

¹ 'Jè nàchrjein k'e nga kotixoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá s'in komà koni komàt'in jñà ixti íchjín xi te ma-ne. Kiskoé ni'in lámpara-la xi ts'e asiti. Kiikòña-la jè xita xi bixan. ² 'Òn ma-ne ixti íchjín xi tjin-la kjohítsjeèn koá 'òn ma-ne xi tsjin-la kjohítsjeèn. ³ Jñà ixti íchjín xi tsjin-la kjohítsjeèn kiskoé lámpara-la tanga mìkiì ts'a-la asiti. ⁴ Koá jñà ixti íchjín xi jye tíjìn-la ts'a nomita asiti-la kò lámpara-la. ⁵ Jè xita xi tibixan, mìkiì xátij'ii, koá kjònjñá-la

ngats'ìi ìxti íchjín; tsohofè í'ñó. ⁶ K'e nga ijchò osen nitjen, 'ñó kiichja jñà xita, kitsò: “Jye nchrobá jè xita xi bixan. Tìtjoo ni'ya, tanguíchjaà indiaà.” ⁷ Ngats'ìi ìxti íchjín tsasítjen, koa tsibítsajnándaà lámpara-la. ⁸ Jñà xi 'òn ma-ne xi tsjìn-la kjohítsjeèn kitsò-la jñà xi tjín-la: “Tjiì itsé-nájen asìti-nò. Jè ni'ín-nájen jye tíbíts'o.” ⁹ Tanga jñà ìxti íchjín xi tjín-la kjohítsjeèn, kitsò-la: “Mikiì koma, mikiì kichóya-la tsajen. Tanguí kindá ñánda satíjna.” ¹⁰ Tanga jñà ìxti íchjín xi tsjìn-la kjohítsjeèn k'e nga kiì katse asìti-la, k'eé j'ìi xita xi bixan. Koa jñà ìxti íchjín xi 'òn ma-ne xi titsándaà nga titì lámpara-la, jahas'en ko jè xita xi bixan ya ni'ya ñánda tjín s'eí. Ikjoàn kisichjoà xotjoa-la ni'ya. ¹¹ Koma iskan j'ìi-ne jñà ìxti íchjín xi nguì 'òn ma. Kitsò: “Na'èn, Na'èn, chíx'a-nájen ni'ya.” ¹² Tanga jè xita xi bixan, tà kitsò-la: “Okixíi xi xan-nò, mikiì bexkon-nò yá-nò jñò.”

¹³ Jesús kitsò-isa:

—Jñò, titsajnándaà, nga mikiì 'yaà mé nàchrjein-ne koa mé hora-ne nga kjoiaa 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na.

Kjoa xi mangásòn ts'e ton xi kitjoé-la jñà ch'i'nda

¹⁴ Jè nàchrjein k'e nga kotìxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá ti ngaya-la koni tsà jngoò xita xi tjín-la ch'i'nda. Kjiìn i'nde tífi. Kiichja-la ch'i'nda-la; kisìngatsja ton-la nga jngoò ìjngoò nga kátasíkínda.

¹⁵ Jngoò ch'i'nda xi kitsjaà-la 'òn jmiì ton oro; xi ìjngoò jò jmiì kitsjaà-la; xi ma-ne jàn jngoò jmiì kitsjaà-la. K'oaá s'ín kitsjaà-la koni s'ín koma-la nga sùixáko nga jngoò ìjngoò. Ikjoàn kiì jè nei-la xá ñánda i'nde kjiìn. ¹⁶ Jè ch'i'nda xi kitjoé-la 'òn jmiì, kisìxáko ton xi kitjoé-la koa nguì okji kisikijnesòn. ¹⁷ Ko jè ch'i'nda xi jò jmiì kitjoé-la, k'oaá ti kis'iìn, tikoa nguì jò jmiì kisikijnesòn. ¹⁸ Tanga jè ch'i'nda xi kitjoé-la jngoò jmiì, tà tsibíjna'ma-né ton xi kitsjaà-la nei-la. Yaá tsibíjnajiìn i'tà nangui.

¹⁹ K'e nga jye kjòtsee kiì nei-la ch'i'nda koi, j'ìi ìjngoò k'a-ne; kis'iìn-la kindá jè ton xi kitsjaà-la. ²⁰ Ijchò jè xi kjòngatsja xi 'òn jmiì, koa nguì 'òn jmiì ijchòkosòn. Kitsò-la nei-la: “Na'èn, 'òn jmiì ton xi ji kinìngatsja-ná, koa nguì 'òn jmiì kisikijnesoàn.” ²¹ Jè nei-la kitsò-la: “Ndaà tjín; ngaji, xita ndaà-né. Ndaà kinitasòn-ná nas'ín tà chiba ton kitsjaà-lè. 'An, isaá tse tsja isa-lè. Tìtjás'en-jiìn nga tìtsjako-ná.” ²² Ikjoàn ijchò jè ch'i'nda xi jò jmiì kjòngatsja, kitsò: “Na'èn, jò jmiì ton kinìngatsja-ná koa nguì jò jmiì kisikijnesoàn.” ²³ Jè nei-la kitsò-la: “Ndaà tjín; ngaji, xita ndaà-né. Ndaà kinitasòn-ná nas'ín tà chiba ton kitsjaà-lè. 'An isaá tse tsja isa-lè. Tìtjás'en-jiìn nga tìtsjako-ná.” ²⁴ Koa k'e nga ijchò jè ch'i'nda xi jngoò jmiì kjòngatsja kitsò-la nei-la: “Na'èn, bexkoón-lè nga xita jti takòn-né nga bixkoí tsojmi xi mi ji bitji, ko bixkoí jñà xi mi ji chíjndi. ²⁵ Koií kjoa-la nga kitsakjòn-na nga tsibíjna'ma ton-lè ya jjiìn nangui. I tíjna-ne ton-lè xi jngoò jmiì kinìngatsja-ná.” ²⁶ Jè nei-la kitsò-la: “iNgaji, ch'i'nda ch'o-né koa xita ts'eè-né! Tsà jye tíjiìn-lè nga 'an bixkoá ñánda mi 'an bitjee ko bixkoá ñánda mi 'an kíndiaa. ²⁷ Tsà ya tsibíjni ton-na ya banco mé-ne k'e nga kjoí-na, tjoé-na ton-na ko ki'ndí-la ton xi ts'an.” ²⁸ Ikjoàn kitsò-la jñà xita xi ya títsajna: “Chjaà'an-là jè ton xi jngoò jmiì; jè tjiì-la ch'i'nda xi te jmiì ma ts'e. ²⁹ Nga jè xi tjín-la, k'oií isa-la skanda tsatóo s'e-la, tanga jè xi tsjìn-la, skanda tjá'aán-la mé xi chiba tjín-la. ³⁰ Jè ch'i'nda xi nì mé chíj-la, tikatjeen ján ndítsiaán ya ñánda jñò choòn, yaá skindàya ko yaá sùjts'iìn ni'ño.”

K'e nga jè Nainá koìndaàjiìn-la ngats'ìi xita isò'nde

³¹ K'e nga kjoiaa ìjngoò k'a 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na koni jngoò xitaxá ítjòn nga kjoikoa kjoajeya-na, ko àkjale tsjeè-na xi títsajnándaà-na, k'eé kótijnasoàn íxile ts'e kjotìxoma-na xi 'ñó jeya tíjna. ³² Ngats'ìi xita xi tjín isò'nde, yaá kojkóya nguixkoaàn; ikjoàn sùjòya koni s'ín paxtò xi ko'ndà tíndsó nga ochrjekàjiìn orrè ko tíndsó ska. ³³ Jñà orrè, yaá kítajnat'aà kixi-na, koa jñà tíndsó ska, yaá kítajnat'aà ngaskón-na. ³⁴ 'An xi xitaxá ítjòn 'mì-na xán-la jñà xi títsajnat'aà kixi-na: “Nchrobá jñò xi Nainá kisichikon-t'ín-nò; chjoé kjòndaà xi tíjnandaà-la Nainá skanda k'e nga kisindaà isò'nde,

nga ya kitsajnaà ya ñánda nga jè tíhotíxoma. ³⁵ K'e nga kjòhojò-na, kits'iì-ná jñò xi tsoókjeen; k'e nga kjòxínda-na, kits'iì-ná nandá nga kits'iaa; k'e nga tsjìn-na i'nde ñánda síkjáya, kits'iì'nde-ná ni'ya-nò. ³⁶ K'e nga tsjìn-na níkje xi ónakjá, jñò kits'iì-ná; k'e nga kjòxk'én, tsanguì níkinda-ná; k'e nga ndayá tsohótijna'ya, tsanguì chítsejèn-ná.” ³⁷ Koa jñà xi xitá kixi skonangui-na, kitso-na: “Na'èn, ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòhojò-lè, kò kits'iì-lèjen xi chichi?, o ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòxínda-lè, kò kits'iì-lèjen nandá nga ki'yoì? ³⁸ ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga tsjìn-lè i'nde ñánda níkjáyi, kò kits'iì'nde-lèjen ni'ya-najen, nas'ín mìkii yaxkon-lèjen? ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga tsjìn-lè níkje xi chíkjeí, kò kits'iì-lèjen? ³⁹ ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòxk'ín, kò tsanguì níkinda-lèjen?, o ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga tina'yi ndayá, kò tsanguì chítsejèn-lèjen?” ⁴⁰ 'An xi xitaxá ítjòn 'mì-na xán-la: “Okixíi xi xan-nò, k'e nga k'oas'ín kinìkò jngoò xitá xinguiáa nas'ín takó 'ñó xitá imá kji, 'aán xi k'oas'ín kinìkò-ná.”

⁴¹ 'An xi xitaxá ítjòn 'mì-na xán-la jñà xitá xi títsajna ngaskón-na: “Tínchat'aàxìn-ná jñò xi kjo'in tíjè-nò. Tanguió ya i'nde ñánda títi ni'ín xi mìkii bits'o nita kjé-ne, jè i'nde xi tíjindaà ít'aà ts'e xitá neii kò àkjale-la. ⁴² K'e nga kjòhojò-na, jñò, mìkii kits'iì-ná xi tsoókjeen; k'e nga kjòxínda-na, mìkii kits'iì-ná nandá nga kits'iaa; ⁴³ k'e nga tsjìn-na i'nde ñánda síkjáya, mìkii kits'iì'nde-ná ni'ya-nò. K'e nga tsjìn-na níkje xi ónakjá, jñò mìkii kits'iì-ná; k'e nga kjòxk'én mìkii tsà kinìkinda-ná; k'e nga ndayá tsohótijna'ya, mìkii tsanguì chítsejèn-ná.” ⁴⁴ Tikoáá jñà xitá xi títsajna ngaskón-na skonangui-na, kitso-na: “Na'èn, ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòhojò-lè, nga kjòxínda-lè nga tsjìn-lè i'nde ñánda níkjáyi, nga tsjìn-lè níkje xi chíkjeí, nga kjòxk'ín, o k'e nga tina'yi ndayá kò mìkii kinìchját'aà-lèjen?” ⁴⁵ 'An xi xitaxá ítjòn 'mì-na, xán-la: “Okixíi xi xan-nò, k'e nga mìkii k'oas'ín kinìkò jngoò xitá nas'ín takó 'ñó imá kji, 'aán xi mìkii k'oas'ín kinìkò-ná.” ⁴⁶ Jñà xitá ts'en koi s'eé-la kjo'in nita kjé-ne, kò jñà xi xitá kixi s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne.

26

Kiis'ín tsajoóya-ne xitá kondra-la Jesús nga tsoqá'ñó

(Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

¹ Jesús k'e nga jye kiihja yije 'én koi kitsò-la xitá xi kota'yat'aà-la:

² —Jñò, jye tíjìl-nò nga tà jò naxrjein chija ts'e s'eí Paxko; 'an xi Ki'ndí-la Xitá xan-la yijo-na, yaá kongatsja ít'aà ts'e xitá naxandá nga koòt'aà-na krò.

³ Naxrjein koi jñà xitá sko-la no'mii, xitá xi okóya kjoíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò xitá jchínga-la jñà xitá judío, yaá chixoña ya nditsin ni'ya-la Caifás xi no'mii ítjòn. ⁴ Yaá tsajoóya-ne kós'ín tsoqá'ñó Jesús xi kjoa chijé, ikjoàn sikk'en. ⁵ Kitsò-la xíjín:

—Mì naxrjein-la s'eí sikk'eén nga mì kots'en jñà xitá naxandá.

Jngoò chjoón xi kisikaàjno xkii jne sko Jesús

(Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8)

⁶ Jesús, k'e nga tíjna ján naxandá Betania, ya ni'ya-la jngoò xitá xi tsindojno chrjoa yijo-la nga sa ítjòn xi 'mì Simón, ⁷ ijchò jngoò chjoón xi 'ya jngoò lamita ndajo xi 'mì alabastro xi tíjya-la xkii jne, xi 'ñó chjí-la. K'e nga tíjnat'aà ímixa Jesús, chjoón jè, tsibíxteèn-sòn sko jè xkii jne. ⁸ Jñà xitá xi kota'yat'aà-la Jesús k'e nga kijtseè, kòjti-la, kitsò: —¿Mé-ne nga kasíkits'ón-ne jè xkii jne? ⁹ Tsà kàsatijna, 'ñó-là tse chjí-la kò jè ton-la komaá kochját'aà-la xitá imá.

¹⁰ Kii'nchré Jesús. K'eé kitsò-la:

—¿Mé-ne nìjti-là chjoón jè? Koni s'ín kasìkò-na ndaà kàs'ín. ¹¹ Jñà xitá imá kítsajna kò kjit'aà-nò; tanga 'an mì i tíjna kò kjit'aà-nò. ¹² Koni s'ín kasìkò-na chjoón jè, nga kábíxteèn-jno xkii jne yijo-na, koií okàs'ín-ne nga síkijnandaà-na nga sikk'ña. ¹³ Okixíi xi xan-nò, nita ñánda-ne nga tíjtsa isò'nde nga kobíson 'én ndaà-la Nainá, tikoáá kobíson-nè koi s'ín kasìkò-na mé-ne nga sikk'íjseèn-ne xitá ít'aà ts'e chjoón jè.

*Kó kis'iin Judas nga tsatjna Jesús
(Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6)*

¹⁴ Jè xi 'mì Judas Iscariote xi ya itjoiin ts'e xita xi tejò ma-ne xita-la Jesús, kiikon jña xita sko-la no'miì, ¹⁵ kitsò-la:

—¿Kó tjín ton k'oi-ná nga sîngatsja-nò Jesús?

Jña xita sko-la no'miì, katé ixo ton chroba tsibíndaàjìin-ne. ¹⁶ Judas, k'ée tsibíts'ia nga tsohótsji'nde-la kós'in sîngatsja Jesús.

*Kiís'in tsibíjna okixi Jesús k'e nga tsakjèn-ko xita-la xi tejò ma-ne
(Marcos 14:12-25; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)*

¹⁷ Jè nachrjein xi mats'ia ítjòn ts'e s'eí k'e nga kjèn inchrajín xi tsjìn-la na'yo san jña xita judío, jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Nánda mejèn-lè nga onguí kíndaà-jen tsojmì xi chjineé ts'e s'eí Paxko?

¹⁸ Jesús kitsò-la:

—Tanguíchòn ni'ya-la jngoò xita ya jjiin naxandá. Kot'in-là: “Jè maestro k'oaá tsò: Jyee tíma chraña nachrjein-na nga kiyá. Yaá ni'ya-lè kjián kachrje s'eí Paxko ko xita xi kota'yàt'aà-na.”

¹⁹ Jña xita xi kota'yàt'aà-la, k'oaá s'in kis'iin koni s'in kitsò-la Jesús. Yaá tsibíndaà tsojmì xi kokjen kjoa ts'e s'eí Paxko.

²⁰ K'e nga jye kòjñò, Jesús, tsibíjnat'aà ímixa ko xita-la xi tejò ma-ne. ²¹ K'e nga nchikjèn, Jesús kitsò-la:

—Okixií xi xan-nò, jñò, i tjijnajìin jngoò-nò xi sîngatsja-na it'aà ts'e xita kondra-na.

²² Jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús 'nó kjòba-la k'e nga okitsò. K'ée jngó jngó kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, ¿a 'an-ná?

²³ Jesús kitsò-la:

—Jè xi kóngajìin-ko-na chroba, jé xi sîngatsja-na. ²⁴ 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, k'oaá s'in komat'ian koni s'in tíchja Xojon-la Nainá. ¡Tanga ima xó-ne jè xita xi sîngatsja-na! Ísaá-là ndaà komà tsà mìkiì kits'iin xita jè.

²⁵ K'ée kiichja Judas, jè xi sîngatsja Jesús, kitsò:

—Maestro, ¿a 'an-ná?

Jesús kitsò-la:

—Jon, ngaji-né.

²⁶ K'e nga nchikjèn, Jesús kiskoé inchrajín, kiichjat'aà-la Nainá nga kisichikon-t'in, kisixkoaya ikjoàn kitsjaà-la xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Chjóé, tichioò, yijo-na né.

²⁷ Ikjoàn kiskoé jngoò chitsín, kitsjaà-la kjondaà Nainá, k'ée kitsjaà-la xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—Ngats'ioò, t'ioò jè xi tjíya chitsín. ²⁸ Jè-né xi jní-na xi síkixiya kjoa xitse xi bîndaàjìin-ko-nò. Jè jní-na xixteèn xi kjondaà ts'e kjin xita mé-ne nga jchat'aà-la jé-la.

²⁹ K'oaá xán-nò, mì tì kiì skì-na vino skanda jè nachrjein k'e nga skiko ijngoò k'a-nò vino xitse jè nachrjein k'e nga kotixoma Na'èn-na.

*'En xi kiichja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in
(Marcos 14:26-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)*

³⁰ K'e nga jye kiseè jngoò-la sò Nainá ts'e Salmo, ikjoàn kiì ján i'a nindoò Yá Olivo. ³¹ Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Ngats'ioò jñò, nitjen jè, kijneí takòn-ná, nga k'oaá s'in tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Kiyá jè paxtò koa jña orrè tsjohoya-né.” ³² Tanga koma iskan, k'e nga kjoaáya-na, kjín ítjòn-nò ján nangui Galilea.

³³ Kitsò Pedro:

—Nas'ín ngats'iì x̄ita-lè xi i'nga tsjín takòn-lè, 'an, nímé nàchrjein-ne nga tsjìn takòn-lè.

³⁴ K'eé kitsò-la Jesús:

—Okixií xi xan-lè, n̄itjen jè, k'e nga t̄ikj'eè kjindáya kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.

³⁵ Pedro kitsò:

—Nas'ín skanda ya k̄iyáko-lè mikì kójna'mat'in-lè.

Ngásòn kitsò ngats'iì x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús.

Kií kitsò Jesús nga tsibítsi'ba ya i'nde ñánda 'mì Getsemaní

(Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46)

³⁶ K'eé kií Jesús ya ñánda 'mì Getsemaní ko x̄ita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—T̄itsajna ijndé. 'An, ya kò-là kjián nga kichjàt'aà-la Nainá.

³⁷ Jesús kiìko Pedro ko ingajò ixti-la Zebedeo. Ikjoàn tsibíts'ia nga kjòba-la koa kisikájno in̄ima-la. ³⁸ K'eé kitsò Jesús:

—Tsí baá ma-la in̄ima-na koni tsí mejèn kiyá. T̄itsajna ijndé koa titsajnakon-ko-ná.

³⁹ Jesús kiìkjá chiba-isa. Ikjoàn tsohojna tsakjàn skanda it'aà nangui koa kisijét'aà-la Nainá, kitsò:

—Ji xi Na'èn-na xan-lè, tsà koma, kàtatjaàxìn-ná kjo'in koi, tanga mìtsà jè 'én ts'an k̄itasòn, jè kàtitasòn 'én tsiji.

⁴⁰ Ikjoàn j'ì ijngoò k'a-ne ya ñánda t̄itsajna x̄ita-la xi kota'yàt'aà-la, tanga jña x̄ita-la, kjiyijòfè-né. Jesús kitsò-la Pedro:

—¿A mì kachíkjoa-nò tsà tà jngoò hora kòbitsajnakon ko-ná? ⁴¹ Titsajnakoòn koa t̄itsi'ba-là Nainá mé-ne nga mì s̄ikijne-nò kjoa ts'e jé. Xi okixi, jé in̄ima-nò t̄ijnandaà-né tanga jè yijo-nò xi tsjìn-la nga'ño.

⁴² Xi ma-ne jò k'a kií ijngoò k'a Jesús nga kií k̄itsi'ba. Kitsò:

—Ji xi Na'èn-na xan-lè, tsà mikì koma t̄jàxìn-na kjo'in koi, kos'ín kàtitasòn koni s'ín mejèn-lè.

⁴³ K'e nga j'ì ijngoò k'a-ne, jña x̄ita xi kota'yàt'aà-la, táko kjiyijòfè-né nga 'ño nijñá-la.

⁴⁴ Komà jàn k'a nga kií k̄itsi'ba. Yaá kisik̄itsajna x̄ita xi kota'yàt'aà-la. Táko k'oaá t̄i kitsò nga tsibítsi'ba. ⁴⁵ J'ì ijngoò k'a-ne ya ñánda t̄itsajna x̄ita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—¿A táko titsan̄ikjaya-nò ko titsafè-nò? Jyee ijchò hora-la, 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, yaá kongatsja jña x̄ita jé. ⁴⁶ T̄is̄itjeen, chítsejèn-là, t̄ikjiaán, jyee nchrobá chraña jè xi s̄ingatsja-na.

Kií komà k'e nga kindobà'ño Jesús

(Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

⁴⁷ Táko t̄ik'eé t̄ichja-isa Jesús nga ijchò Judas xi ya itjojin ts'e x̄ita-la Jesús xi tejò ma-ne. Kjìn x̄ita t̄jiko xi 'ya k̄icha ndojò ko yá. Jña kisikasén x̄ita skò-la no'miì ko x̄ita jchínga xi ts'e x̄ita judío. ⁴⁸ Judas, jè xi tsatíjna Jesús, itjòn tsibénojmi-la kós'ín kòkò-la Jesús. Kitsò-la:

—Jè xi skíne'a, jè-né xi t̄indoba'ño.

⁴⁹ N̄itoón kií kasit'aà chraña-la Jesús. Kitsò-la:

—Ndaà-lè Maestro.

Ikjoàn kiskine'a. ⁵⁰ Jesús kitsò-la:

—Amigo, ¿mé xá kjoí-ne?

Jña x̄ita xi t̄jiko Judas, n̄itoón kitsobà'ño Jesús.

⁵¹ Jngoò x̄ita xi t̄iko ya tsóhoko Jesús, tsachrje k̄icha ndojò-la. Tsajá-la jè x̄ita ch̄i'nda-la no'miì itjòn; tsatet'aà líká-la. ⁵² Jesús kitsò:

—T̄ikájnatjoi k̄icha ndojò-lè ya i'nde-la; jña xi k̄icha skaàn-ne nga s̄ik'en x̄ikjín, ngásòn k̄icha kiyá ngajo-ne. ⁵³ ¿A mì 'ya-jèn tsà 'an sijé-la Na'èn-na, tsatoó tejò jmiì àkjalé n̄itoón s̄ikasén-na? ⁵⁴ Tanga tsà k'oas'ín sijé, mikì k̄itasòn koni s'ín t̄ichja Xojon-la Nainá nga mochjeén-né nga k'oas'ín koma.

⁵⁵ Jesús kitsò-la jña x̄ita xi kjìn ma-ne:

—¿Mé-ne kòs'ín kòf'iì ndobà'ńó-ná nga kò kichà kò yá kich'à koni tsà jngoò xità chijé? Nachrjein nchijòn tìjnakò-nò ján ingò ítjòn nga okòdya-nò kò mìkì kindobà'ńó-ná. ⁵⁶ K'oií kjoa-la okoma-ne nga kítasòn 'én xi tít'aa xojon-la jña xità xi kùichja ngajo-la Nainá.

Tìk'eé-né ngats'iì xità xi kota'yàt'aa-la Jesús tsanga kò kitsjeiin takòn.

Kíi komà k'e nga tsibìjna Jesús nguixkon nò'miì ítjòn
(*Marcos 14:53-65; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24*)

⁵⁷ Jña xità xi kitsobà'ńó Jesús kùkò ñánda tíjna Caifás xi nò'miì ítjòn. Yáá títsajna xità xi okóya kjoatixoma-la Nainá xi kiskì Moisés kò xità jchínga-la xità judío. ⁵⁸ Jè Pedro, tà kjiin tà kjiin tsajmeètjingui-la skanda ijchò nditsin ni'ya-la nò'miì ítjòn. Jahas'en ni'ya. Yáá tsibìjnat'aa-la ñánda títsajna xità xi síkinda ni'ya ingò nga mejèn-la skoe kós'ín koma nga kjoehet'aa kjoa.

⁵⁹ Jña xità sko-la nò'miì kò xità jchínga, ngats'iì xità xi tjin-la xá ts'e xità judío, tsohótsji'nde-la nga tsját'in 'én xi kondra ts'e Jesús mé-ne nga koma sìngatsja-ne xità Roma nga sìk'en Jesús. ⁶⁰ Tanga nímé 'én kisakò-la nas'ín ijchò xità ndiso xi kondra ts'e. Xi komà iskan ijchò jò xità ndiso ⁶¹ xi kitsò:

—Xità jè kitsò-né: “An, koma-na nga sihixòña ingò ítjòn-la Nainá koa jàn nachrjein kìndàyà ò jngoò k'a-na.” ⁶² K'eé tsasìjna kixi jè nò'miì ítjòn. Kitsò-la Jesús:

—¿A nímé 'én nokjoi, koni tsò 'én xi tsjá xità koi xi kondra tsiji?

⁶³ Jesús mìkì kùichja. Jè nò'miì ítjòn kitsò-la:

—Tènojmi kixi nga nguixkon Nainá xi tíjnakon. Kot'in-nájen. ¿A ngaji-né xi Cristo [xità xi xó kisikasén-lè Nainá] nga Ki'ndí-la mai?

⁶⁴ Jesús kitsò-la:

—Ngají xi k'oa si nga 'an-ná. Tìkoa, k'oaá xán-nò, jñò jcha-ná xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na nga kótijnat'aa kixi-la ñánda tíjna Nainá xi 'ńó tse nga'ńó tjin-la. Tìkoaá jcha-ná k'e nga kjinchrobàjñaà jjiin ifi xi ts'e ngajmi.

⁶⁵ Jè nò'miì ítjòn tsatijndajno yijo-la nikje-la xi íkjá nga 'ńó kòjti-la, kitsò:

—Xità jè, jyeé kà'yaá nga chjajno-la Nainá koni tsò 'én xi chja. ¿Mé s'eén-isa-ná xità xi kj'eíi xi tsjá 'én? Jña, jyeé kàna'yà-lá koni s'ín chjajno-la Nainá. ⁶⁶ ¿Jñò, kó bixón, mé xi sikoáá?

Ngats'iì xità kitsò:

—Tjin-la jé, ok'ín-la nga sìk'en.

⁶⁷ Ikjoàn tsibíchrá'a kò tsi'beé-la. Koa tjin xi isén-la tsi'beé'a, ⁶⁸ kitsò-la:

—Ji Cristo [xi xó kisikasén-lè Nainá], kot'in-nájen, ¿yá xi tí'beé-lè?

K'e nga jè Pedro jàn k'a tsoho'mat'in Jesús
(*Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27*)

⁶⁹ Jè Pedro k'e nga tíjna nditsin ni'ya, ijchòkon jngoò chjoón chì'nda xi kitsò-la:

—Tìkoaá ngaji, yáá tjaàkoi Jesús xi Galilea j'nde-la.

⁷⁰ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in-né nga nguixkon ngats'iì xità. Kitsò:

—Mìkì be mé 'én xi tinokjoi.

⁷¹ Jè Pedro jyeé tíbitjo xotjoa ni'ya k'e kijtsee ò jngoò chjoón xi k'oa ti kitsò-la jña xità xi ya títsajna. Kitsò:

—Xità jè, tìkoaá ya tsóhoko Jesús xi Nazaret ts'e.

⁷² Pedro ò jngoò k'a tsoho'mat'in. Kitsò:

—¿Tíbeè Nainá, mìkì bexkoan xità jè!

⁷³ Nga komà iskan jña xità xi ya títsajna ijchòkon ñánda tíjna Pedro. Kitsò-la:

—Okixi-né, tìkoaá ngaji xità xi kota'yàt'aa-la Jesús-né. 'Yà-lè; k'oaá tìs'ín nokjoi.

⁷⁴ K'eé isa 'ńó kùichja Pedro kitsò:

—¿Beè Nainá, nas'ín tìk'eèn-ná, mìkì bexkoan xità jè!

Tik'e-ne kiskindàya jngoò kóxtí. ⁷⁵ K'eé tsibítsjeèn-la Pedro koni kitsò-la Jesús: “K'e tikj'eé kjindàya kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.” K'eé itjo ni'ya Pedro, jàn ndìtsiaán; ndaà jchán kiskindàya.

27

Kjoa xi komàt'in Jesús k'e nga kjòngatsja Pilato (Marcos 15:1-2; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32)

¹ K'e nga kis'e isén, ngats'ii xita sko-la no'miì, jña xita jchínga ts'e xita judío tsajoóya-ne nga kondra kjoì-la Jesús mé-ne nga koma siìngatsja-ne jña xita Roma nga siìk'en. ² Tsibít'aà'ño, kiìko nga kisìngatsja Pilato xi xitaxá gobernador tíjna ts'e Roma.

Kiì komàt'in Judas k'e nga k'en

³ Judas, jè xi tsatíjna Jesús, k'e nga jye kijtseè nga jye kitjoèt'in kjoa nga kiyá, 'ño kokájno-la kjoa xi kis'iin koa kisikátji-ne ton chroba xi katé ma-ne jña xita sko-la no'miì ko xita jchínga. ⁴ Kitsò-la:

—Tseé jé tsohótsji-la yijo-na nga kisìngatsja-nò jngoò xita xi nimé jé tjín-la.

Tanga jña xita koi kitsò:

—Ngajen, miìkì 'ya-jen. Kjoa tsiji-né.

⁵ Judas tsibítsjo ton ya ingo ítjòn. K'eé kiì tsibítjohóngui yijo-la.

⁶ Jña xita sko-la no'miì, kiskoé ton, kitsò:

—Miìkì koma ya sijngoáá ton xi tjíya kaxa-la ton kjotjò-la Nainá. Ton jè, chjí-la mik'en-né.

⁷ K'eé tsajoóya-ne nga jè ton jè, nanguiì kotse jngoò 'nde-ne, xi 'mì: I'nde Ñánda Mandaà Tjji, mé-ne nga s'e-ne i'nde ñánda koma siìjìn xita xi xin naxandá-la. ⁸ K'oií kjoa-la, skanda naxrjein i'nde, tákó k'oaá 'mì i'nde jè nga I'nde-la Jní 'mì. ⁹ K'oaá s'in tsitasòn koni s'in kitsò Jeremías xita xi kiìchja ngajo-la Nainá nga kitsò: “Kiskoé ton chroba xi katé ma-ne, koni tjín tsibíjna-la chjí-la jña xita Israel, ¹⁰ ko k'oaá s'in kisikjeén ton jè nga tsatse i'nde-la xita xi tjji bíndaà koni s'in kitsjaà-na okixi Nainá.”

'Én xi kiìchja Pilato k'e nga kiskònangui-la Jesús (Marcos 15:2-5; Lucas 23:3-5; Juan 18:33-38)

¹¹ Jesús, k'e nga síjna nguixkon jè xitaxá gobernador kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A ji-né xi xitaxá ítjòn-la jña xita judío?

Jesús kitsò:

—Ngají xi k'oa si nga 'an-ná.

¹² K'e nga nchihóngui Jesús jña xita sko-la no'miì ko xita jchínga-la xita judío, Jesús nimé 'én kiìchja. ¹³ K'eé kitsò Pilato, jè xi xitaxá gobernador:

—¿A mi na'yà-la koni tsò-lè? Kjìn 'én tsjá xi kondra tsiji.

¹⁴ Tanga Jesús nijngoò 'én kiìchja. K'oií kjoa-la nga jè xitaxá gobernador tà k'oaá komà-la.

Kiì komà k'e nga kitjoònè kjoa Jesús nga kiyá (Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)

¹⁵ Nga xki nó k'e nga bitjo s'eí Paxko, jè xitaxá gobernador síkijnandeí jngoò xita xi títsa'ya ndayá, jè xi mejèn-la xita naxandá nga kijnandeí. ¹⁶ Tik'eé-ne tíjna'ya ndayá jngoò xita xi 'ya-la nga 'ño ts'en xi 'mì Barrabás. ¹⁷ K'e nga chixoña xita naxandá, jè Pilato kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá-né xi mejèn-nò nga kijnandeí? ¿A Barrabás-né, o xi Jesús-né xi Cristo 'mì-là?

¹⁸ Koií okitsò-ne Pilato nga jyeé tíjìn-la nga tà kjoaxitakòn-né nga ya ijchò síngatsja Jesús.

19 Jè Pilato k'e nga tíjna ni'ya osen, jè chjoón-la kisikasén xá-la, kitsò-la: “Kiì ji chingájiin kjoa-la xita kixi jè. Nati nitjen, tsí 'ño ch'o tsò nijná xi kò'biì-na it'aà ts'e.”

20 Tanga jña xita sko-la no'miù ko xita jchínga, chinchá'a xita naxandá nga kàtasíjé nga kàtijnandéi Barrabás ko kàtasík'en Jesús. 21 Jè xitaxá gobernador ijngoò k'a kiskònangui-la jña xita naxandá; kitsò-la:

—¿Ñá-laá nga ingajò xita koi xi mejèn-nò nga sikíjnandiaá?

Jña xita naxandá kitsò:

—Jè Barrabás.

22 Pilato kiskònangui-la jña xita naxandá. Kitsò-la:

—¿Mé xi sikoáá Jesús xi Cristo 'mì-là?

Ngats'iì xita naxandá kitsò:

—¿Kàtasit'aà krò!

23 K'eé kitsò Pilato:

—¿Mé jé xi tsohótsji, mé-ne kiyá-ne?

Jña xita, isaá 'ño kiichja, kitsò:

—¿Kàtasit'aà krò!

24 K'e nga kijtseè Pilato nga nì mé kjoa sindaàjiin, tà isaá tímatse kjoasiì, kiskinikjaá nandá nga tsaníjno tsja nga nguixkon xita naxandá [mé-ne nga skoe-ne jña xita nga nimé jé tjín-la]. Kitsò:

—Nimé jé tjín-na xi it'aà ts'e xita kixi jè nga mejèn-nò nik'eèn. Kjoa tsajòn-nò.

25 Ngats'iì xita kjìn kitsò:

—Kjoabiyaà-la xita jè, kindá tsajen-nájen ko ixti-najen.

26 Pilato, k'eé kisikíjnandéi Barrabás; k'e nga jye kitsjaà okixi nga tsajá-la Jesús, ikjoàn kisingatsja nga sít'aà krò.

27 Jña soldado-la xitaxá gobernador kiiko Jesús ján ni'ya osen. Ikjoàn kiichja yije-la soldado xikín nga tsibítsajnanndiì-la. 28 Tsachrje nikje-la koa kisikjá jngoò nikje xi inì kji. 29 Ikjoàn tsibí'a sko jngoò corona na'yá xi jña xó tsibíndaà-ne, koa jngoò yá tsohóya tsja kixi; k'eé chincha-xkó'nchit'aà-la nga kisísobà-la. Kitsò-la:

—¿Viva xitaxá ítjòn-la xita judío!

30 Tikoáá tsibíchrájno koa kiskoé yá xkajnchra xi kjiya tsja, tsatji sko. 31 K'e nga jye kisísobà-la, jaàxìn-la nikje inì xi íkjá. Ikjoàn kisikákjá-ne xi nikje ts'e. K'eé kiiko nga kosit'aà krò.

Kiì kinìko Jesús k'e nga kisasit'aà krò

(Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

32 K'e nga jye nchifiko Jesús, kiskaàkjoè jngoò xita xi Cirene i'nde-la xi 'mì Simón. Jña soldado kjo'ño kis'iìn-la nga kisik'ajen krò-la Jesús.

33 K'e nga ijchòko ya i'nde ñánda 'mì Gólgota 'én xi tsòya-ne i'nde sko mik'en, 34 yaá kitsjaà-la vino xi tsjájiin-la ndá chikitsja. K'e nga kiskoòt'aà Jesús mìkiì kits'iì.

35 K'e nga jyeé tsasit'aà krò, jña soldado kisiskáko nikje-la Jesús nga kisika'bí-la xikín yá ts'e koma. K'oaá s'ín tsitasòn 'én-la jè xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò: “Kisika'bí nikje-na koa kisiskáko yá ts'e koma.” 36 Ikjoàn yaá tsibítsajna nga kisikinda Jesús. 37 Ya isòn sko krò tsibít'aà 'én xi k'oa kitsò mé jé xi komà-la nga kinik'en. Jña 'én koi, tsò: “Jè jèe xi Jesús xi Xitaxá ítjòn-la xita judío.”

38 Tikoáá kisit'aà krò jò xita chijé. Jngoò kisit'aà nga kixi-la koa jngoò kisit'aà nga ngaskón-la. 39 Jña xita xi ya ja, síkatji sko nga kiichjajno-la, 40 kitsò-la:

—Ji, k'oaá kisi nga siixòni ingo ítjòn-la Nainá ko jàn nachrjein kındaà ngajo-ne; tikíjnandéi yijo-lè. Tsà kixi kjoa nga ji xi Ki'ndí-la Nainá, chinájen-t'i yijo-lè krò.

41 K'oaá tis'in kisísobà-la jña xita sko-la no'miù, ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, ko xita jchínga ts'e xita judío. Kitsò:

⁴² —Xità jè, tsachrjekàjìin kjo'in xi k'ejì xità, tanga jè xi yijo-la, mìkì ma ochrjekàjìin kjo'in. Tsà kixì kjoa nga jè Xitàxá Ítjòn-la Israel, kàtìtjòjen-t'aà krò mé-ne nga kòkjeiín-ná it'aà ts'e. ⁴³ Xità jè, it'aà ts'e Nainá kjò'ñót'aà ikon. Tsà kixì kjoa tsjakeè Nainá, i'nde, jè kàtasìkò. Nga k'oaa tì kitsò nga Ki'ndí-la Nainá ma.

⁴⁴ Skanda jñà xità chijé xi tìkoā yā kjit'aà krò tìkoāá tsatít'aà.

Mé xi komà k'e nga k'en Jesús

(Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

⁴⁵ K'e nga ijchò nchisen skanda xi jàn nga kjòhoxòn, kòhokji nga tíjtsa isò'nde kòjñò.

⁴⁶ Tìjè-ne hora Jesús 'ñó kùichja nga kitsò: “Elí, Elí, ¿lama sabactani?” 'Én jè tsòya-ne: Nainá, Nainá, ¿mé-ne kàjneitakòn-ná?

⁴⁷ Tjín i'nga xità xi yā títajna xi kù'nchré-la, kitsò:

—Xità jè, jé chja-la Elías.

⁴⁸ K'ée tsangachikon jngoò xi kùkjaá tsanga; kisìka'nchi-la kò vinagre; ikjoàn tsibísko-la inaxò; kitsjaà-la Jesús nga kà'tì. ⁴⁹ Tanga kitsò xità xi i'nga:

—Kù k'oā nìkò, chítsejèn-lá, ¿a kjoí Elías nga skónájen-t'aà krò?

⁵⁰ Jesús ijngoò k'a 'ñó kiskindàya. Ikjoàn k'en. ⁵¹ Jè nikje velo xi tjohóya jngoò osen ingò ítjòn kixajndà. Jòya komà skanda it'aà nangui; ts'a ch'ón koā tsàkjàn naxì ⁵² nga kitáx'a jñà itsjó-la mìk'en. Kjìn xità tsjeè-la Nainá jaáya-la xi kjòtseé k'en. ⁵³ Jñà xità mìk'en xi itjo-ne itsjó-la, k'e nga koma iskan nga jaáya-la Jesús, xità koi, jahas'en yā naxandá tsjeè Jerusalén; kjìn xità kijtseèxkon.

⁵⁴ Jñà xità xi nchisíkinda Jesús kò jé xità sko-la soldado, k'e nga kijtseè nga ts'a ch'ón, ngats'ì kjoā xi komà, tsí ndaà kitsakjòn. K'ée kitsò:

—Kixì-là kjoā, xità jè, Ki'ndí-la Nainá-né.

⁵⁵ Tìkoāá kjìn íchjín títajna xi kjìin nchikotsejèn-ne xi inchrobà-tjingui-la Jesús skanda ján Galilea nga kisichját'aà-la. ⁵⁶ Yáá títajna xi 'mì María Magdalena, María xi nea-la ma Jacobo kò José, kò nea-la ixti-la Zebedeo.

K'e nga kishijìn Jesús

(Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁵⁷ K'e nga jye kòjñò, j'ì jngoò xità nchíná xi 'mì José. Yáá i'nde-la jè naxandá xi 'mì Arimatea. Xità jè tìkoāá yáá kiskoòta'yàt'aà-la Jesús. ⁵⁸ K'ée kùichja-la Pilato nga kisijé-la yijo-la Jesús. Jè Pilato kitsjaà okixì nga kàtatjòé-la. ⁵⁹ José kiskoé yijo-la Jesús; kisikájté jngoò nikje sávana tsjeè. ⁶⁰ Kù kíhijìn yā nangui-la xi ts'e José. Kiskinìs'engui jngoò ngajo itsjó xitse xi xó tsibíndaà-ne yā ingui nguijo. Ikjoàn tsohójtsa xotjoa-la ngajo jngoò ndajo teè; ikjoàn kù-ne. ⁶¹ Jè María Magdalena kò María xi ijngoò, yáá tsibítsajnat'aà chrañà-la ñánda kishijìn Jesús.

Mé-ne soldado kisikinda-ne ñánda kishijìn Jesús

⁶² K'e nga komà inchijòn, jè nachrjein nìkjáya, jñà xità sko-la no'mi kò xità fariseo kùikon Pilato. ⁶³ Kitsò-la:

—Na'èn, bítsjeèn-nájen, jè xità ndiso jè, k'e nga sa tsibìjnakon kitsò-né: “K'e nga kijchò jàn nachrjein kjoáya-na.” ⁶⁴ K'oií kjoa-la kàtamakinda itsjó-la skanda k'e koma jàn nachrjein nga mì yáá kijchò xità-la xi kota'yàt'aà-la k'e nga nitjen nga kjikò chijé yijo-la. Ikjoàn kitso jñà xità-la nga keènojmi-la jñà xità naxandá: “Jyee jaáya-la xi it'aà ts'e kjoabiyaà.” Koā isáá ch'o komà 'én ndiso koi koni jñà xi ítjòn.

⁶⁵ Kitsò Pilato:

—Yā títajna soldado. Tanguió tìkindaa. 'Ñó tichjoà jè itsjó nga 'ñó kàtas'e.

⁶⁶ K'ée kù nga tsibíchjoà'ñó jè itsjó koā tsasén jngoò-la sello yā isò'nga-la ndajo xi kijtsa. Ikjoàn kisikítsajna soldado xi kisikinda.

28

*Mé xi komà k'e nga jaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà
(Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)*

¹ K'e nga jye tsato nàchrjein nìkjáya, nga jye tís'e isén jè nàchrjein tahàngo nga tàts'en xomàna, kii Maríá Magdalena ko Maríá xi ìjngoò nga kii katsejèn-la ìtsjó-la ñánda kisihijín Jesús. ² K'e nga itjokàjen jngoò àkjale-la Nainá xi inchrobà-ne ngajmii, tà nìtoón ts'a jngoò ch'ón xi 'ño ts'a nga jaàxìn jè ndajo xi kijtsa ngajo ìtsjó; yaá tsibìjnasòn. ³ Jè àkjale ote kji koni jngoò ni'ín ch'on; ko jè nikje-la xi íkjá, chroba kji koni kjoàn 'nchán. ⁴ Jñà soldado k'e nga kijtseè, tsí ndaà kitsakjòn-la. Tsí chiba-la tsatsé-né koa yaá k'en-ña. ⁵ Jè àkjale kitsò-la jñà íchjín:

—Kì tsakjoòn-jèn. Be-ná, jè binchaàtsjioè Jesús xi kisit'aà krò. ⁶ Mì tì íí tíjna-ne. Jyee kòfaáya-la koni s'ín kitsò nga kjoaáya-la. Nchrobá chitsejèn-la ìnde-la ñánda kisijna. ⁷ Nìtoón tanguió, koatìn-là xita xi kota'yàt'aà-la: “Jyee kòfaáya-la. Jè, yaá tífi ítjòn-nò ján Galilea. Yaá jchaxkoòn ìjngoò k'a.” Tà k'oaá tjin 'én xi tsja-nò.

⁸ Jñà íchjín nìtoón itjongui-ne nguijo; kii tsangachikon; okji tsakjón koa okji 'ño tsja s'e-la nga kii kénojmi-la xita xi kota'yàt'aà-la Jesús. ⁹ K'e nga nchifi íchjín, tà nìtoón kisatiikjoè Jesús koa kisihixat'aà. Jñà íchjín, kii kinchat'aà chraña-la, ìkjoàn chinchaxkó'nchit'aà-la nga kijtseèxkón, k'ée kitsohòkjá ndsoko. ¹⁰ Jesús kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn. Tanguió tiki'nchré jñà 'ndsè mé-ne nga kàtjì-ne ján Galilea. Yaá skoe ìjngoò k'a-na.

'Én xi kitsjaà jñà soldado

¹¹ K'e nga nchifi-ne jñà íchjín, tikoáá kii i'nga-ne jñà soldado xi kisikinda jé ìtsjó; kii ján jngoò osen naxandá nga kii kénojmi-la jñà xita sko-la no'mii ngats'ii kjoa xi komà. ¹² Jñà xita sko-la no'mii kiikáko jñà xita jchínga. K'e nga jye tsajoóya-ne, tseé ton kitsjaà-la jñà soldado, ¹³ ìkjoàn kitsò-la:

—Jñò, k'oaá tixón: “K'e nga ijchò osen nìtjen nga titsayijòfè-jen, jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkjaá chijé yijo-la.” ¹⁴ Tsà kji'nchré jè xitaxá gobernador nga titsayijòfè, ngajeén onguíchoòn-jen mé-ne nga mì kjo'in tsjá-nò.

¹⁵ Jñà soldado kiskoé ton xi kitsjaà-la ko k'oaá s'ín kitsò koni s'ín ki'mi-la. Skanda nàchrjein ìndeì tákó k'oaá tsò jñà xita judío.

*Kii kitsò Jesús nga kitsjaà-la xá xita xi kota'yàt'aà-la
(Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23)*

¹⁶ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús xi nguì tejngoò ma-ne, kii ján Galilea ya nindoò ñánda nga okitsò-la Jesús. ¹⁷ K'e nga kijtseè Jesús, chinchaxkó'nchit'aà-la nga kijtseèxkón. Tanga tjin i'nga xi mikii kòkjeiín-la tsà jè-né. ¹⁸ Jesús, k'ée kii kasit'aà chraña-la, kitsò-la:

—Jyee kitjoé yije-na nga'ño nga 'an kotiixoma ngajmii ko ì isò'nde. ¹⁹ Tanguíchòn yije xita xi tjin nga tíjtsa naxandá xi tjin isò'nde; takóya-là nga it'aà ts'an kàtakota'yà; t'een bautizar it'aà ts'e 'ín-la Na'èn-ná ko ts'e Ki'ndí-la koa ko ts'e Inima Tsjeè-la Nainá; ²⁰ takóya-là nga kàtasíkitasòn yije kjoa xi 'an tsakoóya-nò. Kì nijchàajin-jèn nga 'aán tijnako-nò nàchrjein inchijòn skanda k'e nga kjoehet'aà isò'nde. K'oaá s'ín kàtama.

'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskii San Marcos

*Kó kitsò 'én xi kiichja Juan xi kis'iin bautizar xita
(Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-9, 15-17; Juan 1:19-28)*

¹ I mats'ia-ne 'én ndaà-la Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá.

² K'oaá s'ín komà koni s'ín tjit'aà xojon-la Isaías xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:
'An, sikasén itjòn-lè xita-na xi kjiko 'én,
jè xi koindaaya itjòn-lè ndiyá-lè.

³ Na'yà-la jta-la jngoò xita xi 'nó chja
ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn, nga tsò:
"Tjandaà ndiyá-la Nainá ya jjiin inima-nò;
kixi tikájna koni jngoò ndiyá ñánda kojmeèya Na'èn-ná."

⁴ K'oaá s'ín komà; j'ii jè Juan nga kis'iin bautizar xita ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui
kixi choòn. Kiichjaya nga katasíkájno jé-la jña xita nga mi ti jé kohótsji-ne, ikjoàn katas'ín
bautizar yijo-la mé-ne nga sijcháat'aà-la Nainá jé-la. ⁵ Kjìn xita ijchò 'nchré-la Juan xi
inchrobà-ne nangui Judea ko naxandá Jerusalén. K'e nga jye jahatakòn jé-la jña xita, jè
Juan kis'iin bautizar ya nandá xajngá nandá Jordán.

⁶ Nikje xi tsohòkjá Juan, tsja-la cho camello-né; ko jngoò sincho chrjoa tsibíkjá
ndáyá-la; tsojmi xi kiskine Juan, jña cho langosta, ko tsjén-la cho cera xi tjín jjiin ijña.

⁷ K'oaá s'ín kiichja nga tsò:

—Jngoò nchrobátjngui-na xi isa tse nga'ño tjín-la mi k'oaà-ne koni 'an, skanda mi ki
tj'i'nde-na nga kosiñiat'aà-la nga skjnda jè xox'ín-la xojté-la. ⁸ Kixii kjoa 'an, ta nandá
s'iin-na bautizar xita, tanga jè xi sa nchrobátjngui-na, koó Inima Tsjeè-la Nainá s'iin-nò
bautizar.

*Kós'ín komà k'e nga komà bautizar Jesús
(Mateo 3:13-17; Lucas 3:21-22)*

⁹ Jngoò nachrjein j'ii-ne Jesús ya Nazaret, nangui xi chja-ne Galilea; ikjoàn jè Juan
kis'iin bautizar ya nandá xajngá nandá Jordán. ¹⁰ K'e nga itjokajiin-ne nandá Jesús,
nitoón kijtseè nga kitáx'a ngajmi koa jè Inima Tsjeè-la Nainá inchrobàjen 'nè-la koni
jngoò nise paloma. ¹¹ Koa kina'yà jngoò-la 'én xi ngajmi inchrobà-ne xi kitsò:

—Ji-né xi ki'ndí-na, xan-lè, xi 'nó matsjake-lè, tsja tjín-la takoàn it'aà tsiji.

*K'e nga jè xita neii kiskoòt'aà Jesús
(Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13)*

¹² Nga komà iskan jè Inima Tsjeè-la Nainá kisikasén Jesús ya i'nde it'aà xìn ñánda
nangui kixi choòn. ¹³ Ichán nachrjein tsibijna; tsibijnajin-la cho ts'en ko jè xita neii
kiskoòt'aà nga mejèn-la nga kátátsji jé. Tanga jña àkjalé kisis'in-la.

*K'e nga tsibíts'ia Jesús nga kisixá ya i'nde Galilea
(Mateo 4:12-17; Lucas 4:14-15)*

¹⁴ K'e nga jye kii ndayá Juan xi kis'iin bautizar xita, Jesús kii ján Galilea nga kiichjaya
'én ndaà-la Nainá koni s'ín otixoma Nainá. ¹⁵ Kitsò:

—Jye kjöchrañat'aà-nò nachrjein nga jchaa kós'ín otixoma Nainá. Tikájno jé-nò, ki ti jé
binchaatsji-nò; kàtakjeiin-nò 'én ndaà-la Nainá.

*Kii kis'iin Jesús nga ñijòn xita kiichja-la xi ma-la sík'en tin
(Mateo 4:18-22; Lucas 5:1-11)*

¹⁶ Jesús, k'e nga ja indii ndáchikon Galilea, kijtseè xi 'mì Simón ko 'ndse Andrés nga nchisíkatjen-nguindá na'ya-la. Xità koi, tìn sík'en. ¹⁷ Jesús kitsò-la:

—Nchrobátjìngui-ná, 'an tsjaà-nò xá nga kixkóya xità xi 'an kjit'aà-na koni s'in maxkóya tìn k'e nga nìk'eèn.

¹⁸ Jñà xità koi nitoón kisikájna na'ya-la nga kiitjìngui-la Jesús.

¹⁹ Ìsa xijngoaà ìsa, Jesús kijtseè xi 'mì Jacobo ko 'ndse Juan, ixti-la Zebedeo nga títsaya chitso; nchibíndaàya na'ya-la. ²⁰ Tìkoaá nitoón kiichja-la xità koi; yaá kiitjìngui-la Jesús; kisikájna Zebedeo xi na'èn-la ma, ko xità ch'inda xi sixáko ya iya chitso.

Jngoò xità xi inima ch'o-la neí tjiin inima-la
(Lucas 4:31-37)

²¹ Ijchò naxandá Capernaum; k'e nga jye ijchò nachrjein nìkjáya, jahas'en ni'ya ingo sinagoga ts'e xità judío; ikjoàn tsakóya 'én-la Nainá. ²² Jñà xità, tà k'oaá komà-la koni tsò 'én xi tsakóya. K'oaá s'in tsakóya koni jngoò xità xi 'ñó tjin-la kjotixoma; mìtsà k'oas'in tsakóya koni xità xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés. ²³ Ya ni'ya ingo sinagoga tìjna jngoò xità xi inima ch'o-la neí tjiin inima-la. 'Nó kiichja nga kitsò:

²⁴ —Jì Jesús, xi Nazaret tsiji, ¿mé xi mejèn-lè? ¿Mé xi binchaàtsji? ¿A kòf'i nìkjesòn-nájen? Bexkon-lè; jì-né xi Xità Tsjeè-la Nainá.

²⁵ Tanga Jesús tsohótiko jè inima cho-la neí, kitsò-la:

—Jyò tìjni, titjojiin inima-la xità jè.

²⁶ Jè inima cho-la neí kisikatsé koà kiskindàya xá, ikjoàn itjojiin inima-la xità jè.

²⁷ Ngats'ii xità xi títsajna, tà k'oaá komà-la; xkì xi ján tsohóko xíkjin; kitsò:

—¿Mé kjoa-ne koi? Jngoò kjoa xitse okóya xi tjin-la kjotixoma. Skanda jñà inima cho-la neí tsjá-la okixi, ko 'nchréñijon-la.

²⁸ Jesús, nitoón kina'ya-la kóhokji nga jngoò itjandii nangui xi chja-ne Galilea.

K'e nga kisindaà-ne Jesús jè nachíya-la Pedro
(Mateo 8:14-15; Lucas 4:38-39)

²⁹ Jesús, k'e nga itjo-ne ni'ya ingo sinagoga, kjihjtako Jacobo ko Juan, nitoón kii ya ni'ya-la ñánda tìjna Simón ko Andrés. ³⁰ Jè nachíya-la Simón, kijna xk'én-né. Ch'in tìjnga tjin-la. Nitoón kis'enojmi-la Jesús. ³¹ Ikjoàn kiikasit'aà chrañà-la; kitsobà'ñó tsja; kisikasítjen. Ko nitoón kitjaàxìn-la ch'in tìjnga. Ikjoàn chjoón jè, kisis'in-la Jesús ko xità xi kjihjtako.

K'e nga Jesús, kjìn xità xk'én kisindaà-ne
(Mateo 8:16-17; Lucas 4:40-41)

³² K'e nga jye kiskaàtjì ts'oi nga jye kòjñò, j'ìiko-la Jesús ngats'ii xità xk'én ko xi inima cho-la neí tjiin inima-la. ³³ Ngats'ii xità naxandá, yaá kitseèjto xotjoa ni'ya. ³⁴ Jesús, kjìn jchán xità kisindaà-ne xi kjìn skaya ch'in tjin-la tìkoaá tsachrjekàjiin inima ch'o-la neí xi tjiin inima-la xità; Jesús mìkii kitsjaà'nde nga jñà neí kiichja nga jñà inima ch'o-la neí jyeé beèkon yá-né Jesús.

K'e nga ijchò Jesús ján Galilea nga kisika'bí 'én ndaà-la Nainá
(Lucas 4:42-44)

³⁵ 'Nó tajñòya tsasítjen Jesús; tákó jñò-isa nga itjojiin najnchra; kii jngoò j'nde it'aà xìn ñánda tsjin xità nga kiichjat'aà-la Nainá. ³⁶ Simón ko xità xíkjin xi i'nga, kii kátsji Jesús.

³⁷ K'e nga jye kisakò-la ñánda tìjna Jesús, kitsò-la:

—Ngats'ii xità, jí ótsji-lè.

³⁸ Kiichja Jesús, kitsò:

—Tìkoa tìkjaán jñà naxandá chrañàt'aà nga kichjàya 'én-la Nainá nga koií xá j'i-na.

³⁹ K'oaá s'ín tsajmeè Jesús kóhokji i'nde Galilea nga kiichjaya 'én-la Nainá ya ni'ya ingo sinagoga nga xki xi ján naxandá. Tikoáá tsachrekàjiiin-ne inima cho-la neíi xi tjiin inima-la xita.

Kíi komà nga kjòndaà jngoò-ne xita xi tbindojno chrjoa yijo-la
(Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16)

⁴⁰ J'iikon jngoò xita xi tbindojno chrjoa yijo-la. Tsasèn-xkó'nchit'aà-la Jesús, tsibítsi'ba-la, kitsò-la:

—Tsà mejèn-lè, tìtsjeè-ná ch'in xi tjin-na.

⁴¹ Jesús kjòhimakeè-né, tsijmeé tsja nga tsohót'aà-la yijo-la xita jè, kitsò-la:

—Mejèn-na, kàtandaà-ne.

⁴² Tik'eé-ne nga tíchja Jesús, nitoón kjòndaà-ne; kitjaàxìn-la ch'in; kjòtsjeè-ne yijo-la.

⁴³ Jesús kisihixat'aà xita jè nga kii-ne. Tanga ítjòn 'ño tsibít'in-la, kitsò-la:

⁴⁴ —Tiná'yi, kì yá xita bènojímí-la. T'in ñánda tíjna no'mì, takó-la yijo-lè nga jye kjòndaà-ne; jch'ii kjotjò-lè, tsojmì xi síjé kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mé-ne nga tsjeè kijna-ne nguixkon Nainá tikoá skoe jña xita nga jye kjòndaà-ne ch'in-lè.

⁴⁵ Tanga xita jè, k'e nga kii-ne, tsibíts'ia nga tsibénojímí yije kós'ín komát'in. K'oaá komà-ne nga jè Jesús, mì tì kii ma taxki jahas'en-jiiin-ne jña naxandá; yaá tsibìjna ñánda tsjin xita. Tanga jña xita xi xki xi ján i'nde inchrobà-ne, yaá ijchòkon ñánda tíjna Jesús.

2

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne xita xi mikii ma osijna kixi
(Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26)

¹ Xi komà jò ján nachrjein, ijchò ijngoò k'a Jesús ján naxandá Capernaum. Kii'nchré xita nga ya tíjna Jesús ya ni'ya jè. ² Tik'e-ne kjìn jchán xita ijchò maxkót'aà-la skanda mì tì kii tsì'ndè-ne xotjoa ni'ya. Jesús kiichjayajiiin-la 'én ndaà-la Nainá. ³ Jngoò xita j'iiko xi mikii ma síhiniyá yijo-la. Ñijòn xita yangui. ⁴ Nga mikii komà kitjò'nde-la nga jahas'en ya xotjoa ni'ya, nga 'ño kjìn xita títsajna, yaá kiskí'á itsjá ni'ya ya kixi-la ñánda tíjna Jesús. Yaá kiskinijen-ne jè xita xi xk'én xi kjiya-la yá. ⁵ Jesús, k'e nga kijtsee nga jña xita koi mokjeiin-la it'aà tse, kitsò-la jè xita xi xk'én:

—Ji ndí na'èn, jé-lè jye kichàat'aà-lè.

⁶ Ya títsajna i'nga xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga nchisíkítsjeèn ijiiin inima-la. Kitsò: ⁷ “¿Mé-ne kos'ín chja-ne jè xita jè nga Nainá chjajno-la? Nga tajngoò Nainá síjchàat'aà-ná jé-ná.” ⁸ Tik'e kijtseea-la Jesús koni s'ín nchisíkítsjeèn ijiiin inima-la. Kitsò-la:

—¿Mé-ne kotsò-ne kjohítsjeèn-la inima-nó? ⁹ ¿Mé xi isa chiba 'in tjin? Tsà xan-la jè xita xi xk'én: “Jé-lè jye kàchàat'aà-lè”, o tsà xán-la: “Chjoí nachan-lè, tìsítjiiin, tìtjeí.”

¹⁰ Kokoò-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tíj'ndeé-na nga síjchàat'aà-la jé-la xita i'isò'nde.

K'eé kitsò-la jè xita xi xk'én:

¹¹ —Ji, k'oaá xan-lè: Tìsítjiiin, chjoí nachan-yá-lè, t'in-ne ni'ya-lè.

¹² K'eé tsasítjen jè xita xk'én. Kiskoé nachan-la. Itjoiin-la ngats'ii xita xi títsajna. K'e nga kijtsee kjoa koi, tà kjòxkón-la ngats'ii xita. K'eé jeya kisikijna Nainá. Kitsò:

—Ni saá jngoò k'a 'yaá jngoò kjoa xi kos'ín ma.

K'e nga jè Jesús kiichja-la Leví
(Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32)

¹³ Jesús, ijngoò k'a itjo. Kii ján indii ndáchikon. Ngats'ii xita yaá ijchòkon, ikjoàn tsakóya-la 'én ndaà-la Nainá. ¹⁴ K'e nga nchifi, Jesús kijtsee jè Leví, ki'ndí-la Alfeo. Tíjnat'aà ímixa ya ñánda síkíhjtji tsojmì ts'e Roma. Kitsò-la:

—Nchrohótjngui-ná.

K'eé tsasítjen Leví, kiitjingui-la Jesús. ¹⁵ K'e nga tíjnat'aà ímíxa Jesús nga tíkjèn ya ni'ya-la Leví, kjìn ma xítà xi síkíchítjì tsojmì kò xítà xi jé tíjín-la títsat'aàkò ímíxa Jesús kò xítà xi kota'yàt'aà-la. Kjìn jchán ma xítà xi tjingui-la. ¹⁶ Jñà xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò xítà fariseo k'e nga kijtseé Jesús nga tíkjèn-kò xítà xi tse jé tíjín-la kò xítà xi síkíchítjì tsojmì, kitsò-la jñà xítà xi kota'yàt'aà-la Jesús:

—¿Mé-ne k'oas'ín-ne Maestro-nò nga xítà xi síkíchítjì tsojmì kò xítà jé kjèn-kò-ne?

¹⁷ K'e nga kiì'nchré Jesús; kitsò-la:

—Jñà xítà xi mì ch'in tíjín-la, mì chjinexkiì mochjeén-la; jñà-né xítà xi xk'én xi mochjeén-la chjinexkiì. 'An, mìtsà koi xá j'i-na nga jñà kichjà-la jñà xítà xi tsò-la yijo-la nga xítà kixi, koií xá j'i-na nga jñà kichjà-la xítà xi beè-la ikon nga jé tíjín-la.

Xítà xi bìtsajnachjan

(Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39)

¹⁸ Jngoò k'a, k'e nga jñà xítà xi kota'yàt'aà-la Juan kò jñà xi kota'yàt'aà-la xítà Fariseo nchibìtsajnachjan, kiì i'nga xítà koi nga kiskònangui-la Jesús. Kitsò-la:

—Jñà xítà xi kota'yàt'aà-la Juan kò xi kota'yàt'aà-la xítà Fariseo bìtsajnachjan-né. ¿Mé-ne jñà xítà tsiji xi kota'yàt'aà-lè mì bìtsajnachjan-né?

¹⁹ Kitsò Jesús:

—¿A bìtsajnachjaán xítà k'e nga xítà kòbixan k'e nga ya tíjnakò-ìsa jè xítà x'in xi kòbixan? Majìn, mìkiì bìtsajnachjan xítà. ²⁰ Tanga kijchò nàchrjein k'e nga tjáxìn-la x'in xi kòbixan; k'e-né nga kítsajnachjan xítà.

²¹ 'Jngoò nikje ìbaà mìkiì ma sijto-ne kò nikje xítse; nga jè nikje xítse, kjeèn-yó-né koa kotejnda-né jè nikje ìbaà. Ìsáá tse koma ñánda kixajnda kji. ²² Tíkooá mìtsà yá xi koma binchá xán ixii kò chrjoa jchínga; tsà kòs'ín s'een, k'e nga jye kojchá xán, sùixajnda chrjoa jchínga, ìkjoàn chija xán kò chrjoa. Jè xán ixii, chrjoa xítseé sinchá.

Kiis'ín tíjín it'aà ts'e nàchrjein nìkjáya

(Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5)

²³ Jngoò nàchrjein nìkjáya ja Jesús ya ñánda títje trigo. Jñà xítà xi kota'yàt'aà-la tsate chiba natín-la trigo. ²⁴ Jñà xítà Fariseo kitsò-la:

—¿Mé-ne kòs'ín-ne xítà-lè jè nàchrjein nìkjáya? Mikiì tíj'nde nga kòs'ín koma.

²⁵⁻²⁶ Kiìchja Jesús kitsò-la:

—¿Jñò, a mìtsà jye tíjìn-nò koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá koni kis'iìn xítaxá ítjòn xi ki'mì David kò jñà xítà-la xi kjihijtakò k'e nga nò'miì ítjòn tsibìjna jè Abiatar? K'e nga kjòhòjò-la nga ni mé tíjín xi kine, jahas'en ni'ya-la Nainá. Tsakjèn inchrájin tsjeè-la Nainá. Tíkooa kitsjaà-la xítà-la xi tjìkò. Mikiì tíj'nde nga jñà kòkjen. Tà jñà nò'miì tíj'nde-la nga kòkjen.

²⁷ 'Jngoò k'a kitsò Jesús:

—Jè nàchrjein nìkjáya, koií xá kisindaà-ne nga kjondaà ts'e xítà. Mìtsà koi xá kisindaà-ne xítà nga kjondaà ts'e nàchrjein. ²⁸ K'ooá s'ín tíjín, 'an xi Ki'ndí-la Xítà xan-la yijo-na, skanda jè nàchrjein nìkjáya, 'aán otìxoma-la.

3

Xítà xi kixit'aà jngoò tsja

(Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11)

¹ 'Jngoò k'a jahas'en Jesús ñánda tíjna jngoò ni'ya ingo sinagoga. Kò ya tíjna jngoò xítà xi kixit'aà jngoò tsja. ² Jñà kondra-la Jesús nchisíkinda nga mejèn-la nga skoe a sùindaá-ne jè xítà xi kixit'aà tsja jè nàchrjein nìkjáya, mé-ne nga koma kòhòngui-ne. ³ Jesús kitsò-la jè xítà xi kixit'aà jngoò tsja:

—Tisítjìn, tisijni j jngoò osen-la xítà.

⁴ Jesús k'eé kitsò-la jñà xítà xi i'nga:

—¿A tsjá'nde kjoṭíxoma nga ndaà s'eén, o xi ch'o s'eén, jè nachrjein nìkjáya? ¿A sindaá-ná xīta, o xi sīk'en-ná?

Jñà xīta xi oṭì'mì-la ta jyò tsibìtsajna. ⁵ Jesús kiskoòtsejèn-jìin-la xīta nga jti komà-la. Tìkoà ba kis'e-la nga tájaàjìin tìin inìma-la jñà xīta. K'eé kitsò-la jè xīta xi kixìt'aà tsja:

—Tjeendojoi ndseji.

Tsijmeé tsja, nìtoón kjòndaà-ne. ⁶ Jñà xīta fariseo, k'e nga itjo-ne, tsajoóya-ne kò xīta Herodes nga mejèn-la sīk'en Jesús.

K'e nga kjìn xīta kùtjìngui-la Jesús ya indì ndáchikon Galilea

⁷ Jesús kò xīta xi kota'yàt'aà-la chinchat'aà xìn. Ján kiì indì ndáchikon. Kjìn xīta kùtjìngui-la xi nangui Galilea ts'e kò xīta nangui Judea, ⁸ kò xīta naxandá Jerusalén, kò xīta nangui Idumea, kò xīta xijngoaà xajngá nandá Jordán kóhokji jngoò itjandì-la naxandá Tiro kò Sidón nga kiì'nchré-la kjoṭkón xi kis'iin Jesús. K'oaá komà-ne kjìn jchán xīta ijchò tjìngui-la. ⁹ Jesús kitsò-la xīta xi kota'yàt'aà-la:

—Kjìt'aà nachrjein tjajnandaà jngoò chitso mé-ne nga mì xīta kojtinè-ná.

¹⁰ Koií kjoà-la nga jyeé kjìn jchán xīta xk'én kjòndaà-ne. Jñà xīta xk'én xi i'nga, yaá fikjanè'ño ñánda tìjna Jesús nga mejèn-la koòt'aà-la tsja. ¹¹ Jñà xīta xi inìma ch'o-la neíj tìjìin inìma-la, k'e nga beé Jesús bincha-xkó'nchit'aà-la, ìkjoàn 'ño chja, tsò:

—Ji-né xi Ki'ndí-la Nainá.

¹² Tanga jè Jesús 'ño tsohótiko nga mì jñà keènojmi yá-né jè.

Kó 'mì 'ín-la xīta-la Jesús xi tejò ma-ne

(Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16)

¹³ Xi jye komà iskan, Jesús kiimijìn-jno jngoò nindoò. Kiìchja-la xīta xi jè ndaà kisaseèn takòn. Xīta koi, ijchò kinchat'aà-la. ¹⁴ Ìkjoàn jaàjìin tejò xīta xi koahijtako, tìjñà-ne xi sīkasén nga kichjaya 'én ndaà-la Nainá ¹⁵ xi tìkoà kitjoé-la okixi nga sindaà-ne xīta xi ch'in tìin-la tìkoà kochrjekàjìin inìma ch'o-la neíj xi tìjìin inìma-la xīta. ¹⁶ Jñà xīta xi kitjaàjìin: jè Simón. Ìkjoàn tsibít'aàsòn 'ín-la; Pedro kitsò-la. ¹⁷ Kò jñà ìxti-la Zebedeo xi 'mì Jacobo kò jè 'ndse xi 'mì Juan, xi tìkoà tsibít'aàsòn 'ín-la; Boanerges kitsò-la. (Jè 'én jè tsò-ne: ìxti-la ch'on.) ¹⁸ Kò Andrés; Felipe; Bartolomé; Mateo; Tomás; Jacobo xi ti-la ma Alfeo; Tadeo; Simón, xīta xi ya fit'aà-la xīta cananista; ¹⁹ Judas Iscariote, jè xīta xi kisìngatsja kondra-la Jesús.

Xīta xi chjajno-la Inìma Tsjeè-la Nainá

(Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10)

K'e nga j'ìi-ne Jesús ni'ya ñánda síkjáya, ²⁰ ìjngoò k'a kòkjìn xīta skanda mì ti kiì kitjò'nde-la nga tsakjèn. ²¹ K'e nga kiì'nchré xīta xíkjín Jesús, kjoà xi tís'ín, kiì kátsji nga tsoba'ño; kitsò: Skáyaá-la.

²² Jñà xīta xi okóya kjoṭíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés xi j'ìi-ne Jerusalén k'oaá kitsò nga jè xīta neíj xi 'mì Beelzebú tìjìin inìma-la Jesús, nga jè xīta sko-la xīta neíj tsjá-la nga'ño nga ochrjekàjìin inìma ch'o-la neíj xi tìjìin inìma-la xīta.

²³ Jesús kiìchja-la xīta koi. Tsibénojmi jngoò-la kjoà xi mangásòn. Kitsò-la:

—¿A komaá jè xīta neíj kochrjekàjìin-ne xi tìjè-ne yijo-la ya inìma-la xīta? Majìn. ²⁴ Tsà jngoò naxandá je, tsà jòya tìin nga kondra tìtsajna-la xíkjín, mìkiì koma 'ño kìtsajna; ²⁵ kò tsà jngoò ni'ya, tsà jòya tìin nga kondra tìtsajna-la xíkjín, tìkoáá mìkiì koma 'ño kìtsajna. ²⁶ Tsà jè xīta neíj, tsà jòya tís'ín xi tìjè-ne yijo-la, mìkiì koma 'ño kíjna. Jye tífèhet'aà nachrjein-la.

²⁷ Jngoò xīta xi tìin-la nga'ño, mì yá xi koma kjoahas'en ni'ya-la nga sìichijé-la tsà mì ítjòn kojìt'aà'ño. K'eé koma sìichijé-la k'e nga jye kàsìt'aà'ño.

²⁸ 'Okixijì xi xan-nó, xīta xi tìin-la jé kò xi chjajno-la Nainá, jchat'aà-la jé-la. ²⁹ Tanga jñà xīta xi chjajno-la Inìma Tsjeè-la Nainá, mìkiì jchat'aà-la nìta mé nó-ne, nìta mé nachrjein-ne. Kjo'in s'e-la nìta kjé-ne.

³⁰ Koií k'oas'ín kitsò-ne Jesús nga jñà xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kitsò-né: “Xità jè, inìma ch'o-la neíí tíjìn inìma-la.”

Nea-la Jesús ko 'ndse

(Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21)

³¹ Xi komà iskan, ijchò 'ndse ko nea-la Jesús. Ján ndítsiaán tsibítsajna. K'eé kinokjoà-la Jesús. ³² Jñà xità xi títsajnandi-la, kitsò-la:

—Nea-lè ko jñà 'ndsì, ján ndítsiaán títsajna. Ji xó ótsji-lè.

³³ K'eé kiìchja Jesús, kitsò:

—¿Yá-né xi nea-na ko xi 'ndsè?

³⁴ Ikjoàn kiskoòtsejèn-jìin-la jñà xità xi títsajnandi-la. Kitsò:

—Jñà xità koi xi nea-na, ko xi 'ndsè. ³⁵ Nga nità yá xità-ne xi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, jñà-né xi 'ndsè, xi tichja, ko xi nea-na.

4

Kjoa xi mangásòn ts'e xità xi bítje xojmá

(Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8)

¹ Jesús ijngòò k'a tsibíts'ia nga tsakóya ya indii ndáchikon. Kjìn jchán ma xità xi chixoñat'aà-la. Jesús jahas'en jngòò chitso xi kijijnajìn ndáchikon; ikjoàn tsibìjnaya. Ngats'ii xità, yaá títsajnat'aà nanguií ya indii ndáchikon. ² Kjìn skaya kjoa xi mangásòn tsakóya-la xità. K'e nga tsibénojmi-la kitsò-la:

³ —Ndaà tìná'yaà. Jngòò xità kii kíjndi xojmá. ⁴ K'e nga tsibíts'ia nga kiskíjndi xojmá, chixò chiba ya iya ndiyá. Ikjoàn j'ii nise; tsakjèn. ⁵ Nguì k'oa tjin chixò ñánda naxi choòn nga chiba ni'nde tjin-la. Jñà xojmá koi, nitoón isò koi-né nga mì nanga tjin nangui. ⁶ Tanga k'e nga itjokàtji ts'oi nga kjòtsjè ndobá, kixiñó, ikjoàn jngòò k'aá kixi, koi-né nga tsjin-la ima. ⁷ Nguì k'oa tjin chixò ya ijìn na'yá. K'e nga kjò'nga na'yá, kisik'en-ngui xka-la xojmá; k'oaá ma-ne nga mìkii tsajà-la toò. ⁸ Tanga jñà xojmá xi chixò ñánda nangui ndaà, tsijin, kjò'nga, tsajà-la toò, ndaà itjo. Kitsjaà katé, jàn-kaàn skanda jngòò sìndò toò nga jngòò ijngòò.

⁹ Ikjoàn kitsò Jesús:

—Ndaà tìná'yaà koni xan-nò.

Mé-ne kjoa xi mangásòn kisikjeén-ne Jesús

(Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10)

¹⁰ K'e nga jye tsibìjna tajngòò Jesús, jñà xità xi chraña títsajnat'aà-la ko xità-la xi tejò ma-ne, kiskònangui-la kó tsòya-ne 'én xi tsibénojmi. ¹¹ Kitsò Jesús:

—Jñò, Nainá jye kitsjaà-nò nga jchaa kjoa'ma-la kó s'ín otíxoma Nainá. Tanga jñà xità xi kj'eíí, tà 'én ts'e kjoa mangásòn s'enojmi yije-la, ¹² mé-ne nga mìkii skoe-ne nas'ín skòtsejèn, tikoáá mìkii kochiya-la nas'ín kji'nchré. Nga jñà xità, majìn-la síkijatjya kjohítsjeèn-la koa mìkii jchat'aà-la jé-la.

Jesús tsibénojmi kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn ts'e xità xi bítje xojmá

(Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15)

¹³ Kitsò Jesús:

—¿A mì fìya-nò jè 'én ts'e kjoa xi mangásòn? ¿Kós'ín skaya-nò ngats'ii kjoa xi i'nga?

¹⁴ Jè xi bítje xojmá, jè ngaya-la xità xi síka'bí 'én-la Nainá. ¹⁵ Jñà xojmá xi chixò ya iya ndiyá, jñà ngaya-la xità xi 'nchré 'én-la Nainá. K'e nga ma iskan nga jyeé 'nchré, f'ii xità neíí faáxìn jè 'én ya ijìn inìma-la xità. ¹⁶ Jñà xojmá xi chixò ya ñánda naxi choòn, jñà ngaya-la xità xi 'nchré 'én-la Nainá. Tsjaá s'e-la k'e nga sa 'nchré. ¹⁷ Tanga jè 'én mìkii ndaà kisijìn inìma-la koni xka xi tsjin-la ima, mì 'ñó binchako 'én, ta chiba nachrjein chíkjoa-la. K'e nga mé kjoa xi sakó-la ko tsà xità fitjngui kondra-la nga jè ngatjì-la 'én-la Nainá, nitoón síkijna ndiyá-la Nainá. ¹⁸ Jè xojmá xi chixò ya ñánda tjin na'yá, jñà ngaya-la

xità xi 'nchré 'én-la Nainá, ¹⁹ tanga 'ñó síkájno kjoa ts'e tsojmì xi tjín isò'nde; kò jè kjoa nchiná konachan-la; kò mejèn yije-la tsojmì xi tjín isò'nde. Jñà kjoa koi síkíts'ón-jìnn 'én-la Nainá, k'oaá ma-ne nga mìkiì makjìn-ya. ²⁰ Tanga jñà xojmá xi chixò ñánda nga nangui ndaà, jñà ngaya-la xità xi 'nchré 'én-la Nainá koa mokjeiín-la; ikjoàn makjìn-ya 'én, k'oaá ngaya-la koni yá xi ojà-la toò. Tsjá katé, jàn-kaàn skanda jngoò sìndo nga jngoò ìjngoò yá.

Kjoa xi mangásòn ts'e ni'ín xi síhiseèn
(Lucas 8:16-18)

²¹ Jesús kitsò-isa:

—¿A k'oaá s'ín mochjeén ni'ín xi síhiseèn nga ya sijnangui kaxa, o ya sijnangui nahan? Majìn, jngoò ni'ín xi síhiseèn, 'ngaá sijna mé-ne nga síhiseèn-la xità. ²² Nímé kjoa tjín xi tíj'ma i'ndeì xi mìkiì jcha-la; tìkooá tsjìn kjoa xi tíj'ma i'ndeì xi mìkiì kòtsejèn. ²³ ¡Ndaà tiná'yaà koni xan-nò!

²⁴ Jesús kitsò-isa-la:

—Jñò xi na'yà, ndaà tiná'yaà. Koni kji machiya-nò, k'oaá tì kji sìkíchiya-nò Nainá, skanda tsjásòn-isa-nò. ²⁵ Jè xi tjín-la [kjohítsjeèn], tjoé-isa-la; tanga jè xi tsjìn-la, skanda tjá'aán-la [kjohítsjeèn] xi chiba tjín-la.

Kjoa xi mangásòn ts'e nga majchá nijin

²⁶ Kitsò Jesús:

—Koni s'ín otíxoma Nainá k'oaá tìs'ín tjín koni k'e tsà jngoò xità bítje nojmé. ²⁷ Jè nojmé, síxá nga bisò, ma'nga, nas'ín jè xità xi bítje mìkiì tibeè kós'ín tísíxá nga jè xità ojnafè-né k'e nga nítjen; nga s'e isén osítjen; ²⁸ nga jè nangui tísíjchá; ítjòn bitjo xka-la, iskan ma'nga, ikjoàn tjo-la natín koa ikjoàn majchá nijin. ²⁹ K'e jye majchá nijin, jye ma maxkó nga jye ijchò chiba-la nga sincháxkó nijin.

Kjoa xi mangásòn ts'e xojmá mostaza
(Mateo 13:31-32; Lucas 13:18-19)

³⁰ Jesús ìjngoò k'a kitsò:

—¿Mé xi kongásòn-kò koni s'ín otíxoma Nainá?, o ¿mé 'én xi s'ingásòn-kjoaá? ³¹ Jè mangásòn-kò koni kji xojmá mostaza; k'e nga sitje ijìnn nangui, jè xi isa itsé kji i it'aà nangui. ³² K'e nga jye sitje, bisò, ma'nga skanda isaá 'nga ma koni ngats'ii xka xi ma chine xi sitje indii ni'ya. 'Ñó 'nga ma chrja-la skanda ma bíndaà'a tjé-la nise ya ngui 'nguién-la.

Jesús, kós'ín kisikjeén kjoa xi mangásòn
(Mateo 13:34-35)

³³ Jesús kjìn skaya kjoa xi mangásòn kisikjeén nga tsakóya 'én ndaà-la Nainá, koni kji nga ndaà fiya-la xità. ³⁴ Ngui koo kjoa xi mangásòn tsakóya-la xità; nímé 'én kiichja xi mìtsà kjoa xi mangásòn tsibénojmi; tanga k'e nga jye tíjnat'aàxìn-kò xità-la xi kota'yàt'aà-la, k'ée ìjngoò k'a tsakóya ndaà yije-la.

K'e nga jè Jesús kisikijnajyò tjojkón
(Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25)

³⁵ K'e nga jye kòjñò nga tije-ne nchrjein, Jesús kitsò-la xità-la xi kota'yàt'aà-la:

—Tíkjaán, ján xijngoàà ndáchikon.

³⁶ Jñà xità xi kjìn ma-ne ta yaá kisikítsajna; kii Jesús kò xità xi kota'yàt'aà-la nga títsajnyaya chitso. Tìkooá tsafáhijtakò chitso xi i'nga. ³⁷ K'e nga jye tíjmajìnn nandá, j'ii jngoò tjojkón xi taxki komà-né; kiskími'nga nandá koa jè chitso jye kitseè nandá. ³⁸ Jesús yaá kjinafè tàts'en chitso. Kijnanguisko jngoò nikje nguisko. K'ée kisikjaá-la, kitsò-la:

—Maestro, ¿a mìtsà tì'yi nga titsabixònguindá-ná.

³⁹ Jesús k'ée tsasítjen, tsohótiko jè tjo; kitsò-la ndáchikon:

—Jyò tjini.

Nitòón kisijyò-ne tjo; kjòndaàya-ne. ⁴⁰ Jesús kitsò-la xità xi kota'yàt'aà-la:

—¿Mé-ne tsakjoòn-nò? ¿A mìtsà mokjeiín-nò it'aà ts'an?

⁴¹ Jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la ndaà jchán kitsakjòn. Xk̄i xi ján kjònangui-la xíkjín, tsò-la:

—¿Yá x̄it̄a-ne jè skanda jè tjo kò ndáchikon síkitasòn-la?

5

Xit̄a Gerasa xi kjìn in̄im̄a ch'o-la neí t̄j̄iìn in̄im̄a-la
(Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39)

¹ Jesús kò x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la ijchò ján xijngoàà ndáchikon ya nangui-la x̄it̄a Gadareno.

² K'e nga itjojen chitso Jesús ijchò kasit'aà jngoò-la x̄it̄a xi in̄im̄a ch'o-la neí t̄j̄iìn in̄im̄a-la. Jè x̄it̄a jè yaá itjo-ne itsjó ngajo mik'en. ³ X̄it̄a jè yaá bijnaya ya itsjó ngajo mik'en. Mi ya xi ma bít'aà'ñó nas'ín na'ñó k̄ich̄a cadena. ⁴ Kjìn k'a okis'iìn-kò nga tsibít'aà'ñó ndsokò kò tsja na'ñó k̄ich̄a cadena. Niyá xi chíkjoa-la nga kisì'nchré; otejtso xó cadena. ⁵ Kò nachrjein kò n̄itjen yaá ojmeèsòn nindoò ñánda t̄j̄iìn itsjó ngajo-la mik'en. Kjindáya tsò kjindáya ská nga kjaán kò yijo-la; 'beé-la ndajo yijo-la. ⁶ K'e nga kijtsee nga kjìin t̄inchrobá Jesús, tsangachikon. Kìi kasit'aà chraña-la, tsasèn-xkó'nchit'aà-la. ⁷ 'Ñó kiichja, kitsò:

—¿Mé xi t̄j̄iìn-lè kò 'an, Jesús, Ki'ndí-la Nainá xi 'ñó 'nga t̄j̄ina? Bìtsi'bà-lè nga nguixkòn Nainá, k̄i yatoòn-ná.

⁸ Koií k'oas'ín kiichja-ne nga jè Jesús kitsò-la:

—Ngaji in̄im̄a ch'o-la neí, titjoiín in̄im̄a-la x̄it̄a jè.

⁹ Jesús kiskònangui-la. Kitsò-la:

—¿Kó 'mì-lè?

Jè kitsò:

—Legiòn 'mì-na, koií-né nga kjìn jchán ma-najen.

¹⁰ Jñà in̄im̄a ch'o-la neí, 'ñó tsibít'si'ba-la Jesús nga mì it'aà xìn skìnì ya i'nde jè. ¹¹ Kò ya chraña it'aà nindoò, kjìn ch̄inga nchikjèn-jno. ¹² Jñà in̄im̄a ch'o-la neí tsibít'si'ba-la Jesús. Kitsò-la:

—Yaá t̄ikasén-nájen ñánda t̄j̄iìn ch̄inga; yaá kitjás'en-jìin-jen yijo-la.

¹³ Jesús kitsjaà'nde-la; jñà in̄im̄a ch'o-la neí itjoiín in̄im̄a-la x̄it̄a jè; ikjoàn jahas'en-jìin yijo-la ch̄inga. Ma-la tsà jò jm̄i jñà ch̄inga xi tsanga; tsatikjajen-jno ya naxi skanda ijìin ndáchikon, yaá k'en yije ijìin ndáchikon.

¹⁴ Jñà x̄it̄a xi ko'ndà ch̄inga, tsanga. Kìi kénojmi-la x̄it̄a naxandá kò x̄it̄a rancho jè kjoa xi komà. Jñà x̄it̄a naxandá ijchò katsejèn-la kjoa xi komà. ¹⁵ Kjìn x̄it̄a ijchò ñánda t̄j̄ina Jesús, kijtsee jè x̄it̄a xi in̄im̄a ch'o-la neí t̄j̄iìn in̄im̄a-la nga sa ítjòn. Jyò t̄j̄ina. Íkjá-ne nikje-la. Ndaà t̄j̄iìn-ne kjohítsjeèn-la. X̄it̄a xi ijchò, ta kitsakjòn-la. ¹⁶ Jñà x̄it̄a xi kijtsee koni s'ín komàt'in jè x̄it̄a xi in̄im̄a ch'o-la neí t̄j̄iìn in̄im̄a-la nga kjòndaà-ne kò ch̄inga xi tsatikjá, tsibénojmi-la jñà x̄it̄a xi ijchò xi mìkiì kijtsee. ¹⁷ Jñà x̄it̄a xi ijchò tsibít'si'ba-la Jesús nga xìn i'nde k̄atjì.

¹⁸ K'e nga jahas'en chitso Jesús, jè x̄it̄a xi in̄im̄a ch'o-la neí kisijìin in̄im̄a-la, tsibít'si'ba-la Jesús nga mejèn-la kjìkò. ¹⁹ Tanga jè Jesús mìkiì kitsjaà'nde-la. Kitsò-la:

—T'in-ne ni'ya-lè, t̄enójmi yije-la x̄it̄a xingui jè kjòndaà xi kisìkò-lè Nainá; kós'ín kijtsee ima-lè.

²⁰ X̄it̄a jè, k̄i; ikjoàn tsibít'si'ia nga tsibénojmi-la jñà x̄it̄a naxandá Decápolis jè kjòndaà xi kisìkò Jesús. Ngats'ìi x̄it̄a xi kis'enojmi-la tà k'oáá komà-la.

Tsòti-la Jairo kò chjoón xi kitsobà'ñó ítjòn nikje-la Jesús
(Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-56)

²¹ Jesús tsibijná ya chitso, inchrobà ijngoò k'a-ne ján xijngoàà ndáchikon, kjìn jchán x̄it̄a chixoñat'aà ijngoò k'a-la, koa yaá tsibijnandiì ndáchikon. ²² Ijchòkon jngoò x̄it̄a xi 'mì Jairo xi x̄it̄a ítjòn ts'e ni'ya ingo sinagoga. K'e nga kijtsee Jesús tsasèn-xkó'nchit'aà-la. ²³ 'Ñó tsibít'si'ba-la, kitsò-la:

—Ndí tsòti-na jye kjomeè biyaà; nchroboí, tíkjaán, tjat'aà-la ndseji nga kàtandaà-ne, mé-ne nga kijnakon-ne.

²⁴ Jesús kiiko, kjin jchán xita kùtjingui-la; chiba-la ó'nchò'ño-né. ²⁵ Yaá tsóhojiin jngò chjoón xi kjò tejò nó xk'én, ch'in jní tjín-la. ²⁶ Kjòtseé tísíkjeín kjo'in it'aà ts'e chjinexki; jye xó kisikje yije ton-la; mìkiì mandaà-ne, ta saà tíma'ño ch'in-la. ²⁷ Chjoón jè, k'e nga kù'nchré it'aà ts'e Jesús, kiijiin-la ngats'ìi xita kjin; ijton íts'in kitsobà-ne nikje-la Jesús. ²⁸ K'oas'ín tísíkítsjeèn, kitsò: “Tsà tà jè nikje-la sikoaa, kondaá-na.” ²⁹ K'e nga kitsobà'ño nikje-la, nitoón kisijyò-la jní, koa kijtseèyaà-la yijo-la nga jye kjòndaà-ne ch'in-la. ³⁰ Jesús nitoón kijtseèya-la nga nga'ño-la itjojiin; kisikátji, kiskoòtsejèn-jiin-la xita kjin, kitsò:

—¿Yá xi kàtsobà'ño nikje-na?

³¹ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò-la:

—¿A mìtsà 'yi nga jñà xita ó'nchò'ño-lè? Ngaji si-né: “¿Yá xi kàtsobà'ño nikje-na?”

³² Tanga jè Jesús kotsejèn-jiin-la jñà xita nga mejèn-la skoe yá xi kitsobà'ño nikje-la. ³³ Chjoón jè, tsí tíhotsé-né nga kitsakjòn, nga jyeé tíjiin-la kós'ín komà ch'in-la; kiì, tsasèn-xkó'nchit'aà-la Jesús; tsibénojmi kixi yije-la kós'ín komàt'in. ³⁴ Jesús kitsò-la:

—Ndí neaa, koi-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an nga kòmandaà-ne. T'in-là ndaà-ne. Jyeé kòmaxkiì-la ch'in-lè.

³⁵ Tákó tik'eé tíchja-isa Jesús nga j'ìi i'nga xita xi inchrobà-ne ni'ya-la xita ítjòn ts'e ni'ya ingo sinagoga, kitsò-la:

—Ki ti kiì nìsiì-la Maestro, ndí tsòti-lè jyeé k'en.

³⁶ Tanga jè Jesús, nga kiì'nchré koni kitsò okixi xi j'ìiko, kitsò-la jè na'èn-la ndí tsòti:

—Ki tsakjoòn-jèn; tà jè-né nga kàtakjeiín-lè.

³⁷ Jesús mìkiì kitsjaà'nde nga kjin xita kiiko. Tà jè Pedro, Jacobo ko Juan 'ndse Jacobo. ³⁸ K'e nga ijchò ni'ya-la jè xita ítjòn ts'e ni'ya ingo sinagoga, Jesús kijtseè nga fijen fikjá xita, 'ño nchikjindáya ko 'ño nchisíkájno. ³⁹ Jahas'en ni'ya Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne ko'nè-nò nga ko tà ndaà chihindáya-nò? Jè ndí tsòti mìtsà kòbiyaà; ta kjinafé-né.

⁴⁰ Jñà xita xi títsajna tà tsijnòkèè Jesús. K'eé tsachrje yije ni'ya kóhotjín xita; tà jñà tsibìtsajna na'èn-la, nea-la, ko xita ts'e xi tjiko. Ikjoàn jahas'en ñánda kijna ndí tsòti.

⁴¹ Kiskoé tsja, kitsò-la:

—Talita cumi —'én xi tsòya-ne: Ji tsòti, k'oaá xan-lè, tísítjiin.

⁴² Jè ndí tsòti nìton tsasítjen, tsajmeè-ne. Jye kjò tejò nó tjín-la. Jñà xita xi títsajna, 'ño jchán kitsakjòn. ⁴³ Tanga Jesús 'ño kitsjaà okixi nga mì yá xita xi keènojmi-la. Ikjoàn kitsò-la:

—Tjiì-la nga kàtakjèn ndí tsòti.

6

Kó kitsò xita k'e nga kiì Jesús ján Nazaret

(Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30)

¹ Jesús itjojiin-ne ya i'nde jè, kiì-ne nangui-la Nazaret, tjiko xita xi kota'yàt'aà-la. ² K'e nga jye ijchò nachrjein nìkjáya, tsibíts'ia nga tsakóya 'én ndaà-la Nainá ya ni'ya ingo sinagoga. Kjìn jchán ma xita xi kiì'nchré-la koni s'ín tsakóya. Jñà xita, tà k'oaá komà-la, kjònangui-la xikjín, kitsò:

—Xita jè, ¿ñánda komà-la ngats'ìi 'én xi okóya? ¿Ñánda ochrje kjoachjine koi ko kjoxkón xi s'ín? ³ ¿A mìtsà jè xi chjineyá xi ti-la María, xi 'ndse ma Jacobo, José, Judas ko Simón? ¿A mìtsà tikoá i títsajnajjiin-ná íchjín ndichja?

Xita koi mìkiì kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús. ⁴ Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Jngò xita xi chja ngajo-la Nainá, nita ñá naxandá-ne yaxkón-né, tanga ya naxandá-la ko ni'ya-la ko it'aà ts'e xita xikjín mìkiì yaxkón.

⁵ Jesús nímé kjoǝkón xi ndaà tjín kis'iin nangui-la, tà chiba xita xk'én xi tsohót'aà-la tsja nga kisindaà-ne. ⁶ Tà kjòǝkón-la Jesús, nga jña xita koi, mìkìl mokjeiin-la it'aà ts'e.

Kós'in tsatixoma-la Jesús xita-la xi tejò ma-ne xi kisikasén nga kisika'bí 'én-la Nainá (Mateo 10:5-15; Lucas 9:1-6)

Jesús yaá tsajmeè naxandá jtobá xi chrañàt'aà kjiyijò nga tsakóya. ⁷ Nga komà iskan, Jesús kiichja-la xita-la xi tejò ma-ne xi jè tsibíxáya-la; jò jò kisikasén, kitsjaà-la okixi nga kochrjekàjìin inima ch'o-la neij xi tjìin inima-la xita. ⁸ K'oaá tis'in kitsjaà-la okixi nga nímé tsojmi k'oa k'e nga kjoj ndiyá. Kitsò-la:

—Tà k'oaá s'in tanguió. Tà jngoò yá garrote ch'aà. Kì na'yaá ch'aà, kì inchrajín ch'aà, kì ton ch'aà. ⁹ Komaá tsjayaá xojté-nò. Tà jngoò nachro ch'aà. Kì jò ch'aà.

¹⁰ Jesús kitsò-isa-la:

—K'e nga kijchò jngoò naxandá, jngoò ni'ya titsajna skanda k'e nga konguí-nò. ¹¹ Tsà tjín naxandá ñánda mìkìl skoétjò-nò, tsà majìn-la nga 'nchré-nò, titjojñò, titsajneè chijo-la ndsokoò mé-ne nga skoe-ne nga jña tjín-la jé nga mìkìl 'nchréñijon. Xi nguì okixi k'oaá xan-nò k'e nga kijchò nachrjein-la jña naxandá koi, isaá tse kjo'in s'e-la koni s'in komàt'in naxandá Sodoma ko Gomorra.

¹² Xita koi, kii nga tsibénojmíya-la xita nga kàtasíkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne. ¹³ Kjìn inima ch'o-la neij tsachrjekàjìin inima-la xita, tikoá kjìn xita kisindaà-ne xi xk'én nga kisikaàjno-la asiti.

K'e nga k'en Juan xi kis'iin bautizar xita (Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9)

¹⁴ Jè Herodes xi xita xá ítjòn tjina, kii'nchré it'aà ts'e Jesús nga jye xki xi ján naxandá kina'ya-la. Tjín xita xi kitsò:

—Jè Juan xi kis'iin bautizar xita, jyeé jaáya-la. K'oaá ma-ne nga tjín-la nga'ñó nga ma-la s'in kjoǝkón xi ndaà tjín.

¹⁵ Tjín xita xi kitsò:

—Jè Elías.

Tikoá tjín xi kitsò:

—Jngoò xita xi kiichja ngajo-la Nainá kjòtseé.

¹⁶ Jè Herodes, k'e nga kii'nchré kitsò-né:

—Jè Juan xi jaáya-la xi 'an tsatesian skò.

¹⁷ Nga isa kjòtseé, Herodes kisikasén xita nga kitsobà'ñó Juan nga kiskinìs'en ndayá, koi kjoa-la ts'e chjoón Herodías xi chjoón-la Felipe nga jè Herodes chixàn-ko xi chjoón-la 'ndse. ¹⁸ Nga jè Juan xi kis'iin bautizar xita, kjìn k'a okitsò-la Herodes:

—Mìkìl tjiì'nde-lè nga jì tijnakoi chjoón-la 'ndsi.

¹⁹ Jè chjoón Herodías, kòjtikeè Juan, mejèn-la nga sikk'en tanga mìkìl ma xi síko. ²⁰ Nga jè Herodes, beèxkón Juan ko síkinda-ne nga jye tjìin-la nga xita kixi-né ko xita tsjeè-né. Herodes k'e nga chjako Juan, matsjaá-la nga 'nchré-la, tanga mìkìl beè mé xi s'jin, a sikkitasòn-né, a xi majìn. ²¹ Ijchò jngoò nachrjein xi ndaà ts'e chjoón Herodías k'e nga tsachrje s'eí-la jè Herodes jè nachrjein nga kits'iin. Ijchò xita-la xitaxá ítjòn, ko xita skò-la soldado, ko xita nchiná xi tjín kóhokji Galilea nga tsakjèn-ko Herodes. ²² Tikoá ijchò tsòti-la Herodías, jahas'en ni'ya; kitè. Jè Herodes ko xita xi titsajna, ndaà jchán kisaseèn-la koni s'in kitè jè tsòti. Herodes, xi xita xá ítjòn tjina, kitsò-la:

—Tijé-ná mé xi mejèn-lè, tsjaà-lè.

²³ K'oaá s'in kitsjaà-la tso'ba nga tsjá yije-la nita mé xi mejèn-la nas'in osen nangui xi jè otixoma-la. ²⁴ Jè tsòti, itjo ni'ya, kiskònangui-la nea-la. Kitsò-la:

—¿Mé xi sijné-la?

Jè nea-la. Kitsò:

—Tijé-la skò Juan xi s'in bautizar xita.

²⁵ Jè tsòti, nìtoón jahas'en ìjngòò k'a ni'ya ñánda tíjna xítaxá ítjòn. Kitsò-la:

—Í'ndeí mejèn-na nga nìton tjiì-ná skò Juan xi s'ín bautizar xítá; tinaya-ná chrobate.

²⁶ Jè Herodes, xi xítaxá ítjòn tíjna, 'ñó kjòba-la k'e nga kiì'nchré-la jè tsòti. Tanga koií kjoa-la nga jye kitsjaà-la 'én-la nga nguixkon xítá xi títsajna s'eí, kjo'ño kisikitasòn-la.

²⁷ Jè Herodes, tik'eé-ne kisikasén jngòò soldado, kitsjaà okixi nga kàtjanchrohóko skò Juan.

²⁸ Jè soldado kiì ján ndayá nga tsatesin Juan; ikjoàn j'ìkò skò Juan; tjíya-la chroba nga kitsjaà-la jè tsòti; kò jè tsòti kisìngatsja nea-la.

²⁹ K'e nga kiì'nchré xítá xi kota'yàt'aà-la Juan nga jye k'en, kiìkjaá yijo-la nga kiskinìs'en-ngui jngòò ngajo itsjó-la mik'en.

Jè kjojkón xi kis'iìn Jesús nga 'òn jmiì xítá kisìkjèn

(Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

³⁰ K'e nga j'ì ìjngòò k'a-ne jñà xítá xi tsibíxáya-la Jesús, tsibénojmi ngats'ì kjoa xi kis'iìn kò xi tsakóya ñánda kiì. ³¹ Jesús kitsò-la:

—Nchrobá. Tíkjaán nga síkjáya í'ñoá jngòò í'nde ít'aà xìn.

Koií k'oa kitsò-la nga kjìn jchán ma xítá, koa tíjn bijchó, koa tíjn nchrobá-ne. Jesús kò xítá xi tsibíxáya-la skanda mì tì kiì ma'a-la nga kjèn. ³² Tsibìtsajnaya chitso nga ta jñà kiì jngòò í'nde ít'aà xìn ñánda tsjìn xítá. ³³ Tanga kjìn xítá kijtseè k'e nga kiì. Kijtseèxkon nga jè Jesús. Ikjoàn kiitjngui-la ngats'ì xítá naxandá xi ya chrañat'aà-la nga kiì-ne ndsoko; skanda isa ítjòn ijchò jñà xítá koi. ³⁴ Jesús, k'e nga itjojen chitso, kijtseè nga 'ño kjìn ma xítá xi títsajna; kjòhimakeè-né. K'oaá ngaya-la koni jñà orrè xi tsjìn-la paxtò xi ko'ndà. Ikjoàn tsibíts'iaako nga kjìn 'én tsibénojmi-la. ³⁵ K'e nga jye 'ño kjòhoxòn, jñà xítá xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchò kinchat'aà-la, kitsò-la:

—Jyeé kjòhoxòn, jè í'nde jè, ít'aà xìn-né, nímé tíjn. ³⁶ Kot'in-la jñà xítá kàtjì-ne nga kàtatse tsojmi xi skine ya naxandá kò tsà jñà ni'ya ñánda nga chrañat'aà.

³⁷ Kiìchja Jesús, kitsò-la:

—Tjiì-la jñò xi kokjen xítá koi.

Kitsò jñà xítá:

—¿A mejèn-lè nga konguí kindaà-jen inchrajín koni tíjn síkijne xítá nga jò sindo nachrjein síxá?

³⁸ Kitsò Jesús:

—Chítsejèn-là kó tíjn ma inchrajín-nò.

K'e nga kijtseè kó tíjn ma-ne, kitsò-la:

—'Òn ma inchrajín kò jò ma tìn.

³⁹ K'eé kitsjaà okixi Jesús nga kàtìtsajnajtín jñà xítá ya ijìin ijñá ñánda sase choòn.

⁴⁰ Íjngó íjngó sindo tsibìtsajnajtín-ne jñà xítá; kò tíjn ñánda icháte icháte tsibìtsajnajtín-ne.

⁴¹ Jesús kiskoé jñà inchrajín xi 'òn ma-ne kò jñà tìn xi jò ma-ne; ikjoàn kiskoótsejèn ngajmiì; kitsjaà-la kjondaà Nainá; ikjoàn kisìxkoaya inchrajín; k'eé kitsjaà-la jñà xítá xi kota'yàt'aà-la nga kisika'bí-la ngats'ì xítá kjìn xi títsajna. Tíkò kisìjòya tìn xi jò ma-ne. Kitsjaà-la ngats'ì xítá. ⁴² Tsakjèn yije kóhotjín xítá kó nga kjòskiì. ⁴³ K'eé tsibíxkó-ne inchrajín kò tìn xi kjòxkoaya jñà xi tsiningui-ne; ngui tejò nìsìyá komà. ⁴⁴ Jñà xítá xi tsakjèn, 'òn jmiì ma-ne xi xítá x'in.

K'e nga jè Jesús tsajmeèsòn ndáchikon

(Mateo 14:22-27; Juan 6:16-21)

⁴⁵ Nga komà iskan, Jesús kisikas'en xítá xi kota'yàt'aà-la ya iya chitso mé-ne nga isa ítjòn kijchò-ne ján naxandá Betsaida ya xijngoàà ndáchikon; koa jè Jesús k'eé tísihixat'aà xítá xi kjìn ma-ne nga jye nchifi-ne.

⁴⁶ K'e nga jye kisihihixat'aà xítá, Jesús kilmijìn-jno jngòò nindoò nga kiì kiìchjat'aà-la Nainá. ⁴⁷ K'e nga jye kòjñò, jè chitso, jyeé ya síjna jngòò osen ndáchikon. Jesús, nga tajngòò tsibíjnat'aà nangui, ⁴⁸ kijtseè chitso nga mìkiì ma fi. Nga jè tjo bíchjoà ikon-la. K'e nga

tajñòya ìsa, Jesús kiitjìngui-là x̄ita xi kota'yàt'aà-là nga kii-ne ndsokò ya isòn nandá. Tanga k'oaá kis'iin koni tsà mejèn-là nga kjoì ítjòn-là chitso. ⁴⁹ Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-là, k'e nga kijtseè nga tífisòn nandá, k'oaá s'ín kisikítsjeèn, kitsò, tsà inìma ch'o-né; kiskindàya xkón ⁵⁰ nga kitsakjòn-là k'e nga kijtseè kóhotjín. Tanga Jesús nìtoón kiichja-là, kitsò-là:

—'Ñó t'è-là takòn, kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná.

⁵¹ K'e nga jahas'en chitso Jesús, nìtoón kisijyò-ne tjo. Tà k'oaá komà-là jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-là, ⁵² nga kj'e è kì ndaà fahas'en-jìin-là jè kjoìxkón xi kis'iin Jesús ts'e inchrájìn, koi-né nga tájaàjìin tjín inìma-là.

*K'e nga jè Jesús kisindaà-ne x̄ita xk'én ján Genesaret
(Mateo 14:34-36)*

⁵³ K'e nga jye tsatojìin ndáchikon, ijchò ján nangui Genesaret; yaá tsibít'aà'ñó chitso-là ya indii ndáchikon. ⁵⁴ K'e nga tsitajen yije chitso, jñà x̄ita xi ya títsajna, nìtoón kijtseèxkon nga jè Jesús. ⁵⁵ Tíkooá nìtoón kii kóhokji nga jngoò ítjandii i'nde jè. Ikjoàn tsibíts'ia x̄ita nga j'iiko-là ngats'ii x̄ita xi xk'én; kjisòn-là nachan-ya ya i'nde ñánda nga 'nchré x̄ita nga bijchó Jesús. ⁵⁶ Nìta ñánda naxandá nga jahas'en Jesús, tsà naxandá jtabá-né, naxandá ii-né, inchiya-né, kò tsà rancho-né, jñà x̄ita yaá sikáyjò jñà x̄ita xi xk'én ya jngohosen ndiyá; ikjoàn bítsi'ba-là nas'ín tà jè ítjòn nikje-là tsobà'ñó nga kátandaà-ne. Ngats'ii x̄ita xi kitsobà'ñó nikje-là kjòndaà yijeé-ne.

7

*Kjoa xi síkítas'ón x̄ita
(Mateo 15:1-20)*

¹ Ijchò x̄ita fariseo kò x̄ita xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés xi j'ii-ne naxandá Jerusalén. Yaá ijchòtjìngui-là ñánda tíjna Jesús. ² Jñà x̄ita koi, kijtseè i'nga x̄ita xi kota'yàt'aà-là Jesús nga kjèn tjéko tsja nga mikii oníjno; kitsò-là xíkjín [nga mikii nchisíkítasòn koni s'ín tjín kjotíxoma ts'e x̄ita judío xi xkón tjín]. ³ Nga jñà x̄ita fariseo kò ngats'ii x̄ita judío, k'oaá s'ín síkítasòn koni s'ín tjín kjotíxoma-là x̄ita jchínga; tsà mì nguì ndaà koníjno tsja, mikii kokjen. ⁴ Tíkooá k'e nga f'ii-ne ndítsin, ítjòn oníjno tsja, k'ée kjèn; tjín-isa-là kjotíxoma xi k'ejí koni oníya chítsín-là, tíjì-là, kò chítsín kicha-là kò nachan-là. ⁵ Koií kjoa-là jñà x̄ita fariseo kò x̄ita xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés kiskònangui-là Jesús, kitsò-là:

—¿Mé-ne mikii síkítasòn-ne x̄ita xi kota'yàt'aà-lè, koni s'ín tjín kjotíxoma-là x̄ita jchínga nga ta k'oaá s'ín kjèn tjéko tsja?

⁶ Jesús kitsò-là:

—Koni s'ín kiskii Isaías, x̄ita xi kiichja ngajo-là Nainá, ndaà kiichja it'aà tsajòn, jñò, x̄ita xi jò ma isén-nò, k'e nga kitsò:

Jñà x̄ita koi,

beèxkón-na xi tà 'én chja,

tanga jñà inìma-là kjiin títsajna;

⁷ Nìmé chjì-là nga beèxkón-na,

nga kjotíxoma-là x̄itaá okóya koni tsà kjotíxoma-là Nainá.

⁸ Jñò, níkjina-nò xi nguì kjotíxoma-là Nainá, kò jè onguítjìngui-là kjotíxoma-là x̄ita jchínga-nò nga oníya tíjì-nò, chítsín-nò; kjín skaya kjotíxoma tjín-nò koni s'ín 'nè.

⁹ Kitsò-isa Jesús:

—Jñò, nachrjekàngui-nò xi nguì kjotíxoma-là Nainá, jè níkítasòn kjotíxoma-là x̄ita jchínga-nò. ¹⁰ Moisés k'oaá kitsò: “Jchaxkoín na'èn-lè kò nea-lè.” K'oaá tí kitsò: “Jè xi chjajno-là na'èn-là kò nea-là, tíjì-nè-là nga s'ik'en.” ¹¹ Tanga jñò bixón-nó: “Jngoò x̄ita, ma kító-là na'èn-là, o nea-là: Mikii koma siichját'aà-lè; ngats'ii tsojmì xi tjín-na, Corbán-né.” (Èn xi tsò Corbán, 'én Hebreo-né; tsòyaá-ne: jè Nainá jyeé kitsjaà yije-là.) ¹² Bixón-nó

nga mì tì kiì tji'nde-la nga kosiko na'èn-la, o nea-la. ¹³ Jñò, nachrjekàngui-nò 'én-la Nainá nga ñikatoya-la xinguiòo kjotíxoma-la xita jchínga-nò. Kjin skaya kjotíxoma tjin-isa-nò xi k'oas'ín 'nè.

¹⁴ Jesús, k'ée kiichja-la ngats'ii xita, kitsò-la:

—Ngats'ioò, tiná'yaà kò ndaà kàtachiya-nò. ¹⁵ Nímé tjin xi fahas'en-jiin yijo-la xita xi síkits'ón. Jè-né xi inima-la xita bitjojün-ne, xi síkits'ón. ¹⁶ Ndaà tiná'yaà koni xan-nò!

¹⁷ Jesús itjokàjiin-la xita; kiì, jahas'en jngoò ni'ya; ikjoàn jña xita xi kota'yàt'aà-la kiskònangui-la kò tsòya-ne jè kjoa mangàsòn xi tsibénojmí. ¹⁸ Kitsò Jesús:

—¿Jñò, a tikoáá mìkiì machiya-nò kò tsòya-ne? ¿A mì fíya-nò ngats'ii tsojmì xi fahas'en-jiin yijo-la xita mìkiì síkits'ón ¹⁹ nga mìtsà inima-la fahas'en-jiin? Yáá fahas'en indso'ba, ikjoàn bitjo-ne k'e nga fi kítsajna ján baño.

Jesús kitsòyaá-ne: Ngats'ii tsojmì xi ma chine, tsjeè-né; mìkiì síkits'ón inima-la xita. ²⁰ Kitsò-isa Jesús:

—Jè kjohítsjeèn xi bitjojün inima-la xita, jè xi síkits'ón. ²¹ Koi-né nga inima-la xita nchrobájiin, jña kjohítsjeèn xi ch'o tsò, koni jè kjoa chijngui ts'e xita xi jye chixàn kò xi kj'eè bixan jèn, kò xi xita sík'en, ²² kò kjoa chijé, kò kjoa tse mejèn, kò kjoa ts'en, kò kjoa konachan, kò kjoa ts'e xi otonè-la kjoa ts'e yijo-ná, kò kjoaxitakòn, kò kjoa 'on takòn, kò kjoa 'nga ikon, kò kjoa 'én ndiso, kò kjoa tònò xi mìtsà ítjòn ñikítsjeèn. ²³ Ngats'ii kjoa koi xi inima-la xita bitjokàjiin-ne, koi xi síkits'ón xita.

*Mé xi komàt'in chjoón xi xìn nangui-la nga kòkjeín-la it'aà ts'e Jesús
(Mateo 15:21-28)*

²⁴ Kiì Jesús ján naxandá Tiro kò Sidón. K'e nga ijchò ya, jahas'en jngoò ni'ya; mejèn-la nga mì yá xita xi skoe, tanga mìkiì komà tsibìjna'ma. ²⁵ Nitoón kiì'nchré jngoò chjoón xi inima ch'o-la neí tjiin inima-la tsòti-la. Kiì ñánda tjna Jesús nga tsasìxkó'nchit'aà-la; ²⁶ tsibítsi'ba-la nga kochrjekàjiin jè inima ch'o xi tjiin inima-la tsòti. Jè chjoón, yaá i'nde-la ñánda 'mì Sirofenicia; 'én griego chja. ²⁷ Jesús kitsò-la:

—Tjiin'nde-la jña kàtakjèn ítjòn xi ixti ma. Mikiì ndaà tjin tsà chjaà'an-la ñiño jña ixti, ikjoàn k'oi-lá ndí nañá.

²⁸ Jè chjoón kitsò:

—Ndaà tjin Na'èn; tanga jña ndí nañá kineé xi-la tsojmì xi bixòngui ímixa xi síkatsjoò ixti.

²⁹ K'ée kitsò Jesús:

—Ndaà kinokjoì. T'in-ne ni'ya-lè. Jè inima ch'o-la neí, jye itjokàjiin-ne inima-la tsòti-lè.

³⁰ K'e nga ijchò-ne ni'ya-la, jè chjoón, jè tsòti-la, yaá kijnasòn nachan; tanga jye itjokàjiin-ne inima-la jè inima ch'o-la neí.

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne xita jtayaà kò xi skí'in

³¹ Jesús kiì-ne ya i'nde ts'e Tiro; jahatojiin i'nde Sidón, tikoá jahatojiin nangui xi 'mì Decápolis, ijchò-ne ya ndáchikon ts'e Galilea. ³² Yaá ijchòkò jngoò xita xi jtayaà kò skí'in, tsibítsi'ba-la Jesús nga koòt'aà-la tsja jè xita jè. ³³ Jesús, it'aà xìn kiìkò ñánda tsjin xita, k'ée jahas'en jnótsja ya líká-la, kò ndánachrá-la kisikaajno nijen-la. ³⁴ Jesús kiskoòtsejèn ngajmii; ikjoàn jaátse-la, kitsò:

—¡Efata! —tsò-ne 'én jè: ¡Kàtatáx'a!

³⁵ Nitoón kitáx'a-ne líká-la xita jè, tikoáá ndaà komà kiichja-ne. ³⁶ Jesús kitsò-la jña xita: —Kì yá xita xi bènojmí-là.

Tanga k'e nga 'ño tsibít'in-la Jesús nga mì yá xita keènojmí-la, tanga jña xita isaá ndaà kiskinìsòn 'én. ³⁷ Jña xita xi kiì'nchré, ta kjoxkón-la, kitsò:

—Ndaà s'ín yije. Síndaà-ne xita xi jtayaà kò xi mìkiì ma chja.

8

*Jè kjòxkón xi kis'iìn Jesús nga ñijòn jmiì xita kisikjèn
(Mateo 15:32-39)*

¹ Ìjngoò nàchrjein nga kjìn jchán xita kjòxkóya koa tsjìn tsojmì xi kine, Jesús kiichja-la xita-la xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

² —Jñà xita koi, mahimakeè-ná. Jyeé kò jàn nàchrjein tjín-la nga títsajnakò-na koa nímé tjín tsojmì xi kine. ³ Tsà tà kòs'ín siikasén chjan-na ni'ya-la yaá kohindaàya ndiyá nga tjín xi kjìn inchrobà-ne.

⁴ Kitsò xita xi kota'yàt'aà-la Jesús:

—¿Kòs'ín sikjèn xita koi jngoò ì'nde it'aà xìn ñánda nímé tjín?

⁵ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Kó tjín ma inchrajín xi tíyijò-nò?

Kitsò jñà xita xi kota'yàt'aà-la:

—Itoò ma-ne.

⁶ K'ée kitsò Jesús:

—Koaìn-la kàtitsajnat'aà nangui jñà xita.

Jesús kiskoé inchrajín xi itoò ma-ne; kitsjaà-la kjondaà Nainá ikjoàn kisìxkoaya; k'ée kjòngatsja jñà xita xi kota'yàt'aà-la mé-ne nga kisika'bí-la jñà xita xi kjìn ma-ne. ⁷ Tikoáá tíyijò chiba-la tìn jtobá. Jesús kisichikon-t'in; ikjoàn kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Tika'bió.

⁸ Tsakjèn yije xita kóhotjín skanda kó nga kjòskii; k'e nga tsibíxkó-ne jñà xi kjòxkoaya nga tsiningui-ne, nguì itoò nisiyá koma. ⁹ Jñà xita xi tsakjèn, kjomeè ñijòn jmiì ma-ne. Jesús, ikjoàn kisìhixat'aà-ne jñà xita; ¹⁰ ikjoàn jahas'en chitso ko xita xi kota'yàt'aà-la. Yaá kii ì'nde ñánda 'mì Dalmanuta.

*K'e nga jñà xita fariseo jngoò seña kisijé xi jeya tjín
(Mateo 16:1-4; Lucas 12:54-56)*

¹¹ Ijchò xita fariseo, tsibíts'ia nga tsajoókjoò-ko Jesús. Kisijé jngoò-la seña xi jeya tjín xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne nga mejèn-la skoe tsà kixi kjoa nga Nainá kisikasén. ¹² Jesús 'ñó jaátse-la, kitsò:

—Jñà xita koi, ¿mé-ne seña xi jeya tjín síjé-ne? Xi nguì okixi, k'oaá xan-nò, nijngoò seña jchaa.

¹³ Yaá kisikítsajna xita koi; jahas'en ìjngoò k'a-ne chitso; kii ján xijngoàà ndáchikon.

*Na'yo san-la xita fariseo
(Mateo 16:5-12)*

¹⁴ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'e nga kii, kijchàajin-la mìkii ts'a inchrajín. Tà jngoò ma inchrajín xi kjinaya-la chitso. ¹⁵ Jesús kitsò-la:

—Chítsejèn-la koa tìkindaa yijo-nò it'aà ts'e na'yo san-la xita fariseo ko ts'e Herodes.

¹⁶ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús tsohóko xíkjín, kitsò-la:

—Koií k'oa tsò-ná nga mìkii kich'á inchrajín.

¹⁷ Jesús kisijin-la koni s'ín nchijoó, k'ée kitsò-la:

—¿Mé-ne kobixón-nò nga tsjìn-nò inchrajín? ¿A k'èè fiya-nò? ¿A mì machiya-nò? ¿A tsí 'ñó tájaajin tjín inima-nò? ¹⁸ Tjín xkoòn, ¿mé-ne mìkii tsejèn-nò? Tjín líká-nò, ¿mé-ne mìkii na'ya-nò? ¿A mì bítsjeèn-nò ¹⁹ k'e kisika'biá inchrajín xi 'òn ma-ne koa 'òn jmiì xita tsakjèn? ¿Kó tjín nisiyá tsiningui-ne xi tsibíxkó-isa?

Kitsò jñà xita:

—Tejò nisiyá komà.

²⁰ —K'e nga kisika'biá jñà inchrajín xi itoò ma-ne, koa ñijòn jmiì xita tsakjèn, ¿kó tjín nisiyá tsiningui-ne xi tsibíxkó-isa?

Kitsò jñà xita:

—Itoò n̄is̄iyá komà.

²¹ K'ée kitsò-la:

—¿A tà kó kj'ee machiya-nò?

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne x̄it̄a xi mìk̄i tsejèn-la

²² Jesús ijchò ján naxandá Betsaida; ya ijchòko jngoò-la x̄it̄a xi mìk̄i tsejèn-la. Tsibítsi'ba-la nga kàtát'aà-la tsja j̄nà xkon. ²³ Jesús kitsobà'ñó tsja jè x̄it̄a xi mìk̄i tsejèn-la. Ikjoàn tsachrjekàj̄in naxandá, tsibíchrángui xkon, ikjoàn tsohósòn-la tsja. K'ée kiskònangui-la a tsejèn chiba-la. ²⁴ Jè x̄it̄a xi mìk̄i tsejèn-la kiskoòtsejèn, kitsò:

—Jye be x̄it̄a tanga k'oaá ma-na ta koni kjoàn yá kjoàn nga tjíma.

²⁵ Jesús, ijngoò k'a tsohót'aà-la tsja j̄nà xkon. Kitsò-la nga ndaà kàtakotsejèn, n̄itoón kjòndaà-ne. Ndaà kijtsee yije-ne. ²⁶ Jesús kisikasén-ne ni'ya-la x̄it̄a jè, kitsò-la:

—Kì ya bitjaàs'en-j̄in naxandá, k̄i yá x̄it̄a xi bènoj̄mí-la.

K'e nga jè Pedro tsibénoj̄míya nga Jesús, jé xi Cristo

(Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21)

²⁷ Itjo Jesús kò x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la, k̄i ya naxandá jtobá xi chja-ne Cesarea ts'e Filipo. K'e nga tjímaya ndiyá, Jesús kiskònangui-la x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—¿Kó tsò j̄nà x̄it̄a? ¿Yá-ná 'an?

²⁸ Kitsò j̄nà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la:

—Tjín xi tsò: “Jé Juan xi kis'iin bautizar x̄it̄a.” Tjín xi tsò: “Jé Elías.” T̄ikoáá tjín xi tsò: “Jngoò x̄it̄a xi k̄ichja ngajo-la Nainá.”

²⁹ Jesús kiskònangui-la j̄nà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la; kitsò-la:

—¿J̄nò kó bixón? ¿Yá-ná 'an?

K̄ichja Pedro, kitsò:

—Ji-né xi Cristo [xi xó kisikasén-lè Nainá].

³⁰ Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Kì yá x̄it̄a xi bènoj̄mí-là xi it'aà ts'an.

K'e nga jè Jesús tsibénoj̄míya kjoa biyaà-la

(Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27)

³¹ Tsibítsi'ia Jesús nga tsakóya-la x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—'An xi Kì'ndí-la X̄it̄a xan-la yijo-na, tse kjo'in siikjiaán; kochrjengui-na j̄nà x̄it̄a jchínga, kò j̄nà x̄it̄a sko-la no'mii, kò x̄it̄a xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Siik'eén-na tanga k'e nga kijchò j̄n naxrjein kjoaáya-na.

³² Jesús nguì ndaà tsibénoj̄mí kjoa xi komàt'in. Jé Pedro k̄ichjat'aàxìn-la Jesús nga mìk̄i ndaà tjín koni tsò. ³³ Tanga Jesús, kisikáfaya, kiskoòtsejèn-la x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la, tsohótiko Pedro. Kitsò-la:

—T̄isit'aàxìn-ná j̄i x̄it̄a neíí. Nga j̄i, mìtsà k'oas'ín nikítsj̄in koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la Nainá. Ngaji tà k'oas'ín nikítsj̄in koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la x̄it̄a.

³⁴ Jesús k̄ichja-la x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la kò x̄it̄a xi tj̄ingui-la. Kitsò-la:

—Tsà yá xi mejèn-la nga x̄it̄a ts'an koma, kàtatsjeīn-takòn mé xi mejèn-la yijo-la; koni jngoò x̄it̄a xi 'yajen krò-la, kàtijnandaà nga siikjeīn kjo'in xi kjoa ts'an; ndaà kàtjit'aà-na.

³⁵ Nga n̄ita yá x̄it̄a xi mejèn-la kochrjet̄j̄i yijo-la nga n̄imé kjo'in sakò-la, tà saá siichija-né kò kjo'in k̄ijnaj̄in; tanga jè xi tj̄nandaà nga tsjá yijo-la xi kjoa ts'an kò kjoa ts'e 'én ndaà-la Nainá, jè-né xi k̄itjokàj̄in kjo'in nga it'aà ts'an ndaà k̄jna. ³⁶ ¿Mé xi siikijne x̄it̄a nas'ín tjoé yije-la isò'nde tsà siichja inima-la? N̄imé. ³⁷ ¿A koma k̄ichj̄i kjoabiyaà jngoò x̄it̄a xi maj̄in-la nga kiyá? Maj̄in. ³⁸ Tsà tjín i'nga x̄it̄a xi kosobà-la it'aà ts'an kò it'aà ts'e 'én-na ya nguixkon x̄it̄a jé xi tjín, t̄ikoáá 'an xi Kì'ndí-la X̄it̄a xan-la yijo-na, kosobà-na it'aà ts'e k'e nga kjoikoáa ijngoò k'a kjoajeya-la Na'èn-na kò àkjale tsjeè-la Nainá.

9

¹ Jesús kitsò-ìsa:

—Okixíí xi xan-nò, títsajnajìin i'nga xítà ijndé xi mìkìl kiyá skanda k'e nga skoe kó s'ín otíxoma Nainá nga kjoíikò nga'ño-là.

K'e nga jè Jesús jahatjìya í'ño isén-la kóhokji yijo-la
(Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36)

² Nga komà joòn nàchrjein, Jesús kiimijìn-jno jngoò nindoò xi 'nga kji; tà jña kiikò Pedro, Jacobo kò Juan. K'e nga ijchò i'nde jè, Jesús, jahatjìya í'ño isén-la nga nguixkòn jña xítà koi. ³ Jè nikje-la 'ño kjòchroba, tsí ote ni'ín né. Tsjìn xítà nga tíjtsa isò'nde xi ma-la ts'ìin nikje koni s'ín kjòchroba. ⁴ Tíkooá kijtseè jè Elías kò Moisés nga nchijoókjoò kò Jesús.

⁵ Jè Pedro kitsò-la Jesús:

—Maestro, ndaà tjín nga i títsajnaá. Jàn ni'ya xkójndà kíndaà-jen. Jngoò tsiji, jngoò ts'e Moisés, jè xi ijngoò ts'e Elías.

⁶ Jè Pedro tà k'oaá kitsò. Mì tì kì beè-ne kó s'ín kiichja nga 'ño kitsakjòn xítà koi. ⁷ K'eé j'ii jngoò 'nguién-la ifi xi tsibí'ma xítà koi; yaá jjiin ifi kina'ya jngoò-la 'én xi kitsò:

—Jè jèè xi ki'ndí-na xi 'ño matsjake. Jè tiná'ya-là.

⁸ Tík'e-ne kiskoòtsejèn xítà koi. Mì tì yá tjín-ne. Tà jè tajngoò Jesús síjna.

⁹ K'e nga inchrobàjen-t'aà-ne nindoò, Jesús kitsò-la xítà xi kota'yàt'aà-la:

—Kì yá xítà xi bènojímí-là jè kjoa xi kà'yaà; skanda k'eé tènójímí-là k'e nga kjoaáya-na it'aà ts'e kjoabiyaà 'an xi Ki'ndí-la Xítà xan-la yijo-na.

¹⁰ Jña xítà xi kota'yàt'aà-la tsibí'ma jè kjoa jè, sakoáá tsajoóya-ne kó tsò-ne xi tsò-la kjoaáya-la. ¹¹ Kiskònangui-la Jesús. Kitsò-la:

—¿Mé-ne kòtsò-ne jña xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìl Moisés nga jè Elías kjoíí ítjòn?

¹² Jesús kitsò-la:

—Okixí né. Jè kjoíí ítjòn Elías, jè koíindaàjìin yije kjoa. ¿Koa mé-ne kòtsò-ne Xojon-la Nainá nga 'an xi Ki'ndí-la Xítà xan-la yijo-na, tseé kjo'in siikjaán, toòn skoe-na xítà?

¹³ Tanga 'an, k'oaá xán-nò, jè Elías jyeé j'ii. Jña xítà k'oaá s'ín kisikò koni s'ín mejèn-la. Tanga k'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga k'oaá s'ín komat'in.

K'e nga jè Jesús kisíndaà jngoò-ne ti xi iníma ch'o-la neíí tíjìn iníma-la
(Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43)

¹⁴ Jesús k'e nga ijchò-ne ñánda títsajna xítà xi kota'yàt'aà-la xi i'nga, kijtseè nga kjìn jchán ma xítà xi títsajna. Yaá títsajnajìin i'nga xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìl Moisés, 'ño nchijoóya-ne. ¹⁵ Jña xítà k'e nga kijtseè nga ijchò Jesús, tà k'oaá koma-la. Kìi yije kóhótjín nga kisìhixat'aà. ¹⁶ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi kò ta ndaà chibàya-nò?

¹⁷ K'eé kiichja jngoò xítà xi ya tíjnajìin. Kitsò:

—Maestro, jè ki'ndí-na kòf'ìikò-lè. Iníma ch'o-la neíí tíjìn iníma-la; mìkìl ma chja.

¹⁸ Nìton ñánda tíjna k'e nga tsobà'ño, majndoòt'aà nangui kò ochrje ndáxó tso'ba, síjts'ìin nì'ño, ikjoàn síjna tsjò. Koi tìsìjé-la xítà xi kota'yàt'aà-lè nga kàtachrjekàjìin iníma-la jè iníma ch'o-la neíí tanga mìkìl bitjokàjìin-la.

¹⁹ Kiichja Jesús, kitsò:

—Jño, xítà xi mìkìl mokjeiín-nò it'aà ts'an. ¿Skanda mé nàchrjein kótijnako-nò? ¿Mé nàchrjein ska-na kjoa-nò? Nchrohókò-ná jè ti ijndé.

²⁰ K'eé kiikò jè ti ya nguixkòn Jesús; jè iníma ch'o-la neíí, k'e nga kijtseè Jesús, ijngoò k'a k'en xín ti. K'e nga kiskaat'aà nangui tsangáyà'nde koa itjo ndáxó tso'ba. ²¹ Jesús kiskònangui-la na'èn-la, kitsò-la:

—¿A kjòtseé oma-la ti-lè?

Jè na'èn-la kitsò:

—Tik'e-ne nga sa ndí ti jtobá kji. ²² Jè inìma ch'o-la neí kò kjìn jchán k'a síkatjen-jìin ni'in kò síkatjen-jìin nandá nga mejèn-la sík'en. Tsà koma-lè mé xi sikoii, jchahimatakòn-nájen kò tichját'aà-nájen.

²³ Jesús kitsò-la:

—¿Kó si tsà koma-lè? Ma yije-né nita mé kjoa-ne jè xi mokjeiín-la.

²⁴ Nitoón 'ño kiichja jè na'èn-la ti. Kitsò:

—Mokjeiín-na, tichját'aà-isa-ná nga nguì isa ndaà kokjeiín-na.

²⁵ Jesús k'e nga kijtsee nga tíma kjìn xita, tsohótiko jè inìma ch'o-la neí; kitsò-la:

—Ngaji, inìma ch'o-la neí xi mìkì ma-lè nokjoì kò mìkì na'yì, 'an, k'oaá xan-lè, titjojiin inìma-la ti jè; kì ti yaá bitjaàs'en-jìin-ne inìma-la.

²⁶ Jè inìma ch'o-la neí kiskindàyaxá; ikjoàn jngoò k'a k'en xín ti. Ikjoàn itjojiin-ne inìma-la. Kisikájna jè ti koni tsà jye k'en, jña xita xi nchikotsejèn, kitsò:

—Jyeé k'en.

²⁷ Tanga jè Jesús kitsobà'ño tsja; kiskimì'nga; ikjoàn tsasíjna kixi jè ti.

²⁸ K'e nga jahas'en ni'ya Jesús, jña xita xi kota'yàt'aà-la kiskònangui-la nga tajngoò, kitsò-la:

—¿Mé-ne ngajen mìkì kòbitjojiin-najen jè inìma ch'o-la neí?

²⁹ Kiichja Jesús, kitsò:

—Jña inìma ch'o-la neí xi okjoàn, k'eé bitjokàjiin nga nokjoàt'aà-là Nainá kò nga bijnachjaán.

K'oaá s'ín tsibénjmi Jesús kjoqbiyaà-la xi ma-ne jò k'a

(Mateo 17:22-23; Lucas 9:43-45)

³⁰ K'e nga kii-ne ya i'nde jè, jahatojiin nangui Galilea. Tanga Jesús majin-la nga xita skoe; ³¹ Jesús k'oaá s'ín tsakóya-la xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na yaá tsobà'ño-na jña xita; ikjoàn sikk'en-na. Tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein nga kiyá, kjoáya-na.

³² Tanga jña xita xi kota'yàt'aà-la mìkì kjòchiya-la 'én xi kitsò-la. Tà kitsakjòn-né, mìkì kiskònangui-la.

Yá xita xíkjin xi kíjna ítjòn

(Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48)

³³ K'e nga ijchò ya naxandá Capernaum, k'e nga jye títsajna iya ni'ya, Jesús kiskònangui-la xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—¿Mé xi koa ta ndaà chibàya-nò k'e nga tìtsanchrobáya ndiyá?

³⁴ Xita xi kota'yàt'aà-la tà jyò tsibìtsajna, koi-né, k'e nga nchinchrobá ya ndiyá, tsajoóya-ne yá xita xíkjin xi kíjna ítjòn. ³⁵ Jesús tsibìjna; ikjoàn kiichja-la nga tejò xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Tsà yá xita xi mejèn-la nga kíjna ítjòn, ta saà jè kjoehet'aà-ne, chì'nda-la kàtama ngats'ìi xita xi i'nga.

³⁶ Jesús kiskoé jngoò ndí ti. Tsasíjna 'nchòhosen. Tsa'nga. Ikjoàn kitsò-la:

³⁷ —Nita yá-ne xi it'aà ts'an skoétjò jngoò ndí ti koni jè, 'aán xi skoétjò-na; kò jè xi skoétjò-na mìtsà tà 'an skoétjò-na, tikoáá jè skoétjò xi kisikasén-na.

Yá xi kondra-la Cristo koya xi xita ts'e

(Lucas 9:49-50; Mateo 10:42)

³⁸ Kiichja Juan, kitsò:

—Maestro, jngoò xita ki'ya-jen xi it'aà tsiji ochrjekàjiin inìma ch'o-la neí inìma-la xita. Tanga mìtsà xita tsaján; mìkì kits'ìi'nde-lajen.

³⁹ Jesús kitsò:

—Kì k'oaá nìkoo. Niyá-jèn xi it'aà ts'an s'iin jngoò kjoxkón xi ndaà tjín xi tijè kichjajno-ná. ⁴⁰ Jè xi mìtsà kondra tsaján, it'aà tsaján tjina. ⁴¹ Ngats'ìi xita xi it'aà ts'an

tsjá jngoò chĩtsín-nò nandá, koií kjoa-la nga xĩta-la Cristo 'mì-nò, okixí xi xan-nò, jñà xĩta koi, tjoé-la chjí-la.

Xĩta xi bít'in-ná nga binchaàtsjiaá jé
(Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2)

⁴² Nĩta yá-ne xi jé skinjĩin jngoò ndí xĩta ima xi mokjeiín-la ìt'aà ts'an, ìsáá-la ndaà koma tsà singui'ñó jngoò ndajò natsí ís'ìin, ìkjoàn sikatjengui ndáchikon. ⁴³ Tsà jè ndsaa ótsji jé-nò, tĩchátjòn. Ìsáá ndaà-ne tsà xkoán titsjoò nga kitjás'en-jñò kjoabinachon mì k'oa-ne tsà jò ma ndsaa koa ján konguió jjiin ni'ín ñánda mìkiì bits'o, ⁴⁴ ya ñánda mìkiì biyaà chĩndo xi kine-ná ko ya ñánda mìkiì bits'o ni'ín nga tìtiá. ⁴⁵ Tsà jñà ndsokoò ótsji jé-nò, tĩchátjòn. Ìsáá ndaà-ne tsà xkoán titsjoò nga kitjás'en-jñò kjoabinachon mì k'oa-ne tsà jò ma ndsokoò koa ján konguió jjiin ni'ín, ⁴⁶ ya ñánda mìkiì biyaà chĩndo xi kine-ná ko ya ñánda mìkiì bits'o ni'ín nga tìtiá. ⁴⁷ Tsà jñà xkoòn ótsji jé-nò, tĩnachrjèè. Ìsáá ndaà-ne tsà jngoò ma xkoòn nga kitjás'en-jñò ñánda tíhotixoma Nainá mì k'oaá-ne tsà jò ma xkoòn koa ján konguió jjiin ni'ín ⁴⁸ ya ñánda mìkiì biyaà chĩndo xi kine-ná ko ya ñánda mìkiì bits'o ni'ín nga tìtiá.

⁴⁹ Ngats'ìi xĩta sa ni'ín kotsjèè-ne, koa jñà kjojtò xi tsjá xĩta, naxaa kojnchra-ne. ⁵⁰ Jè naxa, ndaà-né; tanga tsà mì tì kiì jnchra-ne, ¿kós'ín siko-la nga kojnchra ìjngoò k'a? Kátasijĩin naxa inĩma-nò koa 'nchán titsajnakò xinguiòo.

10

K'e nga jè Jesús tsakóya kjoa ts'e xĩta xi tsjĩin xíkjin
(Mateo 19:1-12; Lucas 16:18)

¹ Jesús itjoiin ya naxandá Capernaum, kiì ján i'nde Judea, ijchò ján nangui ijton xajngá nandá Jordán. Yáá kòkjĩn ìjngoò k'a xĩta; koa jè tsibíts'ia ìjngoò k'a nga tsakóya-la xĩta koni s'ín kjit'aà. ² Ijchò kinchat'aà chraña i'nga-la xĩta fariseo. Nga mejèn-la skónachan-la, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A tji'nde-la xi x'in nga tsjín chjoón-la?

³ Tanga Jesús kitsò-la:

—¿Kós'ín tsakóya-nò Moisés?

⁴ Kitsò xĩta koi:

—Moisés kitsjaà'nde-né nga ma sindaà xojon nga koma tsjín xíkjin xĩta.

⁵ Jesús kitsò-la:

—Moisés, koi k'oa kitsò-nò, jñò, 'ñó tájaàjĩin tjin inĩma-nò. ⁶ Tanga k'e nga sa kisindaà isò'nde, Nainá tsibindaà x'in ko chjoón. ⁷ K'oaá ma-ne nga jè x'in sijkijna na'èn-la ko nea-la nga kijnako chjoón-la. ⁸ Ta jngoò xĩta koma-ne ingajò. Mitsà tì jò ma-ne, ta jngoò koma-ne. ⁹ K'oi kjoa-la nga mì yá xĩta tji'nde-la nga sũtsjĩin xíkjin xi Nainá kisijngoò.

¹⁰ K'e nga ijchò-ne ni'ya-la, jñà xĩta xi kota'yát'aà-la Jesús kiskònangui ìjngoò k'a-la tĩkoi-ne kjoa koi. ¹¹ Jesús kitsò-la:

—Jè xĩta xi tsjín chjoón-la, ìkjoàn bixan-ko ìjngoò xi kj'eí chjoón, kjoa chijngui tís'ín ìt'aà ts'e chjoón-la. ¹² Tsà jè chjoón tsjín x'in-la ìkjoàn bixan-ko ìjngoò xi kj'eí x'in, tĩkoáá kjoa chijngui tís'ín ìt'aà ts'e x'in-la.

K'e nga jè Jesús kisichikon-t'in ndí ixti
(Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17)

¹³ Jngoò k'a jñà xĩta j'ìiko-la ndí ixti jè Jesús nga mejèn-la sũchikon-t'in; koòt'aà-la tsja. Tanga jñà xĩta xi kota'yát'aà-la Jesús mìkiì kitsjaà'nde-la. Tsohótiko-né. ¹⁴ K'e nga kijtsee Jesús, kòjti-la, kitsò-la:

—Tji'nde-là ndí ixti kàtjanchrobákon-na. Kì binchahikon-là. Jñà xi k'oaá s'ín tjin inĩma-la koni ts'e ndí ixti, jñà xi tjin-la kjondaà nga Nainá tíhotixoma-la. ¹⁵ K'oaá xan-nò

xi nguì okixi, jñà xi mìkiì kòkjeiín-la koni jngoò ndí ixti nga skoé kjondaà-la Nainá nga jè kòtixoma-la, mìkiì kjoahas'en-jìin ñánda tíhotixoma Nainá.

¹⁶ Jesús tsa'nga jñà ndí ixti; tsohósòn-la tsja; ikjoàn kisijét'aà-la Nainá nga kàtasíchikon-t'in jñà ixti.

Xità xi 'ño kjin tsojmi tjín-la

(Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30)

¹⁷ K'e nga tífi ijngoò k'a-ne Jesús, tsangachikon jngoò xità xi ijchò tjingui-la. Tsasìxkó'nchit'aà-la; ikjoàn kiskònangui-la; kitsò-la:

—Ji Maestro ndaà, ¿mé xi s'iaàn nga s'e-na kjoabinachon nità kjé-ne?

¹⁸ Jesús kitsò-la:

—¿Mé-ne nga xità ndaà 'mì-ná? Nijngoò xità xi ndaà, tà jngoò jè Nainá xi ndaà. ¹⁹ Jyeé tíjiin-lè kó tsò kjoatixoma: “Kì xità nìk'in; kì kjoa chijngui 'nì; kì chijé 'nì; kì 'én ndiso nokjò ìt'aà ts'e xità xi kj'eí; kì chonachan-jèn; chaxkoín na'èn-lè kò nea-lè.”

²⁰ Jè xità nchiná kitsò:

—Maestro, ngats'ìi kjoatixoma koi, jyeé kisikitasoàn kó nga sà chítia.

²¹ Jesús tsja komà-la, kiskoò'an, ikjoàn kitsò-la:

—Ijngoò kjoa chija-lè. T'in, tatijni yije tsojmi xi tjín-lè. Ikjoàn tika'bí-la xità ima mé-ne nga s'e-lè kjoa machikon-t'in ján ngajmì. Ikjoàn nchrobátjingui-ná.

²² Jè xità nchiná, tà kjòbaá-la nga kiì'nchré 'én koi. Tà ba kis'e-la nga kiì, koi xó nga 'ño kjin tsojmi tjín-la.

²³ Jesús kiskoòtsejèn tjingui-la, kitsò-la xità xi kota'yàt'aà-la:

—'Ín jchán koma-la jñà xità nchiná nga kjoahas'en-jìin ñánda tíhotixoma Nainá.

²⁴ Jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'e nga kiì'nchré 'én koi, tà k'oaá komà-la. Tanga jè Jesús ijngoò k'a kitsò-la:

—Jñò xi ki'ndí-na xan-nò, 'ño 'ín koma-la jñà xità xi ton-la 'ñót'aà takòn nga kjoahas'en-jìin kjoatixoma-la Nainá. ²⁵ Ísaá mì 'in koma-la jngoò cho camello nga kjoahas'en xkon nindoò xi tjahaña-ne nikje, mì k'oaá-ne koni jngoò xità nchiná xi 'ño tjín-la tsojmi nga koma kjoahas'en-jìin ñánda tíhotixoma Nainá.

²⁶ Jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús, isaá ndaà kjòxkón-la. Ikjoàn kiskònangui-la xíkjín, kitsò:

—¿Yá-né xi kítjokàjìin kjo'in?

²⁷ Jesús kiskoò'an, kitsò:

—Jñà xità mìkiì koma-la; tanga Nainá komaá-la; it'aà ts'e Nainá nità mé kjoa-ne, koma yijee-la.

²⁸ Kiichja Pedro, kitsò:

—Na'èn, ngajen, jyeé kinikítsajna yije-jen ngats'ìi tsojmi xi tjín-najen nga tjaàtjingui-lèjen.

²⁹ Jesús kitsò:

—Okixi xi xan-nò, nità yá xità-ne xi kisikíjna ni'ya-la, 'ndse, ndichja, nea-la, na'èn-la, chjoón-la, ixti-la kò nangui-la xi kjoa it'aà ts'an kò it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá ³⁰ i isò'nde, isaá tsato tjoé ngajo-la xi ni'ya 'mì, xi 'ndse, ndichja, nea-la, ixti-la kò nangui-la, nas'ín kjitjinguikeè xità kondra. Tanga jè isò'nde xi sà nchrobá, s'ee-la kjoabinachon nità kjé-ne. ³¹ Kjin xità xi títsajna ítjòn i'nde, k'e nga koma iskan jñà kítsajna tjingui. Kò xi títsajna tjingui i'nde k'e nga koma iskan jñà kítsajna ítjòn.

K'oaá s'ín tsibénojmi Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jàn k'a

(Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34)

³² Jesús, tsó'ba ítjòn-la xità xi kota'yàt'aà-la nga nchifi ján naxandá Jerusalén. Jñà xità xi tjingui tà nchimaxkón-la nga nchifi. K'ee kiichjat'aà-xìn ijngoò k'a-la xità-la xi tejò ma-ne, ikjoàn tsibénojmi ijngoò k'a-la jè kjoa xi komàt'in. Kitsò-la:

³³ —I'ndeḡ ján títshónguía naxandá Jerusalén; 'an xi Ki'ndí-la Xíta xan-la yijo-na, yaá tsoḡà'ńó-na xíta sko-la no'miì ko xíta xi okóya kjoḡíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga koi'ńè-na kjoḡbiyaà, ikjoàn siingatsja-na jńà xi mìtsà xíta judío ³⁴ nga siisobà-na, kiichrájno-na, kojà-na, ikjoàn siik'en-na. Tanga k'e kijchò jàn nachrjein kjoḡáyaá-na.

Kjondaà xi 'in tjin xi kisijé Jacobo ko Juan
(Mateo 20:20-28)

³⁵ Jacobo ko Juan ixti-la Zebedeo ijchò kinchat'aà-la Jesús, kitsò-la:
—Maestro, mejèn-najen nga k'oi-nájen jè kjondaà xi sijé-lèjen.

³⁶ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:
—¿Mé-ne xi mejèn-nò nga tsjaà-nò?

³⁷ Jacobo ko Juan kitsò:
—K'e nga jeya kijni nga tìhotìxomai, ki'nde-nájen nga ya kitsat'aà-lèjen, jngoò kijnat'aà-lè kixi-lè koḡ jngoò kijnat'aà-lè ngaskón-lè.

³⁸ K'ée kitsò Jesús:
—Mikiì 'yaà mé xi niyé. ¿A kichikjoḡáá-nò nga s'ioya jè chitsín ts'e kjo'in xi 'an skiaa, a chikjoḡá-nò nga koma bautizar ts'e kjo'in xi 'an tímat'ian?

³⁹ Kitsò jńà xíta koi:
—Kichikjoḡáá-najen.

Kitsò-la Jesús:

—Jńò, komaá s'ioo koḡ koma-nò bautizar it'aà ts'e kjo'in xi 'an kotojńàà, ⁴⁰ tanga xi 'an tsjaà-nò nga ya kitsajnat'aà-ná ya kixi-na ko ngaskón-na mìtsà 'an oko-na nga tsjaà-nò. Jńà i'nde koi, jńà tjoé-la xíta xi Nainá títsajnandaà-la nga tsjá-la.

⁴¹ K'e nga kiì'nchré jńà xíta-la Jesús xi i'nga xi te ma-ne, kòjti-la koni kitsò Jacobo ko Juan. ⁴² Tanga jè Jesús kiichja-la, kitsò-la:

—Jye tíjìn-nò nga jńà xíta sko-la naxandá xi 'ya-la nga kjoḡíxoma tíjya tsja, nangui síkítsajna xíta-la xi jńà otìxoma-la. Tíkooá jńà xíta xi 'ńó jeya títsajna, beetoòn-né jńà xi xíta imḡ. ⁴³ Tanga jńò mikiì k'oas'in s'een; tsà jngoò xíta xinguiio mejèn-la 'nga kijná, jè xi kàtasíxá-la xíta xi i'nga. ⁴⁴ Koḡ jè xi mejèn-la kijná ítjòn, chi'nda-la kàtama ngats'iì xíta xi i'nga. ⁴⁵ Ndaà tsà 'an xi Ki'ndí-la Xíta xan-la yijo-na, mìtsà koi xá j'i-na nga 'an kos'in-na; tà saá 'an siixá-la xíta xi i'nga, ko tsjaà yijo-na ko inima-na nga kijn xíta kitsajnandeí kjoḡ ts'e jé-la.

K'e nga kisindaà-ne Jesús jè xíta xi mikiì tsejèn-la xi 'mì Bartimeo
(Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43)

⁴⁶ K'e nga ijchò naxandá Jericó nga jye nchibitjoiìn najnchra, Jesús tjiko xíta xi kota'yat'aà-la ko kjin xíta tjingui-isa-la. Ya indii ndiyá tíjna jngoò xíta imḡ xi mikiì tsejèn-la xi 'mì Bartimeo, ti-la ma xíta xi 'mì Timeo, nga tísjé kjoḡjò tsojmì. ⁴⁷ Jè xíta xi mikiì tsejèn-la k'e nga kiì'nchré nga jè Jesús xi Nazaret ts'e tífi, niḡoón kiichja-la, kitsò-la:

—Jesús, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga ji tíjna ngajo-la], jchahimatakòn-ná!

⁴⁸ Kjin ma xíta xi tsohótiko Bartimeo nga jyò kàtìjna. Tanga jè Bartimeo isaá 'ńó kiichja. Kitsò:

—ji xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David, jchahimatakòn-ná!

⁴⁹ K'ée tsasíjna Jesús, kitsò:
—Tínókjoḡ-là.

Ikjoàn kinokjoḡá-la jè xíta xi mikiì tsejèn-la. Kitsò-la:

—'Nó te-la takòin, tísitjin, chja-lè Jesús.

⁵⁰ Jè xíta xi mikiì tsejèn-la kisikatjen inchrokisòn-la, niḡoón tsasítjen, kiì kasit'aà-la ñánda síjna Jesús. ⁵¹ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-lè nga siìko-lè?

Jè x̄ita xi mìkii tsejèn-la kitsò:

—Maestro, mejèn-na nga kàtatsejèn-na.

⁵² Jesús kitsò-la:

—T'in-ne; koi-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an nga kòmandaà-ne.

Jè x̄ita xi mìkii tsejèn-la n̄itoón kjòtsejèn-la. Kìitj̄ingui-la koni s'ín ndiyá tífi Jesús.

11

K'e nga jè Jesús jahas'en-jìin naxandá Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

¹ K'e nga jye kjomeè bijchó chrañà-la naxandá Jerusalén, jñà naxandá xi 'mì Betfagé ko Betania, ya it'aà nindoò Yá Olivo, Jesús kisikasén jò x̄ita xi kota'yàt'aà-la; ² kitsò-la:

—Tanguió ján ndí naxandá itsé xi kijnat'aà ján. K'e nga kijchoò yaá síjnat'aà'ñó jngoò búrró ki'ndí xi n̄i saá yá bijnasòn-la. Chíjnda'ñó, nchrohókoo. ³ Tsà yá xi kjònangui-nò, tsà kitso-nò: “¿Mé-ne konìkò-nò búrró?”, tìn-là: “Jé xó Na'èn-ná Jesús kochjeén-la, koa n̄itoón xó síikasén-ne.”

⁴ Kii jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la. K'e nga ijchò jngoò ni'ya, yaá t̄jít'aà'ñó jngoò búrró jè xotjoa-la ni'ya ya iya ndiyá. K'e nga kiskíjnda'ñó.

⁵ Jñà x̄ita xi ya t̄itsajna kitsò-la:

—¿Mé s'een-nò, mé-ne chíjnda'ñó-nò ndí búrró?

⁶ K'oaá s'ín kitsò-la koni s'ín tsibénojmi-la Jesús; kitsjaà'nde-la nga kiìkò. ⁷ K'e nga ijchòkò ñanda tíjna Jesús jè ndí búrró, jñà nikje ts'e x̄ita kisikjeén nga tsohójsa-la jè ndí búrró; ikjoàn tsibijnasòn-la Jesús. ⁸ Kjìn x̄ita tsohójngoò nikje-la ya iya ndiyá. Jñà x̄ita xi i'nga, xka chrja-la yá tsohójngoò xi tsate ya j̄iìn ijñá.

⁹ Jñà x̄ita xi t̄itjòn ko xi t̄j̄ingui 'ñó ch̄ja, nga kitsò:

—¿Mé tà ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Nainá, jè xi otíxoma-ná! ¹⁰ ¿Mé tà ndaà-ne nga jè kotíxoma ngajo-la x̄ita jchínga-ná David! ¿Kàtas'e kjoajeya ján ngajmii!

¹¹ Jesús jahas'en-jìin ya naxandá Jerusalén. Ikjoàn jahas'en nditsin ingo ítjòn. Xki xi ján kiskoòtsejèn. Ikjoàn itjo-ne; kiìkò x̄ita-la xi tejò ma-ne ján naxandá Betania, koi-né nga jye kjòhoxòn.

K'e nga jè Jesús kitsò-la jngoò yá-la toò iko nga ch'o kàtama-la

(Mateo 21:18-19)

¹² K'e koma nchijòn nga itjo ìjngoò k'a-ne ján naxandá Betania, Jesús kjòhojò-la. ¹³ K'ée kijtseè jngoò yá-la toò iko xi kj̄iìn síjna. Kii katsejèn-la tsà yijà-la toò, tanga n̄imé t̄j̄in-la; tà xkaá t̄j̄in-la. Mitsà n̄achrjein-la toò. ¹⁴ K'ée kitsò-la jè yá toò iko:

—N̄i t̄i yá xi skine-ne toò-lè.

X̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiì'nchré 'én koi.

K'e nga tsachrje ingo ítjòn jñà x̄ita xi ot̄jna tsojmi

(Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹⁵ K'e nga ijchò naxandá Jerusalén, Jesús jahas'en ya nditsin ingo ítjòn; ikjoàn tsibíts'ia nga tsachrje jñà x̄ita xi tsojmi ot̄jna ko xi otse tsojmi. Kisihitíkjá ímixa-la jñà x̄ita xi sík̄jat̄j̄iya t̄on t̄ikoaá kisihitíkjá íxile-la x̄ita xi ot̄jna nise paloma. ¹⁶ M̄i t̄i kii kitsjaà'nde-la x̄ita xi tsojmi ot̄jna nga ch'á fahatoyako ingo ítjòn. ¹⁷ Ikjoàn tsakóya-la x̄ita. Kitsò-la:

—Jè Xojon-la Nainá tsò-né: “Ni'ya-na, ni'ya ts'e ochikoón k'oín nga i kichjat'aà-na ngats'ìi x̄ita naxandá xi t̄j̄in kóhok̄ji isò'nde.” Tanga jñò, nguijo-la x̄ita chijé t̄itsa'nè.

¹⁸ K'e nga kiì'nchré jñà x̄ita sko-la no'miì ko x̄ita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, tsohótsji'nde-la kós'ín s̄iìkò nga s̄iìk'en Jesús nga tsakjón-la. Koií kjoa-la nga jñà kjotíxoma xi okóya Jesús ndaá tsò, ko jñà x̄ita xi 'nchré-la tà k'oaá ma-la 'én xi okóya. ¹⁹ K'e nga jye kòjñò, Jesús ko x̄ita xi kota'yàt'aà-la itjojìin naxandá Jerusalén, xìn kiì.

Mé xi komà-la jè yá toò iko xi tsjìn-la toò
(Mateo 21:20-22)

²⁰ K'e nga tajñòya nga koma nchijòn, ja ìjngoò k'a ñánda síjna yá toò iko, kijtseè nga jye kixì yá kóhokji skanda i'ma-la. ²¹ Jè Pedro tsibítsjeèn-la koni kitsò Jesús. K'ée kitsò-la:

—Maestro, chítsejèn-la jè yá toò iko xi 'on kinokjoàkoji ngojña. Jye kixì.

²² Jesús kiichja; kitsò:

—Kàtakjeín-nò it'aà ts'e Nainá. ²³ Okixí xi xan-nò, tsà yá xi kitsò-la jè nindoò jè: “Tìsìxìn; ján tìkatjen-jiìn yijo-lè ján jìiìn ndáchikon.” Tsà mìtsà tà jò tjin-la k'e nga okitsò nga tìjngoò inìma-la nga mokjeín-la, k'oaá s'ín koma. ²⁴ Koi kos'ín xan-nò kóhótjìón, k'e nga kítsi'ba-la Nainá, k'oaá s'ín kàtakjeín-nò koni tsà jye kitjoé-nò mé-ne nga tjoé-nò.

²⁵ K'e nga kìnókoat'aà-la Nainá tìjchàat'aà-la jé-la xinguiò mé-ne jè Na'èn-nò xi tìjna it'aà ngajmii sùjchàat'aà-nò jé-nò xi tsajòn. ²⁶ Tanga tsà mìkiì sùjchàat'aà-la jé-la xita xinguiò tìkoà mìkiì sùjchàat'aà-nò Na'èn-ná xi tìjna ngajmii.

Kjotìxoma-la Jesús

(Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8)

²⁷ Jesús ijchò ìjngoò k'a Jerusalén. K'e nga tsó'ba ya nditsin ingo ítjòn, j'ì kinchat'aà-la jña xita sko-la nò miì, ko xita xi okóya kjotìxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, ko xita jchinga; ²⁸ kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé kjotìxoma xi tsjá'nde-lè koni s'ín 'nì? ¿Yá xi kitsjaà-lè kjotìxoma kjoa xi 'nì?

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Tìkoáá 'an jngoò kjoa skònangui-nò. Kot'in-ná, koa 'an, k'oaá xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotìxoma koni s'ín s'iaàn. ³⁰ ¿Yá xi kitsjaà-la kjotìxoma Juan nga kis'iìn bautizar xita? ¿A Nainá-né xi tìjna ngajmii, o xi tà xita-né? Kot'in-ná.

³¹ Jña xita koi, k'ée tsajoóya-ne, kitsò-la xíkjín:

—Tsà kixoán: “Nainá kitsjaà-la kjotìxoma”, kitsò-né: “¿Mé-ne mìkiì kòkjeín-nò it'aà ts'e?” ³² Mi-la kii koma kixoán: “It'aà ts'e xita-né.”

Nga jña xita naxandá tsakjón-la, koi-né nga jña xita k'oaá tsò nga jè Juan, ngui kjoa kixi-né nga jè xi kiichja ngajo-la Nainá.

³³ K'ée kiichja, kitsò-la Jesús:

—Mìkiì 'ya-jen.

Jè Jesús kitsò-la:

—Tìkoáá 'an mìkiì k'oa xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotìxoma koni s'ín s'iaàn.

12

Kjoa mangásòn ts'e xita xi tsibítje toò uva

(Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19)

¹ Tsibíts'ia Jesús nga tsibénojmiya kjoa xi mangásòn. Kitsò:

—Jngoò xita tsibítje toò uva, tsibíndi-la íchíba, ikjoàn tsibíndaà jngoò i'nde ñánda tsi'ñóngui nandá-la toò uva. Tìkoá tsibíndaà jngoò torre xi síkinda yije kóhótjín. Ikjoàn kiskíña-la nangui xita xi k'ejí nga kixásòn. Ikjoàn kii jè nei-la nangui ñánda i'nde kjiìn. ² K'e nga ijchò nachrjein-la nga kòjchá toò uva, jè nei-la nangui kiskasén jngoò xita ch'i'nda-la nga kisiyé-la xi jè tjoé chiba-la ts'e tsojmi xi kòjchá. ³ Tanga jña xita xi síxásòn nangui kitsobà'ño koa kiskaàn-ko, tà kiskasén tiyaá-ne. ⁴ Jè nei-la nangui kiskasén ìjngoò xita ch'i'nda-la. Tìkoáá tà ndajo tsibínè, tsate sko, kiskik'on ko ch'o kisko. ⁵ Jè nei-la nangui ìjngoò kiskasén xita ch'i'nda-la. Tìkoáá kisk'en-né. Kjìn xita-la kiskasén-isa, tanga tjin xi kiskaàn-ko, koa tjin xi kisk'en.

⁶ Ko jè nei-la nangui tà jngoò xita-la tìjna-isa; tà jè ki'ndí-la xi 'ño matsjakeè kiskasén, kitsò: “Skoexkón-la ki'ndí-na.” ⁷ Tanga jña xita xi síxajììn nangui, tsajoóya-ne, kitsò-la

xíkjin: “Jè jèe xi tjoé kjotjò-la ì'nde, sik'eén, tsaján koma ì'nde.” ⁸ Kitsobà'ño, kisik'en, ìkjoàn kisikatjen ján ijton nangui ñánda tíjtje toò uva.

⁹ Jñò, ¿kó bixón? K'e nga kjoí nei-la nangui, ¿mé xi sùko jñà xita koi? Sùik'en-né; kj'eí xitaá sùngatsja jè nangui ñánda tjin toò uva.

¹⁰ ¿A kj'eè bixkejñoò Xojon-la Nainá? Tsò-né: Jè ndajo xi tsachrjekàngui chjinechrjó nga sa ítjòn, jè-né xi komà ndajo tàts'en chrjó-la ni'ya;

¹¹ K'oaá s'in kis'iin Nainá. Jñá, tà maxkón-ná.

¹² Jñà xita sko-la no'miì, ko xita xi okóya kjotixoma-la Nainá ko xita jchínga mejèn kitsobà'ño Jesús nga kiskaaya-la jè kjoa xi mangásòn xi tsibénojmí nga kondra ts'e-né, tanga jñà kitsakjòn-la xita naxandá; kisikijna, ìkjoàn kiì-ne.

Kjoa ts'e xi machjítjì tsojmì

(Mateo 22:15-22; Lucas 20:20-26)

¹³ Kisikasén i'nga-la Jesús xita Fariseo ko xita ts'e Herodes nga mejèn-la ótsji'nde-la kós'in sùko nga kohòngui. ¹⁴ Xita koi, kíi kitsò-la:

—Maestro, 'ya-nájen nga 'én kixí xi nokjoi; mìkiì 'nì kindá koni tsò-lè xita; ko mìtsà jè chitsejèn-jnoi kó kjoàn xita; k'oaá s'in okoòyi ndiyá-la Nainá koni s'in tjin xi kjoa kixi. ¿A ndaà tjin nga kichjítjì-jen tsojmì it'aà ts'e xitaxá ítjòn ts'e Roma, o xi majìn-né? ¿A kichjí-nájen a xi mìkiì kichjí-jen?

¹⁵ Jesús jye beè nga jò tjin inima-la; kitsò-la:

—¿Mé-ne nga chonachan-ná? Nchrohóko jngoò-ná ton nga skoeè kó kji.

¹⁶ K'eé kiìko jngoò-la ton. Jesús kitsò-la:

—¿Yá ts'e isén jè ko jè 'ín xi tjit'aà?

Kitsò-la:

—Ts'eé César, xitaxá ítjòn ts'e Roma.

¹⁷ K'eé kitsò Jesús:

—Tjiì-là César xi ts'e César koa tjiì-là Nainá xi ts'e Nainá.

Tà k'oaá koma-la nga kiì'nchré koni kitsò Jesús.

Kjoa ts'e nga faáya-la mik'en

(Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40)

¹⁸ Jñà xita Saduceo ijchòkon Jesús. Jñà xita koi mìkiì mokjeiín-la nga faáya-la xi jye k'en. Kiskònangui-la, kitsò-la:

¹⁹ —Maestro, jè Moisés, k'oaá s'in kiskii: Tsà jngoò xita xi kiyá 'ndse, tsà tsjin-la ixti k'e nga kiyá, jè chjoón-la, tijè-ne 'ndse kixan-ko jngoò k'a-ne mé-ne nga s'e-la ixti xi tje ts'e 'ndse. ²⁰ Kis'e xó jngoò k'a xita xi itoò komà 'ndse. Jè xi síjna ítjòn, kis'e xó-la chjoón; tanga k'e nga k'en, mìkiì kis'e-la ixti. ²¹ Jè xi ma jò-ne chixàn-ko chjoón ka'àn-la 'ndse. Tikoáá jè k'en. Mìkiì kis'e-la ixti. K'oaá tì komà jè xi ma jàn-ne. ²² Ngásòn komà nga itoò. Njingoò xi kis'e-la ixti. Nga jye it'aà-ne k'en jè chjoón. ²³ K'e nga tsà kjoáya-la mik'en, nga itoò 'ndse, ¿yá-né xi chjoón-la koma? Nga jñà tsibìtsajnakò nga itoò 'ndse.

²⁴ Kisikátjì-ne 'én Jesús, kitsò-la:

—Jñò, koií maskáya-nò nga mìkiì 'yaà kó s'in tíchja Xojon-la Nainá ko nga'ño xi tjin-la Nainá. ²⁵ K'e nga kjoáya-la mik'en, íchjín, íchjá mì tì kiì kixan-ne. K'oaá s'in s'e koni jñà àkjale xi títsajna ngajmiì. ²⁶ Jè kjoa ts'e mik'en nga kjoáya-la, ¿a kj'eè bixkejñoò xojon-la Moisés ya ñánda tíchja ts'e yá na'yá xi títi? Nainá kitsò-la Moisés: “An-ná xi Nainá tsò-na Abraham, Isaac, ko Jacob.” ²⁷ Jñà xi jye k'en, mìtsà Nainá tsò-la xi Nainá; tà jñà xi títsajnakon xi Nainá tsò-la! Jñò, 'ño maskáya-nò.

Kjotixoma-la Nainá xi tjin ítjòn

(Mateo 22:34-40)

²⁸ Jngoò x̄it̄a xi okóya k̄jot̄íxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés kii'nchré-l̄a Jesús nga ndaā kiichj̄a; k'e nga nchijoókjoò ijchò kasit'aà chrañà-l̄a, ikjoàn kiskònangui-l̄a, kitsò-l̄a:

—¿Ñá-laá k̄jot̄íxoma-l̄a Nainá xi t̄jna ít̄jòn?

²⁹ Kiichj̄a Jesús, kitsò-l̄a:

—Jè k̄jot̄íxoma xi t̄jna ít̄jòn tsò-né: “T̄iná'yaà x̄it̄a Israel, jè Nainá xi Na'è-ná, ta jè ta jngoò-né xi ot̄íxoma-ná. ³⁰ T̄itsjachi Na'è-ná xi Nainá 'mì-l̄a, nga kò in̄im̄a-lè kò yijo-lè kò k̄joh̄ítsjeèn-lè kò nga'ñó-lè.” ³¹ Jè xi ma-ne jò: “T̄itsjachi x̄it̄a xinguii koni tsà t̄i yijo ts̄iji-ne.” Mì t̄i ts̄jìn-ne k̄jot̄íxoma xi ìs̄a xkón t̄jín.

³² Jè x̄it̄a xi okóya k̄jot̄íxoma-l̄a Nainá kitsò:

—Ndaà t̄jín, Maestro. Okixi-né koni s'ín nokjoì. Jngoò ma-ne Nainá kò mì t̄i yá t̄jín-ne xi k̄j'eí. ³³ Ìs̄a ch̄jì-l̄a nga kò in̄im̄a-ná jchaxkoán Nainá, kò k̄joh̄ítsjeèn-ná kò nga'ñó-ná kò nga jchaxkoán xinguii koni tsà yijo-ná. Ìs̄a ch̄jì-l̄a koni ngats'ìi cho xi t̄isòn ìm̄ix̄a tsjèè-l̄a Nainá, k̄jot̄jò xi ts̄j̄a j̄n̄a x̄it̄a.

³⁴ Jesús k'e nga kijtseè nga ndaā kiichj̄a jè x̄it̄a xi okóya k̄jot̄íxoma-l̄a Nainá, kitsò-l̄a:

—Mìtsà k̄jìin t̄jini it'aà ts'e k̄jondaà xi t̄jín-l̄a j̄n̄a x̄it̄a xi Nainá ot̄íxoma-l̄a.

Mì t̄i yá xi k̄jò'ñó-ne ikon nga kiskònangui-ìs̄a-l̄a.

*Ñánda kit̄jen-l̄a Cristo [x̄it̄a xi xó kisikasén-ne Nainá]
(Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44)*

³⁵ Jesús k'e nga tíhokóya ya nd̄itsin ingo ít̄jòn, kiskònangui-l̄a, kitsò-l̄a:

—¿Mé-ne kòtsò-ne j̄n̄a x̄it̄a xi okóya k̄jot̄íxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés nga jè xi Cristo, [x̄it̄a xi xó s̄ikasén-ne Nainá], nga yaá k̄jinchrobàt'aà-ne t̄je-l̄a x̄itaxá ít̄jòn David?

³⁶ T̄ijè-ne David k'e nga kiichj̄a nga kò nga'ñó-l̄a In̄im̄a Tsjèè-l̄a Nainá, kitsò-né:

Jè Nainá kitsò-l̄a jè xi Nei-na:

“T̄ijnat'aà-ná ì kixi-na

skanda k'e nga s̄ik̄ítsajnanguia ndsokoiì

j̄n̄a xi kondra-lè nga 'an jye kisikijne-l̄a.”

³⁷ Jè David, tsà Nainá kitsò-l̄a Cristo, [x̄it̄a xi xó s̄ikasén-ne Nainá], ¿kó s'ín t̄jín-ne nga t̄je-l̄a ma-ne David?

Ngats'ìi x̄it̄a xi k̄jìn ma-ne, tsja ma-l̄a nga 'nchré-l̄a Jesús koni s'ín okóya.

*K'e nga jè Jesús tsohojét'in j̄n̄a x̄it̄a xi okóya k̄jot̄íxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés
(Mateo 23:1-36; Lucas 11:37-54; 20:45-47)*

³⁸ Jesús k'oaá s'ín tsakóya-l̄a x̄it̄a. Kitsò-l̄a:

—T̄ikinda ya yijo-nò it'aà ts'e x̄it̄a xi okóya k̄jot̄íxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés. Sasén-l̄a nga nikje ndojò ókjá. T̄ikoaá sasén-l̄a nga skoexkón x̄it̄a xi k̄j'eí, ndaā s̄ixat'aà ya nd̄itsin.

³⁹ T̄ikoaá j̄n̄a ótsji ìxile xi jncha ít̄jòn ya ni'ya ingo sinagoga, kò mejèn-l̄a nga j̄n̄a k̄itsat'aà ít̄jòn ìm̄ix̄a k'e nga k̄jèn x̄it̄a ñánda t̄jín s'eí. ⁴⁰ Koa faá'an ni'ya-l̄a xi t̄jín-l̄a íchjín ka'àn xi jye k'en x'ín-l̄a. K'e nga ch̄jat'aà-l̄a Nainá 'ñó ndajo f̄iko ochikon nga mejèn-l̄a nga bitsajna'ma nga mì jcha-l̄a mé kjoa xi s'ín. J̄n̄a x̄it̄a koi ìs̄aá tse k̄jò'in s'e-l̄a.

*Ton xi kitsjaà k̄jot̄jò chjoón ka'àn xi 'ñó im̄a
(Lucas 21:1-4)*

⁴¹ Jesús tsibljna ya kixi-l̄a ñánda t̄jna kaxa xi sinchá ton k̄jot̄jò-l̄a Nainá. Tíkotsejèn-l̄a x̄it̄a naxandá nga b̄ítsajna ton k̄jot̄jò-l̄a Nainá. K̄jìn x̄it̄a nchíná xi tse ton b̄ítsajna. ⁴² Ijchò jngoò chjoón ka'àn xi 'ñó im̄a. Jò ndí ton j̄tobá tsibljna xi chiba ch̄jì-l̄a. ⁴³ Jesús kiichj̄a-l̄a x̄it̄a xi kota'yat'aà-l̄a, kitsò-l̄a:

—K'oaá xan-nò xi nguì okixi, jè chjoón ka'àn xi 'ñó im̄a, jè xi ìs̄a tse ton kòbj̄ina mì k'oaá-ne koni j̄n̄a x̄it̄a xi i'nga. ⁴⁴ Tà jè ts̄j̄a xi ningui-l̄a tanga jè ndí chjoón im̄a, nas'ín n̄imé t̄jín-l̄a, jngoò k'a k̄ats̄j̄a yije ngats'ìi ndí ton xi t̄jín-l̄a xi t̄ísj̄chá-ne yijo-l̄a.

13

K'e nga jè Jesús tsibénojmí nga kixoña ingo ítjòn
(Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6)

¹ K'e nga itjo-ne nditsin ingo ítjòn, Jesús, jngoò xita xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:
—Maestro, chítsejèn-la mé tà ndaà kjoàn ni'ya ko ndajo-la.

² Kitsò Jesús:

—Chítsejèn-la ngats'iì ni'ya koi xi iì kjoàn. Niì tì jngoò ndajo siyijòsòn-la xíkjin. Kixoña yije-né kóhòtjin.

Mé seña xi s'e k'e nga nchrohómachraña nga kjoehet'aà isò'nde
(Mateo 24:3-28; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

³ Jesús, k'e nga tíjna ya nindoò Yá Olivo ya kixi-la Ingo ítjòn ts'e Jerusalén, jè Pedro, Jacobo, Juan ko Andrés, ijchò kinchat'aà-la Jesús, kiskònanguit'aàxin-la kitsò-la:

⁴ —Koatìn-nájen, ¿mé nachrjein-ne nga okoma kjoa koi? ¿Mé seña xi s'e k'e nga jye mejèn kitasòn yije kjoa koi?

⁵ Kiìchja Jesús, kitsò-la:

—Tikindaa yijo-nò nga mì yá xita xi skónachan-nò. ⁶ Kjìn xita kjoí xi 'ín ts'an siìkjeén; kitso: “An-ná xi Cristo, [nga 'aán kisikasén-na Nainá].” Ko kjìn xita skónachan-la.

⁷ Jñò, k'e nga kiná'ya kjoa ts'e kjojchán nga xki xi ján j'nde tjín, kì tsakjoòn-jèn. Xó k'oaá koma-ne, tanga kj'eè tsà isò'nde tífehèt'aà. ⁸ Naxandá skaàn-kjoò xi kj'eíí naxandá. Koá xitaxá koíits'ia nga skaàn-kjoò ko xitaxá xi kj'eíí naxandá. Xki xi ján k'oa ch'ón. S'e kjinchrá. S'e kjoasiì. Jña kjoa koi, tà jè xi sa tímats'ia ko kjo'in.

⁹ 'Ndaà tikindaa yijo-nò nga yaá skinìt'aà-nò nguixkon xitaxá. Siki'oón-nó nga skaàn-ko-nò xita ya ni'ya ingo sinagoga. Kjikò-nò nguixkon xitaxá gobernador ko xitaxá ítjòn, tà koií kjoa-la it'aà ts'an. K'oaá s'ín koma kinókjoa-là 'én xi ts'an. ¹⁰ Mochjeén-nè nga ítjòn kobísòn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nga tíjtsa isò'nde. ¹¹ K'e kijchò nguixkon xitaxá, kì makájno-nò kós'ín kinókjoaa. Kì nikitsjeèn-jèn. Nga tik'eé-ne, Nainá tsjá-nò 'én xi kinókjoaa. Nga mitsà jñò xi kinókjoaa; jè Inima Tsjeè-la Nainá xi kichja ngajo-nò. ¹² Tijjè-ne 'ndse siìngatsja 'ndse xita nga siìk'en. Jè na'èn-la siìngatsja ki'ndí-la nga siìk'en xita. Jña ixti-la siìngatsja na'èn-la nga kiyá. ¹³ Ngats'iì xita isò'nde kojtikeyé-nò xi kjoa ts'an; tanga jè xi kichikjoa-la skanda k'e nga kjoehet'aà-ne kjoa, jè xi kitjokàjìn kjo'in.

¹⁴ 'K'e nga jchaa nga 'ñó ch'o tíma ya I'nde Tsjeè-la Nainá ñánda mìkiì ok'ìn-la, [koni s'ín kiskì Daniel xita xi kiìchja ngajo-la Nainá]. (Kátasijìn-la jña xita xi bíkxe xojon jé.) K'e nga okoma kjoa koi, jña xita xi títsajna Judea, kátanga, kàtjì ñánda nindoò choòn.

¹⁵ Jè xi tíjnasò'nga ni'ya-la, kì tì kii nchrobájen-ne, kì tì kii fahas'en-ne ni'ya-la tsà mé xi mejèn-la nga skoé. ¹⁶ Jè xi tísíxájin nangui-la kì tì kii nchrobá-ne nga nchrohókjá nikje-la.

¹⁷ jima xó-ne jña íchjín xi ki'ndí 'ya ko xi ixti xó nchisíkaki jña nachrjein koi! ¹⁸ Tijjèt'aà-la Nainá nga mì k'eé okoma k'e nga nachrjein-la chon 'nchán. ¹⁹ K'e nga jè nachrjein nga okoma, 'ñó tse kjo'in s'e, kj'eè ñá oma skanda tjen-ne tsibíndaà isò'nde Nainá koa mì tì kii okoma-ne nga koma iskan. ²⁰ Tsà mì k'oaá kitso Nainá nga isa kochiba nachrjein, nijngoò xita kitjokàjìn kjo'in. Tanga koií kjoa-la jña xita xi xó jaàjin-ne Nainá, kochibaya nachrjein.

²¹ 'K'e nga tsà yá xi kitso-nò: “Chítsejèn-là, ií tíjna Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]”, o tsà kitso-nò: “Chítsejèn-là, ján tíjna ján”, kì kii mokjeiín-nò. ²² Kjoí xita ndiso xi Cristo kitso-la yijo-la, tikoaá kjoí xita xi koa ti kitso nga jña xi chja ngajo-la Nainá. K'oaá tis'ín kokò seña ko kjojkón xi ndaà tjín nga skónachan. Skanda jña xita xi jye jaàjin Nainá mejèn skónachan-la tsà kokjeiín-la. ²³ Tikindaa yijo-nò. Nga jyeé tibenojmíya yije-nò ngats'iì kjoa xi koma iskan.

K'e nga kjoí jngoò k'a Ki'ndí-la Xita
(Mateo 24:29-35, 42-44; Lucas 21:25-36)

²⁴ 'K'e nga koma iskan nga jye koto nachrjein ts'e kjo'in, jè ts'oi kojñò-né, mî tî kiî kotsjè-ne ndobá-la; tikoáá jè sá mî tî kiî kohiseèn-ne. ²⁵ Ni'ño xi tjin ngajmî, kixongui-né. Jñà nga'ño xi tjin ngajmî kitija yijeé-la. ²⁶ Ikjoàn skoe-na xita xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na nga kjinchrobajñaà jjiin ifi; tseé nga'ño ko kjoajeya kjoikoaa. ²⁷ Siikasén àkjale-na nga koixkóya xita-na xi 'an xó jaajin-na nga ñijòn chrjangui-la nga tíjtsa isò'nde ko nga tíjtsa ngajmî.

²⁸ Chíta'yàkoè jè yá-la toò iko mé xi okóya-ná; k'e nga ma kíndiya chrja-la, ikjoàn bíjts'én xka-la, tíjiiin-nò nga jye nchrobá machraña chon ndobá. ²⁹ K'oaá tis'in tjin, k'e nga jchaá nga k'oas'in tíma kjoa koi, kátasijiin-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, jyeé niton kjoiaa, k'oaá ngaya-la koni tsà jye tíjnaa chraña xotjoa-la ni'ya. ³⁰ Okixií xi xan-nò, ngats'ii kjoa koi, k'oas'in koma k'e nga tikj'eè biyaà xita xi tjin nachrjein i'nde. ³¹ Jè ngajmî ko isò'nde kjoehet'aà-né, tanga jñà 'én-na mikii kjoehet'aà; kítasòn-né.

³² Tanga k'e nga okoma, mî yá xi tíjiiin-la mé nachrjein-ne ko mé hora-ne; ni jñà àkjale xi títsajna ngajmî ko ni jè Ki'ndí-la Nainá tíjiiin-la; tajngoò Nainá xi Na'én-ná tíjiiin-la.

³³ T'een kinda yijo-nò, títsajnakon, títsi'ba nga mikii tíjiiin-nò kjé-né nga okoma. ³⁴ K'oaá s'in t'een koni s'in chí'nda-la xita xi kjiin i'nde tífi, jè xita xi tífi síngatsja ni'ya-la xita chí'nda-la. Tsjá-la xá nga lingoò lingoò, tsò-la jè xi síkinda xotjoa ni'ya: "Tijni, tíjnakin."

³⁵ K'oaá s'in títsajnaakoòn ngats'ioò nga mikii 'yaà mé nachrjein kjoii-ne nei-la ni'ya. ¿A k'eé-né nga kjòhoxòn, o xi k'eé-né nga kijchò osen nitjen, o xi k'eé-né nga skindàya kóxtí, o xi k'eé-né nga jye s'e isén? ³⁶ Kì tsjayijòfè-jèn tsà koi nachrjein-la tà niton j'ii-ne nei-la ni'ya. ³⁷ Koni s'in xan-nò jñò, k'oaá xan yije-la kóhotjín xita: "Títsajnaakoòn."

14

Kiis'in tsajoóya-ne xita kondra-la Jesús nga tsoba'ño (Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

¹ Tà jò nachrjein chija-la nga kitjo s'eí Paxko ts'e xita judío k'e nga kjèn inchrajín xi tsjin-la na'yo san. Jñà xita sko-la no'miî ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés tsohótsji'nde-la kós'in siiko nga skónachan-la nga tsobà'ño Jesús, ikjoàn siik'en.

² Tjin i'nga xita xi kitsò:

—Mî nachrjein-la s'eí sik'eén nga mî kots'en jñà xita naxandá.

Jngoò chjoón xi kisikaajno xkiî jne sko Jesús (Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

³ Jesús, k'e nga tíjna ján naxandá Betania, ya ni'ya-la Simón, jngoò xita xi tsindojno chrjoa yijo-la nga sa ítjòn, k'e nga tíjnat'aà ímixa, ijchò jngoò chjoón xi 'ya jngoò ndajo chítsín xi tíya-la xkiî jne ts'e nardo, xi 'ño chí-la. Kiskix'a ndajo chítsín, ikjoàn tsibíxteèn-jno sko Jesús jè xkiî jne. ⁴ Tjin i'nga xita xi ya títsajna, kòjti-la, kitsò-la xikjín:

—¿Mé-ne kasíkits'ón-ne jè xkiî jne? ⁵ Tsà kásatíjna, tsatoó-la jàn sindo ton denario chí-la koa jè ton-la koma kojchát'aà-la xita ima.

Kiichjajno-la jè chjoón xi okis'iin.

⁶ Tanga kitsò Jesús:

—Kì k'oaá 'mì-là. ¿Mé-ne nìjti-là? Koni s'in kàs'in-ko-na, ndaà kàs'in. ⁷ Jñà xita ima kítsajna ko kjit'aà-nò, ko maá sichját'aà-là k'e nga mejèn-nò. Tanga 'an, mî i tíjna ko kjit'aà-nò. ⁸ Jè chjoón jè, k'oaá s'in kàs'in koni kji ma xi kàs'in. Kásikaajno ítjòn xkiî jne yijo-na xi ts'e nga siijñaà. ⁹ Okixií xi xan-nò, nita ñánda-ne nga tíjtsa isò'nde nga kobísòn 'én ndaà-la Nainá, tikoáá kobísòn-né koni s'in kasiko-na mé-ne nga siikítsjeèn-ne xita it'aà ts'e chjoón jè.

K'e nga jè Judas tsatíjna Jesús (Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6)

¹⁰ Jè Judas Iscariote xi ya itjòjìn-ne ts'e xit̃a xi tejò ma-ne xi tsajmeik̃o Jesús, kiikon jñà xit̃a sko-là nò'miì nga s̃ìngatsja Jesús. ¹¹ Jñà xit̃a sko-là nò'miì, k'e nga kiì'nchré, kjòtsja-là, kitsjaà-là tso'ba nga tòn tsjá-là. Jè Judas tsohòtsji'nde-là kós'ín s̃ìngatsja Jesús.

K'e nga jè Jesús tsakjèn ko xit̃a xi kota'yàt'aà-là jè s'eí Paxko

(Mateo 26:17-29; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

¹² Jè nachrjein ts'e s'eí xi mats'ia itjòn-ne k'e nga kjèn inchrájin xi tsjin-là na'yo san jñà xit̃a judío, k'e nga sík'en orrè xi ts'e s'eí Paxko, jñà xit̃a xi kota'yàt'aà-là Jesús kiskònangui-là; kitsò-là:

—¿Ñánda mejèn-lè onguíkindaà-jen xi kichiaá ts'e s'eí Paxko?

¹³ Jesús kisikasén jò xit̃a xi kota'yàt'aà-là ján Jerusalén, kitsò-là:

—Tanguió ján ijìn naxandá, yaá skajñoò jngoò xit̃a xi 'yajen jngoò nisa nandá; tanguítjìngui-là. ¹⁴ Ya ñánda kjoahas'en, koatìn-là nei-là ni'ya: “K'oaá tsò Maestro: ¿Ñánda tìjna jè cuarto ñánda kókjen-koa xit̃a xi kota'yàt'aà-na jè s'eí Paxko?” ¹⁵ Yaá kòkò jngoò-nò cuarto xi je kji xi tìjna isò'nga ni'ya. Jyee tìjndaà tsojmì xi kochjeén. Ya tìndaà xi kichiaá.

¹⁶ Kiì jñà xit̃a xi kota'yàt'aà-là ján ijìn naxandá. K'oaá s'ín kisakò-là koni s'ín kitsò-là Jesús, yaá tsibíndaà tsojmì xi kòkjen kjoa ts'e s'eí Paxko.

¹⁷ K'e nga jye kòjñoò, Jesús, ijchòko xit̃a-là xi tejò ma-ne. ¹⁸ K'e nga títsajnat'aà ímixa nga nchikjèn, Jesús kitsò-là:

—Okixí xi xan-nò, jñoò, í tìjnajìn jngoò-nò xi s̃ìngatsja-na it'aà ts'e xit̃a kondra-na, jngoò xi 'an tìkjèn-ko-na.

¹⁹ Jñà xit̃a xi kota'yàt'aà-là Jesús ta kjòba-là k'e nga okitsò. K'ee jngó jngó kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿A 'an-ná?

²⁰ Jesús kitsò:

—Jngoò xi kitjokajìn ts'e xit̃a-na xi tejò ma-ne jè xi tìjè-ne chroba ts'an tísíka'nchi-ne inchrájin-là. ²¹ 'An xi Ki'ndí-là Xit̃a xan-là yijo-na, k'oaá s'ín komat'ian koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá. Tanga ima xó-ne jè xit̃a xi s̃ìngatsja-na! Ísaá-là ndaà komà tsà mìkiì kits'ìn xit̃a jè.

²² K'e nga nchikjèn, Jesús kiskoé inchrájin, kiichjat'aà-là Nainá nga kisìchikon-t'in, kisìxkoaya ikjoàn kitsjaà-là xit̃a xi kota'yàt'aà-là, kitsò-là:

—Chjóé. Yijo-na né.

²³ Ikjoàn kiskoé jngoò chitsín, kitsjaà-là kjondaà Nainá; k'ee kitsjaà-là xit̃a xi kota'yàt'aà-là, ngats'ì xit̃a kits'ì vino xi tìjya chitsín. ²⁴ Kitsò-là:

—Jè-né xi jní-na xi s̃ìkixiya jè kjoa xit̃se xi bìndaajìn-ko-nò. Jè jní-na xiixteèn xi kjondaà ts'e nga kjìn xit̃a. ²⁵ Okixí xi xan-nò, mì tì kiì ski-na vino skanda jè nachrjein k'e nga skiaa vino xit̃se, ján ñánda tíhotíxoma Nainá.

'Én xi kiichja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in

(Mateo 26:30-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

²⁶ Jesús ko xit̃a-là, k'e nga jye kiseè jngoò-là sò Nainá ts'e Salmo, ikjoàn kiì ján nindoò Yá Olivo. ²⁷ Jesús kitsò-là xit̃a xi kota'yàt'aà-là:

—Ngats'ioò jñoò, kijneí takòn-ná jè nitjen jè, nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-là Nainá, nga tsò: “Kiyá jè paxtò koa jñà orrè tsjohoya-né.” ²⁸ Tanga koma iskan, k'e nga kjoáya-na, kjín itjòn-nò ján nangui Galilea.

²⁹ Kitsò Pedro:

—Nas'ín ngats'ì xit̃a-lè xi i'nga tsjeìn takòn-lè, 'an, mìkiì tsjeìn-takòn-lè.

³⁰ Jesús kitsò-là:

—Okixí xi xan-lè; nitjen jé, k'e nga tìkj'eè kjindáya jò k'a kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.

³¹ Jè Pedro ìsa 'ñó kiìchja; kitsò:
—Nas'ín ya kiyáko-lè, mìkiì kójna'mat'in-lè.
Ngásòn kitsò yije xità xi kota'yàt'aà-la xi i'nga.

Kií kitsò Jesús nga tsibítsi'ba ya i'nde ñánda 'mì Getsemaní
(Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46)

³² Kiì ján i'nde ñánda 'mì Getsemaní; Jesús kitsò-la xità xi kota'yàt'aà-la:
—Tìtsajna ijndé; 'an, Nainá kò-là kichjàt'aà-la.

³³ Jesús kiìko Pedro, Jacobo, ko Juan. Ikjoàn tsibíts'ia Jesús nga ba koma-la. 'Ñó kisikájno. ³⁴ K'eé kitsò Jesús:

—Tsí baá ma-la inima-na koni tsà mejèn kiyá. Tìtsajna ijndé, tìtsajnaakoòn.

³⁵ Jesús kiìkjá chiba-ìsa. Ikjoàn tsohojna skanda it'aà nangui koa kisijét'aà-la Nainá tsà koma, kjoaáxin-la kjo'in jè. ³⁶ K'e nga tíchjat'aà-la Nainá, kitsò-la:

—Na'èn xi Na'èn-na xan-lè, ma yijeé-lè nità mé kjoa-ne it'aà tsiji. Chjaàxin-ná kjoa ts'e kjo'in jè, tanga mìtsà jè 'én ts'an kítasòn, jè kàtitasòn 'én tsiji.

³⁷ Ikjoàn j'ì ijngoò k'a-ne ya ñánda tìtsajna xità-la, tanga jña xità-la, kjiyijòfè-né. Jesús kitsò-la Pedro:

—Simón, ¿a tìtsajnafè-né? ¿A mì kachíkjoa-lè tsà tà jngoò hora kòbìjnakin?

³⁸ Tìtsajnaakoòn, tìjèt'aà-la Nainá mé-ne nga mì sùikijne-nò kjoa ts'e jé. Xi okixi, jè inima-nò tìjnandaà-né tanga jè yijo-nò, indaá tjin, tsjin-la nga'ñó.

³⁹ Jesús kiì kítsi'ba ijngoò k'a. Táko k'oaá tì kitsò-ne koni kitsò nga sa ítjòn. ⁴⁰ K'e nga j'ì ijngoò k'a-ne, jña xità xi kota'yàt'aà-la, táko kjiyijòfè-né nga 'ñó nijña-la. Mikiì beè kó kító-la Jesús. ⁴¹ Koma jàn k'a nga j'ì Jesús. Kitsò-la:

—¿A táko tìtsanikjáya-nò ko tìtsafè-nò? Kàtje kjoa. Jyeé ijchò hora-la, 'an xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na, yaá kongatsja jña xità jé. ⁴² Tìsítjèen, chítsejèn-là, tìkjiaán, jye nchrobá chraña jè xi sùingatsja-na.

Kií komà k'e nga kindobà'ñó Jesús
(Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

⁴³ Táko tik'eé tíchja-ìsa Jesús nga ijchò Judas, xi ya itjojin-ne ts'e xità-la Jesús xi tejò ma-ne. Kjìn xità tjiko xi 'ya kichà ndojò ko yá. Xità koi, jña kisikasén xità sko-la no'miì ko xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés ko xità jchínga-la xità judío. ⁴⁴ Judas, jè xi tsatíjna Jesús, ítjòn tsibíhichiya-la kós'ín kòkò-la Jesús. Kitsò-la:

—Jè xi skíne'a, jè-né xi tìndoba'ñó; ndaá tìkindaa k'e nga onguíkoo.

⁴⁵ K'e nga ijchò Judas, kiì ndiyá-né ñánda tìjna Jesús, kitsò-la:

—Maestro.

Ikjoàn kiskine'a. ⁴⁶ Jña xità xi tjiko, nitoón kitsobà'ñó Jesús.

⁴⁷ Yaá tìjna jngoò xità xi tsachrje kichà ndojò-la. Tsajá-la jè xità chì'nda-la no'miì ítjòn, tsatet'aà jngoò líká-la. ⁴⁸ Jesús kiìchja, kitsò-la jña xità:

—¿Mé-ne kos'ín kof'i ndobà'ñó-ná nga ko kichà ko yá kich'à koni tsà jngoò xità chijé?

⁴⁹ Nachrjein nchijòn tìjnako-nò ján ingo ítjòn nga okoòya-nò koa mìkiì kindobà'ñó-ná. Koií k'oaá s'ín tíma-ne nga kítasòn 'én xi tít'aà Xojon-la Nainá.

⁵⁰ Ngats'ii xità xi kota'yàt'aà-la Jesús tsanga-né, yaá kitsjeiìn-takòn.

⁵¹ Jngoò chíti tìjngui-la xi tìjnajté jngoò nikje sávana. Jña xità kitsobà'ñó, ⁵² tanga jè chíti kitsjeiìn nikje sávana-la; ikjoàn k'oas'ín tsanga laká.

K'e nga kiìko Jesús ñánda tìjna no'miì ítjòn
(Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

⁵³ Jesús kiìko ñánda tìjna no'miì ítjòn. Yaá chixoña kóhotjín xità sko-la no'miì, jña xità jchínga, ko xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. ⁵⁴ Jè Pedro, tà kjiìn tà kjiìn tsajmeètjngui-la skanda k'e nga ijchò ya nditsin ni'ya-la no'miì ítjòn. Yaá tsibíjnat'aà-la ñánda tìtsajna xità chì'nda xi síkinda ingo nga tìtsajna'ngui.

⁵⁵ Jñà x̄ita sko-la nò'miì kò ngats'iì x̄itaxá xi ts'e x̄ita judío tsohótsji'nde-la nga tsját'in 'én xi kondra ts'e Jesús mé-ne nga koma siik'en-ne tanga nímé 'én kisakò-la. ⁵⁶ Kjin ma x̄ita xi tsját'in 'én ndiso xi kondra ts'e Jesús tanga k'ejí tsò nga jngoò ìjngoò; mìkiì mangásòn 'én xi tsját'in. ⁵⁷ Chinha kixi i'nga x̄ita xi tsibénojímí 'én ndiso. Kitsò:

⁵⁸ —Ngajen, kina'yà-lajen nga tsò: “An siikixoña ingo ítjòn xi tsja x̄ita kisindaà-ne, kò jàn nachrjein kindaà ìjngoò-na xi mìtsà tsja x̄ita sindaà-ne.”

⁵⁹ Nì mìkiì kjòngásòn 'én-la nas'ín okitsò.

⁶⁰ K'eé tsasítjen jè nò'miì ítjòn; tsasíjnajiìn osen-la; kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—¿A nì mé 'én nokjoi, koni tsò 'én xi tsjá x̄ita koi xi kondra tsiji?

⁶¹ Tanga jè Jesús jyò tsibìjna, nímé 'én kiìchja. Jè nò'miì ítjòn ìjngoò k'a kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A jì-né xi Cristo, xi Ki'ndí-la Nainá xi 'ñó jeya tíjna?

⁶² Jesús kitsò:

—'An-ná, jñò jcha-ná xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na nga kótijnat'aà chrja kixi-la Nainá xi 'ñó tse nga'ñó tjín-la, koa kjinchrobajñaà ifi ján ngajmì.

⁶³ Jè nò'miì ítjòn tsatijndajno yijo-la nikje-la xi íkjá nga 'ñó kòjti-la. Kitsò:

—¿Mé s'eén-isa-ná x̄ita xi k'ejí xi tsjá 'én? ⁶⁴ Jñá, jye titsana'yà koni s'ín chjajno-la Nainá. ¿Jñò, kó bixón? ¿Mé xi síkoaá?

Ngats'iì x̄ita kisìjngoò ikon nga tjín-la jé koa ok'ín-la nga kiyá.

—Ok'ín-la nga sík'en.

⁶⁵ Jñà x̄ita tsibíts'ia nga tsibíchrájno koa tsibíchjoà xkon, tsi'beé-la, kitsò-la:

—K'oaá si, ¿yá xi tí'beé-lè?

Jñà x̄ita xi síkinda ingo, kisìjts'iìn-'a isén-la.

K'e nga jè Pedro tsibìjna'mat'in Jesús

(Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Jè Pedro yaá tíjna kangui nditsin ni'ya. Ijchò jngoò chjoón xi chì'nda-la nò'miì ítjòn.

⁶⁷ K'e nga kijtsee Pedro, nga tíjna'ngui, kiskoòtsejèn-jno, kitsò-la:

—Tikoaá ngaji, yaá tjaàkoi Jesús xi Nazaret i'nde-la.

⁶⁸ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in-né. Kitsò:

—Mìkiì bexkoan. Mìkiì be mé 'én xi tinokjoi.

Pedro itjo ni'ya ján xotjoa-la. K'eé kiskindàya jngoò kóxtí. ⁶⁹ Jè chjoón chì'nda-la nò'miì ítjòn kijtsee ìjngoò k'a jè Pedro. Kitsò-la jñà x̄ita xi ya títsajna:

—Jè x̄ita jè, x̄ita ts'eé Jesús.

⁷⁰ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in ìjngoò k'a. Nga koma iskan, jñà x̄ita xi ya títsajna, ìjngoò k'a kitsò-la Pedro:

—Xi okixi, ngaji, x̄ita-la Jesús-né nga Galilea i'nde-lè, k'oaá tsò 'én-lè xi nokjoi.

⁷¹ Tanga isaá 'ñó kiìchja Pedro kitsò:

—¿Beè Nainá, nas'ín tik'eèn-ná, mìkiì bexkoan jè x̄ita xi o'mi-là!

⁷² Tik'e-ne nga okitsò Pedro, jè xi ma-ne jò k'a kiskindàya kóxtí. K'eé tsibítsjeèn-la Pedro koni kitsò-la Jesús: “K'e tikj'eè kjindàya jò k'a kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.” Ikjoàn ndaà jchán kiskindàya.

15

Kjoa xi komat'in Jesús k'e nga kjòngatsja Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

¹ K'e nga kis'e isén jñà x̄ita sko-la nò'miì kò x̄ita jchínga kò x̄ita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés kò ngats'iì x̄itaxá ts'e x̄ita judío tsajoóya-ne. Tsibít'aà'ñó Jesús, kiìkò, kisìngatsja jè Pilato. ² Jè Pilato kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A jì-né xi x̄itaxá ítjòn-la jñà x̄ita judío?

Jesús kitsò:

—Ngají xi k'oa si nga 'an-ná.

³ Tanga jñà xita sko-la no'miì, kìn skaya 'én tjín-ne xi tsját'in nga óngui. ⁴ Pilato ìjngò k'a kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A nimé 'én nokjoi? Tína'yaà-la, 'ño kìn skaya kjoa tsját'in-lè nga óngui-lè.

⁵ Jesús mìkiì kiìchja nas'ín koa tí'mì-la. Pilato, tà k'oaá komà-la.

K'e nga jè Jesús kitjoònè kjoa nga kiyá

(Mateo 27:15-31; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)

⁶ Nga xkì nó k'e nga bitjo s'eí Paxko jè Pilato síkijnandeí jngò xita xi títsa'ya ndayá, jè xi síjé xita naxandá nga kijnandeí. ⁷ Jñà xita xi títsa'ya ndayá nga kjoasiì tsohótsji ts'e gobierno, ya tíjna xi 'mì Barrabás xi xita kisik'en. ⁸ Jñà xita naxandá kiìkako Pilato nga mejèn-la koa s'ín síkitasòn koni ma nga xkì nó. ⁹ Kiìchja Pilato, kitsò:

—¿A mejèn-nò nga siìkijnandeí-nò xi xitaxá ítjòn-la xita judío?

¹⁰ Pilato jye tíjin-la nga tà kjoaxitakòn-né nga jñà xita sko-la no'miì ya ijchò síngatsja Jesús. ¹¹ Jñà xita sko-la no'miì chinchá'a xita naxandá nga kos'ín kàtasíjé nga kàtijnandeí-ne Barrabás. ¹² Pilato ìjngò k'a kiskònangui-la xita naxandá, kitsò-la:

—¿Mé xi síkoaá jè xi 'mì-la xitaxá ítjòn-la xita judío?

¹³ Jñà xita, 'ño kiìchja, kitsò:

—Tasit'ì krò.

¹⁴ K'eé kitsò Pilato:

—¿Mé jé xi tsohótsji, mé-ne kiyá-ne?

Jñà xita, isaá 'ño kiìchja, kitsò:

—Tasit'ì krò.

¹⁵ Pilato mejèn-la nga ndaà kijnako xita naxandá. Kisikijnandeí Barrabás. K'e nga jye kitsjaà okixi nga tsaja-la Jesús, ikjoàn kisingatsja nga sít'aà krò.

¹⁶ Jñà soldado kiìko Jesús ján ni'ya osen. Ikjoàn kiìchja yije-la soldado xíkjin. ¹⁷ Kisikákjá jngò nikje xi inì jmà kji; tsibí'a sko jngò corona na'yá xi jñà xó tsibíndaà-ne. ¹⁸ Ikjoàn tsibíts'ia nga kiskindàyat'in. Kitsò-la:

—Viva xitaxá ítjòn-la xita judío.

¹⁹ Tsjì yá xkajnchra sko; ikjoàn tsibíchrájno koa chinchaxkó'nchit'aà-la koni tsà nchibeèxkón. ²⁰ K'e nga jye kisìsobà-la, jaaxìn-la nikje sko xi íkjá, ikjoàn kisikákjá-ne xi nikje ts'e. K'eé itjoko nga kosit'aà krò.

K'e nga kisit'aà krò Jesús

(Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

²¹ Jngò xita kisatiìkjoò xi 'mì Simón xi Cirene ì'nde-la xi tíchrobá-ne rancho-la. Na'èn-laá ma jè Alejandro ko Rufo. Jñà soldado kjo'ño kis'ìin-la nga kisik'ajen krò-la Jesús.

²² Kiìko Jesús ján ì'nde ñánda 'mì Gólgota, jè 'én xi tsòya-ne ì'nde sko mik'en. ²³ Kitsjaà-la vino xi tsjájin xich'a tsja xi 'mì mirra tanga jè Jesús mìkiì kits'ìi. ²⁴ K'eé tsasit'aà krò, ikjoàn jñà soldado kisiskako nikje-la Jesús nga kisika'bí-la xíkjin yá ts'e koma.

²⁵ Ijchò-la tsà xi ñijaàn nga tajñòya nga kisasit'aà krò Jesús. ²⁶ Jñà 'én xi tsohót'aà isòn sko krò, yaá tíchja mé jé xi komà-la Jesús nga kinik'en. Tsò-né: “Xitaxá ítjòn-la xita judío.” ²⁷ Tíkoaá chinchat'aà krò jò xita chijé. Jngò tsasíjnat'aà nga kixi-la Jesús ko jngò tsasíjnat'aà nga ngaskón-la. ²⁸ K'oaá s'ín kjòngàsòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “K'oaá ngaya-la koni jngò xita xi tse jé tjín-la.”

²⁹ Jñà xita xi ya ja, síkatji sko nga kiìchjajno-la, kitsò-la:

—Jì, k'oaá kisi nga siixòñi jngò ítjòn-la Nainá ko jàn nachrjein kíndaà ngajo-ne,

³⁰ tikijnandeí yijo-lè ko chinájen-t'i yijo-lè krò.

³¹ K'oaá tis'ín kisìsobà-la jñà xita sko-la no'miì ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés. Kitsò-la xíkjin:

—Xità jè, tsachrjekàjiin kjo'in xi kj'eí xità, tanga jè xi yijo-la, mìkì ma ochrjekàjiin kjo'in. ³² Kàttijojen-t'aà krò jè xi Cristo, xi Xitàxá Ítjòn-la naxandá Israel, mé-ne nga jcha-ná koa kòkjeiín-ná.

Skanda jña xità xi tìkoa ya kjit'aà krò, tìkoaá tsatít'aà.

K'e nga k'en Jesús

(Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

³³ K'e nga ijchò nchisen, kóhokji nga títsa isò'nde kòjñò skanda xi jàn nga nguixòn.

³⁴ Tjè-ne hora Jesús 'nó kiichja nga kitsò:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —'En jè tsòya-ne: Nainá, Nainá, ¿mé-ne kàjneitakòn-ná?

³⁵ Tjín i'nga xità xi ya títsajna xi kiì'nchré-la, kitsò:

—Tíná'yaà-là, jè chja-la Elías.

³⁶ K'eé tsangachikon jngoò xi kisika'nchi tsanga ko vinagre, ikjoàn tsibísko-la ínaxo, kitsjaà-la Jesús nga kàt'iì, kitsò:

—Chítsejèn-là, ¿a kjoíí Elías nga skónájen-t'aà krò?

³⁷ Tanga Jesús isaá 'nó kiskindàya; k'en. ³⁸ Jè nikje velo xi tjohóya jngoò osen ingo ítjòn kixajndà, jòya koma skanda it'aà nangui. ³⁹ Jè xità sko-la soldado xi síjna ñánda kisit'aà krò Jesús k'e nga kijtseè nga jye k'en Jesús, kitsò:

—Kixíí kjoa, xità jèe, Ki'ndí-la Nainá-né.

⁴⁰ Tìkoa títsajna i'nga íchjín xi kjíin nchikotsejèn-ne; jè María Magdalena, ko chjoón Salomé, ko María xi nea-la ma José ko Jacobo, jè xi isa ma ki'ndí. ⁴¹ Jña íchjín koi, k'e nga tsibijna Galilea Jesús, yaá chinchima-tjinguí-la ko yaá kisichját'aà-la. Kjín ma íchjín xi ya títsajna xi ijchòko ján Jerusalén.

K'e nga kisihjiin Jesús

(Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁴² K'e nga jye kjònguixòn nga jye bitsajnandaà-la nàchrjein níkjáya. ⁴³ José xi Arimatea i'nde-la, jngoò xità xi tìkoa 'nga xá tjín-la ts'e xitàxá-la xità judío xi tìkoa tíkoña-la nga mejèn-la skoe kó s'ín otíxoma Nainá, kitsjaà-la nga'ño yijo-la, jahas'en ya ni'ya ñánda tíjna Pilato nga kisijé yijo-la Jesús. ⁴⁴ Pilato, tà k'oaá koma-la nga jye k'en Jesús; kiichja-la jè xità sko-la soldado; kiskònangui-la tsà kixí kjoa nga jye k'en. ⁴⁵ K'e nga jye tsibénojmí jè xità sko-la soldado nga jye k'en Jesús, Pilato kisingatsja José yijo-la Jesús. ⁴⁶ José tsatse jngoò nikje sávana; kiskójen-t'aà krò yijo-la Jesús; ikjoàn kisikájté jè nikje. K'eé kiì kíhjiin ñánda jye tíjndaà jngoò ngajo itsjó ingui nguijo; kiskinìs'en-ngui, ikjoàn tsohótsa xotjoa-la ngajo jngoò ndajo. ⁴⁷ María Magdalena ko María nea-la José, nchikotsejèn-la nga kisihjiin Jesús.

16

K'e nga jaáya-la Jesús

(Mateo 28:1-10; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

¹ K'e nga jye tsato nàchrjein níkjáya, María Magdalena, Salomé, ko María nea-la Jacobo, tsatse xkiì jne nga mejèn-la síikaájno yijo-la Jesús. ² Jè nàchrjein nga tàts'en xomàna, 'ño tajñòya kiì katsejèn-la ñánda kisihjiin Jesús. Tík'eé tíbitjokátji ts'oi. ³ Tsò-la xíkjín:

—¿Yá xi kjoaáxìn-ná ndajo xi tíchjoàjto ya xotjoa-la ngajo itsjó?

⁴ K'e nga ijchò, kiskoòtsejèn, kijtseè nga jè ndajo je xi 'ño i'í xi tíchjoàjto-la ngajo itsjó ñánda kisijna Jesús, jye kitjaàxìn. ⁵ K'e nga jahas'en-ngui nguijo kijtseè jngoò xità íxti xi tíjnajté jngoò nikje chroba ndojò. Tíjnat'aà kixí-la ngajo. Jña íchjín tà kitsakjòn-né. ⁶ Tanga jè xità íxti kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn. Jñò, jè binchaàtsjioò Jesús xi Nazaret i'nde-la, jè xi kisit'aà krò. Jye kòfaáya-la. Mì tì i tíjna-ne. Chítsejèn-là i'nde-la ñánda kisijna. ⁷ Tanguió koatìn-là xità

xi kota'yàt'aà-là kò Pedro: “Jè tífi ítjòn-nò ján Galilea. Yáá jchaxkoòn ìjngòò k'a koni s'ín kitsò-nò.”

⁸ Jñà íchjín, itjo nitoón-ne ya iya nguijo. Kìì, tsangachikon. Chiba-là nchihotsé-né nga kitsakjòn. Niyá xi tsibénojmí-là nga 'ñó tsibíxkón-là yijo-là.

K'e nga jè María Magdalena kijtsee Jesús

(Juan 20:11-18)

⁹ Jè naxhrjein nga tàts'en xomàna, Jesús jaáya-là nga tajñòya. Jè kijtsee ítjòn María Magdalena, jè xi tsachrjekàjìin itoò inima ch'o-là neí inima-là. ¹⁰ María Magdalena kii, kisikí'nchré ngats'ii xita-là Jesús nga ba tjín-là koa nchikjindáya. ¹¹ Jñà xita xi kota'yàt'aà-là, k'e nga kii'nchré nga tíjnakon Jesús nga jè chjoón kijtsee, mìkii kòkjeiín-là.

K'e nga jò xita-là kijtsee Jesús

(Lucas 24:13-35)

¹² K'e komà iskan, Jesús, kj'eí kji isén-là k'e nga tsakó-là yijo-là jò xita-là xi nchifi campo. ¹³ Tsohótji-ne jñà xita xi jò ma, kisikí'nchré jñà xita xi i'nga. Tikoáá mìkii kòkjeiín-là.

Kii kitsò Jesús nga kitsjaà-là xá xita xi kota'yàt'aà-là

(Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23)

¹⁴ Xi jyehet'aà-ne, Jesús tsakó-là yijo-là jñà xita xi tejngòò ma-ne k'e nga títsajnat'aà ímíxa nga nchikjèn. Tsohótiko nga tájaà tjín inima-là nga mì kòkjeiín-là k'e nga tsibénojmí-là jñà xita xi tsakó ítjòn-là yijo-là nga jè jye jaáya-là. ¹⁵ Koa kitsò-là:

—Tanguió nga tíjtsa isò'nde. Tènojmí yije-là ngats'ii xita jè 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'an. ¹⁶ Jñà xita xi kòkjeiín-là it'aà ts'an koa koma bautizar, kitjokàjìin kjo'in. Tanga jñà xi mìkii kòkjeiín-là, kjo'iín s'e-là. ¹⁷ Jñà xi kòkjeiín-là it'aà ts'an, k'oaá s'ín jcha-là; nga koma-là kochrjekàjìin inima ch'o-là neí xi tíjìin inima-là xita; tikoáá koma-là kichja 'én xi kj'eí tsò; ¹⁸ tsà yè tsobà'ñó, tsà xkii kjan skine, nímé xi koma-là; kohòsòn-là tsja xita xi xk'én, kondaà-ne.

K'e nga jè Jesús kii mijìn ngajmii

(Lucas 24:50-53)

¹⁹ K'e nga jye okitsò-là xita xi kota'yàt'aà-là, Na'èn-ná Jesús, kitjámiì'nga; nga kii ngajmii, tsibijna it'aà kixi-là Nainá. ²⁰ Jñà xita-là kii; kisika'bí 'én ndaà-là nga kijndà i'nde, kò jè Na'èn-ná Jesús kisichját'aà-là kò kisikixiyandaà 'én-là kò kjondaà xi kis'iin xita-là. K'oaá s'ín kàtama.

'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskii San Lucas

'Én xi kiskii-la Teófilo jè Lucas

¹ Kjoa kixi xi komà ijiiñ naxandá it'aà ts'e Cristo, jye kjiñ ma-ne xita xi kiskii chiba
² koni s'ín tsakóya-najen jña xita xi xkon kijtseè-ne skanda tats'en-la kjoa, tijña-ne xi
kis'e-la xá nga kisika'bí 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ³ Ngaji Na'èn Teófilo xi 'ño
ndeè, tikoáá 'an, ndaà sasén-na nga tikjiñ-lè xojon jè, koni s'ín tjín nga jngoò jngoò skoya
kjoa; ndaà tsohotsji-jñaà yije skanda tisa tats'en-la kjoa ⁴ mé-ne nga isa ndaà jcha-ne kjoa
kixi xi nguì kos'ín tjín, jña 'én xi k'oas'ín tsakóya-lè xita.

'Én xi kùchja jngoò àkjale-la Nainá nga iskan jts'ín Juan xi kis'iin bautizar xita

⁵ Koi nachrjein k'e nga jè tjina xitaxá itjòn Herodes ján nangui Judea, tjina jngoò no'mii
xi Zacarías 'mì xi tje-la ts'e Abías. Jè Zacarías tjín-la chjoón xi Elisabet 'mì xi tikoá tje-la
ts'e Aarón. ⁶ Jña ingajò, xita kixi-né nga nguixkon Nainá. Síkitasòn yije-né ngats'iì
kjoixoma-la Nainá. ⁷ Tsjin-la ixti; jè Elisabet, chjoón 'ndi-né; ingajò, jyeé 'ño xita jchínga.

⁸ Jngoò nachrjein, jña xita no'mii xi síxákoò Zacarías, jña tsako-la nga kisixá nguixkon
Nainá. ⁹ Koni s'ín tjín kjoixoma xi ts'e no'mii Israel, tsako-la suerte Zacarías nga jahas'en
ni'ya tsjeè-la Nainá, ya iya ingo itjòn, nga jè kokà chrjongó-la Nainá. ¹⁰ Jè hora k'e nga tì
chrjongó-la Nainá ngats'iì xita naxandá, yaá tísajna nditsin nga nchichjat'aà-la Nainá.
¹¹ Jè Zacarías tsatsejèn jngoò-la àkjale-la Nainá xi síjna kixi ya ngobà kixi-la ñanda tison
chrjongó-la Nainá. ¹² Jè Zacarías k'e nga kijtseè, tà kjòxkón-la, tà kitsakjòn-né. ¹³ Tanga
jè àkjale-la Nainá kitsò-la:

—Ngaji, Zacarías, kì tsakjoòn-jèn; jè kjoa bitsi'ba-lè jye kina'yà-la; jè chjoón-lè Elisabet,
jts'ín jngoò-la ki'ndí x'in; k'oáá s'ín kít'aà 'ín-la nga Juan k'oín. ¹⁴ 'Ñó s'e-lè kjotsja. Koi
kjoa-la nga jè ki'ndí xi jts'ín, kjiñ xita kjotsja-la. ¹⁵ Xita itjòn kijná nga nguixkon Nainá;
mikiì xán sk'oi nga xó k'oáá s'ín kitjaàjiñ-ne; Inima Tsjeè-la Nainá sijiñ inima-la skanda
tik'e-ne nga tisa tjina'ya'ma indso'ba nea-la. ¹⁶ Xi it'aà ts'e, kjiñ xita naxandá Israel
koófat'aà-la Nainá. ¹⁷ Jè kjoí itjòn-la Na'èn-ná. Sijiñ inima-la nga'ño xi kisikjeén jè Elías
xita xi kùchja ngajo-la Nainá. Inima-la xita jchínga, 'nchán síkítsajnakò ixti-la. Jña xita xi
tájaàjiñ tjín inima-la nga mikiì síkitasòn, síkijatjiya-la kjohítsjeèn-la mé-ne nga s'e-la kjoa
chjine xi tjín-la xita kixi. K'oáá s'ín síkíyijòndaà xita naxandá mé-ne nga kítsajnandaà-ne
k'e nga kjoí Na'èn-ná.

¹⁸ Zacarías kitsò-la jè àkjale:

—¿Kó s'ín skoeè-na tsà kixi kjoa? 'An, jye 'ño xita jchínga; tikoáá chjoón-na jye tífehèt'aà
nachrjein-la.

¹⁹ Jè àkjale kitsò:

—'An-ná Gabriel xi tjinaa nguixkon Nainá; kisikasén-na nga kichjàko-lè, tsjaà-lè 'én
ndaà-la Nainá. ²⁰ I'ndeí, kijná chisín-né, mikiì koma kinókjoí skanda k'e nga kijchò
nachrjein nga kítasòn 'én koi, koií kjoa-la nga mikiì kòmokjeiñ-lè 'én-na xi kàxan-lè.

²¹ Jña xita naxandá, nchikoña-la Zacarías. Kjònangui-la xíkjín nga tífichrjein-la nga mikiì
xatí bitjo-ne ni'ya tsjeè-la Nainá. ²² K'e nga jye itjo-ne jyeé kjòchisín; mì tì kiì ma chja-ne;
jña xita xi nchikoña-la kis'ejiñ-la nga tjín kjoa xi kijtseè ya iya ni'ya tsjeè-la Nainá;
Zacarías tà jmeé chisín-isa tsja. K'oáá s'ín tsibijna nga mikiì komà kùchja.

²³ Zacarías, k'e nga jye kisisòn jña nachrjein nga kisikitasòn xá-la, kiì-ne ni'ya-la. ²⁴ K'e
nga komà iskan, jè chjoón Elisabet, ki'ndí ts'a; 'òn sá mì tì kiì itjo-ne ni'ya-la. Kitsò:

25 “K'oaá s'ín kisikò-na jè Nainá xi it'aà ts'an: kijtseè imaá-na nga kitsjaà-na kjondaà-la mé-ne nga mì kiì tì kochrjekàngui-na xita.”

Kií komà k'e nga jngoò àkjale tsibénojmí nga iskan jts'in jè Jesús

26 K'e nga ijchò joòn sá, jè àkjale Gabriel, Nainá kisikasén jngoò naxandá xi chja-ne Galilea ñánda 'mì Nazaret. 27 Kiikon jngoò chjoón xongó xi tjín-ne nga jè kixan-ko jngoò xita xi 'mì José xi tje-la ts'e xitaxá ítjòn xi ki'mì David. Jè 'ín-la chjoón xongó, María 'mì. 28 Jè àkjale, k'e nga jahas'en ni'ya nga kijtseèkon María, kitsò-la:

—iNdaà-lè, ngaji xi jì kitjoé-lè kjondaà jè! Nainá tíjnako-lè. Ngaji xi ndaà kjòchikon-t'in mì k'oaá-ne koni íchjín xi kj'eíí.

29 Jè María k'e nga kijtseèkon, tà kjòxkón-la koni s'ín kitsò-la jè àkjale; kisikítsjeèn kó tsòya-ne nga kos'ín j'ì síhixat'aà-ne. 30 Jè àkjale kitsò-la:

—María, kì tsakjoòn-jèn, jye kitjoé-lè kjondaà nga nguixkon Nainá. 31 I'ndeí koxk'é-né, ki'ndí jcha jngoiì. K'oaá s'ín kí'ti 'ín-la nga Jesús k'oín. 32 Xita ítjòn koma; Ki'ndí-la Nainá k'oín xi isa 'ño 'nga tíjna; Nainá, jè sijnatsja kjotíxoma-la. Xitaxá ítjòn kíjna koni s'ín tsibijna David xi xita jchínga-la komà. 33 Jè kotíxoma-la naxandá Israel. Kjotíxoma-la mì kì kjoehet'aà nita kjé-ne.

34 Jè María k'eé kitsò-la àkjale:

—¿Kó s'ín koma jè kjoa koi? Nga mìtsà x'in tjín-na.

35 Jè àkjale kitsò:

—Jè Inima Tsjeè-la Nainá kitjojen-nè-lè. Jè nga'ño-la Nainá xi 'ño 'nga tíjna koiìjtsat'in-lè koni jngoò 'nguién-la ifi mé-ne jè ki'ndí tsjeè xi jts'in, Ki'ndí-la Nainá k'oín. 36 Jè xingui Elisabet xi chjoón 'ndí, kò joòn sá tjín-la nga ki'ndí 'ya nas'ín jye 'ño xita jchínga. 37 Xi it'aà ts'e Nainá, nijngoò kjoa xi mìki koma-la —kitsò àkjale.

38 K'eé kitsò María:

—An-ná xi chjoón chi'nda-la Nainá; k'oas'ín kàtama koni s'ín kò'mì-ná. Jè àkjale tinguixkoón-ne kiì-ne.

Kií komà k'e nga jè María kù katsejèn-la Elisabet

39 Nachrjein koi, jè María nitoón kiì jngoò naxandá xi kijna'nchò nindoò ján nangui Judea. 40 Jahas'en ni'ya-la Zacarías; kisihiat'aà Elisabet. 41 K'e kiì'nchré Elisabet nga kisihiat'aà María, ki'ndí xi 'ya, kiskì'nga iya indso'ba. Jè inima-la Elisabet ndaà kis'ejiìn Inima Tsjeè-la Nainá. 42 K'eé 'ño kiìchja, kitsò:

—iNainá, isaá 'ño ndaà tíschikon-t'in-lè mì k'oaá-ne koni jña íchjín xi kj'eíí; tikoá ki'ndí-lè xi tíjnaya indso'boi 'ño ndaà tímachikon-t'in! 43 ¿Yá-ná 'an? ¡Mé tà ndaà kòf'ijchon-ná jì xi nea-la Na'èn-ná! 44 Tik'e-né nga kà'nchré nga kànìhixat'aà-ná, ki'ndí-na kàkjì'ngaya indso'ba nga tsja kòma-la. 45 ¡Mé tà ndaà-lè nga mokjeiìn-lè 'én xi kis'enojmí-lè! Jè 'én xi kiìchja Nainá kítasòn-né —kitsò Elisabet.

46 Jè María kitsò:

Inima-na 'ño 'nga tísíkjina Nainá.

47 Matsja-na it'aà ts'e Nainá xi ochrjekátjì-na.

48 Kijtseè imaá-na, 'an xi chjoón chi'nda-la ma;

i'ndeí skanda nita kjé-ne k'oaá s'ín kitsò-na xita: “Mé tà ndaá-la.”

49 'Ñó ndaà tse kjoa kisikò-na Nainá, jè, nga isa tse nga'ño tjín-la.

Nainá, xita tsjeè-né.

50 Tjín kjit'aà-la kjohimatakòn it'aà ts'e jña xita xi beèxkón skanda tàts'en-la kjoa nita kjé-ne.

51 K'oaá s'ín okó nga tse nga'ño tjín-la;

jña xita xi 'ño 'nga ikon jjiìn inima-la, ochrjekàngui kjohítsjeèn-la.

52 Jña xitaxá ítjòn xi 'nga títsajna, faáxìn kjotíxoma-la,

koa jña xi nangui títsajna, isaá 'nga síkítsajna.

⁵³ Jñà x̄ita xi tsjìn-là tsojmì xi kine, 'ñó kjìn tsjá-là, koa jñà x̄ita nchiná, n̄imé tsjá-là, tà síkasén tiyaá-ne.

⁵⁴ Nainá síchját'aà-là naxandá Israel, jñà x̄ita ch̄i'nda-là; mìkiì síjchàajiìn nga tjòkeè Abraham,

⁵⁵ ngats'ìi tje-là n̄ita mé nachrjein-ne.

Nga Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà-là tso'ba jñà x̄ita jchínga-ná. Kitsò María.

⁵⁶ Jè María, jàn sá tsibìjnako Elisabet; k'e komà iskan kiì-ne ni'ya-là.

K'e nga kits'ùin Juan xi kis'ùin bautizar x̄ita

⁵⁷ K'e nga jye ijchò nachrjein-là, Elisabet, kits'ùin jngoò-là ki'ndí x'ìn. ⁵⁸ Nainá, 'ñó ndaà kisiko. K'e nga kiì'nchré x̄ita x̄ikjín ko x̄ita indìi ni'ya-là tikoáá kjòtsja-là. ⁵⁹ Nga komà jìin nachrjein, kiìko jè ki'ndí nga nguixkon no'mi, mé-ne nga kisit'aà ch̄iba-là yijo-là kjoa ts'e circuncisión. Jñà x̄ita xi kj'ejí, k'oaá s'ín mejèn tsibít'aà 'ín koni 'mì na'èn-là nga Zacarías 'mì. ⁶⁰ Tanga jè nea-là kitsò:

—Majìn, Juan k'oín.

⁶¹ Kitsò jñà x̄ita xi títsajna:

—¿Mé-ne kos'ín k'oín-ne? Nijngoò x̄ita xinguji xi kos'ín 'mì 'ín-là.

⁶² K'ée kitjònangui ch̄isín-là na'èn-là kó k'oín. ⁶³ Zacarías kisijé jngoò íteè nga kiskijno, tsibít'aà: “Juan 'mì 'ín-là.” Ngats'ìi x̄ita xi ya títsajna, tà k'oaá komà-là. ⁶⁴ Zacarías tik'eé-ne kitáx'a-ne tso'ba ko tsaniyá-ne nijèn, ikjoàn komà kiìchja-ne. K'ée kitsjaà-là kjondaà Nainá. ⁶⁵ Ngats'ìi x̄ita xi títsajna chraña indìi ni'ya-là, tà kjòxkón-là k'e nga kiì'nchré nga jye ma kiìchja-ne Zacarías. Xki xi ján tsabìsòn kjoa koi kóhokji inchò nindoò nangui Judea.

⁶⁶ Ngats'ìi x̄ita xi kiì'nchré kjoa koi, tsohóko jjiìn inima-là; kitsò:

—Jè ki'ndí, k'e nga kojchínga, ¿yá x̄ita xi koma?

Nga jè nga ñó-là Nainá tíjnako.

Kií komà k'e nga jè Zacarías kiìchja it'aà ts'e Nainá

⁶⁷ Zacarías, na'èn-là Juan, kisijìin inima-là Inima Tsjeè-là Nainá. Kiìchja ngajo-là Nainá, kitsò:

⁶⁸ ¿Mé tà ndaà kji-là Na'èn-ná jè xi Nainá tsò-là naxandá Israel nga j'ìi kichjítjì naxandá-là tikoá j'ìi síkijnandejí!

⁶⁹ Kitsjaà jngoò-ná x̄ita xi tse nga'ñó tjín-là nga j'ìi kachrjetjì-ná kjo'in xi kjoa ts'e jé-ná, jè xi tje-là David xi ch̄i'nda-là Nainá tsibìjna.

⁷⁰ Nainá kisikjeén tso'ba jñà x̄ita tsjeè-là xi kiìchja ngajo-là.

K'oaá s'ín kitsò nga tisa tàts'en-là kjoa nga

⁷¹ kochrjekátjì-ná it'aà ts'e x̄ita kondra-ná,

ko x̄ita xi jtikeè-ná.

⁷² K'oaá tì kitsò Nainá nga skoe ima jñà x̄ita jchínga-ná.

Mìkiì sìjchàajiìn jè 'én xi kitsjaà-là x̄ita jchínga-ná Abraham nga tsibíndaajiìn-ko jngoò kjoa tsjeè.

⁷³ Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà-là tso'ba Abraham xi x̄ita jchínga kjìin-ná nga

⁷⁴ sìkítsajnandejí-ná ts'e x̄ita kondra-ná mé-ne nga mìkiì kiskoán nga sixá-lá.

⁷⁵ Kjit'aà nachrjein tsjeè kitsajnaá tikoá kixi kitsajnaá nga nguixkon Nainá.

Kitsò Zacarías.

⁷⁶ K'ée kitsò-là ki'ndí-là:

Ngaji, sìkjeén-lè Nainá xi 'ñó 'nga tíjna nga kinókjoa ngajo-là.

Ngají k'oín ítjòn-là Na'èn-ná nga kíndi ndiyá-là.

⁷⁷ Kénojmí-là naxandá-là kós'ín s'ín Nainá nga kochrjekátjì-ná jé-ná.

Nainá, 'ñó tse kjohimatakòn tjín-là nga síjchàat'aà-là jé-là jñà x̄ita.

⁷⁸ Nainá sìikasén jngoò-ná xi nchrobá-ne ngajmì.

K'e nga kjoí, k'oaá s'ín s̄ihiseèn-la x̄ita koni s'ín mahiseèn k'e nga tajñòya.

⁷⁹ Jñà kohiseèn-la kjohítsjeèn-la x̄ita xi i'nde jñò títsajnajìin,

ko xi jye ndiyá kjoa biyaà t̄ímaya.

Yaá kjiko-ná ndiyá ñánda t̄jín kjoa'nchán.

Kítsò Zacarías.

⁸⁰ Ki'ndí jè tímajchínga t̄ikoa tís'e-la nga'ñó xi ts'e iníma-la. Yaá tsibìjna i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn skanda k'e nga tsibíts'ia nga tsibìjna osen-la naxandá Israel.

2

Kíi komà k'e nga kits'iìn Jesús

(Mateo 1:18-25)

¹ Koi nachrjein k'e nga t̄jín-la xá ítjòn César Augusto tsjachrje jngoò okixi nga ngats'iì x̄ita naxandá xi otíxoma-la Roma, xojoón s̄it'aà 'ín-la. ² Jè xojon censo xi kisindaà ítjòn k'e nga t̄jna gobernador x̄ita xi 'mì Cirenio ján i'nde ñánda 'mì Siria. ³ Kii yije x̄ita nga kii kít'aà xojon yijo-la nga jngoò ìjngoò naxandá-la xi chja-ne.

⁴ José itjo-ne Nazaret, naxandá ts'e Galilea, kii nangui ñánda 'mì Judea ya naxandá Belén ñánda kits'iìn x̄ita ítjòn xi David ki'mì nga jè José, tje-la ts'e David-né. ⁵ Kii kít'aà xojon yijo-la; t̄ikoaá kii jè María, chjoón-la xi t̄jna'ñó-la nga jè kixan-ko, tanga jyeé ki'ndí 'ya. ⁶ K'e nga jye títsajna Belén, María ijchò nachrjein-la nga kits'iìn ki'ndí-la. ⁷ Kits'iìn ki'ndítjòn-la xi ndí ki'ndí x'in; kisikájté nikje-la; ya kisikánaya kaxa ñánda kjèn-ya cho, nga mì t̄i kii t̄jín-ne i'nde ya ni'ya ñánda ma nìkjáya.

Kíi komà k'e nga jñà àkjale-la Nainá j'iikon jñà paxtò

⁸ Ya chrañat'aà-la Belén títsajna paxtò xi nchisíkínda cho orrè-la nga n̄itjen. ⁹ Tà n̄itoón ijchòkon jngoò àkjale-la Nainá. Jè kjoajeya-la Nainá xi 'ñó ote kji, kishiseèn yije kóhokji jngoò itjandii ñánda títsajna jñà paxtò. K'e nga kijtseè, tsí ndaà kitsakjòn. ¹⁰ Jè àkjale kitsò-la:

—Kii tsakjoòn-jèn; 'an, koií xá j'i-na nga síkí'nchré jngoò-nò 'én x̄itse xi ndaà tsò xi 'ñó kjotsja-la ngats'iì naxandá: ¹¹ I'ndeí kats'iìn jngoò ki'ndí ya naxandá-la David jè xi kochrjekàjìin-ná kjo'in, jè xi Cristo, [x̄ita xi xó kisikasén-ne Nainá], nga jè kotixoma-ná. ¹² Tjín jngoò seña nga kixi kjoa: sakò jngoò-nò ki'ndí xi tsjáltéjìin nikje-la; kjinaya kaxa ñánda kjèn-ya cho.

¹³ T̄ik'e-ne kjìn jchán àkjale tsatsejèn-kjoò-isa xi inchrobà-ne ngajmii xi 'nga kisikíjna Nainá. Kítsò:

¹⁴ Nainá kàtas'e-la kjoajeya ján ngajmii;

ko i it'aà nangui,

'nchán kàtas'e kjoa, it'aà ts'e x̄ita xi t̄jín-la kjondaà-la Nainá.

¹⁵ K'e nga kii-ne jñà àkjale ján ngajmii, jñà paxtò kitsò-la xíkjin:

—Tíkjaán skanda Belén nga jchaá kjoa xi kòma koni s'ín kàsikí'nchré-ná Na'èn-ná.

¹⁶ N̄itoón kii jñà paxtò ján Belén; k'e nga ijchò, kisakò-la ñánda t̄jna María ko José, koa jè ki'ndí, kjinaya kaxa ñánda kjèn-ya cho. ¹⁷ K'e nga kijtseèxkon ki'ndí jè, tsibénojmi yije koni s'ín kitsò jè àkjale it'aà ts'e ki'ndí. ¹⁸ Ngats'iì x̄ita xi kii'nchré koni s'ín kitsò jñà paxtò tà k'oaá komà-la. ¹⁹ Tanga jè María yaá tsibìjìin yije jìjìin iníma-la jñà 'én xi kis'enojmi-la. 'Nó kisikítsjeèn-jìin kjoa koi. ²⁰ Kii ìjngoò k'a-ne jñà paxtò; jeya tsachrje t̄ikoa ndaà kisikíjna Nainá ngats'iì kjoa xi kii'nchré ko xi kijtseè, nga nguì k'oaá s'ín komà koni s'ín kis'enojmi-la.

K'e nga jñà x̄ita jchínga-la Jesús kiiiko ingo ítjòn ya Jerusalén nga kisingatsja Nainá

²¹ K'e nga ijchò jìin nachrjein nga kits'iìn ki'ndí jè, kisit'aà chiba-la yijo-la kjoa ts'e circuncisión; Jesús kisit'aà 'ín-la koni s'ín kitsò àkjale-la Nainá k'e nga t̄isa kisinaya'ma indso'ba nea-la.

²² Ijchò nàchrjein nga k'oas'ín s'ín xítà koi, koni s'ín tíchjā kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés, mé-ne jè María tsjeè kíjna-ne nguixkon Nainá. Nàchrjein koi, kiiko Jesús ingo ítjòn yā Jerusalén nga kisingatsja Nainá. ²³ K'oaá s'ín tjit'aà kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés: “Ngats'ii ki'ndí x'in xi jts'ín ítjòn, ts'eé Nainá, jè kongatsja.” ²⁴ Xítà jchínga-là Jesús kiiko kjotjò-là nguixkon Nainá; jò tjoní'ña kò tsà jò pichón koni s'ín tjin kjotíxoma-là Nainá.

²⁵ Koi nàchrjein ján Jerusalén tíjna jngoò xítà kixi xi ndaà beèxkón Nainá, Simeón 'mì. Tíkoaá tíkoña-là jè xi sijkijnandeíí naxandá Israel; jè Simeón, yāá tínakò Inima Tsjeè-là Nainá. ²⁶ Jè Inima Tsjeè-là Nainá k'oaá s'ín tsibénomíya-là Simeón nga mikii kiyá skanda k'e nga skoexkon Cristo xi Nainá sikkasén. ²⁷ Jè Inima-là Nainá kisikkasén Simeón ján ingo ítjòn Jerusalén. K'e nga ijchòko Jesús jña xítà jchínga-là mé-ne nga kisikitasòn-ne koni s'ín síjé kjotíxoma-là, ²⁸ Simeón kiskoé ki'ndí jè, tsohóya tsja; 'nga kisikijna Nainá. Kitsò:

²⁹ Na'èn, jyeé kòbitasòn 'én-lè koni s'ín ki'mì-ná, j'ndeí, 'nchán kàtiyaa 'an xi chi'nda-lè ma.

³⁰ Jyeé kòbe-na xkoaàn jè xi kòchrjekátjì-ná kjo'in,

³¹ jè xi kànikijna-osin nguixkon ngats'ii naxandá,

³² jè xi sikhiseèn-là kjohítsjeèn-là jña xítà xi mìtsà xítà naxandá Israel.

It'aà ts'e ki'ndí jè, naxandá-lè Israel jeyaá kíjna.

³³ Jña xítà jchínga-là Jesús tà k'oaá komà-là koni s'ín kitsò Simeón it'aà ts'e ki'ndí-là.

³⁴ Simeón kisijét'aà-là Nainá nga kàtasíchikon-t'in; ikjoàn kitsò-là María, nea-là Jesús:

—It'aà ts'e ki'ndí jè, k'oaá s'ín tjinè-là nga kjin xítà naxandá Israel kitjoiin kjo'in koa kjin kixoiin. Seña-là Nainá kíjna ³⁵ mé-ne nga jcha-là kó s'ín tjin kjohítsjeèn-là nga jngoò ijngoò xítà, tanga kjin xítà xi mikii kòkjeiin-là; tíkoaá ngaji, k'oaá s'ín s'e-lè kjo'on-takòn koni tsà jngoò kichā ndojò kotokjá inima-lè.

³⁶ Tíkoaá yāá tíjna chjoón Ana xi chjaya 'én-là Nainá, tsòti-là Fanuel xi tje-là Aser. Jyeé 'ño xítà jchínga. Itoò nó tsibijnako x'in-là. ³⁷ Nàchrjein koi, jè chjoón Ana kò ñijòn kaàn kò ñijòn nó tjin-là nga tíjna ka'àn. Yāá bijnaya nàchrjein inchijòn yā nditsin ingo ítjòn; kò nàchrjein kò nitjen beèxkón Nainá; bítsi'ba-là koa bijnachjan. ³⁸ Tijè-ne hora, chjoón jè ijchò kasijnat'aà chraña-là xítà jchínga-là Jesús; kitsjaà-là kjondaà Nainá; kiichja-là ngats'ii xítà it'aà ts'e ki'ndí jè, jña xi tíkoa nchikoña-là nga kitjotjì yije naxandá xi chja-ne Jerusalén.

K'e nga kii ijngoò k'a-ne Nazaret

³⁹ José kò María, k'e nga jye kisihitasòn yije koni s'ín tíchjā kjotíxoma-là Nainá, kii ijngoò k'a-ne ján Galilea yā naxandá-là Nazaret. ⁴⁰ Ki'ndí jè tímajchínga; tís'e-là nga ñó ijiiin inima-là; tíkoaá isa ndaà tímachiya-là; yāá tínakò kjondaà-là Nainá.

Kii komà k'e nga jè Jesús tsibijnaya ingo ítjòn ján Jerusalén

⁴¹ Jña xítà jchínga-là Jesús, xki nó fí yā Jerusalén k'e nga bitjo s'eí Paxko. ⁴² Jesús, k'e nga jye tjin-là tejò nó tíkoa kii ján Jerusalén koni s'ín choòn kjotíxoma ts'e s'eí Paxko. ⁴³ K'e nga inchrobà-ne xítà nga jyehet'aà s'eí, jè Jesús yāá tsibijna Jerusalén; koa jña xítà jchínga-là mikii kisijiiin-là tsà yā tsibijna. ⁴⁴ Jngoò nàchrjein chinchimaya ndiyá. Maá-là tsà yāá tsóhojiin-là jña xítà xi nchifi-ne. K'e nga tsohótsjiiin-là xikjin kò xítà xi beèxkon, ⁴⁵ mikii kisakò-là. K'eé kii ijngoò k'a ján Jerusalén nga kii kátsji.

⁴⁶ K'e nga komà ján nàchrjein nga nchihótsji, kisakò-là yā nditsin ingo ítjòn; tíjnajiin-là xítà xi okóya kjotíxoma-là Nainá; tí'nchré-là tíkoa tíkjònangui-là. ⁴⁷ Ngats'ii xítà xi nchi'nchré-là tà k'oaá komà-là jè kjohítsjeèn xi tjin-là koni s'ín tíchjā. ⁴⁸ Jña xítà jchínga-là, k'e nga kijtseè nga yā tíjna, tíkoaá tà k'oaá komà-là; jè nea-là kitsò-là:

—Ji na'èn, ¿mé-ne nga kos'ín niko-nájen? Na'èn-lè kò 'an tímakájno-najen nga kichijì, titsabinchaàtsji-lèjen.

⁴⁹ Jesús kitsò:

—¿Mé-ne nga binchaàtsji-ná? ¿A mì tíjìn-nò nga tjínè-na nga ya kótijna ni'ya-la Na'èn-na?

⁵⁰ Tanga jñà xità jchínga-la mìkiì jahas'en-jiìn-la jè 'én xi kitsò Jesús.

⁵¹ Jesús, kiì ijngoò k'a-ne ján Nazaret kò nea-la kò na'èn-la; Jesús ndaà kisikitasòn-la xità jchínga-la. Jè nea-la tà yaá tsibíjiìn-ikon inìma-la ngats'ìi kjoa koi. ⁵² Jesús, tímajchínga koa nachrjein inchijòn, isa ndaà tímachiya-la; tìkoa tís'e-la kjondaà-la Nainá kò ts'e xità.

3

*'Én xi kiìchja Juan xi kis'ìin bautizar xità
(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:19-28)*

¹ K'e nga jye tjín-la chrj'oòn nó nga tíhotíxoma-la isò'nde xi chja-ne Roma jè xi 'mì Tiberio César, kò ján nangui Judea, jè tíjna gobernador Poncio Pilato; kò jè Herodes, xitaxá ítjòn tíjna ya nangui Galilea; kò jè Felipe xi 'ndse ma Herodes, xitaxá ítjòn tíjna ya nangui ñánda 'mì Iturea kò ya nangui Traconite; kò jè Lisantias, xitaxá ítjòn tíjna ya nangui Abilinia. ² Kò ján Jerusalén, no'miì ítjòn títsajna jè Anás kò Caifás. Tìkoi-ne nachrjein, Juan, ki'ndí-la Zacarías, kits'ìi-la 'én-la Nainá ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. ³ Juan, kiì kóhokji indii xajngá nandá Jordán nga kiìchjaya nga kàtasíkájno jé-la jñà xità nga mì tì jé kohótsji-ne, ikjoàn kàtas'ín bautizar yijo-la mé-ne nga siìjchàat'aà-la Nainá jé-la.

⁴ K'e nga k'oas'ín kiìchjaya Juan, jñà tíbitasòn 'én xi kiskii Isaías, xità xi kiìchja ngajo-la Nainá nga tsò:

Na'ya-la 'én xi 'ñó chja ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn:

“Tjandaà ndiyá-la Nainá ya ijiìn inìma-nò; kixi tìkijna koni jngoò ndiyá ñánda kojmeèya Na'èn-ná.

⁵ Ngats'ìi xajngá kongásòn-né;
ngats'ìi nindoò kò chrjangui, kokixi-né;
jñà ndiyá xi tsó'ño tjín, tìkoaá kokixi-né;
koa jñà ndiyá xi tjen-jen-jno tjen-jen-t'aà choòn, kojchoòn-la.

⁶ Ngats'ìi xità nga títsa isò'nde, skoe-né kó s'ín s'iiin Nainá nga kochrjekátjì jé-la xità.”
Kitsò Isaías.

⁷ Juan kitsò-la jñà xità xi ijchò nga mejèn-la koma bautizar:

—jñò xi xità tje-la ye 'mì-nò! ¿Yá xi okitsò-nò nga kìnchat'aàxìn-là jè kjo'in xi sa nchrobá machrañat'aà-nò? ⁸ Ndaà tjín kjoa xi t'een nga ndaà kàta'ya-nò nga jyeé kinikájno jé-nò nga mì tì jé binchaàtsji-nò. Ki bixón-jèn ya ijiìn inìma-nò: “Ngajen, [mikiì s'e-najen kjo'in] nga yaá inchrobát'aà-najen tje-la Abraham.” K'oaá xan-nò, Nainá, skanda jñà ndajo komaá-la siìkjatjìya-la nga ixti-la Abraham koma. ⁹ Jè kichayá jyeé kjiijnandaà nga kòtesòn yá; ngats'ìi yá xi 'mì ndaà toò ojà-la, skanda kò ima-la, jtísòn-né, ikjoàn sìnchájiìn ni'ín nga kitì.

¹⁰ Jñà xità kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Mé xi s'en-jen?

¹¹ Juan kiìchja kitsò-la:

—Jè xi jò ma nachro-la kàtatsjá jngoò-la jè xi tsjìn-la; jè xi tjín-la tsojmì xi kine, kàtatsjá-la jè xi tsjìn-la.

¹² Tìkoaá j'ii i'nga xità-la xitaxá Roma xi síkíhjíjtì tsojmì nga mejèn-la koma bautizar. Kitsò-la Juan:

—Maestro, ngajen, ¿mé xi s'en-jen?

¹³ Juan kitsò:

—Ki tsato níkíhjió koni s'ín tíchja kjotíxoma.

¹⁴ Tìkoaá kiskònangui i'nga jñà soldado, kitsò:

—Ngajen, ¿mé xi s'en-jen?

Juan kitsò-la:

—Kì xità bìnchaxkón-là, kì 'én ndiso nìyasòn-là k'e nga nì mé kjoa tjin-là nga ton mejèn-nò nachrjekajno-là; kàtajngòò-takòn koni tjin machjí-nò.

¹⁵ Nchikoña jña xità naxandá; nchisíkítsjeèn jjiin inima-là xi it'aà ts'e Juan: tsà jè xi Cristo, [xità xi xó kisikasén-ne Nainá]. ¹⁶ Juan kitsò-là ngats'ii xità naxandá:

—Okixi-né, 'an, tà nandá s'iin-nò bautizar; tanga nchrobá ijngòò xi isa tse nga'ño tjin-là mì k'oaá-ne koni 'an; skanda mìkii tjí'nde-na nga skíjnda'ñoá xox'ín-là xojté-là; jè xi sa nchrobá, s'iin-nò bautizar ko Inima Tsjeè-là Nainá koa ko ni'ín. ¹⁷ Jyeé kjinaya tsja jè pala nga siitsjeè tjé-là trigo. Kìnchàxkó trigo ya iya ni'nga; tanga jè tjé-là trigo, kokà-né ya jjiin ni'ín ñánda mìkii bits'o nita mé nachrjein-ne.

¹⁸ Juan, k'oaá s'ín kiichjayajiiin-là xità 'én ndaà-là Nainá; kjin skoya kjoá tsibít'in-là xi ndaà tsò. ¹⁹ Juan, tsohótiko jè Herodes xi xità ítjòn tina, koí kjoa-là nga jè tijnako Herodías chjoón-là Felipe xi 'ndse Herodes. Tikoá tsohótiko Herodes ngats'ii kjoa xi ch'o tís'ín. ²⁰ Tanga jè Herodes, isaá 'ño ch'o kis'iin-isa: ndayá kiskinís'en Juan.

Kii komà k'e nga komà bautizar Jesús

(Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11)

²¹ K'e nga tikj'eè ndayá fahas'en Juan nga tís'ín bautizar ngats'ii xità naxandá, tikoá k'eé komà bautizar Jesús; k'e nga tíchjat'aà-là Nainá Jesús, kitáx'a ngajmii. ²² Ikjoàn itjojen-nè-là Jesús jè Inima Tsjeè-là Nainá xi okji koni kji nise paloma; koa kina'ya jngòò-là 'én xi ngajmii inchrobà-ne xi kitsò:

—Ji-né xi ki'ndí-na xan-lè xi 'ño matsjake-lè; tsja tjin-là takoàn it'aà tsji.

Tje-là Jesucristo

(Mateo 1:1-17)

²³ Jesús k'e nga tsibíts'ia nga kisixá, tjin-là tsà katé nó. K'oaá s'ín tíjiiin-là xità, nga ki'ndí-là xó José; José, ki'ndí-là Elí;

²⁴ Elí, ki'ndí-là Matat; Matat, ki'ndí-là Leví; Leví, ki'ndí-là Melqui; Melqui, ki'ndí-là Jana; Jana, ki'ndí-là José;

²⁵ José, ki'ndí-là Matatías; Matatías, ki'ndí-là Amós; Amós, ki'ndí-là Nahúm; Nahúm, ki'ndí-là Eslí; Eslí, ki'ndí-là Nagai;

²⁶ Nagai, ki'ndí-là Maat; Maat, ki'ndí-là Matatías; Matatías, ki'ndí-là Semei; Semei, ki'ndí-là Josec; Josec, ki'ndí-là Judá;

²⁷ Judá, ki'ndí-là Joanán; Joanán, ki'ndí-là Resa; Resa, ki'ndí-là Zorobabel; Zorobabel, ki'ndí-là Salatiel; Salatiel, ki'ndí-là Neri;

²⁸ Neri, ki'ndí-là Melqui; Melqui, ki'ndí-là Adi; Adi, ki'ndí-là Cosam; Cosam, ki'ndí-là Elmodam; Elmodam, ki'ndí-là Er;

²⁹ Er, ki'ndí-là Josué; Josué, ki'ndí-là Eliezer; Eliezer, ki'ndí-là Jorim; Jorim, ki'ndí-là Matat;

³⁰ Matat, ki'ndí-là Leví; Leví, ki'ndí-là Simeón; Simeón, ki'ndí-là Judá; Judá, ki'ndí-là José; José, ki'ndí-là Jonam; Jonam, ki'ndí-là Eliaquim;

³¹ Eliaquim, ki'ndí-là Melea; Melea, ki'ndí-là Mainán; Mainán, ki'ndí-là Matata; Matata, ki'ndí-là Natán;

³² Natán, ki'ndí-là David; David, ki'ndí-là Isaí; Isaí, ki'ndí-là Obed; Obed, ki'ndí-là Booz; Booz, ki'ndí-là Salmón; Salmón, ki'ndí-là Naasón;

³³ Naasón, ki'ndí-là Aminadab; Aminadab, ki'ndí-là Aram; Aram, ki'ndí-là Esrom; Esrom, ki'ndí-là Fares; Fares, ki'ndí-là Judá;

³⁴ Judá, ki'ndí-là Jacob; Jacob, ki'ndí-là Isaac; Isaac, ki'ndí-là Abraham; Abraham, ki'ndí-là Taré; Taré, ki'ndí-là Nacor;

³⁵ Nacor, ki'ndí-là Serug; Serug, ki'ndí-là Ragau; Ragau, ki'ndí-là Peleg; Peleg, ki'ndí-là Heber; Heber, ki'ndí-là Sala;

³⁶ Sala, ki'ndí-là Cainán; Cainán, ki'ndí-là Arfaxad; Arfaxad, ki'ndí-là Sem; Sem, ki'ndí-là Noé; Noé, ki'ndí-là Lamec;

- ³⁷ Lamec, ki'ndí-la Matusalén; Matusalén, ki'ndí-la Enoc; Enoc, ki'ndí-la Jared; Jared, ki'ndí-la Mahalaleel; Mahalaleel, ki'ndí-la Cainán;
³⁸ Cainán, ki'ndí-la Enós; Enós, ki'ndí-la Set; Set, ki'ndí-la Adán; Adán, xi jè sobà Nainá tsibíndaà.

4

K'e nga jè xita neí kiskoòt'aà Jesús (Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13)

¹ Jesús, nga ndaà tíjìn iníma-la jè Iníma Tsjeè-la Nainá, inchrobà ìjngoò k'a-ne ya xajngá nandá Jordán, koa jè Iníma Tsjeè-la Nainá kiìko jngoò ì'nde ìt'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. ² Ichán nàchrjein tsibíjna. Jè xita neí kiskoòt'aà nga mejèn-la kátátsji jé Jesús. Ngats'ii nàchrjein koi, Jesús mìkiì tsakjèn, tsibìjnachjan-né. K'e nga jyehet'aà nàchrjein, jyeé 'ño kjòhojò-la. ³ Jè xita neí kitsò-la:

—Tsà kixì kjoa nga ngaji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tjì-la okixì ndajo jè nga inchrajín kàtama.

⁴ Jesús kiìchja kitsò:

—Tjít'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Mìtsà tà koi tsojmì xi ma chine kítsakon-ne xita, tikoaá kítsakoón-ne ngats'ii 'én-la Nainá.”

⁵ Jè xita neí kiìko Jesús jngoò nindoò 'nga, tà jngoòhijta tsakó yije-la ngats'ii naxandá xi tjín isò'nde. ⁶ Jè xita neí kitsò-la Jesús:

—Ngajíi tsjaà yije-lè ngats'ii naxandá koi, nga jì kotixoma-la nga jeya kijni. Nga 'aán kjòngatsja yije. Tsà mejèn-na maá sìngatsja nita yá-ne. ⁷ Ngaji, tsà kosixkó'nchit'aà-ná ko jeya sikíjna-ná, tsijíi koma kòhojtín.

⁸ Kiìchja Jesús, kitsò-la:

—Tisít'aà xìn-ná jì, xita neí. K'oaá s'ín tjít'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Jeya tikíjni Na'èn-ná xi Nainá; tà jè tajngoò chaxkoín.”

⁹ Jè xita neí, ìkjoàn kiìko Jesús ján Jerusalén; kisikíjnasòn ìngo ítjòn ñánda isa 'nga kji; kitsò-la:

—Tsà kixí kjoa nga jì xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tikatjengui yijo-lè ijndé; ¹⁰ k'oaá s'ín tjít'aà Xojon-la Nainá nga tsò:

Nainá koií xá-la àkjale-la mé-ne nga sùkinda-lè,

¹¹ nga ko tsja soba'ño-lè mé-ne nga nijngoò ndajo satíngui-ne ndsokoiì.

¹² Kiìchja Jesús, kitsò-la:

—K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Kì taxkì chít'aà-jèn Na'èn-ná xi Nainá.”

¹³ Jè xita neí, k'e nga mì tì kiì kisakò-la kós'ín skónachjan-la Jesús nga mejèn-la kohótsji jé, tsasít'aà xìn chiba nàchrjein-la skanda komà iskan.

Kíi komà nga tsibíts'ia Jesús nga kisixá nangui Galilea (Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15)

¹⁴ Jesús j'ii ìjngoò k'a-ne Galilea, ko nga'ño-la Iníma Tsjeè-la Nainá ndaà tíjìn iníma-la; kina'yà-la ìt'aà ts'e, kòhokji nga jngoò itjandii nangui ts'e Galilea. ¹⁵ Tsakóya ya ni'ya ìngo sinagoga xi ts'e naxandá ñánda tsajmeé; ngats'ii xita xi kiì'nchré 'én-la ndaà kisikíjna Jesús.

Kó kitsò Jesús nga mì kiì kòkjeín-la jña xita ya naxandá-la Nazaret (Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6)

¹⁶ Jesús ijchò Nazaret ya nangui-la ñánda kòjchá. Jè nàchrjein nìkjáya, koni s'ín s'ín kjit'aà, jahas'en ni'ya ìngo sinagoga. Tsasíjna kixì nga tsibíxke Xojon-la Nainá. ¹⁷ Kits'ii-la xojon-la Isaías, xita xi kiìchja ngajo-la Nainá; k'e nga kiskíjndaya jè xojon, kjòtsji-la ñánda tjít'aà 'én xi tsò:

¹⁸ Jè Iníma Tsjeè-la Nainá tíjnakò-na nga 'aán tsibít'aà-na xá nga sika'bí-la xita imá 'én ndaà-la Nainá;

'aán kisikasén-na nga sindaà-na xita xi kjo'on tíjìn iníma-la;

tikoáá koi xá kisikasén-na nga 'an kichjàjìn-la xità xi ndayá títsajna nga kítsajnadejì-ne; sindaà-na jñà xità xi mìkiì tsejèn-la; kítsajnadejì xità xi tíyatoòn;

¹⁹ kichjàya jè nó-la Nainá k'e nga tsjá-la kjotjò xità-la.

²⁰ Tsibíxkóya-ne xojon, kitsjaà-la jè xità xi síchjít'aà xá ts'e ni'ya ingo sinagoga, ikjoàn tsibijna. Tà nchikotsejèn-la ngats'ì xità xi ya títsajna. ²¹ K'eé tsibíts'ia Jesús nga kiichja kitsò:

—I'ndeì, jyeé kàna'yà-là nga nguixkoòn kòbitasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá xi 'an kòbìxke.

²² Ngats'ì xità ndaà kiichja it'aà ts'e Jesús. Tà k'oaá komà-la nga 'ñó ndaà tsò 'én xi chja. Jñà xità kitsò-la xíkjin:

—¿A mìtsà jè jèe xi ki'ndí-la José?

²³ K'eé kitsò Jesús:

—Xi okixì, jñò, k'oaá k'oín-ná 'én xi tsò: “Chjine xkiì, tiji tìxkiì-la yijo-lè.” K'oaá tìs'ín k'oín-ná: “Koni s'ín kina'yà-jen kjoa xi ki'nì ján Capernaum nga kinìxkiì-la xità, k'oa tìs'ín tìxkiì-la i nangui-lè.”

²⁴ Jesús kitsò-isa:

—Okixì xi xan-nò, nijngoò xità xi chja ngajo-la Nainá xi yaxkón ya nangui-la.

²⁵ Tikoáá okixì xi xan-nò, kjìn íchjín ka'àn tjin ya Israel jè nachrjein ts'e Elías k'e nga jàn nó osen mì tì kiì ts'a-ne jtsì; j'ì kjinchrà 'ñó kóhokji i'nde Israel. ²⁶ Tanga jè Elías mìtsà ya kiì ñánda títsajna íchjín ka'àn ts'e naxandá Israel; yaá kinikasén ñánda tjina chjoón ka'àn ts'e naxandá Sarepta xi chja-ne Sidón. ²⁷ Tikoáá kjìn ma xità xi tìbindojno chrjoa yijo-la ya Israel koi nachrjein ts'e Eliseo, xità xi kiichja ngajo-la Nainá. Tanga nijngoò xi xità Israel kjòndaà-ne, tà jè tajngoò Naamán xi Siria ts'e.

²⁸ Ngats'ì xità xi ya títsajna ya ni'ya ingo sinagoga, 'ñó kòjti-la k'e nga kiì'nchré 'én xi kiichja Jesús nga k'oaá s'ín kiskaàya-la nga kondra ts'e-né. ²⁹ Ngats'ì xità koi tsasítjen, tsachrjejin Jesús ya naxandá jè, kiiko isò'nga nindoò ñánda kijna naxandá-la nga mejèn-la sikkatjen-ngui naxì ñánda nga 'ñó tjen-jen-jno choòn. ³⁰ Tanga jè Jesús jahajìn osen-la koa kiì.

Jngoò xità xi inima ch'o-la neì síxajìn yijo-la
(Marcos 1:21-28)

³¹ Jesús kiì ñánda 'mì Capernaum, naxandá xi chja-ne Galilea; tsakóya-la xità k'e nga nachrjein nìkjáya. ³² Jñà xità, tà k'oaá komà-la koni tsò 'én xi tsakóya, nga jè 'én xi kiichja, tjin-la kjotixoma.

³³ Ya ni'ya ingo sinagoga tjina jngoò xità xi inima ch'o-la neì síxajìn yijo-la; xità jè, 'ñó kiichja:

³⁴ —Jesús xi Nazaret tsiji, kì k'oaá nìko-nájen. ¿Mé kjoa xi tjin-lè ko ngajen? ¿Mé-ne ngajen nìjti-nájen? ¿A kòf'i nìkjesòn-nájen? Beèxkon-lè; jì-né xi Xità Tsjeè-la Nainá —kitsò.

³⁵ Jesús tsohótiko jè xità neì:

—jyò tjinì, titjojìn yijo-la xità jè! —kitsò-la.

Jè inima ch'o-la neì, tsajndoòt'aà nangui nga nguixkon ngats'ì xità, ikjoàn itjojìn yijo-la xità jè, tanga nì mé xi kisiki'on. ³⁶ Ngats'ì xità xi títsajna, tà kitsakjòn-né; k'eé tsohóko xíkjin:

—¿Mé 'én-ne koi? K'e nga chja xità jè, tjin-la nga'ñó tikoá tjin-la kjotixoma nga síkitasòn-la inima ch'o-la neì —kitsò.

³⁷ Jesús, kina'yà-la kóhokji nga jngoò itjandì nangui xi chja-ne Galilea.

Kí kis'ìn Jesús nga kisingaà-ne nachíya-la Pedro
(Mateo 8:14-15; Marcos 1:29-31)

³⁸ Jesús tsasítjen; itjo-ne ni'ya ingo sinagoga; kiì; jahas'en ni'ya-la Simón. Jè nachíya-la Simón 'ño xk'én. Ch'in tìjnga tjin-la. Jña xita kiichjatjì nga skótsejèn-la. ³⁹ Jesús tsasiñiat'aà-la, tsohótiko ch'in tìjnga; jè chjoón nitoón kjòndaà-ne. Ikjoàn tsasítjen, kisis'in-la xita.

*Kiì kis'iin Jesús nga kjìn xita xk'én kisindaà-ne
(Mateo 8:16-17; Marcos 1:32-34)*

⁴⁰ K'e nga tíkaàtjì ts'oi, ngats'iì xita xi tjin-la xita xk'én xi kjìn skoya ch'in tjin-la, j'iiko ñánda tina Jesús. Jè Jesús tsohót'aà-la tsja nga jngoò ìjngoò xita xk'én; ngats'iì xita koi, kjòndaà yijeé-ne. ⁴¹ Tìkoáá kjìn ma xita xi inima ch'o-la neí itjokàjìn yijo-la nga kjòndaà-ne. 'Ñó kiichja inima ch'o-la neí:

—ji-né xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè! —kitsò.

Tanga jè Jesús tsohótiko. Mikì kitsjaà'nde-la nga kiichja, koií kjoa-la nga jyeé beèxkon nga jè xi Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá].

*Kiì komà k'e nga jè Jesús kisika'bí 'én-la Nainá
(Marcos 1:35-39)*

⁴² K'e nga jye kis'e isén, itjo Jesús; kiì jngoò i'nde it'aà xìn ñánda tsjin xita. Jña xita tsohótsji ñánda kiì. K'e nga ijchò ñánda tina, mejèn-la nga ya kíjnakò nga mì xìn kjoì.

⁴³ Tanga jè Jesús kitsò-la jña xita:

—Tìkoáá mochjeén-né nga xìn naxandá kjíkoáa 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá. Koií xá kisikasén-na Nainá.

⁴⁴ K'oaá s'ín chjaya 'én-la Nainá kóhokji ni'ya ingo sinagoga xi tjin ya nangui-la xita judío.

5

*Kjoxkón xi komà k'e nga kjìn tìn tsibíxkóya Pedro
(Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20)*

¹ Jesús k'e nga síjna ya indiì ndáchikon ts'e Genesaret kjòjtínè jña xita xi ijchò nga mejèn-la kji'nchré 'én-la Nainá. ² Jesús, kijtseè jò chitso xi ya kjioèndiì ya indiì nandá. Jña xita nei-la xi bíxkóya tìn, jyeé itjojen chitso nga nchihoníjno na'ya-la. ³ Jesús jahas'en jngoò chitso xi ts'e Simón, tsibítsi'ba-la nga skínìkjá-isa chitso-la ya jjiìn ndáchikon. Ikjoàn tsibijnaya nga tsakóya-la xita. ⁴ K'e nga jye tsakóya-la xita, kitsò-la Simón:

—Tikoji chitso-lè ñánda nga isa 'ño nanga nandá; ikjoàn tìkatjen-ngui-ndá na'ya-nò mé-ne nga kíxkóya-nò tìn.

⁵ Simón kiichja kitsò:

—Maestro, kànik'a-nájen nitjen nga kànixá-jen, nímé xi kàsakó-najen; tanga tsà ji xi osi nga siikatjen-ngui-ndá na'ya-na, koma-né.

⁶ K'e nga ìjngoò k'a kisikatjen-ngui-ndá na'ya-la, kjìn jchán tìn tsibíxkóya, tsí mejèn xajnda na'ya-la. ⁷ K'eé kisikatjiì-la tsja xíkjín nga kiichja-la jña xita xi títsaya chitso xi ìjngoò mé ne nga kisichját'aà-la. Ingajò chitso jngoò k'a kitseè tìn. Mejèn tsà bixòngui-ndá nga 'ño i'í komà. ⁸ Jè Simón xi tìkoá Pedro 'mì, k'e nga kijtseè kjoa koi, tsasèn-xkó'nchit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Tisít'aaxìn-ná Na'èn, 'an xita jé-ná!

⁹ Jè Simón kò xita xíkjín xi taña síxákjoò, tà kjòxkón-la nga 'ño kjìn tìn kjòxkóya-la. ¹⁰ Tìkoáá tà kjòxkón-la jè Jacobo kò Juan, ixti-la Zebedeo, jña xita xi taña síxákjoò Simón. Jesús kitsò-la Simón:

—Kì tsakjoèn-jèn, i'ndeì mì tì kiì tìn kíxkóya-ne, xitaá kíxkóyi xi it'aà ts'an.

¹¹ K'e nga jye kiìkò-ne chitso-la ya indiì ndáchikon, yaá kitsjeiìn-takòn yije tsojmì-la, ikjoàn kùtjìngui-la Jesús.

*K'e nga jè Jesús kisitsjè jngoò xita xi tbindojno chrjoa yijo-la
(Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45)*

¹² Jesús k'e nga tsibijna jngoò naxandá, ijchò jngoò xita x'in xi tbindojno chrjoa yijo-la; nga kijtseè Jesús, tsohojna-niat'aà nangui nga kijtseèxkón Jesús, tsibítsi'ba-la, kitsò-la:

—Na'èn, tsà mejèn-lè, tìtsjèè-ná ch'in xi tjin-na.

¹³ Jesús tsijmeé tsja nga tsohót'aà-la yijo-la xita jè, kitsò-la:

—Mejèn-na; jkàtandaà-ne!

Xita jè, nitoón kjòndaà-ne. ¹⁴ Jè Jesús kitsò-la:

—Kì yá xita xi bènojmi-la; t'in ñánda tíjna no'miì; takó-la yijo-lè nga jye kjòndaà-ne; tjiì-la kjotjò xi síjé kjotixoma-la Moisés mé-ne nga tsjèè kijna-ne nguixkón Nainá tikoá skoe jña xita nga jye kjòndaà-ne ch'in-lè.

¹⁵ Tanga Jesús, isaá 'ño kina'ya-isa-la; kò isaá kjìn xita kjòxkóya xi mejèn-la nga kji'nchré-la; tikoá mejèn-la nga kòndaà-ne ch'in xi tjin-la. ¹⁶ Tanga Jesús xin'nde fi ñánda tsjin xita nga chjat'aà-la Nainá.

*Kii kis'iin Jesús nga kisindaà jngoò-ne xita xi mì kì ma síhiníyá yijo-la
(Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12)*

¹⁷ Jngoò nachrjein k'e nga tíhokóya-la xita Jesús, ya títsajnajin xita fariseo kò xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Xita koi, ján inchrobà-ne naxandá xi chja-ne Galilea, Judea kò Jerusalén. Jesús ya tíjnajin inima-la nga'ño-la Nainá nga síindaà-ne ngats'iì xita xi xk'éen. ¹⁸ J'iiko jngoò xita xk'éen xi mìkii ma síhiníyá yijo-la; kjiya-la nachan-yá. Tsohótsji'nde-la kó s'in síikas'en xotjoa ni'ya ya ñánda tíjna Jesús. ¹⁹ Tanga mìkii komà jahas'en ni'ya nga 'ño kjìn xita títsajna; k'eé tsijin isò'nga ni'ya; jaàxìn nitja; kiskinijen-jin-la xita koni s'in kjiya nachan-yá-la jè xita xk'éen. Yaá tsohójna nguixkón ñánda tíjna Jesús. ²⁰ Jesús k'e nga kijtseè nga mokjeiin-la it'aà ts'e, kitsò-la jè xita xk'éen:

—Ngaji, jyeé kàchàat'aà-lè jé-lè.

²¹ Jña xita fariseo kò xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés tsohókò inima-la, kitsò: “Xita jè, chjajno-la Nainá koni s'in tsò. ¿Yá-né jè nga ma-la síjchàat'aà-ná jé-ná? Tajngoò Nainá xi síjchàat'aà-ná jé-ná.”

²² Jesús kijtseèya-la koni s'in nchisíkítsjèen; kiichja, kitsò-la:

—¿Mé-ne kòtsò-ne inima-nò? ²³ ¿Mé xi isa chiba 'in tjin, tsà xán-la jè xita xi xk'éen: “Jé-lè jyeé kichàat'aà-lè”, kò tsà xán-la: “Tisítjin koa tjtjeí”? ²⁴ Kokoò-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tji'nde-na nga síjchàat'aà-la jé-la xita i isò'nde.

Jè Jesús k'eé kitsò-la jè xita xi mìkii ma síkjaníyá:

—Ji, k'oaá xan-lè, tísitjin, chjoí nachan-lè, t'in-ne ni'ya-lè.

²⁵ Jè xita xk'éen nitoón tsasítjen nga nguixkón ngats'iì xita xi ya títsajna; kiskoé nachan-la xi kijnasòn; k'e nga tífi-ne ni'ya-la, jeya chjat'aà-la Nainá. ²⁶ Ngats'iì xita xi ya títsajna tà kjòxkón-la, tikoáá jeya kiichjat'aà-la Nainá. Tsakjón-kò-ne, kitsò:

—I'ndeì kàyaxkón jngoáá kjòxkón.

*Mé kjoa xi komà k'e nga jè Jesús kiichja-la Levi
(Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17)*

²⁷ K'e nga jye os'in komà kjoa koi, itjo Jesús, kiì; k'eé kijtseè jngoò xita xi 'mì Leví, xita-la xitaxá Roma xi síkíchjítjì tsojmì. Tijnat'aà ímíxa ya ñánda síkíchjítjì tsojmì ts'e Roma. Jesús kitsò-la:

—Nchrobátjingui-ná.

²⁸ Leví, tsasítjen; kisikítsajna yije tsojmì xi tjin-la; kiitjingui-la Jesús.

²⁹ Leví, ya ni'ya-la, tsí ndaà kis'iin-la s'eí Jesús. Tikoáá kjìn xita xíkjin títsajna xi tikoá tsojmì síkíchjítjì, kò xita xi kjeí; títsat'aà ímíxa. ³⁰ Jña xita fariseo kò xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés tsatít'aà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne jña xita xi síkíchjítjì tsojmì, kò xi tjin-la jé, 'yò-koo koa bichi-koo?

³¹ K'eé kiichja Jesús kitsò:

—Jñà x̄it̄a xi mìtsà ch'in t̄jín-la mìtsà ch̄jine x̄kiì mochjeén-la, tà jñà x̄it̄a xi xk'én xi mochjeén-la ch̄jine x̄kiì. ³² Mìtsà koi xá j'i-na 'an nga j'ikjaàjñaa x̄it̄a kixi, jñà-né x̄it̄a xi t̄jín-la jé nga k̄atasíkajno jé-la nga mì t̄i jé kohótsji-ne.

Kó kitsò Jesús k'e nga kitjònangui-la mé-ne mì bitsajnachjan-ne x̄it̄a-la
(Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22)

³³ Jñà x̄it̄a kitsò-la Jesús:

—¿Mé-ne jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la Juan tsí ndaà bitsajnachjan t̄ikoā tsí ndaà bítsi'ba; k'oaá t̄is'ín jñà x̄it̄a fariseo; tanga jñà x̄it̄a tsiji, kjèn-né koā 'bii-né?

³⁴ Jesús kitsò-la:

—K'e nga bixan jngoò x̄it̄a, ¿a komaá sikítsajnachjaán x̄it̄a xi báhihtako-ná k'e nga tákó t̄jna x̄it̄a x'in xi kòbixan? ³⁵ Tanga kijchò nachrjein nga t̄jáxìn-la x'in xi kòbixan, k'e-né nga kitsajnachjan x̄it̄a.

³⁶ T̄ikoāá tsibénojmí jngoò-la 'én xi mangásòn [nga tsakóya-la nga jñà kjotíxoma jchínga, mìkiì sasén-la xi kjotíxoma x̄it̄se]. Kitsò-la:

—Mìtsà yá xi ote chiba nikje x̄it̄se nga bíjto-ne kò nikje íbaà. Tsà kos'ín s'een k̄its'ón nikje x̄it̄se; t̄ikoāá mìkiì ndaà kòngásòn nikje x̄it̄se kò nikje íbaà. ³⁷ T̄ikoāá mìtsà yá xi binchá xán ixii chrjoā jchínga; tsà kos'ín s'een, k'e nga jye kojchá xán, s̄ixajndà chrjoā jchínga, íkjoàn x̄ixteèn xán; t̄ikoāá chija jé chrjoā. ³⁸ Jè xán ixii, chrjoā x̄it̄seé sinchá mé-ne nga ndaà s̄inchátjò-ne. ³⁹ Tsà yá xi skoí xán jchínga xi kjòtseé jncha, mìkiì n̄iton s̄ijjé jngoò k'a xi xán ixii. K̄itso-né: “Jè xán jchínga, isaá ndaà.”

6

K'e nga jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la Jesús tsate natín jè nachrjein n̄ikjáya
(Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28)

¹ Jngoò k'a jè nachrjein n̄ikjáya, ja Jesús ñánda t̄it̄je trigo. X̄it̄a xi kota'yàt'aà-la tsate natín-la trigo, tsafèya-ne tsja, íkjoàn kiskine. ² T̄jín i'nga x̄it̄a fariseo xi kitsò:

—¿Mé-ne kò'nè-enò jè kjoā xi mìkiì t̄jí'nde nga kos'ín koma jñà nachrjein n̄ikjáya?

³ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—¿Jñò, a mìtsà jye t̄jjiìn-nò koni s'ín t̄ichja Xojon-la Nainá koni kis'iìn x̄it̄axá ít̄jòn xi ki'mì David kò jñà x̄it̄a-la xi kjihhtako k'e nga kjòhòjò-la? ⁴ Jahas'en ni'ya-la Nainá; kiskoé inchrjín tsjeè-la Nainá; tsakjèn. T̄ikoā kitsjaà-la x̄it̄a-la xi t̄jiko. Mìkiì t̄jí'nde nga jñà kòkjen. Tà jñà nò'miì t̄jí'nde-la nga kòkjen.

⁵ Jesús kitsò-isa-la:

—'An xi Ki'ndí-la X̄it̄a xan-la yijo-na, 'aán otìxoma-la nachrjein n̄ikjáya.

X̄it̄a xi kixit'aà jngoò tsja
(Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6)

⁶ Jngoò k'a k'e nga jè nachrjein n̄ikjáya, Jesús jahas'en ni'ya ingo sinagoga; tsibíts'ia nga tsakóya-la x̄it̄a. Koā yaá t̄jna jngoò x̄it̄a xi kixit'aà tsja kixi. ⁷ Jñà x̄it̄a xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés kò x̄it̄a fariseo nchisíkinda Jesús kó s'iìn, a s̄indaá-ne jè x̄it̄a xi xk'én jè nachrjein n̄ikjáya; mejèn-la nga skoé mé-ne nga koma kohòngui-ne. ⁸ Tanga Jesús jyeé t̄jjiìn-la kó s'ín nchisíkitsjeèn jñà x̄it̄a koi. Kitsò-la jè x̄it̄a xi kixit'aà tsja:

—T̄isítjijn, t̄isijna kixi ya jngoò osen.

X̄it̄a jè tsasítjen, tsasijna kixi. ⁹ Jesús, k'eé kitsò-la ngats'iì x̄it̄a xi ya t̄itsajna:

—Jngoò kjoā skònangui-nò: ¿A t̄jí'nde-né k'e nga jè nachrjein n̄ikjáya nga ndaà s'een, o xi ch'o s'een? ¿A s̄ik'en-ná o xi s̄indaá-ná jngoò x̄it̄a?

¹⁰ Jesús kiskoòtsejèn yije-la kòhotjín x̄it̄a xi ya t̄itsajnandii-la. K'eé kitsò-la jè x̄it̄a xi kixit'aà tsja:

—Tjeèndojoì ndseji.

Xità jè, tsijmeé tsja, nitoón kjondaà-ne. ¹¹ Jñà xità fariseo, 'ño jti komà-la; k'eé tsibíts'ia nga tsajoóya-ne mé xi sikkò Jesús.

*Kó 'mì 'ín-la xita-la Jesús xi kota'yàt'aà-la xi tejò ma-ne
(Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19)*

¹² Tijnà-ne nachrjein koi, Jesús kilmijìn-jno jngoò nindoò nga kiichjat'aà-la Nainá; kisik'a nitjen nga tíchjat'aà-la. ¹³ K'e nga kis'e isén kiichja-la xita xi kota'yàt'aà-la; ikjoàn jaàjìn tejò xita xi tsibíxáya-la. ¹⁴ Jè Simón xi tikoá Pedro tsibít'aà 'ín; Andrés xi 'ndse ma Simón; Jacobo; Juan; Felipe; Bartolomé; ¹⁵ Mateo; Tomás; Jacobo, ti-la Alfeo; Simón xi ya fit'aà-la kjotíxoma ts'e xita Celote; ¹⁶ Judas, ti-la Jacobo; kò Judas Iscariote, jè xi iskan komà kondra-la Jesús.

*K'e nga jè Jesús, kjìn xita kisindaà-ne
(Mateo 4:23-25)*

¹⁷ Jesús itjojen-jno-ne nindoò, tjikò xita xi kota'yàt'aà-la; j'ii jngoò i'nde ñánda isòn choòn; yaá tsibítsajna. Kjìn ma xita-la xi ya nchikóna-la; tikoáá kjìn ma xita xi k'ejí xi inchrobà-ne kóhokji i'nde Judea kò naxandá Jerusalén kò xi inchrobà-ne Tiro kò Sidón, naxandá xi kjiyijòndi ndáchikon. Koi xá j'ii-ne nga kji'nchré-la Jesús, tikoá mejèn-la kondaà-ne ch'in xi tjín-la. ¹⁸ Jñà xita xi inima ch'o-la neí síjti-la, tikoáá kjondaà-ne. ¹⁹ Ngats'ii xita, mejèn-la nga koòt'aà-la tsja yijo-la Jesús nga tseeé nga'ño títbitjojin yijo-la nga mandaà yije-ne xita.

*Kó kitsò Jesús it'aà ts'e xita ima kò xita nchiná
(Mateo 5:1-12)*

²⁰ Jesús kiskoòtsejèn-'a xita xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:
—Mé tà ndaà-anò jñò xi xita ima 'mì-nò, nga tsajòn-nó jñà kjondaà xi tsjá Nainá nga jè tíhotíxoma.

²¹ 'Mé tà ndaà-anò jñò xi ijò-nò i'nde, nga koma iskan, koskii-nò.

'Mé tà ndaà-anò jñò xi chihindáya i'nde, nga koma iskan kijno-nò.

²² 'Mé tà ndaà-anò k'e nga tjín xita xi síjtikeè-nò tà 'an ngatji-na xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; k'e nga síkítsajnat'aaxin-nò, k'e nga chja'on-kò-nò, k'e nga ochrjekàngui-nò koni tsà jngoò xita xi 'ño ts'en. ²³ Tsja t'è-là takòn jè nachrjein koi; títsja-là inima-nò; tseeé kjondaà tjoé-nò ján ngajmii; tikoáá jñà xita jchínga-la xita xi beètoòn-nò, k'oaá tís'ín kijtseètoòn jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

²⁴ 'Tanga ima-xó-nò jñò xi xita nchiná 'mì-nò nga tjín yije-nò xi mochjeén-la yijo-nò [tanga mikii níkítsjeèn kjondaà-la Nainá xi mochjeén-la inima-nò].

²⁵ 'Ima-xó-nò xi skii títsajnaà i'nde; k'e nga koma iskan, kohojò-nò.

'Ima-xó-nò jñò xi bijnò i'nde; k'e nga koma iskan kobaá-nò koá jchihindáya-nò.

²⁶ 'Ima-xó-nò jñò k'e nga ndaà síkítsajna yije-nò xita. Jñà xita jchínga k'oaá tís'ín ndaà kisikítsajna jñà xita xi 'én ndiso kiichjaya.

*Kó s'ín sikoáá xita kondra-ná
(Mateo 5:38-48; 7:12)*

²⁷ 'Tanga jñò xi títsana'ya, k'oaá xán-nò: Títsjacha kondra-nò, ndaà tikoo jè xi jtikeè-nò.

²⁸ Tjjet'aà-la Nainá nga kátasíchikon-t'in jñà xi chja'on-kò-nò, títisibatjiò jè xi ch'o síko-nò.

²⁹ Jè xi síjts'iin-t'aà kjioòn, tikoá tjii-là xi ngobà; jè xi faá'an nachrokisòn-nò, tikoá tjii-là nachro-nò xi ijngoò. ³⁰ Nita yá xita xi síjé-nò tsojmì, tjii-là; tsà yá xi skoé xi tsojmì tsajòn, kì tì kii nìjé-là. ³¹ Koni s'ín mejèn-nò nga sikkò-nò xita, k'oaá tís'ín tiko ngajo-nò.

³² 'Tsà matsjacha jè xi matsjakeè-nò, nimé kjondaà xi s'e-nò, nga k'oaá tís'ín jñà xita ts'en, matsjakeè xikjín. ³³ Tsà tà jñà ndaà sikoò xita xi tikoá ndaà síko-nò, nimé kjondaà xi s'e-nò. Jñà xita ts'en, k'oaá tì síko xikjín. ³⁴ Tsà sikiña-là jè xi yaxkoòn nga koiichjí, tikoáá nimé kjondaà s'e-nò. Tikoáá jñà xita ts'en síkiña-la xikjín nga jyeé tíjin-la nga koiichjí yije

kóhòtjín. ³⁵ Tìtsjacha kondra-nò; ndaà tìkoo; tìkìña-là mé xi síjé-nò, nímé xi chiña-là it'aà ts'e. Tsà kòs'ín s'een, isaá tse kjòndaà s'e-nò. Ìxti-la Nainá xi 'ñó 'nga tíjna komaà k'e nga k'oas'ín s'een koni s'ín Nainá, nga tjin-la kjòhìmatakòn it'aà ts'e xita xi 'nga ikon kò xi ch'o s'ín. ³⁶ Chahìma xinguiò koni s'ín beehìma-nò Nainá xi Na'èn-ná 'mì-là.

Mì kii koma jña sikhindaá jé-la xita xinguiá
(Mateo 7:1-5)

³⁷ 'Kì jé-la xinguiò 'nè kindaa mé-ne nga Nainá tìkoa mìkii sikhinda jé-nò; kii jé binchanè-là xinguiò mé-ne nga Nainá mì jé kinchanè-nò; tìjchàat'aà-là jé-la xinguiò mé-ne nga Nainá tìkoa sikhàat'aà-nò jé-nò. ³⁸ Tjii-là xinguiò; jè Nainá tsjá ngajo-nò; Nainá sikhìba-nò chìba xi ndaà kitseè, xi 'ñó jncha, xi ndaà kisitsajneè kò xi tíxixteèn-tjì nga kìncha chijtsa-nò; jè chìba xi sikhìbaya-là xinguiò, tìjè sikhìbaya ngajo-nò Nainá.

³⁹ Jesús tsibénojmí jngò-la kjoa xi mangàsòn, kitsò-la:

—Jngò xita xi mìkii tsejèn-la, mìkii koma kòkò-la ndiyá jngò xi tìkoa mìkii tsejèn-la. Ingajò, yaá kixoya ngajo ñánda ch'o choòn. ⁴⁰ Jngò xita xi kota'yà mìtsà isa 'nga tíjna koni maestro-la; tanga k'e nga kjoehet'in-la nga ndaà skóta'yà, tìkoaá kongàsòn-né koni jè maestro-la.

⁴¹ '[¿Mé-ne jé-la xinguii nikhinda-ne koa tsiji mìkii nikhindii?]' ¿Mé-ne chitsejèn-la tjé xi kjinangui xkon xinguii, koa jè yá chiso xi kjinangui xkoiin mìkii chitsejèn-la? ⁴² ¿A mì 'ya-jèn yá chiso xi kjinangui xkoiin? ¿Mé-ne kò'mì-la xinguii: “Ndsè, tjii'nde-ná nga kochrjekànguia tjé xi kjinangui xkoiin”? Ngaji xi jò ma isén-lè; ítjòn tinachrjekàngui chiso xi kjinangui xkoiin, mé-ne nga ndaà kotsejèn-lè, ikjoàn tinachrjekàngui tjé xi kjinangui xkon xinguii.

Kòs'ín 'ya-la kòs'ín tjin inima-la jña xita
(Mateo 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ 'Tsjin yá xi ndaà kjoàn kò ch'o kjoàn toò xi ojà-la; tìkoaá tsjin yá xi ch'o kjoàn kò ndaà kjoàn toò xi ojà-la. ⁴⁴ Nga jngò jngò skoya yá, k'oaá s'ín yaxkon-la koni kjoàn toò xi ojà-la. Jè toò ikò, mìtsà yá na'yá ojà-la. Tìkoaá jña toò uva mìtsà na'yá xanchroò ojà-la. ⁴⁵ Koni kjoàn yá, k'oaá tì kjoàn xita; jngò xita xi 'én ndaà chja, koií-né nga kjòndaà tíjìn inima-la; koa jngò xita xi 'én ts'en chja, koií-né nga kjoats'eén tíjìn inima-la; nga k'oaá tsò 'én xi nokjoá koni tsò kjòhìtsjeèn xi tíjìn inima-ná.

Chró ni'ya xi jò ma-ne
(Mateo 7:24-27)

⁴⁶ ¿Mé-ne kòs'ín 'mì-ná nga bixón: “Na'èn, Na'èn”, koa mìkii nìkitasòn koni xan-nò? ⁴⁷ K'oaá xan-nò yá xi mangàsòn jè xita xi 'an fit'aà-na, xi 'nchré 'én-na, tìkoa sikitason. ⁴⁸ Jè mangàsòn jngò xita xi bíndaà ni'ya-la; 'ñó nanga ò'nguii; bíjna tàts'en chrjó ni'ya ya isòn naxi. K'e nga 'ba jtsí xkón, f'ii xajngá nandá, kaat'aà'ñó-la ni'ya; nímé xi síkò nga ya tíjindaàsòn naxi. ⁴⁹ Tanga jè xi 'nchré 'én-na koa mìkii sikitason, k'oaá ngayala koni jngò xita xi bíndaàsòn ni'ya-la ñánda tà nangui; mìkii ndaà bíndaà tàts'en chrjó; f'ii xajngá nandá, kaat'aà'ñó-la ni'ya; yaá bixòña ni'ya jè; jngò k'a bixòjen.

7

Kii komà nga kjòndaà-ne chì'nda-la xi xita skò-la soldado
(Mateo 8:5-13)

¹ Jesús, k'e nga jye tsakóya-la xita naxandá xi nchi'nchré 'én-la, kii, jahas'en-jìin naxandá Capernaum. ² Ya tíjna jngò soldado ítjòn. Jè chì'nda-la, 'ñó xk'én. Kjomeè biyaà. Tanga 'ñó tjòkèè. ³ K'e nga kii'nchré xita jè it'aà ts'e Jesús, kisikasén xita jchínga xi ts'e xita judío nga kii kítsi'ba-la Jesús mé-ne nga kàtjanchrobá, kàtasíxkii-la jè chì'nda-la xi xk'én. ⁴ Jña xita jchínga, k'e nga ijchòkon Jesús 'ñó tsibítsi'ba-la, kitsò-la:

—Ok'in-la nga sichjât'aà-la xita ítjòn jè. ⁵ Tsjakeè naxandá xi chja-ne Judea, koa jè tsibíndaà jngoò-ná ni'ya jngo sinagoga i naxandá-ná.

⁶ Jesús kiiko jña xita jchínga koi, tanga k'e nga jye kjomeè bijchó chrañàt'aà-la ni'ya, jè xita ítjòn-la soldado kisikasén i'nga amigo-la nga kitsò-la Jesús:

—Na'èn, kì yijo-lè nìjti-la. 'An, mìkiì ok'in-na nga ngaji k'oín sobi ni'ya-na. ⁷ Tikoáá mìkiì ok'in-na nga 'an kòfikon sobà-lè. Tanga tjiì okixi nga kàtandaà-ne chi'nda-na. ⁸ 'An, tíjìn-na nga tíjìn-lè kjotíxoma. Tikoáá 'an, tíjìn-na xita ítjòn xi otíxoma-na, tikoáá tíjìn-na soldado xi 'an otíxoma-la, k'e nga xan jngoò-la: “T'in”, fi-né; xan-la xi jngoò: “Nchroboi”, nchrobá-né; koa k'e nga xan-la jè xi chi'nda-na: “K'oa t'jin”, síkitasòn-na.

⁹ K'e nga kiì'nchré Jesús jña 'én koi, tà kjòxkón-la. K'ée kiskoòtsejèn-'a jña xita xi tjingui-la; kitsò-la:

—K'oaá xan-nò, ya Israel, ni saà jngoò xita sakó-na xi kos'in ndaà mokjeiín-la koni jè xita jè.

¹⁰ Jña xita xi kiikjaá Jesús, k'e nga j'ii-ne, jè chi'nda xi xk'én, jyeé kjòndaà-ne.

Kós'in komà k'e nga jè Jesús kisikjaáya-la ki'ndí-la chjoón ka'àn

¹¹ Nga komà iskan Jesús kiì jngoò naxandá xi 'mì Naín. Tjikò xita xi kota'yàt'aà-la, tikoáá kjìn xita xi tà xita naxandá tjingui-la. ¹² K'e nga jye ijchò chrañà ijto xotjoa naxandá, kjìn ma xita naxandá xi kjihijtao chjoón ka'àn nga nchifi kíhijìn jngoò mik'en xi ti ta jngoò-la jè chjoón ka'àn. ¹³ Na'èn-ná Jesucristo, k'e nga kijtseèxkon, kjòhimakeè; kitsò-la chjoón ka'àn:

—Kì chihindáya-jèn.

¹⁴ Kiì kasit'aà chrañà-la jè kaxa mik'en, tsohósòn-la tsja; jña xita xi yangui mik'en chinchako. Kitsò Jesús:

—Ngaji ti, k'oaá xán-lè: ¡Tisítjin!

¹⁵ Jè mik'en nitoón tsibìjna kixi; ikjoàn kiichja. Jesús, k'ée kisìngatsja nea-la. ¹⁶ Ngats'ii xita xi tjiko, tà kitsakjòn-né; k'ée jeya kisikíjna Nainá kitsò:

—Jngoò xita tíjnakò-ná xi 'ñó ndaà chja ngajo-la Nainá.

Tikoáá tíjìn xi kitsò:

—Nainá j'ii kasiko naxandá-la.

¹⁷ Jña 'én koi, kina'yà-la kòhokji nangui Judea, ngats'ii i'nde nga jngoò itjandi nangui Judea.

Xita xi kota'yàt'aà-la Juan xi kis'iin bautizar xita

(Mateo 11:2-19)

¹⁸ Juan xi kis'iin bautizar xita kiì'nchré yije kjoa xi tís'in Jesús; jña xita xi kota'yàt'aà-la tsibénojmi-la. K'ée kiichja jò-la xi xita ts'e. ¹⁹ Kisikasén ñánda tíjna Jesús nga skonangui-la, ¿a jè-né xi Cristo xi tíjìnè-la nga kjoí a xi kj'eíí chíña-lá? ²⁰ Jña xita-la Juan, k'e nga ijchòkon Jesús, kitsò-la:

—Jè Juan kàsikasén-najen xi it'aà tsiji nga chjinangui-lèjen, ¿a jì-né xi Cristo xi tíjìnè-lè nga kjoí a xi kj'eíí chíña-lajen?

²¹ Tjje-ne hora, Jesús, kjìn xita kisìndaà-ne xi xk'én, xi kjo'in nchisíkjeiín, xi inima ch'o-la neíí tíjìn inima-la; tikoáá kjìn xita xi mìkiì tsejèn-la kjòndaà-ne. ²² Jesús kitsò-la jña xita xi ijchòkon:

—Tanguió tènojmi-là Juan jña kjoa xi kà'yaà kò xi kàna'yà. Jña xita xi mìkiì tsejèn-la, jyeé tsejèn-la; jña xi tsá'yá kjoàn, jyeé ma fi-ne; jña xi tíbindojno chrjoa yijo-la, tímatsjeèjnoó-ne yijo-la; jña xita xi jtayaà, jyeé 'nchré-ne; kò xita xi jye k'en, nchifaáyaá-la; koa jña xita ima, jye tís'enojmi-la 'én ndaà-la Nainá. ²³ ¡Mé tà ndaà-la jè xita xi ngui jngoò k'a ndaà mokjeiín-la it'aà ts'an nga nìmé xi osijna-ikòn-la!

²⁴ K'e nga jye kiì-ne xita xi kisikasén Juan, tsibíts'ia Jesús nga tsohóko xita xi it'aà ts'e Juan, kitsò-la:

—¿Mé xi tsanguì chítsejèn-là ya ì'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn? ¿A jè tsanguì chítsejèn-là jngoò yá inaxo xi síjtiya-la tjo? ²⁵ ¿Mé-né xi tsanguì chítsejèn-là? ¿A jngoò xita xi 'ñó ndaà kji nikje-la? Jñò, jyeé 'yaà, jña xi ndaà kjoàn nikje xi ókjá, xi tikoá 'ñó ndaà kjoàn tsojmì xi tjín-la, yaá títsaya ni'ya-la xitaxá ítjòn. ²⁶ Tanga, ¿mé xi tsanguì chítsejèn-là? ¿A jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá? Okixi-né, k'oaá xan-nò, Juan, isaá 'ñó ndaà koni jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá. ²⁷ It'aà ts'e Juan, yaá tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

'An, sikasén ítjòn-lè xita-na xi kjiko 'én;
jè xi koindaaya ítjòn-lè ndiyá-lè.

²⁸ K'oaá xán-nò, ngats'ìi xita xi tjín ì'isò'nde, nijngoò xita xi mangásòn koni jè Juan xi kis'iìn bautizar xita, tanga ya ijùin naxandá ñánda otíxoma Nainá, jè xita xi fehet'aà-ne, isaá jeya tíjna mì k'oaá-ne koni Juan.

²⁹ K'e nga kii'nchré jña xita naxandá ko jña xita-la xitaxá Roma xi síkíchjítjì tsojmì, kjòjngoò-ikon nga ndaà tjín jè ndiyá kixi-la Nainá, nga jye komà bautizar it'aà ts'e Juan.

³⁰ Tanga jña xita fariseo ko xita chjine xojon ts'e kjotíxoma-la Nainá, mìkii komà bautizar it'aà ts'e Juan. Tsachrejengui-né kjondaà xi tjíndaà-la Nainá nga tsjá-la xita koi.

³¹ Jesús kitsò:

—¿Yá xi siingásòn-koaa jña xita xi tjín nachrjein ì'ndeì? ¿Kó kjoàn xi kongásòn-ko?

³² Jña kongásòn-kjoò jña ixti xi bitsajna nditsin nga síská, chja-la xikjín, tsò-la: “Kànikjaneé-nòjen xobí tanga jñò mìkii kàchà; kàjndaá-nòjen sò xi ba tsò tanga mìkii kàchihindáya.” ³³ J'ìi Juan xi kis'iìn bautizar xita xi mìtsà inchrajín tsakjèn, tikoá mìtsà xán kits'ìi koá jñò bixón-nò: “Iníma ch'o-la neíi tjín-la.” ³⁴ Ikjoàn j'iaa xi Kí'ndí-la Xita xan-la yijo-na; ma-na kjeen, tikoá ma-na 'biaa; jñò, k'oaá s'ín bixón ì'ndeì: “Xita chrjá'a-né, xita ch'ì-né, amigo-la-né jña xita-la xitaxá Roma xi síkíchjítjì tsojmì ko jña xi xita jé.” ³⁵ Tanga jè kjoachjine-la Nainá, 'yaá-la nga kixi tjín k'e nga jye bitasòn.

Kó tsò 'én xi kiichja Jesús k'e nga jngoò chjoón xi tse jé tjín-la tsaníjno ndsoko

³⁶ Jngoò xita fariseo kiichja-la Jesús nga mejèn-la kokjen-ko. K'e nga jahas'en ni'ya-la jè xita fariseo, tsibijnat'aà ímixa. ³⁷ Ya naxandá jè, tíjna jngoò chjoón xi tse jé tjín-la. K'e nga kii'nchré nga ya tíjnat'aà ímixa Jesús, ya ni'ya-la jè xita fariseo, ijchòko jngoò chitsín xi tjíya-la xkii xi ndaà jne. ³⁸ Yaá tsasijnat'aà ijton ndsoko Jesús nga tikjindáya. Ikjoàn tsaníjno ndsoko Jesús ko ndáxkon. K'ée kisixijno-ne ko tsja sko. Kjìn k'a kiskine'a ndsoko. Ikjoàn kisikaàjno xkii xi ndaà jne. ³⁹ Jè xita fariseo xi kiichja-la Jesús, k'e nga kijtseè kjoa koi, kitsò ijùin iníma-la: “¿Mé-ne nga mìkii beèxkon-ne yá chjoón-ne xi otísíko? Tsà kixi kjoa nga jè xita xi chja ngajo-la Nainá, skoexkon-né nga chjoón xi jé tjín-la.” ⁴⁰ K'ée kiichja Jesús, kitsò-la:

—Simón, jngoò kjoa koxán-lè.

Simón kitsò:

—Maestro, kot'in-ná.

⁴¹ Jesús kitsò:

—Jò xita títsajna xi ton tjen-la ts'e xita xi síkíña ton; jngoò xi 'òn sindo tjen-la; jè xi ijngoò icháte tjen-la. ⁴² Ingajò xita koi, tsjín-la ton xi kojichjì ngajo-ne. Jè nei-la ton kisijchàat'aà-la ingajò. Kot'in-ná, ¿ñá-laá ingajò xita koi xi isa 'ñó matsjakeè jè nei-la ton?

⁴³ Kiichja Simón kitsò:

—'An, k'oaá s'ín síkítsejèn, jè-la xi isa tse ton kitjen-la.

Jesús kitsò:

—Ndaà kichoòsòn-la.

⁴⁴ Jesús kiskoòtsejèn-jno jè chjoón, kitsò-la Simón:

—Chítsejèn-la chjoón jè. 'An, k'e nga kófahas'eèn ni'ya-lè [mìkii kànikitasòin koni s'ín tjín kjotíxoma tsaján]; mìkii kò'biù-ná nandá xi mochjeén-la ndsokoaà nga saníjno; tanga chjoón jè, ndáxkoón kòhoníjno-ne ndsokoaà koá tsja skoó kàsíxijno-ne. ⁴⁵ K'e

nga kànìhixat'aà-ná mìkiì kichine'a-ná tanga chjoón jè, kóni kòfahas'eèn ni'ya-lè tíkine'a ndsokoaà.

⁴⁶ Ngaji, mìkiì kànáhiñoi asitì skoaà, tanga chjoón jè, kòfàhiñno ndsokoaà xkiì xi ndaà jne. ⁴⁷ Koií k'oas'ín xan-lè: Chjoón jè, jyeé kàchàat'aà yije-là ngats'ii jé-là koi kjoa-là nga 'ñó matsjakeè-na, tanga jè xita xi chiba kàchàat'aà-là jé-là, isaá chiba matsjakeè-na.

⁴⁸ K'eé kitsò-là Jesús jè chjoón:

—Jé-lè jyeé kàchàat'aà-lè.

⁴⁹ Jñà xita xi taña títsajnat'aà ímíxa kitsò-là xíkjin:

—¿Yá xita-né jè nga tikoá ma-là síchàat'aà-ná jé-ná?

⁵⁰ Jesús kitsò ìjngòò k'a-là jè chjoón:

—Koi-né nga mokjeiin-lè it'aà ts'an nga bitjotji-ne jé-lè; t'in-là ndaà-ne.

8

Íchjín xi kisìchját'aà-la Jesús

¹ K'e nga komá iskan, Jesús, kjin naxandá tsajmeè, kò rancho, nga kiìchjaya kò kisika'bí 'én ndaà-là Nainá kóni s'ín otíxoma Nainá. Tjiko xita-là xi tejò ma-ne. ² Tikoáá tjiko i'nga íchjín xi jye kjòndaà-ne ch'in neij-là kò xi kj'eíí ch'in. Yaá tjiko María jè xi Magdalena 'mì, xi itòò iníma ch'o-là neij itjojìn yijo-là; ³ tjiko Juana, chjoón-là Chuza xi síkinda tsojmì-là xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes; tikoáá tjiko xi 'mì Susana koá kjin-isa íchjín tjiko xi síchját'aà-là mé tsojmì xi tjín-là.

Kjoa xi mangásòn ts'e xita xi bitje xojmá

(Mateo 13:1-9; Marcos 4:1-9)

⁴ K'e nga jye kòkjìn xita xi xki xi ján naxandá j'ii-ne, Jesús, tsibénojmi-là kjoa xi mangásòn. Kitsò-là:

⁵ —Jngòò xita xi kiì kíjndi xojmá. K'e nga tsibíts'ia nga kiskíjndi xojmá, chixò chiba ya iya ndiyá. Koá chinchanè xita koá jñà nise tsakjèn. ⁶ Nguì k'oá tjín chixòsòn ya ñánda naxi choòn, tanga k'e nga isò xojmá, nitoón kixi nga mìkiì 'nchì'nde nangui. ⁷ Nguì k'oá tjín chixò ya ijìn na'yá; yaá taña isòkjoò; k'e nga kjò'nga na'yá, kisik'en-ngui xka-là xojmá.

⁸ Nguì k'oá tjín chixò ñánda nangui ndaà; isò, kjò'nga, koá tsajà-là toò; kitsjaà jngòò sindo nga jngòò ìjngòò.

Jesús k'e nga jye tsibénojmi kjoa koi, 'ñó kiìchja, kitsò:

—¿Ndaà tiná'yaà kóni xan-nò!

Mé-ne kjoa xi mangásòn kisìkjeén-ne Jesús

(Mateo 13:10-17; Marcos 4:10-12)

⁹ Jñà xita xi kota'yàt'aà-là Jesús kiskònangui-là kó tsòya-ne jè kjoa xi mangásòn xi tsibénojmi-là xita. ¹⁰ Jesús kitsò:

—Jñò, Nainá jye kitsjaà-nò nga jchaa kjoa'ma-là xi bénojmiya kó s'ín otíxoma Nainá; tanga jñà xita xi kj'eíí, tà kjoa xi mangásòn s'enojmi-là, mé-ne nga mìkiì skoe-ne xi kjoa kixi nas'ín skótsejèn, mìkiì kochiya-là nas'ín nchì'nchré.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn ts'e xita xi bitje xojmá

(Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20)

¹¹ Jè kjoa xi mangásòn ts'e xojmá, kiì tsòyaá-ne: Jñà xojmá, jè 'én-là Nainá. ¹² Jñà xojmá xi chixò iya ndiyá, jñà ngaya-là xita xi 'nchré 'én-là Nainá, ikjoàn f'ii xita neij, faáxìn jè 'én ijìn iníma-là mé-ne nga mìkiì kòkjeiin-là koá mìkiì kitjojìn kjo'in iníma-là. ¹³ Jñà xojmá xi chixòsòn naxi, jñà ngaya-là xita xi 'nchré 'én-là Nainá, k'e nga tàts'en-là kjoa tsjaá ma-là nga mokjeiin-là, tanga tsjin-là i'ma; tà chibaá nachrjein mokjeiin-là; k'e nga mé kjoa xi sakó-là, nitoón síkijna-ne. ¹⁴ Jñà xojmá xi chixò ijìn na'yá, jñà ngaya-là xita xi 'nchré 'én-là Nainá; k'e nga jye tjímaya ndiyá-là Nainá, bíts'ia nga síkájno-là yijo-là, ótsji xi kjoa nchiná kò xi kjoa kjòtsja. Jñà kjoa koi xi tjín isò'nde bíchjoà-ikòn-là nga mìkiì makixi nga

oja-la toò. ¹⁵ Jñà xojmá xi chixò ñánda nangui ndaà, jñà ngayala xita xi ndaà tjin ko xi kixi tjin inima-la; 'nchré 'én-la Nainá tikoá bíjìn-ikon 'én xi 'nchré; ndaà bincha kixi skanda k'e nga ndaà makjìn-ya jñà 'én.

*Kjoa xi mangásòn ts'e ni'ín xi síhiseèn
(Marcos 4:21-25)*

¹⁶ 'Tsjìn xita xi oká ni'ín, ikjoàn bíjtsa'ma, o xi ya síkijnangui naxan; jngoò ni'ín xi tì, sijna 'nga-né; yaá sijnaya candelero mé-ne nga kohiseèn-la jñà xita xi kjoahas'en ni'ya. ¹⁷ Nímé kjoa tjin xi tji'ma i'ndeji xi mikii kotsejèn nga koma iskan; tikoáá tsjin kjoa xi tji'ma i'ndeji xi mikii jcha-la. Ngats'iì kjoa skoexkon yije xita.

¹⁸ 'T'een kindá kjohítsjeèn-nò k'e nga kiná'ya 'én-la Nainá. Ndaà tjiná'yaà. Nga jè xi tjin-la kjohítsjeèn k'oií isa-la; tanga jè xi tsjin-la, skanda tjá'aán-la mé xi k'oas'ín síkítsjeèn nga tjin-la.

*Nea-la Jesús ko 'ndse
(Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35)*

¹⁹ Nea-la ko 'ndse kiikon ñánda tjna Jesús. Tanga mikii komà ijchò skanda ñánda tjna nga 'ño kjìn ma-ne xita xi títsajna. ²⁰ Jesús kis'enojmí-la, kitsò-la:

—Nea-lè ko jñà 'ndsì, ján ndítsiaán títsajna, mejèn xó-la nga skótsejèn-lè.

²¹ Kiichja Jesús, kitsò:

—Xi nea-na ko xi 'ndsè xan-la, jñà-né xi 'nchré 'én-la Nainá, tikoá síkitasòn.

*K'e nga jè Jesús kisikijnajyò tjoxkón
(Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41)*

²² Jngoò naxrjein, Jesús ko xita xi kota'yat'aà-la jahas'en jngoò chitso, kitsò Jesús:

—Tíkjaán, kitjájtoáá ján xijngoaà ndáchikon.

Ikjoàn kiì. ²³ Tanga k'e nga kiisondá chitso, Jesús tsohojnafè-né. Ikjoàn kjòts'ia nga j'ii tjoxkón ya ijìn ndáchikon. Jyeé tífahas'en nandá chitso; xkón tjin tsà ya skajìn-nda. ²⁴ Jñà xita-la k'eé kiikon nga kisikjaá-la Jesús; kitsò-la:

—¡Maestro! ¡Maestro! ¡Chitso, jye tíkaànguindá! Jyeé-la kiyá.

Jaá-la Jesús; ikjoàn tsohótiko tjoxkón ko ndáchikon, nitoón kisijyò-ne, kjòndaàya-ne.

²⁵ Jesús kitsò:

—¿Mé-ne mikii mokjeiín-nò it'aà ts'e Nainá?

Jñà xita-la tà kitsakjòn-né. Tà kjòxkón-la. Kitsò-la xíkjin:

—¿Yá xita-ne jè nga chja-la tjo ko nandá koá síkitasòn-la?

*Xita Gadara xi kjìn inima ch'o-la neí tjin inima-la
(Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20)*

²⁶ Ikjoàn ijchò ya nangui-la xita Gadareno xi kijna xijngoaà ndáchikon ts'e Galilea.

²⁷ K'e nga itjojen chitso, Jesús, ijchò kasit'aà jngoò-la xita x'in xi ya i'nde-la naxandá Gadara. 'Ñó kjòtseé tjin yijo-la inima ch'o-la neí; mìtsà nikje ókjá, koá mì ni'ya tjin-la; yaá xó bijnaya ngajo-la mik'en. ²⁸ Xita jè, k'e nga kijtseé Jesús, 'ño kiskindàyat'aà-la koa tsasèn-xkó'nchit'aà-la; ikjoàn 'ño kiichja, kitsò:

—Jesús, ngaji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè xi 'ño 'nga tjna, ¿mé xi mejèn-lè ko 'an? ¡Bìtsi'bà-lè, kì yatoòn-ná!

²⁹ Koií okitsò-ne, nga jè Jesús, jyeé kos'ín tsatíxoma-la jè inima ch'o-la neí nga kàtitjojin yijo-la xita jè. Jyeé kjòtseé kos'ín tjin yijo-la nga biyaàxín; nas'ín na'ño kicha cadena sit'aà'ño ndsoko ko tsja, chikjoáá-la nga otejtso, ikjoàn fiko jè inima ch'o-la neí ya nangui kixi ñánda tsjin xita. ³⁰ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Kó 'mì-lè?

Xita jè kitsò:

—Legión 'mì-na.

Koií kò'mì-ne nga 'ńó k̀jìn inìma ch'o-là neíí tíjìn yijo-là. ³¹ J̀nà inìma ch'o-là neíí tsibítsi'ba-là Jesús nga mì yaá s̀ìkatsjoya ǹitjan-là neíí ñánda tíjìn k̀jò'in. ³² Yà ìt'aà nindoò, 'ńó k̀jìn ma ch̀ingà xi nchikjèn-jno j̀jìn ij̀nà. J̀nà inìma ch'o-là neíí, tsibítsi'ba-là Jesús nga tsjá'nde-là nga yà k̀joahas'en-jìn yijo-là ch̀ingà. Jesús, kitsjaà'nde-là. ³³ J̀nà inìma ch'o-là neíí, nga jye itjòjìn yijo-là x̀itá jè, ikjòàn jahas'en-jìn yijo-là j̀nà ch̀ingà. Ikjòàn j̀nà ch̀ingà tsatíkájèn-jno yà naxi skanda j̀jìn nandá; yaá k'en-jìn nandá ngats'ì j̀nà ch̀ingà.

³⁴ J̀nà x̀itá xi nchikondà ch̀ingà, k'e nga kijtseè kjoa xi komà, tsangachikon nga kisikí'nchré naxandá kóhokji ñánda rancho. ³⁵ J̀nà x̀itá naxandá, k'e nga kii'nchré, itjò katsejèn j̀nà kjoa xi komà. Kii ñánda tíjna Jesús. Tikoá yà tíjnat'aà ndsoko Jesús jè x̀itá xi jye itjòjìn-ne yijo-là j̀nà inìma ch'o-là neíí. Jyee íkjá-ne nikje-là, tikoáá jyee ndaà tíjìn-ne kjòhítsjeèn-là. J̀nà x̀itá k'e nga kijtseèkxon, tà kitsakjòn-là. ³⁶ J̀nà x̀itá xi kijtseè kjoa koi, tsibénojímí-là xikjín kó s'ín komà nga kjòndaà-ne jè x̀itá xi inìma ch'o-là neíí kisijìn yijo-là. ³⁷ Ngats'ì x̀itá xi títsajna yà nangui-là x̀itá Gadareno, kóhokji jngoò itjandì, tsibítsi'ba-là Jesús nga kàtjì-ne, koií kjoa-là nga 'ńó kitsakjòn x̀itá koi. Jesús jahas'en-ne chitso, ikjòàn kii-ne. ³⁸ Jè x̀itá xi jye itjòkàjìn-ne yijo-là inìma ch'o-là neíí tsibítsi'ba-là Jesús nga mejèn-là nga yà kojmeiiko; tanga jè Jesús kitsjaà-là okixi nga kàtjìna; kitsò-là:

³⁹ —T'in-ne ni'ya-lè, tènójímí yije-là x̀itá nga 'ńó tse kjoa kàsiko-lè Nainá.

X̀itá jè, kii-ne; ikjòàn tsibítsi'ia nga tsibénojímí, kisihingasòn 'én kóhokji naxandá jè nga 'ńó tse kjoa kisiko Jesús xi ìt'aà ts'e.

*Tsòti-là Jairo kò chjoón xi kitsobà ìtjòn nikje-là Jesús
(Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43)*

⁴⁰ K'e nga jye j'ì jngoò k'a-ne Jesús ján xijngoaà ndáchikon, kjòtsjaá-là j̀nà x̀itá xi k̀jìn ma-ne, koií kjoa-là nga ngats'ì, nchikoña-là. ⁴¹ J'ìikon jngoò x̀itá sko-là xi ts'e ni'ya ingo sinagoga xi 'mì Jairo; tsasèn-xkó'nchit'aà ndsoko Jesús, tsibítsi'ba-là nga mejèn-là kjiko ni'ya-là. ⁴² Koií xá j'ìkjaá-ne nga jye tíbiyaà ndí tsòti-là xi tajngoò ma-ne xi tejò nó tíjìn-là.

Jesús, k'e nga tífi, j̀nà x̀itá nga k̀jìn ma-ne, ch̀iba-là tsohó'nchò'ńó-né. ⁴³ Yà tsóhojìn jngoò chjoón xi jye kjò tejò nó tíjìn-là ch'in jní. Jye kjò tse ton kò tsojmì xi tíjìn-là kisikjeheya xi kjoa ts'e chjìnexkii; mìkii mandaà-ne nita yá xi síxkii-là. ⁴⁴ Chjoón jè, kii kasit'aà chraña-là Jesús yà ijton íts'in nga kitsobà'ńó ìtjòn nikje-là, koá jè jní xi tíxixteèn-là, nitoón kisijyò-ne. ⁴⁵ K'ée kiskònangui Jesús, kitsò:

—¿Yá-né xi kàtsobà-na?

Ngats'ì x̀itá kitsò:

—Mìtsà yá-jèn.

K'ée kitsò Pedro kò x̀itá xi i'nga:

—Maestro, j̀nà x̀itá nga k̀jìn ma-ne fàhitjèn-lè koá ó'nchò'ńó-lè, ngaji si-né: “¿Yá-né xi kàtsobà-na?”

⁴⁶ Jesús kitsò jngoò k'a:

—Tjín xi kàtsobà-na; kàbeéyaá-na nga kòbitjòjìn nga'ńó yijo-na.

⁴⁷ Jè chjoón, k'e nga kijtseè nga mìkii koma kójna'ma nga ki'yat'in-là, ch̀iba-là tíhotsé yijo-là nga tsasèn-xkó'nchit'aà-là Jesús. Tsibénojímí-là nga nguixkòn ngats'ì x̀itá naxandá mé kjoa-ne nga nikje-là Jesús kitsobà-ne, koá kó s'ín nga nìton kjòndaà-ne ch'in-là.

⁴⁸ Jesús kitsò-là:

—Ndi neaa, koi-né nga mokjeiín-lè ìt'aà ts'an nga kòmandaà-ne. T'in-là ndaà-ne.

⁴⁹ Tákó tìk'ée tíchja-isa Jesús nga j'ì jngoò x̀itá xi ts'e x̀itá ìtjòn xi inchrobà-ne ni'ya-là nga kitsò:

—Ndi tsòti-lè jyee k'en; kì tì kii nìti-là Maestro.

⁵⁰ K'e nga kii'nchré Jesús kitsò-là:

—Kì tsakjòòn-jèn; tà jè-né nga kàtakjeiín-lè, jè ndí tsòti-lè kòndaà-ne.

⁵¹ K'e nga jahas'en ni'ya, Jesús, mìkì kitsjaà'nde-la xita xi k'jeí nga jahas'en-ko, tà jè Pedro, Jacobo, Juan, ko na'èn-la ko nea-la ndí tsòti. ⁵² Ngats'ìi xita xi títsajna, nchikjindáya-né koa nchisíkájno-né xi it'aà ts'e ndí tsòti. Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Kì chihindáya-jèn; mìtsà kòbiyaà ndí tsòti, tà kjinafè-né.

⁵³ Jñà xita xi títsajna tà tsijnòkeè Jesús nga tíjìn-la nga jyeé k'en. ⁵⁴ Tanga Jesús kiskoé tsja ndí tsòti; 'ñó kùchja-la kitsò-la:

—Tsòti, itisítjìn!

⁵⁵ J'ì jngoò k'a-ne inima-la; ikjoàn nitoón tsasítjen; Jesús kitsjaà okixi nga tsjá-la xi skine. ⁵⁶ Jñà xita jchinga-la, tà kjòxkón-la; tanga jè Jesús kitsò-la:

—Kì yá xita xi bènojmí-la jè kjoa xi kòma.

9

K'e nga jè Jesús kitsjaà-la xá xita-la xi tejò ma-ne

(Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13)

¹ Jesús kùchja-la xita-la xi tejò ma-ne xi jè tsibíxáya-la; kitsjaà-la nga'ñó ko kjotíxoma nga kochrjeiìn yije inima ch'o-la neií xi tíjìn yijo-la xita; tikoá koma-la siindaà-ne xita xi ch'in xk'én tjín-la. ² Kisikasén nga kichjaya kó s'ín otíxoma Nainá, tikoá siindaà-ne xita xi ch'in tjín-la. ³ Kitsò-la:

—Nimé xi ch'aà xi ts'e ndiyá; kì yá garrote ch'aà; kì na'yaá ch'aà; kì inchrajín ch'aà; kì toón ch'aà; tikoá kì jò nachro ch'aà. ⁴ Nita ñánda ni'ya nga kijchoò, yaá títsajna, skanda k'e kitjoo-nò. ⁵ Tsà jngoò naxandá ñánda kijchoò, tsà mìkìi skoétjò-nò, titjójñò, titsajneè chijo-la ndsokò nga kateè kjoa koi koni jngoò seña, nga jñò, mì tì kù sis'in-là; kjo'íin s'e-la nga mìkìi mokjeiín-la.

⁶ Itjo xita koi, xki xi ján naxandá kù; kisika'bí 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo; tikoáá kisindaà-ne xita xi ch'in tjín-la nga kijjndá naxandá.

K'e nga k'en Juan xi kis'ìn bautizar xita

(Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29)

⁷ Jè xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes, k'e nga kù'nchré ngats'ìi kjoa xi tís'ín Jesús, mìkìi beè kó s'ín siikítsjeèn, nga tjín i'nga xita xi tsò: “Juan, jyeé jaáya-la.” ⁸ Xita xi i'nga tsò: “Jè Elías xi tsatsejèn jngoò k'a-ne.” Tikoáá xita xi k'jeí tsò: “Jaáya jngoò-la xita jchinga xi kùchja ngajo-la Nainá.” ⁹ Kitsò Herodes:

—An sobà tsibixá-la xita xi kisik'en Juan nga tsatesin. ¿Yá xita-ne jè xi kos'ín tís'ín kjoa xi 'nchrè?

K'oaá ma-ne nga mejèn-la skoexkon Jesús.

K'e nga 'òn jmiì xita kisikjèn Jesús

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Juan 6:1-14)

¹⁰ K'e nga j'ì jngoò k'a-ne jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús, tsibénojmí ngats'ìi kjoa xi kis'ìn. Jesús, k'ee kùko jngoò i'nde ts'e naxandá Betsaida ñánda tsjìn xita. ¹¹ Jñà xita, k'e nga kù'nchré nga jye kù Jesús, kiitjingui-la; k'e nga ijchòtjingui-la, Jesús, kisis'in-la, tsohóko, tsibénojmí-la kó s'ín otíxoma Nainá, tikoá kisindaà-ne xita xi mochjeén-la nga kondaà-ne.

¹² K'e nga jye tímahixòn, jñà xita-la xi tejò ma-ne, ijchò kinchat'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Kot'in-la ngats'ìi xita kàtji-ne mé-ne nga kàtasíkájya ya naxandá chrañàt'aà ko rancho ñánda sakò-la xi skine. I j'nde ñánda titsajnaá, it'aà xìn-né, nimé tjín.

¹³ Jesús kitsò-la:

—Tji-là jñò xi kòkjen xita koi.

Jñà xita-la kitsò:

—Nimé tjín-najen, tà 'òn ma inchrajín-najen koa jò ma tin, tà jè-la tsà konguí kin-daà-lajen xi kòkjen ngats'ìi xita koi.

¹⁴ Maá-la tsà 'òn jmiì xi nguì xita x'in.

Jesús kitsò-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la:

—T̄ikítsajna-tiòn, icháte icháte t̄ikítsajna-nò.

¹⁵ K'oaá s'ín kisikítsajna kóhotjín. ¹⁶ Jesús, kiskoé j̄nà inchrájin xi 'òn ma-ne k̄o j̄nà t̄in xi jò ma-ne; ikjoàn kiskoòtsejèn ngajmii; kitsjaà-la kjondaà Nainá; ikjoàn kisìxkoaya inchrájin, k'eé kitsjaà-la j̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-la nga kisika'bí-la j̄nà x̄ita xi kjìn ma-ne. ¹⁷ Tsakjèn yije kóhotjín x̄ita, kó nga kjòski; k'eé tsibíxkó-ne j̄nà xi tsiningui-ne; nguì tejò nisijá komà.

Kós'ín kùichja Pedro nga jè Jesús xi Cristo

(Mateo 16:13-19; Marcos 8:27-29)

¹⁸ Jngoò k'a k'e nga t̄ijnat'aàxìn Jesús nga tíchjat'aà-la Nainá, ya títsajnak̄o x̄ita xi kota'yàt'aà-la. Jesús kiskònangui, kitsò-la:

—¿Kó tsò x̄ita, yá-ná 'an?

¹⁹ J̄nà x̄ita-la kitsò:

—Tjín xi tsò: jè Juan xi kis'iìn bautizar x̄ita, t̄ikoaá tjín xi tsò: jè Elías, koa tjín i'nga xi tsò: jaáyaá-la jngoò-la x̄ita xi chinchima kjòtseé xi kùichja ngajo-la Nainá.

²⁰ Jesús kiskònangui-la kitsò-la:

—J̄nò, kó bixón. ¿Yá-ná 'an?

K'eé kùichja Pedro, kitsò:

—Ji-né xi Cristo xi xó kisikasén-lè Nainá.

K'oaá s'ín tsibénojmí Jesús kjoabiyaà-la

(Mateo 16:20-28; Marcos 8:30-9:1)

²¹ Tanga Jesús 'nó tsibít'in-la nga mì yá x̄ita xi keènojmí-la kjoa koi. ²² Kitsò-la:

—'An xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, tseé kjo'in siikjiaán; kochrje-nguui-na j̄nà x̄ita jchínga, k̄o x̄ita sko-la no'mii k̄o x̄ita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Siik'eén-na tanga k'e nga kijchò jàn nàchrjein kjoaáya-na.

²³ Xi komà iskan kitsò-la kóhotjín:

—Tsà yá xi mejèn-la nga x̄ita ts'an koma, kàtatsjeiìn-takòn mé xi mejèn-la yijo-la; koni jngoò x̄ita xi 'yajen krò-la, nàchrjein inchiòn kàtijnandaà nga siikjeiìn kjo'in xi kjoa ts'an; ndaà kàtjít'aà-na. ²⁴ Nga n̄ita yá x̄ita xi mejèn-la kochrjetjì yijo-la nga n̄imé kjo'in sakò-la, tà saá siichija-né k̄o kjo'in kíjnajìn; tanga jè xi t̄ijnandaà nga tsjá yijo-la xi kjoa ts'an, jè-né xi kitjokàjìn kjo'in nga it'aà ts'an ndaà kíjna. ²⁵ ¿Mé xi siikijne jngoò x̄ita nas'ín tjoé yije-la isò'nde tsà chija inima-la koa siikits'ón yijo-la? N̄imé. ²⁶ Tsà tjín i'nga x̄ita xi kosobà-la it'aà ts'an k̄o it'aà ts'e 'én-na, t̄ikoaá 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, kosobà-na k'e nga kitjojen l̄jngoò k'a nga skoe x̄ita kjoajeya-na, skoe kjoajeya-la Na'èn-na t̄ikoa skoe kjoajeya-la ts'e àkjalé tsjeè-la Nainá. ²⁷ Xi okixi, k'oaá xán-nò, j̄jndé títsajnajìn i'nga x̄ita xi mikii kiyá skanda k'e nga skoe kó s'ín otíxoma Nainá.

Kii komà k'e nga jè Jesús jahatjia í'ño isén-la kóhokji yijo-la

(Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8)

²⁸ Tjín-la tsà kó j̄iìn nàchrjein nga tsibénojmí 'én koi, Jesús, kiimijìn-jno jngoò nindoò nga kùichjat'aà-la Nainá. Kiik̄o Pedro, Juan k̄o Jacobo. ²⁹ K'e nga tíchjat'aà-la Nainá, Jesús, jahatjia í'ño isén-la; jè nikje-la 'nó kjòchroba; tsí ote tsatsejèn. ³⁰ Jò x̄ita x'ín tsatsejèn xi nchijoókjoò Jesús, jè Moisés k̄o Elías. ³¹ X̄ita koi, tsí ote choòn kjoajeya-la nga jngoò itjandii ñánda jncha. Nchijoóya-ne nga jè Jesús, jye tífi síkitasòn kjoa ján Jerusalén nga ya kiyá. ³² Jè Pedro k̄o x̄ita xíkjín, tsí 'nó nijñá-la, tanga k'e nga jye kitjaàxìn-la nijñá kijtseèxkon kjoajeya-la Jesús k̄o j̄nà x̄ita xi jò ma-ne xi títsajnak̄o. ³³ K'e nga jye chinchat'aà xìn-la Jesús x̄ita koi, jè Pedro kitsò:

—Maestro, ndaà tjín nga i títsajnaá. Kíndaá jàn ni'ya xkójndà, jngoò tsiji, jngoò ts'e Moisés, jè xi l̄jngoò ts'e Elías.

Jè Pedro tà k'oaá kitsò, mì tì kii beè-ne kó s'ín kichja. ³⁴ Tik'e-né nga tíchja Pedro, j'ì jngoò 'nguién-la ifi xi tsibí'ma xita koi. K'e nga jahas'en-jiin ifi, tà kitsakjòn-né. ³⁵ Ya jjiin ifi kina'ya jngoò-la 'én xi kitsò:

—Jè jèe xi ki'ndí-na xi 'ñó matsjake, jè tina'ya-là.

³⁶ K'e nga jye kina'ya-la 'én koi tà jè tajngoò síjna-isa Jesús. Nachrjein koi jña xita-la jyò tsibítsajna, nímé 'én xi kichja, mìtsà yá xita tsibénojmí-la kjoa xi kijtsee.

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne ti xi inima ch'o-la neí tjiin inima-la
(Mateo 17:14-21; Marcos 9:14-29)

³⁷ Xi komà inchijòn, k'e nga itjojen-jno-ne nindoò, 'ñó kjin xita kisatiikjoò. ³⁸ K'ée jngoò xita xi ya tijnajin-la xita kjin, 'ñó kichja, kitsò-la Jesús:

—Maestro, tibitsi'bà-lè nga chítsejèn-la ki'ndí-na xi tà jè tajngoò-ne. ³⁹ Jngoò inima ch'o-la neí tsojà 'ñó; tà nitoón kjindáya, ikjoàn 'ñó síkatsé yijo-la; ochrje ndáxó tso'ba; tse kjo'in tsjá-la, mìkii xatí tsjeiin. ⁴⁰ Kàbitsi'bà-la jña xita xi kota'yat'aà-lè nga kàtachrjekàjiin inima ch'o xi tjiin yijo-la, tanga mìkii koma-la.

⁴¹ K'ée kichja Jesús kitsò:

—Jñò, xita xi mìkii mokjeiin-nò it'aà ts'an, xi ch'o 'nè. ¿Skanda mé nachrjein kótijnako-nò koa ska-na kjoa-nò? Nchrohókoii ki'ndí-lè ijndé.

⁴² K'e nga tinchrobá chraña jè ti, jè inima ch'o-la neí, tsajndoòt'aà nangui, ikjoàn kisikatsé yijo-la; tanga jè Jesús, tsohótiko jè inima ch'o-la neí; ikjoàn kisindaà-ne jè ti; kisingsatsja-ne na'èn-la. ⁴³ Ngats'ii xita tà kjòxkón-la jè kjoajeya-la Nainá.

K'oaá s'ín tsibénojmí Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jò k'a
(Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32)

Ngats'ii kjoa xi kis'ii Jesús, tikoáà tà kjòxkón-la ngats'ii xita. Jesús kitsò-la jña xita xi kota'yat'aà-la:

⁴⁴ —Ndaà tina'yaà jña 'én koi; kì nìchàajiin-jèn: 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na yaá siingatsja-na xita nguixkon xitaxá.

⁴⁵ Jña xita-la mìkii kjòchiya-la jè 'én xi kos'ín kitsò-la. Nainá tsibí'ma-né nga mìkii kjoahas'en-jiin-la; tà kitsakjòn-né, mìkii kiskònangui-la Jesús kó tsòya-ne 'én xi tsibénojmí-la.

Yá xita xikjín xi kína itjòn
(Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-37)

⁴⁶ Xita xi kota'yat'aà-la Jesús, tsibíts'ia nga tsajoóya-ne yá xita xikjín xi kína itjòn. ⁴⁷ Jesús, k'e nga kijtsee koni s'ín nchisíkítsjeèn, kiskoé jngoò ndí ti, kisikíjnat'aà-la yijo-la, ⁴⁸ kitsò-la:

—Nita yá-ne xi it'aà ts'an skoétjò jngoò ndí ti koni jè, 'aán xi skoétjò-na; jè xi skoétjò-na, tikoáà skoétjò-né jè xi kisikasén-na. Koií kjoa-la, jè xi isa nangui tjina xi ya tijnajin-nò, jè-né xi isa tjina itjòn.

Yá xi kondra-la Cristo ko yá xi xita ts'e
(Marcos 9:38-40)

⁴⁹ Juan kitsò:

—Maestro, ki'ya jngoò-jen xita xi ko 'ín-lè ochrjekàjiin inima ch'o-la neí xi tjiin yijo-la xita; mìkii kits'ii'nde-lajen nga mìtsà xita tsaján xi jña fit'aà-ná.

⁵⁰ Jesús kitsò-la:

—Kì bichakjáya-là. Jè xi mìtsà kondra tsaján, xita tsaján-ná.

K'e nga jè Jesús tsohótiko Jacobo ko Juan

⁵¹ K'e nga jye kjòchraña nachrjein nga kjoí jngoò k'a-ne Jesús ján ngajmii, 'ñó tsi'beé-la ikon nga kii ján Jerusalén. ⁵² Kisikasén itjòn i'nga xita-la jngoò naxandá jtobá ján nangui Samaria. Kii kátsji'nde ñanda siikjáya. ⁵³ Jña xita Samaria mìkii kitsjaà'nde-la nga jyeé

tíjìn-là nga ján nchifi Jerusalén. ⁵⁴ Xità xi kota'yàt'aà-là Jesús, Jacobo ko Juan, k'e nga kijtseè nga mìkiì kitsjaà'nde-là kitsò:

—Na'èn, ¿a mejèn-lè nga k'oa kixón-jen nga kàtjanchrobá-jen ni'ín xi ts'e ngajmii nga kàtjehesòn xità koi koni s'ín kis'iìn Elías?

⁵⁵ Tanga jè Jesús kisikátji'a, tsohótiko. Kitsò-là:

—Jñò, mìkiì tíjìn-nò yá ts'e inìma xi kàtsjá-nò kjohítsjeèn jè. ⁵⁶ 'An xi Ki'ndí-là Xità xan-là yijo-na, mìtsà koi xá j'i-na nga kàtachija inìma-là xità; jè-né nga kàtitjokàjìn kjo'in. Ijkoàn xìn naxandá kiì.

*Jè xi mejèn-là nga kjitjingui-là Jesús
(Mateo 8:19-22)*

⁵⁷ K'e nga nchifiya ndiyá, jngoò xità kitsò-là:

—Na'èn, kjitjingui-lè nità ñánda-ne nga k'oin.

⁵⁸ Jesús kitsò-là:

—Jñà nìnda, tíjìn-là nguijo ñánda oyjò; tikoáá jñà nise tíjìn-là tjé; tanga 'an xi Ki'ndí-là Xità xan-là yijo-na, tsjìn-na i'nde ñánda síkjáya.

⁵⁹ Jesús kitsò ijngoò-là xità:

—Nchrobátjingui-ná.

Jè xità xi oki'mi-là kitsò:

—Na'èn, tíjìn-de-ná nga ítjòn kjián kìhijñaà na'èn-na.

⁶⁰ Jesús kitsò-là:

—Jñà mik'en kàtìhijìn mik'en-là; ngaji t'in, tika'bí 'én kó s'ín otíxoma Nainá.

⁶¹ Ijngoò xità xi k'oa tí kitsò:

—Kjitjingui-lè ngaji Na'èn, tanga tíjìn-de-ná nga kjián síhixat'aà ítjoàn jñà xità xi títsajna ni'ya-na.

⁶² Jesús kitsò-là:

—Nijngoò xità xi ijton ít'in tíkotsejèn-ne koma síkitasòn xá-là Nainá nga jè tíhotíxoma. K'oaá ngaya-là tsà jngoò xità xi tísíkon nchraja, tsà ijton ít'in tíkotsejèn-ne, mìkiì koma síxá.

10

Xá xi kits'ii-là xità xi jàn-kaàn ko te ma-ne

¹ K'e nga jye komà kjoa koi, Na'èn-ná Jesús kitsjaà-là xá nguì jàn-kaàn ko te xità xi kj'eí. Jò jò kisikasén ítjòn nga kjiindà naxandá ko i'nde ñánda nga isa iskan kjoì jè.

² Kitsò-là:

—Xi okixi, 'ño tse xá tíjìn xi it'aà ts'e 'Én-là Nainá koni s'ín ma k'e nga kjìn tsojmì majchá, tanga jñà xità chí'nda xi síxá, chiba ma-ne. Tìtsi'ba-là jè Nei-là xá, kàtasíkasén-isa xità chí'nda xi kojìxkó tsojmì koi. ³ Tanguió; 'aán síikasén-nò koni orré ki'ndí ya jjiìn-là cho tsején. ⁴ Kì chijtsa ton ch'aà, kì naxá na'yaá ch'aà, nì xoxté tsjayaà; tikoáá mìkiì yá xità xi nìhixat'aà ya iya ndiyá. ⁵ Nità ñánda ni'ya nga kítjás'een, ítjòn k'oa tixón: “Nchán kàtas'e ni'ya jè.” ⁶ Ni'ya jè, tsà tíjìn xità xi ok'in-là nga s'e-là kjoa'nchán, kítasòn-né; tsà majìn, mìkiì kítasòn. ⁷ Tìtsajna ya ni'ya ñánda kítjás'een; kì xkì xi ján ni'ya onguió; chínee, t'ioo mé tsojmì xi tsjá-nò. Jè xità xi síxá mochjeén-né nga k'oi-là chíjì-là. ⁸ K'e nga kijchoò jngoò naxandá ñánda tsjá'nde-nò, chínee mé tsojmì xi tsjá-nò. ⁹ Tsà tíjìn xità xi xk'én, tíndaà-nò; koatìn-là: “Jye kjòchrañat'aà-nò nga jchaa kó s'ín otíxoma Nainá.” ¹⁰ Tsà jngoò naxandá ñánda kijchoò, tsà mìkiì tsjá'nde-nò, tíjtáyaa ndiyá, koatìn-là: ¹¹ “Skanda jè chíjo-là naxandá-nò xi kàtsobà'ño ndsokoò-jen, kítajneè-nòjen koni jngoò seña nga mì tí kii sí's'ín-nòjen. Tanga kàtasijìn-nò nga jye kjòchrañat'aà-nò nga jchaa kó s'ín otíxoma Nainá.” ¹² K'oaá xán-nò, naxandá jè, isaá tse kjo'in s'e-là jè naxhrjein k'e nga síndaajìn-là xità, mì k'oaá-ne koni jñà xità ts'e naxandá Sodoma.

Mé kjo'in xi tjoé-la naxandá xi mìkii síkjahtjya kjohítsjeèn-la kjoa ts'e jé-la
(Mateo 11:20-24)

¹³ 'iima xó-nò jñò, xita naxandá Corazín! iima xó-nò jñò, xita naxandá Betsaida! Tsà ya-làne naxandá Tiro kò Sidón nga k'oas'in kis'iaàn kjoxkón xi ndaà tjín xi komà ya ijìn naxandá tsajòn, tsà jñà xita Tiro kò Sidón kijtseè, jyeé-la nikje naxá íkjá kò chijo ni'in títsajìn koni seña nga jye kisikájno jé-la nga mì tì jé ótsji-ne. ¹⁴ Tanga jè nachrjein nga sindaàjìn, isaá tse kjo'in s'e-nò mì k'oaa-ne koni jñà xita naxandá Tiro kò Sidón. ¹⁵ Jñò xi xita naxandá Capernaum tsajòn, ¿a k'oaa s'in mokjeiin-nò nga jchaxkón-nò ján ngajmii? Majin, yaá kitsajnajñoò i'nde ñánda tjín kjo'in.

¹⁶ 'Jè xi 'nchré-nò, 'aán xi 'nchré-na; jè xi kochrjengui-nò, 'aán xi ochrjengui-na; jè xi kochrjengui-na, jè ochrjengui xi kisikasén-na.

Mé-ne kjòtsja-la jñà xita xi jàn-kaàn kò te ma-ne

¹⁷ J'ii-ne jñà xita xi jàn-kaàn kò te ma-ne. 'Nó tsja tjín-la, kitsò:

—Na'èn, xi it'aà tsiji, skanda jñà inima ch'o-la neii síkitasòn-najen.

¹⁸ Jesús kitsò-la:

—Kixii kjoa, kijtseè-ná jè xita neii koni kji ni'in ch'oon kji nga kiskaàngui it'aà ngajmii.

¹⁹ 'An, jyeé kitsjaà-nò kjotíxoma kò nga'ño nga koma kinchanè ye kò cho na'yá, nga síkijneè-là ngats'ii nga'ño-la xita neii xi kondra tsajòn; nimé xi ch'o síko-nò. ²⁰ Tanga kì matsja-nò nga jè inima ch'o-la xita neii síkitasòn-nò; jè xi kàtatsja-nò nga jye tjín-nò i'nde ján ngajmii nga jyeé ya tjit'aà 'in-nò.

Mé kjoa-ne nga jè Jesús kitsjaà-la kjondaà Na'èn-la it'aà ts'e xita-la
(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Tjje-ne hora, Jesús, tsjaá komà-la xi it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá; kitsò:

—Na'èn, xi tsiji ngajmii kò tsiji isò'nde, tsjaà-lè kjondaà nga jñà kjoa koi tsibi'ma-la jñà xita xi tjín-la kjoachjine kò xi 'ño tjín-la kjohítsjeèn nga jñà tsakoò-la xi taxki ndí xita ima kjoa. Jon, Na'èn, nga k'oaa s'in kjòmejèn-lè.

²² 'Ngats'ii kjoa ts'e kjotíxoma, 'aán kisìngatsja-na Na'èn-na. Mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Kì'ndí-la ma, tajngoò jè xi Na'èn ma; tikoaa mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Na'èn ma, tajngoò jè xi Kì'ndí-la beèxkon, kò jè Kì'ndí-la kokò-la jñà xita xi jè mejèn-la nga skoexkon, yá-né xi Na'èn ma.

²³ Jesús kisikáfaya'a xita xi kota'yat'aà-la, tà jñà kiichjat'aà xìn-la, kitsò-la:

—Mé tà ndaà-la jñà xita xi xkon nchibeè-ne koni s'in titsa'yaà jñò. ²⁴ K'oaa xán-nò, kjìn xita xi kiichja ngajo-la Nainá, tikoaa kjìn xitaxá ítjòn xi kjòmejèn-la nga skoe jè kjoa xi jñò titsa'yaà, tanga mìkii kijtseè; tikoaa kjòmejèn-la nga kji'nchré jè xi titsana'yá, tanga mìkii kii'nchré.

Xita samaritano xi ndaà xita

²⁵ Jngoò xita chjine xojòn ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kiikon Jesús nga mejèn-la skónachan-la, kitsò:

—Maestro, ¿mé kjondaà xi s'iaàn nga kíjnakon inima-na nita mé nachrjein-ne?

²⁶ Jesús kitsò-la:

—¿Mé xi tjit'aà jè xojòn ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés? ¿Kó tsò xi bìxkejiìn?

²⁷ Jè xita chjine xojòn kitsò:

—“Titsjachi Na'èn-ná xi Nainá 'mì-la nga kò inima-lè, kò nga'ño-lè, kò kjohítsjeèn-lè; kò tit's'in titsjachi xita xinguui koni tsà tì yijo tsiji-ne.”

²⁸ Jesús kitsò-la:

—Ndaà kànokjò. Tsà k'oas'in s'iin, kijnakon-né.

²⁹ Jè xita chjine xojòn mejèn-la nga ndaà sílkijna yijo-la 'én xi kiskònangui; ijngoò k'a kiskònangui-la Jesús, kitsò:

—¿Yá-né xi xita xinguiiaa?

³⁰ Jesús kitsò:

—Jngòò x̄it̄a t̄ifij̄en j̄án ndiyá Jerusalén skanda Jericó. Yá iya ndiyá tsibíchjoà-la x̄it̄a chijé. Tsafaá'an tsojm̄i-la k̄o nikje-la. 'Nó kisik̄i'on. Ikjoàn yaá kisikájna k'en ya iya ndiyá. ³¹ Tj̄è-ne ndiyá, k'e chiba-la jahajen jngòò n̄o'mī, tanga k'e nga kijtseèxkon nga ya kjinaya ndiyá x̄it̄a xi kitsi'on, tà jahat'aà x̄in-la. ³² Tik'eé-ne ja jngòò x̄it̄a levita [xi iya jngò sixá] k'oaá t̄i kis'iin k'e nga kijtseèxkon x̄it̄a jè nga kjinaya ndiyá; t̄ikoáà tà jahat'aà x̄in-la. ³³ Tanga k'e nga ijchò jngòò x̄it̄a Samaria [xi x̄it̄a kondra-la x̄it̄a judío] nga koa t̄is'in t̄ifi ndiyá jè, k'e nga kijtseèxkon, kjòhimakeè-né. ³⁴ Kii kasit'aà chraña-la. Kisixkīi-la; kiskaàjno asit̄i k̄o x̄án ñánda kitii-la. Ikjoàn tsibíjtéj̄iin; kisikínasòn-la kohòyo-la; kiik̄o jngòò ni'ya ñánda nga ma nikjáyaá. Jè kisikinda. ³⁵ Xi komà inchijòn k'e nga jye t̄ifi-ne jè x̄it̄a Samaria, tsibíchj̄i-la nei-la ni'ya, kitsjaà-la ton koni tj̄in chj̄i-la ch̄i'nda xi jò nachrjein; kitsò-la: “T̄ikinda-ná x̄it̄a jè. K'e nga kjōi jngòò k'a-na kíchjiá tsà isa tse siikje.” ³⁶ Ngaji, ¿kó si? Ingajàn x̄it̄a koi, ¿yá-né xi x̄ikj̄in jè x̄it̄a xi kisik̄i'on chijé?

³⁷ Jè x̄it̄a chj̄ine xojon kitsò:

—Jè xi x̄ikj̄in, jè x̄it̄a xi kjòhimakeè.

Jesús kitsò-la:

—Ngaji, k'oaá t̄is'in t̄i'in.

K'e nga jè Jesús tsibijna ni'ya-la María k̄o Marta

³⁸ Jesús k'e nga tj̄imaya-isa iya ndiyá, ijchò jngòò ndí naxandá jtobá ñánda t̄ijna ni'ya-la chjoón xi 'mì Marta. Yaá kitsjaà'nde-la nga tsibijna. ³⁹ Jè Marta t̄ijna jngòò-isa chjoón ndichja xi 'mì María. Jè María tsibijnat'aà ndsok̄o Jesús nga kii'nchré-la 'én xi t̄ibénojmī. ⁴⁰ Tanga jè Marta, 'nó t̄isikájno xá xi tj̄in-la. Kii kasit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, ¿a mì makájno-lè nga jè xinguiáa tajngòò sikájna-na nga s'iaàn xá? Kot'in-la kàtasíchj̄at'aà-na.

⁴¹ Jesús kiichja kitsò-la:

—Marta, Marta, tsí ndaà nikájnoi, tsí ndaà bìnè-la xá yijo-lè. ⁴² Tà jngòò kjoa xi 'ñó mochjeén. Jè María ndaà tj̄in xi kòfaáj̄iin; niyá xi kjoaáx̄in-la kjoa jè.

11

K'e nga jè Jesús tsakóya kjoa ts'e nga bìtsi'baá (Mateo 6:9-15; 7:7-11)

¹ Jngòò k'a, Jesús t̄ijna jngòò j̄'nde ñánda t̄ichj̄at'aà-la Nainá; k'e nga jye kiichj̄at'aà-la, jngòò x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Na'èn, takóya-nájen kó s'in k̄inókjoat'aà-lajen Nainá koni s'in kis'iin Juan nga tsakóya-la x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la.

² Jesús kitsò-la:

—K'e nga k̄inókjoat'aà-la, k'oaá s'in tixón:

Na'èn xi tj̄ini ngajmī, k̄atayaxkón-la kjoajeya-lè nga tsjeè tj̄ini.

K̄atjanchrobá kjotixoma-lè.

K'oas'in k̄atama j̄it'aà nangui koni s'in mejèn-lè nga koma, koni s'in ma ján ngajmī.

³ Tj̄i k̄jit'aà-nájen niño xi mochjeén-nájen nga nachrjein inchijòn.

⁴ Tj̄ichàat'aà-nájen jé-nájen koni s'in niichàat'aà-lajen ngats'ii x̄it̄a xi ch'o síko-nájen.

Ki kii bī'ndi yá xi mejèn-la nga kot'aà-nájen nga k̄inchátsji jé-jen.

⁵ Jesús kitsò-isa-la:

—Jñò, tsà tj̄in jngòò-nò amigo, tsà osen nitjen onguíchoòn, tsà k'oín-la: “Amigo, t̄ikiña jàn-ná inchraj̄in-lè, ⁶ jngòò amigo-na kòf'iikon-na koa tsj̄in-na mé xi tsjaà-la.” ⁷ Tsà jè amigo xi t̄ijna inga ni'ya, tsà kitsò: “K̄i 'an nījti-ná. Jè xotjoa ni'ya jyeé t̄ichjoajt̄o. Jñà ndí ixti-na k̄o 'an jyeé kinikjáya-jen. Mikii koma kósit̄jeen nga tsjaà-lè tsojmī xi mochjeén-lè.”

⁸ K'oaá xán-nò, nas'ín majìn-la nga osítjen nga amigo tsajòn, tsà 'ñó sisìl-là, chaán kosítjen. Tsjá yije mé xi mejèn-nò.

⁹ 'K'oaá xan-nò: Tijé mé xi mejèn-nò, jè Nainá tsjá-nò; tìnchátsjioò Nainá, sakó-nò; tìnókjoat'aà-là Nainá mé xi mejèn-nò mé-ne skíx'a'nde-nò koni jngoò xotjoa. ¹⁰ Ngats'ii xità xi síjé, tjoé-la, jè xi ótsji, sakò-la kò jè xi chjat'aà-la Nainá, tjáx'a'nde-la koni jngoò xotjoa.

¹¹ 'Jñò xi na'èn 'mì-nò, tsà inchrájin síjé-nò ixti-nò, ¿a ndajoó k'oi-là? Majìn. Koa tsà tìn síjé-nò, ¿a yeé k'oi-là? Majìn. ¹² Tsà chjoó síjé-nò, ¿a cho na'yá k'oi-là? Majìn. ¹³ Jñò, nas'ín xità xi ch'o 'nè, ma-nò 'biì-là ixti-nò tsojmì xi ndaà kjoàn; jè Na'èn-nò xi tíjna ngajmì, isaá nìton síis'in-nò nga tsjá-nò Inìma Tsjeè-la tsà jñò síjé't'aà-là.

Jngoò ni'ya xi jòya tjin

(Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-27)

¹⁴ Jesús, tíhochrrejìn inìma ch'o-la neíi xi tíjìn inìma-la jngoò xità xi mìkì ma chja. Xità jè, k'e nga jye itjokàjìn jè inìma ch'o-la neíi, komà kiichja-ne. Jñà xità xi nchikotsejèn, tà kjòxkón-la jè kjoa jè. ¹⁵ Tanga tjin i'nga xità xi kitsò:

—Jè xità sko-la xità neíi xi 'mì Beelzebú, jè tsjá-la nga'ñó nga k'oas'ín ochrjekàjìn inìma ch'o-la neíi xi tíjìn inìma-la xità.

¹⁶ Tjin i'nga xità xi mejèn-la skót'aà tsà kixi kjoa nga Nainá kisikasén Jesús; kisijé jngoò-la seña xi jeya tjin xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. ¹⁷ Jesús, tik'eé kijtseèya-la koni s'ín nchisíkítsjeèn xità koi, kitsò-la:

—Ngats'ii naxandá xi jòya tjin nga kondra títsajna-la xíkjin, ti yijo-laá tísíxixòña-ne; tíkoaá tsà jngoò ni'ya xità xi jòya tjin nga kondra títsajna-la xíkjin tíkoaá jngoò k'a tsjohoba xità. ¹⁸ Tsà tíkoa jè xità neíi, tsà jòya tísin xi tíjè-ne yijo-la. ¿Kós'ín koma s'e-la nga'ñó nga kotixoma? Jñò, bixón-nò nga 'an, kòó nga'ñó-la Beelzebú ochrjekàjñaà inìma ch'o-la neíi. ¹⁹ Tsà k'oas'ín tjin kjoa, jñà xità tsajòn, ¿yá xi tsjá-la nga'ñó k'e nga ochrjekàjìn neíi? Koi kjoa-la, tíjña-ne xità-nò keenojmí nga mìtsà kixi kjoa nga jè sko-la neíi síkjeén. ²⁰ Tanga 'an, k'e nga ochrjekàjñaà inìma ch'o-la neíi xi tíjìn inìma-la xità, jè Nainá tsjá-na nga'ñó. Jè kjoa koi tsòyaá-ne nga Nainá, jyeé i tíhotixoma i it'aà nangui.

²¹ 'K'e nga jngoò xità xi tjin-la nga'ñó kò tjin-la kichá, kò ndaà síkinda ni'ya-la, ndaà jncha tsojmì xi tjin-la. ²² Tanga tsà kjoíi jngoò xi k'jeíi xità xi isa tse nga'ñó tjin-la, síikijne-la, kjoaá'an yije kichá xi ma'ñót'aà takòn, ikjoàn síijòya yije tsojmì xi tjin-la; kjiko-né.

²³ 'Nìton yá xità-ne xi mì 'an fít'aà-na, jè-né xi kondra-na; koa nità yá xità-ne xi mìkì síchját'aà-na nga bíxkóyako-na xità xi ts'an koma, jè tísisjohoba xità.

Mé xi mat'in xità k'e nga f'ii jngoò k'a-ne inìma ch'o-la neíi

(Mateo 12:43-45)

²⁴ 'K'e nga jngoò inìma ch'o-la neíi bitjokàjìn inìma-la jngoò xità, yaá ojmeè i'nde ñánda kixi choòn, ótsji'nde nga síikjáya. K'e nga mìkì sakó'nde-la, jngoò k'a síkítsjeèn, tsò: “Kjín-la jngoò k'a-na ni'ya-na ñánda inchróbà-na.” ²⁵ K'e nga bijchó jngoò k'a-ne ni'ya-la, beè nga ndaà kisatiicha kò tsjeè choòn. ²⁶ Ikjoàn fikjaá nguì itoò xíkjin xi isa ch'o s'ín. K'eé fahas'en-jìn inìma-la xità jè; yaá bitsajna. Xità jè, isaá 'ñó ch'o bìjna koni s'ín tsibìjna nga sa ítjòn.

Yá xità-ne xi isa 'ñó ndaà-la

²⁷ Tik'e-né nga tíbenojmí Jesús jñà kjoa koi, kiichja jngoò chjoón xi ya tíjnajìn-la xità kjìn, 'ñó kiichja, kitsò:

—iMé tà ndaà-la jè chjoón xi kisìkatsejèn-lè isò'nde tíkoa kisìkaki-lè!

²⁸ Jesús kitsò:

—iIsaá ndaà-la jñà xità xi 'nchré 'én-la Nainá, tíkoa síkitasòn!

Xita xi kisijé jngò kjojkón
(Mateo 12:38-42; Marcos 8:12)

²⁹ K'e nga jye kòkjìn xita ñánda tíjna Jesús, tsibíts'ia nga kitsò:

—Xita xi tjin nachrjein i'ndeji, ch'oo s'in; síjé jngò seña xi it'aà ts'e Nainá, tanga njngò seña skoe. Tà jè skoe seña ts'e Jonás. ³⁰ Koni s'in komàt'in Jonás, jña xita naxandá Nínive kijtseè jngò kjojkón xi ndaà tjin, 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, k'oaá tis'in tjin jè kjoa xi sa komat'ian; jña xita xi tjin i'ndeji skoeé kjojkón xi ndaà tjin. ³¹ Jè chjoón ítjòn xi ya otixoma nangui sur, kosítjen-né jè nachrjein k'e nga kojindaàjìn Nainá; jè tsját'in 'én jña xita xi tjin nachrjein i'ndeji, koií kjoa-la nga kjiin nangui j'iì-ne nga j'iì 'nchré-la kjoachjine-la Salomón; tanga nachrjein i'ndeji, 'an xi tichjako-nò, isaá 'ño jeya tíjnaa mì k'oaá-ne koni Salomón. ³² Jña xita naxandá Nínive kosítjen-né jè nachrjein k'e nga kojindaàjìn Nainá; jña tsját'in 'én jña xita xi tjin nachrjein i'ndeji, koií kjoa-la nga kisikájno jé-la nga mì tji jé tsohótsji-ne k'e nga kiichjaya 'én-la Nainá Jonás; tanga nachrjein i'ndeji, 'an xi tichjako-nò, isaá 'ño jeya tíjnaa mì k'oaá-ne koni Jonás.

Ni'in xi síhiseèn-la xita
(Mateo 5:15; 6:22-23)

³³ 'Nijngò xita xi síkijna'ma k'e nga jngò ni'in bí't'a'í. Mítsà kaxa síkijnangui; síkijna'nga-né, candelero síkijnaya mé-ne nga kohiseèn yije-la xita xi fahas'en ni'ya. ³⁴ Jña xkoaán, jè ma ni'in xi síhiseèn-la yijo-ná; k'e nga ndaà tsejèn-ná, iseèn choòn yije-la yijo-ná; tanga tsà mìkiì ndaà tsejèn-la xkoiìn, jño choòn-la yijo-lè. ³⁵ Ndaà chítsejìn, ¿a ndaà tíjna inima-lè? ¿A iseèn choòn-la? ¿A xi jño choòn-la? ³⁶ Tsà iseèn choòn kóhokji yijo-lè, tsà mì ñánda tíjt'aà xi jño choòn, ndaà kotsejìn k'oaá ngayala koni tsà jngò ni'in xi 'ño títi tísihiseèn-lè.

K'e nga jé Jesús kisikaká-la xita fariseo ko xita chjine xojon ts'e kjotixoma-la Nainá
(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 20:45-47)

³⁷ K'e nga jye kiichja Jesús, jngò xita fariseo kiichja-la nga mejèn-la kokjen-ko ya ni'ya-la. K'e nga jahas'en ni'ya Jesús, tsibìjnat'aà ímíxa. ³⁸ Jè xita fariseo, tà k'oaá komà-la nga kijtseè nga jé Jesús, mìkiì kisihitasòn kjotixoma xi xkón tjin, mìkiì tsanójno tsja nga tsakjèn. ³⁹ Kiichja Na'èn-ná Jesucristo, kitsò-la:

—Jño, xi xita fariseo 'mì-nò, onijnoò chitsín-nò ko chroba-nò ya isò'nga-la, tanga ijìn inima-nò, 'ño fahajìn-nò nga chjaà'an-là tsojmì-la xita xi kj'eji tikoáá binchaatsjioè kjoa xi ch'o tjin. ⁴⁰ Jño xi xita tondo 'mì-nò. ¿A mì tíjìn-nò: Nainá, k'e nga tsibíndaà isò'nga yijo-la xita, tikoáá tijè-ne xi tsibíndaà inima-la? ⁴¹ Tjiì-la xita ima kjondaà xi tíjìn inima-nò mé-ne nga tsjeè kitsajnaà nguixkon Nainá.

⁴² 'Ima xó-nò xi xita fariseo 'mì-nò! Nga ma-nò bíchjí-la Nainá xi teya oko-la ts'e xka menta ko xka ruda ngats'iì xka xi ma chine, tanga mìkiì kjoa kixi níkoò xita; mìkiì tjòcha 'yaà Nainá. Koií kjoa xi 'ño mochjeén nga kitasòn; tikoáá mochjeén-né nga kitasòn jña kjoa xi i'nga.

⁴³ 'Ima xó-nò xi xita fariseo 'mì-nò! Nga mejèn-nò nga jño kitsanè íxile xi jncha ítjòn ya ni'ya jngò sinagoga, tikoáá mejèn-nò nga skoejkón-nò xita xi kj'eji, ndaà sílxat'aà-nò ya nditsin.

⁴⁴ 'Ima xó-nò jño xita xi okoòya kjotixoma-la Nainá xi kiskì Moisés ko xi xita fariseo 'mì-nò xi jò ma isén-nò! K'oaas'in titsjoè koni kjoàn ngajo-la mik'en nga mìkiì tsejèn; k'e nga binchimasòn xita, mìkiì beè mé xi jnchaya.

⁴⁵ K'eé kitsò jngò jña xita chjine xojon:

—Maestro, k'e nga k'oaas'in nokjoi, tikoáá 'on nokjoàko-nájen.

⁴⁶ Jesús kitsò:

—Tikoáá, ima xó-nò jño xi xita chjine xojon 'mì-nò! Nga bìne-la kjotixoma-nò xita xi kj'eji xi 'ño 'in tjin nga mìkiì chíkjoa-la nga síkitasòn, tanga jño, ni itse nìchját'aà-la.

⁴⁷ 'iḷma xó-nò xi bìnḍaà chrjó-la mik'en ts'e jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá! Jñà xita jchínga-nò kisik'en. ⁴⁸ K'oaá s'ín bitjo kixi kjoa nga tíjngoò-takòn nga xita jchínga tsajòn kisik'en xita koi, koa jñò, bìnḍaà chrjó-la mik'en.

⁴⁹ 'Xi kjohítsjeèn ts'e Nainá kitsò-né xi it'aà ts'e xita jchínga-nò ko tsajòn: “Siikasén xita xi kichja ngajo-na ko xita xi 'an kotiixáya-la; tanga tjín xi sik'en koa tjín xi kondra kjoí tjingui-la.” ⁵⁰ Nainá kindaá sijné-la jñà xita xi tjín i'ndeí, jní xi kixixteèn ngats'ìi xita xi k'en xi kiichja ngajo-la Nainá skanda k'e nga tisa kisindaá isò'nde; ⁵¹ mats'iaḱo-ne Abel xita xi k'en ítjòn skanda jè Zacarias xi jyehet'aà-ne nga k'en; jè xita xi k'en ya i'nde jngoò osen-la ñánda tíjna Ni'ya Tsjeè-la Nainá ko ñánda binchásòn kjotjò xi tsjá-la Nainá jñà xita. K'oaá xán-nò, jè Nainá sijné-la kinda jñà xita xi tjín i'ndeí.

⁵² 'iḷma xó-nò jñò xita xi okoòya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés! Binchachjoà-la xita xi kj'eíí nga mikii kjoahas'en-jiin-la kjoa chjine-la Nainá; jñò, mikii bitjaàs'en-jñò ko mikii bií'nde-là xi kj'eíí xita nga fahas'en-jiin kjoa chjine-la Nainá.

⁵³ K'e nga jye okitsò Jesús jñà 'én koi, jñà xita xi okóya kjotixoma-la Nainá ko xita fariseo 'ñó tsibít'aà-la nga kjín skoya kjoa kiskòngui-la, ⁵⁴ tikoá kisikinda nga skoe mé 'én xi kichja-isa mé-ne nga koma kohòngui-ne it'aà ts'e xitaxá.

12

Kjoa ts'e xita xi jò isén tjín-la

¹ K'e nga jye 'ñó kjín jmù kòkjín xita, chiba-la otíjno, otít'aà xíkjín, tsibíts'ia Jesús nga kiichja ítjòn-la xita xi kota'yát'aà-la; kitsò-la:

—Tikindaá yijo-nò it'aà ts'e xita fariseo xi jò isén tjín-la; kì k'oaá s'ín komat'ioòn koni ma na'yo san nga sísan xíkjín k'e nga ótjiin-la. ² Nì mé tjín xi tíjtsa'ma xi mikii kotsejèn; ngats'ìi xi tjí'ma, jchaá-la. ³ Ngats'ìi kjoa xi kinókjoa'maà k'e nga nitjen, kji'nchré yije xita k'e nga nachrjein; jè kjoa xi ya kinókjoa'maà iya ni'ya-nò, ján isò'nga ni'ya, 'ñó kiná'ya-la.

Yá-né xi kiskón-lá

(Mateo 10:26-31)

⁴ Jñò xi amigo ts'an xan-nò, kì tsakjoòn-là jñà xi ma-la sík'en yijo-ná; k'e nga jye ma, ni ti mé xi síko-isa-ná. ⁵ 'An, k'oa xán-nò yá xi kiskón-là; jè xi tiskón-là, jè xi ma-la sík'en-ná, ikjoàn tíj'nde-la nga síkatjen-jiin-ná ñánda títi ni'ín xi ts'e kjo'in. K'oaá xan-nò, jè xi tiskón-là.

⁶ K'e nga 'òn ndí nise, saá jò ton satíjna-ne. Tanga Nainá, tjín-la kinda. Nijngoò nise síjchàajìin. ⁷ Xi it'aà tsajòn, isaá 'ñó tse chjí-nò mì k'oaá-ne koni nas'ín 'ñó kjín ma nise. Skanda tsjaskoò tíxkeya yije-la Nainá. Kì tsakjoòn-jèn, nga Nainá 'ñó ndaà s'ín-nò kinda.

Jñà xi beèxkón Jesús nga nguixkón xita

(Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ 'Ngats'ìi xita xi tsjá 'én nga nguixkón xita nga 'an fit'aà-na, tikoáá 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tsjaà-la 'én jñà àkjale-la Nainá nga xita ts'an xan-la. ⁹ Tanga jè xi kjójna'mat'in-na nga nguixkón xita, tikoáá s'i'mat'in-né nga nguixkón àkjale-la Nainá.

¹⁰ 'Ngats'ìi xita xi ch'o tsò 'én xi kichjajno-na 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, jchat'aà-la jé-la; tanga jñà xi kichjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá mikii jchat'aà-la jé-la.

¹¹ Jñò, k'e nga kjiko-nò xita ya ni'ya ingo sinagoga, ya nguixkón xita ítjòn ko ts'e xitaxá, kì makájno-nò kó s'ín kixón nga kosiko yijo-nò mé 'én xi kinókjoaa. ¹² K'e nga kijchò hora nga kinókjoaa, jè Inima Tsjeè-la Nainá, keènojmiya-nò kó s'ín kixón.

Xi ts'e kjoa nchiná

¹³ Jngoò xita xi ya tíjnajiin-la xita kjín, kitsò-la Jesús:

—Maestro, kot'in-la jè 'ndsè kátasjòya tsojmì-la xita jchínga-najen; xi 'an oko-na, kátatsjá-na.

¹⁴ Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Ji amigo, mìtsà x̄itaxá t̄jín-na nga 'an s̄jòya-nò tsojmì xi tsajòn.

¹⁵ Jesús t̄ikoáá kitsò-isa-la:

—Chítsejèn, t̄ikoá t'een kindá yijo-nò; kì 'ñó k̄jìn tsojmì binchaàtsjioò ì isò'nde; nga jngoò x̄itá, nas'ín 'ñó k̄jìn tsojmì t̄jín-la, mìkiì s̄iik̄jnakon tsojmì-la.

¹⁶ T̄ikoáá tsibénojmi jngoò-la kjoa xi mangásòn; kitsò-la:

—Jngoò k'a jngoò x̄itá xi 'ñó nch̄iná, 'ñó k̄jìn tsojmì kòjchásòn nangui-la. ¹⁷ X̄itá jè, kisik̄tsjeèn; kitsò: “¿Mé xi s'iaàn? Ts̄jìn-na ñánda kinchaàxkoá tsojmì-na.” ¹⁸ K'ée kitsò: “Jyeé be mé xi s'iaàn. Siik̄ixòña ni'nga-na, ikjoàn kindá-isa xi isa ì kjoàn; yaá kinchaàxkoá yije kóhot̄jín tsojmì xi kòjchá-na k̄o xi t̄jín-na. ¹⁹ Ikjoàn xán-la yijo-na: K̄jìn tsojmì 'nchaxkó-na. K̄jìn nó koma-la; siik̄jáya, kókjeen, skiaa, siitsjakoaa isò'nde.” ²⁰ Tanga jè Nainá kitsò-la: “Ji xi x̄itá t̄ondo 'mì-lè, n̄itjen jè, kiyá-né. Tsojmì xi 'nchaxkó-lè, ¿yá ts'e koma?” ²¹ K'oaá s'ín mat'in j̄nà x̄itá xi tà tsojmì ts'e yijo-la bincháxkó koa mìtsà x̄itá nch̄iná nga nguixk̄on Nainá.

Kós'ín skindá Nainá j̄nà xi ìxti-la ma

(Mateo 6:25-34)

²² Nga komà iskan Jesús kitsò-la x̄itá xi kota'yàt'aà-la:

—Koií k'oa xan-nò: kì makájno-nò mé tsojmì xi ch̄jinee nga sijchá yijo-nò k̄o mé nikje xi ch̄ikjá. ²³ Isaá 'ñó tse ch̄jì-la nga titsajnakoaán ì isò'nde koni j̄nà tsojmì xi ma chine. T̄ikoáá yijo-ná, isaá 'ñó tse ch̄jì-la koni j̄nà nikje xi ch̄ikjá. ²⁴ Chítsejèn-là j̄nà nchraá; mì jnoó 'beé, mì nijin bincháxkó, ts̄jìn-la kaxa nojmé, t̄ikoá ts̄jìn-la ni'nga; tanga jè Nainá ts̄já-la tsojmì xi kine. J̄ñò, isaá 'ñó ch̄jì-nò mì k'oaá-ne koni j̄nà ch̄o xi t̄jímajin isén! ²⁵ J̄ñò, nas'ín takó 'ñó s̄ikájnoò, n̄i itsé koma s̄ikatonè-là n̄achrjein-nò koni s'ín t̄jindaà-la Nainá. ²⁶ Tsà mìkiì ma-nò n̄ikitasòn kjoa xi chiba t̄jín, mé-ne nga jè n̄ikájno-nò kjoa xi isa ch̄já t̄jín. ²⁷ 'Chítsejèn-là naxó lirio, kó s'ín majchá; mìkiì síxá, mìkiì ma-la faña nikje; tanga 'an, k'oaá xan-nò, ndaà tsà jè Salomón xi x̄itaxá ítjòn tsibìjna nga 'ñó x̄itá jeya, mì k'oaá kjoàn nikje tsohòkjá koni kjoàn j̄nà naxó. ²⁸ Nainá, k'oaá s'ín ndaà kjoàn s'ín xka ij̄ná, xi jngoò n̄achrjein titsajnakon k̄o xi ma nchijòn kotsjòojin ni'ín. J̄ñò xi x̄itá 'mì-nò xi mìkiì ndaà mokjeiin-nò, ¿a mìtsà isa n̄iton ts̄já-nò Nainá nikje xi mochjeén-nò nga ch̄ikjá? ²⁹ J̄ñò, kì n̄ikájno-jèn; kì bixón-jèn: “¿Mé xi ch̄jineeé; mé xi s'ioáá?” ³⁰ Ngats'ì x̄itá isò'nde, k'oaá t̄jín tsojmì xi ótsji, tanga j̄ñò, t̄jnaá-nò Na'èn xi Nainá; jyeé t̄jìn-la nga kot̄jín tsojmì xi mochjeén-nò. ³¹ J̄ñò, t̄inchátsjioò kjoa ts'e Nainá koni s'ín otíxoma; ngats'ì tsojmì xi mochjeén-nò t̄ikoáá tjoésòn-nò.

Tsojmì xi 'ñó tse ch̄jì-la ngajmii

(Mateo 6:19-21)

³² J̄ñò, xi ndí orrè-na xan-nò, kì tsakjòòn-jèn; k'oaá s'ín kiskoòsòn-la Nainá nga j̄ñò kot̄ixomakjòò ya ñánda tíhotíxoma Nainá. ³³ Tat̄jnaá tsojmì xi t̄jín-nò; t̄jii kjotjò-là j̄nà x̄itá xi mochjeén-la; k'e nga tsà k'oa s'ín s'een, k'oaá ngaya-la koni tsà nchisakó ngajo-nò chijtsa ton ján ngajmii xi mìkiì majchínga; sakò-nò tsojmì xi 'ñó tse ch̄jì-la ján ngajmii ya ñánda mìkiì kjoehet'aà, mìkiì bijchó chijé, t̄ikoá mìkiì síkje ch̄o kixo. ³⁴ Ya ñánda kinchajtión tsojmì-nò, t̄ikoáá yaá siik̄tsjeèn inima-nò.

Chì'nda xi ndaà titsajnandaà

³⁵ Ndaà titsajnandaà nga s̄ikitasòn-là Na'èn-ná koni jngoò x̄itá xi ndaà t̄ikjá xincho-la k̄o ndaà títi ni'ín-la. ³⁶ K'oaá s'ín ndaà titsajnakòòn koni j̄nà x̄itá ch̄i'nda xi nchikoña-la nei-la xi s'eí kòfi ñánda kòbixan x̄itá, mé-ne k'e nga kjoii-ne, nei-la ni'ya kichja, siik̄jane xotjoa ni'ya, ikjoàn skíx'a-la. ³⁷ Mé tà ndaà-la j̄nà x̄itá ch̄i'nda xi titsajnakon k'e nga kjoii-ne nei-la. Xi okixi, k'oaá xán-nò, jè sobà nei-la skoé nikje ot'aà-la nga koòt'aà koa siik̄tsajnat'aà ímixa-la, ikjoàn siik̄jèn. ³⁸ Mé tà ndaà-la j̄nà ch̄i'nda xi kos'ín titsajnakon nas'ín jye ijchò osen n̄itjen, nas'ín jye nchrohós'e isén nga kjoii-ne nei-la. ³⁹ T̄jìn-nò tsà

jngoò nei-la ni'ya sjiin-la mé hora kjoí xita chijé nga siichijé-la, kíjnakon-né nga mikii tsjá'nde nga kochijé-la. ⁴⁰ Jñò, k'oaá tis'in títsajnaandaà; 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, kjoí ijngoò k'a k'e nga mikii títsachiña kjoaa.

Chi'nda xi mi ndaà s'in
(Mateo 24:45-51)

⁴¹ Pedro kiskònangui, kitsò:

—Na'èn, jè kjoa mangàsòn xi tinokjoì, ¿a tà jiiin xi otì'mi-nájen, a xi kóhotjín xita?

⁴² Kitsò Na'èn-ná Jesús:

—K'oaá xán-nò yá-né xi chi'nda kixi xi tjín-la kjoachjine nga jè nei-la siikíjna'nda jña chi'nda-la xi i'nga xi ya síxá ni'ya-la mé-ne nga k'e kijchò chiba-la, siikjèn chi'nda xíkjin. ⁴³ Mé tà ndaà-la jè chi'nda xi k'oa's'in ndaà tísíkitasòn k'e nga kjoí-ne nei-la. ⁴⁴ Okixíi xi xan-nò, nei-la chi'nda jè, jè siikíjna'nda yije tsojmì xi tjín-la. ⁴⁵ Tanga tsà jè chi'nda jè kitso nga koòko inima-la: “Nei-na, kjin nachrjein kochrjein-la nga kjoí-ne.” Ikjoàn koìts'ia nga skaàn-ko chi'nda x'in xíkjin, tikoá k'oeè-la jña chi'nda íchjín; kojjen, koá skoí, koá koch'i. ⁴⁶ Chi'nda jè, kjoí-ne nei-la jè nachrjein ko jè hora k'e nga mikii tíkoña-la. 'Nó tse kjo'in tsjá-la; yaá siikíjnajiin-la ñánda títsajna xita xi mikii mokjeiín-la.

⁴⁷ Jè chi'nda xi jye ndaà tíjiiin-la mé xi mejèn-la nei-la, tanga mikii bijnandaà, tikoá mikii síkitasòn koni s'in síjé nei-la, koíi jé xi koma-la nga 'nó kojà-la nei-la. ⁴⁸ Tanga tsà jè chi'nda, tsà mikii tíjiiin-la nga kjo'in tjín-la kjoa xi ch'o tjín, isaá chiba kjo'in s'e-la. Jè xi tse kitjoé-la, isaá tse síjé-la; tikoá jè xi tse kjòngatsja, tikoá isaá tse síjé-la.

Mé xi koma ya ni'ya-la xita xi jè ngatji-la kjoa ts'e Jesús
(Mateo 10:34-36)

⁴⁹ 'Koni jngoò ni'in xi oká tjé ko síkijne-ngui xi tsjeè, koíi xá j'i-na i it'aà nangui nga kjoaxin-la jé-la xita mé-ne nga kòtsjeè-ne. Tsí mejèn-na tsà jye tìbitasòn. ⁵⁰ K'oaá s'in tjínè-na nga tse kjo'in kotojñaà; itsi ndaà makájno-na skanda k'e nga kítasòn! ⁵¹ ¿A k'oaá s'in nikítsjeèn nga jè kjoa xi j'ikoá nga 'nchán kítsajna xita? Majin, xán-nò, kjoasi kítsajnajiiin jè ngatji-la kjoa ts'an. ⁵² Mats'ia-ne skanda i'ndeí koni nga fi-isa nachrjein, k'oaá ngayala tsà 'òn ma xita xi títsajna nga jngoò ni'ya, jòya koma; xi jàn ma-ne skaàn-kjoòko xi jò ma-ne, jña xi jò ma-ne skaàn-ko xi jàn ma-ne. ⁵³ Jò skoya s'e. Na'èn-la, kondra-laá koma jè ki'ndí-la; koá jè ki'ndí-la, kondra-laá koma na'èn-la; nea-la, kondra-laá koma tsòti-la; jè tsòti-la kondra-laá koma nea-la; nachiya-la, kondra-laá koma jè kja'nda-la; jè kja'nda-la kondra-laá koma nachiya-la.

Seña ts'e nachrjein
(Mateo 16:1-4; Marcos 8:11-13)

⁵⁴ Jesús tikoá kitsò-la jña xita xi kjin ma-ne:

—K'e nga 'yaà nga nchrobá ifi, bixón-nò: “Jtsi k'oa.” K'oaá s'in bitasòn. ⁵⁵ K'e nga 'ba tjo tsjè, bixón-nò: “Ndobá kòtsjè.” K'oaá s'in bitasòn, matsjè-né. ⁵⁶ Jñò, xita xi jò ma isén-nò! Maá-nò chitsejèn-là kó choòn it'aà ngajmii ko it'aà nangui, koá, ¿mé-ne nga mikii ma-nò 'nè kindá mé kjoa xi tíma jña nachrjein xi títsajnaà?

Mé xi komat'iaán tsà mikii niton kındaajiiin-koá kondra-ná
(Mateo 5:25-26)

⁵⁷ ¿Mé-ne nga mi tà jñò bındaajiiin-là xinguiqo nga kàtakixiya kjoa xi tjín-nò? ⁵⁸ K'e nga onguió ján nguixkon xitaxá ko kondra-lè, tinchátsji'nde-la ya iya ndiyá mé-ne nga koma jchibàndaà-nò nga mi ya kjiko-lè it'aà ts'e xitaxá koá jè xitaxá mi ya siingatsja-lè it'aà ts'e policía koá jè policía nga mi ndayá skinis'en-lè. ⁵⁹ K'oaá xan-lè, mikii koma kitjoo-ne ndayá skanda k'e nga kíchjítjì yijo-lè nga yije xi siijé-lè xitaxá.

13

Mé xi koma tsà mikì sükájno jé-la jñà xita

¹ Tijnà-ne nachrjein koi, ijchò xita xi tsibénojmi-la Jesús nga jè Pilato tsatíxá-la xita nga taña kisik'en-kjoò cho ko xita Galilea k'e nga nchitsjá-la kjoò Nainá. Kisikátjijìn jni-la cho ko ts'e xita.

² Kiichja Jesús, kitsò:

—Jñò, ¿a k'oaa s'in nikítsjeèn nga isaá tse jé tjin-la jñà xita Galilea nga k'oas'in komàt'in?

³ Majìn, xán-nò; tsà mikì sükájnoò jé-nò nga mì tì jé kinchátsji-nò, jñò, kiyá yije-nò. ⁴ K'e nga k'en jñà xita xi chrj'oòn jàn ma-ne xi kiskaànè chrjó ts'e torre Siloé, ¿a k'oaa s'in nikítsjeèn nga isaá tse jé tjin-la xita koi nga kos'in komàt'in, mì k'oa-ne koni ngats'ii xita xi tjin ján Jerusalén? ⁵ Majìn, xán-nò; tsà mikì sükájnoò jé-nò nga mì tì jé kinchátsji-nò, jñò, tikoaa kiyá yije-nò.

Kjoa xi mangásòn-kjoò yá iko xi mikì ojà-la toò

⁶ Jesús tikoaa tsibénojmi jngoò-la kjoa xi mangásòn. Kitsò-la:

—Jngoò xita xi kijna jngoò-la i'nde ñánda tjin-la toò uva, yaá titjeiìn jngoò-la yá toò iko. Xita jè, j'ii katsejèn-la tsà yijà-la toò, tanga nimé kisakò-la. ⁷ K'éé kitsò-la jè xita xi tjina'nda: “Kó jàn nó nga f'ii katsejèn-la yá jè, tsà yijà-la toò. Tanga nimé tjin-la. Tichásoìn. Nangui tísikits'ón.” ⁸ Jè xita xi tjina'nda kitsò: “Na'èn, tikijna-là nguì jngoò nó-isa. Sikòn-la, siixan-ngui-la ni'nde nga jngoò itjandii; ikjoàn kinguì-la tjé'nde. ⁹ Tsà koi nachrjein-la, kjoa-la toò nó xi nchrobá; tsà majìn, komaá iskan kichásoìn.”

K'e nga jè Jesús jngoò chjoón kisindaà-ne nachrjein nikjáya

¹⁰ Jesús, k'e nga tihokóya jngoò ni'ya ingo sinagoga ts'e xita judío, jè nachrjein nikjáya, ¹¹ ya tjina jngoò chjoón xi jye kò chrj'oòn jàn nó tjina nga xk'én. Jngoò inima ch'o-la neí tísitsit'in koa mì xó kii ma osijna kixi. ¹² Jesús, k'e nga kijtseè, kiichja-la, kitsò-la:

—Chjoón, jyeé ndaà-ne ch'in xi tjin-lè.

¹³ Ikjoàn tsohósòn-la tsja; jè chjoón, nitoón kjòkixi ijngoò k'a-ne, ikjoàn kitsjaà-la kjondaà Nainá. ¹⁴ Tanga jè xita sko-la ts'e ni'ya ingo sinagoga kòjtií-la nga jè Jesús kisindaà-ne chjoón jè, koi kjoa-la nga nachrjein nikjáya; kitsò-la jñà xita xi tísajna:

—Joòn nachrjein tjin nga ma maxá; jñà nachrjein koi komaá kjinchrobà nga kondaà-nò, tanga mikì tji'nde jè nachrjein nikjáya.

¹⁵ K'éé kiichja Na'èn-ná Jesús, kitsò:

—Jñò, xi jò ma isén-nò. Jè nachrjein nikjáya, ¿a mì chíjnda'ño-jèn nchraja-nò ko búrró-nò nga nachrjenguioò ni'nga nga onguí nik'ioò nandá? ¹⁶ Ko jè chjoón jè, xi tsòti-la Abraham, jyeé kò chrj'oòn jàn nó tjin-la nga tjit'aà'ño-la xita neí. ¿A mì koma tjàjnda'ño nas'in jè nachrjein nikjáya?

¹⁷ K'e nga jye okitsò Jesús, tà kjòsobà-la ngats'ii xita kondra-la tanga jñà xita naxandá kjòtsja-la koni s'in tjin kjòxkón xi 'ño jeya tís'in Jesús.

Kjoa xi mangásòn-kjoò xojmá mostaza

(Mateo 13:31-32; Marcos 4:30-32)

¹⁸ Jesús kitsò:

—¿Mé xi k'oas'in mangásòn-kjoò koni s'in otíxoma Nainá? ¿Mé xi siingásòn-kjoaà?

¹⁹ Jè mangásòn-kjo koni kji xojmá mostaza; k'e jngoò xita bitjeiìn nangui-la, ikjoàn bisò, ma'nga; jñà nise xi tjima i'ngaá, bíndaà'a tjé-la jñà chrja-la yá.

Kjoa xi mangásòn-kjoò na'yo san

(Mateo 13:33)

²⁰ Jngoò k'a kiichja Jesús, kitsò:

—¿Mé xi siingásòn-kjoaá koni s'in otíxoma Nainá? ²¹ K'oaa ngaya-la koni jè na'yo san, k'e nga jngoò chjoón síkajìn jàn chiba skoan inchrajín, masan yije-né kòhokji na'yo.

*Xotjoa xi 'nchrèya kji
(Mateo 7:13-14, 21-23)*

²² Jesús, nga tífi ján ndiyá Jerusalén, kjin naxandá jahato nga tsakóya, naxandá xi jtohá kjoàn kò xi ìi kjoàn. ²³ Jngoò xitá xi kiskònangui-lá, kitsò-lá:

—Na'èn, ¿a chibaá ma xitá xi kochrjekàjiin kjo'in Nainá?

Jè, k'ée kitsò:

²⁴ —T'een-là kjo'ño yijo-nò nga kitjás'een jè xotjoa xi 'nchrèya kji. K'oaá xán-nò: kjin xitá komejèn-lá kjoahas'en tanga mìkiì koma kjoahas'en. ²⁵ K'e nga jè nei-lá ni'ya kosítjen nga kiichjoàjto xotjoa ni'ya, jñò, tsà nditsiaán titsajnaà, k'ée kíts'iaa nga kinókjoaa, kixón: “Na'èn, chíx'a-nájen xotjoa ni'ya.” Jè nei-lá ni'ya kitsò-nò: “Mikiì bexkon-nò ñánda-ne tsajòn.” ²⁶ K'ée kíts'iaa nga kixón: “Tañaá chichikò-lèjen, tikoáa tañaá ki'yòkò-lèjen, tikoáa yaá nditsin-nájen tsakoóyi.” ²⁷ Tanga jè, tà kitsò-nò: “K'oaá xán-nò, mìkiì bexkon-nò ñánda-ne tsajòn. ¡Tinchat'aàxìn-ná ngats'ioò xi ch'o 'nè!” ²⁸ Yaá jchihindáyaà, tikoá sijn's'ioòn ni'ñoò k'e nga jchaxkoòn jè Abraham, Isaac, Jacob, ngats'ii xitá xi kiichja ngajo-lá Nainá nga ya titsajna ñánda tíhotixoma Nainá, koá jñò, xìn i'nde sikkasén-nò Nainá. ²⁹ Kjoji-ne xitá xi kjinchrobà-ne nga ñijòn chrjangui-lá isò'nde xi kítsajnat'aà ímíxa nga kòkjen ñánda tíhotixoma Nainá. ³⁰ I'nde, tjin xitá xi titsajna-tjingui, nga koma iskan jña kítsajna ítjòn; tikoáa tjin xitá xi titsajna ítjòn i'nde, k'e nga koma iskan, jña kjoehet'aà-ne.

*K'e nga jè Jesús kiskindàyakeè naxandá Jerusalén
(Mateo 23:37-39)*

³¹ Tijè-ne nachrjein ijchò i'nga xitá fariseo ñánda tíjna Jesús, kitsò-lá:

—Tisit'aà xìn, jè Herodes mejèn-lá siik'en-lè.

³² Kitsò Jesús:

—Tanguió, kot'in-lá xitá maña jè: “I'nde kò nchijòn-lè k'oaá s'iaàn: kochrjekajñaà iníma ch'o-lá neji xi tíjiin iníma-lá xitá, tikoá siindaà-na xitá xi xk'én; skanda k'e kijchò nachrjein nga kjoehet'aà xá-na.” ³³ K'oaá s'ín koma i'nde, nchijòn-le kò jngui-le, kàtjì-isa ndiyá-na. Mikiì ndaà tjin nga jngoò xitá xi chja ngajo-lá Nainá, xìn-t'aà kiyá-lá naxandá Jerusalén.

³⁴ ¡jñò xi xitá naxandá Jerusalén tsajòn xi nìk'eèn xitá xi chja ngajo-lá Nainá, kò bìne ndajo jña xitá xi Nainá síkasén-nò! ¡Kjin k'a kjoemjèn-na nga tsibìxkóya ixti-nò koni s'ín xa'nda nga bíngui jngaá-lá jña ixti-lá; tanga jñò, mìkiì kòkjeiín-nò! ³⁵ Chítsejèn-lá ni'ya-nò nga jye tsjeiìn-takòn Nainá; k'oaá xán-nò nga mì tì kiì jchaxkoòn-ná skanda k'e nga kijchò nachrjein nga kixón: “¡Mé tà ndaà-lá jè xi nchrobá ngajo-lá Nainá!”

14

Kós'ín komà k'e nga kisindaà jngoò-ne xitá Jesús xi ch'in chjón-ndá tjin-lá

¹ Jngoò k'a jngoò nachrjein nìkjáya, Jesús kii kjèn ni'ya-lá jngoò xitá sko-lá jña xitá fariseo; jña xitá koi, nchisíkínda mé kjoa xi s'jin Jesús. ² Tikoá yaá tíjna nguixkòn Jesús jngoò xitá xi ch'in chjón-ndá tjin-lá (jña xitá xi nandá sinchá indso'ba). ³ Jesús kiskònangui-lá jña xitá chjine xojòn ts'e kjotixoma-lá Nainá kò xitá fariseo, kitsò-lá:

—¿A tji'nde-né nga sixkiì-lá xitá jè nachrjein nìkjáya, a xi majìn-né?

⁴ Tanga jña xitá koi, mìkiì kiichja, tà jyò tsibítsajna. Tanga jè Jesús kiskoé xitá jè, kisindaà-ne, ikjoàn kisikasén-ne ni'ya-lá. ⁵ K'ée kitsò-lá jña xitá koi:

—Jñò, tsà búrró-nò, kò tsà nchraja-nò kixoya jngoò ngajo, ¿a mìtsà nìton kìnachrje-nò nas'ín nachrjein nìkjáya?

⁶ Jña xitá fariseo, nì tì mé 'én kiichja-ne.

Xitá xi faájiin íxile xi jncha ítjòn

⁷ Jesús, k'e nga kijtsee jñà xita xi xó kinokjoà-la nga nchifaájìin íxile ts'e xita ítjòn ya ít'aà ímìxa, tsibénojmi jngoò-la kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

⁸ —Tsà xó kinókjoa-lè ya ni'ya ñánda tjin s'eí nga xita bixan, mìkiì ya bijnasoin íxile ts'e xita ítjòn, tsà koi nachrjein-la tjin ijngoò-isa xita xi 'ñó tíjòn koni ngaji, xi tikoá xó kànokjoà-la; ⁹ jè xita xi xó kàchja-nò kitso-lè: “Tjiì'nde-la xita jè nga kàtijna.” Ngaji, kosobà-lè nga kj'eíí íxile kijnasoin ñánda fehet'aà-ne. ¹⁰ K'e nga xó kinókjoa-lè, yaá tijnasoin íxile xi fehet'aà-ne mé-ne k'e nga kjoí jè xita xi xó kàchja-lè, kitso-lè: “Amigo, tijnat'eíí ímìxa ñánda síjna íxile ítjòn.” Ngaji, skoexkón-lè xita xi taña titsajnat'aà ímìxa. ¹¹ Jè xita xi 'nga síkijna yijo-la, isaá nangui kijna; jè xi nangui síkijna yijo-la, isaá 'nga kijna.

¹² Jesús, tikoáá kitsò-la jè xita xi xó kiichja-la:

—K'e nga xó kinókjoa-la xita nga kichikoi nga nchisen, o nas'ín nguixòn, kì jñà nokjoà ítjòn-la amigo-lè, 'ndsi, xita xingui, ni jñà xita indii ni'ya-lè xi xita nchiná, mé-ne nga jñà xita koi, tsà koi nachrjein-la k'oáá tis'ín kichja ngajo-lè nga kojndà-ne. ¹³ Tà saá k'e nga s'eí s'iin, jñà tinókjoa ítjòn-la xita ima, xi tsjin tsja, xi mìkiì ma fi, kò xi mìkiì tsejèn-la. ¹⁴ Ngaji, k'e nga k'oas'ín s'iin, ndaà s'e-la inima-lè nga jñà xita koi mìkiì koma sijndà ngajo-lè; tanga ngaji, k'eé kochjí ngajo-lè k'e nga kjoaáya-la jñà xi xita kixi.

Kjoa xi mangásòn ts'e xita xi kjèn s'eí

(Mateo 22:1-10)

¹⁵ K'e nga kiì'nchré jngoò xita xi ya taña títsajnat'aà ímìxa, kitsò-la Jesús:

—Mé tà ndaà-la jè xita xi kokjen ya ñánda tíhotíxoma Nainá!

¹⁶ K'eé kitsò Jesús:

—Jngoò xita, xi s'eí tsibíjna, kjìn xita kiichja-la. ¹⁷ K'e nga ijchò hora-la nga jye kokjen xita, kisikasén chì'nda-la nga kiì kichja-la jñà xita xi xó kinokjoà-la, kitsò-la: “Nchrobá, jyeé tjíndaà yije.” ¹⁸ Ngats'ii xita kisijé kjoa nijchàat'aà. Kitsò jè xi tíjòn: “Mì-la kiì koma kjián; jngoò nangui jye kòhotse; mochjeén-né nga kjián katsejèn-la; kitsi'bà-lè, tije-la takoin, mìkiì kjián.” ¹⁹ Jè xi ijngoò kitsò: “An, 'òn nga nchraja xi bínchi jyeé kòhotse; mejèn-na kjián kat'aà tsà ndaà síxá; kitsi'bà-lè, tije-la takoin, mìkiì kjián.” ²⁰ Xi ijngoò, k'oáá tì kitsò: “An, saá jye kòbixan, koií kjoa-la nga mìkiì koma kjián.” ²¹ K'e nga j'ii-ne chì'nda jè, tsibénojmi yije-la nei-la ngats'ii kjoa koi. Jè nei-la ni'ya, kòjti-la; k'eé kitsò-la chì'nda-la: “T'in nitojin ján nditsin, kóhokji iya ndiyá-la naxandá; nchrohókoii yije xita ima, xi tsjin tsja, xi mìkiì ma fi, kò xi mìkiì tsejèn-la.” ²² Chì'nda jè, nga komà iskan kitsò: “Na'èn, jyeé kòbitasòn yije koni s'ín kò'mi-ná, tanga tjin-isa i'nde.” ²³ K'eé kitsò jè nei-la chì'nda: “T'in kóhokji ndiyá teè, kò ndiyá itsji; nchrohókoii xita; kò'ñó t'en-la nga kàtjahas'en mé-ne nga kàtatsee ni'ya-na. ²⁴ K'oáá xán-nò; nijngoò xita xi kichja ítjòn-la kokjen-kò-na s'eí-na.”

Mé kjo'in xi singui nga onguítjngui-lá Cristo

(Mateo 10:37-38)

²⁵ 'Nó kjìn xita tjingui-la Jesús; kisikáfayat'aà-la, kiichja, kitsò-la:

²⁶ —Tsà yá xi mejèn-la nga 'an kjinchrobà-tjingui-na, tsà jè yijo-la, tsà na'èn-la, tsà nea-la, tsà chjoón-la, ixti-la, 'ndse, ndichja, tsà isa tjòkeè mì k'oáá-ne koni 'an, mìkiì koma nga xita ts'an xán-la nga 'an kota'yàt'aà-na. ²⁷ Jè xi mìkiì síkitasòn koni jngoò xita xi 'yajen krò-la, tsà mìkiì tijnandaà nga sijkjeiín kjo'in nga 'an kjinchrobà-tjingui-na, mìkiì koma nga xita ts'an xán-la nga 'an kota'yàt'aà-na. ²⁸ Jñò, tsà mejèn-nò nga chrjó torre kíndaà jngoò, ¿a mìtsà ítjòn jchósòn-là kó tjin singui chí-la, a tjin-nò ton xi sindaà yije-ne? ²⁹ Tsà koi nachrjein-la tà jè tàts'en chrjó síjna. Tsà mìkiì kongásòn yije chrjó, ngats'ii xita xi skoe kijnokeè-né. ³⁰ Kitso: “Jñà xita koi tsibíts'ia nga kiskimittjen chrjó ni'ya tanga mìkiì kisikjehet'aà.” ³¹ Tsà jngoò xitaxá ítjòn xi mejèn-la koijts'ia kjojchán nga skaàn-kjoòkò xikjín xi ngásòn xitaxá ítjòn, ¿a mìtsà ítjòn skósòn-la tsà te jmii ma xita-la, a kichikjoaá-la nga skaàn-kò tsà kaàn jmii ma xita kondra-la? ³² Tsà beè-la ikon nga

mikiì kichikjoa-la, tik'eé-ne nga kjiin tjna xitaxá ítjòn xi ìjngòò, siikasén xita xi kjoì sijié kjoa'nchán. ³³ K'oaá tìs'ín tjin, ngats'ioò, nita yá-nò xi mejèn-nò nga xita ts'an koma, ítjòn tikítsjeèn, a sjngòò-takòn nga sichjaà yije tsojmì xi tjin-nò. Tsà majin, mikiì koma nga xita ts'an xán-nò.

*Jña xita xi kota'yàt'aà-la Cristo, k'oaá s'ín ngaya-la koni naxa
(Mateo 5:13; Marcos 9:50)*

³⁴ Jè naxa, ndaà-né; tanga tsà mì tì kii sijnchra-ne tsojmì, ¿kó tìs'ín kochjeén-ne? ³⁵ Mì tì mé chji-la; mì tì kii kochjeén-la nangui; mì tì kii kochjeén-ne koni tjé'nde, tà xíxteèn-né. ¡Ndaà tjiná'yaà koni xan-nò!

15

*Kjoa xi mangásòn ts'e paxtò xi kisakò-ne orrè-la
(Mateo 18:10-14)*

¹ Jña xita-la xitaxá Roma xi síkíhjtjì tsojmì kò jña xita xi ch'o tjin kjoa xi s'ín, ijchò kinchat'aà chraña-la Jesús ñánda tjna, nga mejèn-la kji'nchré-la. ² Jña xita fariseo kò xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés kiichjajno-la Jesús, kitsò:

—Xita jè, ndaà ókò jña xita xi ch'o s'ín, tikoáá tañaá kjèn-kò.

³ Jesús, k'eé tsibénojmí jngòò-la kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

⁴ —Tsà jngòò xita tsajòn xi tjin-la jngòò sìndo orrè, tsà chija jngòò orrè-la, ¿a mìtsà siikítsajna ijiin iñá jña xi ñijòn kaàn kò chrj'oòn ñijòn ma-ne? Ikjoàn kjoì kátsji jè xi kichijà skanda kó nga sakò-la. ⁵ K'e nga jye sakò-la, tsjaá koma-la; koa'nga kohòsòn chrja-la. ⁶ K'e nga kijchò-ne ni'ya-la, kichja-la amigo-la kò xita indiì ni'ya-la, kitsò-la: “Titsjako-ná, jye kàsakó-ne orrè-na xi kichijà.” ⁷ K'oaá xán-nò, k'oaá tìs'ín isa ndaà s'e kjotsja ján ngajmii it'aà ts'e jngòò xita jé xi síkájno jé-la nga mì tì jé ótsji-ne, mì k'oaá-ne koni tsà ñijòn kaàn kò chrj'oòn ñijòn ma-ne xi tjin-la okixi xi mikiì mochjeén-la nga siikájno jé-la.

Kjoa xi mangásòn ts'e chjoón xi kisakò-ne ton-la

⁸ Tsà jngòò chjoón xi te ma-ne ton-la, tsà chija jngòò ton-la, ¿a mìtsà kokà ni'ín, tikoá koticha inga ni'ya-la; ndaà ndaà kohótsji ton-la skanda kó nga sakò-la? ⁹ K'e nga jye sakò-la, kichja-la amiga-la kò íchjín indiì ni'ya-la, kitsò-la: “Titsjako-ná, jye kàsakó-ne ton-na xi kichijà.” ¹⁰ K'oaá xán-nò, k'oaá tìs'ín tjin kjotsja nga nguixkon àkjale-la Nainá k'e nga jngòò xita jé síkájno jé-la nga mì tì jé ótsji-ne.

Kjoa xi mangásòn ts'e ti xi kichijà

¹¹ Jesús tsibénojmí ìjngòò kjoa xi mangásòn; kitsò:

—Jngòò xita xi jò ma ixti-la. ¹² Jè ti xi ma ki'ndí kitsò-la na'èn-la: “Na'èn, tjiì-ná tsojmì xi 'an kòkò-na.” Jè na'èn-la kisijòya yije-la tsojmì xi tjin-la, ikjoàn kitsjaà-la. ¹³ Xi jye tsato jò jàn nàchrjein, ti jè, nitòón tsatjna yije tsojmì-la xi kitjoé-la, kisijngòò ton-la. Ikjoàn kii jngòò naxandá xi 'ñó kjiin kijna. Yaá kisikjeheya yije ton-la nga taxki kisikò yijo-la. ¹⁴ K'e nga jye kisikjeheya yije ton-la, ya i'nde ñánda tsibijna, j'ii jngòò kjinchrá 'ñó; mì tì mé tjin-la xi kine. ¹⁵ K'eé kii síjé-la xá jngòò xita xi ya i'nde-la naxandá jè. Xita jè, kisikasén ñánda tjin-la rancho nga kisikinda chinga. ¹⁶ Ti jè, mejèn xó kine chrjoa najmá xi kjèn chinga tanga mì yá xi tsjá-la. ¹⁷ K'e nga jye kjòndaaya-ne kjohítsjeèn-la kitsò: “¡Kjin xita ch'inda tjin-la na'èn-na ya ni'ya-la xi ningui-la inchrajín xi kjèn, koa 'an, ijndé, tibiyaà-ná kjinchrá! ¹⁸ Kjin ìjngòò k'a-na ni'ya-la na'èn-na; k'oaá xán-la: Na'èn, tseé jé tsohotsjià xi it'aà ts'e Nainá xi tjna ngajmii kò it'aà tsiji; ¹⁹ mì tì kii ok'in-na nga ki'ndí-lè k'óin-ná; k'oaá s'ín jcha-takòn-ná koni tsà jngòò ch'inda-lè.” ²⁰ K'eé tsasítjen, kiikon na'èn-la.

'Tik'eé-ne nga kjiin tífi, jè na'èn-la kijtseèxkon, kjòhimakeè, tsangachikon, ikjoàn kitsobákjá ki'ndí-la, kiskine'a. ²¹ Jè ki'ndí-la kitsò: “Na'èn, tsohotsjià jé xi it'aà ts'e Nainá xi tjna ngajmii kò it'aà tsiji; mì tì kii ok'in-na nga ki'ndí-lè k'óin-ná.” ²² Tanga jè na'èn-la

kitsò-la chí'nda-la: “Nìton nchrobákoò níkje xi ìsa 'ñó ndaà kjoàn, tìkákjá, tìkoa tìkjá jngoò tangò jnótsja, tjayaà xoxté ndsoko. ²³Tanguíchjaà jngoò nchraja ki'ndí xi 'ñó xiné, tìk'eèn. ¡Chjineé, s'eí s'eén! ²⁴Jè ki'ndí-na, maá-na tsà jyeé k'en, tanga tíjnakon-né; kichijà-né tanga ì'ndeì kàsakó-ne. Ìkjoàn tsibíts'ia s'eí.”

²⁵Jè ti-la xi ma jchínga, ján tísíxá rancho-la. K'e nga j'ìi chraña-ne ni'ya-la, kii'nchré-la música nga s'eí tjín; xita nchitè. ²⁶K'eé kiichja jngoò-la chí'nda, kiskònangui-la mé xi tíma. ²⁷Jè chí'nda kitsò: “Jè 'ndsi kòf'ìi-ne; jè na'èn-lè kàsík'en jngoò nchraja ki'ndí xi 'ñó xiné, koií kjoa-la nga ndaà kòf'ìi-ne jè 'ndsi.” ²⁸Jè ti xi ma jchínga, 'ñó kòjti-la; majin-la fahas'en ni'ya; k'eé itjo ni'ya na'èn-la, tsibítsi'ba-la nga kàtjahas'en ni'ya. ²⁹Kitsò-la na'èn-la: “An, kjò kjìn nó sàxá-lè; níkjé-ne nga mìkìi sikitasòn-lè; ni saà jngoò ndí tíndsó ki'ndí 'biì-ná nga sìtsjakoaa amigo-na. ³⁰Tanga k'e nga kòf'ìi-ne ki'ndí-lè xi kisìkjeheya ton-lè, tsojmì-lè, kisìkjeheyako íchjín ská; ìkjoàn kànik'en jngoò-la nchraja ki'ndí xi 'ñó xiné.” ³¹Jè na'èn-la kitsò-la: “Ngaji xi ki'ndí-na xan-lè, íí tíjnakò kjit'aà-ná; ngats'ìi tsojmì xi tjín-na, tsiji-né. ³²Mochjeén-né nga s'eí s'eén mé-ne nga sìtsjakoaa yijo-ná, koi kjoa-la nga jè 'ndsi, jye kòf'ìi-ne. Maá-na tsà jyeé k'en tanga tíjnakon-né; kichijà-né tanga ì'ndeì kàsakó-ne.”

16

Kjoa xi mangásòn ts'e chí'nda xi konachan

¹Jesús tsibénojmí ìjngoò-la kjoa xi mangásòn, jña xita xi kota'yat'aà-la, kitsò-la:

—Jngoò k'a, jngoò xita nchiná, tíjna jngoò-la xita xi síkinda chí'nda. Xita xi kj'eíi kii nga nguixkon nei-la nga kitsjaat'in 'én nga tsojmì-la tísìkje. ²Jè nei-la, k'eé kiichja-la, kitsò-la: “¿Mé 'én xi tsjät'in-lè xita? Tjii-ná kindá kjoa ts'e xá-lè; mì-la tì kii chí'nda sko-la kijna-ne.” ³Chí'nda jè, k'eé tsohóko yijo-la, kitsò: “¿Mé xi s'iaàn? Jè nei-na mì tì kii tsjá-na xá. An, mìkii chikjoa-na nga siixákoaa nangui. Masobà-na tsà ton siijé kjotjoà. ⁴Jyeé be mé xi s'iaàn mé-ne nga s'e-na amigo xi tsjá'nde-na ni'ya-la k'e nga tjáxin-na xá jè.” ⁵K'eé kiichja ìjngoò ìjngoò-la jña xita xi tjen-la ton ts'e nei-la. Kitsò-la jè xi ítjòn: “¿Kó tjín kitjen-lè ts'e nei-na?” ⁶Xita jè kitsò: “Jngoò sìndo barril asitì kitjen-na.” Jè chí'nda kitsò-la xíkjín: “Chjóì xojon-lè, tíjni, nìton tindaà ìjngoò xi kj'eíi xojon xi tà icháte chjì-la.” ⁷Ìkjoàn kiskònangui-la xi ìjngoò, kitsò-la: “Ngaji, ¿kó tjín kitjen-lè?” Xita jè kitsò: “Jngoò sìndo naxá trigo kitjen-na.” K'eé kitsò-la: “Chjóì xojon-lè; tindaà ìjngoò xi tà ñijòn kàan chjì-la.” ⁸Chí'nda jè, kijtseèxkón nei-la nga tjín-la kjohítsjeèn nga amigo tsohótsji, nas'ín ch'o kis'ìin nga kiskoònachan-la nei-la. Jña xi mìtsà xita-la Nainá, isaa tjín-la kjohítsjeèn kó s'ín ótsji amigo-la xi skoétjò mì k'oaá-ne koni jña xita xi iseèn tjín kjohitsjeèn-la.

⁹K'oaá xán-nò, tìkjeén ton kò tsojmì xi tjín ì isò'nde nga kàtas'e-nò amigo mé-ne k'e nga mì tì kii kochjeén-ne ì isò'nde, ján ngajmì s'e-nò amigo xi skoétjò-nò ya ñánda kitsajnaà nita mé nachrjein-ne.

¹⁰Jè xi ndaà síkitasòn jè kjoa xi chiba tjín, tìkoaá ndaà síkitasòn jè kjoa xi tse tjín; tanga jè xi konachan kjoa xi chiba tjín tìkoaá konachan-né kjoa xi tse tjín. ¹¹Jñò, tsà mì ndaà titsanìchjeén tsojmì kò ton xi tjín isò'nde jè, mìkii tjoé-nò kjoa xi nguì ndaà tjín ts'e ngajmì. ¹²Tsà mì ndaà titsanìkjeén tsojmì kò ton xi mì tsajòn-jèn xi Nainá kisìngatsja-nò ì isò'nde, tìkoaá mìkii tjoé-nò xi nguì tsajòn ján ngajmì.

¹³Njngoò chí'nda xi jò koma nei-la nga sìxá-la; tsà jò koma nei-la, jngoò kojtikeyè kjoa jngoò kotsjakeè; jngoò ndaà kjit'aà-la kjoa ch'o sìiko xi jngoò. Jñò, tsà kjoa nchiná sìis'in-là, mìkii kos'in-la kjoa ts'e Nainá.

¹⁴Jña xita fariseo nga tsjakeè ton, k'e nga kii'nchré ngats'ìi kjoa koi, tà tsijnòkèè Jesús.

¹⁵K'eé kitsò-la jè Jesús:

—Jñò, ndaà nìkìtsajnaà yijo-nò nga nguixkon xita, tanga Nainá, beè inìma-nò nga mìtsà kixì kjoa nga ndaà 'nè. Jè kjoa xi jeya síkìjna xita, Nainá ochrjekàngui-né.

Kjotìxoma-la Nainá xi kiskii Moisés

¹⁶ Jesús kitsò-ìsa:

—Jǎ̀nà Xojòn-là Nainá xi kiskii Moisés kò xítà xi kiichjǎ ngajo-là Nainá, jǎ̀nà tímakjeén xojòn koi skanda k'e nga j'ii Juan xi kis'iin bautizar xítà. Tjen-ne nachrjein koi, skanda i'ndeǐ, tìnokjoáya 'én ndaà-là Nainá kó s'ín otíxoma Nainá. Ngats'ii xítà xi mejèn-là kjoahas'en-jii ñánda tíhotíxoma Nainá, bínè-là yijo-là.

¹⁷ "Ñó 'in tǐn tsà jè isò'nde kò ngajmii chija, tǎnga isaá tà 'ño 'in tǐn nga chija jngoò letra ts'e kjoíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés. Mikii chija nítà kjé-ne —kitsò Jesús.

Kiis'in tsakóya Jesús it'aà ts'e xítà xi tsjiiin xíkjin
(Mateo 19:1-12; Marcos 10:1-12)

¹⁸ —Nítà yá-ne xi tsjiiin chjoón-là ikjoàn bixan-kò jngoò chjoón xi kj'eíi, kjoa chijngui tís'in; tikoáá jè x'in xi bixan-kò chjoón xi kitsjiiin x'in-là, tikoáá kjoa chijngui tís'in —kitsò-ìsa Jesús.

Xítà nchiná kò xítà ima xi 'mì Lázaro

¹⁹ Jesús kitsò:

—Tsibijna jngoò xítà nchiná xi 'ño ndaà kjoàn nikje chí xi tsohòkjá; nachrjein inchijòn kis'iin s'eí xi taxkǐ 'ño ndaà ma. ²⁰ Tikoá tsibijna jngoò xítà ima xi Lázaro ki'mì, xi jtsé tǐn yijo-là. Yaá bǐjna xotjoa ni'ya-là jè xítà nchiná. ²¹ Xítà ima jè, fahajiiin xó-là jǎ̀nà xi-là tsojmi xi kine jè xítà nchiná nga bixòngui ímixǎ; tikoáá jǎ̀nà nañá bijchó xó nga tomajno jtsé-là. ²² K'e nga k'en jè ndí xítà ima, jǎ̀nà àkjale-là Nainá kiiko; yaá kisikǐjnat'aà-là Abraham. Tikoáá chaán k'en jè xítà nchiná; ikjoàn kisihiijiiin.

²³ "Yá i'nde ts'e mik'en ñánda nga tísíkjeiín kjo'in jè xítà nchiná, kiskoòtsejèn, kijtseèxkon Abraham nga kjiiin tǐjna; yaá tǐjnat'aà-là jè Lázaro. ²⁴ Xítà nchiná, k'eé 'ño kiichjǎ kitsò: "ǐNa'èn Abraham, chahima-takòn-ná! Tíkasin Lázaro nga kátasíka'nchi jnótsja ya ijiiin nandá nga kátasíkijne 'nchán nijen-na; 'ño tse kjo'in tísíkjaán i ijiiin ni'in." ²⁵ Jè Abraham kitsò-là: "Na'èn, tíkítsjiiin k'e nga tsijni isò'nde, 'ño ndaà tsijni. Jè Lázaro, kjo'iin kisíkjeiín, tǎnga i'ndeǐ, ndaà tǐjna ijndé. Ngaji, kjo'iin tìnikjeiín. ²⁶ K'oaá s'ín tǐn, tikoáá jngoò xajngá jǎ̀nò xi 'ño nǎnga kijna-ikòn mé-ne nga mikii koma ján kotot'aà jǎ̀nà xítà xi i títsajna; tikoá xi títsajna ján, mikii koma kjinchrobà ijndé."

²⁷ "Kitsò jè xítà nchiná: "Na'èn Abraham, 'an bìtsi'bà-lè tíkasin Lázaro ya ni'ya-là Na'èn-na; ²⁸ 'òn ma-ne 'ndsè xi títsajna; kàtènojmi-là xi okixi mé-ne nga tikoá mì i kjinchrobà-ne i'nde ts'e kjo'in." ²⁹ Abraham kitsò-là: "Xítà xinguii, jyeé tǐn-là xojòn-là Moisés kò ts'e xítà xi kiichjǎ ngajo-là Nainá; jǎ̀nà kàta'nchré-là!" ³⁰ K'eé kitsò jè xítà nchiná: "Majin, na'èn Abraham, tsà jngoò mik'en xi jye kijtseè kjo'in kjoí keènojmi-là, sǐikájno jé-la nga mì tǐ jé kohótsji-ne." ³¹ Jè Abraham kitsò-là: "Tsà mikii 'nchré-là Moisés kò xítà xi kiichjǎ ngajo-là Nainá, tikoáá mikii kòkjeiín-là nas'in kjoáya jngoò-là mik'en."

17

Xítà xi bít'in-ná nga binchaàtsjiaá jé
(Mateo 18:6-7, 21-22; Marcos 9:42)

¹ Jesús kitsò-là xítà xi kota'yàt'aà-là:

—Kjit'aà nachrjein s'e xítà xi koiit'in-ná nga kinchátsjiaá jé, tǎnga ima-xó-ne jè xítà xi koiit'in. ² Isaá-la ndaà koma tsà sǐngui'ño jngoò ndajo natsí ís'iin, ikjoàn sǐkatjen-jiiin ndáchikon, mé-ne nga mì jé skinjiiin-ne ndí xítà xi mochjeén-là nga kòkinda. ³ iT'een kindǎ yijo-nò!

'Tsà jè xinguii ótsji jé xi kondra tsjii, tìnókjoa-là nga kàtakixi; tsà sǐikájno jé-la nga mì tǐ jé kohótsji-ne, tǐjchàat'aà-là. ⁴ Tsà itoò k'a nga jngoò nachrjein ótsji jé xinguii xi kondra tsjii, koa tsà sǐikájno jé-la koa tsà itoò k'a nga jngoò nachrjein kjoiiikon-lè, kitsò-lè: "Mì tǐ ki k'oa s'iin-na", tsà k'oa kitsò-lè, tǐjchàat'aà-là.

K'e nga mokjeiin-ná it'aà ts'e Jesús

⁵ Jñà xit̃a xi tsibíxáya-la Na'èn-ná Jesucristo kitsò-la:

—T̃is̃iko-nájen mé-ne nga isa 'ñó ndaà kokjeiin-najen it'aà tsiji.

⁶ Jè Na'èn-ná k'eé kitsò:

—Jñò, tsà tà ok̃ji kokjeiin-nò koni kji xojmá mostaza nga itsé kji, komaá k'oín-là yá xanchroò jè: “Chjínèyi yijo-lè, ikjoàn ya kàtatjen-jìin ndáchikon”; jè yá, k'oaá s'ín s̃ik̃kitasòn-nò.

Xá-la chi'nda

⁷ Jñò, tsà t̃jna jngoò-nò ch̃i'nda xi kàfi sík̃inchi nchraja, o xi kàfi ka'ndà t̃indsó, k'e nga kjoii-ne nga kàfi síxá, ¿a k'oín-là: “T̃jni, t̃jnat'eii ím̃ixa”? ⁸ Maj̃n, a mìtsà t̃a s̃a k'oín-là: “T̃indaà-ná tsojm̃i xi kókjeen; t̃ixkóngui nikje-lè; t̃iya-ná tsojm̃i xi kókjeen k̃o xi skiaa. K'e nga jye kjõe koma, ikjoàn t̃ichi kõa t̃ioji j̃i.” ⁹ Jè nei-la, t̃ikoaá mìkiì tsjá-la k̃jondaà ch̃i'nda-la nga ndaà kàs̃ik̃itasòn jè xá xi kàs̃it'in-la; mìtsà tsò-la: “Ndaà ch̃j̃-lè.” ¹⁰ T̃ikoaá jñò, k'e nga jye ñik̃itasòn yije xá xi tsjá-nò Nainá, k'oaá tixón: “Ngajen, tax̃ki ch̃i'nda-nájen, tà jè kàñik̃itasòn-jen koni s'ín ki'mi-nájen.”

Kós'ín komà k'e nga jè Jesús, te xit̃a kisindaà-ne xi t̃bindojno chrjoa yijo-la

¹¹ Jesús, k'e nga t̃ífi ján naxandá Jerusalén, jahato ya nangui Samaria k̃o Galilea. ¹² K'e nga jahas'en-jìin jngoò ndí naxandá xi jtobá kji, te xit̃a kiskaàjìin ya iya ndiyá xi t̃bindojno chrjoa yijo-la; k̃jìin ch̃incha-ne ¹³ nga 'ñó kiichja kitsò:

—Jesús, Maestro, chah̃ima-takòn-nájen!

¹⁴ Jesús, k'e nga kijtseè, kitsò-la:

—Tanguió, takó-là yijo-nò jè no'mi.

K'oaá s'ín komà, k'e nga nchifi-ne, k̃jòtsjeè-ne yijo-la ch'in xi t̃jín-la. ¹⁵ K'e nga kijtseè yijo-la nga jye k̃jondaà-ne ch'in xi t̃jín-la, jngoò-ne xi inchrobà jngoò k'a-ne; 'ñó kiichja nga kitsjaà-la k̃jondaà Nainá. ¹⁶ Tsasèn-xkó'nchit'aà-la Jesús skanda it'aà nangui, nga kitsjaà-la k̃jondaà. Xit̃a jè, Samaria i'nde-la. ¹⁷ Jesús kitsò-la:

—¿A mìtsà te ma-ne xi kòmatsjeè-ne ch'in-la? Jñà xi ñijaàn, ¿ñánda t̃ítsajna? ¹⁸ ¿A tà jè tà jngoò xit̃a xi xìn nangui-la kànchrobá jngoò k'a-ne nga tsjá-la k̃jondaà Nainá?

¹⁹ Jesús kitsò-la xit̃a jè:

—T̃is̃it̃j̃in, t'in-ne; koi-né nga mokjeiin-lè nga kòmandaà-ne.

K'e nga jcha-la kó s'ín kotixoma Nainá

(Mateo 24:23-28, 36-41)

²⁰ Jñà xit̃a fariseo kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—¿Kjé-né nga jcha-la kó s'ín kotixoma Nainá?

Jesús kitsò-la:

—Koni s'ín otixoma Nainá mìtsà tsejèn jcha-la. ²¹ Mìtsà yá xi k̃itso: “Í t̃jna ijndé”, k̃o “Ján t̃jna ján”; nga jyeé t̃j̃najiin-nò kó s'ín otixoma Nainá.

²² Jesús, kiichja-isa; kitsò-la xit̃a xi kota'yat'aà-la:

—Kijchò nachrjein k'e nga komejèn-nò jchaxkoòn-ná nga jye kót̃ijnajiin-nò 'an xi Ki'ndí-la Xit̃a xan-la yijo-na, t̃anga nachrjein jè, mìkiì jchaxkoòn-ná. ²³ K'oaá k̃itso-nò xit̃a: “Ch̃it̃sejèn-là ijndé, ch̃it̃sejèn-là ján.” T̃anga k̃i k̃iì mokjeiin-nò, t̃ikoaá k̃i k̃iì onguít̃j̃ngui-là nas'ín k'oa k̃itso-nò. ²⁴ Koni ma ni'ín ch'òn k'e nga ote, ma iseèn kó ok̃ji nga jngoò it̃jandì, k'oaá s'ín koma k'e nga kijchò nachrjein nga kjoiaa jngoò k'a xi Ki'ndí-la Xit̃a xan-la yijo-na. ²⁵ T̃anga 'an xi Ki'ndí-la Xit̃a xan-la yijo-na, ít̃jòn, tse k̃jò'in s̃ik̃kiaán; jñà xit̃a xi t̃jín nachrjein i'nde, kochrjekàngui-na. ²⁶ Koni s'ín komà jñà nachrjein ts'e Noé, k'oaá t̃is'ín koma jñà nachrjein k'e nga kjoiaa jngoò k'a 'an xi Ki'ndí-la Xit̃a xan-la yijo-na. ²⁷ Xit̃a, tsakjèn, kits'ii, chixàn íchjá k̃o íchjín skanda jè nachrjein nga jahas'en ni'ya chitso jè Noé, ikjoàn j'ii jtsi xkón, yaá jyehesòn yije xit̃a kóhotjín. ²⁸ K'oaá t̃is'ín komà nachrjein ts'e Lot [xit̃a xi tsiniù kitsò-la Abraham]. Jñà xit̃a tsakjèn, kits'ii, tsatse tsojm̃i,

tsatíjna tsojmi, tsibítje tsojmi, tsibíndaà ni'ya; ²⁹ tanga jè nachrjein nga itjojiin jè Lot ya naxandá Sodoma, ts'a jtsi ni'ín xi ngajmiù inchrobà-ne xi nguì chijo azufre, yaá jyehesòn yiye xita kóhotjín. ³⁰ K'oaá s'ín koma jè nachrjein k'e nga 'an kítjojen ijngoò k'a xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na.

³¹ 'Jè xi tíjnasò'nga ni'ya-la, kì tì kii nchrobájen-ne nga skoé tsojmi xi 'ncha ni'ya-la; tikoáá jè xi tísíxájiin nangui-la kì tì kii nchrobá-ne ni'ya-la. ³² Tíkítsjeèn koni s'ín komàt'in chjoón-la Lot. ³³ Nita yá xita xi mejèn-la kochrjetji yijo-la nga mì mé kjo'in sakò-la, tà saá sìichija-né kò kjo'in kíjnajiin; tanga jè xi tíjndaà nga tsjá yijo-la, jè-né xi kítjokàjiin kjo'in nga it'aà ts'an ndaà kíjna.

³⁴ K'oaá xan-nò, jè nitjen k'e nga okoma, tjín ni'ya ñánda jò xita kjioòsòn nachan, jngoò tjámítjen nga kjiko Cristo, xi ijngoò sijna-né nga kjo'in s'e-la. ³⁵ Tikoáá tjín ni'ya ñánda jò íchjín nchi'o na'yo, jngoò tjámítjen nga kjiko Cristo, xi ijngoò sijna-né nga kjo'in s'e-la.

³⁶ 'Jò xita xi nchisíxángui rancho-la, jngoò tjámítjen nga kjiko Cristo, jè xi ijngoò sasíjna-né nga kjo'in s'e-la.

³⁷ Jñà xita kiskònangui-la Jesús:

—¿Ñánda-ne nga k'oas'ín koma Na'èn?

Jesús kitsò-la:

—Ya ñánda kíjna cho k'en, yaá kítsajnajtín jñà líké.

18

Kjoa xi mangásòn ts'e chjoón ka'àn kò xitaxá ts'en

¹ Jesús tikoá tsibénojmi jngoò-la kjoa xi mangásòn nga mochjeén-né nga mìkii sìindaàjñaá inima-ná; nachrjein inchijòn kinókjoat'aà-lá Nainá. ² Kitsò-la:

—Jngoò naxandá ñánda tíjna jngoò xitaxá xi mìkii beèxkón Nainá tikoá mìkii beèxkón xita xi kjeí. ³ Tiya-ne naxandá jè, tíjna jngoò chjoón ka'àn xi f'ìikon kjit'aà xitaxá jè nga tsò-la: “Tindaàjiin-ná kjoa ts'e kondra-na.” ⁴ Jè xita xi tjín-la xá, mìkii xátì tsibíndaàjiin-la, tanga xi komà iskan kisikítsjeèn nga tsibíndaàjiin-la jè chjoón mé-ne nga mì tà tsja sìjti-la. Kitsò ijjiin inima-la: “Nas'ín mìkii bexkoán Nainá, tikoá mìkii bexkoán xita, ⁵ tanga chjoón jè, 'ñó tísisì-na, koií kjoa-la nga kindaàjiin-la mé-ne nga mì tà tsja i kjoíikon-na, mì tà tsja 'an sìjti-na.”

⁶ Kitsò Na'èn-ná:

—Tiná'ya-là koni tsò xitaxá xi tsjín-la okixi. ⁷ Nainá, ¿a mìtsà isa ndaà sìis'in-la xita-la xi xó k'oas'ín jaàjiin-ne nga kò nachrjein kò nitjen 'ñó sijét'aà-la? ¿A mìtsà isa niton sìis'in-la?

⁸ K'oaá xán-nò nga isa xátíya koiindaàjiin-la. Tanga k'e nga kjoiaa ijngoò k'a 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, ¿a sakó-na xita i isò'nde xi mokjeiín-la it'aà ts'an?

Kjoa xi mangásòn ts'e xita fariseo kò xita-la xitaxá Roma xi síkíhjtji tsojmi

⁹ Jesús tsibénojmi ijngoò-la kjoa xi mangásòn ts'e xita xi xita kixi tsò-la yijo-la koa ochrjekàngui xi i'nga. Kitsò:

¹⁰ —Jò xita kii ñánda tíjna ingo ítjòn nga kiichjat'aà-la Nainá: jngoò xi xita fariseo, xi ijngoò, xita-la xitaxá Roma xi síkíhjtji tsojmi. ¹¹ Jè xita fariseo, nga sijna kixi, tíchjatji yijo-la, kitsò: “Nainá, tsjaà-lè kjondaà, ndaà chjí-lè nga 'an mì k'oaá s'iaàn koni s'ín xita xi kjeí xi tsjín-la kjoa kixi, xita chijé, xita ts'en, xita chijngui; ni mì k'oaá s'iaàn koni s'ín jè xita xi síkíhjtji tsojmi. ¹² Jò k'a ótijnachjan nga jngoò xomàna; tsjaà-ná xi teya ngats'ì xi sìkijne.” ¹³ Tanga jè xita xi síkíhjtji tsojmi, kjíin síjna; skanda majín-la nga kotsejèn ngajmi; tà jè inima-la 'beé-la; tsò: “iNainá, kátas'e-lè kjohimatakòn xi it'aà ts'an nga xita jé 'mì-na!” ¹⁴ K'oaá xán-nò, xita jè, k'e nga kii-ne ni'ya-la, jyeé xita kixi kitsò-la Nainá; tanga jè xita fariseo majín. Koií kjoa-la, nita yá-ne xi 'nga síkíjna yijo-la, isaá nangui kíjna, koa jè xi nangui síkíjna yijo-la, isaá 'nga kíjna.

*K'e nga jè Jesús kisichikon-t'in ndí ixti
(Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16)*

¹⁵ Tíkooá j'íiko-la ndí ixti mé-ne nga koòt'aà-la tsja; jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'e nga kijtseèxkon jñà xita xi ijchòko ndí ixti, tsohótiko. ¹⁶ Tanga jè Jesús kiichja-la jñà ixti; kitsò-la xita-la:

—Tjiì'nde-là jñà ndí ixti nga kàtjanchrobákon-na, kì binchahikon-là. Jñà xi k'oa s'ín tjín inima-la koni ts'e ndí ixti, jñà xi tjín-la kjondaà nga Nainá tíhotíxoma-la. ¹⁷ K'oaá xan-nò xi nguì okixi, jñà xi mìkiì kokjeiin-la koni jngoò ndí ixti nga skoé kjondaà-la Nainá nga jè kotíxoma-la, mìkiì kjoahas'en-jìin ñánda tíhotíxoma Nainá.

*Jngoò xita xi 'ñó nchiná
(Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31)*

¹⁸ Jngoò xi xita sko-la kiskònangui-la Jesús kitsò:

—Maestro ndaà, ¿mé xi s'iaàn nga s'e-na kjoabinachon nita kjé-ne?

¹⁹ Jesús kitsò-la:

—¿Mé-ne nga xita ndaà 'mì-ná? Nijngoò xita xi ndaà; ta jngoò jè Nainá xi ndaà. ²⁰ Jyéé tjiìin-lè kó tsò kjotíxoma: “Kì kjoa chijnguí 'nì, kì xitaá nìk'in, kì chijé 'nì, kì 'én ndiso nokjoì it'aà ts'e xita xi kj'eíí, chaxkoín na'èn-lè ko nea-lè.”

²¹ Xita jè kitsò:

—Ngats'ìi kjotíxoma koi, jyéé kisikitasoàn kó nga sa chítia.

²² K'e nga kiì'nchré Jesús, kitsò-la:

—Nguì jngoò kjoa chija-lè: tatijni yiji kóhotjín tsojmì xi tjín-lè; ikjoàn tika'bí-la xita ima mé-ne nga s'e-lè kjoa machikon-t'in ján ngajmì. Ikjoàn nchrobátjngui-ná.

²³ Xita jè, k'e nga kiì'nchré, tà kjòbaá-la, koií kjoa-la nga 'ñó nchiná. ²⁴ Jesús, k'e nga kijtseè nga 'ñó ba kis'e-la kitsò:

—Jñà xita nchiná, 'iín koma-la nga kjoahas'en-jìin ñánda tíhotíxoma Nainá! ²⁵ Isáá mì 'in koma-la jngoò cho camello nga kjoahas'en xkon nindoò xi tjahaña-ne nikje, mì k'oaá-ne koni jngoò xita nchiná xi 'ñó tjín-la tsojmì nga koma kjoahas'en-jìin ñánda tíhotíxoma Nainá.

²⁶ Jñà xita xi kiì'nchré kitsò:

—¿Yá-né xi kitjokàjìin kjo'in?

²⁷ Jesús kitsò-la:

—Jè kjoa xi mìkiì koma-la xita, Nainá komaá-la.

²⁸ K'ée kitsò Pedro:

—Na'èn, ngajen, jyéé kinikítsajna yije-jen tsojmì xi tjín-najen nga tjaàtjngui-lèjen.

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Okixíí xi xan-nò, ngats'ìi xita xi kitsjìin-takòn ni'ya-la, na'èn-la, 'ndse, chjoón-la, ixti-la, nga mejèn-la k'oas'ín sijnchá yijo-la koni s'ín otíxoma Nainá, ³⁰ ngats'ìi xita koi, tsojmì xi kisikítsajna, isáá tse tjoé ngajo-la jñà nachrjein xi titsajnaá j'ndeí j'isò'nde; koa jñà nachrjein xi sa nchrobá, s'ée-la kjoabinachon nita kjé-ne.

*Jesús, ijngoò k'a tsibénojmí kjoabiyaà-la
(Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34)*

³¹ Jesús kiichjat'aà xìn-la xita-la xi tejò ma-ne, kitsò-la:

—I'ndeí, ján onguíá Jerusalén; yaá kítasòn yije ngats'ìi kjoa xi jtít'aà xojon it'aà ts'an xi Kí'ndí-la Xita xan-la yijo-na, koni s'ín kiskìi xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ³² Yaá sijnngatsja-na it'aà ts'e xita xi mìtsà xita judío; kijnokeè-na; ch'o siko-na; kiichrájno-na; ³³ kojà-na, ikjoàn sijk'en-na; tanga xi koma ján nachrjein kjoaáya-na.

³⁴ Tanga jñà xita-la mìkiì kjòchiya-la 'én xi tsibénojmí-la; jí'maá-la; mìkiì jahas'en-jìin-la koni s'ín kitsò Jesús.

*Kós'ín kisindaà-ne Jesús jngoò xita xi mìkì tsejèn-la ya naxandá Jericó
(Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52)*

³⁵ K'e nga jye tímachrañàt'aà nga kijchò Jesús ya naxandá Jericó, jngoò xita ima xi mìkì tsejèn-la tíjna indii ndiyá; tísiyé kjotjò ton. ³⁶ Xita jè, k'e nga kiì'nchré nga kjìn xita nchifa, kiskòngui mé kjoa xi tíma. ³⁷ K'ée kitsò-la xita nga jè Jesús xi Nazaret ts'e tífahato. ³⁸ K'ée 'ño kiìchja, kitsò:

—jJesús, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jì tíjna ngajo-la], jchahimatakòn-ná!

³⁹ Jñà xita xi tíjma ítjòn, tsohótiko nga jyò kàtìjna; tanga jè, isaá 'ño kiìchja nga kitsò:

—jì xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David, jchahimatakòn-ná!

⁴⁰ K'ée tsasìjna Jesús; kitsò: “Nchrobákò.” K'e nga ijchò kasit'aà chraña-la kiskòngui-la, kitsò-la:

⁴¹ —¿Mé xi mejèn-lè nga siìko-lè?

Jè xita xi mìkì tsejèn-la, kitsò:

—Na'èn, mejèn-na nga kàtatsejèn-na.

⁴² Jesús kitsò-la:

—jKàtatsejèn-lè! Koi-né nga mokjeiín-lè nga kòmandaà-ne.

⁴³ Xita jè, nitoón kjotsejèn-la, ikjoàn kiìtjingui-la Jesús; jeya kisikìjna Nainá. Ngats'ii xita naxandá xi kijtseè kjoa koi, tikoá jeya kisikìjna Nainá.

19

Jesús ko Zaqueo

¹ Jesús k'e nga ijchò naxandá Jericó, tsibíts'ia nga jahas'en-jiìn naxandá. ² Ya tíjna jngoò xita xi 'mì Zaqueo xi xita sko-la jñà xita-la xitaxá Roma xi síkíhítjì tsojmì; tikoá 'ño xita nchiná. ³ Mejèn-la nga skoexkon yá-né xi 'mì Jesús; tanga mìkì ma kotsejèn-la nga kjìn ma-ne xita, nga jtobá kji Zaqueo. ⁴ K'ée tsangachikon ítjòn, ikjoàn tsijin-jno jngoò yá sicómoro nga mejèn-la skoexkon Jesús koni s'ín kjoahato. ⁵ K'e nga jahaya ndiyá Jesús, kiskoòtsejèn mijìn k'oa kijtseèxkon Zaqueo nga ya tíjna'a yá; kitsò-la:

—Zaqueo, nitoón titajiìn, i'ndeì mochjeén-né nga ya siìkjáya ni'ya-lè.

⁶ Zaqueo, nitoón tsitajen. Tsjaá komà-la nga kitsjaà'nde-la ni'ya-la. ⁷ Jñà xita k'e nga kijtseè nga ya kisikjáya ni'ya-la Zaqueo, tsibíts'ia nga kiìchjajno-la Jesús; kitsò nga ya kisikjáya ni'ya-la xita xi jé tíjn-la. ⁸ K'ée tsasìjna kixi Zaqueo, kitsò:

—Na'èn, osen tsojmì xi tíjn-na tsjaà-la xita ima; koa tsà tíjn xita xi 'an kiskoònachaàn-la, ñijòn k'a kokji tsjaà ngajo-la.

⁹ Jesús kitsò-la:

—Ngats'ii xita nei-la ni'ya jè, nachrjein i'ndeì, jyeé kòbitjokàjiìn kjoa ts'e jé-la, koiì kjoa-la nga k'oas'ín mokjeiín-la Zaqueo koni jè xita jchínga-la Abraham.

¹⁰ 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, koiì xá j'i-na nga j'i katsjià xita xi kichijà, tikoá j'i kàchrjekàjñaà jé-la xita.

*Kjoa xi mangásòn xi okóya kjoa ts'e ton
(Mateo 25:14-30)*

¹¹ Jñà xita, k'e nga nchi'nchré-la Jesús, koni s'ín tíbénojmi kjoa koi, k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga yaá koìts'ia nìton nga kotìxoma Nainá; nga jè Jesús, jyeé kjomeè bijchó chraña Jerusalén. Koiì kjoa-la, Jesús, tsibénojmi jngoò-la kjoa xi mangásòn nga mìtsà k'oas'ín koma.

¹² Kitsò-la:

—Jngoò k'a, jngoò xita xi tje-la xita ítjòn kii jngoò nangui ñánda 'ño kjiìn nga tjoé-la xá ítjòn, ikjoàn kjinchrobà-ne k'e nga jye tjoé-la xá. ¹³ Tanga k'e nga tikj'eè bitjo xita jè, te xita ch'inda-la kiìchja-la nga tse ton kisìngatsja nga jngoò ijngoò; kitsò-la: “Chjóé ton

koi, tixáko skanda k'e nga kjoí-na.” ¹⁴ Tanga jñà xita xi tija-ne naxandá-la nga jtikeè komà, kisikasén-tjinguí i'nga-la xita xi kitsò-la xitaxá ítjòn: “Majìn-najèn nga jè xitaxá jè kotixoma-najèn.”

¹⁵ Tanga jè xita jè, k'e nga jye kitjoé-la xá, j'ì l'ngò k'a-ne nangui-la. Ikjoàn kiichja-la ngats'ì xita chí'nda-la xi kisìngatsja ton mé-ne nga skoe kó tjín kisikijne ki'ndí-la jè ton xi kisìngatsja nga jngò l'ngò. ¹⁶ Jè xita xi j'ì ítjòn kitsò: “Na'èn, ton-lè xi kinìngatsja-ná, te k'a okji kisikijnesòn ki'ndí-la.” ¹⁷ Jè xitaxá ítjòn kitsò-la: “Ndaà tjín; ngaji, chí'nda ndaà-né; ndaà kinikjiín ton xi chiba kjòngatsjei; i'ndeí, te naxandá sngatsja-lè xi jì kotixoma-la.” ¹⁸ Ijchò l'ngò xi ma-ne jò chí'nda, kitsò: “Na'èn, ton-lè xi kinìngatsja-ná, 'òn k'a okji kisikijnesòn ki'ndí-la.” ¹⁹ Jè xitaxá ítjòn kitsò: “Tikoáá ngaji, 'òn naxandá sngatsja-lè xi jì kotixoma-la.”

²⁰ J'ì l'ngò xi kitsò: “Na'èn, i tjina ton-lè xi kinìngatsja-ná. Ndaà tsibitjoà; pahito tsibitjé'ñoá. ²¹ Kitsakjoón-lè; ngaji, xita jti-takòn-né; chjoí xi mì ngají tsibìjni tikoá bixkoí xi mì ngaji tsibitji.” ²² Jè xitaxá ítjòn kitsò: “Ngaji xi chí'nda ch'o 'mì-lè; tije-ne 'én xi nokjoì sinè-lè jé, nga si: xita jti-takòn-né; chjoí xi mì ngaji tsibìjni tikoá bixkoí xi mì ngaji tsibitji. ²³ Tsà jye tjiín-lè, ¿mé-ne mì yaá kinikijna-ne ton-na ya banco nga kisikijnesòn ki'ndí-la mé-ne k'e nga kjoí l'ngò k'a-na sngatsja-ná ton-na?” ²⁴ K'eé kitsò-la jñà xita xi ya títajna: “Chjaà'an-là ton; jè tjií-là xita xi te k'a kisikijnesòn.” ²⁵ Jñà xita xi oki'mì-la kitsò: “Na'èn, xita jè, jyeé kò te k'a kotjín tjín-la!” ²⁶ Jè xitaxá ítjòn kitsò: “K'oaá xán-nò, ngats'ì xi tjín-la, k'oií-isa-la; tanga jè xi tsjín-la, skanda tjá'aán-la mé xi chiba tjín-la. ²⁷ Tikoá jñà xita kondra-na xi majín-la nga 'an kotixoma-la, nchrohóko-ná ijndé, tik'eèn nga nguixkoaàn.”

K'e nga jahas'en Jesús ya naxandá Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19)

²⁸ K'e nga jye okitsò Jesús, kiì ítjòn-la xita-la nga kiiko ján Jerusalén. ²⁹ K'e nga jye ijchò chraña jñà naxandá xi 'mì Betfagé ko Betania ya chrañat'aà-la jè nindoò xi 'mì Yá Olivo, kisikasén jò xita xi kota'yat'aà-la. ³⁰ Kitsò-la:

—Tanguió ján ndí naxandá itsé xi kijnat'aà ján; k'e nga kijchoò, yaá síjnat'aà'ño jngò ndí búrró ki'ndí xi ni sa yá xita bijnasòn-la. Chjnda'ño, nchrohóko. ³¹ Tsà yá xi kjònangui-nò, tsà kitsò-nò: “¿Mé-ne chíjnda'ño-nò?”, tìn-là: “Jè xó Na'èn-ná Jesús kochjeén-la.”

³² Kiì jñà xita-la; k'oaá s'ín kisakò-la koni s'ín tsibénojmí-la Jesús. ³³ K'e nga nchikjnda'ño ndí búrró ki'ndí, kitsò nei-la:

—¿Mé-ne chíjnda'ño-nò ndí búrró?

³⁴ Jñà xita-la Jesús kitsò:

—Jè xó kochjeén-la Na'èn-ná Jesús.

³⁵ K'e nga ijchòko ñánda tjina Jesús, jñà kisikjeén nikje-la nga tsohójtsa-la ndí búrró; ikjoàn kisikijnasòn-la. ³⁶ Koni s'ín tífi Jesús, jñà xita tsohójngò nikje-la ya iya ndiyá. ³⁷ K'e nga jye kjòchrañat'aà nga nchifjen ya nindoò Yá Olivo, ngats'ì xita xi kota'yat'aà-la xi tjiko tsibít'sia nga 'ño kiichja xi nguí tà kjòtsja-la nga kitsjaà-la kjondaà Nainá nga koií kjoa-la jñà kjòxkón xi jye kijtsee. ³⁸ Kitsò:

—Mé tà ndaà-la jè xitaxá ítjòn xi jè nchrobá ngajo-la Nainá. Tjín kjoa'nchán it'aà ngajmii. Tikoá tjín kjoajeya.

³⁹ Jñà xita fariseo xi ya taña tjiko xita kjín kitsò-la:

—¿Maestro, jchitikoí xita xi kota'yat'aà-lè!

⁴⁰ Tanga jè Jesús kitsò-la:

—K'oaá xán-nò tsà jñà xita koi kítajnajyò, jñà ndajo kichja.

⁴¹ Jesús, nga jye ijchò chraña naxandá Jerusalén, k'e nga kijtseeèkon, kiskindàyakeè xi it'aà ts'e naxandá. ⁴² Kitsò:

—Jñò xi xita naxandá Jerusalén 'mì-nò, tsà jè-là-ne nachrjein i'ndeì kokjeiín-nò it'aà ts'e jè kjoa xi tsjá-nò kjoa'nchán; tanga i'ndeì, tji'maá-nò. ⁴³ Kjoí nachrjein k'e nga jñà kondra-nò koìndi-nò chrjó ndajo, siikinda-nò ko kít'aà-nò nga jngoò itjandì. ⁴⁴ Jngoò k'a siikjehesòn-nò, siik'en yijeé-nò; ní tì jngoò ndajo siyijòsòn-là xíkjin. Koí jé xi koma-nò nga mìkiì kiyaxkoòn Nainá k'e nga j'ì katsejèn-nò.

Kií komà k'e nga jè Jesús tsachrje xita xi otíjna tsojmi ya ingo ítjòn ts'e Jerusalén
(Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22)

⁴⁵ Jesús jahas'en ya ñánda kijna ingo ítjòn, ikjoàn tsibíts'ia nga tsachrje jñà xita xi nchihotíjna ko xi nchihotse tsojmi; ⁴⁶ kitsò-là:

—K'oaá s'ín tíchja Xojon xi tít'aà 'Én Tsjeè-là Nainá: “Ni'ya-na, ni'ya ts'e ochikon-né, tanga jñò, nguijo-là xita chijé títsa'nè.”

⁴⁷ Jesús, nachrjein inchiòn tsakóya-là xita ya ndítsin ingo ítjòn; jñà xita sko-la no'miì, xita xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskì Moisés, ko jñà xita sko-là naxandá, nchihótsji'nde-là nga mejèn-là siik'en Jesús. ⁴⁸ Tanga mìkiì kisakò-là kó s'ín siiko nga jñà xita naxandá, 'ñó ndaà nchi'nchré-là koni s'ín tsò 'én xi tíbénjmi.

20

Kjotíxoma-là Jesús

(Mateo 21:23-27; Marcos 11:27-33)

¹ Jngoò nachrjein, k'e nga jè Jesús tíhokóya-là xita 'én ndaà-là Nainá ya ndítsin ingo ítjòn, ijchò xita sko-là no'miì ko xita xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskì Moisés; kjihjtako xita jchínga. ² Kitsò-là:

—Koatìn-nájen, ¿mé kjotíxoma xi tsjá'nde-lè koni s'ín 'nì? ¿Yá xi kitsjaà-lè kjotíxoma koi?

³ Kiìchja Jesús, kitsò:

—Tíkoáá 'an, jngoò kjoa skònangui-nò. Koatìn-ná: ⁴ ¿Yá xi kitsjaà-là kjotíxoma Juan nga kis'iìn bautizar xita? ¿A Nainá-né xi tíjna ngajmiì, o xi tà xita-né?

⁵ Jñà xita koi k'eé tsajoóya-ne; kitsò-là xíkjin:

—Tsà kixoán: “Nainá kitsjaà-là kjotíxoma”, kitsò-né: “¿Mé-ne nga mìkiì kòkjeiín-nò it'aà ts'e?” ⁶ Tíkoá tsà kixoán: “It'aà ts'e xita-né”, jñà xita naxandá ndajoó koì'nè-ná nga k'oaá s'ín mokjeiín-là nga jè Juan xi kiìchja ngajo-là Nainá. ⁷ K'eé kitsò:

—Mìkiì 'ya-jen yá xi kitsjaà-là kjotíxoma.

⁸ Jè Jesús, kitsò-là:

—Tíkoáá 'an, mìkiì k'oa xán-nò yá-né xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn.

Kjoa xi mangásòn ts'e jñà chì'nda ts'en

(Mateo 21:33-44; Marcos 12:1-11)

⁹ Ikjoàn tsibíts'ia Jesús nga kiìchja-là xita naxandá; tsibénjmi jngoò-là kjoa xi mangásòn, kitsò:

—Jngoò k'a jngoò xita tsibítje toò uva, ikjoàn kisikiña-là xita xi kj'eíi nga kisixásòn; jè nei-là nangui, kjìin nó kiì. ¹⁰ K'e nga ijchò nachrjein nga jye kòjchá toò uva, jè nei-là, kisikasén jngoò chì'nda-là nga tjoé chiba-là chjí-là toò uva xi jè oko-là; tanga jñà xita xi kisixásòn nangui, tà kiskaàn-ko-né, tà kisikasén tiyaá-ne. ¹¹ Xi komà iskan, jè nei-là nangui òjngoò xita chì'nda-là kisikasén; k'oaá tís'in kisiko; kiskaàn-ko, ch'o kisiko, ikjoàn kisikasén tiya-ne. ¹² Ìjngoò kisikasén xi ma-ne jàn xita chì'nda; tà ngásòn kisiko; kisiki'on, koa tsachrjekàjìin nangui-là.

¹³ K'eé kitsò jè nei-là nangui: “¿Mé xi s'iaàn? Jè-la sikasén ki'ndí-na xi 'ñó tsjakeè; jè-la xi skoexkón.” ¹⁴ Tanga jñà xita chì'nda koi, k'e nga kijtseèxkon, kitsò-là xíkjin: “Jè jèe xi tjoé kjotjò-là i'nde; sik'eén mé-ne nga tsaján koma i'nde.” ¹⁵ Tsachrjekàjìin ya ñánda títje toò uva; ikjoàn kisik'en.

'Jñò, ¿kó bixón? Nei-là nangui, ¿mé xi s̀ìkò x̀ìtá koi? ¹⁶ Kjoíí sík'en x̀ìtá koi; kj'eíí x̀ìtá s̀ìngatsja jè nangui ñánda t́jín toò uva.

Jñà x̀ìtá xi nchi'nchré-là Jesús kitsò:

—¿Nìkjé-ne k'oas'ín koma!

¹⁷ Tanga Jesús, kiskoò'an, kitsò-là:

—Tsà majìn, ¿kó bixón? ¿Kó tsòya-ne koni s'ín tíchja Xojon xi t́jít'aà 'Én-là Nainá nga tsò?: “Jè ndajo xi tsachrjekàngui chjìnechrjò nga sa ítjòn, jè-né xi komà ndajo tàts'en chrjò-là ni'ya.”

¹⁸ Ngats'ìí xi ya k̀ìxosòn ndajo jè, koxkoaya-né; kò tsà jè ndajo skanè x̀ìtá, kochijo-né.

¹⁹ Jñà x̀ìtá sko-là nò'mì kò x̀ìtá xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskìì Moisés, mejèn-là nga t́jè-ne hora tsobà'ñó Jesús, nga jè kjoa xi mangásòn, kiskaàya-là nga kondra ts'e koni s'ín tsibénojmi; tanga jñà x̀ìtá naxandá kitsakjòn-là.

Kjoa ts'e xi machjítjì tsojmi

(Mateo 21:45-46; 22:15-22; Marcos 12:12-17)

²⁰ Jñà x̀ìtá sko-là nò'mì kisikinda; kisikasén'-ma-là x̀ìtá xi ijchò 'nchré-là xi k'oas'ín kis'ììn koni tsà x̀ìtá ndaà nga mejèn-là sakòtsji jngoò-là 'én xi ch'o tsò mé-ne nga koma s̀ìngatsja-ne jè gobernador xi t́jía kjotíxoma tsja nga jè kojìndaàjììn. ²¹ Jñà x̀ìtá koi kiskònangui-là, kitsò-là:

—Maestro, 'ya-nájen jñà 'én xi nokjoì, ndaà okoòyi; mìkìì chjaàjììn x̀ìtá; k'oaa s'ín okoòyi ndiyá-là Nainá koni s'ín t́jín xi kjoa kixì. ²² ¿A ndaà t́jín nga kichjítjì-jèn tsojmi it'aà ts'e x̀ìtaxá ítjòn ts'e Roma? ¿A xi majìn-né?

²³ Jesús, t́k'eé kijtseèya-là nga nchikonachan-là, kitsò-là:

—¿Mé-ne nga mejèn-nò nga 'an chít'aà-ná? ²⁴ Takó jngoò-ná ton. ¿Yá ts'e isén kò 'ín xi t́jít'aà?

Kitsò x̀ìtá koi:

—Ts'eé César xi x̀ìtaxá ítjòn ts'e Roma.

²⁵ Jesús kitsò:

—Tjì-lá César xi ts'e César, koa tjì-là Nainá xi ts'e Nainá.

²⁶ Ngats'ìí 'én xi kichja Jesús nga nguixkon x̀ìtá naxandá, mìkìì kisakò-là xi koma kohòngui-ne. Tà kjòxkón-là; tà saá tà jyò tsibítsajna.

Kós'ín kiskònangui kjoa ts'e nga faáya-là mik'en

(Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27)

²⁷ Jñà x̀ìtá saduceo xi mìkìì mokjeíìn-là nga faáya-là x̀ìtá xi jye k'en ijchò kjònangui-là Jesús, kitsò-là:

²⁸ —Maestro, Moisés, k'oaa s'ín kiskìì: Tsà jngoò x̀ìtá xi kiyá 'ndse, tsà tsjìn-là ixti k'e nga kiyá, jè chjoón-là mik'en, t́jè-ne 'ndse kixan-kò ijngoò k'a-ne mé-ne nga s'e-là ixti xi t́jè ts'e 'ndse. ²⁹ Kis'e xó jngoò k'a x̀ìtá xi itoò komà 'ndse. Jè xi síjna ítjòn, kis'e xó-là chjoón; tanga mìkìì kis'e-là ixti skanda kóni nga k'en. ³⁰ Jè 'ndse xi ma-ne jò, chixàn-koó; t́kooá k'e nga k'en, mìkìì kis'e-là ixti. ³¹ Chjoón jè, chixàn-koó xi ma-ne jàn; k'oaa xó s'ín chixàn-kò ngats'ìí nga itoò 'ndse, tanga nijngoò xi kis'e-là ixti skanda k'e nga k'en. ³² Xi komà iskan, t́kooá k'en jè chjoón. ³³ K'e nga tsà kjoaáya-là, nga itoò 'ndse, ¿yá-né xi chjoón-là koma? Nga jñà tsibítsajnakò nga itoò 'ndse.

³⁴ Jesús, k'eé kitsò-là:

—Jñà x̀ìtá xi t́jín nachrjein i'ndeì, kò chjoón kò x'ín, bixan-né. ³⁵ Tanga jñà x̀ìtá xi Nainá okítsò nga ok'ìn-là nga kjoaáya-là nga kítsajna isò'nde xi sa kjoíí, mì t́jì kù kixan-ne.

³⁶ T́kooá mì t́jì kù kiyá-ne. K'oaa s'ín ngásòn kítsajnakon koni àkjale; yaá kítsajnakò Nainá nga ixti-là ma nga jye kòfaáya-là. ³⁷ T́jè-ne Moisés k'oaa s'ín okóya nga jñà xi jye k'en, kjoaáya-là. K'oaa s'ín t́jít'aà xojon it'aà ts'e yá na'yá xi títì k'e nga tsò Moisés: “Jè xi Nainá 'mì-lá, t́kooá Nainá tsò-là Abraham, Isaac, kò Jacob.” ³⁸ Jñà xi jye k'en, mìtsà Nainá

tsò-la xi Nainá; tà jñà xi títsajnakon xi Nainá tsò-la! It'aà ts'e Nainá, ngats'iì-né nga títsajnakon.

³⁹ K'eé kiichja xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskiì Moisés, kitsò:
—Maestro, kixií kjoa 'én xi nokjoì.

⁴⁰ Ni ti jngoò xita xi kjò'ño-ne ikon nga kiskònangui-ìsa-la.

*Ñánda kitjen-la Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]
(Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37)*

⁴¹ Jesús kitsò:

—¿Mé-ne kotsò-ne jñà xita nga jè xi Cristo, [xita xi xó siikasén-ne Nainá], nga ya kjinchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David? ⁴² Tjè-ne David, tsò xojon-la ya ts'e Salmo: Jè Nainá kitsò-la Cristo, jè xi otíxoma-na:

“Tijnat'aà-ná i kixi-na,

⁴³ skanda k'e nga sìkítsajnanguia kondra-lè ñánda nchasòn ndsokoiì nga 'an, jye kisikijne-la.”

⁴⁴ Jè David, tsà kos'ín kitsò-la Cristo, ¿kó s'ín tjín-ne nga ya nchrobát'aà-ne tje-la David?

*Kíi kitsò Jesús it'aà ts'e xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá
(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54)*

⁴⁵ K'e nga nchi'nchré ngats'iì xita naxandá, Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

⁴⁶—Tikindaa yijo-nò it'aà ts'e xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskiì Moisés. Sasén-la nga nikje ndojò ókjá. Tikoaá tsjaá ma-la nga ndaà beèxkón xita xi kj'eí, ndaà síhixat'aà ya nditsin. Tikoaá jñà ótsji íxile xi jncha ítjòn ya ni'ya ingo sinagoga, kò mejèn-la nga jñà kítat'aà ítjòn ímixa k'e nga kjèn xita ñánda tjín s'eí. ⁴⁷ Faá'an ni'ya-la íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-la. Ikjoàn 'ño ndojò fiko ochikon-la nga mejèn-la nga bìtsajna'ma nga mì jcha-la mé kjoa xi s'ín. Jñà xita koi ìsaá tse kjo'in s'e-la.

21

*Ton xi kitsjaà kjotjò chjoón ka'àn xi 'ño ima
(Marcos 12:41-44)*

¹ Jesús k'e nga kiskoòtsejèn, kijtseè xita nchiná xi 'ño tjín-la ton nga nchibítsajnaya ton-la ya kaxa ñánda sinchá ton kjotjò-la Nainá. ² Tikoaá kijtseè jngoò chjoón ka'àn xi 'ño ima nga tsibítsajnaya jò ndí ton xi chibachjí chjí-la. ³ K'eé kitsò:

—Xi kjoa kixi, k'oaá xán-nò, chjoón ka'àn ima jè, ìsaá tse ton kòbójna mì k'oaá-ne ngats'iì xita xi i'nga. ⁴ Ngats'iì xita koi xi tjín-la ton, koií tsjá-la Nainá jè xi ningui-la, tanga jè chjoón ima, kàtsjá yijeé ton xi tjín-la xi tímajchá-ne.

*K'e nga kiichja Jesús it'aà ts'e ingo kó s'ín tjínè-la nga kixoña
(Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2)*

⁵ Tikoa nchijoóya i'nga-ne xita xi nchikotsejèn-la ingo ítjòn nga ndaà kjoàn ndajo-la; tikoa ndaà kjoàn tsojmì xi kitsjaà kjotjò-la Nainá jñà xita. Jesús kitsò-la:

⁶—Kjoíi nchrjein k'e nga jñà ndajo kò tsojmì xi ndaà kjoàn xi chitsejèn-la, niú ti jngoò sijijòsòn-la xíkjin, kixoña yije-né.

*Seña xi s'e k'e nga nchrobá machraña nchrjein nga kjoehet'aà isò'nde
(Mateo 24:3-28; Marcos 13:3-23)*

⁷ K'eé kiskònangui-la kitsò-la:

—Maestro, ¿mé nchrjein-ne nga okoma kjoa koi? ¿Mé seña xi s'e k'e nga jye kochraña nga k'oas'ín koma kjoa koi?

⁸ Jesús kitsò:

—Tikindaa yijo-nò nga mì yá xita xi skónachan-nò. Kjìn xita kjoíi xi 'ín ts'an siikjeén; kító: “An-ná xi Cristo, [nga 'aán kisikasén-na Nainá], tikoa kító-nò: “Jyeé tjina chraña

nachrjein nga 'an kotixoma.” Ki kii onguítjngui-là. ⁹ K'e nga kiná'ya kjoa ts'e kjojchán, kjoasi, kì tsakjoòn-jèn; mochjeén-né nga k'oas'ín koma ítjòn tanga kj'eè tsà jè nachrjein nga kjoehet'aà.

¹⁰ Kitsò-Ìsa-la:

—Naxandá skaàn-kjoò xi kj'eí naxandá. Koa xitaxá koìts'ia nga skaàn-kjoòko xitaxá xi kj'eí naxandá. ¹¹ Ndaà jchán k'oà ch'ón xkón; xkì xi ján naxandá s'e kjinchrá ko ch'in xi 'ño kjan. Ján ngajmii jcha-la kjojkón xi ch'o tjin ko xi ch'o kjoàn.

¹² 'Tanga jño, ítjòn tsoba'ño-nò xita; kjitjnguikeè-nò kjiko-nò ya ni'ya ingo sinagoga nga ya sindajin. Skinis'en-nò ndayá; kjiko-nò it'aà ts'e xitaxá ítjòn ko ts'e gobernador, tà koií kjoa-la nga mokjeín-nò it'aà ts'an. ¹³ K'e nga k'oas'ín komat'ioòn, jè hora nga kénomí-là xita xi it'aà ts'an. ¹⁴ K'oá s'ín t'è-là takòn, kì tà chjà ítjòn nikítsjeèn kó kixón nga kinókjoaa nga kinchakoo yijo-nò, ¹⁵ koií kjoa-la nga 'an, tsjaà-nò 'én tikoá tsjaà-nò kjoa kjin-takòn kó s'ín kinókjoaa mé-ne nga jña xita kondra-nò mikii sùkijne-nò k'e nga chibàkjoò. ¹⁶ Skanda jña sùngatsja-nò xi na'èn-nò, 'ndsè, xinguioo ko amigo-nò, tikoá sùk'en i'nga-nò. ¹⁷ Ngats'ii xita isò'nde kojikeé-nò xi kjoa ts'an. ¹⁸ Tanga njngoò tsjaskoò chija. ¹⁹ Jè xi kichikjoa-la kjo'in, kijnakon inima-la!

²⁰ 'K'e nga jchaa naxandá Jerusalén nga kitseè jngoò itjandii-la soldado, k'oá s'ín tjiin-nò nga jye kjòchraña nga jngoò k'a kjoehesòn yije mé xi tjin. ²¹ Jña xita xi títsajna Judea, kátanga, kàtji ñanda nindoò choòn; jña xi títsajna Jerusalén, kàtitjokajin naxandá, jña xi ján títsajna campo, kì tì kii nchrobá-ne jjin naxandá-la. ²² Koií kjoa-la nga nachrjein ts'e kjo'in-né mé-ne nga kitasòn yije-ne koni s'ín tíchja Xojon xi tjit'aà 'En Tsjeè-la Nainá. ²³ jima xó-ne jña íchjín xi ki'ndí 'ya ko xi ixti xó nchisíkaki jña nachrjein koi, nga 'ño tse kjo'in s'e it'aà nangui! Xi kjoajti-la Nainá, tse kjo'in koi'ne-la xita naxandá Israel. ²⁴ Tjin xita xi kichà machètin kiyá-ne; tikoá tjin xi kj'eí nangui kjiko preso jña xita kjojchán. Jña xi mìtsà xita judío, 'ño ch'o sùko nga skoetoòn jña xita naxandá Jerusalén; jña kotixoma skanda k'e nga kitasòn nachrjein-la xita koi.

*K'e nga kjoí jngoò k'a-ne Ki'ndí-la Xita
(Mateo 24:29-35, 42-44; Marcos 13:24-37)*

²⁵ 'Ikjoàn jcha-la jè ts'oi, sá ko ni'ño nga kotsejèn-la seña xi ch'o kjoàn. I it'aà nangui, ngats'ii xita 'ño tsakjón nga kji'nchré-la nga 'ño kjone nga fi nchrobá ndáchikon. ²⁶ Jña xita chiba-la kiyáya-né nga tsakjón k'e nga skoe kjoa xi komat'in isò'nde. Skanda jña ni'ño xi tjin ngajmii kjitiyaá-la. ²⁷ Ikjoàn skoe-na xita xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na nga kjinchrobàjña jjin ifi. Tseé nga'ño ko kjoajeya kjoikoaa. ²⁸ K'e nga kots'ia kjoa koi nga k'oas'ín koma, kixi tinchaà, chjimi'ngaà skoò, tsja t'è-là inima-nò, chíñakjoaa nga jyeé kjòchraña nachrjein nga jño kitsajnandeí-nò.

²⁹ K'ée tsibénomí jngoò-la kjoa xi mangásòn; kitsò-la:

—Chítsejèn-là yá toò iko, ngats'ii yá xi tjin. ³⁰ K'e nga jye bíts'ia nga bíjts'én xka-la yá, jyeé 'yaà nga nchrobá machraña chon ndobá. ³¹ K'oá tìs'ín tjin, k'e nga jchaa nga k'oas'ín tíma kjoa koi, kàtasijin-nò nga jye tijnat'aà chraña-nò nachrjein nga jchaa kó s'ín otixoma Nainá.

³² 'Xi okixi, k'oá xán-nò: Mikii kiyá xita xi tjin nachrjein koi skanda kóni nga jye kitasòn yije jña kjoa koi. ³³ Jè ngajmii ko isò'nde kjoehet'aà-né, tanga jña 'én-na mikii kjoehet'aà; kitasòn-né.

³⁴ 'T'een kindá yijo-nò; mikii bi'nde nga sítajaajin inima-nò jña kjoa xi ch'o tjin koni kjoa ch'i, kjoa chrjá'a, ko kjoa xi nikájnoò i isò'nde. Tsà k'oas'ín s'een, mikii titsajnandaà jè nachrjein k'e nga 'an kjoiaa jngoò k'a; tà niton kjoí nachrjein, skané-nò koni jngoò ch'an. ³⁵ K'oá s'ín komat'in ngats'ii xita xi tjin nga títsa isò'nde. ³⁶ Jño, ndaà títsajna, títsi'ba kijndà nga kjit'aà nachrjein mé-ne nga s'e-nò nga'ño nga koma kitjjoñò ngats'ii

kjo'in xi k'oas'in koma, tikoá mé-ne nga mikii kosobà-nò nga kincha nguixkon Ki'ndí-la Xita.

³⁷ K'e nga nachrjein, Jesús, yaá tsakóya ya nditsin ingo ítjòn. K'e nga majñò yaá fisikjáya ya nindoò xi 'mì Yá Olivo. ³⁸ Kjin xita naxandá, f'iikon ya nditsin ingo ítjòn nga xki tajñóya; f'ii 'nchré-la mé 'én xi okóya.

22

Kiis'in tsohótsji'nde-la xita kondra-la Jesús nga tsoqa'ño
(Mateo 26:1-5, 14-16; Marcos 14:1-2, 10-11; Juan 11:45-53)

¹ Jyeé tímachraña nachrjein nga bitjo s'eí Paxko k'e nga kjèn inchrajín xi tsjin-la na'yo san jña xita judío. ² Jña xita sko-la no'miù ko xita xi okóya kjoixoma-la Nainá xi kiskii Moisés, nga tsakjón-la xita naxandá, tsohótsji'nde-la kó s'in siko Jesús nga sikk'en.

³ Jè xita neí jahas'en-jiin inima-la jè Judas xi tikoá Iscariote 'mì, xi ya itjojin ts'e xita xi tejò ma-ne xi tsajmeiiko Jesús. ⁴ Judas, kiikáko jña xita sko-la no'miù ko xita sko-la xi síkinda ingo ítjòn nga tsajoóya-ne kó s'in sisingatsja Jesús. ⁵ Jña xita koi, tsjaá komà-la; tsibindaajiin nga ton tsjá-la. ⁶ Judas, kòkjein-la, ikjoàn tsohótsji'nde-la kó s'in sisingatsja Jesús nga mikii skoe jña xita naxandá.

K'e nga jè Jesús tsakjèn-ko xita xi kota'yàt'aà-la
(Mateo 26:17-29; Marcos 14:12-25; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

⁷ Ijchò nachrjein-la s'eí ts'e inchrajín xi tsjin-la na'yo san, k'e nga k'oas'in tjínè-la nga biyaà orrè xi bixteèn jní-la xi it'aà ts'e s'eí Paxko. ⁸ Jesús kisikasén Pedro ko Juan, kitsò-la: —Tanguió kindaà tsojmì xi kjoa ts'e s'eí Paxko mé-ne nga kichiaá.

⁹ Jña xita-la kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Ñánda mejèn-lè nga konguí kindaà-jen?

¹⁰ Jesús kitsò:

—K'e nga kitjás'en-jñoò naxandá, ya skakjoò jngoò xita x'in xi 'yajen jngoò nisa nandá. Tanguítjngui-la skanda ya ñánda kjoahas'en ni'ya. ¹¹ Kot'in-là nei-la ni'ya: “Jè Maestro kjònangui: ¿Ñánda tíjna cuarto-la ni'ya ñánda kókjen-koaa xita xi kota'yàt'aà-na ts'e s'eí Paxko?” ¹² Xita jè, kòkò jngoò-nò cuarto xi tiyà kji xi jye ndaà choòn xi ya tíjnasò'nga ni'ya. Ya tindaà nga kichiaá.

¹³ Jña xita koi, ki; k'oaá s'in kisakò-la koni s'in kitsò-la Jesús. Yaá tsibindaà tsojmì xi kokjen kjoa ts'e s'eí Paxko.

¹⁴ K'e nga ijchò hora nga kòkjen, Jesús tsibijnat'aà ímixa ko xita-la xi tsibixáya-la.

¹⁵ Kitsò-la:

—i'Ñó tìsikítsjeèn nga mejèn-na kókjen-ko-nò ts'e s'eí Paxko nga tikj'eè fi-na kjoa biyaà!
¹⁶ K'oaá xán-nò nga mì tì kii kókjeen-na s'eí Paxko skanda k'e nga kitasòn yije kjoa ts'e s'eí Paxko jña nachrjein k'e nga Nainá kotixoma.

¹⁷ K'ee kiskoé jngoò chitsín, kitsjaà-la kjondaà Nainá, kitsò:

—Chjoé, tika'bí-là xinguiò; ¹⁸ k'oaá xán-nò nga mì tì kii ski-na vino skanda k'e nga kotixoma Nainá.

¹⁹ Ikjoàn kiskoé inchrajín, kitsjaà-la kjondaà Nainá, kisixkoaya, kitsjaà-la xita-la, kitsò: —Inchrajín jè, yijo-na-né nga 'aán kiyá ngajo-nò. K'oa ts'in t'een nga tixkoaya inchrajín, mé-ne nga koiitsjeèn-nò xi it'aà ts'an.

²⁰ K'e nga jye tsakjèn, k'oaá ts'in kis'iin; kiskoé chitsín, kitsò:

—Chitsín jè, jè-né xi kjoa xitse xi bindaajiin-ko-nò xi it'aà ts'e jní-na xi xixteèn xi kjondaà tsajòn nga makixiya kjoa. ²¹ Íí tíjnat'aàko-ná ímixa, jè xita xi sisingatsja-na it'aà ts'e xita kondra-na. ²² Xi okixi, 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tjínè-na nga kiyá. Tanga, jima xó-ne jè xita xi sisingatsja-na!

²³ Jña xita-la tsibíts'ia nga kiskònangui-la xíkjín, kitsò:

—¿Yá-né xi k'oas'ín s̀ingatsja?

Yá-né xi t́jna ítjòn

²⁴ J̀nà x̀ita-là tsajoo`kjoò xi kjoa ts'e yá-né xi t́jna ítjòn. ²⁵ Jesús kitsò-la:

—J̀nà x̀itaxá ítjòn-la xi mìtsà x̀ita judío, 'ñó beètoòn x̀ita naxandá-la, tanga j̀nà x̀itaxá koi, tsò-né nga ndaà x̀ita. ²⁶ Tanga j̀nò, mìkiì k'oas'ín s'een. Jè xi t́jna ítjòn, ìsáá nangui kàtjna; jè xi otíxá, tà saá jè kàtama ch̀'nda. ²⁷ ¿Yá-né xi t́jna ítjòn? ¿A jè xi bìjnat'aà ímíxá, o xi jè xi bíya tsojmi? ¿A mìtsà jè xi bìjnat'aà ímíxá? Tanga ì'ndeì, mìkiì k'oas'ín koma. 'An, t́jnajìin-nò koni jngoò x̀ita ch̀'nda xi síxá-nò.

²⁸ 'Skanda kó-ne nga tàts'en-là kjoa, j̀nò-nò xi titsajna`kjo kjit'aà-ná nita mé kjoa xi tímat'ian. <sup>29</sup> Koiì kjoa-là nga 'an s̀ingatsja-nò kjo`tíxoma nga j̀nò kjo`tíxomaà koni s'ín kis̀ingatsja-na Nainá xi Na`èn-na, ³⁰ mé-ne j̀nò, ya kichioò tikoá s'ioo ya it'aà ímíxá-na ñánda tihotíxoma, tikoá ya kítajnasòn íxile ts'e kjo`tíxoma nga j̀nò, kínda`jìin-là x̀ita xi tejo tje-là ts'e naxandá Israel.

Én xi kùchja Jesús nga jè Pedro kjo`mat'ian

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38)

³¹ Kùchja-isa Na`èn-ná, kitsò:

—Simón, Simón, jè x̀ita neíì kisjé'nde nga mejèn-la 'ñó skót'aà-nò. K'e nga skót'aà-nò, yaá jcha-là yá-né xi ndaà ko xi mìkiì ndaà, koni s'ín nìko trigo nga matsjeè.

³² 'Tanga 'an, tsibìtsi'batjì-lè mé-ne nga mì jchijat'aà-lè nga mokjeíin-lè xi it'aà ts'an. K'e nga jye s̀ikátjifaya-ne xi it'aà ts'an, t̀isikoiì xinguiì nga kixì kítajna.

³³ Simón kitsò:

—Na`èn, t́jnandaà-ná nga kjíko-lè nas'ín ndayá k'oín, nas'ín skanda kiyáko-lè.

³⁴ Jesús kitsò-la:

—Ngajì Pedro, k'oáá xan-lè, ì'ndeì, jàn k'a k'oá sí nga mìkiì yaxkon-ná k'e nga t̀ikj'eè kjindáya kóxtí.

K'e nga jye kjo`chraña naxrjein nga k'oi-là kjo`in Jesús

³⁵ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—K'e nga kisikasén-nò nga tsanguió nika'bió 'én-na nga mìkiì kich'à ton, mìkiì kich'à chijtsa, mìkiì xoxté kitsjaya, ¿mé xi kisichjaàt'aà-nò?

J̀nà x̀ita kitsò:

—Nimé-jèn.

³⁶ K'eé kitsò-la:

—Ì'ndeì, jè xi t́jin-là chijtsa ton, kàtakjoé; tikoá jè xi t́jin-là na'ya kàtakjoé; ko jè xi tsjìn-la kichá ndojò, kàtatjina naxrokisòn-la koá kàtatse kichá-la. ³⁷ K'oáá xán-nò nga t́jinè-la nga kítasòn koni s'ín tíchja Xojon xi t́jít'aà 'Én Tsjeè-la Nainá xi it'aà ts'an nga tsò: “K'oáá s'ín skoe-ikon koni jngoò x̀ita xi mìkiì ndaà s'ín.” Koni s'ín tíchja 'Én Tsjeè-la Nainá xi it'aà ts'an, kítasòn yije-né.

³⁸ J̀nà x̀ita-là kitsò:

—Na`èn, kjioò jò-najen kichá ndojò ijndé.

Jè Jesús kitsò:

—Kàtje kjoa.

K'e nga jè Jesús tsibítsi'ba ya nindoò Yá Olivo

(Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42)

³⁹ Jesús kiì nga kùchjat'aà-la Nainá ya ñánda 'mì nindoò Yá Olivo koni s'ín s'ín kjit'aà; ijjoàn kùtjngui x̀ita xi kota'yát'aà-la. ⁴⁰ K'e nga ijchò ì'nde jè, kitsò-la x̀ita-la:

—T̀itsi'ba-là Nainá mé-ne nga mì jé skajñòò.

⁴¹ K'eé tsasit'aà xìn chiba-là koni kji saté jngoò ndajo k'e jngoò x̀ita osén. Tsasèn-xkó'nchi, ijjoàn kùchjat'aà-la Nainá. ⁴² Kitsò:

—Na'èn, tsà mejèn-lè, chjaàxìn-ná kjo'in jè; tanga mìtsà jè kītasòn 'én-na, jè kàtabitasòn tsiji.

⁴³ K'e nga tíchjat'aà-la Nainá tsatsejèn jngoò àkjale-la Nainá xi inchrobà-ne ngajmii nga kitsjaà-isa-la nga'ño. ⁴⁴ Nga tse kjo'in tísíkjeiín inima-la, isaá 'ño kiichjat'aà-la Nainá; chiba-la kitjoòndá-né, jè ndátsjèya-la xi chixòt'aà nangui, jní kjoàn.

⁴⁵ K'e nga jye kiichjat'aà-la Nainá, kii ijngoò k'a-ne ñánda títsajna xīta xi kota'yàt'aà-la. Tanga k'e nga ijchò, jyeé kjijijòfè, koií kjoa-la nga 'ño 'on ma-la inima-la. ⁴⁶ Kitsò-la: —¿Mé-ne titsayijòfè-nò? Tísitjeen, títisi'ba-là Nainá mé-ne nga mì jé skajñoò.

Kii komà k'e nga kindobà'ño Jesús

(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Juan 18:2-11)

⁴⁷ Táko tík'eé tíchja-isa Jesús, kjìn xīta ijchò; jè tsó'ba ítjòn Judas, xi ya itjojin ts'e xīta-la Jesús xi tejò ma-ne. K'e nga ijchò, kii kasit'aà chraña-la Jesús nga kiskine'a. ⁴⁸ Jè Jesús kitsò-la:

—Ngaji Judas, ¿a k'oaá s'ín tà jngoò kjoa xi chine'aá ñingatsja-ná 'an xi Ki'ndí-la Xīta xan-la yijo-na?

⁴⁹ Jñà xīta-la xi i'nga, k'e nga kijtseè kjoa xi komat'in Jesús, kitsò:

—Na'èn, ¿a mejèn-lè nga kich'on-jen kichà ndojò?

⁵⁰ Jngoò xīta-la Jesús tsajá-la kichà ndojò jè chī'nda-la no'mii ítjòn, tsatet'aà líká kixi-la.

⁵¹ K'eé kitsò Jesús:

—¿Kì k'oaá ñikoo, kàtje kjoa!

Ikjoàn tsohót'aà-la tsja líká-la; ñitoón kjòndaà-ne. ⁵² K'eé kitsò-la jñà xīta xi j'ìikjaá xi xīta sko-la no'mii kò xīta xi síkinda ingo ítjòn kò xīta jchínga:

—¿Mé-ne k'oas'ín kà'nè-nò nga kichà machitìn kò yá kich'à koni tsà jngoò xīta chijé kòf'ijchjaà? ⁵³ Nachrjein inchijòn tsohótijnako-nò ya nditsin ingo ítjòn; ¿mé-ne nga mikii ya kindobà'ño-ná? Koií kjoa-la nga jè hora jè nga jñò choòn, tsajòn-nò k'e nga jè xīta neíí tíhotíxoma.

K'e nga jè Pedro mikii tsibénojmí nga beèxkon Jesús

(Mateo 26:57-58, 69-75; Marcos 14:53-54, 66-72; Juan 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesús, kitsobà'ño xīta, kii kò ni'ya-la no'mii ítjòn. Jè Pedro, tà kjìin tà kjìin tsajmeètjingui-la. ⁵⁵ Ya jngoò osen nditsin, jñà xīta tsibítse jngoò ni'ín, ikjoàn tsibítsajna'ngui jngoò itjandiì. Tíkoo jè Pedro tsibìjnajìin-la xīta. ⁵⁶ K'eé jngoò chjoón chī'nda kijtseèxkon Pedro nga tíjna'ngui; kiskoò'an, kitsò:

—Xīta jè, tíkooá yaá tsóhokò Jesús.

⁵⁷ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in-né, kitsò:

—Ngaji chjoón, xīta jè, mikii beexkon.

⁵⁸ Xi komà ijngoò tjò, ngui jngoò xīta kijtseèxkon Pedro, kitsò-la:

—Tíkooá ngaji, yaá tjaàkoií Jesús.

K'eé kitsò Pedro:

—Ngaji x'ìin, mìtsà ya tsòhokooa.

⁵⁹ Nga komà iskan, tíjn-la tsà jngoò hora, tíkooá 'ño okitsò ngui jngoò xīta:

—Kixijí kjoa, xīta jè, yaá tsóhokò, tíkooá yaá i'nde-la Galilea.

⁶⁰ Pedro kitsò:

—Ngaji x'ìin, mikii be mé 'én xi kò'mì-la.

Tík'eé-ne tíchja Pedro kiskindàya kóxtí. ⁶¹ Kisikátjifaya Na'èn-ná Jesús, kiskoòtsejèn-la Pedro. K'eé tsibítsjeèn-la Pedro 'én xi kitsò-la Na'èn-ná Jesús nga kitsò-la: “Jàn k'a k'oa sí nga mikii yaxkon-ná k'e nga tík'j'eé kjindàya kóxtí.” ⁶² Jè Pedro, k'eé itjo ni'ya, ikjoàn 'ño jchán kiskindàya nga 'on komà-la inima-la.

Kós'ín kiichja xīta xi kisìsobà-la Jesús

(Mateo 26:67-68; Marcos 14:65)

⁶³ Jñà xità xi nchisíkinda Jesús, kisìsobà-la tìkoa tsajá-la. ⁶⁴ Tsibíchjoà xkon, ikjoàn kiskònangui-la, kitsò-la:

—Kòatìn-nájen yá xi tí'beé-lè!

⁶⁵ Kjin kjoa tjin-isa xi kj'eíi xi 'ño 'on kitsò-la.

K'e nga kiiko Jesús ñánda tjna xitaxá ítjòn ts'e xita judío
(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Juan 18:19-24)

⁶⁶ K'e nga kis'e isén, kjòxkóya jñà xità jchínga ts'e xita judío, xita sko-la no'miì ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés; kiiko Jesús ya ñánda maxkóya jñà xitaxá ítjòn; ikjoàn kiskònangui-la, kitsò-la:

⁶⁷ —Kòatìn-nájen, ¿a ngaji-né xi Cristo, [xi xó kisikasén-lè Nainá], o xi majìn-né?

Jesús kitsò:

—Tsà k'oa xán-nò: “An-ná”, mìkii kòkjeiín-nò. ⁶⁸ Tsà 'an skònangui-nò, jñò, mìkii kinókjoa tìkoaá mìkii sikijnandeíi-ná. ⁶⁹ Jyeé ijchò hora-la nga 'an xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na yaá kótijnat'aà kixi-la Nainá xi 'ño tse nga 'ño tjin-la.

⁷⁰ Ngats'ii xita kitsò:

—¿A ngaji-né xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè?

Jesús kitsò-la:

—Jñò sobà xi obixón nga 'an-ná.

⁷¹ K'eé kitsò jñà xita:

—¿Yá xita xi mochjeén-isa-ná xi tsja 'én? Jñá sobá titsana'yà-lá koni s'ín tíchja-ne tso'ba.

23

K'e nga kiiko Jesús ñánda tjna Pilato
(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38)

¹ Tsasítjen ngats'ii xita, kiiko Jesús ñánda tjna Pilato. ² K'e nga ijchòko nguixkon Pilato, jñà xita tsibíts'ia nga tsohóngui, kitsò:

—Xità jè, kjòtsji-najen nga kj'eíi ndiyá fiko naxandá-ná. Tsò-né nga mì xó kii kichjítjia tsojmì xi it'aà ts'e César, xitaxá ítjòn ts'e Roma; tìkoaá tsò-né nga jè xó xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá] nga xitaxá ítjòn kijna.

³ Jè Pilato kiskònangui, kitsò-la:

—¿A jì-né xi xitaxá ítjòn-la jñà xita judío?

Kitsò Jesús:

—Ngajii xi k'oa si nga 'an-ná.

⁴ Pilato kitsò-la jñà xita sko-la no'miì ko xita naxandá:

—Nimé jè xi matsji-na it'aà ts'e xita jè.

⁵ Tanga jñà xita, isaá 'ño kiichja nga tsohóngui, kitsò:

—Kj'eíi s'ín okóya-la xita naxandá nga ótsji-la kjoasi. Tsibíts'ia-ne nangui Galilea, kóhokji nangui Judea, skanda i Jerusalén.

K'e nga kiiko Jesús ñánda tjna Herodes

⁶ K'e nga kii'nchré Pilato jè 'én xi tsò, Galilea, kiskònangui-la xita: ¿A yaá i'nde-la?

⁷ K'e nga kis'enojmí-la nga ya i'nde-la, kisikasén-la jè xita xi tjna xitaxá ítjòn Galilea xi 'mì Herodes; jñà naxhrjein koi, tìkoaá ján tjna naxandá Jerusalén. ⁸ Herodes, k'e nga kijtseèxkon Jesús, 'ño tsja komà-la nga kjòtseé mejèn-la nga skoexkon, nga jyeé kjin kjoa kii'nchré xi it'aà ts'e. Mejèn-la skoe jngòò kjòxkón xi s'ín. ⁹ Kjin skoya kjoa kiskònangui-la, tanga jè Jesús, nijngòò 'én kiichja. ¹⁰ Tìkoaá yaá títsajna jñà xita sko-la no'miì ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga 'ño nchihóngui. ¹¹ Jè Herodes ko soldado-la tsachrjekàngui-né; kisikákjá nikje xi 'ño ndaà kjoàn koni ts'e xitaxá ítjòn nga kisisobà-la; ikjoàn kisikasén ijngòò k'a-la jè Pilato. ¹² Naxhrjein jè, tsajoóndaà-ne jè Pilato ko Herodes; k'e nga sa ítjòn, kondraá títsajna-la xikjín.

K'e nga kitjoònè kjoa Jesús nga kiyá

(Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39–19:16)

¹³ Pilato tsibíxkóya jñà xita sko-la no'mii ko jñà xitaxá, ngats'ii xita naxandá, ¹⁴ kitsò-la: —Jñò, kinikasén-ná xita jè nga onguioò; bixón-nó nga kjoasií ótsji-la xita naxandá; tanga 'an, kiskònanguí-la nga nguixkoòn; ngats'ii 'én xi 'bioò, nímé jé sakó-na it'aà ts'e.

¹⁵ Tikoáá jè Herodes, kisikasén ijngoò k'a-na xita jè nga nímé jé kusakòt'aà-la. Tsjìn-la jé nga kiyá. ¹⁶ Tsjaà-la kjo'in, ikjoàn siikijnandeí-na.

¹⁷ K'oaá s'in tjinè-la, k'e nga bitjo s'eí Paxko, bijnandeí jngoò xita xi ndayá títsajna'ya.

¹⁸ Tanga jñà xita naxandá, tà jngoò jtaá kii ngats'ii, kitsò:

—iKàtiyaà Jesús; tikijnandeí-nájen Barrabás!

¹⁹ Barrabás, ndayá tíjna koií kjoa-la nga xita naxandá Jerusalén kisikjaán-kjoò tikoá xita kisik'en jngoò. ²⁰ Pilato, mejèn-la nga siikijnandeí Jesús; ijngoò k'a kiichja-la xita naxandá.

²¹ Tanga jñà xita naxandá, isaá 'ño kiichja, kitsò:

—iTjat'aà krò! iTjat'aà krò!

²² Xi ma-ne jàn k'a kitsò-la xita naxandá:

—¿Mé jé xi tsohótsji, mé-ne kiyá-ne? 'An, nímé jé sakó-na xi it'aà ts'e nga kiyá. Tikoáá-ne tsjaà-la kjo'in, ikjoàn siikijnandeí-na.

²³ Sii kis'iin xita, 'ño kiichja nga mejèn-la krò sít'aà Jesús. Koií kjoa-la nga 'ño chja xita naxandá ko xita sko-la no'mii, kisikijne nga kisikitasòn Pilato. ²⁴ Jè Pilato kitsjaà okixi nga kàttitasòn koni s'in síjé xita naxandá. ²⁵ Kisikijnandeí Barrabás, xita xi xó k'oas'in kisijé-ne naxandá xi tíjna'ya ndayá nga kjoasií tsohótsji koá xita kisik'en. Ikjoàn kisingatsja Jesús nga k'oas'in kàtasíko koni s'in mejèn-la.

K'e nga kisit'aà krò Jesús

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Juan 19:17-27)

²⁶ K'e nga kiiko Jesús nga kii sík'en it'aà krò, kitsobà'ño jngoò xita xi tinchrobá-ne rancho-la xi 'mì Simón xi ya i'nde-la ñánda 'mì Cirene; jé kisik'ajen krò nga kiitjinguiko-la Jesús.

²⁷ Kjìn xita naxandá tjingui-la, tikoáá kjìn íchjín tjingui-la xi kjindáyakeè nga mahimakeè kjoa xi tímat'in Jesús. ²⁸ Jesús, kisikátji, kiskoòtsejèn-la, kitsò:

—Íchjín xi Jerusalén tsajòn, kì 'an chihindáyachaa-ná, chihindáyachaa yijo-nò ko ts'e ixti-nò. ²⁹ Kijchò nachrjein k'e nga tse kjo'in s'e nga kitso xita: “Mé tà ndaà-la jñà íchjín xi 'ndi, xi tsjìn-la ixti, xi mìkiì k'índí tsi'beé, xi mì ixti kisikaki nga isaá chiba siikájno.”

³⁰ Ikjoàn koit's'ia nga kitso-la nindoò: “iKàtakaànè-nájen!” K'oa ti kitso-la chrjangui-la nindoò: “iTjtsa'nde-nájen!” ³¹ 'An, koni jngoò yá xkoén, tanga 'ño ch'o síko-na xita; jñò xi xita Jerusalén tsajòn, isaá tà 'ño ch'o siiko-nò xita koni jñà yá kixi.

³² Tikoá kiiko jò xita xi tse jé tjin-la nga tikoá krò kiyát'aà. ³³ K'e nga ijchòko ya i'nde ñánda 'mì I'nde Sko Mik'en, tsasíjnat'aà krò Jesús ko xita xi jò ma-ne, jñà xi tse jé tjin-la; jngoò, tsasíjnat'aà nga kixi-la koá jngoò, tsasíjnat'aà nga ngaskón-la. ³⁴ K'eé kitsò Jesús:

—Na'èn, tijchàat'aà-la; mìkiì beé mé kjoa xi s'in.

Ikjoàn jñà soldado kisiskáko nikje-la Jesús nga kisika'bí-la xíkjín yá ts'e koma. ³⁵ Jñà xita naxandá nchikotsejèn-la; tikoá jñà xitaxá ítjòn nchisísobà-la, nchitsò:

—Xita xi k'ejí tsachrjetjì kjo'in; tsà kixi kjoa nga jé xi Cristo xi xó k'oas'in jaàjìin-ne Nainá, kàtsachrjetjì kjo'in yijo-la.

³⁶ Tikoáá jñà soldado kisisobà-la Jesús. Ijchò kinchat'aà chraña-la; kitsjaà-la nandá vinagre nga siiki. ³⁷ Kitsò-la:

—iTsa jì-né xi xitaxá ítjòn-la xita judío, tikijnandeí yijo-lè!

³⁸ Tikoá jtít'aàsòn-la sko krò xi 'én griego, 'én latín, ko 'én hebreo xi tsò: “Jè jèe xi Xitaxá ítjòn-la xita judío.”

³⁹ Jñà x̄ita xi tse jé tjín-la xi t̄ikoa ya t̄johónguit'aà krò, jngoò xi 'ñó 'nga kiìchjako Jesús, kitsò-la:

—T̄sà j̄i-né xi Cristo [xi xó kisikasén-lè Nainá], t̄ikijnandeí yijo-lè t̄ikoa t̄ikitsajnandeí-nájen!

⁴⁰ Jè x̄ita xi ìjngoò tsohótiko xíkjin, kitsò-la:

—¿A mì tsakjoòn-la Nainá nga ngàsòn kjo'in titsanìkjaán? ⁴¹ Xi okixi, jñá ok'in-ná nga sikjaán kjo'in nga kichjiá jé-ná, koi kjoa-la nga 'ñó ch'o ki'né; tanga jè x̄ita jè, n̄imé xi ch'o kis'iin.

⁴² K'eé kitsò-la Jesús:

—T̄ikitsjeèn-ná k'e nga jye k̄its'i nga kot̄ixomai.

⁴³ K'eé kitsò Jesús:

—Okixi xi xan-lè; ì'nde, ján kijnako-ná ngajmù ya ì'nde ñánda 'ñó ndaà choòn.

K'e nga k'en Jesús

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30)

⁴⁴ K'e nga ijchò nchisen, kòjñò nga tíjtsa isò'nde skanda xi jàn nga nguixòn. ⁴⁵ Jè ts'oi, kòjñò, koa jè nikje xi t̄johóya jngohosen ìngò ítjòn, jòya komà nga kixojndà. ⁴⁶ Jesús 'ñó kiìchja, kitsò:

—Na'èn, ndseji bíjnaya in̄ima-na!

K'e nga jye okitsò, k'en.

⁴⁷ Jè x̄ita sko-la soldado, k'e nga kijtseè kjoa koi koni s'in komà, kijtseèxkón Nainá, kitsò:

—Kixi kjoa, x̄ita jè, x̄ita kixi-né.

⁴⁸ Ngats'i x̄ita xi chixoña nga nchikotsejèn, k'e nga jye kijtseè kjoa xi komà, kiì-ne ni'ya-la; kisijts'iin-sòn in̄ima-la nga 'ñó tse kjoaba kis'ejiin in̄ima-la. ⁴⁹ Ngats'i x̄ita xi beèxkon Jesús ko íchjín xi inchrobà-t̄jngui-la skanda ján Galilea, kjiin jncha-ne nga nchikotsejèn-la.

K'e nga kisihjiin Jesús

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42)

⁵⁰ Tíjna jngoò x̄ita xi 'mì José xi 'ñó ndaà x̄ita, t̄ikoaá x̄ita kixi-né. Yaá ì'nde-la ñánda 'mì Arimatea, jngoò naxandá xi chja-ne Judea. T̄ikoaá xá ítjòn tjín-la ts'e x̄ita judío.

⁵¹ Jè José, t̄ikoaá tíkoñá-la nga mejèn-la skoe kó s'in otíxoma Nainá; mìkiì tíjngoò-ikon koni s'in tsajoóya-ne x̄itaxá xikjín koni s'in kisiko Jesús. ⁵² Kiikon Pilato; kiì síjé'nde-la nga kjinchrobàko yijo-la Jesús. ⁵³ Kiskónájen-t'aà krò; kisikájté jngoò nikje lino chroba. Ikjoàn kiì kihjiin. Kiskinìs'en-ngui jngoò ngajo mik'en ñánda nga xó k'oas'in kitáx'a-ne naxi. Ì'nde jè, n̄i saá jngoò mik'en sihjiin. ⁵⁴ Nachrjein jè, víspera-la s'eí Paxko-né; jye kjomeè bijchó hora nga kots'ia jè nachrjein nikjáya.

⁵⁵ Jñà íchjín xi t̄jiko kóni nga inchrobà-ne Galilea, kiit̄jngui-la; kijtseèxkon ngajo mik'en kó s'in kisijna yijo-la Jesús. ⁵⁶ K'e nga j'i-ne ni'ya-la tsibitsajnandaà xkiì xi 'ñó ndaà jne ko xkiì na'yo. Ikjoàn kisikjáya íchjín jè nachrjein nikjáya, koni s'in tíchja kjotíxoma.

24

Mé xi komà k'e nga jaáya-la Jesús

(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10)

¹ Jè nachrjein nga tàts'en xomàna, 'ñó tajñòya kiì jñà íchjín ya ngajo mik'en ñánda kisihjiin Jesús nga kiìko xkiì jne xi tsibitsajnandaà nga kiìxten-jno yijo-la Jesús; t̄ikoa kjihjitaço íchjín xi kj'eí. ² K'e nga ijchò, kijtseè jè ndajo xi tíchjoàjto-la ngajo mik'en, xìn kijna. ³ K'e nga jahas'en-ngui ngajo mì t̄i kiì kjòtsji-la yijo-la Na'èn-ná Jesús. ⁴ K'e nga nchisíkájno íchjín koi, tà n̄itoón chinchat'aà jò-la x̄ita x'in xi íkjá nikje xi ote ni'in kjoàn. ⁵ Íchjín koi, tà kitsakjòn-la; chincha-ñiat'aà nangui. K'eé kitsò jñà x̄ita x'in xi jò ma-ne:

—¿Mé-ne i binchaàtsjijìn-là mik'en jè xita xi tijnakon? ⁶ Mì ti yá tjin-ne ijndé, jyeé kòfaáya-là. Tikítsjeèn koni s'ín kitsò-nò k'e nga tisa tsibìjna Galilea, ⁷ nga kitsò: “Mochjeén-né nga jè Ki'ndí-là Xita, jña kóngatsja xita jé nga koòt'aà krò tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein kjoáaya-là.”

⁸ Jña íchjín koi, k'eé tsibítsjeèn-là koni s'ín kitsò Jesús. ⁹ K'e nga j'ii-ne nga kiì katsejèn-là ngajo mik'en, tsibénojmí-là jña xita xi tsibíxáya-là xi tejngoò ma-ne ko xita xi i'nga. ¹⁰ Jña íchjín koi, jè xi 'mì María Magdalena, Juana, María xi nea-là ma-ne Jacobo ko xi k'ejí íchjín-isa; jña xi ijchòko 'én nga tsibénojmí-là jña xita xi tsibíxáya-là. ¹¹ Tanga jña xita-là Jesús, xi kjoa niton, tà kjoaská komà-là; mikì kòkjeiín-là 'én xi tsibénojmí-là jña íchjín.

¹² Tanga jè Pedro, tsangachikon, kiì katsejèn-là ngajo mik'en; k'e nga kiskoòtsejèn-s'en ngajo, kijtseè nga tà jña kjioò nikje xi kisìjtéjìn Jesús. Ikjoàn kiì-ne ni'ya-là; tà kjòxkón-là kjoa xi komà.

Ndiyá Emaús

(Marcos 16:12-13)

¹³ Tjje-ne nachrjein, jò xita xi kota'yàt'aà-là Jesús nchifi jngoò naxandá xi 'mì Emaús, xi tjin-là tsà tejngoò kilómetro skanda ján Jerusalén. ¹⁴ Nga nchifi ya ndiyá, koi nchijoóya-ne ngats'ii kjoa xi komà. ¹⁵ Nga nchijoónojmí tikoá nchikjòngui-là xíjín ijchòtjngui chraña-là xi tjje-ne Jesús xi taña tsobáhjtako. ¹⁶ Tanga jña, k'oaá komà-là koni tsà tíchjoà xkon, mikì kijtseèxkon. ¹⁷ Jesús kiskòngui-là, kitsò-là:

—¿Mé 'én xi ondaà chibàya-nò nga tjaàya ndiyá? ¿Mé-ne ba tjin-nò?

¹⁸ K'eé kiìchja Cleofas, kitsò:

—Ngats'ii xita naxandá Jerusalén, tà jì ta jngoò-lè xi mikì tjiìn-lè jè kjoa xi komà ján Jerusalén, jña nachrjein xi tsato.

¹⁹ Jesús kitsò:

—¿Mé kjoa-ne?

Jña xita koi kitsò-là:

—Kjoa ts'e Jesús xi Nazaret i'nde-là, jè xi kiìchja ngajo-là Nainá; kis'eé-là nga'ño, ma yijeé-là nita mé kjoa-ne, nita mé 'én-ne nga nguixkon Nainá, nguixkon ngats'ii xita naxandá. ²⁰ Xita sko-là no'mi, ko xitaxá tsajen, kisingatsja xita Romano nga kisik'en, tsohót'aà krò. ²¹ Ngajen, titsachiña-lajen, bixón-nájen tsà jè Mesías xi sùkítsajnadejì-ne xita naxandá Israel. Tanga i'nde, jyeé tjin-là jàn nachrjein nga k'oas'ín komà kjoa koi. ²² Tikoáá tjin i'nga íchjín xi títsajnajìn-najen, xi tajñòya kòfi katsejèn-là jè ngajo mik'en. K'e nga kòf'ii-ne kàbincháxkón-najen nga kàbénojmí-najen ²³ nga mì xó kiì kàsakó-là yijo-là Jesús; tikoá kàbeèxkon xó àkjale xi kàtsò-xó-là: Jesús tijnakon-né. ²⁴ K'eé kòfi i'nga xita xingui-jen xi kòfi katsejèn-là ngajo mik'en, k'oaá t'is'ín kàbeèxkon koni s'ín kàtsò jña íchjín tanga jè Jesús, mì xó kiì kòbeè.

²⁵ K'eé kitsò Jesús:

—¿Mé tà tònò-nò tikoá mé tà tájaàjìn tjin inima-nò nga mikì ndaà mokjeiín-nò kjoa xi kitsò jña xita xi kiìchja ngajo-là Nainá! ²⁶ ¿A mìtsà tjiìn-nò? K'oaá s'ín tjinè-là Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá], nga ítjòn sùkjeiín kjo'in, ikjoàn kjoahas'en ngajmì ñánda jeya kína.

²⁷ Tsibénojmíya-là kó tsòya-ne koni s'ín tíchja ngats'ii Xojon-là Nainá it'aà ts'e Cristo. Tsibíts'iake-ne xojon xi kiskii Moisés; ikjoàn tsibénojmíya-là ngats'ii xojon xi kiskii jña xita xi kiìchja ngajo-là Nainá.

²⁸ K'e nga ijchò ya naxandá ñánda nchifi xita koi, Jesús, k'oaá kis'iin koni tsà isa kjìin tífi. ²⁹ Tanga jña xita koi, kjo'ño kis'iin-là nga kisikína; kitsò-là:

—Tijnako-nájen; jyeé kjòhoxòn, jye kiskaàtjì ts'oi.

Jè Jesús, kòkjeiín-là; jahas'en ni'ya; tsibìjnakò. ³⁰ K'e nga jye títsajnat'aà ímixa, kiskoé inchrajín, kitsjaà-là kjòndaà Nainá, kisìxkoaya, ikjoàn kitsjaà-là jña xita. ³¹ K'eé kitáx'a

xkon; kijtseèxkon nga jè Jesús; tanga jè Jesús, tà kichijà-né nga nguixkon xita koi. ³² K'ée kitsò-la xikjín:

—Koií-la kjoa-la nga ndaà kòmatsja-la inima-ná k'e nga tíhókonojmi-ná ya iya ndiyá nga tibenojmi-ná kjoa ts'e Xojon-la Nainá.

³³ Mì tì kiì kiskoòñà-ne, kisikátji nitoón-ne nga kiì-ne Jerusalén; ijchò ijngò k'a-ne jngò ni'ya ñánda títsajnajtín xikjín xi tejngò ma-ne kò xita xi kj'eíí-isa. ³⁴ Jñà xita xi tejngò ma-ne kitsò-la xikjín:

—Kixií kjoa, jyeé kòfaáya-la Na'èn-ná Jesús; jyeé kòbeèxkon Simón.

³⁵ K'ée tsibenojmi jñà xita xi jò ma-ne kó s'ín komàt'in ya iya ndiyá koa kó s'ín komà nga kijtseèxkon Jesús k'e nga kisixkoaya inchrajín.

K'e nga jè Jesús tsatsejèn-jùin osen ñánda títsajna xita xi kota'yàt'aà-la
(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Juan 20:19-23)

³⁶ Tákó tik'eé nchichja-isa nga nchibénojmí-la xikjín kjoa koi, nga tsasijnajin osen-la Jesús; kisihixat'aà, kitsò-la:

—Nainá, 'nchán kàtasíkítsajna-nò.

³⁷ Jñà xita koi, tsí ndaà kitsakjòn, koa tsí ndaà kisinchaàxkón; k'e nga kijtseè, komà-la tsà tà inima-la mik'en-né. ³⁸ Tanga Jesús kitsò-la:

—¿Mé tà ndaà tsakjoòn-nò? ¿Mé-ne k'oa tsò-ne kjohítsjeèn xi bitjojin inima-nò?

³⁹ Chítsejèn-là ndsaa kò ndsokoaà. 'An-ná. Tjat'aà-ná ndsaa koa chítsejèn-ná. Jngò xita xi tà inima, tsjin-la yijo, tikoaá tsjin-la nindaà, tanga 'an, tjín-na koni s'ín titsa'yaá-ná.

⁴⁰ K'e nga jye okitsò-la, tsakó-la tsja kò ndsoko. ⁴¹ Tanga jñà xita-la mìkiì xátí kòkjeiín-la nga tsja komà-la tikoa kisinchaàxkón nga kijtseèxkon Jesús; k'ée kiskònangui Jesús, kitsò-la:

—¿A tjín chiba-nò tsojmì xi ma chine?

⁴² Kitsjaà itsé-la tin xi jye kichjàn, kò tsjén-la cho cera. ⁴³ Jesús kiskoé, ikjoàn kiskine nga nguixkon jñà xita-la. ⁴⁴ K'ée kitsò-la jñà xita-la:

—Jñà kjoa xi komàt'ian, jñà-né xi tsibenojmi-nò k'e nga tisa tsohótijnako-nò. K'oaá s'ín kixan-nò nga kítasòn yije-né koni s'ín tíchja xojon it'aà ts'an, jè kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés kò ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá kò xi jtít'aà libro ts'e Salmo.

⁴⁵ K'ée kisikichiya-la kjohítsjeèn-la mé-ne nga kàtjahas'en-jùin-la koni s'ín tíchja Xojon xi jtít'aà 'Èn Tsjeè-la Nainá. ⁴⁶ Kitsò-la:

—K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò nga 'an xi Cristo, [xi xó kisikasén-na Nainá], k'oaá s'ín tjínè-na nga kiyá; tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein, kjoaáya-na it'aà ts'e kjoa biyaà. ⁴⁷ Xi it'aà ts'an, Nainá siìjchàat'aà-la jé-la xita k'e nga siìkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne. Jè 'én koi, mochjeén-né nga kinókjoayajin yije-la xita mats'iaqo-ne Jerusalén kó nga títsa isò'nde. ⁴⁸ Jñò kénajmió kjoa kixi koni s'ín komà. ⁴⁹ 'An sikasén-nò jè kjotjò xi tsjá Na'èn-na koni s'ín kitsjaà tso'ba. Tanga jñò, íi títsajna naxandá Jerusalén skanda k'e nga tjoé-nò nga'ño-la Nainá xi nchrobá-ne ngajmì.

K'e nga kùimjìn ngajmì Jesús
(Marcos 16:19-20)

⁵⁰ K'ée kiìko xita-la skanda ján naxandá Betania. Kiskimì'nga tsja nga kisijét'aà-la Nainá nga kàtasíchikon-t'in jñà xita koi. ⁵¹ K'e nga tísjét'aà-la, kitjámì'nga nga kiì-ne ngajmì. ⁵² Jñà xita-la, k'e nga jye chincha-xkó'nchit'aà-la nga jeya kisikjina Jesús, kiì-ne Jerusalén; 'ño tsja kis'e-la. ⁵³ Nachrjein inchijòn tsibítsajnaya ingò ítjòn nga kitsjaà-la kjondaà Nainá tikoa jeya kisikjina.

'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskii San Juan

Jesucristo xi 'Én-la Nainá, xitaá komà

¹ K'e nga tisa tàts'en-la kjoa, jè 'Én, jyeé k'oa tíjna-né. Yaá tíjnakò Nainá. Jè 'Én, Nainá-né. ² Kò yaá tíjnakò Nainá skanda tisa tàts'en-la kjoa. ³ Jè Nainá, k'e nga tsibíndaà ngats'ii tsojmì xi tjin, it'aà ts'eé 'Én tsibíndaà; nì mé tsojmì tjin xi m̀ it'aà ts'e kisindaà. ⁴ Jè 'Én, it'aà ts'e-né nga títsajnakon xita; jè kjoa nga títsajnakon xita, jè-né ni'ín xi síhiseèn-la ngats'ii xita. ⁵ Jè ni'ín xi síhiseèn ñánda jñò choòn, ote-né, kò jè kjoa jñò mìkii ma síkijne-la ni'ín nga síkits'o.

'Én xi kiihja Juan it'aà ts'e Cristo

⁶ Tsibìjna jngoò xita xi 'm̀ Juan xi Nainá kisikasén. ⁷ Jè j'ii tsjá 'én it'aà ts'e ni'ín xi síhiseèn, mé-ne ngats'ii xita kòkjeiín-la koni s'ín kiihja. ⁸ Mìtsà jè Juan ni'ín xi síhiseèn-la xita, tà 'én j'ii tsjá it'aà ts'e ni'ín xi síhiseèn-la xita. ⁹ Jè ni'ín xi ngui kixi kjoa xi síhiseèn-la ngats'ii xita, yaá tíchrobá i isò'nde.

¹⁰ Ii tsibìjna isò'nde, kò it'aà ts'eé kisindaà isò'nde, tanga jñà xita isò'nde mìkii kijt-seèkon. ¹¹ J'ii nangui ñánda ts'e, tanga jñà xita-la mìkii kiskoétjò. ¹² Ngats'ii xita xi kiskoétjò tikoà kòkjeiín-la jñà 'én xi kiihja, k'oaá s'ín kitjò'nde-la nga Ki'ndí-la Nainá ma, ¹³ tanga mìtsà koi kjoa-la nga jní kits'iin-jii, nì mìtsà koi kjoa-la nga it'aà ts'e xita kits'iin; koi-né nga it'aà ts'e Nainá kits'iin.

¹⁴ Jè 'én, xitaá komà, ii tsibìjnajii-najen. Ki'ya-nájen kjoa jeya-la nga Ki'ndí tà jngoò-la Nainá. 'Nó tjin-la kjonndaà kò kjoakixi.

¹⁵ Juan kitsjaà 'én it'aà ts'e, kitsò:

—Jè jèe xi k'oa'sín kixan-nò k'e nga kixan-nò: “Jè xi sa nchrobá tjingui-na, jè isa tíjna ítjòn-na, nga isa kjotseé tíjna koni 'an.”

¹⁶ 'Nó tse kjonndaà kitjoé-ná ngats'iaá, sa 'ño, sa 'ño kochikon-t'ian. ¹⁷ Jè kjotíxoma, it'aà ts'e Moisés j'ii-ne, tanga xi kjonndaà kò kjoakixi, it'aà ts'e Jesucristo j'ii-ne. ¹⁸ Nì saá jngoò xita beèkon kó kji Nainá. Tà jè xi ki'ndí tajngoò-la xi ya tíjnat'aà-la, bénojmi kixi-ná it'aà ts'e.

'Én xi tsibéojmi Juan it'aà ts'e Jesús

(Mateo 3:11-12; Marcos 1:7-8; Lucas 3:15-17)

¹⁹ Jñà 'én koi xi kitsjaà Juan, k'e nga jñà xita judío xi títsajna Jerusalén kisikasén-la no'mii kò xita levita ñánda tíjna Juan nga kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá xita-ne jì?

²⁰ Juan tsibéojmi kixi-né; mìkii tsakajna'ma, kitsò:

—Mìtsà 'an xi Cristo, xita xi xó kisikasén-ne Nainá.

²¹ Xita koi ijngoò k'a kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Yá-né ngaji? ¿A jì-né Elías?

Juan kitsò:

—Majin, mìtsà 'an.

—¿A jì-né xita xi chja ngajo-la Nainá xi tjinè-la nga kjoíí?

Juan kitsò:

—Majin, mìtsà 'an.

²² Ijngoò k'a kiskònangui-la, kitsò-la:

—Kot'in-nájen, yá-ne ji, mé-ne nga koma konguíko-lajen 'én jñà xita xi kàsikasén-najen. ¿Mé 'én xi k'oi-nájen it'aà tsiji?

²³ K'eé kitsò Juan:

—'An-ná xita xi 'ñó chjaya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn: “Tjandaà kixioo ndiyá-la Nainá”, koni s'in kitsò Isaías, xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

²⁴ Jñà xita xi ijchò kjònangui-la Juan, xita fariseo-né. ²⁵ Ìjngoò k'a kiskònangui-la, kitsò-la:

—Tsà mitsà ji xi Cristo, ni Elías, ni jè xita xi chja ngajo-la Nainá, mé-ne xita 'nè-ne bautizar.

²⁶ Kiichja Juan kitsò:

—'An tà nandá s'iin-na bautizar xita, tanga tijnajin jngoò-nò xi jñò mìki yaxkon, ²⁷ jè xi iskan kjoí, jè xi isa tjna ítjòn koni 'an; skanda mìki tjí'nde-na nga 'an skíjnda'ñoá xox'in-la xojté-la.

²⁸ Ngats'i kjoa koi, ján naxandá Betania nga k'oas'in komà, naxandá xi kijna xijngoà ndá je Jordán, ñánda kis'iin bautizar xita jè Juan.

²⁹ Nga komà nchijòn, Juan kijtseè Jesús nga tinchrobákon, kitsò:

—¿Chítsejèn-là, jè jèe xi sikasén Nainá k'oaá ngaya-la koni Orrè Ki'ndí xi faáxin jé-la xita isò'nde! ³⁰ Jè jèe xi k'oa kixan-nò k'e nga kixan: “Nchrobá tjingui jngoò-na xita x'in xi isa tjna ítjòn-na nga isa kjòtseé tjna koni 'an.” ³¹ Tikoáá 'an, mìki bexkoan yá-né jè. Koií kjoa-la nga ta nandá s'in-na bautizar xita mé-ne jñà xita naxandá Israel skoexkon-ne.

³² Juan, k'oas'in kitsjaà 'én nga kitsò:

—Kijtseè-ná jè Inima Tsjeè-la Nainá nga itjojen-ne ngajmù koni kji nise paloma kji, tsibijnasòn-la Jesús. ³³ 'An, kj'eè kì bexkoan, tanga jè Nainá xi kisikasén-na nga ko nandá s'iin-na bautizar xita, kitsò-na: “Jè xi jchii nga kitjojenè-la Inima Tsjeè-na nga ya kijnasòn-la, jè-né xi ko Inima Tsjeè-na s'iin-ne bautizar xita.” ³⁴ 'An, k'oaá s'in kijtseè, k'oaá ma-ne k'oas'in tsjaà 'én nga Jesús, jè xi Ki'ndí-la Nainá.

Xita xi kiskoòta'yàt'aà ítjòn-la Jesús

³⁵ Nga komà nchijòn, Juan yaá tjna ijngoò k'a; tjiko jò xita xi kota'yàt'aà-la. ³⁶ Juan kijtseèkon Jesús nga tikoá ya tsóba, kitsò:

—¿Chítsejèn-là, jè jèe xi orrè-la Nainá [xi kiyátjì jé-la xita]!

³⁷ Ingajò xita koi, k'e nga kù'nchré koni s'in kitsò Juan, kiitjingui-la Jesús. ³⁸ Jesús k'e nga kisikátjiya, kijtseè nga xita tjingui-la kitsò-la:

—¿Mé xi binchaàtsjioò?

Ingajò xita koi, kiichja, kitsò:

—Maestro, ¿ñánda tjni?

³⁹ Jesús kitsò-la:

—Nchrobá, chítsejèn.

Ikjoàn kiitjingui-la, kijtseè ñánda bijná Jesús. Yaá tsibìtsajnakò nga jye kjòhoxòn, ijchò-la tsà xi ñijòn.

⁴⁰ Ingajò xita koi, jñà xi kiitjingui-la Jesús k'e nga kù'nchré-la koni s'in kitsò Juan, jngoò xi 'mì Andrés xi 'ndse ma Simón Pedro. ⁴¹ Andrés kù kátsji ítjòn 'ndse xi 'mì Simón, kitsò-la:

—Jyeé kàyaxkon-jen jè Mesías [xi xó kisikasén-ne Nainá]. Jè 'én Mesías, Cristo tsòya-ne.

⁴² Andrés kiikò Simón xi 'ndse ma ya ñánda tjna Jesús. Jesús, k'e nga kijtseè, kitsò-la:

—Ngaji-né xi 'mì-lè Simón xi ki'ndí-la ma Jonás. I'nde, Cefas k'oín-lè ('én xi Pedro tsòya-ne).

K'e nga Jesús kiichja-la jè Felipe ko Natanael

⁴³ Nga komà nchijòn, Jesús k'oaá s'in kisikátsjeèn nga ján kjoí nangui Galilea. Kiskaàjin Felipe, kitsò-la:

—Nchrobá tjingui-ná.

⁴⁴ Felipe, yaá i'nde-la naxandá Betsaida, ya ñánda i'nde-la Andrés ko Pedro. ⁴⁵ Felipe kii kátsji Natanael, kitsò-la:

—Jè xita xi oxkit'aà kjotíxoma xi kiskii Moisés ko xita xi kiichja ngajo-la Nainá, jyeé kàyaxkon-jen nga jè Jesús xi ki'ndí-la José xi Nazaret i'nde-la.

⁴⁶ Natanael, kitsò-la Felipe:

—Ján naxandá Nazaret, ¿a tjin jngoò xi ndaà xita xi ya kitjokàjìn-ne?

Felipe kitsò:

—Nchroboí, chítsejèn-la.

⁴⁷ Jesús, k'e nga kijtseè Natanael nga tinchrobákon, kitsò:

—Jè xita jè xi nguì kixi kjoa nga xita Israel nga ndaà tísíjchá yijo-la ko mikiì konachan.

⁴⁸ Natanael kitsò:

—¿Kó s'in ma-ne nga yaxkon-ná?

Jesús kitsò:

—K'eé kòbe-lè k'e nga tikj'eè chja-lè Felipe nga tijna'ngui yá toò iko.

⁴⁹ Natanael kitsò:

—Maestro, ngaji-né xi Ki'ndí-la Nainá; ji-né xi xitaxá ítjòn-la naxandá Israel.

⁵⁰ Kiichja Jesús kitsò:

—¿A koií-né nga xan-lè: Kòbe-lè k'e nga tijna'ngui yá toò iko nga mokjeiín-lè? K'oaá xan-lè nga isa 'ño tse kjojkón jchaá-isi.

⁵¹ Jngoò k'a kiichja Jesús kitsò:

—Nguì okixi xi xan-nò, nachrjein xi sa f'ì isa jchaxkoòn ngajmii nga tix'á koa jña àkjale-la Nainá fimijìn koa nchrobájen nga tjímat'aà-na xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na.

2

Jè kjojkón xi kis'iin ítjòn Jesús

¹ Xi komà ján nachrjein, kis'e jngoò s'eí nga chixàn xita ján naxandá Caná, ya nangui Galilea. Tikoaá yaá tina jè nea-la Jesús. ² Tikoa kinokjoà-la Jesús ko xita xi kota'yàt'aà-la ya ñánda chixàn xita. ³ K'e nga jyehet'aà vino, jè nea-la Jesús kitsò:

—Mì tì mé vino tjin-ne.

⁴ Jesús kitsò:

—¿Mé xi ma-lè? ¿Mé-ne 'an kò'mì-ná? Kj'eè kii bijchó nachrjein-na nga skoe-na xita yá-ná 'an.

⁵ Jè nea-la Jesús kitsò-la jña xita xi bíya vino:

—K'oaá s'in tikitasòn yije-là koni s'in tsò-nò.

⁶ Ya títajna joòn tiji ndajo xi sinchá nandá, xi síkjeén jña xita judío nga ma sítsjeè-ne tsojmì xi tjin-la koni s'in tjin kjotíxoma-la xi xkón tjin. Jña tiji kjiyaá-la tsà jò ko tsà ján nisa nandá. ⁷ Jesús kitsò-la jña xita chi'nda xi nchibíya vino:

—Tinchaà nandá tiji koi.

Jña xita chinchá nandá; jngoò k'aá kisítseè. ⁸ Ikjoàn kitsò Jesús:

—Tinachrjeè chiba vino; tanguíko-là jè xi tísís'in-la xita.

K'eé kiiko-la. ⁹ Jè xita xi oko-la nga tísís'in-la jña xita, kiskoòt'aà nandá xi vino komà; xita jè, mikiì tjiin-la ñánda j'ì-ne. (Tà jña tjiin-la xita chi'nda xi tsachrje nandá.) Jè xita xi oko-la, k'eé kiichja-la xita x'in xi chixàn, ¹⁰ kitsò-la:

—Ngats'ì xita, jè tsjá ítjòn vino xi 'ño ndaà; k'e nga jye 'ño 'biì jña xita, k'eé tsjá xi chiba ndaà. Tanga ngaji, kòbinchatjó-né xi 'ño ndaà, skanda saá tì'biì.

¹¹ Jè kjojkón xi kis'iin ítjòn Jesús ján naxandá Caná nangui xi chja-ne Galilea; k'oaá s'in tsakó kjoa jeya-la ko jña xita xi kota'yàt'aà-la kòkjeiín-la it'aà ts'e.

¹² Xi jye komà iskan, Jesús kii ján naxandá Capernaum; kiiko nea-la, 'ndse, ko xita xi kota'yàt'aà-la. Tà chibaá nachrjein tsibítajna ya naxandá jè.

*K'e nga kii s'eí Jesús ján Jerusalén
(Mateo 21:12-13; Marcos 11:15-18; Lucas 19:45-46)*

¹³ Nga jye nchrobá machraña s'eí-la xita judío xi bitjo k'e nga itjokajin kjo'in ján nangui Egipto, Jesús kii ján Jerusalén. ¹⁴ K'e nga jahas'en ingo ítjon, kijtsee nga tjin xita ya nditsin ingo xi nchihotijna nchraja ko orre ko paloma; tikoá títsajna xi síkjatjya ton. ¹⁵ Jesús tsibíndaà jngoò na'ño xi tsajá-la jña xita nga tsachrje yije ya nditsin ingo, ko nchraja ko orre. Tsibíxteèn ton-la jña xi síkjatjya ton. Jngoò k'aá chinchá ngajten ímíxa-la. ¹⁶ Jña xita xi nchihotijna nise paloma, kitsò-la:

—Tínachrjeè yije cho koi; kii ni'ya nditsin 'nè ni'ya-la Na'èn-na.

¹⁷ Jña xita xi kota'yàt'aà-la k'eé tsibítsjeèn-la nga k'oas'ín tjit'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Ñó matsjake ni'ya-lè; koií kjoa-la nga machinikeè.”

¹⁸ Jña xita judío kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé kjojkón xi okoò-nájen nga tjin-lè kjoíxoma it'aà ts'e kjoa xi 'ni?

¹⁹ Kiihja Jesús kitsò-la:

—Tíkixàña ingo jè, 'an, ján nachrjein kindàya ìjngoò k'a-na.

²⁰ Kitsò jña xita judío:

—Ingo jè ichán joòn nó kisindaà-ne, koa ji, ¿a tà ján nachrjein kíndaà xitse ìjngoò k'a-ne?

²¹ Tanga jè ingo xi kisikaxki Jesús, jè yijo-la xi okitsò-la. ²² K'e nga jye jaáya-la Jesús nga k'en, k'eé tsibítsjeèn-la jña xita xi kota'yàt'aà-la 'én xi okitsò. K'eé kòkjeín-la koni s'ín tíhja Xojon-la Nainá ko 'én xi kiihja Jesús.

Jesús, kós'ín ma ndaá beè inima-la ngats'ù xita

²³ Jesús k'e nga tsibijna s'eí Paxko ján Jerusalén, kjin xita kòkjeín-la it'aà ts'e k'e nga kijtsee kjojkón xi kis'ín. ²⁴ Tanga Jesús mìtsà nguì ndaá tíjngoò ikon it'aà ts'e xita koi, nga jyeé beèxkon yije xita. ²⁵ Jesús mìkii mochjeén-la nga kjejí xita okitsò-la kó s'ín jña xita; jè, jyeé beè inima-la xita kós'ín síkítsjeèn.

3

K'e nga jè Jesús tsohóko Nicodemo

¹ Tsibijna jngoò xita fariseo xi tikoá xita ítjon tsibijna it'aà ts'e xita judío; Nicodemo ki'mì. ² Jngoò k'a j'ikon Jesús k'e nga jño, kitsò-la:

—Maestro, 'ya-nájen nga jè Nainá kisikasén-lè mé-ne kòkóya-nájen. Nga jngoò xita xi mìtsà Nainá tíjnako, mìkii koma-la s'jin kjojkón xi ji 'ni.

³ Jesús kitsò-la:

—Xi nguì okixi, k'oaá xan-lè, jè xita xi mìkii jts'ín xitse ìjngoò k'a-ne, mìkii skoe kó s'ín otíxoma Nainá.

⁴ Nicodemo kiskònangui, kitsò:

—¿Kós'ín koma jts'ín xitse ìjngoò k'a xita xi jye kòjchínga? Ni ítsé koma kjoahas'en ìjngoò k'a indso'ba nea-la nga jts'ín ìjngoò k'a.

⁵ Kiihja Jesús kitsò:

—Xi nguì okixi, k'oaá xan-lè, jè xi mì it'aà ts'e nandá ko Inima Tsjeè-la Nainá jts'ín-ne, mìkii koma kjoahas'en-jin ñánda tíhotíxoma Nainá. ⁶ Jè xi ts'ín it'aà ts'e xita, xita-né. Koa jè xi ts'ín it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá, inima-né. ⁷ Kì maxkón-lè koni s'ín tíxan-lè: “Mochjeén-né nga jts'ín xitse ìjngoò k'a-ne jña xita.” ⁸ Jè tjo 'ba-né nita ñánda-ne; na'yà-la nga one. Tanga mìkii 'ya-la ñánda nchrobá-ne, tikoá mìkii 'ya-la ñánda fi. K'oaá tis'ín ma yije ngats'ù xi it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá ts'ín-ne.

⁹ K'eé kitsò Nicodemo:

—¿Kós'ín ma-ne nga k'oas'ín koma-ne kjoa koi?

¹⁰ Jesús kitsò-la:

—Ngaji, maestro tijni ts'e xita naxandá Israel. ¿Mé-ne mìkì tíjìn-lè kjoa koi? ¹¹ Xi ngui okixi, k'oaá xan-lè: Jè kjoa xi ma-najen, k'oaá s'ín nokjoà-jen; xi jye kina'yà-jen, k'oaá s'ín bènójmí-jen. Jñò, mìkì mokjeiín-nò 'én-najen. ¹² K'e nga benójmí-nò kjoa xi tjin isò'nde, mìkì mokjeiín-nò. ¿A kòkjeiín-nò tsà keènojímí-nò kjoa xi tjin ján ngajmii?

¹³ 'Ni saà jngòò xita xi jye kiimijìn ján ngajmii; tà jè Ki'ndí-la Xita xi ngajmii tíjna nga ya itjojen-ne. ¹⁴ Koni s'ín kis'iin Moisés nga kiskímì'nga yá xi tjoót'aà ye kicha bronce ya i'nde it'aà xìn ñánda kixi choòn, k'oaá tís'ín tjinè-la jè Ki'ndí-la Xita nga tjámítjen-t'aà jè yá, ¹⁵ mé-ne ngats'iì xita xi kòkjeiín-la it'aà ts'e, mìkì chija, s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne.

¹⁶ 'Nainá 'ñó tsatoó kjòtsjakeè xita isò'nde nga kitsjaà Ki'ndí-la xi tajngòò ma-ne, mé-ne ngats'iì xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e, mìkì chija; s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne. ¹⁷ Nainá mìtsà koi xá kisikasén-ne Ki'ndí-la nga kjo'in koiinè-la xita isò'nde; koií xá kisikasén-ne nga kochrjekàjìn kjo'in xita kjoa ts'e jé-la.

¹⁸ 'Jè xi mokjeiín-la it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá, mìtsà kjo'in sinè-la xi kjoa ts'e jé-la, tanga jè xi mìkì mokjeiín-la jyeé kjo'in tjinè-la, koií kjoa-la nga mìkì mokjeiín-la it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá xi tajngòò ma-ne. ¹⁹ Jñà xita xi mìkì mokjeiín-la, jyeé kjo'in tjinè-la, koií kjoa-la k'e nga j'ii i isò'nde jè xita xi j'ikò kjoahiseèn, mìkì kisaseèn-la kjoahiseèn; isaá ndaà kisaseèn-la kjoajñò, nga ch'o tjin kjoa xi nchis'ín. ²⁰ Ngats'iì xita xi ch'o s'ín, majtikeè kjoahiseèn; mìkì ya síchrañat'aà ñánda iseèn choòn, mé-ne nga mìkì jcha-la kjoa xi ch'o nchis'ín. ²¹ Tanga jñà xita xi kjoa kixi nchis'ín, nchrobá kinchat'aà chraña-la ñánda iseèn choòn, mé-ne nga jcha-la nga ndaà tjin kjoa xi nchis'ín koni s'ín mejèn-la Nainá.

Jè Juan, j'ii itjòn-la Cristo

²² Nga jye komà kjoa koi, Jesús kiikò xita xi kota'yàt'aà-la ján nangui Judea; yaá tsibìtsajna chiba nachrjein nga kis'iin bautizar xita. ²³ Juan tikoà kis'iin bautizar xita ya naxandá Enón, jngòò i'nde xi chrañat'aà-la ya naxandá Salim, koií kjoa-la i'nde jè tjin jchán nandá. Jñà xita, yaá ijchòkon Juan nga komà bautizar. ²⁴ Nachrjein koi, tikj'eè ndayá fis'en Juan.

²⁵ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Juan kò jngòò xita judío tsohótiya-ne kjotíxoma-la xita judío xi xkón tjin kós'ín matsjeèya-ne xita. ²⁶ Kii jñà xita ñánda tíjna Juan, kitsò-la:

—Maestro, jè xita xi ijchòkoi ján xijngoaà xajngá nandá Jordán, jè xita xi jì kits'iì 'én it'aà ts'e, i'ndej tikoà tís'ín bautizar; saá jè fitjingui-la ngats'iì xita.

²⁷ Kiichja Juan, kitsò:

—Nimé xi s'e-la xita tsà mì jè sobà Nainá tsjá-la. ²⁸ Jñò, ndaà tíjìn-nò koni s'ín kixan-nò nga mìtsà 'an xi Cristo; 'an-ná xi kinikasén itjòn-na it'aà ts'e xita jè. ²⁹ Jè xita x'in xi sa kòbixan, tíjna chjoón-la; jè amigo-la xi kòbixan síjnat'aà chraña-la nga tí'nchré-la koni s'ín tíchja. Tsja jchán ma-la k'e nga 'nchré-la xita xi sa kòbixan. 'An, k'oaá tís'ín matsja-na k'e nga 'nchré koni s'ín tís'ín xita jè. ³⁰ Xita jè, mochjeén-né nga kátasijna itjòn. 'An, kósijna tjingui-ná.

Mé 'én xi tsjá jè xi ngajmii nchrobá-ne

³¹ 'Jè xi nchrobá-ne ngajmii, jè tíjna itjòn-la ngats'iì xita. Jè xi i isò'nde ts'e, xita isò'nde-né, kò jñà 'én xi chja kjoa ts'e isò'nde-né. Tanga jè xi ngajmii nchrobá-ne, jè tíjna itjòn-la nita yá-ne. ³² Jè tsjá 'én mé xi kijtseè kò mé xi kiì'nchré. Tanga 'én xi tsjá, niyá xi mokjeiín-la koni s'ín tsò. ³³ Tanga jè xita xi mokjeiín-la 'én xi chja, jè tsjá 'én nga Nainá, ngui 'én kixi xi chja. ³⁴ Xita xi Nainá kisikasén, 'én-la Nainá chja, nga mìkì fehet'aà koni s'ín síxájin inima-la jè nga ñó xi tjin-la Inima Tsjeè-la Nainá. ³⁵ Na'èn-ná tsjakeé Ki'ndí-la; jè kisìngatsja yije nita mé kjoa-ne. ³⁶ Jè xi mokjeiín-la koni tsò 'én xi chja Ki'ndí-la Nainá, tjin-la kjoabinachon nita kjé-ne. Kò jè xi mìkì mokjeiín-la mìkì kijnakon inima-la; kjo'in sinè-la xi kjoiti-la Nainá.

4

Kó komà k'e nga jè Jesús tsohókò jngoò chjoón samaritana

¹ Jesús, kis'enojmí-la nga jñà xitá fariseo kitsò: Jesús isaá kjín xitá tís'in bautizar mé-ne nga ya skóta'yát'aà-la mì k'oa-ne Juan. ² (Tanga Jesús mìtsà xitá kis'iin bautizar; tà jñà xitá xi kota'yát'aà-la xi kis'iin bautizar.) ³ K'oaá komà-ne itjoiin-ne nangui Judea; kiì jngoò k'a-ne nangui Galilea.

⁴ K'e nga kiì-ne, kjo'ño tjín-ne nga ya kjoahato Samaria. ⁵ Ijchò jngoò naxandá xi 'mì Sicar, nangui xi chja-ne Samaria, ya chrañat'aà-la nangui xi kitsjaà kjo'tjò-la kjo'tseé Jacob jè ki'ndí-la xi José ki'mì. ⁶ Yaá tíjna jngoò ngajo nandá xi nei-la komà Jacob. Jesús jye 'ño ijta-la nga tsó'baya ndiyá. Tsibijnat'aà jè ngajo nandá nga jyeé kjomeè bijchó nchisen. ⁷⁻⁸ Jñà xitá xi kota'yát'aà-la Jesús, tsojmiù kiì katse ján jjiin naxandá, jñà tsojmi xi skine. K'eé ijchò jngoò chjoón xi ya i'nde-la Samaria xi ijchòkjaá nandá. Jesús kitsò-la:

—Tjiì jtsé-ná nandá xi skiaa.

⁹ Jñà xitá judío mikiì ndaà fiko xitá Samaria. Koiì kjoa-la, jè chjoón kitsò:

—Ngaji xitá judío-né, kò 'an chjoón Samaria-ná. ¿Mé-ne nandá nìjé-ná?

¹⁰ Kiìchja Jesús kitsò-la:

—Tsà 'ya-lè kjo'tjò xi tsjá Nainá kò tsà yaxkoin yá-né xi tísjé-lè nandá, tsà jì sijé-la nandá, jè tsjá-lè nandá xi síkijnakon-ná.

¹¹ Jè chjoón kitsò:

—Na'èn, nímé kich'i xi koma kinachrje-ne nandá. Jè ngajo nandá 'ño nanga. Nánda tjín-lè nandá xi síkijnakon-ná. ¹² Ngaji, ¿a isaá tíjna ítjòn-la xitá jchínga-najen Jacob? Jè kitsjaà-najen jè ngajo nandá jè. Jñà xitá jchínga-najen, jí kits'iì nandá, ixti-la kò cho tjé-la.

¹³ Kiìchja Jesús kitsò-la:

—Nita yá-ne xi skoí nandá xi i títbitjo, koxínda jngoò k'a-la. ¹⁴ Tanga jè xitá xi skoí nandá xi 'an tsjaà-la, mì tì kiì koxínda-la nita kjé-ne. K'oaá s'in s'e ijjiin inima-la koni jngoò ngajo nandá xi títbitjo nga jè nandá síkijnakon-ne nita kjé-ne.

¹⁵ Jè chjoón kitsò:

—Na'èn, tjii-ná jè nandá xi kò'mì-la mé-ne nga mì tì kiì koxínda-na tikoá mì tì jí kjojikjaá-na nandá.

¹⁶ Jesús kitsò-la:

—Tínókjoa-la x'in-lè, nchrobákoji ijndé.

¹⁷ Kiìchja jè chjoón kitsò:

—Tsjín-na x'in.

Jesús kitsò-la:

—Okixí xi si nga tsjín-lè x'in. ¹⁸ Jyeé kò 'òn ma x'in-lè xi bijnakoi. Jè xitá xi tijnakoi i'ndeí, mìtsà x'in-lè ma. Okixí xi kasi nga tsjín-lè x'in.

¹⁹ Jè chjoón k'e nga kiì'nchré 'én koi kitsò:

—Na'èn, k'oaá s'in machiya-na nga jii-la xitá xi chja ngajo-la Nainá. ²⁰ Xitá jchínga-najen xi Samaria tsajen, jí nindoò jè kijtseèkón Nainá. Tanga jñò xi xitá judío 'mì-nò bixón-nó nga tà ján Jerusalén jchaxkoán Nainá.

²¹ Jesús kitsò-la:

—Ngaji chjoón, kàtakjeín-lè, jyeé nchrobá machraña nachrjein nga jchaxkón Nainá nas'in mì i kjinchrobà nindoò jè kò nì ján onguió Jerusalén. ²² Jñò, xi Samaria tsajòn, mikiì 'ya yá-né xi yaxkón; tanga ngajen xi xitá judío 'mì-najen, 'ya-najen yá xi yaxkón-jen; nga tjé-la xitá judío kitjokàjiin jngoò xi kochrjekàjiin kjo'in xitá. ²³ Jyeé nchrobá nachrjein, kò tijé-ne hora jè, k'e nga jñà xitá xi nguì kixi kjoa nga beèkón Nainá, kateèkón nga kò inima-la kò kjoa kixi. Tikoá jè Na'èn-ná ótsji-né xitá xi k'oaá s'in mejèn-la nga skoèkón. ²⁴ Nainá Inima Tsjeè-né. Jè xitá xi beèkón, mochjeén-né nga nguì kò kjoa kixi kò nguì kò inima-la kateèkón.

²⁵ Jè chjoón, k'eé kitsò:

—'An, be-ná nga sa kjoí jè Mesías [xi xó sikkasén-ne Nainá] jè xi Cristo tsòya-ne; k'e nga jè xi kjoí keenójmí yije-najen kjoa koi.

²⁶ Jesús kitsò-la:

—'An-ná, jè xi tihóko-lè.

²⁷ Tjè-ne hora j'ii-ne xita xi kota'yat'aà-la xi kii katse tsojmì. Ta k'oaá komà-la nga kijtsee nga chjoón tihóko. Tanga nijngoò xita xi kitsò ikon nga kiskònangui-la mé xi tikjònangui-la, o mé 'én xi nchijoó. ²⁸ Jè chjoón, k'eé kisikíjna nisa nandá-la; kii ján ijìin naxandá nga tsibénojmí yije-la xita; kitsò-la:

²⁹ —Nchrobá, chítsejèn-là jngoò xita xi k'oa kàtsò yije-na kjoa xi kis'iaàn. Tsà jè-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá].

³⁰ K'eé kii jña xita naxandá nga kii katsejèn-la ñánda tíjna Jesús. ³¹ Tj'k'e-ne jña xita xi kota'yat'aà-la Jesús, tsibítsi'ba-la, kitsò-la:

—Maestro, tichi.

³² Tanga Jesús kitsò:

—'An, tíjn-na tsojmì xi kókjeen, xi jño mìkii yaxkon.

³³ Jña xita xi kota'yat'aà-la kitsò-la xíkjin:

—¿Yá xi kòf'iko-la tsojmì xi skine?

³⁴ Tanga Jesús kitsò:

—Jña tsojmì xi kínee, jè-né nga sikitasoàn koni s'ín mejèn-la jè xi kisikasén-na ko nga sikjehet'aà xá-la. ³⁵ Jño, bixón-nó nga nguì ñijòn sá chija-la nga sincháxkó tsojmì xi jye tímajchá. 'An, k'oaá xan-nò: Chítsejèn-là xita koi; k'oaá ngaya-la koni tsojmì tjè xi jye kòjchá; jyeé koma sincháxkó. ³⁶ Jè xita xi bíxkó, machjí-la, ko jña tsojmì xi bincháxkó, k'oaá ngaya-la koni xita xi s'e-la kjoabinachon, mé-ne nga jè xi bítje ko xi bincháxkó ngásòn s'e-la kjotsja. ³⁷ 'Én kixi-né xi tsò: “Kj'eíí xita xi bítje koa kj'eíí xi bíxkó.” ³⁸ 'An, kisikasén-nò nga kinchàxkó tsojmì xi mìtsà jño kisengui-nò kjo'in. Kj'eíí xi kisixá. Tanga jño tihoko-nò nga bíxkó tsojmì tjè-la.

³⁹ Kjìn jchán xita Samaria xi ya títsajna naxandá jè kòkjeín-la it'aà ts'e Jesús koni kitsò 'én xi kitsjaà jè chjoón nga kitsò: “K'oaá kàtsò yije-na kjoa xi kis'iaàn.” ⁴⁰ K'e nga jña xita Samaria ijchòkon Jesús ñánda tíjna, tsibítsi'ba-la nga ya kàtijnako. Jesús, jò naxrjein tsibijnako. ⁴¹ Kjìn xita kòkjeín isa-la it'aà ts'e Jesús, k'e nga kii'nchré-la 'én xi jè sobà tsibénojmí. ⁴² Jña xita kitsò-la jè chjoón:

—I'ndeí mokjeíin-najen; mìtsà tà koi kjoa-la koni s'ín ki'mì-najen. Ngajen sobà kina'yà-lajen; k'oaá s'ín ma-ne nga mokjeíin-najen. Kixíí kjoa, jè xi kochrjekàjìin kjo'in kjoa ts'e jé-la xita isò'nde, jè-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá].

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne ti xi chì'nda-la xitaxá ítjòn.

⁴³ Xi jye komà jò naxrjein nga tsibijná Samaria, Jesús, itjòjìin ijngoò k'a-ne i'nde jè. Kii ijngoò k'a-ne nangui Galilea. ⁴⁴ Jè sobà Jesús kitsò: Nijngoò xita xi chja ngajo-la Nainá yaxkón nangui-la. ⁴⁵ K'e nga ijchò ya Galilea, jña xita xi ya i'nde-la, ndaà kiskoétjò, nga jyeé kijtsee jña kjoa xi kis'ìin ján Jerusalén k'e nga itjo s'eí Paxko. Jña xita koi tikoáá kii-ne k'e nga itjo s'eí.

⁴⁶ Jesús ijchò ijngoò k'a ján Caná, nangui xi chja-ne Galilea, ñánda kisikjatjìya-la nandá nga vino kis'ìin. Ya naxandá Capernaum tíjna jngoò chì'nda-la xitaxá ítjòn xi tikoá xá 'nga tíjn-la. 'Nó xk'én ki'ndí-la. ⁴⁷ Xita jè k'e nga kii'nchré nga Jesús ya ijchò Galilea nga inchrobà-ne Judea, kiiikon, tsibítsi'ba-la nga kàtjì ni'ya-la, kàtasindaà-ne ki'ndí-la xi jyeé kjomeé biyaà. ⁴⁸ Jesús kitsò-la:

—Jño, mìkii mokjeíin-nò k'e nga tsà mìkii jchaa kjoxkón ko kjoa xi okó kjoa jeya-la Nainá.

⁴⁹ Jè xita chì'nda ítjòn kitsò-la Jesús:

—Na'èn, t'iin kjondaà, nìton nchroboí nga tikj'eè biyaà ki'ndí-na.

⁵⁰ Jesús kitsò-la:

—T'in-ne ni'ya-lè. Ki'ndí-lè jyeé ndaà tíjna-ne.

Xità jè kòkjeín-la 'én xi kitsò-la Jesús. Ikjoàn kù-ne ni'ya-la. ⁵¹ K'e nga jye kjomeè bijchó-ne ni'ya-la, xità chí'nda-la kùkjaá indiaà, kitsò-la:

—Ki'ndí-lè jyeé ndaà tíjna-ne.

⁵² Xità jè, kiskònangui-la chí'nda-la:

—¿Mé hora kjòxan-la ch'in 'ndi xi tjin-la?

Kitsò xità chí'nda-la:

—Ngojña xi jngoò-la kjondaà-ne.

⁵³ Jè na'èn-la ti xi xk'én, kisijiin-la nga tijè-ne hora k'e nga kitsò-la Jesús: “Ki'ndí-lè jyeé ndaà tíjna-ne.” Xità jè kò ngats'ii xità xi títsajna ni'ya-la, jyeé ndaà tíjngoò ikon nga mokjeín-la it'aà ts'e Jesús.

⁵⁴ Jè xi ma-ne jò kjòxkón xi kis'iin Jesús k'e nga inchrobà-ne Judea nga j'i-ne ya Galilea.

5

Kó kitsò xità k'e nga Jesús kisindaà jngoò-ne xità xi mìkii ma fi jè nachrjein nikjáya

¹ K'e nga jye k'oas'ín komà kjoa koi, nga komà iskan, jña xità judío tsibíjna jngoò s'eí ján Jerusalén. Jesús kii ijngoò k'a ján Jerusalén. ² Ya Jerusalén tíjna jngoò chrjó nandá xi 'mì Betesda nga 'én hebreo. 'Òn ma nguitjoa xi tjin-la. Yaá tíjna chrañat'aà-la xotjoa ts'e orrè. ³ Ya nguitjoa-la kjin xità xk'én kjiyijòngui: xi mìkii tsejèn-la, xi tsá'ya kjoàn, xi mìkii ma síkjaníya. Ngats'ii xità koi nchikofña-la k'e nga síjtíya-la nandá xi 'ncha jè chrjó. ⁴ Jngoò àkjale-la Nainá xi tà kjé tà kjé bitjojen-ne nga síjtíya-la nandá. Jè xità xk'én xi fahas'en-jiin ítjòn nandá, k'e nga jye jtíya-la, nitoón mandaà-ne nita mé ch'in xi tjin-la. ⁵ Ya kijnajiin jngoò xità xi jye tjin-la kaàn chrj'oòn jàn nó nga xk'én. ⁶ Jesús, k'e nga kijtseèxkon nga ya kijna, kisijiin-la nga jyeé 'ño kjòtseé xk'én. Kitsò-la:

—¿A mejèn-lè kondaà-ne?

⁷ Jè xità xk'én, kitsò:

—Na'èn, mì yá xi síchját'aà-na nga kinís'en-jiin-na k'e jtíya-la nandá. 'An, k'e nga mejèn-na fahas'en-jña, kj'eíí xità síkijne-na nga fahas'en-jiin ítjòn.

⁸ Jesús kitsò-la:

—Tisítjin, chjoí nijñaà-lè, títjámii.

⁹ Xità jè nitoón kjondaà-ne, kiskoé-ne nijñaà-la, komà tsajmeè-ne. Nachrjein jè, nachrjein nikjáya-né. ¹⁰ Jña xità judío kitsò-la jè xità xi kjondaà-ne:

—Nachrjein i'ndeí, nachrjein nikjáya-né. Mìkii tíj'nde-lè nga kíkoi nijñaà-lè.

¹¹ Xità jè kitsò:

—Jè xità xi kàsindaà-na, jè sobà xi kòkàtsò-na: “Chjoí nijñaà-lè, títjámii.”

¹² Jña xità koi kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá-né xi okàtsò-lè: “Chjoí nijñaà-lè, títjámii”?

¹³ Jè xità xi jyeé kjondaà-ne mìkii beèxkon yá xità-ne xi kisindaà-ne nga jè Jesús jyeé xìn kii nga itjokàjin-la xità xi kjin ma-ne xi ya títsajna. ¹⁴ Xi komà iskan, Jesús kisatiikjoò ijngoò k'a xità jè ya iya ingo, kitsò-la:

—Jyeé kòmandaà-ne; tanga kì tì jé binchaàtsji-ne, mé-ne nga mì isa ch'o tjin kjoa xi komat'in.

¹⁵ Xità jè kùkon jña xità judío, tsibénjómí-la nga jè Jesús xi kisindaà-ne. ¹⁶ Jña xità judío kùtjingui kondra-la Jesús, mejèn-la sùk'en koií kjoa-la nga k'oas'ín s'ín k'e nga nachrjein nikjáya. ¹⁷ Tanga Jesús kitsò-la:

—Na'èn-na skanda nachrjein i'ndeí k'oaá tjin xá xi tís'ín, tikoaá 'an k'oaá tís'ín tìs'iaàn.

¹⁸ K'oaá ma-ne jñà xita judío isaá 'ñó ndaà kiitjngui kondra-la Jesús nga mejèn-la siik'en. Mìtsà tà koií kjoa-la nga mìkiì beèxkón nachrjein nìkjáya, tìkooá koií-né nga jè Jesús Na'èn-na tsò-la Nainá. K'oaá s'ín tísingásòn-kjoò yijo-la koni Nainá nga k'oa tsò.

¹⁹ Jesús kitsò-la:

—Xi nguì okixi xi xan-nò, 'an xi Ki'ndí-la Nainá nì mé kjoa xi s'iaàn xi tà kjohítsjeèn ts'an. Tà koií kjoa s'iaàn xi be koni s'ín Na'èn-na. Ngats'ì kjoa xi s'ín Na'èn-na, 'an xi Ki'ndí ma, k'oaá tìs'ín s'iaàn. ²⁰ Jè xi Na'èn-na ma, 'ñó tsjakeè-na nga Ki'ndí-la tsò-na; okó yije-na mé xi s'iaàn. Kòkò-isa-na kjoa xi isa 'ñó xkón tjin, mé-ne jñò, k'e nga jchaa, isa 'ñó ndaà koxkón-nò. ²¹ Koni s'ín s'ín Nainá nga síkjaáya-la mik'en kò síkítsajnakon inima-la nita kjé-ne, 'an xi Ki'ndí-la ma, k'oaá tìs'ín tsjaà-la kjoabinachon yá-né xi mejèn-na nga tsjaà-la. ²² Jè xi Na'èn-na ma, mìtsà jè bindaàjìin-la xita, 'an-ná xi Ki'ndí-la ma kisìngatsja yije-na kjotixoma nga koma kindàjìin-la xita, ²³ mé-nè ngats'ì xita skoèxkón-na nga Ki'ndí-la ma koni s'ín beèxkón Na'èn-na. Jè xi mìkiì beèxkón-na nga Ki'ndí-la ma, tìkooá mìkiì beèxkón Na'èn-na nga jè kisikasén-na.

²⁴ Xi nguì okixi, k'oaá xan-nò: Jè xi 'nchré 'én-na koni s'ín chjà, tìkooa mokjeiín-la it'aà ts'e xi kisikasén-na, tjin-la kjoabinachon nita kjé-ne. Mìtsà kjo'in sinè-la, jyeé itjokajìin kjo'in ts'e kjoa biyaà, jyeé tijnakon inima-la it'aà ts'e Nainá. ²⁵ Xi nguì okixi xi xan-nò: Nchrobá nachrjein, tije-ne hora jè, k'e nga jñà mik'en kji'nchré jta-na xi Ki'ndí-la Nainá ma; jñà xi kji'nchré jta-na, kítsajnakon-né. ²⁶ Jè Na'èn-na, tije-ne xi kjoabinachon; kò 'an xi Ki'ndí-la ma, k'oaá tìs'ín kitsjaà-na nga tì'an-na xi kjoabinachon. ²⁷ Tìkooá kitsjaà-na kjotixoma nga 'an kindàjìin-la xita, nga 'an-ná xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ²⁸ Ki maxkón-nò 'én koi, kijchò nachrjein k'e nga ngats'ì xita xi títsajnak'en ján ínchibá mik'en kji'nchré-la jta-na. ²⁹ Kosítjen ijngòò k'a-ne ya ngajo mik'en. Jñà xita xi ndaà kis'ìin, kjoaáya-la nga s'e-la kjoabinachon, tanga jñà xita xi ch'o kis'ìin, kjoaáya-la nga s'e-la kjo'in.

Yá xi tsjá 'én it'aà ts'e Jesús

³⁰ Jesús kitsò:

—An, nì mé xi s'iaàn xi tà kjohítsjeèn ts'an. K'oaá s'ín bindaàjñà koni s'ín tsò-na Na'èn-na. Kixiì bindaàjñà; mìtsà k'oas'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-na. K'oaá s'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-la Na'èn-na xi kisikasén-na. ³¹ Tsà tì'an tsjaà-na 'én xi it'aà ts'an, 'én xi tsjaà, jñò kixón-nò: “Nì mé chjí-la.” ³² Tanga tjin jngòò xi kj'eij xi tsjá 'én xi it'aà ts'an, be-ná nga jè 'én xi tsjá it'aà ts'an, nguì 'én kixi-né. ³³ Jñò kinikasén-la xita Juan nga kiskònangui-la. Jè Juan, kitsjaà kixi 'én xi it'aà ts'an. ³⁴ Mìtsà kjo'ñó tjinè-la nga kj'eij xita tsjá 'én xi it'aà ts'an, koií k'oa xan-nò mé-ne nga kitjokajñòò kjo'in kjoa ts'e jé. ³⁵ Juan k'oas'ín ngaya-la koni jngòò ni'ín xi títi nga síhiseèn, tanga jñò tà chiba nachrjein kinítsjakoo kjoa iseèn-la. ³⁶ Jè xá xi tìs'iaàn, isa 'ñó ts'e chjí-la mì k'oa-ne koni 'én xi kitsjaà Juan, nga jè Na'èn-na kitsjaà-na nga sikitasoàn; tije-ne xá xi tìs'iaàn okó it'aà ts'an nga kixi kjoa nga jè Na'èn-na kisikasén-na. ³⁷ Jè Na'èn-na xi kisikasén-na, tsjá 'én xi it'aà ts'an. Jñò, kj'eè kiì na'yà-là jta-la, nì mìkiì yaxkon kó kji isén-la; ³⁸ tìkooá jè 'én-la mìkiì fahas'en-jìin inima-nò. Jè xi Nainá kisikasén, mìkiì mokjeiín-nò it'aà ts'e. ³⁹ Ndaà binchaàtsjijñòò Xojon-la Nainá nga k'oas'ín nìkítsjeèn nga ya sakó-nò kjoabinachon nita kjé-né. Jè Xojon-la Nainá, tsjá 'én xi it'aà ts'an, ⁴⁰ tanga jñò, mìkiì sasén-nò nga nchrobátjngui-ná, mé-ne nga s'e-nò kjoabinachon koi.

⁴¹ Mìtsà koi kjoa otsjià nga jeya siikjina-na xita. ⁴² Tanga 'an, beèxkoòn-nò, nga jñò, mìkiì matsjacha Nainá nga kò inima-nò. ⁴³ An, it'aà ts'e Na'èn-na j'i-na; jñò majìn-nò nga choétjò-ná. Tanga tsà kj'eij xita kjoij xi ta kjotsja ts'e kjoij-ne, isaá-la nìton choétjò. ⁴⁴ Jñò, ¿kós'ín koma kòkjeiín-nò? Nga tà jè binchaàtsjioò nga ndaà kítsajnaà nga nguixkon xita, kò mìtsà jè binchaàtsjioò nga ndaà kítsajnaà nga nguixkon Nainá xi tà jngòò ma. ⁴⁵ Kì k'oa s'ín nìkítsjeèn nga 'an tsjat'in-nò 'én nga nguixkon Na'èn-na. Jè xi tsjat'in-nò 'én,

tijè-ne Moisés xi jè ma'ñót'aà takòn. ⁴⁶ Jñò, tsà mokjeiín-nò koni s'ín kiskii Moisés, tikoáá kòkjeiín-nò it'aà ts'an nga jè Moisés it'aà ts'aán kiichja nga kiskii. ⁴⁷ Tsà mikii mokjeiín-nò koni s'ín kiskii Moisés, ¿kós'ín kòkjeiín-nò 'én-na xi benojmí-nò?

6

Kó kis'iin Jesús nga 'òn jmiì xita kisikjèn

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17)

¹ Nga jye komà kjoa koi, Jesús kii ján xijngoaà ndáchikon Galilea, xi tikoá Tiberias 'mì. ² 'Nó kjìn xita kiitjngui-la nga jye kijtseè kjojkón ndaà xi s'ín nga síndaà-ne xita xk'én. ³ Jesús k'eé kiimijìn-jno jngoò nindoò, yaá tsibijna kò xita xi kota'yàt'aà-la. ⁴ Jyeé tímachraña s'eí Paxkò ts'e xita judío. ⁵ Jesús, k'e nga kiskoòtsejèn, kijtseè nga 'ñó kjìn ma xita tjíma tjingui-la, kitsò-la Felipe:

—¿Nánda kindá-lá tsojmì xi kòkjen xita koi?

⁶ Tà k'oaá kitsò-la, tà jè xi mejèn-la nga skoe kò kitsò Felipe. Jesús, jyeé tíjìn-la mé kjoa xi s'iin. ⁷ Felipe kitsò:

—Nas'ín jò-la sindò nachrjein tjín-ne chjí-la xita, mì-la kii kichiya-la nga itsé itsé skine ngats'iì xita koi.

⁸ Kiichja Andrés xi tikoá xita xi ya kota'yàt'aà-la Jesús xi 'ndsè ma Simón Pedro, kitsò:

⁹ —I tíjna jngoò ti xi 'ya 'òn inchrájin ts'e cebada kò jò ma tìn xi 'ya, tanga mì-la kii kichiya-la nga 'ñó kjìn ma-ne xita.

¹⁰ Jesús kitsò-la:

—Kot'in-la jña xita, kàtitsajna yije.

I'nde jè 'ñó tjín xka ijñá. Jña xita xi tsibitsajna, ma-la tsà 'òn jmiì xi nguì xita x'in.

¹¹ Jesús, kiskoé inchrájin, kitsjaà-la kjondaà Nainá, ikjoàn kitsjaà-la jña xita-la. K'eé kisika'bí-la jña xita xi títajna. K'oa tís'ín kisikò jña tìn, kiskine nita kó kji mejèn-la nga jngoò ijngoò. ¹² K'e nga jye kjòskii yije xita, Jesús kitsò-la jña xita xi kota'yàt'aà-la:

—Tíxkó yije-nò xi kaningui-ne, mé-ne nga mì kits'ón-ne.

¹³ Jña xita-la tsibíxkó-ne inchrájin xi tsiningui-ne. Nguì tejò nisijá komà, k'e nga jye tsakjèn yije xita. ¹⁴ Jña xita, k'e nga jye kijtseè kjojkón ndaà xi kis'iin Jesús, kitsò-la xikjín:

—Kixií-la kjoa, jè-la xita jè xi chja ngajo-la Nainá, xi tjínè-la nga kjoíi i isò'nde.

¹⁵ Tanga Jesús, tik'eé kijtseèya-la nga jña xita mejèn-la kjo'ño kiiko nga xitaxá ítjòn siikijna; ijngoò k'a kiimijìn-jno nindoò nga tà tajngoò tsibijna.

K'e nga tsajmeèsòn ndáchikon Jesús

(Mateo 14:22-27; Marcos 6:45-52)

¹⁶ K'e nga jye kòjñò, xita xi kota'yàt'aà-la Jesús inchròhòjen ijngoò k'a-ne ñánda kijna ndáchikon. ¹⁷ Jahas'en jngoò chitso, kiisòn-ndá nga kii ján naxandá Capernaum. Jyeé 'ñó kòjñò, Jesús mikii xatí j'iì tjingui-la jña xita-la. ¹⁸ Ya jjiin ndáchikon j'iì jngoò tjojkón xi 'ñó jchán ts'a. Jè ndáchikon tsibíts'ia nga kiskì'nga. ¹⁹ K'e nga jye tjín-la tsà 'òn kò tsà joòn jmiì metro nga tjímajìn nandá, kijtseè nga jè Jesús tsóbasòn ndáchikon. Tífi tjingui chraña-la jè chitso. Jña xita tà kitsakjòn-la. ²⁰ K'eé kiichja Jesús, kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná.

²¹ Jña xita tsjaá komà-la, k'eé kisikas'en chitso. Kò jè chitso nitoón ijchò ya naxandá ñánda nchifi.

Mé xi kis'iin jña xita nga tsohótsji Jesús

²² Nga komà nchijòn, jña xita xi tsibitsajna ján xijngoaà ndáchikon, kijtseè nga tà jngoò chitso kijna xi kiiko xita, tanga Jesús mikii tsejèn jahas'en ya chitso. Tà jña xita xi kota'yàt'aà-la jahas'en nga kiì. ²³ Tanga ijchò chitso xi kjeíi xi ya inchròbà-ne naxandá Tiberias; yaá chinha chraña i'nde ñánda tsakjèn inchrájin xita xi 'òn jmiì ma-ne, k'e nga

jè Jesús kitsjaà-la kjondaà Nainá. ²⁴ Jñà xita, k'e nga kijtseè nga mì yá tjin Jesús ko xita xi kota'yat'aà-la, k'eé jahas'en jñà chitso koi, kiì kátsji Jesús ján naxandá Capernaum.

Inchrajín xi tsjá Nainá, jè xi tsjá-la kjoabinachon xita

²⁵ Xita koi, k'e nga jye ijchò ján xijngoà ndáchikon, yaá kiskaàjìn Jesús kitsò-la:

—Maestro, ¿mé nachrjein j'ii ijndé?

²⁶ Kiìchja Jesús, kitsò-la:

—Xi nguì okixi, k'oaá xan-nò, mìtsà koi xá binchaàtsji-ná nga ki'yaà kjoxxkón-ndaà xi kis'iaàn, koií-né nga kisìkjèn-nò skanda kó nga kjòskioò. ²⁷ Ki koi nixátjìò tsojmì xi fehet'aà. Jè tixátjìò tsojmì xi síkíjnakon inima-ná nita kjé-né, jè xi 'an tsjá xi Kí'ndí-la Xita xan-la yijo-na. Na'èn-ná xi Nainá jè kitsjaà-na kjotíxoma kjoa xi s'iaàn.

²⁸ Xita koi, kiskònangui, kitsò-la Jesús:

—¿Mé xi s'en-jen nga koma sixá-lajen Nainá koni s'ín mejèn-la jè?

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Xá-la Nainá, jè-né nga kòkjeiín-nò it'aà ts'e xi Nainá kisìkasén.

³⁰ Xita koi, kitsò-la Jesús:

—¿Mé kjoxxkón ndaà xi kòkó-nájen mé-ne k'e nga jcha-jen kòkjeiín-najen? ¿Mé xi ma-lè 'ni? ³¹ Jñà xita jchínga kjìn-najen tsakjèn inchrajín xi 'mì maná, ján i'nde it'aà xìn ñanda nangui kixì choòn. Koni s'ín tjit'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Inchrajín xi nchrobá-ne ngajmii kitsjaà-la nga kisìkjèn.”

³² Kiìchja Jesús kitsò-la:

—Xi nguì okixi xi xan-nò, mìtsà jè Moisés kitsjaà-nò inchrajín xi ngajmii inchrobà-ne; jè Na'èn-na xi tsjá-nò xi nguì inchrajín xi ngajmii nchrobá-ne. ³³ Inchrajín xi tsjá Nainá, jè xi jye itjojen-ne ngajmii, jè xi tsjá-la kjoabinachon jñà xita isò'nde.

³⁴ Xita koi kitsò:

—Na'èn, kjit'aà nachrjein tjii-nájen inchrajín koi.

³⁵ Jesús, kitsò-la:

—'An-ná inchrajín xi síkíjnakon inima-la xita. Jè xi 'an kjinchrobàt'aà-na, mì tì kiì kohjò-la. Jè xi kòkjeiín-la it'aà ts'an, mì tì kiì koxínda-la nita kjé-ne. ³⁶ Jyeé okixan-nò, jñò nas'ín tita'yaà-ná mìkiì mokjeiín-nò. ³⁷ Ngats'ii xita xi 'an tsjá-na Na'èn-na, 'aán nchrobát'aà-na; ko jñà xi 'an nchrobát'aà-na mìkiì ochrjengua. ³⁸ 'An, mìtsà koi xá itjojen-na ngajmii nga k'oas'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-na. K'oaá s'ín sikitasoàn koni s'ín mejèn-la Na'èn-na xi kisìkasén-na. ³⁹ Jè xi mejèn-la Na'èn-na xi kisìkasén-na, nga nijngoò xita chija xi 'an tsjá-na. 'An siikjaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaà k'e nga kjoehet'aà nachrjein. ⁴⁰ Koi xi mejèn-la jè xi kisìkasén-na: ngats'ii xita xi skoexkon-na nga Kí'ndí-la Nainá 'mì-na ko kòkjeiín-la it'aà ts'an, s'eé-la kjoabinachon. 'An siikjaáya-la k'e nga kjoehet'aà nachrjein.

⁴¹ Jñà xita judío k'eé tsibíts'ia nga kiìchjajno-la Jesús, koií kjoa-la nga kitsò: “'An-ná inchrajín xi ngajmii nchrobá-ne.”

⁴² Kitsò-la xíkjin:

—¿A mìtsà jè Jesús, xi ti-la ma José? Yaxkon-ná na'èn-la ko nea-la. ¿Mé-ne tsò-ne nga ngajmii itjojen-ne?

⁴³ K'eé kitsò Jesús:

—Kiì k'oas'ín nokjoàjno-ná. ⁴⁴ Nijngoò xita xi koma kjinchrobàt'aà-na tsà mìtsà jè Na'èn-na xi kisìkasén-na kjinchrobàko, mé-ne nga 'an siikjaáya-la k'e nga kjoehet'aà nachrjein. ⁴⁵ Xita xi kiìchja ngajo-la Nainá, k'oaá tsò xojon xi kiskii nga tsò: “Jè sobà Nainá kòkòya yije-la xita.” K'oaá s'ín ma-ne nga ngats'ii xita xi 'nchré-la Na'èn-na ko xi machiya-la it'aà ts'e, 'aán nchrobát'aà-na.

⁴⁶ 'Ni saá jngoò xita xi beèxkon Na'èn-ná. Tajngoò jè beèxkon xi Nainá kisìkasén.

⁴⁷ Xi nguì okixi xi xan-nò: Jè xi kòkjeiín-la it'aà ts'an s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne.

⁴⁸ 'An-ná inçhrajín xi síkíjnakon iníma-la xíta. ⁴⁹ Jñà xíta jchínga kjin-nò tsakjèn inçhrajín xi 'mì maná ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn, tanga tákó k'en-né. ⁵⁰ Jè inçhrajín xi k'oa xan-nò xi nchrobájen-ne ngajmiì. Kò jè xi kòkjen inçhrajín jè mìkì kiyá. ⁵¹ 'An-ná inçhrajín xi tíjnakon xi itjojen-ne ngajmiì. Tsà yá xi kòkjen inçhrajín jè, s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne. Jè inçhrajín xi 'an tsja, jè yijo-na. Koií k'oas'ín tsjaà-na nga 'an kiyátjì-la xíta isò'nde mé-ne nga kítsajnakon-ne.

⁵² Jñà xíta judío xkì xi ján tsajoóko xíkjin, kitsò:

—¿Kós'ín s'jin nga siikine-ná yijo-la?

⁵³ Jesús kitsò-la:

—Nguì okixí xi xan-nò. Jñò, tsà mìkì chjine yijo-na 'an xi Ki'ndí-la Xíta xan-la yijo-na, tikoá mìkì s'io jní-na, mìkì s'e-nò kjoabinachon. ⁵⁴ Jè xi skine yijo-na tikoá skoí jní-na tjin-la kjoabinachon nita kjé-ne. 'An siikjaáya-la k'e nga kjoehet'aà nachrjein. ⁵⁵ Yijo-na, jè xi kixi kjoa xi nguì yijo xi ma chine; koa jè jní-na jè nandá xi nguì kixi kjoa nga ma 'yò. ⁵⁶ Jè xi skine yijo-na koa skoí jní-na, kjit'aà nachrjein ya kíjako-na, tikoá 'an kjit'aà nachrjein ya tijnakjoókoa. ⁵⁷ Na'èn-na xi kisikasén-na, tíjnakon-né; kò it'aà ts'e-né nga tijnakoan; k'oaá tis'ín tjin jè xi skine yijo-na, it'aà ts'an kíjnakon-né. ⁵⁸ Jè inçhrajín xi itjojen-ne ngajmiì, mìtsà jè xíkjin inçhrajín maná xi tsakjèn xíta jchínga kjin-nò; nga komà iskan, xíta xi tsakjèn, k'en-né. Tanga jè xi kòkjen inçhrajín xi itjojen-ne ngajmiì, s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne.

⁵⁹ Jesús k'oaá s'ín kiichja nga tsakóya ya ni'ya ingo sinagoga ya naxandá Capernaum.

'Én xi tsjá-la kjoabinachon iníma-la xíta

⁶⁰ Jñà xíta k'e nga kiì'nchré koni s'ín tsakóya Jesús, kjin ma xíta xi kota'yàt'aà-la xi kitsò:
—Jñà 'én koi, 'ño 'in tjin. ¿Yá xi kòkjeiín-la?

⁶¹ Jesús, k'e nga kijtseèya-la nga jñà xíta xi kota'yàt'aà-la ch'o nchijoóya-ne 'én xi tsakóya, kitsò-la:

—¿'Én koi, a mì sasén-nò? ⁶² ¿Kós'ín koma-ne tsà jcha-ná 'an xi Ki'ndí-la Xíta xan-la yijo-na nga kjímjin ijngoò k'a-na ñánda tijnáa nga sa ítjòn? ⁶³ Jè Iníma Tsjeè-la Nainá xi síkíjnakon-ná. Jè yijo-ná nímé chjí-la. 'Én xi 'an okóya-nò, ts'eé Iníma Tsjeè-la Nainá, kò tsjá-la kjoabinachon iníma-nò. ⁶⁴ Tanga jñò tjin i'nga xíta xinguiò xi mìkì mokjeiín-la.

Nga jè Jesús jye tjin-la kóni skanda tàts'en-la kjoa yá-né xi mìkì kòkjeiín-la kò yá-né xi siingatsja it'aà ts'e xíta kondra-la. ⁶⁵ Jesús kitsò isa:

—Koií k'oas'ín kixan-nò nga nijngoò xíta xi koma kjinchrobàt'aà-na tsà mìtsà jè Na'èn-na kjinchrobàko.

⁶⁶ Ikjoàn kjin jchán xíta xi kota'yàt'aà-la Jesús xi tjingui-la tsibíts'ia nga kiì-ne íts'in. Mì tì kii ya chinchimako-ne. ⁶⁷ Jesús kitsò-la jñà xíta-la xi tejò ma-ne:

—Jñò, ¿a tikoáá mejèn-nò nga onguió?

⁶⁸ Kiichja Simón Pedro, kitsò:

—Na'èn, ¿yá xi onguítjngui-lajen? Ji-né xi tjin-lè 'én xi tsjá kjoabinachon. ⁶⁹ Ngajen 'ya-nájen, tikoáá mokjeiín-najen nga ji-né xi Cristo, xi Ki'ndí-la Nainá xi tíjnakon.

⁷⁰ Jesús kitsò-la:

—'An, xó k'oaá s'ín jaàjin-nò nga tejò ma-nò, mé-ne nga kitjako-ná. Tanga jñò, yaá tijnajin jngoò-nò xi xíta nejí tísíxájin iníma-la.

⁷¹ Jesús, jè kiichja it'aà ts'e Judas, ki'ndí-la Simón Iscariote. Nga jè siingatsja Jesús it'aà ts'e xíta kondra-la. Jè Judas, xi ya itjojin xíta-la Jesús xi tejò ma-ne.

7

Kó kitsò jñà 'ndse Jesús nga mìkì kòkjeiín-la it'aà ts'e

¹ K'e nga jye k'oas'ín komà kjoa koi, Jesús yaá tsajmeè nangui Galilea. Majìn-la nga ya kojmeè naxandá Judea, koií kjoa-la nga jñà xita judío nchihótsji nga mejèn-la sikk'en.

² Jyeé nchrobá machraña s'eí-la xita judío ts'e Ni'ya Xka Ijñá. ³ Jñà 'ndse Jesús kitsò-la:

—Kì tã tsja íí bijni. T'in ján Judea mé-ne jñà xita xi kota'yàt'aà-lè xi títsajna ján kàteè-lè mé kjoa xi 'nì. ⁴ Tsà k'e mejèn-ná nga skoe-ná xita mé kjoa xi tí'né, mochjeén-né nga kókó-lá yijo-ná. Ngaji, koni s'ín 'nì, takó-la yijo-lè ngats'ii xita isò'nde.

⁵ Koií okitsò-la jñà 'ndse nga mìkiì kòkjeiín-la it'aà ts'e. ⁶ Jesús kitsò-la:

—Kj'eè kiì bijchó nàchrjein-na, tanga xi it'aà tsajòn ndaà tjín nita mé nàchrjein-ne.

⁷ Jñò, mìkiì majtikeè-nò jñà xita isò'nde, tanga 'an majtikeé-na, koií kjoa-la nga 'an benojmí kixi-la nga ch'o tjín kjoa xi s'ín. ⁸ Tanguió jñò jè s'eí, 'an mìkiì kjián. Kj'eè kiì bijchó nàchrjein-na.

⁹ K'e nga jye okitsò-la jñà xita, Jesús yaá tsibijna ya nangui Galilea.

K'e nga jè Jesús kii s'eí ts'e ni'ya xka

¹⁰ K'e nga jye kiì s'eí jñà 'ndse Jesús, jè, tikoáá kiì 'ma-né. Majìn-la nga xita skoexkon.

¹¹ Ya ñánda tíbitjo s'eí, jñà xita judío nchihótsji Jesús, kitsò-la xikjín:

—Xita jè, ñánda tjina.

¹² Ngats'ii xita xi ijchò s'eí, xki xi ján tsajoóya-ne it'aà ts'e Jesús. Tjín xi kitsò: “Xita ndaà-né.” Tikoá tjín xi kitsò: “Majìn, naxandá konachan-la.”

¹³ Tanga niyá xi kiichja tsejèn nga nguixkon xita xi kj'eí, nga jñà xita sko-la xita judío, tsakjón-la.

¹⁴ K'e nga jye ijchò osen nga tíbitjo s'eí, ijchò Jesús, jahas'en ingo ítjòn, ikjoàn tsakóya-la xita. ¹⁵ Jñà xita judío, k'e nga kijtseè koni s'ín okóya, tà kjòxkón-la kitsò-la xikjín:

—Xita jè, ¿kós'ín ma-ne nga kò tà ndaà okóya-ne nga mìtsà xojòn kiskoòta'yà?

¹⁶ Jesús kitsò-la:

—Jñà 'én xi 'an okoòya, mìtsà 'én ts'an, ts'e-né jè xi kisikasén-na. ¹⁷ Tsà yá xi mejèn-la sikkitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, skoe-né jñà 'én xi 'an okoòya tsà it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne, o xi tà kjohítsjeèn ts'an-ná. ¹⁸ Jngoò xita xi tà kjohítsjeèn ts'e tískjeén nga tíchja, tà jè xi mejèn-la nga jè jchaxkón; tanga jè xita xi koií kjoa tíhótsji nga jè kàtayaxkón jè xi kisikasén, jè-né xi ngui 'én kixi tsjá, mìtsà 'én ndiso chja.

¹⁹ 'Jñò, ¿a mìtsà kixi kjoa nga kitjoé-nò kjotixoma-la Nainá xi jè Moisés kiskii? Tanga jñò, nijngoò xi ma-la síkitasòn. ¿Mé-ne mejèn-nò nga sikk'en-ná?

²⁰ Jñà xita kitsò:

—¿Neí-là tíjìn inima-lè! ¿Yá-né xi mejèn-la sikk'en-lè?

²¹ Jesús kiichja kitsò-la:

—Jñò, maxkón-nò jngoò kjoa xi kis'iaàn jè nàchrjein nìkjáya. ²² Kixií kjoa, jè Moisés kitsjaà-nò kjotixoma xi kjoa ts'e circuncisión. (Tanga kjotixoma jè, mìtsà ts'e Moisés; it'aà ts'eé xita jchínga kjiín-nò inchrobà-ne.) Tanga jñò, nas'ín nàchrjein nìkjáya bí't'aà chibaá-la xita x'in kjoa ts'e circuncisión. ²³ Jñò, nga bí't'aà chiba-la jñà xita kjoa ts'e circuncisión jè nàchrjein nìkjáya nga majìn-nò nìjchaànguio kjotixoma xi kitsjaà-nò Moisés, ¿mé-ne majti-nò nga 'an jngoò k'a ndaà sindaà-na xita jè nàchrjein nìkjáya? ²⁴ Kì k'oaá s'ín jchósòn-la koni s'ín tsejèn-nò. K'oaá s'ín jchósòn-la koni s'ín tjín xi ngui kjoa kixi.

Kós'ín benojmí Jesús ñánda j'ii-ne

²⁵ Tjín i'nga xita xi Jerusalén ts'e xi kitsò:

—¿A mìtsà jè xita jè xi ótsji jñà xita judío nga mejèn-la sikk'en? ²⁶ Chítsejèn-là, tíchjajìn osen-la jñà xita naxandá, niyá xi kó tsò-la. ¿A jyeé kòkjeiín-la jñà xitaxá nga kixi kjoa nga jè xi Cristo [xi xó Nainá kisikasén-ne]? ²⁷ Tanga jñà, 'ya-ná ñánda j'ii-ne xita jè, k'e nga kjoíí Cristo niyá xi skoe ñánda kjoíí-ne.

²⁸ Jesús nga tíhokóya ya nditsin ingo ítjòn, kiì'nchré koni s'ín kitsò jñà xita. K'eé 'ño kiichja kitsò:

—Jñò, yaxkoón-ná; tíjìn-nò ñánda j'i-na. Tanga mìtsà tà kjòtsja ts'an nga j'iaa. Jè xi kisikasén-na, jè-né xi nguì kixi kjoa nga Nainá. Jñò, mìkiì yaxkon. ²⁹ Tanga 'an, bexkon-ná. It'aà ts'eé inchrobà-na nga jè sobà kisikasén-na.

³⁰ Tijè-ne hora jñà xita mejèn-la nga tsobà'ño Jesús tanga nijngoò xi kitsò ikon nga kitsobà'ño, koi-né nga kj'eè kì bijchó nachrjein-la nga kiyá. ³¹ 'Nó kjìn xita kòkjeiín-la koni kitsò Jesús. Kitsò-la xíkjin:

—K'e nga kjoíi Cristo, ¿a isa kjìn kjòxkón ndaà xi s'iin, koni jè xita jè? Kixií-la kjoa, jè-la xi Cristo.

Kó kitsò Jesús k'e nga jñà xita fariseo mejèn-la kitsobà'ño

³² Jñà xita fariseo kiì'nchré koni s'ín nchijoó jñà xita it'aà ts'e Jesús. Xita sko-la no'miì ko xita fariseo kisikasén xita xi síkinda ingo nga mejèn-la tsoba'ño Jesús. ³³ Jesús kitsò-la:

—'An, tà chibaá nachrjein kótijnako-nò, ikjoàn kjín ijngoò k'a-na ñánda tíjna xi kisikasén-na. ³⁴ Jñò, kinchátsji-ná tanga mìkiì sakò-nò nga mìkiì koma konguió ya ñánda kótijna.

³⁵ Jñà xita judío, tsibíts'ia nga kiskònangui-la xíkjin kitsò:

—Xita jè, ¿ñánda kjoí? ¿Mé-ne nga mìkiì koma sakò-ná? ¿A yaá kjiko xita judío xinguiáá xi xìn i'nde títsajna nga jñà xi taxki xita kòkòya-la? ³⁶ ¿Kó tsòya-ne 'én xi bénojmi nga tsò: “Jñò, kinchátsji-ná tanga mìkiì sakò-nò nga mìkiì koma konguió ya ñánda kótijna”?

Jngoò xajngá nandá xi tíjnakon

³⁷ Jè nachrjein xi fehet'aà-ne s'eí, Jesús tsasíjna kixi, 'ño kiichja, kitsò:

—Tsà yá xi xínda-la kàtjanchrobákon-na, kàt'ù nandá. ³⁸ Koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: Jè xi mokjeiín-la it'aà ts'an sijnajìn inima-la koni jngoò xajngá nandá xi mìkiì xiya xi síkijnakon xita.

³⁹ K'e nga okitsò Jesús, it'aà ts'eé Inima Tsjeè-la Nainá kiichja nga iskan tjoé-la jñà xita xi kòkjeiín-la it'aà ts'e. Nachrjein jè, Inima Tsjeè-la Nainá kj'eè kiì bitjojen nga kj'eè kiì fi-ne ngajmiì Jesús nga jcha-la kjoajeya-la.

Mé-ne kjòjòya-ne jñà xita it'aà ts'e Jesús

⁴⁰ Jñà xita, k'e nga kiì'nchré 'én koi, tjín i'nga xi kitsò:

—Kixií kjoa xita jè, jè-né xi tjínè-la nga kjoíi nga kichja ngajo-la Nainá.

⁴¹ Jñà xita xi i'nga kitsò:

—Jè-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá].

Tikoáá tjín i'nga xi kitsò:

—Majìn-la nga jè Cristo, mìtsà nangui Galilea kjoíi-ne. ⁴² Xojon-la Nainá k'oaá s'ín tíchja nga jè Cristo, yaá kjinchrobàt'aà-ne tje-la David, ya naxandá Belén, i'nde-la David.

⁴³ K'oaá s'ín komà-ne nga kjòjòya jñà xita xi kjoa ts'e Jesús. ⁴⁴ Tjín i'nga xita xi mejèn-la kitsobà'ño nga kjiko ndayá, tanga nijngoò xi kitsò ikon nga kitsobà'ño.

Kjoa xi tsohótiya-ne xita ítjòn-la no'miì

⁴⁵ Jñà xita xi síkinda ingo, inchrobà-ne ñánda títsajna xita fariseo ko xita sko-la no'miì, kitjánangui-la, ki'mi-la:

—¿Mé-ne mìkiì kànchrobáko-nò?

⁴⁶ Jñà xita xi síkinda ingo kitsò:

—Nì saá jngoò xita xi k'oas'ín chja koni s'ín chja xita jè.

⁴⁷ Jñà xita fariseo, kitsò:

—Jñò, ¿a tikoáá kachonachaán-nò? ⁴⁸ ¿A k'oaá tis'ín mokjeiín-la xitaxá ítjòn tsaján ko xita xinguiáá fariseo? ⁴⁹ Tanga jñà xita xi tíchonachan-la nga mìkiì tíjìn-la kjotixoma-la Moisés, tjínè-la nga kjo'in s'e-la.

⁵⁰ Nicodemo, jè xi xita fariseo, xi jñò j'iikon jngoò k'a Jesús, kitsò-la:

⁵¹ —Kjotíxoma tsaján, mìkì tsjá'nde nga kjo'in k'oi-la xita, k'e nga tikj'eè kii ndaà 'ya-la mé kjoa xi tjín-la.

⁵² Jñà xita fariseo, kitsò-la Nicodemo:

—¿A tikoáá yáá nangui-lè Galilea? Chíta'yì Xojon-la Nainá mé-ne nga jcha-ne ni sà jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá f'ìi-ne Galilea.

Chjoón xi kjoa chijngui kis'ìn

⁵³ Tà k'oas'ín kitsjòya-ne xita, xki xi ján kii-ne ni'ya-la nga jngoò ìjngoò.

8

¹ Tanga Jesús, ján kii ya nindoò Yá Olivo. ² Nga komà nchijòn tajñòyaá j'ìi-ne ya ingo ìtjòn. Ngats'ìi xita j'ìi tjingui-la Jesús ñánda tíjna. K'eé tsibìjna nga tsakóya-la jñà xita. ³ Jñà xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò xita fariseo ijchòkò jngoò chjoón xi ki'yat'in-la nga kjoa chijngui tís'ín. Tsasíjna osen ñánda títsajna ngats'ìi xita; ⁴ Jñà xita koi kitsò-la Jesús:

—Maestro, chjoón jè, ndaà kà'yat'in-la nga kjoa chijngui tís'ín. ⁵ Jè kjotíxoma-la Moisés, k'oáá s'ín tíchja nga jñà íchjín xi k'oá tjín kjoa xi ótsji ndajóó kiyá-ne. Ngaji, ¿kó sí?

⁶ Jñà xita koi, koií k'oas'ín kitsò-la Jesús nga mejèn-la skót'aà, mé-ne koma kohòngui-ne ìt'aà ts'e xitaxá. Tanga Jesús, tsasiñiat'aà nangui nga kiskiijno-ne kò jnótsja ìt'aà nangui.

⁷ Xita koi nga siì nchis'ín nga kjònangui, Jesús tsasíjna kixi kitsò-la:

—Jñò, tsà tjín i'nga xita xinguiòò xi tsjìn-la jé, jè kàtínè ìtjòn ndajò chjoón jè.

⁸ Jesús ìjngoò k'a tsasiñia nga kiskiijno isa ìt'aà nangui. ⁹ Jñà xita koi, k'e nga kii'nchré koni s'ín kitsò Jesús, tà ìjngó ìjngó kii-ne, nga kijtseè nga mìkii ndaà tjín kjohítsjeèn xi kiiçhja, tsibíts'ia-ne xi xita jchinga, ikjoàn kii-ne ìxti. Tà jè tajngoò Jesús kò chjoón tsibítsajna. ¹⁰ Jesús tsasíjna kixi-ne, kijtseè nga mì tì yá xita tjín-ne. Tà jè tajngoò chjoón síjna. K'eé kitsò-la:

—¿Ñánda títsajna xita xi óngui-lè? ¿A nijngoò xi kòhónè-lè kjo'in?

¹¹ Jè chjoón kitsò:

—Na'èn, niyá-jèn.

Jesús kitsò-la:

—Tikoáá 'an, mìkii kìnè-lè kjo'in. T'in-ne ni'ya-lè; kì tì jé binchaàtsji-ne.

Ni'ín xi tsjá kjoabinachon xi síhiseèn-la xita isò'nde

¹² Jesús, ìjngoò k'a kiiçhajiìn-la jñà xita, kitsò-la:

—'An-ná ni'ín xi síhiseèn-la isò'nde. Jè xi 'an fit'aà-na s'eé-la ni'ín xi tsjá kjoabinachon. Mì tì kii ya kojmejìin-ne kjoajñò.

¹³ Jñà xita fariseo kitsò:

—Ti jíi tì'biì-ne 'én ìt'aà tsiji. 'Én xi nokjoì, nímé chjí-la.

¹⁴ Jesús kiiçhja kitsò-la:

—'Én xi chjà, chjí-la-né, nas'ín tì'an tsjaà-na 'én xi ìt'aà ts'an. Nga be-ná ñánda j'ìi-na kò ñánda tífia. Tanga jñò mìkii 'yaá ñánda j'ìi-na kò ñánda tífia. ¹⁵ Jñò, tà kjohítsjeèn ts'e xitaá nìkjeèn k'e nga jé bìnè-ná. Tanga 'an nijngoò xita bìnè-la jé. ¹⁶ Tanga 'an, tsà yá xita xi konè-la jé, kjoakixii xi s'iaàn. Nga mìtsà tajngoò bìndaàjiaàn, kòó Na'èn-na xi kisikasén-na bíndaàjìin-kò-na. ¹⁷ Kjotíxoma tsajòn k'oas'ín tíchja nga tsò: K'e nga tsà jò ma-ne xita xi tsjá 'én, tsà ngásòn tsò ingajò, kixii kjoa, chjí-la né. ¹⁸ Tì'áan-na xi tsjaà 'én ìt'aà ts'an. Kò tikoáá jè Na'èn-na xi kisikasén-na tsjá 'én ìt'aà ts'an.

¹⁹ Jñà xita fariseo, kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Ñánda tíjna Na'èn-lè?

Kiiçhja Jesús, kitsò-la:

—Jñò, 'an, mìkii yaxkon-ná, ni jè Na'èn-na mìkii yaxkon. 'An, tsà yaxkon-ná tikoáá jchaxkon-nò Na'èn-na.

²⁰ K'e nga tsakóya jñà 'én koi Jesús, yaá tíjna ya ingo ítjòn ya chrañàt'aà-la i'nde ñánda maxkón ton kjojtjò. Nijngoò xità xi kitsò ikon nga kitsobà'ño Jesús nga kj'eè kù bijchó nàchrjein-la nga kijá.

Mé-ne jñà xità mìkiì koma kjoì-ne ya ñánda tífi Jesús

²¹ Jesús ìjngoò k'a kitsò-la:

—'An, tífi-ná. Jñò, kìnchátsji-ná. Tanga jñò yaá kiyájñoò jé-nò. Ya ñánda 'an tífia, jñò mìkiì koma konguió.

²² Jñà xità judío kitsò-la xíkjin:

—¿A tíjè sùik'en-ne yijo-la? ¿Mé-ne k'oa tsò-ne, nga tsò: Ya ñánda 'an tífia, jñò mìkiì koma konguió?

²³ Jesús kitsò-la:

—Jñò, íí ít'aà nangui tsajòn, tanga 'an ján ngajmii ts'an. Jñò, íí i'nde-nò isò'nde, 'an, mìtsà isò'nde i'nde-na. ²⁴ Koií k'oas'ín kixan-nò nga ya kiyájñoò jé-nò nga mìkiì mokjeiín-nò nga 'an-ná (xi Cristo). Koií kjoa-la nga kiyájñoò jé-nò.

²⁵ Xità judío, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá-ne ngaji?

Jesús kiichja, kitsò-la:

—Jyeè okixan-nò nga sa ítjòn yá-ná 'an. ²⁶ It'aà tsajòn, kjin kjoa tjín isa xi 'an kènojmi-nò, ko xi 'an kìndaàjìin-ko-nò. Jè xi kisikasén-na nguì 'én kixií xi chja. Koni s'ín ki'nchrè-la, k'oaá tjín 'én xi 'an chjàjìin-la jñà xità isò'nde.

²⁷ Tanga jñà xità judío mìkiì kjòchiya-la tsà ít'aà ts'e Na'èn-ná xi Nainá tíchja Jesús.

²⁸ Jesús kitsò-la:

—Jñò, k'e nga chjímii'nga-ná 'an xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na, k'eé kochiya-nò nga 'an-ná [xi Cristo]. Nímé kjoa xi s'iaàn xi ta kjòhítsjeèn ts'an. K'oas'ín chja koni s'ín tsakóya-na xi Na'èn ma. ²⁹ Jè xi kisikasén-na íí tíjnako-na. Mìkiì síkijna tajngoò-na Na'èn-na. Koií kjoa-la nga kjit'aà nàchrjein sikitasoàn koni s'ín sasén-la jè.

³⁰ Jesús, k'e nga kiichja 'én koi, kjin jchán xità kòkjeiín-la ít'aà ts'e.

Jè kjoa kixi síkítsajnadeií-ná xi kjoa ts'e jé-ná

³¹ Jesús kitsò-la jñà xità judío xi kòkjeiín-la ít'aà ts'e:

—Tsà kixi síkitasòn 'én-na xi okoòya-nò, jñò-nò xi nguì kixi kjoa nga 'an kota'yàt'aà-na.

³² Jchaxkoòn xi kjoa kixi, koa jè kjoa kixi sùikítsajnadeií-nò.

³³ Kiichja xità judío, kitsò:

—Ngajen, xità tje-la Abraham-nájen. Ni saá jngoò xità xi kj'eíí síkítsajna'ño-najen. Ngaji, ¿mé-ne k'oa si-ne nga kítsajnadeií-najen?

³⁴ Jesús kitsò-la:

—Nguì kjoa kixií xi xan-nò, ngats'ìí xità xi jé ótsji, yaá títsajna'ño ít'aà ts'e jé-la, k'oaá ngaya-la koni jngoò xità ch'i'nda xi tíjna'ño-la nei-la. ³⁵ Jngoò xità xi ch'i'nda tíjna, mìkiì tíj'nde-la nga ya kijna kjit'aà ya ni'ya ñánda síxá. Tanga jngoò xi ki'ndí ma, tíj'ndeé-la nga kjit'aà nàchrjein ya kijna ya ni'ya-la na'èn-la. ³⁶ K'oaá ma-ne, tsà jè Ki'ndí-la Nainá síkijnadeií-nò, nguì kixií kjoa nga jñò, kítsajnadeií-nó. ³⁷ 'An, be-ná nga tje-la Abraham-nò; tanga jñò mejèn-nò nga sík'en-ná, koi-né nga mìkiì mokjeiín-nò 'én-na xi chja. ³⁸ 'An, k'oaá s'ín chja koni s'ín tjín xi kjtseè k'e nga tisa tíjnakoaa Na'èn-na. Jñò, k'oaá tjs'ín 'nè koni s'ín kina'yà-là na'èn-nò.

Yá-né xi na'èn-la ma xità xi chjako Jesús

³⁹ Jñà xità judío kitsò:

—Jè tje-najen, yaá inchrobàt'aà-ne ts'e Abraham. Jè na'èn-jchá kjiin-najen.

Jesús kiichja kitsò-la:

—Tsà kixi kjoa nga ixti-la Abraham 'mì-nò, k'oaá s'ín s'een koni s'ín kis'iin Abraham. ⁴⁰ 'An, nas'ín jye k'oaá s'ín tsibenojmí kixi-nò, nga Nainá kitsjaà-na 'én xi chjà, jñò mejèn-nò nga s'ik'en-ná. Abraham mì k'oaá kis'iin. ⁴¹ Jñò, k'oaá s'ín 'nè koni s'ín na'èn-nò.

Jñà xita judío kitsò:

—Ngajen, mìtsà kjoa chingui kits'iin-jin-jen. Tajngoò jè Na'èn-najen, jè Nainá.

⁴² Jesús kiichja, kitsò-la:

—Tsà kixi kjoa nga jè na'èn-nò Nainá, 'an tjòchaá-la s'en-ná nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-na; mìtsà tà kjotsja ts'an nga j'iaa; Nainá kisikasén-na. ⁴³ ¿Mé-ne mìkiì machiya-nò 'én-na xi chjàkò-nò? Koií-né nga mìkiì ma-nò na'yañijon. ⁴⁴ Na'èn-nò, jè xita neí, jè nokjoà-nò. K'oaá s'ín 'nè koni s'ín mejèn-la na'èn-nò. Jè xi ma-la sík'en xita kóni nga tisa tàts'en-la kjoa. Mìtsà kjoa kixi s'ín nga tsjin-la kjoa kixi. K'e nga chja 'én ndiso, k'oaá tsò koni s'ín tjin inima-la nga nguì xita ndiso-né. Jè na'èn-la ts'e 'én ndiso. ⁴⁵ Tanga 'an, 'én kixi benojmí-nò; koií kjoa-la jñò, mìkiì mokjeiin-nò. ⁴⁶ ¿Yá xita xinguioo xi koma-la kokò mé jé xi tjin-na? K'e nga chjàkò-nò, nguì 'én kixi chjà, kò ¿mé-ne mìkiì mokjeiin-nò? ⁴⁷ Jè xi xita-la Nainá, 'én-la Nainá 'nchré. Tanga jñò, nga mìkiì na'yà, koií-né nga mìtsà xita-la Nainá 'mì-nò.

Jñà kjoa xi tsohótiya-ne Jesús kò xita judío

⁴⁸ Jñà xita judío kiichja, kitsò-la Jesús:

—Ngajen, koií kjoa-la k'oaá s'ín 'mì-lèjen: ji, xita Samaria-né, inima ch'o-la neí tjiin inima-lè.

⁴⁹ Kiichja Jesús kitsò-la:

—'An, mìtsà inima ch'o-la neí tjiin inima-na. Jè kjoa xi tìs'iaàn, jè-né nga bexkoán Na'èn-na. Tanga jñò mìkiì yaxkón-ná. Tà saá nachrjengui-ná. ⁵⁰ Mìtsà jè kjoa tihotsjià nga jeya síkijna yijo-na. Tíjna jngoò xi tìkosòn-la, jè-né xi jeya síkijna-na. ⁵¹ Nguì 'én kixi xi chjàkò-nò, jè xi síkitasòn 'én-na koni s'ín xan-nò, mìkiì kiyá nita kjé-ne.

⁵² Xita judío kiichja, kitsò:

—I'ndeí jyeé 'ya-jen nga inima ch'o-la neí tjiin inima-lè. Abraham kò ngats'iì xita xi kiichja ngajo-la Nainá kjòtseé, k'en-né. Tanga ji si-né: “Jè xi síkitasòn 'én-na koni s'ín xan-nò, mìkiì kiyá.” ⁵³ Ngaji, ¿a isa tíjna ítjoìn a mì k'oa-ne koni jè Na'èn-najen Abraham? K'en-né. Kò ngats'iì xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá tìkooá k'en-né. ¿Yá-ne ji nga tiji tijnchrjeé jeya-ne yijo-lè?

⁵⁴ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Tsà tì'an jeya síkijna-na yijo-na, nímé chjí-la. Jè xi jeya síkijna-na, jè Na'èn-na xi Nainá 'mì-la. ⁵⁵ Jñò mìkiì yaxkon Nainá, tanga 'an beèxkon-ná. Tsà xán-nò mìkiì bexkoan, xita ndiso koma koni jñò nga xita ndiso-nò. 'An, bexkon-ná koa síkitasòn-ná 'én-la. ⁵⁶ Xita jchínga-nò Abraham, tsjaá komà-la nga mejèn-la skoexkon nachrjein-na nga j'iaa. K'e nga kijtseé nachrjein-na isa 'ñó ndaà kjòtsja-la.

⁵⁷ Jñà xita judío kitsò-la:

—Skanda kj'eè tjin-lè icháte nó. ¿Kós'ín komà-ne nga kiyaxkoin Abraham?

⁵⁸ Jesús kiichja kitsò-la:

—Nguì kixi kjoa xi xan-nò, 'An-ná xi isa kjòtseé tijnna koni jè Abraham.

⁵⁹ Jñà xita judío, kiskoé ndajo nga mejèn-la kosèn-la Jesús. Tanga Jesús tsibijna'ma, itjo-ne nditsin ingo, jahajin osen-la xita, ikjoàn kiì.

9

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne xita xi mìkiì tsejèn-la

¹ Jesús k'e nga tífi ya ndiyá, kijtseé jngoò xita xi mìkiì tsejèn-la xi xó k'oaá s'ín kits'iin-ne.

² Xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònanngui-la kitsò-la:

—Maestro, x̄ita jè, ¿mé-ne k'oas'ín kits'iìn-ne? ¿Yá xi tsohótsji jé? ¿A jñà x̄ita jchínga-la, o xi jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la?

³ Kiìchja Jesús kitsò-la:

—Mìtsà jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la tjín-la jé, nì mìtsà jñà x̄ita jchínga-la tsohótsji jé. Koií-né nga it'aà ts'e x̄ita koi jcha-la kjòxkón-ndaà-la Nainá. ⁴ Mochjeén-né nga siìkitasoàn kjòxkón-ndaà-la jè xi kisìkasén-na nga nachrjein ìsa. Kijchò nachrjein k'e nga kojñò; nì tì jngoò-ne xi koma siìxá. ⁵ K'e tákó i tijnaa ìsa isò'nde, 'an-ná nì'ín xi sìhiseèn-la x̄ita isò'nde.

⁶ K'e nga jye okitsò, tsibíchrá it'aà nangui. Jè ndánachrá-la tsibíndaà-ne ndási, ìkjoàn kisikaàjno xkon jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la. ⁷ Ìkjoàn kitsò-la:

—T'in, kaníkjoìn ya chrjó nandá Siloé (jè 'én xi tsòya-ne, jè xi kinìkasén).

Jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la kii kaníkjoan, k'e nga inchrobà-ne jye tsejèn-la. ⁸ Jñà x̄ita indii nì'ya-la jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la, kò jñà x̄ita xi jye kjòtseé beèxkon nga ton síjé kjòtjò, kitsò-la xikjín:

—¿A mìtsà jè x̄ita jè xi bìjna nga síjé kjòtjò ton?

⁹ Tjín i'nga x̄ita xi tsò:

—Jè-né.

Koa jñà x̄ita xi i'nga kitsò:

—Kjomeé k'oaá kji, tanga mìtsà jè.

K'eé kiìchja x̄ita xi mìkiì tsejèn-la nga sa ítjòn, kitsò:

—'An-ná.

¹⁰ Jñà x̄ita kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Kós'ín komà nga kitáx'a-ne xkoiìn?

¹¹ X̄ita jè kitsò:

—Jè x̄ita xi 'mì Jesús, kisindaà ndási, kisikaàjno xkoaàn, ìkjoàn kitsò-na: “T'in, kaníkjoìn ya chrjó nandá Siloé.” 'An, kiaà, k'e nga jye tsaníkjoaàn, komà kotsejèn-na.

¹² Jñà x̄ita koi kiskònangui-la kitsò-la:

—X̄ita jè, ¿ñánda tíjna?

Jè x̄ita xi jye kjòndaà-ne, kitsò:

—Mìkiì be ñánda tíjna.

K'e nga jñà x̄ita fariseo kisìjtsò jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la xi jye kjòndaà-ne

¹³ Jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la nga jye kjòndaà-ne kiìkò ñánda títsajna x̄ita fariseo, ¹⁴ koií kjoa-la nga nachrjein nikjáya-né k'e nga tsibíndaà ndási Jesús nga kisikaàjno xkon jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la mé-ne koma kitáx'a-ne xkon. ¹⁵ Jñà x̄ita fariseo ìjngoò k'a kiskònangui-la jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la xi jye kjòndaà-ne, kitsò-la:

—¿Kós'ín komà nga kitáx'a-ne xkoiìn?

X̄ita jè kitsò:

—Ndásií kisikaàjno xkoaàn; ìkjoàn tsaníkjoàn; i'ndeì jyeé tsejèn-na.

¹⁶ Tjín i'nga x̄ita fariseo xi kitsò:

—X̄ita jè, mì-la tsà Nainá kisìkasén nga mìkiì beèxkón nachrjein nikjáya.

Tìkkoa tjín i'nga xi kitsò:

—¿Kós'ín ma-ne nga ma-la s'ín kjòxkón xi ndaà tjín tsà x̄ita jé-né?

Ìkjoàn kjòjòya xi tijñà-ne x̄ita fariseo; mìkiì kjòngásòn kjohítsjeèn-la. ¹⁷ Ìjngoò k'a kitjànangui-la jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la xi jye kjòndaà-ne, kitsò-la:

—Ngajì, ¿kó si, yá x̄ita-ne xi kiskíx'a-ne xkoiìn?

X̄ita jè kitsò:

—Jngoò x̄ita xi chja ngajo-la Nainá.

¹⁸ Tanga jñà x̄ita judío, mìkiì kòkjeiìn-la tsà kixì kjoa nga jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la nga k'oas'ín kits'iìn koa i'ndeì jyeé tsejèn-la. K'eé kiìchja-la jñà x̄ita jchínga-la, ¹⁹ kiskònangui-la kitsò-la:

—Jè x̄ita jè, ¿a ki'ndí-nò ma? ¿A kixíí kjoa nga mìkiì tsejèn-la k'e nga sa kits'iìn? ¿Kó ma-ne nga tsejèn-la i'ndeì?

²⁰ J̄nà x̄ita jchínga-la kitsò:

—Ya-nájen nga ki'ndí-najen ma. Kixíí kjoa nga mìkiì tsejèn-la k'e nga sa kits'iìn.

²¹ Tanga mìkiì 'ya-jen mé-ne nga ma tsejèn-la i'ndeì, t̄ikoaá mìkiì 'ya-jen yá-né xi kiskíx'a-ne xkon. Jè sobà chj̄inangui-là, jè kàtènoj̄mí-nò, nga jyeé x̄ita jchínga.

²² J̄nà x̄ita jchínga-la koií k'oas'ín kitsò-ne nga j̄nà tsakjón-la x̄ita judío. J̄nà x̄ita judío jyeé k'oas'ín tsajoóya-ne nga jngoò k'aá kitjokaj̄iìn ya ni'ya ingo sinagoga, tsà yá x̄ita xi kitsò nga jè Jesús jè xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá]. ²³ Koií k'oá t̄is'ín kitsò-ne j̄nà x̄ita jchínga-la, nga kitsò: “Jè sobà chj̄inangui-là, nga jyeé x̄ita jchínga-né.”

²⁴ J̄nà x̄ita judío ìjngoò k'a kiichja-la jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la, kitsò-la:

—Tènoj̄mí kixi-nájen nga nguixkon Nainá. Ngajen 'ya-nájen nga jè x̄ita jè, x̄ita jé-né.

²⁵ Jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la xi jye kjòndaà-ne kiichja, kitsò:

—'An, mìkiì be tsà x̄ita jé-né. Tà jè xi be, k'e nga sa kits'ian mìkiì tsejèn-na, tanga i'ndeì jyeé tsejèn-na.

²⁶ Ìjngoò k'a kitsò-la:

—¿Mé xi kisikò-lè? ¿Kó s'ín kisikò-lè nga kitáx'a-ne xkoiìn?

²⁷ Jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la kitsò:

—Jyeé koá kàxan-nò, tanga j̄nò mìkiì na'yà. ¿Mé-ne mejèn-nò nga ìjngoò k'a k'oá xán-nò? ¿A t̄ikoaá mejèn-nò nga x̄ita-la koma nga ya ch̄ita'yàt'aà-là?

²⁸ J̄nà x̄ita judío k'e nga k'oá ki'mi-la, kòjti-la, kiichjajno-la jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la, kitsò-la:

—Ji-né x̄ita xi ya ch̄ita'yàt'aà-la. Tanga ngajen yaá ch̄ita'yàt'aà-lajen Moisés. ²⁹ Ya-nájen nga jè sobà Nainá kiichjako Moisés. Tanga jè x̄ita jè mìkiì 'ya-jen ñánda j'ii-ne.

³⁰ Jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la kitsò:

—Kjoa jè, tà maxkón-ná nga j̄nò, mìkiì 'ya ñánda j'ii-ne x̄ita jè, tanga 'an be-ná nga jè kiskíx'a-ne xkoaàn. ³¹ Yaà-ná j̄nà x̄ita xi t̄jín-la jé, mìkiì 'nchré-la Nainá. Tanga j̄nà x̄ita xi tsakjón-keè Nainá t̄ikoaá síkitasòn koni s'ín mejèn-la, j̄nà-né xi 'nchré-la. ³² Kóni nga t̄isa kjòtseé, ni saá jngoò x̄ita na'yà-la xi ma-la kix'a-ne xkon jngoò x̄ita xi mìkiì tsejèn-la k'e nga k'oas'ín kits'iìn. ³³ X̄ita jè, tsà mìtsà Nainá kisikasén, nimé xi koma-la nga k'oas'ín s'iiin.

³⁴ J̄nà x̄ita judío kitsò-la jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la:

—Ngaji xi taxki 'ñó tse jé t̄jín-lè, ¿a j̄í mejèn-lè kókóya-najen?

Ikjoàn tsachrje ni'ya ingo sinagoga.

X̄ita xi mìkiì tsejèn-la kjoa ts'e inima-la

³⁵ Jesús kiì 'nchré nga jè x̄ita jè kinachrjekaj̄iìn ya ni'ya ingo sinagoga. K'e nga kisatiikjoò ìjngoò k'a, kiskònangui-la kitsò-la:

—Ji, ¿a mokjeiín-lè it'aà ts'e xi Ki'ndí-la X̄ita tsò-la yijo-la?

³⁶ X̄ita jè kitsò:

—Na'èn, koatìn-ná yá-né, mé-ne nga kòkjeiín-na it'aà ts'e.

³⁷ Jesús kitsò-la:

—Jyeé ki'yi, 'an-ná xi tichjako-lè.

³⁸ X̄ita jè tsasijna xkó'nchit'aà-la Jesús nga kijtseèxkón, kitsò-la:

—Na'èn mokjeiín-na it'aà tsiji.

³⁹ Ikjoàn kitsò Jesús:

—'An, koií xá j'i-na i isò'nde; nga 'an skosòn-la mé-ne j̄nà x̄ita xi mìkiì tsejèn-la kotsejèn ìjngoò k'a-la, koá j̄nà xi tsejèn-la mìkiì kotsejèn-la.

⁴⁰ T̄jín i'nga x̄ita fariseo xi ya t̄itsajnaکو Jesús, k'e nga kiì 'nchré 'én koi, kiskònangui-la kitsò-la:

—Ngajen, ¿a t̄ikoaá mìkiì tsejèn-najen?

⁴¹ Jesús kiichja kitsò-la:

—Jñò, tsà mìkiì tsejèn-nò, tsjìn-nò jé. Tanga bixón-nò: “Tsejèn-najen”, k'oaá ma-ne nga ya tjínè-nò jé-nò.

10

Paxtò kò ndí orrè-la

¹ 'Nguì kjoa kixì xi xan-nò, jè xità xi mìtsà ya fahas'en-ne xotjoa-la ínchíba-la orrè, xi xìn fahas'en-kjá-ne, xità chijé-né, jè xità xi fikò chijé cho. ² Tanga jè xi ya fahas'en-ne xotjoa-la ínchíba, jè-né xi paxtò, xi síkinda orrè. ³ Jè xi síkinda xotjoa-la ínchíba, jè kíx'a-la. Jè xi paxtò, chja 'ín-la nga jngoò ìjngoò orrè, kò jñà orrè 'nchréjta-la nei-la. Ikjoàn ochrje ínchíba-la. ⁴ K'e nga jye bitjo yije ínchíba-la jñà orrè, jè paxtò fikò nga 'nchréjtaá-la nga jè nei-la. ⁵ Tanga jngoò xità xi kj'eíí, mìkiì kjitjingui-la nga mìkiì beèkxon. Tà saá ta kongaá-la nga mìkiì 'nchréjta-la xità xi kj'eíí.

⁶ Jesús k'oaá tsò kjoa xi mangásòn xi tsibénojmí-la. Tanga jñà xità koi mìkiì kjòchiya-la kó tsòya-ne.

Mé xi s'ín jè paxtò xi ndaà síkinda orrè

⁷ Jesús, ìjngoò k'a kitsò-la:

—Xi nguì okixì k'oaá xán-nò. 'An-ná xotjoa-la ínchíba ñánda fahas'en-ne jñà orrè.

⁸ Ngats'ì jñà xi j'ì ìtjòn-na, sa xità chijé-né, jñà xi fikò chijé cho. Jñà orrè mìkiì k'ì 'nchréñijon-la. ⁹ 'An-ná xi xotjoa; jè xi it'aà ts'an kjoahas'en, kitjokàjiín kjo'in kjoa ts'e jé-la. K'oaas'ín ngaya-la koni s'ín orrè nga fahas'en ínchíba-la kò bitjo kò sakó-la ijñá xi kjèn.

¹⁰ 'Jè xità chijé tà f'ì síchijé-né, f'ì sík'en-né, f'ì síkjesòn-ne. Tanga 'an, koií xá j'i-na nga kátas'e-nò kjoabinachon nita kjé-ne, nga nímé chijat'aà-nò nga nguì ndaà kátas'e-nò.

¹¹ 'An-ná xi paxtò xi ndaà ko'ndà orrè. Jè paxtò xi ndaà ko'ndà orrè, jè xi tjíngoò ikon nga kiyátjì jñà orrè. ¹² Jè xità xi tà ch'inda tíjna nga ko'ndà orrè, k'e nga beè nga nchrobá chraña tsején, síkítsajna jñà orrè, ikjoàn onga. Koií k'oaas'ín-ne nga mìtsà jè paxtò xi ko'ndà, tikoá mìtsà jè nei-la orrè. Ikjoàn matsja-la jè tsején nga tsobà'ño jñà orrè, xkì xi ján sítsjòya jñà orrè xi i'nga. ¹³ Jè xità xi ch'inda tíjna tà onga-né; koií k'oaas'ín-ne nga nímé kindá-la. Tà jè síkinda ch'í-la mìtsà jñà orrè síkinda.

¹⁴⁻¹⁵ 'An-ná paxtò xi ndaà ko'ndà orrè; koni s'ín beèkxon-na Na'èn-na, tikoá 'an bexkoan Na'èn-na, k'oaá tis'ín beèkxon-ná orrè-na kó kjoàn, kò jñà orrè beèkxon-na nga ts'an. 'An tíjngoò takoàn nga kiyátjì jñà orrè-na. ¹⁶ Tikoá tjín-isa-na xi kj'eíí orrè, jñà xi mìtsà ì títsajnyaya ínchíba jè. Tikoáá mochjeén-né nga kjinchrobàkon-na mé-ne nga kjì 'nchréñijon-na tikoá sikitason-na. Jngoò ínchíba koma-ne kò jngoò koma paxtò xi skó'nda.

¹⁷ 'Koií kjoa-la nga matsjakeè-na Na'èn-na nga 'an tíjngoò takoàn nga kiyá mé-ne k'e nga koma iskan kjoaáya-na. ¹⁸ Niyá xi tjí'nde-la nga sík'en-na, 'an kjotsja ts'an-ná nga tsja yijo-na. Tjí'nde-na nga tsja, tikoá tjí'nde-na nga kjoaáya-na it'aà ts'e kjoabiyaá. Jè Na'èn-na k'oaá tjín kjotíxoma xi kitsjaà-na.

¹⁹ Jñà xità judío k'e nga kii'nchré 'én koi, ìjngoò k'a kjòjòya jñà xità. ²⁰ Kjín ma xità xi kitsò:

—Iníma cho-la neíí tjíìn iníma-la. Xità ská-né. ¿Mé-ne okji-ne xità xi na'yà-là?

²¹ Jñà xità xi i'nga kitsò:

—'Én koi mìtsà ts'e xità neíí. ¿A komaá-la jè xità neíí nga skíx'a xkon xità xi mìkiì tsejèn-la?

Mé xi komà k'e nga jñà xità judío kisijtikeè Jesús

²² K'e nga nachrjein chon 'nchán, ján Jerusalén tíbitjo s'eí nga ijchò ìjngòò nó nga kjòchikon-t'in ìngò. ²³ Jesús ya tíjna ìngò ítjòn nga tsòbanguì nguitjoa xi 'mì Salomón. ²⁴ Jñà xítà judío chinchà jngòò ítjandì-là Jesús, kitsò-là:

—¿Skanda mé nachrjein chíña-lèjen? Jngòò k'a koatìn-nájen, ¿a jì-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá]?

²⁵ Jesús kiichja kitsò-là:

—Jyeé k'oa kixan-nò, tanga jñò mìkì mokjeiín-nò. Jñà kjoàkón xi ít'aà ts'e Na'èn-na s'iaàn, jñà síkixiya ndaà kjoa xi ít'aà ts'an. ²⁶ Tanga jñò, mìkì mokjeiín-nò, koi kjoa-là nga mìtsà ndí orrè ts'an xan-nò. ²⁷ Jñà ndí orrè-na 'nchréjaá-na; 'an beèkxon-ná, koa fitjngui-na. ²⁸ 'Aán tsja-là kjoabinachon nítà kjé-ne; mìkì chija nítà kjé-ne; tíkoa nítà xi kjoaá'an-na. ²⁹ Jè Na'èn-na xi kisìngatsja-na jñà ndí orrè, isa tíjna ítjòn nítà yá-ne. Nijngòò xi koma-là kjoaá'an-na iya tsja Na'èn-na. ³⁰ 'An ko Na'èn-na tà jngòò ma-najen.

³¹ Jñà xítà judío tsibíxkó ndajo nga mejèn-là kosèn-là Jesús. ³² Kiichja Jesús kitsò-là:

—'Nó kjin kjoàkón xi ndaà tjín jye tsakoò-nò xi inchrobà-ne ít'aà ts'e Na'èn-na. ¿Jñò, ñá-láa ngatjì-là kjoa koi, nga ndajo mejèn bínè-ná?

³³ Jñà xítà judío kitsò:

—Mìtsà koi kjoa-là kjoàkón ndaà xi tì'nì nga ndajo kìnè-lèjen. Koi kjoa-là nga Nainá nokjoàjno-là nga Nainá 'mì-là yijo-lè. Jì, tà xítà-né.

³⁴ Jesús kiichja kitsò-là:

—Jè Xojon-là Nainá xi jñò chità'yà k'oaá s'ín tíchja ñánda nga tsò Nainá: “Jñò, k'oaá kixan-nò, nainá 'mì-nò.” ³⁵ Xojon-là Nainá, mì yá xi koma kochrjekàngui. K'oaá s'ín tíchja nga jè Na'èn-ná, nainá kitsò-là jñà xítà xi kitjoé-là 'én-là. ³⁶ Tsà k'oaá s'ín k'ímì xítà koi, ¿mé-ne bixón-nò nga Nainá chjàjno-là k'e nga xan-nò: 'An-ná xi Kì'ndí-là Nainá? Nga jè Nainá kitsjaà-na xá nga kisikasén-na i isò'nde. ³⁷ Kì kii mokjeiín-nò ít'aà ts'an, tsà mì k'oaá s'ín tìs'iaàn koni s'ín tìs'ín Na'èn-na. ³⁸ Tanga tsà k'oaá tjín kjoa xi tìs'iaàn nas'ín mìkì mokjeiín-nò ít'aà ts'an, kàtakjeiín-nò ít'aà ts'e kjoa xi tìs'iaàn, mé-ne nga k'oaá s'ín jchà-nò ko kàtakjeiín-nò nga ta jngòò ma-najen Na'èn-na ko 'an.

³⁹ Jñà xítà judío mejèn-là nga kitsobà'ño ìjngòò k'a Jesús. Tanga Jesús itjokàya tsja xítà koi, ikjoàn kii.

⁴⁰ K'ée kii ìjngòò k'a ján xijngoaà xajngá nandá Jordán ya ñánda kis'iìn ítjòn bautizar xítà jè Juan; Jesús yaá tsibìjna. ⁴¹ 'Nó kjin xítà ijchò tjingui-là Jesús. Xítà koi, kitsò:

—Juan, nímé kjoàkón ndaà kis'iìn. Tanga ngats'ii 'én xi kitsò jè Juan ít'aà ts'e xítà jè, ngui kjoa kixi-né.

⁴² Ya i'nde jè, 'ño kjin xítà kòkjeiín-là ít'aà ts'e Jesús.

11

Kó kitsò Jesús k'e nga kii'nchré nga k'en Lázaro

¹ Tíjna xk'én jngòò xítà xi 'mì Lázaro xi ya i'nde-là Betania, ya naxandá ts'e María ko ndichja xi 'mì Marta. ² (Jè María xi ndichja ma Lázaro, jè-né xi kisikaàjno xkii jne ndsoko Jesús. Ikjoàn ko tsja skò kisixìjno-ne ndsoko.) ³ Jñà íchjín ndichja Lázaro, kisikasén-là xá Jesús, kitsò-là:

—Na'èn, jè amigo-lè xi ndaà matsjachi kijna xk'én-né.

⁴ K'e nga kii'nchré Jesús, kitsò:

—Ch'in jè, mìkì kiyá-ne; k'oaá s'ín kochjeén nga jchà-là kjoajeya-là Nainá, mé-ne jè Kì'ndí-là tíkoa jeya kijn-ne.

⁵ Jesús 'ño matsjakeè Marta ko ndichja ko Lázaro xi 'ndse ma. ⁶ K'e nga kii'nchré nga kijna xk'én Lázaro, ngui jò nachrjein tsibìjna Jesús, ya i'nde ñánda tíjna. ⁷ Xi jye komà, ikjoàn kitsò-là xítà xi kota'yàt'aà-là:

—Ìjngòò k'a tíkiaán ján nangui Judea.

⁸ Jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Maestro, kj'eè tsà kjìn n̄achrjein t̄jín-la k'e nga jñà x̄it̄a judío mejèn-la tsibínè-lè ndajo nga s̄iik'en-lè. ¿A t̄iyaá mejèn k'oín ìjngoò k'a ngá-ne?

⁹ Kiìchja Jesús kitsò-la:

—Nga jngoò n̄achrjein, ¿a mìtsà tejò hora t̄jín-la? Jè xi n̄achrjein tsóba mìkì satíngui nga jè ni'ín xi t̄jín isò'nde síhiseèn-la. ¹⁰ Tanga jè xi tsóba nga n̄it̄jen, satíngui-né nga tsjìn-la ni'ín xi síhiseèn-la.

¹¹ Ikjoàn kitsò-la x̄it̄a-la:

—Jè amigo-ná Lázaro kjinafé-né, tanga 'an koií xá fi-na nga 'an sikjaá-la.

¹² X̄it̄a xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Na'èn, tsà kjinafé-né, kondaá-ne.

¹³ Jesús k'e nga okitsò, jè tíchja it'aà ts'e kjoabiyaà-la Lázaro. Tanga jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la k'oaá s'ín kisikítsjeèn tsà tà tísikjáya-ne Lázaro nga kjinafé. ¹⁴ K'eé jngoò k'a tsibénqimí kixi-la kitsò-la:

—Lázaro jyeé k'en. ¹⁵ Matsja-na xi it'aà tsajòn nga jè n̄achrjein nga mì ya titsajnaà, mé-ne jñò kòkjeiín-nò. Nchrobá, tíkjaán chítsejèn-lá.

¹⁶ K'eé kiìchja Tomás xi t̄ikoá Dídimo tsò-la ['én xi tsòya-ne Ti'ño]; kitsò-la xíkjín:

—Jñá t̄ikoá tíkjaán, mé-ne ya kiyákoá Jesús.

Jesús, jè xi síkjaáya-la x̄it̄a t̄ikoá tsjá-la kjoabinachon

¹⁷ K'e nga ijchò Jesús, kiì'nchré nga jyeé t̄jín-la ñijòn n̄achrjein nga kisìhijìn Lázaro.

¹⁸ Naxandá Betania chrañat'aà kijna-la naxandá Jerusalén, t̄jín-la tsà jàn kilómetro.

¹⁹ Kjìn x̄it̄a judío ijchòkon jè Marta kò María nga ijchò síjehikon nga 'ndse k'en. ²⁰ Jè Marta, k'e nga kiì'nchré nga Jesús t̄inchrobá chraña, kiìkjaá indiaà. Jè María yaá tsibìjnaya ni'ya.

²¹ Jè Marta kitsò-la Jesús:

—Na'èn, tsà ì-la tijni, jè 'ndsè mì-la kiì k'en. ²² Tanga ì'ndeì be-ná n̄it̄a mé xi sijé-la Nainá, tsjá-lè.

²³ Jesús, kitsò-la:

—Jè 'ndsì kjoááya-la.

²⁴ Marta kitsò:

—Be-ná k'e nga kjoehet'aà n̄achrjein kíjnakon ìjngoò k'a-ne, k'e nga kjoááya-la ngats'ìi x̄it̄a xi jye k'en.

²⁵ Jesús, k'eé kitsò-la:

—'An-ná xi sikjaáya-la x̄it̄a kò tsjaà-la kjoabinachon. Jè xi mokjeiín-la it'aà ts'an nas'ín kiyá, kíjnakon ìjngoò k'a-ne. ²⁶ Ngats'ìi x̄it̄a xi títsajnakon, jñà xi mokjeiín-la it'aà ts'an, mìtsà jngoò k'a kiyá. Ngaji, ¿kó sí?, ¿a mokjeiín-lè?

²⁷ Marta kiìchja kitsò:

—Jon Na'èn, 'an, mokjeiín-na nga jì-né xi Cristo; jì-né xi Ki'ndí-la Nainá, jè xi k'oaas'ín t̄jínè-la nga kjoíí ì isò'nde.

Jesús, mé-ne kiskindàyakeè-ne Lázaro

²⁸ Marta, k'e nga jye okitsò, kiìchja'ma-la María xi ndichja ma, kitsò-la:

—Íí tíjna Maestro, chja xó-lè.

²⁹ Jè María k'e nga kiì'nchré, n̄it̄oón tsasítjen, kiìkon Jesús. ³⁰ Jesús, kj'eè kiì fahas'en-jìin naxandá, tákó yaá síjna ñánda ijchòkjaá indiaà Marta. ³¹ Jñà x̄it̄a judío xi títsajnako ni'ya-la María nga nchisíjehikon, k'e nga kijtseè nga tà n̄it̄on itjo ni'ya María, kiìt̄jìngui-la. K'oaá s'ín kisikítsjeèn tsà ya tífi kjindáya ñánda kisìhijìn Lázaro.

³² María k'e nga ijchò ñánda síjna Jesús, k'e nga kijtseè, tsasijna xkó'nchit'aà-la, kitsò-la:

—Na'èn tsà ì-la tijni, jè 'ndsè mì-la kiì k'en.

³³ Jesús k'e nga kijtseè nga tíkjindáya María t̄ikoá nchikjindáya x̄it̄a judío xi t̄jìko, 'oón komà-la inima-la Jesús, 'ño kjòba-la. ³⁴ Jesús kiskònangui, kitsò:

—¿Ñánda kisihijìn?

Kitsò jñà x̄it̄a:

—Na'èn nchroboí, chítsejèn-la.

³⁵ Jesús kiskindàya-né. ³⁶ Jñà x̄it̄a judío kitsò-la xíkjin:

—Chítsejèn-la, 'ñó matsjakeè Lázaro.

³⁷ Tjín i'nga x̄it̄a xi kitsò:

—X̄it̄a jè komà-la kiskix'a xkõn x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-la, ¿a mìtsà komà-la tsà mìkiì k'en Lázaro?

Kós'in ma jaáya-la Lázaro

³⁸ Jesús ijngoò k'a 'ñó 'on komà-la inima-la. Kìi kasit'aà chraña-la jè itsjó-la mìk'en. Jngoò nguijo ñánda jngoò ndajõ teè tíchjoàjto-la. ³⁹ Jesús kitsò:

—Chjaàxiòn jè ndajõ.

Jè Marta, ndichja mìk'en, kitsò-la Jesús:

—Na'èn, jyeé-la ch'o jne nga jyeé tjín-la ñijòn nàchrjein nga kisihijìn.

⁴⁰ Kìichja Jesús kitsò-la:

—¿A mì jyeé k'oa kixan-lè, tsà mokjeiín-lè jcha-ne kjoajeya-la Nainá?

⁴¹ K'eé jaàxìn ndajõ xi tíchjoàjto-la itsjó-la mìk'en, Jesús kiskoòtsejèn ngajmìi, kitsò:

—Na'èn, tsjaà-lè kjõndaà, ndaàha chjí-lè nga na'ya-ná. ⁴² 'An be-ná nga kjit'aá nàchrjein na'ya-ná, tanga koií k'oa kàxan-lè nga kjìn ma x̄it̄a xi títsajna mé-ne nga kòkjeiín-la nga jì kinikasén-ná.

⁴³ K'e nga jye okitsò, 'ñó kìichja, kitsò:

—Lázaro, nchroboí, t̄t̄joi ngajo.

⁴⁴ Jè xi kijna k'en, itjo-ne ngajo. Jñà ndsokõ kò tsja, nikje na'ñó tjí'ñó-ne. Jè isén-la, jngoò nikje chroba tíjtéjìn. Jesús k'eé kitsò-la jñà x̄it̄a:

—Chíjnda'ñó-nò, kàtjì-ne.

K'e nga jñà x̄it̄a judío tsajoóya-ne nga s̄iik'en Jesús

(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2)

⁴⁵ Jñà x̄it̄a judío xi j'ìi nga tsoháhtakõ María, k'e nga kijtseè koni s'ín kis'iìn Jesús, kjìn ma xi kòkjeiín-la it'aà ts'e. ⁴⁶ Tanga tjín i'nga x̄it̄a judío xi kikon jñà x̄it̄a fariseo, tsibéojmí-la koni s'ín tjín kjoa xi kis'iìn Jesús. ⁴⁷ Jñà x̄it̄a skõ-la no'miì kò x̄it̄a fariseo tsibíxkóya xíkjin, tsibíjna jngoò junta ts'e x̄it̄a ítjòn-la x̄it̄a judío, kitsò-la xíkjin:

—¿Mé xi s'eén? X̄it̄a jè ndaà jchán tís'ín kjoxkón xi ndaà tjín. ⁴⁸ Tsà ta k̄i'nde-lá, ngats'iì x̄it̄a kòkjeiín-la it'aà ts'e. Ikjoàn kjoíi x̄it̄a Roma, s̄iikits'ón-ya i'nde tsjeè-ná kò naxandá-ná.

⁴⁹ Xi t̄jñà-ne x̄it̄a koi, jngoò xi 'mì Caifás xi no'miì ítjòn tjina jè nó jè, kìichja kitsò:

—Jñò, ñimé kjoa xi t̄jìn-nò, ⁵⁰ kò mìkiì nikítsjeèn nga mochjeén-né nga tà jngoò x̄it̄a kàtiyaàtjì-la naxandá-ná mì k'oaá-ne tsà kiyá yije x̄it̄a naxandá-ná.

⁵¹ Caifás k'e nga k'oa's'ín kìichja mìtsà tà kjohítsjeèn ts'e. Tanga koi-né nga no'miì ítjòn tjina nó jè, Nainá kisìkichiya-la nga Jesús, k'oaá s'ín tjínè-la nga jè naxandá kiyátjì ngajo-la. ⁵² Mìtsà ta jè naxandá kiyátjì ngajo-la; t̄k̄oaá koiìxkóya-né ngats'iì ixti-la Nainá xi x̄k̄i xi ján naxandá nchisíjchá yijo-la, kòhokji nga tíjtsa isò'nde. ⁵³ Tjìjè-ne nàchrjein jè tsajoóya-ne nga s̄iik'en Jesús.

⁵⁴ Koií kjoa-la Jesús mì t̄jì kii taxk̄i tsajmeèjìn osen-la x̄it̄a judío. Yaá kii k̄ijna i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn ya chraña't'aà-la jngoò naxandá xi 'mì Efraín; yaá tsibìjna kò x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la.

⁵⁵ Jyeé nchrobá machraña s'eí Paxkõ ts'e x̄it̄a judío. K'e nga t̄ikj'eè mats'ia s'eí, kjìn x̄it̄a kii ján Jerusalén nga kii sítsjeèya yijo-la koni s'ín tjín kjotíxoma-la xi xkón tjín. ⁵⁶ X̄k̄i xi ján tsohótsji Jesús. K'e nga títsajna ya nditsin jngo, kitsò-la xíkjin:

—¿Kó bixón? ¿A kjoíi s'eí Paxkõ, o xi majìn-né?

⁵⁷ Jñà xità sko-la nò'miì ko xità fariseo, k'oaá s'ín kitsjaà okixi tsà yá xi skoexkon ñánda tíjna Jesús, kàtènojmi mé-ne nga tsoba'ño-ne.

12

*Mé xi kis'ùn María it'aà ts'e Jesús
(Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9)*

¹ Nguì joòn nàchrjein chija isa-la nga kitjo s'eí Paxko. Jesús kiì ján naxandá Betania ñánda tíjna Lázaro xi jè Jesús kisikjaáya-la k'e nga k'en. ² Yaá kisindaà-la tsojmi Jesús xi tsakjèn nga kòjñò. Jè Marta tsibíya tsojmi xi kiskine. Ngats'ìi xità xi ya títsajnat'aà ímíxa, tíkoa ya tíjna Lázaro ko Jesús. ³ María j'iiiko osen litro xkii jne xi 'ño chí jí xi nguì ts'e nardo. Kisikaájno ndsoko Jesús, ikjoàn kisixijno-ne tsjasko. Kóhokji i'nga ni'ya, ndaà jchán kiijne. ⁴ Jngoò xità xi kota'yàt'aà-la Jesús, jè ti-la Simón xi 'mì Judas Iscariote, jè xi sùngatsja Jesús jñà xità kondra-la, kitsò:

⁵ —¿Mé-ne mìtsà kàsatíjna-ne xkii jne jè? Tsà kàsatíjna-ne koni tjín síkijne chí jí-la jngoò xità xi ján sìndo nàchrjein síxá, mé-ne jè ton-la ko'bi-la jñà xità imá.

⁶ Judas mìtsà koi kjoa-la okitsò-ne nga makájno-la xità imá, koií-né nga xità chíjé-né. Jè ngatsja chíjtsa xi sinchá ton; ma síchijé ton xi sinchá chíjtsa. ⁷ Jesús kitsò-la:

—Kì k'oa 'mì-la jè chjoón. Xkii jne jè tíjnatjò-la k'e nga 'an xi sùjñàà. ⁸ Jñò, kjit'aà nàchrjein kítsajnakò-nò jñà xità imá, tanga 'an mìtsà tà kjit'aà nàchrjein i kótijnakò-nò.

K'e nga jñà xità judío tsajoóya-ne nga tíkoa sùik'en jè Lázaro

⁹ 'Ñó kjìn xità judío kisijìn-la nga ya tíjna Jesús ya naxandá Betania; k'eé kiitjingui-la. Tanga mìtsà tà koií kjoa-la Jesús kiì-ne; jè kiì katsejèn-la Lázaro xi jè Jesús kisikjaáya-la k'e nga k'en. ¹⁰ Jñà xità sko-la nò'miì tsajoóya-ne nga tíkoa mejèn-la sùik'en jè Lázaro, ¹¹ koií kjoa-la nga jè ngatjì-la Lázaro, kjìn jchán xità judío chinchat'aàxìn nga jye mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús.

*Kós'ín komà k'e nga jè Jesús jahas'en-jùin naxandá Jerusalén
(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40)*

¹² Nga komà nchijòn, kjìn jchán xità ijchò s'eí Paxko ján Jerusalén; kisijìn-la nga tíkoa ya kijchò Jesús; ¹³ tsate xkajén, itjo kiskoòñà-la iya ndiyá; 'ño kiìchja, kitsò:

—jJeya kàtìjna Nainá! jMé tà ndaà-la jè xità xi nchrobá ngajo-la Nainá, xi xitaxá ítjòn-la xità naxandá Israel!

¹⁴ Jesús kisakò jngoò-la ndí búrró ki'ndí xi tsibìjnasòn-la koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá, nga tsò:

¹⁵ Kì tsakjoòn-jèn, jì naxandá Sión, chitsejèn-la xitaxá ítjòn-lè xi nchrobá, tíjnasòn jngoò-la ndí búrró ki'ndí.

¹⁶ K'e nga sa ítjòn, jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús mìkiì kjòchíya-la kó tsòya-ne 'én koi. Tanga k'e nga k'en Jesús, ikjoàn jaáya-la nga kiimijìn ján ngajmì, skanda k'eé kjòchíya-la nga k'oaá s'ín komàt'in koni s'ín tíchja xojon xi it'aà ts'e.

¹⁷ Jñà xità xi kijtseè k'e nga jè Jesús kisikjaáya-la jè Lázaro nga jye kijnak'en, isaá ndaà kisika'bìsòn 'én, tsibénojmi yije-la xità xi kj'eí. ¹⁸ Koií kjoa-la 'ño kjìn xità kiìkjaá indiaà Jesús nga jye kiì'nchré jñà kjojkón xi kis'ìin. ¹⁹ Jñà xità fariseo kitsò-la xikjín:

—Chitsejèn-là; jñá, nímé xi s'eén nga ngats'ìi xità isò'nde sa jè fitjingui-la.

Kó kitsò Jesús k'e nga jñà xità griego mejèn-la skoexkon

²⁰ Jñà xità xi ijchò s'eí ján Jerusalén nga ya beèxkón Nainá, yaá títsajnajìn i'nga xità griego. ²¹ Xità koi ijchòkon Felipe xi Betsaida i'nde-la, nangui xi chja-ne Galilea; tsibítsi'ba-la kitsò-la:

—Na'èn, mejèn-najèn jchaxkon-jèn Jesús.

²² Felipe kiì kénójmí-la Andrés; k'eé kiì Andrés ko Felipe tsibénójmí-la Jesús. ²³ Jesús kiìchja kitsò-la:

—Jyeé ijchò nàchrjein-la nga jè Ki'ndí-la Xità kjimijìn ìjngoò k'a-ne ngajmiì mé-ne nga jeya kíjna-ne. ²⁴ Nguì okixíí xi xan-nò, jè nojmé tsà mikiì tjókiyá k'e nga sitje, tà jngoò kjit'aá koma. Tanga tsà tjókiyá k'e nga sihiijìn, kòkjìn-ya-né. ²⁵ Jè xità xi tjòkeè yijo-la nga mì mé kjo'in sakò-la, tà saá siichija-né ko kjo'in kíjnajiìn; tanga jè xità xi mikiì tjòkeè yijo-la ì isò'nde, ndaà tíjnatjò-la kjoabinachon-la skanda ta mé nàchrjein-ne. ²⁶ Tsà yá xi mejèn-la nga 'an siixáko-na kàtjanchrobá tjingui-na; ya ñánda nga 'an kótijna, tikoá jè, yaá kíjnat'aà-na. Tsà yá xi 'an siixáko-na jè Na'èn-na ndaà skoexkón.

K'oaá s'ín tsibénójmí Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà-la

²⁷ 'I'ndeí 'ñó jchán ba ma-la iníma-na. ¿Mé 'én xi kichjà? ¿A k'oaá xan-lè: “Na'èn, tíjnjekàjìin-ná kjo'in xi komat'ian jè hora jè”? Majìn, nga koií xá j'i-na nga kítasòn.

²⁸ Na'èn, jeya tijni.

Tík'e-ne kina'ya jngoò-la 'én xi ngajmiì nchrobá-ne, kitsò:

—Jyeé kòkjìn k'a jeya síkijna yijo-na ko ìjngoò k'a jeya siikijna yijo-na.

²⁹ Jñà xità xi ya títsajna, k'e nga kiì'nchré, tjín xi kitsò: ch'oón xi jane. Jñà xità xi i'nga, kitsò:

—Ákjale-la Nainá xi kiìchja-la.

³⁰ Kiìchja Jesús kitsò:

—'Én xi kàna'ya-là mìtsà kjondaà ts'an, kjondaà tsajòn-nò. ³¹ Jè hora jè, nga sindaàjìin-la isò'nde; ì'ndeí, jyeé ijchò hora nga jè xità neíí xi tíhotíxoma-la isò'nde, jyeé kíjtojìn. ³² K'e nga 'an, tjámìtjen it'aà nangui, ngats'ìi xità, 'aán kichjà-la nga kjinchrobàt'aà-na.

³³ Koií okitsò-ne, jè tsibénójmíya kós'ín komat'in k'e nga kiyá. ³⁴ Jñà xità kiìchja kitsò-la: —'Ya-nájen nga jè kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés, k'oaá s'ín tíchja, tsò-né: Jè Cristo, kíjnakon-ne nità kjé-ne. Ngaji, ¿mé-ne kosi-ne nga mochjeén-né nga jè Ki'ndí-la Xità tjámìtjen-t'aà nangui? ¿Yá-ne xi Ki'ndí-la Xità 'mì-la?

³⁵ Jesús kitsò-la:

—Tákó kíjnajiìn chiba nàchrjein-nò ni'ín xi síhiseèn-nò. Títjájmeè nga tíjnajiìn-nò xi síhiseèn-nò, mé-ne nga mì kojño-nò. Jè xi jìjìn jñò tsó'ba mikiì beè kós'ín fi. ³⁶ Kàtakjeiín-nò it'aà ts'e ni'ín xi síhiseèn k'e nga tákó tíjnajiìn-nò, mé-ne nga ya kíjja ñánda iseèn choòn.

K'e nga jye okitsò Jesús, kiì tsibìjna'ma-la jñà xità.

Mé-ne jñà xità judío mikiì kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús

³⁷ Jesús, nas'ín tákó 'ñó kjìn kjojkón ndaà kis'ìin nga nguixkon xità, jñà xità mikiì kòkjeiín-la. ³⁸ Koií tsitasòn 'én xi kiskìi Isaías, xità xi kiìchjaya ngajo-la Nainá, nga kitsò:

Na'èn, ¿yá-né xi tímokjeiín-la 'én-ná xi kinokjoàyaá?

¿Yá xi tíhokoò-la nga'ñó xi tjín-lè?

³⁹ Koií kjoa-la nga mikiì kòkjeiín-la, nga k'oaá s'ín tíchja ìjngoò k'a xojon-la Isaías ñánda tsò:

⁴⁰ Nainá tsibíchjoà xkon,

kisítajaàjìin iníma-la,

mé-ne nga mikiì kotsejèn-la,

mikiì kochiya-la jìjìn iníma-la

nga tikoá mì 'an kjinchrobàt'aà-na nga 'an sindaà-na.

⁴¹ Isaías, koií k'oas'ín kiìchja-ne nga jyeé kijtsee jè kjoa jeya-la Jesús nga it'aà ts'eé kiìchja.

⁴² Nas'ín koatsò 'én koi, kjìn xità judío kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús, skanda kòkjeiín i'nga-la xi xità sko-la. Tanga mìtsà jngoò k'a tsakó yijo-la nga jye kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo; nga jñà tsakjón-la jñà xità fariseo, tsà ya kochjekàjìin ni'ya ingo sinagoga. ⁴³ Jè xi mejèn-la nga isa ndaà kítajna nga nguixkon xità mì k'oa-ne koni nga nguixkon Nainá.

'Én xi kiichja Jesús, nga jè koìndaàjìin-la xita

⁴⁴ Jesús 'nó kiichja kitsò:

—Jè xi mokjeiín-la it'aà ts'an, mìtsà tà it'aà ts'an mokjeiín-la, tikoáá mokjeiín-la it'aà ts'e Na'èn-na xi jè kisikasén-na. ⁴⁵ Jè xi beèxkon-na, tikoáá beèxkon-né jè xi kisikasén-na.

⁴⁶ 'An xi síhiseèn-la xita, koií xá j'i-na i isò'nde, nga ngats'ìi xita xi kokjeiín-la it'aà ts'an, mì ya kítsajnajìin ijìin jñò. ⁴⁷ Jè xi 'nchré 'én-na kò mìkiì síkitasòn, mìtsà 'an tsjaà-la kjo'in nga mìtsà koi xá j'i-na nga kjo'in tsjaà-la xita isò'nde, koií xá j'i-na nga kochrjekàjñaà kjo'in xita isò'nde. ⁴⁸ Jè xi ochrjekàngui-na nga mìkiì kjoétjò 'én-na, tjin xi tsjá-la kjo'in. Jè 'én xi jye 'an kichjà, jè tsjá-la kjo'in k'e nga kjoehet'aà nachrjein. ⁴⁹ K'e nga chjà, mìtsà tà kjohítsjeèn ts'an sikjeén, jè Na'èn-na xi kisikasén-na kitsjaà-na okixi kós'in chjà koá mé 'én xi kokoòya. ⁵⁰ Be-ná jè kjotixoma-la Na'èn-na, jè xi tjin-la kjoabinachon nita kjé-ne. Jñà 'én xi 'an chjà, k'oaá s'in chjà koni s'in tsatixoma-na Na'èn-na.

13

K'e nga jè Jesús tsaníjno ndsoko xita xi kota'yàt'aà-la

¹ Chibaá nachrjein chija-isa nga kitjo s'eí Paxkò ts'e xita judío. Jesús jyeé tíjìin-la nga jye ijchò nachrjein nga siikijna isò'nde nga jye tífikò-ne Na'èn-la. Tanga Jesús tjòkeè kijtsee yije xita-la i isò'nde kóni skanda jyehet'aà nachrjein-la.

² K'e nga jye kòjñò, Jesús tíkjèn-kò xita-la, kò jè xita neij jyeé k'oas'in tsibíjìin inima-la jè Judas Iscariote, ti-la Simón, nga jè sìngatsja Jesús it'aà ts'e xita kondra-la. ³ Jesús jyeé tíjìin-la nga jè Na'èn-la kisìngatsja yije kjoa nga jè kotixoma-la nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-ne kò tijè tífikò i jngoò k'a-ne. ⁴ Jesús tsasitjen-t'aà ímixa, jaàxìn nachro xi kisòn'-nga-la, kiskoé jngoò nikje toalla, tsibíkjá ndáyá-la. ⁵ Ikjoàn kiskoé jngoò tina, tsibíya nandá, tsibíts'ia nga tsaníjno ndsoko xita xi kota'yàt'aà-la, ikjoàn kisìxìjno-ne jè nikje toalla xi tíkjá ndáyá-la.

⁶ K'e nga ijchò kasit'aà-la Simón Pedro nga mejèn-la konijno ndsoko, Simón kitsò:

—Na'èn, ¿a ok'in-na nga ji konijnoui ndsokoaà?

⁷ Kiichja Jesús, kitsò:

—I'ndeij mìkiì machiya-lè mé kjoa xi tìs'iaàn, tanga koma iskan, k'ée kochiya-lè.

⁸ Jè Pedro kitsò:

—Mìkiì tsjaà'nde nga ndsokoaà konijnoui.

Jesús kitsò-la:

—Tsà mìkiì kónijnoa ndsokoiì mìtsà xita ts'an xán-lè.

⁹ K'ée kitsò Simón Pedro:

—Na'èn, mìtsà tà ndsokoaà tanijnoui, tikoáá tanijnoui ndsa kò skoaà.

¹⁰ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Jè xi jye tsangàya, tà jè ndsoko mochjeén nga sanijno, nga jyeé tsjeè yije yijo-la. Jñò, tsjeè kjoàn nas'in mìtsà kóhotjiòn.

¹¹ Jesús koií k'oas'in kitsò-la: “Mìtsà tà ngats'ioò nga tsjeè kjoàn”, nga jyeé tíjìin-la yá-né xi sìngatsja it'aà ts'e xita kondra-la.

¹² K'e nga jye tsaníjno ndsoko jñà xita-la, tsohòkjá-ne nachrokisòn'-nga-la. Tsibijnat'aà-ne ímixa, kitsò-la:

—¿A machiyaá-nò kjoa xi kàsiikò-nò? ¹³ Jñò, k'oaá bixón nga Maestro kò Na'èn 'mì-ná. Ndaà bixón, kixí kjoa xi 'mì-ná. ¹⁴ 'An, xi Maestro kò Na'èn 'mì-na, kònijnnoa ndsokòò, jñò tikoáá mochjeén-né nga k'oa tìs'in tanijnoò ndsoko xinguiò. ¹⁵ 'An, k'oaá s'in kijnna jngoò-nò xkòsòn mé-ne jñò k'oa tìs'in tikoo xinguiò koni s'in kàsiikò-nò. ¹⁶ Ngui kjoa kixí xi xan-nò, jè xi chìnda tíjna, mìtsà jè tíjna ítjòn-la nei-la. Tikoá jè xi satíxá-la mìtsà jè tíjna ítjòn-la jè xi otíxá-la. ¹⁷ I'ndeij nga jye machiya-nò kjoa koi, mé ta ndaà-nò tsà k'oas'in síkitasòn nga kòs'in s'een.

¹⁸ 'Mitsà ngats'ioò k'oatìxan-nò; bexkon-ná jñà xità xi 'an jaàjñà. Mochjeén-né nga kàttasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè xi kjèn-ko-na, tìjè-ne xi kondra kiitjingui-na.” ¹⁹ Tibenojmí-nò kjoa koi k'e nga tikj'eè k'oa ma, mé-ne k'e nga jye k'oas'ín koma, kokjeiín-nò nga 'an-ná [xi Nainá]. ²⁰ Nguì kjoa kixíí xi xan-nò, jè xi skoétjò xità xi 'an siikasén, 'aán skoétjò-na; ko jè xi skoétjò-na, jè skoétjò jè xi kisikasén-na.

Kó kitsò Jesús k'e nga tsibenojmí nga jè Judas sùngatsja xità kondra-la
(Mateo 26:20-25; Marcos 14:17-21; Lucas 22:21-23)

²¹ Jesús k'e nga jye okitsò, 'ñó jchán kokájno-la; ìjngò k'a kiichja, kitsò:

—Nguì okixíí xi xan-nò, ì tijnajiin jngò-nò xi sùngatsja-na it'aà ts'e xità kondra-na.

²² Jñà xità xi kota'yàt'aà-la, xkì xi ján kiskoò'an xíkín nga mìkì tijiin-la yá-ne xi otítsò-la Jesús. ²³ Jngò xità xi kota'yàt'aà-la Jesús ya tijnakjoòko k'e nga nchikjèn, jè xità-la xi jè Jesús 'ñó matsjakeè. ²⁴ Jè Simón Pedro, kitsjaà-la seña jè xità xíkín xi ya tijnakjoòko Jesús nga skonangui-la yá-né xi otítsò-la. ²⁵ Jè xità jè, isa 'ñó tsibijnat'aà chraña-la; kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, ¿yá-né xi otì'mì-la?

²⁶ Kiichja Jesús kitsò:

—Jè xi tsjaà jngò-la inchrajín 'nchi, jè-né xi otìxan-la.

K'eé kitsjaà-la jè Judas Iscariote, ti-la Simón. ²⁷ Jè xità neí nitoón jahas'en-jìin inima-la Judas k'e nga kiskoé inchrajín. Jesús kitsò-la:

—Jè kjoa xi s'iin xátíya kot'iin.

²⁸ Jñà xità xi títajnat'aà ímíxa xi nchikjèn, nijngò xi kjòchiya-la mé-ne kos'ín kitsò-ne Jesús. ²⁹ Tjín i'nga xità xi k'oas'ín kisikítsjeèn; maá-la tsà títso-la Jesús: “Tsojmì tìndí xi ts'e s'eí.” O tsà títso-la: “Tòn tjì chiba-la xità ima.” Nga jè Judas ngatsja chijtsa ton. ³⁰ Judas, k'e nga jye tsakjèn inchrajín, nitoón itjo ni'ya; kiì; nga jye jñò choòn.

Kjotíxoma xitse xi kitsjaà Jesús

³¹ K'e nga jye itjo ni'ya Judas nga kiì, Jesús kitsò:

—I'ndeí, jè Ki'ndí-la Xità, jyeé jeya tìjna. Tìkò Nainá jyeé jeya tìjna it'aà ts'e Ki'ndí-la.

³² Nainá tsà jeya tìjna it'aà ts'e Ki'ndí-la, tìjè-ne Nainá jeya sùkíjna Ki'ndí-la. Nitoón jcha-la kjoa jeya-la. ³³ Jñò, xi ndí ixti-na xan-nò, mìtsà tì tse kótijnako isa-nò. Jñò, kìnchátsji-ná tanga k'oaá xan-nò koni kixan-la jñà xità judío: Ya ñánda tífia, jñò, mìkì koma konguíó.

³⁴ Jngò kjotíxoma xitse tsjaà-nò: Títajcha xinguió nga jngò ìjngò. K'oas'ín títajcha xinguió koni s'ín 'an kisítsjakeè-nò. ³⁵ Tsà k'oas'ín sítajcha xinguió nga jngò ìjngò, k'oaá s'ín skoe-ne ngats'ì xità nga kixí kjoa nga ya chità'yàt'aà-ná.

Én xi kiichja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34)

³⁶ Simón Pedro kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, ¿ñánda tì'mì?

Jesús, kitsò-la:

—Ya ñánda tífia, mìkì koma kjítjingui-ná xi kjoa nìton, tanga k'e nga koma iskan, komaá kjítjingui-ná.

³⁷ Simón Pedro kitsò-la:

—Na'èn, ì'ndeí, ¿mé-ne mìkì koma kjítjingui-lè? Tìjngò takoàn nga 'an kiyá ngajo-lè.

³⁸ Jesús kiichja, kitsò-la:

—¿A kixíí kjoa nga tìjngò takoìn nga jì kiyá ngajo-ná? Nguì okixíí xi xan-lè, k'e nga tikj'eè kjindáya kóxtí, jàn k'a tsjá'mat'in-ná nga mìkì yaxkon-ná.

14

Kó s'ín koma nga ma kijchoaá ya ñánda tìjna Na'èn-ná

¹ 'Kì makájno-nò. Kàtakjeiín-nò it'aà ts'e Nainá, tìkoa kàtakjeiín-nò it'aà ts'an. ² Ján ni'ya-la Nà'èn-na tjin jchán i'nde ñánda ma níkjáya. Tsà mì kixi kjoa nga k'oas'ín tjin, mì-la tsà tà chjà k'oa xán-nò nga tifikindaà-nò jngoò i'nde xi tsajón. ³ Koni s'ín kjián nga kindaà-nò i'nde, k'oaá tís'ín kjoiaa ijngoò k'a nga kjíko-nò, mé-ne ya ñánda kótijna, tìkoa ya kítsajna-ko-ná. ⁴ Jñò jyeé 'yaà kós'ín fi ndiyá ñánda tífia.

⁵ Tomás kitsò:

—Nà'èn mìkiì 'ya-jen ñánda tì'mì. ¿Kós'ín jcha-najen ndiyá?

⁶ Jesús kitsò-la:

—'An-ná xi ndiyá, 'an-ná xi kjoakixi, 'an-ná xi kjoabinachon. Tajngoò it'aà ts'an koma kijchò jñò ñánda tijná Nà'èn-ná. ⁷ Jñò, tsà yaxkon-ná, tìkoa jchaxkon-nò Nà'èn-na. Tanga i'nde, jyeé yaxkon ko titsachitsejèn-la.

⁸ Felipe kitsò:

—Takó-nájen yá-ne xi Nà'èn 'mì. Tà k'oaá tjin xi kojngoò-ne takòn-jen.

⁹ Jesús kiichja kitsò-la:

—Ji Felipe, kjòtseé tijnako-nò, ¿a tà kj'eè yaxkon-ná? Jè xi jye kijtseèxkon-na, jyeé kijtseèxkon Nà'èn-na. ¿Mé-ne kosi-ne: “Takó-nájen xi Nà'èn 'mì”? ¹⁰ ¿A mì mokjeiín-lè nga 'an, yaá tijnakoaa Nà'èn-na, koa jè Nà'èn-na ya tijnako-na? Jñà 'én xi 'an chjàko-nò, mìtsà kjohitsjeèn ts'an; jè Nà'èn-na xi tijnako-na, jè-né xi tísíxá it'aà ts'an. ¹¹ Kàtakjeiín-nò nga 'an ya tijnakoaa Nà'èn-na, ko jè Nà'èn-na ya tijnako-na. Tsà mìkiì mokjeiín-nò it'aà ts'an, nas'ín tà jè kàtakjeiín-nò it'aà ts'e xá-na xi 'an tís'iaàn. ¹² Nguì okixí xi xan-nò, jè xi mokjeiín-la it'aà ts'an, tìkoaá komaá-la s'iin xá xi 'an s'iaàn; skanda isaá tsato s'iin, nga 'an, ján tífia ñánda tijná Nà'èn-na. ¹³ Nita mé xi sijé-la Nà'èn-na xi it'aà ts'an, 'an sikitason, mé-ne jè Nà'èn-na jeya kijná-ne it'aà ts'e Ki'ndí-la. ¹⁴ Tsà mé xi sijé it'aà ts'an, 'an, sikitason-ná.

K'e nga jè Jesús kitsjaà 'én-la nga siikasén jè Inima Tsjeè-la Nainá

¹⁵ Jñò, tsà matsjacha-ná tikitason kjotixoma-na. ¹⁶ 'An, kitsi'bà-la Nà'èn-na nga kàtasikasén jngoò-nò jè xi kosiko-nò, mé-ne kjit'aà nachrjein kijnako-nò. ¹⁷ Jè xi siikasén-nò Nà'èn-na, jè Inima Tsjeè-la xi nguì kjoa kixi. Jñà xita isò'nde, mìkiì koma skoétjò nga mìkiì beèxkon, tanga jñò yaxkon-nò nga ya tijnako-nò, ko yaá kijnajiin inima-nò. ¹⁸ Mìkiì siikitsajna jchan-nò, kjoikon ijngoò k'a-nò nga kótijnako-nò. ¹⁹ Tà chibaá nachrjein chija-la nga jñà xita isò'nde mì tì kiì skoexkon-na; tanga jñò jchaxkon-ná; tìkoaá kítsajna-ko-nò nga 'an tijnakon-ná. ²⁰ K'e nga kijchò nachrjein jè, jcha-nò nga yaá tijnakoaa Nà'èn-na, koa jñò yaá titsajna-ko-ná, ko 'an yaá tijnako-nò. ²¹ Jè xi tijiin-la kjotixoma-na tìkoaá sikitason-né, jè-né xi matsjakeè-na. Ko jè xi matsjakeè-na tìkoaá kotsjakeè Nà'èn-na. 'An, tìkoaá matsjake-ná koa kokoò tsejèn-la yijo-na.

²² Kiskòngui Judas (mìtsà jè Iscariote). Kitsò-la:

—Nà'èn kós'ín koma nga tà ngajen kokótsejèn-nájen yijo-lè nga mìtsà jñà xita isò'nde kokótsejèn-la yijo-lè.

²³ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Jè xi matsjakeè-na siikitasòn 'én-na; ko jè Nà'èn-na kotsjakeè-né. Nà'èn-na ko 'an kjinchrobàchón-nájen; yaá kítsajna-ko-jen. ²⁴ Jè xi mìkiì matsjakeè-na mìkiì sikitason 'én-na. Jñà 'én xi jñò titsana'ya, mìtsà ts'an, ts'eé Nà'èn-na xi kisikasén-na.

²⁵ 'K'oaá s'ín tibenojmi yije-nò 'én koi k'e nga tákó tijnako isa-nò. ²⁶ Jè xi kosiko-nò, jè Inima Tsjeè-la Nainá xi it'aà ts'an siikasén-nò Nà'èn-na, jè kokòya yije-nò koa siikitsjeèn-nò ngats'iì 'én xi tixan-nò.

²⁷ 'An, tsjaà-nò kjoa'nchán; yaá sikijnajñaà inima-nò. K'oaá s'ín tsjaà-nò koni s'ín 'nchán tijná, mìtsà k'oas'ín tsjaà-nò koni s'ín tsj isò'nde. Kì makájno-nò ko kì tsakjoòn-jèn. ²⁸ Jñò, jyeé kina'ya koni s'ín tixan-nò nga 'an tífia tanga kjoji ijngoò k'a. Tsà kixi kjoa nga matsjacha-ná, jñò, tìkoaá kotsjaà-nò nga xan-nò: Jye tífia ñánda tijná Nà'èn-na; nga

jè Na'èn-na ìsaá tíjna ítjòn mì k'oḡa-ne koni 'an. ²⁹ K'oḡá s'ín tibenojmi ítjòn-nò kjoḡ koi, mé-ne k'e nga jye kítasòn, kòkjeiìn-nò.

³⁰ 'Mì tì kii kjìn 'én kichjàkò ìsa-nò. Jyeé nchrobá xitḡ neií xi tíhotíxoma-la jè isò'nde; tanga nímé nga'ño tíjn-la nga jè sikkijne-na. ³¹ K'oḡá s'ín kítasòn, mé-ne skoe-ne jñà xitḡ isò'nde nga matsjake Na'èn-na nga tìsikitasoàn kjotíxoma xi kitsjaà-na.

'Tìsítjeen, tíkjaán.

15

Jè xi ngui yá-la toò uva kò jñà xi chrja-la

¹ 'Aán ngaya-la yá je-la toò uva; jè Na'èn-na xi síxáko. ² Ngats'ii chrja-la yá uva xi ít'aà ts'an nchrobát'aà-ne xi mìkiì ojà-la toò, Na'èn-na otet'aà-né; koḡ jñà xi ojà-la toò, ta sítsjeè-né, mé-ne nga ìsa ndaà koja-la toò. ³ Jñò, jyeé k'oḡas'ín kjòtsjeè-nò xi ít'aà ts'e 'én xi okixan-nò. ⁴ Jñò, mochjeén-né nga ya kítajnakò kjit'aà-ná koḡ 'an, yaá kótijnako kjit'aà-nò. Jngoò chrja-la yá toò uva, mìkiì koja-la toò tsà mìkiì 'ño tíjt'aà jè yá je-la. It'aà tsajòn, k'oḡ tìs'ín tíjn, nímé xi s'een tsà mì 'an kítajnakò kjit'aà-ná.

⁵ 'An-ná xi yá je-la toò uva, jñò-nó xi chrja-la. Jè xi 'an kíjnakò kjit'aà-na kò 'an kótijnako kjit'aà, ndaà jchán koja-la toò. Tanga nímé xi s'een tsà tìtsajnat'aàxin-ná. ⁶ Jè xi mìtsà 'an kíjnakò kjit'aà-na, k'oḡá s'ín tjáxin koni chrja-la yá xi nímé toò ojà-la; k'e nga jye xi, maxkó-né ìkjoàn sinchájin ni'ín nga tì.

⁷ Jñò, tsà ya kítajnakò kjit'aà-ná, koḡ tsà kixi kítajnakoo 'én-na xi 'an tsakoòya-nò, tíjé nita mé xi mejèn-nò, k'oḡá s'ín kítasòn-nò koni s'ín kixón. ⁸ K'oḡá s'ín ma-ne jcha-la kjoajeya-la Na'èn-na k'e nga 'ño kjìn toò koja-nò kò k'oḡá s'ín ma-ne nga 'ya-la nga kixi kjoḡ nga ya chità'yàt'aà-ná. ⁹ Koni s'ín matsjakeè-na Na'èn-na, jñò, 'an, k'oḡ tìs'ín matsjake-nò. Mochjeén-né nga k'oḡas'ín tìtsajnakò kjit'aà kjoḡ tsjacha-na. ¹⁰ Tsà sikkitasòn kjotíxoma-na, yaá kítajnajñoò kjit'aà kjoḡ tsjacha-na. 'An, k'oḡá tìs'ín sikkitasoàn kjotíxoma-la Na'èn-na kò yaá tìjnajñaà kjit'aà kjoatsjacha-la.

¹¹ Jñò, k'oḡá s'ín chjàkò-nò mé-ne sijnajìn-ne inìma-nò kjòtsja xi 'an tíjn-na kò ngui ndaà s'e-nò kjòtsja. ¹² Kjotíxoma-na xi 'an tsjaà-nò, jè-né nga tìtsjacha xinguiḡo nga jngoò ìjngoò, koni 'an matsjake-nò. ¹³ Jè xitḡ xi biyaàtji ngajo-la amigo-la, jè-né xi ìsa 'ño matsjakeè xíkjin. ¹⁴ Jñò-nó xi amigo-na xan-nò, tsà sikkitasòn koni s'ín bìnè-nò. ¹⁵ Mì tì chì'nda-na xan-nò nga jè chì'nda mìkiì beè mé xi s'ín nei-la. Amigo ts'aán xan-nò nga jyeé tsibenojmíya yije-nò kjoḡ xi tsakóya-na Na'èn-na. ¹⁶ Mìtsà jñò kichjaàjin-ná, tḡ saà 'an jaàjin-nò. Kitsjaà-nò xá nga konguió mé-ne nga ndaà síxá-nò. Jè xá-nò sijná-né nita kjé-ne, mé-ne k'e nga mé xi sijé-la Na'èn-na xi ít'aà ts'an, tsjá-nò. ¹⁷ Jè kjotíxoma xi 'ño tìbìnè-nò: Nga tjòcha jchaa xinguiḡo nga jngoò ìjngoò.

Mé-ne jñà xitḡ isò'nde síjtikeè-ne xitḡ-la Jesús

¹⁸ Jñò, tsà síjtikeè-nò jñà xitḡ isò'nde, kàtasijìn-nò nga 'an, k'oḡá s'ín kisíjtikeè ítjòn-na. ¹⁹ Jñò, tsà tákò ya tìtsajnajìn-là xitḡ isò'nde, jñà xitḡ isò'nde kòtsjakeè-nò koni s'ín matsjakeè xitḡ xíkjin. Tanga jñò, mìtsà tì i-ne isò'nde tsajòn. 'An jaàjin-nò nga tsachrjekàjin-nò kjoḡ xi tíjn isò'nde, koiì kjoḡ-la nga majtikeè-nò jñà xitḡ isò'nde. ²⁰ Ndaà tìkítjeèn koni s'ín kixan-nò: "Jè xi chì'nda tíjna, mìtsà ìsa tíjna ítjòn-la nei-la." Koni s'ín kiitjingui kondra-na jñà xitḡ, jñò, k'oḡá tìs'ín kjitjingui kondra-nò. Tsà sikkitasòn 'én-na, tìkoḡá sikkitasòn tsajòn. ²¹ Ngats'ii kjoḡ koi, k'oḡá sikkò-nò jè ngatjì-la ít'aà ts'an nga mìkiì beèxkon jè xi kisikasén-na.

²² 'An, tsà mì-la kii j'iaa kò tsà mì-la kii tsohókoḡa, nì mé-la jé tíjn-la. Tanga i'nde, mì tì kii koma kosiko-ne yijo-la kjoḡ ts'e jé-la. ²³ Jñà xitḡ xi 'an majtikeè-na, tìkoḡá majtikeè Na'èn-na. ²⁴ Nímé-là jé tíjn-la jñà xitḡ tsà mì-la kii kijtseè jñà kjoḡkón xi 'an kis'iaàn xi nì saá jngoò xitḡ k'oḡas'ín s'ín. Tanga jyeé kijtseè kjoḡkón xi 'an kis'iaàn, tanga tákò

majtikeè-na tikoà majtikeè Na'èn-na. ²⁵ K'oas'ín tíma nga tíbitasòn 'én xi tjt'aà Xojoṅ-la Nainá xi kota'yà xitá koi, nga tsò: “Tísjtikeé-na nas'ín nì mé kjoà tìsikoà.”

²⁶ Tanga k'e kitjojen jè xi kosiko-nò, xi 'an sikasén it'aà ts'e Na'èn-na, jè Inima Tsjeè-la Nainá xi nguì okixi, xi it'aà ts'e Na'èn-na nchrobá-ne, jè tsjá 'én it'aà ts'an. ²⁷ Jñò, tikoáá k'oioo 'én it'aà ts'an nga yaá titsajnakò-ná kóni nga tàts'en-la kjoa.

16

¹ K'oas'ín tibenojmí-nò kjoa koi mé-ne nga mìkiì kìnchat'aàxìn-nò nga mokjeiín-nò it'aà ts'an. ² Kochrjekàjiin-nò ya nì'ya ingo sinagoga. Tikoà kijchò nachrjein k'e nga nitá yá-ne xi sikk'en-nò k'oaá s'ín sikkitsjeèn nga Nainá nchisíxá-la. ³ Koií kjoa-la nga k'oas'ín s'iin-ne nga mìkiì beèxkon Na'èn-na, tikoáá 'an mìkiì beèxkon-na. ⁴ Koií k'oas'ín tìxan-nò mé-ne k'e nga kijchò nachrjein kiitsjeèn-nò nga jyeé tsibenojmíya yije-nò. K'e nga sa ítjòn, mìkiì okixan-nò nga yaá tijnakò-nò.

Xá xi s'ín Inima Tsjeè-la Nainá

⁵ Tanga i'ndeì, jyeé tifikò-na jè xi kisikasén-na. Jñò, nijngoò chjinangui-ná, ñánda tífia. ⁶ Tà saà kjoaba tíjiin inima-nò, jè ngatjì-la koni tìxan-nò kjoa koi. ⁷ 'Én kixií xi tìxan-nò; kjondaà tsajòn-nò nga kjián. Tsà mìkiì kjián, mìkiì koma kitjojen jè xi kosiko-nò nga i kijnakò-nò. Mochjeén-né nga kjián mé-ne nga koma sikasén-nò. ⁸ K'e nga kitjojen jè xi kosiko-nò, jè sikkichiya ndaà-la xitá isò'nde kjoa ts'e jé, kò kjoa xi kixií tjín kò nga sindaàjiin yá xi kòko-la kjo'in. ⁹ Jè sikkichiya ndaà-la xitá isò'nde xi kjoa ts'e jé nga mìkiì mokjeiín-la it'aà ts'an. ¹⁰ Kò sikkichiya ndaà-la xitá it'aà ts'e kjoa xi kixií tjín, nga 'an jyeé tífia ñánda tíjna Na'èn-na. Jñò, mì tì kiì jchaxkon-ná. ¹¹ Kò sikkichiya ndaà-la xitá nga sindaàjiin-la yá xi kòko-la kjo'in, koi kjoa-la nga jè xitá neíi xi tíhotixoma-la isò'nde jye k'oas'ín tjínè-la nga kjo'in s'e-la.

¹² Kjin jchán kjoa tjín isa xi k'ejí xi koxán-nò tanga i'ndeì mìkiì titsajnandaà nga kjoahas'en-jiin-nò. ¹³ K'e nga kitjojen jè Inima Tsjeè-la Nainá xi nguì kjoa kixi, jè sikkixiya ndaà-nò xi nguì kjoa kixi nga mìtsà kjohitsjeèn ts'e sikkjeén k'e nga kichja. K'oaá s'ín kichja koni s'ín tjín kjoa xi 'nchré. Keènojmi-nò kjoa xi s'e k'e nga koma iskan. ¹⁴ Jè jeya sikkijna-na k'e nga tjoé-la 'én-na ikjoàn kòkòya-nò. ¹⁵ Ngats'ii xi tjín-la Na'èn-na, tikoáá ts'an-ná. Koií k'oa xan-nò nga jè Inima Tsjeè-la Nainá tjoé-la 'én xi ts'an, ikjoàn kòkòya-nò.

Mé-ne jè kjoa, kjotsjaá koma-ne

¹⁶ Jñò, tà chibaá nachrjein chija nga mì tì kiì jchaxkon-ná; xi koma jò jàn nachrjein ijngoò k'a jchaxkon ijngoò k'a-ná nga jè tifikoa Na'èn-na.

¹⁷ Xitá xi kota'yàt'aà-la k'eé kitsò-la xikjín:

—Kó tsòya-ne 'én xi tsò-la: tà chibaá nachrjein chija-la nga mì tì kiì jchaxkon-ná, xi koma jò jàn nachrjein, ijngoò k'a jchaxkon-ná nga jè tifikoa Na'èn-na.

¹⁸ Kitsò-la xikjín:

—¿Kó tsòya-ne 'én xi tsò-la: “Ta chibaá nachrjein chija”? Mìkiì fiya-ná koni s'ín chja.

¹⁹ Jesús, tik'eé kjochiya-la nga jñà xitá-la mejèn-la skonangui-la kó tsòya-ne 'én xi kiichja. K'eé kitsò-la:

—¿A titsachjinanguií-la xinguiò kó tsòya-ne koni s'ín kàxan-nò: Tà chibaá nachrjein chija-la nga mì tì kiì jchaxkon-ná, xi koma jò jàn nachrjein ijngoò k'a jchaxkon-ná?

²⁰ Nguì okixií xi xan-nò, jñò, ba s'e-la inima-nò, jchìhindáya-nò, tanga jñà xitá isò'nde tsjaá s'e-la inima-la. Jñò, nas'ín ba s'e-nò, jè kjoa ba-nò, nga koma iskan, kjoa tsjaá koma-ne.

²¹ Jngoò chjoón, k'e nga chóya nachrjein-la nga 'beé ki'ndí, tse kjo'in síkjeiín. Tanga k'e nga jye ts'iin jè ki'ndí, mì tì kiì sikkitsjeèn-ne kjo'in xi kasikjeiín jè chjoón. Tà saá tà kjotsjaá s'e-la nga jngoò xitá kats'iin i isò'nde. ²² Okixi-né it'aà tsajòn, i'ndeì, ba tjín-nò, tanga koma

iskan, k'e nga skoexkon ìjngoò k'a-nò, k'e-né nga 'ñó tsja koma-la inìma-nò. Jè kjotsja-nò nìyá xi kjoaáxin-nò.

²³ 'K'e nga kijchò nachrjein nga jchaxkon ìjngoò k'a-ná, nìmé xi chjinangui-ná. Okixíí xi xan-nò, nìta mé xi sijé-là Na'èn-na xi it'aà ts'an, tsjá-nò. ²⁴ Skanda ì'ndeí, nì sà mé xi nìjé xi it'aà ts'an; tíjé, tjoé-nò, mé-ne nga nìmé xi chijat'aà-la kjotsja xi tíjìn inìma-nò.

Mé kjoa-ne nga Jesús jye kisikijne-la kjoa xi tjín isò'nde

²⁵ 'Én xi tìchjàko-nò, tà kjoa mangásòn-né tìsikjeén. Tanga kijchò nachrjein k'e nga mì tì kii kjoa mangásòn kichjàko-nò. Kènojmi kixíí-nò it'aà ts'e Na'èn-na. ²⁶ Nachrjein jè, jñò, it'aà ts'aán sijét'aà-là Na'èn-na. 'An, mì tì kii kìtsi'bà-tjì-nò xi it'aà tsajòn, ²⁷ nga jè sobà Na'èn-na matsjakeè-nò. Koií matsjakeè-nò nga jñò, tìkoaá matsjacha-ná kò mokjeiín-nò nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-na. ²⁸ Yaá itjokàt'aà-la Nainá nga inchrobà ì isò'nde. Ì'ndeí siikíjna-ná isò'nde, tífikoó ìjngoò k'a-na Na'èn-na.

²⁹ Jñà xìta xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Ì'ndeí, tinokjoà kixi-né, nìmé kjoa mangásòn tìnìkjiín. ³⁰ Ì'ndeí, jyeé 'ya-jen nga jì machiya yijeé-lè nìta mé kjoa-ne. Mìkii mochjeén tsà yá xi skonangui-lè. K'oaá ma-ne nga mokjeiín-najen nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-ne.

³¹ Kìichja Jesús, kitsò-la:

—Ì'ndeí, ¿a mokjeiín-nò? ³² Jyeé kjomeè bijchó hora, tíjè-ne hora jè, jñò, tsjohoba-nò nga jngoò ìjngoò; onguí-nò nì'ya-nò; tajngoò s'ikíjna-ná. Tanga mìtsà tajngoò tìjnaa, jè tìjnako-na Na'èn-na. ³³ K'oaá s'ín tìchjàko-nò mé-ne it'aà ts'an s'e-nò kjoa'nchán. Koa ì isò'nde kjo'íín s'e-nò, tanga 'ñó t'è-là takòn. 'An, jyeé kisikijne-la jñà kjoa xi tjín isò'nde.

17

K'e nga jè Jesús tsibítsi'batjì jñà xìta xi kota'yàt'aà-la

¹ Jesús, k'e nga jye k'oas'ín kìichja, kiskoòtsejèn ngajmì, kitsò:

—Na'èn, jyeé ijchò hora-la, jeya tìkíjni Kì'ndí-lè, mé-ne jè Kì'ndí-lè tìkoa ngaji, jeya siikíjna-lè, ² koni s'ín kits'ii-la kjotíxoma Kì'ndí-lè it'aà ts'e ngats'ii xìta nga tíj'nde-la nga tsjaà-la kjoabinachon nìta kjé-ne ngats'ii xìta xi jì kits'ii-la. ³ Jè kjoabinachon xi tjín nìta kjé-ne, jè-né nga skoexkon-lè, nga ta jì tajngoò-né xi kixi kjoa nga Nainá 'mì-lè, tìkoa skoexkon Jesucristo xi Kì'ndí-lè xi xó jì kinìkasén-ne.

⁴ 'An, jeya kisikíjna-lè ì isò'nde, nga jyeé kisìjngoaà xá xi jì kinìngatsja-ná. ⁵ Na'èn, ì'ndeí, k'oas'ín jeya tìkíjna-ná nga nguixkoiín koni tjín kjoa jeya xi kis'e-na nga tsohótijnat'aà-lè k'e nga tìkj'eè sindaà isò'nde.

⁶ Jñà xìta isò'nde xi xó jì kichjaàjìin-ne nga 'an kinìngatsja-ná, jyeé tsibenojmí-la it'aà tsiji. Xìta tsiji-né, nga jì kits'ii-ná, kò nchisikitasòn-né koni tsò 'én-lè. ⁷ Jñà xìta koi, ì'ndeí, jyeé beè nga ngats'ii kjoa xi 'an kits'ii-ná, it'aà tsiji nchrobà-ne. ⁸ 'An, tsibenojmí-la jñà 'én xi jì kits'ii-ná; jñà xìta koi, jahas'en-jìin-la; jyeé kijtsee nga kixi kjoa nga it'aà tsijií inchrobà-na. Mokjeiín-la nga jì kinìkasén-ná.

⁹ Jñà xìta koi, bìtsi'batjià. Mìtsà jñà xìta isò'nde bìtsi'batjià; tà jñà-né xi jì kits'ii-ná, nga xìta tsiji-né. ¹⁰ Ngats'ii xìta xi ts'an, tìkoa tsiji-né, kò jñà xìta xi tsiji, tìkoaá ts'an-ná. It'aà ts'eé xìta koi, nga jeya ótìjna.

¹¹ 'An, mì tì kii tse kótìjna-na ì isò'nde; tanga jñà xìta koi, íí kítsajna isò'nde. 'An, yaá tífikon-lè nga ya kótìjnako-lè. Na'èn tsjeè, ndaà tìkindii xìta koi nga kò nga'ñó-lè, tíjè-ne nga'ñó xi jì kits'ii-ná mé-ne nga ndaà kítsajnajtín-ne koni jñà ndaà tìtsajnakjoaá ngaji kò 'an. ¹² K'e nga tsohótijnakoaa ì isò'nde, ndaà kisikindaa nga kò nga'ñó-lè, tíjè-ne nga'ñó xi jì kits'ii-ná. Nìjngoò xi kichijà, tà jé kichijà jè xi k'oas'ín tjínè-la nga k'oas'ín komat'in, mé-ne kítasòn-ne koni s'ín tìchja Xojon-lè.

¹³ Tanga ì'ndeí yaá tífikon-lè ñánda tìjni. Jñà 'én xi tìchjà k'e nga tákó ì tìjnaa isò'nde, koi-né nga 'ñó ndaà kátasijìin inìma-la jñà xìta-na, jè kjotsja xi tíjìn ts'an. ¹⁴ 'An, jyeé

tsibenojmí-la 'én-lè jñà x̄ita-na; tanga jñà x̄ita isò'nde síjtikeè-né, koií-né nga mìtsà t̄i x̄ita ts'e isò'nde-ne, t̄ikoáá 'an, mìtsà t̄i i isò'nde chjà-na. ¹⁵ Mìtsà xan-lè nga chjààxìn i isò'nde, tà jè-né xi xan-lè nga t̄ikindii it'aà ts'e x̄ita neií. ¹⁶ Koni 'an mìtsà i isò'nde chjà-na, t̄ikoáá jñà x̄ita-na mìtsà t̄i i-ne isò'nde chjà-ne. ¹⁷ It'aà ts'e kjoa kixi-lè, tsjeè t̄ikítsajni nga nguì x̄ita tsiji kàtama; nga jñà 'én-lè, nguì kjoa kixi-né. ¹⁸ Ji, koni s'ín kinikasén-ná i isò'nde, 'an, k'oaá t̄is'ín síkasén jñà x̄ita-na it'aà ts'e x̄ita isò'nde. ¹⁹ Xi kjondaà ts'e x̄ita-na, 'an, jyeé tsjeè t̄isingatsja-lè yijo-na mé-ne jñà x̄ita-na t̄ikoá tsjeè s̄isingatsja-lè yijo-la xi it'aà ts'e kjoa kixi-lè.

²⁰ Mìtsà tà jñà bitsi'batjià jñà x̄ita ts'an; t̄ikoáá bitsi'batji-ná jñà x̄ita xi iskan kòkjeiín-la it'aà ts'an k'e nga kji'nchré 'én-na xi keènojmi-la jñà x̄ita-na, ²¹ mé-ne ngats'iì jñà x̄ita koi, tà jngòò koma-ne, koni jñà nga jngòò ma-ná koni s'ín tijnako-ná ngaji Na'èn, t̄ikoá 'an tijnako-lè. Jñà x̄ita koi, t̄ikoá kàtítsajnakò-ná mé-ne jñà x̄ita isò'nde kòkjeiín-la nga ji kinikasén-ná. ²² Jè kjoajeya xi ji kits'iì-ná, 'an, k'oaá t̄is'ín kitsjaà-la jñà x̄ita-na mé-ne nga tà jngòò koma-ne koni jñà nga tà jngòò ma-ná. ²³ An tijnakoaa jñà x̄ita-na kò ji tijnako-ná, mé-ne nga nguì jngòò koma-ne. K'oaá s'ín skoe-ne jñà x̄ita isò'nde nga ji kinikasén-ná kò t̄ikoá skoe nga matsjachi jñà x̄ita-na koni s'ín matsjacha-ná 'an.

²⁴ Na'èn, koií xi mejèn-na nga jñà x̄ita xi ji kits'iì-ná ya kítsajnakò-na ñánda kótijna, mé-ne nga skoe-ne kjoa jeya-na xi ji kits'iì-ná nga t̄ikoá matsjacha-ná skanda k'e nga t̄ikj'eè sindaà isò'nde. ²⁵ Na'èn xi x̄ita kixi 'mì-lè, jñà x̄ita xi t̄jín isò'nde, mìkiì beèxkon-lè, tanga 'an, beèxkon-lè. T̄ikoá jñà x̄ita xi ji kits'iì-ná jye kisijiin-la nga ji kinikasén-ná. ²⁶ Jñà x̄ita-na jyeé tsibenojmí yije-la it'aà tsiji; tákò saá kènojmi isa-la mé-ne jè kjoatjòcha xi t̄jín-lè it'aà ts'an, t̄ikoá s'e-la jñà x̄ita koi, kò 'an sobà kótijnajñà inima-la.

18

*Kós'ín komà k'e nga kitsobà'ño Jesús x̄ita kondra-la
(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53)*

¹ Jesús k'e nga jye okitsò, ikjoàn itjo, kiìkò x̄ita xi kota'yàt'aà-la ján xijngoaà xajngá nandá xi 'mì Cedrón. Ya kijna jngòò i'nde ñánda kjìn skaya tsojmì t̄itje; yaá jahas'en-jiin Jesús kò x̄ita-la. ² Judas, x̄ita xi s̄isingatsja Jesús it'aà ts'e x̄ita kondra-la, jyeé beèxkon i'nde jè, nga Jesús, kjìn k'a ya chixoñako x̄ita xi kota'yàt'aà-la ya i'nde jè. ³ Judas, kjìn soldado ijchòkò, t̄jiko x̄ita xi síkinda ingò xi jñà k̄isikasén x̄ita skò-la no'miì kò x̄ita fariseo; 'ya ni'ín linterna, 'ya k̄ichà ndojò, 'ya ni'ín nicha. ⁴ Jesús, nga jyeé t̄jiin yije-la kjoa xi komat'in, n̄itòón itjo, kitsò-la:

—¿Yá xi binchaàtsjioò?

⁵ X̄ita koi, kitsò:

—Jè Jesús xi Nazaret i'nde-la.

Jesús kitsò-la:

—An-ná.

Judas, x̄ita xi t̄isingatsja Jesús, t̄ikoáá ya tsóbajiin-la. ⁶ K'e nga kitsò Jesús: “An-ná”, x̄ita koi, kiì-ne its'in, chixòt'aà nangui. ⁷ Jesús, ijngòò k'a kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Yá xi binchaàtsjioò?

X̄ita koi kitsò:

—Jè Jesús xi Nazaret i'nde-la.

⁸ Kiìchja Jesús, kitsò-la:

—Jyeé, k'oa t̄ixan-nò, 'an-ná. Tsà 'an binchaàtsji-ná, t̄jiin-nde-là jñà x̄ita-na xi i'nga nga kàtji-ne.

⁹ K'e nga okitsò Jesús, koií tsitasòn 'én xi jè kiìchja k'e nga kitsò: “Na'èn, x̄ita xi ji kits'iì-ná, nijngòò kichijà.” ¹⁰ Jè Simón Pedro, 'ya jngòò k̄ichà ndojò; tsachrje; tsajà-la x̄ita xi 'mì Malco, x̄ita ch̄inda-la no'miì ítjòn; tsatet'aà líká kixi-la. ¹¹ Jesús kitsò-la jè Simón Pedro:

—Tikájnátjò-ne kicha ndojò-lè. Tjaya-ne chrjoa-la. Jè kjoa ts'e kjo'in xi tsjá-na Na'èn-na koni s'in mejèn-la, ¿a mìtsà tjínè-la nga siikitasoàn?

K'e nga jè Jesús tsibìjna nguixkon Anás

(Mateo 26:57-58; Marcos 14:53-54; Lucas 22:54)

¹² Jñà xita soldado kò soldado ítjòn kò xita judío xi síkinda ingo ítjòn, kitsobà'ño Jesús, ikjoàn chinchá na'ño. ¹³ Ítjòn kiiko ján ñánda tíjna ni'ya-la Anás, nga níxáya-la ma jè Caifás xi no'miù ítjòn tíjna nó jè. ¹⁴ Jè Caifás xi okitsò-la jñà xita judío nga kitsò-la: Mochjeén-né nga tà jngoò xita kàtiyaàtji-la naxandá.

K'e nga jè Simón Pedro k'oaá kitsò nga mìkiì beèxkon Jesús

(Mateo 26:69-70; Marcos 14:66-68; Lucas 22:55-57)

¹⁵ Simón Pedro tjingui-la Jesús kò ijngoò sa xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, jè xi beèxkon jè no'miù ítjòn, jahas'en-kò Jesús ya nditsin ni'ya-la no'miù ítjòn. ¹⁶ Tanga jè Pedro, ján kiskoòña nditsiaán; yaá tsibìjna xotjoa-la ni'ya. Jè xita-la Jesús xi ijngoò, k'eé itjo ijngoò k'a, kiichja-la jè chjoón xi síkinda xotjoa-la ni'ya, ikjoàn kisikas'en Pedro. ¹⁷ Jè chjoón xi síkinda xotjoa-la ni'ya, kitsò-la Pedro:

—Ngaji, ¿a mìtsà tikoá ya chita'yàt'aà-la xita jè?

Jè Pedro, kitsò:

—Majìn.

¹⁸ Jñà xita chì'nda kò xita xi síkinda ingo nchat'aà-la ni'ín xi jñà tsibítse nga nchisíhiso-la yijo-la nga 'ño 'nchán tíma. Jè Pedro tikoá ya síjna nga tísihiso-la yijo-la.

Mé 'én xi kiichja Jesús ya nguixkon no'miù ítjòn

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Lucas 22:66-71)

¹⁹ Jè no'miù ítjòn tsibíts'ia nga kiskònangui-la Jesús it'aà ts'e xita xi kota'yàt'aà-la kò it'aà ts'e 'én xi okóya. ²⁰ Kiichja Jesús kitsò-la:

—An, kichjàjìn osen-la xita nga títsa isò'nde. Kjit'aà nàchrjein tsakoòya ya ni'ya ingo sinagoga kò ya nditsin ingo ítjòn ñánda bixoña yije xita judío. Nímé 'én xi tìchjà 'ma. ²¹ ¿Mé-ne 'an chjinangui-ná? Jñà chjinangui-la xita xi kiì'nchré-na, mé 'én xi tsakoòya-la. Jñà xita koi, ndaà tíjìn-la kó kixan-la.

²² K'e nga jye okitsò Jesús, jngoò xita xi síkinda ingo ítjòn síjnat'aà chraña-la, kisijts'iin-t'aà kjin Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne kòtsò-ne 'én xi nokjoàkoi no'miù ítjòn?

²³ Jesús kiichja kitsò-la:

—Tsà ch'o tsò 'én xi tìchjà, koatìn-ná, kó xán. Tanga tsà ndaà tsò 'én xi tìchjà, ¿mé-ne ti'bé-ná?

²⁴ Nga k'oa'sín jtít'aà'ño Jesús, jè Anás kisikasén ñánda tíjna jè Caifás jè xi no'miù ítjòn tíjna koi nàchrjein.

K'e nga jè Pedro ijngoò k'a kitsò nga mìkiì beèxkon jè Jesús

(Mateo 26:71-75; Marcos 14:69-72; Lucas 22:58-62)

²⁵ Jè Pedro ya síjnat'aà-la ni'ín nga tísihiso-la yijo-la; jñà xita koi kiskònangui-la, kitsò-la:

—Ngaji, ¿a mìtsà tikoá ya chita'yàt'aà-la xita jè?

Jè Simón Pedro tsibìjna'ma, kitsò:

—Majìn, mì yaá kota'yàt'aà-la.

²⁶ Ikjoàn kiskònangui ijngoò-la xita chì'nda-la no'miù ítjòn; xíkjin ma xita xi jè Pedro tsatet'aà líká-la, kitsò-la:

—Ngaji, yaá kijtseèxkon-lè kò Jesús ya i'nde ñánda tíjn tsojmì tjè.

²⁷ Jè Pedro, ijngoò k'a tsibìjna'mat'in Jesús, ikjoàn nitoón kiskindàya kóxtí.

K'e nga tsibìjna Jesús ya nguixkon Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Lucas 23:1-5)

²⁸ Kiiko-ne Jesús ya ni'ya-la Caifás skanda ján ni'ya osen ts'e xitaxá ítjòn ts'e Roma. Nga jye tís'e isén, jñà xita judío mìkiù jahas'en ni'ya osen koni s'ín tjín kjotíxoma-la nga majìn-la nga sjikits'ón yijo-la mé-ne koma kokjen-ne s'eí paxko. ²⁹ K'oaá komà-ne nga itjo ni'ya osen jè Pilato, kiskònangui-la jñà xita koi, kitsò-la:

—¿Mé kjoa xi ongui-nò xita jè?

³⁰ Jñà xita judío kitsò:

—Tsà nímé jé tjín-la, mì-la ji titsanìngatsja-lèjen.

³¹ K'eé kitsò Pilato:

—Tanguíkoo, jñò tindaàjiìn-la koni s'ín tjín kjotíxoma-nò.

Jñà xita judío kitsò:

—Ngajen mìkiù tjí'nde-najen nga taxki sik'en jngoò-jen xita.

³² K'oas'ín komà-ne nga tsitasòn 'én xi kitsò Jesús k'e nga tsibénojmi kós'ín komat'in k'e nga kiyá. ³³ Pilato, ijngoò k'a jahas'en ni'ya osen, kiichja-la Jesús, kitsò-la:

—¿A ji-né xi 'mì-lè xitaxá ítjòn-la xita judío?

³⁴ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—¿A tà kjohítsjeèn tsiji-né nga k'oa tisi, a xi kj'eij xitaá okitsò-lè ít'aà ts'an?

³⁵ Pilato kitsò:

—An, mìtsà xita judío-ná. Jñà xita naxandá-lè ko xita sko-la no'miù, jñà xi kòfi síngatsja-na ít'aà tsiji. ¿Mé kjoa xi chinhaàtsji?

³⁶ Kiichja Jesús kitsò:

—Mìtsà i isò'nde tjínè-na nga kotìxoma. Tsà k'oaá-la s'ín tjín jñà xita-na kosìko-na nga mì ya kongatsja ts'e xita judío. Tanga mìtsà i kotìxoma.

³⁷ Pilato, ijngoò k'a kiskònangui-la kitsò-la:

—Ngaji, ¿a xitaxá ítjòn 'mì-lè?

Kiichja Jesús kitsò:

—Ngají xi osi nga xitaxá ítjòn 'mì-na. Koií xá kits'ìin-na ko koií xá j'i-na i isò'nde, mé-ne nga kènojmiá ít'aà ts'e kjoa kixi. Ngats'ìi xi fit'aà-la kjoa kixi, 'nchré 'én-na.

³⁸ Pilato kiskònangui, kitsò-la:

—¿Mé-né xi 'mì-la kjoakixi?

K'e nga kitjoònè kjoa Jesús nga kiyá

(Mateo 27:15-31; Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25)

K'e nga jye kiskònangui Pilato, ijngoò k'a itjo ni'ya osen. Kiikon xita judío, kitsò-la:

—Xita jè, nímé jé xi sakót'aà-na ít'aà ts'e. ³⁹ Jñò, k'oaá s'ín tjín kjotíxoma-nò k'e nga bitjo s'eí Paxko: bijnandeí jngoò xita xi ndayá títsajna. ¿A mejèn-nò nga kàtijnandeí jè Xitaxá ítjòn-la xita judío?

⁴⁰ Ijngoò k'a 'ñó jchán kiichja kóhotjín xita judío, kitsò:

—Majìn, jè Jesús, mìkiù kijnandeí, jè Barrabás kijnandeí.

Tanga jè Barrabás xita chijé-né.

19

K'e nga jñà xita kisijé nga krò kàtasit'aà jè Jesús

¹ Pilato kitsjaà-la okixi jñà xita soldado nga tsajá-la Jesús. ² Jñà soldado tsibíndaà jngoò corona na'yá, tsibí'a sko Jesús, ikjoàn kisikákjá jngoò nikje sko. ³ Kitsò-la:

—A ta k'oaá ndaà-ne ji xi xitaxá ítjòn-la xita judío 'mì-lè.

Ikjoàn kisijts'ìin-t'aà kjín.

⁴ Pilato itjoko ijngoò k'a ya nditsin, kitsò-la jñà xita naxandá:

—Chítsejèn-là, i j'ìiko ijngoò k'a-nò mé-ne nga jchà-nò nga nímé jé sakót'aà-na ít'aà ts'e xita jè.

⁵ Itjo Jesús, tjí'a corona na'yá sko; íkjá nikje xi sko kjoàn; Pilato kitsò-la jñà xita naxandá:

—I síjna x̄ita jè.

⁶ K'e nga kijtseèxkon j̄nà x̄ita sko-la nò'miì kò j̄nà x̄ita xi síkinda ingo, tsibíts'ia nga 'ñó jchán kiichja, kitsò:

—¡Tjat'aà krò! ¡Tjat'aà krò!

K'eé kitsò jè Pilato:

—J̄nò, sobà tanguíkoo nga tjat'aà krò. 'An, nìmé jé xi sakót'aà-na it'aà ts'e x̄ita jè.

⁷ Kiichja j̄nà x̄itaxá-la x̄ita judío, kitsò-la Pilato:

—Ngajen, tjín jngoò-najen kjotíxoma; k'oaá s'ín tíchja kjotíxoma tsajen: X̄ita jè, mochjeén-né nga kiyá, koií kjoa-la nga Ki'ndí-la Nainá tsò-la yijo-la.

⁸ Pilato, k'e nga kiì'nchré 'én koi, isaá 'ñó ndaà kitsakjòn. ⁹ Pilato, jahas'en ìjngoò k'a ni'ya osen, kitsò-la Jesús:

—¿Ñánda-ne i'nde-lè?

Tanga Jesús, miiki kiichja-la.

¹⁰ Pilato kitsò-la:

—¿Mé-ne mi nokjoà-ná? ¿A mi 'ya-jèn? 'An, tjí'ndeé-na nga kot'aà-lè krò, tikoá tjí'ndeé-na nga siikíjnandeií-lè.

¹¹ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Nimé-la xi tjí'nde-lè it'aà ts'an tsà mìtsà Nainá kitsjaà-lè. Jè x̄ita xi síngatsja-na it'aà tsiji, isaá tse jé tjín-la mi k'oa-ne koni ji.

¹² Tjje-ne hora, jè Pilato mejèn-la siikíjnandeií Jesús tanga j̄nà x̄ita judío isaá 'ñó kiichja kitsò:

—X̄ita jè, tsà sikíjnandeií-ne, mìtsà amigo tsiji ma César xi x̄itaxá ítjòn tjina ts'e Roma. Nita yá-ne xi x̄itaxá ítjòn tsò-la yijo-la, kondra ts'eé César.

¹³ Pilato, k'e nga kiì'nchré 'én koi, kiikò Jesús ján nditsiaán; tsibìjnasòn íxile-la ya i'nde ñánda 'mì Isòn Chrjò Ndajo; Gabatá 'mì nga 'én hebreo. ¹⁴ Ta jngoò nachrjein chija-la ts'e s'eí Paxkò; jyeé kjomeè bijchó nchisen. Pilato, kitsò-la j̄nà x̄ita judío:

—¡I síjna x̄itaxá ítjòn-nò!

¹⁵ J̄nà x̄ita judío 'ñó jchán kiichja kitsò:

—¡Kàtabiyaà! ¡Kàtabiyaà! ¡Tjat'aà krò!

Pilato kitsò-la:

—X̄itaxá ítjòn-nò, ¿a krò kót'aà?

J̄nà x̄ita sko-la nò'miì, kiichja kitsò:

—Ngajen, tsjìn-najen x̄itaxá ítjòn xi kj'eíí, tà jè ta jngoò César.

¹⁶ Pilato kisíngatsja nga kátát'aà krò. J̄nà x̄ita koi kiikò Jesús.

K'e nga kisit'aà krò Jesús

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43)

¹⁷ Jesús itjo, 'yajen krò-la; yaá kiikò ya i'nde ñánda 'mì I'nde Skò Mik'en, xi 'én hebreo Gólgota 'mì. ¹⁸ K'e nga ijchòkò i'nde jè, tsohót'aà krò, kò nguì jò x̄ita xi kj'eíí, íjngó íjngó kisinchaàt'aà-la nga ngobà ngobà. Jè Jesús kisasíjna jngoò osen-la. ¹⁹ Pilato kiskì 'én xi tsohót'aà skò krò xi tsò: “Jesús xi Nazaret i'nde-la, X̄itaxá ítjòn-la x̄ita judío.” ²⁰ J̄nà 'én koi, kjìn x̄ita judío tsibíxkejiìn; nga ya i'nde ñánda kisit'aà krò Jesús, yaá chrañàt'aà-la naxandá. 'Én hebreo tjít'aà kò 'én griego, kò 'én latín. ²¹ J̄nà x̄ita sko-la nò'miì ts'e x̄ita judío, kitsò-la jè Pilato:

—Kì k'oaá s'ín chjiì xi tsò: “X̄itaxá ítjòn-la x̄ita judío.” K'oaá s'ín chjí xi tsò: “X̄ita jè, k'oaá tsò nga jè-né xi x̄itaxá ítjòn-la x̄ita judío.”

²² Kiichja Pilato kitsò:

—Koni s'ín jye kàkjiaà, k'oaá s'ín kàtìjna.

K'e nga j̄nà soldado, kisijòya nikje-la Jesús

²³ Jñà soldado k'e nga jye tsohót'aà krò Jesús, tsibíxkó nikje-la; ñijòn ya kis'iìn. Íjngó íjngó ya kitsjaà-la xíkjin. Tíkòá kiskoé jè nikje ndojò-la xi x'ió kji, mìkiì kitjahaña, tà kijna ndojò-né. ²⁴ Kitsò-la xíkjin:

—Mìkiì s̄ixajndá; tà s̄iskáko-ná yá ts'e koma.

Jè kjoa koi k'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Nikje-na kisika'bí-la xíkjin;

jè nikje ndojò-na tà kisiskáko-né.

Jñà soldado, k'oaá kis'iìn. ²⁵ Yaá nchat'aà chraña-la krò nea-la Jesús ko ndichja ko María chjoón-la Cleofas ko María Magdalena. ²⁶ Jesús, k'e nga kijtseèxkon nea-la ko jè x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la xi 'ñó matsjakeè, kitsò-la nea-la:

—Chjoón, ya s̄ijna ki'ndí-lè.

²⁷ Ikjoàn kitsò-la jè x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la xi 'ñó matsjakeè:

—Ya s̄ijna nea-lè.

Skanda t̄ik'e-ne jè x̄it̄a jè kiskoétjò jè nea-la ya ni'ya-la.

K'e nga k'en Jesús

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49)

²⁸ Xi jye komà, Jesús kijtseè nga jye tsitasòn yije, kitsò:

—Xínda-na.

K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín tjít'aà Xojon-la Nainá. ²⁹ Yaá t̄ijna jngoò t̄ijí xi t̄ijya nandá vinagre. Kiskoé tsanga, kisika'nchi-ne vinagre, ikjoàn tsibí'a jngoò yá, tsijmeé'a chraña-la tso'ba Jesús. ³⁰ Jesús, k'e nga jye kits'ìi nandá vinagre, ikjoàn kitsò:

—Jyeé tsitasòn yije.

Tsibíjnajteén sko, k'en.

Mé-ne kiskíx'akjá-ne nis̄in-la Jesús

³¹ Tà jngoò n̄achrjein chija-la ts'e s'eí Paxko; jñà x̄it̄a judío majìn-la nga ya s̄itjobát'aà krò yijo-la x̄it̄a xi jye k'en jè n̄achrjein n̄ikjáya (koií kjoa-la nga 'ñó xkón jè s'eí Paxko). Tsibítsi'ba-la Pilato nga k̄atatsjá okixi mé-ne nga k̄atakjàn-ne nindaà chrjomí-la jñà x̄it̄a xi t̄jot'aà krò, ikjoàn k̄atakjínájen-t'aà krò. ³² Kii jñà soldado nga tsakján nindaà chrjomí-la jè xi s̄ijna ítjòn; k'oaá t̄i kisikó jè xi íjngoò xi ngásòn taña kisit'aà krò. ³³ Tanga k'e nga ijchò kinchat'aà-la Jesús, kijtseè nga jye k'en. Mìkiì tsakján nindaà chrjomí-la.

³⁴ Tanga jngoò soldado tsibísekjá nis̄in-la jngoò k̄icha xi 'mì lanza. Ikjoàn itjo jní ko nandá. ³⁵ Jè xi kijtseè kjoa koi, jè-né xi tsjá 'én nga kixi kjoa, ko jè 'én xi tsjá, ngui 'én kixi-né, ndaà t̄ijin-la nga 'én kixií xi bénojmi, mé-ne jñò t̄ikoá k̄okjeiín-nò. ³⁶ Kjoa koi, k'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne koni s'ín tjít'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Nijngoò nindaà-la k̄okjàn.” ³⁷ T̄ikoáá tjít'aà-né ñánda tsò: “Jè skótsejèn-la jè xi kiskíx'akjá nis̄in-la.”

K'e nga kisihjiìn Jesús

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56)

³⁸ K'e nga jye komà kjoa koi, José xi ya naxandá Arimatea i'nde-la, t̄ikoáá jè x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la Jesús tanga tà tsajmeè'ma-né nga jñà tsakjón-la x̄it̄a judío. Tsibítsi'ba-la Pilato nga k̄atatsjá'nde-la nga k̄jiko yijo-la Jesús. Pilato kitsjaà'nde-né. José kiskónájen-t'aà krò yijo-la Jesús, ikjoàn kiiko. ³⁹ T̄ikoá ijchò Nicodemo, jè x̄it̄a xi ijchòkon jngoò k'a Jesús k'e nga jñò. 'Ya chijo jne xi tsjáiìn-la chijo xi 'mì mirra ko áloe. Ma-la tsà katé kilo chijo xi 'ya. ⁴⁰ José ko Nicodemo, kiiko yijo-la Jesús. Kisikájtéjno nikje xi t̄jín-la chijo xi ndaà jne koni s'ín t̄jín k̄jotixoma-la jñà x̄it̄a judío k'e nga sihiijn mik'en. ⁴¹ Ya i'nde ñánda kisit'aà krò Jesús, t̄jín jngoò i'nde ñánda t̄it̄je tsojmì t̄je; yaá t̄ix'á jngoò ngajo itsjó-la mik'en xi ngui x̄it̄se, ñánda n̄i saà jngoò mik'en sijnaya. ⁴² Yaá kisikájna yijo-la Jesús nga isa chrañat'aà nga jyeé tímats'ia n̄achrjein n̄ikjáya ts'e x̄it̄a judío, jè víspera-la s'eí Paxko.

20

K'e nga jaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoa biyaà
(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12)

¹ Jè nàchrjein nga tàts'en xomàna, jè María Magdalena 'ñó tajñòya kiì, nga kiì katsejèn-la ìtsjó ñánda kisìhijiìn Jesús; tákó jñò choòn k'e nga kiì. K'e nga ijchò, kijtseè nga jye kitjaàxìn ndajò xi tíchjoàjto-ne jè ngajò ìtsjó. ² K'eé tsangachikon, kiìkon ñánda tíjna Simón Pedro kò xità xi ìjngoò xi tìkoà ya kota'yàt'aà-la Jesús, jè xi 'ñó matsjakeè, kitsò-la: —Jña xità, jyeé kiìkò jè Na'èn-ná. Mikì 'yaá ñánda kisikájna.

³ Pedro kò xità xi ìjngoò xi ngàsòn ya kiskoòta'yàt'aà-la Jesús, kiì katsejèn-la jè ngajò ìtsjó. ⁴ Ingajò xità koi, 'ñó jchán tsangachikon, tanga jè xi ìjngoò, ìsaá 'ñó tsangachikon mì k'oaá-ne koni jè Pedro. Ìsaá ítjòn ijchò ya ngajò ìtsjó-la Jesús. ⁵ K'e nga tsasiñia kiskoòtsejèn-s'en ngajò, kijtseè nga tà jña nikje-la kjioò, tanga mikì jahas'en-ngui ya ngajò. ⁶ Ìkjoàn ijchò tjingui Simón Pedro, jè-né xi jahas'en-ngui ngajò ìtsjó, tìkoà kijtseè nga tà jña nikje-la kjioò. ⁷ Tìkoà kijtseè jè nikje xi kisìjtéjiìn skò Jesús. Mìtsà ya tsátjiìn-la nikje xi i'nga. Xin kijna nga tíxkóya-la. ⁸ K'eé jahas'en-ngui xità xi ìjngoò, jè xi ijchò ítjòn; kijtseè kjoa xi komà, kòkjeiìn-la. ⁹ Kj'eé kiì ndaà machiya-la nga k'oas'ín tíchja Xojon-la Nainá nga jè Jesús, k'oaá s'ín tíjè-la nga kjoaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà. ¹⁰ Jña xità xi kota'yàt'aà-la Jesús, kiì-ne ni'ya-la.

K'e nga jè Jesús tsakó-la yijo-la jè María Magdalena
(Marcos 16:9-11)

¹¹ Tanga jè María Magdalena, yaá tsibijna nditsiaán nga tíkjindáyat'aà-la ngajò ìtsjó; k'e nga tíkjindáya tsasiñia nga kiskoòtsejèn-s'en jè ngajò ìtsjó-la Jesús. ¹² Kijtseè jò àkjale xi nikje chroba íkjá. Jngoò tíjna ya skò ñánda kisijna yijo-la Jesús; jè xi ìjngoò ya tíjngui ndsokò. ¹³ Jña àkjale, kitsò-la María:

—Ji ndí chjoón, ¿mé-ne tìchhindáya-ne?

Jè María kitsò:

—Koií tíkjindáya-na, jyeé kiìkò xità yijo-la Na'èn-na; mikì be ñánda kisikájna.

¹⁴ María k'e nga okitsò, kisikátji skò, kijtseè Jesús nga ya síjna, tanga mikì beè tsà jè-né. ¹⁵ Jesús kitsò-la:

—Ji ndí chjoón, ¿mé-ne chìhindáya-ne? ¿Yá xi binchaàtsji?

Jè María, k'oaá s'ín kisikítsjeèn, maá-la tsà jè xità xi síkinda i'nde jè, kitsò-la:

—Ji na'èn, tsà ji kiìkoi, kot'in-ná ñánda kinikájnei mé-ne nga kíkjaá-na.

¹⁶ Jesús kiìchja-la kitsò-la:

—¡María!

Kò jè María, kisikátji, kitsò-la:

—¡Raboni! —'én hebreo xi tsóya-ne: Maestro.

¹⁷ Jesús, kitsò-la:

—Kì 'an nìkò-ná nga kj'eé kiì fì mijìn-koaa jè Na'èn-na. Tanga t'in tìkí'nchré jña 'ndsè, kot'in-la nga jye tìfikoaa jè Na'èn-na jè xi tìkoà Na'èn-nò ma, jè xi Nainá xan-la, xi tìkoà Nainá 'mì-là.

¹⁸ María Magdalena kiì kisikí'nchré jña xità xi kota'yàt'aà-la Jesús nga jye kijtseèxkon Jesús, tìkoà tsibénojmí-la 'én xi kiìchja Jesús.

K'e nga jè Jesús tsakó-la yijo-la jña xità-la
(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49)

¹⁹ K'e nga jye kòjñò, tíjè-ne nàchrjein nga tàts'en xomàna, jña xità xi kota'yàt'aà-la Jesús tíchjoàjto-la xotjoa-la ni'ya ñánda chixoña nga jña tsakjón-la xità judío. Jesús jahas'en ni'ya, tsasiñjajiìn osen-la xità-la, kisìhixat'aà, kitsò-la:

—¿A ta k'oaá ndaà-ne? Kàtas'e-nó kjoa'nchán.

²⁰ K'e nga jye okitsò-la, tsakó-la tsja kò nindaà nìsin-la. Jñà xità xi kota'yàt'aà-la 'ñó tsja kis'e-la k'e nga kijtsee Jesús. ²¹ Jesús, ìjngoò k'a kitsò-la:

—Jñò, kàtas'e-nò kjoa'nchán. Koni s'ín kisikasén-na Na'èn-na, jñò, k'oaá tìs'ín siikasén-nò.

²² K'e nga jye okitsò, ìkjoàn kiskìnomájno, kitsò-la:

—Chjoé jè Inima Tsjeè-la Nainá. ²³ Jñà xità xi jñò sijchàat'aà-la jé-la, jchat'aà-la, jñá xi jñò mìkiì sijchàat'aà-la jé-la, k'oaá s'ín kítsajna nga mìkiì jchat'aà-la.

K'e nga kijtsee Tomás nga jye jaáya-la Jesús

²⁴ Xità xi kota'yàt'aà-la Jesús xi tejò ma-ne, jngoò xi 'mì Tomás, xi tìkoà Dídimò tsò-la ['én xi tsòya-ne: Ti'ño], mìkiì yà tìjna k'e nga ijchò Jesús. ²⁵ Jñà xità xi i'nga xi tìkoà ya kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò-la Tomás:

—Kà'ya-nájen Na'èn-ná Jesús.

Tomás kitsò:

—Tsà mìkiì skoeè tsja ñánda kisinchaàs'en xó, kò tsà mìkiì skinìs'en najmá ndsaa ñánda kitáx'a, kò tsà mìkiì skinìs'en ndsaa ya nìsin-la, mìkiì kòkjeiín-na.

²⁶ Xi jye komà jìin nàchrjein, jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús ìjngoò k'a ya tìtsajna; jyeé ya tìjna-ne Tomás; tanga jè xotjoà ni'ya tìchjoàjto-né. Ijchò Jesús, tsasìjnajìin osen-la, kitsò-la:

—Jñò, kàtas'e-nò kjoa'nchán.

²⁷ Jesús, ìkjoàn kitsò-la Tomás:

—Chìnis'in najnóndsejì ijndé, chítsejèn-la ndsaa. Nchrobákojì ndsejì, chìnìs'in nìsin-na. Kì k'oaá s'ín mìkiì mokjeiín-lè. Kàtakjeiín-lè.

²⁸ K'ée kùichja Tomás, kitsò:

—jì xi Na'èn xan-lè kò xi Nainá xan-lè!

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Ngajì Tomás, koiì kjoa-la mokjeiín-lè nga kà'ya-ná. ¡Mé tà ndaà-la jñà xità xi mokjeiín-la nàs'ín mìkiì beèxkon-na!

Mé-ne k'oas'ín kitjei-ne xojon jè

³⁰ Taxkì kìn jchán kjoàkón kis'ìin ìsa Jesús nga nguixkon xità xi kota'yàt'aà-la xi mìkiì tìjít'aà xojon jè. ³¹ Tà jñà 'én koi k'oas'ín kitjei mé-ne nga kòkjeiín-nò nga Jesús, jè xi Cristo, [jè xi xó kinikasén-ne] xi Kì'ndí-la Nainá. Kò mé-ne k'e nga kòkjeiín-nò s'ée-nò kjoabinachon xi it'aà ts'e.

21

K'e nga jè Jesús itoò xità-la tsakó-la yijo-la

¹ Jesús, ìjngoò k'a tsakó-la yijo-la jñà xità xi kota'yàt'aà-la ya ìndiì ndáchikon xi 'mì Tiberias. Jñà kjoà koi, kiís'ín komà. ² Tìtsajna kjoò Simón Pedro kò Tomás, xi tìkoà Dídimò tsò-la ['én xi tsòya-ne: Ti'ño], kò Natanael xi Caná ì'nde-la, nangui xi chja-ne Galilea. Tìkoà tìtsajna jñà ìxti-la Zebedeo kò nguì jò ìsa xità xi tìkoà ya kota'yàt'aà-la Jesús. ³ Simón Pedro kitsò-la xità xíkjín:

—Tìn kó-lá tífi tsobà'ñoá nga sik'èn.

Jñà xità xi i'nga, kitsò-la:

—Tìkoà onguíko-lèjen.

Ìkjoàn kii, jahas'en jngoò chitso. Tanga nìtjen jè, nìmé tìn kisakò-la. ⁴ K'e nga jye kis'e isén, Jesús tsatsejèn, tsasìjna ya ìndiì nandá, tanga jñà xità xi kota'yàt'aà-la mìkiì kijtseèxkon tsà jè Jesús. ⁵ Jesús kitsò-la:

—Ìxti, ¿a k'j'èè sakó chiba-nò tìn?

Jñà xità-la kitsò:

—Majìn, nìmé tjín.

⁶ Jè Jesús, k'ée kitsò-la:

—Tikatjen-ngui-ndá na'ya-nò ya kixi xijngoà chitso. Sakò-nò tìn.

Jñà xità koi, k'oaá s'ín kisikatjen-ngui-ndá na'ya-la. K'e nga tsachrjekàjìn-ne, jye mì tì kii ma bitjokàjìn-ne na'ya-la nga 'ñó jchán kjin tìn 'ncha. ⁷ Jè xità-la Jesús xi 'ñó matsjakeè xi ngàsòn ya kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò-la jè Simón Pedro:

—Jè Na'èn-ná Jesús xi okji.

Simón Pedro, k'e nga kii'nchré nga jè Na'èn-ná Jesús, nitoón tsohòkjá nachro-la (nga sa ítjòn tà nikje kjingui íkjá), ikjoàn kiskingui nandá nga kiitjingui-la Jesús. ⁸ Jñà xità xi i'nga xi ngàsòn ya kota'yàt'aà-la, kiiko jè chitso; tifejìn nandá jè na'ya tìn nga kjin jchán tìn 'ncha; nga mìtsà kjiin kijna jè chitso; tjin-la tsà jngoò sìndò metro ñánda kijnajìn nandá. ⁹ Xità koi, k'e nga tsitajen chitso, kijtsee ít'aà nangui tjítse jngoò ni'ín. Jngoò tìn tímatsjò, tikoà kijtsee inchrajín. ¹⁰ Jesús kitsò-la:

—Nchrohókoo i'nga tìn xi sa jye kitjoé-nò.

¹¹ Simón Pedro, jahas'en chitso. Kiskoé na'ya tìn, tsibífet'aà nangui. Jngoò sìndò ko icháte jàn ma-ne jñà tìn ì xi 'ncha na'ya. Nas'ín 'ñó kjin ma-ne tìn, jè na'ya mìkii kixajndà.

¹² Jesús kitsò-la:

—Nchrobá, tichioò.

Tanga nijngoò xità xi kota'yàt'aà-la kitsò ikon nga kiskònangui-la yá-né jè. Nga jyeé tíjìn-la nga jè Na'èn-ná Jesús. ¹³ Jesús, kii kasít'aà chraña-la, kiskoé inchrajín, kitsjaà-la jñà xità koi, k'oaá ti kisikò jñà tìn.

¹⁴ Ya ma-ne jàn k'a nga tsakó-la yijo-la Jesús jñà xità xi kota'yàt'aà-la, k'e nga jye jaáya-la ít'aà ts'e kjoabiyaà.

Jesús, mé-ne jàn k'a kiichja-la Simón Pedro

¹⁵ K'e nga jye tsakjèn, Jesús kiskònangui-la Simón Pedro, kitsò-la:

—Ji, Simón, ti-la Jonás, ¿a isaá ndaà matsjacha-ná mì k'oa-ne koni jñà koi?

Pedro kitsò:

—Jon Na'èn, jyeé 'yi nga matsjake-lè.

Jesús kitsò-la:

—Tikindii jñà ndí ixti orrè-na.

¹⁶ Xi ma-ne jò k'a, Jesús ijngoò k'a kiskònangui-la, kitsò-la:

—Simón, ti-la Jonás, ¿a matsjacha-ná?

Kiichja Pedro, kitsò:

—Jon Na'èn, jyeé 'yi nga matsjake-lè.

Jesús kitsò-la:

—Tikindii jñà orrè-na.

¹⁷ Xi ma-ne jàn k'a, ijngoò k'a kiskònangui-la kitsò-la:

—Simón, ti-la Jonás, ¿a matsjacha-ná?

Pedro, ba kis'e-la nga ma-ne jàn k'a nga kjònangui-la tsà nga matsjakeè-né. Kitsò-la:

—Na'èn, 'ya yije-né, jyeé tíjìn-lè nga matsjake-lè.

Jesús kitsò-la:

—Tikindii jñà orrè-na. ¹⁸ Ngui okixí xi xan-lè, k'e nga tisa ti titsjoi, ji tajngoó kichíkejé nikje-lè k'e nga k'ín ñánda mejèn-lè nga k'óin. Tanga k'e nga jye kojchíngui, tà kjoén-né ndseii. K'eií xitàá sikkákjá-lè nikje-lè, kjoiko-lè ñánda nga majìn-lè nga k'óin.

¹⁹ Jesús, koi okitsò-ne, jè kjoa tsibénomíya kós'ín komat'in Pedro k'e nga kiyá mé-ne nga jeya sikkájna-ne Nainá. K'e nga jye okitsò Jesús, ikjoàn kitsò-la Pedro:

—Nchrobátjingui-ná.

Jè xità-la Jesús xi 'ñó tsjakeè

²⁰ Pedro, k'e nga kiskoòtsejèn-ne ít's'ín, kijtsee jè xità-la Jesús xi 'ñó matsjakeè xi ngàsòn ya kota'yàt'aà-la nga tíftjingui-la. Tijjè-ne xità xi taña tsibítsajnakjò Jesús k'e nga tsakjèn.

Jè xi kiskòngui-là nga kitsò-là: “¿Yá-né xi sìngatsja-lè it'aà ts'e xita kondra-lè?” ²¹ Pedro, k'e nga kijtsee, kiskòngui-là Jesús, kitsò-là:

—Na'èn, xita jè, ¿mé xi komat'in?

²² Kiichja Jesús, kitsò-là:

—Tsà 'an xi mejèn-na nga kijnakon skanda k'e nga kjoiaa ijngò k'a, mìtsà ji oko-lè. Ngaji, nchrobátjìngui-ná.

²³ K'oaá s'in komà-ne nga tsabísòn 'én koi. Ngats'ìi xita 'ndse kitsò nga jè xita jè, mìkii kiyá; tanga Jesús mìtsà kitsò nga mìkii kiyá. Kitsò-né: “Tsà 'an xi mejèn-na nga kijnakon skanda k'e nga kjoiaa ijngò k'a, mìtsà ji oko-lè.”

²⁴ Tijè-ne xita xi kota'yàt'aà-là Jesús xi túbénojímí kixi ngats'ìi kjoa koi. Kò tijè-ne xi kiskii yije xojon jè. Kò 'ya-ná nga 'én kixii xi chja.

²⁵ Jesús kjìn jchán kjoa kis'iin-isa xi kj'eii. Tsà tjei yije nga jngò jngò skaya kjoa xi kis'iin, mì-la kii kichiya-là nga tíjtsa isò'nde jñà xojon. K'oa's'in kàtama.

Kó kis'iìn jñà xità xi tsibíxáya-la Jesús

Én xi kitsjaà Jesús nga iskan kjoii Inima Tsjeè-la Nainá

¹ Ngaji Na'èn Teófilo, jè xojon xi 'an kiskii ítjòn-lè, k'oaá kixan-lè ngats'iì kjoa xi kis'iìn kò xi tsakóya Jesús kóni nga tsibíts'ia nga kisixá ² skanda jè nàchrjein k'e nga Nainá kiikò ìjngoò k'a-ne ján ngajmii. K'e nga tikj'eè fi-ne ján ngajmii, jè nga'ño-la Inima Tsjeè-la kisikjeén nga jaàjiìn xità xi tsibíxáya-la nga kitsjaà-la kjotíxoma mé xá xi s'iin. ³ K'e nga k'en kò nga jaáya-la it'aà ts'e kjobiyaà nguì ichán nàchrjein tsibìjna isa; kjìn k'a tsakó-la yijo-la jñà xità-la kò kjìn skoya kjoa kis'iìn nga kixi kjoa nga tíjnakon. Tíkooá tsakóya-la xità-la kós'ín otíxoma Nainá.

⁴ K'e nga tíjnakò xità-la k'oaá s'ín kitsjaà-la okixi, kitsò-la:

—Ki tà chjà bitjojñoò naxandá Jerusalén. Chíña kjoaa skanda k'e nga kitjojen kjondaá xi tsjá Na'èn-na koni s'ín kitsjaà tso'ba. Jyeé k'oaas'ín kixan-nò nga sa ítjòn. ⁵ Kixii kjoa, jè Juan, nandá kis'iìn-ne bautizar xità. Tanga jñò, machraña nàchrjein nga kò Inima Tsjeè-la Nainá koma-nò bautizar.

Kii komà k'e nga kii mijìn ìjngoò k'a-ne Jesús ján ngajmii

⁶ Jñà xità xi títsajnakò Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, xi ji otíxoma-nájen, jñà nàchrjein koi, ¿a sikíjnandeí ìjngoò k'a-ne naxandá Israel nga ta jè tajngoò kotíxoma-la yijo-la?

⁷ Jesús kitsò:

—Mítsà jñò okò-nò nga jchaa nàchrjein; ta jngoò Na'èn-ná beè kó s'ín kosòn-la xi kjotíxoma ts'e. ⁸ Tanga k'e nga kitjojen-nè-nò jè Inima Tsjeè-la Nainá, tjoé-nò nga'ño-la. Jñò kénojmi-là xità xi it'aà ts'an i Jerusalén, kóhokji nga kijndà nangui Judea kò Samaria, skanda ñánda fehet'aà-ne isò'nde.

⁹ K'e nga jye okitsò Jesús, ikjoàn kitjámijìn i'nga nga kiikò ìjngoò k'a Nainá ján ngajmii kò jñà xità-la nchikotsejèn-la. Chaán mì tì kii kijtseè-ne nga jè ifi tsibíjtsa'ma. ¹⁰ Jñà xità-la, k'e nga nchikotsejèn-la nga tífi-mijìn ngajmii Jesús, tà nitoón j'ii kinchat'aà jò-la xità xi íkjá nikje chroba. ¹¹ Kitsò jñà xità koi:

—Jñò xi xità Galilea tsajòn, ¿mé-ne kos'ín chitsejèn-nò ngajmii? Jè Jesús, koni s'ín kà'yaá nga kòfimijìn ìjngoò k'a-ne ngajmii, kijchò nàchrjein nga k'oa tìs'ín kjoii ìjngoò k'a-ne.

Kii komà nga kitjaàjìn Matías

¹² Jñà xità xi tsibíxáya-la Jesús inchrobà-ne nindoò Yá Olivo nga kii ìjngoò k'a-ne Jerusalén. K'oaá kji chrañat'aà fi ndiyá Jerusalén koni kji tsjá'nde kjotíxoma nga ma fi xità k'e nga nàchrjein níkjáya. ¹³ K'e nga ijchò-ne naxandá Jerusalén, kiimijìn isò'nga ni'ya, jahas'en cuarto ñánda síkjáya. Jñà xità xi ijchò, jè Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo ki'ndí-la Alfeo, Simón Celote, Judas, ti-la Jacobo. ¹⁴ Ngats'iì xità koi yaá bixoña nga kjit'aà nàchrjein nga jngoò tjín kjohítsjeèn-la nga chjat'aà-la tíkooá bítsi'ba-la Nainá; tíkooá títsajna i'nga íchjín kò María xi nea-la Jesús kò jñà 'nde Jesús.

¹⁵ Jñà nàchrjein koi, Pedro, kiichjajìn-la xità xíkjín xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Maá-la tsà jngoò sindò kò kaàn jñà xità. Pedro kitsò:

¹⁶ —'Ndsè, tjín-ne nga kitasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá jñà 'én xi kjòtseé kiichja Inima Tsjeè-la Nainá nga jè xitaxá ítjòn David kisikjeén nga kiichja mé xi komat'in Judas, jè xi kiikakó-la xità xi kitsobà'ño Jesús. ¹⁷ Judas, nga xità xingui-nájen. Tíkooá kitjoé-la xá nga ngajen kisixáko-nájen. ¹⁸ Jè tòn xi kisikijne Judas it'aà ts'e jé xi tsohótsji, nanguií tsatse jngoò 'nde-ne; ikjoàn skò kiskaànguit'aà-ne nangui, jngoò k'a kixojndà indso'ba, itjo ndó'ye-la. ¹⁹ K'e nga jye kii'nchré yije xità naxandá Jerusalén nga jye k'en Judas, i'nde

jè, k'oaá s'ín tsibít'aà 'ín nga Acéldama kitsò-la. 'Én ts'e xi chja, tsòyaá-ne: “I'nde ts'e Jní-né.”
²⁰ Jè xojon ts'e Salmo, k'oaá s'ín tíchja nga tsò:

Ni'ya-la kàtasijna tiya-né,
 nijngoò xita kítsajnyaya.

Tíkoáá tíchja Salmo ñánda tsò:

Kj'eíí xita kàt'ì-la xá-la.

²¹ 'Mochjeén-né nga kj'eíí xita sakó ìjngoò-isa xi jè ngajo-la Judas; jña chjaàjìin-jngoáá xita xi kjòtseé tímakò-ná skanda k'e nga tisa tsajmeikò-ná Jesús, ²² mats'iaiko-ne nga kis'ìin bautizar Juan skanda k'e nga tsijin ìjngoò k'a-ne Jesús ján ngajmì, mé-ne nga kíjnakò-ná tíkoá tsjá 'én nga Jesús jyeé jaáya-la.

²³ K'eé tsafaájin jò xita: jngoò xi 'mì José, tíkoá tíj't'aàsòn 'ín-la nga Barsabás 'mì. Barsabás, kò tíjè-ne xi 'mì Justo. Xi ìjngoò, Matías 'mì. ²⁴ Ikjoàn kiichjat'aà-la Nainá kitsò:

—Ngaji Na'èn, xi yaxkoin inima-la ngats'ìi xita, kot'ìn-nájen ñá-laá ingajò xita koi jye kàchjaàjìin, ²⁵ mé-ne nga skoé xá-lè xi jì bíxáya-la, jè xá xi kisikíjna Judas k'e nga tsohótsji jé, nga jye tíjna i'nde ñánda oko-la.

²⁶ Kisiskákjoò suerte-la. Jè Matías kisikijne. Jè komà-ne tejò xita xi tsibíxáya-la Jesús xi tejngoò ma nga sa ítjòn.

2

K'e nga itjojen Inima Tsjeè-la Nainá

¹ K'e nga ijchò nachrjein-la s'eí Pentecostés, ngats'ìi xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo ta jngoò jtín títsajna. ² Tà nitoón kina'ya jngoò-la xi 'ñó one, koni jngoò tjò xi 'ñó tí'ba xi ngajmì inchrobà-ne. Kina'ya-la kóhokji i'nga ni'ya ñánda títsajna jña xita. ³ Tsatsejèn-la nijen xi koni kjoàn ni'ín kjoàn; kjòxkoaya ìjngó ìjngó kisijnasòn-la jña xita. ⁴ Ngats'ìi xita, jngoò k'a ndaà kis'ejiin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá; ikjoàn tsibíts'ia nga kiichja 'én-la xita xi kj'eíí naxandá koni s'ín kitsjaà-la Inima Tsjeè-la Nainá nga kichja.

⁵ Nachrjein koi, kjin xita judío títsajna [xi ijchò s'eí] ya naxandá Jerusalén xi beèxkón Nainá xi inchrobà-ne ñánda nga xìn naxandá nga tíjtsa isò'nde. ⁶ Jña xita xi ya títsajna xi ijchò s'eí ya naxandá Jerusalén, ngats'ìi kjòxkóya k'e nga kii'nchré-la xi jane. Tíkoáá tà kjòxkón-la k'e nga kii'nchré-la xita-la Cristo nga ma-la chja nga jngoò ìjngoò skoya 'én-la xita xi xìn naxandá-la xi ya títsajna. ⁷ Tà k'oaá komà-la, tíkoáá tà kjòxkón-la, kitsò-la xíkjin:

—¿A mìtsà xita Galilea ngats'ìi xita xi nchichja? ⁸ ¿Kós'ín ma-ne nga na'yá-lá 'én-ná xi nokjoá nga xìn naxandá-ná nga ìjngoò jngoá? ⁹ Ngats'iaá xi i títsajnaá, tjín xita Partia, xita Media, xita Elam, xita Mesopotamia, xita Judea, xita Capadocia, xita Ponto, xita Asia, ¹⁰ xita Frigia, xita Panfilia, xita Egipto, xita Libia xi ya chrañat'aà-la Cirene. Tíkoá tjín xita Roma xi i títsajna Jerusalén. Tjín xi nguì xita judío. Tíkoáá tjín xi tà jahatjya-la nga xita judío komà. ¹¹ Tíkoáá tjín xi inchrobà-ne Creta kò Arabia. iNgats'iaá na'yá-lá nga jngoò ìjngoò skoya 'én-ná koni s'ín bénojmi-ná kjòxkón xi s'ín Nainá!

¹² Ngats'ìi xita tà kisinchaàxkón-né, mì tì kii machiya-la, kitsò-la xíkjin:

—¿Kó tsòya-ne kjoa koi?

¹³ Tjín i'nga xita xi tà tsijnòkeè-né, kitsò:

—¿Ch'íí xita koi!

'Én xi kiichjayajìin-la xita jè Pedro

¹⁴ K'eé tsasíjna kixi Pedro kò xita xi tejngoò ma-ne; 'ñó kiichjayìin-la xita, kitsò:

—Jño, xita xinguiáá xi judío 'mì-ná kò ngats'ioò xi xìn naxandá-nò xi i títsajnaà Jerusalén, ndaà kàtasijin-nò, ndaà tiná'ya 'én xi kichjàkò-nò. ¹⁵ Jño bixón-nò: “Ch'íí xita koi.” ¿Kós'ín koma-ne nga koch'i nga saá ijchò xi ñijaàn nga tajñòya? ¹⁶ Koií tíbitasòn 'én xi kiichja Joel, xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

17 K'oaá tsò Nainá:

K'e nga jye tífehet'aà nàchrjein,
síka'bí-la Iníma Tsjeè-na ngats'ì xítà xi tǐn nga tǐtsa ìsò'nde;
jǎà ìxti x'ín kò ìxti íchjín-nò, 'aán kǐchjǎ ngajo-na;
jǎà ìxti xongó-nò, skoe kjojkón xi okó Nainá;
jǎà xítà jchínga-nò k'ojí-la nijǎà xi ìt'aà ts'e Nainá.

18 Okixi-né nàchrjein koi,
jǎà chí'nda-na xi x'ín kò íchjín síka'bí-la Iníma Tsjeè-na
mé-ne nga kǐchjǎ ngajo-na.

19 Ján ngajmì kǐn kjojkón jcha-la,
tǐkoaá ì ìt'aà nangui jchaá-la kjojkón
nga xíxteèn jní-la xítà,
nga kò ni'ín kò nǐ'ndǐ tsjè xi kjoa ts'e kjojchán.

20 Jè ts'oi, kojǎò-né,
jè sá, jní kji koma
k'e nga tǐkj'eè f'ì Nà'èn-ná
nga kjoí kǐndaàjǐn-la xítà
jè nàchrjein xi jeya kò 'ńó xkón.

21 Tanga ngats'ì xítà xi kǐchjǎt'aà-la Nainá,
kǐtjokǎjǐn kjo'in.

[K'oaá tsò 'én-la Nainá xi kiskì Joel (2:28-32).]

22 'Tǐná'ya xi xítà Israel 'mì-nò 'én xi k'oa xán-nò: Jǎò, ndaà tǐjǐn-nò, Nainá tsakó
nga Jesús xi Nazaret ts'e, tǐn-la kǐotǐxoma. Xkoòn ki'ya-nò nga kǐs'ìin ngats'ì kjojkón
kò kjoa ts'e seña xi tseé nga'ńó tǐn-la. 23 Koni s'ín tǐndaà-la Nainá nga tǐsa tǐts'en-la
kjoa, jǎò, kindobà'ńó xítà jè nga kǐnik'eèn nga kǐnǐngatsja xítà xi mìkǐ beèxkón kǐotǐxoma
nga tsakat'aà krò. 24 Tanga Nainá kǐsǐkjaáya-la; kǐsǐkǐjǎndeí kjoa ts'e kjo'in xi tǐn-la
kjoabiyaà nga mìkǐ koma nga ya sǐjna'ńó ìt'aà ts'e kjoabiyaà. 25 Jè xítaxá ìtǐn xi David
kǐ'mì, kitsò ìt'aà ts'e Jesús:

Kǐtseé kǐt'aà-ná Nainá k'e nga tǐjna nguixkoaàn;
ì tǐjnat'aà ndsaa kixi mé-ne nga nǐ mé xi komat'ian.

26 Koi kjoa-la nga matsja-la iníma-na,
tǐkoa matsja-la nijen-na nga seè.

Yijo-na, tǐkoaá ndaà síkǐjǎya nga skóña kjoa,

27 koi kjoa-la nga mì ya sǐkǐjǐni iníma-na ya ì'nde-la mik'en,
tǐkoa mìkǐ kǐ'ndi nga kǐ'ndo yijo-na xi chí'nda tsjeè-lè 'mì-ná.

28 Tsakoò-ná ndiyá nga ma kǐtǐjnakoan,
tseé kǐotsja s'e-la iníma-na nga jǐ tǐjnako-ná.

[K'oaá tsò 'én-la Nainá xi kiskì David (Salmo 16:8-11).]

29 'Ndsè, k'oaá xan-nò xi nguì kjoa kixi: xítà jchínga-ná David, jye kǐtseé k'en, tǐkoa
kǐsǐhǐjǐn-né. Jè ìtsjò-la, tǐjna skanda nàchrjein ì'ndeí. 30 Tanga jè David, jngoò xítà xi
kǐichjǎ ngajo-la Nainá. Jyeé k'oas'ín tǐjǐn-la koni s'ín kǐtsjaà-la tso'ba Nainá nga tǐe ts'e
kǐtjokǎjǐn Cristo nga jè kǐjna ngajo-la koni xítaxá ìtǐn. 31 Jè David, k'oaá s'ín kǐichjǎ ìt'aà
ts'e Cristo koni tsà jye kǐtseé nga jye jaáya-la. Kitsò: “Mìkǐ ya kǐsǐjna iníma-la ya ì'nde-la
mik'en, tǐkoaá mìkǐ ì'ndo yijo-la.” 32 Nainá, jyeé kǐsǐkjaáya-la Jesús. Ngats'ì kjoa xi komà,
k'oaá s'ín bènojǐmí-nòjen nga xkoòn ki'ya-najen. 33 Nainá jeya kǐsǐkǐjǎt'aà chrja kixi-la;
kǐtjoe-la Iníma Tsjeè-la koni s'ín kǐtsjaà tso'ba Nainá. Jè Jesús kǐsǐka'bísòn ìjngoò k'a Iníma
Tsjeè-la. Koi kjoa-la nga k'oas'ín tǐtsa'yaà kò tǐtsana'ya. 34 Jè David, mìtsà ngajmì kǐ
mǐjǐn; tanga k'oaá kitsò:

Jè Nainá kitsò-la jè xi Nei-na:

“Tǐjnat'aà-ná ì kixi-na,

³⁵ skanda k'e nga sikkítsajnganguia kondra-lè ñánda nchasòn ndsokoiì.”

³⁶ 'Jñò xi xità naxandá Israel tsajòn, ndaà jchaa yije nga 'ñó kixi tjin kjoa nga jè Jesús xi jñò tsakat'aà krò, Nainá, k'oaá s'ín kisikíjna nga jè-né xi Na'èn-ná, kò tijè-ne xi Cristo [xità xi xó kisikasén-ne Nainá].

³⁷ K'e nga kiì'nchré 'én xi okitsò jña xità xi ya títsajna, kisikájno jjiìn inima-la; k'eé kiskòngui-la Pedro kò xità xíkjin xi i'nga xi tikoá xó tsibíxáya-la Jesús. Kitsò-la:

—'Ndsè, ¿mé xi s'en-jen?

³⁸ Pedro kitsò-la:

—Tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò; t'een bautizar yijo-nò it'aà ts'e Jesucristo nga jngoò jngoò-nò, mé-ne nga siijchàat'aà-nò Nainá, tikoá tsjá-nò Inima Tsjeè-la. ³⁹ Koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá, 'én xi tsibíjna tsajòn-nò; tikoáá ts'eé ixti-nò, kò ngats'ii xità xi kjiìn títsajna, nga yije xi jè sobà Nainá xó kichja-la.

⁴⁰ Pedro, kjin 'én kiichjajiìn-sa-la. 'Ñó kiichjako. Kitsò-la:

—Tinchat'aaxìn-là kjo'in xi tjoé-la jña xità koi xi ch'o s'ín!

⁴¹ Jña xità xi kòkjeiín-la 'én xi kiichja Pedro komà bautizar; ma-la tsà jàn jmiì xità xi jahas'en-t'aà nachrjein jè. ⁴² Kóhòtjin, kixií chinchako 'én xi kiì'nchré koni s'ín tsakóya-la jña xità xi tsibíxáya-la Jesús, tikoá kjit'aà nachrjein maxkóya nga kjèn-kò xíkjin tikoá chjat'aà-la Nainá.

⁴³ Ngats'ii xità xi ya títsajna tà kitsakjòn-né k'e nga kijtseè ngats'ii kjondaà kò kjoxkón xi kis'iìn jña xità xi tsibíxáya-la Jesús. ⁴⁴ Jña xità xi jye kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo bìtsajnajtín-né kóhòtjin; síxkoaya yije mé tsojmì xi tjin-la. ⁴⁵ Otíjna nangui-la kò tsojmì xi tjin-la, ikjoàn síjòya ton-la koni s'ín mochjeén-la nga jngoò jngoò. ⁴⁶ Nachrjein inchijòn bixona ya nditsin ingo ítjòn, kò ya ni'ya-la xíkjin nga kjèn-kjoò nga tjin-la kjotsja kò indaàjiìn tjin inima-la. ⁴⁷ Jeya kisikíjna Nainá; jña xità naxandá tsjakeè komà xità-la Cristo; jè Nainá, nachrjein inchijòn kisikas'en-t'aà-isa naxandá-la Cristo jña xità xi jè mejèn-la nga kitjokàjiìn kjo'in.

3

Kós'ín komà k'e nga kjondaà jngoò-ne xità xi mìkiì ma fi

¹ Jngoò k'a kiì Pedro kò Juan ya ingo ítjòn ts'e xità judío. Ijchò-la xi jàn nga nguixòn k'e nga chjat'aà-la Nainá jña xità. ² Nachrjein nchijòn bijchó síkíjna jngoò xità ima xi mìkiì ma fi. Xità jè k'oaá s'ín kits'iìn. Yaá bìjnajto xotjoa-la ingo ítjòn xi k'oas'ín tjit'aà 'ín: xotjoa xi ndaà kji. Xità jè, ton síjé kjotjò-la jña xità xi fahas'en nditsin ingo. ³ Jè xità xi mìkiì ma fi, k'e nga kijtseè Pedro kò Juan nga nchifahas'en nditsin ingo, kisijé kjotjò-la ton. ⁴ Jè Pedro kò Juan, kiskoò'an; jè Pedro kitsò-la:

—Chítsejèn-'a-nájen!

⁵ Jè xità xi mìkiì ma fi kiskoò'an; k'oaá s'ín komà-la koni tsà tjin xi tsjá-la. ⁶ Tanga jè Pedro kitsò-la:

—Nimé ton tjin-na xi oro kò xi plata, tanga jè xi tjin-na tsjaà-lè; it'aà ts'e Jesucristo xi Nazaret ts'e, tisítjiìn, tjtjámìl.

⁷ Jè Pedro, k'e nga okitsò-la, kiskoé tsja kixi, kiskimìtjen; nitoón kis'e-la nga'ño tsji ndsoko, kóhokji ndsoko. ⁸ Jè xità jè, kiskì'nga nga tsasítjen; ikjoàn tsibíts'ia nga tsajmeè-ne; jahas'en-kò nditsin ingo jè Pedro kò Juan nga ndsoko kiì-ne; fijen fikjá, kjì'nga kitsian nga jeya kisikíjna Nainá. ⁹ Ngats'ii xità naxandá kijtseè jè xità jè nga jye ma fi-ne kò nga jeya kisikíjna Nainá. ¹⁰ Tà kjòxkón-la xità, tikoáá tà kitsakjòn-né koni s'ín komà'in jè xità jè nga jyeè beèxkon nga jè-né xi síjé kjotjò ton ya xotjoa ingo xi k'oas'ín tjit'aà 'ín-la: xotjoa xi ndaà kji.

'Én xi kiichjaya Pedro ya nguitjoa-la ingo ts'e Salomón

¹¹ Jè x̄ita xi jye kjòndaà-ne, mìkiì tsjeiìn nga kitsobà'ñó Pedro kò Juan. Ngats'ìi x̄ita naxandá tà k'oaá komà-la; k'eé tsangachikon kiitj̄ingui-la ya ingo itjòn, ya nguitjoa-la xi 'mì Salomón. ¹² Jè Pedro, k'e nga kijtsee j̄nà x̄ita naxandá, kitsò-la:

—J̄nò, x̄ita xinguiáa xi x̄ita Israel 'mì-ná, ¿mé-ne maxkón-onò? ¿Mé-ne ngajen ch'àn-nájen? ¿A k'oaá s'ín nìkìtsjeèn koni tsà nga'ñó tsajen kò kjòndaà tsajen kòmandaà-ne x̄ita jè nga ma fì-ne? ¹³ Jè xi Nainá tsò-la Abraham, Isaac, Jacob kò ngats'ìi x̄ita jchínga-ná xi i'nga, jè-né xi jeya kàsíkijna Jesús xi ch'inda-la ma; tijè-ne Jesús xi j̄nò kinìngatsja x̄itaxá. J̄nò, mìkiì kits'ìi'nde k'e nga jè Pilato mejèn-la s̄ilkijnandeí-ne. ¹⁴ J̄nò, kinachrjekànguio jè xi X̄ita Tsjeè kò xi X̄ita Kixi; ikjoàn kinijé nga tsibijnandeí jè x̄ita xi mik'en kitjen-la. ¹⁵ J̄nò kinik'eèn jè xi s̄ikijnakon-ná tanga jè Nainá kisikjaáya-la. Ngats'ìi kjoa koi, ki'ya-nájen, k'oaá ma-ne nga bènojmi-jen. ¹⁶ Jesús kàtsjá-la nga'ñó x̄ita jè xi j̄nò titsa'yaá tikoa yaxkoòn, koi-né nga mokjeiín-najen it'aà ts'e Jesús. Tà koi kjoa-la nga ndaà mokjeiín-najen nga ndaà kòmandaà-ne x̄ita jè nga nguixkoòn j̄nò xi i titsajnaà.

¹⁷ "Ndsè, jyeé tíjìn-na, k'e nga k'oas'ín ki'nè kò x̄itaxá-nò nga kinik'eèn Jesús, koi-né nga mìkiì machiya-nò. ¹⁸ Jè Nainá, k'oaá s'ín kisikitasòn koni s'ín kiichja ngats'ìi x̄ita-la xi kiichja ngajo-la nga jè Cristo [jè xi xó kisikasén-ne Nainá] k'oaá s'ín tjinè-la nga kiyá. ¹⁹ Koi k'oa 'mì-nòjen nga tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò; Nainá tanguit'aà-là mé-ne nga jchat'aà-nò jé-nò ikjoàn tsjá-nò Nainá kjoa'nchán ts'e inima-nò. ²⁰ Kàtasikasén-nò Jesús, jè xi xó k'oas'ín kjòtsee jaajìn-ne Nainá nga jè xi Cristo nga it'aà tsajòn kjoii-ne. ²¹ Mochjeén-né nga ján kijná ngajmii jè Jesucristo skanda k'e nga jè Nainá s̄ixitseyaya yije ìngòò k'a tsojmi xi tjin. K'oaá s'ín kitsjaà okixi Nainá k'e nga kiichja ngajo-la x̄ita tsjeè-la xi jè kisikjeén nga sa kjòtsee. ²² Moisés, k'oaá s'ín kitsò-la j̄nà x̄ita jchínga-ná: “Jè Na'èn-ná xi Nainá, yaá kochrjekàjìn jngòò x̄ita xinguiáa xi kichja ngajo-la Nainá koni 'an. Jè tjiná'ya-la koni s'ín kichjako-nò ngats'ìi kjoa xi keènojmi-nò. ²³ Ngats'ìi x̄ita xi mìkiì kji'nchréñijon-la, jngòò k'a tjaxìn it'aà ts'e naxandá-la Nainá.”

²⁴ Ngats'ìi x̄ita xi kiichja ngajo-la Nainá, mats'ia-ne Samuel, skanda i'nde, saá koi 'én tsibènojmi mé kjoa xi tíma nachrjein i'nde. ²⁵ Kjòndaà tsajòn-nò koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá it'aà ts'e x̄ita-la xi kiichja ngajo-la. Tikoaá kjòndaà tsajòn-nò koni s'ín tsibindaajìn jngòò kjoa Nainá kò x̄ita jchínga-ná k'e nga kitsò-la Abraham: “Ngats'ìi x̄ita xi tjin nga tijtsa isò'nde kochikon-t'in-né xi it'aà ts'e tje-lè.” ²⁶ Nainá, k'e nga kisikjaáya-la Ki'ndí-la, j̄nò kisikasén itjòn-nò nga s̄ichikon-t'in-nò mé-ne nga sikjatjija-là kjohítsjeèn-nò nga jngòò ìngòò, nga mì tì ch'o s'en-nò.

4

K'e nga jè Juan kò Pedro kiikò x̄ita naxandá ya nguixkon x̄itaxá

¹ Pedro kò Juan tákó tik'eé nchihóko x̄ita naxandá nga ijchò j̄nà no'mii, tjiko jè x̄ita sko-la policía xi síkinda ingo itjòn kò j̄nà x̄ita saduceo. ² J̄nà x̄ita koi 'ñó jti komà-la nga jè Pedro kò Juan k'oaá s'ín tsakóya-la x̄ita naxandá nga jyeé ki'ya-la nga kjoaáya-la x̄ita xi jye k'en koni s'ín jaáya-la Jesús. ³ Kitsobà'ñó, kiikò, ikjoàn kiskinìs'en ndayá nga jyeé kjònguixòn. Yaá kisikitsajna ndayá skanda komà nchijòn. ⁴ 'Ñó kjìn ma-ne x̄ita xi kòkjeiín-la k'e nga ki'nchré 'én xi kiichja Pedro kò Juan. Jyeé ma 'òn jmiì x̄ita x'in xi mokjeiín-la; kò j̄nà íchjín xi kòkjeiín-la mìkiì kòkkeya.

⁵ Xi komà inchijòn, kjòxkóya ján Jerusalén x̄ita sko-la j̄nà x̄ita judío kò x̄ita jchínga kò x̄ita chjine xojon xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés. ⁶ Tikoa ya tijná Anás, xi no'mii itjòn, Caifás, Juan, kò Alejandro, ngats'ìi x̄ita xíkjin j̄nà xi no'mii itjòn. ⁷ Kiskinikjaá Pedro kò Juan, ikjoàn chinchá osen nga kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá ts'e nga'ñó? ¿Yá xi kitsjaà'nde-nò nga x̄ita xk'én nindaà-nò?

⁸ Jè Pedro nga ndaà tíjìn inima-la jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò:

—Jñò xi xitaxá ítjòn 'mì-nò kò xitá jchínga-la naxandá Israel: ⁹ Jñò, ¿mé-ne mejèn-nò nga jchaa kjòndaà xi kòmat'in xitá jè nga kòmandaà-ne nga jye ma fi-ne? ¹⁰ Jñò nga nguixkoòn, kénòjmí-nòjen, tìkoà kàtji'nchré yije ngats'ìi xitá naxandá Israel. Xitá jè, ít'aà ts'èé Jesucristo xi Nazaret ts'e kjòndaà-ne. Tijè-ne xi kinìk'eèn nga tsakat'aà krò, tanga Nainá kisìkjaáya-la. ¹¹ Jñò, k'oaá ngaya-la koni chjìnechrjó xi bíndaà ni'ya. Kinachrjekàngui-nò Jesús koni jngoò ndajo xi nímé chjì-la. Tanga i'ndeì jè tíjna ítjòn koni ndajo chrjangui-la chrjó ni'ya. ¹² Tà jngoò ma xitá xi ma-la ochrjekàjìin-ná kjo'in, tà jè Jesucristo. Mì tì yá xitá tjín-ne ít'aà nangui xi Nainá kisìkasén nga koma kochrjekàjìin-ná kjo'in.

¹³ Jñà xitaxá, k'e nga kijtseè nga 'ñó chja Pedro kò Juan nga mìkiì tsakjón, tìkoà kijtseè nga taxkì ndí xitá-né nga mìtsà 'ñó ma-la xojon, tà kjòxkón-la; k'èé kjòchiya-la nga jñà xitá xi tsajmeiiko Jesús. ¹⁴ Tìkoà kijtseè nga ya síjna jè xitá xi jye kjòndaà-ne, k'oaá s'ín komà-ne nga mì tì kó kitsò-la. ¹⁵ K'èé tsachrje jngoò tjò ni'ya osen, ikjoàn tsajoóya-ne. ¹⁶ Kitsò-la xíkjin:

—¿Mé xi sikoáá xitá koi? Ngats'ìi xitá naxandá Jerusalén, jyeé tíjìin-la kjòxkón xi kis'ìin, mìkiì koma kí'maá. ¹⁷ Kìinchaxkón-laá nga nì tì jngoò xitá kohóko-ne xi ít'aà ts'e Jesús, mé-ne nga mì tì kiì kobísòn-ne kjoa koi.

¹⁸ K'èé kùichja ijngoò k'a-la Pedro kò Juan; kitsjaà-la okixi nga jngoò k'a mì tì kiì tjí'nde-la nga kichja-isa-la, tìkoà kòkòya-isa-la xitá ít'aà ts'e Jesús. ¹⁹ Jè Pedro kò Juan kùichja, kitsò-la:

—Jñò, ndaà jchósòn-là, ñá-laá xi kixi tjín nga nguixkon Nainá. ¿Yá-né xi sikitasòn-lajen? ¿A jñò-nò xi xitá 'mì-nò? ¿A xi jè sobá Nainá? ²⁰ Mìkiì koma jyò kìtsajna-jen ít'aà ts'e kjoa xi ki'ya-jen kò xi kina'yà-jen.

²¹ Jñà xitaxá mìkiì kjòtsji-la kós'ín siko nga tsjá-la kjo'in, tà chincháxkón-la, ikjoàn kisikìtsajnandeì-ne, koiì kjoa-la nga jñà ngats'ìi xitá naxandá, 'ñó jeya kisikìjna Nainá ít'aà ts'e kjòxkón xi komà. ²² Koiì-né nga jè xitá xi jye kjòndaà-ne, tsatoó ichán nó tjín-la k'e nga k'oas'ín komàt'in kjòxkón jè.

Kó s'ín kisijét'aà-la Nainá jñà xitá xi mokjeiín-la ít'aà ts'e Cristo

²³ K'e nga jye tsibìtsajnandeì-ne Pedro kò Juan, kiì-ne ñánda títsajna xitá xíkjin; tsibénojmí yije-la kó kitsò-la jñà no'miì ítjòn kò jñà xitá jchínga. ²⁴ Jñà xitá xíkjin, k'e nga jye kiì'nchré koni s'ín kis'enojmí-la, ngats'ìi, tsibìts'ia nga tà jngoò jta kùichjat'aà-la Nainá, kitsò:

—Jì Na'èn xi jì tjín-lè kindá ngats'ìi xi tjín, nga jì tsibìndiì ngajmiì, nangui kò ndáchikon, ngats'ìi tsojmì xi tjín isò'nde. ²⁵ Nga kò Inìma Tsjeè-lè kinìkjiín tso'ba chì'nda-lè David xi xitá jchínga kjìin-najen nga k'oa kisi:

¿Mé-ne nga mats'en-ne xitá isò'nde?

Kò jñà xitá naxandá, ¿mé-ne kjoa ts'en joóya-ne xi kondra ts'e Nainá?

²⁶ Kjòxkóya xitaxá ítjòn xi tjín isò'nde;

kisijngoò yijo-la jñà xitá xi tjín-la kjotíxoma

nga kondra kiì-la Nainá kò Cristo, [xitá xi xó kisìkasén-ne Nainá].

²⁷ Kixíi kjoa, jè Herodes kò Poncio Pilato, kò xi taxkì xitá xi mìtsà xitá judío, kò ngats'ìi xitá naxandá Israel, kisijngoò yijo-la i naxandá jè, nga kondra kiì-la Kì'ndí-lè Jesús xi xitá tsjeè xi ngajì xó jì kichjaajìin-ne nga kinìkasín nga jè xi Cristo. ²⁸ Jñà xitá koi, k'oaá s'ín kis'ìin yije koni s'ín tíjndaà-lè nga tisa tàts'en-la kjoa nga k'oas'ín koma. ²⁹ Na'èn, i'ndeì, chítsején-la xitá koi nga mejèn-la beetoòn-najen; tìchjít'aà-najen nga mìkiì kiskón-jen nga ma kìnókoaya-jen 'én-lè xi chì'nda-lè 'mì-nájen. ³⁰ Takoí nga'ñó xi tjíya ndsejì nga kàtandaà-ne xitá xi xk'én; ít'aà ts'e Chì'nda Tsjeè-lè Jesús, t'ìin kjòxkón xi okó kjoajeya-la Nainá.

³¹ K'e nga jye kiichjat'aà-la Nainá, ts'a ch'ón ya i'nde ñánda títsajna. Ngats'ìi xìta xi ya títsajna kis'ejìin inìma-la Inìma Tsjeè-la Nainá; mì tì kii kitsakjòn-ne nga kiichjaya 'én-la Nainá.

Kó kis'ìn jñà xìta-la Cristo nga nijngòò xi kisichjàt'aà-la tsojmì xi mochjeén-la

³² Ngats'ìi xìta xi jye kòkjeiín-la, ngásòn ngáya tjin inìma-la kò kjohítsjeèn-la; ngats'ìi tsojmì xi tjin-la nga jngòò ìjngòò, ts'e yije-né kòhotjín. Nijngòò xi kitsò: “Tsojmì xi tjin-na, tà ts'an, tajngòò-ná.” ³³ Jñà xìta xi tsibíxáya-la Jesús 'ñó tse nga'ñó kis'e-la nga isa ndaà tsibénojmi nga jye jaáya-la Na'èn-ná Jesucristo it'aà ts'e kjoabiyaà. Ngats'ìi jñà xìta koi, Nainá 'ñó ndaà kisichikon-t'in. ³⁴ K'oaá s'ín komà-ne nga nijngòò xìta kisichjàt'aà-la tsojmì xi mochjeén-la. Jñà xìta xíkjin xi tjin-la nangui kò jñà xi tjin-la ni'ya, otíjna. Ikjoàn f'ìiko yije ton-la tsojmì xi otíjna. ³⁵ Síngatsja jñà xìta xi tsibíxáya-la Jesús; ikjoàn síka'bí-la xíkjin nga jngòò ìjngòò mé xi chijat'aà-la. ³⁶ Ya tijnajìin jngòò xìta levita xi José 'mì. Yaá i'nde-la naxandá Chipre. Jñà xìta xi tsibíxáya-la Jesús, tsibít'aàsòn 'ín-la: Bernabé kitsò-la. (Ín jè, tsòyaá-ne: xìta xi síjehikon-ná.) ³⁷ Xìta jè, kijna jngòò 'nde-la nangui; tsatíjna; j'ìiko ton-la; kisìngatsja jñà xìta xi tsibíxáya-la Jesús.

5

Jé xi tsohótsji Ananías kò Safira

¹ Tanga ìjngòò xìta x'in xi 'mì Ananías kò chjoón-la Safira, tikoá tsatíjna jngòò 'nde nangui-la. ² Xìta jè tsajoóya-ne kò chjoón-la, tsibí'ma chiba ton chjí-la nangui. Tà chiba j'ìiko nga kisìngatsja jñà xìta xi tsibíxáya-la Jesús. ³ Jè Pedro kitsò:

—Jì Ananías, ¿mé-ne kòbil'nde-ne nga xìta nejí kòfahas'en-jìin inìma-lè nga mejèn-lè kachonachan-la Inìma Tsjeè-la Nainá nga kòbì'ma chiba ton chjí-la nangui? ⁴ ¿A mìtsà tsiji nangui? K'e nga jye kòhotijni, ¿a mìtsà tsiji ton? ¿Mé-ne k'oas'ín kànikítsjeèn-ne ijìin inìma-lè? Mìtsà taxki xìta mejèn-lè kachonachan-la, jè sobà Nainá.

⁵ Jè Ananías, k'e nga kii'nchré 'én koi, kiskaàjndoòt'aà nangui, k'en. Ngats'ìi xìta xi kis'ejìin-la kjoa xi komà, ndaà jchán kitsakjòn. ⁶ K'ée j'ìi i'nga ixti x'in xi kisikájté nikje yijo-la Ananías; tsachrje ni'ya, nga kii kíhijìin.

⁷ Tjin-la tsà jàn hora nga j'ìi Safira chjoón-la Ananías; mìkii tijn-la mé kjoa xi komà.

⁸ Pedro kiskònangui-la kitsò-la:

—¿A k'oaá tjin kòhotijna-nò nangui-nò koni tjin bixón?

Jè chjoón kitsò:

—Jon, k'oaá tjin kòhotijna-najen.

⁹ Jè Pedro kitsò-la:

—¿Mé-ne k'oas'ín kàchibàya-nò? ¿A k'oaá s'ín kànikítsjeèn nga ma chónachan-là jè Inìma Tsjeè-la Nainá? Chítsején-la jñà ixti xi nchajto xotjoa ni'ya. Jñà kòfi kíhijìin x'in-lè; tikoáá ngaji, jñà kjiikò-lè.

¹⁰ Chjoón jè, nitoón kiskaàjndoòt'aà nangui ya ñánda síjna Pedro; k'en. K'e nga jahas'en ni'ya jñà ixti x'in, kijtseè nga jye k'en; tsachrje ni'ya; kii kíhijìin-t'aà-la x'in-la. ¹¹ Ngats'ìi xìta naxandá-la Cristo kò ngats'ìi xìta xi kii'nchré kjoa koi, ndaà jchán kitsakjòn.

Kjoxkón ndaà xi kis'ìn jñà xìta xi tsibíxáya-la Jesús

¹² Jñà xìta xi tsibíxáya-la Jesús, kjin kjoxkón xi okó kjoajeya-la Nainá kis'ìn nga nguixkòn xìta naxandá. Ngats'ìi xìta-la Cristo, yaá bixoña kjit'aà ya ingo ítjòn ya nguitjoa-la xi 'mì Salomón. ¹³ Jñà xìta xi mìkii mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, nijngòò kjò'ñóhikon nga ya kiit'aà-la jñà xìta-la Cristo. Tanga jñà xìta naxandá, 'ñó ndaà kijtseèxkón jñà xìta-la Cristo. ¹⁴ Tanga jñà xìta xi kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo, íchjín íchjá, isaá 'ñó kòkjìn-ya-isa. ¹⁵ Jñà xìta tsachrje xìta xi xk'én ya iya ndiyá; kisikáyjòsòn nachan kò nijñaà mé-ne k'e nga kjoa Pedro, nas'ín tà jè 'nguién-la skat'aà i'nga-la jñà xìta xk'én.

16 Tíkòá kjìn xítà j'ìi ya Jerusalén xi inchrobà-ne naxandá xi kjiyijòt'aà chraña-la; j'ìiko xítà xi xk'én kò jñà xi inìma ch'o-la neí nchibeètòon; ngats'ìi xítà koi kjòndaà yijeé-ne.

Kjò'in xi tsatojìn Pedro kò Juan

17 Jè nò'miì íjtòn kò ngats'ìi xítà xi ya báhijtakò, jñà xi ya chja-ne it'aà ts'e xítà saduceo, kjòchinìkeé jñà xítà xi tsibíxáya-la Jesús. 18 Kitsobà'ñó; kiìkò; kiskinìs'en ndayá xi ts'e naxandá. 19 Tanga k'e nga jye kòjñò, jngoò àkjale-la Nainá ijchò kík'a-la xotjoa ndayá. Tsachrje xítà koi; kitsò-la:

20 —Tanguió, tìnchajtoò xotjoa ingò íjtòn. Tènojímí yije-là xítà naxandá kós'ín kítsajnakon xítà it'aà ts'e Cristo.

21 K'e nga kiì'nchré 'én koi, nga komà nchijòn, tajñòyaá kiì ya ingò íjtòn, ikjoàn tsibíts'ia nga tsakóya-la xítà.

Tík'e-ne chixoña jè nò'miì íjtòn, ngats'ìi xítà-la xi ya títsajnakò. Kiìchja-la ngats'ìi xítaxá kò xítà jchínga ts'e naxandá Israel; ikjoàn kiskinìkjaá jñà xítà-la Cristo xi títsajna'ya ndayá. 22 Tanga k'e nga ijchò jñà policía, mìkiì kisakò-la jñà xítà xi títsajna'ya ndayá; tà k'oaá s'ín inchrobà-ne; kitsjaà okixi nga mì tì yá tjín-ne. 23 Kitsò:

—K'e nga kòbijchò-jen, ndaà tíchjoajto xotjoa-la ndayá. Jñà xítà soldado xi síkinda, yaá nchajto xotjoa, tanga k'e nga kòbitjaàs'en-jen mì tì yá xítà tjín-ne iya ndayá.

24 K'e nga kiì'nchré 'én koi, jè nò'miì íjtòn kò nò'miì xi i'nga kò jè xítà sko-la policía xi síkinda ingò íjtòn, tà k'oaá komà-la nga mìkiì machiya-la kós'ín koma nga kjoehet'aà kjoa koi. 25 Tík'eé-ne j'ìi jngoò xítà xi j'ìi kénojímí, kitsò:

—Jñà xítà xi kichinìs'en ndayá ngojña, yaá títsajna ingò íjtòn nga nchihokóya-la xítà naxandá.

26 K'eé kiì jè xítà sko-la policía xi síkinda ingò, kjihijtakò jñà policía xi i'nga nga kiìkjaá Pedro kò Juan. Tà kjòndaà inchrobàkò. Jñà tsakjón-la xítà naxandá tsà ndajò koi'nè nga s'ìik'en. 27 K'e nga j'ìiko, chinchá osen ñánda nchijoóya-ne. Jè nò'miì íjtòn kitsò-la:

28 —¿A mìtsà k'oaas'ín ki'mì-nòjen nga jngoò k'a mì tì k'oaá tsò-ne 'én xi kòkóya it'aà ts'e Jesús? I'ndeì, kòhokji Jerusalén, jyeé titsachinìsòn yije kjotíxoma-nò; tìkoáá mejèn-nò ngajen chinì'nè-nájen nga k'en xítà xi 'mì Jesús.

29 Jè Pedro kò xítà xi i'nga xi taña tsibíxáya-la Cristo kitsò:

—Ìsaá 'ñó mochjeén nga jè Nainá sikitasòn-lajen mì k'oaá-ne koni xi taxki xítà. 30 Jè xi Nainá tsò-la xítà jchínga-ná kisikjaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoabiyaá, tijè-ne Jesús xi jñò kinìk'eèn nga tsakat'aà krò. 31 Nainá, 'ñó jeya kisikíjnat'aà chrja kixi-la. Xítaxá íjtòn kisikíjna. Tìkoáá jè kisikíjna nga jè kochrjekàjìin-ná kjò'in. K'oaá s'ín kis'ìin Nainá, mé-ne nga jñà xi naxandá Israel 'mì-ná sikájnoáá jé-ná; mì tì jé kìnchátsji-ná nga s'ìjchàat'aà-ná Nainá jé xi tjín-ná. 32 K'oaá s'ín bènojímí-nòjen kjoa koi xi xkoòn ki'ya-najen. Tìkoá bénojímí kixi-né jè Inìma Tsjeè-la Nainá xi jye kitjoé-la jñà xítà xi síkitasòn-la Nainá.

33 K'e nga kiì'nchré 'én koi, 'ñó jchán kòjti-la; skanda mejèn-la s'ìik'en. 34 Ya tijnajìin jngoò xítà fariseo xi tìkoá xá tjín-la xi 'mì Gamaliel, jè xi okóya kjotíxoma. Ngats'ìi jñà xítà naxandá 'ñó ndaà beèxkón xítà jè. K'eé tsasíjna-kixi-jìin-la ngats'ìi jñà xítà xi tjín-la xá; kitsjaà okixi nga kàtìtjo jngoò tjò ni'ya jñà xítà xi tsibíxáya-la Jesús. 35 Jè Gamaliel kitsò-la xítaxá xíkjin:

—Jñò ngats'ioò xi xítà xinguiáá Israel 'mì-ná, ndaà tikítsjeèn mé kjoa xi s'ìkoo jñà xítà koi. 36 Tikítsjeèn jñà nachrjein xi jye tsato, tsibìjnaá jngoò xítà xi ki'mì Teudas. K'oaá kitsò nga xítà íjtòn-né. Komà-la tsà ñijòn sìndo xítà xi kiit'aà-la. Tanga k'e nga kisik'en xítà, ngats'ìi xítà xi kiit'aà-la, kitsjohoba-né. Tà yaá jyehet'aà kjoa. 37 K'e nga komà iskan, jè nachrjein nga kòxkeya xítà, tsatsejèn ijngoò xítà xi 'mì Judas xi xítà Galilea. Tìkoáá kjìn xítà naxandá kiit'aà-la. Tanga k'e nga kinìk'en xítà jè, tìkoáá ngats'ìi xítà xi ya kiit'aà-la, kitsjohoba yije-né. 38 I'ndeì k'oaá ma-ne koxan-nò, tà tikjehet'aà kjoa. Tjìl'nde-là xítà koi nga kàtjì-ne. Tsà tà xá ts'e xítáá xi nchis'ín kjoehet'aà-né. 39 Tanga tsà xá ts'e Nainá-né

xi nchis'ín, mìkìi kichìkjoa-nò nga jñò kixkàn-ko; tìkindaa yijo-nò tsà koi nachrjein-la, tsà xá-la Nainá tìtsabixkàn-ko.

⁴⁰ Ngats'ìi xitá xi tìtsajna junta, kòkjeiín-la koni s'ín kitsò Gamaliel. K'eé kùichja ìjngoò k'a-la jñà xitá xi tsibíxáya-la Jesús. Ìkjoàn tsajá-la. 'Nó tsibínè-la nga mì tì k'oa s'ín kichjaya-ne ìt'aà ts'e Jesús. Ìkjoàn kisikítsajnadeií-ne. ⁴¹ Jñà xitá xi tsibíxáya-la Jesús, 'nó tsja tjin-la k'e nga itjo-ne ni'ya nga jè Nainá kitsjaà'nde nga kitjoé-la kjondaà nga kisikjeiín kjo'in xi kjoa ts'e Jesús. ⁴² Jñà xitá koi, mìkìi jyò tsibìtsajna. Nachrjein inchiòn tsakóya tìkoa kùichjaya 'én ndaà-la Nainá ya ìngo ìtjòn ko xi kj'eìi ni'ya nga jè Jesús xi Cristo [jè xi xó kisikasén-ne Nainá].

6

K'e nga itoò xitá kitjaàjìin xi kisichját'aà

¹ Jñà nachrjein koi, k'e nga jye 'nó tímakjìn-ya xitá xi kota'yàt'aà-la Cristo, jñà xitá xi chja 'én griego tsibíts'ia nga tsohojèt'in jñà xitá xi chja 'én hebreo, nga jñà íchjín ka'àn xi ts'e xitá griego mì ngàsòn tí'biì-la tsojmì xi kine koni jñà íchjín ka'àn xi ts'e xitá hebreo. ² Jñà xitá xi tejò ma-ne xi tsibíxáya-la Jesús, tsibíxkóya ngats'ìi xitá xi kota'yàt'aà-la Cristo, kitsò:

—Mì-la kii ndaà tjin nga sikhjina-jen xá-la Nainá nga mì tì kii kìnókjoaya-najen 'én-la Nainá, nga ngui ta koi xá s'en-jen nga xitá ìma sikhjèn-jen. ³ 'Ndsè, chjaájñòò itoò xitá x'in xi 'yaà nga ndaà nchisíjchá yijo-la, tìkoa ndaà tíjìin ìnìma-la Inìma Tsjeè-la Nainá, xitá xi ndaà kjohítsjeèn tjin-la mé-ne jñà kóngatsja xá koi. ⁴ Ngajen, kjit'aà nachrjein kìnókjoat'aà-lajen Nainá; tìkoa kókóya-jen 'én-la Nainá.

⁵ Jñà 'én koi, ndaà kisaseèn yije-la ngats'ìi xitá. K'eé jaàjìin Esteban, jngoò xitá x'in xi ndaà mokjeiín-la ìt'aà ts'e Nainá, tìkoa ndaà tíjìin ìnìma-la jè Inìma Tsjeè-la Nainá. Tìkoa kitjaàjìin Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás, jngoò xitá Antioquía xi jahatjìya-la nga xitá judío komà. ⁶ Jñà xitá xi itoò ma-ne chinchá osen nga nguixkon xitá xi tsibíxáya-la Jesús. Ko jñà xitá xi tsibíxáya-la Jesús kùichjátì ìt'aà ts'e Nainá, ìkjoàn tsohòsòn-la tsja nga kjòngatsja xá.

⁷ Ísaa 'nó tsabísòn-ìsa 'én-la Nainá. Ya naxandá Jerusalén saá 'nó saá 'nó makjìn-ya xitá xi kota'yàt'aà-la Cristo. Skanda jñà nò'miì, tìkoaá jyeé kjìn ma-ne xi mokjeiín-la ìt'aà ts'e Cristo.

K'e nga kindobà'nó Esteban

⁸ Jè Esteban, 'nó ndaà kis'e-la nga'nó ko kjondaà xi ìt'aà ts'e Nainá. K'oaá komà-ne nga kjìn kjojkón xi okó kjoajeya-la Nainá kis'ìin ya ìjìin naxandá. ⁹ Tjin i'nga xitá xi ya chja-ne ni'ya ìngo sinagoga ñánda maxkóya xitá judío xi jye tìtsajnadeií-ne, ko xitá Cirene, xitá Alejandría, xitá Cilicia ko xi ján ì'nde-la Asia; tsibíts'ia nga tsakátikjóo ko Esteban. ¹⁰ Tanga xitá koi, mìkìi kisikijne, nga jè Esteban, koó kjohítsjeèn-la Inìma Tsjeè-la Nainá kùichja. ¹¹ K'eé tsohòtsji xitá xi tsibíchjì-la nga kitsjaàt'in 'én ndiso; kitsò:

—Kina'yà-lajen Esteban nga chjajno-la Moisés ko Nainá.

¹² K'oaá s'ín komà-ne nga kòjti-la jñà xitá naxandá ko xitá jchínga ko xitá xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Kitsobà'nó Esteban, kùiko ñánda tìtsajna xitaxá ìtjòn xi joóya-ne kjotíxoma. ¹³ Ijchòko xitá ndiso xi kitsjaàt'in 'én, kitsò:

—Xitá jè, mìkìi jyò bìjna, kjit'aà nachrjein chjajno-la jè Ingo Tsjeè-la Nainá ko kjotíxoma xi kiskii Moisés. ¹⁴ Jyeé kina'yà-lajen nga tsò nga jè Jesús xi Nazaret ts'e, sikhixòña Ingo-la Nainá tìkoa sikhjajjìya-la kjotíxoma xi 'né koni s'ín tsakóya-ná Moisés.

¹⁵ Ngats'ìi xitaxá xi ya tìtsajna, k'e nga kiskoò'an Esteban, k'oaá s'ín kijtseè isén-la koni kji isén-la àkjale.

7

Én xi kiichja Esteban nga tsasiko yijo-la

¹ Jè xita sko-la no'mi kiskònangui-la Esteban kitsò-la:

—¿A kixií kjoa nga k'oa tjin jé xi ónè-lè xita?

² Jè Esteban kitsò:

—'Ndsè, ko xi xita jchínga 'mì-nò, tiná'ya-ná: Jè Nainá, xi 'ño jeya tjna, yaá ijchòkon ñánda tjna xita jchínga-ná Abraham k'e nga táko ya tjna Mesopotamia, k'e nga tikj'eè bijchó kijna ján naxandá Harán. Ko jè Abraham kijtseè tsejèn-né kó kji Nainá. ³ K'eé kiichja Nainá, kitsò-la: “Titjoiin nangui-lè; tikítsajnei xita xingui; t'in kijni ya nangui ñánda 'an kokoò-lè.” ⁴ Jè Abraham, itjokàjiin nangui-la xita Caldea; ján kiì kijna nangui Harán. K'e nga k'en na'èn-la, Nainá j'iiko i i'nde jè ñánda titsajnaá i'nde. ⁵ Nainá, nimé i'nde kitsjaà kjotjò-la; ni tsà tà itsé ñánda kosijnasòn jngoò ndsoko. Tanga k'oaá s'in kitsjaà-la tso'ba nga kitsò-la nga ts'eé koma ko ts'eé xita tje-la nita mé nachrjein-ne. Nachrjein koi, kj'eé ixtií tjin-la jè Abraham. ⁶ Nainá k'oaá s'in kitsò-isa-la: “Jña tje-lè, xita ch'i'ndaá koma; ñijòn sindo nó xin naxandá sijchá yijo-la nga sijkjeiín kjo'in.” ⁷ Nainá kitsò: “Aán tsjaà-la kjo'in jè naxandá ñánda ch'i'nda kitsajna; k'e nga koma iskan, kitjokàjiin-né nangui jè. Kjinchrobà jngoò k'a-ne ijndé, ko ií i'nde jè, skoexkón-na.” ⁸ Nainá jngoò kjoa tsibíndaàjiin-ko Abraham nga sit'aà chiba-la yijo-la xita kjoa ts'e circuncisión. Abraham, kis'e jngoò-la ki'ndí xi Isaac ki'mì; k'e nga ijchò jiin nachrjein nga kits'iin, tsibít'aà chiba-la. Isaac kis'e-la ki'ndí xi 'mì Jacob; k'oaá tis'in kisiko. Jacob, kis'e-la ixti xi tejò ma-ne tje-la xita jchínga-la naxandá Israel. K'oaá tis'in tsibít'aà chiba-la.

⁹ Jña ixti-la Jacob, xi xita jchínga-ná, kjòxítakòn-keè jè 'ndse xi 'mì José; ikjoàn tsatjna nga kiiko xita xi tsatse ján nangui Egipto. Tanga Nainá kisikinda José. ¹⁰ Nainá kisichját'aà-la nita mé kjoa xi kis'e-la José. Kitsjaà-la kjohítsjeèn, kitsjaà-la kjondaà nguixkon faraón xi xitaxá ítjòn tjna ján naxandá Egipto. Jè Faraón kisikjna José nga jè tsatixoma-la naxandá Egipto, tikoa jè tsatixoma ni'ya-la faraón.

¹¹ Jña nachrjein koi j'i kjinchrá kòhokji nangui Egipto ko i'nde Canaán; tseé kjo'in kis'e-la xita; jña xita jchínga-ná tsjin tsojmì xi kine. ¹² K'e nga kiì'nchré Jacob nga tjin tsojmì xi ma chine ján Egipto kisikasén nga kiikjaá ítjòn tsojmì ixti-la jña xi xita jchínga-ná. ¹³ Xi komà jò k'a nga kiikjaá tsojmì, José tsakó-la yijo-la xikjín nga 'ndse ma-ne. Faraón k'oaá s'in komà-ne kijtseèkon, ñánda nchrobát'aà-ne tje-la José. ¹⁴ José kiskinikjaá Jacob xi na'èn-la ma nga kjitjingui-la ján Egipto. Ngats'ií xita xikjín, jàn kaàn ko chrj'oòn ma-ne. ¹⁵ K'oaá s'in komà-ne nga kiì Jacob ján Egipto; yaá k'en; tikoaá yaá k'en ngats'ií ixti-la jña xi xita jchínga-ná. ¹⁶ Xi komà iskan, kiiko nindaà-la Jacob ko ts'e ti-la nga kiì kíhijiin jngoò ngajo itsjó ján Siquem; i'nde ñánda tsatse Abraham xi tsatjna ixti-la Hamor.

¹⁷ K'e nga jye kjòchraña nachrjein nga kitasòn 'én koni s'in kitsjaà tso'ba Nainá koni s'in tsajoókjoò Abraham, jè naxandá Israel, 'ño kòkjìn-ya jña xita-la ján Egipto. ¹⁸ Ijchò nachrjein nga jngoò xita kisakò xi xita sko-la tsibijna ján Egipto; tanga xita jè, mikiì beèkon José. ¹⁹ Xitaxá ítjòn jè, tsibíts'ia nga kiskoònachan-la xita jchínga-ná nga kijtseètoòn; kis'iin-la kjo'ño nga kitsjeiin takòn ngats'ií ndí ixti-la mé-ne nga kàtiyaá yije-ne nga kàtachija tje-ne. ²⁰ Tijnà-ne nachrjein koi, kits'iin Moisés. Ki'ndí jè, 'ño ndaà kji isén-la. Jàn sá kisikjna'ma ni'ya-la xita jchínga-la. ²¹ K'e nga ijchò síkjna jjiin nandá, jè tsòti-la faraón kiskoétjò, kisijchá koni tsà ki'ndí ts'e. ²² Jè Moisés kiskoòta'ya ngats'ií kjoachjine xi tjin Egipto. 'Ñó ndaà kjohítsjeèn xi kis'e-la, ndaà kiichja tikoa ndaà kis'iin.

²³ Moisés, k'e nga jye tjin-la ichán nó k'oaá s'in tsi'beé-la ikon nga mejèn kiikon xita naxandá Israel xikjín. ²⁴ Moisés, k'e nga kijtseè nga ch'o tniko jngoò xita Israel xikjín, tsasiko nga kisik'en xita Egipto mé-ne nga kòjnda-ne. ²⁵ Moisés, k'oaá s'in tísikítsjeèn, maá-la tsà tímachiyaá-la jña xita Israel xikjín nga jè Moisés sijkjeén Nainá

nga siikítsajnadeií; tanga jñà xita Israel mìkiì kjòchiya-la. ²⁶ K'e nga komà inchijòn, Moisés kijtseè jò xita Israel xi nchikjaán-kjoò, mejèn-la kotekjáya-la, kitsò-la: “Jñò xi 'ndsè chiba, ¿mé-ne bixkàn-ko-nò xinguioo?” ²⁷ Jè xita xi tíkjaán-ko xíkjin, k'eé kiì jahitjen Moisés, kitsò-la: “¿Yá xi xitaxá kàsíkijna-lè ko xi ixkàlè kàtsò-lè xi it'aà tsajen? ²⁸ ¿A tikoáá mejèn-lè nga s'ik'en-ná koni s'ín kinik'in ngojña jè xita Egipto?” ²⁹ Moisés, k'e nga kiì'nchré 'én koi, tsanga-né; ján kiì kijna i'nde ñánda 'mì Madián. K'oaá s'ín tsibìjna koni jngoò xita xi kjiìn i'nde-la; jò ixti kis'e-la.

³⁰ K'e nga jye ijchò ichán nó nga tíjna Madián, Moisés, tsatsejèn jngoò-la àkjale-la Nainá xi ya síjnajiìn ni'ín ñánda títi jngoò yá na'yá ya chrañàt'aà-la nindoò Sinaí, ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. ³¹ Moisés, k'e nga tíkotsejèn-la jè yá na'yá xi títi, tà kjòxkón-la koni s'ín tíma; k'e nga isa chrañàt'aà kiì kasijna nga isa ndaà skoe, kiì'nchré jta-la Nainá nga kiichja-la, kitsò: ³² “An-ná xi Nainá tsò-na xita jchínga-lè, Nainá tsò-na Abraham, ko Isaac, ko Jacob.” Tanga jè Moisés tà tsatsé-né nga 'ño kitsakjòn, mìkiì kitsò-ikon nga kiskoòtsejèn-la. ³³ Jè Nainá kitsò-la Moisés: “Chjaàxin xojté xi titsjayi; jè i'nde ñánda tisijnasoìn, i'nde tsjeè-né. ³⁴ Ndaà tibe kjo'in xi nchisíkjeiín xita-na xi títsajna Egipto. Jyeé ki'nchré-la nga nchihojé't'aà-na; koií xá kòbitjojen-na nga siikítsajnandiaá. Koií xá tichjà-lè, nchroboí, ján siikasén-lè Egipto.”

³⁵ Jñà xita Israel nas'ín tsachrjekàngui Moisés k'e nga kitsò-la: “¿Yá xi xitaxá kàsíkijna-lè ko xi ixkàlè kàtsò-lè?”, tanga jè sobá Nainá kisikasén ján naxandá Egipto koni jngoò xitaxá ítjòn xi kisikítsajnadeií xita Israel. Nainá kisikjeén jè àkjale xi tsatsejèn-jiìn yá na'yá xi títi. ³⁶ Jè Moisés xi tsachrjekàjiìn xita Israel ján naxandá Egipto. Nainá kisikjeén Moisés nga 'ño kjin kjoxkón kis'iìn kóhokji Egipto, ko ya Ndáchikon Inì, kóhokji ñánda nangui kixì choòn nga ichán nó chinchimaya ndiyá. ³⁷ Tijè-ne Moisés xi kitsò-la jñà xita Israel: “Nainá kochrjekàjiìn jngoò xi ti xita xinguioo-nò, jè xi kichja ngajo-la Nainá koni 'an.” ³⁸ Tikoáá tijè-ne Moisés xi tsibìjnako xita naxandá Israel ya ñánda nangui kixì choòn, jè xi tsohóko àkjale ya nindoò Sinaí, jè xi tsajmeiìko xita jchínga-ná nga kisikatoya-la 'én xi kitsjaà-la àkjale; tikoáá tijè-ne xi kitjoé-la 'én-la Nainá xi síkijnakon-ná mé-ne komà kisikatoya-ná jñà 'én.

³⁹ Tanga jñà xita jchínga-ná, tsachrjenguií 'én xi kitsjaà Moisés, mìkiì kisikitasòn. K'oaá s'ín kisikítsjeèn jiìn inima-la, mejèn kiì jngoò k'a-ne ján Egipto. ⁴⁰ Kitsò-la jè Aarón: “Tindaà i'nga-ná nainá xi kjiko-ná. Jè Moisés xi tsachrjekàjiìn-ná ján nangui Egipto, mìkiì 'yaá mé xi komà-la.” ⁴¹ K'eé tsibíndaà jngoò xkósòn xi nainá kitsò-la xi isén-la nchraja ki'ndí kji; kisik'en cho kjotjò xi kitsjaà-la jè nchraja nga kijtseèxkón, ikjoàn tsibìjna jngoò-la s'eí xi it'aà ts'e xkósòn xi tijña tsibíndaà-ne. ⁴² Koií kjoa-la tsasit'aàxin Nainá it'aà ts'e xita Israel. Kitsjaà'nde-la nga kijtseèxkón yije ni'ño xi tjín ngajmì. K'oaá s'ín tichja jè xojon xi kiskii jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga tsò: Jñò xi xita naxandá Israel tsajòn, k'e nga ichán nó tsitjaàyaà ndiyá ya ñánda nangui kixì choòn, ko kinik'eèn cho nga mejèn-nò kits'ii kjotjò-ná, mitsà 'an kiyaxkón-ná.

⁴³ Majin, ta saá kichijeèn ni'ya nikje-la Moloc, ko ni'ño ts'e Renfán xi nainá 'mì-là; jñà isén xi tijñò tsibíndaà-nò nga kiyaxkón. Koií kjoa-la nga kochrjekàjiìn-nò i'nde tsajòn. Ján siikasén-nò ñánda nga isa kjiìn-la Babilonia.

⁴⁴ Ya ñánda nangui kixì choòn, jñà xita jchínga-ná kis'e-la Ni'ya Tsjeè xi nikje ñánda kjiyijòya kjotíxoma-la Nainá. K'oaá s'ín kisindaà koni s'ín tsatíxoma-la Nainá jè Moisés k'e nga kitsò-la nga kàtíndaà jngoò ni'ya koni kji isén-la ni'ya xi jye jè tsakó-la. ⁴⁵ Ni'ya tsjeè jè xi nikje, jñà xita jchínga-ná kjòngatsja; jñà xita Israel xi tjiko Josué, j'iiko ni'ya jè, k'e nga jahas'en nangui ijndé ñánda Nainá kitsjaà-la ko tsachrjekàjiìn nangui-la jñà xita

naxandá xi kj'eíí. Ni'ya jè, yaá kisijna skanda nachrjein ts'e xitaxá ítjòn xi David ki'mì. ⁴⁶ Nainá, 'ńó ndaà kisaseèn takòn David. Kò jè David mejèn-là koìndaà jngoò-là ni'ya ñánda jeya kájna Nainá xi beèxkón jñà xitá tje-là Jacob. ⁴⁷ Tanga jè xitaxá ítjòn xi ki'mì Salomón, jè xi tsibíndaà jngoò-là ni'ya Nainá. ⁴⁸ Nainá xi 'ńó 'nga tíjna, mìtsà ya tíjnaya ni'ya xi xitá bíndaà. Jè xitá xi kiichja ngajo-là Nainá kitsò:

⁴⁹ Jè ngajmì, jè íxile-na ñánda otìxoma;

jè isò'nde, k'oaá ngaya-là koni jngoò ískon ñánda nchasòn ndsokoaà.

¿A komaá-nò nga kındaà jngoò-ná ni'ya ñánda siìkjáya? tsò Na'èn-ná.

⁵⁰ ¿A mìtsà 'an sobà xi tsibíndaà yije tsojmì koi?

⁵¹ Jè Esteban kitsò-isa-là:

—Jñò, kjit'aà nachrjein, 'ńó tájaàjìin tjín inìma-nò, kò mìkiì ndaà na'ya koni s'ín jñà xi mìtsà xitá-là Nainá. Kjit'aà nachrjein kondra onguí-là Inìma Tsjeè-là Nainá koni kis'iin jñà xitá jchínga-nò. ⁵² Njingoò xitá xi kiichja ngajo-là Nainá xi mì kondra kii-là; kisik'en jñà xitá xi j'ìi kénojmi it'aà ts'e jè xitá kixi xi tjínè-là nga kjoíí. I'ndeí, nga jye j'ìi jè xitá kixi, yaá kinìngatsja jñà xitaxá nga kisik'en. ⁵³ Jñò, nas'ín it'aà ts'e àkjale-là Nainá kitjoé-nò kjotixoma, tanga mìkiì nìkitasòn.

K'e nga k'en Esteban

⁵⁴ K'e nga kii'nchré 'én xi kiichja Esteban, 'ńó jti komà-là jjiin inìma-là, chibà-là kinené ni'ńò xi kondra ts'e Esteban. ⁵⁵ Jè Esteban, 'ńó ndaà tíjiin inìma-là Inìma Tsjeè-là Nainá. Kiskoòtsejèn ngajmì; kijtseè kjoajeya-là Nainá nga Jesús ya síjnat'aà chrja kixi-là Nainá.

⁵⁶ Kitsò Esteban:

—Tíbe-ná ngajmì nga tix'á; jè xi Ki'ndí-là Xitá tsò-là yijo-là yaá síjnat'aà chrja kixi-là Nainá.

⁵⁷ Ngats'ìi xitá koi, tsibíchoajto líká-là; ikjoàn 'ńó kiskindàya; jngoò k'a kii kóhotjín nga jahatjen Esteban; ⁵⁸ tsachrjekàjìin naxandá; kò jñà xitá ndiso xi kitsját'in 'én xi kondra kii-là Esteban, yaá tsibítsajnangui ndsoko jñà nikje-là ñánda síjna jngoò xitá ixti xi 'mì Saulo mé-ne nga komà tsibínè-ne ndajò nga kisik'en.

⁵⁹ K'e nga tísinè ndajò, Esteban tíchjat'aà-là Nainá, kitsò:

—Na'èn Jesús, chjoétjòì inìma-na.

⁶⁰ Esteban tsasijna-xkó'nchi, ikjoàn 'ńó kiichja kitsò:

—iNa'èn, kì kındaá 'nì jé-là xitá koi!

K'e nga jye okitsò, k'en.

8

¹ Jè Saulo, nga ya síjna tikoáá kisijngoò ikon nga kinik'en Esteban.

Mé kjoa-ne nga jè Saulo kitsobà'ńó xitá-là Cristo

Kjòts'ia-ne nachrjein jè nga 'ńó kiitjìngui kondra-là xitá ngats'ìi xitá naxandá-là Cristo ján Jerusalén. Kóhotjín xitá-là Cristo kitsjohoba kóhokji nangui Judea kò Samaria. Tà jñà tsiningui-ne xitá xi tsibíxáya-là Jesús. ² Tjín i'nga xitá xi beèxkón Nainá, jñà tsibíhijìin Esteban. 'Nó kiskindàyakeè. ³ Tanga jè Saulo, 'ńó kiitjìngui kondra-là xitá naxandá-là Cristo. Xki xi ján ni'ya jahas'en nga kjo'ńó ochrje íchjín kò íchjá, ikjoàn kinís'en ndayá.

Mé xi komà ya nangui Samaria k'e nga kiichjaya 'én-là Nainá jè Felipe

⁴ Jñà xitá xi kitsjohoba, xki xi ján kii nga kisika'bí 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo.

⁵ Jè Felipe, k'e nga ijchò naxandá Samaria, yaá tsibénojmi it'aà ts'e Cristo [xitá xi xó kisikasén-ne Nainá]. ⁶ Jñà xitá Samaria nga kjìn ma, k'e nga kii'nchré tikoá kijtseè jñà kjoxkón ndaà xi kis'iin Felipe, kóhotjín, isaá ndaà kii'nchré-isa koni s'ín tsibénojmiya-là.

⁷ Kjìn xitá xi inìma ch'o-là neíí tíjìin inìma-là kjòndaà-ne. Jñà inìma ch'o-là neíí, 'ńó kjindáya k'e nga bitjòjìin inìma-là xitá. Tikoáá kjìn xitá ima kjòndaà-ne xi mìkiì ma síhiníyá yijo-là kò xi tsá'yá kjoàn. ⁸ K'oaá ma-ne nga jñà xitá naxandá jè, 'ńó tsja kis'e-la.

⁹ Ya Samaria tsibìjna jngoò x̄ita xi Simón ki'mì. K'e nga sa ítjòn, maá-la bíndaà. Kjìn nó kiskoònaçan-la x̄ita xi ya ì'nde-la nga chincháxkón-la nga kitsò: “An 'ñó ndaà machiya-na.”

¹⁰ Ngats'ìi x̄ita ìxti kò x̄ita jchínga, ndaà kiì'nchréñijon-la; kitsò:

—Jè x̄ita jè xi tse nga'ñó tjín-la ìt'aà ts'e Nainá.

¹¹ Koií kjoa-la nga ndaà kiì'nchréñijon-la nga jye kò kjìn nó konaçan-la nga bincháxkón-la nga 'ñó ndaà ma-la bíndaà. ¹² Jñà x̄ita, k'e nga kòkjeiín-la 'én ndaà-la Nainá kó s'ín otixoma Nainá kò ìt'aà ts'e Jesucristo xi jè Felipe túbénojímí, tsibíts'ia nga komà bautizar íchjín íchjá. ¹³ Skanda tijè-ne Simón tikoáá kòkjeiín-la; ìkjoàn komà bautizar. Ñánda tsajmeè Felipe, yaá tsajmeiìkò Simón. Tà k'oáá ma-la nga tibeè kjoxkón ndaà xi tís'ín Felipe kò kjoa xi okó kjoa jeya-la Nainá.

¹⁴ Jñà x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús xi títsajna Jerusalén, k'e nga kiì'nchré nga jñà x̄ita Samaria jyeé kòkjeiín-la 'én-la Nainá, kisikasén jè Pedro kò Juan. ¹⁵ Jñà x̄ita koi, k'e nga jye ijchò Samaria, tsibítsi'batjì jñà x̄ita xi jye kòkjeiín-la mé-ne nga tjoé-la jè Inima Tsjeè-la Nainá. ¹⁶ Nga jè nàchrjein jè, ñi saá jngoò tjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá. Sà tà jè ìt'aà ts'e Na'én-ná Jesús komà bautizar x̄ita koi. ¹⁷ Jè Pedro kò Juan, k'eé tsohósòn-la tsja, ìkjoàn kitjoe-la Inima Tsjeè-la Nainá.

¹⁸ Jè Simón, k'e nga kijtseè nga jñà x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús, ósòn-la tsja jñà x̄ita, ñitoón tjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá, jè Simón tsibít'aà-la tòn jñà x̄ita-la Cristo, ¹⁹ kitsò-la:

—An, tikoá tjii-ná nga'ñó jè, mé-ne ñita yá x̄ita-ne xi kosòn-la ndsaa tikoá tjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá.

²⁰ Jè Pedro kitsò-la:

—ìkàtiyaàkoiì tòn-lè! Ngaji, k'oáá s'ín ñikítsjìin tsà maá bindaà-ná kjotjò xi tsjá Nainá.

²¹ Ngaji mìkiì tjí'nde-lè ìt'aà ts'e xá jè nga jè inima-lè mì kixì tíjna nguixkòn Nainá.

²² Tikájnoi jé-lè, nga ch'o tsò ya ìjìin inima-lè, kì tì jé binchaàtsji-ne. Tijét'aà-la Nainá tsà koi nàchrjein-la sijnchàat'aà-lè jé-lè. ²³ Be-ná nga jè kjoaxìtakòn xi tíjìin inima-lè kò jè kjoach'o-lè mìkiì tsjá'nde-lè nga ndaà 'nì.

²⁴ Jè Simón k'eé kitsò:

—Sijét'aà-nò, titsi'ba-la Nainá xi ìt'aà ts'an mé-ne nga mì k'oá s'ín komat'ian ngats'ìi kjoa xi k'oas'ín titsa'mì-ná.

²⁵ Jñà x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús, k'e nga jye kitsjaà 'én ìt'aà ts'e Cristo tikoá tsakóya 'én ndaà-la Nainá, kiì ìjngoò k'a-ne ján Jerusalén. K'e nga chinchimaya ndiyá, kjìn x̄ita naxandá jtobá xi chja-ne Samaria tsibénojímí-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo.

Jè Felipe kò jngoò x̄ita Etiopía

²⁶ Xi jye komà, jngoò àkjale-la Nainá kiìchja-la Felipe, kitsò-la:

—Tisítjìin, t'in kixii ndiyá xi bitjokàt'aà-ne Jerusalén, fijen bijchó skanda Gaza.

(Ndiyá jè, yaá fahato ya ì'nde ìt'aà xìn ñánda nangui kixì choòn.)

²⁷ Felipe, tsasítjen, kiì; ya ìya ndiyá kisatiìkjoò jngoò x̄ita x'in ts'e Etiopía xi 'ñó 'nga xá tjín-la xi jye kjòxkiì-la nga mì tì íchjín sùs'in-ne; tesorero tjín-la ts'e chjoón sko-la Etiopía xi 'mì Candace. Jerusalén j'ìi-ne x̄ita jè nga kiì jngo ñánda beèxkón Nainá. ²⁸ X̄ita jè, k'e nga tínchrobá-ne nangui-la, tijnaya carreta-la; túbixkejiìn xojoñ xi kiskii Isaías, x̄ita xi kiìchja ngajo-la Nainá. ²⁹ Jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò-la Felipe:

—T'in tjingui-la carreta jè, tsjahijtakoii.

³⁰ Felipe ñitoón kiìtjingui-la, kiì'nchré-la jè x̄ita nga túbixkejiìn xojoñ xi kiskii Isaías, x̄ita xi kiìchja ngajo-la Nainá; ìkjoàn kiskònangui-la kitsò-la:

—¿A fiyaá-lè kó s'ín tíchja xojoñ xi túbixkejiìn?

³¹ Jè x̄ita etiope kitsò:

—¿Kó s'ín koma kjíya-na nga mì yá bénojímíya-na? K'eé tsibítsi'ba-la Felipe nga tsijin-jno carreta; yaá tsibìjnayako.

³² Jè Xojon-la Nainá xi túbíxkejiìn ts'e Isaías tsò-né:
 Kiìko koni jngoò orrè nga kiì sík'en;
 k'oaá ngaya-la koni jngoò orrè ki'ndí xi mìkì kjindáya k'e nga tísìjno-la,
 k'oaá s'ín mìkì kiìchja k'e nga tsatojiìn kjo'in.

³³ K'e nga tsachrjekàngui xita, mì kixi kisindaàjiìn-la.
 Nga mì yá xita tje s'e-la, niyá xi sùkítsjeèn,
 nga jè, kinik'en-né i isò'nde.

³⁴ Jè xita etiope kitsò-la Felipe:

—T'iin kjondaà. Tènojmiya-ná yá-né xi k'oas'ín títso-la jè Isaías; ¿a kj'eí xita-né, a xi tije-ne yijo-la?

³⁵ Felipe tsibíts'iaako-ne jè xojon xi túbíxkejiìn xita etiope; tsibénojmi yije-la it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesús. ³⁶ Koni s'ín nchifiya ndiyá, ijchò jngoò i'nde ñánda tjin nandá, kitsò xita etiope:

—I'nde jè, tjin nandá; ¿a mìtsà ndaà s'e tsà s'iaàn bautizar yijo-na?

³⁷ Felipe kitsò-la:

—Tsà koó inima-lè nga ndaà mokjeín-lè koma-né.

Xita jè kitsò:

—Mokjeín-na nga Jesús, jè xi Cristo xi Ki'ndí-la Nainá.

³⁸ Ko kitsjaà okixi nga tsasíjna carreta, ikjoàn tsitajen ingajò, jahas'en-jiìn nandá, jè Felipe kis'iin bautizar. ³⁹ K'e nga jye itjokàjiìn-ne nandá, Felipe, tà nitoón kichijà; jè Inima Tsjeè-la Nainá kiìko; mì tì kiì kijtseèxkon-ne xíkjin; tanga jè xita etiope, k'e nga tífi ya ndiyá, tsjaá jchán tjin-la. ⁴⁰ Jè Felipe k'e nga kjòchija-la jye ya tjna naxandá Azoto; xki xi ján naxandá tsibénojmi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo skanda k'e nga ijchò naxandá xi 'mì Cesarea.

9

*Kós'ín komà k'e nga jè Saulo kòkjeín-la it'aà ts'e Cristo
 (Hechos 22:6-16; 26:12-18)*

¹ Saulo, xki xi ján i'nde bincháxkón-la xita xi kota'yàt'aà-la Cristo nga mejèn-la sùk'en. K'oaá ma-ne nga kiìkon jè no'miì ítjòn, ² nga kisijé-la xojon xi tjin-la nga'ño xi k'oa ts'e jña ni'ya ingo sinagoga ján Damasco, mé-ne nga koma tsojà'ño-ne xita íchjín ko íchjá xi fít'aà-la jè ndiyá xitse-la Cristo; ikjoàn kjinchrobàko Jerusalén nga sùkítsajna ndayá. ³ K'e nga nchifiya ndiyá nga jye kjòchrañat'aà-la naxandá Damasco, tà nitoón kjòhiseèn jngoò itjandii-la jngoò ni'ín xi inchrobà-ne ngajmiì. ⁴ Jè Saulo kiskaàjndoòt'aà nangui, ikjoàn kiì'nchré-la 'én xi kiìchjajiìn isén xi kitsò:

—Saulo, Saulo, ¿mé-ne 'an tì'mìtjingui kondra-ná?

⁵ Saulo kitsò:

—¿Yá-né ngaji, Na'èn?

Jè xi tíchja kitsò:

—An-ná Jesús xi tì'mìtjingui kondra-ná. Tijíi tiyatoòn-ne yijo-lè, k'oaá ngaya-la koni tsà nchraja tsjón-la jè yá xi bínès'en-la nei-la.

⁶ Saulo, tsí tsatsé-né; tsí ndaà kitsakjòn; k'ée kitsò:

—Na'èn, ¿mé xi mejèn-lè nga 'an s'iaàn?

Jè Na'èn-ná kitsò-la:

—Tisítjin, títjás'en-jiìn naxandá; yaá s'enojmi-lè mé xi s'iin.

⁷ Jña xita xi tjiko Saulo, tà kisinchaà-né nga 'ño kitsakjòn; kiì'nchré-la jè xi tíchja tanga mìkì kijtseèxkon yá xi tíchja. ⁸ Jè Saulo, tsasítjen-t'aà-ne nangui, tanga k'e nga kiskíx'a xkon mì tì kiì kjòtsejèn-la. Tà jña xita xi tjiko kitsobàt'aà, kiìko ján Damasco. ⁹ Ján naxrjein tsibijna nga mì tì kiì kotsejèn-la; nimé xi kiskine tjikoà nimé xi kits'iì.

¹⁰ Ya naxandá Damasco tíjna jngoò xità xi kota'yàt'aà-la Cristo xi 'mì Ananías; Nainá kiichja-la nga tsatsejèn jngoò-la kjoa koni tsà nijñá tí'biì-la, kitsò-la:

—¡Ananías!

Kiichja Ananías kitsò:

—¿Mé-ne Na'èn? ¿Mé xi mejèn-lè?

¹¹ Jè Na'èn-ná kitsò-la:

—Tisítjijn, t'in jè calle xi 'mì Calle Kixi, ya ni'ya-la Judas; ya tinchátsji jngoii xità xi 'mì Saulo xi ya i'nde-la Tarso. I'ndeji, tibítsi'ba-né. ¹² Saulo jyeé kòbeè jngoò kjoa koni tsà nijñá tí'biì-la xi tsò: jngoò xità xi 'mì Ananías kòbijchókòn nga kòhòsòn-la tsja nga kòmandaà ijngoò k'a-ne xkon.

¹³ Ananías, k'e nga kiì'nchré kitsò:

—Na'èn, tíjijn-na, kjìn xità jye tsibénojmi-na nga 'ñó ch'o kjoàn xità jè; jè-né xi 'ñó tibeètoòn xità tsiji ján Jerusalén. ¹⁴ I'ndeji koií xá j'ii-ne skanda ijndé, tjín-la okixi it'aà ts'e no'miì íjtòn nga tsoba'ño ngats'ii xità xi mokjeiín-la it'aà tsiji.

¹⁵ Nainá kitsò-la Ananías:

—Tich'oín xità jè; xó jaàjijn-na; k'oaá s'ín kochjeén-na nga jè kichjaya it'aà ts'an nga títsa isò'nde nguixkon ngats'ii xità xi mìtsà xità judío kò xitaxá íjtòn-la, tikoá jñá xi xità Israel. ¹⁶ Aán kokoò yije-la kjo'in xi 'ñó tse sikkjeiín xi kjoa ts'an.

¹⁷ Ananías kiì ñánda tíjna Saulo; jahas'en ni'ya. Tsohòsòn-la tsja, kitsò-la:

—'Ndsè Saulo, jè Na'èn-ná Jesús xi kiichja-lè ya iya ndiyá k'e nga tjinchroboí, jè kàsikasén-na nga kotsejèn ijngoò k'a-lè tikoá sijiin inima-lè Inima Tsjeè-la Nainá.

¹⁸ Saulo, nitoón kitjaàxìn-la xkon xi koni kjoàn chrjoa ton-la tìn. Ikjoàn kjòtsejèn ijngoò k'a-la. K'eé tsasítjen, ikjoàn komà bautizar. ¹⁹ Saulo, tsakjèn; ikjoàn kis'e ijngoò k'a-la nga'ño. Tsibìjnako chiba nachrjein jñá xità xi kota'yàt'aà-la Cristo xi títsajna Damasco.

Kós'ín komà nga jè Saulo kiichjaya 'én-la Cristo

²⁰ Saulo, nitoón tsibíts'ia nga kiichjaya it'aà ts'e Jesús ya ngats'ii ni'ya ingo sinagoga nga jè Jesús, jè xi Ki'ndí-la Nainá. ²¹ Ngats'ii xità xi kiì'nchré-la tà kjòxkòn-la; kitsò-la xikjín:

—¿A mìtsà jè xità jè xi tsangatjingui-la xità ján Jerusalén, jñá xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús? ¿A mìtsà tikoá koií xá j'ii-ne ijndé nga ndayá kjiko yije xità koi, ikjoàn sùngatsja no'miì íjtòn?

²² Tanga Saulo, isaá 'ñó tse nga'ño tísijiin inima-la nga chjaya. Jñá xità judío xi títsajna Damasco, skanda mì tì kiì beè-ne kós'ín sikkítsejèn koni s'ín tsakóya Saulo nga nguì 'én kixi-né nga Jesús, jè xi Cristo [jè xi xó kiskasén-ne Nainá].

K'e nga jè Saulo tsanga-la xità judío

²³ Nga jye komà kjìn nachrjein, jñá xità judío, tsajoóya-ne nga sikk'en Saulo. ²⁴ Tanga jè Saulo kiì'nchré koni s'ín tsajoóya-ne nga jñá xità judío, kò nachrjein kò nitjen kiskinda, tsibìtsajnajto xotjoa-la naxandá nga mejèn-la sikk'en. ²⁵ Tanga jñá xità-la Saulo, k'e nga jñò, kiiko, kiskikjnaya jngoò nisiyá xi je kji; ikjoàn kiskinìs'en-kjá ñánda tix'á chiba jè chrjó xi tjíndiì-la naxandá kò yaá kiskinìjen-jno jè chrjó, mé-ne komà tsanga-ne.

K'e nga tsibìjna Jerusalén jè Saulo

²⁶ Saulo, k'e nga ijchò-ne ján Jerusalén, mejèn-la nga ya koahijtako jñá xità xi kota'yàt'aà-la Cristo, tanga ngats'ii xità koi, tà kitsakjòn-la, nga mìkiì kòkjeiín-la tsà kixi kjoa nga tikoá ya kota'yàt'aà-la Cristo. ²⁷ Tanga jè Bernabé k'eé kiiko ñánda títsajna xità xi tsibixáya-la Jesús. Tsibénojmi-la nga jyeé jahatjìya-la k'e nga kijtseè Na'èn-ná Jesús nga kiichja sobà-la ya iya ndiyá k'e nga tífi Damasco; tikoáá tsibénojmi-la nga ján Damasco 'ñó ndaà kiichja it'aà ts'e Jesús, mìkiì kitsakjòn. ²⁸ Saulo, yaá tsibìjnako jñá xità xi tsibixáya-la Jesús; yaá tsajmeikò Jerusalén. Mikiì kitsakjòn nga kiichjaya it'aà ts'e Jesús. ²⁹ 'Nó kiichjako jñá xità judío xi 'én griego chja nga tsajoókjoòkò xikjín; tanga jñá xità koi

tsohótsji'nde-la kó s'ín s̄ik̄o nga mejèn-la s̄ik̄'en Saulo. ³⁰ Jñà x̄ita xi 'ndse joó it'aà ts'e Cristo, k'e nga kiì'nchré 'én koi, kiìk̄o Saulo ján Cesarea, ikjoàn kisikasén skanda ján Tarso.

³¹ Ngats'ìi x̄ita naxandá-la Cristo, 'nchán tsibìtsajna kóhótjín naxandá xi chja-ne nangui Judea, Galilea k̄o Samaria; nì t̄i mé kjoasiì kis'e-ne. Kis'e-isa-la nga'nó ts'e inima-la nga isa ndaà kijtseèxkón Nainá; jè Inima Tsjeè-la Nainá isaá ndaà tsasik̄o nga isa k̄jìn komà x̄ita-la Cristo.

Kós'ín komà k'e nga kjòndaà-ne Eneas

³² Jè Pedro, k'e nga tsajmeèsòn i'nde koi, t̄ikoaá kiìkon x̄ita-la Cristo xi t̄itsajna ya naxandá Lida. ³³ Ya t̄ijna jngoò x̄ita xi 'mì Eneas; jyeé t̄jín-la j̄iìn nó nga kijna xk'én, mìkiì ma síkjaníyá yijo-la. ³⁴ Pedro kitsò-la:

—Eneas, jè Jesucristo t̄isindaà-lè. T̄isítj̄iìn, tixkóyi nijñaà-lè.

Eneas, n̄it̄oón tsasítj̄en. ³⁵ Ngats'ìi x̄ita xi t̄itsajna ya naxandá Lida k̄o Sarón, kijtseè Eneas nga tsajmeè-ne, ikjoàn kòkjeiín-la it'aà ts'e Na'èn-ná Jesús.

K'e nga jaáya-la Dorcas it'aà ts'e kjoabiyaà

³⁶ Ya naxandá Jope t̄ijna jngoò chjoón xi kota'yat'aà-la Cristo: Tabita 'mì. Jè 'én griego, Dorcas 'mì. [Jè 'én tsaján, Naxín tsò-ne.] Chjoón jè, 'nó ndaà x̄ita, t̄ikoaá ndaà síchjât'aà-la x̄ita ima. ³⁷ Jñà naxrjein koi, chjoón jè, kjòxk'én koa k'en. K'e nga jye kisihingáya, kiìk̄o, kisikájnyaya ni'ya xi ma-ne jò piso. ³⁸ Jè naxandá Lida yaá kijnat'aà chraña-la Jope. Jñà x̄ita xi kota'yat'aà-la Cristo kiì'nchré nga ya t̄ijna Lida jè Pedro. Kisikasén jò x̄ita x'ín xi kiì k̄itsi'ba-la, kitsò-la:

—Kì n̄ikaxrjein-jèn, n̄it̄on nchrobáchón-náj̄en.

³⁹ Pedro, k'e nga kiskaat'aà-la okixi, n̄it̄oón tsasítj̄en; t̄sobáhjtak̄o x̄ita koi. K'e nga ijchò Jope, kiìk̄o ñánda kijna mik'en; jahas'en ni'ya. Ngats'ìi íchjín ka'àn xi t̄itsajna ijchò kinchat'aà-la Pedro nga kjindáya; tsakó-la x'ió k̄o nachro xi tsibindaà Dorcas k'e nga t̄isa t̄ijnakon. ⁴⁰ Pedro tsachrje yije ni'ya jñà x̄ita koi; ikjoàn tsasìxkó'nchi, kiìchjat'aà-la Nainá; k'eé kiskoò'an jè mik'en, kitsò-la:

—¡Tabita, t̄isítj̄iìn!

Jè mik'en, kiskíx'angui-ne xk̄on. K'e nga kijtseè Pedro, tsibìjna kixi. ⁴¹ Pedro kitsjaà-la tsja, kisikasítj̄en; ikjoàn kiìchja-la x̄ita-la Cristo k̄o jñà íchjín ka'àn; tsakó-la Dorcas nga t̄ijnakon-né. ⁴² Kjoa jè, ki'ya yijeé-la kóhokji Jope; k̄jìn x̄ita kòkjeiín-la it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ⁴³ Jè Pedro, k̄jìn naxrjein tsibìjna ya Jope, ya ni'ya-la x̄ita xi 'mì Simón chjinechrjoa.

10

K'e nga jè Cornelio kiìchja-la Pedro

¹ Ya naxandá Cesarea tsibìjna jngoò x̄ita xi 'mì Cornelio, jè xi x̄ita sko-la ts'e soldado xi jngoò sindo ma-ne xi ya chja-ne xi 'mì Italiano. ² Jè Cornelio, ngats'ìi x̄ita ni'ya-la, ndaà beèxkón Nainá, t̄ikoaá tsakjón-keè Nainá. Ndaà síchjât'aà-la jñà x̄ita ima xi nì mé t̄jín-la. Kjit'aà naxrjein bítsi'ba-la Nainá. ³ Jngoò naxrjein, ijchò-la tsà xi jàn nga nguixòn, tsatsejèn jngoò-la kjoa koni tsà nijña tí'biì-la nga jahas'en jngoò àkjale-la Nainá ya ni'ya ñánda t̄ijna; kitsò-la:

—¡Cornelio!

⁴ Jè Cornelio, k'e nga kiskoò'an àkjale, tà kitsakjòn-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-lè na'èn?

Jè àkjale kitsò:

—Jyeé ijchò kaat'aà-la Nainá jè kjoa bítsi'ba-lè k̄o kjoa nga nìchjât'aà-la x̄ita ima xi nì mé t̄jín-la. Jè Nainá ndaà sasén-la. ⁵ T̄ikasín x̄ita-lè ján naxandá Jope; kàtikjaá Simón xi t̄ikoa Pedro 'mì. ⁶ Ya t̄ijna ni'ya-la x̄ita xi t̄ikoa Simón 'mì xi chrjoa-la cho síhinda. Jè ni'ya-la yaá kijnandù ndáchikon. Jè keènojmi-lè mé xi s'j̄iìn.

⁷ K'e nga jye kii-ne àkjale-la Nainá xi tíchjako Cornelio, kiichja jò-la xita chi'nda-la koa jngoò soldado xi ndaà beèxkón Nainá xi ya síxát'aà-la. ⁸ K'e nga jye tsibénojmí yije-la ngats'ì kjoa xi kii'nchré, ìkjoàn kisikasén ján naxandá Jope.

⁹ K'e nga komà nchijòn, ijchò-la tsà nchisen, jña xita koi, jyeé kjomeè bijchó chraña-la naxandá Jope. Tijè-ne hora jè Pedro, tsijin isò'nga ni'ya nga kii kítsi'ba-la Nainá. ¹⁰ Pedro, jyeé 'ño kjòhojò-la; mejèn-la nga kòkjen, tanga tíkoñaá-la, k'eé tísindaà tsojmì xi skine; tsatsejèn jngoò-la kjoa koni nijná tí'bi-la. ¹¹ Kijtseè nga tixá ngajmii; inchrobàjen jngoò nikje skanda it'aà nangui xi 'ño teè kji, tjít'aà'ño nga ñijòn chrjangui-la. ¹² Jè nikje, yaá títsajna yije cho xi tjín i it'aà nangui xi ñijòn ma ndsoko ko jña cho xi bifejno yijo-la nangui, ngats'ì cho xi tjín-la jngaá xi tjíma ijìn isén. ¹³ Jè Pedro kii'nchré jngoò 'én xi kitsò-la:

—Pedro, tísitjin, tik'in cho koi, chinii.

¹⁴ Kitsò Pedro:

—Na'èn, majin; ni saà jngoò k'a tsojmì tjé kinee xi xkón tjín it'aà ts'e kjotíxoma.

¹⁵ Pedro, ijngoò k'a kii'nchré 'én xi kitsò-la:

—Tsojmì xi Nainá jye kisitsjeè nga ma chjine, kì tsojmì tjé 'mì-la.

¹⁶ Jè kjoa ts'e nikje, jàn k'a okomà. Ìkjoàn tsijin ijngoò k'a-ne ján ngajmii. ¹⁷ Pedro, tísíkitsjeèn kó tsòya-ne jè kjoa xi kijtseè. Tik'eé-ne ijchò kinchajto xotjoa ni'ya jña xita xi kisikasén Cornelio nga jye kiskònangui ñánda-ne ni'ya-la Simón. ¹⁸ Kiskònangui, a yaá tjina jngoò xita xi Simón 'mì, tikoá tjít'aàsòn 'ín-la nga Pedro 'mì. ¹⁹ Jè Pedro, táko k'eé tísíkitsjeèn jè kjoa xi kijtseè, jè Injima Tsjeè-la Nainá kitsò-la:

—Jàn ma xita xi ji ótsji-lè. ²⁰ Tísitjin, titjojin, kì jò 'beé-la takoìn nga 'mikoii; jña xita koi, 'aán kásikasén.

²¹ Jè Pedro inchrobàjen ñánda 'ncha xita xi kisikasén Cornelio, kitsò-la:

—An-ná xi binchaàtsji-ná; ¿mé xá xi kòf'i-nò?

²² Jña xita koi kitsò:

—Jè kisikasén-najen xita sko-la soldado xi 'mì Cornelio, jngoò xita kixi xi ndaà beèxkón Nainá, tikoá jè, ndaà yaxkón it'aà ts'e naxandá Israel. Jngoò xó àkjale-la Nainá k'oa kitsò-la nga ngaji skinikjaá-lè nga k'oin ni'ya-la mé-ne nga kénojmíya-la 'én xi ji tìhokooyi.

²³ Jè Pedro kisikas'en ni'ya-la; yaá kisikjáyako jngoò nitjen. Xi komà nchijòn, kiiiko xita koi; tikoáá tsobáhijtakò i'nga xita xi mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo xi títsajna ya Jope.

²⁴ Xi komà nchijòn ijchò Cesarea; jyeé tíkoña jè Cornelio; jyeé títsajna xita xíkjin ko amigo-la xi ndaà óko xi xó kisikí'nchré-ne. ²⁵ K'e nga jye ijchò Pedro, jè Cornelio itjo ni'ya nga kisihixat'aà; tsasìxkó'nchit'aà-la nga kijtseèxkón. ²⁶ Tanga jè Pedro kisikasítjen, kitsò-la:

—Tísitjin; 'an, tikoáá ta xita-ná koni ngaji.

²⁷ Jè Pedro, nga tíhoko Cornelio, jahas'en ni'ya; kijtseè nga 'ño kjìn ma-ne xita xi ya títsajna. ²⁸ Pedro kitsò-la:

—Jño, tjìin-nò nga jña xita judío mìkì tjí'nde-la nga jña xita xi xìn i'nde-la sìngàsòn-ko, mìkì ma kjoas'en ni'ya-la xi mìtsà xita judío. Tanga Nainá tsibénojmíya-na nga nijngoò xita xi koma xán-la: jño, taxki xita-nò ko xita tjé-nó nga nguixkon Nainá. ²⁹ Koi kjoa-la k'e nga ijchò nokjoà-ná, mìkì kisitájaajña, nitóon inchrobà. Jè xi kjònanguia, ¿mé xá xi nokjoà-ná?

³⁰ Cornelio kitsò:

—Tjín-la ñijòn nachrjein, tijè-ne hora jè nga xi jàn nga nguixòn, k'e nga tìchjàt'aà-la Nainá i ni'ya-na, tà nitóon tsatsejèn jngoò xita xi tsasijna nguixkoaàn; 'ño ote kji nikje-la.

³¹ Kitsò-na: “Cornelio, jè kjoa bítsi'ba-lè jye kina'ya-la ko jye ki'ya-la nga nguixkon Nainá koni s'ín nìchjàt'aà-la xita ima xi nì mé tjín-la. ³² Tikasin xita-lè ján naxandá Jope, kàtikjaá Simón xi tikoá Pedro 'mì. Ya tjina ni'ya-la xita xi tikoá Simón 'mì xi chrjoa-la cho síhinda. Jè ni'ya-la yaá kijnandi ndáchikon.” ³³ K'oaá komà-ne nga niton kiskinikjaá-lè. Ndaà

kà'nè-ne nga kànchroboì. Kóhòtjín-jen íf títsajna-jen nga nguixkòn Nainá mé-ne nga kìná'ya yije-jen mé òkixì xi kitsjaà-lè Nainá nga kénòjmí-nájèn.

K'e nga kiichja Pedro ya ni'ya-la Cornelio

³⁴ Pedro tsibíts'ia nga kiichja, kitsò:

—Kixijí kjoa, tíbe-ná nga Nainá mìkìi faájìin nìta yá xìta-ne, tà ngàsòn fikò yije. ³⁵ Nainá kjoétjò-né nìta yá xìta-ne nìta ñánda-ne ì'nde-la xi beèxkón Nainá xi tìkoá s'ín kjoakixi. ³⁶ Nainá kisikasén 'én-la ya naxandá Israel; tsibénòjmíya-la 'én ndaà-la nga 'nchán kítsajnakoaá Nainá it'aà ts'e Cristo, jè xi otíxoma-la ngats'ìi xìta xi tjin isò'nde. ³⁷ Jñò, ndaà tjiin-nò koni s'ín komà kóhokji nangui-la xìta judío, kjòts'ia-ne ì'nde Galilea k'e nga jye kiichjaya Juan xi kjoa ts'e bautismo. ³⁸ Tjiin-nò nga jè Jesús xi Nazaret ts'e, Nainá xó jaàjìin-ne nga kitsjaà-la Inima Tsjeè-la kò nga ñó. Nìta ñánda-ne nga tsajmeè Jesús, ndaà tjin kjondaà xi kis'iin; kisindaà-ne xìta xi kjo'in nchisíkjeiín it'aà ts'e xìta neií. Koií k'oas'ín kis'iin-ne nga jè Nainá tijnako. ³⁹ K'oaá ma-ne bènòjmí-jen nga xkoon ki'ya-najen ngats'ìi kjondaà xi kis'iin Jesús ya nangui-la xìta judío kò Jerusalén. K'e nga komà iskan, jña xìta kisik'en Jesús, tsibítjohónguit'aà krò. ⁴⁰ Tanga nga ijchò jàn nachrjein Nainá kisikjaáya-la kò k'oaá s'ín kis'iin nga kiyaxkon ìjngò k'a-la nga jye jaáya-la. ⁴¹ Mìtsà ngats'ìi xìta naxandá kijtseèxkon, tà ngajèn-nájèn xi xó kjòtseé kitjaàjìin-najèn mé-ne nga koma kénòjmí-jen xi it'aà ts'e, ngajèn-nájèn xi chichiko-jen tìkoá ki'yòko-jen k'e nga jye jaáya-la. ⁴² Jè Jesús tsibít'in-najèn nga kìnòkjoaya-jen kò kénòjmí kixi-lajèn xìta naxandá nga jè Jesús, k'oaá s'ín kisikijna Nainá koni xitaxá ítjòn nga jè bíndaàjìin-la xìta xi títsajnakon kò xi jye k'en. ⁴³ Ngats'ìi xìta xi kiichja ngajo-la Nainá, k'oaá s'ín tsjá 'én nga ngats'ìi xìta xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, it'aà ts'e-né nga jchat'aà-la jé-la.

K'e nga kitjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá jña xi mìtsà xìta judío

⁴⁴ Tákó tìk'eé tíchja isa Pedro, ngats'ìi xìta xi nchi'nchré-la itjojen-nè Inima Tsjeè-la Nainá. ⁴⁵ Jña xìta judío xi tjikò Pedro [xi tìkoá jye mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo], tà k'oaá komà-la k'e nga kijtseè nga jña xi mìtsà xìta judío, tìkoá ndaà itjojen-nè jè Inima Tsjeè-la Nainá. ⁴⁶ Nga kii'nchré-la nga chja xi kj'ejií 'én, tìkoá chjat'aà-la Nainá nga 'ñó jeya síkijna. ⁴⁷ K'eé kitsò Pedro:

—Mì-la kii koma kichakjáya-là jña xìta koi nga koma bautizar nga jyeé kàtjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá koni s'ín kitjoé-ná jña.

⁴⁸ Jè Pedro kitsjaà òkixì nga koma bautizar xìta koi it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. Ikjoàn jña xìta tsibítsi'ba-la Pedro nga kàtijnako chiba nachrjein isa.

11

Mé 'én xi kiichja Pedro nga tsibénòjmí-la xìta naxandá-la Cristo ján Jerusalén

¹ Jña xìta xi tsibíxáya-la Jesús kò xìta xikjín xi 'ndse jóó it'aà ts'e Cristo xi títsajna nangui Judea, kii'nchré nga jña xi mìtsà xìta judío tìkoáá jye kòkjeiín-la 'én-la Nainá. ² Jña xìta judío xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo tsohótikò Pedro, k'e nga ijchò-ne ján Jerusalén.

³ Kitsò-la:

—¿Mé-ne ya kii-ne ni'ya-la xi taxkì xìta xi mìtsà xìta judío, skanda yaá chichikoji?

⁴ Jè Pedro k'eé tsibíts'ia nga ndiyá ndiyá tsibénòjmí yije-la koni s'ín komàt'in; kitsò-la:

⁵ —K'e nga tijnáa ján naxandá Jope, nga tíchjàt'aà-la Nainá, tsatsejèn jngò-na kjoa koni tsà nijña tí'biì-na, jngò nikje kijtseè xi 'ñó te kji, tji'ñó nga ñijòn chrjangui-la xi ngajmii inchrobàjen-ne, j'ii skanda ñánda tijnáa. ⁶ K'e nga kiskoòtsejèn-la, ndaà kijtseè nga títsajnaya chò xi tjin ì it'aà nangui xi ñijòn ma ndsoko kò chò ts'en xi tjin jjiin ijña, kò chò xi bífejno yijo-la nangui, ngats'ìi chò xi jngaá tjin-la xi tjimajìin isén. ⁷ Ki'nchré jngoáà 'én xi kitsò-na: “Pedro, tísítjiiin, tìk'iin chò koi, chinii.” ⁸ An kixan-la: “Majìn Na'èn, 'an, nì saà jngò k'a tsojmì tjé kínee xi xkón tjin it'aà ts'e kjotíxoma.” ⁹ Xi ma-ne jò k'a, ìjngò k'a kiichja-na ján ngajmii kitsò-na: “Tsojmì xi Nainá jye kisìtsjeè nga ma chjine, kì

tsojmì tjé 'mì-la.” ¹⁰ Jè kjoa koi, jàn k'a okomà. Ikjoàn tsijin yije ìjngoò k'a-ne ján ngajmì. ¹¹ Tjè-ne hora, jàn xita ijchò kátsji-na ya ni'ya ñánda tijnáa xi ján inchrobà-ne Cesarea xi xó kisatiixá-la. ¹² Jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò-na: “Tikoji xita koi; kì jò beè-la takoin nga tsjáhihtakoi; tikoáá tsobáhihtako-na jña xita 'ndse xi joón ma-ne xi ì títsajna; ijchò-jen ya ni'ya-la jè xita xi kiskinikjaá-na, ikjoàn tsitjaàs'en-jen ni'ya-la.” ¹³ Xita jè tsibénojmí-najen nga jngoò xó àkjale kijtsee ya ni'ya-la xi kitsò xó-la: “Tikasín xita ján naxandá Jope nga kàtikjaá jè xita xi 'mì Simón xi tikoá Pedro 'mì. ¹⁴ Jè tsjá-lè 'én nga kitjokajñoò kjo'in kjoa ts'e jé-nò, ngaji kò ngats'ii xita ni'ya-lè.” ¹⁵ K'e nga tsibíts'ia nga tsibénojmí-la, jè Inima Tsjeè-la Nainá, nitoón itjojen-nè jña xita koi koni s'ín komàt'iaán jña nga sa tàts'en-la kjoa. ¹⁶ K'ée tsibítsjeèn-na koni s'ín kitsò Na'èn-ná Jesús nga kitsò: “Jè Juan, nandá kis'iin-ne bautizar, tanga jño, koo Inima Tsjeè-la Nainá koma-nò bautizar.” ¹⁷ Tsà Nainá k'oas'ín sasén-la nga tikoá tsjá kjojtò-la jè Inima Tsjeè-la koni s'ín kitsjaà-ná jña k'e nga kòkjeiín-ná it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo, ¿'an, mé-ne kondra kótijna-la Nainá?

¹⁸ K'e nga kiì'nchré 'én koi, jyò tsibítsajna. Jeyaá kisikíjna Nainá, kitsò:

—Kixií-la kjoa nga jña xi mìtsà xita judío, tikoá tsjá-la kjondaà Nainá mé-ne nga siikájno-ne jé-la kò mì tì jé kohótsji-ne mé-ne nga s'e-la kjoabinachon ts'e inima-la!

K'e nga kinikasén Bernabé ján naxandá Antioquía

¹⁹ K'e nga jye k'en Esteban, jña xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús kitsjohoba, koi kjoa-la nga 'ño kiitjinguikee xita. Tjín xi kiì ján nangui Fenicia kò Chipre kò naxandá Antioquía. Xita koi, k'e nga ijchò i'nde koi, tsibénojmí-la 'én-la Cristo jña xita judío xi ya títsajna tanga xi taxkì xita, majìn. ²⁰ Jña xita xi kitsjohoba, tjín i'nga xi ján i'nde-la nangui Chipre kò naxandá Cirene. K'e nga ijchò ya naxandá Antioquía tikoáá tsibénojmí-la jña xita xi mìtsà xita judío 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesús xi otíxoma-ná. ²¹ Nainá kitsjaà-la nga'ño; kjìn xita koi kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo, jahatjìya-la kjohtsjeèn-la, kiit'aà-la Na'èn-ná.

²² Jña xita naxandá-la Cristo xi títsajna Jerusalén kiì'nchré koni s'ín tíma ján Antioquía. Kisikasén jè Bernabé. ²³ Bernabé, k'e nga ijchò Antioquía, kijtsee nga jè Nainá ndaà tíschikon-t'in xita koi. Tsja jchán komà-la. K'ée isa ndaà tsibít'in yije-la nga kò inima-la isa ndaà kàtjìt'aà-la Na'èn-ná. ²⁴ Jè Bernabé, 'ño ndaà xita; ndaà tíjìn inima-la Inima Tsjeè-la Nainá; tikoáá ndaà mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. K'oaá s'ín komà-ne nga isa kjìin xita jahas'en-t'aà-la Na'èn-ná Jesús.

²⁵ Nga komà iskan, Bernabé kiì ján Tarso nga kiì kátsji Saulo. ²⁶ K'e nga jye kisakò-la, kiìkò ján Antioquía. Jngoò nó tsibítsajnako jña xita naxandá-la Cristo; koi xá kis'iin nga kjìn xita tsakóya-la. Yaá kisit'aà 'ín ítjòn nga xita-la Cristo 'mì ngats'ii xita xi kota'yàt'aà-la Cristo.

²⁷ Nachrjein koi ijchò i'nga xita xi kiìchja ngajo-la Nainá ján Antioquía xi inchrobà-ne Jerusalén. ²⁸ Jngoò xita xi 'mì Agabo, tsasijna kixi, kiìchja nga jè Inima Tsjeè-la Nainá tsibít'in-la, kitsò nga títsa isò'nde kjinchrá 'ño kjoí. 'Én jè, k'oaá s'ín tsitasòn k'e nga tsibìjna xitaxá ítjòn ján Roma jè xi 'mì Claudio. ²⁹ Jña xita xi kota'yàt'aà-la Cristo xi títsajna Antioquía tsajoóya-ne nga siikasén-la nga'ño xita xíkjín xi títsajna nangui Judea koni kji bijchó nga'ño-la nga jngoò ìjngoò. ³⁰ Koni s'ín tsajoóya-ne, k'oaá s'ín kisikitasòn. Jè Bernabé kò Saulo, kiìkò kjojtò jè ján nangui Judea nga kisìngatsja jña xita jchínga xi tjin-la xá ts'e naxandá-la Cristo.

12

Kó s'ín komà nga itjo ndayá Pedro

¹ Tijná-ne nachrjein koi, jè Herodes xi xitaxá ítjòn tíjna, kitsjaà okixi nga kitsobà'ño i'nga xita naxandá-la Cristo mé-ne nga koma skoetoòn-ne. ² Tsatíxá nga kichá ndojò kisik'en-ne Jacobo, 'ndse Juan. ³ Jè Herodes, k'e nga kijtsee nga tsja komà-la jña xita

judío nga jye k'en Jacobo, ikjoàn kitsobà'ño Pedro jè nachrjein k'e nga bitjo s'eí nga kjèn inchrajín xi tsjìn-la ña'yo san. ⁴ Kiskinìs'en ndayá. Chrj'oòn jngoò soldado kisikinda ya iya ndayá; ñijòn kisikinda nga indiaà indiaà. Kjohítsjeèn-la Herodes, jè-né k'e nga jye kjoehet'aà s'eí Paxko kochrje ndayá mé-ne jña xita naxandá tsjá 'én nga kijá Pedro. ⁵ Jè Pedro, ndaá tímakinda iya ndayá; ko jña xita naxandá-la Cristo, mikiì jyò tsibítsajna nga 'ño ndaà nchisjét'aà-la Nainá it'aà ts'e Pedro.

⁶ Jè nachrjein k'e nga mejèn-la Herodes nga siingatsja xita naxandá jè Pedro, tijè-ne nitjen, kijjinafè'nchò osen-la jò soldado; jò na'ño kicha cadena tjít'aà'ño-ne; jña soldado xi i'nga yaá nchisikinda xotjoa ndayá. ⁷ Tà nitóón tsatsejèn jngoò àkjale-la Nainá ya iya ndayá; kjohiseèn yije kóhokji; jè àkjale kishiniyá-la Pedro nga kisikjaá-la; kitsò-la:

—iNiton tisítjin!

Jña na'ño kicha cadena xi tjít'aà'ño-ne tsja Pedro chixòt'aà nangui. ⁸ Jè àkjale kitsò-la:

—Chikjeí nikje-lè, tsjayi xojté-lè.

Jè Pedro, k'oaá s'ín kis'iin. Ikjoàn kitsò àkjale:

—Chikjeí nachrokisòn-lè, nchrobátjingui-ná.

⁹ Pedro itjo tjingui-la jè àkjale; mikiì machiya-la tsà kixí kjoa xi tísiko àkjale; jè Pedro k'oaá ma-la koni tsà nijña tí'biì-la. ¹⁰ Jahat'aà-la jè soldado xi síjna ítjòn, tikoá jahat'aà-la xi ma-ne jò; k'e nga ijchò xotjoa-la ndayá xi nguì kicha nga jye bitjoaá calle, tà tajngoò kitáx'a; ikjoàn itjo; tsato'nchò jngoò calle; tà nitóón kichijà jè àkjale; jè Pedro, tajngoò kisajna. ¹¹ Jè Pedro, k'eé ndaà kjòchiya-la nga kixí kjoa xi tímat'in, kitsò:

—Kixí kjoa, mokjeiín-na nga Nainá kásikasén àkjale-la nga kásikijnandeí-na it'aà ts'e Herodes ko ngats'iì kjoa xi ch'o tjín xi nchikoña-la xita judío nga siìko-na Herodes.

¹² Jè Pedro, k'e nga ndaà kjòchiya-la kjoa koi, kiì ni'ya-la María, nea-la Juan xi tikoá Marcos 'mì. Ya ni'ya jè, kjìn xita chixoña xi nchibítsi'ba-la Nainá. ¹³ Kiichja, kisikjane xotjoa-la ni'ya; k'eé itjo katsejèn jngoò tsòti xi 'mì Rode nga mejèn-la skoe yá-né xi tíchja. ¹⁴ K'e nga kiì'nchré jta-la nga jè Pedro xi tíchja, tsja jchán komà-la skanda mì ti kiì kiskíx'a-la xotjoa ni'ya; ta saá tsangachikon iya ni'ya; kiskí'nchré ñánda títsajna xíkjin nga jè Pedro síjna jto xotjoa ni'ya. ¹⁵ Jña xita xíkjin kitsò-la:

—iSká-lè!

Tanga jè tsòti táko k'oaá tsò nga kixí kjoa jè Pedro xi tíchja. Tanga jña xita kitsò-la:

—Jè-la àkjale-la.

¹⁶ Jè Pedro, táko tíchja-ne, síkjane xotjoa ni'ya. K'e nga kiskíx'a-la xotjoa ni'ya, kijt-seèxkon nga jè Pedro; jña xita xíkjin, tà kjòxkón-la. ¹⁷ Kiskimiltjen tsja Pedro nga kitsò-la jyò títsajnaà; ikjoàn tsibénojmi-la kó s'ín komà't'in nga Nainá tsachrje-ne ndayá. Kitsò-la:

—K'oaá s'ín ténajmí-là jè Jacobo ko xita xinguiáá xi i'nga.

Ikjoàn itjo ni'ya; xin i'nde kiì.

¹⁸ K'e nga kis'e isén ngats'iì soldado xi nchisikinda, mì tà k'oaá kji kjoasiì kis'e-la nga mikiì tíjin-la kó s'ín komà nga itjo ndayá Pedro. ¹⁹ Jè Herodes kitsjaà okixi nga tsohótsji Pedro tanga mikiì kisakò-la. K'e nga jye kiskònangui-la ngats'iì soldado xi kisikinda, jña kiskaànè-la nga tsjìn Pedro; ikjoàn kitsjaà okixi nga kàtiyaa jña soldado. Herodes itjokàjin ya Judea. Ján kiì kijna naxandá Cesarea.

²⁰ Herodes kjoasií tjín-la ko xita naxandá Tiro ko Sidón. Xita naxandá koi, tsajoóya-ne nga inchrobàkon Herodes. Tanga ítjòn ndaà tsajoóko Blasto xi tikoá xá tjín-la ya ni'ya-la Herodes xi xitaxá ítjòn tjina. Ko jè Blasto kiichjatji naxandá koi nga kàtas'e kjoa'nchán. Koi k'oaas'ín kis'iin-ne jña naxandá koi, nga ya nangui-la Herodes otse tsojmì xi kine.

²¹ Jè nachrjein k'e nga chixoña xita nga kisijna junta, jè Herodes, tsohòkjá nikje-la xi ts'e xitaxá ítjòn; tsibijnasòn íxile-la, ikjoàn kiichjajin-la xita naxandá. ²² Jña xita naxandá, k'e nga kiì'nchré-la, tsibíts'ia nga 'ño kiichja kitsò:

—jè xi tíchja, jngoò xita xi nainá, mìtsà taxki xita!

²³ Tík'e-ne j'ì àkjale-là Nainá xi kitsjaà ch'in-là; kjòxk'én, chì'ndoó kisìkje, ìkjoàn k'en, koií kjoa-là nga mìkiì jeya kisìkìjna Nainá.

²⁴ Tanga jè 'én-là Nainá isaá ndaà tíhobísòn k'oa isaá ndaà tímakjìn xita xi mokjeiín-là.

²⁵ Jè Bernabé kò Saulo, k'e nga jye kjòngásòn xá-là, inchrobà-ne Jerusalén, kiì-ne ján Antioquía. Tjiko Juan xi tikoá Marcos 'mì.

13

K'e nga jè Bernabé kò Saulo tsibíts'ia nga kisixá

¹ Jñà xita naxandá-là Cristo xi títsajna ya naxandá Antioquía, tjín i'nga xita xi chjaya ngajo-là Nainá kò okóya 'én-là Nainá: jè xi 'mì Bernabé, Simón (xi tikoá Niger 'mì), Lucio xi Cirene ts'e, Manaén (xi taña kòjchákò Herodes, xi tsatixoma Galilea), kò Saulo. ² Jngoò nachrjein k'e nga tíma culto tikoá títsajnachjan xita-là Cristo, jè Inima Tsjeè-là Nainá kitsò:

—Tíkítsajnandaà-ná jè Bernabé kò Saulo xá xi xó 'an kichjà-là.

³ Jñà xita-là Cristo, k'e nga jye tsibítsajnachjan koá jye tsibítsi'ba, tsohósòn-là tsja Bernabé kò Saulo, ìkjoàn kisìkasén [xi kjoá ts'e xá-là Nainá].

Kós'in komà k'e nga jè Bernabé kò Saulo kiichjaya ján Chipre

⁴ Jè Inima Tsjeè-là Nainá kisìkasén Bernabé kò Saulo nga kiì Seleucia; yaá jahas'en chitso nga kiì nangui xi kijnajin-ndá xi 'mì Chipre. ⁵ K'e nga ijchò naxandá Salamina, tsibíts'ia nga kiichjaya 'én ndaà-là Nainá ya jñà ni'ya ingò sinagoga ts'e xita judío. Tjiko jè Juan Marco xi kisichját'aà-là Bernabé kò Saulo. ⁶ Tsatojiin kóhokji nangui jiin-ndá Chipre, ijchò skanda naxandá Pafos. Yaá kiskaat'aà jngoò-là xita judío xi 'mì Barjesús xi xita tj'e, tikoáá xita ndiso-né nga tsò, 'én-là Nainá chjaya. ⁷ Jè xita tj'e, yaá ojmeèkò Sergio Paulo xi xitaxá ítjòn tíjna kóhokji nangui Chipre. Jè Sergio Paulo ndaà fiya-là. Kiichja-là jè Bernabé kò Saulo nga mejèn-là kji'nchré 'én ndaà-là Nainá. ⁸ Tanga jè xita tj'e, xi 'mì Barjesús xi tikoá Elimas 'mì xi 'én griego, kondraá kiì-là jè Bernabé kò Saulo nga majin-là nga jè xitaxá ítjòn kòkjeiín-là 'én ndaà-là Nainá. ⁹ Tanga jè Saulo, tijè-ne xi 'mì Pablo, ndaà tíjiin inima-là Inima Tsjeè-là Nainá; 'ñó kiskoò'an, ¹⁰ kitsò-là:

—Xita ndiso xi ch'o tjín kjohítsjeèn-lè; ki'ndí-là xita neií; ngaji kondra 'mì yije-là xi kjoá kixi! ¿Mé-ne nga kjit'aà nachrjein mejèn-lè níkits'ón-jiin ndiyá kixi-là Nainá? ¹¹ I'ndeí Nainá tsjá-lè kjo'in; mì kiì tí kotsejèn-lè. Kjìn nachrjein mì tí kiì jcha-ne isén ndobá ts'e ts'oi.

Tík'e-ne mì tí kiì kjòtsejèn-là. Kj'eíí xita tsohótsji xi kitsobàt'aà nga komà kiì. ¹² Jè xitaxá ítjòn, k'e nga kijtseè kjoá koi, kòkjeiín-là 'én-là Nainá nga kixi kjoá. Tà kjòxkón-là koni s'ín tsakóya-là Pablo kò Bernabé it'aà ts'e Na'èn-ná.

Kós'in komà k'e nga jè Pablo kiichjaya ya Antioquía ts'e Pisidia

¹³ Pablo kò jñà xita xi kjihijtako jahas'en chitso ya Pafos, kiì ján Perge i'nde xi chja-ne Panfilia. Tanga jè Juan Marco, tsohótji-ne, ján kiì-ne Jerusalén. Mì tí ya tsoháhtako-ne Pablo. ¹⁴ Jè Bernabé kò Pablo jahato Perge, kiì Antioquía, naxandá xi chja-ne Pisidia. Jè nachrjein níkjaya, jahas'en ni'ya ingò sinagoga, ìkjoàn tsibítsajna. ¹⁵ K'e nga jye kjòxkejiin kjotixoma-là Moisés kò xojon xi kiskii xita xi kiichjaya ngajo-là Nainá, jñà xita sko-là ni'ya ingò sinagoga kisìkasén xá-là jè Pablo kò Bernabé, kitsò-là:

—Ndsè, tsà tjín-nò mé 'én xi kìnókoajjin-là xita, tinókoaa mé-ne nga s'e-là nga'ño inima-là jñà xita.

¹⁶ K'ée tsasítjen Pablo; kóó tsja kisijé-là nga jyò kàtitsajna; kitsò-là:

—Jñò xi xita Israel 'mì-nò, kò xi mìtsà naxandá Israel tsajòn tanga yaxkón Nainá, tiná'ya-ná. ¹⁷ Jè Nainá xi ts'e naxandá Israel, jaajiin xita jchínga kjin-ná; jngoò naxandá je kis'iin k'e nga tisa ján títsajna Egipto nga mìtsà ya i'nde-là; nga'ño ts'e Nainá-né nga tsachrjekajiin nangui Egipto. ¹⁸ Nainá, ichán nó kis'e-là kjoatsejta nga kisikinda jñà xita

Israel ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn. ¹⁹ Nainá, itoò naxandá xita kisikjehesòn ya nangui Canaán. Ikjoàn kitsjaà-la jña xita Israel jè nangui jè nga ts'e koma. ²⁰ Ngats'ii kjoa koi, ñijòn sìndo osen nó tsato.

'Xi komà iskan, Nainá kitsjaà-la xi xita sko-la tsibitsajna nga tsibíndaàjiin-la xita naxandá Israel. Ko jña tsasiko skanda k'e nga j'ii Samuel, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ²¹ Xita naxandá Israel, kisijé-la Nainá jngoò xitaxá ítjòn xi mejèn-la nga kotixoma-la. Nainá kitsjaà-la Saúl, ki'ndí-la Cis xi tje-la Benjamín. Ichán nó tsatixoma Saúl. ²² Nga komà iskan, Nainá jaaxìn Saúl; jè David kitsjaà-la xá nga tsibijna xitaxá ítjòn. Nainá kitsò: "Jyeé kisakò-na nga jè David xi ki'ndí-la Isaí, jngoò xita xi sasén-la inima-na nga siikitasòn yije xi 'an mejèn-na." ²³ Nainá kisikasén-la xita naxandá Israel, jngoò xita xi tje-la David xi 'mì Jesús nga jè kochrjekàjiin kjo'in. Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà tso'ba nga tisa tàts'en-la kjoa. ²⁴ K'e nga tikj'eè f'ii Jesús, Juan kiichjayajiin-la xita naxandá Israel nga kàtasikájno jé-la, mì tì jé kohótsji-ne ko kàtama bautizar. ²⁵ K'e nga jye tífehet'aà nachrjein-la Juan xá xi j'ii-ne, kitsò: "Jñò, ¿kó s'ín nìkìtsjeèn it'aà ts'an? ¿A bixón-nò: jè Cristo? Majìn. Saá nchrobá tjingui jngoò-na xi isa tíjna ítjòn skanda mìkiì ok'in-na nga 'an skíjnda'ñoá xox'in-la xoxte-la", kitsò Juan.

²⁶ Tanga j'ndeji, k'oaá ma-ne koxan-nò ngats'ioò jñò ndí 'ndsè xi tje-la Abraham inchrobàt'aà-nò ko jñò xi mìtsà ya inchrobàt'aà-nò tanga yaxkón Nainá: jña j'ii-ná jè 'én it'aà ts'e Cristo nga jè kochrjekàjiin-ná kjo'in. ²⁷ Jña xita naxandá Jerusalén ko xitaxá-la, mìkiì kijtseèxkon Jesús nga jè xi Cristo, tikoaá mìkiì kjòchiya-la jña 'én xi maxke nga jiin jiin nachrjein jè nachrjein nìkjáya ya ni'ya ingo sinagoga koni s'ín tjít'aà xojon ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá. Tanga jña xita koi kitsjaà okixi nga kàtiyaà Jesús ko k'oaá s'ín tsitasòn koni tsò 'én koi. ²⁸ Nas'ín tsjin-la jé Jesús nga ok'in-la nga kiyá, xita koi, kisijét'aà-la Pilato nga kàtasik'en. ²⁹ K'e nga jye tsitasòn yije koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá it'aà ts'e Jesús, kiskónájen t'aà krò, ikjoàn kii nga tsibíhijiin. ³⁰ Tanga Nainá kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà. ³¹ Jesús, k'e nga jye jaáya-la, kjìn k'a tsakó-la yijo-la jña xita xi chinchimakò nga inchrobà-ne Galilea skanda Jerusalén; nachrjein i'ndeji, jña xita koi xi bénojmi kixi-la xita naxandá it'aà ts'e Jesús.

³² Koi xá j'ii-najen nga kénojmi-jen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jña xita jchínga-najen. ³³ I'ndeji, k'e nga kisikjaáya-la Jesús, k'oaá s'ín kisikitasòn xi it'aà tsajen xi ixti-la ma-jen jña xita jchínga-najen. K'oaá s'ín tjít'aà xojon ts'e Salmo xi ma-ne jò, nga tsò: "I'ndeji, ji-né xi Ki'ndí-na xan-lè; 'an-ná xi na'èn-lè ma." ³⁴ Koni kis'iiin Nainá nga kisikjaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà nga mì tì kii kiyá-ne, yaá makixiya 'én koi nga tsò Xojon-la Nainá: "Siikitasòn-ná koni tsò 'én tsjeè-na, ko 'én kixi-na xi 'an kitsjaà-la David." ³⁵ K'oaá tis'ín tjít'aà jngoò xojon ts'e Salmo nga tsò: "Mìkiì koi'ndí nga ki'ndo yijo-la Xita tsjeè-lè." ³⁶ Jña nachrjein nga tsibijnakon David, k'e nga jye kisikitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, k'en. K'oaá tis'ín kisihijiin koni komàt'in xita jchínga-la. Tikoaá i'ndo yijo-la. ³⁷ Tanga jè Xita Tsjeè xi Nainá kisikjaáya-la mìkiì i'ndo yijo-la. ³⁸ Ngats'ioò jñò ndí 'ndsè, k'oaá s'ín kàtasijiin-nò, jña 'én xi nokjoàyiin-nòjen, jè-né nga it'aà ts'e Jesús, Nainá síjchàat'aà-ná jé-ná. ³⁹ Jña xita, ngats'ii kjoa xi ch'o s'ín, mìtsà it'aà ts'e kjotixoma-la Moisés makixiya; jè it'aà ts'e Jesús makixiya xita, jña xi mokjeiín-la it'aà ts'e. ⁴⁰ T'een kindá yijo-nò mé-ne nga mì k'oaá s'ín komat'ioòn koni s'ín tíchja xojon-la jña xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga tsò:

⁴¹ Chítsejèn, jñò xi nachrjekànguiòò kjoakixi,

kàtaxkón-nò, ko jngoò k'a kàtachija jñò.

'An, jngoò xá s'iaàn nachrjein tsajòn, k'e nga tisa titsajnaakoòn.

Mìkiì kokjeiín-nò nas'ín s'enojmi-nò xá xi 'an tis'iaàn.

⁴² Jè Pablo ko Bernabé k'e nga itjo-ne ni'ya ingo sinagoga, jña xita kisijét'aà-la nga kàtènojmiya kjoa koi jè xòhoto xi sa nchrobá. ⁴³ K'e nga kisihixat'aà xíkjín nga kii-ne, kjìn xita kiit'aà-la Pablo ko Bernabé, jña xi xita judío ko jña xita xi beèxkón Nainá xi

jye jahatjìya-là nga xità judío komà. Jè Pablo kò Bernabé, k'e nga tsohóko xità koi, 'ño tsibít'in-là nga ndaà kàtíjìn inìma-là jñà 'én xi jye kii'nchré xi kjòndaà ts'e Nainá.

⁴⁴ Jè nachrjein nìkjáya xi ìjngoò, kjomeé ijchò ngats'ìi xità naxandá nga kii'nchré 'én-là Nainá. ⁴⁵ Tanga jñà xità judío k'e nga kijtseè nga 'ño kjìn ma xità, ìsáá ndaà kjòchìnjìkèè Pablo. Ikjoàn tsibíts'ia nga kondra kii-là Pablo 'én xi kiìchja, tìkoa tsakatít'aà. ⁴⁶ Pablo kò Bernabé, 'ño tsi'beé-là ikon; kitsò-là:

—Tjínè-najen nga kénajmí ítjòn-nòjen 'én-là Nainá jñò xi xità judío 'mì-nò; tanga jñò nachrjengui-nò; k'oaá ma-ne nga jñò, mìkii s'e-nò kjoabinachon nita mé nachrjein-ne; ngajen tà saá jñà kénajmí-lajen jñà xi mìtsà xità judío. ⁴⁷ K'oaá s'ín tsatíxoma-najen Nainá nga kitsò:

Jíi tsjaà-lè xá nga sikhiseèn-là jñà xità xi mìtsà xità judío,

kóhokji nga tíjtsa isò'nde mé-ne nga kítjokàjìin-ne kjoa ts'e kjo'in.

⁴⁸ K'e nga kii'nchré ngats'ìi xi mìtsà xità judío, kjòtsjaá-là; ikjoàn tsibíts'ia nga kitsò: Ndaà tjín 'én-là Nainá; kòkjeiín-là ngats'ìi xi xó kitjaàjìin-ne nga s'e-là kjoabinachon nita mé nachrjein-ne. ⁴⁹ K'oaá s'ín komà nga tsabíson 'én ndaà-là Nainá kóhokji ya ì'nde jè. ⁵⁰ Tanga jñà xità judío tsibíts'ia nga chinchá'a jñà íchjín ítjòn xi ndaà beèxkón Nainá kò xità ítjòn-là naxandá. K'oaá s'ín komà nga kondra kii-là jè Pablo kò Bernabé. Tsachrjekàjìin ya naxandá. ⁵¹ Jè Pablo kò Bernabé tsibítsajneè chijo-là ndsoko xi kondra ts'e xità koi, [jè kjoa xi okó nga kjo'in s'e-là it'aà ts'e Nainá]; ikjoàn kii ján Iconio. ⁵² Tanga jñà xità xi kota'yàt'aà-là Cristo, ndaà kis'e-là kjòtsjacha kò ndaà kisìxájìin inìma-là Inìma Tsjeè-là Nainá.

14

K'e nga jè Pablo kò Bernabé kiìchjaya ján Iconio

¹ K'oaá s'ín komà ya Iconio, jè Pablo kò Bernabé, k'e nga jahas'en ni'ya ingo sinagoga ts'e xità judío, 'ño ndaà tsakóya; k'oaá komà-ne nga 'ño kjìn xità judío kò xi mìtsà xità judío kòkjeiín-là it'aà ts'e Jesús. ² Tanga jñà xità judío xi mìkii mokjeiín-là, chinchá'a jñà xi mìtsà xità judío mé-ne nga ch'o tsò-ne kjòhítsjeèn xi kisikítsjeèn it'aà ts'e xità-là Cristo. ³ Pablo kò Bernabé, tseé tsibítsajna ya Iconio. Mìkii kitsakjòn nga tsakóya 'én ndaà-là Nainá koií kjoa-là nga Nainá ndaà ma'ñót'aà takòn. Nainá kisikixiyandaà nga kixi kjoa 'én xi tsibénajmí xi kjòndaà-là Nainá. Kitsjaà-là nga'ño nga kis'ìin kjoxkón xi ndaà tjín xi okó kjoajeya-là Nainá. ⁴ Jñà xità naxandá Iconio, jòya komà; osen kiit'aà-là jñà xità judío koa osen kiit'aà-là Pablo kò Bernabé, xità xi tsibíxáya-là Jesús. ⁵ Jñà xità judío kò xi mìtsà xità judío tsajoóya-ne kò xitaxá ítjòn-là nga mejèn-là skaàn-kò, kìnè ndajo. ⁶ Pablo kò Bernabé, k'e nga jye kii'nchré, tsanga; kii ján Listra kò Derbe, naxandá xi chja-ne Licaonia; tìkoa chinchima kóhokji ì'nde xi chja-ne nga jngoò itjandiì. ⁷ Ya ì'nde jè, tìkoa kisika'bí 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo.

K'e nga kisinè ndajo Pablo ya Listra

⁸ Ya Listra tíjna jngoò xità x'ìn xi mìkii ma fì. K'oaá s'ín kits'ìin; nì saá jngoò nachrjein nga ndsoko tsajmeè-ne. ⁹ Xità jè, tíjna; tí'nchré-là Pablo nga tíchjaya. Jè Pablo, k'e nga kiskoò'an, kijtseè nga mokjeiín-là nga kòndaà-ne. ¹⁰ Pablo, 'ño kiìchja kitsò-là:

—Tìsítjìin, tìsìjna kixi-ne ndsokoii!

Xità jè, ngui kiskì'nga-né; tsibíts'ia nga tsajmeè-ne. ¹¹ Jñà xità, k'e nga kijtseè kjoxkón ndaà xi kis'ìin Pablo, 'ño kiìchja xi 'én Licaonia, kitsò:

—jñà nainá, xitàá kjoàn kòma nga kòf'ìikon-ná!

¹² Bernabé, Zeus kitsò-là; Pablo, Hermes kitsò-là nga jè xi ìsá 'ño chja. ¹³ Jè ingo xkósòn-là Zeus, yaá kijna indiì naxandá. Jè no'mii-là j'ìiko nchraja kò corona. Jè no'mii, kò ngats'ìi xità naxandá mejèn sík'en-là jñà nchraja nga tsjá-là kjotjò mé-ne nga skoèxkón-ne. ¹⁴ Jè Pablo kò Bernabé xi kisìxáya-là it'aà ts'e Cristo, ch'oo komà-là k'e nga

kijtseè kjoa xi nchis'in; tsatejndajno yijo-la jè nikje-la; ikjoàn kiüs'ejün-la xita. 'Nó kiichja, kitsò-la:

¹⁵ —Tiná'yaà, ¿mé-ne k'oas'in títsa'nè-nò? Ngajen, tikoáá taxki xita-nájen koni jñò. Koií xá kòf'i-najen nga kénojmi-nòjen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo mé-ne nga sikijna-nò kjoa koi xi nì méé chjí-la; jè tanguít'aà-là Nainá xi tíjnakon xi tsibíndaà ngajmiì, nangui, kò ndáchikon, kò ngats'iì tsojmi xi ya tjin. ¹⁶ Nachrjein xi jye tsato, Nainá kitsjaà'ndeé-la ngats'iì xita naxandá xi tjin kóhokji isò'nde nga chinchimaya ndiyá xi kisaseèn-la. ¹⁷ Tanga Nainá, kjit'aà nachrjein tíhokò yijo-la yá-né jè, nga tí'ya-la ngats'iì kjondaà xi tís'in; jè-né xi tísikasén-nò jtsí xi ngajmiì tíchrobá-ne; títsjá-nò tsojmi xi ndaà tímajchá-nò; jè tísíchikon-t'in-nò nga ndaà títsjá-nò tsojmi xi ma chine, mé-ne nga ndaà s'e-nò kjotsja.

¹⁸ Pablo kò Bernabé, nas'in k'oas'in tsatekjáya yije-la kjoa xi nchis'in nga mejèn siik'en-t'aà-la cho, tseé xá kisengui nga kòkjeiín-la jñà xita naxandá.

¹⁹ Tik'e-ne j'iì xita judío xi inchrobà-ne Antioquía kò Iconio xi chinchá'a jñà xita naxandá nga tsibíne ndajo jè Pablo. K'e nga jye k'oas'in kisiko, kitsò-né tsà jyeé k'en; ikjoàn tsibífejno nangui, kiì síkatjen ján indii naxandá. ²⁰ Tanga jñà xita xi kota'yàt'aà-la Cristo, k'e nga chixoñat'aà-la Pablo ñánda kijna, jè Pablo tsasítjen ñngò k'a-ne; jahas'en-jüin ñngò k'a-ne naxandá; xi komà inchijòn, Pablo kò Bernabé kiì ján Derbe.

²¹ K'e nga jye tsibénojmi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya Derbe, nga jye kjin xita kòkjeiín-la, kiì ñngò k'a-ne Listra, Iconio kò Antioquía. ²² Pablo kò Bernabé kitsjaà-la nga'ño iníma-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la Cristo xi títsajna naxandá koi; tsibénojmi-la nga kixi kàtítsajnakò 'én xi mokjeiín-la; kitsò-la:

—Mochjeén-né nga tse kjo'in sikjiaán ítjoán k'e nga kitjás'en-jñáá ñánda tíhotíxoma Nainá.

²³ Nga jngò ñngò j'nde ñánda tjin xita naxandá-la Cristo, Pablo kò Bernabé jaèjün xita jchínga xi tsibít'aà xá nga siikinda xita-la Cristo; k'e nga jye kiichjat'aà-la Nainá, jye tsibítsajnachjan, kisikítsajnaya tsja Nainá nga jye mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá.

Kós'in ijchò-ne Pablo kò Bernabé ján Antioquía ts'e Siria

²⁴ Jahato j'nde Pisidia, ijchò-ne nangui Panfilia. ²⁵ Tsibénojmi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya Perge, ikjoàn kiì-ne Atalia. ²⁶ Yaá jahas'en chitso nga tsohótji-ne nga kiì ñngò k'a-ne Antioquía, j'nde ñánda kisatíxá-la it'aà ts'e kjondaà-la Nainá, xá xi jye kisikitasòn. ²⁷ K'e nga jye ijchò-ne Antioquía, tsibíxkóya xita naxandá-la Cristo; tsibénojmi-la ngats'iì kjoa xi kisiko Nainá, kós'in komát'in nga Nainá kitsjaà'nde nga tikoá kòkjeiín-la jñà xi mìtsà xita judío. ²⁸ Pablo kò Bernabé, tseé tsibítsajnakò xita xi kota'yàt'aà-la Cristo ya Antioquía.

15

Mé kjoa xi tsajoóya-ne jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús kò xita jchínga ján Jerusalén

¹ Jñà nachrjein koi, j'iì i'nga xita xi inchrobà-ne Judea nga tsibénojmi-la xita-la Cristo, kitsò-la: “Mikiì kitjokájñoò kjo'in tsà mikiì sit'aà chiba-la yijo-nò kjoa ts'e circuncisión koni s'in tíchja kjotíxoma xi kiskii Moisés.” ² Pablo kò Bernabé 'ño tsajoókjoò kò jñà xita koi; tsohótiyaá-ne jñà kjoa koi; ikjoàn kisikasén Pablo kò Bernabé ján Jerusalén; tsobáhijtakò i'nga xita-la Cristo xi títsajna ya Antioquía nga kiikon jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús kò xita jchínga xi otíxoma ya naxandá-la Cristo nga sindaàjün kjoa koi.

³ Jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Antioquía, kisichját'aà-la nga kiì-ne xita koi. Jahato Fenicia kò Samaria; tsibénojmi nga jñà xi mìtsà xita judío tikoá jyeé tífatjya-la nga Cristo nchifít'aà-la. Ngats'iì xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, 'ño kjòtsja-la.

⁴ Pablo kò Bernabé, k'e nga ijchò ján Jerusalén, jñà xita naxandá-la Cristo kò xita jchínga xi ya otíxoma kò xita xi tsibíxáya-la Jesús, ndaá kiskoétjò. Xita koi tsibénojmi

yije mé kjoa xi kis'iin Nainá nga kisichját'aà-la. ⁵ Ya títsajnajiiin i'nga xita fariseo xi jye kòkjeiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo; chinchá kixi, kitsò:

—Jña xi mìtsà xita judío xi jye mokjeiin-la, mochjeén-né nga sit'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión; tikoá sinè-la nga kàtasíkitasòn kjotixoma xi kiskii Moisés.

⁶ Kjòxkóya xita xi tsibixáya-la Jesús kò xita jhínga xi otixoma ya ijiiin naxandá-la Cristo nga tsajoóya-ne kjoa koi. ⁷ Tse jchán tsajoóya-ne kjoa koi; chaán tsasíjna kixi Pedro, kiichja, kitsò:

—'Ndseé, jñò, jyeé tíjiin-nò nga kjòtseé jaàjiin-na Nainá nga 'an kènojmí-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jña xi mìtsà xita judío mé-ne nga tikoá kòkjeiin-la. ⁸ Nainá xi beè inima-ná, k'oaá s'in tsakó kixi-ná nga tikoá kiskoétjò xita koi nga k'oaá tis'in kitsjaà-la Inima Tsjeè-la koni s'in kitsjaà-ná jña. ⁹ Nainá, kisitsjeè inima-la xita koi k'e nga kòkjeiin-la it'aà ts'e Cristo, nga mikii faájiin xita, tà ngàsòn fiko-ná ngats'iaá, xi xita judío 'mì-ná kò xi taxki xita. ¹⁰ I'ndeí, ¿mé-ne kondra onguí-là kjohítsjeèn-la Nainá, tsà koi nachrjein-la kojti-la? Nga binè-lá xita xi kota'yat'aà-la Cristo nga siikitasòn kjoa ts'e kjotixoma. Ni jña kò ni jña xita jhínga-ná chíkjoa-ná nga nikitasoán. ¹¹ Mikii kos'in koma. Nga k'oaá s'in mokjeiin-ná nga jña, kò xi taxki xita, ta ngàsòn kjondaà-la Na'èn-ná Jesucristo kítojokàjñaá kjo'in.

¹² Jyò tsibítsajna ngats'ii xita xi ya títsajna. Kii'nchré-la Bernabé kò Pablo nga tsibénojmí-la xita nga 'ñó tse kjòxkón ndaà xi kis'iin Nainá xi it'aà ts'e nga nguixkon jña xi mìtsà xita judío. ¹³ K'e nga jye kiichja Bernabé kò Pablo, k'eé kiichja Jacobo, kitsò:

—'Ndseé xi i titsajnaà, tiná'ya-ná. ¹⁴ Jè Simón Pedro, jyeé tsibénojmí-ná kó s'in komà nga tisa itjòn nga Nainá jaàjiin jña xi mìtsà xita judío nga naxandá-la koma. ¹⁵ K'oaá s'in mangàsòn 'én koni s'in kiskii jña xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

¹⁶ K'e nga koma iskan, kitjojen ijngòò k'a nga kìndàyà xitse-na kjotixoma-la xitaxá itjòn David xi jye its'oòn; jè xi jye chixoña, ijngòò k'a síkixiya-na;

siikíjna jngòò-na xita xi kotixoma ngajo-la David,

¹⁷ mé-ne jña xita xi i'nga kohótsji-ne Nainá, ngats'ii xi mìtsà xita judío, jña xi 'ín ts'an tjit'aà.

¹⁸ K'oaá tsò Nainá, nga tsibénojmí kjohítsjeèn xi tjín-la skanda tisa tàts'en-la kjoa.

¹⁹ 'An, k'oaá xán-nò nga mikii sinè-la kjoa xi 'in tjín jña xi mìtsà xita judío, jña xi nchifatjiya-la nga Nainá nchifit'aà-la. ²⁰ Ta jè xi mochjeén nga sikasén-lá xojon mé-ne nga mikii skine ngats'ii tsojmi xi ya sinchá nguixkon kjoaxkósòn; tikoá kì tì kjoa chijngui s'in-ne, mì tì kiì skine-ne jní kò ngats'ii yijo-la cho xi mikii xixteèn jní-la. ²¹ Skanda kjòtseé, xki xi ján naxandá tjín xita xi bíxkejiin xojon kjotixoma xi kiskii Moisés ya ni'ya ingo sinagoga nga jiin jiin nachrjein nga nachrjein nikjáya.

²² Jña xita xi tsibixáya-la Jesús kò ngats'ii xita naxandá-la Cristo kò xita jhínga xi ya otixoma, tsajoóya-ne nga jaàjiin i'nga xita xikjín xi kisikasén ján Antioquía. Jña kitjaàjiin Judas xi tikoá Barsabás 'mì kò Silas, jña xita xi ndaà yaxkón ya ijiiin naxandá-la Cristo. Tsobáhijta kò Pablo kò Bernabé. ²³ Kisik'a jngòò xojon xi tsò:

“Ngajen, xita xi tsibixáya-la Jesús kò xita jhínga, nihixat'aà-nòjen jñò xi mìtsà xita judío 'mì-nò xi 'ndsé chibá it'aà ts'e Cristo xi titsajnaà ya naxandá Antioquía, kò i'nde Siria kò Cilicia. ²⁴ Jyeé kina'yà-jen nga i itjokàjiin i'nga xita xi ijchòkon-nò nga sii síko-nò nga chjako-nò 'én xi síkits'ón-jiin-la inima-nò, tanga mìtsà ngajen tsatíxá-lajen. ²⁵ Ngats'ii-jen, k'oaá s'in kichoòsòn-lajen nga kinikasén i'nga-nòjen xita tsajen xi kiikon-nò. Tsobáhijta kò xinguiáá Pablo kò Bernabé, xita xi 'ñó matsjacha-jen. ²⁶ Jña xita koi, jye k'oaá s'in tsibinè-la yijo-la nita mé kjo'in xi komat'in xi kjoa ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ²⁷ Titsanikasén-nòjen Judas kò Silas; ngats'ii 'én xi tjit'aà xojon, jña xita koi keènojmíya ijngòò k'a-nò xi tà 'én koòko-nò. ²⁸ Ngajen kò Inima Tsjeè-la Nainá ndaà kisaseèn-najen nga mì kjo'ñó koma-nò

kjoa ts'e kjotíxoma xi 'in tjín; tà koi-né xi ndaà mochjeén: ²⁹ nga mìkìi ma chjinee yijo-la cho xi ya biyaà nguixkon xkòsòn; mìkìi ma chjinee jní kò mìkìi ma chjinee yijo-la cho xi mìkìi xíxteèn jní-la; tìkooá kì tì kjoa chijngui nìs'in-là; tsà chjaàxìn-là yijo-nò ngats'iì kjoa koi, ndaà s'e; k'e chibá.”

³⁰ Xita koi, k'e nga jye kisìhixat'aà xíkjin, nitoón kii skanda ján Antioquía; k'e nga ijchò tsibíxkóya ngats'iì xita-la Cristo, kisìngatsja xojon xi 'ya. ³¹ Jñà xita naxandá-la Cristo, k'e nga jye tsibíxkejiìn xojon, tsjaá komà-la nga ijchò-la 'én xi kisìjehikon. ³² Jè Judas kò Silas tìkooá Nainá chja ngajo-la; ndaà kisìjehikon jñà xita-la Cristo; kitsjaà-la nga ñó. ³³ Xita koi, kjìn nachrjein tsibìtsajna Antioquía. Nga komà iskan kisìhixat'aà xíkjin, kii-ne Jerusalén; kiikon-ne jñà xita xi kisikasén. ³⁴ [Tanga jè Silas ndaà kisaseèn-la nga tsibìjna Antioquía.] ³⁵ Jè Pablo kò Bernabé, yaá tsibìtsajna Antioquía; tsakóya-isa 'én-la Nainá tìkooa kii chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tìkooá kjìn xita xi kj'eíi kisìxákjoò.

K'e nga chinchat'aà xìn-la xíkjin jè Pablo kò Bernabé

³⁶ K'e nga komà iskan, Pablo kitsò-la Bernabé:

—Tíkjaán ijngoò k'aá kóhokji naxandá ñánda tsibènojmiá 'én-la Nainá mé-ne nga jchaá kó s'ín títajna xita xinguiá.

³⁷ Jè Bernabé mejèn-la kjiko Juan, xi tìkooa Marcos 'mì; ³⁸ tanga jè Pablo mìkìi kisaseèn-la nga jè kjiko, koi kjoa-la nga kitsjeiìn takòn ján Panfilia nga mì tì kii tsobáhijtakò-ne nga kisixá jè xá xi tjíma-ne. ³⁹ K'ooá s'ín komà-ne nga kisakò kjoa nga mìkìi kjóngàsòn 'én-la; chinchat'aà xìn-la xíkjin; jè Bernabé kiiko Marcos; kiisòn-nda skanda Chipre. ⁴⁰ Jè Pablo, jaàjiìn Silas nga tsobáhijtakò. Jñà xita-la Cristo kisìkìtsajna tsja Nainá nga kii. ⁴¹ Kii kóhokji nangui Siria kò Cilicia nga ya chinchima nga isa ndaà kisì'ño ikon jñà xita naxandá-la Cristo.

16

K'e nga jè Timoteo tsobáhijtakò Pablo kò Silas

¹ Pablo, k'e nga ijchò naxandá Derbe kò Listra, ya kisatiikjoò jngoò xita xi kota'yàt'aà-la Cristo xi Timoteo 'mì; nea-la xita judío-né xi mokjeiìn-la it'aà ts'e Cristo. Tanga jè na'èn-la xita griego-né. ² Jñà xita-la Cristo xi títajna Listra kò Iconio 'ño ndaà kisikíjna Timoteo. ³ Pablo mejèn-la nga jè koahijtakò; k'ooá komà-ne nga kisit'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión mé-ne nga ndaà kína-ne Timoteo it'aà ts'e xita judío; nga jñà xita xi ya i'nde-la jyeé beè nga na'èn-la Timoteo, xita griego-né. ⁴ Ngats'iì naxandá ñánda jahato, k'ooá kitsò-la nga kàtasíkitasòn kjoakixi xi tsajoóya-ne jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús kò xita jhínga xi títajna Jerusalén xi otíxoma ya jjiìn naxandá-la Cristo. ⁵ Jñà xita naxandá-la Cristo, isaá 'ño ndaà mokjeiìn isa-la; nachrjein nchijòn tímakjin-ya xita xi nchimokjeiìn-la.

K'e nga jè Pablo kisìnjñá jngoò-la xita Macedonia

⁶ Jè Inima Tsjeè-la Nainá mìkìi kitsjaà'nde-la Pablo kò xita xi kjihijtakò nga 'én-la Cristo kii síka'bí ján nangui Asia; k'ooá ma-ne nga ya jahatojiìn nangui ñánda 'mì Frigia kò Galacia. ⁷ K'e nga ijchò chrañat'aà-la nangui Misia mejèn-la nga ján kjoì nangui Bitinia, tanga jè Inima-la Jesús mìkìi kitsjaà'nde-la. ⁸ Tà jahato Misia, ijchò skanda naxandá Troas. ⁹ Nga jye títajna Troas, Pablo, k'e nga nitjen, tsatsejen jngoò-la xita koni tsà nijña tí'bi-là xi nangui Macedonia i'nde-la xi tsasíjna kixi nguixkon Pablo. Tsibítsi'ba-la, kitsò-la: “Nchroboí i nangui Macedonia. Tichját'aà-nájen.” ¹⁰ Pablo, k'e nga jye kijtseè kjoa koi, nitoón tsitsajnandaà-jen nga tsanguì-jen ján nangui Macedonia; k'ooá s'ín kjòchija-najen nga kixi kjoa nga Nainá tíchja-najen mé-ne nga síka'bí-jen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya i'nde jè.

Kós'ín komà nga jè Pablo kò Silas kii ndayá ya naxandá Filipos

¹¹ K'e nga itjo-najen ya naxandá Troas, kichjoé jngoò-jen chitso, tsanguí kixi-jen ya nanguí xi kijnajin ndá xi 'mì Samotracia; xi komà inchijòn jngoò k'a tsanguì-jen skanda naxandá Neápolis. ¹² Itjo-najen Neápolis, tsanguí-jen Filipos, jngoò naxandá ítjòn ts'e i'nde Macedonia xi 'ño tjoé-la nga'ño it'aà ts'e Roma. Kjin nachrjein tsitsajna-jen ya i'nde jè. ¹³ Jngoò nachrjein nìkjáya tsanguí jngoò-jen i'nde indiù naxandá ñánda tífa jngoò xajngá nandá nga k'oas'ín kinìkìtsjeèn-jen nga tjín jngoò i'nde ñánda chjat'aà-la Nainá xitá judío. Tsitsajna-jen; kinokjoàko-jen it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jña íchjín xi maxkóya ya i'nde jè. ¹⁴ Ya tijnajin jngoò chjoón xi 'mì Lidia xi otíjna nikje chjí xi sko kjoàn isén-la; yaá i'nde-la ñánda 'mì Tiatira; ndaà beèxkón Nainá; jè Nainá kiskíx'ajin kjohìtsjeèn-la nga ndaà tí'nchré koni s'ín tíchja Pablo. ¹⁵ Komà bautizar Lidia kò ngats'iì xitá ni'ya-la; xi komà iskan tsibítsi'ba-najen kitsò:

—Jño tsà kixí kjoa nga mokjeín-nò nga 'an, ndaà mokjeín-na it'aà ts'e Nainá, tíkjaán ni'ya-na, ya sijkjáyaá.

Ngajen kjo'ño tsitsajna-jen.

¹⁶ Jngoò nachrjein k'e nga titsahonguí-jen i'nde ñánda nokjoàt'aà-lajen Nainá, kisatiikjoò jngoò-jen tsòti chí'nda xi inima ch'o-la neí tíjin inima-la; maá-la bíndaà nga kot'aàsòn xitá. Jña nei-la tsòti jè, ndaà jchán sikijne ton nga koi xá s'ín. ¹⁷ Tsòti jè, kiitjingui-najen; 'ño chja tjingui-najen, nga tsò:

—Xitá koi, chí'nda-la Nainá-né xi 'ño jeya tíjna; tijña-ne xi bénojmí-nò ndiyá xi kitjokàjin-nò kjo'in.

¹⁸ Jè tsòti, kjin nachrjein k'oas'ín kitsò-najen. Pablo chaán kòjti-la, kisikátjifaya'a; kiichja-la jè tjo neí xi tíjin inima-la. Kitsò-la:

—It'aà ts'e Jesucristo, k'oaá xan-lè, tìtjokàjin inima-la tsòti jè.

Tik'eé-ne kjòndaà-ne.

¹⁹ Jña nei-la, k'e nga kijtseè nga kitjaàxìn-la kjoa xi ma-la, nga mì tì kii kisikijne-ne ton, kitsobà'ño Pablo kò Silas, kiikò nguixkòn xitaxá. ²⁰ Chinchá osen ñánda títsajna xitaxá, kitsò:

—Jña xitá koi xi xitá judío, fi kátsji kjosii i naxandá-ná. ²¹ Kjotíxoma xi okóya mìkii ndaà tjín, mìkii tíj'nde-ná nga chjoé, mìkii k'oas'ín s'eén, koi kjoa-la nga xitá Roma-ná jña.

²² Ngats'iì xitá naxandá saà kondra kii-la jè Pablo kò Silas; jña xitaxá kitsjaà okixi nga tsatejndajno nikje-la, ikjoàn tsajá-la. ²³ K'e nga jye 'ño tsajá-la, ingajò, kiskin's'en ndayá; ikjoàn kitsjaà-la okixi jè xitá xi síkinda ndayá nga ndaà kátasíkinda xitá koi. ²⁴ Jè xitá xi síkinda ndayá, k'e nga kits'iì-la okixi, yaá chinchá iya ñánda isa 'ño tjín. Tsibít'aà'ño ndsokò it'aà yá ts'e ndayá.

²⁵ K'e nga jye ijchò osen nìtjen, jè Pablo kò Silas, nchichjat'aà-la Nainá kò nchiseè-la; jña xitá xi i'nga xi tìkoa kjo'in títsajna, tà nchi'nchré-la. ²⁶ Tik'e-ne tà nitoón j'iì jngoò ch'ón xi 'ño jchán ts'a. Jña xotjoa-la ndayá kitáx'a, tìkoa jña na'ño kichá cadena xi tíjt'aà 'ño-ne xitá xi títsajna ndayá, jngoò k'a kitjájnda'ño. ²⁷ Jè xitá xi síkinda ndayá, k'e nga jaá-la, kijtseè nga tix'á yije xotjoa-la ndayá. Kisikìtsjeèn, maá-la tsà jyeé tsanga yije xitá xi títsajna kjo'in. Kiskoé jngoò kichá ndojò nga mejèn-la sijk'en yijo-la. ²⁸ Jè Pablo, k'e nga kijtseè, nitoón 'ño kiichja-la kitsò-la:

—Kì k'oaá nikoji yijo-lè; íi títsajna yije-jen.

²⁹ Jè xitá xi síkinda ndayá kisijé jngoò ni'ín nga kjòhiseèn-ya ndayá; chiba-la tíhotsé-né k'e nga jahas'en cuarto ñánda títsajna Pablo kò Silas; ikjoàn kisikatjen yijo-la ya ingui ndsokò. ³⁰ Ikjoàn tsachrje-ne ndayá Pablo kò Silas; kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, ¿mé xi s'iaàn nga kitjokàjñaà kjo'in?

³¹ Pablo kò Silas kitsò-la:

—Kàtakjeín-lè it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo mé-ne nga kítjokàjñoò kjo'in ngaji kò ngats'iì xitá ni'ya-lè.

³² K'eé tsibénojmí-la 'én-la Na'èn-ná ngats'iì xita xi ya títsajna ni'ya-la. ³³ Tìjè-ne nìtjen jè, jè xita xi síkinda ndayá, tsaníjno ñánda kitì-la Pablo kò Silas; xita jè tìkoa komà bautizar kóhótjín xita xi ya títsajna ni'ya-la. ³⁴ Nga jye komà iskan, kiiko ni'ya-la nga tsakjèn kjoò kóhótjín xita ni'ya-la xi ngui tà kjotsja nga jye kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá.

³⁵ Nga komà inchijòn, jña xitaxá kisikasén policía-la nga kisikasén-la okixi jè xi síkinda ndayá nga tà k'oas'ín kàtitjo-ne Pablo kò Silas. ³⁶ Jè xita xi síkinda ndayá kisikí'nchré Pablo kitsò-la:

—Jña xitaxá, jyeé kàtsjá-na okixi nga ma kitjondeji-nò. Ndaà tanguí-nò.

³⁷ Tanga jè Pablo kitsò:

—Ngajen xita Roma-nájen. [Mikì tíj'nde nga taxki siko-najen.] Tanga kis'eé-najen yá nga nguixkon naxandá k'e nga skanda tikj'eé 'ya-la mé jé xi tjín-najen; tanga i'ndeì mejèn-la nga tà kjoa chijé kochrje-najen ndayá; jña kàtjanchrobá sobà nga kàtachrje-najen.

³⁸ Jña policía, k'oaá s'ín kii kénajmí-la jña xitaxá koni s'ín kitsò Pablo. K'e nga kii'nchré jña xitaxá nga jè Pablo kò Silas nga xita Roma, tsí ndaà kitsakjòn. ³⁹ K'eé nìton kii nga tsachrje-ne ndayá Pablo kò Silas; ikjoàn tsibítisi'ba-la kjoa xi komàt'in; kitsò-la nga ta kjondaà kàtitjojin naxandá. ⁴⁰ Pablo kò Silas, k'e nga jye itjo-ne ndayá, kii ni'ya-la chjoón xi 'mì Lidia. Yaá tsohókò nojmí xíkjín xi ngàsòn mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo nga 'ño kàt'eé-la ikon; ikjoàn kii-ne.

17

K'e nga kisakò kjoasiì ján Tesalónica

¹ Jahato Anfípolis kò Apolonia, ijchò Tesalónica ya naxandá ñánda tjín jngòò ni'ya ingo sinagoga xi ts'e xita judío. ² Jè Pablo, koni s'ín kjit'aà, jahas'en jè ni'ya ingo sinagoga; jàn nachrjein nìkjáya tsajoóya-ne nga kiskoòta'ya Xojon-la Nainá. ³ K'oaá s'ín tsibénojmí-la nga jè Cristo k'oaá s'ín tjínè-la nga kiyá tìkoaá jaáyaá-la it'aà ts'e kjoabiyaá. Kitsò-la:

—Jesús xi 'an tibenajmí-nò, jé-né xi Cristo [xi xó k'oas'ín tjínè-la nga kjoí].

⁴ Tjín i'nga xita judío xi kòkjeiín-la; yaá tsoháhtako Pablo kò Silas. Tìkoaá kjìn íchjín ítjòn kòkjeiín-la kò xita griego xi beèxkón Nainá. ⁵ Tanga jña xita judío xi mikì mokjeiín-la, kjòchìnjikeè Pablo kò Silas. Tsibíxkóya xita ts'eè xi tà jyò tjíma; tsibítisi'ia kjoasiì ya naxandá; kii kjaán-t'aà ni'ya-la xita xi 'mì Jasón nga tsohótsji Pablo kò Silas nga mejèn-la síkíjna osen nga nguixkon naxandá. ⁶ Tanga mikì kisakò-la ñánda tjína Pablo kò Silas; kjo'ño komà-la nga tsachrje ni'ya jè Jasón kò i'nga xita-la Cristo xi ya títsajna nga kiiko nguixkon xitaxá; 'ño kiichja kitsò:

—Jña xita koi xi síkíts'ón xita xi tjín nga títsa isò'nde; jyeé j'ii i'nde tsaján. ⁷ Ngats'iì xita koi, jè Jasón kitsjaà'nde-la ni'ya-la. Saà kondraá fì-la kjotíxoma-la César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma; k'oaá tsò nga tjín ijngòò xitaxá ítjòn xi Jesús 'mì.

⁸ Jña xitaxá kò xita naxandá, k'e nga kii'nchré 'én koi, kòjtií-la. ⁹ Jè Jasón kò xita xi i'nga tsibíhjtjì yijo-la it'aà ts'e xitaxá nga komà tsibítsajnandeji-ne.

K'e nga tsibítsajna naxandá Berea Pablo kò Silas

¹⁰ K'e nga jye kòjñò, jña xita-la Cristo nìtoón kisikasén jè Pablo kò Silas skanda ján naxandá Berea. K'e nga ijchò i'nde jè jahas'en ni'ya ingo sinagoga ts'e xita judío. ¹¹ Jña xita xi títsajna Berea, isaá ndaà tjín kjohítsjeèn-la mì k'oaà-ne koni xi títsajna ya Tesalónica; isaá nìton kòkjeiín-la 'én-la Nainá kò nachrjein inchijòn tsibíxkejiin Xojon-la Nainá nga mejèn-la skoe tsà kixií kjoa koni tsò 'én xi okóya Pablo. ¹² Kjìn xita judío kòkjeiín-la tìkoa kjìn íchjín ítjòn kò xita x'ín kòkjeiín-la xi xita griego. ¹³ Jña xita judío xi títsajna Tesalónica, k'e nga kii'nchré nga jè Pablo kò Silas ya títsajna Berea, nga 'én-la Nainá nchibénojmí, kii ya naxandá jè nga kii kinchá'a xita mé-ne nga kisakò-ne kjoasiì. ¹⁴ Jña xita-la Cristo, nìtoón kisikasén Pablo ján indii ndáchikon; tà jè Silas kò Timoteo tsibítsajna ya Berea.

¹⁵ Jñà xità xi tsoháhihtako Pablo nga kiì kinì indiaà, kiìko skanda Atenas. K'e nga jye j'ì-ne xità koi, 'ya-la okixi Silas ko Timoteo nga nitoón kjitjingui-la Pablo.

Kó tsò 'én xi kiichja Pablo k'e nga tsibijna ján Atenas

¹⁶ Pablo, k'e nga tíjna naxandá Atenas nga tíkoña-la Silas ko Timoteo, 'ño baá komà-la nga kijtsee nga ya naxandá jè, 'ño kjìn xkósòn beèxkón. ¹⁷ Ya ni'ya ingo sinagoga tsajoókjoòko xità judío ko xi taxki xità xi beèxkón Nainá; nachrjein inchijòn tsohóko ngats'ì xità xi bixoña ya nditsin. ¹⁸ Nachrjein koi tjín i'nga xità xi tsakóya kjohítsjeèn ts'e xità epicúreo ko xità estoicos nga tsajoókjoò Pablo. Tjín i'nga xi tsò:

—¿Kó tsòya-ne 'én xi chjaya, nga sù s'ín nga chja?

Tíkoáá tjín i'nga xi tsò:

—K'oaá ma-ná, k'ejí-la nainá tíhokóya.

Koií k'oas'ín kitsò-ne nga jè Pablo, jè tíbenojmí 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesús nga jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà. ¹⁹ K'ée kiìko jngoò i'nde ñánda 'mì Areópago. Kiskònangui-la kitsò-la:

—¿A komaá isa ndaà kénojmí-nájen jè kjotíxoma xitse xi ngaji okoòyi? ²⁰ 'Ñó k'ejí tsò. Mejèn-nájen nga jcha-jen kó tsòya-ne.

²¹ Koií okitsò-ne nga jñà xità Atenas ko xità xi xìn nangui-la xi ya títsajna, tà jè xi mejèn-la nga skoe ko koma kjoóya-ne ngats'ì kjoa xitse.

²² Pablo, tsasíjna kixi nga jngoò osen-la i'nde Areópago, kitsò:

—Ngats'ioò xi i i'nde-nò Atenas, k'oaá s'ín tibexkon-nò; 'ño ndaà yaxkón jñà xi nainá 'mì-la. ²³ K'e nga jáhatoaà jñà ingo ñánda bixoñaà, kijtsee jngoàà ingo ñánda tjít'aà 'én xi tsò: “Nainá xi mìkiì yaxkon-la.” Jè xi jño yaxkón, nas'ín mì kì yaxkon, tijè-ne xi 'an benojmí-nò.

²⁴ Jè Nainá xi tsibíndaà isò'nde, ngats'ì tsojmí xi tjín nga títsa isò'nde, jè xi nei-la ngajmí ko nangui; mìtsà ya tíjnaya ingo xi tsja xità bíndaà-ne. ²⁵ Tíkoáá, nímé xi mochjeén-la it'aà tsaján. Ta saá jè tsíkíjnakon-ná, tsjá-ná tjo xi chjoaán, tsjá-ná ngats'ì xi mochjeén-ná.

²⁶ 'Nainá, jngoò xità kisikjeén nga tsibíndaà ngats'ì xità xi tjín nga títsa isò'nde; kiskoòsòn-la kótjín nachrjein kítsajna ko ñánda kítsajna, ²⁷ mé-ne nga kátátsji-ne Nainá, nas'ín k'oas'ín kátas'ín koni jngoò xità xi mìkiì tsejèn-la nga ótsjijno ótsjit'aà nangui. Tanga Nainá, mìtsà kjíin tíjna; chraña tíjnat'aà-ná. ²⁸ Koni s'ín kitsò jngoò xità tsajòn xi 'ño chjine: “Jñá, ki'ndí-la Nainá 'mì-ná.” Kixi kjoa, nga jè tsjá-ná nga títsajna kooán nga nìkjaníyá nga títsajnasoán isò'nde. ²⁹ Tsà kixi kjoa nga ki'ndí-la Nainá 'mì-ná, mì k'oas'ín síkítsjeén nga Nainá jñà isén xi kicha oro xi kicha plata ko xi ndajo xi xità bíndaà-ne tsja koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la. ³⁰ Nga sa ítjòn Nainá kitsjaà'nde-né nga tjíjño-la xità. Tanga i'nde, k'oaá s'ín tsjá okixi nga títsa isò'nde nga jñà xità kátasíkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne.

³¹ Nainá jye tsibíjna jngoò nachrjein nga kixi koiíndaàjìin ngats'ì xità isò'nde. Jaàjìin jngoò xità xi kitsjaà-la okixi nga jè koma xitaxá xi koiíndaàjìin-la ngats'ì xità. Ko k'oaá s'ín tsakó nga kixi kjoa k'e nga kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaà.

³² K'e nga kiì'nchré-la kjoa ts'e nga faáya-la mik'en it'aà ts'e kjoa biyaà, tjín i'nga xità xi tà tsijnò'nga-né ko tjín i'nga xi kitsò:

—Jñà kjoa koi, k'ejí nachrjein kina'ya-jen.

³³ Pablo, k'ée itjoiin-la. ³⁴ Tanga tjín i'nga xità xi ya títsajna nga kòkjeín-la: jngoò xità xi 'mì Dionisio xi ya chja-ne ts'e xità xi títsajnajtín xi 'mì Areópago; tíkoá jngoò chjoón xi 'mì Dámaris, ko xità xi k'ejí isa.

18

K'e nga kisixá Pablo ya Corinto

¹ K'e nga jye komà iskan, Pablo itjoiin Atenas, kiì Corinto. ² Yaá kiskaàkjoò jñà xità judío xi 'mì Aquila ko chjoón-la xi 'mì Priscila. Ján nangui-la ñánda 'mì Ponto. Sà ta k'ée

j'i-ne nangui Italia koií kjoa-la nga jè Claudio xi xita sko-la tsachrje kjotixoma nga ngats'iì xita judío kitjokajin naxandá ítjòn xi 'mì Roma. Pablo kiikon jña xita koi. ³ Jña xita koi, tikoáá koií xá s'ín jè xá xi s'ín Pablo nga ni'ya nikje bindaà. Yaá tsibijnako nga kisixákjoò. ⁴ Nga jiin jiin naxhrjein, k'e nga naxhrjein nikjáya, Pablo fi ya ni'ya ingo sinagoga nga fi káko jña xita judío ko xi mitsà xita judío nga kàtakjeiín-la.

⁵ K'e nga j'i-ne Macedonia, jè Silas ko Timoteo, jè Pablo nguì koií xá kis'iìn nga tsibénojmí-la 'én-la Nainá jña xita judío. Kitsò-la nga jè Jesús, jè xi Cristo [xi xó kinikasén-ne]. ⁶ Tanga jña xita judío, tà kondraá ki-la Pablo koa kiichjajno-la; k'oaá s'ín komà-ne jè Pablo tsibítsajne nikje-la xi kondra ts'e xita koi, [jè kjoa xi okó nga kjo'in s'e-la it'aà ts'e Nainá], kitsò-la:

—Jé tsajòn-nó tsà mìkiì mokjeiín-nò; 'an jye kisikitasoàn nga tsibenojmí-nò 'én. I'ndeì, jña tífikenojmí-la jña xi mitsà xita judío.

⁷ Pablo, itjo ni'ya ingo sinagoga; kii jngoò ni'ya-la xita xi ya chrañat'aà tíjna xi 'mì Ticio Justo xi ndaà beèxkón Nainá. ⁸ Crispo, jè xi xita ítjòn-la ni'ya ingo sinagoga, kòkjeiín-la 'én-la Nainá, ngats'iì xi xita ni'ya-la; tikoáá kjin xita Corinto xi kii'nchré 'én xi tsakóya Pablo kòkjeiín-la, ikjoàn komà bautizar. ⁹ Jngoò nitjen jè Pablo, k'oaá komà-la koni tsà nijná kits'iì-la; Na'èn-ná kiichja-la, kitsò-la:

—Kì jyò bijni, ko kii tsakjoòn-jèn, tinókjoa-né. ¹⁰ Mì yá xita kó siko-lè, 'aán tijnako-lè; i'nde jè, kjin ma xi xita ts'an ma.

¹¹ Pablo, jngoò nó osen tsibijna Corinto nga tsakóya 'én-la Nainá.

¹² K'e nga xitaxá gobernador tsibijna jè xi 'mì Galión ya i'nde Acaya, jña xita judío tsajoóya-ne nga kitsobà'ño Pablo; kiiko ni'ya osen mé-ne nga kisindaàjiin-la. ¹³ Kitsò-la jè xitaxá xi gobernador tíjna:

—Xita jè naxandá tbinchá'a nga kjeií s'ín beèxkón Nainá; mì k'oaá s'ín koni s'ín tjin kjotixoma ts'e Roma.

¹⁴ K'e nga mejèn kiichja Pablo, jè Galión kitsò-la xita judío:

—Tsà jngoò kjoa xi tse tjin ko 'in tjin, tjinè-la nga 'an kındaàjñaà; ¹⁵ tanga tà 'én-né, tà kjotixoma tsajòn-nò; tà jño tindaàjñoò; 'an mìkiì skongájñaà kjoa koi.

¹⁶ Ikjoàn tsachrje ni'ya osen. ¹⁷ Ngats'iì xita griego kitsobà'ño jè xita ítjòn ts'e ni'ya ingo sinagoga, jè xi 'mì Sóstenes. Kiskaàn-ko ya ni'ya osen nga nguixkon xitaxá. Tanga jè xitaxá Galión, mìkiì kisìs'in-la.

Kii s'ín kii jngoò k'a-ne Pablo ya Antioquia

¹⁸ Pablo, kjin naxhrjein tsibijna isa ya Corinto. Iskan kisihixat'aà jña xita 'ndse, kii-ne Siria. Tsobáhihtako Priscila ko Aquila. Ya Cencrea tsibijno-la sko koni jngoò chiba xi okó nga jye kisikitasòn koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá. ¹⁹ K'e nga ijchò Éfeso, yaá tsibítsajna Priscila ko Aquila. Pablo, ján kii ni'ya ingo sinagoga nga tsajoókjoò jña xita judío xi ya bixoña. ²⁰ Jña xita koi tsibítsi'ba-la Pablo nga isa kjin naxhrjein kàtijnako, tanga Pablo, mìkiì kòkjeiín-la. ²¹ Kisihixat'aà xita xikjín kitsò-la:

—Tsà Nainá mejèn-la, iskan kjoikon jngoò k'a-nò.

Ikjoàn tsibijnaya chitso nga kii. ²² K'e nga ijchò Cesarea, kii ján Jerusalén nga kisihixat'aà xita naxandá-la Cristo. Ikjoàn kii skanda Antioquia. ²³ Kjìn naxhrjein tsibijna Antioquia; iskan kii kóhokji i'nde Galacia ko Frigia. Kisì'ño ikon ngats'iì xita xi kota'yat'aà-la Cristo.

K'e nga kiichjaya Apolos ya Éfeso

²⁴ Ya Éfeso ijchò jngoò xita judío xi 'mì Apolos xi ján i'nde-la Alejandría, jngoò xita xi 'ño ndaà ma-la chjaya. Ndaà tíjin-la it'aà ts'e Xojon-la Nainá. ²⁵ Jè Apolos, xó kiskoòta'ya-ne ndiyá-la Nainá; 'ño tsja beè-la inima-la nga nguì kixií chjaya tikoáá tsakóya it'aà ts'e Jesús; jè kjoa ts'e bautismo nas'ín tà jè tíjin-la ts'e Juan. ²⁶ Apolos, 'ño tjin ikon nga kiichja ya ni'ya ingo sinagoga. K'e nga kii'nchré jè Priscila ko Aquila, it'aà xìn kiiko nga

Ìsa kixi tsakóya-la ndiyá-la Nainá. ²⁷ Apolos, k'e nga kjòmejèn-la kii ján i'nde Acaya, ngats'ii xita-la Cristo kisi'ño ikon nga komà kii. Ikjoàn kiskii jngoò-la xojon jña xita xi kota'yàt'aà-la Cristo xi títajna ján i'nde Acaya nga skoétjò jè Apolos k'e nga kijchò. K'e nga ijchò Acaya, 'ño ndaà tsasiko jña xita xi kitsjaà-la kjondaà Nainá nga kòkjeiin-la it'aà ts'e Cristo. ²⁸ Apolos, 'ño ndaà tsajoókjoò jña xita judío ya nguixkon naxandá nga kisikítajnajyò nga it'aà ts'e Xojon-la Nainá, ngui ndaà tsakó-la nga jè Jesús, jè xi Cristo [xi xó kinikasén-ne].

19

K'e nga ijchò naxandá Éfeso jè Pablo

¹ K'e nga tákó ya tíjna Apolos ya naxandá Corinto, jè Pablo, kjin i'nde jahatojin xi nindoò choòn nga ijchò Éfeso. Yaá kiskaàjin i'nga xita xi kota'yàt'aà-la Cristo.

² Kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A kitjoé-nò Inima Tsjeè-la Nainá k'e nga kòkjeiin-nò it'aà ts'e Cristo?

Jña xita koi kitsò:

—Ngajen mikii tíjin-najen tsà tíjn Inima Tsjeè-la Nainá.

³ Pablo kitsò-la:

—¿Kó s'ín komà bautizar?

Jña xita koi kitsò:

—It'aà ts'eé bautismo-la Juan komà-jen.

⁴ Pablo kitsò:

—Kixii kjoa. Juan, kis'iin bautizar xita xi kisikájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne, tanga k'oaá s'ín kitsò-la xita naxandá nga kàtakjeiin-la it'aà ts'e Jesús, jè xita xi iskan kjoii.

⁵ K'e nga jye kii'nchré 'én koi, ikjoàn komà bautizar it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo.

⁶ Pablo, k'e nga jye tsohósòn-la tsja, jña xita koi jahas'en-jin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá, ikjoàn kiichja 'én xi kj'eii tsò tikoá kiichjaya ngajo-la Nainá. ⁷ Ngats'ii xita koi, tejò ma xi xita x'in.

⁸ Pablo, jàn sá tsibijna Éfeso nga xki xòhoto fi ya ni'ya ingo sinagoga; mikii tsakjón nga bénojmiya, 'ño kiichjako xita nga kàtakjeiin-la kós'ín otixoma Nainá. ⁹ Tanga tíjn i'nga xita xi kisitajaàjin inima-la, mikii kòkjeiin-la koni s'ín tíhokóya Pablo. Ch'oo kiichja nga nguixkon xita it'aà ts'e ndiyá xitse-la Cristo. Pablo, k'eé tsasit'aà xin; kiiko yije xita xi kota'yàt'aà-la Cristo. Yaá kiiko jngoò ni'ya escuela ñánda okóya xita xi 'mì Tirano. Yaá tsajoóya-ne nga nachrjein nchijòn. ¹⁰ Pablo, jò nó tsibijna nga tsakóya-la xita. K'oaá s'ín komà nga kii'nchré 'én ndaà-la Na'èn-ná Jesucristo ngats'ii xita judío ko xi mìtsà xita judío xi títajna naxandá ts'e nangui Asia. ¹¹ Nainá, tsee kjoxkón kis'iin nga jè kisikjeén Pablo. ¹² Skanda jè pahito-la ko nikje xi síkjeén Pablo f'iikjaá xita nga fiko-la xita xi xk'én. K'e nga jye síko jña nikje, mandaà-ne ch'in xi tíjn-la; tikoáá bitjokàjin-ne inima ch'o-la neii xi tíjin inima-la.

¹³ Tíjn i'nga xita judío xi xki xi ján naxandá tíjma nga ochrjekàjin inima-la xita xi inima ch'o-la neii tíjin inima-la. Mejèn-la k'oaá tìs'ín sikkaxki 'ín-la Jesús nga koxkii-la xita. Tsò-la jè neii:

—It'aà ts'e Jesús xi jè Pablo okóya otixoma-lè nga tìtjokàjin inima-la xita koi!

¹⁴ Jngoò xita judío xi 'mì Esceva xi xita sko-la no'mii, k'oaá s'ín mejèn kis'iin ixti-la xi itoò ma-ne. ¹⁵ Tanga jè xita neii, jngoò k'a kiichja-la kitsò-la:

—An bexkon-ná Jesús, tikoáá bexkon-ná Pablo; tanga jño, ¿yá xita-nò?

¹⁶ Jè xita xi inima ch'o-la neii tíjin inima-la kiskaàn-ko jña ixti koi; kitsjoònè kitsjoòfe; kisikijne-la nga itoò ixti. Itjo ni'ya, ikjoàn tsanga nga laká kjoàn koi kjoa-la nga 'ño kisiki'on. ¹⁷ Ngats'ii xita judío ko xi mìtsà xita judío xi tíjn ján naxandá Éfeso, kii'nchré kjoa xi komà; tà kitsakjòn-né. Ìsaá 'ño ndaà kijtseèxkón Na'èn-ná Jesucristo.

¹⁸ Kjin xita xi jye mokjeiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, j'ii kénajmí nga nguixkon xita nga ch'o tjin xá xi kis'iin nga sa ítjòn. ¹⁹ Tikoaa kjin ma xita tj'e j'ii ko yije libro xi kisikjeén nga tisa ítjòn nga tsaká. Chinchajin ni'in nga kitii nga nguixkon yije xita. K'e nga komà kindá jè chji-la libro xi kitii, icháte jmiì ton plata tjin-ne chji-la. ²⁰ K'oaá s'in komà-ne nga 'ño tsangason 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo; tsee nga 'ño kis'e-la.

²¹ K'e nga jye jyehet'aà kjoa koi, Pablo kisikitsjeèn nga ján kjoì Jerusalén, kjoahato nanguì Macedonia ko Acaya. K'oaá s'in kisikitsjeèn nga tikoá mochjeén-né nga ján kjoì naxandá Roma. ²² K'ée kisikasén ingajò xita xi síchjât'aà-la ján nanguì Macedonia, jè Timoteo ko Erasto; ko jè Pablo, yaá tsibijna chiba nachrjein isa ya nanguì Asia.

Mé kjoa-ne nga kjoasii kis'e ya naxandá Éfeso

²³ Jña nachrjein koi, 'ño tse kjoasii kis'e ya Éfeso, koi kjoa-la Ndiyá xitse-la Cristo. ²⁴ Jngoò xita xi 'mì Demetrio xi síxáko kichá plata, bíndaà xkósòn-la ts'e ingo-la Diana. Ngats'ii xita xi síxáko 'ño ndaà síkijne ton. ²⁵ Tsibíxkóya ngats'ii xita-la xi síxáko ko xita xi kj'eíi xi tikoá koi xá s'in, kitsò-la:

—Ngats'ioò jñò, 'ya-nò nga jè xá koi, bijne-ná ton. ²⁶ Tanga tikoaa titsa'ya-nò, ko titsana'ya-nò nga jè xita xi 'mì Pablo, k'oaá s'in binchá'a yije xita nga mì xó tsà nainá xi tsja xita sindaà-ne. Kjin ma-ne xi jye jahatjia-la, mìtsà tà j Éfeso, kóhokji jngoò itjandiì nanguì Asia. ²⁷ Jè kjoa koi, mìkiì ndaà tjin. Mìtsà tà koi kjoa-la nga chija xá xi 'nè. Tikoaa tjin-la kjoskon tsà chija ingo-la nainá xi 'mì Diana, jè xi 'ño 'nga tjna nga mì ti kiì skoexkón-ne xita; ko yaá chija kjoajeya-la; mìtsà tà j Asia nga yaxkón, tíjtsaá isò'nde.

²⁸ Jña xita, k'e nga kiì'nchré 'én koi, 'ño kòjti-la, ikjoàn 'ño kiìchja nga kitsò:

—j'Nga kàtjna Diana ts'e naxandá Éfeso!

²⁹ Kóhokji naxandá kis'e kjoasii; kitsobà 'ño jè xi 'mì Gayo ko Aristarco. Ingajò xita koi, yaá kjihjta ko Pablo; ján i'nde-la nanguì Macedonia. Fàhatjen fàhania, kiìko ni'ya teatro ñánda bixoña xita naxandá. ³⁰ Pablo, mejèn jahas'en tjingui-la ni'ya nga kichajjin-la xita naxandá tanga jña xita xi kota'yat'aà-la Cristo mìkiì kitsjaà'nde-la. ³¹ Tikoaa yaá títsajna i'nga xita xi xá tjin-la ts'e nanguì Asia xi amigo ts'e Pablo. Kisikasén-la 'én nga mì ya kjoas'en-jin ya ni'ya teatro. ³² Ya ni'ya teatro ñánda chixoña xita, mìkiì 'ya-la mé kjoa xi tjin. Xki xi ján chja, kakj'eíi kakj'eíi tsò nga jngoò ijngoò. Isaá kjin ma-ne xi mìkiì tjiin-la mé kjoa xi tjin i'nde jè. ³³ Jña xita judío tsasijna osen Alejandro nga kisikichja. Jè Alejandro, k'ée kiskimittjen tsja nga kisikitsajnajyò xita. Mejèn-la nga kosiko xita judío. ³⁴ Jña xita, k'e nga kijtseèxkon Alejandro nga xita judío, ngats'ii, 'ño kiìchja nga ta jngoó jtaá kiìchja, kitsò:

—j'Nga kàtjna Diana ts'e naxandá Éfeso!

Koni jò-la hora kiìchja nga okitsò. ³⁵ Jè xita xi tjin-la secretario ts'e naxandá, k'e nga jye kisikitsajnajyò xita naxandá kitsò-la:

—Ngats'ioò xi xita Éfeso 'mì-nò, 'ya-nò nga ngats'ii xita xi tjin nga tíjtsa isò'nde beè-né nga j naxandá Éfeso tjin-la kindá ingo-la ko xkósòn-la xi nea-ná Diana xi 'ño 'nga tjna xi ngajmii j'ii-ne. ³⁶ Nijngoò xi koma kijná'ma kjoa koi. Mochjeén-né nga mì taxki s'een; ítjòn tikitsjeèn. ³⁷ Jña xita xi jñò kò'ikoò ijndé, ni mé kjoa xi kòhótsji it'aà ts'e ingo; tikoaa mìtsà jè nea-ná Diana kàchajno-la. ³⁸ Tsà jè Demetrio ko xita xi síxáko, tsà mé kjoa xi tjin-la ko xita xi kj'eíi, tjin xitaxá xi ma-la bíndaàjin, ko tjin ni'ya osen ñánda sindaàjin mé-ne nga koma kinchako-ne yijo-la. ³⁹ Jñò, tsà mé xi mejèn-isa-nò, kàtasijna jngoò junta ts'e xita naxandá xi kixi tjin nga kàtasindaàjin koni s'in tíchja kjotixoma. ⁴⁰ Jè kjoa xi kòma i'nde, tjin-la kjoskon tsà jè xitaxá ítjòn ts'e Roma kichja'nchré-ná nga kjosii titsabinchaátsjiaá. ¿Mé kindá xi k'oiá?

⁴¹ K'e nga jye okitsò xita jè, kiì yije-ne ni'ya-la xita.

20

K'e nga kii Pablo ya nangui Macedonia ko Grecia

¹ K'e nga jye kisikjoàn-la kjoasiì, Pablo tsibíxkóya yije xita xi kota'yàt'aà-la Cristo nga kitsjaà-la 'én xi ndaà tsò nga kisi'ñojiìn ikon. Ikjoàn, kisihixat'aà xíkjin nga kii ján nangui Macedonia. ² Koni s'ín tsajmeè nga kii, jahato ngats'iì naxandá nga ndaà kisi'ñojiìn ikon jña xita-la Cristo; ijchò skanda Grecia. ³ Pablo, jàn sá tsibijna Grecia. K'e nga jye tibijnandaà nga skoé jngoò chitso nga jye tífi ján Siria, kisijün-la nga jña xita judío, k'oaá s'ín tjindaà-la nga mejèn-la siik'en; kisikátji-ne, ndiyá Macedonia kii lingoò k'a-ne. ⁴ Tsobáhijtakò jè Sópater xi Berea i'nde-la, ti-la ma Pirro; jè Aristarco ko Segundo xi Tesalónica i'nde-la; Gayo xi Derbe i'nde-la; ko Timoteo; tikoá ya tjiko Tíquico ko Trófimo xi Asia i'nde-la. ⁵ Jña xita xinguiá koi, kii ítjòn-né skanda ján Troas. Yaá kiskoòña-najen. ⁶ K'e nga jye jyehet'aà jña nachrjein-la s'eí nga bichiaá inchrajín xi tsjin-la na'yo san, tsitsajnaya jngoò-jen chitso ya Filipos; ikjoàn tsanguijün-nda-jen; xi komà 'òn nachrjein ijchòtjingui-lajen ján Troas; yaá tsitsajna jngoò xomàna-jen.

K'e nga tsibijna Pablo ján Troas

⁷ Jè nachrjein tahàngo nga tàts'en xomàna chixoña yije-jen nga kinixkoaya-jen inchrajín; jè Pablo 'ño ndojò kiiko nga tsibénojmíya 'én-la Cristo. Tíchja-né skanda kó nga ijchò osen nitjen, koií kjoa-la nga komà inchijòn jye tífi-ne. ⁸ Ya cuarto xi kijnasòn-'nga ts'e ni'ya ñánda titsajna-jen, kjin lámpara títi. ⁹ Jngoò chíti xi 'mì Eutico tíjna jto ventana-la ni'ya xi jàn piso tjín-la. Koá jè Pablo nga 'ño ndojò kiiko 'én xi tsibénojmí, jè chíti kisijnafè nga 'ño nijná-la. K'e nga jye 'ño kjinafè, kiskaàngui skanda it'aà nangui. K'e nga kitjámiitjen, jyeé k'en. ¹⁰ K'eé inchrobàjen Pablo; kitsobàkjá, kitsò:

—Kì tsakjoòn-jèn, tíjnakon-né.

¹¹ Ikjoàn kii mijin lingoò k'a-ne ya cuarto ñánda titsajna; kisixkoaya inchrajín, koá tsakjèn-ko xíkjin. Lingoò k'a tsibíts'ia nga kiichjaya skanda kis'e-la isén. Ikjoàn kii-ne. ¹² Jña xita kiiko-ne ni'ya-la jè chíti; jye tíjnakon-ne; k'oaá tjín kjoa xi isa ndaà kjòtsja-la xita.

K'e nga itjo-ne Pablo ya Troas nga kii ján Mileto

¹³ Ngajen, tsanguì ítjòn-nájen, tsitsajnaya-jen chitso skanda ján Asón; yaá tsitjaachjaajto-jen Pablo; k'oaá kitsò nga ndiyá ndsokoo kii-ne. ¹⁴ K'e nga jye ijchò-jen ján Aso, yaá kiskaàkjoò-jen Pablo; tsibijnayako-najen chitso; tsanguí-jen skanda ján Mitilene. ¹⁵ Itjo-jen Mitilene. Nga komà inchijòn, tsitjaajto-jen Quío. Xi ma-ne jò nachrjein ijchò-jen Samos. Yaá Trogilio kinikjáya-jen. Xi komà jàn nachrjein ijchò-jen Mileto. ¹⁶ Jè Pablo, k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga tà kjoahato kixíí Éfeso; kisixátíya-la yijo-la nga mìkii tsibijna Asia; jè xi mejèn-la nga isa niton kijchò Jerusalén tsà koi nachrjein-la ya tjina k'e nga kitjo s'eí ts'e Pentecostés.

'Én xi kiichjako Pablo jña xita jchínga ts'e naxandá-la Cristo xi titsajna Éfeso

¹⁷ Pablo, k'e nga tjina Mileto, kiskinikjaá jña xita jchínga xi tjín-la xá ya ijün naxandá-la Cristo xi titsajna Éfeso. ¹⁸ K'e nga ijchò jña xita jchínga, kitsò-la:

—Jño, ndaà tíjün-nò kós'ín tíjnakò-nò skanda tjén-ne k'e nga j'iaa i nangui Asia. ¹⁹ Nga kjit'aà nachrjein, 'ño indaàkjoa tìsixá-la Nainá; mì k'oaá kji ndáxkoaàn bixteèn nga otojñaà kjoa koií kjoa-la koni s'ín síko-na jña xita judío nga bíchjoà ikon-na. ²⁰ An, mìkii jyò ótjina nga benojmíya-nò ngats'iì kjoa xi mochjeén-nò xi kjondaà tsajòn. Benojmíya-nò ñánda bixoña xita ko ni'ya-nò. ²¹ K'oaá s'ín benojmíya yije-la, ngats'iì xita judío ko xi mìtsà xita judío nga kàtasikájno jé-la nga mì tí jé kohótsji-ne, Nainá kàtjít'aà-la ko kàtakjeiín-la it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ²² I'ndeì, ján tífia Jerusalén; tsejèn ma-na nga jè kjo'ño tífiko-na Inimá Tsjeè-la Nainá. Mìkii tíjün-na mé kjoa xi komat'ian; ²³ ta jè-né nga kjijnda naxandá ñánda bijchoa, jè Inimá Tsjeè-la Nainá, k'oaá s'ín benojmíya-na, k'e nga kija choa Jerusalén,

ndayá kótijna, tse kjo'in siikjiaán. ²⁴ Kjoa ts'e kjo'in, mìkì makájno-na nas'ín siik'en-na xita. Jè xi mejèn-na nga ndaà sikitasoàn. Ndaà sikjehet'aà xá xi kitsjaà-na Na'èn-ná Jesucristo nga sika'biá 'én ndaà-la it'aà ts'e kjondaà xi tsjá Nainá.

²⁵ 'I'ndeij, k'oaá xan kixi-nò ngats'ioò jño xi kiyaxkon-ná nga tsibenojmí-nò kjotíxoma-la Nainá, mì tì kiì jchaxkon-ná. ²⁶ 'I'ndeij, k'oaá xan-nò, tsà mìkì mokjeín-nò it'aà ts'e Jesús, mìtsà 'an tjín-na jé tsà kjo'in s'e-nò. ²⁷ Nga 'an, jyeé tsibenojmí yije-nò kó s'ín tjín kjoa xi tjíndaà-la Nainá; nímé xi tsibí'ma-nò. ²⁸ Jño, tikindaa yijo-nò, tikoa tikindaa naxandá-la Cristo xi jé kisikijne nga kò jní-la. K'oaá s'ín tikindaa koni jngoò paxtò ts'e orrè nga jé xá kitsjaà-nò Inima Tsjeè-la Nainá. ²⁹ 'An, be-ná, k'e nga koma iskan, nga jye kjián, kjoahas'en-jiin-nò xita xi kj'eij koni tsején ts'en xi mejèn-la siikje xita naxandá-la Cristo. ³⁰ Tikoa kitjokajíin xi tì xita tsajòn-nò xi kj'eij kjotíxoma kokòya xi mìtsà kixi kjoa; kjiko xita xi kota'yàt'aà-la Cristo nga skónachan-la. ³¹ Títsajnakon; tikítsjeèn, 'an, jàn nó tsohótijnako-nò kò nachrjein kò nitjen bixteèn ndáxkoaàn nga tsibenojmíya-nò kós'ín sijchá yijo-nò.

³² 'I'ndeij, ndí 'ndsè, ngats'ioò, tsja Nainá sikítsajnyaya-nò. Tikoa sikítsajnajíin-nò 'én-la Nainá it'aà ts'e kjotsjacha xi tjín-la, jé 'én xi koma tsjá-la nga'ño inima-nò. It'aà ts'e 'én koi tjoé-nò kjotjò ján ngajmii k'e nga tjoé yije-la xita tsjeè-la Nainá. ³³ 'An, nímé xi jaajíin-na, ni ton, ni nikje xi ts'e xita. ³⁴ Jño, ndaà tíjiiin-nò nga ndsaa kisixá-na nga kisikijne ngats'ii tsojmì xi kinìchjeén-jen kò xita xi títsajnakò-na. ³⁵ K'oaá s'ín tsakoòya-nò, mochjeén-né nga sixá mé-ne nga sichját'aà-lá jña xita xi 'in títsajna; tikítsjeèn 'én-la Na'èn-ná Jesucristo xi tsò: “Ísaá ndaà machikon-t'in jña xita xi tsjá mì k'oaà-ne jña xita xi tjoé-la.”

³⁶ K'e nga jye okitsò, ikjoàn tsasijna-xkó'nchi Pablo, kiichjat'aà-la Nainá kóhotjín xita. ³⁷ Ngats'ii kiskindàya, kitsobàkjá kò kiskine'a Pablo. ³⁸ Jña xita, tsí 'on komà-la jé 'én xi kitsò Pablo nga mì tì kiì skoexkon-ne xíkjín. Kii kinì indiaà skanda ñánda kijna chitso.

21

K'e nga kii Pablo ján Jerusalén

¹ K'e nga jye kinìhixat'aà-jen xita xingui-jen, tsitsajnyaya-jen chitso; tsanguí kixi-jen naxandá jiiin-ndá ñánda 'mì Cos; xi komà inchijòn ijchò-jen naxandá Rodas, ikjoàn tsanguí-jen skanda naxandá Pátara. ² Ya Pátara síjna ijngoò chitso xi tífi Fenicia; jé tsitsajnyaya-jen nga tsanguí-jen. ³ K'e nga tsitjaajíin-ndá-jen, ki'ya-jen nangui jiiin-ndá ts'e Chipre xi kijna ya ngaskón-najen; tanga tsanguí kixi-nájen skanda Siria. Jé chitso, yaá kisasijna indii ndáchikon Tiro nga yaá chinchá ch'á-la xi 'ya. ⁴ Ya Tiro, kiskaakjoò-jen xita xi kota'yàt'aà-la Cristo, itoò nachrjein tsitsajnakò-jen. Jña xita koi kitsò-la Pablo nga mìkì kjoij ján Jerusalén; jé Inima Tsjeè-la Nainá k'oaá s'ín tsibénojmya-la. ⁵ K'e nga jye ijchò jngoò xomàna nga titsajna-jen, ikjoàn itjo ijngoò k'a-jen. Tsoháhitako yije-najen jña xita-la Cristo, kò ichjín-la kò ixti-la skanda ján indii najnchra. Kò yaá indii ndáchikon chinchá-xkó'nchi-jen nga kinokjoàt'aà-lajen Nainá. ⁶ Ikjoàn kinìhixat'aà-jen xita xingui-jen, tsitjaàs'en-jen chitso koa jña xita koi, kii-ne ni'ya-la.

⁷ Yaá jyehet'aà nga tsitjaajíin-ndá-jen nga itjo-najen Tiro skanda ijchò-jen Tolemaida. Yaá kinìhixat'aà-jen xita xinguiáa it'aà ts'e Cristo; jngoò nachrjein tsitsajnakò-jen. ⁸ K'e nga komà nchijòn, tsanguí-jen ján Cesarea. Ijchò-jen ni'ya-la Felipe, xita xi chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, jé xi taña kitjaajíin-kò jña xita xi itoò ma-ne nga kisixáko naxandá-la Cristo. Yaá kinikjáya-jen ni'ya-la. ⁹ Nijòn ma ixti íchjín xongó-la xi síkjeén Nainá nga chja ngajo-la. ¹⁰ Kjin nachrjein tsitsajnakò-jen Felipe. Yaá j'ii jngoò xita xi 'mì Agabo xi inchrobà-ne Judea jé xi síkjeén Nainá nga chja ngajo-la. ¹¹ K'e nga ijchòkon-najen, kiskoé sincho xi bijnakjá Pablo. Tsibí'ño tsja kò ndsoko, ikjoàn kitsò:

—K'oaá tsò jé Inima Tsjeè-la Nainá: kiis'ín koit'aà'ño jña xita judío ján Jerusalén jé xita nei-la sincho jé; ikjoàn sijngatsja xi mìtsà xita judío.

¹² Ngajen ko xita Cesarea, k'e nga kina'ya-jen 'én koi, tsibìtsi'ba-lajen Pablo nga mìkii kjoì Jerusalén. ¹³ Tanga jè Pablo kitsò:

—¿Mé xi ma-nò? ¿Mé-ne chihindáya-nò? Kì nìba-là inìma-na. 'An tíjngò takoàn nga kàtít'aà'ñó-na nas'ín kàtasík'en-na xita ján Jerusalén xi kjoa ts'e Na'èn-ná Jesucristo.

¹⁴ Mìkii komà kichjaàxìn-lajen kjohìtsjeèn-la; tà k'oaá ki'mì-lajen:

—K'oas'ín kàtìtasòn koni s'ín mejèn-la Nainá.

¹⁵ Xi komà iskan, tsibìxkó-jen tsojmì-najen, ikjoàn tsanguì-jen Jerusalén. ¹⁶ Tsobáhijta ko i'nga-najen jña xita-la Cristo xi Cesarea i'nde-la. Kìko-najen ya ni'ya-la xita xi 'mì Mnasón xi Chipre i'nde-la. Xita jè kjòtseé kota'yàt'aà-la Cristo. Yaá kinikjáyako-jen.

Mé xi komà k'e nga jè Pablo ijchò Jerusalén

¹⁷ K'e nga ijchò-jen Jerusalén, jña xita-la Cristo xi ya títsajna, tsjaá komà-la nga kiskoétjò-najen. ¹⁸ Xi komà inchijòn, tsanguì-jen ko Pablo ni'ya-la Jacobo; yaá títsajna ngats'ii xita jchínga xi otíxoma jjiin naxandá-la Nainá. ¹⁹ Pablo kisihiat'aà xita koi, ikjoàn tsibénajmí yije-la kjoa xi tís'ín Nainá it'aà ts'e xita xi mìtsà xita judío nga jè tísíkeén Pablo xá xi tís'ín. ²⁰ K'e nga kii'nchré 'én koi, jeyaá kisikíjna Nainá. Ikjoàn kitsò-la Pablo:

—Ji ndí 'ndse, tí'ya-né nga jña xita judío jyeé 'ñó kjìn jmii ma-ne xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús. Ngats'ii xita koi, 'ñó mejèn-la nga kítasòn kjotíxoma xi Nainá kitsjaà-la Moisés.

²¹ Tanga jye xó kii'nchré xi it'aà tsiji nga k'oaá xó s'ín okoòya-la ngats'ii xita judío xi títsajnajjìn ya naxandá-la jña xi mìtsà xita judío nga mì xó tì kii sikkítasòn-ne kjotíxoma-la Moisés; kàtasíchija xó kjotíxoma xi tjín-ná xi xita judío 'mì-ná, tikoá mì xó tì kii sít'aà chiba-la jña ndí ixti kjoa ts'e circuncisión. ²² ¿Mé xi s'eén? Kjo'ñó-né kji'nchré xita nga jì tijni. ²³ K'oaá s'ín t'jìn koni s'ín 'mì-lèjen; jì títsajnajjìn ñijòn-najen xita xi sikkítasòn koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá nga sùtsjeèya yijo-la. ²⁴ Tikoii jña xita. Tìtsjeèyi yijo-lè ko xita koi. Tíchjì nga kàtasijno-la tsja sko mé-ne nga skoe-ne xita xi kjejí nga mìtsà kixi kjoa koni tsò-lè xita. Yaá skoe-ne nga tikoá ngaji nìkítasòn kjotíxoma-la Moisés. ²⁵ It'aà ts'e xita xi mìtsà xita judío xi jye mokjeiín-la 'én-la Cristo, jyeé kinikasén-lajen xojon koni s'ín kichoòsòn-lajen nga mìkii skine tsojmì xi xkòsòn sinchát'aà-la; mìkii skine jní-la cho; tikoá mìkii skine yijo-la cho xi mìkii xíxteèn jní-la k'e nga biyaá; tikoá kì tì kjoa chijngui sí's'in-la.

K'e nga kindobà'ñó Pablo ya ingo ítjòn

²⁶ Xi komà nchijòn, Pablo kii ko nga ñijòn xita koi. Tañaá kisikkítasòn kjotíxoma-la xita judío nga kisitsjeèya yijo-la kjoa ts'e jé-la. Ikjoàn kii ya ñánda tíjna ingo ítjòn nga kisikí'nchré jña xita mé nachrjein kjoehet'aà nachrjein-la nga nchisitsjeèya yijo-la; ikjoàn koma kjiiko cho xi kjotjò ts'e Nainá nga jngò ñjngò.

²⁷ K'e nga jye kjomeè bijchó itoò nachrjein, jña xita judío xi inchrobà-ne nangui Asia, kijtseèxkon Pablo nga ya tíjna nditsin ingo ítjòn; chinchá'a ngats'ii xita nga kitsobà'ñó.

²⁸ 'Ñó kii chja, kitsò:

—¿Ngats'ioò xi xita Israel 'mì-nò, tichját'aà-nájen! Jè xita jè xi tsó'ba nga kijndá naxandá nga okoòya kjotíxoma xi kondra ts'e naxandá, kondra ts'e kjotíxoma-la Moisés, ko kondra-la ingo ítjòn. Skanda j'ii ko xita xi mìtsà xita judío xi kisikas'en ya nditsin ingo nga sítjé jè i'nde tsjeè-la Nainá.

²⁹ Xita koi, koi kjoa-la nga k'oas'ín kitsò, k'e nga sa ítjòn kijtseèxkon Pablo ya jjiin naxandá nga taña tímakjoòko jngò xi mìtsà xita judío xi 'mì Trófimo xi xita Éfeso; k'oaá s'ín kisikkítasòn tsà tikoá kii'ko-né ya nditsin ingo.

³⁰ Kóhokji naxandá kii'nchré nga kjoasiì kisakò. Nitoón chixoña xita. Kitsobà'ñó Pablo; kjo'ñó tsachrje ya nditsin ingo; ikjoàn tsibíchjoajto-la xotjoa ingo. ³¹ Jye mejèn nchisík'en tanga nitoón kii'nchré jè xita sko-la soldado ts'e Roma nga kjoasiì kisakò naxandá Jerusalén. ³² Jè xita sko-la soldado, nitoón kii chja i'nga-la soldado xi isa nangui

xá tjin-la nga tsibíxkóya soldado-la; ikjoàn tsangachikon, kiì ñánda tjin kjoasiì. Jña xita, k'e nga kijtsee soldado, k'ee kitsjeiin Pablo; mi ti kiì kiskaàn-ko-ne. ³³ K'e nga ijchò xita sko-la soldado, kitsobà'ño Pablo; kitsjaà okixi nga jò na'ño kicha cadena kisit'aà'ño Pablo. Ikjoàn kiskònangui yá xita-ne xi 'mi Pablo ko mé xi kis'iin. ³⁴ Jña xita xi kjin ma-ne, xki xi ján chja; kakj'eij kakj'eij tsò nga jngoò ijngoò. Jè xita sko-la soldado, mikii kisakò-la mé kjoa xi komà nga 'ño siì nchis'in. Kitsjaà-la okixi soldado-la nga kàtjikò Pablo ján cuartel. ³⁵ K'e nga nchifimijin-jno escalón, jña soldado tsa'nga Pablo, koií kjoa-la nga jña xita xi kjin ma-ne xi tjingui-la, 'ño nchimats'en, ³⁶ nga tsò:
—Tik'eèn!

Kó kitsò Pablo nga kiichjatji yijo-la

³⁷ Jè Pablo, k'e nga jye tífahas'en cuartel kiichja-la jè xita sko-la soldado, kitsò-la:

—¿A koma kichjako jngoò tjò-lè?

Jè xita sko-la soldado kitsò:

—¿A maá-lè nokjoi 'én griego? ³⁸ ¿A mìtsà ngaji xi xita Egipto i'nde-lè xi tsibits'ii kjoasiì kò jngoò kò jò nó nga kiikoii ñijòn jmiì xita kjoasiì ján i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn?

³⁹ Pablo kitsò:

—'An, xita judío-ná, yaá i'nde-na Tarso, jngoò naxandá xi ndaà yaxkon-la ts'e nangui Cilicia; tjin-lè kjondaà, tji'nde-ná nga kichjakoaa xita naxandá.

⁴⁰ Jè xita sko-la soldado, kitsjaà'nde-la; ikjoàn tsasijna kixi Pablo ya escalón; kiskimijten tsja nga jyò kàtitsajna xita naxandá. K'e nga jye tsibitsajnajyò, kiichjako 'én hebreo, kitsò:

22

¹ —Ngats'ioò xi xita judío xinguiáá 'mi-nò ko xi xita jchinga, tiná'ya 'én kixi xi kichjako-nò nga kichjatji yijo-na.

² Jña xita, k'e nga kiì'nchré nga 'én hebreo kiichja, isaá jyò tsibitsajna. K'ee kitsò Pablo:

³ —'An, xita judío-ná. Yaá kits'ian Tarso, naxandá xi chja-ne Cilicia. Tanga ii Jerusalén kòjchá. Jè kiskoòta'yàt'aà-la jè maestro Gamaliel. Nguì kixii tsakóya-na koni s'in tjin kjotixoma-la xita jchinga-ná. Nguì tijnogoò takoàn nga sikitasòn-la Nainá koni s'in 'nè jño skanda naxhrjein i'nde. ⁴ Nga sa kjòtsee, kiitjingui kondra-la jña xita xi fitjingui-la ndiyá xitse jè, skanda mejèn-na kisik'én. Tsibit'aà'ñoá, tikoaa kiskinìs'en ndayá íchjín, íchjá. ⁵ Jña xita sko-la no'miì, ngats'ii xita jchinga, ndaà kijtsee kjoa koi. Jña kitsjaà-na xojon nga kiiko-la xita xinguiáá xi títajna Damasco nga koma kjinchrobàkoaa i Jerusalén ngats'ii xita xi mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo mé-ne nga s'e-la kjo'in.

Kó kitsò Pablo k'e nga tsibénojmí kó s'in komàt'in nga jahatjija kjohitsjeèn-la (Hechos 9:1-19; 26:12-18)

⁶ K'e nga jye kjomeè bijchoa chrañat'aà-la Damasco, ijchò-la tsà nchisen, tà nitoón tsatsejèn jngoò-na ni'in xi ngajmiì inchrobà-ne xi kjòhiseèn kòhokji nga jngoò itjandiì-na koni s'in tífia. ⁷ 'An, kiskaajndoòt'aà nangui. Ki'nchré 'én xi ijiin isén kiichja, kitsò: “Saulo, Saulo, ¿mé-ne 'an ti'mitjingui kondra-ná?” ⁸ K'ee kiskònangui-la, kixan-la: “¿Yá-ne ngaji Na'èn?” Kitsò-na: “'An-ná xi 'mi-na Jesús xi Nazaret ts'an xi ji ti'mitjingui kondra-ná.” ⁹ Jña xita xi tjikoa, kijtsee ni'in nga kjòhiseèn, tà kitsakjòn-né, tanga mikii ki'ya-la 'én xi 'an kiichja-na. ¹⁰ K'ee kiskònangui-la kixan-la: “¿Mé xi s'iaàn, Na'èn?” Kitsò-na: “Tisítjiin, t'in kixi Damasco. Yaá s'enojmí yije-lè kó s'in tjinndaà kjoa xi s'iin.” ¹¹ Koi kjoa-la nga 'ño kjòhiseèn ni'in, 'an mi ti kiì kjòtsejèn-na. Jña xita xi tjikoa kitsobà'ño ndsaa nga kiiko-na skanda Damasco.

¹² 'Ya Damasco tijná jngoò xita xi 'mi Ananías xi ndaà beèxkón Nainá koni s'in tichja kjotixoma ts'e Moisés. Jè Ananías tikoaa ndaà yaxkón it'aà ts'e xita judío xi títajna ya i'nde jè. ¹³ K'e nga j'ii katsejèn-na Ananías, kitsò-na: “Ndsè Saulo, kàtatáx'a-ne xkoiin.” Tik'ee-ne kitáx'a-ne xkoaàn ikjoàn kiskoò'an Ananías. ¹⁴ Kitsò isa-na: “Nainá xi ts'e xita

jchínga-ná jaàjìin-lè nga jchaxkoin mé xi mejèn-la; tìkoa jchaxkoin jè xi Nguì Xità Kixi; kiná'yi 'én-la xi jè sobà kichja-lè. ¹⁵ Jìí kénòjmí-la ngats'ìl xità, ngats'ìl kjoa xi tì'yi kò xi tina'yi. ¹⁶ I'ndeì, kì tì chiñà-ne. Tìsítjìn; kàtamaì bautizar; tìnókjoat'aà-la Na'èn-ná Jesús nga kàtatsjeèya jé-lè.”

Mé xi komà k'e nga jè Pablo tsibénòjmí-la kós'ín komà nga kiikon jñà xi mìtsà xità judío

¹⁷ K'e nga j'i-na Jerusalén, kiaà ya ñánda tíjna ingò ítjòn nga kichjàt'aà-la Nainá. Koni nijñá tí'biil-na, ¹⁸ tsatsejèn-na Na'èn-ná; kitsò-na: “Tìxátíyi, nìton tìtjokàjìin naxandá Jerusalén; ijndé, mì yá xi kji'nchré 'én-lè xi kinókjoayi ít'aà ts'an.” ¹⁹ An kixan-la: “Na'èn, jyeé beèxkon-na nga 'an, xki ni'ya ingò sinagoga kiaà nga kitsobà'ñoá xità, kiskinìs'en ndayá, tìkoa kiskaàn-koaa jñà xi mokjeiín-la ít'aà tsiji. ²⁰ K'e nga kisik'en Esteban xi xità chi'nda-lè xi jè kitsjaà 'én tsiji, tìkoaá 'an yaá tíjnaa; tìkoaá kisijngòò takoàn nga kinik'en; skanda 'aán kitsobà nikje-la jñà xità xi kisik'en Esteban.” ²¹ Tanga jè Na'èn-ná kitsò-na: “T'in, ján siikasén-lè naxandá-la xi mìtsà xità judío xi kjiin títsajna.”

²² Jñà xità naxandá, ndaà nchi'nchré-la Pablo koni s'ín tíchja; k'eé kòjti-la k'e nga kii'nchré 'én xi jyehet'aà-ne; 'ñoó kiichja kóhotjín nga kitsò:

—Xità jè, kàtiyaà! Mikiì ok'in-la nga kíjnakon isa isò'nde!

²³ Jñà xità koi, isaá 'ñoó kiichja isa, bítsajneè nikje-la koa bíxteèn chijo ni'nde. ²⁴ Jè xità sko-la soldado, kitsjaà okixi nga tsasíjna'ya Pablo ya cuartel; tìkoa kitsjaà okixi nga kàtajá-la mé-ne nga keénòjmí-ne mé kjoa xi tsohótsji nga kondra fitjingui-la xità. ²⁵ K'e nga jye tít'aà'ñoó, Pablo kiskònangui, kitsò-la jè soldado xi ya síjna, jè xi bí'tin-la jñà soldado xi i'nga:

—¿A tsjá'ndeé-lè kjotíxoma nga k'oas'ín nìkoi jngòò xità Roma xi kj'eé kii 'ya-la mé jé xi tjín-la?

²⁶ Jè xità xi bí'tin-la jñà soldado xi i'nga, k'e nga kii'nchré nga xità Romaá Pablo, kiikon jè xità sko-la soldado, kitsò-la:

—¿Mé xi sikoii xità jè? Nga xità Roma-né.

²⁷ Jè xità sko-la soldado kiikon Pablo, kiskònangui-la kitsò-la:

—Ngaji, ¿a kixi kjoa nga xità Roma-né?

Pablo kitsò:

—Kixi kjoa.

²⁸ Jè xità sko-la soldado kitsò-la Pablo:

—Tse jchán ton kisengui-na yijo-na nga xità Roma komà.

Jè Pablo kitsò:

—Tanga 'an, k'oaá s'ín kits'ian nga xità Roma-ná.

²⁹ Jñà xità soldado xi tjín-ne nga kojà-la, chinchat'aàxìn; tìkoaá jè xità sko-la soldado k'e nga kisijìin-la nga jè Pablo xità Roma-né, kitsakjòn-né koi kjoa-la nga jè kitsjaà okixi nga kisit'aà'ñoó Pablo.

Mé xi komà k'e nga jè Pablo tsibìjna nguixkon xitaxá ítjòn-la xità judío

³⁰ K'e nga komà inchijòn, jè xità sko-la soldado mejèn-la nga ndaà skoe mé jé xi tjín-la nga k'oas'ín óngui-ne jñà xità judío. Kiskíjnda'ñoó; ikjoàn tsibíxkóya xità sko-la nò'miì kò xitaxá ítjòn-la xità judío; kiiko Pablo, tsasíjnangui nguixkon xità koi.

23

¹ Pablo kiskoò'an jñà xitaxá ítjòn kitsò-la:

—Jñò xi xità xinguiáá judío 'mì-nò, ngats'ioò, k'oaá xán-nò, kjohítsjeèn ts'an, k'oaá tsò nga ndaà tìsìkitasoàn koni s'ín mejèn-la Nainá skanda naxhrjein i'ndeì.

² Jè nò'miì ítjòn xi 'mì Ananías kitsò-la jñà xità xi nchat'aà chrañà-la Pablo nga kàtasjts'iin-'a tso'ba. ³ Tanga jè Pablo kitsò-la:

—iNgaji, xi jò isén tjín-lè, Nainá kàtasíjts'iìn-'a ndsòboi! Ngaji, koií xá tijna-ne nga kíndaàjìin-ná koni s'ín tíchja kjotíxoma tanga ngaji, isaá nìkatonè-là kjotíxoma nga mejèn-lè sjijs'in-'a-ná.

⁴ Jñà xitá xi nchat'aà chrañà-là Pablo kitsò-là:

—¿Mé-ne k'oas'ín nokjoàjno-là xi no'miì ítjòn-là Nainá?

⁵ Pablo kitsò:

—'Ndsè, mìkiì bexkoan tsà jè xi no'miì ítjòn tíjna. Kixií kjoa, k'oaá s'ín tíchja xojon kjotíxoma-là Nainá nga tsò: “Jè xi xitaxá sko-là naxandá mìkiì koma kínoájno-là.”

⁶ Pablo, k'e nga kijtseèxkon jñà xitá xi títsajna nga jò skoya ma; tjín xitá fariseo ko tjín xitá saduceo; 'ñó kiichja, kitsò-là:

—'Ndseé, 'an, xitá fariseo-ná; ki'ndí-là xitá fariseo-ná; koií kjoa-là nga k'oas'ín tíndaàjìin-na nachrjein i'ndeí nga k'oaá s'ín mokjeiín-na nga faáya-là jñà xitá xi biyaá.

⁷ K'e nga k'oa kitsò Pablo, kjòjòya jñà xitá xi títsajna junta; tsibíts'ia jñà xitá fariseo ko xitá saduceo nga tsohótiko xíkjin. ⁸ Koi kjoa-là nga jñà xitá saduceo mìkiì mokjeiín-là tsà kixi kjoa nga faáya-là mik'en, tikoá mìkiì mokjeiín-là tsà tjín xi 'mì àkjale ko xi 'mì inima; tanga jñà xitá fariseo mokjeiín yije-là kjoa koi. ⁹ Ngats'iì xitá 'ñó jchán kiichja; k'eé chinchá kixi xitá xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi ya chja-ne ts'e xitá fariseo, kitsò:

—Xitá jè, nímé kjoa xi ch'o tís'ín; tsà inima tsohóko ko tsà àkjale tsohóko; mìkiì koma jñà kíncha ikón-lá Nainá.

¹⁰ Jè xitá sko-là soldado, k'e nga kijtseè nga isa 'ñó makjan-là jñà xitá, kitsakjòn-né tsà ya sjiik'en Pablo. K'eé kiichja isa-là soldado; kitsjaà-là okixi nga kàtjiko lingoò k'a ján cuartel.

¹¹ Xi komà nchijòn nga nítjen, ijchò kasit'aà-là Na'èn-ná jè Pablo, kitsò-là:

—Kì tsakjoòn-jèn, k'oaá s'ín mochjeén nga kínoájoí xi it'aà ts'an ján Roma, koni s'ín kinokjoi i Jerusalén.

K'e nga jñà xitá judío tsajoóya-ne nga sjiik'en Pablo

¹² Nga kis'e isén, jñà xitá judío tsajoóya-ne nga sjiik'en Pablo; k'oaá kitsò nga mì kí kokjen ko mìkiì skoí nandá; Nainá kàtatsjá-là kjo'in tsà mìkiì kítasòn nga sjiik'en Pablo. ¹³ Tsatoó ichán ma-ne jñà xitá judío xi k'oas'ín tsajoóya-ne. ¹⁴ Xitá koi, kiikon jñà xitá sko-là no'miì ko xitá jchínga ts'e xitá judío, kitsò-là:

—K'oaá s'ín tsibìnè-lajen yijo-najen nga nímé xi chjine-jen, Nainá kàtatsjá-najen kjo'in tsà mìkiì kítasòn nga sjiik'en-jen Pablo. ¹⁵ Ngats'ioò xi tjín-nò xá ítjòn ts'e Junta jè, kot'in-là jè xitá sko-là soldado nga kàtjanchrobáko nchijòn-le i nguixkoòn. Tà k'oaá tin-là nga isa ndaà mejèn-nò jchaxkoòn kjoa xi tjín-là. Ngajen kítajnandaà-jen ya iya ndiyá nga sjiik'en-jen k'e nga tikj'eè fi ijndé.

¹⁶ Jè ti-là ndichja Pablo, kiì'nchré kjoa xi tsajoóya-ne xitá judío; k'eé kiì kisikí'nchré Pablo ya cuartel. ¹⁷ Pablo kiichja jngoò-là soldado, kitsò-là:

—Tikoí ti jè ñánda tíjna xitá sko-là soldado. Tjín 'én xi keènojmi-là.

¹⁸ Jè soldado kiiko jè ti ñánda tíjna xitá sko-là, kitsò-là:

—Jè Pablo xi tíjna ndayá kàchja-na kàtsò-na: “Tikoí ti jè.” Tjín xó 'én xi keènojmi-lè.

¹⁹ Jè xitá sko-là soldado, kitsobà'ñó tsja jè ti, kiiko it'aà xìn, kiskònangui-là mé 'én xi keènojmi-là. ²⁰ Jè ti kitsò:

—Jñà xitá judío, jye ndaà tsajoóya-ne [nga mejèn-là skónachan-lè]; sjiijé-lè nga kíkoí nchijòn-lè jè Pablo ján nguixkon xitaxá judío nga mejèn xó-là isa ndaà tjanangui-là mé kjoa xi tjín-là. ²¹ Ngaji, k'è kiì mokjeiín-lè. Xitá koi, ma-là tsà ichán nga títsajnachjoà-là Pablo ya iya ndiyá nga mejèn-là sjiik'en. Jye k'oas'ín kitsjaà-là tso'ba Nainá nga mìkiì kokjen tikoá mìkiì skoí nandá skanda k'e nga sjiik'en Pablo. I'ndeí, tà jè nchikoña-là nga k'oi-là 'én-lè koni s'ín nchisjé.

²² Jè xitá sko-là soldado, kitsò-là jè ti nga komaá kjoí-ne; kitsjaà-là okixi nga nijngoò xitá keènojmi-là nga jè ijchò síkí'nchré.

K'e nga jè Pablo kichinìt'aà-la Félix xi xitaxá ítjòn

²³ Jè xitaxá sko-la soldado kiichja jò-la soldado-la xi bit'in-la soldado xi i'nga, kitsjaà-la okixi nga kàtasikitsajnaandaà jò sindo soldado xi ndsoko kjoì-ne, jàn kaàn ko te xi kohoyo kitsasòn-la, jò sindo xi kichà lanza k'oa nga kjoì skanda ján Cesarea k'e nga kijchò xi ñijaàn nga kojñò. ²⁴ Tikoá kitsjaà okixi nga kàtinchándaà kohoyo xi kijnakjá-la Pablo mé-ne nga ndaà kjiko-ne nga nimé xi komat'in skanda ñánda tíjna Félix xi xitaxá ítjòn. ²⁵ Jngoò xojon carta tsibíndaà xi tsò:

²⁶ “Tjín-lè kjondaà ngaji Félix xi xitaxá ítjòn tijni; 'an, xi Claudio Lisias 'mì-na síhixat'aà-lè. ²⁷ Xitaxá xi tsikasén-lè, jña xitaxá judío kitsobà'ño, kjomeé kisik'en, tanga 'an tsohósikoaa nga kiikoaa soldado-na nga jye kis'ejiin-na nga xitaxá Roma-né. ²⁸ 'An, mejèn-na nga skoeé mé kjoá xi tjín-la. K'oaá komà-ne nga kiikoaa ñánda títsajna xitaxá judío. ²⁹ K'e nga ijchòkoaa, kisijiin-na nga tà koi kjoá-la xi kjotíxoma ts'e. Nì mé jé tjín-la nga kiyá; skanda mìkì ok'in-la nga ndayá kájna iya. ³⁰ 'An, kis'enojmí-na nga jña xitaxá judío, k'oaá s'ín tsajoóya-ne nga mejèn-la sikk'en chijé. K'oaá ma-ne nga jì tsikasén-lè. K'oaá tís'in kixan-la jña xitaxá xi óngui nga nguixkoiin kàtasindaàjiin-la mé kjoá xi tjín-la kondra ts'e.”

³¹ Jña soldado, k'e nga jye kitjoé-la okixi, kiiko Pablo k'e nga jye kòjñò skanda ján naxandá Antipatris. ³² Nga komà nchijòn jña xitaxá soldado xi ndsoko kii-ne, kisikátji-ne; inchrobà-ne skanda cuartel. Tà jña kiiko Pablo soldado xi kohoyo títsajnasòn. ³³ Jña xitaxá soldado, k'e nga ijchò Cesarea, kisingatsja jè xitaxá ítjòn xojon carta xi 'ya; tikoá kisingatsja Pablo. ³⁴ Jè xitaxá ítjòn, k'e nga jye tsibíxkejiin xojon carta, kiskònangui ñánda i'nde-la Pablo. K'e nga jye kis'enojmí-la nga nangui Cilicia i'nde-la, ³⁵ kitsò-la:

—K'eé kji'nchrè-lè k'e nga kjoí xitaxá xi óngui-lè.

Ikjoàn kitsjaà okixi nga kàtamakinda, yaá kájna ni'ya osen-la Herodes.

24

Kó kitsò Pablo k'e nga kiichjatjì yijo-la nguixkon xitaxá ítjòn xi 'mì Félix

¹ K'e nga komà 'òn nachrjein, ijchò Ananías ya Cesarea xi xitaxá sko-la no'mii. Tjiko i'nga xitaxá jchínga xi xá tjín-la ts'e xitaxá judío tikoá tjiko jngoò xitaxá xi 'mì Tértulo xi chjine xojon ts'e kjotíxoma. Jña xitaxá koi kiikon Félix jè xi xitaxá ítjòn tíjna nga kitsjaat'in 'én xi kondra ts'e Pablo. ² K'e nga jye ijchòko Pablo nguixkon xitaxá, tsibíts'ia Tértulo nga kitsjaat'in 'én xi kondra ts'e Pablo; kitsò-la Félix:

—Ngaji xi xitaxá ítjòn tijni, ndaà yaxkón-lèjen. Nga it'aà tsiji, 'ño tísakó-najen kjoa'nchán. Ndaà xá xi títasòn i naxandá-najen xi kjoá chjine tsiji. ³ Kjit'aà nachrjein, kóhokji ñánda títsajna-jen tjoé-najen kjondaà tsiji. Ndaà chí-lè nga k'oas'ín nìchjât'aà-nájen. ⁴ Majìn-najen nga sù s'en-lèjen; tjín-lè kjondaà, tiná'ya itsé-nájen. ⁵ K'oaá s'ín ki'ya-jen xitaxá jè nga títsa isò'nde 'ño ch'o tjín kjoá xi ótsji nga síjòya xitaxá judío; jè-né xi xitaxá ítjòn-la xitaxá Nazaret xi síkijatjìya ndiyá-la Nainá. ⁶ Tikoáá mejèn-la ch'o kisítjé Ingo Tsjeè-la Nainá, k'oaá ma-ne nga kindobà'ño-jen. [Mejèn k'oas'ín siko-jen koni s'ín tíchja kjotíxoma tsajen, ⁷ tanga jè Lisias xi xitaxá sko-la soldado tsasiko. Koó kjoats'en tsafaá'an-najen k'e nga jye tíjnaya ndsaa-jen. ⁸ Ko k'oaá kitsò Lisias nga jña xitaxá xi óngui, jí kjoí nguixkoiin nga sindaàjiin.] Komaá ngaji sobà chjinangui-la mé-ne nga jcha-ne mé kjoá xi tjín-la nga ongui-jen.

⁹ Jña xitaxá judío xi ya títsajna, tikoáá síngásòn 'én nga kixi kjoá. ¹⁰ Jè xitaxá ítjòn kiskímítjen tsja nga kitsjaà'nde-la Pablo nga kiichja. Pablo kitsò:

—Jì xi xitaxá ítjòn tijni, tíjiin-na nga kò kjín nó tìnìkitasòin xá i i'nde jè; k'oaá ma-ne nga ko kjotsja-na, tì'an kichjâtjì-na yijo-na. ¹¹ Ngaji, komaá kinchátsjiyi. 'An, saá tjín-la tejò nachrjein nga kiaà Jerusalén ya ingo ítjòn nga kijtseèxkoán Nainá. ¹² Nì saá jngoò k'a 'ya-na nga xitaxá otikjoòkoaa, tikoáá mì xitaxá naxandá binchaà'a ya ndítsin ingo ítjòn, ko ni'ya ingo sinagoga, ko ya jjiin naxandá. ¹³ Jña xitaxá xi óngui-na mìkì koma kòkixiya-la

kjoa xi ónè-na. ¹⁴ K'oaá xán-lè xi nguì kixi kjoa, 'an, jè sikitason-la xi Nainá tsò-la xita jchínga-najen; k'oaá s'ín sikitason koni s'ín tjín jè ndiyá xitse-la Cristo, jè xi tsò-la jña xita koi nga ndiyá xìn-la Nainá-né. 'An, mokjeiín yiye-na koni s'ín tíchja xojon ts'e kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ¹⁵ 'An, k'oaá tis'ín mokjeiín-na it'aà ts'e Nainá koni s'ín mokjeiín-la jña xita xi óngui-na nga faáya-la xita xi biyaà, jña xi xita kixi kò xi mìtsà xita kixi. ¹⁶ Koií k'oas'ín bìnè-la yijo-na nga tsjeè síkijna kjohítsjeèn-na nguixkon Nainá kò nguixkon xita.

¹⁷ 'Nga jye kò kjìn nó mì tì kii f'i-na naxandá-na Jerusalén, j'íi ìjngoò k'a-na nga j'ìko-la ton jña xita ima kò kitsjaà-la kjotjò Nainá. ¹⁸ K'oaá tjín kjoa xi tìs'iaàn k'e nga jye kisitsjeèya yijo-na koni tjín kjotixoma-la xita judío. K'e nga kijtseè-na jña xita judío xi Asia ì'nde-la nga ya tjinaa ya nditsin ingo, mìtsà kjìn ma xita xi títsajnakò-na. Tikoáà mìtsà kjoasii tibìts'iaa. ¹⁹ Jña xita xi kijtseè-na ya nditsin ingo, tsà mé kjoa xi tjín-la xi kondra ts'an, jña sabá kàtjanchrobá nga kàtatsjá 'én. ²⁰ Tsà majìn, jña xita xi ì títsajna kàtènojmi tsà mé jé kisakòt'aà-la it'aà ts'an k'e nga tsohótijna nguixkon xitaxá judío. ²¹ A xi koií jé xi tíma-na nga 'nó kichjà k'e nga tjijnajin-la xitaxá judío nga kixan-la: “Nàchrjein ì'ndeì tíindaajin-na nga mokjeiín-na nga faáya-la xita xi biyaà.”

²² Jè Félix, ndaà tjijn-la koni s'ín tjín ndiyá xitse ts'e Jesucristo. Tsibíchróbá kjoa koi. Kitsò:

—K'e nga kjoíi Lisias xi xita sko-la soldado, k'eé skònangui-isa-nò kjoa xi tjín-nò.

²³ Félix kitsjaà-la okixi jña soldado-la nga sìikijna isa ndayá Pablo, tanga komaá kojmeèndeíi ya iya ndayá, tikoáà komaá kijchòkon xita xíkjin kò amigo-la.

²⁴ K'e nga komà jàn ñijòn nàchrjein, ijchò ìjngoò k'a Félix; tjiko Drusila xi chjoón-la ma xi tikoá xita judío. Kiskinikjaá Pablo nga mejèn-la kjì'nchré-la kós'ín mokjeiín-la it'aà ts'e Nà'èn-ná Jesucristo. ²⁵ Pablo, tsibénojmi-la kós'ín tjín xi kjoa kixi, mé xi s'eén nga kíkjoán-lá kjoa xi ch'o tjín xi síjé yijo-ná; tikoá tsibénojmi-la nga sà nchrobá nàchrjein nga Nainá kùindaajin. Félix tà kitsakjòn-né; k'eé kitsò-la:

—T'in-ne. Kjeíi nàchrjein kichjà ìjngoò k'a-lè k'e nga kò'a-na.

²⁶ Jè Félix, k'oaá s'ín tísíkijsjeèn, mejèn-la ton kòchrjekájno-la Pablo nga sìikijnandeíi; k'oaá ma-ne nga kjìn k'a kiichja-la. ²⁷ K'e nga tsato jò nó, jahatjiya xá-la Félix. Jè jahas'en xi 'mì Porcio Festo. Jè Félix, mejèn-la nga ndaà tsibijnako jña xita judío; kisikijna isa ndayá Pablo.

25

K'e nga jè Pablo tsibijna nguixkon Festo

¹ Festo ijchò Cesarea nga jahas'en xitaxá ítjòn; xi komà jàn nàchrjein itjo-ne Cesarea, kii Jerusalén. ² K'e nga jye tjina Jerusalén, jña nò'miì ítjòn kò xita sko-la xita judío ijchòkon nga tsohóngui Pablo; kitsjaat'in 'én xi kondra ts'e. ³ Xita koi, kisijé-la kjondaà jè Festo nga kàtjanchrobáko Pablo ya Jerusalén. K'oaá s'ín jye tjindaà-la nga kitsachjoà ikon-la ya iya ndiyá mé-ne nga sìik'en-ne. ⁴ Tanga jè Festo, kitsò:

—Majìn, mìkii koma, nga jè Pablo ndayá tjina ján Cesarea; 'an, jyeé ya tífia. ⁵ Jña xitaxá-nò koma koahitakò-na ján Cesarea mé-ne koma kohòngui-ne xita jè, tsà mé jé xi tjín-la.

⁶ Jè Festo tsibijna-la tsà nguì jin nàchrjein kò tsà te nàchrjein ján Jerusalén; ikjoàn kii ìjngoò k'a-ne ján Cesarea; nga komà inchijòn ijchò ni'ya osen, tsibijnanè íxile-la ñánda otixoma; ikjoàn kiskinikjaá Pablo. ⁷ K'e nga jahas'en ni'ya osen Pablo, jña xita judío xi j'ii-ne Jerusalén, kii kinchat'aà chraña-la nga kitsjaat'in 'én ndiso xi 'nó ch'o tsò tanga mìkii komà kjòkixiya 'én xi kitsjaat'in. ⁸ Pablo tsasiko yijo-la kitsò:

—Nimé jé xi tsohotsjià xi kondra ts'e kjotixoma-la xita judío, ni jè kondra ts'e ingo ítjòn-la Nainá, ni jè kondra ts'e César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

⁹ Tanga jè Festo mejèn-la nga ndaà kijnako xita judío; kiskònangui-la Pablo, kitsò-la:

—¿A mejèn-lè nga k'óin ján Jerusalén mé-ne nga ya kíndaàjñaa kjoa-lè?

¹⁰ Pablo kitsò:

—Jye ì tijnáa ñánda tjin kjotíxoma-la César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma. Mochjeén-né nga ì kátasindaàjiin-na. Ngaji ndaà tíjiin-lè nga nì mé kjoa tsohotsjià it'aà ts'e xita judío. ¹¹ Tsà tjin-na jé, tsà ok'in-la nga kiyá, tíjngòò takoàn nga kátasík'en-na; tanga tsà mì kixijí kjoa 'én xi tsját'in-na, mìkiì koma ya kongatsja it'aà ts'e xita koi. Tikoaa-ne, jè kátindaàjiin-na César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

¹² Jè Festo, k'eé tsajoóya-ne kò xita-la xi títsajnakò junta, ikjoàn kitsò:

—Tsà k'oaá s'in nijí nga jè César kíindaàjiin-lè, tà saá ján sikasén-lè.

K'e nga ijchò ján Cesarea jè xitaxá Agripa

¹³ K'e nga jye tsato chiba nachrjein, jè xitaxá Agripa kò Berenice kiì ján Cesarea nga kishixat'aà Festo. ¹⁴ Kjin nachrjein tsibítsajna ya Cesarea; jè Festo tsibénojmi-la Agripa kjoa-la Pablo, kitsò-la:

—Jè Félix, jngòò xita kisikijnaya ndayá ijndé. ¹⁵ K'e nga tsohótijna ján Jerusalén, jñà xita sko-la nò'miì kò xita jchínga-la xita judío kitsjaà-na 'én nga óngui. Kisijé nga kàtiyaà. ¹⁶ 'An, k'oaá kixan-la nga jñà xitaxá Roma, mì taxkí sík'en xita k'e nga tikj'eè 'ya-la jé xi tjin-la. Ítjòn joó'a kjoa-la kò jñà xita xi óngui mé-ne nga koma kinchako-ne yijo-la. ¹⁷ Koií kjoa-la, k'e nga j'ii ijndé jñà xita koi, mìkiì kisichja nachrjein; nga koma inchijòn, nga jye tijnasoàn íxile-na nga tìhotìxoma, nitoón kiskinikjaá xita jè. ¹⁸ K'e nga jye títsajna osen jñà xita xi óngui, mìtsà koi kjoa tsohóngui koni s'in 'an tísíkijsjeèn. ¹⁹ Tà k'oaá tjin 'én xi kitsjaat'in xi kondra ts'e Pablo koni s'in beèxkón Nainá kò it'aà ts'e jngòò xita xi 'mì Jesús xi jye k'en; tanga jè Pablo tsò-né nga tíjnakon-né. ²⁰ 'An, mìkiì be mé xi s'iaàn it'aà ts'e kjoa koi. K'eé kiskòngui-la Pablo, a mejèn-la nga ján kjoì Jerusalén mé-ne nga ya sindaàjiin-la kjoa xi finè. ²¹ K'oaá s'in kisijé Pablo nga jè César kíindaàjiin-la. Koií k'oaá s'in kitsjaà-na okixi nga ndayá tijnaya-isa skanda k'e nga koma sikasén-la César.

²² Agripa kitsò-la jè Festo:

—Tikoaa 'an mejèn-na nga kji'nchrè-la xita jè.

Festo kitsò:

—Nchijòn-le kiná'ya-la.

²³ Nga komà inchijòn, ijchò Agripa kò Berenice. K'e nga jahas'en ni'ya osen 'ñó ndaà kisis'in-la. Kjihijtakò jñà xita sko-la soldado kò jñà xita sko-la naxandá. Festo kitsjaà okixi nga kiichjaà Pablo. ²⁴ Festo kitsò:

—Ngaji Agripa xi xitaxá ítjòn tijni, ngats'ioò xi ì titsajnaà: chítsejèn-là xita jè. Ngats'ii jñà xita judío, 'ñó síjé't'aà-na ján Jerusalén kò ì Cesarea nga 'ñó chja nga mejèn-la síik'en. ²⁵ Tanga 'an, nimé xi matsjit'aà-na it'aà ts'e nga mochjeén-la nga kiyá. Tanga tso'baá kisijé-ne nga jè kíindaàjiin-la César xi xitaxá sko-la tijná-la ngats'ii xita. 'An, k'oaá s'in kiskoòsòn-la nga ya síikasén. ²⁶ Tanga 'an, nimé kjoa xi matsji-na it'aà ts'e xita jè, kós'in sikasén-la xojon jè César xi xitaxá sko-la tijná-la ngats'ii xita. K'oaá ma-ne nga síjé't'aà-nò jñò xi ì titsajnaà kò ngaji Agripa xi xitaxá ítjòn tijni, mé-ne k'e nga jye chjinangui-laá, 'an sakó-na okixi nga sikasén xita jè. ²⁷ 'An, k'oaá ma-na, nga nimé chji-la tsà taxkí sikasén jngoaa xita xi ndayá tijná tsà mì sik'à jngòò xojon xi 'ya-la mé jé xi tjin-la.

26

K'e nga kiichjatji yijo-la Pablo nga nguixkon Agripa

¹ Jè Agripa kitsò-la Pablo:

—Tjì'ndeé-lè nga kinókjoatji yijo-lè.

Pablo kiskimìtjen tsja; tsibíts'ia nga kiichjatji yijo-la; kitsò:

² —Ngaji Agripa, matsjaá-na nga ma kichjàkò-lè mé-ne nga kósikoaa yijo-na ngats'ii kjoa xi kondra ts'an tsját'in-na 'én xita judío. ³ Be-ná nga jì Agripa, tíjiin yijeé-lè ngats'ii

kjotíxoma xi tjín-la xita judío kō kjoa xi joóya-ne. K'oaá ma-ne sǐjét'aà-lè, tjín-lè kjondaà, tse t'jìn takoìn, ndaà tǐnà'ya-ná.

⁴ 'Ngats'iì xita judío tǐjìn-la kós'ín kisijchá yijo-na ján nangui-na kō Jerusalén tǐjē-ne nga sa ti kǐja skanda nǎchrjein i'nde. ⁵ Jǐnà xita koi, tsà mejèn-la komaá keènojmi-lè. Ndaà tǐjìn-la nga 'an, nguì xita fariseo-ná; nga jǐnà xita fariseo xi ìsa 'ñó bínè-la yijo-la nga beèxkón kjotíxoma-la Nainá mì k'oaá-ne koni jǐnà xita judío xi i'nga. ⁶ 'An mokjeiín-na nga kǐtasòn kjoa xi tikoña-la koni s'ín jye kitsjaà-la tso'ba Nainá jǐnà xita jchínga kǐjìn-ná. Koií kjoa-la nga i tǐjnaa. ⁷ Nga tejò tje-la naxandá Israel, kō nǎchrjein kō nǐtǐjē, jeya nchisíkǐjna Nainá nga nchikoñaá-la nga kǐtasòn kjoa koi. K'oaá xan-lè ngaji Agripa, nga tǐkoií-ne kjondaà xi 'an tikoña-la; k'oaá ma-ne nga óngui-na jǐnà xita judío. ⁸ ¿Jǐnò, mé-ne nga mìkì mokjeiín-nò nga Nainá sǐkǐjaáya-la xita xi jye k'en?

K'e nga tsibenojmí Pablo kó kis'ùn nga kisǐjtikeè xita-la Cristo

⁹ 'An, nga sa kjòtseé, k'oaá s'ín kisikǐtsjeèn nga mochjeén-né nga kondra kǐtǐjǐngui-la Jesús xi Nazaret i'nde-la. ¹⁰ K'oaá kis'iaàn ján Jerusalén. Jǐnà xita sko-la nō'miì kitsjaà-na okixi nga kǐjìn xita tsjeè-la Nainá kiskinis'en ndayá. K'e nga kinik'en xita koi, 'an tǐkooá kjòjngò takoàn. ¹¹ Nga xkǐ xi ján ni'ya ingo sinagoga, kǐjìn k'a kitsjaà-la kǐjō'in nga mejèn-na nga kǎtǐchjajno-la Cristo. 'Nó kisǐjtikeè, skanda kǐtǐjǐngui kondra-la ñánda xìn naxandá xi tǐjìn ìsò'nde.

Kó komà nga jahatǐya kjohǐtsjeèn-la Pablo (Hechos 9:1-19; 22:6-16)

¹² 'Koi xá kǐi-na ján naxandá Damasco nga 'an tsatíxá-na jǐnà xita sko-la nō'miì, tǐkoo kitsjaà-na okixi. ¹³ Ngaji, xi xitaxá ítjòn tǐjni, k'e nga ijchò nchisen, kǐtseè ya ìya ndiyá, jngòò ni'ín xi ngajmiì inchrobà-ne xi ìsa 'ñó ote tsejèn mì k'oaá-ne koni ts'e ts'oi. Nguì kisihiseèn-né nga jngòò ítjandiì-na kō ts'e xita xi tǐjkoá. ¹⁴ Chixòt'aà-jē nangui, ìkjoàn ki'nchrè jngoaà 'én hebreo xi kǐlchjajǐn ìsén-na; kitsò: “Saulo, Saulo, ¿mé-ne 'an tǐ'mǐtǐjǐngui kondra-ná? Tǐjǐí tǐyatoòn-ne yijo-lè, k'oaá ngaya-la koni tsà nchraja tsjón-la jè yá xi bínès'en-la nei-la.” ¹⁵ 'An kixan-la: “¿Yá-né ngaji Na'èn?” Jè kitsò-na: “'An-ná xi 'mì-na Jesús xi tǐ'mǐtǐjǐngui kondra-ná. ¹⁶ Tǐsǐtǐjǐn; tǐsjǐna kixǐi; koií xá kàyaxkon-ná nga 'an sǐxá-ná; jǐi k'oií 'én, jè kjoa xi kà'yi kō kjoa xi ìskan 'an kokoò sobà-lè. ¹⁷ 'Aán sǐkinda-lè ít'aà ts'e xita naxandá-lè kō ts'e xi mìtsà xita judío. Yá sǐkasén-lè ¹⁸ nga chíx'anguì xkon nga mì ta tsjaà ya kǐnchimaya ndiyá jǐnò; ndiyá iseèn kǐnchimaya. Kǎtǐnchat'aàxìn-la nga ñó-la xita neií; Nainá kǎtǐt'aà-la. K'e nga kōkǐjeiín-la ít'aà ts'an, jchat'aà-la jé-la, tǐkoo s'e-la kjòtjò xi tjoé-la xita naxandá-la Nainá xi xó kǐtjaajǐn-ne.”

¹⁹ 'Ngaji Agripa xi xitaxá ítjòn tǐjni, 'an mìkìl kisitǐjaajǐnà ìnimá-na jè kjoa xi kǐtseè kō xi ki'nchrè xi ngajmiì inchrobà-ne. ²⁰ Ta saá, tsibenojmí ítjòn-la jǐnà xita Damasco, ìkjoàn tsibenojmí-la xita Jerusalén, tǐkoo tsibenojmí-la kóhokǐ nangui Judea, kō jǐnà xi mìtsà xita judío. K'oaá s'ín tsibenojmí-la nga kǎtasíkǐjno jé-la nga mì tǐ jé kóhótsǐi-ne. Nainá kǎtǐt'aà-la; ndaà kǎtas'ín mé-ne nga jcha-la nga jye jahatǐya-la kjohǐtsjeèn-la. ²¹ Koií kjoa-la, jǐnà xita judío, kitsobà'ñó-na ya ndǐtsin ingo; mejèn-la nga sǐk'en-na. ²² Tanga Nainá tsasìko-na; tákó k'oaá tǐs'iaàn skanda i'nde; k'oaá s'ín tsibenojmí yije-la nǐta yá xita-ne. Mìtsà k'jeií 'én okoóya; koi 'én benojmiá xi tsakóya Moisés kō xita xi kǐlchja ngajo-la Nainá, kjoa xi koma nga tǐfí ìsa nǎchrjein. ²³ K'oaá s'ín tsakóya xita koi, nga jè Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá] tǐjínè-la nga k'en, tanga jè jaáya ítjòn-la mé-ne nga keènojmií-la xita naxandá-la kō xi mìtsà xita judío kós'ín kóhiseèn-jǐn ìnimá-la nga koma kǐtjokǐjǐn kjoajǐnò.

Kó kitsò Agripa nga mejèn jahas'en-jǐn-la 'én-la Nainá

²⁴ Jè Festo, k'e nga kǐl'nchré 'én-la Pablo nga tǐhosìko yijo-la, 'ñó kǐlchja kitsò: —ìNgaji Pablo, tǐmaskáyaá-lè; jè xojon tǐsǐskáya-lè!

²⁵ Tanga jè Pablo kitsò:

—Ngaji Festo xi xitaxá tijni, mìtsà tímaskáya-na; k'oaá s'ín tjín; 'én kixíí xi tìchjà. ²⁶ Jè Agripa xi xitaxá ítjòn tijna, tíjìn yijeé-la kjoa koi; k'oaá ma-ne ma'ño takoàn nga nguixkòn jè tìchjà 'én koi; 'an, k'oaá s'ín makixiya-na nga jè, tìkooá 'ño ndaà tíjìn-la kjoa koi; nga mìtsà tí'ma koni s'ín komà. ²⁷ Ngaji Agripa xi xitaxá tijni, ¿a mokjeíin-lè koni s'ín kitsò jña xita xi kiichja ngajo-la Nainá? 'An, be-ná nga mokjeíin-lè.

²⁸ Jè Agripa kitsò-la Pablo:

—Tà chibaá chija-la tsà kinikijne-ná nga 'an, xita-la Cristo koma.

²⁹ Pablo kitsò:

—Tsà tse kò tsà chiba chija-la, 'an, k'oaá s'ín mejèn-na nga nguixkòn Nainá nga kàtakjeíin-lè xi xitaxá ítjòn tijni; tìkooa kàtakjeíin-la ngats'ìi xita xi nchi'nchré-na. K'oaá s'ín kàtamat'ioòn koni 'an tanga mì k'oaá s'ín na'ño kichà cadena sít'aà'ño.

³⁰ K'ée tsasítjen Agripa kò Festo kò Berenice, ngats'ìi xita xi ya títsajna. ³¹ Xìn kii nga tsajoóya-ne kjoa koi. Kitsò-la xíkjin:

—Xita jè, nímé kjoa tjín-la nga kiyá, tìkooá mìkii ok'in-la nga ndayá kijnaya.

³² Agripa kitsò-la jè Festo:

—Xita jè, komaá-la kíjnandeí-ne tsà mì k'oaá s'ín kisjé nga jè kíindaàjìn-la César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

27

K'e nga kinikasén Pablo ján Roma

¹ K'e nga jye k'oaas'ín kiskoòsòn-la nga ján sikkasén-najen Italia, jè Pablo kò xita xi i'nga xi ndayá títsajna, jè kjòngatsja xita sko-la soldado xi 'mì Julio xi ya chja jngòò jtín-ne soldado xi ts'e César. ² Tsitjaàs'en-jen jngòò chitso xi ts'e Adramitio xi jye mejèn tíbitjo nga ya tífi jña naxandá indií ndáchikon ts'e nangui Asia. Tìkooá yaá tíjnako-najen Aristarco xi ya i'nde-la Tesalónica, naxandá xi chja-ne nangui Macedonia. ³ Nga komà inchijòn, ijchò-jen Sidón. Jè Julio ndaà kijtsee ikon Pablo; kitsjaà'nde-la nga kiiikon amigo-la mé-ne nga sìs'in-la. ⁴ K'e nga itjo-najen Sidón, k'oaá s'ín tsanguì-jen xijngoàà nangui jìin-ndá Chipre, nga jè tjo, kondra tsajeén tí'ba. ⁵ Tsitjaàjto-jen jìin ndáchikon i'nde ts'e Cilicia kò Panfilia; ijchò-jen Mira, naxandá xi chja-ne nangui Licia.

⁶ Jè xita sko-la soldado kisakò jngòò-la chitso xi naxandá Alejandría ts'e; yaá kisikas'en-najen nga ján tífi Italia. ⁷ Kjìn nàchrjein tsitjaàjìn-jen ndáchikon nga tafí tafí tsanguì-jen; chjá ijchò-najen ya kixi-la Gnido. Jè tjo mìkii tsjá'nde-najen nga onguí kixi-jen; tsitjaáhindií-la-jen nangui Creta ya kixi-la naxandá Salmón. ⁸ Tseeé kjo'in ki'nè-jen nga tsitjaàjìn-ndá-jen kóhokji indií ndáchikon ts'e Creta. Chjá ijchò-najen i'nde ñánda 'mì Buenos Puertos ya chrañat'aà-la naxandá Lasea.

⁹ Jyeé kjìn nàchrjein tsato; jyeé 'ño kjoxkón tjín-la jìin ndáchikon, nga jyeé nchrobá machraña nàchrjein cho 'nchán [k'e nga 'ño 'ba tjo]. K'oaá ma-ne jè Pablo kitsò-la jña xita:

¹⁰ —'An, k'oaá s'ín machiya-na, ndiyá jè, 'ño tse kjoxkón tjín-la; jchijaá-la jè chitso kò ch'á xi 'ya, skanda jña, mejèn tsà sichijaá yijo-ná.

¹¹ Jè xita sko-la soldado, isaá ndaà kii'nchréñijon-la jè nei-la chitso kò jè xita sko-la xi tísíxáko chitso mì k'oaá-ne koni kitsò Pablo. ¹² Ya i'nde jè, mìkii ndaà choòn nga ya sasíjna chitso nàchrjein ch'o 'nchán. Xita xi ya títsajnaya chitso, kjìn ma xi ngásòn kitsò nga kítjokàjìn Buenos Puertos; ján kjoí Fenice, jngòò i'nde xi ndaà choòn xi chja-ne Creta ñánda bijchó sinchá chitso nga ya fahas'en jngòò chrja-la ndáchikon ya nga kixi-la kò ngaskón-la ñánda kahatji-ne ts'oi; yaá kítsajna nàchrjein ts'e cho 'nchán.

K'e nga ts'a tjo xkón

13 Jñà x̄ita xi s̄ixáko chitso, k'e nga kijtseè nga indaà ts'a tjo xi inchrobà-ne ya i'nde sur, k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga jyeé koma k̄isòn-ndá; itjo-jen, tsanguisòn ndá-jen ya indii nangui Creta. 14 Xi komà iskan nga jye tjaájìn-ndá-jen, j'ì tjojkón xi inchrobà-ne ya i'nde norte. 15 Kiiko jè chitso koni s'ín fi tjo. Ngajen, mi ti kiì ma nikáfaya-najen jè chitso, nga jè tjo, mìkiì tsjá'nde-la; ta saá ta kits'i'ndeé-lajen nga k'oas'ín kiiko-najen jè tjo. 16 Tsitjaàjto-jen ijton its'in i'nde Cauda; i'nde jè, mi ti k'oaá 'ño tí'ba-ne tjo; chjá kitjoé-najen jè chitso jtobá xi tjíndófe-la ijton its'in jè chitso je. 17 K'e nga jye kitjoé-najen jè chitso jtobá, ikjoàn na'ño tsibí'ño k̄já-ne jè chitso je nga mi k̄ixoña-jèn. Jñà x̄ita xi s̄ixáko chitso, tsakjón-la tsà ya skajjìn-'ño ya i'nde ñánda 'ño 'ncha tso mi ñánda 'mì Sirte. Koií kiskínajen-ne jè nikje ts'e chitso xi 'mì vela; tà k'oaá s'ín kiiko jè tjo. 18 Nga komà inchijòn, jè tjojkón, táko 'ño jchán tí'ba. K'eé tsachrje jñà ch'á xi 'ya chitso; tsibíxteèn-jìin ndáchikon [mé-ne nga isa jnà komà-ne jè chitso]. 19 Xi komà jàn nachrjein, tikoà tsachrje tsojmì xi mochjeén-la nga s̄ixáko chitso. Tsibíxteèn-jìin ndáchikon. 20 Kjìn nachrjein mi ti kiì ki'ya-najen ts'oi k̄o ni'ño nga 'ño 'ncha ifi nga jtsi xkón tíbanè-najen. K'oaá komà-ne nga chixón-jen nga mi-la ti kiì ndaà k̄itjokàjìn-najen ndáchikon.

21 Nga jyeé kò kjìn nachrjein mi ti kiì bichi-najen, Pablo tsasijna kixi, kitsò-la jñà x̄ita:

—Ndaà-la komà tsà kina'yañijon-ná koni kixan-nò; tsà mìkiì itjokàjñaá ya i'nde Creta, mi-la kiì k'oas'ín tímat'iaán nga kjo'in tisanikjiaán koà kinichijaá tsojmì-ná. 22 Tanga i'nde, ki makájno-nò; nijngòò x̄ita kiyá; tà jè chitso xi jchija. 23 Nati nitjen kò'biì jngòò-na nijña; jngòò àkjale kò'fikon-na xi Nainá kásikasén, jè Nainá xi 'an fit'aà-la koà 'an sixá-la, 24 kàtsò-na: “Pablo, ki tsakjoòn-jèn; kjo'ño tjín-ne nga kijchoi nguixkon César, x̄itaxá ítjòn ts'e Roma. Nainá, k'oaá tjín kjondaà xi tsjá-lè nga nijngòò x̄ita kiyá xi ya títsajnayako-lè chitso.” 25 Jñò, 'ño t'è-là takòn. 'An mìkiì sikájnoa. 'Beé-la takoàn, k'oaá s'ín k̄itasòn koni kàtsò-na jè àkjale. 26 Tanga yaá k̄ijcho kat'aà'ño-laá jngòò nangui jtobá xi kjijnajìn-ndá.

27 K'e nga jye komà jò xomàna nga tjaàjìn-jen ndáchikon Adriático, jè tjo fijen fikjako jè chitso. Jngòò nitjen, ijchò-la tsà osen nitjen, jñà x̄ita xi nchisixáko chitso, kijtseè nga jyeé kjomeè bijcho chrañat'aà-lajen nangui. 28 Kisichiba kó kji nanga kijna nandá; kijtseè nga kaàn chr'òòn jngòò metro nanga kijna. K'eé nguì k̄o kji kiì isa; ikjoàn kisichiba ijngòò k'a; jye kaàn itoò metro tjín-la nga nanga. 29 Kitsakjòn-la tsà jñà ndajo nandá skakjoòko jè chitso. Ñijòn k̄icha iì xi gancho kjoàn kisikatsjoèjìn tàts'en chitso mé-ne nga k̄itsobà'ño-ne nangui nga mi ti kiì koma kjoì-ne jè chitso; ikjoàn tsibítsi'ba-la Nainá nga niton k̄atas'e isén. 30 Ngats'ì jñà x̄ita xi s̄ixáko chitso mejèn tsanga chijé; k'oaá kis'ìin koni tsà jñà k̄icha iì xi gancho kjoàn k̄inchangui'ño sk̄o chitso nga k̄itsobà'ño nangui; tsibíts'ia nga kiskinjèn-jìin nandá jè chitso jtobá. 31 Tanga jè Pablo kitsò-la jè x̄ita sk̄o-la soldado k̄o soldado xi i'nga:

—Tsà jñà x̄ita koi konga, jñá, mìkiì koma k̄itjojñaá nandá.

32 Jñà soldado tsate'ño jè chitso jtobá. Kiskaàjìn ndáchikon.

33 K'e nga jye kis'e isén, jè Pablo kitsò-la ngats'ì x̄ita:

—Jyeé tjín-la jò xomàna nga titsajnachjaán nga chiñá-lá mé xi komat'iaán.

34 Bitsi'ba-nò, mochjeén-né nga t̄ichioò mé-ne nga s'e-nò nga'ño. Ngats'ioò, nímé xi komat'ioòn, skanda nijngòò xi s̄ichja jngòò tsja skòò.

35 Pablo, k'e nga jye okitsò, kiskoé inchrajín, kitsjaà-la kjondaà Nainá nga nguixkon ngats'ì x̄ita. Kisixkoaya; ikjoàn tsakjèn. 36 Ngats'ì x̄ita, kjòtsja yije-la; tikoà tsakjèn kóhotjín. 37 Jò s̄indo k̄o jàn kaàn k̄o chr'òòn jngòò ma-najen xi ya titsajnaya-jen chitso. 38 K'e nga jye komà ndaà chichi yije-jen, jñà ch'á trigo kisixteèn-jìin ndáchikon mé-ne nga isa jnà komà-ne jè chitso.

39 K'e nga jye itjokàtji ts'oi, jñà x̄ita xi s̄ixáko chitso, mìkiì beèxkon kó 'mì nangui ñánda ijchò-jen, tanga kijtseè-né nga tjín jngòò i'nde ñánda fahas'en jngòò chrja-la ndáchikon ñánda 'ño 'ncha tso mi; mejèn k'oas'ín kiskinì chitso tsà koma ya skajjìn-'ño

tsomì. ⁴⁰ Tsate na'ñó xi tít'aà'ñó chitso; jñà kicha ì xi gancho kjoàn, yaá kisiyijòjìin ndáchikon; kiskíjnda'ñó jñà yá xi síxáko nga fikò kixi chitso. Ikjoàn kiskímìtjen jè nikje xi sinchá tjo nga fàhitjen chitso. Ikjoàn tsibíts'ia nga kii kixi ñánda kijna nangui xi 'ñó 'ncha tso. ⁴¹ Tanga yaá kii kaàjìin-'ñó ñánda 'ncha tso. Jè sko yá chitso, kiskaàjìin-'ñó; mì tì kii koma kisihiníyá-ne. Ikjoàn kjòts'ia nga kjòxkoaya jè tàts'en chitso nga jè nga'ñó-la nandá kisiškoaya.

⁴² Jñà soldado mejèn kisišk'en jñà xita xi kjo'in nchifi nga majìn-la nga konga ya jìin ndáchikon. ⁴³ Tanga jè xita sko-la soldado mikii kitsjaà'nde. Jè xi mejèn-la nga mì kiyá Pablo. Tà saá okixi kitsjaà kitsò:

—Yá xi ma-la nandá, kàtjì íjòn mé-ne nga koma kijchò-ne ñánda nangui choòn, ⁴⁴ ko jñà xita xi i'nga xi mì ma-la nandá, kàtjìsòn íteè ko tsà jñà yá xko-la chitso.

K'oaá s'in komà-ne nga ndaà ijchò yije-jen ñánda nangui choòn.

28

Mé xi komàt'in Pablo k'e nga tsibìjna Malta

¹ K'e nga jye itjòjìin-jen ndáchikon, kis'enojmí-najen nga ya i'nde jè, Malta 'mì. ² Jñà xita xi ya i'nde-la, ndaà kisiško-najen; tsibítse-najen ni'in, ikjoàn kitsjaà'nde-najen nga kinihiso-jen, nga jtsi tí'ba koa 'nchán choòn. ³ Jè Pablo tsibíxkó chiba chikín kixi. K'e nga chinchájìin ni'in jñà chikín, jngoò ye itjokàjìin xi tíhonga nga 'ñó tsjè ni'in; kiskine tsja Pablo. ⁴ Jñà xita xi ya i'nde-la nga kijtseè nga ye tjohóngui-la tsja Pablo, kitsò-la xíkjin:

—Xita jè, xitaá-la ma-la sík'en; nas'in ndaà kòbitjokàjìin ndáchikon, jè nea-ná xi tjìn-la okixi, majìn-la síkijnakon.

⁵ Jè Pablo, tsibítsajneè tsja ya jìin ni'in; nímé xi komà-la. ⁶ Ngats'ii xita nchikoña-la mé hora kitjaya tsja koa mé hora kiyá Pablo. K'e nga kijtseè nga jye kjìn hora tsato nga nímé xi komà-la, kj'eij s'in kisiškítsjeèn, kitsò:

—Jè Pablo, Nainá-la.

⁷ Ya chrañat'aà-la i'nde ñánda ijchò-jen, tseé nangui tjìn xi ts'e xita íjòn-la i'nde Malta xi 'mì Publio. Jàn nachrjein tsitsajna-jen; ndaà kiskoétjò-najen ko ndaà kisis'in-najen.

⁸ Nachrjein koi, jè na'èn-la Publio, xk'é-né; ch'in tíjnga tjìn-la ko xojmá jní tifa-la. Pablo kiiikon; kiichjat'aà-la Nainá; ikjoàn tsohójnasòn-la tsja; jngoò k'a kjòndaà-ne. ⁹ K'e nga kii'nchré jñà xita xk'é-né xi tjìn ya i'nde jè, tikoá inchrobà ñánda tíjna Pablo. Kjòndaà yijeé-ne. ¹⁰ Jñà xita, ndaà kisis'in-najen. K'e nga jye titsachjoé jngoò-jen chitso nga jye titsahonguí-jen, jñà xita kisišk'a yijeé-najen ngats'ii tsojmì xi kochjeén-najen ya ndiyá.

K'e nga ijchò Pablo ján naxandá Roma

¹¹ K'e nga jye tsato jàn sá nga titsajna-jen i'nde jè, ikjoàn tsanguì jngoò k'a-jen. Tsitjaàs'en jngoò-jen chitso xi ján i'nde-la naxandá Alejandría xi tikoá ya kisasijna ya indii ndáchikon ts'e Malta jñà nachrjein cho 'nchán; isén ts'e Cástor ko Pólux tít'aà. ¹² K'e nga ijchò-jen naxandá Siracusa, jàn nachrjein tsitsajna-jen. ¹³ Tsanguì jngoò k'a-jen; ijchò-jen skanda naxandá Regio. Xi komà inchijòn tsibíts'ia nga ts'a tjo xi inchrobà-ne i'nde sur. Ijchò jò nachrjein, ijchò-jen naxandá Puteoli. ¹⁴ Yaá kiskaàkjoè i'nga-jen xita xinguiáá xi it'aà ts'e Cristo xi kiichjako-najen nga tsitsajna-jen jngoò xomana. Xi komà iskan, ikjoàn tsanguí-jen skanda Roma. ¹⁵ Jñà xita xinguiáá it'aà ts'e Cristo xi titsajna Roma, jyeé tíjìn-la nga ya titsahonguí-jen; tjìn xi ijchò kaña-najen ya ndítsin Apio; tikoá tjìn xi ijchò kaña-najen ñánda 'mì Jàn Tabernas. Jè Pablo, k'e nga kijtseèkon, tsjaá kis'e-la inima-la; kitsjaà-la kjòndaà Nainá. ¹⁶ K'e nga jye titsajna-jen Roma, Pablo kits'ii'nde-la nga tsibìjna tajngoò ni'ya-la; ko tà jngoò soldado kisiškinda.

Mé 'én xi kiichja Pablo k'e nga tsibìjna Roma

¹⁷ Nga komà jàn nachrjein nga ijchò-jen Roma, Pablo, tsibíxkóya jñà xita sko-la xita judío xi ya titsajna. K'e nga jye j'ii yije, kitsò-la:

—Jñò xi x̄ita x̄inguiáá judío xi i t̄itsajnaà Roma, ján Jerusalén, kitsobà'ñó-na x̄ita, ikjoàn kis̄ingatsja-na ìt'aà ts'e x̄itaxá Roma nga tsibíndaàj̄iìn-na. 'An, n̄imé jé xi t̄ìhotsj̄ià ìt'aà ts'e x̄ita x̄inguiáá judío ko ìt'aà ts'e k̄jot̄ixoma-la x̄ita jchínga-ná. ¹⁸ Jñà x̄itaxá Roma nga tsibíndaàj̄iìn-na, n̄imé jé xi kisakòt'aà-la ìt'aà ts'an. Mejèn kis̄ik̄ijnandej̄i-na nga mìk̄iì ok'ìn-la nga s̄iik'en-na. ¹⁹ Tanga jñà x̄ita judío, mìk̄iì kòk̄jeiìn-la; k'oáá komà-ne nga 'an, kis̄ijé nga jè k̄at̄indaàj̄iìn-na jè César xi x̄itaxá ít̄jòn ts'e Roma. 'An, n̄imé xi s̄ijé xi kondra ts'e naxandá-ná. ²⁰ K'oáá ma-ne nga kòb̄ìxkóya-nò mé-ne nga kichjàkò-nò; koií kjoa-la nga mok̄jeiìn-na ìt'aà ts'e kjoa xi t̄itsachiñá-lá xi x̄ita Israel 'mì-ná nga na'ñó k̄ich̄a t̄jít'aà'ñó-na.

²¹ Jñà x̄ita judío kitsò:

—Ngajen, n̄imé xojon t̄ikaàt'aà-najen xi kjoa tsiji xi ján Judea nchrobá-ne. Ngats'ìi x̄ita judío x̄inguiáá xi nchif'ìi, n̄imé 'én xi ch'o tsò nchitsj̄á-najen xi kjoa tsiji. ²² Mejèn-najen nga k̄iná'ya-jen kjoa xi nik̄itsj̄iìn; ngajen, t̄ij̄iìn-najen nga xk̄i xi ján ch̄ajajno-la x̄ita nga kondra fi-la jè ndiyá x̄itse xi ya tjaáyi.

²³ Tsibíjna jngoò nachrjein-la x̄ik̄j̄ín, mé nachrjein k̄ixoña. K'e nga chixoña, k̄j̄iìn x̄ita ijchò ya ni'ya ñanda t̄ij̄na Pablo; ko jè Pablo tsakóya-la kós'ín ot̄ixoma Nainá, tsibíts'iākò-ne nga sa taj̄ñóya skanda k̄j̄onguixòn. Pablo kis̄ik̄jeén xojon ts'e Moisés ko ts'e x̄ita xi k̄iichjaya ngajo-la Nainá nga tsakóya-la kó s'ín t̄ichj̄a mé-ne nga jñà x̄ita k̄atak̄jeiìn-la ìt'aà ts'e Jesús nga jè xi Cristo. ²⁴ Tj̄ín x̄ita xi kòk̄jeiìn-la, t̄ikoá tj̄ín xi mìk̄iì kòk̄jeiìn-la. ²⁵ Nga mìk̄iì k̄j̄ongásòn 'én-la koni s'ín tsajoók̄joò, tsibíts'iā nga it̄jo ni'ya. K'eé kitsò-la Pablo:

—Ndaà k̄iichj̄a Inima Tsjeè-la Nainá nga kis̄ik̄jeén Isaías x̄ita xi k̄iichj̄a ngajo-la k̄j̄ot̄seé nga kitsò-la jñà x̄ita jchínga judío:

²⁶ T'in, kot'ìn-la jñà x̄ita naxandá:

Jñò, k̄iná'ya-nò tanga mìk̄iì kjoas'en-j̄iìn-nò;
chítsej̄èn-nò tanga mìk̄iì jchaxkon.

²⁷ Koií kjoa-la nga jñà x̄ita naxandá jè, kisitájaàj̄iìn k̄j̄ohítsjeèn-la,

tsibíchjoàj̄to líká-la,

t̄ikoá tsibíchjoà xkon,

mé-ne nga mìk̄iì skoe-ne,

mìk̄iì k̄j̄i'nchré,

t̄ikoá mìk̄iì kjoas'en-j̄iìn-la;

maj̄iìn-la nga 'an fit'aà-na

nga s̄indaà-na.

²⁸ Jñò k̄atasij̄iìn-nò, nachrjein ì'ndeì, Nainá, ján t̄is̄ikasén-la jñà xi mìtsà x̄ita judío, k̄j̄ondaà jè, mé-ne nga k̄it̄jokàj̄iìn-ne kjo'in. Ko jñà x̄ita koi, kòk̄jeiìn-la.

²⁹ K'e nga jye okitsò Pablo, jñà x̄ita judío, k'e nga k̄iì-ne, nguì tà tsohótiyaá-ne 'én xi tsibénoj̄mí Pablo.

³⁰ Pablo, jò nó tsibìjna ni'ya xi kiskìña nga tsibíchj̄í. Yáá k̄is̄is'in-la ngats'ìi x̄ita xi ijchòkon. ³¹ Kitjò'nde-la nga k̄iichjaya kós'ín ot̄ixoma Nainá t̄ikoá tsakóya ìt'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. Mì yá x̄ita tsatekj̄áya-la.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Roma

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Roma

¹ Jè xojon carta jè, 'aán tikjiù-nò xi Pablo 'mì-na xi chí'nda-la Jesucristo ma, xi xó kiichja-na Nainá nga 'an tsibíxáya-na kò xó kitjaàjiin-na nga 'an sika'bísoàn 'én ndaà-la Nainá.

² It'aà ts'e 'én koi, Nainá jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba nga tisa kjòtseé, koni s'ín tíchja Xojon Tsjeè-la xi kiski xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ³ Nga ya tíchja it'aà ts'e Ki'ndí-la, jè Na'èn-ná Jesucristo xi jè otíxoma-ná. Koni xita isò'nde, yaá inchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David. ⁴ K'e nga jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà, Jesucristo, k'oá s'ín kiyaxkon-la nga Ki'ndí-la Nainá-né xi tse nga'ño tjín-la koni s'ín ndaà síkíchiya-ná jè Inima Tsjeè-la Nainá xi sítsjeè-ná. ⁵ It'aà ts'e Jesucristo, kitjoé-na kjondaà nga 'an tsibíxáya-na nga kènojmiya-la 'én ndaà-la jñà xita naxandá xi tjín nga títsa isò'nde nga kàtasíkitasòn kò kàtakjeiín-la it'aà ts'e Cristo, mé-ne nga jeya kíjna-ne Cristo. ⁶ Tíkooá jñò, xó kinokjoà-nò nga xita-la Cristo k'oín-nò.

⁷ Tikjiù-nò ngats'ioò xi titsajnaà Roma xi matsjakeè-nò Nainá nga tikoá xó kinokjoà-nò nga xita tsjeè-la koma.

Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya jjiin inima-nò.

Mé-ne mejèn-la kjoí Roma jè Pablo

⁸ Xi mats'ia-ne, it'aà ts'e Jesucristo tsjaà-la kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn, koi kjoa-la nga xki xi ján naxandá xi tjín nga títsa isò'nde, na'ya-nò nga ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo. ⁹ It'aà ts'e Nainá xi 'an sixá-la nga tíjngò takoàn nga sika'biá 'én ndaà-la xi kjoa ts'e Ki'ndí-la, jè tíbeè nga nachrjein nchijòn síkítsjeèn-nò k'e nga chjàt'aà-la. ¹⁰ K'e nga bìtsi'ba-la Nainá, k'oá s'ín síjé't'aà-la tsà ikon xi tsò nga chaán tsjá'nde-na nga kjíkon-nò. ¹¹ Tíkooá mejèn-na skoexkon-nò mé-ne nga tsja chiba-nò kjohítsjeèn ts'e inima-ná mé-ne nga isa kixi kitsajna-nò. ¹² Jè xi tixan-nò nga ngàsòn k'oi-lá nga'ño xinguiá it'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-ná.

¹³ 'Ndsè, tichja, mejèn-na nga kàtasijiin-nò nga kjòtseé tjín-ne nga kjíkon-nò tanga skanda i'ndeí mì tà jngò kjoa bíchjoá ikòn-na. Xi kjohítsjeèn ts'an, jè xi mejèn-na nga siixáko-nò jñò, koni s'ín kisixá ñánda nga xìn naxandá mé-ne nga tikoá skoeè-na kjondaà-la xá-na xi 'an s'iaàn it'aà tsajòn. ¹⁴ Tjínè-na nga kokoòya-la ngats'ii xita xi 'én griego chja kò xi mìkiì chja, xita xi tjín-la kjoachjine kò xi tsjìn-la. ¹⁵ K'oá ma-ne nga 'ño mejèn-na nga tikoá kichjàyajiin-nò jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, jñò xi titsajnaà naxandá Roma.

Mé nga'ño xi tjín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo

¹⁶ Mikiì masobà-na it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, nga nga'ño-la Nainá-né. Jè 'én xi ma-la síkítsajnadeí xita kjoa ts'e jé, ngats'ii xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e, mats'iako-ne jñà xi xita judío kò tikoá xi mìtsà xita judío. ¹⁷ Jñà 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo okó-ná kós'ín s'ín Nainá nga síkixi xita. Tà jè-né nga mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo mé-ne nga isa ndaà kòkjeiín-la. K'oá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè xi xita kixi, it'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-la kíjnakon-ne.”

Jé xi tjín-la xita isò'nde

¹⁸ Nga jè Nainá skanda ján ngajmiì tíhokó kjoajti-la it'aà ts'e xita xi mìkiì beèxkón kò xi ch'o s'ín. Jè kjohítsjeèn ch'o xi tjín-la mì kì tsjá'nde-la nga kjoétjò xi kjoakixi. ¹⁹ Jè kjoa xi

'ya-la it'aà ts'e Nainá, ndaà tíjìin-la jñà xita koi, nga tíjè-ne Nainá tíhokó-ne. ²⁰ Nga jñà kjoa ts'e Nainá xi mìkiì tsejèn, ndaà tíyaxkon-la kóni nga tisa kisindaà isò'nde. Yaxkoón-la nga tíjín-la nga'ño Nainá nita mé nachrjein-ne nga tà jè tajngoò xi Nainá 'mì. Kjoa koi tí'yaá-la it'aà ts'e tsojmì xi tsibíndaà Nainá. K'oaá ma-ne nga jñà xita mì ki koma kinchako yijo-la nga kitso: “Mìkiì tíjìin-na tsà tíjna Nainá.” ²¹ Jñà xita nas'ín tíjìin-la nga tíjín Nainá xi tsibíndaà isò'nde, tanga mìkiì jeya kisikíjna, nì mìkiì kitsjaà-la kjondaà. Ta saá tà koií 'ño ndaà kisis'in-la kjohítsjeèn xi nímé chjí-la. Kjohítsjeèn tájaà-la kisijñò-la. ²² Xi kjohítsjeèn ts'e, xita chjineé kitsò-la yijo-la; tanga mìtsà kixi kjoa, xita nchikón-né. ²³ Kisikíjnat'aaxìn Nainá xi jeya tíjna xi mìkiì fehet'aà nachrjein-la; ta saá koi kijtseèxkón isén ts'e xita xi fehet'aà nachrjein-la; skanda jñà isén-la cho xi tíjmajìin isén kijtseèxkón, ko isén-la cho xi ñijòn ma ndsoko ko isén-la ye.

²⁴ Koií kjoa-la nga kitsjeiìn takòn Nainá nga taxki kàtas'ín nga kàtas'ín nita mé kjoa chinga xi bitjokajìin inima-la. K'oaá ma-ne nga tsohótsji-la kjoa sobà yijo-la koni s'ín kisiko xikjín. ²⁵ Kisikjatjìyaá-la kjoa kixi-la Nainá; 'én ndiso kiskoé. Jñà kijtseèxkón koa jñà kisitsjako tsojmì xi jè Nainá tsibíndaà. Mìtsà jè kijtseèxkón koa kisitsjako Nainá xi tsibíndaà tsojmì. Nainá kàtayaxkón nita mé nachrjein-ne, k'oas'ín kàtama.

²⁶ Koií kjoa-la nga kitsjeiìn takòn Nainá nga ko s'ín kàtas'ín-ko yijo-la kjoa sobà xi ch'o tíjín. Jñà íchjín kisikjatjìyaá-la koni s'ín mochjeén x'in; tíjín íchjín xi tíjñà xikjín kiskoé-ne. ²⁷ K'oaá tìs'ín kis'iìn íchjá, kitsjeiìn takòn-né koni s'ín mochjeén íchjín. Tjín íchjá xi 'ño kisaseèn-la nga tí x'in xikjín tsoyijòko-ne. Tsohótsji-la kjoa sobà yijo-la. K'oaá ma-ne nga kjo'in kis'e-la xi tí yijo ts'e-ne koni s'ín ok'in-la kjoa ch'o xi kis'iìn.

²⁸ Xita koi, mìkiì kisikítsjeèn tsà mochjeén-né nga skoexkon Nainá; k'oaá ma-ne nga kitsjeiìn takòn Nainá nga kàtasíkjeén kjohítsjeèn-la xi nì méé chjí-la mé-ne nga k'oas'ín kàtas'ín-ne kjoa xi mìkiì ok'in-la. ²⁹ Xita koi, yaá tíjìin yije inima-la ngats'iì kjoa xi ch'o tíjín koni: kjoa chijngui, kjoa ts'en, kjoa tse mejèn, kjoa toòn, kjoaxitakòn, kjoa nga ma-la sík'en xita, kjoa xi kjaán-kjoò, kjoa konachan, kjoa xi ch'o s'ín, kjoa 'én ndiso; ³⁰ nga chjajno-la xikjín; nga síjtikeè Nainá; ochrjengui xikjín; 'nga ikon; ndaà síkíjna yijo-la; síkítsjeèn nga mejèn-la isa ch'o tíjín kjoa xi s'iìn; mìkiì 'nchréñijon-la xita jchínga-la; ³¹ mìkiì machiya-la; mìkiì síkitasòn 'én xi chja; mìkiì beètjò xita xikjín; tsjìn-la kjoa nìjchàat'aà; koa tsjìn-la kjoahimatakòn. ³² Jñà xita koi, ndaà tíjìin-la nga k'oaá s'ín tsjá okixi Nainá: ngats'iì xi k'oa tíjín kjoa xi s'ín, ok'in-la nga kiyá. Tanga mìkiì majngoò ikon nga tà jñà xi k'oas'ín, skanda tikoaá matsja-la k'e nga k'oa tìs'ín xita xi kj'eí.

2

Nainá, mé xi tsjá-la xita xi ndaà s'ín ko xi ch'o s'ín

¹ K'oaá ma-ne, ngaji, nita yá xita-ne jì, nga jé onè-la xinguii, mìkiì koma kosikoii yijo-lè nga nguixkon Nainá. K'e nga jé tibìnè-la xita xinguii, tìkoáá ngaji, tíji tibìnè-la jé yijo-lè nga k'oa tìs'ín 'nì. ² Tanga 'ya-ná nga kixi s'ín Nainá k'e nga tsjá-la kjo'in jñà xita xi koa tíjín jé xi ótsji. ³ Ngaji xi kjo'in bìnè-la xita xi kj'eí, ¿mé-ne koa s'ín nìkítsjeèn-ne nga jchat'aà-lè kjo'in xi tsjá Nainá? Nga jì k'oaá tìs'ín 'nì. ⁴ ¿A mì tíjìin-lè nga nachrjekàngui jè kjondaà-la Nainá nga tíjín-la kjojetakòn koa tíjín-la kjoatsejta? ¿A mì tíjìin-lè nga jè kjondaà-la Nainá tíkoña-né nga síkájnoi jé-lè nga mì tí jé kinchátsji-ne? ⁵ Nga tájaajìin tíjín inima-lè nga mìkiì nìkájnoi jé-lè, isáá tse kjo'in tibìnè-la yijo-lè xi tsjá-lè Nainá jè nachrjein k'e nga kjoíiko kjoajti-la nga jcha-la kós'ín kixi koìindaajìin Nainá nga tsjá-la kjo'in jñà xita. ⁶ Nainá tsjá-la chjí-la mé kjoa xi kis'iìn nga jngoò òjngoò xita. ⁷ Tsjá-la kjoabinachon nita mé nachrjein-ne jñà xita xi nchihótsji kjoajeya, ko nchihótsji nga jchaxkón, ko nchihótsji nga kítsajnakon nita mé nachrjein-ne ján ngajmii. Koií kjoa-la nga ndaà tíjín kjoa xi nchis'ín nga kjit'aà nachrjein. ⁸ Tanga Nainá nga ko kjoajti-la tsjá-la kjo'in jñà xita xi kondra fi-la nga mìkiì 'nchréñijon xi kjoa kixi. Tà kjoa nchikón fitjìngui-la. ⁹ Tseé kjoa s'e-la ko tseé

kjo'in s'e-la ngats'ii xita xi ch'o s'in, mats'iaako itjon-ne jna xita judio, tikoaá ko xi taxki xita xi mitsa xita judio. ¹⁰ Tanga jna xita xi ndaa s'in, tjoé-la kjoajeya, ndaa jchaxkón, tikoaá s'eé-la kjoa'nchán inima-la, mats'iaako itjon-ne jna xita judio, tikoaá ko xi taxki xita xi mitsa xita judio.

¹¹ Nainá miki faajin nita ya xita-ne, ta ngason fiko yije. ¹² Ngats'ii jna xita xi miki tjin-la ko tsò kjotixoma xi kiki Moisés, k'e nga je ótsji, chja-ne nas'in miki kijtsee kjotixoma-la Moisés. Koa jna xita xi ndaa tjin-la kjotixoma-la Moisés, k'e nga je ótsji, k'oaá s'in kojtsò koni s'in tichja xi tijè-ne kjotixoma. ¹³ Jna xita xi ta 'nchré-la kjotixoma xi kiki Moisés, mitsa jna xi xita kixi nga nguixkon Nainá. Jna-né xi xita kixi xi sikitasòn. ¹⁴ K'e nga jna xi taxki xita xi miki tjin-la kós'in tichja kjotixoma-la Moisés, sa k'oaá ta yaá nchrobajin inima-la nga k'oas'in s'in koni tsò kjotixoma-la Moisés, yaá 'ya-la nga tikoa tjin inima-la kjotixoma xi ts'e nas'in tsjin-la ts'e Moisés. ¹⁵ K'e nga ndaa s'in yaá 'ya-la nga tjin inima-la kjoa xi sjé kjotixoma-la Moisés; je inima-la okó kjoa xi ndaa tjin ko xi miki ndaa tjin; tijè-ne kjohitsjeèn-la sa k'oaá óngui ko sa k'oaá osiko. ¹⁶ K'oaá s'in koma je nachrjein k'e nga Nainá kojindaajin ngats'ii je xi tjí'ma-la xita jjin inima-la; it'aà ts'e Jesucristo sindajin, koni tsò 'én ndaa-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjaya.

¹⁷ Ngaji xi xita judio 'mì-lè; je ma'ñót'aà takoin kjotixoma xi kiki Moisés; 'ngaá ma takoin it'aà ts'e Nainá nga si tsiji-né; ¹⁸ 'ya-né mé xi mejèn-la Nainá nga sikitasoin; ma-lè chjaajin mé kjoa xi nguì ndaa tjin koni s'in okóya-lè Kjotixoma; ¹⁹ k'oaá s'in nikitsjin nga tingoò takoin nga ji okoò-la ndiyá kixi xita xi miki machiya-la nga tichjoà xkon ko k'oaá ma-lè nga ji nihiseèn-la xi tjinò kjohitsjeèn-la. ²⁰ Ji, k'oaá s'in nikitsjin nga ma-lè okoòya-la xi taxki xita xi tsjin-la kjohitsjeèn; nga maestro 'mì-lè ts'e xita xi chiba ma-la it'aà ts'e Nainá; nga tjin-lè kjoa chjine ko kjoa kixi xi okó-lè it'aà ts'e Kjotixoma. ²¹ Ji xi ma-lè okoòya-la xita xi kjeí, ¿mé-ne miki okoòya-la xi ti yijo tsiji-ne? Ji k'oaá s'in nokjoayi nga miki ma sichijé; ji, ¿mé-ne nichijé-ne? ²² Ji, k'oaá si nga miki ndaa tjin nga kjoa chjinguì s'in xita; ji, ¿mé-ne nga k'oa tís'in 'nè-ne? Ji, k'oaá si nga jtichii xkósòn; ¿mé-ne nga ingo bitjaàs'en-ne nga nichijí tsojmì-la xkósòn? ²³ Ji, 'ngaá takoin nga ndaa tjin-lè kjoa ts'e kjotixoma tanga, ¿a mitsa tinchrjekàngui Nainá nga miki nikitasòn-la koni s'in tichja kjotixoma? ²⁴ K'oaá s'in tichja Xojon-la Nainá nga tsò: "Kjoa tsajòn-nò xi xita judio 'mì-nò nga chjajno-la Nainá jna xi taxki xita."

²⁵ Tsà ndaa sikitasoin kjotixoma xi kiki Moisés, je kjoa ts'e circuncisión nga jtít'aà chiba-lè, chjí-la-né; tanga tsà miki sikitasoin, k'oaá ngaya-la koni tsà miki jtít'aà chiba-lè. ²⁶ Jna xi mitsa xita judio, nas'in miki jtít'aà chiba-la koni xita judio, tanga tsà kixi sikitasoin kjotixoma ts'e Moisés, Nainá skoétjò-né koni tsà jtít'aà chiba-la. ²⁷ Jna xita xi sikitasoin kjotixoma ts'e Moisés, nas'in miki jtít'aà chiba-la yijo-la, jna kojindaajin-nò nga miki nikitasoin nas'in jtít'aà chiba-nò, nas'in tjin-nò xojon ts'e kjotixoma-la Nainá. ²⁸ Jngoò xi xita judio, mitsa ta je nga ndaa 'ya-la kjoa xi s'in; koa jngoò xita xi jtít'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión, mitsa ta je xi mochjeén nga jtít'aà chiba-la isò nga yijo-la. ²⁹ Je xi nguì xita judio, je xi chjí-la koni s'in tjin jjin inima-la. Ko je xi nguì jtít'aà chiba-la, je xi chjí-la koni s'in jtít'aà chiba-la ya jjin inima-la. Kjoa koi, mitsa ts'e kjotixoma xi xojon jtít'aà; ts'eé Inima Tsjeè-la Nainá. Jna xi k'oas'in sikitasoin, Nainá ndaa chja xi it'aà ts'e, nas'in miki ndaa chja xita xi kjeí.

3

Mé kjoa xi 'ñó chjí-la it'aà ts'e xita judio

¹ Tsà k'oaá s'in tjin, ¿mé kjondaà xi isa tse tjin-la nga xita judio 'mì? Ko ¿mé chjí-la nga jtít'aà chiba-la? ² Kjin skoya chjí-la. Je xi tjna itjon, je-né nga jna xita judio kjongatsja 'én-la Nainá. ³ Jna xita judio, nas'in tjin i'nga xi miki sikitasoin 'én xi kjongatsja, ¿a koma sikjatjya-la kjoakixi-la Nainá nga miki kitasoin koni s'in kitsjaà tso'ba? ⁴ Majin, miki

koma. Nainá, x̄it̄a kix̄i-né, n̄as'ín x̄it̄a ndiso ngats'ìi x̄it̄a xi t̄jín isò'nde; koni s'ín tíchj̄a xoj̄on nga tsò:

Mé-ne nga kàta'ya-l̄a nga kix̄i kjoa 'én xi nokjoi s̄ikijne-né k'e nga yá xi kohòngui-lè.

⁵ Tjín i'nga x̄it̄a xi tsò: K'e nga ch'o 'nè, is̄aá ndaà 'ya-l̄a kjoakix̄i-l̄a Nainá. Tsà k'oas'ín t̄jín, ¿kó kixoán? ¿A kixón-ná nga mì kjoa kix̄i tís'ín Nainá nga kjo'in tsjá-ná? (Tsà kòs'ín kixoán, jngoò kjohítsjeèn-l̄a xi tax̄ki x̄it̄a titsanìkjeén.) ⁶ Tanga maj̄in, mì k'oaá s'ín t̄jín. Tsà mìtsà kix̄i s'ín Nainá nga kjo'in tsjá-ná, ¿kòs'ín koma koìndaàj̄iìn-l̄a x̄it̄a isò'nde?

⁷ Tikoáá tsà k'oa k̄itso x̄it̄a koi: “Tanga tsà kjoandiso-na okó nga jè kjoa kix̄i-l̄a Nainá isa jeya k̄ijna, ¿mé-ne k'oas'ín t̄sinè-na nga x̄it̄a jé t̄iyatakòn-na?” ⁸ Tikoáá-ne ch'o s'eén mé-ne nga kàtasakò-isa-ná kjondaà-l̄a Nainá. Tjín x̄it̄a xi kòtsò nga k'oaá t̄jín 'én xi okòya; jè xi mejèn-l̄a nga ch'o sík̄ijna-na. J̄nà x̄it̄a xi kòtsò, ok'ín-l̄a nga tjoé-l̄a kjo'in xi Nainá tsjá.

Mé jé xi t̄jín-l̄a ngats'ìi x̄it̄a

⁹ ¿Kó s'ín n̄ikitsjeèn? J̄nà xi x̄it̄a judío 'mì-ná, ¿a is̄aá ndaà x̄it̄aá koni j̄nà x̄it̄a xi kj'eíí? Maj̄in, jyeé k'oaá kixan-nò, tà ngàsòn jé titsajnañ̄aá ngats'iaá xi x̄it̄a judío 'mì-ná kò xi tax̄ki x̄it̄a. ¹⁰ Koni s'ín tíchj̄a Xoj̄on-l̄a Nainá nga tsò:

Nijngoò x̄it̄a t̄jín xi x̄it̄a kix̄i, n̄i tsà tà jngoò.

¹¹ Nijngoò t̄jín xi mach̄iya-l̄a, nijngoò t̄jín xi ótsji Nainá.

¹² Ngats'ìi x̄it̄a, saá x̄ìn ndiyá k̄iì; ngats'ìi n̄imée ch̄j̄i-l̄a kjoa xi s'ín; nijngoò xi ndaà s'ín, n̄i tsà tà jngoò.

¹³ Nax̄aj̄ta-l̄a, k'oaá kjoàn koni ngajo-l̄a mik'en k'e nga táx'ajto; nijen-l̄a nguì 'én ndisoó ch̄j̄a;

'én xi ch̄j̄a, k'oaá ngaya-l̄a koni tsà xán-l̄a yè.

¹⁴ Ch̄jajno-l̄a x̄it̄a kò nguì koi 'én ch̄j̄a xi 'on ma-l̄a in̄ima-ná.

¹⁵ M̄ik̄iì koña kjoa, n̄itòón sík'en x̄it̄a.

¹⁶ N̄ita ñánda nga f̄i, síh̄ima kò sík̄jehesko x̄it̄a xi kj'eíí.

¹⁷ M̄ik̄iì beèxkon ndiyá ñánda t̄jín kjoa'nchán.

¹⁸ M̄ik̄iì tsakjón-keè Nainá it'aà ts'e kjoa xi s'ín.

¹⁹ Jyeé 'yaá nga ngats'ìi 'én xi t̄jít'aà kjot̄ixoma ts'e Moisés, j̄nà ch̄j̄a-l̄a ngats'ìi x̄it̄a xi ya fit'aà-l̄a, mé-ne nga ngats'ìi x̄it̄a, m̄ik̄iì koma k̄ich̄j̄a nga k̄inchako yijo-l̄a nga nguixkon Nainá; ngats'ìi x̄it̄a xi t̄jín isò'nde koìndaàj̄iìn-l̄a Nainá nga jch̄a-l̄a nga jé t̄jín-l̄a. ²⁰ Nijngoò x̄it̄a xi kix̄i k̄ijna nga nguixkon Nainá tà koi kjoa-l̄a nga ndaà t̄isikitasòn K̄jot̄ixoma ts'e Moisés. Nga jé K̄jot̄ixoma, tà k'oaá s'ín mochjeén nga bénoj̄m̄iya-ná nga jé t̄jín-ná.

Kó síko-ná Nainá nga kix̄i k̄itsajnaá nguixkon jè

²¹ Tanga j̄'ndeí, Nainá okó-ná kòs'ín s'ín Nainá nga x̄it̄a kix̄i beètakòn-ná. Kò mìtsà kjoa ts'e K̄jot̄ixoma nga bitasòn. J̄nà xoj̄on jch̄inga ts'e k̄jot̄ixoma-l̄a Nainá kò ts'e x̄it̄a xi k̄iìch̄j̄a ngajo-l̄a Nainá k'oaá t̄is'ín bénoj̄m̄iya-ná, ²² nga j̄nà x̄it̄a k'e nga mokjeiìn-l̄a it'aà ts'e Cristo, kix̄iì b̄itsajna nguixkon Nainá. K'oaá s'ín síko yije kóhòt̄jín xi mokjeiìn-l̄a. Nga ngats'ìi x̄it̄a ngàsòn jé t̄jín-l̄a, ²³ nga ngàsòn ótsji jé-né; k̄j̄iìn t̄itsajnat'aax̄ìn-l̄a Nainá ñánda nga jeya t̄ijna. ²⁴ Tanga Nainá, nga ndaà x̄it̄a, kitsjaà k̄jot̄jò-ná kjondaà-l̄a mé-ne nga kix̄i k̄itsajnaá nguixkon jè. Jè Jesucristo tsibíh̄j̄t̄jì ngajo-ná jé-ná mé-ne nga k̄itsajnandeíí-ná xi kjoa ts'e jé. ²⁵ Nainá kitsjaà ki'ndí-l̄a koni jngoò k̄jot̄jò xi faáx̄ìn jé-ná nga nguixkon Nainá k'e nga mokjeiìn-ná it'aà ts'e Jesucristo, nga jé tsibíxteèn j̄n̄i-l̄a k'e nga k'en. Nainá k'oaá s'ín okóya-ná kòs'ín t̄jín kjoakix̄i-l̄a. Koií kjoa-l̄a nga ngas̄a k̄jòtseé, Nainá, t̄ikoña kjoa-né, m̄ik̄iì n̄it̄on kitsjaà-l̄a kjo'in x̄it̄a koni s'ín ok'ín-l̄a jé xi tsohòtsji. ²⁶ Tanga j̄'ndeí tí'ya-l̄a nga it'aà ts'e Jesucristo t̄isindaàj̄iìn-l̄a x̄it̄a j̄nà kjoa-l̄a jé xi kisìchroba mé-ne nga kàta'ya-l̄a Nainá nga x̄it̄a kix̄i-né kò t̄ikoáá t̄ijè-ne Nainá xi kix̄i sík̄itsajna x̄it̄a xi mokjeiìn-l̄a it'aà ts'e Jesús.

²⁷ ¿A 'ngaá koma takoán nga kixi titsajnaá nguixkon Nainá? Majìn, mìkì 'nga koma takoán. Nga mìtsà koi kjoa-là nga kjotíxoma níkitasoán. Jè-né nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Jesús nga kixi síkítsajna-ná Nainá. ²⁸ K'oaá tsòya-ne ngats'iì kjoa koi nga Nainá síkixi xita k'e nga mokjeiín-là it'aà ts'e Jesús; mìtsà koi nga kjotíxoma ts'e Moisés síkitasòn.

²⁹ ¿A tà ts'eé xi xita judío Nainá? ¿A mìtsà tikoá ts'e xi taxki xita? Kjoa kixi-né, tikoá ts'e-né xi taxki xita xi mìtsà xita judío. ³⁰ Nainá, tà jngoò ma xi kixi síkítsajna ngats'iì xita k'e nga mokjeiín-là it'aà ts'e Jesús. Ngàsòn síko jña xita judío xi tjit'aà chiba-là ko xi taxki xita xi mìkì tjit'aà chiba-là. ³¹ Jè kjoa nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Jesucristo, ¿a tíchahingui-né kjoa ts'e Kjotíxoma? Majìn, mìtsà tíchahingui; tà saá tímajngoò-ne koni jè xá xi tjín-là.

4

Abraham, mé-ne kixi tsibijna-ne nga nguixkon Nainá

¹ ¿Kó kixoán? ¿Mé kjoa kixi xi kisakò-là na'èn-jchá-kjìin-ná Abraham nga kixi tsibijna nguixkon Nainá? ² Na'èn-jchá-ná Abraham, tsà koií-la kjoa-là nga ndaà xá xi kis'iìn nga kixi tsibijna nguixkon Nainá, ok'ín-là nga jeya sìikíjna yijo-là, tanga majìn nga nguixkon Nainá. ³ Nga k'oaá s'ín tíchja Xojon jchínga-là Nainá nga tsò: “Abraham, jè-né nga kòkjeiín-là it'aà ts'e Nainá; k'oaá ma-ne nga kiskoétjò Nainá nga xita kixi kitsò-là.” ⁴ Jngoò xita xi síxá, jè ton xi tjoé-là, mìtsà tà kjotjò tjoé-là; jè chjí-là nga síxá. ⁵ Tanga jè xita xi mìtsà xá-là ma'ñót'aà takòn, tanga mokjeiín-là it'aà ts'e Nainá xi kixi síkítsajna xita xi jé tjín-là, xita jè, Nainá k'oaá s'ín skoétjò nga xita kixi tsò-là. ⁶ Jè xitaxá ítjòn xi ki'mì David k'oaá tís'ín kíichja nga tsja s'e-là xita xi Nainá kjoétjò nga xita kixi tsò-là; Nainá mì tì kinda s'ín-ne njta mé xi s'ín. ⁷ David kitsò:

Mé tà ndaà-là jña xita xi jye kichàat'aà-là kjoa ch'o-la ko xi jye títsa'ma jé-là.

⁸ Mé ta ndaà-là jña xita xi mì tì kinda s'ín-ne Nainá kjoa ts'e jé-là.

⁹ Jè kjondaà jè, ¿a tà ts'eé xita judío xi tjit'aà chiba-là? ¿A xi tikoá ts'e-né xi taxki xita xi mìkì tjit'aà chiba-là? Jye okixan nga jè xita jchínga Abraham, k'e nga kòkjeiín-là it'aà ts'e Nainá, kiskoétjò-né nga xita kixi kitsò-là. ¹⁰ ¿Kós'ín komà nga kiskoétjò Nainá Abraham nga xita kixi kitsò-là? ¿A k'e-né nga jye tjit'aà chiba-là? ¿A xi k'e-né nga tikj'eè tjit'aà chiba-là? Majìn, k'e-né nga tikj'eè tjit'aà chiba-là. ¹¹ Abraham, k'e nga jye kiskoétjò Nainá nga xita kixi kitsò-là, iskaán kisit'aà chiba-là koni jngoò chiba xi okó nga jye xita kixi nga kòkjeiín-là it'aà ts'e Nainá k'e nga tikj'eè tjit'aà chiba-là. K'oaá komà-ne nga xita jchínga kitsò-là Abraham ngats'iì xita xi mokjeiín-là it'aà ts'e Nainá nas'ín mìkì tjit'aà chiba-là. ¹² Abraham, tikoá xita jchínga-là-né jña xita judío xi tjit'aà chiba-là, tanga mìtsà tà koií kjoa-là nga tjit'aà chiba-là, tikoá koi-né nga ya tímatjìngui-là nga mokjeiín-là it'aà ts'e Nainá, koni s'ín kòkjeiín-là Abraham k'e nga tikj'eè tjit'aà chiba-là.

¹³ Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà-là tso'ba Abraham ko ngats'iì xita tje-là, nga jè kongatsja isò'nde; mìtsà koi kjoa-là nga Kjotíxoma kiskitasòn, jè-né nga kòkjeiín-là koni s'ín kíichja Nainá, k'oaá ma-ne nga xita kixi kitsò-là. ¹⁴ Tsà tà jña tjoé-là kjondaà xita xi síkitasòn Kjotíxoma, tsà k'oaá s'ín tjín kjoa, nímé-là chjí-là nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá; tikoá mì-là kii kítasòn koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá. ¹⁵ K'e nga tjín Kjotíxoma, kjo'iín sinè-ná; tanga tsà tsjìn kjotíxoma, nímé tjín xi kotonè-là kjotíxoma.

¹⁶ Jña xita, nga mokjeiín-là it'aà ts'e Nainá tjoé-là kjondaà koni s'ín kitsjaà-là tso'ba Nainá jè Abram. Nainá tsjá kjotjò kjondaà koi mé-ne nga jcha-ná nga kixi kjoa nga kítasòn it'aà ts'e ngats'iì tje-là Abraham. Mìtsà tà jña tjoé-là xita judío xi tje-là Abraham nga tjín-là kjotíxoma; tikoá tjoé-là jña xita xi mìtsà xita judío xi tikoá tje-là Abraham ma koií kjoa-là nga mokjeiín-là koni s'ín kòkjeiín-là Abraham. K'oaá ma-ne nga jè Abraham, xita jchínga-ná ma ngats'iaá ¹⁷ nga nguixkon Nainá. Koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò: “Kjìn naxandá xita xi jye kisingatsja-lè xi xita jchínga tsò-lè.” Abraham, kòkjeiín-là

it'aà ts'e Nainá xi ma-la síkjaáya-la xita xi jye k'en xi tikoá tsjá 'én-la koni tsà jye tsitasòn kjoa xi kj'eè bitasòn.

¹⁸ Xita jchínga Abraham kòkjeiín-la koni kitsò-la Nainá; kiskoñá kjoa-né nas'ín mìkìl tjiin-la kós'ín koma nga kitasòn. K'oaá s'ín komà nga kjìn naxandá xi xita jchínga tsò-la, koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá nga kitsò-la: “K'oaá s'ín kjìn jchán koma tje-lè.”

¹⁹ Abraham, mìkìl kjòhindaà koni s'ín kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá, nas'ín kos'ín beè-la ikon nga mì tì mé chjí-la yijo-la nga jye 'ñó xita jchínga; jyeé kjomeè jngoò sìndo nó tjin-la; Sara xi chjoón-la, tikoáá chjoón 'ndi-né; mì tì kii koma s'e-la ixti. ²⁰ Abraham, mìtsà jò tsi'beé-la ikon koni s'ín mokjeiín-la 'én xi kitsjaà-la Nainá. Tà isaá 'ñó tsi'beé-la ikon nga ndaà kòkjeiín-la. 'Ñó jeya kisikijna Nainá. ²¹ Abraham, nguì ndaà tíjngoò ikon nga Nainá tjin-la nga'ñó nga komaá-la sùkitasòn yije kóhotjín kjoa koni s'ín kitsjaà-la tso'ba. ²² K'oaá ma-ne Nainá, k'e nga kijtsee nga ndaà mokjeiín-la Abraham, kiskoétjò nga xita kixi kitsò-la.

²³ Mìtsà tà it'aà ts'e Abraham kitjei xojon jè nga Nainá kiskoétjò nga xita kixi tsò-la. ²⁴ Tikoáá it'aà tsaján kitjei nga Nainá skoétjò-ná nga ngàsòn xita kixi kitso-ná koi kjoa-la nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, jè xi kisikjaáya-la Na'èn-ná Jesucristo it'aà ts'e kjoabiyaà. ²⁵ Kjòngatsja xita nga kisik'en Jesús jè ngatji-la jé-ná; tikoáá jaáya-la mé-ne nga kixi kitsajnaá nguixkon Nainá.

5

Mé kjondaà xi sakó-ná nga jye xita kixi tsò-ná Nainá

¹ K'e nga jye xita kixi 'mì-ná nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, jyeé 'nchán titsajnaoáá Nainá it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ² Jè Cristo tsjá-ná nga s'e-ná kjondaà jè, nga mokjeiín-ná it'aà ts'e. Jè kjondaà jè, 'ñó ndaà tjiin inima-ná; matsjaá-la inima-ná nga chiña kjoáá nga tikoá s'e-ná kjoajeya-la Nainá. ³ Mìtsà tà koi kjoa nga matsja-ná, tikoáá matsja-ná k'e nga mé kjo'in xi otojñaá. K'e nga kjo'in otojñaá, yaá sakó-ná nga'ñó nga tseejta s'eén inima-ná. ⁴ K'e nga tseejta s'eén inima-ná, yaá sakó-ná nga ndaà kitjoáá; tsà nga ndaà kitjoáá, tikoáá yaá sakó-ná nga skóña kjoa inima-ná kjondaà xi tsjá Nainá. ⁵ Jè kjoa xi chiña-lá nga tíjngoò takoán, mìkìl masobà-ná nga mìkìl kitasòn; jè Nainá jyeé ndaà kisikijnajin inima-ná kjotjòcha-la it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá xi kitsjaà-ná.

⁶ K'e nga kichóya nachrjein, Cristo, k'en ngajo-ná jña xi xita jé 'mì-ná, koi kjoa-la nga tsjin-ná nga'ñó nga ma bitjokajñaá jé-ná. ⁷ Mì-la yá xita tjin xi kiyátji ngajo-la jngoò xita kixi, tanga tsà koi nachrjein-la tsà tjin jngoò xi ko'ñó ikon nga kiyátji ngajo-la jngoò xi 'ñó ndaà xita. ⁸ Tanga jè Nainá okó-ná nga 'ñó tsjakeè-ná nga jè Cristo k'en ngajo-ná, k'e nga tákó xita jé 'mì-ná. ⁹ I'ndeji nga jye xita kixi tsò-ná Nainá nga jè Cristo tsibíxteèn jní-la k'e nga k'en ngajo-ná, isaá 'ñó tíkixi kjoa nga it'aà ts'e Cristo kitjokajñaá kjo'in jè nachrjein k'e nga sùkasén kjoji-la Nainá. ¹⁰ K'e nga kondra titsajna-lá Nainá, jè Ki'ndí-la kisikijne 'nchán kjoa k'e nga k'en. I'ndeji, k'e nga jye ndaà chibà-ná, isaá 'ñó tjikixi kjoa nga kitjokajñaá kjo'in it'aà ts'e Cristo nga jè tijnakon-né. ¹¹ Mìtsà tà jña kjoa koi, tikoáá 'ñó matsja-ná it'aà ts'e Nainá koni s'ín kisikò-ná it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo nga it'aà ts'e Cristo 'nchán titsajnaoáá Nainá nga jye kichibàndaà-aná.

¹² K'e nga jahas'en jé isò'nde, jngoò xita xi ki'mì Adán tsohótsji jé, ikjoàn k'en; k'oaá s'ín komà nga kjòts'ia nga biyaà yije kóhotjín xita, koi kjoa-la nga jé ótsji yije kóhotjín.

¹³ K'e nga tikj'eè tjoé-la Kjotixoma Moisés, xita xi tjin isò'nde jyeé tjin yije-la jé. Tanga mìkìl ma kindá jé-la k'e nga tsjin kjotixoma. ¹⁴ Tjen-ne nachrjein ts'e Adán skanda ts'e Moisés, tjinè-la nga kiyá yije xita kóhotjín nas'ín mì k'oaá tjin jé xi tsohótsji koni kis'iin Adán nga kisikatonè-la okixi xi kitsjaà-la Nainá. Adán, jè ngaya-la [Cristo] xi iskan j'ii.

¹⁵ Tanga jé xi tsohótsji Adán, mìkìl mangàsòn koni jè kjondaà xi Nainá tsjá; nga tà jè ngatji-la jé xi tsohótsji xi tà jngoò xita, k'oaá ma-ne nga kjìn xita biyaà; tanga isaá 'ñó tse

kjɔndaà tʃín-là Nainá nga kjìn xítà machikon-t'in kjɔtjò xi tsjá Nainá it'aà ts'e xi tà jngoò xítà xi 'mì Jesucristo. ¹⁶ Jé xi tsohótsji xi tà jngoò xítà, mìkìl mangásòn koni jè kjɔndaà xi Nainá tsjá. K'e nga kisakò jé ítjòn, Nainá kitsjaà òkixi nga tsibínè-là kjo'in ngats'ii xítà. Tanga k'e nga jye kjìn jé tsohótsji xítà, j'ii kjɔndaà-là Nainá nga kixi kítsajna xítà nguixkɔn Nainá. ¹⁷ Jè ngatjì-là jé-là xi tà jngoò xítà, tʃínè-là nga kiyá xítà. Tanga i'ndeì, ìsáá 'ńó tʃíkixi kjoa nga it'aà ts'e xi tà jngoò xítà xi 'mì Jesucristo, tʃi'nde-là nga jeya kítsajnakon jña xítà xi 'ńó tse kjɔndaà-là Nainá kjoé, kɔ xi 'ńó tse kjɔtjò tjoé-là nga kixi kítsajna nguixkɔn Nainá.

¹⁸ Jè kjoa-là jé xi tsohótsji xi tà jngoò xítà kisinè-là kjo'in ngats'ii xítà, tanga jè kjoa kixi xi kis'ii Jesucristo tikoá kixi kisikítsajna ngats'ii xítà nga kítsajnakon nguixkɔn Nainá. ¹⁹ Jè kjoa-là nga mìkìl kii'nchréñijon-là Nainá xi tà jngoò xítà xi 'mì Adán, k'oaá ma-ne nga kjìn xítà kisakò jé-là. Tanga jè kjoa-là nga kii'nchréñijon-là Nainá xi tà jngoò xítà xi 'mì Jesucristo, kjìn xítà xi kixi kítsajna nga nguixkɔn Nainá.

²⁰ J'ii Kjotixoma-là Moisés mé-ne nga ndaà ki'ya-là nga ìsá 'ńó ìsá 'ńó tís'e jé; tanga k'e nga ìsá tse jé tísakó, ìsáá 'ńó tse kjɔndaà-là Nainá j'ii. ²¹ Nga sá ítjòn, jè kjoa ts'e jé tsatixoma-là xítà, mé-ne nga kisakò-là kjoabiyaà xítà; tanga i'ndeì, k'oaá tís'in kàtatixoma kjɔndaà-là Nainá k'e nga kixi síkítsajna xítà nga nguixkɔn Nainá mé-ne nga s'e-là kjoabinachon nita mé nachrjein-ne xi it'aà ts'e Nà'èn-ná Jesucristo.

6

Mé-ne nga jè kjoa ts'e jé, mì tì mé nga'ńó tʃín-là nga jè kotixoma-ná

¹ ¿Kó kixoán? ¿A ndaà tʃín nga kinchátsji-jé-ìsá mé-ne nga ìsá tse kjɔndaà tsjá-ne Nainá? ² Majìn, mì kii tì k'oa s'en-ná. Jyeé titsajnat'aaxìn-lá kjoa ts'e jé koni tsà jye k'eén xi it'aà ts'e; mì tì kii koma ya kítsajnajìn-ìsáá kjoa ts'e jé. ³ ¿A mìtsà jye tʃijìn-nò k'e nga komà bautizar it'aà ts'e Cristo ngats'iaá nga tikoá ya titsakjoòkoaá k'e nga k'en? ⁴ K'e nga ma bautizar xítà, k'oaá s'in ngaya-là koni tsà ya sihijìn-t'aà-là Cristo k'e nga k'en. Koni s'in jaáya-là Cristo it'aà ts'e nga'ńó-là Nainá xi 'ńó jeya tʃjna, k'oaá tís'in mochjeén nga kòs'in sjichá yijo-ná nga kijnakon xitse ijngoò k'aá.

⁵ Koni s'in titsakjoòkoaá Cristo k'e nga k'en, jña k'oaá tís'in kjoááya-ná koni s'in jaáya-là jè. ⁶ Tʃijìn-ná nga jè kjoa jchínga-ná koni s'in k'ine nga ìsá kjòtseé, yaá kisit'aà krò-là Cristo mé-ne nga kàtachija-ne nga'ńó-là yijo jé-ná nga mì tì jé kjotixoma-ìsá-ná. ⁷ Jngoò xítà xi jye k'en, jyeé tʃjnandeí kjoa ts'e jé. ⁸ Nga ya k'en-koaá Cristo, mokjeín-ná nga tikoá ya kítsajna k'oaá. ⁹ Ya-ná k'e nga jaáya-là Cristo k'e nga k'en, nì tì jngoò nachrjein kiyá ijngoò k'a-ne. Mì tì mé nga'ńó tʃín-là kjoabiyaà nga jè kotixoma-là. ¹⁰ K'e nga k'en Cristo, jngoò k'a k'en xi kjoa ts'e jé-ná; i'ndeì nga ijngoò k'a tʃjnakon-né koií kjoa tʃjnakon-ne nga jeya síkijna Nainá. ¹¹ Jñò, k'oaá tís'in tikítsjeèn koni tsà jye k'eèn xi kjoa ts'e jé; titsajnakon-nò xi kjoa ts'e Nainá nga ya titsajnakoo Nà'èn-ná Jesucristo.

¹² Koií kjoa-là, mì tì kii bìl'nde-là yijo jé-nò nga jè kjoa ts'e jé kotixoma-nò k'e nga kjo'ńó s'in-nò nga nìkitasòn-là kjoa xi ch'o tʃín xi síjé yijo-nò. ¹³ Kì ya nìngatsja yijo-nò kjoa ts'e jé nga jè jé síkjeén nga ch'o 'nè, tã saá jè Nainá tìngatsja yijo-nò koni jngoò xítà xi jye jaáya-là it'aà ts'e kjòbiyaà. Nainá tìngatsja yijo-nò nga kàtasíkjeén kjoa xi kixi tʃín. ¹⁴ Kjoa ts'e jé, mì tì mé nga'ńó tʃín-là nga jè kotixoma-nò nga mìtsà kjoa ts'e kjotixoma-là Moisés titsajnajñò; kjɔndaà-là Nainá titsajnajñò.

¹⁵ ¿Kó bixoán? ¿A ndaà tʃín nga kinchátsji jé ìsáá nga kjɔndaà-là Nainá titsajnajñaá nga mìtsà kjoa ts'e kjotixoma titsajnajñaá? Majìn, mìkìl ndaà tʃín. ¹⁶ Ndaà tʃijìn-nò tsà ya s'ingatsja yijo-nò ts'e xítà xi bitje chí'nda nga jè nìkitasòn-là, chí'nda-là komaà ts'e xítà jè. Kjo'ńó tʃín-ne nga jè síkitasòn-là. K'oaá s'in tʃín, tsà chí'nda-là jé komaà nga jè síkitasòn-là, kiyá-nò; tanga tsà chí'nda-là Nainá komaà nga jè síkitasòn-là, kixi kítsajnaà nguixkɔn jè. ¹⁷ Jñò, nga ìsá kjòtseé, k'oaá s'in kinìkitasòn-là kjoa ts'e jé koni tsà jngoò chí'nda, tanga i'ndeì, ndaà chí'nda-là Nainá nga kò inìma-nò ndaà nìkitasòn koni s'in nguì ndaà tʃín 'én

kixi xi kis'enojmi-nò. ¹⁸ I'ndeji jyeé titsajnandeji-là kjoa ts'e jé; chi'nda ts'e kjoakixi-nò; tjínè-nò nga sikitasòn koni s'ín síjé kjoakixi. ¹⁹ Koi 'én tìchjàkò-nò xi mìtsà 'in chjà koií kjoa-là nga indaà tjín takòn; mìkiì ndaà machiya-nò kjoa ts'e Nainá. Koni s'ín ki'nè nga isa kjòtseé nga ya kinìngatsja yijo-nò it'aà ts'e ngats'ìi kjoach'o xi tjín nga jè tsatìxoma-nò koni xita chi'nda; i'ndeji k'oaá tìs'ín tìngatsja yijo-nò it'aà ts'e kjoa kixi mé-ne jè kjoa kixi kàtatìxoma-nò koni chi'nda xi tsjeè tìtsajna nga nguixkon Nainá.

²⁰ K'e nga kjoa ts'e chi'nda-là jé titsajnajnoò, mìkiì tìtsanìkitasòn-là kjoakixi-là Nainá. ²¹ Tanga, ¿mé xi kisakò-nò kjoa ts'e jé? I'ndeji tà masobà-nò kjoa koi; tà yaá fiko-ná ñánda tjín kjoabiyaà. ²² I'ndeji nga jye titsajnandeji-là xi kjoa ts'e jé, chi'nda-là Nainá ma; kjòndaà xi sakò-nò jè-né nga tsjeè tìtsajnaà nga nguixkon Nainá. Xi fehet'aà-ne, s'e-nò kjoabinachon nita mé nachrjein-ne. ²³ Chji xi tjín-là kjoa ts'e jé, kjoabiyaà-né. Tanga kjòtjò xi tsjá Nainá, kjoabinachon-né nita mé nachrjein-ne nga ya titsajnaoáá Cristo Jesús xi Na'èn-ná ma.

7

Kó s'ín ma fehet'aà nga'ño-là jè kjotìxoma

¹ Jñò, xi 'ndseé chibà, tìchjàkò-nò xi jyeé tìjìn-nò kós'ín tìchjà kjotìxoma; 'ya-nò nga tjín-là nga'ño jè kjotìxoma kós'ín otìxoma-là xita k'e nga tìtsajnakon-isa skanda k'e nga kiyá. ² K'oaá ngaya-là jngòò chjoón xi tjín-là x'in, k'oaá tsò kjotìxoma nga mìkiì koma tsjín xikjín k'e nga tákó tìtsajnakon ingajò. Tanga tsà jè x'in kiyá, jè chjoón, jye tìjnandeji it'aà ts'e kjotìxoma xi ts'e kjoabixan. ³ Jè chjoón, k'e nga tsà tákó tìjnakon x'in-là, tsà k'ejí x'in kixan-kò, kjoa chijnguí tìs'ín; tanga tsà jye k'en x'in-là, jè chjoón, jyeé tìjnandeji xi kjoa ts'e kjotìxoma jè; komaá kixan-kò jngòò k'a-ne xi k'ejí x'in. Mì tì kjoa chijnguí tìs'ín-ne.

⁴ Jñò ndí 'ndsè, k'e nga k'en-kjoòkòò Cristo, yaá k'en it'aà ts'e nga'ño-là kjotìxoma, mé-ne nga ya kinòkjoa-nò it'aà ts'e Cristo xi jye jaáya-là ts'e kjoabiyaà nga k'oas'ín kàta'ya-là it'aà tsaján jè kjòndaà xi sasén-là Nainá. ⁵ K'e nga tisa ya tjaàjñaá kjoa xi tjín isò'nde, jè kjotìxoma tsibít'in-ná mé-ne nga jña kjoa ch'o xi síjé yijo-ná, isa 'ño ch'o kisìxajìin yijo-ná; k'oaá komà-ne nga kisakò-ná kjoabiyaà. ⁶ Tanga i'ndeji jyeé titsajnandeji-là kjoa ts'e kjotìxoma. Jyeé k'eén it'aà ts'e kjoa xi bít'aà'ño-ná, mé-ne nga koma sixá-lá Nainá xi kjoa xitse koni s'ín okóya-ná Inima Tsjeè-là Nainá. Mìtsà k'oas'ín sixá-lá koni s'ín tjín kjoa jchínga xi tít'aà xojon.

⁷ ¿Kó kixoán xi kjoa ts'e kjotìxoma? ¿A ch'o tjín? ¿A kjoa ts'e jé-né? Majìn, ndaà tjín. Tanga 'an, tsà mìkiì kijtseèxkoan kjoa ts'e kjotìxoma, tìkooá mì-là kii kijtseé kjoa ts'e jé. Mì-là kii kisijìin-na nga mìkiì ndaà tjín nga 'an fahajìin-na tsojmì xi mìtsà ts'an, tsà jè kjotìxoma mì k'oaá s'ín bénojmì nga tsò: “Kì jì nìkjaajìin tsojmì xi mìtsà tsiji.” ⁸ Kjoa ts'e jé, yaá kisakò-là nga'ño it'aà ts'e kjotìxoma; k'oaá komà-ne nga isa 'ño jahajìin-na tsojmì xi mìtsà ts'an. Tanga tsà tsjìn kjotìxoma, tsjìn-là nga'ño kjoa ts'e jé. ⁹ K'e nga sa kjòtseé, kj'eé kii bexkoan kjotìxoma. Tanga k'e nga kijtseèxkoan kjotìxoma, kjoa ts'e jé, isaá ndaà kis'e-là nga'ño; kjoabiyaà kisakò-na. ¹⁰ Kjoa ts'e kjotìxoma, tjínè-là nga kjoabinachon tsjá-na, tanga tà saá kjoa biyaà kitsjaà-na. ¹¹ Kjoa ts'e jé, yaá kisakò-là nga'ño it'aà ts'e kjotìxoma nga kiskoònachan-na, k'oa kisik'en-na.

¹² K'oaá s'ín tjín nga jè Kjotìxoma, tsjeè-né; koni s'ín otìxoma jña 'én xi tít'aà, tsjeè-né, kixi-né, koa ndaà-né. ¹³ ¿Kó bixón? ¿A jè kjoa ts'e kjotìxoma xi ndaà tjín xi kisik'en-na? Majìn, mìtsà koi kjoa-là. Kjoa ts'e jé-né. K'oaá s'ín ki'ya-là nga kixi kjoa nga jé-né. It'aà ts'e kjotìxoma xi ndaà tjín, jè kjoa ts'e jé kisakò-là nga'ño nga kisik'en-na, mé-ne nga ki'ya-là it'aà ts'e kjotìxoma nga 'ño ch'o tjín xi kjoa ts'e jé.

Kó tsò xita xi otìxoma-là kjoa ts'e jé

¹⁴ Kjoa ts'e kjotìxoma, 'ya-ná nga kjohìtsjeèn ts'e Inima Tsjeè-là Nainá; tanga 'an, yijo jé tsohoya; yijo-na yaá kjòngatsja kjoa ts'e jé nga jè otìxoma-na. ¹⁵ Mìkiì fiya-na mé kjoa xi

s'iaàn. Kjoa xi ndaà tjin xi mejèn-na nga s'iaàn mìkiì koa s'iaàn. Tà saá jñà kjoa xi mìkiì sasén-na sikitasoàn. ¹⁶ K'e nga k'oa s'iaàn jñà kjoa xi mìkiì mejèn-na, k'oaá xan nga tjikixi kjoa nga ndaà tjin koni s'ín tíchja kjotíxoma. ¹⁷ K'e nga k'oa s'iaàn nga otsjià jé, mìtsà 'an xi k'oa s'iaàn, jé kjoa ts'e jé xi tíjìn-na bí'tin-na. ¹⁸ 'An xi xita isò'nde 'mì-na, be-ná nga mìkiì ndaà tjin kjoa xi tíjìn yijo-na. Mejèn-na nga ndaà s'iaàn, tanga mìkiì sakó-na kó s'ín s'iaàn kjoa xi ndaà tjin. ¹⁹ K'e nga mejèn-na ndaà s'iaàn, mìkiì sikitasoàn; tà saá koi sikitasoàn kjoa xi ch'o tjin xi majìn-na nga koa s'iaàn. ²⁰ K'e nga k'oas'ín sikitasoàn kjoa xi ch'o tjin xi majìn-na nga koa s'iaàn, mìtsà 'an xi k'oa s'iaàn, jé kjoa ts'e jé xi tíjnajìn-na xi k'oas'ín.

²¹ Jngoò kjoa matsji-na nas'ín mejèn-na nga ndaà s'iaàn, tà saá tà koi sakó-na kjoa xi ch'o tjin. ²² Xi ijìn inima-na matsja-na it'aà ts'e Kjotíxoma-la Nainá. ²³ Tanga tjin jngoò kjoa xi tíxájin yijo-na xi mìkiì tsjá'nde-na nga ndaà s'iaàn; jé kjoa ts'e jé kjaán-kjoò kjohítsjeèn-na xi mejèn-la nga ndaà s'iaàn. Kjoa ts'e jé xi tíxájin yijo-na síkijne-na nga ch'o s'iaàn.

²⁴ Imá xó-na 'an; çyá xi síkijnandeí-na it'aà ts'e yijo jé-na xi kjoabiyaà tjin-la? ²⁵ Ndaà chjí-la Nainá nga it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo síkijnandeí-ná kjoa ts'e jé.

Nga jñà 'én xi kotíxan-nò nga 'an, ya ijìn kjohítsjeèn-na mejèn-na sikitasoàn kjotíxoma-la Nainá, tanga ya ijìn yijo jé-na, tà saá kjoa ts'e jé sikitasoàn.

8

Mé kjondaà xi sakó-ná k'e nga k'oas'ín titsanìjchá yijo-ná koni s'ín mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá

¹ Tanga j'ndeí, jñà xita xi ya títsajnakjoòko Cristo, mì tí mé kjo'in sinè-la, jñà xita xi mì k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-la koni tjin jé xi síjé yijo-la; tà saá k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-la koni s'ín mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá. ² Jé nga'ño-la Inima Tsjeè-la Nainá xi síkítsajnakon-ná nga ya títsajnakjoòkoaá Cristo; ko tíjè-ne nga'ño xi kisikítsajnandeí-ná it'aà ts'e nga'ño-la kjoa ts'e jé ko it'aà ts'e kjoabiyaà. ³ Kjotíxoma ts'e Moisés mìkiì kichikjoa-la nga síkítsajnandeí-ná it'aà ts'e jé, nga tsjin-la nga'ño, koi kjoa-la nga jé yijo-ná síjé jé xi tjin isò'nde. Tanga Nainá kichikjoaá-la nga kíkásén Ki'ndí-la koni jngoò xi xita isò'nde xi yijo kis'e-la koni jñà xi xita jé 'mì-ná. Ki'ndí-la kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en xi kjoa ts'e jé-ná. Nainá k'oaá s'ín kis'ìn nga jngoò k'a kíkíjehet'aà kjoa ts'e jé xi tjin-la yijo-ná. ⁴ Nainá k'oaá s'ín kis'ìn mé-ne nga it'aà tsaján kàtítasòn-ne jé kjoa kixi xi ts'e kjotíxoma, jñà xi mì k'oaá s'ín titsanìjchá yijo-ná koni tjin jé xi síjé yijo-ná, nga k'oas'ín titsanìjchá yijo-ná koni s'ín mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá.

⁵ Jñà xita xi k'oa s'ín koni tjin xi síjé yijo-la, k'oaá tjin kjoa xi nchisíkítsjeèn; tanga jñà xi k'oa s'ín koni s'ín tjin xi síjé Inima Tsjeè-la Nainá, k'oaá tjin kjoa xi nchisíkítsjeèn. ⁶ Jñà xita xi k'oas'ín nchisíkítsjeèn koni tjin xi mejèn-la yijo-la, kjoabiyaà tjin-la. Tanga jñà xita xi k'oas'ín nchisíkítsjeèn koni s'ín mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá, tjin-la kjoabinachon ko kjoa'nchán. ⁷ Xita xi tà koi kjoa nchisíkítsjeèn koni tjin kjoa ch'o xi síjé yijo-la, kondra ts'e Nainá-né koi kjoa-la nga mìkiì sítasòn ko mìkiì chíkjoa-la nga sítasòn kjotíxoma-la Nainá. ⁸ Jñà xita xi k'oas'ín s'ín koni tjin xi síjé yijo-la, mìkiì ma-la s'ín koni s'ín sasén-la Nainá.

⁹ Tanga jñò, mì tí k'oaá 'nè-nò koni tjin xi síjé yijo-nò; k'oaá s'ín titsa'nè koni tjin xi síjé Inima Tsjeè-la Nainá, nga jé tíjnajìn inima tsajòn Inima Tsjeè-la Nainá. Jñà xita xi tsjin-la Inima Tsjeè-la Nainá xi kitsjaà Cristo, mìtsà xita ts'e Cristo. ¹⁰ Tanga tsà yaá tíjnajìn inima tsajòn Cristo, inima tsajòn tíjnakon-né nga xita kixi 'mì-nò nga nguixkon Nainá, nas'ín k'oas'ín tjinè-la nga kiyá yijo-nò xi kjoa ts'e jé. ¹¹ Jé Nainá xi kíkíjé-ya-la Jesucristo it'aà ts'e kjoabiyaà, tsà ya tíjnajìn inima-nò jé Inima Tsjeè-la, k'oaá t'ín síkítsajnakon jngoò k'a yijo-nò xi kjoa ts'e kjoabiyaà it'aà ts'e nga'ño-la Inima Tsjeè-la Nainá xi tíjnajìn inima tsajòn.

¹² K'oaá ma-ne, jñá xi 'ndseé chibá, tíjna jngoò xi tjinè-ná nga sikitason-lá, tanga mìtsà jè yijo-ná sikitason-lá; mì tì kiì k'oas'ín s'en-ná koni tjin kjoa ch'o xi síjé yijo-ná. ¹³ Tsà tákó k'oaá s'ín s'een nga ya onguít'aà-là kjoa xi ch'o mejèn-là yijo-nò, kiyá-nò. Tanga tsà koi'nde-là Inima Tsjeè-là Nainá nga jngoò k'a sikkijne-là kjoa xi ch'o mejèn-là yijo-nò, kitsajnakon-nò.

¹⁴ Jñà xita xi jè Inima Tsjeè-là Nainá okó-là ndiyá, jñà-né xi ixti-là Nainá 'mì. ¹⁵ Jè Inima Tsjeè xi kitsjaà-nò Nainá mìtsà taxki inima ima xi kjo'ño s'ín-nò koni jngoò chi'nda xi ts'e jé nga ma-là bíxkón-nò; ta saá jè Inima xi kitsjaà-ná Nainá skoétjò-ná nga ixti-là komaá, tije-ne Inima Tsjeè-là Nainá benojmíya-ná nga ma nokjoà-lá Nainá nga Ndí Apa 'mì-lá. ¹⁶ Jè Inima Tsjeè-là Nainá tsjá kixi-là 'én inima tsaján nga ixti-là Nainá 'mì-ná. ¹⁷ K'e nga jye ixti-là maá, tikoáá tsaján-ná kjo'tjò-là Nainá xi jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba nga tsjá-ná; tañaá tjoékjoò-ná kò Cristo nga tikoá kò jè titsanikjiaán kjo'in mé-ne nga jeya kitsajnakon-ná Cristo.

¹⁸ 'An, k'oaá xan nga kixi kjoa, koni tjin kjo'in xi titsanikjiaán i'ndeji mìkiì mangásòn koni tjin kjoajeya-là Nainá xi s'e-ná k'e nga koma iskan. ¹⁹ Jñà tsojmì xi Nainá tsibíndaà, 'ño nchikoña kjoa nga mejèn-là skoe nachrjein k'e nga Nainá jngoò k'a ndaà kòkò kó kjoàn xi ixti-là ma. ²⁰ Jñà tsojmì xi tsibíndaà Nainá, jngoò k'a its'oòn-jìin koni s'ín tjinè-là nga kochjeén nga sa ítjòn; mìtsà kjotsja ts'e isò'nde nga k'oas'ín komàt'in; koi-né nga jè Nainá k'oaá s'ín kiskoòsòn-là; tanga i'ndeji jñà xi tsibíndaà Nainá nchikoñaá-là ²¹ nga kjoii nachrjein k'e nga tikoáá kitsajnandeji xi tsibíndaà Nainá nga mì tì kiì kits'ón-jìin-ne; Nainá jeya sikkitsajnandeji i'ngoò k'a-ne koni s'ín sikkò ixti-là. ²² 'Ya-ná ngats'ì xi Nainá tsibíndaà, skanda i'ndeji, nchitsiné-né, kjo'in nchisikjeiin koni jngoò chjoón xi ki'ndí tí'beé. ²³ Mìtsà tà koi xi tjin isò'nde xi tsiné; tikoáá jñà xi jye tjin-ná Inima Tsjeè-là Nainá koni jngoò kjondaà xi tjen kitjoé ítjòn-ná, tikoáá tsiné-ná nga kjo'in titsanikjiaán nga titsachiñá-lá nga 'ño mejèn-ná nga skoétjò-ná Nainá nga jngoò k'a ya kitsajnakoaá koni ixti-là maá; yijo-ná kijnandeji-ne it'aà ts'e kjoa xi síkíts'ón-ná. ²⁴ Nga jye titsajnandiaá, i'ndeji jè titsachiñá-lá nga jngoò k'a kàtitason. Tanga tsà tsejèn tíjna xi chiñá-lá mìkiì ma chiñá-lá. ¿Yá xi koña-là xi tsejèn tíjna? ²⁵ Tanga tsà jè chiñá-lá xi mìkiì tsejèn tíjna, tafi tafi chíñakjoa-lá.

²⁶ K'oaá tis'ín s'ín jè Inima Tsjeè-là Nainá k'e nga indaàjìin tjin inima-ná síchját'aà-ná. K'e nga mìkiì ma-ná kó s'ín sijét'aà-lá Nainá k'e nga bìtsi'ba-lá, tije-ne Inima Tsjeè-là Nainá bìtsi'batjì-ná, nimé 'én xi tsejèn chja, ni itsé fiya-ná kó tsòya-ne. ²⁷ Jè Nainá xi ma-là bíxkejiin inima-ná, tíjìin-là mé xi túbítsjeèn-là jè Inima Tsjeè-là. K'e nga bìtsi'batjì xita tsjeè-là Nainá k'oaá s'ín síjét'aà-là koni s'ín mejèn-là Nainá.

Nimé xi koma kochrjet'aàxìn-ná kjoatjòcha-là Nainá xi jye tjin-ná it'aà ts'e Cristo Jesús

²⁸ Tíjìin-ná nga it'aà ts'e jñà xita xi tjòkeè beè Nainá, ngats'ì kjoa xi mat'in, Nainá k'oaá s'ín síkjeén xi kjondaà ts'e xita. K'oaá s'ín síkò jñà xita xi xó jè kiichja-là koni s'ín mejèn-là, ²⁹ jñà xita xi jye tíjìin-là nga tisa tàts'en-là kjoa nga ixti-là koma; tikoáá k'oaá s'ín kiskoòsòn-là nga ngásòn kjoàn koma koni kji Ki'ndí-là mé-ne nga jè Cristo Ki'ndítjòn koma koa kjin koma xita xikjín xi 'ndse. ³⁰ Nainá nga k'oas'ín kiskoòsòn-là it'aà ts'e xita koi, tikoáá xó kiichja-là, jñà xi xó kiichja-là tikoáá kixiì kisikítsajna, jñà xi kixiì kisikítsajna tikoáá jeya kisikítsajna.

³¹ ¿Mé xi kixoán it'aà ts'e kjoa koi? Nga Nainá tíjnako-ná, nijngoò xita kondra-ná sikkijne-ná. ³² Nainá mìkiì 'on komà-là, nga kitsjaà kjo'tjò Ki'ndí-là it'aà tsaján ngats'iaá skanda kjoabiyaá. ¿A mìtsà tikoá tsjá kjo'tjò-ná ngayije nga kò Cristo? ³³ ¿Yá xi koma kohòngui-ná jñà xi Nainá xó jaàjìin-ná? Mì yá xi koma kohòngui-ná nga jé Nainá jye kixiì kisikítsajna-ná. ³⁴ ¿Yá xi koi'ndé-ná kjo'in? Nga jé Cristo Jesús k'en ngajo-ná, tikoá jaáya-là kjoa ts'e kjoabiyaá. Yáá tíjna it'aà kixi-là Nainá nga túbítsi'batjì-ná. ³⁵ ¿Yá xi kochrjet'aàxìn-ná kjoatjòcha-là Cristo? ¿A kjo'in-né? ¿O xi kjoaba-ne? ¿O xi jè-né nga

ongatjingui-ná xita? ¿O xi kjoa ts'e kjinchrá-ne? ¿O xi koií-né nga tsjìn-ná nikje xi chíkjá? ¿O xi jè kjoa xi xkón tjín? ¿O xi jè kjoa biyaà nga xita sík'en-ná? Majìn, nímé kjoa-ne.
³⁶ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Xi kjoa tsiji kjit'aà nachrjein tjín kjoaxkón nga kiyá-jen, k'oaá s'ín týatakòn-najen koni orrè xi týnandaà nga kiyá.

³⁷ Tanga it'aà ts'e ngats'iì kjoa koi, jye tsato titsanikijne-lá xi it'aà ts'e Cristo xi kjòtsjakeè-ná. ³⁸ K'oaá s'ín týngoò takoán nga týngoò kjoa xi koma kochrjet'aàxin-ná xi kjoatjòcha-la Nainá, ni jè kjoa biyaà, ni kjoabinachon, ni àkjale, ni jñá nga'ño xi tjín isò'nde ni jñá xi tjín ijìn isén, ni jñá kjoa xi tjín nachrjein i'nde, ni jñá kjoa xi koma nachrjein xi sa nchrobá, ³⁹ ni jè xi isa 'nga, ni jè xi isa nanga, nita mé tsojmì xi Nainá tsibíndaà, nímé xi koma kochrjet'aàxin-ná kjoatjòcha-la Nainá xi jye tjín-ná it'aà ts'e Cristo Jesús xi Na'èn-ná.

9

Mé-ne mìkì ijchòtjingui-la kjoa kixi-la Nainá jñá xita Israel xi xó jaàjìn-ne

¹ Okixijí xi xan it'aà ts'e Cristo; mì 'én ndiso chjà; jè Inima Tsjeè-la Nainá síkíchiya-la kjohítsjeèn-na nga tsjá 'én it'aà ts'an, ² nga kjit'aà nachrjein ba tjín-na koa 'on ma-la inima-na, ³ it'aà ts'e jñá xita 'ndsè xi xinguiáa ma koi-né nga 'ño matsjake. 'Ñó mejèn-na nga kátasakó-la kjondaà. Skanda komaá-là kósit'aàxin-la Cristo tsá k'oas'ín sakò-la kjondaà jñá xita xinguiáa xi ts'e naxandá Israel, tanga mìkì tjí'nde-na nga kos'ín s'iaàn. ⁴ Nga jñá xita Israel, jè Nainá kiskoétjò nga ixti-la ma, ko yaá ki'ya-la kjoajeya-la Nainá, ko kitjoé-la jñá kjoa xi tsibíndaàjìn-ko, tikoá kitjoé-la kjotíxoma-la Moisés, ko kitjoé-la okixi kós'ín skoexkón Nainá, ko kitjoé-la 'én koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá. ⁵ Jñá xita Israel yaá inchrobát'aà-ne ts'e xi 'ño xita jchínga kjìn xi Nainá xó jaàjìn-ne. Jè Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá] nga xita isò'nde komà, yaá inchrobát'aà-ne it'aà ts'e xita jchínga koi. Jè Cristo xi Nainá; jè otíxoma yije-la kjoa; jeya kàtìjna nita kjé-ne. K'oas'ín kàtama.

⁶ [Nga mìtsà mokjeiín-la ngats'iì xita Israel], mìtsà koi kjoa-la nga jè 'én-la Nainá mìkì bitasòn. Koi-né nga it'aà ts'e Nainá, mìtsà ngats'iì xita xi ya nchrobát'aà-ne tje-la Israel nga ngui kixi kjoa nga ya chja-ne. ⁷ Nas'ín ya tjen-la it'aà ts'e Abraham, mìtsà ngats'iì nga kitjoé-la kjondaà nga ixti-la ma. Nga k'oaá tsò Xojon-la Nainá: “Jñá xita tje-lè, yaá kjinchrobà-ne it'aà ts'e Isaac.” ⁸ Kjoa koi, k'oaá tsòya-ne, nga jñá ixti-la Nainá, mìtsà jè xi chíjì-la yá ts'e tje xi nchrobát'aà-ne. Ta jñá-né xi ixti-la Nainá ma jñá xi jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba Nainá nga ixti-la koma. Tà jñá-né xi k'oas'ín oxkit'aà nga kixi kjoa nga ngui tje-la Abraham ma. ⁹ Nga jè 'én xi Nainá kitsjaà-la tso'ba Abraham, k'oaá tsò: “Jè nó xi sa nchrobá kjoijí jngòò k'a-na; jè Sara, ki'ndí s'e jngòò-la.”

¹⁰ Mìtsà ta jñá kjoa koi xi komà. Tikoá jè Rebeca kis'e-la ixti'ño xi ts'e Isaac, jè xi xita jchínga-ná ma. ¹¹ Nainá k'oaá s'ín kitsjaà tso'ba k'e nga tikj'eè ts'iìn jñá ixti'ño nga tikj'eè kii 'ya-la mé kjoa xi s'iìn, a jè xi ndaà tjín, o jè xi mìkì ndaà tjín. K'oaá s'ín kjòkixi nga Nainá tjí'nde-la nga kjoáajìn xita koni s'ín jye týndaà-la nga kichja-la jñá xita xi jè mejèn-la. Mìtsà kindá s'ín mé xi jye kis'iìn xita. ¹² Nainá k'oaá kitsò-la Rebeca: “Jè ti-lè xi jts'ín ítjòn, chí'nda-lá koma jè xi iskan jts'ín.” ¹³ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè Jacob kjòtsjakeè-ná, ko jè Esau kòjtikeè-ná.”

¹⁴ ¿Mé xi kixoán? Nainá, ¿a mìtsà kjoa kixi xi s'ín? Majìn, mì k'oaá s'ín tjín. ¹⁵ Nainá k'oaá kitsò-la Moisés: “Kohimakeè-ná xi 'an mejèn-na nga kohimakeè, skoehima-ná jè xi mejèn-na nga skoehima.” ¹⁶ K'oaá s'ín tjín kjoa koi, mìtsà koi nga jñá mejèn-na nga s'e-ná, ni mìtsà koi nga 'ño binchaatsjaá; jè Nainá tsjá-la kjondaà-la jñá xita xi jè mejèn-la mahimakeè. ¹⁷ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga kitsò-la Faraón: “Koií k'oas'ín kisikìjna-lè nga xitaxá tijni ya naxandá Egipto mé-ne nga it'aà tsiji kokoaà nga'ño-na tikoá skoexkon-na xita nga týtsa isò'nde.” ¹⁸ K'oaá s'ín s'ín Nainá, tjín-la kjohimatakòn

it'aà ts'e xita xi jè mejèn-la; tikoá ma-la sítajaàjìn inima-la xita xi jè mejèn-la nga kàtasítajaàjìn inima-la.

¹⁹ Tanga tsà jì k'oá k'oín-ná: “Tsà k'oas'ín s'ín Nainá, ¿mé-ne jé bínè-la jñà xita?, nga nì yá xita xi koma kondra kjoì-la koni s'ín mejèn-la jè.” ²⁰ Tanga jì, xi taxkì xita-né, ¿yá-né jì, nga Nainá otìkjoòkojì? Jngoò tìjì xi xó kisindaà-ne, ¿a komaá kitso-la jè xi tsibíndaà: “Mé-ne k'oas'ín tsibíndaà-ná?” ²¹ ¿A mì t'í'nde-la jè xi ma-la bíndaà tìjì nì'nde nga tìjè-ne ndási koìndaà jngoò-ne tìjì xi tà k'e mochjeén k'e nga t'ín s'eí koá koìndaà jngoò xi nachrjein nchijòn mochjeén?

²² Tsà Nainá mejèn-la tsakó kjoajti-la kò nga'ño-la, ¿a ch'o t'ín nga kiskoòñà kjoa it'aà ts'e xita xi tjoé-la kjo'in kò xi t'ínè-la nga kjoehesòn? ²³ Mìtsà ch'o t'ín; nga koií k'oas'ín kis'iìn-ne mé-ne nga ma tsakó kjoajeya-la xi it'aà tsaján nga kjòhimakeè-ná. Nga jè tsibítsajnaandaà-ná skanda tisa kjòtseé, mé-ne tikoá s'e-ná kjoajeya-la. ²⁴ Nainá k'oá s'ín xó kiichja-ná. T'ín xita xi ya itjokàjìn ts'e xita judío; tikoá t'ín xita xi ya itjokàjìn ts'e xi taxkì xita xi mìtsà xita judío. ²⁵ K'oá s'ín tíchja xojon-la Oseas xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga tsò:

Jè xi mìtsà naxandá-na ma nga sa ítjòn, naxandá ts'aán koma;
jè xi mì t'jòkèè kijtseè nga sa ítjòn, t'jòkèè skoeè.

²⁶ Ti ya-ne i'nde ñánda oki'mi-nò:

“Mìtsà naxandá ts'an xan-nò”,

“ixti-la Nainá xi t'ínakon” k'oín-nò.

²⁷ Isaías, xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá, k'oá tì tsò it'aà ts'e naxandá Israel: “Nas'ín k'ín jchán ma-ne ixti-la koni tso mì ts'e ndáchikon, tà chiba ma-ne xi kitjokàjìn kjo'in. ²⁸ Nga jè Na'èn-ná nitoón s'ikitasòn jè kjoakixi-la xi jye jè kitsjaà koni s'ín t'ínè-la jñà xita nga t'ítsa isò'nde.” ²⁹ Koni s'ín kitsò Isaías nga tisa ítjòn:

Jè Na'èn-ná, xi tse nga'ño t'ín-la,
tsà mìkìlì kisikiningui chiba-ne tje-ná,
jyeé-la kisikjehesòn yije-ná

koni kisikò naxandá Sodoma kò naxandá Gomorra.

³⁰ ¿Mé xi kixoán? Jñà xi mìtsà xita judío, xi mìkìlì fitjingui-la kjoa kixi, i'nde, jyeé xita kixi-né nga nguixkon Nainá tà koií kjoa-la nga mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. ³¹ Tanga jñà xita Israel xi fitjingui-la Kjoítixoma-la Moisés nga nchihótsji nga kixi kítsajna nguixkon Nainá mìkìlì ijchòtjingui-la. ³² ¿Mé-ne nga k'oas'ín komà-ne? Koií kjoa-la nga mìkìlì mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. Tà k'oá s'ín 'ño tsohót'aahikon nga ndaà t'ín kjoa xi kis'iìn it'aà ts'e Kjoítixoma. K'oá ma-ne [k'e nga j'ìlì Cristo] yaá kisatíngui koni jngoò Ndajo xi kijnahikòn. ³³ Xojon-la Nainá k'oá s'ín tíchja [it'aà ts'e Cristo] nga tsò:

Ya nindoò Sión kijnaá jngoá ndajo xi kijnahikòn,
jngoò Ndajo xi satíngui xita,

tanga jè xi kòkjeiín-la it'aà ts'e Ndajo jè mìkìlì kosobà-la.

10

Mé xi s'eén nga kítsajnaandéi-ná xi kjoa ts'e jé-ná nga kixi kítsajnaá nguixkon Nainá

¹ Jñò ndí'ndèsè, xi nguì okixi, koií xi 'ño mejèn-la inima-na kò xi 'ño s'jét'aà-la Nainá it'aà ts'e naxandá Israel, nga kàtítsajnaandéi kjoa ts'e jé-la. ² An be kixi-ná nga 'ño mejèn-la nga ndaà skoexkòn Nainá jñà xita Israel, tanga mìkìlì mangásòn kjòhítsjeèn-la koni s'ín t'ín jè kjòhítsjeèn xi nguì kixi t'ín. ³ Nga mìkìlì fahas'en-jìin-la nga tà jngoò jè Nainá xi ma-la kixi síkítsajna xita. Tà jè xi mejèn-la nga tà jñà kixi síkítsajna yijo-la. Majìn-la kjoé xi okixi-la Nainá xi ma-la kixi síkìjina-ná. ⁴ Nga jè Cristo kisikjehet'aà kjoa ts'e kjoítixoma mé-ne nga s'e-la kjoa kixi ngats'iì xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá.

⁵ Jè Moisés, k'oá s'ín kiskìlì it'aà ts'e xita xi mejèn-la kixi kítsajna it'aà ts'e kjoítixoma nga tsò: “Jè xita xi s'ikitasòn kjoítixoma, it'aà ts'e kjoítixoma kíjnakon-ne.” ⁶ Tanga it'aà

ts'e xita xi kixi kitsajna k'e nga mokjeiin-la, k'oaá tsò: “Kì k'oaá tsò inima-lè: ¿Yá xi kjimijìn ngajmii?” (‘Én koi tsòyaá-ne nga mejèn-la kjinchrobàjen-ko Cristo.) ⁷ Ko, kì k'oaá tsò inima-lè: “¿Yá xi ma koiis'en-jiìn i'nde ñánda nchisíkjeiin kjo'in jña mik'en?” (‘Én koi tsòyaá-ne nga mejèn-la skímiì'nga i'ngòò k'a-ne Cristo ya jjiìn-la mik'en.) ⁸ Tanga, ¿kó tsò-isa 'én-la Moisés? Tsò-ne: “Chrañat'aà tíjna-lè jè 'én, yaá tíjna'a ndsoboì, yaá tíjnajiìn inima-lè.” K'oaá tsò 'én xi 'an chjaya xi mochjeén nga kokjeiin-ná. ⁹ Tsà ndsoboì kénojmi-ne nga Jesucristo, jè xi Na'èn-ná, koa tsà ko inima-lè kokjeiin-lè nga Nainá kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaá, kijnandejií-né xi kjoa ts'e jé-lè. ¹⁰ Nga koó inima-ná mokjeiin-ná mé-ne nga kixi kitsajnaá nguixkon Nainá tikoá koó ndsobaá bènøjmiá nga Jesucristo, jè xi Na'èn-ná, mé-ne nga koma kitsajnandejií-ná xi kjoa ts'e jé-ná.

¹¹ K'oas'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Ngats'ii xi kokjeiin-la it'aà ts'e Cristo mìkii kosobà-la.” ¹² Jña xita judío ko xi mìtsà xita judío, tà ngàsòn-né xi it'aà ts'e Nainá; nga tíjè-ne Cristo xi Na'èn tsò-la ngats'ii xita. Jè kjondaà xi 'ñó tse tíjn-la Cristo, jè tsjá-la ngats'ii xita xi chjat'aà-la. ¹³ Nga k'oaá tí tsò Xojon-la Nainá: “Ngats'ii xita xi kichjat'aà-la Na'èn-ná, kitsajnandejií-né xi kjoa ts'e jé-la.” ¹⁴ Tanga mìkii koma kichjat'aà-la Cristo jè xita xi kj'eè kì mokjeiin-la. Ko mìkii kokjeiin-la xita xi kj'eè mé 'én 'nchré it'aà ts'e Cristo. Koa mìkii koma kj'i'nchré xita tsà mì yá xita tíjn xi keènojmi-la it'aà ts'e Cristo. ¹⁵ Koa jè xita xi keènojmi 'én, mìkii koma sùxá tsà mì yá xi sùkasén. K'oas'ín tíjt'aà xojon: “Mé tà ndaà-ne nga k'oas'ín binchimasòn jña xita xi chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi ts'e kjoa'nchán.”

¹⁶ Tanga mìtsà tà ngats'ii xita Israel kisikitasòn jè 'én ndaà-la Nainá xi kii'nchré. Nga jè Isaías xita xi kiichja ngajo-la Nainá, k'oaá kitsò: “Na'èn, ¿yá xi kòkjeiin-la 'én xi jìn kinokjoàya-jen?” ¹⁷ K'oaá ma-ne, k'e nga mokjeiin-ná, yaá nchrobát'aà-ne k'e nga na'yá-lá 'én. K'oa jña 'én xi na'yá, 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo-né.

¹⁸ Tanga, k'oaá xan: ¿A mìtsà kii'nchré xita Israel jè 'én ndaà-la Nainá? Jon, kii'nchré-né. Nga k'oaá tsò jè Xojon-la Nainá:

Kijnda isò'nde jyeé tsabísòn 'én-la.

Jyeé ijchò skanda ñánda fehet'aà-ne nangui.

¹⁹ Tikoáá xan-ná: jña xita Israel, ¿a mì kisijiìn-la kjoa koi? Kisijiìn-la. Jè xi tíjna ítjòn, k'oaá kitsò Moisés:

'An, k'oaá s'ín s'iaàn nga kàtachinicha jño jngòò naxandá xi mìtsà naxandá ts'an xan-la. Kàtamajticha it'aà ts'e naxandá xi chiba kjohítsjeèn tíjn-la.

²⁰ Tikoáá Isaías 'ñó tsi'beé-la ikon nga kiichja 'én-la Nainá nga kitsò:

Kisakò-la jña xita xi mìkii 'an tsohótsji-na.

Tsakó-la kjondaà-na jña xita xi mìkii 'an kiskònanguiya-na.

²¹ Tanga jè Isaías k'oaá s'ín kiskii it'aà ts'e xita Israel koni s'ín kitsò Nainá: “Nàchrjein nchijòn tsijmeé-la ndsaa nga kichjà'nchré-la jngòò naxandá xi kondra kii-la 'én-na nga mì kì kisikitasòn.”

11

Kjohimatakòn xi tíjn-la Nainá it'aà ts'e naxandá Israel

¹ 'Aán kjònanguia, jè Nainá, ¿a kitsjeiin takòn naxandá-la Israel? Majìn, mì k'oaá s'ín tíjn. 'An, tikoáá xita Israel-ná, tje-laá ma Abraham, xita xinguiáá ma xi ya nchrobát'aà-ne ts'e Benjamín. ² Nainá mìtsà tsachrjekàngui naxandá-la nga jye tíjiìn-la nga tisa tàts'en-la kjoa nga ixti-la koma. ¿A mì tíjiìn-nò koni tsò Xojon-la Nainá it'aà ts'e Elías nga k'oas'ín chjat'aà-la Nainá xi kondra ts'e Israel? Tsò: ³ “Na'èn, jña xita-lè xi kiichja ngajo-lè, jyeé kisik'en xita, koa jña i'nde tsjeè-lè jyeé kisikits'óña; tà 'an tajngòò tíjnaa isa, tikoáá mejèn-la sùik'en-na.” ⁴ Tanga k'oaá tsò 'én xi tsjá Nainá: “Majìn, mìtsà tà jì tajngòò tíjni. Itoò jmii ma-ne xita xi 'an títsajnatjò-na xi kj'eè tsà ya bincha-xkó'nchit'aà-la xkòsòn-la Baal.” ⁵ Nàchrjein i'ndeì takó k'oaá s'ín ma, tíjn isa xita Israel xi títsajnatjò-la Nainá xi xó

jaajìin-ne xi kjondaà ts'e. ⁶ Tsà tà kjondaà ts'eé Nainá nga k'oas'ín jaajìin xita, tsòyaá-ne mìtsà koi kjoa-la kjondaà xi kis'iin. Tanga tsà koi kjoa-la kjondaà xi kis'iin, mì-la tsà tì kjondaà-la Nainá kjòchjeén-ne nga kitjaajìin xita.

⁷ ¿Kó s'ín tjin kjoa? Tsòyaá-ne nga kjin xita Israel mìkì ijchòtjingui-la jè kjoa xi tsohòtsji. Tanga kis'e i'nga xita xi xó jaajìin-ne Nainá xi jye ijchòtjingui-la. Jñà xita xi i'nga, 'ñó kjòtáajìin inima-la. ⁸ K'oaá s'ín tjit'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Nainá, kitsjaà-la nga kisìjñòjìin inima-la; jñà xkon mìkì tsejèn-la, kò líká-la, mìkì 'nchré skanda nachrjein i'ndeì.” ⁹ Jè xitaxá ítjòn David k'oaá ti kitsò:

Jè s'eí xi ochrje, tije kátama-ne ch'an nga kátakaàngui, kátasiya'ñó na'ya, kò tijñà kátasatíngui-ne mé-ne nga kátas'e-la kjo'in.

¹⁰ Kátasichjoà xkon mé-ne nga mìkì kòtsejèn-la nga kjit'aà nachrjein kátamatsit'in ít's'in.

¹¹ 'An kjònangui-ná, ¿a jngoò k'a chixòt'aà nangui jñà xita Israel k'e nga kisatèngui? Majin. Mì k'oaá s'ín tjin kjoa. Jè kjoa-la nga mìkì kisikitasòn jñà xita Israel, jñà kitjóé-la xi mìtsà xita judío nga tsibìtsajnandeí xi kjoa ts'e jé-la. K'oaá s'ín komà mé-ne nga jñà xita judío kátachini-ne it'aà ts'e kjondaà-la Nainá. ¹² Tsà jñà xita isò'nde kisakò-la kjoanchiná-la Nainá k'e nga jñà xita judío mìkì kisikitasòn-la Nainá kò kisichijà kjondaà-la, isaá ta 'ñó ndaà s'e-la kjoa machikon-t'in jè isò'nde k'e nga jñà xita judío ijngoò k'a skoé i'nde-la ya nguixkon Nainá.

¹³ Jñò chjàkò-nò xi mìtsà xita judío mì-nò. 'An kisixáya-na nga 'an kichjàjìin-la jñà xi mìtsà xita judío. 'An beèxkón-ná xá xi kits'i-na. ¹⁴ Tsà koi nachrjein-la kochini i'nga xita xinguiá mé-ne nga tikoá koma kítsajnandeí-ne xi kjoa ts'e jé-la. ¹⁵ Tsà jñà xita isò'nde kisakò-la kjoa'nchán it'aà ts'e Nainá k'e nga jñà xita judío itjokàngui, isaá tse kjondaà sakò-la jñà xita judío k'e nga skoétjò ijngoò k'a-ne Nainá. Skanda k'oaá s'ín komat'in koni jngoò xita xi jye k'en kò kjoaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaá. ¹⁶ Tsà tsjeè niño xi sindaà ítjòn nga kongatsja Nainá, tikoá tsjeè-né na'yo xi kochjeén nga sindaà niño k'e nga koma iskan. Tsà tsjeè it'aà ts'e Nainá i'ma-la yá, jñà chrja-la tikoá tsjeè-né.

¹⁷ Jñà xita Israel, k'oaá s'ín ngaya-la koni jngoò yá olivo ndaà xi kitiit'aà chrja-la, koa ngaji k'oaá s'ín ngaya-la koni chrja-la yá olivo jjiin ijñá nga ya kisikjoòkoi ya ngajo-la chrja-la yá olivo ndaà; k'oaá ma-ne nga ya tíchjoí jè nga'ñó-la i'ma-la yá olivo ndaà. ¹⁸ Kì 'nga níkjini yijo-lè nga ya titsakjoòkoi chrja-la yá olivo ndaà. Tíkítsjiin nga tà kisikjoòkò-nè; mìtsà jì 'biì-la nga'ñó jñà i'ma-la yá olivo ndaà, tà saà jì tsjá-lè nga'ñó jñà i'ma-la yá olivo ndaà.

¹⁹ Jì, kì k'oaá si: “Kitiit'aà chrja-la yá olivo ndaà, nga 'an kisikjoòkoa.” ²⁰ Tíkítsjiin koi kjoa-la nga mìkì mokjeiín-la nga kitiit'aà-ne. Tanga jì koi kjoa-la nga mokjeiín-lè nga ya tijnat'eì. Kì 'ngaá beè-la takòin, tiskón-la Nainá. ²¹ Nainá, tsà mìkì kitsjaà'nde-la jñà chrja-la jè yá olivo ndaà nga ya kíjnakjoòkò tikoá ngaji tsà mì tì kii mokjeiín-lè mì tì kii tsjá'nde-lè nga ya kíjnakjoòkoi. ²² Chitsejèn-la Nainá, 'ñó ndaà xita tanga tikoá jè xi mejèn-la nga ndaà kítasòn 'én xi chja. Mìkì beè ima jñà xita xi chinchat'aaxìn-la Nainá. Tanga it'aà tsiji títsjá-lè kjondaà. Tà jè xi mochjeén nga k'oas'ín kijni koni s'ín tjin kjondaà xi kitsjaà-lè. Tsà majin tikoá kotet'aà-lè koni jngoò chrja-la yá. ²³ Jñà xita judío xi chrja-la yá xi kitiit'aà, tsà kòkjeiín ijngoò k'a-la, komaá sincháya-ne i'nde-la, nga Nainá tjin-la nga'ñó, komaá kikjoò ijngoò k'a-ne. ²⁴ Jì, nga ya kitiit'aà-ne jñà yá olivo jjiin ijñá koa kisikjoòkoi yá olivo ndaà nas'ín mìkì ya ok'in-lè. Jisaá tà ndaà ok'in-la nga jñà chrja-la yá olivo xi xó kitjaajìin-ne nga sincháya ijngoò k'a-ne i'nde-la xi tije-ne yijo-la yá!

²⁵ 'Ndsè, mejèn-na nga ndaà kátasijìin-nò kjoa'ma koi koni s'ín tjinndaà-la Nainá mé-ne nga mì 'ñó chjine kinachrje yijo-nò. Jè kjoa nga tjin i'nga xita Israel xi kjòtáajìin inima-la nga mìkì mokjeiín-la, tanga skanda k'eé kòkjeiín-la k'e nga jye kòkjeiín yije-la xi mìtsà xita judío. ²⁶ K'e nga jye k'oas'ín koma, ngats'iì xita Israel kítsajnandeí-né xi kjoa ts'e jé-la, koni s'ín tíchja xojon nga tsò:

Yaá nindoò Sión kjinchrobà-ne xi ma-la s̄ikítsaj̄nandeí̄ x̄itā Israel xi kjoa ts'e jé-la, jè xi kjoaáxìn-la jé-la j̄ña x̄itā tje-la Jacob.

²⁷ Jè kjoa xi b̄indaàj̄iìn-koaa

k'e nga kjoaáxìn-la j̄ña jé xi tjín-la.

²⁸ Kjoa ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, j̄ña x̄itā judío, kondra-laá ma Nainá mé-ne j̄ñò s̄akò-nò kjondaà. Tanga jè kjoa nga xó kitjaàj̄iìn-ne x̄itā koi, tákó matsjakeè Nainá nga jye kos'ín kitsjaà-la tso'ba j̄ña x̄itā jchínga kj̄iìn-la. ²⁹ Nainá mìkìi faáxìn kjotjò xi tsjá, t̄ikoaa mìkìi faáxìn 'én xi chja-ná. ³⁰ J̄ñò, k'oaá t̄is'ín ki'nè nga sa kjòtseé; mìkìi kinikitasòn-là Nainá, tanga i'ndeí̄ jyeé kisakò-nò kjohimatakòn, koií ngatj̄i-la nga mìkìi kisikitasòn j̄ña x̄itā judío. ³¹ Nachrjein i'ndeí̄ j̄ña x̄itā judío mìkìi síkitasòn-la Nainá. Tanga tà koi-né nga jè Nainá tjín-la kjohimatakòn xi it'aà tsajòn mé-ne j̄ña x̄itā koi t̄ikoaa s'e-la kjohimatakòn ts'e Nainá. ³² Nainá, k'oaá tsò nga ngats'iì x̄itā judío, kò xi mìtsà x̄itā judío, mìkìi síkitasòn-la nga jè xi mejèn-la Nainá nga ngásòn ngáya kohimakeè ngats'iì x̄itā.

³³ ¡Mé tà 'ñó tse ma kjoanchiná xi tjín-la Nainá, kò 'ñó tse kjoachjine tjín-la kò kjohitsjeèn-la! Nijngodò x̄itā xi machiya-la kós'ín kosòn-la k'e nga b̄indaàj̄iìn kò kós'ín tjín ndiyá-la. ³⁴ ¿Yá xi beè kós'ín tjín kjohitsjeèn-la Nainá? Mì yá xi koma-la s̄ikíchiya-la Na'èn-ná. ³⁵ ¿Yá x̄itā xi jè kisikíña ítjòn-la xi mochjeén-la Nainá mé-ne nga jè s̄ikátj̄i ngajo-la? ³⁶ It'aà ts'eé Nainá nchrobát'aà-ne ngats'iì tsojmì xi tjín, t̄ikoaa it'aà ts'e-né nga titsakon, kò k'oaá s'ín mochjeén nga jeya kíjna.

Nainá, kátas'e-la kjoajeya n̄itā mé nachrjein-ne. K'oaas'ín kátama.

12

Mé xi s'eén nga tsjeè sijchá yijo-ná koni s'ín sasén-la Nainá

¹ K'oaá ma-ne 'ndsè, nga tse kjohimatakòn tjín-la Nainá xi it'aà tsaján, 'an b̄itsi'bà-nò nga k'oaas'ín t̄ingatsja yijo-nò it'aà ts'e Nainá koni jngodò kjotjò xi t̄ijnakon, xi tsjeè tjín, xi ndaà sasén-la Nainá; nga nguì kò inima-nò kò kjohitsjeèn-nò jeya s̄ikíjna Nainá. ² Kì k'oaas'ín onguíkò yijo-nò koni s'ín tjín kjotíxoma-la isò'nde. T̄ixitseyá kjohitsjeèn-nò nga kàtatj̄iya-nò koni s'ín titsanìjchá yijo-nò mé-ne nga jcha-nò mé xi mejèn-la Nainá it'aà tsajòn, j̄ña kjoa xi ndaà tjín, xi nguì tjíkixi, xi jè ndaà sasén-la.

³ It'aà ts'e xá xi 'an kitjoé kjotjò-na, k'oaá xan-nò nga jngodò ìjngodò, kì 'nga onguíkò kjohitsjeèn-nò koni s'ín tjínè-la nga s̄ikítsjeèn; tà saà ndaà t̄ikítsjeèn koni s'ín ok'ìn-la kjondaà xi kitsjaà-nò Nainá k'e nga kòkjeiín-nò it'aà ts'e Cristo. ⁴ Koni s'ín tjín yijo-ná nga kjìn skoya tjín-la tanga kak'ej̄i kak'ej̄i xá tjín-la nga ìjngodò ìjngodò skoya. ⁵ K'oaá s'ín ma it'aà tsaján nga kjìn ma-ná, tanga xi it'aà ts'e Cristo tà jngodò ma-ná nga ìjngodò ìjngodò; k'oaá s'ín k̄indoba'ñoá xinguiáá koni s'ín kitsobà'ñoá xíkjin yijo-ná.

⁶ Koni s'ín kjòmejèn-la Nainá jye kitsjaà-ná xá xi s'eén nga jngodò ìjngodò. Jngodò x̄itā, tsà jè xá kitjoé-la nga x̄itā kichjayaj̄iìn-la, k'oaá s'ín kàtasíkjeén koni s'ín mokjeiín-la. ⁷ Tsà jè xá kitjoé-la nga x̄itā kosìkò, k'oaá s'ín kàtasíkjeén nga ndaà kàtasìkò x̄itā. O xi jè xá kitjoé-la nga kòkòya, k'oaas'ín kàtasíkjeén nga ndaà kàtakóya. ⁸ Jè xi kitjoé-la xá nga s̄ijehikon x̄itā, k'oaas'ín kàtas'ín. Jè xi ma-la sika'bí tsojmì, nguì kò inima-la kàtasíka'bí; jè xi xá ítjòn kjòngatsja, ndaà kàtasíkitasòn; jè xi síchját'aà-la j̄ña x̄itā ima, kò k̄jotsja-la kàtasíchját'aà-la.

⁹ Nguì kò inima-nò t̄itsjacha xinguiò. T̄ijticha kjoa xi ch'o tjín. Koií tanguítj̄ingui-la kjoa xi ndaà tjín. ¹⁰ Kò k̄jotsja-nò t̄itsjacha xinguiò nga 'ndsè chiba. Isa ndaà jchaxkón x̄itā xinguiò xi i'nga; j̄ña t̄ikítsaj̄na ítjòn nga jngodò ìjngodò.

¹¹ Kì ts'eè 'nè xi xá ts'e Nainá. Nguì kò inima-nò t̄ixá-là Na'èn-ná.

¹² Tsja te-lá takòn jè kjoa xi chiñà-là. Kò inima-nò kàtachíkjoako-nò kjo'in xi titsanìkjioón. Nachrjein nchjòn t̄itsi'ba-là Nainá.

¹³ Tj̄i-là mé xi mochjeén-la j̄ña x̄itā tsjeè-la Cristo. Chjoétjò x̄itā xi bijchó ya ni'ya-nò.

¹⁴ Tjjet'aà-la Nainá nga kàtasíchikon-t'in jñà xità xi ch'o síko-nò; kì k'oaá s'in nìjèt'aà-là nga kjo'in tsjá-la.

¹⁵ Tìtsjakoo jñà xità xi tsja tjín-la. Chìhindáyakoo jñà xi nchikjindáya.

¹⁶ Tà jngoò t'een kjohítsjeèn-nò. Kì 'nga ikon 'nè yijo-nò, ya tsjahijtakoo jñà xità ima. Kì 'ño chjine nachrjenguioò yijo-nò.

¹⁷ Jñà xità xi ch'o síko-nò, kì ch'o nìkoo ngajo-nò. Kjit'aà nachrjein ndaà t'een nga nguixkon ngats'ìi xità. ¹⁸ Skanda ñánda sakó'nde-nò, jñò tjínè-nò nga 'nchán titsajnakoo ngats'ìi xità. ¹⁹ Ndí 'ndsè xi matsjake-nò, k'e nga mé xi mat'ioòn, kì jñò 'nè ngajo-nò. Tsja Nainá tikíjnaya kjoa-nò mé-ne nga jè tsjá-ne kjo'in. K'oaá s'in tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: "Tsò Na'èn-ná: 'Aán oko-na nga kındaajin-la xità, 'aán tsja-la chjí-la." ²⁰ K'oaá ma-ne, tsà jè kondra-lè, tsà tsjìn tsojmì xi kine, jii tjii-la; tsà xínda-la, tjii-la nandá nga kàt'ìi. K'e nga koa síkoi, kosobà tì'bi-la kondra-lè, chiba-la kohinì isén-la koni xá'í. ²¹ Jè kjoa xi ch'o tjín, kì jè síkijne-nò; tìkooá-ne jè kàtítasòn xi kjondaà, mé-ne nga síkijne-là kjoa xi ch'o tjín.

13

Mé kjoa-ne nga níkitasòn-lá xi xítaxá títsajna

¹ Ngats'ìi xità kàtasíkitasòn-la xi xítaxá títsajna, nga Nainá kitsjaà-la kjotíxoma. Jñà xi xítaxá títsajna, Nainá kitsjaà-la xá. ² Jñà xità xi bitsajna tájaà-la kjotíxoma-la xítaxá, kondraá bitsajna-la jñà xità xi Nainá kitsjaà-la xá. Jñà xità koi, tì yijo-laá tìbinè-la kjo'in. ³ Jñà xítaxá mìtsà koi xá títsajna-ne nga jñà kìnchaxkón-la xità xi ndaà s'in, jñà-né xità xi ch'o tjín kjoa xi s'in. Tsà mejèn-lè nga mìkì kiskón-la xítaxá, ndaà t'jìn, ko jñà xítaxá ndaà sìikíjna-lè. ⁴ Jñà xi xítaxá tjín-la, xá ts'e Nainá nchisíkitasòn, mé-ne nga ndaà kijna-ne. Tanga tsà ch'o tjín kjoa xi tì'nì, tiskón-la xi xítaxá tjín-la, nga tjí'nde-la nga tsjaà-lè kjo'in. Nga xá-la Nainá nchis'ín k'e nga bındaajin kjoa ko nga tsjá-la kjo'in jñà xità xi ch'o s'in. ⁵ K'oaá ma-ne nga mochjeén-né nga ndaà síkitasòn-lá jñà xi xítaxá títsajna, mìtsà tà koi-ne nga kjo'in tsjá-ná; koi-né nga xó k'oa's'ín beè-la takoán nga tjínè-ná nga síkitasoán. ⁶ Koi kjoa-la nga tìkoo machjí ton sá, nga jñà xítaxá k'oaá s'in nchisíkitasòn-la Nainá ko kjit'aà nachrjein koatjín xá xi nchis'ín.

⁷ Tichjió yije mé xi kitjen-nò. Jè xi kitjen-la ton sá, kàtíchjí. Jè xi kitjen-la tsojmì xi machjítjì, kàtíchjítjì. Jè xità xi mochjeén-la nga jchaxkón, kàtayaxkón. Jè xità xi mochjeén-la nga ndaà kíjna, ndaà tikíjna. ⁸ Kì mé xi jmeèt'ioòn yijo-nò. Tanga kitjeén-nò ts'e kjoatjòcha it'aà ts'e xità xinguioo. Nga jè xi matsjakeè xíkjín, jyeé kisíkitasòn yije Kjotíxoma. ⁹ Jñà kjotíxoma tsò-ne: "Kì kjoa chijngui 'nì, kì xità nìk'in, kì chijé 'nì, kì 'én ndiso nokjoi, kì maxítakòn-chii xinguui." Ngats'ìi kjotíxoma koi, ko xi kj'ejí, yaá mangásòn yije jè kjotíxoma xi tsò: "Tìtsjachi xità xinguui koni tsà ti yijo tsjiji-ne." ¹⁰ Jè xi matsjakeè xíkjín, mìtsà ch'o síko xità xíkjín. Jè xi matsjakeè xíkjín, jyeé ndaà tísitikasòn Kjotíxoma.

¹¹ K'e nga k'oa's'ín s'eén yijeé kjoa koi, jcha-ná nachrjein i'ndeí mé kjoa xi tíma nga jye ijchò chiba-la nga síkja-lá yijo-ná nga titsafè. Koni k'e nga sa kòkjein-ná, jye 'ño kjòchrañat'aà nachrjein nga kítajnandiaá kjoa ts'e jé-ná. ¹² Nìtjen, jyeé tífahato, jyeé tímachrañà nachrjein nga s'e isén nga kítjojen jngoò k'a Na'èn-ná. Kinachrjenguiaá ngats'ìi kjoa xi ma ñánda nga jñò choòn ko chjoé nga'ño-la Nainá koni s'in mochjeén ñánda iseèn choòn koni tsà kichá ts'e soldado. ¹³ K'oaá s'in iseèn kítjá koni nachrjein nga ndaà sijchá yijo-ná. Mì kì mochjeén nga taxkì chjineé tsojmì ko nga mach'iaá. Mìkì mochjeén nga íchjín kjòhijtaoá, ko mì kì ma taxkì síkooá yijo-ná. Mìkì mochjeén nga xità kixkàn-koá ko mìkì mochjeén nga kjoaxítakòn kichjá-lá xinguiaá. ¹⁴ K'oaá s'in tíjchá yijo-nò koni s'in kis'iin jè Na'èn-ná Jesucristo, kì kii níkitasòn-là yijo-nò kjoa ch'o xi síjé.

14

K'e nga mikiì mangàsòn kjohítsjeèn-ná it'aà ts'e kjoa xi mì xó kù tjí'nde-ná nga s'eén

¹ Chjoétjò xita xinguiòo xi mikiì tìjngòò ikon mé kjoa xi tjí'nde-la nga s'jin; kì chibàya-nò jñà kjoa xi mikiì mangàsòn kjohítsjeèn-nò. ² Tjín xita xi k'oas'in mokjeiín-la nga ma chine yije tsojmì xi tjín, tìkoa tjín xita xi mikiì mokjeiín-la tsà ma chine yije tsojmì xi tjín. Tà jñà tsojmì xi nangui síjchá kine. ³ Jè xi kine yije tsojmì xi ma chine mikiì koma kochrjekàngui jè xi mikiì ma-la kine yije tsojmì; kò jè xi mikiì ma-la kine yije tsojmì, mikiì koma kichjajno-la jè xi ma-la kine yije tsojmì xi tjín, nga Nainá jyeé kiskoétjò nga ki'ndí-la ma. ⁴ ¿Yá-né jì nga nìkindji chì'nda xi mìtsà tsiji? Nga chì'nda ts'e Nainá-né. Jè chì'nda jè, kinda ts'eé nei-la tsà kixi tjina kò tsà mì kixi tjina. Tanga kixí kíjna, nga jè Na'èn-ná tjín-la nga ñó nga kixi síkíjna.

⁵ Tjín xita xi tsò: tjín nachrjein xi Ìsa xkón. Tìkoa tjín xi tsò: Nachrjein, tà ngàsòn ngayá-né nga nachrjein nchijòn. Nga jngòò Ìjngòò xita, k'oaá s'in ndaà katìjngòò-la ikon koni s'in síkítsjeèn. ⁶ Jñà xita xi faájìjn jngòò nachrjein nga beèxkón, k'oaá s'in nga jeya síkíjna Na'èn-ná; koa jñà xita xi tsò nga ta ngàsòn ngayá nachrjein, tìkoaá k'oaá s'in s'in nga tìkoa jeya síkíjna Na'èn-ná. Jñà xita xi kine yije tsojmì, it'aà ts'e Na'èn-ná kine, nga tsjá-la kjondaà Na'èn-ná k'e nga kine; k'oa jñà xita xi tsò nga tjín tsojmì xi mikiì ma chine, tìkoaá it'aà ts'eé Na'èn-ná nga mikiì kine tsojmì, kò tìkoaá tsjá-la kjondaà Na'èn-ná.

⁷ Jñá, k'e nga titsajnakoaán, mìtsà koi xá titsajnakon-ná xi ta kjondaà tsaján. Kò k'e nga kiyá, mìtsà ta kjondaà tsaján kinchátsjiaá nga kiyá. ⁸ Tanga k'e nga titsajnakoaán, koií xá titsajnakoaán xi kjondaà ts'e Na'èn-ná. Kò nga kiyá, tìkoaá koií xá kiyá-aná xi kjondaà ts'e Na'èn-ná. K'oaá ma-ne tsà titsajnakoaán kò tsà kiyá kjondaà ts'e Na'èn-ná nga ts'e tsò-ná. ⁹ Koií kjoa-la nga k'en Cristo koa jaáya-la nga tsibìjnakon-né, mé-ne nga jè koma-ne Nei-la jñà xita xi biyaa kò xi tìtsajnakon.

¹⁰ Tanga jì xi nokjoàjno-la 'ndsi, ¿mé-ne koa'nè-ne? Tìkoaá jì xi nachrjekàngui 'ndsi, ¿mé-ne nachrjekàngui-ne? Nga ngats'iì-ná kijchò kinchanguiaá ndsokò Cristo ñanda nga jè tíhotíxoma. ¹¹ K'oaá s'in tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Tsò Na'én-ná: 'An tìjnakon-ná,
ngats'iì xita kìncha-xkó'nchit'aà-na
kò ngats'iì xita skoèxkón Nainá.

¹² Ngats'iaa k'oi-lá kinda Nainá mé kjoa xi ki'né nga tsitsajnaá ìsò'nde.

¹³ K'oaá ma-ne nga mì tì xinguiáá kìnókjoajno-lá; jñò, ta saá ndaà tìkítsjeèn nga nìmé xi s'eén xi síkíts'ón-jìjn koni s'in mokjeiín-la xinguiòo mé-ne nga mì jé skajìjn Ìjngòò k'a-ne.

¹⁴ 'An ndaà tìjngòò takoàn it'aà ts'e Na'èn-ná Jesús nga kixi kjoa nga tsjìn tsojmì xi xkón tjín nga mikiì ma chine; tanga jè xita xi k'oas'in síkítsjeèn nga tjín tsojmì xi xkón tjín nga mikiì ma chine, xkón tjín-la it'aà ts'e tsà skìne. ¹⁵ Tanga tsà ta koií kjoa-la ts'e tsojmì xi chinii, jè 'ndsi ch'o ma-la, jè kjoa xi tì'nì mìtsà tì kjoatjòcha-ne; kì kù bì'ndi nga jè 'ndsi xi Cristo k'en ngajo-la kìts'ón-jìjn-la xi tà kjoa ts'e tsojmì xi chinii. ¹⁶ Kì k'oaá s'in 'nè mé-ne nga mì xita kichjajno-nò it'aà ts'e kjoa xi titsa'nè nga k'oas'in mokjeiín-nò nga ndaà tjín. ¹⁷ K'e nga jè Nainá tíhotíxoma-ná mìtsà jè xi Ìsa 'ñó chjì-la mé xi s'ioaá kò mé xi chineé. Jè xi 'ñó mochjeén nga kixi kìtsajnaá, 'nchán síjchá yijo-ná, kò tsja k'oe-lá inìma-ná; koi kjoa xi tsjá Inìma Tsjeè-la Nainá. ¹⁸ Jè xi k'oas'in síkítasòn kjoa koi k'e nga síxá-la Cristo, ndaà sasén-la nguixkòn Nainá, tìkoaá ndaà bìjna nga nguixkòn xita.

¹⁹ K'oaá s'in kjitjìngui-lá kjoa xi 'nchán síkíjna-ná kò kjoa xi 'bì-lá nga'ñó xinguiáá nga jngòò jngoáá koni s'in mokjeiín-ná. ²⁰ Kì xá-la Nainá nìkìts'ón-jìjn-la xi ta kjoa ts'e tsojmì xi ma chine. Kixí kjoa, ngats'iì tsojmì xi tjín, tsjeè-né. Tanga jè xi ch'o tjín k'e nga ta koi kjoa-la tsojmì xi chineé bits'ón-jìjn-la kjoa xi mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá jñà xita xi kj'eí. ²¹ Ìsaá ndaà-ne nga mì yijo chjìneé, nga mì xán s'ioaá, nga nìmé kjoa xi s'eén jè xi síkìts'ón-jìjn-la jè 'ndsi nga sakó-la jé. ²² Koni s'in mokjeiín-lè it'aà ts'e kjoa koi, tà jíí

tíjìn takoìn kò Nainá. ¡Mé ta ndaà-là jè xi mì kjo'in bínè-là yijo-là k'e nga tíjngò ikon nga ndaà tjín kjoa xi s'ín! ²³ Jè xi jò tjín-là k'e nga mé tsojmì xi kine, jé tihónè-là yijo-là nga mìkìì tíjngò ikon tsojmì xi kine. Tsà mìkìì tíjngò takoán k'e nga mé kjoa xi s'eén, jé tìtsahonè-là yijo-ná.

15

¹ Jñá xi jye kixi mokjeiín-ná it'aà ts'e kjoa xi tíj'nde-ná mé xi s'eén, mochjeén-né nga tìkoá kichìkjoako-ná jñà xita xi k'oas'ín mokjeiín-là nga mìkìì tíj'nde-là mé kjoa xi s'iin. Mìtsà tà jñà kjoa xi ndaà sasén-ná kìnchátsjiaá. ² Nga jngò ìjngoaá, mochjeén-né nga k'oas'ín s'eén jè kjoa xi sasén-là jñà xita xinguiáá xi kjondaà ts'e, mé-ne nga kijin-isa kjohìtsjeèn-là jè kjoa xi mokjeiín-là. ³ Nga tìkoá jè Cristo mìtsà jè tsohòtsji kjoa xi sasén-là yijo-là, tà saá it'aà ts'eé tsitasòn koni s'ín tíj'taà xojon ts'e Salmo, nga tsò: “Én ch'o xi jì kùichjajno-lè, 'aán kiskaàt'aà-na.” ⁴ Jñà 'én xi kitjei nga sa kjòtseé, koií xá kitjei-ne nga kòkòya-ná mé-ne nga it'aà ts'e Xojon-là Nainá, tseé s'eén takoán tìkoá s'e-là kjoa'nchán inìma-ná, mé-ne nga koma chíñakjoa-lá it'aà ts'e Nainá. ⁵ Nainá xi ma-là tsjá-ná kjoatsetakòn kò xi ma-là sí'nchán-jìin inìma-ná, k'oas'ín jngò kjohìtsjeèn kàtatsjá-nò nga jngò ìjngò koni tsò Cristo Jesús, ⁶ mé-ne ngats'ioò ngàsòn jngò jta jeya tìkìjna Nainá, Na'èn-là Jesucristo xi otìxoma-ná.

⁷ Koií kjoa-là k'oas'ín chjoétjò xinguiòo nga jngò ìjngò koni s'ín kiskoétjò-nò Cristo mé-ne nga jeya kìjna-ne Nainá. ⁸ K'oaá xán-nò, jè Cristo Jesús, koií xá j'ii-ne nga j'ii síxájiin-là xita judío xi tíj'taà chíba-là kjoa ts'e circuncisión mé-ne nga tsakó-ne kjoakixi-là Nainá tìkoá síkitasòn koni s'ín jye kitsjaà-là tso'ba Nainá jñà xita jchínga kjiin-là. ⁹ Tìkoá koií xá j'ii-ne mé-ne nga jñà xi mìtsà xita judío jeya sìkìjna Nainá it'aà ts'e kjohimatakòn xi tjín-là Nainá koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá, nga tsò: Koií kjoa-là nga jeya sìkìjna-lè jjiin-là xita naxandá xi mìtsà xita judío. It'aà tsiji sé-lè sò xi ndaà tsò.

¹⁰ Ìjngò k'a tíj'taà xojon ñánda nga tsò:

Jñò xi mìtsà xita judío 'mì-nò,
tsjaá t'è-lá takòn kò xita naxandá-là Nainá.

¹¹ Ìjngò k'a tíj'taà xojon ñánda tsò:

Jñò ngats'ioò xi mìtsà xita judío 'mì-nò,
jeya tìkìjna Na'èn-ná,
ngats'ioò xi naxandá 'mì-nò jeya tìnachrjeè Nainá.

¹² Ìjngò k'a tíj'taà xojon ts'e Isaías ñánda tsò:

Jè tje-là Isaí kítjot'aà jngò-ne jts'én-là xi kotìxoma-là jñà xi mìtsà xita judío,
kò jè jts'én jè kòt'aà ikon nga skóña-kjoa-là.

¹³ Nainá xi tsjá nga chíñakjoaá, kàtatsjá yije-nò kjotsja kò kjoa'nchán nga mokjeiín-nò it'aà ts'e, mé-ne nga isa ndaà chíñakjoa isa xi kò nga'ñó-là Inìma Tsjeè-là Nainá.

Pablo chí'nda-là Jesucristo

¹⁴ Tanga ndí 'ndsè, 'an tíjngò takoán xi it'aà tsajòn xi tíjñò-nò tjín-nò kjondaà tìkoá machiya-nò nga koma tíjñò sikixiya-là xita xinguiòo nga ìjngò jngò. ¹⁵ Ndí 'ndsè, 'ñó tíbeè-là takoán nga tikjiin-nò xojon jè; tíchja kixi-nò, mé-ne nga mìkìì jchàajiin-nò koni tsò xojon jè. Koií k'oas'ín tìsikìtsjeèn-nò nga 'an kitjoé-na kjotjò-là Nainá k'e nga kitsjaà-na xá, ¹⁶ mé-ne nga 'an koma-na chí'nda-là Jesucristo it'aà ts'e xi mìtsà xita judío. Sìxakoaa 'én ndaà-là Nainá, mé-ne jñà xi mìtsà xita judío ndaà sasén takòn-nè Nainá koni jngò kjotjò xi 'ñó sasén-là Nainá nga it'aà ts'e Inìma Tsjeè-là Nainá jyeé kjòtsjeè.

¹⁷ 'An tjín-na mé kjoa-ne nga matsja-na it'aà ts'e Cristo ts'e xá xi tìs'iaàn. ¹⁸ Nì mé kjoa tjín xi ma'ñót'aà takoán nga ma chja, ta jè kjoa ts'e Cristo nga 'an síkjeén-na nga sìxakoaa jñà xi mìtsà xita judío mé-ne nga koma síkitasòn-là Nainá. K'oaá s'ín kis'iaàn it'aà ts'e

'én xi kichjà kò ìt'aà ts'e xá xi kis'iaàn, ¹⁹ kò ìt'aà ts'e kjojkón xi okó kjoajeya-là Nainá kò ìt'aà ts'e nga'ño-là Inimà Tsjeè-là Nainá. Jyeé ndaà kisìngásoàn 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo, tsibìts'iaako-na ján Jerusalén kóhokji nga jngoò itjandii-là skanda ján Ilírico. ²⁰ K'oaá s'ín tsibìnè-là yijo-na nga kichjàya 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya ì'nde ñánda kj'eè yá bénojmiya ìt'aà ts'e Cristo, mé-ne nga mì 'an kokoòya ndaà-là xita xi kj'eì xi jye tsakóya ítjòn-là ìt'aà ts'e Cristo. ²¹ Koni s'ín tjít'aà Xojon-là Nainá nga tsò: Skoe-né jña xita xi mì yá tsibénojmi-là ìt'aà ts'e; kochiyaá-là jña xita xi kj'eè mé 'én 'nchré xi ìt'aà ts'e.

Kós'ín tísikítsjeèn Pablo nga mejèn-là kjoì Roma

²² Kò kjìn k'a mejèn-na fikon-nò tanga jña xá xi 'an tís'iaàn i ì'nde jé mìkì tjò'nde-na nga ma fia. ²³ Tanga ì'ndeì nga jye jyehet'aà xá-na ijndé, kò tìkoa kò kjìn nó tjín-là nga mejèn fikon-nò, ²⁴ k'oaá s'ín tísikítsjeèn, k'e nga kjián ján España, k'eé kichjàto-nò mé-ne nga skoexkon-nò. K'e nga jye chibá jngoò tjoà koma kinchako-ná nga koma kjián ñánda nga tífia. ²⁵ Tanga ì'ndeì ján Jerusalén tífia, nga tífiko jngoò-là nga'ño jña xita-là Cristo xi ya títajna. ²⁶ Nga jña xita naxandá-là Nainá xi títajna Macedonia kò Acaya kjòtsja ts'e-né nga tsibíxkó chiba ton koni jngoò nga'ño xi kjòtjò ts'e xita imà naxandá-là Cristo xi títajna ján Jerusalén. ²⁷ Nguì kjòtsja ts'e-né koni s'ín kis'iin jña xita koi. Nga tjen-t'in-là kjondaà. Tsà jña xita xi mìtsà xita judío k'oaá s'ín kisakò-là kjondaà ya jjiin inima-là ìt'aà ts'e xi nguì xita judío, tìkoaá tjínè-là jña xi mìtsà xita judío nga kinchako nga tsjá-là tsojmì xi mochjeén-là. ²⁸ K'e nga jye kjoehet'aà kjoa koi nga jye sìngatsja jè ton xi kjòxkó, ikjoàn skotsejèn jngoò tjò-nò, k'eé kjián ján España. ²⁹ Be-ná nga 'ño ndaà sìichikon-t'in-ná Cristo k'e nga kijchokon-nò.

³⁰ Tanga jño ndí 'ndsè, bìtsi'bà-nò ìt'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo kò ìt'aà ts'e kjoatjòcha xi tsjá-ná Inimà Tsjeè-là Nainá, tinókjoat'aà-là Nainá xi ìt'aà ts'an, ³¹ mé-ne nga kosiko-na Nainá ìt'aà ts'e xita xi mìkì mokjeiín-là xi títajna ján Judea, kò mé-ne nga jè ton xi tífiko-là xita-là Cristo xi títajna ján Jerusalén ndaà kátasasén-là, ³² mé-ne nga, tsà k'oas'ín mejèn-là Nainá, nga kò kjòtsja-na kijchokon-nò, tìkoa koma ndaà sìlkjaya chiba nachrjein-ko-nò. ³³ Jè Nainá xi tsjá-ná kjoa'nchán kàtijnako-nò ngats'ioò. K'oas'ín kàtama.

16

Kós'ín kisìhixat'aà Pablo ngats'ii xita naxandá-là Nainá xi títajna Roma

¹ Ìt'aà tsajòn sìngatsja-nò jè tichjaá Febe, jè xi síhját'aà naxandá-là Cristo xi ya tìjna Cencrea; ² ndaà chjoétjò xita jè nga xinguiáá ma nga tìkoaá mokjeiín-là ìt'aà ts'e Na'èn-ná nga k'oaá s'ín ok'in-là xi xita-là Cristo. Tìchjít'aà-là nita mé xi kochjeén-là nga 'ño kjín xita tsasiko, tìkoa 'an kisìchjít'aà-na.

³ Tìixat'eì jè Priscila kò Aquila, jña xita xi taña nìxákjò-jen ìt'aà ts'e Cristo Jesús. ⁴ Jña xita koi kjomeè kinik'en xi kjoa ts'an. Mìtsà tà 'an xi tsjaà-là kjondaà tìkoa tsjá-là kjondaà ngats'ii xita naxandá-là Cristo xi mìtsà xita judío. ⁵ Tìkoa tìixat'eì jña xita naxandá-là Cristo xi maxkóya ya ni'ya-là Priscila kò Aquila. Tìixat'eì jè Epeneto xi 'ño matsjake nga jè kòkjeiín ítjòn-là ìt'aà ts'e Cristo ya ì'nde Acaya. ⁶ Tìixat'eì jè María, chjoón xi 'ño ndaà kisixá ìt'aà tsajòn. ⁷ Tìixat'eì jè Andrónico kò Junias, xi xinguiáá ma nga taña tsitsajna'ya-jen ndayá. Jña xita xi tsibíxáya-là Cristo 'ño matsjakeè xita koi. Kò isa ítjòn kijtseèxkon 'én-là Cristo koni 'an.

⁸ Tìixat'eì jè Amplias, jè xita xi 'an 'ño matsjake ìt'aà ts'e Na'èn-ná. ⁹ Tìixat'eì jè Urbano xi taña síxáko-na ìt'aà ts'e Cristo Jesús kò jè Estaquis xi 'an 'ño matsjake. ¹⁰ Tìixat'eì jè Apeles xi ndaà kixi mokjeiín-là ìt'aà ts'e Cristo. Tìixat'eì jña xita xíkjin xi ya títajna ni'ya-là jè Aristóbulo. ¹¹ Tìixat'eì jè Herodiòn xi xinguiáá ma. Tìixat'eì jña xita xíkjin xi ya títajna ni'ya-là Narciso xi Na'èn-ná títajnakò. ¹² Tìixat'eì jè Trifena kò Trifosa jña íchjin xi 'ño síxá-là Na'èn-ná, kò tichjaá Pérsida xi 'ño matsjachaá nga tìkoa ndaà síxá-là

Nainá. ¹³ T̄iixat'eì jè Rufo xi xó jaàjìin-ne Nainá. Kò nea-là xi 'an k'oa t̄is'ín beètakoàn koni tsà nea-na. ¹⁴ T̄iixat'eì jè Asíncrito, jè Flegonte, jè Hermas, jè Patrobas, jè Hermes kò x̄ita 'ndseé xi ya t̄ítsajna. ¹⁵ T̄iixat'eì jè Filólogo, jè Julia, jè Nereo kò ndichja, kò Olimpás, ngats'ìi x̄ita xi mokjeíin-là it'aà ts'e Cristo xi ya t̄ítsajna.

¹⁶ Jñò nga jngoò ìjngoò, k'e nga s̄ixat'aà xinguioo, nguì kòo inima-nò t̄iixat'aà xinguioo nga kò okixi-nò. Ngats'ìi x̄ita naxandá-là Cristo xi i t̄ítsajna síhixat'aà-nò.

¹⁷ Ndí 'ndsè k'oaá s'ín b̄itsi'bà-nò nga ch̄itsejèn-là jñà x̄ita xi s̄ijòya kò xi síkits'ón-jìin koni s'ín mokjeíin-nò, jñà xi kondra f'ii-là k̄joh̄itsjeèn koni s'ín kichita'ya jñò. T̄inchat'aaxìn-là jñà x̄ita koi. ¹⁸ Jñà x̄ita koi, mìtsà Na'èn-ná Jesucristo síxá-là, tà yijo-laá síxátjì. 'Én sin 'én ndaà ch̄ja nga konachan-là x̄ita xi mìkiù ndaà machiya-là. ¹⁹ 'An, matsjaá-na it'aà tsajòn nga jye ndaà na'ya-nò nga ndaà n̄ikitasòn. Tanga 'an mejèn-na nga x̄ita ch̄jinee kàtama it'aà ts'e kjoa xi ndaà t̄jín. Kò jñà kjoa xi ch'o t̄jín, k̄j'eè kiì na'ya-nò. ²⁰ Jè Nainá xi tsjá-ná kjoa'nchán, tà chibaá chija-là nga ya s̄ik̄ijnanguì ndsokoò jè x̄ita neíí mé-ne nga koma kinchanè. K̄jondaà-là Na'èn-ná Jesucristo kàt̄ijnako-nò.

²¹ T̄is̄ihixat'aà-nò jè Timoteo xi taña n̄ixákjoò-jen, kò Lucio, kò Jasón kò Sosípater jñà xi x̄ita xinguiaa ma.

²² 'An xi Tercio mì-na, xi t̄ikjìl-nò xojon jè, it'aà ts'e Na'èn-ná, síhixat'aà-nò.

²³ T̄ikoa t̄is̄ihixat'aà-nò Gayo; 'an íi t̄ijnaa i ni'ya-là nga t̄ikoa íi bixoa ngats'ìi x̄ita naxandá-là Cristo. T̄is̄ihixat'aà-nò Erasto x̄ita xi b̄itjò ton ts'e ni'ya osen; t̄ikoaá síhixat'aà-nò jè 'ndseé xi 'mì Cuarto.

²⁴ Ngats'ioò, jè kàt̄ijnako-nò k̄jondaà-là Jesucristo xi otixoma-ná.

'Én xi fehet'aà-ne

²⁵ Jeya kàt̄ijna jè Nainá xi t̄ijnako-nò. Jè xi komà tsjá-nò nga'ño t̄ikoa komà kixi s̄ik̄ítsajna-nò koni tsò 'én ndaà-là Nainá xi 'an okoòya-nò kò jñà 'én xi nokjoàyajìin-nò it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. Nga jyeé tí'ya-là kjoa xi t̄jì'ma-là Nainá skanda sa k̄jòtseé; ²⁶ tanga i'ndeì jye ki'ya-là koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá xi kiskìi jñà x̄ita xi k̄ichja ngajo-là Nainá k̄jòtseé. K'oaá s'ín tíchja k̄jotixoma-là Nainá xi t̄ijna n̄ita mé nachrjein-nè. Jè kjoa'ma-là Nainá, jye kis'enojmí yije-là ngats'ìi x̄ita naxandá xi t̄jín nga t̄jtsa isò'nde mé-ne nga kàtas̄ikitasòn-ne koni s'ín mokjeíin-là.

²⁷ Jè Nainá xi tajngoò ma-ne, xi t̄jín-là kjoachjine, kàtas'e-là kjoa jeya it'aà ts'e Jesucristo n̄ita mé nachrjein-ne. K'oa's'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiskiù ítjòn-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

¹ An xi 'mì-na Pablo, xi xó k'oas'ín kinokjoà-na nga 'an tsibíxáya-na Cristo Jesús, nga k'oas'ín kjòmejèn-la Nainá. Títsanìhixat'aà-nòjen kò Sóstenes xi 'ndseé chibá it'aà ts'e Cristo. ² Tikjìl-nò xojon carta jè, jñò xi naxandá-la Cristo maà xi títsajnaà ján Corinto, xi jye kisìtsjeè-nò Nainá nga ya títsakjoòkoo Cristo Jesús nga xó k'oas'ín jaàjìl-nò Nainá mé-ne nga xita tsjeè-la komaà kò ngats'iì xita xi xkì xi ján chjat'aà-la nga jeya síkìjna jè Na'èn-ná Jesucristo xi otíxoma-ná, tíkoa jè otíxoma-la xita koi. Xi Na'èn-ná 'mì-lá, tíkoa Na'èn-ná tsò-la jñà xita koi. ³ Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìl inìma-nò.

'Èn xi kiìchja Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

⁴ Kjit'aà nachrjein tsjaà-la kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn koi kjoa-la jñà kjondaà xi kitsjaà-nò Nainá nga ndaà kisichikon-t'in-nò it'aà ts'e Cristo Jesús. ⁵ Nga yaá it'aà ts'e Cristo, Nainá kisichikon-t'in yije kjohìtsjeèn-la inìma-nò, kós'ín nokjoà, kò kós'ín machiya-nò 'èn-la Nainá. ⁶ Nga k'oaá s'ín 'ya-la, nga jè 'èn ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo kjòkixiyaá ijìl inìma-nò. ⁷ Nìmé kjotjò-la Nainá chijat'aà-nò k'e nga tákó títsachiñá-la nga kjoìl ijngoò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁸ Nainá tsjá-nò nga'ño skanda k'e nga kjoehet'aà nachrjein, mé-ne nga nìmé jè sakòt'aà-nò k'e nga kitjojen ijngoò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁹ Nainá xita kixi-né, síkitasòn-né koni s'ín tsjá 'èn-la. Xó k'oaá s'ín kiìchja-nò nga ya chraña kítsajnakjoòkoo Jesucristo xi ki'ndí-la tsò-la nga jè otíxoma-ná.

Mé-ne kjòjòya-ne naxandá-la Cristo ján Corinto

¹⁰ Ndí 'ndse kò tichjaá, it'aà ts'e okixi xi kitsjaà-na Jesucristo xi otíxoma-ná, tìbitsi'bà-nò ngats'ioò, ngàsòn ngáya títsajnakoo xinguioo, mé-ne nga mì kojòya-ne kjohìtsjeèn-nò. Tajngoò kjohìtsjeèn tikjeén, ngàsòn jchósòn-là nita mé kjoa-ne. ¹¹ Koiì koxan-nò ndí 'ndse, nga jñà xita ni'ya-la Cloé, tsibénjímí-na nga kjoasìl tjín-nò. ¹² Koiì k'oas'ín tìxan-nò, tjín i'nga xita xinguiaá xi tsò: “An, jè Pablo fit'aà-la.” Tjín xi tsò: “An, jè Apolos fit'aà-la.” Tjín xi tsò: “An, jè Cefas [xi tíkoa Pedro 'mì] fit'aà-la.” Tjín xi tsò: “An, jè Cristo fit'aà-la.” ¿Mé-ne obixón-nò? ¹³ ¿A kjìn ya ma-ne Cristo? ¡Majìn! ¿A jè Pablo xi kisit'aà krò it'aà tsajòn? ¡Majìn! ¿A it'aà ts'eé Pablo komà bautizar? ¡Majìn! ¹⁴ Ndaà chjí-la Nainá, 'an, mìtsà yá xita kis'iaàn bautizar ya naxandá tsajòn, ta jè Crispo kò Gayo, ¹⁵ mé-ne nga mì yá xita kitso-ne: “It'aà ts'eé Pablo komà bautizar.” ¹⁶ Saá tíbitsjeèn-na nga tíkoa kis'iaàn bautizar Estéfanos kò xita xíkjín, tanga mìkiù bítsjeèn-na tsà kis'iaàn bautizar xi kj'eij xita. ¹⁷ Jè Cristo mìtsà koi xá kisìkasén-na nga xita s'iaàn bautizar; koiì xá kisìkasén-na nga 'an kichjàya 'èn ndaà-la Nainá. K'e nga chjàya, mìtsà 'èn-la xita chjine síkjeén; majìn-na nga chja nga'ño-la krò-la Cristo.

Jè Cristo, nga'ño-la Nainá-né kò kjoachjine-la Nainá-né

¹⁸ Jñà 'èn xi tìnokjoáya it'aà ts'e Cristo nga k'en-t'aà krò, ta kjoa ská ma-la jñà xita xi ya tjímaya ndiyá-la i'nde kjo'in. Tanga jñà xi jye títsabitjokàjñaá kjo'in, k'oaá s'ín mokjeiín-ná nga jè 'èn-la Cristo nga'ño-la Nainá-né. ¹⁹ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Jñà xita xi 'ño tjín-la kjoa chjine,
'aán kokoò-la nga nìmé chjí-la kjoachjine-la.
'Aán kochrjeènguia kjohìtsjeèn-la
jñà xita xi 'ño machiya-la.

²⁰ Jñà xità xi 'ñó tjin-la kjoachjine, kò xi 'ñó chjine xojon kò xi joóya-ne kjoa xi tjin isò'nde, i'nde, ¿ñánda títasajna kjoachjine-la? Jè Nainá, kisiskáya-la kjoachjine xi tjin-la xità isò'nde. ²¹ Nainá 'ñó xità chjine, mìkiì kitsjaà'nde-la xità nga it'aà ts'e kjoachjine-la isò'nde kijtseèxkon. Nainá k'oaá s'ín sasén-la nga ochrjekàjìin kjo'in jñà xi mokjeiín-la it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, 'én xi tsò-la xità koi, kjoa ská-né.

²² Jñà xità judío [mìkiì mokjeiín-la] nga jé xi mejèn-la nga skoe kjoxkón xi 'ñó jeya tjin, kò jñà xi mìtsà xità judío [tikoaá mìkiì mokjeiín-la] nga koií ótsji xi 'ñó kjoa chjine. ²³ Tanga ngajen k'oaá s'ín nokjoàya-jen nga krò k'en-t'aà Cristo [xità xi xó kisikasén-ne Nainá]. Jñà xità judío mìkiì mokjeiín-la kjoa xi komàt'in Cristo, kò jñà xi mì xità judío, kjoa ská ma-la. ²⁴ Tanga jñà xità xi xó jaàjìin-ne Nainá, xi xità judío kò xi mìtsà xità judío, k'oaá s'ín mokjeiín-la nga jè Cristo nga'ñó-la Nainá-né kò kjoa chjine-la Nainá-né. ²⁵ Kjoa-la Nainá xi ta kjoa ská tsò-la xità isò'nde, kjoa chjine-la Nainá-né. Ìsaá tse kjoachjine tjin-la mì k'oaá-ne koni kjoachjine xi tjin-la xità isò'nde. Kò jè kjoa-la Nainá xi ta kjoa indaà tsò-la xità isò'nde, nga'ñó-la Nainá-né. Ìsaá tse nga'ñó tjin-la mì k'oa-ne koni nga'ñó xi tjin-la xità isò'nde.

²⁶ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, tikítsjeèn k'e nga sa jaàjìin-nò Nainá, chibaá ma-nò xi xità chjine tsò-nò xità isò'nde, kò chibaá ma-nò xi xità ítjòn títasajna, tikoa chibaá ma-nò xi ya ni'ya-la xità sko-la kits'ion. ²⁷ Tanga Nainá jaàjìin jñà xità xi tsò-la xità isò'nde nga chiba kjohítsjeèn tjin-la mé-ne kosobà-la jñà xità chjine. Tikoa jaàjìin Nainá xi tsò-la xità isò'nde nga nímé chjì-la mé-ne kosobà-la jñà xità xi xità ítjòn títasajna. ²⁸ Nainá jaàjìin xità ima kò xità xi bitjongui xi tsò-la xità isò'nde nga nímé chjì-la, mé-ne kitjongui-ne jñà xità xi tsò nga jñà títasajna ítjòn, ²⁹ mé-ne nijngoò xità xi 'nga sùkíjina-ne yijo-la nga nguixkon Nainá. ³⁰ Tanga tijè-ne Nainá kisikítsajna-ná Cristo Jesús. K'oaá tís'ín kis'iin nga it'aà ts'e Cristo sakó-ná jè kjoachjine, nga jè Cristo, xità kixi s'ín-ná, xità tsjeè s'ín-ná kò síkítsajnandeíi-ná kjoa ts'e jé-ná. ³¹ Koni s'ín tichja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè xi jeya síkijna yijo-la, ta saá Nainá jeya kátasíkijna.”

2

¹ Ndí 'ndsè kò tichjaá, k'e nga kiikon-nò nga tsibenojmí-nò 'én-la Nainá, mìtsà koi 'én kichjà-nò xi maxkón-la xità k'e nga 'nchré kò xi tsò-la nga 'én-la xità chjine. ² K'e nga tsohótijnako-nò, k'oaá s'ín kiskoòsòn-la; mìtsà mé kjoa xi k'ejíi kisikítsjeèn; ngui tà 'én-la Jesucristo tsibenojmí-nò, nga jè-né xi krò k'en-t'aà. ³ K'e nga ijchò kènojmi-nò 'én-la Nainá, indaàkjoa ijchoa. Títakjoòn-ná skanda tíhotsé-ná. ⁴ K'e nga kichjàyajiin-nò mìtsà 'én-la xità chjine kisikjeén mé-ne nga kòkjeiín-nò. Ta saá jè Inima Tsjeè-la Nainá tsakó nga'ñó-la nga kòkjeiín-nò. ⁵ Mé-ne jè kjoa xi mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, mìtsà ya nchrobá-ne kjoa chjine-la xità, yaá nchrobá-ne nga'ñó-la Nainá.

Xi ngui kjoa chjine, it'aà ts'eé Nainá nchrobá-ne

⁶ Kixíi kjoa 'én chjineé nokjoàya-lajen jñà xità xi jye tímajchinga nga mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Tanga mìtsà kjoa chjine ts'e isò'nde nokjoàya-jen, ni mìtsà ts'e xità ítjòn xi tjin isò'nde xi jye tichija nga'ñó-la. ⁷ 'Én xi nokjoàya-jen, kjoa chjine ts'e Nainá-né, jè kjoachjine xi tji'ma-la xi k'oa's'ín kiskoòsòn-la skanda tisa kjòtseé nga jñà jeya kitsajnaá. ⁸ Nijngoò xità ítjòn xi tjin isò'nde kjòchiya-la it'aà ts'e kjoa chjine koi. Tsà kjòchiya-la, mì-là kiì k'oa's'ín krò kisik'en-t'aà Na'èn-ná Jesucristo xi tjin-la kjoa jeya. ⁹ Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín tichja nga tsò:

Jñà xità xi matsjakeè Nainá,
jè tjíndaà-la kjoa xi ni saá jngoò xità xi xkon beè-ne,
xi líká-la 'nchré-ne
xi kò inima-la machiya-la.

¹⁰ Nainá, it'aà ts'e Inima Tsjeè-la tsakó-najen kjoa koi. Nga jè Inima Tsjeè-la Nainá ótsjiya yije-né skanda jñà kjoa xi mìkìl ndaà fiya-ná it'aà ts'e Nainá.

¹¹ ¿Yá xita-ne xi machiya-la kó tsò kjohitsjeèn xi tíjìn inima-la xita xi k'ejí? Tà jè tíjìn inima-la kó tsò kjohitsjeèn-la. K'oaá tís'ín tjín kjoa ts'e Nainá, njngoò xita tíjìn-la kó tsò kjohitsjeèn-la Nainá; ta jè Inima Tsjeè-la tíjìn-la. ¹² Ngajen, mìtsà jè inima-la xita isò'nde kitjoé-najen. Jè Inima Tsjeè-la Nainá kitjoé-najen, mé-ne nga jcha-najen kjoa xi Nainá kitsjaà kjotjò-ná. ¹³ 'Én koi, k'oaá s'ín nokjoà-jen koni s'ín okóya-najen Inima Tsjeè-la Nainá. Mìtsà kjohitsjeèn ts'e xita isò'nde. 'Én Tsjeè-la Nainá bènojmi-jen xi kjoa ts'e Inima Tsjeè-la.

¹⁴ Jè xi mìtsà xita-la Cristo, mìkìl machiya-la 'én xi ts'e Inima Tsjeè-la Nainá. Tà kjoa ská ma-la. Mìkìl fahas'en-jìn-la, nga mochjeén-né nga it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá kinchátsjiyaá. ¹⁵ Tanga jè xita xi Inima Tsjeè-la Nainá tíjnajìn inima-la, maá-la ótsjiya yije nita mé kjoa-ne. Tanga it'aà ts'e xita jè, mì yá xita xi koma-la kohótsjiya kjohitsjeèn-la. ¹⁶ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “¿Yá-né xi beè kjohitsjeèn-la Nainá? ¿Yá-né xi koma kokóya-la?” Tanga jñà tjín-ná kjohitsjeèn xi ts'e Cristo.

3

Jñà xita xi síxá it'aà ts'e Nainá ján Corinto

¹ Jñò ndí 'ndsè kò tichjaá, mìkìl komà kos'ín kichjàkò-nò koni xita xi ndaà tíjìn inima-la Inima Tsjeè-la Nainá. Ta k'oaá s'ín kichjàkò-nò koni tsà taxki xita isò'nde xi tà kjoa ts'e yijo-la ótsji, koni tsà tákó ndí ixti xó xi it'aà ts'e Cristo. ² Mìtsà 'in tjín 'én xi tsakoóya-nò; k'oaá s'ín ngaya-la koni ndí ixti xó xi sa nchihoki, tà tsjín 'biì, mìtsà tsojmi tájaà kine. Jñò, k'j'eè kii ndaà fahas'en-jìn-nò 'én-la Nainá, k'oaá ngaya-la koni tsojmi tájaà xi k'j'eè kii ma chine skanda nachrjein i'nde. ³ Táko k'oaá s'ín 'nè koni s'ín xita xi kjoa ts'e yijo-la ótsji. Machinicha-nò xinguiqo, chitiya-nò nita mé kjoa-ne. Kjoa koi, kjoa ts'e xita isò'nde-né. ⁴ K'e nga bixón: “An, xita ts'e Pablo-ná”, kò jè xi ìjngoò tsò: “An, xita ts'e Apolos-ná”, jñò, k'oaá s'ín nokjoà koni chja xi taxki xita isò'nde.

⁵ An xi Pablo 'mì-na, kò Apolos, tà xita chi'nda-nájen xi nixá-lajen Nainá. It'aà tsajeén kòkjeiìn-nò 'én-la Nainá, nga ìjngoò ìjngoò-jen ki'nè-jen xá xi Na'én-ná kisingatsja-najen. ⁶ Aan tsakoóya-nò 'én-la Nainá, k'oaá ngaya-la koni jngoò xita xi bitje xojmá, jè Apolos kiskinindá-la, tanga jè Nainá tísíchá. ⁷ Mìtsà jè xita xi bitje tsojmi, ni mìtsà jè xi kinindá-la xi chí-la, ta jngoò jè Nainá xi síchá tsojmi xi sitje xi 'ño chí-la. ⁸ Jè xi bitje kò xi kinindá-la, ta jngoò xá tjín-ne xi s'ín. Tanga jè Nainá tsjá-la chí-la koni tjín xá xi kis'iìn nga jngoò ìjngoò. ⁹ Ngajen, yaá taña nixákjoò-jen xá-la Nainá. Koa jñò-nò i'nde ñanda sitje 'én-la Nainá. Tikoáá jñò-nò ni'ya-la Nainá xi ngajen bíndaà-jen. ¹⁰ Koni s'ín tjín kjondaà-la Nainá xi kitjoé-na, 'an-ná xi chjine chrjó ítjòn, xi tsibijnà tàts'en chrjó-la ni'ya. K'ejí xitaá bíndaàsòn ni'ya. Tanga jñà xi bíndaàsòn, ndaà kàtasíkinda nga jngoò ìjngoò kós'ín kìindaà. ¹¹ Mì tì yá xi koma-la kijnna ìjngoò-ìsa tàts'en chrjó ni'ya koni jè xi yje tíjna, nga jè Jesucristo tíjna koni tàts'en chrjó ni'ya. ¹² Tàts'en chrjó ni'ya, komaá sindaàsòn-ne kicha oro, plata, ndajo chí xi 'ño ndaà kjoàn, nas'ín yá, nas'ín xka paja, o xka ndiji. ¹³ Tanga jñà xá xi s'ín nga jngoò ìjngoò xita, k'eé jcha-la jè nachrjein k'e nga sindaajìn-la xita. Nachrjein jè, ni'ín kjoiko, koa jè ni'ín skót'aà nga jngoò ìjngoò skaya xá xi komà. ¹⁴ Tsà jngoò xá kichikjoakò-la ni'ín xi skót'aà, tjoé-la chí-la jè xita xi kìindaàsòn. ¹⁵ Tanga tsà jè xá xi kisingatsja, tsà kiti, chijaá chí-la. Tanga jè xita kitjokajín kjo'in koni jngoò xita xi bitjokajìn ni'ín.

¹⁶ Jñò, ¿a mìtsà tíjìn-nò nga ni'ya ingo tsjeè-la Nainá 'mì-nò? Nga jè Inima Tsjeè-la Nainá tíjnajìn-nò. ¹⁷ Tsà yá xita xi mejèn-la sikkits'ón-jìn-la ni'ya tsjeè-la Nainá, Nainá tikoáá sikkits'ón-jìn-la jè xita xi k'oaá s'ín s'iin. Nga jè ni'ya-la Nainá, tsjeè-né. Koa jñò-nò xi ni'ya tsjeè-la Nainá 'mì-nò.

18 Kì yijo-nò chonachan-là, tsà yá xi k'oas'ín síkítsjeèn nga 'ñó tjin-la kjohítsjeèn xi ts'e kjoa chjine-la isò'nde, ta saá kos'ín kátas'ín koni tsà tsjin-la kjohítsjeèn, mé-ne nga nguì xita chjine koma-ne. 19 Jè kjoa chjine-la xita isò'nde, it'aà ts'e Nainá, kjoa ská tsò-la. Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín tíchja nga tsò: “Nainá, k'oaá s'ín s'ín nga jña xita chjine, tijnà-ne kjoa maña-la kixojiin-ne.” 20 Jè Xojon-la Nainá, ijngoò k'a tjit'aà ñánda tsò: “Nainá, beè-né nga nimé chji-la kjohítsjeèn-la xita xi chjine tsò-la yijo-la.” 21 K'oaá ma-ne, jño, kì nijngoò xita xi 'nga níkjna. Nga ngats'ii xi tjin, kjondaà tsajòn yije-nò. 22 Tsà jè Pablo, tsà jè Apolos, tsà jè Cefas [xi tikoá Pedro 'mì], tsà jè isò'nde, tsà jè kjoabinachon, tsà jè kjoa biyaà, tsà jè nachrjein i'nde, tsà jè nachrjein xi sa nchrobá, kjondaà tsajòn yije-nò. 23 Jño, ts'e Cristo-nò, koa jè Cristo ts'eé Nainá.

4

Xá-la xita xi tsibíxaya-la Jesús

1 K'oaá s'ín jchatakòn-nájen koni xita ch'nda xi síxá-la Cristo, nga ngajen kjòngatsja-jen nga kókóya-jen kjoa tji'ma-la Nainá. 2 Jngoò xita xi xá mangatsja, mochjeén-né nga kàta'ya-la nga kixi síkitasòn xá-la. 3 'An, mìkìlì síkájnoa xi it'aà tsajòn kó tsò kjohítsjeèn-nò, a ndaá tìsikitasoàn, a xi ch'oó tìsikitasoàn xá xi 'an kjòngatsja, kò kó s'ín síkítsjeèn jña xitaxá xi bíndaajìin-la xita isò'nde. Skanda 'an, mì tì kù xan-na tsà ndaà tjin kò tsà ch'oó tjin xá xi tìs'iaàn. 4 'An, nas'ín k'oas'ín síkítsjeèn nga tsjin-na jé, tanga mìtsà tsò-ne kjoa nga nguì xita kixi-ná. Nga jè Na'èn-ná xi bíndaajìin-na. 5 K'oaá ma-ne kì tà chjà jé bìnè-là xinguiòo nga ti kj'eè bijchó nachrjein. Chíña-kjoa k'e nga kjojí Na'èn-ná xi síhiseèn nga jcha-la kjoa xi tji'ma ñánda nga jño choòn. Koa síkatsjeèn kó tsò kjohítsjeèn xi tji'jìn inima-la xita. Ikjoàn Nainá jeya síkíjna koni s'ín nga ok'in-la nga jngoò ijngoò xita.

6 Ndí 'ndsè kò tichjaá, koi 'én tìchjàkò-nò kjoa xi mangàsòn it'aà ts'an kò it'aà ts'e Apolos xi kjondaà tsajòn mé-ne nga mìkìlì síkatonè-là koni tsò 'én-la Nainá. Kì k'oaá s'ín níkítsjeèn nga jngoò ch'nda-la Nainá isa ndaà nachrjenguioò koni ch'nda xi i'nga. 7 Jño, ¿mé-ne koa bixón-nò nga isa 'ñó chji-nò koni xita xi i'nga? ¿Mé kjondaà xi tjin-nò xi mìtsà Nainá kitsjaà-nò? Tsà jye kitjoé-nò ngats'ii kjondaà, ¿mé-ne nga 'nga ma-ne takòn koni tsà ta nga 'ñó tsajòn kisakò-nò?

8 Jño, k'oaá s'ín machiya-nò koni tsà jyeé ma yije-nò, koni tsà 'ñó xita nchiná it'aà ts'e Nainá. K'oaá s'ín níkítsjeèn koni tsà xitaxá ítjòn titsajnaà kò ngajen mìtsà xitaxá titsajna-jen. Ndaà-la tjin tsà kixi kjoa nga otixoma, mé-ne ngajen koma kotixomako-nòjen. 9 'An, k'oaá s'ín síkítsjeèn, ngajen xi it'aà ts'e Cristo kisixáya-najen, Nainá k'oaá s'ín kiskoòsòn-la nga ngajen-nájen xi fehet'aà-ne, xi tjinè-najen nga kiyá-jen nga nguixkon isò'nde, nga nguixkon xita kò àkjale. Jña xita, tà nchikotsejèn-najen nga tsja ma-la mé kjo'in xi timat'in-jen. 10 Ngajen, xi kjoa ts'e Cristo, xita ská 'yatakòn-najen; tanga jño, it'aà ts'e Cristo, k'oaá s'ín 'ya-nò nga 'ñó tjin-nò kjoachjine. Ngajen, k'oaá s'ín 'yatakòn-najen nga xita indaàkjoa-nájen; tanga jño, xita tájaà-nò. Ngajen, mì yá xita beèxkòn-najen; jño, beèxkòn-nò xita. 11 Skanda jè hora jè, kjinchrá-najen, xindá-najen, tsjin-najen níkje xi chíkjá-jen, 'ñó beètoòn-najen xita, tà tjaàsòn-najen, tsjin-najen ni'ya. 12 Skanda bijtaà-najen nga 'ñó nixá-jen. K'e nga chja'on-kò-nájen xita, ngajen, nijét'aà-lajen Nainá nga kátasíchikon-t'in. K'e nga kondra fi-najen xita, chíkjokoó-najen. 13 'On chjàkò-najen xita, ngajen ndaà nokjoá-lajen. K'oas'ín beè takòn-najen koni tsà tjé-la isò'nde. Skanda nachrjein i'nde, jña xita k'oaá s'ín beètakòn-najen koni tsojmì xi ningui-ne nga bíxteèn.

14 Koni s'ín tìkjiin-nò, mìtsà tìs'iin sobà-nò. Kjohítsjeèn tìtsja jngoò-nò koni tsà ixti ts'an xi matsjake. 15 Nas'ín te jmiù ma-ne xi okóya-nò it'aà ts'e Cristo, ta jngoò ma-ne xi na'èn-nò. 'An-ná xi komà na'èn-nò nga mokjeiin-nò it'aà ts'e Cristo Jesús nga 'aán tsibenojmì ítjòn-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. 16 K'oaá ma-ne bìtsi'bà-nò nga k'oas'ín tijnchá yijo-nò koni 'an.

¹⁷ Koií kjoa-la tìsikasén-nò Timoteo, xi ki'ndí-na xan-la nga 'ñó matsjake kò kixi síxá-la Na'èn-ná. Jè s̀ikítsjeèn-nò kós'ín tijnakoá Cristo Jesús nga mokjeiín-na it'aà ts'e, koá kós'ín okoóya-la xita naxandá-la Cristo nga kijndà naxandá ñánda bijchoa. ¹⁸ Tjín i'nga xita xinguióo xi 'ñó 'nga chja, k'oaá-là s'ín síkítsjeèn tsà mìkiì k̀jìkon-nò. ¹⁹ Tanga tsà Nainá mejèn-la, k̀jìkon nitoón-nò. K'e nga kijchoa, skoeè j̀ña xita xi 'nga chja, a nga'ñó-la Nainá xi tjín-la a xi tà jè 'én-la xi 'nga chja. ²⁰ K'e nga jè Nainá tíhotíxoma jngò-la xita, mìtsà ta kjoa ts'e 'én mochjeén, koó nga'ñó-la Nainá mochjeén. ²¹ J̀ño, ¿kós'ín mejèn-nò nga kjián? ¿A mejèn-nò nga kjo'in tsjaà-nò k'e nga kijchokon-nò, a xi mejèn-nò nga kò kjondaà-na kò kjotsja-na k̀jìchokon-nò?

5

Jé xi kisakò ya ijìn naxandá-la Cristo ján Corinto

¹ Jye na'yà-la nga kjoachijngui tíma ijìn tsajòn. Kjoa xi tíma, skanda j̀ña xita xi mìkiì beèxkón Nainá, mì k'oaá s'ín. Nga yaá tijnajìn jngò-nò xita xinguióo xi neajòn-la tsóhoko. ² J̀ño, ¿mé-ne 'nga ǹikítsajna-nò yijo-nò? Mochjeén-né nga kjoaba k̀itsajnajñoò, kò jè xita xi kòtjín jé tíhótsji, tìnachrjekàjioòn. ³ 'An, kixi kjoa, k̀jìn tijnà-nò, tanga kjohítsjeèn-la inima-na yaá tijnajìn osen-nò. 'An, k'oaá ngaya-la koni tsà ya tijnajìn-nò, jyeé kiskoòsòn-la mé kjo'in xi s̀inè-la jè xita xi k'oa tjín jé tíhótsji. ⁴ J̀ño, k'e nga kòxkóya nga jeya síkijna Jesucristo xi otíxoma-ná, jè kjohítsjeèn-la inima-na yaá k̀ijnajìn-nò, tikoá yaá k̀ijnajìn-nò jè nga'ñó-la Na'èn-ná Jesucristo. Kò it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo, ⁵ xita jè, xita neí kàtangatsja yijo-la nga kàtas'e-la kjo'in, kò kàtasikájno jé-la nga mì tì jé kòhótsji-ne mé-ne nga k̀itjokàjìn-ne kjo'in inima-la, k'e nga kjoí ijngò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná.

⁶ Mìkiì ndaà tjín nga 'nga ǹikítsajna yijo-nò. ¿A mì t̀jìn-nò nga nas'ín tà chiba na'yo san sísan yije xikjín na'yo? ⁷ Tìnachrjekàjioòn jè xita xi ótsji jé k'oaá ngaya-la koni tsà na'yo san xi mì tì ndaà-ne nga síkìts'ón-nò, mé-ne j̀ño k'oa'sín kjoàn koma-nò koni na'yo xitse ts'e inchrájin xi tsjìn-la na'yo san. Nga j̀ño, jyeé kitjaàxìn-nò kjoa ts'e jé koni na'yo san jchínga nga jè Cristo k'en ngajo-ná koni j̀ña orrè xi kisik'en xita Israel k'e nga Paxkò. ⁸ Koií kjoa-la j̀ña, k'oaá s'ín k̀ináchrjeé s'eí nga jyeé kisikítsajnandeí-ná Nainá kjoa ts'e jé, koni s'ín xita Israel k'e nga Paxkò nga sítsjeé ni'ya-la nga faáxìn yije na'yo san. J̀ña, k'oaá tìs'ín chjaàxián kjoa ts'e jé kò kjoa ch'o kò nguì kjoatsjeè kò kjoakixi síkjeén k'oaá ngaya-la koni inchrájin xi tsjìn-la na'yo san.

⁹ Jè xojon xi k̀isikasén ítjòn-nò, k'oaá kixan-nò nga mì ya koahijtakoo j̀ña xita xi kjoa chijngui s'ín. ¹⁰ K'e nga k'oa kixan-nò, mìtsà j̀ña k̀isikaxkia j̀ña xita isò'nde xi kjoa chijngui s'ín, kò j̀ña xi tse mejèn-la, kò j̀ña xita chijé, kò j̀ña xi xkòsòn beèxkón. Xita koi, xki xi ján satíkjoò. Ta jè xi koma k̀inchat'aàxìn-là tsà xìn isò'nde onguió. ¹¹ J̀ña 'én xi kixan-nò, jè-né nga mì ya tsjahijtakoo j̀ña xi tsò nga xita-la Cristo xi 'ndsè chibá tsà tákó kjoa chijngui nchis'ín, xita xi tse mejèn-la, xi xkòsòn beèxkón, xi ch'o chjajno-ná, xi xán 'biì, xi chijé s'ín. J̀ña xita xi k'oa'sín s'ín, skanda mìkiì mochjeén nga k̀ichikoo. ¹²⁻¹³ Mìtsà j̀ña okò-ná nga b́indaàjìn-lá j̀ña xita isò'nde. Jè Nainá k̀indaàjìn-la j̀ña xita koi. Tanga j̀ño okò-nò nga ḱindaàjìn-là xita naxandá-la Nainá xi tsajòn. K'oaá ma-ne nga xan-nò, chjaàxiòn jè xita xi ch'o tìs'ín xi ya tijnajìn-nò.

6

Kós'ín s'íin j̀ña xita-la Cristo nga tijnà xikjín koìndaàjìn-la

¹ J̀ño, k'e nga tsà kjoasì tjín-nò kò xita xinguióo, ¿mé-ne j̀ña mejèn-nò koìndaàjìn-nò j̀ña xitaxá xi mìtsà xita-la Cristo? ¿A mìtsà tà j̀ña kàtindaàjìn-nò xi xita naxandá-la Cristo? ² ¿A mìtsà t̀jìn-nò nga j̀ña xi xita naxandá-la Cristo 'mì-ná, j̀ña ḱindaàjìn-lá xita isò'nde? Tsà j̀ño koìndaàjìn-là xita isò'nde, ¿a mì chíkjoa-nò nga ta j̀ño ḱindaàjìn-là xita xinguióo kjoa xi chiba tjín? ³ ¿A mìtsà t̀jìn-nò nga tikoá it'aà tsaján ḱindaàjìn-lá

àkjale? Tsà jǎ́a kǐndaàjǐn-lá àkjale, ¿a mì koma-ná kǐndaàjǐn-lá xǐta xinguiáá kjoa xi tǐn i isò'nde? ⁴ K'oaá ma-ne tsà ta kjoa ts'e isò'nde-né xi tǐn-nò, tǐnókjoa jngoò-là xǐta 'ndsé xi jǎ́nò nachrjenguiòò nga 'mì-là nǐmé chǐ-lá, jè kátǐndaàjǐn-nò. ⁵ Koií koa xan-nò mé-ne nga kátasobà-nò. ¿A mìtsà tǐjna jngoò xǐta xinguiòò xi tǐn-lá kjohǐtsjeèn nga koma-la koiǐndaàjǐn-lá xǐta xi 'ndsé chibá? ⁶ Mìtsà ta koií kjoa-lá nga bixkàn-koo xinguiòò, skanda yaá onguíkoo xinguiòò nguixkòn xǐtaxá xi mìkǐ beèxkon Nainá nga bǐndaàjǐn-nò.

⁷ Kixǐí kjoa, ch'oo tǐn kjoa k'e nga tǐjǎ́nò bixkàn-kò-nò xinguiòò. ¿Mé-ne mìtsà ta saá nǐkjeíin-lá xinguiòò k'e nga ch'o síkò-nò? Ta saá tǐkjeíin-la nga kátasíhijé-nò. ⁸ Tanga jǎ́nò, k'oaá tǐs'ín ch'o nǐkoo xinguiòò, tǐjǎ́nò nǐchijé-lá.

⁹ ¿A mìtsà tǐjǐn-nò nga jǎ́a xi mìtsà xǐta kixǐ, mìkǐ kjoahas'en-jǐn i'nde ñánda tíhotíxoma Nainá? Jǎ́a xǐta xi kjoa chǐngui s'ín, jǎ́a xi xkósòn beèxkón, jǎ́a xǐta xi jye chixàn xi kjoa chǐngui s'ín, jǎ́a xǐta xǐ'ndé xi tǐ x'ín xǐkǐn oyijòkò-ne, ¹⁰ jǎ́a xǐta chǐjé, jǎ́a xǐta tse mejèn, jǎ́a xǐta xi xán 'biì, jǎ́a xi xǐta chǐajno-la, jǎ́a xǐta xi konachan-la xǐkǐn nga síchijé-lá, kǐ yijo-nò chonachan-lá nga jǎ́a xǐta xi koatǐn kjoach'o xi s'ín mìkǐ kjoahas'en-jǐn ñánda tíhotíxoma Nainá. ¹¹ Jǎ́nò, k'e nga sa kjòtseé k'oa tǐs'ín kǐ'nè i'nga; tanga i'nde, jye kisanǐjno kjoa ts'e jé-nò, jye xǐta tsjeè-la Nainá komà, kò jye xǐta kixǐ komà it'aà ts'e nga ñó-la Jesucristo xi otíxoma-ná kò it'aà ts'e Inǐma Tsjeè-la Nainá.

Kó s'ín síchjeén yijo-ná mé-ne nga jeya kǐjna Nainá

¹² Tǐn i'nga xǐta xinguiòò xi tsò: “An tǐjǐ'ndeé-na nǐta mé kjoa xi s'iaàn.” Kixǐí kjoa tǐjǐ'nde-né, tanga mìkǐ ok'ín-la tsà k'oaas'en yijeé ngats'ìi kjoa; k'oaá ma-ne, 'an, mìkǐ tsjaà'nde-la yijo-na nga síkǐjne-na jngoò kjoa. ¹³ Tǐkkoaá tǐn i'nga xi tsò: “Jǎ́a tsojmǐ xi ma chine, ts'eé indso'bá, koa jè indso'bá mochjeén-la tsojmǐ xi ma chine.” Kixǐí kjoa, tanga ingajò kjoa koi, Nainá síkǐjehet'aà. Tanga jè yijo-ná, mìtsà kòs'ín kochjeén nga kjoa chǐngui s'eén; it'aà ts'e Nainá kochjeén; yijo-ná, ts'eé Nainá. ¹⁴ Koni s'ín kǐs'ìin Nainá nga kǐsǐkjaáya-la Na'èn-ná Jesús, jǎ́a k'oaá tǐs'ín kjoaáya-ná it'aà ts'e kjoa biyaà nga tǐn-la nga ñó Nainá.

¹⁵ ¿A mìtsà tǐjǐn-nò nga jè yijo-ná, yaá tǐkjoòkò ts'e Cristo? ¿A komaá síkjeén yijo-la Cristo nga síjngoòt'aà-lá ts'e chjoón ská? Majǐn, mìkǐ koma. ¹⁶ ¿A mìtsà 'yaà, k'e nga jngoò xǐta x'ín, tsà chjoón ská kǐnako, jngoò yijoó koma? Nga k'oaá s'ín tǐchǐa Xojon-la Nainá nga tsò: Ingajò xǐta koi, jngoò yijoó koma. ¹⁷ Tanga jè xi Na'èn-ná tǐnako, yaá majngoòkò inǐma-la kò ts'e Na'èn-ná.

¹⁸ Tǐnchat'aàxǐn-lá kjoa chǐngui. Jngoò xǐta, nǐta mé jé xi ótsǐ xi k'ejǐ jé, mìtsà yijo-la tíbeètoòn. Tanga jè xǐta xi kjoa chǐngui s'ín, yijo-laá beètoòn. ¹⁹ ¿A mìtsà tǐjǐn-nò nga jè yijo-nò nǐ'ya-la Inǐma Tsjeè-la Nainá-né xi jǎ́nò kǐtsjaà-nò Nainá nga tǐnjǐn inǐma-nò? Yijo-nò, mìtsà tǐ tsajòn-nò. ²⁰ Nainá jye tsakatse-nò, tseé tsibíhǐtǐjǐ-nò. Koií kjoa-la jchaxkón Nainá, ndaà tǐkjeén yijo-nò nga ts'eé Nainá.

7

Kjoa ts'e xǐta xi bixan

¹ It'aà ts'e 'én xi kǐchǐnangui-ná nga kǐnǐkasén-ná xojon nga bixón: “Ndaà-la tǐn, jngoò xǐta x'ín kò jè chjoón tsà mìkǐ kǐxan.” ² Tanga koií kjoa-la nga 'ñó tǐn kjoa chǐngui, nga jngoò òjngoò xǐta x'ín kátas'e-la chjoón, kò nga jngoò òjngoò chjoón kátas'e-la x'ín. ³ Koni s'ín tǐn kjotíxoma ts'e kjoa bixan, jè x'ín, ndaà kátasís'in-la chjoón-la k'e nga kójnako, tǐkkoa jè chjoón, ndaà kátasís'in-la x'ín-la. ⁴ Jè chjoón, mìtsà tǐjé otíxoma-la yijo-la, jè x'ín-la otíxoma-la. Tǐkkoa jè x'ín mìtsà tǐjé otíxoma-la yijo-la, jè chjoón-la otíxoma-la. ⁵ K'e nga tsjáyijòkoo xinguiòò, kǐ yijo-nò nǐxkon-lá xinguiòò. Tà k'e-né tsà ngásòn chibaya-nò kótǐn nachrjein mìkǐ tsjáyijòkoo xinguiòò tsà Nainá kǐnókjoat'aà-lá. Xi koma ískan mochjeén-né nga sís'in-lá xinguiòò nga mì jè xǐta neíí skónachan-nò k'e nga tsà mì tǐ kǐ chíkjoa-nò nga xǐn tsjáyijò-lá xinguiòò.

6 Én xi tìxan-nò tà 'an-ná xi tìtsjaà'nde-nò; mìtsà kjotíxoma tìbìnè-nò. 7 Xi ìt'aà ts'an, mejèn-na tsà ngats'ìi xìtā k'oas'ín kàtìtsajna tajngoò, koni 'an, tajngoó tìjnaa. Tanga ìjngoò ìjngoò xìtā kits'ìi-lā kjotjò xi Nainá kitsjaà-lā, kós'ín kìtsajna. Kākj'eìi kākj'eìi s'ín tìtsajna nga ìjngoò ìjngoò xìtā.

8 Jñā xìtā xi tìtsajna tajngoò kō jñā íchjín xi jye k'en x'in-lā, ndaà-la tjín tsà tà k'oas'ín kìtsajna tajngoò koni 'an. 9 Tanga tsà mìkiì chíkjoa-lā nga bìtsajna ìjngó, ìsáá ndaà-ne tsà kàtìxan, mì k'oā-ne tsà tsjè sùk'en.

10 'An, k'oāá s'ín bìnè-lā jñā xìtā xi jye chixàn, nga mìkiì kōma tsjeín xíkjín. Jè chjoón, mìkiì kōma sùkìjina x'in-lā. Mìtsà kjotíxoma ts'an xi tsjaà-nò; ts'eé Nainá. 11 Jè chjoón xi tsjeiin x'in-lā, mìkiì tjí'nde-lā nga k'ejí x'in kixan-kō ìjngoò k'a. Tìkōāá-ne kàtajoóndaà-ne. Tìkōā jè x'in, mìkiì tjí'nde-lā nga tsjeín chjoón-lā.

12 Jñā xìtā xi i'nga, k'oāá xan-lā, xi tà kjohítsjeèn ts'an, mìtsà jè Na'èn-ná tsibíjna kjotíxoma jè. Tsà jngoò xìtā x'in xi mokjeiin-lā 'én-lā Nainá, tsà jè chjoón-lā xi tìjnako, tsà mìkiì mokjeiin-lā, tsà tsò ikon jè chjoón nga bijnako, kàtijnako, kì tsjeiin takòn jè chjoón-lā. 13 Tsà jngoò chjoón xi mokjeiin-lā 'én-lā Nainá, jè x'in xi tìjnako, tsà mìkiì mokjeiin-lā, tsà tsò ikon jè x'in nga bijnako, kàtijnako, kì tsjeiin takòn jè x'in-lā. 14 Jè x'in xi mìkiì mokjeiin-lā 'én-lā Nainá, ìt'aà ts'e chjoón-lāá matsjeè-né; tìkōāá jè chjoón xi mìkiì mokjeiin-lā, ìt'aà ts'e x'in-lāá matsjeè-né. Tsà majìn, jñā ìxti-lā mìtsà xìtā kixi nga nguixkon Nainá, tanga ì'ndeì ìxti-lā, yáá chja-ne naxandá-lā Cristo. 15 Tanga tsà jè chjoón xi mìkiì mokjeiin-lā 'én-lā Nainá tsà mejèn-lā tsjeín x'in-lā xi mokjeiin-lā, kàtatsjeiin. Kō tsà jè xìtā x'in xi mìkiì mokjeiin-lā 'én-lā Nainá, tsà mejèn-lā nga tsjeín chjoón-lā xi mokjeiin-lā, kàtatsjeiin. Jñā xìtā koi mìkiì tjínè-lā nga kjo'ño kìtsajnakō xíkjín. Nainá, jè xi mejèn-lā nga 'nchán kìtsajna. 16 Jì chjoón xi mokjeiin-lè ìt'aà ts'e Cristo, mìkiì tjiin-lè tsà koi nachrjein ìt'aà tsiji kōma kitjokàjiin kjo'in x'in-lè. Kō jì xi x'in 'mì-lè nga mokjeiin-lè ìt'aà ts'e Cristo, mìkiì tjiin-lè tsà koi nachrjein ìt'aà tsiji kōma kitjokàjiin kjo'in chjoón-lè.

17 Jngoò kjoa mejèn-na nga ndaà síkijna-lā ngats'ìi xìtā naxandá-lā Cristo, nga ìjngoò ìjngoò xìtā x'in kō chjoón, mochjeén-né nga kos'ín kàtasíjchá yijo-lā koni s'ín kitsjaà-lā Nainá koni s'ín tìtsajna k'e nga Nainá kiichja-lā nga xìtā-lā komà. 18 Tsà tjín i'nga xìtā xi jye tjit'aà chiba yijo-lā kjoa ts'e circuncisión k'e nga xìtā-lā Cristo komà, tà k'oāá s'ín kàtìjna. Tsà tjín i'nga xi k'ejé kù tjit'aà chiba yijo-lā, kì bít'aà chiba-lā yijo-lā. 19 Xi kjoa ts'e circuncisión, tsà tjit'aà chiba-nò kō tsà majìn, mìtsà mé-ne. Jè xi chjì-lā nga ndaà sikitason jè kjotíxoma-lā Nainá. 20 Nga jngoò ìjngoò, k'oāá s'ín tìtsajna koni s'ín tìtsajnaà k'e nga kiichja-nò Nainá. 21 K'e nga kiichja-lè Nainá, tsà chì'nda tijni, kì makájno-lè. Tanga ì'ndeì tsà kōma kijnandeì-ne, ndaà s'e, tijnandeì-ne. 22 Jè xi chì'nda tís'ín k'e nga kiichja-lā Nainá nga kòkjeiin-lā 'én-lā, ì'ndeì tijnandeì-né ìt'aà ts'e Cristo. K'oāá tìs'ín tjín, jè xi tijnandeì k'e nga kiichja-lā Nainá, ì'ndeì chì'nda-lā Cristo-né. 23 Jñò, Nainá jye tsatse-nò, kì kù bì'nde nga xìtā xi k'ejí chì'nda 'nè-là. 24 Jñò ndí 'ndsè kō tichjaá, koni s'ín tìtsajnaà nga jngoò ìjngoò k'e nga kiichja-nò Nainá, k'oāá s'ín tìtsajna yā nguixkon Nainá.

25 It'aà ts'e xìtā xi tìtsajna tajngoò, tsjìn jngoò-na kjotíxoma xi ts'e Na'èn-ná. 'An, k'oāá s'ín kosòn-lā koni tsò kjohítsjeèn-na nga Nainá kis'e-lā kjohimatakòn mé-ne nga ìt'aà ts'an kjoaàt'aà takòn-na jñā xìtā. 26 Koií kjoa-lā nga 'ño 'in choòn nachrjein ì'ndeì, 'an, k'oāá s'ín síkìtsjeèn, ìsáá-la ndaà tjín, tà k'oas'ín kàtìtsajna xìtā koni s'ín tìtsajna skanda nachrjein ì'ndeì. 27 Tsà tjín-lè chjoón, kì níkijna-jèn chjoón-lè. Tsà tsjìn-lè, kì chjoón binchaàtsji. 28 Tsà kixein, mìtsà jé tìbinchaàtsji. Kō tsà jngoò chjoón xongó xi kixan, tìkōāá mìtsà jé tìhótsji. Ta jè-né, k'e nga jye kixan, kjoaá s'e-nò. 'An, mejèn-na nga mì kjoa kàtas'e-nò.

29 Ndí 'ndsè, mejèn-na nga kàtasijin-nò, nga chiba jchán nachrjein chija nga ma sixá-lá Nainá. Koií kjoa-lā jngoò xìtā x'in xi tjín-lā chjoón, k'oāá s'ín kàtas'ín koni tsà tsjìn-lā chjoón. 30 Kō jñā xìtā xi kjoaba tìtsajnajiin, k'oāá s'ín kàtìtsajna koni tsà mì ba tìtsajna. Kōā jñā xi s'eí tjín-lā, k'oāá s'ín kàtìtsajna koni tsà mì s'eí tjín-lā. Kōā jñā xi tsojmì otse,

k'oaá s'ín kàtas'ín koni tsà nìmé tǵín-la. ³¹ Ko jǵnà xi fitǵingui-la kjoa xi tǵín isò'nde, k'oaá s'ín kàtas'ín koni tsà mì ya fitǵingui-la; nga jè isò'nde xi titsajnasoań iǵndé, kjoehet'aà-né.

³² 'An, k'oaá s'ín mejèn-na nga nìmé kjoa ts'e isò'nde sǵíkǵtsjeèn. Jè xǵta x'in xi tǵjna tajngoò, koií sǵíkǵtsjeèn kjoa ts'e Nainá, mé xi s'iin nga kotsja-la Nainá. ³³ Tanga jè xi jye chjoón tǵín-la, koií sǵíkǵtsjeèn kjoa xi tǵín isò'nde mé xi s'iin nga kotsja-la chjoón-la, ³⁴ k'oaá ma-ne nga jò kjoa sǵíkǵtsjeèn. Tǵikoaá jè chjoón ka'àn xi jye k'en x'in-la ko jè chjoón xi tǵjna tajngoò xi kj'eè x'in tǵín-la, koií sǵíkǵtsjeèn kjoa ts'e Nainá mé-ne nga tsjeè sǵíkǵtsajna-ne yijo-la ko inima-la. Tanga jè chjoón xi x'in tǵín-la, koií sǵíkǵtsjeèn kjoa ts'e isò'nde mé xi s'iin nga kotsja-la x'in-la.

³⁵ Kjoa xi benojmí-nò kǵondaà tsajòn-nò, mìtsà xan-nò nga 'an ósijna ikon-nò, jè-né nga ngui ndaà sǵijchá yijo-nò nga nìmé kjoa kǵichjoà ikon-nò nga sǵixá-là Nainá.

³⁶ Tsà jngoò x'in xi kos'ín tǵísǵíkǵtsjeèn nga mì ndaà tǵísǵiko chjoón nga mì xátí tǵibixan-ko nga jye tǵíhóto nó-la chjoón, k'oaá s'ín kàtas'ín koni s'ín sǵíkǵtsjeèn, kǵitaxan; jè kjoa bixan, mìtsà jé nchihótsji. ³⁷ Tanga tsà jngoò xi k'oas'ín bínè-la yijo-la ko inima-la nga majǵn-la kǵixan, nga kǵohǵtsjeèn ts'e-né, ko tsà chǵikjoa-la yijo-la nga mìkǵi kǵixan, ko tsà jye kos'ín kiskoòsòn-la, ndaà tǵín. ³⁸ Jǵnà xǵta xi bixan, ndaà s'ín, tanga jǵnà xi mìkǵi bixan, isaá ndaà s'ín.

³⁹ Jngoò chjoón xi x'in tǵín-la, mìtsà tǵijnandeí. K'eé-né tsà jye k'en x'in-la nga jye tǵijnandeí. Koma kǵixan-ko nǵta yá x'in-ne xi matsjakeè tsà tanga mokjeiín-la 'én-la Nainá.

⁴⁰ 'An, k'oaá s'ín sǵíkǵtsjeèn, ndaà-la tǵín tsà mì tǵi kǵi kǵixan-ne jǵnà íchǵín ka'àn. Tǵikoaá 'an, k'oaá s'ín machǵiya-na nga jè Inima Tsjeè-la Nainá tǵíchǵiya-na.

8

Tsojmì xi sinchásòn ya nguixkòn xkósòn

¹ Jè kjoa xi ts'e yijo-la cho xi sǵik'en-la xkósòn-la xǵta isò'nde nga tsjá-la kǵotjò, jǵnò bixón-nò nga ngats'iaá jyeé tǵín-ná kjoachǵine it'aà ts'e kjoa koi. Kixǵi kjoa, tanga k'e nga tǵín-ná kjoachǵine, ma'ngaá takoán. Tanga k'e nga tǵín-ná jè kǵotsjacha, isaá ndaà 'biì-lá nga'ńó xinguiáá. ² Tsà tǵín i'nga xǵta xi tsò nga ndaà machǵiya-la, chijaá isa-la; kj'eè kǵi beè yije koni s'ín tǵínè-la nga skoe. ³ Jngoò xǵta xi matsjakeè Nainá, jè Nainá ndaà beèxkon.

⁴ K'oaá xan-nò kó s'ín tǵín, tsà ma chine yijo-la cho xi ya biyaàt'aà-la jǵnà xkósòn. Tǵiǵiín-ná nga jǵnà xkósòn xi tǵín i isò'nde, nìmé nga'ńó tǵín-la. Nga ta jngoò ma-ne xi Nainá. ⁵ Jǵnà xǵta, k'oaá s'ín sǵíkǵtsjeèn nga kǵiín ma nainá xi tǵín ján ngajmǵi ko it'aà nangui. (Kixǵi kjoa it'aà ts'e xǵta koi, kǵiín ma xi nainá ko na'èn-ná tsò-la.) ⁶ Tanga jǵnà, 'ya-ná nga ta jngoò ma-ne Nainá xi Na'èn-ná nga it'aà ts'eé inchrobà-ne nǵta mé xi tǵín. Jǵnà, koií xá tǵín-ná nga sǵikitasoań xá-la. Tǵikoaá ta jngoò ma-ne xi otǵixoma-ná, jè Jesucristo; nga it'aà ts'eé nga'ńó-la kisindaà yije nǵta mé xi tǵín ko tǵikoaá jǵnà, it'aà ts'eé titsajnakoaán.

⁷ Tanga mìtsà ngats'ii xǵta tǵiǵiín-la kjoa koi. Tǵín i'nga xǵta 'ndsee xi jye k'oas'ín kǵò'nga-la kjoa ts'e xkósòn k'e nga tǵikj'eè mokjeiín-la. Tanga i'ndeí, k'e nga kine yijo-la cho xi ya biyaàt'aà-la jǵnà xkósòn, k'oaá s'ín sǵíkǵtsjeèn nga jǵnà nchibeèxkón xkósòn xi nainá tsò-la xǵta isò'nde. Nga jò tǵín kǵohǵtsjeèn-la, k'oaá s'ín fiya-la nga jé ótsji nguixkòn Nainá. ⁸ Jǵnò bixón-nó nga jǵnà tsojmì xi ma chine, mìtsà koi kjoa-la nga isa ndaà skoétjò-ná Nainá. Tsà kǵichiaá mìtsà isa ndaà kǵitsajnaá ko tsà mìkǵi kǵichiaá mìtsà isa ch'o kǵitsajnaá nga nguixkòn Nainá. ⁹ Kixǵi kjoa, tǵi'nde-ná nǵta mé xi chǵineé. Tanga jǵnà jchósòn-lá yijo-ná nga mì k'oaá tǵín xi chǵineé mé-ne jǵnà xǵta 'ndsee xi indaǵiǵiín tǵín kǵohǵtsjeèn-la mì jé sakò-la. ¹⁰ Tsà tǵín jngoò xǵta xinguiòo xi tsò nga tǵín-la kǵohǵtsjeèn nga ma chine nǵta mé yijo-ne, ko yaá fi kǵjèn ya i'nde nǵnda yaxkón xkósòn; tsà koi nachrjein-la ya skoe jngoò 'ndsé xi indaǵiǵiín tǵín kǵohǵtsjeèn-la nga ya tǵkjèn. Jè xǵta 'ndsé, k'oaá tǵis'ín s'iin. ¹¹ Kǵohǵtsjeèn-la xǵta jè nga tsò nga maá chine yije nǵta mé-ne, koií kjoa-la nga kǵo'ín sǵikjeiín jè 'ndsé xi indaǵiǵiín tǵín kǵohǵtsjeèn-la xi Cristo k'en ngajo-la. ¹² K'e nga jé binchaàtsjioò xi kondra ts'e xǵta 'ndsee nga nǵkǵts'ón-jǵnoò kǵohǵtsjeèn-la xi indaǵiǵiín tǵín, jé binchaàtsjioò xi kondra ts'e

Cristo. ¹³ 'An, tsà ta koií kjoa-la ts'e tsojmì xi kínee nga jé sakò-la jè 'ndsè, tìkoaá-ne, jngoò k'a mì tì kù skíne-na yijo, mé-ne nga mì jé sakó-la 'ndsè.

9

Kjoa xi tji'nde-la xita xi tsibixaya-la Cristo

¹ 'Aán tsibixaya-na Cristo. Tijnandeji-ná. Xkoaàn kijtsee-na jè Jesús xi otixoma-ná. Nga xá-la Na'èn-ná tìs'iaàn, i'nde jñò-nò xi xita-la Cristo maà. ² K'oaá xó tsò i'nga xita xi k'ejí nga mì xó tsà 'an tsibixaya-na Cristo, tanga jñò, ndaà tjiin-nò nga 'aán kisixaya-na, nga it'aà ts'an-ná nga mokjeiin-nò 'én-la Nainá. K'oaá s'ín bitjo kixi kjoa.

³ K'e nga jngoò xita kjòngui-na xi kondra ts'an, 'an, kií xan-la nga ósikoaa yijo-na: ⁴ ¿A mìtsà tji'nde-najen nga k'oi-najen tsojmì xi chine-jen ko xi s'io-jen nga xá-la Nainá tìtsa'nè-jen? ⁵ ¿A mìtsà tji'nde-najen nga kitjako jngoò-jen xi chjoón-najen ma xi 'én-la Nainá mokjeiin-la, koni s'ín xita xi i'nga xi tsibixaya-la Cristo koni jñà 'ndse Na'èn-ná ko Cefas [xi tìkoa Pedro 'mì]? ⁶ ¿A tà 'an-ná ko Bernabé xi tjinè-najen nga k'ejí xá s'en-jen mé-ne nga sakò-najen tsojmì xi chine-jen? ⁷ ¿A tjin xita xi soldado síkitasòn xi tjié bíchjì-la yijo-la? ¿A tjin xita xi bitje tsojmì tje, koa mìki kine toò xi oja-la? ¿A tjin xita xi cho síchá, koa mìki 'biì tsjin xi ochrje? ⁸ Kì k'oaá s'ín nìkìtsjeèn nga tà kjohìtsjeèn ts'an koni s'ín tìxan. Tìkoaá tíchja kjotixoma ts'e Moisés. ⁹ Kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés, k'oaá s'ín tíchja nga tsò: “Jñà nchraja xi bínchi, kì na'ya bì'a tso'ba.” 'Én koi mìtsà tsò-ne kjoa nga Nainá 'ñó síkinda nchraja, ¹⁰ jñà-ná xi síkinda-ná Nainá; nga it'aà tsaján tíchja kjotixoma. Jè xi síkínchi nchraja ko xi sítsjeè tsojmì xi majchá-la, nchikoñaá-la nga tjoé chiba-la tsojmì xi majchá-la. ¹¹ 'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jin tsakoòya-nòjen jè ngaya-la koni tachó xi kisitje jjiin inima-nò. ¿A mì ndaà s'e tsà tjoé chiba-najen tsojmì xi majchá-nò? ¹² Tsà jñà xi k'ejí xita tjoé chiba-la tsojmì xi tsajòn, ngajen, ¿a mìtsà isa ndaà tji'nde-najen nga tìkoa tjoé-najen?

Tanga mì k'oaá s'ín tìtsa'nè-jen koni s'ín tji'nde-najen mé-ne nga mìki koma sichjoà ikon-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹³ Jñò, ndaà 'yaà, jñà xita xi ya síxá ya Ingo Ítjòn-la Nainá, koií tsojmì kine xi tjin ya i'nde jè; ko jñà xi ya síxá i'nde tsjeè-la Nainá ya ñánda binchásòn kjotjò xi tsjá-la Nainá jñà xita, okoó chiba-la yijo-la cho xi ya binchásòn. ¹⁴ Nainá k'oaá s'ín kitsjaà okixi: jñà xi chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo yaá sakò-la tsojmì xi skíne. ¹⁵ 'An, mì k'oaá s'ín tìsikjeén jñà kjoa xi tji'nde-na. Tìkoaá mìtsà koi xá tìkjiin-nò nga kos'ín síko-ná. Isaá-la ndaà tjin tsà kàtiyaà mì k'oaá-ne tsà tjin xita xi kjoaxìn-na kjotsja xi tjin-na nga ta kjotjò 'an chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo.

¹⁶ Nga 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo chjaya, mìki tsà jeya síkijna yijo-na. 'An, xó k'oaá s'ín tjinè-na nga 'an kichjaya; ima xó-na tsà mìki kichjaya jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁷ Tsà tà kjohìtsjeèn ts'aán-la nga kos'ín tìs'iaàn, tjinè-la nga kochjì-na, tanga mìtsà tà kjohìtsjeèn ts'an, jè tìsíkitasoàn xá xi kisingatsja-na Nainá. ¹⁸ Jè chjì xi tìsakó-na, jè-né nga tsja tjin-na nga chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nga mìtsà chjì-na sèjé, nas'ín tji'nde-na nga jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo kótijnakon-na.

¹⁹ 'An tijnandeji-ná, tanga i'nde, k'oaá s'iaàn koni tsà chi'nda-la ma ngats'ii xita, mé-ne nga isa kjin xita koma kichjà-la 'én-la Cristo nga kòkjeiin-la. ²⁰ K'e nga ya tijnajiin-la jñà xita xinguiáa judío, k'oaá s'ín s'iaàn koni s'ín xita judío mé-ne nga koma kichjà-la 'én-la Cristo nga kòkjeiin-la. Kixi kjoa nga 'an, mìki kjo'ñó tjinè-na nga kos'ín síkitasoàn koni tsò kjotixoma xi kiskii Moisés, tanga k'e nga ya tijnajiin-la jñà xita judío xi kjotixoma-la Moisés tìtsajnajijn, 'an k'oaá ti s'iaàn, ta jè xi mejèn-na nga koma kichjà-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nga kòkjeiin-la. ²¹ K'e nga ya tijnajiin-la jñà xita xi mìtsà ya tìtsajnajijn kjotixoma-la Moisés, 'an, k'oaá ti s'iaàn koni tsà mì ya tijnajñaà kjotixoma mé-ne nga koma kichjà-la 'én-la Cristo nga kòkjeiin-la xita xi mì ya tìtsajnajijn kjotixoma. Mìtsà tsò-ne kjoa nga tijnat'aà xìn-la kjotixoma-la Nainá. Yaá tijnajñaà kjotixoma-la Cristo. ²² K'e

nga ya tijnajijn-la jñà xita xi indaajijn tjin kjohitsjeèn-la, 'an, k'oaá s'iaàn koni tsà tikoáá indaajijn tjin kjohitsjeèn-na mé-ne nga koma kichjà-la 'én-la Cristo xita koi. Yaá singàsòn yijekoáa mé kjoa xi titsajnajijn ngats'iì xita mé-ne nga koma kochrjekàjijn i'nga-na kjo'in kjoa ts'e jé-la. ²³ K'oaá s'iaàn xi kjondaà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo mé-ne nga s'e-na kjoa machikon-t'in it'aà ts'e 'én.

²⁴ Jñò, jyeé tíjijn-nò k'e nga síská xita xi ongachikon, ngats'iì-né nga ongachikon, tanga ta jngoò-né xi tjoé-la kjotjò, ta jè xi síkijne. Jñò, k'oaá s'ín tjjchá yijo-nò nga xita-la Cristo 'mì-nò koni jngoò xita xi ongachikon mé-ne nga tjoé-nò kjotjò xi Nainá tsjá-nò. ²⁵ Jñà xita xi síská kjoò nga mejèn-la síkijne, ítjòn bitsajnaandaà nga mì tíjñà síkjeén-ne tsojmì xi ch'o síko; koi k'oas'ín-ne nga mejèn-la tjoé jngoò-la kjotjò. K'e nga jye ma iskan, jè kjotjò xi tjoé-la, ta bits'on-né. Tanga jñá bitsajnaandaà nga tjoé jngoò-ná kjotjò xi mìkì bits'on nita kjé-ne. ²⁶ 'An, mìtsà k'oas'ín ongachikoan [kjoa ts'e xá-la Nainá] koni jngoò xita xi mìkì beè ñánda kjichò. Tikoáá mìtsà k'oas'ín [sìxá it'aà ts'e Nainá] koni s'ín xita xi ta 'beéjijn isén k'e nga kjaán-ko xíkjin. ²⁷ 'An, k'oaá s'ín bìnè-la yijo-na nga kàtas'e-na kjo'in mé-ne k'e nga kjoehet'aà nachrjein nga okoòya-la xita 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, Nainá mì kító-na: “Nì mé chí-la xá-lè.”

10

Kjoa ts'e xkòsòn xi mìtsà kixi kjoa nga Nainá

¹ Jñò ndí 'ndsè ko tichjaá, kì nìjchàajijn-jèn nga jñà xita jchínga kjiin-ná, [k'e nga itjojijn naxandá Egipto], yaá tsibítsajnangui yije jjiin ifi [nga tsakó-la ndiyá], tikoáá ngats'iì tsatojijn ndáchikon. ² K'oaá ngayala-la koni tsà komà bautizar ya jjiin ifi ko jjiin ndáchikon mé-ne nga xita-la Moisés koma-ne. ³ K'oaá tís'ín jngoò skaya tsojmì kiskine xi kjoxkón ndaà ts'e Nainá. ⁴ Tikoáá ta jngoò skaya nandá kits'iì xi kjoxkón ndaà ts'e Nainá, jè nandá xi ya naxi itjo-ne nga jè Nainá kitsjaà-la. Jè naxi, jè ngayala-la Cristo nga jè tsajmeèyako ndiyá ñánda chinchimaya. ⁵ Tanga jñà xita jchínga koi, kjin jchán k'en ya ñánda nangui kixi choòn nga Nainá mìkì kisaseèn-takòn koni s'ín kis'iin ngats'iì xita jchínga koi, ta chibaá tsiningui-ne.

⁶ Jñà kjoa xi k'oas'ín komà, jñà okóya-ná nga mì jñà síkjaajñaá kjoa xi ch'o tjin koni kis'iin jñà xita jchínga-ná. ⁷ Kì k'oa s'ín sando xkòsòn yaxkón koni kis'iin i'nga xita jchínga koi, nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jñà xita naxandá tsibítsajna nga tsakjèn koa kits'iì, ikjoàn tsasitjen nga kitè [nga jè kisítsjako xkòsòn].” ⁸ Tikoáá mìkì kjoa chijngui s'eén koni s'ín kis'iin i'nga xita jchínga koi, nga tà jngoò nachrjein kaàn jàn jmii xita k'en. ⁹ Mì kì taxki chít'aá Na'èn-ná koni s'ín kis'iin i'nga xita jchínga koi; k'oaá komà-ne nga k'en nga kiskine-la ye. ¹⁰ Tikoáá kì í'ño-isa tsajét'aà-la Nainá koni s'ín kis'iin i'nga xita jchínga koi. K'oaá komà-ne nga jè àkjale-la kjoabiyaà kisik'en xita koi.

¹¹ Ngats'iì kjoa koi, k'oaá s'ín komàt'in jñà xita jchínga-ná ko k'oaá s'ín kisijna chiba mé-ne sijijn-ná. Kisit'aà Xojon-la Nainá nga jchaá jñà mé kjo'in xi sinè-ná tsà k'oa tís'ín s'eén jñà xi titsajnaoáan nachrjein xi jye tífehét'aà. ¹² K'oaá ma-ne jè xi kos'ín síkítsjeèn nga kixi tíjna, kàtasíkinda yijo-la nga mì jé sakó-la. ¹³ Jñò, kj'eé mé kjoa xi mat'ioòn nga tichit'aà-nò xi isa 'ño 'in tjin koni mat'in xita xi kj'eí. Nainá, xita kixi-né, jè kàta'ñót'aà takòn nga mìkì tsjá'nde nga isa tsato chít'aà-nò koni kji chíkjoako-nò. Tijè-ne Nainá kokò ndiyá kós'ín kichikjoa-nò koni s'ín tichit'aà-nò skanda k'e nga kjoehet'aà kjoa.

¹⁴ Jñò ndí 'ndsè, nì itsé kjoa ts'e xkòsòn nìkítsjeèn nga mejèn-nò jchaxkón. ¹⁵ 'An, k'oaá s'ín tichjà-nò koni xita xi tjin-la kjohitsjeèn. Jchòsòn-là 'én xi xán-nò, a kixi kjoa. ¹⁶ K'e nga 'yooá vino xi tíjya chítsín nga nijét'aà-lá Nainá nga kàtasíchikon-t'in, za mìtsà ya ñingàsòn-koáa ko jní-la Cristo? Ko k'e nga nixkoayaá inchrajín, za mìtsà ya ñingàsòn-koáa ko yijo-la Cristo? ¹⁷ Jñá, nas'ín 'ño kjin ma-ná, jè inchrajín xi bichiaá, ta jngoò ma-ne; k'oaá ma-ne nga ngats'iaá, ta jngoò yijo ma-ná.

¹⁸ Chítsejèn-là x̄ita naxandá Israel, j̄nà xi kine yijo-la cho xi biyaà ya i'nde tsjeè nga tsjá-la k̄jotjò Nainá. X̄ita koi, yaá síngàsòn-kò k̄jotjò xi tsjá-la Nainá ya i'nde tsjeè. ¹⁹ K'e nga k'oa xan-nò, mìtsà xan-nò nga t̄jín-la okixi j̄nà xkòsòn kò tsojmì xi sinchát'aà-la. ²⁰ J̄nà 'én xi xan-nò, j̄nà k̄jotjò xi fiko j̄nà x̄ita xi mìkiì beèxkon Nainá, j̄nà fiko-la inima ch'o-la neíi, mìtsà jè sobà Nainá. 'An, majìn-na nga ya síngàsòn-koo inima ch'o-la neíi. ²¹ Mìkiì ndaà t̄jín, k'e nga jye 'yò vino xi ts'e Jesús, xi otíxoma-ná, ikjoàn s'ioo xi ts'e inima ch'o-la neíi. T̄ikoaá mìkiì ndaà t̄jín, k'e nga jye bichioò inchrájin xi ts'e Jesús, ikjoàn bichioò xi ts'e inima ch'o-la neíi. ²² ¿A xi mejèn-nò s̄ikjàn-là Na'èn-ná nga kàtachini? ¿A isaá t̄jín-nò nga ñò mì k'oa-ne Nainá?

Jè k̄inchátsjiaá ítjoàn k̄jondaà ts'e x̄ita xi k̄j'eíi

²³ Tsò j̄nà x̄ita: “T̄jì'nde-né n̄ita mé xi s'eén.” Kixíi kjoa t̄jì'nde-né, tanga mìtsà ngats'ii kjoa nga ndaà t̄jín. T̄jì'nde-né n̄ita mé kjoa xi s'eén, tanga mìtsà ngats'ii kjoa tsjá-ná nga ñó. ²⁴ Mìtsà tà k̄jondaà tsajòn binchaàtsjioò ítjòn, jè t̄inchátsjioò ítjòn k̄jondaà ts'e x̄ita xi k̄j'eíi.

²⁵ Maá ch̄inee n̄ita mé yijo xi sat̄jna ya ñánda biyaà cho. Kì kiì ch̄jinanguio ñánda j'ii-ne mé-ne nga mì ch'o koma-la k̄johítsjeèn-nò. ²⁶ Nga ts'eé Na'èn-ná jè nangui kò ngats'ii tsojmì xi t̄jín-la.

²⁷ Tsà jngoò x̄ita xi mìkiì mokjeiín-la 'én-la Nainá, k̄ichja-nò nga k̄ichikoo, tsà mejèn-nò nga onguió, ch̄inee yije-nò xi tsjá-nò. Kì mé xi ch̄jinanguio nga mì ch'o koma-la k̄johítsjeèn-nò. ²⁸ Tsà jngoò x̄ita xi k̄itsò-nò: “J̄nà tsojmì koi, yaá kisinchaàt'aà-la xkòsòn.” Jè kjoa-la x̄ita xi okitsò-nò, kì kiì chine, mé-ne nga mì ch'o koma-la k̄johítsjeèn-la. ²⁹ Mìtsà k̄johítsjeèn tsajòn xi tixan-nò, ts'eé x̄ita xi okitsò.

Tanga tsà t̄jín i'nga x̄ita xi skonangui nga k̄itsò: “¿Mé-ne mì t̄jì'nde-na nga s'iaàn n̄ita mé kjoa xi mejèn-na nga ta koi kjoa-la nga mì ch'o koma-la k̄johítsjeèn-la x̄ita xi k̄j'eíi? ³⁰ 'An, tsà tsjaà-la k̄jondaà Nainá it'aà ts'e tsojmì xi k̄inee, mìkiì ndaà t̄jín tsà ch'o k̄itsò-la x̄ita j̄nà tsojmì xi jye kàtsjaà-la k̄jondaà Nainá.” ³¹ Tanga j̄nò, k'e nga bichioò kò tsà 'yò, n̄ita mé kjoa xi 'nè, k'oaá s'ín t'een nga jeya kàt̄jna Nainá. ³² Kì jè binchaàtsji-là j̄nà x̄ita judío, kò xi mìtsà x̄ita judío, kò j̄nà x̄ita naxandá-la Nainá. ³³ 'An, k'oaá s'ín s'iaàn yije koni s'ín sasén-la x̄ita xi k̄j'eíi. Mìtsà jè otsjià ítjoàn xi k̄jondaà ts'an, jè otsjià ítjoàn k̄jondaà ts'e x̄ita xi k̄j'eíi mé-ne nga k̄itjokàjìin-ne k̄j'o'in.

11

¹ Koni s'ín s'iaàn 'an nga k̄jinguì-la Cristo, k'oa t̄is'ín ch̄jinguì-ná.

Kó s'ín skoexkón x'in-la j̄nà íchjín k'e nga ch̄jat'aà-la Nainá

² Ndí 'ndsè kò tichjaá, ndaà 'nè-nò nga n̄ikítsjeèn it'aà ts'an ngats'ii kjoa xi s'iaàn; t̄ikoa n̄ikitasòn k̄jotíxoma xi 'an kisikatoya-nò. ³ Tanga mejèn-na nga k̄atasijìin-nò nga jngoò ìjngoò x̄ita x'in, jè Cristo xi sko-la ma, kò jè ch̄joón, jè x̄ita x'in xi sko-la ma, koni jè Cristo, jè Nainá xi sko-la ma. ⁴ Tsà jngoò x̄ita x'in xi t̄jtsa sko k'e nga ch̄jat'aà-la Nainá, o k'e nga ch̄jaya 'én-la Nainá, mìkiì beèxkón Cristo nga jè t̄jna sko-la. ⁵ Tanga tsà jngoò ch̄joón, tsà mìkiì b̄jtsa sko k'e nga ch̄jat'aà-la Nainá, o k'e nga ch̄jaya 'én-la Nainá, mìkiì beèxkón x'in-la nga jè t̄jna sko-la. K'oaá ngaya-la koni tsà kisijno-la. ⁶ Tsà jngoò ch̄joón xi majìn-la b̄jtsa sko, t̄ikoaá-ne k̄atasijno-la tsja sko. Kò tsà masobà-la nga sijno-la, kàt̄jtsa sko. ⁷ Jè x̄ita x'in, mìkiì t̄jì'nde nga k̄ijtsa sko, nga k'oaá s'ín 'ya-la koni Nainá, kò it'aà ts'e x̄ita x'in, 'yaá-la kjoajeya-la Nainá; tanga it'aà ts'e ch̄joón 'yaá-la kjoajeya-la x'in-la. ⁸ Jè x'in, mìtsà ya itjokàt'aà-ne ts'e ch̄joón; jè ch̄joón xi it'aà ts'e x̄ita x'in itjokàt'aà-ne. ⁹ Jè x̄ita x'in, mìtsà kjoa ts'e ch̄joón kisindaà-ne; tanga jè ch̄joón, kjoa ts'e x'in kisindaà-ne. ¹⁰ Koiì kjoa-la jè ch̄joón t̄jínè-la nga k̄ijtsa sko, seña-né nga beèxkón x'in-la, mé-ne nga t̄ikoa sko-ne j̄nà àkjale. ¹¹ Tanga koni s'ín t̄jindaà-la Na'èn-ná, tsà tsjìn ch̄joón, mìkiì t̄jna x'in; kò tsà tsjìn

x'in, mìkìl tìjna chjoón. ¹² Koni s'ín komà nga jè chjoón, it'aà ts'e x'ín kisindaà-ne; tìkoaá jè x'in, it'aà ts'e chjoón ts'ìn. Tanga it'aà ts'e Nainá nchrobá yije-ne.

¹³ Jñò, ndaà tìkìtsjeèn: ¿A ndaà tìjn tsà mìkìl tìjtsa sko jñà íchjín k'e nga chjat'aà-la Nainá? ¹⁴ Tijé-ne isò'nde, bénojníya-ná nga kjoasobà-né k'e nga jè xita x'in síndojo tsja sko. ¹⁵ Tanga ndaà tsejèn k'e nga jngoò chjoón xi ndojò kjoàn tsja sko. Kjoajeya ts'e-né. Koií xá kits'ì-là tsja-là nga ndojò kjoàn, mé-ne nga kùjtsa-ne sko koni tsà payo. ¹⁶ Tsà tìjn xita xi mìkìl tìjngoò ikon koni bixón-jen, k'oaá s'ín kàtasijìn-là, ngajen ko naxandá-la Cristo, nguì k'oaá s'ín 'nè-jen, tsjìn xi kj'ejí s'ín.

Kjoa xi mìkìl ndaà tìjn k'e nga bichiaá koni s'ín tsakóya Cristo

¹⁷ Nga tìkjìl isà-nò, mìkìl ndaà síkìtsajna-nò, koií kjoa-là nga mìkìl ndaà tìtsa'nè k'e nga maxkóya; ch'o tìtsa'nè. ¹⁸ Jè kjoa xi tìjna ítjòn it'aà tsajòn, k'oaá s'ín ki'nchrè, jñò xi naxandá-là Cristo 'mì-nò, k'e nga maxkóya, jò xó ya maà. Mejèn tsà mokjeiín-na tsà koií nachrjein-là tsà k'oaá s'ín tìtsa'nè. ¹⁹ Ta xó k'oaá-la komat'in-nò nga s'eé xita xinguiòo xi sùjòya-nò, mé-ne nga jcha-là yá-ne xi tìjn-là okixi. ²⁰ K'e nga maxkóya nga bichioò, koni s'ín tsakóya Cristo, mìtsà kixi kjoa nga jè nìkìtsjeèn-yaà koni s'ín komat'in Na'èn-ná k'e nga k'en. ²¹ K'e nga bichioò, tìjn i'nga xita xi ítjòn kjèn tsojmì xi bijchóko; mìkìl koña-là xíkjín nga tsjá itsé-là; skanda tìjn xi mach'i. Tanga jñà xita xi i'nga, imaá ijò-là nga mìkìl tsjá itsé-là. ²² Jñò, ¿a tsjìn-nò ni'ya ñánda nga bichioò ko nga 'yò? ¿Mé-ne nachrjekàngui-nò xita naxandá-là Cristo koa nisobà-là xita ima xi tsjìn-là tsojmì xi kine? K'e nga k'oa's'ín 'nè, ¿kó s'ín xán-nò? ¿A ndaà síkìtsajna-nò? Majìn, mìkìl ndaà síkìtsajna-nò.

K'e nga jè Na'èn-ná tsakjèn-ko xita-là k'e nga kòjñò (Mateo 26:26-29; Marcos 14:22-25; Lucas 22:14-20)

²³ Koni s'ín tsakóya-na Na'èn-ná, ti koií-ne xi 'an tsakoòya-nò. Jè nitjen k'e nga Na'èn-ná Jesús kitsobà'ño xita, kiskoé inchrajín, ²⁴ kitsjaà-là kjondaà Nainá, ikjoàn kisixkoaya, kitsò: “Chjoé, jè-né xi yijo-na nga tìtsjaà kjotjò nga kiyá xi kjondaà tsajòn. K'oa tì s'ín t'een nga tìxkoaya inchrajín, mé-ne nga síkìtsjeèn-nò it'aà ts'an.” ²⁵ K'oaá tìs'ín kis'ìn k'e nga jye tsakjèn, kiskoé chitsín, kitsò: “Vino xi tìjya chitsín jè, jè jnì-na xi síkixiya kjoa xitse xi bindaajìn-ko-nò. Jñò, k'e nga ìjngoò ìjngoò k'a s'ioo, k'oaá s'ín t'een mé-ne nga síkìtsjeèn-nò it'aà ts'an.” ²⁶ K'e nga ìjngoò ìjngoò k'a kichioò inchrajín jè, koa s'ioya vino chitsín jè, it'aà ts'eé kjoabiyaà-là Na'èn-ná kìnókjoaya, skanda k'e nga kjoí ìjngoò k'a Cristo.

Mìkìl ma taxki bichikoaá Na'èn-ná

²⁷ Nita yá xita-ne xi kokjen inchrajín jè, o xi skoíya chitsín ts'e Na'èn-ná, tsà mìkìl skoexkón k'e nga kokjen, jè tíhótsji it'aà ts'e Na'èn-ná nga tíhochrjengui yijo-là ko jnì-là. ²⁸ Koií kjoa-là, ítjòn ndaà tìkìtsjeèn ijìn inima-nò kós'ín tìtsajnakoo Nainá ko xita xinguiòo. Iskan tichioò inchrajín koa t'ioya chitsín ts'e Na'èn-ná. ²⁹ Tsà yá xita xi kokjen inchrajín koa skoí vino xi tìjya chitsín, tsà mìkìl sùkìtsjeèn nga jè yijo-là Na'èn-ná, xita jè, kjo'ín tìbìnè-là yijo-là. ³⁰ K'oaá ma-ne kjìn xita xinguiòo xi ch'in bít'aà-là koa tìjn xi indaàkjoa tìtsajna, skanda jye kjò kjìn biyaà. ³¹ Tsà ndaà síkìtsjeèn kós'ín tìtsajnakoaá Nainá ko xita xinguiáá, Na'èn-ná mìkìl kjo'in tsjá-ná. ³² Tanga tsà jè Na'èn-ná tsjá-ná kjo'in, koi-né nga mejèn-là síkixiya-ná mé-ne mìkìl kokot'aà-ná kjo'in xi mìkìl fehet'aà nita kjé-ne xi tjoé-là jñà xita isò'nde xi mìkìl beèxkón Nainá.

³³ K'oaá ma-ne jñò ndí 'ndsè k'e nga maxkóya nga bichioò, chíñakjoa-là xinguiòo. ³⁴ Tsà tìjn i'nga xi 'ño ijò-là, tichioò ni'ya-nò, mé-ne k'e nga koxxkóya mì kjo'in tsjá-nò Na'èn-ná. Jñà kjoa xi i'nga xi tìjn isà-nò, k'e kichokon-nò kındaajñaá.

12

Kó s'ín tìjn kjoa chjine xi tsjá Inima Tsjeè-là Nainá xi kjondaà ts'e naxandá-là

¹ Ndí 'ndsè kò tichjaá, 'an mejèn-na kàtasijìn-nò jñà kjoa chjine xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá.

² Jñò, ndaà tíjìn-nò k'e nga tikj'eè mokjeiín-nò 'én-la Nainá, yaá tsanguit'aà-là xkòsòn xi mìkìi ma chja nga xìn ndiyá kiko-nò nga mìtsà kixi kjoa nga Nainá. ³ K'oaá xan-nò, niyá xita xi koma kitso-la Jesús: “¡Ch'o kàtamatin!” tsà it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá tichja. Tikoá tsà mìtsà nga'ño ts'e Inima Tsjeè-la Nainá tichja, mìkìi koma kitso-la: “¡jì-né Jesús xi otìxomai!”

⁴ Ya ijìn naxandá-la Nainá, kìn skaya kjoa chjine tjin kjoa ts'e xá xi síkitasòn xita, tanga jè xi tsjá kjoa chjine, tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá. ⁵ Jñà xita, kìn skaya xá tjin-la nga sjaxá-la Na'èn-ná, tanga tijè-ne Na'èn-ná xi maxá-la. ⁶ Kìn skaya nga'ño tjin kós'ín maxá, tanga tijè-ne nga'ño-la Nainá xi síxájin-la ngats'ii xita. ⁷ Nga jngoò ijngoò xita, tjoé-la jngoò kjoa chjine xi okó nga yaá tijnajin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá mé-ne nga ngats'ii xita naxandá-la Nainá kochjeén-la kjondaà xi tjoé-la. ⁸ Xi it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá tjin xita xi 'biì-la 'én xi tjin-la kjohitsjeèn; koa tjin i'nga xi 'biì-la 'én xi tjin-la kjoa chjine, nga tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá tsjá. ⁹ Tjin xi tjoé-la kjoachjine nga ndaà mokjeiín-la nga tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-la, tikoá tjin xi tjoé-la kjoachjine nga síndaà-ne xita xi xk'én, nga tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-la. ¹⁰ Tjin xi tjoé-la kjoachjine nga ma-la s'ín kjojkón xi ndaà tjin, kò xi ma-la chja ngajo-la Nainá, kò xi machiya-la mé inima xi tísxájin inima-la xita xi chja. Kò tjin xi tjoé-la nga ma-la chja 'én xi kje'eií tsò xi mì yá xita fiya-la, tikoá tjin xi ma-la sikatoya 'én xi kje'eií tsò xi mì yá xita fiya-la. ¹¹ Tijè ta jngoó-ne Inima Tsjeè-la Nainá xi síxá it'aà ts'e ngats'ii kjoa koi nga síka'bi-la nga jngoò ijngoò xita kjoachjine xi jè mejèn-la nga tsjá-la.

¹² Yijo tsaján, kìn jchán skaya tjin-la; tanga koni s'ín tikjoò, ta jngoò ma-ne yijo. Naxandá-la Cristo, k'oaá tis'ín tjin, ta jngoò ma-ne. ¹³ Jñà xi xita judío kò xi mìtsà xita judío, xi xita ch'inda títsajna kò xita xi títsajnadeíí ta jngoò ma-ne. Ngats'iaá jñà, tà ngàsòn komaá bautizar it'aà ts'e xi tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá nga jngoò naxandá-la Nainá komaá koni tsà jngoò yijo. Nga jngoò ijngoá, Nainá kitsjaà-ná xi tijè-ne Inima Tsjeè-la.

¹⁴ Jè yijo-ná, mìtsà tà jngoò skaya tjin-ne; kìn jchán skaya tikjoòya. ¹⁵ Tsà jè ndsokoaá kitso: “An, mìtsà tsja xita ma, mìtsà ya chjà-na jè yijo.” Mìtsà koi kjoa-la nga okitsò nga mì yá chja-ne yijo. ¹⁶ Tsà jñà líká kitso: “An, mìtsà xkon xita ma, mìtsà ya chjà-na jè yijo.” Mìtsà koi kjoa-la nga okitsò nga mì yá chja-ne yijo. ¹⁷ Tsà kóhokji yijo-ná, tsà nguì xkoaán koma, ¿kós'ín kiná'ya-ná? Tsà jè yijo-ná, tsà nguì líká koma, ¿kós'ín kijné-ná? ¹⁸ Tanga Nainá nga jngoò ijngoò skaya yijo-ná, yaá kisikítsajna i'nde-la yijo-ná ñánda nga jè kjòmejèn-la. ¹⁹ Yijo-ná tsà tà jngoò skoya koma, mì-la tsà yijo xi nguì tijnjoò. ²⁰ Kixíí kjoa nas'ín kìn skaya tikjoòya yijo-ná, tanga tajngoò ma-ne.

²¹ Jñà xkoaán mìkìi koma kitso-la jñà ndsaá: “Mìkìi mochjeén-na.” Jè skoaá tikoá mìkìi koma kitso-la jñà ndsokoaá: “Mìkìi mochjeén-na.” ²² Tanga it'aà ts'e yijo-ná, tjin-né xi 'mì-lá nga chiba nga'ño tjin-la tanga isaá ndaà mochjeén. ²³ It'aà ts'e yijo-ná xi 'mì-lá nga mìkìi ndaà tsejèn, jñà-né xi nìkákjá nikje mé-ne nga isa ndaà kotsejèn-ne. Bìjtsa'ma-né jè yijo-ná, jñà xi mìkìi tji'nde-la nga jcha-la. ²⁴ Mìkìi mochjeén nga sijtsa'ma yijo-ná xi tsejèn. Nainá jye k'oas'ín tsibíndaà nga isa ndaà jchaxkón jè xi 'mì-lá nga isa chiba chjí-la, ²⁵ mé-ne nga mì kojòya-ne. Ta saá nga jngoò ijngoò skaya kàtasikinda xikjín. ²⁶ Tsà tjin jngoò skaya yijo-ná ñánda ijò ma, ok'ín yije-la xikjín kóhokji nga ma ijò. Koa tsà tjin ñánda ndaà tíyaxkón, ndaá s'e yije-la kóhokji yijo.

²⁷ Jñò, k'oaá ngaya-la koni yijo-la Cristo. Katjín, katjín xá xi kitjoé-nò ya ijìn naxandá-la Nainá. ²⁸ Nainá k'oaá s'ín kiskoòsòn-la mé xá xi s'ii xita: jñà títsajna ítjòn xita xi bíxáya-la Nainá; xi ma-ne jò, xita xi chja ngajo-la Nainá; xi ma-ne jàn, xita xi okóya 'én-la Nainá. Tikoá tjin xi ma-la s'ín kjojkón xi ndaà tjin. Kò tjin xi ma-la síndaà-ne xita xi xk'én; tjin xi ma-la síxját'aà; tjin xi otìxoma mé kjoa xi koma; kò tjin xi chja 'én xi kje'eií tsò xi mì yá xita

f̄iya-la. ²⁹ M̄itsà ngats'ìi nga ma b̄ixáya-la Nainá. M̄itsà ngats'ìi nga Nainá ch̄ja ngajo-la. M̄itsà ngats'ìi nga ma-la okóya 'én-la Nainá. M̄itsà ngats'ìi nga ma-la s'ín k̄joxkón xi ndaà tjín. ³⁰ K̄o m̄itsà ngats'ìi nga ma-la síndaà-ne x̄ita xk'én. M̄itsà ngats'ìi nga ma-la ch̄ja 'én xi k̄j'eíi tsò xi mì yá x̄ita f̄iya-la. M̄itsà ngats'ìi ma-la síkatoya 'én xi k̄j'eíi tsò xi mì yá x̄ita f̄iya-la. ³¹ Tanga j̄ñò, mochjeén-né nga t̄inchátsjioè j̄ñà k̄jochjine xi ìsa ndaà tjín.

Tanga ì'ndeì 'aán kokoò-nò jngoò ndiyá xi ìsa ndaà tjín kó s'ín sijchá yijo-nò.

13

It'aà ts'e kjoatjòcha

¹ 'An, tsà ma-na ch̄ja j̄ñà 'én xi k̄j'eíi tsò xi ch̄ja x̄ita nas'ín j̄ñà 'én xi ch̄ja àk̄jale, tanga tsà tsjìn-na kjoatjòcha, n̄imé ch̄jì-la; k'oaá ngaya-na koni jngoò k̄ich̄a xi 'ñó one, o koni j̄ñà k̄ich̄a tsjìn xi ch'o one k'e nga kaàkjoè. ² Tsà tsjìn-na kjoatjòcha, n̄imé ch̄jì-na nas'ín ma-na ch̄ja ngajo-la Nainá, nas'ín mach̄iya yije-na kjoa xi tjí'ma-la Nainá; nas'ín ma yije-na kjoa chjine, nas'ín ndaà mokjeiín yije-na it'aà ts'e Nainá, skanda ma-na síkjaníyá-la nindoò. ³ Tsà sika'biá yije tsojmì xi tjín-na nga k̄okjen x̄ita ìma, koa tsjaà k̄jotjoà yijo-na nga k̄iti xi k̄jondaà ts'e x̄ita xi k̄j'eíi, tanga tsà tsjìn-na kjoatjòcha, n̄imé s̄ikijne.

⁴ Jè x̄ita xi tjín-la kjoatjòcha, tjín-la kjoatsetakòn n̄ita mé kjoa-ne; tjín-la k̄jondaà; mìkìl max̄itakòn; m̄itsà 'én nga ch̄ja; k̄o m̄itsà t̄ijè ndaà sík̄jna-ne yijo-la; ⁵ m̄itsà tax̄kì s'ín; m̄itsà tà k̄jondaà ts'e ótsji; mìkìl tax̄kì majti-la; n̄imé kjoa b̄ingui takòn; ⁶ m̄itsà matsja-la it'aà ts'e kjoa xi ch'o tjín, ts'eé kjoa kixi xi matsja-la. ⁷ Jè xi tjín-la kjoatjòcha, sík̄jeiín yije-la n̄ita mé kjoa-ne, mokjeiín yije-la, koña yije-la, chík̄joako yije-la ngats'ìi kjoa.

⁸ Jè kjoatjòcha mìkìl kjoehet'aà. Tanga k̄ijchò nachrjein nga mì t̄i yá xi k̄ich̄ja ngajo-la Nainá, nga mì t̄i yá xi k̄ich̄ja-ne 'én xi k̄j'eíi tsò xi mì yá x̄ita f̄iya-la k̄o nga mì t̄i yá xi tjoé-la k̄joh̄tsjeèn xi tjí'ma-la Nainá. ⁹ Nga k̄j'eè tsà nguì ndaà t̄ijìn yije-ná k̄joh̄tsjeèn xi tjí'ma-la Nainá, k̄o k̄j'eè tsà nguì ndaà nokjoà ngajo-la Nainá. ¹⁰ Tanga k'e nga k̄ijchò nachrjein nga k̄joi xi n̄imé ch̄jat'aà-la, yaá kjoehet'aà j̄ñà kjoa xi ta chiba mach̄iya-ná.

¹¹ K'e nga sa ch̄itia, k'oaá s'ín kich̄ja koni ch̄ja ìxti, k'oas'ín kisik̄tsjeèn koni s'ín sík̄tsjeèn ìxti, k'oas'ín kiskoòsòn-la koni ìxti. Tanga k'e nga jye k̄jch̄inga, kisik̄jna-ná kjoa ts'e ìxti. ¹² Ì'ndeì, ta k'oaá s'ín 'yaá Nainá koni tsà ch̄tsín jmà ch̄itsejèn-yaá nga mìkìl ndaà tsejèn-ná. Tanga k̄ijchò nachrjein k'e nga ndaà k̄otsejèn-ná nga chí'aán Nainá. Ì'ndeì ta chibaá mach̄iya-na, tanga k̄ijchò nachrjein nga ndaà k̄och̄iya-na koni s'ín beèxkon-na Nainá.

¹³ Ján kjoa tjín xi mìkìl kjoehet'aà, jngoò kjoa nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, ìjngoò nga chíñà-lá xi tjoé-ná, ìjngoò nga s'e-ná kjoatjòcha. J̄ñà ingajàn kjoa koi, jè kjoatjòcha xi ìsa 'ñó ch̄jì-la.

14

Jè xi ma-la ch̄ja 'én xi k̄j'eíi tsò

¹ Jè kjoatjòcha tanguít̄j̄ngui-là; t̄ikoā mochjeén-né nga t̄inchátsjioè j̄ñà k̄jochjine xi tsjá In̄ima Tsjeè-la Nainá. K̄o jè xi ìsa 'ñó mochjeén nga k̄inókjoa ngajo-la Nainá. ² Jngoò x̄ita xi k̄j'eíi tsò 'én xi ch̄ja, m̄itsà tax̄kì x̄ita t̄ich̄ja-la; Nainá t̄ich̄jat'aà-la. Nga mì yá x̄ita f̄iya-la kó tsò 'én xi t̄ich̄ja. J̄ñà 'én xi ch̄ja, ts'eé In̄ima Tsjeè-la Nainá nga t̄ich̄ja'ma-né. ³ Tanga jè x̄ita xi ch̄ja ngajo-la Nainá, j̄ñà x̄ita naxandá-la Nainá ch̄jaj̄jìn-la, mé-ne nga ìsa ndaà koma-la, ìsa ndaà k̄o'ñój̄jìn-ne k̄joh̄tsjeèn-la koa ìsa ndaà s̄ijje takòn-ne x̄ita naxandá-la Nainá. ⁴ Jè x̄ita xi ch̄ja 'én xi k̄j'eíi tsò xi mì yá x̄ita f̄iya-la, t̄i yijo-laá tsjá nga'ñó-la. Tanga jè xi ch̄ja ngajo-la Nainá, j̄ñà x̄ita naxandá-la Cristo tsjá-la nga'ñó.

⁵ 'An, k'oaá s'ín mejèn-na tsà ngats'ioè koma-nò k̄inókjoaa 'én xi k̄j'eíi tsò xi mì yá x̄ita f̄iya-la. Tanga ìsaá-la ndaà tjín tsà koma-nò k̄inókjoa ngajo-la Nainá. Jè xi Nainá ch̄ja ngajo-la ìsaá 'ñó ch̄jì-la mì k'oa-ne koni jè xi ch̄ja 'én xi k̄j'eíi tsò. Ta jngoó-la tsà tjín x̄ita xi koma-la s̄ikatoya 'én xi k̄j'eíi tsò mé-ne ìsa ndaà s'e-la nga'ñó x̄ita naxandá-la Cristo.

⁶ Ndí 'ndsè kò tichjaá k'oaá ngaya-la tsà 'an mejèn-na kjikon-nò, tsà kj'eíí tsò 'én xi kichjàkò-nò xi mìkìí na'yà-là, kós'ín kochjeén-nò. Ta jé-la tsà 'én-la Nainá sikíchiya-nò, tsà kènojímí chiba-nò kjohítsjeèn xi ndaà tsò, tsà kichjàjìin-nò 'én kixì, kò kokoòya-nò 'én xi ndaà tsò.

⁷ Jñà chrjo-la música kò ní'ñó xi tíhone tsà ngàsòn kjone, ¿kós'ín jcha-la ñá-laá xi tíhone nga tà ngàsòn tsò? ⁸ Tsà jè chrjo trompeta-la xita kjojchán, tsà mìkìí ndaà skindàya, ¿yá xita xi kítsajnandaà nga kjoì kjojchán? ⁹ Jñò, k'oaá tìs'ín mat'ioòn tsà mìtsà 'én tsajòn kinókjoaa nga kjiya-la xita, ¿kó s'ín kiná'ya-la mé 'én xi tìtsanokjoà? Tà jìjìin isén-la tìtsanokjoà. ¹⁰ Kjin jchán skoya 'én tjín nga tíjtsa isò'nde, tanga ngats'ìi 'én tjín-la kjohítsjeèn kó tsòya-ne nga jngòò l'ngòò skoya. ¹¹ 'An, tsà mìkìí fiya-na kó tsò 'én xi tíchja jngòò xita, xita xìn nanguií koma-na. Kò jè xita xi tíchja, k'oaá tì koma-la it'aà ts'an koni xìn nanguií i'nde-na. ¹² Jñò, nga mejèn-nò jñà kjoachjìne xi tsjá Inìma Tsjeè-la Nainá, mochjeén-né nga isà ndaà tìnchátsjiod jñà kjoachjìne xi koma ndaà sìchját'aà-la naxandá-la Cristo mé-ne nga isà tse nga'ñó s'e-la.

¹³ K'oaá ma-ne jè xita xi kj'eíí tsò 'én xi chja xi mì yá xita fiya-la, kàtasíjèt'aà-la Nainá nga kàtatsjá-la kjoachjìne mé-ne koma sìikatoya-ne 'én xi chja. ¹⁴ 'An, k'e nga chjèt'aà-la Nainá nga kj'eíí tsò 'én xi tíchja xi mìkìí fiya-na, tà jè tíchja Inìma Tsjeè-la Nainá xi tíjnajìin inìma-na. Tanga jè kjohítsjeèn-na, nímé kjondaà sakò-la nga mìkìí fiya-na kó s'ín tíchja. ¹⁵ 'An, ¿mé xi s'iaàn? Mochjeén-né nga kichjàt'aà-la Nainá 'én xi bíjìin inìma-na Inìma Tsjeè-la Nainá. Tìkooá mochjeén-né nga kichjàkooa Nainá 'én xi ndaà fiya-na. K'e nga seè, tìkooá mochjeén-né nga seè sò xi bíjìin inìma-na Inìma Tsjeè-la Nainá. Tanga tìkooá mochjeén nga seè sò xi ndaà fiya-na. ¹⁶ K'e nga jeya nìkíjni Nainá, tsà tà jñà 'én nokjoì xi bíjìin inìma-lè Inìma Tsjeè-la Nainá, tsà kjì'nchré-la 'én-lè jñà xita xi mìkìí fiya-la, mìkìí koma kító: “K'oaá s'ín kàtama”, nga mìkìí fiya-la kó tsò 'én xi nokjoì. ¹⁷ Okixì-né, kjondaà xi tì'biì-la Nainá, ndaà tjín, tanga jñà xita xi i'nga, nì mé nga'ñó tìsakó-la nga mìkìí fiya-la. ¹⁸ 'An, tsjaà-la kjondaà Nainá nga isáá ndaà ma-na chjà 'én xi mì yá xita fiya-la mì k'oa-ne koni jñò. ¹⁹ Tanga k'e nga ya tíjnajìin-la xita naxandá-la Cristo, isáá ndaà tjín tsà tà 'òn 'én kichjà xi tjín-la kjohítsjeèn nga kokoòya-la xita, mì k'oa-ne tsà te jmì 'én kichjà xi kj'eíí tsò xi mìkìí 'nchréya-la xita.

²⁰ Ndí 'ndsè kò tichjaá, kì k'oaá s'ín nìkítsjeèn koni ixti. Tanga ts'e kjoa xi ch'o tjín, k'oaá s'ín t'een koni ixti xi kj'eè ndaà machiya-la. Tanga it'aà ts'e kjohítsjeèn-nò, k'oaá s'ín t'een koni xita xi jye ndaà machiya-la. ²¹ Xojon-la Nainá k'oaá s'ín tíchja nga tsò: “Nga kichjà-la naxandá-na, xita xìn nanguií sìkjeén xi kj'eíí 'én chja nga koma kichja-la. Tanga nas'ín k'oas'ín s'iaàn mìkìí kjì'nchréñijon-na, tsò Nà'èn-ná.” ²² K'e nga nokjoá 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la, kjoàkón okó-la Nainá jñà xita xi mìkìí mokjeiín-la, mìtsà ts'e xita xi mokjeiín-la. Tanga k'e nga nokjoà ngajo-lá Nainá, ts'eé xita xi mokjeiín-la, mìtsà ts'e xita xi mìkìí mokjeiín-la. ²³ Jñà xita naxandá-la Cristo k'e nga maxkóya, tsà ngats'ìi nga kj'eíí 'én kichja xi mì yá xita fiya-la, tsà kjoahas'en jngòò xita xi taxkì xita xi mìkìí mokjeiín-la 'én-la Nainá, kító-né: “Jñà xita koi, xita ská-né.” ²⁴ Tanga tsà ngats'ioò nga 'én-la Nainá tìtsanokjoáya ngajo-lá, tsà kjoahas'en jngòò xi taxkì xita xi mìkìí mokjeiín-la 'én-la Nainá, k'e nga kjì'nchré-nò, kòkjeiín-la kò kochiyaá-la nga xita jé-né. ²⁵ Jè kjoa xi tíjna'ma jìjìin inìma-la, jchaá-la; kò jè xita, kòsìjna-xkó'nchi-la Nainá nga skoexkón; kòkjeiín-la nga kixì kjoa nga ya tíjnajìin-nò Nainá.

Okixì xi kitsjaà Pablo kó s'ìin xita k'e nga maxkóya nga jeya síkìjna Nainá

²⁶ Jñò ndí 'ndsè kò tichjaá, ¿kó s'ín fiya-nò jñà 'én koi? Tsòyaá-ne, k'e nga maxkóya nga jeya nìkíjna Nainá, tjín i'nga xita xinguiòò xi seè-la Nainá; tjín i'nga xi ma-la okóya 'én-la Nainá; tjín xi ma-la bénojímí 'én xi jye tsakó-la Nainá; tjín xi chja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la; tìkooá tjín xi ma-la sìkatoya 'én xi kj'eíí tsò. Ngats'ìi xá koi, k'oaá s'ín kàtabitasòn mé-ne nga isà ndaà s'e-la nga'ñó inìma-la jñà xita naxandá-la Nainá. ²⁷ Tsà tjín xita xi

ma-la chja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la, tà jò kò tsà jàn kichja; tanga ta ìjngò ìjngò kichja; kò jngò xi sìkatoya 'én koi. ²⁸ Tsà tsjìn xita xi ma-la síkatoya, tà jyò kàtsajna nga nguixkòn naxandá-la Cristo, tikoáá-ne tà jjiìn inima-la kàtichjako Nainá. ²⁹ K'oaá tís'ín tjín ts'e xita xi chja ngajo-la Nainá, tà jò-ne kò tsà jàn xi kichja. Jñà xita xi i'nga, tà kji'nchré-né; ta sijnásòn-kjòò-né a ndaà tjín, o xi majìn-né. ³⁰ Jñà xita xi títsajna, tsà kitjokàjiìn jngò xita xi Nainá sìkíchiya-la 'én xi mejèn-la nga kichja, jè xita xi tíchjaya tikoáá-ne ta jyò kàtjina, kàtatsjá'nde-la nga jè kàtichja. ³¹ K'oaá ma-ne, ngats'ioò xi ma-nò nokjoà ngajo-la Nainá komaá kìnókjoaa nga ìjngò ìjngò-nò mé-ne nga isa ndaà koma-nò kò isa ndaà kotsja-nò ngats'ioò. ³² Jñà xita xi ma-la chja ngajo-la Nainá, mochjeén-né nga tijñà skósòn-la kós'ín kichja. ³³⁻³⁴ Nga Nainá, jè xi mejèn-la nga s'e kjoa'nchán, majìn-la nga kjoasii s'e.

Jñà íchjín, jyò kàtsajna, koni ma ngats'ii naxandá-la Cristo ñánda maxkóya xita-la; mìkiì tjí'nde nga kichja; ndaà kàta'nchréñijon koni s'ín tíchja kjotíxoma. ³⁵ Tsà mé kjoa xi mejèn-la nga skoe, yaá ni'ya-la kàtakjònangui-la x'in-la. Mikiì ndaà tjín tsà jngò chjón kichjajiìn ñánda maxkóya xita naxandá-la Nainá.

³⁶ ¿A k'oaá s'ín nìkítsjeèn nga ta it'aà tsajòn kisindaà 'én-la Nainá? ¿A k'oaá ma-nò tsà ta jñò-nó xi kitjoé-nò? ³⁷ Tsà tjín i'nga xita xinguiòo xi k'oas'ín síkítsjeèn nga ma-la chja ngajo-la Nainá, o xi ndaà machiya-la kjohítsjeèn-la Inima Tsjeè-la Nainá, k'oas'ín kàtakixiya-la nga jñà 'én xi tikjiì-nò, kjotíxoma ts'eé Na'èn-ná. ³⁸ Tsà tjín xita xi mìkiì sasén-la koni s'ín okoòya-nò, tikoáá Nainá mìkiì sasén takòn xita jè.

³⁹ Ndí 'ndsè kò tichjaá, k'oaá s'ín 'ñó tìnchátsjioò nga tìnókjoa ngajo-la Nainá; tanga kì bìtsajna ikòn-la jñà xi ma-la chja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la. ⁴⁰ Tanga ngats'ii kjoa koi, nguì ndaà t'een, kixi tanguíkoo.

15

K'e nga jaáya-la Cristo

¹ I'ndeì ndí 'ndsè kò tichjaá, 'an mejèn-na nga sìkítsjeèn-nò jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an kichjajajiìn-nò xi kichjoétjò kò nga kixi títsajnakoo. ² Jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi koma kochrjejiìn-nò kjo'in tsà kixi títsajnakoo skanda i'ndeì koni s'ín nga kichjajajiìn-nò nga tisa ítjòn; tsà majìn, nímé chjí-la nga kòkjeiìn-nò.

³ Jè kjoa xi isa 'ñó tjín, jè-né nga kòs'ín tsakoòya-nò koni tjín xi 'an kitjoé-na, nga jè Cristo k'en ngajo-ná xi kjoa ts'e jé-ná nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá; ⁴ nga kisihijiìn, koa nga ijchò jàn nachrjein jaáya-la, koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá. ⁵ K'e nga jaáya-la, tsakó-la yijo-la jè Cefas [tije-ne Pedro], ikjoàn tsakó-la yijo-la jñà xita-la xi i'nga, ya tejò ma-ne kò Pedro. ⁶ Xi komà iskan, tsato 'òn sìndo ma-ne xita 'ndsè xi títsajnajtín nga tsakó-la yijo-la. Jñà xita koi, tjín i'nga xi jye k'en, tanga kjìn ma xi tákó títsajnakon skanda i'ndeì. ⁷ Ikjoàn tsakó-la yijo-la jè Jacobo. Xi komà iskan tsakó yije-la yijo-la jñà xita-la xi tsibíxáya-la.

⁸ Xi jyehet'aà-ne, ikjoàn 'aán tsakó-na yijo-la. 'An, k'oaá s'ín ngayala koni tsà jngò k'ndí xi mì jé nachrjein kits'iìn koni s'ín chíya nachrjein-la. ⁹ 'An-ná xi isa 'ñó nangui tjina-la kóhotjín jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús. Skanda mìkiì ok'in-na nga k'oas'ín k'oín-na; nga 'aán kilitjngui kondra-la jñà xita naxandá-la Cristo. ¹⁰ Tanga jè kjondaà-la Nainá ndaà tsasikó-na; k'oaá komà-ne nga 'an tsibíxáya-na. Jè kjondaà-la, mìtsà tà kjotjò kitsjaà-na. Tanga 'an, isaá 'ñó kisixá mì k'oa-ne koni ngats'ii xita-la xi i'nga. Kixií kjoa, mìtsà nga'ñó ts'an, kjondaà ts'eé Nainá. ¹¹ Tsà 'an-ná, kò tsà jñà xita-la xi i'nga xi ndaà síxá, tanga jè xi chjí-la nga k'oa s'ín nokjoàya-jen, koa jñò, k'oaá s'ín mokjeiìn-nò.

K'e nga kjoáya-la jñà xita xi jye k'en

¹² K'oaá s'ín tìnókjoáya nga jè Cristo jaáyajiìn-la xita xi jye k'en, tanga, ¿mé-ne tjín i'nga-ne xita xinguiòo xi tsò: “Jñà xita xi jye k'en mì tì kii kjoáya-la.”? ¹³ Tsà mìkiì kjoáya-la xita xi jye k'en, tikoáá jè Cristo, mì-la tsà kixi kjoa nga jaáya-la. ¹⁴ Tsà mìkiì

jaáya-la Cristo, jñà 'én xi nokjoàya-jen nímé-la chjí-la, tikoáá nímé-la chjí-la koni s'ín mokjeiín-nò. ¹⁵ Tikoáá ngajen, xítà ndisoó kítjokàngui-jen it'aà ts'e Nainá, nga k'oaá s'ín nokjoàya-jen 'én-la Nainá nga bixón-jen: “Jè Nainá kisíkjaáya-la Cristo.” Nga tsà jñà mik'en mìkìi kjoaáya-la, mì-la tsà kixi kjoa nga kisíkjaáya-la Cristo. ¹⁶ Tsà jñà xítà xi jye k'en mìkìi kjoaáya-la, tikoáá jè Cristo mì-la tsà kixi kjoa nga jaáya-la. ¹⁷ Jè Cristo, tsà mìkìi jaáya-la, nímé-la chjí-la koni s'ín mokjeiín-nò it'aà ts'e, tákó yaá-la titsajnajñoò jé-nò. ¹⁸ Tikoáá jñà xítà xi jye k'en nga kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo, jngoò k'aá-la kichijà, tsà mì jaáya-la Cristo. ¹⁹ Jè kjoa xi chiñà-lá it'aà ts'e Cristo, tsà tà íí isò'nde kjoehet'aà, jñà-la xi nguì xítà ima 'mì-ná kó ngats'iì xítà xi tjín isò'nde.

²⁰ Tanga nguì kixi kjoa nga jè Cristo jaáyaá-la it'aà ts'e kjoa biyaà. K'oaá ngaya-la koni tsojmì xi majchá ítjòn, nga jè Cristo jaáya ítjòn-la ngats'iì xítà xi iskan kjoaáya-la [nga mì tì kii kiyá-ne]. ²¹ Koni s'ín komà nga it'aà ts'e jngoò xítà kjòts'ia nga biyaà xítà, k'oaá tis'ín komà nga it'aà ts'e jngoò xítà j'ii nga kjoaáya-la xítà xi jye k'en. ²² Koni s'ín ma nga biyaà ngats'iì xítà xi it'aà ts'e tje-la Adán kits'iìn, k'oaá tis'ín ma nga kjoaáyaá-la ngats'iì xítà xi it'aà ts'e Cristo ts'iìn xitse-ne. ²³ Tanga jngoò ìjngoò 'ncha ndiyá-né nga kjoaáya-la koni s'ín oko-la. Jè Cristo, tíjna ítjòn nga jaáya-la; k'e nga kjoíi ìjngoò k'a Cristo, k'ée kjoaáya-la xi xítà ts'e. ²⁴ Cristo, ítjòn sùkjesòn ngats'iì xi kondra fi-la, ngats'iì xi títsajna ítjòn, xi tjín-la nga'ño kò xi otíxoma. Ikjoàn jè Cristo sùngatsja kjotíxoma-la Nainá xi Na'èn-ná ma; k'ée kjoehet'aà isò'nde. ²⁵ Mochjeén-né nga jè Cristo kàtatíxoma skanda k'e nga jye sùkítsajngui yije ndsokò jñà xi kondra-la. ²⁶ Kò jè kondra-la xi fehet'aà-ne nga chija, jé kjoa biyaà. ²⁷ Nita mé xi tjín, Nainá, yaá kisíkítsajngui yije ndsokò Cristo. Jè tíhotíxoma yije-la. Tanga mìtsà tsò-ne kjoa nga jè Nainá, yaá tíjngui ndsokò Cristo. Nga jè sobá Nainá xi kisíkítsajngui ndsokò nita mé xi tjín. ²⁸ K'e nga jye ya títsajngui yije ndsokò Cristo nita mé xi tjín, jè Cristo, nga Ki'ndí-la Nainá ma, tikoáá nangui sùkíjna yijo-la nga nguixkon Nainá nga jè sobá Nainá tsibítsajngui ndsokò Cristo nita mé xi tjín, mé-ne nga jè Nainá jngoò k'aá jè kíjna ítjòn-la nita mé kjoa-ne.

²⁹ Tanga tsà jñà xítà xi jye k'en mì tì kii kjoaáya-la, jñà xítà xi it'aà ts'e mik'en ma-ne bautizar, ¿kó s'ín síkítsjeèn? ¿Mé-ne it'aà ts'e mik'en ma-ne bautizar, tsà kixi kjoa nga mì tì kii kjoaáya-la xítà? ³⁰ Kò ngajen, ¿mé kjoa-ne nga nachrjein nchijòn binchaxkón-lajen yijo-najen, tsà mì tì kii kjoaáya-la xítà? ³¹ Ndí 'ndsè kò tichjaá, k'oaá xan-nò nga nguì kixi kjoa nga nachrjein nchijòn tjín-na kjoxxkón tsà ya kiyá, koni s'ín nga nguì kixi kjoa nga matsja-na it'aà tsajòn nga ngàsòn mokjeiín-ná it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ³² Tsà tà jñà kjoa ts'e isò'nde-né nga kiskaàn-koaa xítà koni tsà xa ján Éfeso, ¿mé xi kisíkijne? Tsà jñà xítà xi jye k'en mì tì kii kjoaáya-la, tikoáá-ne: “Kichiaá, s'ioáá nga nchijòn-lè kiyá-ná.”

³³ Kì yá xítà xi konachan-nò it'aà ts'e kjoa koi. Nga tjín jngoò 'én xi tsò: “Jñà xítà xi tsajahitakoáá xi mìkìi ndaà s'ín, jñà síkíts'ón-jiiìn kjoa xi ndaà tjín koni s'ín titsanjchá yijo-ná.” ³⁴ Ndaà tikítsjeèn it'aà ts'e kjoa koi; kì tà tsjaà jé binchaàtsjioò. Nga tjín i'nga xítà xinguiò xi mìkìi beèxkon Nainá. K'oaá xan-nò mé-ne nga kàtasobà-nò.

Kó kjoàn koma mik'en k'e nga kjoaáya-la

³⁵ Tsà koi nachrjein-la tjín i'nga xítà xi tsò: “¿Kós'ín koma nga kjoaáya-la xítà xi jye k'en? ¿Kó kjoàn yijo xi kítjokàjiiìn-kò?” ³⁶ ¿Mé tà tònò-nò! K'e nga 'bè tje, jñà nojmé nga sihiijìn, biyaà-né, mé-ne nga kiso xitse-ne jno, nga ìjngoò k'a kítsajnakon. ³⁷ K'e nga 'bè tje, mìtsà jñà xi jye jno bitjee; tà jñà nojmé bitjee, o xi trigo-né. ³⁸ Tanga jè Nainá, k'oaá kjoàn s'ín koni s'ín mejèn-la; k'oaá kjoàn s'ín nga jngoò ìjngoò skaya xojmá koni kjoàn tje-la. ³⁹ Jñà yijo, mìtsà ngàsòn kjoàn. Yijo-la xítà, kj'eíi kjoàn; yijo-la cho, kj'eíi kjoàn; yijo-la tin, kj'eíi kjoàn; yijo-la nise, kj'eíi kjoàn. ⁴⁰ Koni choòn i isò'nde nga tjín yijo xi kj'eíi s'ín tsejèn, k'oaá ti choòn ngajmii nga tjín xi kj'eíi s'ín tsejèn. Mìtsà ta ngàsòn tsejèn xi tjín ngajmii kò xi tjín isò'nde. ⁴¹ Jè ts'oi kj'eíi s'ín tsejèn, jè sá kj'eíi s'ín tsejèn, jñà ni'ño kj'eíi s'ín tsejèn. K'a kj'eíi, k'a kj'eíi s'ín tsejèn nga jngoò ìjngoò skoya.

⁴² K'oaá tís'ín ma nga kjoaáya-la xita xi jye k'en. Jè yijo xi sihiijn, bits'on-né, tanga jè yijo xi kjoaáya-la, mì tì kii kíts'ón-ne. ⁴³ Sihijijn-né xi nímé chjí-la; jè xi kjoaáya-la jeya-né. Xi sihiijn, yijo indaà-né; xi kjoaáya-la tjín-la nga'ño. ⁴⁴ Jè yijo xi sihiijn, taxki yijo-né, ts'e isò'nde-né. Yijo xi kjoaáya-la, yijo xitse-né, ts'eé Inima Tsjeè-la Nainá. Tjín xi taxki yijo, tikoá tjín xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá.

⁴⁵ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè xita x'in tjòn xi ki'mì Adán, jngoò xi xita komà xi tsibijnakon.” Tanga [jè Cristo], jngoò inima xi síkítsajnakon xita, nga jè j'ii ngajo-la Adán nga jye het'aà-ne kjoa. ⁴⁶ Tanga jè xi inima, mìtsà jè j'ii ítjòn; jè j'ii ítjòn xi taxki yijo ts'e isò'nde, iskaán j'ii xi inima. ⁴⁷ Jè xita x'in xi tjòn, i it'aà nangui ts'e; ni'ndeé kisindaà-ne. Jè xita x'in xi ma-ne jò, ngajmii ts'e, yaá inchrobà-ne, [nga jè xi Na'èn-ná]. ⁴⁸ Ngats'ii xita xi i isò'nde ts'e, k'oaá kjoàn yijo-la koni kji ts'e Adán nga ni'ndeé kisindaà-ne. Ngats'ii xi ngajmii kítsajna, k'oaá kjoàn koma yijo-la koni kji ts'e Cristo xi ngajmii inchrobà-ne. ⁴⁹ I'ndeí, jñá, k'oaá kjoàn tsejèn yijo-ná koni kji xi ni'ndeé kisindaà-ne; nga komà iskan, k'oaá kjoàn kotsejèn yijo-ná koni kji xi ngajmii j'ii-ne.

⁵⁰ Ndí 'ndsè, k'oaá xan-nò jè yijo-ná nga jní tjín-la mìkii ma kjoahas'en-jijn ñánda tíhotíxoma Nainá. Tikoá jè yijo-ná xi bi'ndoya mìkii ok'in-la nga ya kjoahas'en-jijn ñánda tjín xi mìkii bi'ndoya. ⁵¹ Kènojmi jngoò-nò kjoa'ma ts'e Nainá: Jñá xi xita-la Cristo 'mì-ná, mìtsà ngats'iaá nga kiyá, tanga ngats'ii-ná ta jngoò tjò kjoatjìya-ná, ⁵² k'oaá ngaya-la koni k'e nga tsix'aá koá bíchjoà xkoaán, tik'eé-ne nga skindàya chrjo trompeta xi fehet'aà-ne. K'e nga kjone chrjo trompeta, jñá mik'en kjoaáya-la, mì tì kii k'i'ndo-ne nita kjé-ne. Koá jñá kjoatjìya-ná. ⁵³ Jè yijo-ná nga biyaà ko nga bi'ndo, mochjeén-né nga tjoé jngoò-la yijo xi mì tì kii kiyá-ne ko mì tì kii k'i'ndo-ne nita kjé-ne. ⁵⁴ K'e nga k'oas'ín koma nga jè yijo-ná tjoé jngoò-la yijo xi mì tì kii kiyá-ne ko mì tì kii k'i'ndo-ne nita kjé-ne, k'eé kítasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè kjoa xi síkijne jngoò k'aá síchija kjoabiyaà. ⁵⁵ Ji xi kjoa biyaà 'mì-lè, ñánda-ne nga kinikijni? Ñánda tíjna na'yá-lè xi ma-la sík'en xita?” ⁵⁶ Jè na'yá xi tjín-la kjoa biyaà, jè kjoa ts'e jé. Ko jè nga'ño xi tjín-la jè kjoa ts'e jé, jé kjotíxoma. ⁵⁷ Ndaà chjí-la Nainá nga jè tsjá-ná nga'ño xi it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná nga ñikijne-lá kjoa biyaà ko kjoa ts'e jé.

⁵⁸ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, kixi títsajna. Niyá xi sijkatjìya-la kjohítsjeèn-nò. Kjit'aà nachrjein isa 'ño tixá-la Na'èn-ná. Nga tíjijn-nò nga jè xá xi 'nè xi ts'e Na'èn-ná, mìtsà tà kjotjò.

16

Ton xi maxkót'aà-la jñà xita naxandá-la Cristo

¹ Jè ton xi maxkót'aà-la xita naxandá-la Cristo, k'oas'ín t'een koni s'ín kixan-la xita naxandá-la Nainá ján nangui Galacia. ² Jñò, nga jngoò jngoò, nga jijn jijn nachrjein k'e nga tahàngo, titjò chiba ton-nò koni s'ín machikon-t'ioòn, mé-ne nga mì k'e kíkó-nò k'e nga 'an xi kijchoa. ³ K'e nga kijchokon-nò ya Corinto, síkasén ján Jerusalén xita xi jñò chjaajñò. Tsjaà-la xojon carta nga kjiko jè ton xi maxkót'aà-nò. ⁴ Tsà mochjeén nga tikoá 'an kjián, komaá kjiko-na jñá xita koi.

K'e nga kisíktsjeèn Pablo nga kjoí ján Corinto

⁵ Mejèn kjikon-nò k'e nga jye kjoáhatoaa ján nangui Macedonia, nga k'oaá s'ín tjindaà-na nga ya kjoáhatoaa mé-ne nga ikjoàn kijcho-na Corinto. ⁶ Tsà koma ya kótijnako chiba nachrjein-nò, ko tsà koií nachrjein-la nga ya kótijnako-nò skanda k'e nga kjoehet'aà nachrjein-la chon 'nchán, mé-ne jñò koma síchjít'aà-ná k'e nga tsà ñánda kjián nga koma iskan. ⁷ Majijn-na nga tà jngoò tjò skotsejèn-nò; jè xi mejèn-na nga kijn nachrjein kótijnako-nò, tsà Nainá mejèn-la nga tsjá'nde-na. ⁸ Íí kótijna naxandá Éfeso skanda nachrjein ts'e s'eí Pentecostés, [jè s'eí xi bitjo k'e nga jye bijchó icháte nachrjein nga bitjo

s'eí Paxko]. ⁹ Ndaà tíjjo'nde-na nga tís'iaàn xá-là Nainá xi 'ñó ndaà tíbitasòn, nas'ín 'ñó kjin ma-ne xita xi kondra títsajna-na.

¹⁰ Tsà kijchòkon-nò jè Timoteo, chítsejèn-là nga tsja kàtas'e-là nga kijnako-nò nga mì yijo-là kinchaxkón-là, nga tikoá xá-là Nainá tís'ín koni 'an. ¹¹ K'oaá ma-ne, kì nachrjenguiò jñò, ta saá tichját'aà-là nga 'nchán kàtjanchrobákon-na; 'an, tíkoñaá-là ko xita 'ndseé xi i'nga.

¹² 'An 'ñó tsibitsi'ba-là jè 'ndsè Apolos, nga katahijtao jña xita 'ndseé xi tjinè nga kjikon-nò, tanga majìn-là nga fi; k'ée-la kjoì k'e nga ko'a-là.

¹³ Ndaà titsajnakon. 'Ñó kixi titsajnao jè 'én xi mokjeiín-nò. Kì yá xi tsakjoòn-là, kàtas'e-nò nga'ñó. ¹⁴ Ngats'ìi kjoa xi 'nè, koó kjoatjòcha-nò k'oa t'een.

¹⁵ Jñò ndí 'ndseé ko tichjaá, jyeé tíjin-nò nga jña xita ni'ya-là Estéfanos, jña kòkjeiín ítjòn-là 'én-là Cristo ya nangui Acaya. Jña xita koi, k'oaá s'ín bínè-là yijo-là nga jña xita naxandá-là Cristo sìichját'aà-là. ¹⁶ Ndí 'ndsè, bìtsi'bà-nò nga tiná'yañijon-là xita xi k'oa's'ín síxá koni jña xita koi, ko ngats'ìi xita xi mìkìi bijta-là nga síxá-là Nainá. ¹⁷ Matsja-na nga j'iikon-na Estéfanos, Fortunato ko Acaico [nga jñò kinikasén], nga jña j'ìi síkitasòn xi jñò mìkìi komà kinítasòn nga inchrobàchon-ná. ¹⁸ Jña j'ìi síje ikon-na ko tsajòn. K'oaá ma-ne jchaxkón jña xita xi k'oa's'ín s'ín koni jña xita koi.

Pablo síhixat'aà naxandá-là Cristo

¹⁹ Jña naxandá-là Cristo xi títsajna nangui Asia síhixat'aà-nò. Jè Aquila ko Priscila ko xita naxandá-là Cristo xi bixoña ya ni'ya-là, it'aà ts'e Na'èn-ná ndaà síhixat'aà-nò.

²⁰ Ngats'ìi xita 'ndseé, síhixat'aà-nò. Jñò tixat'aà nga jngoò ìjngoò xita xinguiò nga ko inima-nò.

²¹ 'An, xi Pablo 'mì-na, tísìhixat'aà-nò nga ko ndsaa tìkjiì-nò xojon jè.

²² Tsà tjin xita xi mìkìi matsjakeè Jesucristo xi otíxoma-ná, jè xita neí kàtjìko. Na'èn, jì nìton nchroboí.

²³ Jè kàtijnako-nò kjondaà-là Jesucristo xi otíxoma-ná. ²⁴ Kjit'aà nachrjein kàtas'e-nò kjoatjòcha-na nga jè Cristo Jesús titsajnaoá. K'oaá s'ín kàtama.

Xojoŋ carta-la San Pablo xi ma-ne jò xi kiskiù-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

Kó tòso Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

¹ 'An, Pablo, tìsikasén-nò xojoŋ jè, nga k'oaá s'ín kjòmejèn-la Nainá nga 'an tsibíxáya-na Cristo Jesús. 'An, ko 'ndsè Timoteo tìtsanikasén-nòjen xojoŋ jè. Tìtsanìhixot'aà-nòjen jñò xi xita naxandá-la Nainá 'mì-nò xi títsajnaà ya naxandá Corinto, ko ngats'iì xita tsjeè-la Cristo xi títsajna kóhokji nangui Acaya. ² Nainá xi Na'èn-ná, ko jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà ko kjoa'nchán ya jjiin inima-nò.

Kó tòso Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

³ Ndaà kàtayaxkón Nainá xi Na'èn-la ma Jesucristo xi otíxoma-ná. Jè Nainá xi Na'èn-ná ma, tse kjohimatakòn tjín-la it'aà tsaján. Ko jè, kjit'aà nachrjein síje takoán. ⁴ K'e nga mé kjo'in títsajnajñaá, jè Na'èn-ná síjetakòn-ná mé-ne jñá, k'oaá tìs'ín síjetakoán xinguiáá xi tìkoá kjo'in títsajnajjiin koni s'ín kisìjetakòn-ná Nainá. ⁵ Koni tjín kjo'in xi tse nìkjiaán xi kjoa ts'e Cristo, k'oaá tìs'ín tse kjojetakòn sakó-ná it'aà ts'e Cristo. ⁶ Ngajen, tsà kjo'in tìtsanìkjeiín-jen, kjondaà tsajòn-nò nga s'e-nò kjojetakòn, koá kítjokàjñòò kjo'in. Tsà Nainá síjetakòn-najen, jè-né nga tìkoá jñò s'e-nò kjojetakòn, koá kichìkjoá ko-nò kjo'in xi jìn tìtsanìkjeiín-jen. ⁷ Tjín kixíí kjoá xi chiñà-lajen it'aà tsajòn. Tíjiin-najen, koni s'ín tíhokot'aà-nò kjo'in xi tìtsanìkjeiín-jen, k'oa tìs'ín okot'aà-nò kjojetakòn xi tjín-najen.

⁸ Jñò 'ndsè ko tichjaá, mejèn-najen nga kàtasijiin-nò kjo'in xi kis'e-najen ján nangui Asia. Tse jchán kjo'in kinikjeiín-jen. Jyeé mì tì kii kichìkjoako-nájen skanda mì tì kii bixón-najen tsà kítsajnakon isa-jen. ⁹ K'oaá s'ín komà-najen nga jyeé-la tjínè-la nga kiyá-jen. K'oaá s'ín komàt'in-jen mé-ne nga isa ndaà kjót'aà takòn-najen Nainá xi ma-la síkjaáya-la mìk'en, nga mì tà yijo-najen kjót'aà takòn-jen. ¹⁰ Nga jyeé kjomeè k'en-jen, tanga Nainá tsasìko-najen nga kisìkatojiin-najen kjo'in ko tákó síkatojiin-isa-najen kjo'in. Ko k'oaá s'ín kjit'aà takòn-jen nga jè síkatojiin isa-najen nita mé kjoa-ne. ¹¹ Jñò, mochjeén-né nga síchjít'aà-nájen nga kinókjoat'aà-là Nainá it'aà tsajen mé-ne nga isa kjìn koma-ne xita xi kichjít'aà-la Nainá, tìkoáá kjìn koma xita xi tsjá-la kjondaà Nainá koni s'ín machikon-t'in-jen.

Mé-ne mìkii kii-ne Pablo ján Corinto

¹² Tjín jngoò kjoá nga ndaà nìkítsajna-jen yijo-najen. K'oaá s'ín beè-lajen takòn-jen nga it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne nga tsjeè ko kixi tihonguìko-jen yijo-najen i isò'nde, ko jè tjína ítjòn it'aà tsajòn. Mìtsà kjoachjine-la xi taxki xita nga ko'nè-jen, kjondaà-la Nainá-né. ¹³ Mìtsà k'jeií kjoá nga tìtsachjiin-nòjen, ta jè-né nga kixkejñòò ko kjoas'en-jiin-nò koni tò 'én xi tjít'aà xojoŋ jè. K'oaá s'ín majngoò takoàn nga nguì ndaà kjiya-nò ¹⁴ koni s'ín jye kjòchiya chiba-nò nga tsja kàtama-nò it'aà tsajen ko nga tìkoá tsjaá koma-najen it'aà tsajòn k'e nga kjoíí jngoò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná.

¹⁵ 'An, jyeé ndaà tjingoò takoàn it'aà ts'e kjoá koi, k'oaá ma-ne nga k'oas'ín kiskoòsòn-la nga jò k'a kjìkon-nò mé-ne jñò, jò kjondaà sakò-nò. [Tanga mì k'oaá s'ín tsitasòn.] ¹⁶ K'oaá s'ín kisìkìtsjeèn, k'e nga kiaà nangui Macedonia nga ya jahato ítjòn-nò. Tjín-né nga kjoahato jngoò k'a-nò k'e nga kjinchrobà-na mé-ne jñò koma síchjít'aà-ná nga kjián nangui Judea. ¹⁷ K'e nga k'oas'ín kiskoòsòn-la, za k'oaá s'ín kinìkìtsjeèn nga 'an, tìsìskáko-nò? Majìn, nga mì k'oaá s'ín s'iaàn koni s'ín xi taxki xita isò'nde. Mìtsà ítjòn xan-nò: “Koma-né”, ko tìk'e-ne jngoò k'a xan-nò: “Mìkii koma.” ¹⁸ Tíbeè Nainá, 'én kixíí xi kixan-nò, ngajen, mì k'oaá s'ín nokjoà-jen nga bixón-jen: “Jon, koma-né”, ko “Mìkii koma.” ¹⁹ Timoteo, Silvano ko 'an, k'oaá s'ín nokjoàyajjiin-nòjen it'aà ts'e 'én-la Jesucristo

xi ki'ndí-la Nainá. Tsjin-la 'én xi tsò jon kò majìn. Nainá jngoò k'a síkitasòn it'aà ts'e Cristo nga tsò: “Jon, koma-né.”²⁰ Ngats'ìi 'én xi chja Nainá koni s'ín tsjá tso'ba, it'aà ts'e Cristo bitasòn yije-né. Nga jè Cristo xi tsò “koma-né”. Kò it'aà ts'e Cristo, jña bixón-ná: “K'oas'ín kàtama”, mé-ne jeya kijna-ne Nainá.²¹ Jè Nainá, xi síkixiyandaà-ná nga jè titsajna kooá Cristo [xi xó jaàjìin-ne Nainá], tikoáá jña xó jaàjìin-ná Nainá.²² Kò tijè-ne Nainá xi tsibít'aà chiba-ná koni jngoò sello; kisikijnajìin inìma-ná jè Inìma Tsjeè-la xi tjoé ítjòn-ná nga kixi kjoa nga tikoá tjoé yije-ná kjondaà xi tjìndaà-la nga tsjá-ná.

²³ Tíkotsejèn Nainá, jè tibeè inìma-na, mé-ne kje'e kii fi-na Corinto koni s'ín tíjìin-na; koií kjoa-la, majìn-na nga 'on koma-la inìma-nò nga 'én ts'en kichjàkò-nò.²⁴ Ngajèn, majìn-nòjèn nga ngajèn, kjo'ño kotixoma-nòjèn it'aà ts'e 'én xi mokjeiín-nò. Ta saá nìchját'aà-nòjèn mé-ne nga s'e-nò kjotsja nga kixi titsajnaà koni s'ín mokjeiín-nò.

2

¹ K'oaá ma-ne nga k'oas'ín kiskoòsòn-la nga mì tì kii kùkon-nò. Majìn-na nga ba kitsajnaà.² Tanga tsà 'an, ba síkítsajna-nò, nga koma iskan, mì tì yá tjín-ne xi sìtsjako-na, nga jñò, jyeé ba titsajnaà.³ Koií xá jye kiskii jngoò-nò xojon, mé-ne k'e nga kijchokon ijngoò k'a-nò nga mì ba síkijna-ná nga mochjeén-né nga jñò sìtsjako-ná. Nga k'oaá s'ín tíjngoò takoàn, 'an, matsja-na tikoá jñò, matsjaá-nò.⁴ K'e nga k'oas'ín kiskii-nò, ndaà jchàn kokájno-la inìma-na, baá kis'e-na skanda ndáxkoaàn tsibíxteèn. Tanga 'an mìtsà koi xá kiskii-nò nga kàtaba-nò. Jè-né nga jchaa nga 'ño matsjake-nò.

Kó kitsò 'én xi kùchja Pablo it'aà ts'e xita xi tsohótsji jé

⁵ Jè xita xi tsohótsji jé, mìtsà ta 'an xi ba kisikijna-na, mejèn tsà ba kisikítsajna ngats'ìi xita naxandá-la Cristo. Tà k'oaá xan-nò nga mì koto chiba-la koni s'ín tixan-nò.⁶ Nga jìn ma-nò xi tsibìnè-là kjo'in jè xita jè; jyeé ndaà tjín, ta koma-ne.⁷ I'ndeí, jè xi s'een nga sijchàat'aà-là jé-la; sijetakòn xita jè, mé-ne nga mì kjoba kiyájiin-ne.⁸ K'oaá ma-ne nga bìtsi'bà-nò nga ndaà jchibàya-nò nga ijngoò k'a titsjacha xita jè.⁹ Tikoá koií xá kiskii-nò it'aà ts'e kjoa koi, mejèn-na skot'aà-nò, a kixii kjoa nga ma-nò nìkitasòn yije.¹⁰ Jè xita xi jñò nìchàat'aà-la jé-la, tikoáá 'an sìjchàat'aà-la. Tsà mochjeén-né nga 'an sìjchàat'aà-la xita jè, 'an jyeé kisijchàat'aà-la xi kjondaà tsajòn kò tibeè Cristo.¹¹ Mé-ne jè xita neíi mìkii koma jè sìikijne-ná, nga jyeé ndaà 'yaá kjoamaña-la kós'ín síxá.

Kó komà-la Pablo nga mìkii kisatiikjòò Tito ján Troas

¹² K'e nga ijchoa ján naxandá Troas, nga kichjàya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, it'aà ts'e Na'èn-ná kitáx'a'nde-na nga kisixákoáa 'én ndaà-la Nainá.¹³ Tanga mìkii ndaà kis'e-la inìma-na nga mìkii kiskaàjñaà jè 'ndsé Tito. K'oaá komà-ne kisikítsajna jña xita xi ya i'nde-la, ikjoàn kiaà ján nangui Macedonia.

Mé kjoa-ne nga jè Pablo tsjá-la kjondaà Nainá

¹⁴ Ndaà chjí-la Nainá nga it'aà ts'e Cristo fikò-najèn k'e nga okó-lajèn jña xita isò'nde nga jye kisikijne. It'aà tsajèn k'oaá s'ín obisòn kjohítsjeèn-la Nainá xi kos'ín ngaya-la koni jngoò jta-la tsojmì xi 'ño ndaà jne, mé-ne nga skoe-ne jña xita nita ñánda-ne nga titsajna.¹⁵ It'aà tsajèn k'oaá s'ín ngaya-la koni nì'ndi-la chrjongó-la Nainá, k'e nga jè Cristo tsját'aà-la Nainá. K'oaá s'ín bijchókajìin-la jña xita xi bitjokàjìin kjo'in kò xita xi chija.¹⁶ It'aà ts'e jña xita xi chija, [k'e nga beè-najèn nga bènojmiya-jèn 'én-la Nainá], k'oaá s'ín ch'o jne-la koni jngoò jta xi sík'en-ná. Tanga jña xita xi bitjokàjìin kjo'in, k'oaá s'ín ndaà jne-la koni jngoò jta xi síkijnakon-ná. It'aà ts'e xá koi, nijngoò xita chikjoa-la nga síkitasòn xi ta kjohítsjeèn ts'e.¹⁷ Ngajèn, mìkii k'oas'ín 'nè-jèn koni s'ín xita xi kjeií xi chjaya 'én-la Nainá nga ton síkijne. Ngajèn, 'én kixii nokjoà-jèn. Nainá tibeè-ne nga jè kisikasén-najèn kò nga 'ño ts'e Cristo-né nga nokjoàya-jèn, nga jè Cristo titsajna kò-jèn.

3

Xá-la Nainá xi kjoa xitse

¹ K'e nga k'oa'mì-nòjen kjoa koi, ¿a bìts'ia ijngoò k'a-jen nga ndaà nikítsajna-jen yijo-najen? Jñò, ¿a k'oaá s'ín nikítsjeèn nga mìkiì tjí'nde-na nga ma sìxá tsà tsjìn-na xojon xi jñò k'oi-ná, o xi kj'eíí xitá tsjá-na koni s'ín síjé xitá xi kj'eíí? ² Majìn, jñò sobà-nò xi xojon-najen ma xi tíjìn jìjìn inìma-najen. Ngats'ìi xitá beè-né koa bíxkejìn-né. ³ K'oaá s'ín ndaà 'ya-jen nga jñò-nò xi koni xojon-la Cristo xi it'aà tsajen kitjei. Jngoò xojon carta xi mìtsà tinta kitjei-ne; koó Inìma Tsjeè-la Nainá xi tíjnakon kitjei-ne; mìtsà ndajo kitjeit'aà; yaá kitjeit'aà yijo inìma-la xitá.

⁴ Kjoa koi, k'oaá s'ín makixiya nga it'aà ts'e Cristo mokjeíin-najen it'aà ts'e Nainá. ⁵ Xi ta nga'ño tsajen tsjìn-najen kjohítsjeèn mé xi s'en-jen. Tanga jè Nainá tsjá-najen kjohítsjeèn k'e nga mé xi 'nè-jen. ⁶ Jè Nainá tsjá-najen kjohítsjeèn nga chí'nda-la ma-jen mé-ne nga koma kìnókjoaya-najen it'aà ts'e kjondaà xitse xi Nainá tsibíndaàjìn-ko jñà xitá. Mìtsà kjoa ts'e kjotíxoma xi xojon tjit'aà, ts'eé Inìma Tsjeè-la Nainá. Jè kjoa xi ts'e kjotíxoma sík'en-ná nga nguixkon Nainá, tanga jè Inìma Tsjeè-la Nainá síkíjnakon-ná.

⁷ Jè kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés xi ndajo kitjeit'aà, kjoa biyaà j'íiko. Tanga k'e nga sa kitjoé itjòn-la kjotíxoma jè, k'oaá s'ín ki'ya-la kjoa jeya-la Nainá. Jè Moisés, k'e nga j'ii-ne nga kiì mijìn-jno nindoò, jñà xitá Israel mìkiì komà kiskoò'an Moisés nga 'ño ote ni'ín kji isén-la; tanga xi komà iskan, chaán kichijà xi ote kji isén-la. Tsà k'oaá s'ín kis'e-la kjoajeya, jè kjoa xi tíjè-la nga chíja, ⁸ isa jeya tíjìn kjondaà xitse xi tsjá-ná Nainá k'e nga tsjá-ná Inìma Tsjeè-la. ⁹ Nga jeya j'ii jè kjotíxoma xi kjoa biyaà tsibínè-ná, isaá 'ño jeya kítasòn 'én xi nokjoàya-jen nga xitá kixi síkítsajna-ná Nainá. ¹⁰ Nas'ín 'ño kis'e-la kjoa jeya jè kjotíxoma xi jye tsato, tanga mìkiì mangásòn-ko jè kjoajeya xi tíjìn-la kjondaà xitse; isaá 'ño jeya tíjna. ¹¹ Tsà jè kjoa xi tíchijangui kis'e-la kjoa jeya, isaá jeya tíjìn kjoa xitse xi mì tí kiì chíja-ne nita kjé-ne.

¹² Nga tíjngoò takòn-jen nga titsachiñá-lajen kjoa koi, k'oaá ma-ne nga mìkiì ma-sobà-najen nga nokjoá-jen. ¹³ Mìtsà k'oaá s'ín 'nè-jen koni kis'ìin Moisés nga nikje tsibíjtsa isén-la, mé-ne nga jñà xitá Israel mìkiì komà kiskoò'an-ne nga jye tíchijangui xi ote kji isén-la. ¹⁴ Tanga jñà xitá Israel kjòtájàjìn kjohítsjeèn-la. Skanda nàchrjein i'ndeí, k'e nga bíxkejìn Xojon-la Nainá xi tjit'aà kjoa jchínga xi tsibíndaàjìn-ko xitá, tákó k'oaá s'ín ma-la koni tsà nikje xoba kijtsa kjohítsjeèn-la. Ta jngoó it'aà ts'e Cristo koma tjáxìn nikje jè. ¹⁵ Skanda nàchrjein i'ndeí, jñà xitá Israel, k'e nga bíxkejìn xojon xi kiskii Moisés, tákó k'oaá s'ín ma-la koni tsà nikje xoba tíjtsa'ma kjohítsjeèn-la. ¹⁶ Tanga k'e nga jngoò xitá síkjahatjìya-la kjohítsjeèn-la nga fit'aà-la Na'èn-ná xi otíxoma-ná, tjáxìn-la nikje xoba xi tíjtsa'ma kjohítsjeèn-la. ¹⁷ Nga jè Na'èn-ná, jè sobà-né xi Inìma Tsjeè-la Nainá. Ya ñánda tíjna Inìma-la Na'èn-ná, jñà xitá títsajnadeíí-né kjoa ts'e kjotíxoma. ¹⁸ Ngats'iaá jñà mì tí nikje xoba tíjtsa'ma-ne kjohítsjeèn-ná. It'aà tsaján k'oaá s'ín ngaya-la koni jngoò chítsín xi ma chítsejèn-yá xi okó kjoa jeya-la Na'èn-ná. Kjit'aà nàchrjein isa jeya tíhotsejèn koni kji Na'èn-ná nga jè Inìma Tsjeè-la tísíkatjìya-ná.

4

Kó s'ín síhiseèn-ná jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo

¹ Koiì kjoa-la ngajen, mìkiì mahindaà inìma-najen nga jè Na'èn-ná kjòhìmakeè-najen nga xá ts'e kisingatsja-najen. ² Jyee kichjaàxìn-jen jñà kjoa ch'o xi tíj'ma, xi sísobà-najen; mìkiì chonachàn-jen, ni mìkiì nìkijatjìya-lajen 'én-la Nainá. Nguì 'én kixi bènojímí-jen, mejèn-najen nga nguixkon Nainá ngats'ìi xitá kàteèxkon kjohítsjeèn-najen kós'ín 'nè-jen. ³ Jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi nokjoàya-jen, jñà xitá xi ya tíchijajìn kjoa ts'e jé-la, ta jñà-né xi tíjtsa'ma kjohítsjeèn-la nga mìkiì fìya-la. ⁴ Jè xitá neíí xi tíhotíxoma-la isò'nde nàchrjein i'ndeí, xi kòs'ín tíjna koni tsà nainá, jé bíchjoà xkon jñà xitá xi

mìkìl mokjeiín-la ìt'aà ts'e Cristo; nga jè bíjñò kjohítsjeèn-la, mé-ne nga mìkìl skoe-ne kjoahiseèn-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'ñó jeya tíjna, nga jè Cristo xi okó kó kji xi ngui jè sobà Nainá. ⁵ Ngajen, mìtsà tà ìt'aà tsajen nokjoà-jen k'e nga bènojmiya-jen 'én-la Nainá; ìt'aà ts'eé Jesucristo nokjoà-jen nga jè xi otíxoma-ná. Ngajen, tà chí'ndaá ma-jen nga ngajen nixá-nòjen, koií-né nga matsjacha-jen Jesús. ⁶ Nainá, jè xi kitsò nga jè ni'ín kàtasíhiseèn ì'nde ñánda jñò choòn, tíjè-né xi kisíhiseèn ijìin inima-najen, mé-ne jñà xítà xi kj'eíí kohiseèn-la nga skoejkon kjoa jeya-la Nainá koni s'ín 'ya-la ts'e Cristo.

Mé-ne tíjngòò-ne takoán nas'ín kjo'in títsanjiaán

⁷ Kjondaà jè xi 'ñó tse chí-la, yaá tíjìin yijo-najen. Tanga yijo-najen k'oaá s'ín ngaya-la koni tíjì ni'nde. Jè Nainá k'oaá s'ín kis'ìin mé-ne nga 'ya-la nga jè nga'ñó xi 'ñó ndaá tísíxájiin yijo-najen, ìt'aà ts'e Nainá nchrobá-ne; mìtsà ìt'aà tsajen nchrobá-ne. ⁸ 'Ñó kjìin ma-ne kjoa xi tíjìn-najen, tanga maá kítjokàjiin-jen. Tjìn kjoa xi makájno-najen, tanga mìkìl mahindaà-jen. ⁹ Fítjngui kondraá-najen xítà, tanga Nainá mìkìl tsjeiin takòn-najen; jñà xítà beètoòn-najen, tanga mìkìl chíkjoa-la nga síkjehesòn-najen. ¹⁰ Nita ñánda-ne nga ongui-jen, kjit'aà nàchrjein mejèn-la sìik'en-najen xítà koni s'ín komàt'in Jesús; tanga jè Nainá, jè xi mejèn-la nga ìt'aà tsajen kàta'ya-la nga jè Jesús xi tísíkjìnakon-najen. ¹¹ Ngajen xi títsajnakon-jen, kjit'aà nàchrjein tíjnat'aà chrañà-najen kjoabiyaá xi jè ngatji-la Jesús, mé-ne jè yijo-najen xi ma biyaá jcha-la kjoabinachon ts'e Jesús. ¹² Ngajen, kjo'íin títsanjieíin-jen skanda mejèn-la xítà sìik'en-najen, tanga jñò kjoabinachon tísakó-nò.

¹³ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Mokjeiín-na k'oaá ma-ne nga kichjà.” Ngajen, k'oaá tí'sín tíjìn inima-najen ìt'aà ts'e 'én xi mokjeiín-najen, k'oaá ma-ne nga nokjoá-jen. ¹⁴ Jè Nainá xi kisìkjaáya-la Nà'èn-ná Jesús ìt'aà ts'e kjoabiyaá, 'ya-nájen nga tíkooá kjìchò nàchrjein nga sìikjaáya-najen koni s'ín jaáya-la Jesús. Íkjoàn ngats'iaá kjìko-ná ya nguixkon Nainá. ¹⁵ Ngats'ii kjoa koi, kjondaà tsajòn-nò, mé-ne isa kjìin koma-ne xítà xi tjoé-la kjondaà-la Nainá, nga tíkooá isa jeya kíjna Nainá nga kjìin ma xítà xi tsjá-la kjondaà.

¹⁶ K'oaá ma-ne mìkìl mahindaà inima-najen; kixíí kjoa yijo-najen tífehengui-né; tanga Nainá, nàchrjein nchijòn tísíxítseya inima-najen. ¹⁷ Jè kjo'in xi nìkjeiín-jen ì isò'nde, tà chibaá tíjìn. Tà jngòò tjò oto. Tanga yaá sakó-najen kjondaà xi isa jeya tíjìn xi mìkìl fehet'aà nita kjé-ne. ¹⁸ Nga mìtsà jñà chítsejèn-lajen kjoa xi tíjìn isò'nde xi tsejèn, jñà chítsejèn-lajen xi mìkìl tsejèn xi ts'e Nainá. Kjoa xi tíma ì isò'nde, kjoehet'aà-né, tanga jñà kjoa xi mìkìl tsejèn, mìkìl kjoehet'aà nita kjé-ne.

5

Ni'ya xi tíjndaà-la Nainá ján ngajmii

¹ Yijo-ná k'oaá s'ín ngaya-la koni ni'ya xi tíjìn ì ìt'aà nangui xi chiba nàchrjein ma-la nga bixòña. Tsà kixòña ni'ya jè, Nainá tíjndaà jngòò-la ni'ya ján ngajmii, xi tíjna nita kjé-ne, nga mìtsà tsja xítà kisindaà-ne. ² K'oaá ma-ne nga imaá fahatse-la inima-ná ì isò'nde nga jè xi mejèn-ná nga nìton kítsajnyaa ni'ya-ná ján ngajmii. ³ Nas'ín sijna yijo-ná xi tsjach'á ì'nde, Nainá tsjá ìjngòò-ná xi yijo xítse. Jè inima-ná mìtsà chíja, yijo xítseé koma. ⁴ K'e nga tákó tíjnakon yijo-ná koni jngòò ni'ya xi ma bixòña, imaá fahatse-ná, maba-ná, mìkìl tsò takoán nga nìkíjna ni'ya-ná. Majìn-ná nga tjáxìn-ná ni'ya jè, jè xi mejèn-ná nga kàtaxítseya yijo-ná mé-ne nga yijo-ná xi ma biyaá jngòò k'aá jchija nga jè kjoabinachon sìikijne-la. ⁵ Jè Nainá xi xó k'oas'ín tsibindaà-ná kò kitsjaà-ná Inima Tsjeè-la mé-ne tjìkixi-ne kjoa nga iskan tsjá yije-ná koni s'ín kitsjaà tso'ba.

⁶ Kjit'aá nàchrjein k'oas'ín tíjngòò takoán ìt'aà ts'e Nainá kò k'oaá s'ín tíjìin-ná, k'e nga tákó tíjnakon yijo-ná ì ìt'aà nangui koni jngòò ni'ya ñánda títsajnaá, kjìin títsajna-lá ni'ya-la Nà'èn-ná ján ngajmii. ⁷ K'oaá s'ín títsanjchá yijo-ná koni s'ín mokjeiín-ná ìt'aà

ts'e Nainá, m̀i k'oaá s'ín mochjeén nga kòs'ín sijchá yijo-ná koni s'ín beè xkoaán. ⁸ Tíjngò takoán it'aà ts'e Nainá, isaá-la ndaà t́jín tsà síkíjnaá yijo-ná, mé-ne nga ján kítajnaakoaá Na'èn-ná ngajm̀i. ⁹ Koií kjoa-la nga ndaà síkitasoán koni s'ín sasén-la Na'èn-ná, a j títajnaá it'aà nangui a xi ján títajnaá ján ngajm̀i. ¹⁰ Mochjeén-né nga ngats'iaá k̀jichoáá nguixkon ñánda tíhotíxoma Cristo nga k'oi-lá kindá nga jngò jngoaá; tjoé-ná chj́i-ná mé kjoa xi ki'né nga títajnaá isò'nde, a ndaà ki'né, o xi ch'o ki'né.

'Én xi tsjá kjoa'nchán it'aà ts'e Nainá

¹¹ Nga yaxkón-jen Nainá koni s'ín ok'in-la, k'oaá ma-ne bènojímí-lajen xítá xi kj'eíí, mé-ne kòkjeíin-la it'aà ts'e Cristo. Nga nguixkon Nainá ndaà beèxkon-najen nga ndaà 'nè-jen, 'an k'oaá tís'ín mejèn-na nga t́kòj jñò jyeé ndaà yaxkon-nájen. ¹² Mítsà 'm̀i-nòjen nga t́jín ndaà níkítajna-nájen yijo-najen tanga jè xi mejèn-najen nga tsja kátama-nò it'aà tsajen, mé-ne koma ḱinókjoa-là jñà xítá xi t́jín ndaà síkítajna-ne yijo-la koni s'ín tsejèn-la, tanga jè iníma-la mìkíi ndaà síkindá. ¹³ Tsà ská-najen, koi-né nga Nainá nìxá-lajen, tsà ndaà t́jín kjohítsejèn-najen, kjondaà tsajòn-nò nga jñò nìxá-nòjen. ¹⁴ Jè kjoatjòcha-la Cristo jè kitsobà'ñó-najen nga ma fikò-najen koni s'ín mejèn-la, k'oaá t́jín kjohítsejèn xi kjòchiya-najen nga jngò xítá k'en ngajo-la ngats'ìi xítá xi t́jín isò'nde, k'oaá komà-ne nga ngats'ìi xítá k'en. ¹⁵ Jè Cristo k'en ngajo-la ngats'ìi xítá xi t́jín isò'nde, mé-ne jñà xítá xi títajnakon m̀i t́i k'oaá s'ín síjchá-ne yijo-la koni s'ín mejèn-la yijo-la. K'oaá s'ín síjchá yijo-la koni s'ín mejèn-la Cristo nga jè k'en ngajo-la koa jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaá.

¹⁶ I'ndeí m̀i t́i k̀i k'oaas'ín níkítsejèn-najen it'aà ts'e xítá xi kj'eíí kòs'ín tsejèn, kó kjoàn, koni s'ín s'ín jñà xítá isò'nde. K'e nga sa ítjòn k'oaá s'ín kiníkítsejèn-jen, jè Cristo, tsà taxkí xítá isò'nde-nè. Tanga i'ndeí m̀i t́i k'oaá s'ín níkítsejèn-najen. ¹⁷ Jngò xítá, k'e nga Cristo t́jínako, xítá xítse-né it'aà ts'e Nainá. Jè kjoa jchínga jyeé tsato, jyeé kjòxítseya yije.

¹⁸ Ngats'ìi kjoa koi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne, nga it'aà ts'e Cristo kichibàndaà-ná ko Nainá. Kò jè Nainá kitsjaà-najen xá nga koma kénojímí-jen kòs'ín kjoóndaà-ne xítá kò Nainá. ¹⁹ It'aà ts'e Cristo kisíxá Nainá nga kisíkjoóndaà-ne xítá isò'nde. M̀i t́i k̀i kindá kis'ìin-ne jé-la jñà xítá. Kò kitsjaà-najen xá nga bènojímí-jen kòs'ín ma nga chibàndaà-ná ko Nainá. ²⁰ K'oaá ma-ne ngajen síkasén-najen Cristo nga nokjoa ngajo-lajen. K'oaá ngaya-la koni tsà jè Nainá tíbítis'ba-nò. It'aà ts'e Cristo bítis'ba-nòjen: jchibàndaàko-nò Nainá. ²¹ Cristo, mítsà jé tsohótsji; tanga xi kjondaà tsaján, Nainá, jé tsohónè yije-la ngats'ìi jé xi t́jín isò'nde, mé-ne it'aà ts'e Cristo, xítá kixí komaá nga jè Nainá síkixiya-ná.

6

¹ Ngajen, xi Nainá nìxát'aà-lajen, bítis'ba-nòjen, kjondaà xi tsjá-nò Nainá, ndaà t́kjeén.

² Nga jè Nainá, k'oaá tsò:

Ki'nchrè-lè k'e nga ndaà chiba-la kjòchjeén-lè kjondaà-na,

tsohósíkoó-lè, jè nachrjein k'e nga tíchiñá-la nga kítjójín kjo'in.

I'ndeí, jñò, ndaà t́iná'yaá. Jyeé ijchò nachrjein ts'e kjondaà-la Nainá nga kítjokájñò kjo'in.

³ Nímé kjoa xi ch'o 'nè-jen xi síkítis'ón-jìin-la xítá xi kj'eíí, mé-ne jè xá-la Nainá xi j́in títasá'nè-jen m̀i yá xi ch'o kichajno-la. ⁴ Nítá mé kjoa xi 'nè-jen, ndaá onguíko-jen yijo-najen mé-ne jñà xítá skoe-ne nga chí'nda-la Nainá 'm̀i-najen, nga 'ñó t́jín-najen kjoatsetakòn, 'ñó ndaà chíkjoako-najen kjoa ts'e kjo'in, kò tíchijat'aà-najen mé tsojm̀i xi kochjeén-najen, koa chj́a tíma-najen kjoa xi tíhotojìin-jen, ⁵ nga tísat'é-najen, nga ndayá t́nikjas'en-najen, nga ngajen binchaàtsji-lajen kjoasìi naxandá, nga 'ñó nìxá-jen, kò mìkíi tsafé-jen, skanda bitsajna kjinchrá-nájen. ⁶ Tanga nguì tsjeé títanjchá-jen yijo-najen; ndaá machiya-najen nítá mé kjoa-ne; t́jín-najen kjoatsetakòn kò kjondaà it'aà ts'e xítá; kò jè Iníma Tsjeè-la Nainá tísíxájìin iníma-najen; kò nguì koó iníma-najen nga t́jín-najen kjoatjòcha. ⁷ Bènojímí-jen 'én xí kixí t́jín. T́jín-najen nga'ñó-la Nainá. Jñà kjoa kixí xi

'nè-jen, k'oaá ngaya-la koni jñà kicha xi kò ngaskón kò kixi mochjeén. ⁸ Tjín xita xi beèxkón-najen, tikoá tjín xi mikii beèxkón-najen. Sakoá ndaà chja it'aà tsajen, sakoá majin. Tjín i'nga xi xita ndiso tsò-najen tanga ngajen 'én kixi nokjoá-jen. ⁹ Tjín i'nga xi k'oas'in síko-najen koni tsà mikii beèxkon-najen, tanga tjín xi beèxkon-najen. K'oaá s'in beèhikon-najen koni tsà jyeé k'en-jen, tanga titsajnakon-nájen. Tsjá-najen kjo'in jñà xita tanga mikii biyaà-jen. ¹⁰ K'oaá s'in ko'an-najen koni tsà ba tjín-najen, tanga ngajen tsja tjín-najen. Tsò-najen nga xita ima-né, tanga it'aà tsajen, kjín jchán xita tísakó-la kjondaà ts'e inima-la. Nimé xi tjín-najen, tanga nguixkon Nainá, tjín yijeé-najen nita mé-ne.

¹¹ Jñò 'ndsee xi Corinto tsajón, jyeé kinokjoá kixi-nòjen; nguì koó inima-najen matsjacha-nòjen. ¹² Ngajen, mìtsà bìxkon-nòjen kó tsò kjohítsjeèn-la inima-najen, jñò-nó xi bìxkoòn kó tsò kjohítsjeèn-la inima-nò. ¹³ K'oaá s'in chjà-nò koni tsà ixti-na xan-nò, jñò, k'oaá tís'in t'een koni s'in 'nè-jen, nga kò inima-nò titsjacha-nájen.

Tinchat'aaxin-là kjoa ts'e jé

¹⁴ Jñò, xi mokjeiin-nò it'aà ts'e Cristo, kì jñà xita xi mikii mokjeiin-la nìngàsòn-kò kjohítsjeèn-nò. ¿A komaá kongàsòn-kò jngòò xita xi tjín-la okixi kò jngòò xi tsjìn-la okixi-la Nainá? ¿A komaá ya kitsajnajñaá ñánda jñò choòn nga tjín kjoa iseèn? ¹⁵ ¿A komaá ndaà kjiko xíkjin, jè Cristo kò xita neii? Tikoá mikii koma ndaà kjiko xíkjin jngòò xita xi mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo kò jngòò xi mikii mokjeiin-la. ¹⁶ Mikii koma ya sijnya ni'ya ingo-la Nainá jñà xkósòn xi nainá tsò-la xita. Nga jñá-ná xi 'mì-ná ni'ya ingo-la Nainá xi tjínakon. Koni s'in kitsò Nainá it'aà ts'e xita xi mokjeiin-la, tsò-né:

'An, yaá kótijnakoá naxandá-na, tikoá yaá kojmejiin-la.

'An-ná xi Nainá kitsò-na koá jñà koma xita naxandá-na.

¹⁷ Nainá k'oaá kitsò nga kiichjajiin-la xita naxandá-la:

Titjokàjiin-là jñà xita xi mikii mokjeiin-la it'aà ts'an,

koá tinchat'aaxin-là.

Nimé kjoa chingàjñòò xi tjé tjín nga nguixkoaàn,

mé-ne nga 'an koma skoétjò-nò.

¹⁸ 'An-ná xi skoétjò-nò koni jngòò Na'èn,

jñò koma ndí ixti x'in-na kò ndí ixti íchjín-na,

k'oaá tsò Na'èn-ná xi ta jè tajngòò xi 'ño tse nga'ño tjín-la.

7

¹ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, k'oaá tjín kjondaà xi tsjá-ná Nainá koni s'in kitsjaá tso'ba. K'oaá ma-ne kinchat'aaxin-là ngats'iì kjoa xi tjé tjín xi síkits'ón yijo-ná kò inima-ná, mé-ne tsjeè kitsajnaá nga nguixkon Nainá. Ndaà jchaxkoán Nainá mé-ne nga kjit'aà nachrjein isa tsjeè sijchá yijo-ná.

Mé-ne tsja ma-la Pablo kjoa xi s'in xita Corinto

² Chjoétjò-nájen nga kò inima-nò. Ngajen, niyá xita xi ch'o nìko-jen; ni saá yá xita nìkí'on-jen, ni saá jngòò xita chonachan-lajen. ³ K'e nga k'oas'in tixan-nò, mìtsà mé kjoa xi ch'o tjín tihonè-nò; jyeé k'oa kixan-nò nga sa ítjòn, kjit'aá nachrjein nga matsjacha-nòjen, nas'in kiyá kò tsà titsajnaoán, koó inima-najen nga matsjacha-nòjen. ⁴ Nguì 'én kixi xi tichjàko-nò; 'ño matsja-la inima-na it'aà tsajón. 'Ñó tjín-na kjojetakòn kò taxki tsjaá ma-la inima-na, nas'in tse kjo'in tjín-najen.

⁵ K'e nga j'iì-jen i nangui Macedonia, nimé xi komà kinìkjáya-jen. 'Ñó kinìkájno-jen; xki xi ján kis'e-najen kjoasì, koá ya jiin inima-najen 'ño kisinchaàxkón. ⁶ Tanga Nainá síjehikon-né xita xi indaà tjín ikon; kisijehikòn-najen k'e nga j'iì Tito. ⁷ Mìtsà tà koi kjoa-la nga j'iì Tito, jè-né nga jè, tikoá tsja tjín-la xi it'aà tsajón. Tsibénojmí-najen nga jñò, 'ño mejèn-nò nga jchaxkon-nájen. K'oaá ti kitsò-najen nga ba titsajnaá koá makájno-nò it'aà ts'an. K'e nga ki'nchrè 'én koi, 'an, isaá ndaà kjòtsja-na.

8 Jñò, nas'ín tà kjoaba tsohotsji-nò k'e nga kisikasén ítjòn-nò xojon, i'ndeì, mì tì kii tìsikájno-na. Nga sà ítjòn kisikájnoa nga kisikasén jngoò-nò xojon, koií kjoa-la nga kisibaá chiba nachrjein-nò. 9 Tanga i'ndeì, matsja-la inima-na, mìtsà koi nga kjoaba kis'e-nò kjoa ts'e xojon, koi-né nga it'aà ts'e Nainá kinikájno jé-nò nga mì tì jé chinchaàtsji-nò. Jñò, k'oaá s'ín kjòba-nò koni s'ín mejèn-la Nainá. K'oaá ma-ne nga nimé kjoa ch'o kisakò-nò it'aà tsajen. 10 Jè kjoaba xi s'e-ná koni s'ín mejèn-la Nainá, jè síxájiin inima-ná nga níkájnoaá jé-ná nga mì tì jé binchaàtsji-ná mé-ne nga koma kitjokàjñaá kjo'in; kò mìtsà mé xi iskan síkájnoaá. Tanga jè kjoaba xi tsjá-ná isò'nde nga mìkii mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, jè síxájiin inima-ná nga kjoa biyaá fiko-ná. 11 Tanga tikítsjeèn ngats'ì kjondaà xi ki'nè ta koi kjoa-la nga kjoaba kisakò-nò it'aà ts'e Nainá. I'ndeì titsajnandaà-nò nga s'een kjoa xi tjínè-nò nga síkitasòn; k'oaá s'ín titsahokoò yijo-nò nga nimé jé tjín-nò; majticha-nò kjoa ts'e jé; i'ndeì tsakjoòn-chaà Nainá; mejèn-nò nga jchaxkon-ná; makájnoó-nò it'aà ts'an; k'oaá komà-ne nga kits'ì-là kjo'in jè xita xi tsohótsji jé. Ngats'ì kjoa koi koni s'ín ki'nè, k'oaá s'ín 'ya-la nga mìtsà ngats'ioò tjín-nò jé. 12 An, koni s'ín kiskii-nò xojon carta xi kisikasén-nò, mìtsà jè tìsikítsjeèn it'aà ts'e xita xi tsohótsji jé; ni mìtsà it'aà ts'e xita xi kitsi'on kisikasén-nò xojon. Jè-né nga tijñò ki'ya-nò nga nguixkon Nainá nga kixi kjoa nga tjòcha 'ya-nájen. 13 Maje takòn-nájen ngats'ì kjoa xi ki'nè.

Mìtsà ta koií kjoa-la nga maje takòn-jen it'aà ts'e kjoa koi; isa 'ño matsja-najen nga ki'ya-jen Tito nga 'ño tsja tjín-la, koií kjoa-la nga ngats'ioò kinítsjakoo. 14 An, jyeé kos'ín ndaà kisikítsajna-nò nga nguixkon Tito koni kixan-la. Jñò, nimé kjoa tjín xi ch'o kinikájna-ná. Koni s'ín nga ngats'ì 'én xi ki'mì-nòjen, nguì 'én kixi-né, k'oaá tìs'ín kixi itjo koni tsò 'én xi kixan-la Tito nga ndaà kisikítsajna-nò. 15 Tito, isaá 'ño ndaà matsjakeè-nò k'e nga bítsjeèn-la nga ngats'ioò ndaà kinikitasòn-là kò ndaà kichjoétjò k'e nga ijchòkon-nò, koa 'ño ndaà kiyaxkón. 16 I'ndeì, it'aà tsajòn ma'ñót'aà takoàn nita mé kjoa-ne, k'oaá ma-ne nga matsja-la inima-na.

8

Mé kjoa-ne nga ton maxkó-ne

1 Ndí 'ndsè kò tichjaá, mejèn-na nga kàtasjiin-nò kjondaà-la Nainá xi okó jjiin naxandá-la Cristo xi titsajna ya nangui Macedonia. 2 Nas'ín 'ño tse kjo'in nchihotojiin tikoá t'ya-la nga 'ño matsja-la. Nas'ín 'ño xita ima, jña tsojmi xi tsjá kjotjò-la Nainá, koó inima-la tsjá koni tsà 'ño xita nchiná. 3 An, tibe-ná nga koó kjotsja-la tsjá ton xi kjotjò ts'e Nainá koni kji bijchó nga'ño-la, saá k'oaá skanda tsjásòn-né koni kji bijchó nga'ño-la. 4 Jña xita koi, 'ño tsibítsi'ba-najen nga mejèn-la nga tikoá síikasén-la ton kjotjò jña xita naxandá-la Cristo jè i'nde ñánda kochjeén-la. 5 Jña xita koi, isaá tsato kitsjaá koni s'ín titsachiñá-lajen. Ítjòn nangui kisikítsajna-la Nainá inima-la, ikjoàn, k'oaá ti s'ín kis'iin it'aà tsajen koni s'ín mejèn-la Nainá. 6 K'oaá ma-ne bítsi'ba-lajen Tito koni s'ín tsibíts'iako xá xi kitjóé-la k'e nga sà ítjòn, k'oaá tìs'ín kàtasíkjehet'aà-ne nga kátíxkó ton kjotjò xi jñò 'bioò. 7 Tanga jñò, 'ño ndaà 'nè-nò ngats'ì kjoa xi 'nè nga ndaà mokjeiín-nò, nga ndaà nokjoà, nga ndaà tjín-nò kjoa chjine, nga titsajnandaà nga mejèn-nò sichját'aà nita mé kjoa-ne, nga tjín-nò kjoatjòcha nga it'aà tsajen komà-nò. Koni s'ín 'nè yije kjoa koi, k'oaá tìs'ín tikatonè-là jè kjotjò xi 'bioò.

8 Mìtsà k'oas'ín tìxan-nò koni tsà jngoò kjotíxoma titsja-nò. Jè xi mejèn-na nga skoeè a nguì kixi kjoa nga tjín-nò kjoatjòcha koni s'ín tjín-la xita xi kjeií nga titsajnandaà nga tsjá kjotjò-la. 9 Jñò, jyeé 'yaá kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná. Xita imaá kis'iin yijo-la xi kjondaà tsajòn, nas'ín ts'e yije-né ngats'ì tsojmi xi tjín, mé-ne jñò tjoé-nò kjoa nchiná xi tjín-la.

10 Tsjaá jngoò-nò kjohítsjeèn it'aà ts'e kjoa jè. Kochjeén-nò nga ndaà síkitasòn koni s'ín tsibíts'iako jè nó xi tsato nga kits'ioò ton xi kjotjò ts'e Nainá. K'oas'ín ki'nè nga

ko kjotsja-nò kits'ioò. ¹¹ I'ndeì, tákó k'oaá s'ín t'een koni s'ín tsibìts'iakoo. K'oaá s'ín tikjehet'aà koni s'ín kjòmejë-nò nga sa ítjòn. K'oaá kji tjioò koni kji bijchó nga'ñó-nò. ¹² K'e nga jngoò xita xi tijnandaà nga ko inima-la mejèn-la tsjá, k'oaá kji kàtatsjá koni kji ma xi s'ín, mìtsà tsato tijné-la. Nainá mìtsà tsato síjé koni kji ma xi 'nè.

¹³ Mìtsà koi kjoa-la nga kjo'in s'e-nò nga sichját'aà-lá xita xi kj'eí, jè-né nga ngàsòn ngáya s'e-ná mé xi mochjeén-ná. ¹⁴ I'ndeì, jña xita koi, tsjin-la mé xi mochjeén-la, tanga jñò, tjin-nò. K'e nga kj'eí nachrjein, jña xita koi, s'eé-la mé xi mochjeén-la, ko jña kosiko-nò k'e nga jñò tsjin-nò. K'oaá s'ín ngàsòn ngáya s'e-ná mé xi kochjeén-ná. ¹⁵ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè xi kjìn tsibíxkó, nímé tsiningui-la, koa jè xi chiba tsibíxkó, nímé kisichjaat'aà-la.”

Kós'ín komà nga kinikasén Tito ján Corinto

¹⁶ Ndaà chjí-la Nainá nga k'oas'ín tsibíjin inima-la jè Tito nga tikoa kisikájno it'aà tsajòn koni s'ín 'an kisikájnoa. ¹⁷ Kixí kjoa jè Tito kòkjeiin-la koni s'ín tsibit'in-la; tikoa jè, 'ñò mejèn-la nga kiikon-nò; ikoón xi kitsò nga kjikon-nò.

¹⁸ Jè Tito tífiko jngoò 'ndseé xi ndaà síkijna ngats'ii xita naxandá-la Cristo xi tjin nita ñánda-ne; nga jè 'ndseé ndaà chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁹ Mìtsà tà koi kjoa koi, tikoaá jña naxandá-la Cristo jaàjin jè 'ndseé nga koahijtako-najen nga onguiko-jen ton kjotjò-la Nainá xi ngajen titsabíxkó-jen mé-ne jè Na'èn-ná jeya kijna, tikoa skoe jña xita nga koó inima-najen sichját'aà-lajen xita. ²⁰ K'oaá ma-ne nga mì yá xita kichjajno-najen kós'ín kochjeén ton xi tse tímaxkó. ²¹ K'oaá s'ín bìnè-lajen yijo-najen kjoa xi ndaà tjin nga nguixkon Nainá ko tikoa nguixkon xita.

²² Tito, tikoaá báhijtako ljngoò 'ndsè xi xki xi ján ki'ya-jen nga 'ñò bìnè-la yijo-la nga kjìn xá ma-la. Tjin kixi-né i'ndeì, isaá ndaà bìnè-la yijo-la nga sichját'aà-nò nga isa ndaà beè takòn-nò. ²³ Jè Tito, amigo ts'an-ná nga 'aán síxáko-na xi kjondaà tsajòn. Jña xita 'ndseé xi i'nga, jña naxandá-la Cristo xi tjin nangui Macedonia jña kisikasén; nga it'aà ts'e xita 'ndseé koi, jè Cristo jeya bijna. ²⁴ Takó-là xita koi kjoatjòcha xi tjin-nò, takó-là kjondaà xi tjin-nò koni s'ín jye okixan-la jña xita 'ndseé koi, mé-ne nga skoe-ne jña naxandá-la Cristo xi i'nga nga kixi kjoa.

9

Mochjeén-né nga sichját'aà-lá xita-la Cristo xi kj'eí

¹ Jè kjoa ts'e nga'ñó xi maxkót'aà-la jña xita tsjeè-la Nainá xi kochjeén-la jè nga'ñó, mì tì kii mochjeén-ne nga 'an skiì-isa-nò. ² Be-ná nga titsajnandaà nga mejèn-nò sikitasòn. K'oaá xan-la jña xita xi nangui Macedonia ts'e nga jñò xi Acaya tsajòn, titsajnandaà-nò skanda jè nó xi tsato nga mejèn-nò sikasén nga'ñó. K'e nga kii'nchré jña xita Macedonia koni s'ín tita'nè, kjìn ma-ne xi matsja-la it'aà tsajòn tikoaá kjòtsja-la nga mejèn-la sichját'aà. ³ Koií xá tsikasén-nò jña 'ndseé koi, mé-ne 'an mì ch'o kótijna-na tsà koi nachrjein-la tsà ta 'én ndiso koma-ne koni s'ín ndaà síkítsajna-nò it'aà ts'e kjoa koi, mé-ne jñò titsajnandaà koni s'ín kixan. ⁴ Kós'ín koma-ne tsà koi nachrjein-la kjiko i'nga-na xita Macedonia. K'e nga kijchò skoe-nò nga kj'eè kii titsajnandaà nga'ñó xi sikasén. Tsà k'oas'ín koma kjoa koi, ngajen kosobá-najen, ko jñò, isaá 'ñó kosobà-anò. Nga ngajen, it'aà tsajòn 'ñò ndaà nikítsajna-nòjen. ⁵ Koií kjoa-la k'oaá s'ín tsikítsjeèn nga tsibìtsi'ba-la jña 'ndseé nga kisikasén ítjoàn, mé-ne nga kàtikon-nò koa kàtasichját'aà-nò nga kàtíxkóko-nò ton kjotjò xi jye k'oas'ín kits'ioò ndsobaà, mé-ne k'e nga jye tijnandaà kjotjò-nò jcha-la nga jjin inima-nò inchrobàjin-ne; mìtsà kjo'ñó komà-nò.

⁶ Tikítsjeèn jè 'én xi tsò: Jè xi chiba tsojmi bitje, chibaá tsojmi majchá-la; jè xi tse tsojmi bitje, kjìn tsojmi majchá-la. ⁷ Nga jngoò ljngoò, k'oaá kji kàtatsjá koni kji kosòn-la inima-la. Mìtsà ko kjoba-la nga tsjá, ni mìtsà kjo'ñó koma-la, nga Nainá tsjakeè-né xi ko kjotsja-la tsjá. ⁸ Nainá koma-la tsjá yije-nò kjondaà xi tjin-la, mé-ne nga kjit'aà nachrjein s'e yije-nò

xi mochjeén-nò, skanda kininguì-nò mé-ne koma sìchjât'aà ts'e xá xi ndaà tjín. ⁹ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Kisika'bí-la xita ima nga kitsjaà-la mé xi mochjeén-la.

Kjoakixi-la, mìkiì kjoehet'aà nita kjé-ne.

¹⁰ Nainá tsjá tje-la tsojmì xi sitje, tikoá tsjá tsojmì xi chineé. Tsjá yije-nò xi mochjeén-nò nga kítjee; tikoá síchá tsojmì xi bitjee. Kjìn skoya kjondaà sakò-nò k'e nga kò kjoakixi-nò 'bioò kjotjò-nò. ¹¹ Jñò, s'e yije-nò ngats'ì kjoa nchiná xi tjín, mé-ne nga kò kjondaà-nò ma sìchjât'aà-là xita xi kj'eíí, nga sikasén-là kjotjò xi ngajen onguíko-jen. K'e nga tjoé-la jñà xita 'ndseé, tsjá-la kjondaà Nainá. ¹² Jñà tsojmì kjotjò xi titsanikasén-là jñà xita 'ndseé, mìtsà ta koi kjoa-la nga kochjât'aà-la mé xi chija-la, tikoá koií-né nga isa kjìn koma xita xi tsjá-la kjondaà Nainá. ¹³ Jñà xita koi, k'e nga tjoé-la tsojmì kjotjò, jeya sikkína Nainá. K'oaá s'ín skoe-ne nga kixíí kjoa nga jñò nìkitasòn-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín mokjeiín-nò. Jñà xita koi skoejkón Nainá it'aà ts'e tsojmì kjotjò xi 'biì-là kò xi 'biì-là jñà xita xi kj'eíí. ¹⁴ Koó inima-la kichjat'aà-la Nainá it'aà tsajòn, nga 'ño tse kjondaà tísakó-nò xi tsjá-nò Nainá. ¹⁵ jNdaà chjí-la Nainá nga 'ño tse kjondaà tsjá-ná, skanda tsjín-ná 'én kós'ín k'oi-lá kjondaà!

10

Kó tsò Pablo nga chjatjì xá-la nga chi'nda-la ma Cristo

¹ 'An xi Pablo 'mì-na, bìtsi'bà-nò it'aà ts'e Cristo xi tjín-la kjondaà, kò xi indaà tíjna inima-la. Tjín xita xi tsò-na nga ima kjoa xó s'iaàn k'e nga ya tíjnajiìn-nò, kò 'ño xó ts'en s'iaàn k'e nga kjìin tíjnaa. ² Tikoá bìtsi'bà-nò k'e nga kjíkon-nò, jñò, ítjòn jchibàya-nò kjoa xi tjín-nò, mé-ne k'e nga kijchoa, kì kii bìnè-nájen nga 'ño kichjàkoaa jñà xita xi k'oas'ín nchitsò nga k'oaá s'ín títsa'nè-jen koni s'ín xi taxkì xita isò'nde. Tanga 'an, tíjna ndaà-ná nga kojtkoaa jñà xita xi chjajno-najen. ³ Kixíí kjoa nga xita isò'nde 'mì-najen, tanga mì k'oas'ín bixkán-jen koni s'ín kjaán jñà xi taxkì xita isò'nde. ⁴ Kichá xi nìkjeén-jen, mìtsà kichá ts'e isò'nde. Nga'ño ts'e Nainá-né xi ma-la síkixòña nga'ño-la xita nejí xi bíchjoà ikòn-la 'én-la Nainá. ⁵ Nìkixòña-nájen ngats'ì kjohítsjeèn xi ch'o tjín kò kjoa 'nga takòn xi kondra ts'e kjoachjine-la Nainá. Ndobà'ño-nájen ngats'ì kjohítsjeèn mé-ne koma kítasòn-la Cristo koni s'ín mejèn-la. ⁶ Títsajnaandaà-nájen nga k'oi-lajen kjo'in xita nita mé kjoa-ne xi mìkiì ndaà bitasòn-la, k'e nga jye jchà-la nga jñò kixi nìkitasòn.

⁷ Jñò, tà k'oaá s'ín chitsejèn-là koni s'ín 'ya-la jñà xita. Tsà tjín i'nga xita xi tsò-la yijo-la nga jè Cristo kisisasén, ndaà kátasíkítsjeèn, tikoá ngajen jè sobà Cristo kisisasén-najen. ⁸ Mìkiì masobà-na nga ndaà síkijna yijo-na it'aà ts'e kjotíxoma xi kisingatsja-najen Cristo mé-ne koma sìchjât'aà-nò nga isa 'ño kítsajnaa; kò mìtsà koi-ne nga 'an sik-its'ón-jìin-nò. ⁹ Majìn-na nga k'oas'ín síkítsjeèn nga 'an mejèn-na binchaxkón-nò k'e nga xojon tísikasén-nò. ¹⁰ Tjín i'nga xita xi tsò: “Xojon-la, 'ño jchán tjín, 'ño tíchja, tanga k'e nga i tíjnajiìn-ná mìtsà 'ño xkón kji. 'Én xi chja, mì yá xi ndaà beèxkón.” ¹¹ Jñà xita xi k'oa tsò, ndaà kátasíkítsjeèn koni tsò xojon xi nìkasén-jen k'e nga kjìin títsajna-jen. K'oaá tís'ín s'en-jen k'e nga ya títsajnajìin-nòjen.

¹² Kixíí kjoa, ngajen, majìn-najen nga sìngàsòn-kjoòko-jen jñà xita xi tì yijo-la ndaà síkítsajna-ne. Jñà xita xi k'oas'ín s'ín, xita tònò-né. Tsjín-la kjohítsjeèn nga tì chiba ts'eé síchiba-ne yijo-la. Tikoá tì xíkjin síchibakjòò-ne. ¹³ Ngajen, mìkiì sikkatonè-lajen chiba-la nga ndaà síkítsajna-jen yijo-najen. K'oaá kji koni kji tsjá chiba Nainá it'aà ts'e xá-najen. Jè Nainá kitsjaà-najen xá xi ijchòko-nòjen skanda ján Corinto. ¹⁴ Kò tsà mì-là ngajen ijchò ítjòn-jen, kixíí kjoa kinikatonè-lajen chiba-la i'nde koni kji kitjò'nde-najen. Tanga ngajen-nájen xi ijchòko ítjòn-nòjen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁵ Mìtsà jin ndaà nìkítsajna-jen yijo-najen it'aà ts'e xá xi nchis'ín xita xi kj'eíí. Mìtsà titsanikatonè-lajen chiba-la koni kji xá xi okò-najen. Chiñàkjoa-nájen, koni s'ín isa 'ño ndaà kokjeiín-nò,

ko ìsaá kotseya xá xi titsa'nè-jen. Tanga ta k'oaá kji sixá-jen koni s'ín tjen chiba-la. ¹⁶ K'oaá s'ín kénajmíya-jen 'én ndaà-la Nainá jñà naxandá xi fi-isa ñánda kijna naxandá tsajòn. Tanga mì ya kítjás'en-jün-jen i'nde ñánda jye nchisíxá xíta xi kj'eíí nga mì jin ndaà síkítsajna-jen yijo-najen xá xi nchis'ín xíta xi kj'eíí.

¹⁷ Jè xi jeya síkíjna yijo-la, ta saá Nainá jeya kátasíkíjna. ¹⁸ Mìtsà jè xi ndaà bitjongui xi tì yijo-la ndaà síkíjna-ne it'aà ts'e mé kjoa xi s'ín. Jè Nainá xi k'oa kítso tsà kixi kjoa nga ndaà xíta.

11

Pablo, jè xi ngui xíta-la Cristo nga jè tsibíxáya-la

¹ T'een kjondaà, tiná'ya jngoò tjò-ná; k'oaá s'ín tichjàko-nò koni jngoò xíta xi mì ndaà tìjna kjohítsjeèn-la. Kátas'e-nò kjoatsejta. ² Koni s'ín makájno-la Nainá, 'an, k'oaá tìs'ín makájno-na it'aà tsajòn nga mì kj'eíí xíta konguít'aà-là. Ta jngoò x'ín tsibindaàjün-ko-nò nga sìngatsja-nò, jè Cristo. 'An mejèn-na nga tsjeè sìngatsja-nò Cristo koni jngoò tsòti xongó. ³ Tanga tsakjoòn-ná tsà k'oas'ín komat'ioòn koni komat'in Eva nga kiskoònachan-la jè ye, tsà ya kít'són-jün kjohítsjeèn-nò nga kìnchat'aaxìn-lá jè kjoatjòcha kixi xi tjin-nò ko Cristo nga mì tì tìjngoò-ne takòn nga onguít'aà-là. ⁴ Nga bìi'nde-là nga kj'eíí xíta bijchókon-nò xi kj'eíí tsò 'én xi okóya-nò it'aà ts'e Jesús koni tsò 'én kixi xi jin bènajmí-nòjen, ko mokjeíin-nò nga chjoétjò jngoò inima xi kj'eíí xi mìtsà jè Inima Tsjeè-la Nainá xi jye kichjoétjò. Tìkjoa, mokjeíin-nò nga kj'eíí tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi bènajmí-nò koni tsò xi kòkjeíin-nò nga sa ítjòn. Nga ndaà sasén-nò nga jñà na'ya-là xíta koi. ⁵ 'An, mìtsà isa nangui tìjna-la jñà xíta xi 'mì-là jñò nga isaá 'nga títajna-la jñà xíta xi tsibíxáya-la Cristo. ⁶ 'An, nas'ín mìkì ndaà ma-na chjà, nìmé kjohítsjeèn chijat'aà-na xi it'aà ts'e 'én-la Nainá. Jñò, jyeé ndaà 'yaà, 'an, nita ñánda nga tìjna, k'oaá s'ín tsakoò-nò.

⁷ ¿A ch'oo kis'iaàn nga tsakoòya-nò 'én ndaà-la Nainá nga nìmé kisikíchjí-nò? Nangui tshótijnako-nò skanda kisihíma-ná yijo-na mé-ne jñò isa 'nga kisikítsajna-nò. ⁸ Jñà xíta naxandá-la Cristo xi xìn i'nde-la kisichját'aà-na nga tsachrjekájno-la ton mé-ne komà kisixáko-nò nga tsibenajmí-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ⁹ K'e nga tshótijnako-nò, nìyá xi kisijti-la mé xi kichiját'aà-na. K'e nga mé tsojmi xi kjòchjeén-na, jñà xíta 'ndsee xi j'ii-ne nangui Macedonia kitsjaà-na. Nga majin-na nga chjà koma-nò. Nachrjein xi fi-isa, tákó k'oaá s'iaàn. ¹⁰ Ngui koó kjoakixi-la Cristo koni tìxan-nò nga mì yá xi kotichjoà-na kòhokji nangui Acaya nga ndaà síkíjna yijo-na kjoa xi tìs'iaàn nga mì ton kisijé-nò. ¹¹ ¿Mé-ne k'oa xan-na nga chjà? ¿A koi-né nga mìkì matsjake-nò? Tíbeè Nainá, 'an 'ñó matsjake-nò.

¹² Tanga tákó k'oaá s'iaàn koni kisiko-nò nga sa ítjòn nga nìmé kisijé-nò mé-ne nga mìkì tsjaà'nde-la nga kítso jñà xíta xi mejèn-la nga jeya síkítsajna yijo-la nga k'oaá tìs'ín nchis'ín koni ngajen. ¹³ Xíta koi, xíta ndiso-né. Mìtsà kixi kjoa nga xíta xi jè Cristo tsibíxáya-la. Ta konachan-né nga síkijatjìya-la yijo-la koni tsà jè Cristo tsibíxáya-la. ¹⁴ Kjoa koi, mìtsà kjoa xitse; tìjè-ne xíta neíí síkijatjìya-la yijo-la koni jngoò àkjale-la Nainá xi ote kji. ¹⁵ Mìtsà xkón tjin, xó k'oaá koma-ne nga jñà xíta xi síxá-la jè xíta neíí, k'oaá s'ín síkijatjìya-la yijo-la koni tsà xíta xi bènajmí 'én kixi-la Nainá. Xíta koi k'e nga kjoehet'aà nachrjein-la, k'oaá s'ín komat'in koni s'ín tjin kjoa ch'o xi nchis'ín.

Mé kjoa-ne nga jeya síkíjna yijo-la Pablo

¹⁶ Jngoò k'a k'oa tìxan-nò, kì k'oaá s'ín nìkítsjeèn nga mìkì ndaà tjin kjohítsjeèn-na. Tsà k'oas'ín síkítsjeèn, tji'nde-ná nga 'an, k'oa tìs'ín ndaà síkíjna itsé yijo-na koni s'ín xíta xi i'nga xi mì ndaà tjin kjohítsjeèn-la. ¹⁷ K'e nga kos'ín tichjà, mìtsà k'oas'ín chjà koni s'ín sasén-la Nà'èn-ná, k'oaá s'ín tichjà koni jngoò xíta xi mì ndaà tjin kjohítsjeèn-la nga tì'an ndaà síkíjna-na yijo-na. ¹⁸ Koni s'ín kjin ma xíta xi tijnà ndaà síkítsajna-ne yijo-la it'aà ts'e

kjoa xi s'ín, 'an k'oaá tís'ín mejèn-na nga tì'an ndaà síkíjna-na yijo-na. ¹⁹ Jñò, bixón-nó nga xita chjine-nò, tanga, ¿mé-ne biì'nde-là jña xita xi mì ndaà tsò kjohítsjeèn-la? ²⁰ Jñò, ñikjeiín-là xita xi kjo'ño s'ín-nò nga chí'nda 'nè-là, xita xi ma-la síkjehejno-nò tsojmì xi tjin-nò, xita xi jñò beètoòn-nò, xita xi ochrjekàngui-nò, koa ñikjeiín-là xita xi síjts'iin-'a isén-nò. ²¹ Jñò, ¿kó s'ín ñikítsjeèn? ¿A masobà-na nga indaàkjoa kinìko-nòjen nga mì k'oaá s'ín kinìko-nòjen koni kisìko-nò jña xita xi i'nga?

Tsà tjin i'nga xi ñó ts'en s'ín nga chja, 'an tìkoa ts'eén tís'iaàn koni s'ín ñó tìchjàko-nò. Tanga ta k'oaá s'ín tìchjà koni tsà mìkiì ndaà tjin kjohítsjeèn-na.

²² Jña xita koi, tsà kixi kjoa nga xita hebreo-né, 'an, tìkoaá xita hebreo-ná. Tsà xita Israel-né, 'an, tìkoaá xita Israel-ná. Tsà tje-la Abraham-né, 'an, tìkoaá tje-la Abraham-ná.

²³ ¿A chí'nda-la Cristo-né? 'An, isaá ndaà síxá-la Cristo. (K'e nga kos'ín chjà, k'oaá ngaya-la koni jngoò xita xi mìkiì ndaà tjin kjohítsjeèn-la.) 'An isaá ñó síxá-la. Isaá ko kjin k'a ótijnaya ndayá, isa ko kjin k'a síki'on-na xita, tìkoa ko kjin k'a nga jye kjomeè sík'en-na xita. ²⁴ Jña xita judío, 'òn k'a kitsjaà-na kjo'in nga tsakajá-na xox'ín xi s'e-la kohòyo xi kaàn chrj'oòn ñijòn tjin-ne nga jngoò ñngoò k'a. ²⁵ Jàn k'a kits'iin-na kjo'in nga tsajá-na xkajnchra jña xita; jngoò k'a tsibínè-na ndajo xita nga mejèn-la sík'en-na; jàn k'a kiskaàjiiin-ndáko-na chitso ya jjiin ndáchikon; jngoò nàchrjein ko jngoò nítjen tsohótijnajñaà jjiin ndáchikon. ²⁶ Nita ñánda nga ojmeè, ta kjojkón tjin kjit'aà-la. Tjin kjojkón ya xajngá nandá ñánda nga otoa. Tjin kjojkón ts'e xita chijé. Tjin kjojkón it'aà ts'e xita xinguiáa judío koa tjin it'aà ts'e xita xi mìtsà xita judío. Tjin kjojkón ya jjiin naxandá, koa ya i'nde it'aà xin ñánda tsjin xita. Tjin kjojkón ya jjiin ndáchikon, koa ya jjiin-la xita xi tsò nga xita-la Cristo ma tanga mìtsà kixi kjoa. ²⁷ Kjin jchán xá kisinè-na xi 'ño tjin, sà k'oaá skanda mìkiì ójñafè. Kisikjiaán kjinchrá. Sà k'oaá tsjin-na nandá xi ma 'yò, sà k'oaá skanda mìkiì tsoókjeen, kisikjiaán 'nchán nga tsjin-na nikje xi ójñakjá.

²⁸ Mìtsà tà jña kjoa koi xi komàt'ian. Tjin isa xi k'ejí xi isa ñó tjin. Nàchrjein nchijòn makájno-na kjoa xi tímat'in kóhótjin naxandá-la Cristo xi 'an síkinda. ²⁹ Tsà yá 'ndseé xi ma indaàjiiin, tìkoaá 'an, ma indaàjiiin-ná. Tsà yá xi mejèn-la ótsji jé-la jngoò xita xi k'ejí, 'an ma jtike-ná. ³⁰ Tsà mochjeén nga tì yijo-na ndaà síkíjna-na, jè ndaà síkíjna yijo-na it'aà ts'e kjoa xi mahindaàjñaà. ³¹ Jè Nainá xi Na'èn-la Jesucristo xi otíxoma-ná, jeya kàtijná nita kjé-ne, tíbeè-ne nga 'én kixi xi tìchjà. ³² K'e nga tsohótijná ján naxandá Damasco, jè xita xi gobernador tijná nga jè kitsjaà-la xá jè xitaxá ítjòn xi 'mì Aretas, kitsjaà-la okixi nga kisikinda xotjoa-la naxandá nga mejèn-la tsobà'ño-na. ³³ Tanga jña xita kisichját'aà-na nga kisikijnaya-na nisiyá, ikjoàn ya tsachrje-na ñánda tix'á chrjó ndajo xi tjíndi-la naxandá nga kiskinìjen-t'aà-na skanda it'aà nangui. K'oaá s'ín komà-ne nga mìkiì komà kitsobà'ño-na.

12

Pablo, kits'ù jngoò-la nijña xi kixi kjoa

¹ Nímé xi síkijne nga ndaà síkíjna yijo-na. Tanga mochjeén-né nga k'oa xán-nò kjoa xi tsakó-na Nainá k'e nga tsohóko-na, jè kjoa xi Nainá kisikichiya-na. ² Beèxkon-ná jngoò xita xi fit'aà-la Cristo. Tjin-la te ñijòn nó nga kiìko Cristo skanda jè ngajmii xi ma-ne jàn [ñánda tijná Nainá]. Mìkiì be tsà k'oaá s'ín kiìko nga yijo, a xi tà inìmaá kiìko. Jè Nainá tjiin-la. ³ Tanga be-ná nga jè xita jè, kiì. A yijo-né, o a tà inìmaá kiì, tà jngoò Nainá tíbeè. ⁴ Kiì skanda ján i'nde ñánda ndaà jchán choòn ján ngajmii ñánda tijná Nainá. Kiì'nchré 'én xi 'ño xkón tjin, xi nijngoò xita koma s'enojmi-la. ⁵ Koni komàt'in xita jè, jè-né xi ok'in-la nga ndaà kijná. Tanga it'aà ts'an mìkiì ok'in-na nga 'an ndaà síkíjna yijo-na. Tajngoò tsà jña kjoa xi mahindaàjñaà ndaà síkíjna. ⁶ Tsà ndaà síkíjna yijo-na [koni tjin kjoa xi 'an kijtseè ngajmii], mìtsà 'én ská benojmiá, 'én kixi chjà. Tanga majin-na nga ndaà síkíjna yijo-na it'aà ts'e kjoa xi kijtseè mé-ne nga nijngoò xita isa 'nga síkíjna-na ta ngatji-la kjoa koi. Kos'ín kàtasikinda-na kó s'iaàn, kó s'ín chjà, ko kó s'ín tìsjchá yijo-na.

⁷ Mé-ne nga mì 'an ndaà kótijna-na it'aà ts'e kjoa xi 'an tsakó-na Nainá xi jeya jchán tjín, kiskaàt'aà jngoò-na ch'in, k'oaá ngaya-la koni tsà na'yá nchajìin yijo-na. Jè xita neif kijtseètoòn-na nga kisikasén-na kjo'in. ⁸ Ko jàn k'a bítsi'ba-la Na'èn-ná nga kàtjaàxìn-na kjo'in jè. ⁹ Tanga jè Nainá ta k'oaá tsò-na: “Jè kjondaà-na yaá tíjnakò-lè. Yaá okoaà yije nga'ño-na k'e nga tsjìn-lè nga'ño.” K'oaá ma-ne jè kjoa xi mahindaàjñaà, jè xi ndaà síkijna-na yijo-na, mé-ne nga jè nga'ño-la Cristo kíjnakò-na. ¹⁰ Koií kjoa-la matsja-na k'e nga ma indaàjñaà. Tíkoaá matsja-na k'e nga chja'on-ko-na xita, k'e nga mé tsojmì xi chija-na, k'e nga fitjingui kondra-na xita, k'e nga mé kjoa xi 'iín ma-na síkjaán it'aà ts'e Cristo. K'e nga ma indaàjñaà, k'ée isa ndaà s'e-la nga'ño inima-na [nga jè Cristo tsjá-na].

¹¹ An, k'oaá s'in kichjà, koni s'in chja xita 'én xi nímé chjí-la. Tanga jño ki'nè-ná kjo'ño. Jño xi tjínè-nò nga ndaà síkijna-ná. Nga 'an mìtsà isa nangui tijnà-la jña xita xi 'mì-là jño nga isa 'nga títsajna-la jña xita xi tsibíxáya-la Cristo; nas'in 'an nímé chjí-na. ¹² K'e nga tsohótijnakò-nò kis'e-na kjoatsejta nga tsakoò-nò kjoaxkón xi okó chibà kò xi okó kjoa jeya-la Nainá kò nga'ño-la. Kjoa koi okó nga kixi kjoa nga 'an-ná xi tsibíxáya-na Cristo. ¹³ ¿Jño, mé xi isa nangui kisikítsajna-nò koni jña naxandá-la Cristo xi kj'eíí? ¿A koií majti-nò nga mì jño kisìjti-nò k'e nga mé tsojmì xi kichjàt'aà-na? Tijchàat'aà-ná nga nímé kisìjé-nò.

Kó kitsò Pablo nga ijngoò k'a tífikon jña xita Corinto

¹⁴ Jyee tijnandaà xi ma-ne jàn k'a nga kíjkon-nò. Táko k'oas'in s'iaàn, mìtsà mé xi sìjé-nò. Mìtsà koi otsjià mé tsojmì xi tjín-nò; kjondaà tsajòn xi otsjià. Nga jña xita jchínga tjínè-la nga koiitjò ton xi kochjeén-la ixti, mìtsà jña ixti tjínè-la nga koiitjò ton xi kochjeén-la xita jchínga. ¹⁵ Matsjaá-na nga síkjèya yije mé xi tjín-na, skanda tìsikjè yijo-na kjoa ts'e inima-nò. Nga isa ndaà matsjake-nò, jño, ¿a isaá chiba matsjacha-ná?

¹⁶ Kixií kjoa, 'an, nímé tsojmì xi kisìjé-nò. Tanga tjín i'nga xita xi tsò: “Ñó maña nga konachan-la xita.” ¹⁷ Tanga, ¿mé xi kiskoònachan-nò k'e nga kisikasén i'nga-nò xita? ¹⁸ Tsibítsi'ba-la Tito nga kíjkon-nò kò jè 'ndsè xi ijngoò. Jè Tito, ¿a kiskoònachaán-nò? ¿A mìtsà ngàsòn tìkoi-ne kjohítsjeèn tjaàjìin-jen, tìkoa tìkoi-ne ndiyá kixi tjaàya-jen?

¹⁹ ¿A k'oaá s'in níkijsjeèn nga yijo-najen tìtsanokjoàtji-jen? Majìn, tíbeè Nainá koi 'én xi tìtsanokjoà-jen nga Cristo tìtsajnakò-jen. Jño ndí 'ndsè xi 'ño matsjake-nò, ngats'ìi kjoa koi, kjondaà tsajòn-nò nga isa tse nga'ño kàtas'e-nò. ²⁰ Makájno-na tsà k'e nga kíjchokon-nò tsà mì k'oaá s'in tìtsa'nè koni s'in mejèn-na. Koá 'an tsà mì k'oa s'in tìs'iaàn koni s'in mejèn-nò jño. Koií makájno-na tsà koií nàchrjein-la tìtsabixkàn-kjoò, tsà kjoaxitakòn tjín-nò, tsà kjoajti tíjìin inima-nò, tsà jò tsà jàn ya tìtsajna-là xinguiòo, tsà 'én ndiso tìtsabìnè-là xinguiòo, tsà xinguiòo tìtsanokjoájno-lá, tsà 'nga takòn tìtsa'nè kò tsà mìkìi ndaà tìtsajnakoo xinguiòo nga jngoò ijngoò. ²¹ Tíkoaá makájnoó-na k'e nga kíjchokon ijngoò k'a-nò tsà Nainá síjsobà-na nga nguixkoòn jño. Tsà Nainá síkjindáya-na xi kjoa tsajòn nga kjìn ma-nò xi jye kjòtseé binchaàtsjioò jè nga mìkìi níkájno jé-nò kjoa tjé xi 'nè kò kjoa chijngui xi 'nè kò ngats'ìi kjoa ch'o xi 'nè.

13

'Én-la Pablo xi fehet'aà-ne.

¹ Jè xi ma-ne jàn k'a nga kíjkon-nò. K'oaá s'in tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “K'e nga tsà jngoò xita mejèn-la kíindaàjìin jngoò kjoa, jò kò tsà jàn xita kochjeén xi koma tsjá 'én nga xkon kijtseè-ne kjoa xi komà mé-ne nga jcha-la, a kixií kjoa, o xi majìn-né.” ² K'oaá s'in jye kixan kixi-nò k'e nga ijchòkon-nò xi ma-ne jò k'a, kò i'ndeí nas'in kjìin tijnàa, k'oaá tì xan ijngoò k'a-nò nga jña xi jè tsohótsji nga sa ítjòn kò xi nchihótsji jè skanda i'ndeí, mìkìi kojno-la nga tsjaà-la kjo'iín nga jngoò ijngoò. ³ An, k'oaá s'iaàn mé-nè nga jcha-nò, a kixií kjoa nga 'an síkjeén-na Cristo nga chjàjìin-nò 'én-la. Mìtsà indaàkjoa Cristo; tjín-la nga'ño k'e nga síxajìin inima-nò. ⁴ Kixií kjoa jè Cristo, k'oaá s'in k'en-t'aà krò koni jngoò xita xi

tsjìn-la nga'ńó. Tanga ì'ndeì, nga'ńó ts'e Nainá tíjnakon-ne. Ngajen, k'oaá tìs'ín indaàkjoa tìtsajna-jen koni s'ín komàt'in Cristo, tanga nga'ńó ts'e Nainá kìtsajnakon-najen koni Cristo mé-ne nga koma sixá-nòjen.

⁵ Jńò, chít'aà inìma-nò, tsà kixí kjoa nga ndaà mokjeíin-nò ìt'aà ts'e Nainá. Ndaà chít'aà inìma-nò xi tíjńò-nò. ¿A mìtsà tíjìin-nò nga Cristo tíjnajìin inìma-nò? Ta jngoò-la tsà mìkìì tsatojioòn koni s'ín kichìt'aà-nò. ⁶ Tanga 'an, majngoò takoàn nga jchaá ìt'aà tsajen, ngajen tsatojìin yije-nájèn koni s'ín kichìt'aà-najen. ⁷ Koií kjoa-la bìtsi'ba-lajèn Nainá nga nìmé jé kìnchàtsjioò. Tanga mìtsà koi-ne nga jcha-najen nga ndaà bitjo-jen k'e nga chít'aà-najen. Jè-né nga sikitason jńò kjoa xi ndaà tíjìn, nas'ín k'oa's'ín kàta'ya-la ìt'aà tsajen koni tsà mìkìì chíkjoa-najen kjoa xi otojìin-jen. ⁸ Mìkìì koma kondra kìtsajna-lajen xita xi sikitason kjoakixi-la Nainá. Ta saá k'oi-lajèn nga'ńó. ⁹ Matsja-najen k'e nga jńò tíjìn-nò nga'ńó, nas'ín ngajen ma indaàjìin-jen. K'oaá ma-ne nga bìtsi'ba-lajèn Nainá, mé-ne jńò nìmé kjohìtsjeèn chijat'aà-nò. ¹⁰ Tikjì-nò xojon jè k'e nga tákó kjìin tíjnaa-isa, mé-ne k'e nga kìjchokon-nò mì tì k'oaá s'ín 'ńó kichjàko-nò koni s'ín tíjìn kjotìxoma xi kìtsjaà-na Nainá. Nga Nainá mìtsà koi xá kìtsjaà-na kjotìxoma nga 'an sikit's'ón-jìin-nò, jè-né nga ìsa kixi kìtsajnakoo 'én xi mokjeíin-nò.

Kó kitsò Pablo nga síhixat'aà xita Corinto

¹¹ Ndí 'ndsè ko tichjaá, jè xi fehet'aà-ne, tsja t'è-là inìma-nò; kixi tìtsajna; tíjetakòn xinguioo; tà jngoò kjohìtsjeèn kàtas'e-nò, 'nchán tìtsajnakoo xinguioo. Nainá xi tíjìn-la kjoa 'nchán ko xi tíjìn-la kjoatjòcha kàtìjnakò-nò. ¹² Nga nguì koó inìma-nò tíixat'aà xinguioo nga jngoò ìjngoò. ¹³ Ngats'ìì xita-la Nainá xi ì tìtsajnakò-na síhixat'aà-nò.

¹⁴ Jè kjondaà-la Jesucristo xi otìxoma-ná, ko kjoatjòcha-la Nainá, ko Inìma Tsjeè-la Nainá kàtìjnakò-nò ngats'ioò. K'oaá s'ín kàtama.

Xojoñ carta-la San Pablo xi kiskiù-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna nangui Galacia

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà xita naxandá-la Cristo xi títsajna nangui Galacia

¹⁻² Jñò xi naxandá-la Cristo maà xi títsajnaà ján nangui Galacia, títsañhixot'aà-nòjen 'an xi 'mì-na Pablo, kò ngats'ìi xita-la Cristo xi ì títsajna-na. Jè xá ítjòn xi 'an tjín-na, mìtsà ít'aà ts'e xita isò'nde kitjoé-na kò mìtsà taxkì xita tsibít'aà-na. Jè sobà Jesucristo kò Nainá tsibíxáya-na, jè xi Nà'èn 'mì-lá xi jè kisikjaáya-la Jesús ít'aà ts'e kjoabiyaà. ³ Jè Nà'èn-ná xi Nainá kò Nà'èn Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya jjiìn inima-nò. ⁴ Jñò, jyeé tíjìn-nò nga jè Jesucristo kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en xi kjoa ts'e jé-ná, mé-ne nga kochrjekàjìn-ná jñà kjoach'o xi tjín ì isò'nde. Jesucristo, k'oaá s'ín kisikitasòn koni s'ín mejèn-la Nà'èn-ná xi Nainá. ⁵ Jeya kàtijna Nainá nita mé nachrjein-ne, nita mé nó-ne. K'oaá s'ín kàtama.

Tsjìn ìjngoò-isa 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi kj'eíi tsò

⁶ 'An, tà maxkón-na nga jñò, ta nitoón chinchat'aaxìn-là Nainá nga kj'eíi 'én tsanguit'aà-là kò kijnei takòn Nainá xi xó kiichja-nò mé-ne nga ít'aà ts'e kjondaà-la Cristo sijchá yijo-nò. ⁷ Tanga tsjìn ìjngoò-isa 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi kj'eíi tsò. Tanga tjín i'nga xita xi binchá ská-nò xi mejèn-la sijkatjija-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ⁸ Tanga tsà tjín xita xi kj'eíi tsò 'én xi okóya xi mì k'oaá tsò koni tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jìn bènójmí-jen, kàtatsjá-la kjo'in Nainá, nas'ín ti 'an-na, o nas'ín jngoò àkjale xi ngajmii nchrobá-ne kàtatsjá-najen kjo'in. ⁹ Koni s'ín ki'mì-nòjen nga sa ítjòn, tákó k'oaá s'ín tixan ìjngoò k'a-nò: Tsà yá xi kj'eíi tsò 'én xi bènójmí-nò koni tsò 'én ndaà-la Nainá xi jye kichjoétjò, Nainá kàtatsjá-la kjo'in.

Mé kjoa xi komà'in Pablo nga ít'aà ts'e Cristo kisixáya-la

¹⁰ 'An, mìtsà kjondaà-la xita otsjià, kjondaà-la Nainá otsjià. Mìtsà koi otsjià nga ndaà kótijna nga nguixkon xita. Tsà kòs'ín s'iaàn, mì-là tsà kixi kjoa nga chù'nda-la Cristo ma.

¹¹ Jñò 'ndsee kò tichjaá, k'oaá s'ín kàtasijìn-nò; jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an benojmiá, mìtsà kjohítsjeèn-la xi taxkì xita. ¹² Mìtsà ít'aà ts'e xi taxkì xita komà-na kò nga kjòchija-na 'én koi; jè sobà Jesucristo kisihiseèn-na nga tsakóya-na.

¹³ Jñò, jyeé kina'yà kó kis'iaàn nga tisa ítjòn, k'e nga ya kiit'aà-la kjotíxoma-la xita judío. 'An, tsangatjingui-la jñà xita naxandá-la Cristo nga kòjtikeè; mejèn-na nga kàtachija. ¹⁴ Koni s'ín tjín kjotíxoma-la jñà xita judío, kjìn jchán xita naxandá-na xi taña jchínga-jen, kisikítsajna tjingui nga 'an, isa 'nó ndaà kisikitasoàn koni s'ín tjín xkòsòn xi tjín-la xita jchínga-na. ¹⁵ Tanga Nainá k'oaá s'ín kisaseèn-la nga 'an jaàjìn-na k'e nga tákó ya tjínaya'ma indso'ba nea-na, nga ngui tà kóo kjondaà-la nga 'an kiichja-na; ¹⁶ kò kisikatsejèn-na Ki'ndí-la mé-ne koma kichjajajìn-la 'én ndaà-la jñà xi mìtsà xita judío. Mìtsà yá xi kiskònangui-la xi taxkì xita; ¹⁷ kò mìtsà ya kiaà ján naxandá Jerusalén nãnda títsajna jñà xita xi isa kjòtseé tsibíxáya-la Cristo koni 'an. Tà saá ya kiaà ì'nde Arabia; xi komà iskan-ne inchrobà ìjngoò k'a-na ya naxandá Damasco.

¹⁸ K'e nga jye tsato ján nó, skanda k'eé kiaà ján Jerusalén nga mejèn-na skoexkoan Cefas [xi tikoá Pedro 'mì]; chrj'oòn nachrjein tsohótijna ya ni'ya-la. ¹⁹ Xita xi kisixáya-la, mìtsà yá xi kijtseèxkoan xi kj'eíi, ta jè tajngoò Jacobo xi 'ndse ma Nà'èn-ná. ²⁰ Jñà 'én koi xi 'an tiskasén-nò, ngui 'én kixi-né, tibeè Nainá, mìtsà 'én ndiso.

²¹ K'e nga jye komà iskan, kiaà ján nangui Siria kò ya nangui Cilicia. ²² Tanga jñà nachrjein koi, kj'eè kì beèxkon-na jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna ya nangui Judea. ²³ Tà k'oaá tsò 'én xi kiù'nchré: “Jè xi kiùtjingui kondra-ná nga sa kjòtseé, ì'nde, 'én ndaà-la

Nainá xi kjoa ts'e Cristo chjaya, jè 'én xi mejèn-la kisìchja nga sa ítjòn.”²⁴ Jñà xita koi, jeya kisikìjna Nainá nga jye jahatjìya-na.

2

¹ K'e nga jye komà iskan nga jye ijchò te ñijòn nó, kiaà ijngòò k'a ján Jerusalén ko Bernabé; tìkoá kùkoáa jè Tito. ² Koií kù-na nga Nainá k'oas'ín kisikichiya-na nga tjínè-na nga kjián. Jñà xita xi xá 'nga tjín-la ya naxandá-la Cristo it'aà xìn tsibenojmí-la kó tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjaya-la jñà xi mìtsà xita judío. Majìn-na nga jñà xita koi kító-na nga nímé chjì-la xá xi 'an tìs'iaàn kò xi jye kis'iaàn. ³ Jè Tito nas'ín xita griego nga ya tjìko-na, mìtsà yá xi kjo'ño kis'iin-la nga kisit'aà chiba-la yijo-la kjoa ts'e circuncisión. ⁴ Tanga tjín i'nga xita ndiso xi jahas'en-jìin chijé nga tsò nga tìkoá jè Cristo fit'aà-la; ta jè xi mejèn-la nga kotsejèn chijé kós'ín tìtsa'né jñà xi mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo Jesús nga jye tìtsajndiaá kjoa ts'e kjo'tíxoma xi kitjoé-la Moisés, kò mejèn-la nga kjo'ño s'iin-ná nga sikitasoán kjo'tíxoma. ⁵ Tanga ngajen ni itsé kinis'in-lajen mé-ne nga jè kjoa kixi xi ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, yaá kàtijnajìin-nò nga kjit'aà nachrejin.

⁶ Jñà xita xi xá 'nga tjín-la nímé kjoa xitse kitsjaà-isa-na koni tsò 'én xi 'an okoòya. Tanga mìtsà 'an tjín-na kindá tsà xita ítjòn-né kò tsà majìn. Nga Nainá mìtsà faájiin xita yá-ne xi tìtsajna ítjòn kò yá-ne xi tìtsajna tjìngui. ⁷ Ta saá kòkjeiín-la nga jè sobà Nainá kitsjaà-na xá nga 'an kichjàyajiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi mìtsà xita judío xi mìkìl tjit'aà chiba yijo-la kjoa ts'e circuncisión. Kò jè Pedro kitjoé-la xá nga jè kùchjayajiin-la jñà xi nguì xita judío xi tjit'aà chiba yijo-la kjoa ts'e circuncisión. ⁸ Nainá, koni kisìkò Pedro nga jè tsibíxáya-la nga kùchjayajiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi nguì xita judío, 'an, k'oáá tì kisìkò-na nga 'aán tsibíxáya-na nga kichjàyajiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi mìtsà xita judío.

⁹ Jacobo, Cefas [xi tìkoá Pedro 'mì] kò Juan, xi kòs'ín beèxkón xita nga jñà tìtsajna ítjòn ya naxandá-la Cristo, kijtseè nga Nainá kitsjaà-na kjondaà koi. Kjòjngòò ikon, ikjoàn kitsjaà-najen tsja, 'an kò Bernabé, mé-ne nga ki'ya-la nga ta jngóó xá tìtsa'nè-jen. Ndaà kisaseèn-la nga tsanguì nìxá-lajen jñà xi mìtsà xita judío, kò jñà, kisìxáko jñà xi nguì xita judío. ¹⁰ Tà koií kjoa xi kisìjé-najen nga kòchjít'aà-la xita ima. Jñà kjoa koi, tìkoáá 'an, jyeé kòs'ín tìbìnè-la yijo-na nga k'oá tìs'iaàn.

Mé-ne tsohótìko-ne Pedro jè Pablo ján naxandá Antioquía

¹¹ Jngòò k'a k'e nga jè Cefas [xi tìkoá Pedro 'mì] j'ì j'ì naxandá Antioquía, tsakatìkoá nga nguixkòn xita k'e nga kijtseè nga mìkìl ndaà tjín kjoa xi tìs'ín. ¹² K'e nga sa ítjòn, yaá tsakjèn-kò jñà xita-la Cristo xi mìtsà xita judío. Nga komà iskan, k'e nga j'ì xita judío xi tìkoá mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, xita xi ts'e Jacobo, k'eé mì tì kii ya tsakjèn-kò-ne; tsasit'aàxìn-né nga majìn-la nga ch'o kijnako jñà xita koi nga kjo'ño mejèn-la nga sit'aà chiba-la jñà xi mìtsà xita judío. ¹³ Tìkoáá jñà xita judío xi i'nga xi mokjeiín-la 'én-la Nainá, k'oáá tì kis'iin koni jè Pedro nga kisis'in-la kjoa xi jò isén tjín-la, skanda jè Bernabé k'oáá tì kis'iin. ¹⁴ 'An, k'e nga kijtseè nga mì k'oáá s'ín nchisìkitasòn koni s'ín tjín kjoa kixi-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, k'oáá kixan-la jè Cefas [xi tìkoá Pedro 'mì] nga nguixkòn ngats'ìl xita: “Ngaji nga xita judío 'mì-lè, k'oáá s'ín tìnjíchí yijo-lè koni tsà mìtsà xita judío. ¿Mé-ne kjo'ño 'nè-la jñà xi mìtsà xita judío nga k'oas'ín kàtasíjchá yijo-la koni tsà nguì xita judío?”

¹⁵ Nas'ín kixi kjoa nga tje-la xita judío 'mì-ná nga mì yaá kits'iin-jìin-lá jñà xi mìtsà xita judío xi xita jé 'mì-lá, ¹⁶ tanga 'ya-ná nga jñà xita, mìtsà kixi kìtsajna nga nguixkòn Nainá nga ta koi kjoa-la nga sikitason Kjo'tíxoma xi kitjoé-la Moisés; ta jè-né nga mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Jñà, jyeé kòkjeiín-ná it'aà ts'e Jesucristo, kò jè Nainá kixi síkìjna-ná koi kjoa-la nga jye ya kòkjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, mìtsà koií kjoa-la nga nìkitasoán kjo'tíxoma. Nijngòò xita xi kixi kìjna nga nguixkòn Nainá nga ta koi kjoa-la nga sikitason Kjo'tíxoma.

17 'I'ndeḡ k'oaá s'ín chiñá-lá nga kixi kitsajnaá ya nguixkon Nainá ta koií kjoa-la nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, [mìtsà koi-ne nga kjotíxoma titsaníkitasoán]. K'oaá ma-ne nga xita jé tí'mi-ná [koni jña xi mìtsà xita judío]. Tanga, ¿a tsò-ne kjoa nga jé Cristo bí'tin-ná nga binchaàtsjiaá jé? Majìn, mì k'oaá s'ín tjín. 18 Tsà jé kjotíxoma xi 'an tsachrjekànguia nga sa ítjòn, kò tsà ìjngoò k'a sikitasoàn, jé tìhotsjià. 19 Jé kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés, jé kisik'en-na. I'ndeḡ tijnandeḡí-ná kjoa ts'e kjotíxoma mé-ne ma kótijnakon-na nga sikitason-la Nainá. 20 K'e nga k'en-t'aà krò Cristo, 'an, tikoáá ya k'en-t'aàkò. Kò mìtsà tì'an-na xi tijnakoan, jé Cristo xi tijnajiìn inima-na. I'ndeḡ, koií tijnakon-na nga jé Ki'ndí-la Nainá ma'ñót'aà takoàn nga 'ño kjòtsjakeè-na skanda jé kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en ngajo-na. 21 Majìn-na nga ochrjekànguia kjondaà-la Nainá. Tsà it'aà ts'e kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés, kixi kitsajnaá nga nguixkon Nainá, mì-la mé chjí-la nga k'en Cristo.

3

Mé xi chjí-la, a jé kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés, o xi jè-né nga mokjeiín-ná it'aà Cristo

1 jñò xi nangui Galacia tsajòn, mé ta tònò-nò! ¿Yá xi kiskoònachàn-nò? ¿A mì bítsjeèn-nò koni s'ín nga nguì ndaà tsibènojmiya-nòjen nga jé Jesucristo yaá k'en-t'aà krò xi kjondaà tsajòn? 2 Tà koií kjoa kjònangui-nò: ¿A koií kjoa-la nga kiníkitasòn kjotíxoma nga kitjoé-nò Inima Tsjeè-la Nainá, o xi koií-né nga mokjeiín-nò 'én-la Nainá koni s'ín kina'ya? 3 Jñò, nga sa ítjòn, tsibìts'iako-nò kjohítsjeèn-la Inima Tsjeè-la Nainá; kò i'ndeḡ, mejèn-nò nga tà kjohítsjeèn-la xita sikjehet'aà-nò. ¿Mé ta tònò-nò! 4 Jñò, tseé kjo'in tsatojioòn nga kòkjeiín-nò 'én ndaà-la Nainá. ¿A tà kjotjò-ne nga tse kjo'in tsatojioòn? Majìn, mì-la kii ndaà tjín. 5 K'e nga Nainá kitsjaà-nò Inima Tsjeè-la kò kis'iìn kjoxkón xi ndaà tjín jjiìn naxandá tsajòn, ¿mé-ne k'oas'ín kis'iìn-ne? ¿A koi-né nga ndaà kiníkitasòn kjotíxoma? Majìn, koií-né nga kòkjeiín-nò 'én ndaà-la Nainá.

Nainá, mé-ne xita kixi kijtseè takòn-ne Abraham

6 Koni jé xita jchínga-ná xi ki'mi Abraham kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá; k'oaá komà-ne nga xita kixi kitsò-la Nainá. 7 Jñò, k'oaá s'ín ndaà kàtasijiìn-nò: Jña xi mokjeiín-la, jña-né xi tje-la Abraham. 8 Nga tisa kjòtseé, jyeé k'oas'ín kitsjaà 'én Nainá koni s'ín tíchja Xojòn-la nga síkixi-né jña xi mìtsà xita judío k'e nga mokjeiín-la it'aà ts'e. Yaá tíchja ñánda jé Nainá tje kitsjaà ítjòn-la Abraham jña 'én ndaà-la xi tsò: “Ngats'iì naxandá xi tjín isò'nde, it'aà tsijiì kochikon-t'in.” 9 K'oaá ma-ne nga ngats'iì xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá ngásòn kochikon-t'in kò Abraham nga jé Abraham kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá.

10 Ngats'iì xita xi jé ma'ñót'aà takòn koni s'ín nchisíkitasòn kjotíxoma, kjo'iín tjínè-la, nga mìtsà kixi kjoa nga ndaà síkitasòn ngats'iì kjoa xi ya tjit'aà. Nga k'oaá s'ín tíchja Xojòn-la Nainá nga tsò: “Kàtasinè-la kjo'in jé xi mì kixi síkitasòn ngats'iì kjoa xi tjit'aà jé xojòn ts'e kjotíxoma.” 11 Okixi-né nga nijngoò xita xi kixi kíjna nga nguixkon Nainá nga kjotíxoma síkitasòn. Nga jé 'én-la Nainá tsò-né: “Jé xi xita kixi, jé kjoa xi mokjeiín-la kíjnakon-ne.” 12 Jña xita xi kjotíxoma síkitasòn mìtsà Nainá ma'ñót'aà ikon. Nga k'oaá s'ín tíchja Xojòn-la Nainá, nga tsò: “Xita xi kjotíxoma síkitasòn, k'oaá s'ín tjínè-la nga k'oas'ín sùjchá yijo-la koni tsò kjotíxoma.”

13 Jé Cristo tsibíchjítjì-ná kjo'in xi ya titsajnajñaá nga kjotíxoma titsaníkitasoán nga jé kisikjeiín kjo'in xi jé tsaján; nga k'oaá s'ín tíchja xojòn nga tsò: “Kjo'iín sinè-la ngats'iì xi krò sit'aà.” 14 Jé Cristo, koií okis'iìn-ne mé-ne nga jña kjoa machikon-t'in xi kitjoé-la Abraham tikoá tjoé yije-la ngats'iì naxandá xi tjín isò'nde nga jña kjoa machikon-t'in, yaá nchrobá-ne it'aà ts'e Cristo mé-ne nga it'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-ná, tjoé-ná Inima Tsjeè-la Nainá xi jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba Nainá nga tsjá-ná.

Nga'ño xi tjín-la 'én-la Nainá koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Abraham

15 Jñò 'ndsè kò tichjaá, kènojmi jngoò-nò kjotíxoma xi ts'e isò'nde. K'e nga sindaàjiìn jngoò kjoa nga xojòn tjámiì'nga, nga jye ma firma kò sasén-la sello, mì tì kii koma

kíts'ón-ya-ne koni s'ín sindaàjìin, tìkoáà m̀ tì kii koma s̀it'aàsòn-ìsa-la 'én xi k'ejí tsò koni s'ín jye kasindaàjìin. ¹⁶ K'oaá s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jè Abraham kò jè xitá tje-la. Jè Xojon-la Nainá mìtsà tsò “jñà xitá tje-la”, ta tsò-né: “jè tje-lè.” Nga mìtsà k'jín ma tje-la Abraham xi kitjoé-la koni tsò 'én xi kitsjaà-la Nainá, ta jngoó ma-ne. Nga jè tíhoxkít'aà Cristo. ¹⁷ Jè kjoa xi tibenojmiá, kiís'ín t'jín: Nainá kò Abraham tsibíndaàjìin jngoò kjoa, ikjoàn kisikixiya [koni ma k'e nga jye ma firma]. K'e nga jye tsato ñijòn sìndo kò katé nó, j'ìi kjotíxoma ts'e Moisés; tanga jè kjotíxoma mìkii ma síkíts'ónña jè kjoa xi jye kisindaàjìin kò mìkii ma kitjongui xi Nainá jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba. ¹⁸ Jè Nainá k'e nga tsjá-ná kjondaà-la, mìtsà koi kjoa-la nga nikitasoán kjotíxoma, koi-né nga jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba. Nga Nainá, tà kjotjò kitsjaà-la kjondaà Abraham nga jyeé k'oas'ín kitsjaà-la tso'ba.

Mé xá xi t'jín-la kjotíxoma

¹⁹ Tanga jè kjotíxoma, ¿mé xá kitjei-ne? Koií k'oas'ín kitjei-ne koií kjoa-la nga ch'o nchis'ín xitá. K'oaá s'ín kisijna skanda k'e nga j'ìi tje-la Abraham xi Nainá xó k'oas'ín kitsjaà-la tso'ba. Jè kjotíxoma, jñà àkjale j'ìiko kò jè Moisés tsasijnajìin osen nga kisikatoya 'én kò kiichjatjì xitá nguixkòn Nainá. ²⁰ K'e nga jngoò xitá osìjnajìin osen, mìtsà ta jngoò xitá fit'aà-la, fit'aà-la ngajò. Tanga jè Nainá ta jè tajngoò kitsjaà-la 'én Abraham.

²¹ Nainá, k'e nga kitsjaà kjotíxoma, mìtsà kondra kii-la koni s'ín jye kitsjaà-la tso'ba Abraham. Tsà jè-la-ne kjotíxoma ma-la síkítsajnakon xitá, maá-la kixi kítsajna xitá nga kjotíxoma síkitasòn. ²² Tanga jè Xojon-la Nainá, k'oaá tsò nga ngats'ìi xitá saá jé títsajnajìin. K'oaá ma-ne nga jñà xitá xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesucristo, tjoé-la kjoabinachon xi Nainá jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba nga tsjá-la jñà xitá nga mokjeiín-la.

²³ K'e nga tikj'eè f'ìi jè kjoa xi mokjeiín-ná, jè kjotíxoma kitsobà'ñó-ná koni tsà ndayá tsibítsajna'ya-ná skanda jè nachrjein k'e nga ki'ya-la jè kjoa xi mokjeiín-ná. ²⁴ Kò jè kjotíxoma kisikinda-ná koni s'ín makinda jñà ixti, skanda k'e nga j'ìi Cristo, mé-ne k'e nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, kixi kítsajnaá nga nguixkòn Nainá. ²⁵ I'ndeí nga jye j'ìi kjoa xi mokjeiín-ná, m̀ tì yaá títsajna'ñó-ná it'aà ts'e kjotíxoma.

²⁶ Jñò, ngats'ioò, saá ixti-la Nainá maá koi kjoa-la nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo Jesús. ²⁷ K'e nga ya títsajnakjoòkoo Cristo nga komà bautizar, k'eé jahatjìya-nò koni jngoò xitá xi síkijatjìya nikje-la. Jè sobá Cristo xi komà nikje xitse-nò. ²⁸ M̀ tì kii mochjeén-ne nga tjájiin xitá yá-né xi xitá judío kò yá-né xi mìtsà xitá judío, yá xi ch'ìnda'ñó títsajna kò yá xi títsajnandeíi, yá-né xi x'in kò yá-né xi chjoón. Ngats'ioò ta jngoò yijo ma-nò nga ya títsajnakjoòkoo Cristo Jesús. ²⁹ Jñò, nga xitá-la Cristo ma, kixí kjoa nga tje-la Abraham ma, tìkoá tjoé-nò kjotjò koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jè Abraham.

4

¹ Tìkoáà kènojmi jngoò-nò kjotíxoma: Jngoò ti, k'e nga tákó itsé kji, k'oaá ngaya-la koni tsà ch'ìnda tíjna nga k'j'eè tsà jè be mé tsojmi xi t'jín-la na'èn-la nas'ín k'e nga koma iskan jè tjoé-la tsojmi xi t'jín. ² Nga xitáá síkinda skanda k'e nga majchínga, kò t'jín xitá xi síkinda jñà tsojmi-la skanda k'e nga kichóya nachrjein-la koni s'ín tsibíjna chiba na'èn-la. ³ Jñá xi xitá 'mì-ná, k'oaá t'is'ín komàt'iaán koni mat'in jñà ixti k'e nga tikj'eè mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo nga jñà kjotíxoma xi t'jín isò'nde 'ñó tsatíxoma-ná koni s'ín mat'in jñà xi ch'ìnda títsajna'ñó nga mìkii t'jì'nde-la nga kítsajnandeíi. ⁴ Tanga k'e nga kichóya nachrjein koni s'ín tjíndaà-la Nainá, jè Nainá kisikasén ki'ndí-la i it'aà nangui; kò it'aà ts'e chjoón kits'iin koni s'ín ts'iin xi taxki xitá isò'nde. Kò yaá kjòjchájìin kjotíxoma ts'e xitá judío. ⁵ K'oaá kis'iin Nainá, mé-ne nga jè Jesucristo síkítsajnandeíi jñà xitá xi ya títsajnajìin-'ñó kjotíxoma kò mé-ne nga ngásòn skoétjò-ná Nainá nga ixti-la komaá.

⁶ Koií kjoa-la nga jye ixti-la maá, Nainá kisikasén Inima Tsjeè-la xi ts'e Ki'ndí-la ya jjiin inima-ná. K'e nga nokjoát'aà-lá Nainá, k'oaá tsò Inima Tsjeè-la: “Ndí apa”, tsò-né. ⁷ K'oaá ma-ne nga i'ndeí mìtsà tì xitá ch'ìnda títsajnaá; jyeé ixti-la Nainá 'mì-ná; kò tìkoáá tsjá-ná Nainá ngats'ìi kjotjò xi jñá tjoé-ná nga ixti-la 'mì-ná.

Mé-ne síkájno-ne Pablo it'aà ts'e xita Galacia xi mokjeiin-la 'én-la Nainá

⁸ Jñò k'e nga sa kjòtseé, k'e nga tikj'eè yaxkon xi nguì jè sobà Nainá, ch'i'nda'ño tsitsajnaà nga kjo'ño-né nga jñà tsanguit'aà-là xi mìtsà kixi kjoa nga Nainá. ⁹ Tanga i'ndeì nga jye yaxkoòn xi nguì jè sobà Nainá, (tanga xi nguì kixi kjoa, jè Nainá xi jye ndaà beèxkon-nò), ¿mé-ne k'oas'ín nìkítsjeèn-nò nga jñà onguít'aà ìjngò k'a-là jñà kjotíxoma ìma xi tjín-nò, jè xi tsjìn-la nga'ño, kò xi nímé chjì-la? ¿A mejèn-nò nga ya s'ikítsajna'ño ìjngò k'a-nò? ¹⁰ Jñò, tákó 'ño yaxkón nachrjein ts'e s'eí, ts'e sá, kò ts'e nó. ¹¹ An, makájno-na jè xá xi kis'iaàn nga kisixájiin-nò tsà tà kjotjò-ne.

¹² An nga jye tsohósijnat'aaxìn-la jè kjotíxoma, tikoáa yaá kisìngàsòn-kò-nò, nga jñò, mìkìì tíjiin-nò it'aà ts'e kjotíxoma. I'ndeì k'oáa s'ín tsìsjé-nò nga tinchat'aaxìn-là kjotíxoma koni 'an jyeé tsohósijnat'aaxìn-la. Nga sa ítjòn nímé kjoa tjín xi ch'o kinikò-ná. ¹³ Jyeé tíjiin-nò k'e nga sa kiaà ítjoàn nga kichjàyajiin-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, koií kjoa-la nga ch'in tjín-la yijo-na. ¹⁴ Jñò, mìkìì kinachrjengui-ná nì mìtsà xìn kinikíjna-ná, nas'ín kjoa tsohósji-nò nga ch'in tjín-la yijo-na. Tà saá kichjoétjò-ná koni jngò òkjale-la Nainá, koni tsà jè sobà Cristo Jesús. ¹⁵ Nga sa ítjòn, 'ño tsja tjín-nò! I'ndeì, ¿mé xi komà-nò? K'oáa xan-nò, skanda jñà xkoòn mejèn kinachrje nga 'an kits'iin-ná. ¹⁶ I'ndeì, ¿a kondraá kótijnako-nò, tà koií kjoa-la nga 'én kixi benojmí-nò?

¹⁷ Jñà xita [xi mejèn-la nga kjotíxoma sikitasòn], 'ño bínè-la yijo-la it'aà tsajòn, tanga mìkìì ndaà tjín kjohítsjeèn-la. Tà jè xi mejèn-la nga kochrjet'aaxìn-nò it'aà tsajèn mé-ne nga jñà konguít'aà-là. ¹⁸ Jñò, ndaà tjín k'e nga 'ño bínè-la yijo-nò it'aà ts'e kjoa xi mejèn-nò tsà ndaà tjín kjohítsjeèn-nò kò tsà kjit'aà nachrjein k'oas'ín s'een, mìtsà tà k'e nga 'an tijna-kò-nò. ¹⁹ Jñò xi koni tsà ndí ixti-na xan-nò, 'an, k'oáa s'ín tímat'ian koni jngò chjoón xi ki'ndí tí'beé; tseé kjo'in tsìkjiaán xi kjoa tsajòn. Jè kjo'in xi tsìkjiaán skanda k'eé-la kjoehet'aà k'e nga k'oas'ín sijchá yijo-nò koni Cristo. ²⁰ Mejèn-na nga ya kótijnako-nò jè hora jè, mé-ne nga kj'eí tsò 'én xi kichjàkò-nò. Jyeé mì tì kù be-na kós'ín s'ikítsjeèn it'aà tsajòn.

Kó tsòya-ne it'aà ts'e chjoón Agar kò Sara

²¹ Jñò xi mejèn-nò nga kjotíxoma sikitasòn, ¿a kj'eè na'yà-là kó tsò 'én xi tjít'aà kjotíxoma-la Moisés? ²² K'oáa tsò nga jè Abraham, jò komà ixti-la, jngò ts'e chjoón ch'i'nda-la; jè xi ìjngò, ts'eé xi nguì chjoón-la xi mìtsà ch'i'nda tíjna. ²³ Jè ki'ndí-la xi chjoón ch'i'nda k'oáa s'ín kits'iin koni s'ín ts'iin ngats'iin ndí ixti. Tanga jè ts'e xi nguì chjoón-la xi mìtsà ch'i'nda tíjna, k'oáa s'ín kits'iin nga tsitasòn koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá Abraham. ²⁴ Kjoa ts'e íchjín koi, k'oáa ngaya-la koni jñà kjoa xi jò tsibíndaajiin Nainá. Jè chjoón Agar, jè ngaya-la kjoa xi kisindaajiin ya nindoò Sinaí k'e nga kitjoé-la kjotíxoma Moisés. Ngats'iin xita tje-la ch'i'ndaá tsibítsajna. ²⁵ Jè chjoón Agar, jè ngaya-la nindoò Sinaí xi síjna ján Arabia, kò nachrjein i'ndeì jè mangàsòn-kò naxandá Jerusalén, nga jñà xita-la ch'i'nda'ño títsajna nga tákó kjotíxoma sí's'in-la. ²⁶ Tanga jè Jerusalén xi kijna ngajmì, tíjnandeì-né kò yaá nokjoá-ná ya naxandá jè; k'oáa ngaya-la koni tsà nea-ná ma. ²⁷ K'oáa tsò Xojon-la Nainá nga tsò:

Kàtatsja-lè ngaji xi chjoón 'ndí 'mì-lè nga tsjìn-lè ixti.

'Ñó chihíndáyì nga kò kjotsja-lè nga mìkìì 'yì kós'ín ma nga ts'iin ixti.

Nga jè chjoón xi kijnei takòn,

isaá kjìn koma ixti-la mì k'oá-ne jè xi tjín-la x'in.

²⁸ Isaac k'oáa s'ín kits'iin koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá. Jñò tikoáa ixti-laá maá xita jchínga-la Isaac koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá. ²⁹ Jè ki'ndí xi tà k'oas'ín kits'iin koni ts'iin yije xita isò'nde, kùtjngui kondra-la jè xi it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá kits'iin-ne. Koni s'ín komà jñà nachrjein koi, tákó k'oáa s'ín ma skanda nachrjein i'ndeì. ³⁰ Tanga, ¿kó tsò Xojon-la Nainá? K'oáa tsò: “Tiyótjngui-la jè chjoón ch'i'nda kò ki'ndí-la; nga jè ki'ndí-la nímé kjotjò tjoé-la, tà jè tjoé-la kjotjò jè ki'ndí-la xi mìtsà chjoón ch'i'nda.” ³¹ Jñò ndí 'ndse

kò ndí tichjaá, k'oaá s'ín tjín, jñá mìtsà ixti-la chjoón chi'nda maá, jñá-ná xi ixti-la chjoón xi mìtsà chi'nda tíjna.

5

Kós'ín sijchá yijo-ná nga jye titsajnanidiaá it'aà ts'e kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés

¹ Jè Cristo, jngoò k'aá kisikítsajnandeíí-ná it'aà ts'e kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés; k'oaá ma-ne jñò 'ñó kixi titsajna koni s'ín kisikítsajnandeíí-nò Jesucristo. Kì tì yà onguít'aà-là kjoa ts'e kjotíxoma xi kitsobà'ñó-nò skanda kjotseé.

² An sobá-ná xi 'mì-na Pablo, tiná'ya-ná koni xan-nò: tsà sít'aà chiba-nò kjoa ts'e circuncisión, mì tì mé kjondaà sakò-nò it'aà ts'e Cristo. ³ Jngoò k'a koxan-nò, nita yá xita-ne xi sít'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión, kjo'ño tjínè-la nga sikkitasòn yije koni tsò 'én xi tjít'aà xojon ts'e kjotíxoma. ⁴ Jñò xi k'oas'ín mejèn-nò nga it'aà ts'e kjotíxoma kixi kitsajnaà nga nguixkon Nainá, jyeé chinchat'aaxìn-là Cristo, jyeé chinchat'aaxìn-là kjondaà xi tsjá kjotjò-ná Nainá. ⁵ Tanga ngajen, it'aà ts'eé Inima Tsjeè-la Nainá titsachiñá-lajen nga kixi kitsajna-jen nga nguixkon Nainá nga ta koi kjoa-la nga mokjeíín-najen it'aà ts'e Cristo. ⁶ Nga it'aà ts'e Cristo Jesús, mì tì mé chjí-la yá-ne xi tjít'aà chiba-la kò yá-ne xi tsjìn-la chiba kjoa ts'e circuncisión. Jè xi chjí-la nga 'ya-la koni s'ín mokjeíín-ná it'aà ts'e Cristo, nga tjín-ná kjotsjacha.

⁷ Jñò, k'e nga sa ítjòn, ndaà tisahonguíkoo kjohítsjeèn-nò. ¿Yá xi tsatekjáya-nò nga mì tì kii nikitason-nò xi kjoa kixi? ⁸ Jè kjohítsjeèn jè, mìtsà ya nchrobá-ne ts'e Nainá xi xó kiichja-nò. ⁹ Tikinda yijo-nò; nga k'oaá tsò jngoò 'én: “Nas'ín itsé-ne na'yo san xi sjiin na'yo inchrajín, sísan yije-né nas'ín tse ma-ne na'yo.” ¹⁰ Jè Nainá ot'aà takoàn it'aà tsajon nga mìtsà k'ejí s'ín sikítsjeèn. Jè Nainá tsjá-la kjo'in nita yá xita-ne xi mejèn-la sikkits'ón-jìin-nò.

¹¹ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, nga mì k'oaá s'ín tihokoòya nga sít'aà chiba-la xita kjoa ts'e circuncisión, koi kjoa-la nga fitjingui kondra-na jñà xita. Tanga tsà mì k'oas'ín okoòya, mì-la kii kjitjingui kondra-na, mì-la tì kii kojikeè-ne 'én xi chjaya it'aà ts'e krò-la Cristo. ¹² Jñà xita xi mejèn-la sikkits'ón-jìin-nò, kì tà bit'aà chiba-la yijo-la, tà saà jngoò k'a kàtatet'aà yijo-la.

¹³ Jñò 'ndseé kò tichjaá, k'oaá s'ín kiichja-nò Nainá nga kitsajnandeíí-nó it'aà ts'e kjotíxoma. Tanga i'ndeí nga titsajnandeíí-nó, kì ch'o 'né koni s'ín mejèn-la yijo-nò. Mochjeén-né nga tísikoò xinguiò, kàtas'e-nò kjotjòcha nga jngoò jngoò-nò. ¹⁴ Nga ngats'iì kjotíxoma, yaá majngoò yije jè xi tsò: “Titsjachi xita xinguii koni tsà tì yijo tsiji-ne.” ¹⁵ Tsà tijño titsabixkàn-kò-nò xinguiò koni s'ín nañá, t'een kindá yijo-nò nga mì tijño sikjehesòn-nò xita xinguiò.

Kjoach'o xi síjé yijo-ná

¹⁶ K'oaá xan-nò: Tjií'nde-là yijo-nò nga jè Inima Tsjeè-la Nainá kàtakó-nò ndiyá mé-ne nga mì koi kjoa sikkitasòn kjoach'o xi síjé yijo-nò. ¹⁷ Jñà kjoach'o xi síjé yijo-ná kondraá fi-la jè Inima Tsjeè-la Nainá, kò jè kjoa xi mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá kondraá fi-la jè xi mejèn-la yijo-ná. Jñà kjoa koi kondraá titsajna-la xíkjin. K'oaá ma-ne nga jñò, mìkii k'oas'ín s'een koni s'ín mejèn-nò. ¹⁸ Tanga tsà jè Inima Tsjeè-la Nainá tihokó-nò ndiyá, mì tije kjotíxoma otíxoma-nò.

¹⁹ Jyeé 'yaá mé kjoach'o xi síjé yijo-ná koni jè kjoachijngui, kjoaxòpa, kjoachinga, ²⁰ kjoa nga xkòsòn yaxkoán, kjoatj'e, kjoa nga majtichaá xinguiáá, nga bixkàn-koáá xinguiáá, nga machinichaá xinguiáá, nga jti takoán, nga nachrjenguiáá xinguiáá, nga xita nijòyaá kò nga binchat'aaxìn-lá xinguiáá, ²¹ kjoaxitakòn, kjoach'i, kò ngats'iì kjoachrjá'a xi ma ñánda bitjo s'eí. Tjín isa kjoa xi k'ejí, xi mangásòn-kò kjoa koi. Koni s'ín kixan-nò nga sa ítjòn, tákó k'oaá xan-nò skanda i'ndeí, jñà xita xi k'oa tjín kjoa xi s'ín, nímé kjondaà sakò-la ya ñánda nga tíhotíxoma Nainá.

Kjondaà xi tsjá Inìma Tsjeè-la Nainá

²² Tanga jñà kjondaà xi tsjá Inìma Tsjeè-la Nainá, jñà-né nga tjòcha s'eén xinguiáá, nga tsja s'en kjit'aá, nga 'nchán sijchá yijo-ná, nga s'e-ná kjoatsejta, nga tsjakjoa s'eén, nga s'en-ná kjondaà xi ndaà tjín, nga kixi tjín kjohítsjeèn-ná, ²³ nga indaàkjoa s'eén ko nga kixi kotixoma-lá yijo-ná. Jñà kjoa koi, tsjìn kjotíxoma xi kondra tíjna-la. ²⁴ Jñá xi jye xita-la Cristo maá, ngats'iì kjohítsjeèn-ná xi ch'o tsò ko xi ch'o síjé yijo-ná, yaá kinìk'en-t'aá krò-la Cristo. ²⁵ I'ndeì nga jè Inìma Tsjeè-la Nainá tísikíjnakon-ná, mochjeén-né nga kos'ín kjiaán koni s'ín okó-ná ndiyá. ²⁶ Mìkiì ndaà tjín nga 'nga koma takoán, nga tijná sijti-lá xinguiáá, ko nga koxitakòn-chaá xinguiáá.

6

Mé xi mochjeén nga ndaà sikoáá ngats'iì xita

¹ Jñò ndí 'ndsè ko ndí tichjaá, tsà tjín i'nga xita xi jé ótsji, jñò xi ndaà onguít'aà-là jè Inìma Tsjeè-la Nainá, jñò tìsikòò nga kàtakixiya ìjngòò k'a-ne nga indaàkjoa tìnókjoa-là. Tanga jñò, t'een kindá yijo-nò, mé-ne nga mì jé skajìin-nò. ² Tìsikòò xinguiòò k'e nga tsà mé kjoa xi 'in tjín tìtsajnajìin; k'oaá s'ín koma-ne nga sikitason jè kjotíxoma xi kitsjaà Cristo.

³ Tsà tjín i'nga xita xi ndaà ochrjengui yijo-la, koa tsà mìtsà kixi-ne kjoa, jñà xita koi, tà yijo-laá nchikonachan-la. ⁴ Ìsaá ndaà-ne nga chít'aà yijo-nò nga jngòò ìjngòò-nò, a ndaà tìtsa'nè; tsà ndaà tìtsa'nè, ta ya tìjìin takòn, kì k'oaá s'ín nìkìtsjeèn nga jñò, ìsaá ndaà tìtsa'nè mì k'oa-ne koni jñà xita xi k'ejí. ⁵ Nga jngòò ìjngòò, yaá kjinè-la kós'ín tìsìjchá yijo-la.

⁶ Jñà xita xi nchikota'yà 'én ndaà-la Nainá, mochjeén-né nga kàtatsjá-la mé xi kochjeén-la maestro-la nga 'én okóya.

⁷ Kì yijo-nò chonachan-la; nga Nainá mìkiì koma siskákoáá. Nga ìjngòò ìjngòò xita, koni tjín kjoa xi s'ín, k'oaá tì tjín kjoa xi sakò-la. ⁸ Nga jè xi k'oas'ín s'ín koni s'ín mejèn-la yijo-la, kjoabiyaá tjoé-la it'aà ts'e kjoa ch'o xi síjé yijo-la, tanga jè xi k'oas'ín s'ín koni s'ín mejèn-la Inìma Tsjeè-la Nainá, it'aà ts'e Inìma Tsjeè-la Nainá tjoé-la kjoabinachon xi mìkiì fehet'aà nita kjé-né. ⁹ Mìkiì ndaà tjín tsà kosìi-ná nga ndaà s'eén; nga kijchò nachrjein nga sakò-ná kjondaà tsà mì kì sikhindaà-lá takoán. ¹⁰ Koií kjoa-la, k'e ma xi 'né itsé, ndaà sikoáá ngats'iì xita, jñà tìtsajna ítjòn jñà xita xinguiáá xi ngàsòn mokjeìin-ná 'én-la Nainá.

Mé kjoa xi síkìjna ítjòn Pablo

¹¹ Chítsejèn-là tsí kìtsian-ne letra xi ndsaa tìkjiù-nò. ¹² Jñà xita xi mejèn-la nga kjo'ño s'ín-nò nga sit'aà chiba-nò kjoa ts'e circuncisión, tà koií xi mejèn-la nga ndaà síkìtsajna yijo-la nga nguixkon xita; ko majìn-la nga xita kjitjìngui kondra-la tsà kos'ín keènojmiya nga ya k'en-t'aá krò Cristo. ¹³ Jñà xita xi tít'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión, tìkoáá mìkiì sikitason kjotíxoma, tanga mejèn-la nga sit'aà chiba-nò mé-ne nga it'aà tsajòn ndaà síkìtsajna-ne yijo-la k'e nga skoe nga jñò jye tít'aà chiba-nò. ¹⁴ Tanga 'an, nímé kjoa xi mejèn-na nga ndaà síkìjna yijo-na; ta jè tajngòò krò-la Na'èn-ná Jesucristo nga ndaà síkìjna yijo-na. K'oaá ma-ne nga jñà kjoa ch'o xi tjín isò'nde, it'aà ts'an, tìtsajnak'en-né ko 'an tijnak'eén-la jè isò'nde. Mì tì k'oaá tjín kjoa xi sis'in-na. ¹⁵ Xi it'aà ts'e Cristo, mìtsà jè xi chjí-la tsà tít'aà chiba-ná ko tsà tsjìn-ná chiba kjoa ts'e circuncisión; jè xi chjí-la nga jè Nainá jyeé kisìkijatjya-ná ko jyeé xita xitse kjoán. ¹⁶ Kàtas'e-la kjoa'nchán ko kjoa ima takòn ya jìjìn inìma-la ngats'iì xita xi k'oas'ín nchisíkitason koni tsò 'én jè; jñà-né xi xita-la Nainá ts'e naxandá Israel.

¹⁷ K'oaá ma-ne i'ndeì, kì tì yá xi kjoa ótsji-ìsa-na nga jyeé tít'aà chiba-la yijo-na kjo'in xi kitsjaà-na xita xi kjoa ts'e Na'èn-ná Jesús.

¹⁸ Jñò ndí 'ndsè kọ ndí tichjaá, jè kàtasijìin inìma-nò kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títajna Éfeso

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títajna Éfeso

¹ Jñò xi xita-la Nainá 'mì-nò xi títajnaà naxandá Éfeso, jñò, xi kixi onguít'aà-la Cristo Jesús, 'an xi 'mì-na Pablo tisihiat'aà-nò nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo nga k'oas'ín kjòmejèn-la Nainá. ² Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya jjiìn inima-nò.

Kós'ín síchikon-t'in-ná Nainá k'e nga Cristo títajnaoá

³ Jeya kàtijná Nainá, Na'èn-la Jesucristo xi otíxoma-ná nga kisichikon-t'in-ná, kitsjaà-ná ngats'ìi kjondaà xi ts'e inima-ná xi ngajmii nchrobá-ne koi kjoa-la nga Cristo títajnaoá. ⁴ Nainá xó k'oáá s'ín jaàjìn-ná k'e nga tikj'eè sindaà isò'nde nga Cristo títajnaoá mé-ne nga nímé jé s'e-ná kò tsjeè kítajnaá nguixkon jè. ⁵ Koi-né nga matsjakeè-ná nga k'oas'ín kiskoòsòn-la nga tisa-ne nga kiskoétjò-ná koni ixti jchan-la maá xi it'aà ts'e Jesucristo. Nainá k'oáá s'ín kis'iìn koni s'ín kisaseèn-la ta koi kjoa-la nga k'oas'ín kjòmejèn-la. ⁶ Koií kjoa-la nga jeya bìjna Nainá nga tse kjondaà kitsjaà-ná nga kisichikon-t'in-ná nga ya títajnaoá ki'ndí-la xi 'ño matsjakeè. ⁷⁻⁸ Jè jní-la Jesucristo tsibíhjtì-ná koà kisìjchàat'aà-ná jé-ná nga Cristo títajnaoá, nga 'ño tse kjondaà tjín-la Nainá nga tsjá-ná kjohítsjeèn kò kjoachjine xi tjín-la. ⁹ K'oáá ma-ne nga tikoà tsakó-ná jè kjoatjí'ma-la koni s'ín kjòmejèn-la jè, tikoí-ne kjohítsjeèn-la xi tijè-ne kiskoòsòn-la nga kítasòn. ¹⁰ Koni s'ín tjíndaà-la kjohítsjeèn jè, kijchò nachrjein nga kítasòn tsjeè. Nainá, jè sijnogò yije nita mé xi tjín ngajmii kò it'aà nangui nga jè Cristo kotíxoma.

¹¹ Nainá jyeé kjòtseé jaàjìn-najen nga Cristo títajnao-jen. Kitjoé-najen kjotjò xi tsjá Nainá koni s'ín tjíndaà-la nga k'oas'ín bitasòn 'én-la koni s'ín ndaà sasén-la. ¹² K'oáá s'ín kis'iìn nga ngajen kinikítajna ítjòn-jen nga jeya tíjna Nainá, ngajen xi xita judío 'mì-najen, ngajeén kòkjeiín ítjòn-najen it'aà ts'e Cristo.

¹³ Tikoáá jñò nga ya títajnaoò Cristo, k'e nga kina'ya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa kixi, jè xi tsachrjekàjìn-nò kjo'in nga kòkjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, Nainá kitsjaà-nò Inima Tsjeè-la; yaá tsibít'aà chiba-la jjiìn inima-nò, koni s'ín jye kitsjaà tso'ba nga tsjá-nò. ¹⁴ Jè Inima Tsjeè-la Nainá, jè-né xi tjoé ítjòn-ná nga kixi kjoa nga tjoé yije-ná kjotjò xi Nainá tsjá-ná jè nachrjein k'e nga kongásòn nga sikkítajnaandeií-ná xi naxandá-la maá mé-ne nga jeya kíjna-ne Nainá.

Kós'ín bítsi'ba Pablo it'aà ts'e jñà xita xi jye mokjeiín-la

¹⁵ Koií kjoa-la k'e nga ki'nchrè nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná, kò nga matsjacha ngats'ìi xita-la Nainá; ¹⁶ mìkìl sìjchàajñaà nga nachrjein inchijòn tsjaà-la kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn; k'e nga bítsi'ba-la, síjèt'aà-la xi kjondaà tsajòn ¹⁷ mé-nè nga jè Na'èn-ná xi jeya tíjna, jè xi Nainá tsò-la Jesucristo xi otíxoma-ná, jè kàtasíkhichiya-nò kò kàtatsjá-nò kjoachjine xi ts'e inima-nò mé-ne nga isa ndaà jchaxkon-nò Nainá. ¹⁸ K'oáá s'ín síjèt'aà-la Nainá nga sijniseèn-la kjohítsjeèn-nò mé-nè nga jcha-nò mé xi chiñà-la nga xó kinokjoàa-nò. Tikoáá jcha nga 'ño ndaà tjín kò 'ño jeya tjín kjotjò xi Nainá tsjá-la jñà xita naxandá-la. ¹⁹ Tikoáá síjèt'aà-la nga jchaxkon kó kji 'ño tse nga'ño tjín-la Nainá nga koma kosiko-ná jñà xi mokjeiín-ná it'aà ts'e. Tikoí-ne nga'ño xi 'ño tse tjín-la Nainá ²⁰ xi kisikjeén nga kisikjaáya-la Cristo k'e nga k'en, ikjoàn jeya kisikíjnat'aà chrja kixi-la ján ngajmii ²¹ ñánda nga isa ta 'ño 'nga kisikíjna ítjòn mì k'oáá-ne tsà jngòò xita ítjòn, xitaxá ítjòn, ngats'ìi nga'ño xi tjín i it'aà nangui kò xi tjín jjiìn isén, ngats'ìi xi tjín-la kjotíxoma ngajmii; tíjna ítjòn-la ngats'ìi xi tjín isò'nde jè, kò jè isò'nde xi sa nchrobá. ²² Nainá, jè

kisìngatsja yije Cristo, ngats'ìi kjotíxoma xi t́jín; t́kooá jè kitsjaà yije-la Cristo nga jè koma xi sko-la naxandá-la. ²³ Naxandá-la t́jè-ne yijo-la Cristo; ko jè tsjá yije-la nítà mé xi chija-la. T́jè-ne Cristo xi síjngòò yije, nítà mé xi t́jín isò'nde.

2

Kós'ín síjchàat'aà-ná jé-ná Nainá

¹ J́nò, nga sa kjòtseé, k'oaá ngaya-la koni tsà titsajna k'en-nò it'aà ts'e Nainá nga jè kjoa-la jé-nò nga ch'o ki'nè. ² K'oaá s'ín tse tsitjaàyaà ndiyá jé-la xítà isò'nde; jè kinikitasòn-la xítà neí xi sko-la tjo jjiin isén nga jè síxájiin inima-la j́nà xítà xi mìkìl 'nchréñijon-la Nainá. ³ T́kooá ngats'iaá j́nà, k'e nga isa kjòtseé, k'oaá tís'ín chinchaaàtsjiaá jé koni s'ín kjòmejèn-la yijo-ná ko kjohítsjeèn-ná. T́jín-ne nga ngàsòn tse kjo'in k'oi-ná tsà ndaà, koni j́nà xítà xi kj'eíi nga koi kjoa-la jé-ná. ⁴ Tanga Nainá, tseé kjohimatakòn t́jín-la nga 'ñó matsjakeè-ná. ⁵ Nainá kisikítsajnakon ìjngòò k'a-ná ko Cristo, nas'ín jye titsajnak'eén xi kjoa ts'e jé-ná. (Ko j́nò, tà kjondaà-la Nainá-né nga bitjokàjñoò kjo'in.) ⁶ Nainá, kisikjaáyakjoò-ná ko Cristo, nga ya titsajnakoáá, ko tañaá kisikítsajnakjoò-ná ján ngajmì. ⁷ K'oaá s'ín kis'ìin mé-nè nga kòkò-ne j́nà nachrjein xi sa nchrobá nga tse kjoatjòcha t́jín-la ko tse kjondaà t́jín-la it'aà tsaján nga Cristo Jesús titsajnakoáá. ⁸ Tà kjondaà-la Nainá-né nga itjokàjñoò kjo'in nga kòkjeíin-nò it'aà ts'e Cristo. Mìtsà kjondaà tsajòn nchrobá-ne kjoa koi; ta kitsjaà kjotjò-nò Nainá. ⁹ Mìtsà koi kjoa-la nga xá ki'nè, mé-nè nga nijngòò xítà ndaà síikíjna-ne yijo-la. ¹⁰ Nainá tsibíndaàya xítse ìjngòò k'a-ná, nga ya titsajnakoáá Cristo, mé-nè nga s'eén ngats'ìi kjoa xi ndaà t́jín, j́nà kjoa xi Nainá jyeé k'oas'ín kiskoòsòn-la nga tisa kjòtseé nga kos'ín síkitasoán.

Kjoa'nchán xi t́jín-ná nga Cristo titsajnakoáá

¹¹ J́nò xi mì ya tjen-nò tje-la xítà judío, k'oaá tsò-nò j́nà xítà judío xi t́jít'aà chiba yijo-la nga mìtsà xítà-la Nainá 'mì-nò, koi kjoa-la nga mì t́jít'aà chiba-nò kjoa ts'e circuncisión. Tanga jè kjoa jè, tà tsja xítàá bíndaàya-ne yijo-la. ¹² Tíkítsjeèn k'e nga sa kjòtseé j́nò titsat'aaxìn-la Cristo; t́kooá titsajnat'aaxìn-la naxandá Israel, mìkìl ya nokjoà-nò koni s'ín tsibíndaàjiin-ko Nainá j́nà xítà judío koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá. Isò'nde jè, nímé xi chiñà-là ko mìkìl yaxkon Nainá. ¹³ Tanga ì'ndeì, nga ya titsajnakoo Cristo, Nainá jyeé kisichrañat'aà-nò jè kjoa-la jní xi tsibíxteèn Cristo, nas'ín kjìin tjat'aaxìn-là Nainá nga sa kjòtseé. ¹⁴ Ì'ndeì, jè Cristo xi tsjá-ná kjoa'nchán. Kisikjoóndaà-ná nga jngòò naxandá komà-ne j́nà xítà judío ko xi mìtsà xítà judío. Jè kisihixàña jè kjoa kondra xi jòya t́jín nga sa ítjòn k'e nga kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en-t'aà krò. ¹⁵ Yaá kisikjehet'aà jè kjotíxoma-la Moisés xi t́jín-la j́nà xítà judío; kjòjngòò-ne ingajò naxandá; jngòò naxandá xítse komà-ne nga jè titsajnakoáá Cristo; k'oaá komà-ne nga tsijne 'nchán kjoa. ¹⁶ Cristo, k'e nga k'en-t'aà krò, yaá kisikjehet'aà kjoa kondra xi jòya t́jín. Kisikjoóndaà-ne ingajò naxandá; jngòò naxandá komà-ne ko kitsjaà-la kjoa'nchán it'aà ts'e Nainá.

¹⁷ J́nò xi kjìin títajna-là Nainá nga sa ítjòn, t́kooá ngajen xi titsajnat'aà chraña-lajen, j'ìi Cristo nga j'ìi kénojmi-ná 'én ndaà xi tsjá-ná kjoa'nchán. ¹⁸ Ndaà chjí-la Cristo nga ingajò naxandá-ná jyeé t́j'nde-ná nga koma chikooá Nainá nga t́jè-ne Inima Tsjeè-la tsjá-ná nga'ñó nga ingajoá. ¹⁹ K'oaá ma-ne j́nò xi mìtsà xítà judío 'mì-nò, mìtsà tì xítà xìn nangui-nò. J́nò, ì'ndeì, ngàsòn ya tajngòò nokjoà-nò naxandá-la Nainá; xítà xinguiòo-nò ngats'ìi xítà naxandá-la Nainá. ²⁰ K'oaá ngaya-la koni tsà jngòò ni'ya tísindaà. J́nò, jè ngaya-la ndajo xi mochjeén-la chrjó ni'ya. J́nà xítà xi tsibíxáya-la Cristo ko j́nà xi kichjá ngajo-la Nainá, j́nà-né tàts'en chrjó-la ni'ya. Ko jè Cristo jè ndajo chrjangui-la chrjó ni'ya. ²¹ Nga ko Cristo ngats'ìi ndajo-la chrjó ni'ya, ndaà tísikjoò ko tímajeya ni'ya mé-nè nga ni'ya tsjeè-la Nainá koma-ne. ²² T́kooá j́nò, nga Cristo títajnakjoòkoò, Nainá tísikítsajnakjoò-nò ko xítà xinguiòo xi kj'eíi, mé-ne nga j́nò koma-nò ni'ya ñánda t́jna Nainá nga Inima Tsjeè.

3

Xá-la Pablo it'aà ts'e xita xi mitsà xita judío

¹ K'oaá ma-ne bitsi'bà-la Nainá, 'an xi 'mì-na Pablo nga ndayá tijnáa, koií ngatji-la nga 'an benojmí-nò 'én ndaà-la Jesucristo, jñò xi mitsà xita judío 'mì-nò. ² Nga jyeé-la tíjiin-nò nga kjonndaà ts'e Nainá-né nga 'an kitsjaà-na xá xi kjonndaà tsajòn, ³ koni s'ín kisihiseèn-na Nainá nga tsakó-na jè kjoa xi tji'ma-la skanda kjõtseé. Jyeé isa kiskii chiba-nò jña 'én koi. ⁴ K'e nga tsà ndaà kíxkejñoò xojòn jè koni s'ín kiskii ítjòn-nò, yaá jchaa nga 'an ndaà tíjiin-na jè kjoa tji'ma it'aà ts'e Cristo. ⁵ Nga isa kjõtseé, nijngoò xita tíjiin-la jè kjoa tji'ma; tanga i'ndeí jè Inima Tsjeè-la Nainá kisihiseèn-la jña xita xi xó jaàjiin-ne Nainá, jña xita xi tsibíxáya-la Cristo kò xi kichja ngajo-la. ⁶ Jè kjoa tji'ma, jè-né nga jña xi mitsà xita judío, k'e nga mokjeiín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, ngàsòn tjoé-la kjotjò-la Nainá nga ngàsòn ixti-la ma koni jña xita judío; jngoò naxandá koma yije kóhotjín; kò jña xi mitsà xita judío ngàsòn tjoé-la kjonndaà koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jña xita judío.

⁷ Ta kjonndaà-la Nainá-né nga 'an kitjoé-na xá jè. Jè kitsjaà kjotjò-na nga chi'nda-la ma k'e nga kitsjaà-na nga'ño-la mé-ne nga 'an kènojmiá 'én ndaà-la Cristo. ⁸ 'An, nas'ín isa 'ño nangui tijná-la ngats'ii xita-la Nainá, tanga Nainá kitsjaà-na kjonndaà jè, nga 'an chjajajiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jña xi mitsà xita judío, mé-né nga skoe-ne kó kji 'ño tse kjonndaà tsjá Cristo skanda mìkii bijchótjinguí-la kjohítsjeèn-ná. ⁹ Jè xá xi 'an kjòngatsja nga 'an síhiseèn-la jña xita mé-ne nga skoe-ne kó s'ín tjín kjoa xi tji'ma. Nainá xi tsibíndaà isò'nde, jè tijná'ma-la kjoa jè skanda tisa tàts'en-la kjoa. ¹⁰ Koií k'oas'ín komà-ne mé-ne skoe-ne i'ndeí ngats'ii inima ch'o kò inima xi ndaà xi tjín-la nga'ño jjiin isén nga kjín skoya kjoachjine tjín-la Nainá. Yaá skoe kjoa koi it'aà ts'e naxandá-la Cristo. ¹¹ Nga tisa tàts'en-la kjoa, Nainá k'oaá s'ín tjindaà-la nga it'aà ts'e Cristo kitasòn yije kjoa koi. ¹² I'ndeí, nga Cristo titsajna kooá, jyeé 'ño takoán. Komaá chikooá Nainá ñánda tijná nga mì tì kii xkón-oná nga jyeé mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. ¹³ K'oaá s'ín siijé-nò nga kì nikjajen-là takòn jè kjo'in xi tsìkjaán nga 'an benojmí-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Isáá ndaà kàtatsja-la inima-nò nga kjonndaà tsajòn-nò.

Kó tsò Pablo nga bitsi'batji naxandá-la Cristo xi titsajna Éfeso

¹⁴ Koií kjoa-la nga ósijna xkó'nchit'aà-la nga bitsi'bà-la Nainá xi Na'èn-ná. ¹⁵ Nga it'aà ts'eé Nainá nchrobá-ne nga tjín na'èn kò tjín ixti nga jngoò ijngoò ni'ya xita xi tjín ngajmii kò xi tjín isò'nde. ¹⁶ Nainá, nga tse nga'ño tjín-la, k'oaá s'ín bitsi'bà-la nga kàtatsjá-nò nga'ño-la xi ts'e inima-nò nga jè Inima Tsjeè-la Nainá kàtasíxájiin inima-nò. ¹⁷ Jè Cristo, ndaà kàtijnajiin inima-nò, nga mokjeiín-nò it'aà ts'e; 'ño ndaà kàtas'e-nò kjoatjòcha-la Nainá koni jngoò yá xi nanga fi ima-la, kò koni jngoò ni'ya xi nanga tjihijiin chrjó-la. ¹⁸ K'oaá s'ín koma-ne nga jño kò ngats'ii xita-la Nainá, jchaxkoòn koa kochiya-nò nga 'ño tse kjoatjòcha xi tjín-la Cristo, 'ño tiyá, 'ño ndojò, 'ño nanga kò 'ño nga. ¹⁹ Nguí ndaà jchaa jè kjoatjòcha xi tjín-la Cristo xi isa 'ño otonè-la ngats'ii kjohítsjeèn-ná skanda mìkii machiya-ná, mé-ne nga nimé chijat'aà-nò koni jè Nainá, nimé chijat'aà-la.

²⁰ Nainá, 'ño tse nga'ño tjín-la, tsà k'e nga mé xi nijé-laá, skanda isáá 'ño síkatonè-la koni s'ín nijé-laá kò nga koni s'ín nikítsjeèn. K'oaá s'ín tsjá yije-ná nga kò nga'ño-la xi síxájiin inima-ná. ²¹ Jeya kàtijná Nainá ya jjiin naxandá-la kò it'aà ts'e Cristo nita mé naxchrjein-ne, nita mé nó-ne. K'oaas'ín kàtama.

4

Titsajtion nga kò Inima Tsjeè-la Nainá

¹ Koií kjoa-la nga k'oas'ín bitsi'bà-nò nga ndaà tijchá yijo-nò koni s'ín ok'in-la kjoa xi xó kinokjoà-nò. 'An, ndayá tijnáa'ya jè ngatji-la nga Nainá tsixá-la. ² Jñò, kì nga ikon 'nè; indaàkjoa t'een, kàtas'e-nò kjoatsejta; ngàsòn kàtachíkjoa-nò mé kjoa xi tjín-nò

nga matsjacha xingui_{oo}. ³ Tinè-là yijo-nò nga titsajna_{jtion}-koo xingui_{oo} koni s'ín jye tsibítsajna_{jtin}-nò jè Inima Tsjeè-là Nainá, mé-ne nga 'nchán kitsajna-nò. ⁴ Nga tà jngoò ma naxandá-là Nainá; kò tà jngoò ma Inima Tsjeè-là Nainá; tiko_a tà jngoò kjo_a chiñá-lá nga Nainá xó kiichja-ná; ⁵ kò tà jngoò ma Na'èn-ná Jesucristo xi otíxoma-ná; tà jngoò kjo_a tjín koni s'ín mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo; tiko_{aa} tà jngoò kjo_a tjín nga ma bautizar xita. ⁶ Ta jngoò ma Nainá nga ngats'iaá Na'èn-ná ma, jè xi otíxoma-ná nga ngats'iaá, jè xi síxájin inima-ná nga ngats'iaá, kò jè xi tijnako-ná nga ngats'iaá.

⁷ Tanga kitjoé-ná kjo_{tjò} koni s'ín sasén-là Cristo mé xá-là Nainá xi s'eén nga jngoò jngo_{aa}. ⁸ Koií kòs'ín tíchja-ne Xojon-là Nainá nga tsò:

K'e nga jye kisikijne nga tífimijìn-ne ngajmì,
kiiko preso jñà xita xi kitsobà'ñó,
kò kitsjaà-là kjo_{tjò} jñà xita.

⁹ ¿Kó tsòya-ne jè xi tsò: “Tífimijìn-ne ngajmì”? Tsòyaá-ne nga [jè Cristo] ítjòn itjojen skanda ñánda 'ñó nanga ijìn nangui. ¹⁰ Jè xi itjojen-t'aà skanda it'aà nangui, tijè-ne xi tsijìn ijngoò k'a-ne ñánda nga isa 'ñó 'nga tsibijna koni ngats'iì xi 'nga titsajna mé-ne nga jè sijnngoò yije-ne nita mé xi tjín isò'nde. ¹¹ Tiko_a tijè-ne xi kitsjaà-là xá xita-là mé xá xi s'iin nga jngoò ijngoò. Tjín xi tsibíxáya-là Jesucristo nga sika'bísòn 'én ndaà-là; tjín xi jñà kichja ngajo-là; tjín xi 'én ndaà-là Nainá xi kjo_a ts'e Cristo benojmíya; tjín xi síkinda naxandá-là Nainá; tiko_a tjín xi okóya 'én-là Nainá. ¹² K'o_{aa} s'ín kitsjaà-là xá xita-là nga jngoò ijngoò mé-nè nga kátatsjá-là kjohítsjeèn xita naxandá-là nga koma síxá-là Nainá, nga isa tse nga'ñó s'e-là naxandá-là Cristo. ¹³ K'o_{aa} s'ín koma-ne nga jngoò kjohítsjeèn s'e-ná ngats'iaá koni s'ín mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá kò koni s'ín yaxkoaán Ki'ndí-là mé-ne nga nguì xita kixi komaá. Nguì k'o_{aa} s'ín kongásòn-kjo_{aa} kóhotjián koni jè Cristo nga nimé chijat'aà-là. ¹⁴ Mì tì k'o_{as}'ín s'en-ná koni s'ín ndí ixti nga niton mokjeiín-là yá xita xi konachan-là; nga fijen fikjako koni tsà tjo tísískako; nga fitjinguì-là kjohítsjeèn-là xita maña xi 'én ndiso okóya nga kjeií ndiyá tjimaya. ¹⁵ Tà saá 'én kixi-là Nainá kinókjo_{aa} nga matsjachaá xingui_{aa} mé-nè nga kòs'ín isa ndaà skasòn kjohítsjeèn-ná koni s'ín tjín kjohítsjeèn-là Cristo nga jè tjina xi sko-là naxandá-là Nainá. ¹⁶ Nga jè naxandá-là Nainá, k'o_{aa} kji koni jngoò yijo-là xita. Jè Cristo tjina xi sko-là; kò jè tsjá-là nga jngoò ijngoò xá xi oko-là; iko_{an} sijngoò koni s'ín tjín yijo-ná nga títéya naxá-là nindaà-ná; nga jngoò ijngoò skaya, katjín katjín xá-là. K'e nga ndaà síxá yije yijo-ná maje-né ko_a ma'nga-né. K'o_{aa} tís'ín tjín jè naxandá-là Cristo nga kòje-né ko_a kò'nga-né k'e nga jngoò ijngoò xita-là ndaà síxá nga matsjakeè xikjín.

Kós'ín sijchá yijo-ná k'e nga jè Nainá síxitseya inima-ná kò kjohítsjeèn-ná

¹⁷ It'aà ts'e kjo_{tjò}xoma xi tsjá-na Cristo, k'o_{aa} xan-nò kò bit'in-nò nga mì tì k'o_{as}'ín s'en-nò koni s'ín xita xi kjeií xi mìkiì beèxkon Nainá, nga tákó tjimako kjohítsjeèn-là xi nímée chjí-là. ¹⁸ Tà tjíñò kjohítsjeèn-là. Tsjìn-là kjo_{abinachon} xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne; mìkiì beè kó s'ín sijchá yijo-là nga jè inima-là tájaajìn tjín; mìkiì tsjá'nde nga fahas'en-jìn kjohítsjeèn xi ndaà tsò. ¹⁹ Mì tì kiì beè-ne xi kjosobà 'mì, jyeé kòxox'ín. Tà kjo_a chijngui 'ñó sís'in-là; kjit'aà naxhrjein ótsji ngats'iì kjo_a ch'o xi tjín isò'nde. ²⁰ Tanga jñò, mì k'o_{aa} tjín kjo_a xi kis'enojmí-nò it'aà ts'e Cristo. ²¹ Nga jye ndaà kina'yà-là 'én-là kò ndaà kichità'yà kó s'ín tjín xi nguì kjo_a kixi it'aà ts'e Jesús. ²² K'o_{aa} s'ín kis'enojmí-nò nga chjaaxiòn kjo_a jchínga xi tjín-nò nga sa kjòtseé koni s'ín kinijchá yijo-nò; i'ndeì jyeé mì tì mé chjí-là kjo_a koi koií kjo_a-là nga jñà kjo_a ch'o xi kisaseèn-là yijo-nò kisko_{onachan}-nò. ²³ Tjí'nde-là Nainá nga jè kátasíxitseya inima-nò kò kjohítsjeèn-nò. ²⁴ Chjoé ijngoò k'a xi kjo_a xitse xi k'o_{as}'ín kisindaà koni kji isén-là Nainá mé-ne nga kixi kò tsjeè sijchá yijo-nò koni s'ín tjín xi nguì kjo_{akixi}.

²⁵ K'o_{aa} ma-ne i'ndeì, kì tì 'én ndiso nokjoà-nò. 'Én kixi tinókjo_{akoo} xingui_{oo} nga jngoò ijngoò nga tà ngásòn xita xingui_{aa} ma kóhotjián.

²⁶ Tsà k'e nga majti-nò, kì jé binchaàtsjioò; kì nùjti-là yijo-nò kóni nga 'ba nàchrjein skanda k'e nga okatjì ts'oi. ²⁷ Kì kiù biì'nde-là xità neií nga jé konachan-nò.

²⁸ Jè xi chijé s'ín nga sa ítjòn, kì tì chijé s'ín-ne i'ndeij; tìkooá-ne k'oas'ín kàtasíkjeén tsja nga kixi kàtasíxá mé-nè nga sakò-là ton xi tsjá itsé-la xità ima xi nimé tjín-la.

²⁹ Nijngoo'én xi ch'o tsò nokjoà; jñà 'én tìnókjoakoo xinguiòo xi ndaà tsò xi kochjeén-la xinguiòo nga isa kixi kítsajna mé-nè nga kochikon-t'in-ne jñà xità xi kji'nchré-nò. ³⁰ Kì nìba-là jè Inima Tsjeè-la Nainá, jè xi tsibít'aà chiba-ná mé-ne nga kàta'ya-ná nga xità-la Nainá 'mì-ná skanda jè nàchrjein k'e nga sùikítsajnandeíí-ná Nainá xi kjoa ts'e jé.

³¹ Chjàaxìon yije ijìin inima-nò jñà kjoa xi ch'o tjín xi kondra ts'e xità xi kjeíí koni kjoa bínguitakòn, kjoajti, kjoa xi makjan-nò, kjoa nga chítikoo xinguiòo, kò nga nokjoàjno-là xinguiòo, kò ngats'ìi kjoats'en. ³² Ndaà chibakoo xinguiòo; kàtas'e-nò kjohimatakòn; tìjchàat'aà-là jé-la xinguiòo koni s'ín kisikò-nò Nainá it'aà ts'e Cristo nga kisijchàat'aà-nò jé-nò.

5

Kó s'ín sijchá yijo-ná nga ixti-la Nainá 'mì-ná

¹ K'oaá ma-ne nga k'oas'ín tìjchá yijo-nò koni s'ín Nainá nga koi kjoa-la nga ixti-la Nainá 'mì-ná nga 'ñó matsjakeé-ná. ² K'oaá tìs'ín tjòcha chaà xinguiòo koni Cristo tjòkeè kijtseè-ná nga jé kitsjaà ngajo-ná yijo-la nga k'en, jngoò kjotjò xi ndaà kjòtsjakeè Nainá.

³ Jè xi kjoa chijngui, ngats'ìi kjoa ch'o xi 'ñó tjé tjín kò kjoa nga maxitakòn-chaà xinguiòo mì tì k'oaá tjín kjoa xi koxki-ne it'aà tsajòn. Nga jñò, xità tsjeè-la Nainá 'mì-nò. ⁴ Kì 'én tsa'a nokjoà, kò 'én nchikón, kò 'én xi ch'o tsò nga bijnòkeè xità. Jñà kjoa koi, tìkooá mìkiì ok'in-la nga kos'ín kìnókjoaa. Tà saà kjondaà tji-là Nainá. ⁵ Jye tjiin-nò nga mìkiì koma kjoahas'en ñánda tíhotixoma Cristo kò Nainá, ngats'ìi xità xi kjoa chijngui s'ín, xi kjoa xi 'ñó tjé s'ín kò nga maxitakòn-keè xíkjin. Jñà xità xi k'oas'ín s'ín, ta jñà kjoa koi beèxkón nga nei-la ma. ⁶ Kì yá xità xi konachan-nò xi taxki 'én bénojmi-nò xi nimé chjí-la it'aà ts'e jé koi. Ta jè ngatjì-la nga kjo'in tsjá-la Nainá jñà xità xi mìkiì 'nchréñijon-la. ⁷ Kì ya tsjahitakoo xità koi.

⁸ Jñò, nga sa kjòtseé, jè kjohítsjeèn-nò tjiñò-la, tanga i'ndeij, jyeé iseèn titsajnaà nga Na'èn-ná Jesucristo titsajnakoo. K'oaá s'ín tìjchá yijo-nò koni s'ín ok'in-la jñà xità xi ya tìtsajna ñánda iseèn choòn. ⁹ K'e nga kjoa iseèn tjiin inima-ná ndaà s'eén, ya kitjáyaá ndiyá kixi, koa nguì 'én kixi kìnókjoaa. ¹⁰ Tìnchátsjioò mé kjondaà xi sasén-la Na'èn-ná. ¹¹ Kì ya chingàjñoo kjoa xi nimé chjí-la koni s'ín xità xi tjiñò kjohítsjeèn-la. Jñò, ta saà takó nga kàta'ya-la nga mìkiì ndaà tjín kjoa xi s'ín. ¹² Skanda masobà-ná nga nokjoá jñà kjoa'ma xi ch'o tjín xi s'ín jñà xità. ¹³ Nità mé kjoa-ne xi sijna ñánda iseèn choòn, nitoón beè xità mé kjoa-ne, a ndaà tjín, a xi mìkiì ndaà tjín. Nga jè kjoa iseèn okó yije xi ndaà tjín kò xi mìkiì ndaà tjín. ¹⁴ Koií kòtsò-ne 'én xi tsò:

Ngaji xi titsajnafi, tìkjaá-la yijo-lè.

Tìsítjen-jìin-la mik'en;

jè Cristo sùihiseèn-lè.

¹⁵ Ndaà tìkindaa koni s'ín titsajna yijo-nò; k'oaá s'ín tìtsajna koni xità xi tjín-la kjoachjine; kì k'oaá 'nè koni s'ín xi tsjìn-la kjohítsjeèn. ¹⁶ Ndaà tìkjeén nàchrjein mé xi s'een; nga nàchrjein i'ndeij, 'ñó tjín kjoa ch'o. ¹⁷ Kì ch'o onguíkoo kjohítsjeèn-nò; ndaà kàtachiya-nò mé xi mejèn-la Nainá. ¹⁸ Kì xán 'yò, jè xán síkìts'ón-ná, tà saá jè Inima Tsjeè-la Nainá ndaà kàtas'en-jìin inima-nò nga kàtakó-nò ndiyá kixi. ¹⁹ Chikoo xinguiòo 'én-la Nainá. Tjìndá-là sò xi 'mì salmo, himno koa tjiindá ijìin inima-nò jè xi okóya-nò Inima Tsjeè-la Nainá. Jeya tìkijna Nainá nga kò inima-nò. ²⁰ It'aà ts'e 'ín-la Na'èn-ná Jesucristo, nàchrjein nchijòn tji-là kjondaà Nainá xi Na'èn-ná ngats'ìi xi tsjá-nò.

Kjoa xi tjiñè-la nga sùikitasòn jñà xità x'in kò jñà íchjín

²¹ Nangui titsajna-là xingui_o koni s'ín yaxkón Cristo.

²² Jñò, íchjín xi x'in tjín-nò, nangui titsajna-là x'in-nò koni s'ín nangui bìtsajna-là Cristo.

²³ Nga jè x'in, jè xi skò tjína-la chjoón, koni Cristo, jè xi skò-la naxandá-la. Kò jè Cristo xi ochrjekàjìin kjo'in naxandá-la nga tijè-ne yijo-la. ²⁴ Koni jè naxandá-la Cristo nangui tjína-la, k'oaá tìs'ín jñà íchjín, nangui kàtjina-la x'in-la nità mé kjoa-ne.

²⁵ Jñò xi x'in mì-nò, tìtsjacha íchjín-nò, koni jè Cristo matsjakeè naxandá-la nga jè kitsjaàtjì yijo-la nga k'en. ²⁶ Koií kòs'ín kis'iin-ne nga tsjeè sikkíjna naxandá-la nga nguixkòn Nainá. Jè jaàxìn jé-la nga kò 'én ndaà-la koni s'ín xità nga oníjno yijo-la, ²⁷ mé-nè nga tijè kòkò-ne nga tsjeè kji kò tijè skoétjò-ne nga ts'e koma, jngoò naxandá xi jeya tjína, xi mì ch'oó kji, mì tjíyó kji, mì tjé kji, jngoò k'a tsjeè kji, kò nímé jé tjín-la. ²⁸ Tíkooá jè x'in kàtamatsjakeè chjoón-la koni s'ín matsjakeè xi ti yijo ts'e-ne; nga jè xi matsjakeè chjoón-la, tijè-ne yijo-la tímatsjakeè. ²⁹ Nijngoò xità xi tijè beètoón-ne yijo-la; ta saá tsjá-la nga'ñó nga síkinda yijo-la koni s'ín jè Cristo nga síkinda naxandá-la. ³⁰ Nga jè naxandá-la tijè-ne yijo-la; kò jñá, tíkooá yaá nokjoàt'aà-ná yijo-la. ³¹ Koií kjoa-la nga k'oas'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè x'in xi bixan sikkíjna na'èn-la kò nea-la nga kíjnako chjoón-la. Ingajò, tà jngoò xità koma.” ³² Jñà 'én koi, jngoò kjoa xi 'ñó 'in tjín skanda mìkìi fíya-ná. Tanga 'an, jè tìsikaxkia Cristo kò naxandá-la. ³³ K'oaá xan-nò ngats'ioò nga jngoò ìjngoò, tìtsjacha íchjín-nò koni s'ín matsjacha yijo-nò; kò jè chjoón kàteèxkón x'in-la.

6

Kjoa xi tjínè-la nga sikkitasòn jñà ixti kò xità jchínga

¹ Jñò xi ixti 'mì-nò, tiná'yañijon-là xità jchínga-nò nga Cristo titsajnakoo. Koií kjoa xi kixi tjín. ²⁻³ Nga tsò jè Xojon-la Nainá: “Jchaxkoín na'èn-lè kò nea-lè, mé-nè nga ndaà kijn-ne koa tseé koma-lè ì isò'nde.” Ngats'ìi kjotíxoma xi kitsjaà Nainá, jè jèe xi tsjá ítjòn jngoò-la kjondaà jñà xità xi sikkitasòn.

⁴ Jñò xi na'èn 'mì-nò, kì ixti-nò nìjti-là; k'oaá s'ín tijchá nga ndaà tìkixi_o koa ndaà takóya-là koni s'ín mejèn-la Na'èn-ná.

Kjoa xi tjínè-la nga sikkitasòn xi chì'nda 'mì

⁵ Jñò xi chì'nda maà, ndaà tìkitasòn-là xi nei-nò ma ì it'aà nangui; ndaà jchaxkón nga tíjngoò takòn koni tsà xá ts'e Cristo titsa'nè. ⁶ Ndaà tìxá-là nei-nò; mì tà k'e ndaà nìxá k'e nga tímakinda nga tà jè nei-nò ndaà kìtsajnakoo; k'oaá s'ín t'een koni tsà chì'nda-la Cristo maà nga nguì koo inìma-nò tìxá koni s'ín mejèn-la Nainá. ⁷ K'oaá s'ín tìxá nga nguì kò kjotsja-nò koni tsà xá-la Na'èn-ná titsa'nè kò mìtsà ts'e xi taxkì xità. ⁸ Ndaà 'yaà nga jngoò ìjngoò xità, Nainá, k'oaá s'ín tsjá-la chjì-la koni tjín xá xi s'ín, nas'ín xità chì'nda kò xi mìtsà xità chì'nda.

⁹ Jñò xi nei-la xá 'mì-nò, k'oaá tìs'ín tjò t'een chì'nda-nò. Kì taxkì chítikoo chì'nda-nò nga mejèn-nò kjo'in bìnè-là. Ndaà tíjìin-nò nga jè Nei-la xità chì'nda-nò kò jè Nei-nò, tijé-ne xi tjína ján ngajmìi. Nga jè, mìkìi faájìin xità; tà ngásòn fìkò.

Kjoa xi tsjá-la nga'ñó inìma-ná

¹⁰ Jñò 'ndseé, jñà kjoa koi xi fehet'aà-ne; k'oaá xán-nò: Tìnchátsjioò nga'ñó ts'e inìma-nò it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo; 'ñó tìtsajnakoo ngats'ìi nga'ñó xi 'ñó tse tjín-la Cristo. ¹¹ Tìsikoo yijo-nò, chjoé yije nga'ñó xi tsjá-nò Nainá mé-nè nga tájaà titsajna-nò nga mì jè xità neí skónachan-nò. K'oaá ngaya-la koni jñà soldado nga 'ya yije kichá-la k'e nga fì kjojchán. ¹² Nga mìtsà jñà xità isò'nde titsabixkán-koaá. Jñà kondra-ná xi xitaxá ítjòn tjín-la jìin iseèn, jñà xi mìkìi tsejèn, ngats'ìi xi tjín-la kjotíxoma ts'e xità neí, koa xi skò-la titsajna nga jñà otíxoma isò'nde jñò, ngats'ìi nga'ñó-la xità neí xi tjíma jìin isén nga títsa isò'nde.

¹³ Koií koxan-nò, chjoé yije nga'ñó xi tsjá-nò Nainá mé-nè nga 'ñó kìtsajna-nò jè nachrjein k'e nga mejèn-la skónachan-nò xità neí. K'e nga jye sikkijneè, tákó k'oaá

s'ín kixi kincha-là nita mé kjoa-ne. ¹⁴ K'oaá s'ín 'ño kixi titsajnandaà; ngui 'én kixi tinókjoaa mé-ne nga kitsajnandaà kjoa ts'e xita neii koni s'ín jña soldado nga 'ño bikjá xincho-la [mé-ne nga mi sijiti-la nikje-la k'e fi kjojchán]. Ko ngui kixi titsajnaá nga nguixkon Nainá mé-ne nga ndaà kójtsa inima-nò koni jngoò soldado xi ndaà kijtsa inima-la jè chrjoa xi 'mì coraza. ¹⁵ Kjit'aà naxhrjein titsajnandaà nga sika'bió 'én ndaà-la Nainá mé-ne nga kàtas'e-la kjoa'nchán jña xita. K'e nga kos'ín s'een, 'ño kitsajnaà koni jngoò soldado nga tjín-la nga'ño xoxté-la nga ma fi. ¹⁶ K'e nga ndaà mokjeiin-nò it'aà ts'e Nainá, jè kosiko-nò xi kjoa ts'e xita neii k'e nga jè bit'in-nò nga binchaàtsjioò jé; k'oaá ngaya-la koni s'ín jngoò soldado nga kjoé escudo-la, jè xi síkits'o ni'ín flecha xi titi-la xita neii. ¹⁷ Jè kjoa nga bitjokajñoò kjo'in, jè ngaya-la jè tsí'nguién kicha xi osiko skò soldado. Koá jña 'én ndaà-la Nainá jè ngaya-la kicha ndojò xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá. ¹⁸ Kì bikjoàn-là nga bìtsi'bà-là Nainá; tijét'aà kjit'aà-là koni s'ín benojmíya-nò Inima Tsjeè-la Nainá. Kjit'aà naxhrjein titsajnandaà; kì nihindaà-jèn nga bìtsi'batjiò ngats'ii xita naxandá-la Nainá. ¹⁹ Tikoa titsi'batji-ná it'aà ts'an mé-nè nga Nainá tsjá-na 'én xi kichjá, koá mé-ne nga mikii tsakjoòn-na k'e nga kènojmí-la xita jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi ochrjekàjiin-ná kjo'in mé-ne nga koma skoe-ne jè kjoa'ma xi tjina-la Nainá skanda kjòtseé. ²⁰ Nainá kisikasén-na nga 'an kichjá ngajo-la it'aà ts'e 'én ndaà-la; koií kjoa-la nga ndayá tjinaa'ya; sijét'aà-nò nga titsi'batji-ná mé-ne nga mi tsakjoòn-na nga kènojmía 'én ndaà-la.

'Én xi fehet'aà-ne

²¹ Tisikasén-nò jè 'ndsé Tíquico jè xi matsjachaá, tikoa ndaà síxá-la Nainá. Jè okitso yije-nò xi it'aà ts'an, kó s'ín tjinaa, kó mé xi tis'iaàn. ²² Koií xá tisikasén-nò nga kènojmí-nò xi it'aà tsajen kós'ín titsajna-jen kó mé-ne nga kàtatsjá-nò nga'ño ts'e inima-nò.

²³ Jè Nainá xi Na'èn-ná kó jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtasíkjna 'nchán jjiin inima-nò ngats'ioò xi xinguiá chibá; kàtatsjá-nò kjondaà nga tjòcha t'een xinguiòo, nga mokjeiin-nò it'aà ts'e Nainá. ²⁴ Jè kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná kàtijnako ngats'ii xita xi mikii síkjahtjia-la kjohítsjeèn-la nga kjit'aà naxhrjein ndaà matsjakeè Na'èn-ná Jesucristo. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Filipos

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Filipos

¹ Ngats'ioò xi títsajnaà ján naxandá Filipos xi xita-la Nainá maà nga Cristo Jesús títsajnakoo, tikoá jñò xi nìkitasòn xá nga nìkindaa naxandá-la Nainá kò jñò xi nìchját'aà, 'an xi 'mì-na Pablo kò Timoteo títsanìhixot'aà-nòjen nga chí'nda-la Jesucristo 'mì-najen. ² Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya jjiin inima-nò.

Kó tsò Pablo nga chjat'aà-la Nainá it'aà ts'e xita Filipos

³ Jè Nainá xi 'an bexkoán, tsjaà-la kjondaà nga indiaà indiaà bítsjeèn-na it'aà tsajòn. ⁴ K'e nga indiaà indiaà chját'aà-la Nainá, 'nó ndaà matsja-na nga ngats'ioò chjátjì-nò, ⁵ koií kjoa-la nga jñò títsanìchját'aà-ná nga ma chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo tjen-ne jè nachrjein k'e nga kòkjeín-nò skanda nachrjein i'ndeí. ⁶ An, k'oaá s'ín makixi-na nga jè Nainá, koni s'ín tsibíts'iaako-nò nga tísíkjatjia-la inima-nò kò kjohítsjeèn-nò, skanda k'eé sijnogoò-ne kjoa koi jè nachrjein k'e nga kjoí ijngoò k'a Na'èn-ná Jesucristo. ⁷ Ndaà tjín nga k'oa s'ín síkítsjeèn-nò ngats'ioò jñò xi 'nó matsjake-nò nga ngásòn kitjoé-nò kjondaà-la Nainá koni 'an; nga jñò títsanìchját'aà-ná nga ma benojmí-la jñà xita jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nas'ín ndayá tjinaa iya, kò nas'ín xin tjinaa nga ósikoaa jè 'én kò okoò-la xita nga 'én kixi-né. ⁸ Tíbeè Nainá nga kixií kjoa nga ngats'ioò, 'nó matsjake-nò koni s'ín tjín jè kjoatjòcha xi 'nó tse tjín-la Jesucristo. ⁹ K'e nga bítsi'batjì-nò, k'oaá s'ín síjét'aà-la Nainá nga jè kjoatjòcha xi tjín-nò, isa ndaà títsjacha xinguióo, isa ndaà kjohítsjeèn kátas'e-nò kò isa ndaà kátamachiya-nò ngats'ii kjoa xi kixi tjín, ¹⁰ mé-ne koma chjaàjiiin-nò kjoa xi nguì ndaà tjín. K'oaá s'ín koma-ne nga tsjeè sjichá yijo-nò kò nimé jè sakòt'aà-nò jè nachrjein k'e nga kjoí ijngoò k'a Cristo. ¹¹ Nga kàta'ya-la nga jñò, nguì kixií tjín kjoa xi 'nè nga kò nga'nó xi tjín-la Jesucristo mé-ne jè Nainá jeya kíjna-ne kò 'nga kíjna.

Kó komà nga isa kjin xita kòkjeín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo

¹² Ndí 'ndsè, mejèn-na nga ndaà kátasijiin-nò nga k'oaá s'ín tímochjeén ngats'ii kjoa xi tímat'ian nga isa kjin xita mokjeín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹³ Nga ngats'ii soldado xi síkinda ni'ya osen kò ngats'ii xita xi i'nga, tjíjiiin-la nga koií kjoa-la 'én-la Cristo nga ndayá tjinaa. ¹⁴ Jñà xita xinguiáa xi 'ndsé chibá, nga nchibeè nga ndayá tjinaa'ya, kjin ma-ne xi ma'nó ikon, mì tì kiì tsakjón-ne it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nga chjayajiiin-la xita.

¹⁵ Kixií kjoa, tjín i'nga xita xi 'én-la Cristo chjaya ta koií kjoa-la nga machinikeè-na nga jè xi mejèn-la nga isa kjin xita kjit'aà-la. Tanga tikoaa tjín i'nga xi ndaà tjín inima-la nga benojmí kixi jè 'én-la Cristo. ¹⁶ Jñà xita xi ndaà tjín inima-la, k'oaá s'ín benojmí nga matsjakeè-na, nga jyeé ndaà tjíjiiin-la nga Nainá jí kisiíkijna-na ndayá mé-ne nga 'an kichjátjia 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁷ Tanga jñà xita xi i'nga, nga chjaya it'aà ts'e Cristo, mìtsà kò inima-la benojmí. Ta jè xi mejèn-la nga kjin xita kjit'aà-la. K'oaá s'ín mejèn-la nga isa tse kjo'in síkjiaán nga jye ndayá tjinaa'ya. ¹⁸ Mìtsà mé-ne, tsà ndaà tjín inima-la nga okóya 'én ndaà-la Nainá, kò tsà majin; mì 'aán oko-na. Ta jè xi mejèn-na nga kàtachjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. K'oaá ma-ne nga tsja ma-na.

Mé xi 'nó mejèn-la Pablo

Nga tífi nachrjein kotsjaà-isa-na, ¹⁹ koií kjoa-la nga ngats'ii kjoa xi tíma, jyeé tjíjiiin-na nga kijchò nachrjein nga kítkòkàjñà kjo'in koi-né nga jñò bítsi'batjì-ná kò nga tsjá-ná

nga'ño Inima Tsjeè-la Cristo. ²⁰ Ta jè xi 'ño mejèn-na kò tikoña kjoa nga mì kosobà-na nga ch'o síkijna Cristo. Jè xi mejèn-na nga mì kì tsakjoòn-la xita nga ma kichjà-la mé-ne 'an, tsà tijnakoan, kò nas'ín kiyá, jè Cristo jeya kijná it'aà ts'an. ²¹ 'An, nga tijnakoan, jè-né nga jeya kijná Cristo. Kò tsà 'an kiyá, isaá-la ndaà s'e. ²² Tanga tsà takó kótijnakoan i isò'nde, tsà koií nachrjein-la s'iin-isa xá-la Nainá. K'oaá ma-ne, mìkiì be mé xi isa ndaà tjín. ²³ Ingajò kjoa koi 'ño 'in ma-na; jòya tjín kjohítsjeèn-na; mejèn-na nga kàtiyaà mé-ne nga ya kótijnakoaa Cristo; nga isaá-la 'ño ndaà s'e. ²⁴ Tanga xi kjondaà tsajòn, isa 'ño mochjeén nga kótijnakon isa. ²⁵ K'oaá s'ín beè-la takoàn nga kótijnakon isa, nga k'oaá s'ín tjingoò takoàn nga mochjeén-nò it'aà ts'an. Kótijnajiin-nò mé-ne koma siichjât'aà-nò nga isa tsja koma-nò koni s'ín mokjeiín-nò kò nga isa ndaà kòkjeiín-isa-nò. ²⁶ Mé-ne k'e nga kichokon i jingoò k'a-nò, isaá tsja koma-nò nga isa 'nga síkijna Cristo Jesús koni s'ín osìko-na.

²⁷ Ta jè xi 'ño mochjeén nga k'oaas'ín tjichá yijo-nò koni tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo; mé-ne tsà koma kikon-nò kò tsà mìkiì koma kjián, takó kji'nchrè-ná nga kixi titsajnakoo 'én, nga jngoó tjín kjohítsjeèn-nò nga ngàsòn titsabixkàn-tjiò koni s'ín mokjeiín-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, ²⁸ nga mì tsakjoòn-là jña xita kondra-nò. Koni s'ín tita'nè ngats'iì kjoa koi, k'oaá s'ín sijná koni jngoò chiba xi okó nga jña xita kondra, kjoehesòn-né, tanga jño, kitjokajiin-nò kjo'in. Kjoa koi, it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. ²⁹ Nga Nainá tikoáá tsjá-nò kjondaà nga kjo'in tita'nèkjoón xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kitsjaà-nò kjondaà nga kòkjeiín-nò 'én ndaà-la. ³⁰ Nga jña kjoa xi tjín-nò i'nde, tijnà-ne xi 'an kis'e-na koni s'ín ki'yaà jño, kò takó koií kjoa tjín-na skanda nachrjein i'nde koni s'ín tita'na'yà.

2

Kjohítsjeèn xi kis'e-la Cristo nga nangui kisikijna yijo-la i isò'nde

¹ Jño, nga Cristo tsjá-la nga'ño inima-nò, kò nga jè kjoatjòcha síje takòn-nò, kò nga jè Inima Tsjeè-la Nainá ndaà síkítsajnajtín-nò nga nìxákjoò, kò nga nguì koo inima-nò tjín-nò kjohimatakòn, ² k'oaá ma-ne nga síjé-nò nga ta jngoò kjohítsjeèn kàtas'e-nò, jngoò kjoatjòcha, ngàsòn t'è-là takòn, kò ngàsòn chibà-nò mé xi nìkítsjeèn mé-ne nga isa ndaà kotsja-na. ³ Kì kjoa 'nga takòn onguichjaà, kò kì 'nga nìkítsajna yijo-nò. Ta saá nangui tikítsajna yijo-nò, k'oaá s'ín jchaxkón xita xi k'ejí koni tsà jña títajna ítjòn. ⁴ Kì ta koi nìkájno xi kjondaà tsajòn. Tikoáá tikájno-nò mé xi mochjeén-la xita xi k'ejí.

⁵ K'oaá tjín kjohítsjeèn xi kàtas'e-nò koni tjín kjohítsjeèn xi tjín-la Cristo Jesús. ⁶ Nas'ín tijè sobà-ne Nainá, mìtsà kos'ín kisikítsjeèn nga kjo'ño mejèn-la nga kos'ín kijná koni s'ín tjina Nainá. ⁷ Ta saá 'ño nangui kisikijna yijo-la nga kos'ín tsibijna koni jngoò xita ch'i'nda, koni xi taxki xita isò'nde. ⁸ K'e nga jye taxki xita komà, kisikajeén-la inima-la nga ndaà kisikitasòn yije-la Nainá skanda kó nga k'en nga ya kinik'en-t'aà krò. ⁹ K'oaá ma-ne, Nainá, k'e nga jye kisikjaáya-la, taxki 'ño 'nga kisikijna. Kitsjaà jngoò-la 'in xi isa 'ño 'nga tjina mé-ne jè kotixoma yije-la xita. ¹⁰ Mé-ne nga it'aà ts'e Jesús kincha-xkó'nchi-la ngats'iì xi títajna ngajmì, xi títajna i it'aà nangui, kò xi títajna jjiin nangui. ¹¹ K'oaá s'ín kitsò ngats'iì xita nga Jesucristo, jè xi otixoma; k'oaá ma-ne nga jeya kijná Nainá xi Na'èn-ná.

Mé xi s'een nga ixti tsjeè-la Nainá 'mì-ná

¹² K'oaá ma-ne, jño ndí 'ndsè xi 'ño matsjake-nò, k'e nga tsohótijnako-nò, kjit'aà nachrjein ndaà kinikitasòn. I'nde nga kjiin tjina, takó k'oaas'ín ndaà tikitasòn. K'oaas'ín t'een nga kàta'ya-nò nga jyeé itjokajñoò kjo'in kjoa ts'e jé-nò koií kjoa-la nga 'ño tsakjoòn-chaà yijo-nò. ¹³ Nga jè Nainá xi ndaà tísixájiin inima-nò. Jè síkítsjeèn-nò nga k'oaá s'ín mejèn-nò koni s'ín ndaà sasén-la Nainá kò tijè-ne xi tsjá-nò nga'ño nga ma k'oaas'ín 'nè.

¹⁴ Ndaà t'een yije nita mé kjoa-ne; kì taxki tsajét'aà-là Nainá kò kì chitiya-nò nita mé kjoa-ne. ¹⁵ K'oaá s'ín koma-ne nga ixti tsjeè-la Nainá k'oin-nò; nímé jé s'e-nò nga

titsajnajin-là xita ts'en ko xi ch'o s'in; jñò, k'oaá s'in kàta'ya-nò koni ni'in-la ni'ño xi síhiseèn ñánda jñò choòn. ¹⁶ Tika'bisòn 'én ndaà xi síkijnakon inima-ná, mé-ne jè nachrjein k'e nga kjoí ijngò k'a Cristo, ndaà kotsja-na nga mìtsà ta kjotjò koni s'in kis'iaàn nga 'ño kisixájin-nò nga tsakoòya-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁷ 'An, matsjaá-na ko síjngoàà kjotsja xi tjin-nò nas'in kjo'in tìsikjaán koni jñò nga kjo'in titsanikjioón nga koií kjoa-la nga mokjeín-nò it'aà ts'e Cristo. Kjo'in xi tjin-nò k'oaá ngaya-la koni jngò kjotjò xi jñò 'biì-là Nainá, ko jè kjo'in xi 'an tjin-na tikoáá 'an tsjaà-la Nainá koni kjotjò tsajòn. ¹⁸ Jñò, k'oaá tìs'in kàtatsja-nò mé-ne kojngò-ne kjotsja xi tjin-ná.

It'aà ts'e Timoteo

¹⁹ K'oaá s'in tìsikitsjeèn, tsà Na'èn-ná Jesús mejèn-la nga síkasén nìton-nò Timoteo, mé-ne 'an kotsja-na k'e nga kjoíko-na okixi it'aà tsajòn kós'in titsajnaà. ²⁰ Mi tì yá xita tjin isa-na xi k'oas'in ngàsòn síkájno it'aà tsajòn koni jè Timoteo. ²¹ Ngats'ii xita xi kjeí, saà kjondaà ts'ée ótsji, mìkii ótsji xi kjondaà ts'e Cristo. ²² Jñò, jyeé ndaà tjin-nò, jè Timoteo xita kixi-né. Ndaà síchját'aà-na it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, k'oaá ngaya-la koni tsà ki'ndí ts'an-ná. ²³ Tikoña kjoa-ná nga síkasén-nò Timoteo k'e nga skoeè kós'in síndaàjin kjoa-na. ²⁴ Tanga jè Na'èn-ná ma'ñót'aà takoàn, nga tsjá'nde-na nga tikoá 'an koma kji kon nìton-nò.

It'aà ts'e Epafrodito

²⁵ Tanga k'oaá s'in kisikitsjeèn nga ítjòn síkasén ijngò k'a-nò jè 'ndsè Epafrodito. Ndaà kisixáko-na. K'oaá s'in tsajmeiko-na koni jngò soldado nga bixkàn-tji-jen 'én-la Nainá. Nainá kàtíhjí-nò nga kinikasén-ná k'e nga 'ño tímochjeén-na. Ndaà kisichját'aà-na. ²⁶ I'ndeí, mejèn-la nga skoexkon-nò ngats'ioò, 'ño tìsikájno nga jñò jyeé kina'ya nga kjòxk'én-né. ²⁷ Kixií kjoa nga kjòxk'én-né, kjomeé k'en. Tanga Nainá kjòhimakeè; mìtsà ta jè xi kjòhimakeè, koó 'an, mé-ne nga mì isa tse kjoaba s'e-na. ²⁸ K'oaá ma-ne nga tìsikásén nìton-nò, mé-ne k'e nga jchaxkoòn ijngò k'a, kotsja-nò it'aà ts'e, koá 'an, tjàxin chiba-na kjoaba. ²⁹ Chjoétjò nga ko kjotsja-nò nga 'ndsee chibá it'aà ts'e Na'èn-ná. Chaxkón yije xi ngàsòn ok'in-la koni jè. ³⁰ Koií kjoa-la it'aà ts'e xá-la Cristo nga kjomeé k'en. Jè kjoa xi jñò mìkii komà kinichját'aà-ná, jè Epafrodito, 'ño tsibínè-la yijo-la nga ndaà kisichját'aà-na nas'in kjomeé k'en.

3

Mé kjoa xi isa 'ño chjí-la nga kixi kitsajnaá nguixkon Nainá

¹ Ndí 'ndsè, k'oaá xan-nò, tsja t'è-la inima-nò nga Na'èn-ná Jesús titsajnakoo. 'An, mìkii masii-na nga tikjii ijngò k'a-nò jñà kjoa xi jye kòkjìn k'a kjii-nò nga kjondaà tsajòn-nò. ² Tikindaá yijo-nò it'aà ts'e jñà xita xi kjo'ño mejèn-la nga otet'aà yijo-la xita nga bí't'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión. Tikindaá xita koi nga nímé chjí-la. Tikindaá nga 'ño ch'o s'in. ³ Jñá-ná xi nguì kixi kjoa nga tjit'aà chiba-ná nga 'ya-la nga xita-la Nainá 'mì-ná. Jñá-ná xi ndaà yaxkoán Nainá nga jè Inima Tsjeè-la síchját'aà-ná. 'Ñó ndaà matsja-ná nga jè ma'ñót'aà takoán Cristo Jesús nga mìtsà jè kjoa ts'e yijo-ná ma'ñót'aà takoán. ⁴ 'An, mìtsà kjoa ts'e yijo-na ma'ñót'aà takoàn nas'in kjìn skoya kjondaà kisikitasoàn. Tsà tjin i'nga xita xi koi ma'ñót'aà takòn kjondaà xi tjin-la, tanga 'an mì k'oaá s'in tìs'iaàn nas'in tsato kjìn skoya kjondaà kisikitasoàn. ⁵ K'e nga tjin-la jìin nachrjein nga kits'ian, kisit'aà chiba-na kjoa ts'e circuncisión. 'An, xita Israel-ná, tje-la Benjamín-ná. Xita Hebreo-ná, ko jñà xita jhínga-na nguì xita Hebreo-né. 'An, nguì xita fariseo-ná nga jñà kjotixoma-la xita judío nguì ndaà kisikitasoàn. ⁶ Nga 'ño fit'aà-la koni s'in tjin kjotixoma-la xita judío, 'an skanda kùtjinguì kondraá-la xita naxandá-la Cristo. 'An, nguì kixií kisikitasoàn kjotixoma-la xita judío, njjngò xi mìkii ndaà kisikitasoàn. ⁷ Nga sa ítjòn, 'an, k'oaá s'in kisikitsjeèn nga 'ño tse chjí-la ngats'ii kjoa koi; tanga i'ndeí nga Cristo fit'aà-la nímé chjí-la kjoa koi. ⁸ Xi nguì okixi, ngats'ii kjoa xi 'an ma'ñót'aà takoàn nga sa kjòtsee, i'ndeí, k'oaá

s'ín beè takoàn nga nimé chjí-la mì k'oaà-ne koni s'ín bexkoan Cristo Jesús xi otíxoma-na nga isa 'ño tsato chjí-la. Ngats'ìi kjoa koi, jyeé tsachrjengua yije xi kjoa-la Cristo. Ta tjé beè takoàn mé-ne nga ya ma fit'aà-la Cristo ⁹ kò mé-ne nga ya kótijnakjoòkoa. Nga kixi ótjna nga nguixkon Nainá, mìtsà koi kjoa-la nga 'an ndaà sikitasoàn kjotíxoma-la xita judío, koi-né nga mokjeiín-na it'aà ts'e Cristo. Jè Nainá xi kixi síkjna-na koi kjoa-la nga mokjeiín-na. ¹⁰ Mejèn-na nga isa ndaà skoexkoan Cristo; skoeè nga'ño xi tjin-la nga jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà; kàtamajngò kjohítsjeèn-na kò ts'e Cristo koni s'ín komàt'in nga kisikjeiín kjo'in skanda k'e nga k'en, ¹¹ mé-ne k'oa tís'ín kjoaáya-na it'aà ts'e kjoabiyaà koni s'ín jaáya-la Cristo.

Mé xi s'ín Pablo nga ma kijchò tjingui-la kjotjò xi tsjá Nainá

¹² Mìtsà tsò-ne kjoa nga jye kjóngàsòn yije-na kjoa koi. Kj'eè tsà nguì xita kixi 'mì-na. Tanga tífi tjingui-la nga mejèn-na nga isa ndaà skoexkoan skanda kó nga kijchò tjingui-la mé kjoa-ne nga ijchò tjingui-na Cristo Jesús. ¹³ Ndí 'ndsè, k'oaá s'ín machiya-na, kj'eè kii bijchó tjingui yije-la kjondaà xi tjin-la Cristo. Tanga jngoò kjoa tís'iaàn, tìsjchàajñaà yije kjoa xi jye tsato, tìbìnè-la yijo-na nga kijchò tjingui-la kjoa xi sa nchrobá. ¹⁴ Tífi tjingui-la skanda ñánda fehet'aà-ne, mé-ne nga tjoé-na kjotjò xi Nainá tsjá-na nga xó kùchja-na Nainá ján ngajmii nga Cristo Jesús tijnakooa.

¹⁵ Ngats'iaá xi jye ndaà mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, ngàsòn ngáya k'oas'ín sikítsjeén. Jñò, tsà mikii k'oas'ín nikítsjeén, Nainá sìkíchiyandaà-nò. ¹⁶ Tanga mochjeén-né nga k'oas'ín sikitasoàn koni kji jye machiya-ná skanda nachrjein i'ndeji.

¹⁷ Ndí 'ndsè, k'oaá s'ín tijchá yijo-nò koni s'ín tìsjchá yijo-na. Chjinguì-là jña xita xi k'oas'ín ndaà nchisijchá yijo-la koni s'ín tìtsa'nè-jen. ¹⁸ Nga kjin ma xita xi tjíma xi kondra fi tjingui-la jè 'én xi tís'enojmíya nga krò k'en-t'aà Cristo. Kòkjìn k'a k'oa xan-nò; i'ndeji skanda kò ndáxkoaàn tìbixteèn nga ijngoò k'a k'oa tìxan-nò. ¹⁹ Xita koi, k'e nga kjoehet'aà nachrjein-la, kjo'iín sìkjeiín nita kjé-ne. Ta koi ótsji kjoa xi síjé yijo-la kò mìtsà Nainá ótsji. 'Nga síkítsajna yijo-la kjoa xi tjinè-la nga kosobà-la. Tà koi síkítsjeèn kjoa ts'e isò'nde. ²⁰ Tanga jña, ján i'nde-ná ngajmii. 'Ñó ndaà tìtsachiñá-lá nga ya kjinchrobà-ne jngoò xi kochrjekàjìn-ná kjo'in, jè-né Jesucristo xi otíxoma-ná. ²¹ Jè sìkijatjija-la yijo ni'nde-ná; k'oaá kji koma koni kji ts'e jè, nga jeya kji. Jè sìkjeén nga'ño xi tjin-la nga jè otíxoma yije-la nita mé xi tjin.

4

Mé xi s'eén nga jye kixi tìtsajnakooá Cristo

¹ K'oaá ma-ne jñò ndí 'ndsè xi 'ño matsjake-nò, kò nga 'ño makájno-na nga mejèn-na skoexkon-nò, kò nga nìtsja-la inima-na, kò jñò xi kjotjò-na ma it'aà ts'e xá-na, k'oaá xan-nò nga kixi tìtsajnakoo Na'èn-ná, jñò xi 'ño matsjake-nò.

² Tìbitsi'bà-la jè Evodia kò Síntique, nga ngàsòn ndaà kàtjìkò xíkjin nga ndichja joó xi it'aà ts'e Na'èn-ná. ³ Tìkooá ngaji ndí 'ndsè xi ngàsòn taña nixá, tìsjét'aà-lè, tìchjít'aà-la íchjin koi; nga ndaà kìsìxáko-na it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Kò jè Clemente kò xita xi i'nga tìkooá ndaà kìsìxáko-na. Xita koi, jye tjt'aà 'ín-la xojon ts'e kjoabinachon ján ngajmii.

⁴ Tsja t'è-là inima-nò nga Na'èn-ná tìtsajnakoo. Ijngoò k'a k'oa xan-nò: ;Tsja t'è-là takòn!
⁵ Jñò, kàtabeè yije-nò xita nga xita ndaà 'mì-nò. Jyeé tímachraña nga kjoii ijngoò k'a Na'èn-ná.

⁶ Kì mé kjoa nikájno. Ta isaá tìjét'aà-là Nainá k'e nga mé xi mochjeén-nò. Tìkooa tjiì-la kjondaà. ⁷ K'oaá s'ín koma-ne nga tsjá-nò kjoa'nchán Nainá. Jè kjoa'nchán xi tsjá-nò fahatonè-la koni s'ín bìtsjeèn-la xita. Kjoa'nchán jè, jè xi sìkinda inima-nò kò kjohítsjeèn-nò nga Cristo Jesús tìtsajnakoo.

⁸ Ndí 'ndsè k'oaá xan-nò xi fehet'aà-ne. Tikítsjeèn xi kjoa kixi, kjoa xi ndaà yaxkón, kjoa xi ndaà tjín nga nguixkon Nainá, kjoa xi tsjeè tjín, kjoa xi ndaà sasén-ná, kò ngats'ìi kjoa xi ndaà na'yà-là. Kò tsà tjín-isa kjoa xi kj'eíi xi 'ño ndaà tjín, xi ok'in-là nga 'nga kítsajna, koií kjoa tikítsjeèn.

⁹ K'oa'sín t'een koni s'ín tsakoóya-nò okixi xi 'an kitsjaà-nò, 'én xi kina'yá-ná, koni s'ín ki'ya-ná nga kis'iaàn; tákó k'oa'sín t'een. Nainá xi tsjaà-là kjoa 'nchán inima-ná, jè kíjnakò-nò.

Kjondaà-là ts'e xita Filipos it'aà ts'e Pablo

¹⁰ 'Nó matsja-na koni síko-na Na'èn-ná nga ijchò nachrjein, lingoò k'a kinikítsjeèn-ná. 'An k'oaá s'ín síkítsjeèn nga mìtsà kinìjchàajñoò xi it'aà ts'an, tà jè-né nga mìkiì xatí kitjò'nde-nò nga kinìchját'aà-ná. ¹¹ Mìtsà koi kjoa-là nga k'oatìxan-nò tsà mé tsojmi xi chijat'aà-na. Jyeé kjò'nga-na nga majngoò takoàn mé xi tjín-na. ¹² Be-ná kó ma nga ima tísíjchá yijo-na. Tíkoáá be-ná kó ma k'e nga tjín-na tsojmi. Jye tíbe nita mé kjoa xi tímat'ian. Tíjé-na tsà skiì tjina indso'bà, kò tsà kjinchrá tibiyaà, tsà ningui-na tsojmi kò tsà nímé tsojmi tjín-na. ¹³ Koma yijeé-na nita mé kjoa-ne nga jè Cristo tsjá-na nga'ño. ¹⁴ Tanga jño, tákó ndaà ki'nè-nò nga kinìchját'aà-ná k'e nga kjoa tijnajñaà.

¹⁵ Jño xi naxandá Filipo tsajòn, tíjiln-nò nga ta jño-nò xi kinìchját'aà-ná mé xi kjòchjeén-na, jè nachrjein k'e nga kiaà nangui Macedonia k'e nga sa tsibìts'iaa nga kichjàkò-nò 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Nijngoò naxandá-là Cristo xi kj'eíi xi ma-là kisìchját'aà-na. ¹⁶ Tíkoáá k'e nga tsohótijna naxandá Tesalónica, jngoò jò k'a kinikasén-ná kjotjò xi kjòchjeén-na. ¹⁷ Mìtsà mé kjotjò tsajòn xi mejèn-isa-na, ta jè xi mejèn-na nga isa ndaà kàtasíchikon-t'in-nò Nainá. ¹⁸ Jyeé kiskaat'aà yije-na ngats'ìi xi kinikasén-ná. Jyeé tjín yije-na xi mochjeén-na skanda ninguii-na nga jyeé j'ìiko-na nga'ño xi kinikasén-ná kò Epafrodito. Kjotjò xi kinikasén-ná k'oaá s'ín ngaya-là koni chrjongó-là Nainá xi 'ño ndaà jne, jña kjotjò xi 'ño ndaà sasén-là Nainá. ¹⁹ K'oaá ma-ne, jè Nainá xi 'an kjit'aàtakoàn, tsjá yije-nò nita mé xi chijat'aà-nò koni s'ín jeya tjín kjoa nchiná xi tjín-nò nga Cristo Jesús titsajnakoo. ²⁰ Jè Nainá xi Na'èn-ná, jeya kàtìjna nita mé nachrjein-ne, nita mé nó-ne. K'oa'sín kàtama.

Xi fehet'aà-ne, Pablo síhixat'aà xita Filipos

²¹ It'aà ts'an, tíixat'aà yije jña xita naxandá-là Cristo xi ya títsajna. Jña xita 'ndseé xi i títsajnakò-na, tíkoáá nchisíhixat'aà-nò. ²² Ngats'ìi xita-là Cristo síhixat'aà-nò. Jña nchisíhixat'aà ítjòn-nò xi títsajna ni'ya-là César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

²³ Ngats'ioò, jè kàtìjnakò-nò kjondaà-là Jesucristo xi otìxoma-ná. K'oa'sín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Colosas

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Colosas

1-2 Jñò xi xita naxandá-la Cristo 'mì-nò xi ján títsajnaà naxandá Colosas nga kixi onguít'aà-là Cristo, 'an xi Pablo 'mì-na kò 'ndsè Timoteo títsañhixot'aà-nòjen nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo nga k'oas'ín kjòmejèn-la Nainá. Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìin inima-nò.

Kó tsò Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

3 Kjit'aà nachrjein k'e nga nokjoat'aà-lajen Nainá xi it'aà tsajòn, 'bii-lajen kjondaà Nainá xi Na'èn-la Jesucristo jè xi otíxoma-ná. 4 Koií kjoa-la ngajen jyeé k'oas'ín kina'yà-jen nga ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo Jesús. Tíkoá matsjacha ngats'ì xita-la Nainá. 5 Koií k'oas'ín 'nè-nò nga títsachiñá-là nga tjoé-nò kjondaà xi tíjnatjò-la Nainá ján ngajmii; koni s'ín kjòchíya-nò k'e nga kina'yà 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi nguì kjoakixi. 6 Tjè-ne jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jye k'oas'ín kina'yà, 'ñó tínokjoáya nga títsa isò'nde kò 'ñó kjin xita nchifatjía-la kjohítsjeèn-la koni s'ín komàt'ioòn jñò k'e nga jahatjía-la kjohítsjeèn-nò nga jahas'en-jiin-nò kjondaà-la Nainá xi nguì kjoakixi. 7 K'oaá s'ín tsakóya-nò Epafras jè xita xi matsjacha-jen nga taña nixákjoò-jen it'aà ts'e Nainá; nga jè Epafras, jngoò chí'nda-la Cristo xi kixi síxá xi it'aà tsajòn. 8 Jyeé tsibénojmi-najen nga jè Inima Tsjeè-la Nainá síkítsjeèn-nò nga ndaà matsjacha xita.

9 K'e nga kina'yà-jen, mìkiì nìjchàajiin-jen nga bìtsi'batjì-nòjen. K'oaá s'ín nìjèt'aà-lajen Nainá nga nguì ndaà kàtasíchiya-nò koni s'ín mejèn-la jè; jè Inima Tsjeè-la kàtatsjá-nò kjohítsjeèn kò kjoachjine. 10 Tíkoá nìjèt'aà-lajen nga k'oas'ín tíjchá yijo-nò koni s'ín ok'ín-la nga síjchá yijo-la xi xita-la Nainá, nga kjit'aà nachrjein k'oas'ín t'een koni s'ín mejèn-la, nga k'oas'ín t'een ngats'ì kjoa xi ndaà tjín kò nga isa ndaà jchaxkon yá-né xi Nainá. 11 K'oaá tí'sín nìjèt'aà-lajen Nainá nga tse nga'ñó kàtatsjá-nò koni s'ín tjín nga'ñó-la xi mìkiì fehet'aà, mé-ne nga kixi kítsajna-nò nita mé kjoa xi sakò-nò, tíkoá s'e-nò kjoatsejta kò kjotsja. 12 Tjii-là kjondaà Na'èn-ná nga jè kisikítsajnandaà-nò nga tíkoá tjoé-nò kjotjò xi jè jye tíjndaà-la ján ngajmii ñánda iseèn choòn nga tsjá-la ngats'ì xita-la xi ya chja-ne naxandá-la Nainá. 13 Nainá kisikítsajnandejì-ná it'aà ts'e nga'ñó-la xita nejì jè xi otíxoma ñánda jñò choòn; yaá kisikítsajna-ná ñánda tíhotíxoma Ki'ndí-la xi 'ñó matsjakeé, 14 jè xi kò jní-la tsibíchjítjì-ná nga kisikítsajnandejì-ná tíkoá kisijcháat'aà-ná jé-ná.

Jè Cristo tíjna ítjòn-la ngats'ì xi tsejèn kò xi mìkiì tsejèn

15 Nì saá jngoò xita beèxkon Nainá tanga jè Ki'ndí-la tsakó-la xita yá-ne xi Nainá. Nga jè Ki'ndí-la xi tíjna ítjòn-la ngats'ì xi kisindaà isò'nde. 16 Nga kò Cristo, Nainá tsibíndaà yije xi tjín ngajmii kò xi tjín j it'aà nangui, xi tsejèn kò xi mìkiì tsejèn, ngats'ì nga'ñó xi tjín ijìin isén, xi títsajna ítjòn, xi otíxoma, xi xá ítjòn tjín-la, kò jñà nga'ñó xi mìkiì tsejèn-ná; it'aà ts'eé Cristo kisindaà yije-ne kò ts'e-né. 17 Cristo, isáá kjòtseé tíjna mì k'oa-ne ngats'ì tsojmì xi tjín, kò jè tsjá-la nga'ñó ngats'ì tsojmì mé-ne nga ndaà kítsajna-ne. 18 Jè Cristo tíjna sko-la naxandá-la nga tjè-ne yijo-la kò it'aà ts'eé kjòts'ia-ne. K'e nga jaáya-la Cristo it'aà ts'e kjoabiyaà, jè tsibìjna ítjòn-la it'aà ts'e xita xi faáya-la mé-ne nga jè kíjna ítjòn-la nita mé xi tjín. 19 Nainá k'oaá s'ín kisaseèn-la nga jngoò k'aá ya tsibìjnajiin yijo-la Cristo, 20 nga it'aà ts'eé Cristo, Nainá tsajoónndaà kò yije-ne ngats'ì xi tjín isò'nde kò xi tjín ngajmii; it'aà ts'e jní-la Jesucristo xi kixixteèn ján it'aà krò, Nainá kisikijne 'nchán kjoa.

²¹ Jñò, nga sa ítjòn, tìkoaá titsajnat'aàxìn-la Nainá; kondraá tsanguì-là ya ijìin inìma-nò, koií kjoa-la nga ch'o tjin kjoa xi ki'nè. ²² Tanga i'ndeì jyeé ndaà tsajoóko-nò Nainá koií kjoa-la jè kjo'in xi kisikjeín Cristo i't'aà nangui k'e nga k'en. Koií k'oas'ín kis'iin-ne mé-ne nga tsjeé kitsajnaà-nò, kò nímé jé xi s'e-nò kò nímé xi ch'o kíjõnguio nga nguixkõn Nainá. ²³ Kjoa koi mochjeén-né nga kixi titsajnakoo koni s'ín mokjeiín-nò. Kò kì binchat'aàxìn-là kjoa xi titsachiñà-là i't'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, 'én xi jye kina'yà-là. Jè 'én jè, xkì xi ján tìnokjoàyajìin-la xitá kóhokji isò'nde; kò 'an xi 'mì-na Pablo, 'aán kjàngatsja nga okoòya 'én.

Xá-la Pablo

²⁴ I'ndeì matsjaá-na nga kjo'in tìsikjiaán xi kjoa tsajòn nga k'oaá s'ín tísíjngoàà ijìin yijo-na koni s'ín chijat'aà-na kjo'in xi kitsjaà-na Cristo xi kjõndaà ts'e naxandá-la nga tije-ne yijo-la. ²⁵ Aán tísikjeén-na Nainá nga 'an tìsìxákoaa naxandá-la, xá xi kisingatsja-na xi kjõndaà tsajòn nga ngui ndaà kènojmiá 'én ndaà-la, ²⁶ jè 'én xi tíjna'ma-la Nainá nga tisa tàts'en-la kjoa, tanga nachrjein i'ndeì, Nainá jyeé tsakó-la xitá-la. ²⁷ Jè Nainá k'oaá s'ín kjõmejèn-la nga tsakó-la jñà xitá-la kó s'ín tjin kjoa'ma-la xi 'ñó jeya tíjna xi kjõndaà ts'e xi mìtsà xitá judío. Jè kjoa'ma, jè-né nga jè Cristo tíjnajìin inìma-nò jñò xi mìtsà xitá judío 'mì-nò, k'oaá ma-ne nga titsachiñà-là jñò kjoajeya-la Nainá xi tsjá-nò ján ngajmì.

²⁸ K'oaá s'ín nokjoàyajìin-lajen ngats'iì xitá i't'aà ts'e Cristo; 'ñó nokjoàko-jen nga ngui kò kjoachjine okoòya-lajen mé-ne nga ngats'iì xitá xi fit'aà-la Cristo nímé chijat'aà-la jè nachrjein k'e nga ngajen sùngatsja-jen nga nguixkõn Nainá. ²⁹ K'oaá ma-ne nga 'ñó tìbínè-la yijo-na nga tìsìxá, tìsikjeén jè nga'ñò xi tsjá-na Cristo.

2

¹ Mejèn-na nga ndaà kàtasijìin-nò, nga 'ñó tìkjaàn-tji-nò i't'aà tsajòn kò jñà xitá-la Cristo xi titsajna ján naxandá Laodicea, kò i't'aà ts'e ngats'iì xitá xi kj'eè kii beèxkon-na. ² Koií k'oas'ín tìkjaàn-tji-nò mé-ne nga kàtas'e-la nga'ñó inìma-nò kò mé-ne nga jè kjotsjacha xi tjin-nò sùkìtsajnajtìn-nò. Jè xi mejèn-na nga isa ndaà kòkixi kjõhìtsjeèn-nò nga ngui ndaà kochiya-nò jè kjoa xi tíj'ma-la Nainá xi Na'èn-ná. Jè kjoa'ma jè, jè-né Cristo. ³ Nga ta jè Cristo tjin-la ngats'iì kjõhìtsjeèn kò kjoachjine xi 'ñó chjí-la. ⁴ Koií k'oas'ín tìxan-nò nga mì yá xi skónachan-nò nga sùkjeén 'én xi ndaà tsò tanga mìtsà 'én kixi. ⁵ Nas'ín mìtsà ya tíjnakò-nò, tanga inìma-na tìsikìtsjeèn kjit'aà-nò. Matsjaá-na nga tì'be nga kixi titsajtìon koni s'ín onguikoo yijo-nò tìkoa kixi titsajnaà nga mokjeiín-nò i't'aà ts'e Cristo.

Kjõndaà xi tjin-ná nga Cristo titsajnakooá

⁶ Koni s'ín kòkjeiín-nò i't'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-nò, k'oaá tìs'ín kixi tìtjít'aà kjit'aà-là ⁷ koni jngòò yá xi nangá fì imà-la kò koni jngòò ni'ya xi tìsindaàsòn-isa nga kàtakixiya jè kjoa xi mokjeiín-nò koni s'ín kichita'yà; kò tjiì kjit'aà-là kjõndaà Nainá.

⁸ Tìkindaa yijo-nò nga mì jñà skónachan-nò xitá xi 'én ndiso chja xi nì mé chjí-la. Jñà kjõhìtsjeèn koi, tà yaá nchrobá-ne i't'aà ts'e xi taxkì xitá koni tsò kjotíxoma xi tjin isò'nde, mìtsà kjotíxoma ts'e Cristo.

⁹ Yaá tíjnajìin yijo-la Cristo yá-ne xi ngui jè sobà Nainá nga nímé chijat'aà-la. ¹⁰ Nga Cristo titsajnakoo, tjin yije-nò nita mé xi mochjeén-nò. Jè Cristo otíxoma-la ngats'iì nga'ñó kò kjotíxoma xi mìkii tsejèn. ¹¹ Tìkoaá i't'aà ts'e Cristo kisit'aà chiba-nò kjoa ts'e circuncisión, tanga mìtsà jè xi tsja xitá bít'aà chiba-la yijo-ná, jè-né nga jè Cristo tsibít'aà chiba-la inìma-nò k'e nga jaàxìn jé xi tjin-la yijo jé-nò. ¹² Tìkoa k'e nga komà bautizar, k'oaá ngaya-la koni tsà ya kishijìin-t'aà-là Cristo xi kjoa ts'e jé-nò. K'oaá tìs'ín jaáya-nò koni s'ín jaáya-la Cristo koií kjoa-la nga mokjeiín-nò nga'ñó xi tjin-la Nainá nga komà kiskimìtjen Cristo i't'aà ts'e kjoa biyaá. ¹³ Jñò, nga sa ítjòn, titsajnaà k'en-nò i't'aà ts'e Nainá koi kjoa-la jé-nò nga jè Cristo kj'eè kii bít'aà chiba-la inìma-nò nga faàxìn jé xi tjin-la yijo jé-nò. Tanga i'ndeì, Nainá jyeé kisikìtsajnakon-nò kò Cristo nga kisìjchàat'aà-nò ngats'iì

jé-nò. ¹⁴ K'oaá ngaya-la koni tsà jye kisikjeheya-ne xojon xi kitjámi'nga xi kondra tsaján. Jaàxìn-ne, yaá tsohójnat'aà krò ñánda k'en-t'aà Cristo. ¹⁵ Jñà nga'ño xi tjín ijìn isén kò ngats'ì xi otíxoma, Nainá jaàxìn yije-la nga'ño-la. Yaá kisikijne-la k'e nga jè Cristo k'en-t'aà krò. Kò ngats'ì xita, yaá kijtsee nga kisichja.

Kjotíxoma-la xita xi mì kù fit'aà-la Cristo

¹⁶ K'oaá ma-ne jñò, kì kù nìs'in-là xita xi chjajno-nò nga tsò-nò nga mìkì nìkitasòn kjoa ts'e tsojmì xi chine, xi 'yò, kjoa ts'e s'eí xi bitjo, kjoa ts'e nga otsejèn xitse ijngoò k'a sá, kò ts'e nachrjein nìkjáya. ¹⁷ Ngats'ì kjoa koi, k'oaá ngaya-la koni tà 'nguién-laá kjoa xi iskan j'ì; tanga jè xi ngui kjoa kixi, jè Cristo. ¹⁸ Kì kù bi'nde nga faáxìn-nò jè kjondaà xi jye titsajnajñoò jñà xita xi beèxkón àkjale; k'oaá tsò-la yijo-la nga mìtsà xita 'nga ikon. Jè xi mejèn-la nga jñò k'oa tìs'ín s'een. Jñà xita koi tsò-né nga inga nijña kis'enojmí-la kjoa jè, kò 'ño 'nga síkítsajna yijo-la xi ta kjohítsjeèn ts'e, tanga nímé chjí-la. ¹⁹ Xita koi mìtsà ya ndaà fit'aà-la Cristo. Nga jè Cristo tíjna sko-la naxandá-la kò jè tsjá-la kjohítsjeèn kò nga'ño kò jè síkítsajnajtín xita-la koni s'ín ma yijo-ná nga jñà naxá-ná bítéya nindaà-ná, mé-ne nga ndaà sìxá-ne naxandá-la Cristo koni s'ín mejèn-la Nainá.

²⁰ Jñò, tañaá k'en-koo Cristo, k'oaá ma-ne nga mìkì tì tjí'nde-nò nga jñà sikitason kjotíxoma xi tjín isò'nde. ¿Mé-ne tákó k'oas'ín 'nè-nò koni tsà kjoa ts'e isò'nde otíxoma-nò nga nìkitasòn-nò kjotíxoma ²¹ xi tsò: “Kì kù nìkoi tsojmì koi, kì kù chinì, kì ndseji nìkò-ne.”? ²² Jñà kjotíxoma koi, tà ts'éé tsojmì xi chija k'e nga tímochjeén. Tà kjotíxoma ts'e xita-né koni s'ín okóya. ²³ Jñà kjotíxoma koi, k'oaá s'ín 'ya-la koni tsà tjín-la kjoachjine tanga mìtsà kixi kjoa. Nga síjé-ná nga ndaà sikitasoán kjoa xi 'in tjín mé-ne nga ndaà jchaxkoán kjotíxoma xi tjín-la ingo; tìkooá tsò-né nga mochjeén nga mì xita 'nga ikon komaá, kò nga kìnè-lá kjo'in yijo-ná. Tanga jñà kjoa koi nímé chjí-la, nga mìkì ma osìkò-ná nga nìkítsajnaá jñà kjoa ch'o xi síjé yijo-ná.

3

¹ Jñà kjoa tinchátsjioò kjondaà xi tjín ngajmì ya ñánda tíjna Cristo nga ya tíjnat'aà chrja kixi-la Nainá, koi kjoa-la nga ya jaáyakjoò-nò kò Cristo, ² Koi tìkítsjeèn kjit'aà mé kjoa xi tjín ngajmì, kì koi nìkítsjeèn kjoa xi tjín isò'nde. ³ Nga jñò, jyeé k'en kjoa ts'e isò'nde, kò jè kjoabinachon xitse xi tjín-nò nga ya titsajnakoo Cristo, yaá tíjnatjò nga nguixkon Nainá. ⁴ Jè Cristo, jè-né xi kjoabinachon-nò; k'e nga jè xi kotsejèn ijngoò k'a, jñò, tìkooá yaá kotsejèn-koo nga jeya kítsajnaà.

Xi kjoa jhínga kò xi kjoa xitse

⁵ Tìkítsajna kjoa ch'o xi síjé yijo jé-nò xi kjoa ts'e isò'nde: koni jñà kjoa chijngui, kò kjoa tjé kò kjoa ch'o xi sasén-la yijo-nò kò ngats'ì kjoa ch'o xi fahajiin-nò, kò nga jìn tsojmì mejèn-nò. Kjoa jè tijé-ne koni tsà xkósòn yaxkón. ⁶ Koi kjoa-la nga kjo'in tsjá-la Nainá jñà xita xi mìkì 'nchréñijon-la. ⁷ Jñò, tìkooá k'oaá tjín kjoa xi k'è k'è kjòtseé k'e nga ya titsajnajñoò kjoa xi ch'o tjín. ⁸ Tanga i'nde tìkítsajna yije kjoa koi: jñà xi kjoa jti, kò jñà xi kjoa ts'en, kò jñà kjoa xi ch'o tjín, kò jñà kjoa xi nokjoàjno-la xita, kò jñà 'én xi ch'o tsò nga nokjoà. ⁹ Kì 'én ndiso nokjoàkoo xinguiò nga jyeé kichjaàxìn-là yijo-nò kjoa jhínga-nò kò ngats'ì kjoa xi k'è nga sa kjòtseé. ¹⁰ Jyeé kichjoé xi kjoa xitse. Jyeé jahatjija-la kjohítsjeèn-nò. K'oaá s'ín tímaxitseyá koni kji isén-la Nainá xi tsibíndaà-nò skanda kóni nga isa ndaà jchaxkoòn yá-ne xi Nainá. ¹¹ I'nde, mì tì kù 'ño mochjeén-ne yá-né xi xita griego, o yá-né xi xita judío, yá-né xi tjít'aà chiba-la, o yá-né xi kjoa ts'e circuncisión, yá-né xi xita xìn nangui-la kò yá xita-ne xi ima tímajchá, yá-né xi ch'inda tíjna'ño, o yá-né xi tíjnandejí. Jè Cristo xi isa 'ño chjí-la; kò jè xi tíjnajiin inima-la ngats'ì xita-la.

¹² Jñò xi xó k'oas'ín jaàjìn-nò Nainá kò xi ngui xita tsjeè-la mà nga ndaà matsjakeè-nò, k'oaá s'ín chjoé xi kjoa xitse nga kàtahimacha xita; kàtas'e-nò kjondaà; kì 'nga matakòn; indaàkjoa t'een; kò kàtas'e-la kjoatsejta inima-nò. ¹³ Nita mé kjoa xi tjín-nò tìkjiin-là

xinguioo, tijchàat'aà-là xinguioo tsà mé kjoa xi ch'o síko-nò. Jñò, k'oaá tis'in t'een, koni s'in kisikò-nò Cristo nga kisijchàat'aà-nò. ¹⁴ Jè xi tjna ítjòn ts'e kjoa koi, jè-né nga tìtsjacha xinguioo, nga jè kjoatjòcha xi ndaà síkítsajnajtín-ná. ¹⁵ Kjoa'nchán-là Cristo ndaà kàtatíxoma ijìin inìma-nò; nga Nainá xó k'oaá s'in kùchja-nò nga 'nchán kítsajnakoo xinguioo mé-ne nga ta jngoò yijo koma-nò. Kò mochjeén-né nga kjit'aà nachrjein tji-là kjondaà Nainá.

¹⁶ Jè 'én-là Cristo 'ñó ndaà kàtasijìin kjit'aà ya ijìin inìma-nò. Takóya-là xinguioo kò tikixiyaà nga tikjeén kjohitsjeèn xi tjin-là kjoachjine. Tijndá-là Nainá nga tji-là kjondaà xi tjiin inìma-nò; tijndá-là sò ts'e salmo, kò sò xi jeya síkìjna Nainá, kò sò xi ya nchrobá-ne ya ijìin inìma-nò. ¹⁷ Ngats'ii 'én xi nokjoà kò ngats'ii xá xi 'nè, it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná koat'een. Kò it'aà ts'e Jesucristo tji-là kjondaà Nainá xi Na'èn-ná.

Kjoa xi mochjeén nga siikitasòn xita-là Cristo

¹⁸ Jñò íchjín xi x'in tjin-nò, nangui titsajna-là x'in-nò koni s'in ok'in-là jña xita-là Cristo. ¹⁹ Jñò xi íchjín tjin-nò, tjòcha jchaa íchjín-nò, kì toòn 'yaà.

²⁰ Jñò xi ixti 'mì-nò, ndaà tiná yañijon-là xita jchínga-nò, nga jè Nainá ndaà sasén-là kjoa koi. ²¹ Jñò xi Na'èn 'mì-nò, kì taxkì sii nokjoàkoo ixti-nò mé-ne nga mì síkàjeèn-là ikon.

²² Jñò xi chì'nda maà, ndaà tikitasòn yije-là nei-nò i it'aà nangui; kì tà k'ée nixá k'e nga tikotsejèn-nò nga ta jè xi mejèn-nò nga ndaà kítsajnakoo. Nguì koó inìma-nò nga tikitasòn-là koií kjoa-là nga yaxkón Nainá. ²³ Nita mé kjoa xi s'een, nguì koó inìma-nò nga t'een koni tsà it'aà ts'e Na'èn-ná titsanikitasòn kò mìtsà it'aà ts'e xi taxkì xita. ²⁴ Jyeé 'yaà nga jè Na'èn-ná Jesucristo tsjá-nò chjì-nò nga tjoé-nò jè kjotjò xi tsjá-nò Nainá nga ixti-là maà koi kjoa-là nga jè titsanixát'aà-là Jesucristo xi otíxoma-nò. ²⁵ Tanga jè xi ch'o tjin kjoa xi s'in, k'oaá s'in kochjì-là koni tjin kjoa ch'o xi s'in. Nainá mìtsà faájìin xita, ngàsòn ngáya fiko ngats'ii.

4

¹ Jñò xi nei-là xá ma, ndaà tikoo jña xita chì'nda-nò koni s'in tjin xi kjoa kixi, nga jñò 'yaà-nò nga tikoa tjin jngoò-nò xi Nei-nò ma ján ngajmii.

² Kì bìkjoàn-là nga nokjoàt'aà-là Nainá; kjit'aà nachrjein titsajnandaà nga tinókjoat'aà-là kò tji-là kjondaà Nainá. ³ K'oaá tis'in titsi'batjì-nájen, mé-ne jè Na'èn-ná kàtatsjá'nde nga koma kénajmí-jen 'én-là Cristo xi tji'ma-là Nainá nga sa ítjòn; nga koií kjoa-là nga ndayá tijnáa'ya. ⁴ Titsi'batjì-ná mé-ne nga s'e-na nga'ñó nga ndaà kixi kichjajìin-là xita koni s'in tjinè-là nga kichjà.

⁵ Jñò, ndaà tikjeén kjohitsjeèn-nò mé-ne nga ndaà kítsajnakoo jña xita xi mìkii beèxkon 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Ndaà tikjeén nachrjein xi tí'biì-nò nga kòs'in tikitasòn. ⁶ K'e nga chikoo xita, jña 'én tinókjoaa xi ndaà tsò kò xi ndaà sasén-là mé-ne nga koma síkátjì-là 'én xi skonangui-nò.

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà xita

⁷ Ngats'ii kjoa xi tímat'ian, jè keènojímí yije-nò jè 'ndseé Tíquico xi 'an 'ñó ndaà matsjake nga jè ndaà síchjít'aà-na koa ndaà nixákjoò-lajen Nainá. ⁸ Koií xá tìsikasén-nò nga keènojímí-nò xi it'aà tsajen kós'in titsajna-jen kò mé-ne nga kàtatsjá-nò nga'ñó ts'e inìma-nò. ⁹ Tikoaá ya tábáhjtakò Onésimo xi xita tsajòn, xi 'ndsé ma it'aà ts'e Cristo. Nga xita kixi-né kò 'ñó matsjacha-jen. Jña keènojímí-nò mé kjoa xi tíma ijndé.

¹⁰ Jè Aristarco xi taña titsajnaya-jen ndayá, tísíhixat'aà-nò. Kò jè Marcos xi ti xíkjin ma Bernabé tikoaá tísíhixat'aà-nò. Jyeé kis'enojmí-nò it'aà ts'e Marcos; tsà ya kijchòkon-nò, t'een kjondaà ndaà choétjò. ¹¹ Tikoaá tísíhixat'aà-nò Jesús xi tikoa Justo 'mì. Tà jña-né xi xita judío xi mokjeiín-là xi k'oas'in 'ñó ndaà nchisíxáko-na it'aà ts'e kjotíxoma-là Nainá kò 'ñó ndaà síjehikon-na. ¹² Epafra, xi chì'nda-là Cristo, tikoaá tísíhixat'aà-nò nga xita tsajòn-nò. Kjit'aà nachrjein bìtsi'batjì-nò mé-ne nga nguì kixi kítsajnaà koa ndaà

kítsajndaà nga síkitasòn mé xi mejèn-la Nainá. ¹³ 'An, ndaà tìbe nga jè Epafras 'ñó síkájno xi it'aà tsajòn kò it'aà ts'e xítà xi títsajna ján naxandá Laodicea kò xi títsajna ján naxandá Hierápolis. ¹⁴ Tísíhixat'aà-nò Lucas jè xi chjìnexkìi xi 'ñó matsjacha-jèn, tìkoa tísíhixat'aà-nò jè Demas.

¹⁵ Xi it'aà ts'an tìixat'aà-ná jñà 'ndseé xi títsajna ján naxandá Laodicea, kò jè chjoón tichjaá Ninfa, kò ngats'ìi xítà naxandá-la Cristo xi ya bixoña ni'ya-la. ¹⁶ K'e nga jye kíxkejiìn-là xinguiqo xojòn jè, tìkoaá kàtaxkejiìn-la naxandá-la Cristo xi títsajna ján Laodicea; koà jè xojòn xi ts'e Laodicea tìkoaá tíxkejñò. ¹⁷ Koatìn-la jè Arquipo: kàtasíkitasòn xá xi kitsjaà-la Cristo.

¹⁸ Nga jye tífehet'aà xojòn jè, kóó ndsaa tìkjìi-nò 'an xi 'mì-na Pablo, nga tísíhixat'aà-nò. Tíkítsjeèn nga ndayá tìjnà'ya. Jè kàtìjnako-nò kjondaà-la Nainá. K'oa s'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiskù ítjòn-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

¹ Jñò xi xita naxandá-la Nainá maà xi títsajnaà ya naxandá Tesalónica nga ya títsajnakjoòkoo Nainá xi Na'èn-ná kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná, 'an xi 'mì-na Pablo títsanìhixot'aà-nòjen kò Silvano [tíjé-ne xi 'mì Silas] kò Timoteo. Nainá kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìin inìma-nò.

Kó tsò Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

² K'e nga nokjoàt'aà-lajen Nainá, kjit'aà nachrjein 'biì-lajen kjondaà it'aà tsajòn. ³ Bítseèn-najen nga nguixkòn Nainá xi Na'èn-ná koni s'ín nga títsanìxá, koií kjoa-la nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, tíkoo ndaà nìxá-là xita xi k'ejí nga matsjacha, nga tíkoo kixi títsajnaà nga títsachiñà-là Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁴ Ndí 'ndsè, Nainá matsjakeè-nò. 'Ya-nájen nga xó k'oas'ín jaàjìin-nò nga xita naxandá-la komaà. ⁵ Nga jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi tsibènojímí-nòjen, mìtsà ta 'én tsajen xi kinokjoákò-nòjen. Jè Inìma Tsjeè-la Nainá kitsjaà-najen nga ñó, kò tíkoo 'ñó ndaà kjòchiya-najen nga nguì kixi kjoa. Jñò, ndaà ki'yaà k'e nga ya tsakítsajna-jen, ndaà kinìchját'aà-nòjen xi kjondaà tsajòn.

⁶ Jñò, k'oaá s'ín ki'nè koni s'ín ki'nè-jen kò koni s'ín s'ín Cristo. Jè Inìma Tsjeè-la Nainá kitsjaà-nò kjotsja nga komà kichjoétjò 'én-la Nainá nas'ín 'ñó tse kjo'in tsatojioòn. ⁷ K'oaá ma-ne jñò tsakoò jngoò-là kjoa xi ndaà tjín nga kiskinguì ngats'iì xita xi jye kòkjeiín-la 'én-la Nainá ya nangui Macedonia kò Acaya. ⁸ Nga yaá kjòts'ia-ne it'aà tsajòn nga tsabísòn jè 'én ndaà-la Na'èn-ná; mìtsà tà ya nangui Macedonia kò Acaya; xkì xi ján kina'ya-la nga jñò, ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Nainá. K'oaá ma-ne nga mì tì kii mochjeén-ne nga ngajen kènojímí-lajen xita it'aà tsajòn, nga jyeé beè-nò xita. ⁹ Nga tíjñà bénojímí-ne nga ndaà kichjoétjò-nájen k'e nga ijchochoòn-nòjen. Tíkooá tsò-né nga jñò jyeé kinìkìjna kjoa ts'e xkòsòn. I'ndeì jyeé ya tjaàt'aà-là xi nguì jè sobà Nainá xi kixi kjoa nga tíjnakon. ¹⁰ Tíkooá bénojímí-né nga títsachiñà-là Ki'ndí-la Nainá nga kítjojen ijngoò k'a-ne ngajmì, jè xi tíjé-ne Jesús xi Nainá kisikjaáya-la k'e nga k'en, nga jè-né xi kochrjekàjìin-ná kjo'in ts'e kjoajti-la Nainá xi sa nchrobá.

2

Xá xi kis'iìn Pablo ya naxandá Tesalónica

¹ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, 'ya-nò k'e nga ijchochón-nòjen mìtsà ta kjotjò. ² Nga jyeé ndaà tíjìin-nò koni s'ín komàt'in-jen ján naxandá Filipos, nga 'ñó tse kjo'in kinìkjeiín-jen; 'ñó kijtseètoòn-najen xita; tanga Nainá kisìchját'aà-najen nga kitsjaà-najen nga 'ñó nga komà tsanguì-jen ya naxandá-nò nga komà tsibènojímí-nòjen 'én ndaà-la Nainá nas'ín 'ñó kjin ma kondra-najen. ³ Nga 'én kixi kinokjoàya-jen, mìtsà jò tjín inìma-najen nga tsibènojímí-nòjen, tíkoo mìtsà xita kichonachan-lajen. ⁴ Nga Nainá jyeé kiskoòt'aà-najen kò k'oaá kitsò nga ok'ín-najen nga ngajen kjòngatsja-jen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo mé-ne nga koma kinòkjoàya-jen. Mìtsà jè xi mejèn-najen nga ndaà kítsajna-jen nguixkòn xita; jè-né nga ndaà kítsajna-jen nguixkòn Nainá nga jè xi tibeè inìma-ná. ⁵ Jyeé ndaà tíjìin-nò nga mìtsà 'én tsjén nokjoà-jen koni tsà mé xi mejèn-najen nga k'oi-nájen, tíkooá mìtsà ton binchaàtsji'ma-jen. Kjoa koi, Nainá tibeè-né. ⁶ Mìtsà jè binchaàtsji-jen nga jñò, kò xita xi k'ejí, nga 'nga sílkítsajna-nájen. Tsà jin xi mejèn-najen nga tsibìnè-nòjen kjotíxoma xi tjín-najen nga it'aà ts'e Cristo kisixáya-najen, komaá-la okinìkò-nòjen. ⁷ Tanga mìtsà kòs'ín kinìkò-nòjen. Ta saá k'oas'ín kinìkò-nòjen koni ndí

ixti. K'oaá ngaya-la koni jngoò nea xi síkaki ixti-la nga ndaà síjchá ixti-la. ⁸ Ñó tjòcha ki'ya-nòjen. K'oaá ma-ne nga ko kjotsja-najen tsibènojmi-nòjen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tíkoaá matsjaá-najen nga ndaà kiniko-nòjen nita mé kjoa xi komat'ioòn ta koií kjoa-la nga 'ño matsjacha-nòjen. ⁹ Ndí 'ndsè ko ndí tichjaá, bítsjeèn-nò kós'in kinixá-jen nga binchaàtsji'a-jen yijo-najen. Ko nachrjein ko nitjen nixá-jen, mé-ne nga mì jño sijti-nòjen jña nachrjein k'e nga kinokjoàayajün-nòjen 'én ndaà-la Nainá.

¹⁰ Jño, ndaà ki'yaá, tíkoaá Nainá kijtseè-né, nga ngajen ndaà kiniko-nòjen. K'oaá s'in kiniko-nòjen koni s'in sasén-la Nainá koni s'in tjín xi kjoa kixi. Ko niyá xi jé koònè-najen koni s'in kiniko-nòjen jño xi mokjeiin-nò 'én ndaà-la Nainá. ¹¹ Tíkoaá jyeé ndaà tíjün-nò nga jen, ndaà kiniko-nòjen nga jngoò ijngoò koni s'in síko ixti-la jngoò xita xi na'èn ma. ¹² Kinije ikon-nòjen koa kinì'ñojün-jen takòn ko k'oas'in tsibènè-nòjen nga k'oas'in s'een koni s'in ok'in-la xi xita-la Nainá maà; nga jè-né xi síkí'nchré-nò nga ya titsajnajün-là xita xi jye jé tíhotixoma-la ko tíkoa ya titsajnajñoò kjoajeya-la.

¹³ Kjit'aà nachrjein 'biì-lajen kjondaà Nainá koni s'in ndaà kichjoétjò 'én-la nga mìtsà k'oas'in kichjoétjò koni 'én-la xi taxki xita. K'oaá s'in kichjoétjò koni tjín xi nguì kjoa kixi nga 'én-la Nainá-né. Jña 'én koi, tí'yaá-la nga nchisíxajün inima-nò jño xi mokjeiin-nò. ¹⁴ Jño ndí 'ndsè ko ndí tichjaá, k'oaá s'in komat'ioòn koni s'in komat'in jña xita naxandá-la Nainá xi mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo Jesús xi titsajna ján nangui Judea. Tijnà-ne xita naxandá judío xikjín kiitjinguì kondra-la. Jño tijñà-ne xita naxandá tsajòn kiitjinguì kondra-nò. ¹⁵ Jña xita judío kisik'en Na'èn-ná Jesús ko tijñà-ne xita jchínga-la kisik'en jña xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá kjòtseé. I'ndeì, tákó k'oaá síko-najen nga fitjinguì kondra-najen. Nainá mìkiì sasén-la kjoa xi s'in xita koi, nguì kondraá fi-la ngats'ii kjoa, ¹⁶ nga mìkiì tsjá'nde nga nokjoà-lajen jña xi mìtsà xita judío mé-ne nga tíkoa kitjokajün-ne kjo'in. K'oaá ma-ne xita koi, skanda nchisíkatonè-la nga ótsji jé-la yijo-la. Jyeé kjomeè f'iikanè-la kjo'in xi tjiko kjoiti-la Nainá.

Kó kitsò Pablo nga mejèn-la kjikon jña xita-la Cristo xi titsajna ya naxandá Tesalónica

¹⁷ 'Ndseé ko tichjaá, k'e nga chinchat'aaxìn chiba nachrjein-nòjen, nas'in mì tí kiì kiyaxkon-ná xinguiáá, ngajen 'ño nìkítsjeèn-nòjen. Ñó mejèn-najen nga onguíchoòn-nòjen. ¹⁸ Mejèn tsanguì-jen. 'An xi 'mì-na Pablo, kjìn k'a mejèn kiaá, tanga jé xita neíì mìkiì kitsjaà'nde-najen. ¹⁹ Kjoa tsajòn-nò nga titsachiñá-lajen nga 'ño kotsja-najen ko nga ndaà kitjo-jen k'e nga kjoíì ijngoò k'a Na'èn-ná Jesucristo. ²⁰ Kixií kjoa it'aà tsajòn-nò nga ndaà kitjongui-jen ko nga s'e-najen kjoa tsja.

3

Mé-ne ya kinikasén-ne Timoteo ján naxandá Tesalónica

¹ K'e nga mì tí kiì komà kichikjoa isa-najen nga mejèn-najen sjiün-najen kó s'in titsajnaà ján Tesalónica, k'oaá komà-ne nga kichibàya-najen nga kinikasén-jen jé 'ndsè Timoteo, ko ngajen yaá tsitsajna-jen Atenas. ² Kinikasén-jen jé 'ndsè Timoteo, ch'i'nda-la Nainá-né nga tíkoaá chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni ngajen. Koií xá kiìkon-nò mé-ne nga kàtatsjá-isa-nò nga'ño nga isa 'ño ndaà kixi kitsajnaà koni s'in mokjeiin-nò, ³ mé-ne nga nijngoò xi síhindaà-ne kjoa ts'e kjo'in xi titsanikjioón. Jño, jyeé ndaà tíjün-nò nga k'oaá s'in tjínè-la nga kos'in komat'iaán. ⁴ K'e nga tisa ya titsajnakò-nòjen, k'oaá ki'mì-nòjen nga kjo'íin s'e-ná. I'ndeì, jyeé tisa'yaá nga k'oaá s'in tímat'ioòn. ⁵ Koií kjoa-la nga mì tí kiì kiskoòña kjoa-na; kisikasén Timoteo nga mejèn-na skoeè kós'in titsajnakò jé 'én xi mokjeiin-nò. Tímakájno-na tsà jye kiskoònachan-nò jé xita neíì. Tsà koií nachrjein-la, xá xi ki'nè-jen, tsà ta kichijà-né.

⁶ I'ndeì, jé Timoteo jyeé j'ii-ne nga kiì Tesalónica; ndaà tsò okixi xi 'ya-najen it'aà tsajòn koni s'in mokjeiin-nò ko nga tjín-nò kjotsjacha. K'oaá s'in tsibènojmi-najen nga kjit'aà nachrjein tsjaá ma-nò nga nìkítsjeèn-najen. Tíkoaá mejèn-nò nga jchaxkoòn-najen koni

ngajen tikoáá mejèn-najen jchaxkoòn-nòjen. ⁷ K'oaá ma-ne ndí 'ndsè ko ndí tichjaá, nas'ín kjo'in ko kjoa kondra titsajnajin-jen, k'e nga kina'yà-jen it'aà tsajòn nga 'ño ndaà mokjeiin-nò it'aà ts'e Cristo, tikoáá ngajen, 'ño ndaà kjòtsja-najen. ⁸ K'e nga kina'yà-jen nga kixi onguít'aà-là Na'èn-ná, ngajen jyeé mì tì mé makájno-najen. ⁹ Ngajen, 'ño tse kjòtsja tjín-najen nga nguixkon Nainá xi kjoa tsajòn skanda mì-la kii kjoehet'aà nachrjein nga k'oi-lajen kjondaà Nainá. ¹⁰ Ko nachrjein ko nitjen nokjoat'aà-lajen Nainá mé-ne nga tsjá'nde-ne nga koma konguichoòn-nòjen. Tikoá koma kokóya-isa-nòjen mé-ne nga kojngò-ne 'én xi chijat'aà-nò koni s'ín mokjeiin-nò.

Kjoa bítsi'ba-la Pablo

¹¹ Mejèn-najen nga tijè-ne Na'èn-ná xi Nainá ko jè Jesucristo xi otíxoma-ná, kàtatsjá'nde-najen nga koma konguichoòn-nòjen. ¹² Jè kjòtsjacha-la Na'èn-ná isa ndaà kàtasijin inima-nò, mé-ne nga isa ndaà kòtsjacha-nò xinguiòo ko ngats'ii xita xi kj'eii, koni ngajen, ndaà matsjacha-nòjen. ¹³ Jè Na'èn-ná kàtatsjá-la nga'ño inima-nò mé-ne nga nimé jé sakòt'aà-nò ko tsjeè kitsajnaà nga nguixkon Nainá xi Na'èn-ná k'e nga kjoii ijngò k'a-ne Jesucristo xi otíxoma-ná nga tjiko ngats'ii xi ya chja-ne.

4

Kjoa xi sasén-la Nainá

¹ Ndí 'ndsè ko ndí tichjaá, k'oaá s'ín tsakoóya-nòjen nga k'oas'ín sijchá yijo-nò koni s'ín sasén-la Nainá. Ko kixii kjoa, jyeé kos'ín titsa'nè. Tanga i'ndeí bítsi'ba-nòjen tikoá bìnè-nòjen it'aà ts'e Jesús xi otíxoma-ná nga isa 'ño ndaà tjii-là nga'ño yijo-nò nga kos'ín tikitasòn.

² Jyeé tjiin-nò kó s'ín tjín kjotíxoma xi kits'ii-nòjen koni s'ín kitsjaà-najen Jesucristo xi otíxoma-ná. ³ Jè xi mejèn-la Nainá nga nguì tsjeè sijchá yijo-nò, mì tì kjoa chijngui sis'in-là. ⁴ Nga jngò ijngò-nò tikindaa yijo-nò; k'oas'ín tikjeén nga nguì tsjeè titsajna koni s'ín sasén-la Nainá. ⁵ Ki bìi'nde-là nga síkijne-nò jña kjoa ch'o xi síjé yijo-nò koni s'ín jña xita xi mikii beèxkon Nainá. ⁶ Jño xi 'ndseé chibá it'aà ts'e Cristo, ki k'oaá tjín kjoa xi kaàjñoò mé-ne nga mì xinguiòo chónachan-là nga mì xinguiòo jchatoòn. Tsà k'oas'ín s'een, kjo'íin tsjá-nò Nainá. Jyeé k'oas'ín tsibènojmí-nòjen. ⁷ Nainá mìtsà koi xá kiichja-ná nga ch'o s'een, jè xi mejèn-la nga tsjeè kitsajnaá. ⁸ Jè xi ochrjekàngui kjoa koi, mìtsà kjohítsjeèn ts'e xita ochrjekàngui, kjohítsjeèn ts'e Nainá ochrjekàngui; nga jè xi tsjá-nò Inima Tsjeè-la.

⁹ Mikii mochjeén nga xojon skiit'aà-isa-nò xi ts'e kjoatjòcha. Nainá jye tsakóya-nò kós'ín sitjòchaà xinguiòo nga jngò ijngò. ¹⁰ Jyeé kos'ín titsa'nè nga matsjacha ngats'ii xita xinguiòo xi titsajna kóhokji ya nangui Macedonia. Tanga k'oaá s'ín bítsi'ba-nòjen nga isa ndaà titsjacha xinguiòo. ¹¹ Tinè-là yijo-nò nga 'nchán titsajna, kì kjoa-la xinguiòo chingajñoò, t'een xá-nò koni tjín xá xi ma-nò, koni s'ín jye ki'mi-nòjen ngats'ii kjoa koi. ¹² Mé-ne nga skoèxkón-nò jña xita xi mikii mokjeiin-la 'én-la Nainá. Koá jño, nimé chijat'aà-nò.

K'e nga kjoii ijngò k'a-ne Na'èn-ná Jesucristo

¹³ Ndí 'ndsè ko ndí tichjaá, mejèn-najen nga kàtasijin-nò mé kjoa xi mat'in jngò xita xi biyaá, mé-ne nga mì kobaá-nò koni jña xita xi nimé nchikoña-la. ¹⁴ Koni s'ín mokjeiin-ná nga Jesús k'en, ikjoàn jaáya-la, k'oa tís'ín mokjeiin-ná nga Nainá sikkjaáya-la xita xi jye k'en, jña xi mokjeiin-la it'aà ts'e Jesús.

¹⁵ Nga koií 'én bènojmíya-jen koni tsò 'én xi tsibíjna Jesús nga jña xi titsajnakoaán skanda k'e nga kjoii ijngò k'a Na'èn-ná Jesucristo, mìtsà jña kjiin ítjòn-lá jña xi jye k'en. ¹⁶ Nga jè sobà Na'èn-ná kitjojen ijngò k'a-ne ngajmii; 'ño kichja nga tsjá okixi, kiná'ya jngò-la jta ts'e àkjale ítjòn, ko kiná'ya-la chrjo-la Nainá; ikjoàn jña xita xi jye k'en nga mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo, kjoaáya ítjòn-la. ¹⁷ Ikjoàn jña xi tákó titsajnakoaán jè

nachrjein jè, yaá tjamijìn-tjen-koaá jjiìn ifi nga kixokjoaá Nainá ya jjiìn isén. K'oaá s'ín koma nga ya kitsajnakoaá Nainá nita mé nachrjein-ne. ¹⁸ K'oaá ma-ne nga tije takòn xinguiòo nga ténjómíya-là koni tsò jña 'én koi.

5

¹ Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, mìkìl mochjeén nga xojòn sít'aà-nò mé nachrjein-ne nga okoma. ² Jñò, nga jyeé ndaà tíjìin-nò, jè nachrjein k'e nga kjoíi ìjngòò k'a Na'èn-ná Jesucristo, k'oaá s'ín kjoíi koni jngòò xita chijé xi f'ii nga nitjen k'e nga niyá xi nchikofnaá-la. ³ K'e nga kitsò jña xita: “Nchán titsajnaá, nímé kjoa tjin.” K'ée tà nitòón kitjojenè-la kjojkón koni s'ín mat'in jngòò chjoón xi bijchó nachrjein-la nga ki'ndí 'beé, mìkìl kojno-la. ⁴ Tanga jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, mìtsà jjiìn jñò titsajnaà jñò. Kò k'oaá ma-ne nga mì k'oaá s'ín komat'ioòn jè nachrjein jè, koni ma k'e nga ta nitòón fi jngòò xita chijé. ⁵ Tanga jñò, ngats'ioò, iseèn choòn ñánda titsajnaà, kò nachrjein-né. Nga jña, mìtsà jjiìn jñò titsajnaá kò mìtsà nitjen titsajnaá. ⁶ K'oaá ma-ne nga mìkìl k'oa s'éeen koni s'ín xita xi k'ejí nga mì titsajnandaà-jèn mé kjoa xi tjin k'oaá ngaya-la koni tsà kjiyijòfè. Mochjeén-né nga kitsajnandaá koni jngòò xita xi tijnakon, xi nguì ndaà tjin ikon. ⁷ Nga jña xita xi oyijòfè, k'ée oyijòfè k'e nga jñò. Kò jña xi mach'i, k'ée mach'i k'e nga jñò. ⁸ Tanga jña, yaá titsajnaá ñánda iseèn choòn. K'oaá ma-ne nga ndaà sjichá yijo-ná. Jè 'én xi mokjeiin-ná kò jè kjoatjòcha, jña kosìkò inima-ná koni jngòò soldado xi ndaà kijtsa inima-la jè chrjoa xi 'mì coraza. Kò k'e nga nguì tíjngòò takoán nga chiñá-lá jè nachrjein k'e nga kitjokajñaá kjo'in, jè ngaya-la tsí'nguién kicha xi osìkò skò soldado. ⁹ Nainá mìtsà koi xá jaàjìin-ná nga kjo'in tsjá-ná, jé-né nga kitjokajñaá kjo'in it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná. ¹⁰ Nga jè k'en ngajo-ná mé-ne k'e nga kjoíi ìjngòò k'a-ne, tsà titsajnakoán, kò tsà jye k'éeen, yaá kitsajnakoaá. ¹¹ K'oaá ma-ne nga tjetakòn kò tjii-la nga'ño xinguiòo koni s'ín jye titsa'nè.

Kjotíxoma xi kitsjaà Pablo

¹² Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, nìjé-nòjen kjondaà, jchaxkón xita xi síxako-nò nga jña titsajna ítjòn ya jjiìn naxandá-la Nainá kò nga okóya-nò. ¹³ Ndaà jchaxkón tikoá ndaà titsajcha xita koi, jè kjoa-la xá xi s'ín. 'Nchán titsajnakoo xinguiòo.

¹⁴ K'oa tís'ín bìtsi'ba-nòjen ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, kot'in-là nga kàtasíxá jña xita xi ta jyò tíjima nga majìn-la síxá; tí'ño ikon jña xi indaà tjin ikon; tichját'aà-là jña xi tsjìn-la nga'ño ya jjiìn inima-la; kò kàtas'e-nò kjoatsejta it'aà ts'e ngats'ii xita-la Nainá.

¹⁵ Tsà k'e nga mé kjoa xi ch'o síko-nò xita xi k'ejí, tikinda xinguiòo nga mì sijnnda ngajo-ne. Tà saá tìnè-là yijo-nò nga kjit'aà nachrjein ndaà tikoo xinguiòo kò ngats'ii xita xi k'ejí.

¹⁶ Kjit'aà nachrjein tsja t'è-là inima-nò. ¹⁷ Titsi'ba kjit'aà-là Nainá. ¹⁸ Nita mé kjoa-ne, tjii kjit'aà-là kjondaà Nainá. K'oaá s'ín mejèn-la Nainá nga k'oas'ín s'een ngats'ioò xi mokjeiin-nò it'aà ts'e Cristo Jesús.

¹⁹ Kì bichjoá ikòn-là xá xi s'ín Inima Tsjeè-la Nainá. ²⁰ Kì nachrjekànguiòò 'én-la xita xi chja ngajo-la Nainá. ²¹ Ndaà ndaà chít'aà yije ngats'ii 'én. Jña tikítsajnatjò xi ndaà tsò. ²² Ngats'ii xi ch'o tsò, kì kii nikitasòn.

²³ Jè Nainá xi tsjá kjoa'nchán, jngòò k'a tsjeè kàtasíkítsajna-nò. Ndaà kàtasíkinda inima-nò, yijo-nò kò kjohítsjeèn-nò mé-ne nga nímé jé s'e-nò jè nachrjein k'e nga kjoíi ìjngòò k'a jè Jesucristo xi otíxoma-ná. ²⁴ Nga xita kixi-né jè Nainá xi xó kiichja-nò, siikitasòn yijé kjoa koi.

Kó kitsò Pablo nga síhixat'aà xita

²⁵ 'Ndseé kò tichjaá, titsi'batjì-nájen.

²⁶ Tjixot'aà ngats'ii xita 'ndseé nga nguì kò inima-nò.

²⁷ 'An, tsja-nò okixi nga nguixkon Na'èn-ná nga kàtaxkejiin-la xojon jè ngats'ì xita naxandá-la Nainá.

²⁸ Jè kàtijnako-nò kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná.

Xojon carta-la San Pablo xi ma-ne jò xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

¹ Jñò xi xita naxandá-la Nainá maà xi títsajnaà ya naxandá Tesalónica nga ya títsajnakjoòkoo Nainá xi Na'èn-ná ko jè Jesucristo xi otíxoma-ná, 'an xi 'mì-na Pablo títsanìhixot'aà-nòjen ko Silvano [tíjé-ne xi 'mì Silas] ko Timoteo. ² Nainá xi Na'èn-ná, ko jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà ko kjoa'nchán ya ijìin inìma-nò.

Kó tsò Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

³ Ndí 'ndseé ko tichjaá mochjeén-nè nga kjit'aà nachrjein k'ojí-lajen kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn. Ndaà tjín nga k'oas'ín s'en-jen, koií kjoa-la nga nachrjein inchijòn isa ndaà mokjeiín-nò ko isa ndaà matsjacha xinguiòo nga jngoò ìjngoò. ⁴ K'oaá ma-ne nga ndaà matsja-najen it'aà tsajòn; k'oaá s'ín bènójmí-lajen jñà xita naxandá-la Cristo xi xìn nangui títsajna nga jñò, ndaà mokjeiín-nò ko ndaà chíkjoako-nò nas'ín 'ñó fì tjingui kondra-nò xita ko nas'ín kjo'in títsanìkjioón. ⁵ Ngats'ii kjoa koi, Nainá k'oaá s'ín okó nga kixi koiindaàjìin; ko k'oaá ma-ne nga jñò, ok'in-nò nga ya kítsajnajìin-là xita xi jè tíhotíxoma-la, nga tikoi-ne kjoa-la Nainá nga kjo'in títsanìkjioón.

⁶ Nainá, xita kixi-né nga tsjá-la kjo'in jñà xita xi kjo'in tsjá-nò. ⁷ Ko jñò xi kjo'in títsanìkjioón, tsjá-nò kjoa'nchán ko ngajen, k'e nga kjinchrobàjen ngajmii Jesucristo xi otíxoma, tjiko àkjale-la xi 'ñó tse nga'ñó tjín-la nga kjinchrobàjen-jìin ni'ín. ⁸ Nainá tsjá-la kjo'in jñà xita xi mìkii beèxkón nì mìkii síkitasòn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁹ Xita koi, 'ñó tse kjo'in sìikjeiín nita kjé-ne; mì yaá kítsajna nguixkon Na'èn-ná, ko mìkii skoe kjoajeya-la xi 'ñó tse nga'ñó tjín-la. ¹⁰ Kjoa koi, k'oaá s'ín koma jè nachrjein k'e nga kitjojen ìjngoò k'a Na'èn-ná mé-ne nga it'aà ts'e xita-la jeya kíjna-ne ko ngats'ii xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e, ta koxkón-la. Tikoá jñò yaá kítsajnaà, koií kjoa-la nga kòkjeiín-nò koni s'ín tsibènójmí-nòjen.

¹¹ K'oaá ma-ne nga kjit'aà nachrjein bìtsi'ba-lajen Nainá it'aà tsajòn, mé-ne nga Nainá kítsò nga ok'in-nò nga ya kìnókjoa-nò naxandá-la nga xó k'oaá s'ín kiichja-nò. Nga ko nga'ñó-la kàtasíkitasòn ngats'ii kjondaà xi jñò sasén-nò ko xá xi 'nè nga Na'èn-ná ma'ñót'aà takòn. ¹² K'oaá s'ín koma nga it'aà tsajòn jeya kíjna Jesucristo xi otíxoma-ná. Tikoá jè ndaà sìikítsajna-nò koni s'ín tjín-la kjondaà jè Nainá ko jè Jesucristo xi otíxoma-ná.

2

K'e nga kjoí ìjngoò k'a-ne Jesucristo

¹ Ndí 'ndseé ko tichjaá, i'ndeí jè kénójmí-nòjen kó s'ín koma k'e nga kjoí ìjngoò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná ko k'e nga ya koxkóyat'aà-lá. K'oaá ma-ne bìtsi'ba-nòjen ² tsà ya xita xi kítsò-nò nga jyeé j'ii ìjngoò k'a Jesucristo, kì tà nìton mokjeiín-nò; kì tsakjoòn-là tsà ya xita xi kítsò-nò: k'oaá tsò 'én-la Nainá xi kjòngatsja Pablo; k'oaá s'ín chjaya, ko k'oaá s'ín kisikasén jngoò xojon. ³ Kì yá xita xi konachan-nò. Nga jè nachrjein k'e nga okoma, ítjòn s'e nachrjein nga jñà xita, 'ñó kondra kítsajna-la Nainá. Ikjoàn ta nitoón kotsejèn jè xita xi 'ñó ch'o s'iiin, jè xi tjínè-la nga kjo'in sìikjeiín nita kjé-ne. ⁴ Xita jè, jè xi kondra kíjna-la ngats'ii xi Nainá tsò-la xita ko nita mé-isa-ne xi beèxkón nga jè mejèn-la kíjna ítjòn. Skanda yaá kíjnaya ìngo ítjòn-la Nainá koni tsà jè sobà Nainá, k'oaá kítsò-la yijo-la nga Nainá jè.

⁵ ¿A mì bìtsjeèn-nò k'e nga sa ya tsohótijnako-nò, k'oaá kixan-nò nga k'oaá s'ín koma? ⁶ I'ndeí jye tjìin-nò mé kjoa xi bíchjoà ikòn-la xita jè nga mì xátí f'ii; skanda k'eé kjoí k'e

nga kichóya nachrjein-la. ⁷ Jè nga ñó-la kjoach'o, jyeé tíxá'ma i isò'nde, tanga tíjna jngoò xi tíjna ikòn nga mìkii tsjá'nde kò ta jè chija nga tjáxìn. ⁸ Kò ikjoàn k'eé kotsejèn jè xita xi ch'o s'ín. Tanga Jesucristo xi otíxoma, ta jngoò 'én kichja nga tsjá-la kjo'in nita kjé-ne. Tà ma tà jé nga ote kji nga kjoí, jngoò k'a kjoáxìn nga'ño-la. ⁹ K'e nga kjoí jè xita xi ch'o s'ín, jè xita neí tsjá-la nga'ño nga kjìn skaya kjoxkón kòkò xi mìtsà kixi kjoa. ¹⁰ Sìkjeén yije kjoa xi ch'o tíjn nga skónachan-la xita xi kjo'in sìkjeín nita kjé-ne, koií kjoa-la nga jña xita koi mìkii matsjakeè xi kjoa kixi xi ma kitjokàjìin-ne kjo'in kjoa ts'e jé-la. ¹¹ K'oaá ma-ne Nainá tsjá'nde-né nga tíjna jngoò xi skónachan-la xita koi, mé-ne kàtakjeín-la kjoa ndiso, ¹² nga kàtas'e-la kjo'in ngats'i xi mìkii mokjeín-la kjoa kixi. Nguì ta kjoa ch'ooó sasén-la.

Mé kjoa-ne nga jaàjìin-ná Nainá

¹³ Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, mochjeén-né nga kjit'aà nachrjein 'biì-lajen kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn xi 'ño matsjakeè-nò Na'èn-ná, nga xó k'oaá s'ín jaàjìin-nò Nainá kóni nga tisa tàts'en-la kjoa, mé-ne nga kitjokàjìnoò-nò kjo'in, nga jè Inima Tsjeè-la Nainá sìtsjeéya-nò kò nga ndaà mokjeín-nò xi kjoa kixi. ¹⁴ Xó k'oaá s'ín kiichja-nò Nainá it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi ngajen nokjoàya-jen, mé-ne nga jñò, tikoá s'e-nò kjoajeya-la Jesucristo, jè xi otíxoma-ná.

¹⁵ Ndí 'ndsè kò tichjaá, k'oaá s'ín kixi tìtsajna. Kì nìchàajìin-jèn jña 'én kixi-la Cristo xi ngajen kinìkatoya-nòjen, jña xi ta 'én kinokjoà-nòjen kò xi xojon carta tsakoòya-nòjen. ¹⁶ Aán síjèt'aà-la Jesucristo, jè xi otíxoma-ná kò jè Nainá xi Na'èn-ná, jè xi 'ño matsjakeè-ná nga tsjá-ná kjoajetakòn-la xi mìkii kjoehet'aà, kò tsjá kjojtò-ná kjondaà-la nga tíjngoò takoán nga tìtsachiñá-lá. ¹⁷ K'oaá s'ín síjèt'aà-la nga isa tse nga'ño kàtatsjá-la inima-nò mé-ne nga isa kixi kìtsajnaà kóni s'ín 'nè kjoa xi ndaà tíjn kò kóni s'ín nokjoà 'én xi ndaà tsò.

3

K'oaá tsò Pablo nga mejèn-la sìtsi'batji

¹ Xi fehet'aà-ne ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, tìtsi'batji-nájen mé-ne jè 'én-la Nainá nìton xki xi ján katijchó, tikoá ndaà kàteèxkón jña xita xi skoétjò 'én kóni s'ín ki'nè jñò nga ndaà kiyaxkón. ² Tikoá tìtsi'batji-nájen mé-ne nga jè Na'èn-ná kì kii tsjá'nde nga ch'o sìkko-najen xita ts'en kò xi ch'o s'ín, nga mì tà ngats'i xita mokjeín-la. ³ Na'èn-ná xita kixi-né, síkitasòn 'én-la, kixi sìkìtsajna-nò tikoá sìkinda-nò mé-ne nga mì ch'o sìkko-nò jè xita neí. ⁴ Nga it'aà ts'e Na'èn-ná mokjeín-najen nga tìtsanìkitasòn-nò kóni s'ín tìtsahotiìxoma-nòjen kò tákò k'oaá s'ín s'een-isa. ⁵ Jè Na'èn-ná kàtasíhjat'aà-nò nga kòs'ín tjòcha jchaa xinguiòo kóni s'ín tjòkèè kijtseè-nò Nainá; kò nga kàtachíkjoako-nò kjo'in kóni s'ín kichìkjoako-la Cristo.

Mochjeén-né nga kàtasíxá jña xita

⁶ Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, k'oaá s'ín bìnè-nòjen, it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo, kì tì ya tsjahijtako-nò jña xita 'ndsee kò tichjaá xi majìn-la síxá, jña xi mìkii k'oaá s'ín síkitasòn kóni s'ín tíjn kjoa kixi xi ngajen kinìkatoya-nòjen. ⁷ Jñò, jyeé tíjìin-nò nga mochjeén-né nga chjìngui-nájen kóni s'ín ki'nè-jen k'e nga ya tsìtsajna-nòjen; mì jyò tsìtsajna-jen, kinìxá-nájen. ⁸ Mìtsà ta kjojtò chichi-jen. Tà saá 'ño kinìxá-jen kò nachrjein kò nìtjen kinìkijta-jen yijo-najen, mé-ne nga mì jñò sìjti-nòjen. ⁹ Kinìxá-nájen nas'ín tjí'nde-najen nga sìjé-nòjen mé tsojmì xi mochjeén-najen. Jè xi mejèn-najen nga chjìngui-nájen mé-ne k'oaá tìs'ín s'een kóni 'nè-jen. ¹⁰ K'e nga tsìtsajna-nòjen k'oaá s'ín kì mì-nòjen: Tsà jngoò xita xi majìn-la síxá, tikoá mìkii tjí'nde-la nga kòkjen. ¹¹ Jyeé kina'yà-jen nga tíjmajìin i'nga xita xi majìn-la síxá nga tà jyò binchima, nga ta jña chjajìin chja'a ñánda mì jña oko-la. ¹² Jña xita koi, it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná, k'oaá s'ín bìtsi'ba-lajen, tikoá bìnè-lajen nga kàtasíxá, mé-ne nga kàtátsji'a-ne yijo-la.

¹³ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, kì bijta-nò nga ndaà 'nè. ¹⁴ Tsà tjin i'nga xi mìkì síkitasòn koni tsò xojon jè, chítsejèn-là yá-né, kì yaá báhijtakoo, mé-ne nga kosobà-là. ¹⁵ Tanga kì k'oaá s'ín nikoo koni jngoo xita kondra, k'oaá s'ín tènójmíya-là nga 'én ndaà chikoo nga 'ndseé chibá.

'Én xi fehet'aà-ne

¹⁶ Tijè-ne Na'èn-ná xi tsjá kjoa'nchán, kjit'aà nàchrjein kàtatsjá-nò kjoa'nchán nita mé kjoa-ne. Na'èn-ná kàtijnako-nò ngats'ioò.

¹⁷ Nga jye tífehet'aà xojon jè, koo ndsaa tìkjiì-nò 'an xi 'mì-na Pablo, nga tisìhixat'aà-nò. Nga k'oaá s'ín s'iaàn firma-na, kò k'oaá s'ín kjaà. ¹⁸ Ngats'ioò, jè kàtijnako-nò kjondaà-là Jesucristo xi otixoma-ná.

Xojon carta-la San Pablo xi kiskiù ítjòn-la jè Timoteo

Kó tsò Pablo nga s'hixat'aà Timoteo

¹ 'An, Pablo, tikjiù-lè xojon jè, nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo, nga k'oas'ín kitsjaà okixi Nainá xi ochrjekàjiùn-ná kjo'in ko Na'èn-ná Jesucristo nga titsachiñá-lá kjondaà-la. ² Ngaji Timoteo, koni tsà ki'ndí ts'an xan-lè nga 'an tsakoòyandaà-lè koni s'ín mokjeiùn-ná ít'aà ts'e Cristo. Nainá xi Na'èn-ná ko Na'èn-ná Jesucristo kàtatsjá-lè kjondaà, kàtahimakeè-lè, kàtas'e-la kjoa'nchán ijìin inima-lè.

Pablo tsibínè-la Timoteo nga sùkixiya xita xi kj'eji kjohítsjeèn okóya

³ Koni s'ín tsibitsi'ba-lè k'e nga kiaà nangui Macedonia, yaá tijní naxandá Éfeso mé-ne nga kichakjáya-la xita xi mìtsà 'én kixi nchihokóya ijìin naxandá-la Nainá. ⁴ Ngaji Timoteo, k'oaá s'ín tjinè-la jña xita koi, kì kii sís'in-la cuento jchínga xi mìtsà kixi kjoa tikoá kì kii sís'in-la kjoa xi mìkii fehet'aà ts'e xita jchínga kjòtseé. Kjoa koi nímé chjí-la. Tà síkjaán-kjoò-ná. Mì kì osìko-ná nga mokjeiùn-ná ít'aà ts'e Cristo mé-ne nga koma sikitasoán koni s'ín mejèn-la Nainá.

⁵ Xá xi tibìnè-lè, jè-né nga tsjeè tijná inima-ná, nga tsjeè tjin kjohítsjeèn-ná koa nga ngui ndaà mokjeiùn-ná; yaá nchrobát'aà-ne nga sítjòchaà xinguiá. ⁶ Tanga tjin i'nga xita xi xìn ndiyá tjimaya; tà koií joóya-ne 'én xi nímé chjí-la. ⁷ Mejèn-la maestro ts'e kjotíxoma-la Nainá kítsajna. Tanga tijná-ne, skanda mìkii machiya-la 'én xi chja nga 'ñó chja nga tsò nga kixi kjoa.

⁸ Tjìin-ná nga jè kjotíxoma xi kitsjaà Nainá, ndaà tjin tsà k'oas'ín kochjeén koni s'ín mejèn-la Nainá. ⁹ 'Ya-ná, kjotíxoma-la Nainá, mìtsà ts'e jña xita xi ndaà s'ín. Ts'e-né jña xita xi mìkii 'nchréñijon koa mìkii síkitasòn; ts'e-né xita xi mìkii beèxkón Nainá koa ótsji jé; ts'e-né xita xi mì tsjeè tjin kjohítsjeèn-la xi tjé beèhikon jè kjoatsjeè-la Nainá; ts'e-né xita xi sík'en na'èn-la ko nea-la, ko ngats'ii xita xi xita sík'en. ¹⁰ Tikoá ts'e-né jña xita xi kjoa chijngui s'ín, jña xi xita xa'nda, xita xi xíkjin fiko chijé nga otíjna. Tikoá ts'e-né jña xita ndiso ko xita xi mìtsà 'én kixi chja, jña xita xi ch'o tjin kjoa xi s'ín xi kondra ts'e kjohítsjeèn xi kixi tjin. ¹¹ Jè kjohítsjeèn kixi, k'oaá tjin xi okóya jña 'én jeya-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Nainá xi 'ñó jeya tijná, jè kisingatsja-na nga 'an kichjaya 'én koi.

Mé kjoa-ne nga kitsjaà-la kjondaà Nainá jè Pablo

¹² Tsjaà-la kjondaà Na'èn-ná Jesucristo. Ndaà chjí-la nga kitsjaà-na nga'ñó tikoá ndaà kijtseè ikon-na nga 'an kisingatsja-na xá-la, ¹³ nas'ín k'e nga sa ítjòn, 'ñó ch'o kis'iaàn; kichjajno-la Nainá; kondra kiitjinguí-la; toòn kijtseè xita-la. Tanga kjòhimakeè-na Nainá, nga kj'eè kii be, koa kj'eè kii mokjeiùn-na ít'aà ts'e Cristo. ¹⁴ Tanga jè kjotjò-la Na'èn-ná isaá 'ñó tse kitsjaà-na tikoá kishiseèn-na nga mokjeiùn-na ko kitsjaà-na kjoatjòcha-la nga jè Cristo tijnakoa.

¹⁵ Jña 'én koi, ngui 'én kixi-né. Mochjeén-né nga kokjeiùn yije-la xita nga jè Jesucristo j'ii j'isò'nde nga kochrjekàjiùn kjo'in ngats'ii xita xi jé tjin-la. Ngats'ii xita xi ch'o s'ín, 'aán tijná ítjoàn nga tsohotsjià jé. ¹⁶ Nas'ín 'ñó ch'o kis'iaàn, Nainá kis'e-la kjohimatakòn ít'aà ts'an. Jña xita, k'e nga skoe kó s'ín kisiko-na Na'èn-ná Jesucristo, nga 'ñó tjin-la kjoatsetakòn, tikoá kokjeiùn-la ít'aà ts'e Cristo nga s'e-la kjoabinachon nita mé nachrjein-ne. ¹⁷ Nainá, 'nga kàtijná, kàtas'e-la kjoajeya nita mé nó, nita mé nachrjein-ne nga jè otíxoma nita mé nachrjein-ne koa mìkii kjoehet'aà nachrjein-la nita kjé-ne, tikoá mìkii tsejèn ñánda tijná koa ngui jè tajngoò xi Nainá. K'oas'ín kàtama.

¹⁸ Ngaji Timoteo koni tsà ki'ndí-na xan-lè, singtonsja-lè 'én koi, koni s'ín kitsò xita xi kisikjeén Nainá nga kiichja ít'aà tsiji, mé-ne nga ít'aà ts'e 'én koi, tsjá-lè nga'ñó nga ndaà síxá-la Nainá koni s'ín síxá soldado. ¹⁹ Ndaà kàtakjeiùn-lè ít'aà ts'e Cristo, tikoá ndaà

kàtìjna kjo_hítsjeèn-lè. Tjín i'nga xíta xi mìkìi kisis'in kjo_hítsjeèn xi ndaà tjín. K'oaá komà-ne nga kisìkje-là ikon nga mì tì kù kòkjeiín-là. ²⁰ K'oaá s'ín komàt'in jè Himeneo kò Alejandro xi 'an kisìkítsajna kòoa xíta nejí mé-ne nga kàtakixiya-ne nga mì taxkì kichjajno-là Nainá.

2

Mochjeén-né nga kítsi'batjiá xinguiáá

¹ Jè kjoa xi isa 'ñó mochjeén, k'oaá s'ín tìbìnè-nò nga titsi'batjiò ngats'ìi xíta, tìnókjoat'aà-là Nainá, titsi'ba-là Nainá, tjiì-là kjondaà it'aà ts'e ngats'ìi xíta xi tjín nga tíjtsa isò'nde. ² Mochjeén-né nga kítsi'batjiá xi xítaxá ítjòn títsajna kò ngats'ìi xi kjotíxoma tíjya tsja mé-ne nga 'nchán kítsajna-ná tìkoa tafi tafi sijchá yijo-ná tìkoa jchaxkoán Nainá kò jchaxkoán kjoa xi ndaà tjín. ³ K'e nga k'oas'ín s'eén ndaà tjín koa ndaà sasén-là Nainá xi ochrjekátjì-ná kjo'in. ⁴ Nainá, jè xi mejèn-là nga ngats'ìi xíta kítjokàjìin kjo'in tìkoa sjiìin-là kós'ín tjín xi kjoakixi. ⁵ Tà jngoò ma Nainá; tìkoaá tà jngoò ma xíta xi chjatjì-ná it'aà ts'e Nainá, jè xíta xi Jesucristo 'mì. ⁶ K'e nga kichiya nachrjein-là Nainá, Jesucristo kitsjaà kjotjò yijo-là nga k'en mé-ne nga kochjítjì-ne ngats'ìi xíta nga ma kítjokàjìin kjo'in. K'oaá s'ín kis'ìin nga kisijiin yije-là xíta. ⁷ 'Aán kjòngatsja xá jè nga 'an tsibíxáya-na Cristo nga kichjàya 'én ndaà-là tìkoa kokoòya-là jñà xi mìtsà xíta judío nga kòkjeiín-là it'aà ts'e Cristo tìkoa skoè xi kjoakixi. 'Én kixí xi tixan-lè, mìtsà 'én ndiso.

⁸ It'aà ts'e xíta x'in, mejèn-na k'e nga chjat'aà-là Nainá nita ñanda i'nde títsajna, tsjeè kàtasíkítsajna inima-là k'e nga skímùtjen-là tsja Nainá. Kì kjoajti tíjìin inima-là, koa kì nchikjaán-kjoò-jèn. ⁹ Tìkoa jñà íchjín, jè nikje xi ndaà ok'in-là kàtakjá. Kì nikje chjí ókjá. Kì taxkì sí'ñójno sko kò yijo-là tsojmì xi 'ñó chjí koni kichá oro kò perla. Chiba chiba kàtíndaà yijo-là mé-ne nga mì xíta skótsejèn-jno-ne. ¹⁰ Tà saá xá xi ndaà tjín kàtas'ín koni s'ín ok'in-là jñà íchjín xi beèxkón Nainá. ¹¹ Jñà íchjín jyò kàtítsajna k'e nga skóta'yà 'én-là Nainá; kàta'nchréñijon-là jè xi okóya. ¹² 'An, mìkìi tsjaà'nde nga jñà íchjín kotìxoma-là xi xíta x'in koa kòkòya-là. Íchjín, jyò kàtítsajna. ¹³ Koií kjoa-là jè Nainá ítjòn tsibíndaà Adán, iskan tsibíndaà Eva. ¹⁴ Mìtsà jè Adán xi kichonachan-là; jè Eva xi chjoón-là. K'oaá s'ín komà-ne nga kisakò jé-là. ¹⁵ Tanga, jñà íchjín, tsà sùkítasòn koni s'ín mejèn-là Nainá nga s'e-là ixti, kítjokàjìin kjo'in. Mochjeén-né nga ndaà kòkjeiín-là it'aà ts'e Cristo, nga s'e-là kjoatjòcha, nga tsjeè kítsajna kò Nainá koa ndaà sijnchá yijo-là.

3

Kjoa xi mochjeén ts'e xíta xi síkinda naxandá-là Nainá

¹ 'Én jè, nguì 'én kixi-né: Tsà tjín jngoò xíta xi mejèn-là xá nga naxandá-là Nainá sùkinda, 'ñó ndaà tjín xá xi mejèn-là. ² Jè xíta xi sùkinda naxandá-là Nainá mochjeén-né nga ndaà s'ìin mé-ne nga mì yá xi ch'o kítso-là. Jngoò chjoón s'e-là; jngoò xíta xi indaà tjín ikon; xíta xi ndaà kosòn-là yijo-là; xíta xi yaxkón nga ndaà tísíjchá yijo-là; xi ndaà sí's'in-là xíta xi bijchókon; xíta xi ndaà ma-là okóya; ³ xi mìtsà xíta ch'j; xi mìtsà xíta kjaán-kò; xi mìtsà ton chijé kjòtsjakeè. Jè xíta xi mochjeén xi ndaà xíta, xi mìtsà kjoasìi sí's'in-là, xi mìtsà ton kájno-là. ⁴ Mochjeén-né nga ndaà kjotíxoma-là xíta ni'ya-là; ndaà sùkixi ixti-là mé-ne nga s'e-là kjoxkón ixti tìkoa sùkítasòn koni s'ín tsò xíta jchínga-là. ⁵ Tsà mìkìi ma-là otíxoma-là xíta ni'ya-là, ¿kó s'ín koma sùkinda xíta naxandá-là Cristo? ⁶ Jè xi síkinda xíta naxandá-là Nainá jè xi mochjeén xi kjòtseé kòkjeiín-là, mé-ne nga mì 'nga ikon koma-ne nga mì kjo'in s'e-là koni komàt'in xíta nejí. ⁷ Mochjeén-né nga ndaà sijnchá yijo-là mé-ne nga skoèxkón-ne jñà xíta xi mìkìi mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo nga mì ch'o kíjna, nga mì jè xíta nejí sùkijne-là.

Kjoa xi mochjeén ts'e xíta xi sùchját'aà-là naxandá-là Nainá

⁸ K'oaá tís'ín t́ín ts'e xítà xi sìikitasòn xá nga sìichját'aà-là xítà naxandá-là Nainá, jñà mochjeén xítà xi yaxkón nga ndaà nchisíchá yijo-là. Mikiì koma sìikjátíya-là 'én xi chja. Mikiì koma xán koahijtako. Mikiì koma ton chijé kotsjakeè. ⁹ Mochjeén-né nga ndaà kàtafit'aà-là kjoatjí'ma xi jye tsakó Nainá koni s'ín mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. Tíkoa mochjeén-né nga tsjeè kàtasíkítsajna kjohítsjeèn-là. ¹⁰ Jñà xítà xi sìikitasòn xá nga sìichját'aà-là xítà naxandá-là Nainá, ítjòn kàtachit'aà tsà nímé kjoa t́ín-là, ikjoàn, k'éé kàtasíkitasòn. ¹¹ K'oaá tís'ín t́ín ts'e íchjín; mochjeén-né nga yaxkón nga ndaà nchisíchá yijo-là. Mì 'én ndiso kichja. Indaà k'oeè ikon. Ndaà sìikitasòn yije nítà mé kjoa-ne. ¹² Jè xítà xi sìikitasòn xá nga síchját'aà-là xítà naxandá-là Nainá, mochjeén-né nga tà jngòò chjoón s'e-là. Ndaà kàtatíxoma-là ixti-là kò xítà ni'ya-là. ¹³ Jñà xítà xi ndaà sìikitasòn xá koi, isa ndaà jchaxkón koa isa 'ñó ndaà s'e ikon koni s'ín mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo Jesús.

Kjoa'ma-la Nainá

¹⁴ Mejèn-na nga ḱíkon nítòn-lè, tanga tsà koií nachrjein-là kochrjein-ya-na, k'oaá ma-ne tükjìl-lè xojon jè ¹⁵ mé-ne nga jcha-ne kós'ín kítsajnakoá xítà xinguiáá ya ijìin naxandá-là Cristo xi t́ínakon. Jè naxandá-là Cristo t́íya tsja 'én kixi-là Nainá. ¹⁶ Nguì 'én kixi-né nga 'ñó jeya jè kjoa'ma-là Nainá xi jye tsakó koni s'ín yaxkoán Nainá: Nainá, xítáá komà nga j'ìi j isò'nde; it'aà ts'e Iníma Tsjeè-là ki'ya-là nga t́ín-là kjoakixi; jñà àkjale kijtseè-né; 'én-là kinokjoàyajìin-là ngats'ìi xi mìtsà xítà judío; nga t́jtsa isò'nde kòkjeiín-là xítà it'aà ts'e Cristo; jeya kitjoétjò-ne ján ngajmìi.

4

Xítà xi mìtsà 'én kixi kòkòya

¹ Tanga jè Iníma Tsjeè-là Nainá ndaà bénojmiya-ná nga tsò: k'e nga chiba nachrjein chija-isa-là nga kjoíi jngòò k'a Cristo, s'eé xítà xi mì tì kii kòkjeiín-là it'aà ts'e Cristo. Yaá kjit'aà-là iníma ch'o-là neíi xi konachan koa kjohítsjeèn-là neíi sìikitasòn. ² Jñà kji'nchré-là xítà ndiso xi jò isén t́ín-là. Xítà koi, nga jye kjòtájaàjìin kjohítsjeèn-là, mì tì kindà fiko-ne kjoach'o xi nchis'ín. ³ Jñà xítà koi mìkiì tsjá'nde nga kixan xítà. Tíkoaá t́ín tsojmì xi ma chine, mìkiì tsjá'nde nga koma chjine. Tanga tsojmì koi, Nainá tsibíndaà nga t́í'nde-là nga koma skine xítà xi mokjeiín-là kò xi ndaà t́jìin-là kjoakixi. K'e nga skine tsjá-là kjondaà Nainá. ⁴ Ngats'ìi tsojmì xi Nainá tsibíndaà, ndaà-né, mìkiì koma kináchrjenguiáá. Koma sìkjeén yije tsà k'oi-lá kjondaà Nainá k'e nga sìkjeén. ⁵ Jè 'én-là Nainá sìitsjeè tsojmì k'e nga kinókjoat'aà-lá.

Jngòò chì'nda-la Cristo xi ndaà síxá

⁶ Ji, tsà k'oas'ín kòkòya-là jñà xítà xinguiáá kjoa koi, 'ñó ndaà síxát'aà-là Cristo Jesús. Skasòn-isa kjohítsjeèn-lè it'aà ts'e 'én xi mokjeiín-ná kò kjohítsjeèn xi ndaà t́ín xi ndaà tì'mìtjìngui-là.

⁷ Tanga kì taxkì nìs'in-là 'én jchínga ts'e isò'nde xi nímé chjí-là xi tà kjohítsjeèn-là xítà. Tìnè-là yijo-lè nga chaxkoín Nainá. ⁸ Tsà kìnè-lá yijo-ná nga k'oi-lá nga 'ñó, sakó chiba-là kjondaà, tanga tsà kìnè-lá iníma-ná nga ndaà jchaxkoán Nainá, isaá sakó-ná kjondaà xi mochjeén-ná nga kjit'aà nachrjein. Sakó-ná kjondaà j it'aà nangui kò nga koma iskan t́íkoaá sakó-ná ján ngajmìi. ⁹ 'Én koi, 'én kixi-né. Mochjeén-né nga kàtakjeiín yije-là xítà. ¹⁰ Koií k'oas'ín bìnè-lá xá yijo-ná, t́íkoa nìkjaán kjo'in nga jè titsachiñá-lá Nainá xi t́ínakon xi ma-là ochrjekàjìin kjo'in ngats'ìi xítà. Jñà-né xi kítjokàjìin kjo'in xi mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo.

¹¹ K'oaá s'ín tatíxoma-là jñà xítà, k'oa tì s'ín takóya-là 'én koi. ¹² Kì yá xi ochrjekàngui-lè nas'ín nguì sa ixti-isi. Ya ijìin-là xítà xi mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo, ji, ndaà t'in ítjòin

mé-ne skíngui-ne kós'ín nokjoi, kós'ín 'nì, kós'ín tjòcha 'yi Nainá kò xita, [kós'ín ndaà tíjna iníma-lè], kós'ín mokjeiín-lè it'aà ts'e Nainá, kós'ín tsjeè tìnìjchí yijo-lè nga nguixkon Nainá. ¹³ Skanda k'e nga kìjchokon-lè, k'oaá s'ín t'íin: tìxkejiín-la xita 'én-la Nainá; tinè-la nga 'ñó kàt'eé-la ikon; tìkoá takóya-la. ¹⁴ Kì nìjchàajiín-jèn nga sixát'aà-la Nainá it'aà ts'e kjotjò xi kitjoé-lè k'e nga jña xita jchínga-la naxandá-la Nainá tsohósòn-lè tsja nga jña kìichja ngajo-la Nainá it'aà tsiji.

¹⁵ It'aà ts'e kjoa koi, kjit'aà nachrjein tìyakoji, tìkoá tìxákoji mé-ne nga skoe yije-ne xita nga ndaà tímajchíngakoji. ¹⁶ Ndaà tìkindji yijo-lè mé xi 'nì. Tìkoá t'íin kindá jè 'én xi okoóya-la xita. Kixi tìjni. Tsà k'oas'ín sikitasòin, ngaji, kítjokàjiín kjo'in; tìkoá kítjokàjiín kjo'in jña xita xi 'nchré-lè.

5

Kjondaà xi mochjeén it'aà ts'e xita xi kj'eí

¹ Jña xita xi jye 'ñó jchínga, kì taxki nìkaká-la; k'oaá s'ín tènójmíya-la koni tsà na'èn-lè ma; tìkoá jña xi isa ixti-isa, k'oaá s'ín tènójmíya-la koni tsà 'ndsì ma. ² Jña íchjín xi jye 'ñó jchínga, k'oaá s'ín tènójmíya-la koni tsà nea-lè ma. Jña xi íchjín ixti k'oaá s'ín tènójmíya-la koni tsà tichji ma nga nguì tsjeè tíjna kjohítsjeèn-lè.

³ Tìsìkoò jña íchjín xi jye k'en x'in-la tsà kixi kjoa nga tsjìn xi osìko. ⁴ Tsà tjín íchjín ka'àn xi tjín-la ixti, kò tsà tjín-la ixti 'ndeí, ixti koi, ítjòn kàtasíkitasòn ya ni'ya-la kós'ín beèxkón Nainá. Kàtasìko xita xíkjín, mé-ne nga tsjá ngajo-la kjoatjòcha ts'e xita jchínga-la. Kjoa koi, ndaà tjín. K'oaá s'ín sasén-la Nainá. ⁵ Jè chjoón ka'àn xi kixi kjoa nga tíjna tajngoò, Nainá 'ñót'aà-takòn kò nachrjein kò nìtjen bítsi'ba nga chjat'aà-la Nainá. ⁶ Tanga jè chjoón ka'àn xi kjotsja ts'e isò'nde xi ch'o tjín tsjá-la yijo-la, it'aà ts'e Nainá tíjnak'en-né nas'ín tíjnakon. ⁷ K'oaá s'ín tatixoma-la kjoa koi mé-ne nga ndaà sùjchá-ne yijo-la nga mì yá xi ch'o kítso-la. ⁸ Tsà yá xi mìkì sùkindá xita xíkjín nga sùichját'aà-la, mats'iaqo ítjòn-ne xi ya títsajnakò ni'ya-la, tsà mì k'oaá s'ín kosìko xíkjín, mìkì nchisíkitasòn 'én xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Isáa ch'o nchisíkítsajna yijo-la mì k'oaá-ne koni jña xita xi mìkì mokjeiín-la 'én-la Nainá.

⁹ Íchjín ka'àn xi sít'aà xojon nga kochját'aà-la, tà jña-né xi tsato jàn kaàn nó tjín-la xi kixi tsibítsajnakò x'in-la, ¹⁰ jña xi 'ya-la nga ndaà kisìjchá yijo-la ts'e xá xi ndaà tjín: tsà ndaà kisìjchá ixti-la, tsà ndaà kisìs'in-la xita xi ijchòkon ni'ya-la, tsà tsanìjno ndsokò xita-la Cristo nga ndaà kisìs'in-la, tsà kisìchját'aà-la xita xi kjoa títsajjìn. Tsà k'oas'ín kisìkitasòn yije xá xi ndaà tjín, koma sít'aà xojon.

¹¹ Tanga jña íchjín ka'àn xi sa ixti isa mìkì koma xojon sít'aà. K'e nga x'in kjoaajiín-la, mìtsà 'íin koma-la nga kìnchat'aàxìn-la Cristo nga kixan ìjngoò k'a-ne. ¹² Tsà k'oas'ín s'íin, kjo'íin s'e-la nga mìkì nchisíkitasòn koni s'ín kitsjaà tso'ba nga sa ítjòn. ¹³ Íchjín koi, tìkoá mangaá-la nga xki xi ján ni'ya binchimajto. Ma ts'eè-né. Mìtsà tà ma ts'eè. Tìkoá 'én ndiso bíxkó. Chjajiín chja'a ñánda mì jña oko-la. ¹⁴ An, k'oaá s'ín mejèn-na nga kàtixan ìjngoò k'a-ne jña íchjín ka'àn xi sa ixti isa. Kàtas'e-la ixti. Ndaà kàtatixoma ni'ya-la mé-ne nga mì ch'o kichjajno-ná xi kondra. ¹⁵ Tjín i'nga íchjín ka'àn xi jye tsohófaya-ne, jè kiit'aà ìjngoò k'a-la xita neí.

¹⁶ Tsà jngoò xita xi mokjeiín-la 'én-la Nainá tsà tjín xíkjín xi chjoón ka'àn, mochjeén-né nga kàtasìchját'aà-la xíkjín mé-ne nga mì jè naxandá-la Cristo 'ñó skanè-ne xá. Jè naxandá-la Cristo komaá kosìko xi kixi kjoa nga nguì ndí chjoón ka'àn ìma.

¹⁷ Jña xita jchínga xi ndaà otixoma ya naxandá-la Nainá, ok'ín-la nga isa ndaà jchaxkón koa kochját'aà-la xi mochjeén-la, mats'iaqo-ne jña xi chjaya koa okóya 'én-la Nainá. ¹⁸ Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín tíchja nga tsò: “Jè nchraja xi síxá, kì na'ya bì'a tso'ba.” Tìkoá jíit'aà xi tsò: “Jè xita xi síxá, mochjeén-né nga kàtachjí-la.”

¹⁹ Kì kii nìs'in-là tsà yá xi óngui xita jchínga xi otíxoma ts'e naxandá-là Nainá tsà mì jò jàn ma-ne xita xi kijtseè-ne xkon kjoa xi komà.

²⁰ Tanga jña xita jchínga xi ótsji jé-isa, tikaká-là nga nguixkon ngats'ii xita naxandá-là Nainá, mé-ne jña xita xi i'nga k'oaá s'ín sincháxkón-ne.

²¹ Tìbìnè-lè nga nguixkon Nainá ko Na'èn-ná Jesucristo ko àkjale-là xi xó jè jaàjìn-ne, ndaà tikitasoin kjoa koi. Nìmé kjoa xi bìnndàjìn k'e nga kj'eè kii 'ya-là tsà kixi kjoa. Kì chjaàjìn xita xi nìs'in-là; ngásòn tìs'in yije-là. ²² Kì yá xita xi taxki chjaàjìn nga kjósòn-là ndseji k'e nga k'oi-là xá jìjìn naxandá-là Nainá. Ítjòn ndaà tikítsjìn mé-ne nga mì jì kokot'aà-lè jé-là xita xi kj'eii. Tsjeè tijni.

²³ Nga ch'in tjin kjit'aà-là indso'boi, kì tà nandá 'yoi, tikoáá t'i chibi nandá vino.

²⁴ Tjin i'nga xita xi tik'e 'ya-là jé-là k'e nga tikj'eè sindàjìn. Tanga tikoáá tjin i'nga xi iskan 'ya-là. ²⁵ K'oaá tìs'in tjin xá xi ndaà tjin, tjin xi nìton beè xita. Tikoáá tjin xá ndaà xi mì nìton 'ya-là tanga mìkii koma jngoò k'a sijna'ma. Iskan jcha-là.

6

¹ Ngats'ii xita naxandá-là Nainá xi ch'i'nda títsajna'ño, ndaà kàteèxkón nei-là mé-ne nga mì yá xi ch'o kichjajno-là Nainá ko 'én xi okoòyaá it'aà ts'e Cristo. ² Jña xita ch'i'nda xi mokjeiin-là nei-là it'aà ts'e Cristo, mochjeén-né nga ngásòn ndaà kàteèxkón nei-là nga 'ndseé jóó it'aà ts'e Cristo. Ísáá ndaà kàtasíxá-là nga ngásòn mokjeiin-là 'én-là Nainá tikoáá tsjakeè xikjín.

Jña 'én koi, takóyi tikoáá tìnókjoayi.

Kjoa xi sakó-ná k'e nga ton matsjachaá

³ Tsà tjin xita xi kj'eii tsò 'én xi okóya nga mì tìjngoò ikon koni tsò 'én ndaà-là Na'èn-ná Jesucristo tikoáá mìkii tìjngoò ikon it'aà ts'e kjotíxoma koni s'ín yaxkoán Nainá. ⁴ Xita koi, xita 'nga takòn-né, nìmé machiya-là. 'Nó tsjakeè nga ótiya-ne 'én xi nìmé chjì-là. Yáá nchrobát'aà-ne nga maxítakòn-chaá xinguiáá, nga bixkán-kjoaá, nga nokjoàjno-lá xinguiáá 'én xi ch'o tsò, tikoáá ch'o nìkítsjeèn it'aà ts'e xita xi kj'eii. ⁵ Tikoáá yáá nchrobát'aà-ne nga kjit'aà naxrjein nchikjaán-kjoò jña xita xi mì kixi síkjeén kjohítsjeèn-là ko mì kjoakixi fit'aà-là. K'oaá s'ín síkítsjeèn, tsò-né: tsà ndaà jchaxkoán Nainá, yáá sakó-ná ton. Ngaji, kì k'oaá tjin kjoa xi nìkítsjìn. ⁶ Kixi kjoa, tseé kjondaà sakó-là xita k'e nga beèxkón Nainá tsà tikoáá tsja tjin-là inima-là mé xi tjin-là. ⁷ Nga nìmé xi kich'á k'e nga kits'iaán j isò'nde. Tikoáá nìmé xi kjikoáá k'e nga kiyá. ⁸ Tsà tjin-ná tsojmì xi chineé koá tjin-ná nikje xi chikjá, mochjeén-né nga tsjaá kíjngoò-lá takoán. ⁹ Tanga jña xita xi mejèn-là kjoanchiná, nga mìkii chikjoako-là kjohítsjeèn xi ch'o tjin nga kjìn tsojmì mejèn-là, yáá kixongui ch'an koá yáá singui'ño. 'Nó mejèn-là kjoa xi nìmé chjì-là koá xi ch'o síko-ná, kjoa xi síkíts'ón xita koá yáá chijajìn. ¹⁰ K'e nga ton matsjachaá, yáá mats'ia-ne kjoa ts'e jé ko ngats'ii kjoa xi ch'o tjin. Tjin i'nga xita xi jye chinchat'aaxìn-là kjoa xi mokjeiin-ná it'aà ts'e Cristo jè ngatjì-là nga tse ton mejèn-là. K'oaá s'ín ma-ne nga tijña-ne tse kjo'in tsjá-là yijo-là.

Tìnè-là yijo-lè kjoa xi mokjeiin-lè

¹¹ Tanga ngaji xi xita-là Nainá 'mì-lè, tìsit'aaxìn-là ngats'ii kjoa koi. Jè t'in tjingui-là xi kjoakixi. Jchaxkoín Nainá. Ndaà kàtakjeiin-lè it'aà ts'e Cristo. Kàtas'e-lè kjoatjòcha. Kàtas'e-lè kjoatsetakòn. Indaà kjoa tikjini inima-lè. ¹² Ndaà tìxkàtjì kjoa xi mokjeiin-ná it'aà ts'e Cristo. Kì nìkijna-jèn ndiyá kixi ts'e kjoabinachon xi mìkii fehet'aà nita kjé-ne. Nga koi xá kiichja-lè Nainá. Ngaji jyeé k'oaá s'ín ndaà kits'ii ndsobi nga kinikixiyi 'én xi mokjeiin-lè it'aà ts'e Cristo nga nguixkon xita xi kjìn ma-ne nga kii'nchré. ¹³ I'nde jngoò xá tìbìnè-lè nga nguixkon Nainá xi síkítsajnakon yije nita mé xi tjin, tikoáá nguixkon Jesucristo xi ndaà kitsjaá tso'ba nga kisikixiya 'én ndaà-là k'e nga kiichja nga nguixkon Poncio Pilato. ¹⁴ K'oaá s'ín tìhotíxoma-lè, ndaà tikitasoin kjotíxoma koi; kì nìkijatjìya-là

mé-ne nga mì yá xi kochrjengui-lè skanda k'e nga kjoíí ìjngoò k'a Na'èn-ná Jesucristo. ¹⁵ K'e nga kijchòya nàchrjein, Nainá, k'oaá s'ín sìikitasòn yije kjoa koi. Mé tà ndaà-la Nainá nga jè tajngoò tíhotíxoma. Jè tíjna ítjòn-la jñà xi xitaxá ítjòn títsajna tikoá tíjna ítjòn-la jñà xi xita sko-la títsajna. ¹⁶ Tajngoò Nainá xi xó k'oa's'ín tíjna-ne nga mìkìì biyaà. Yaá tíjnajiin kjoahiseèn ñánda mì yá xi koma kijchò kinchat'aà-la. Nì saá jngoò xita beèxkon nì mìkìì tíj'nde-la nga skoexkon. Nainá, kjit'aà nàchrjein jeya kàtìjna. Kàtayaxkón kjoííxoma-la nita kjé-ne. K'oa's'ín kàtama.

¹⁷ Jñà xita nchíná xi tíjn ì isò'nde, k'oaá s'ín tinè-la: “Kì bí'nga-la ikon.” Kì koií ma'ñót'aà ikon kjoanchíná xi tíjn-la nga tà nìton fehet'aà. Jè kàtama'ñót'aà ikon Nainá xi tíjnakon nga jè tsjá yije-ná xi mochjeén-ná skanda síkatonè-la mé-ne nga kò kjotsja síkjeén tsojmì xi tsjá-ná. ¹⁸ Koatìn-la, kjondaà kàtas'ín. Kàtas'e-la kjoanchíná nguixkon Nainá it'aà ts'e kjondaà xi s'ín. Kì kjoaxkon fikjaá, kò inima-la kàtatsjá ítse-la xíkjín mé xi tíjn-la. ¹⁹ Tsà k'oa's'ín sìikitasòn nàchrjein ì'nde, s'eé-la kjoanchíná xi mìkìì kjoehet'aà k'e nga jye títsajna nguixkon Nainá. Tikoáá tjoé-la kjondaà xi nguì ts'e kjoabinachon.

'Én xi fehet'aà-ne

²⁰ Ngaji Timoteo, ndaà tikitasoìn 'én ndaà-la Nainá xi jì kjòngatsjei. Kì kii na'yà-la 'én ndiso xi nímé chjí-la. Kì kii nìs'in-la kjoa xi chitiya-ná ts'e kjoachjine ndiso. ²¹ Tjín i'nga xita xi k'oa tíjn kjohítsjeèn fitjngui-la. K'oaá ma-ne nga chinchat'aaxìn-la kjoa xi mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo.

Jè kàtìjnako-lè kjondaà-la Nainá.

Xojon carta-la San Pablo xi ma-ne jò xi kiski-la Timoteo

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà Timoteo

¹ 'An, Pablo, tìkjiì-lè xojon jè. Nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo nga k'oaá s'ín kjòmejèn-la Nainá. K'oaá s'ín kitsjaà tso'ba Nainá nga kíjnakon inìma-ná it'aà ts'e Cristo Jesús. ² Ngaji Timoteo xi 'ño matsjake-lè koni tsà ki'ndí ts'an xan-lè, Nainá xi Na'èn-ná ko Na'èn-ná Jesucristo kàtatsjá-lè kjondaà, kàtahìmakeè-lè, kàtas'e-la kjoa'nchán jjiìn inìma-lè.

'Èn xi tsjá Pablo it'aà ts'e Cristo

³ Mìkiì jchàajìin-na ko nàchrjein ko nìtjen bìtsi'batji-lè tìkoá tsjaà-la kjondaà Nainá, jè xi 'an bexkoán koni s'ín kíjtseèxkón jña xitá jchínga-na nga nguì tsjeè tjin kjohítsjeèn-na. ⁴ K'e nga bìtsjeèn-na kjoa ts'e ndáxkoìin mejèn-na nga skoeè jngòò k'a-lè mé-ne nga kotsja-la inìma-na. ⁵ Bìtsjeèn-na nga nguì ndaà mokjeiín-lè it'aà ts'e Cristo koni s'ín kòkjeiín itjòn-la neaájchá-lè Loida ko nea-lè Eunice. 'An k'oaá s'ín makixi-na nga ngaji tìkoá ndaà mokjeiín-lè.

⁶ Koií k'oa'sín tìsikìtsjeèn-lè nga isa ndaà tìkjiín kjotjò xi kitsjaà-lè Nainá nga ndaà tixá-la, jè kjotjò xi kitjoé-lè k'e nga 'an tsakàsòn-lè ndsaa. ⁷ Nainá, mìtsà inìma tsakjón kitsjaà-ná. Jè kitsjaà-ná Inìma Tsjeè-la nga tsjá-ná nga'ño, nga tsjá-ná kjoatjòcha, nga tsjá-ná kjohítsjeèn kós'ín s'èèn nga kixi sijchá yijo-ná. ⁸ Koií kjoa-la kì masobà-lè nga nokjoàkoiì xitá it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. Tìkoá kì masobà-lè xi it'aà ts'an nga ndayá tíjna'ya koií kjoa-la nga ya sixát'aà-la Na'èn-ná. Tìkjeiín-ko-ná kjo'in xi it'aà ts'e 'èn ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Jè Nainá tsjá-lè nga'ño xi kochjeén-lè. ⁹ Nainá, jyeé tsachrjekàjìin-ná kjo'in. K'oaá s'ín kùichja-ná nga tsjeè sijchá yijo-ná. Mìtsà koi kjoa-la nga ndaà ki'né. Koi-né nga k'oa'sín kjòmejèn-la Nainá tìkoá kitsjaà-ná kjondaà-la xi it'aà ts'e Cristo skanda tisa tàts'en-la kjoa k'e nga tìkj'eè sindaà isò'nde. ¹⁰ I'ndeì Nainá jyeé tsakó kjondaà-la nga jyeé j'ii Jesucristo xi ochrjekàjìin-ná kjo'in. Jaàxìn-ná nga'ño-la kjoabiyaà. Xi it'aà ts'e 'èn ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, tsakó-ná kjoabinachon tìkoá tsakó-ná nga mìtsà jngòò k'a kiyá nità kjé-ne.

¹¹ Nainá, 'aán kisingatsja-na xá jè nga 'an kichjaya 'èn ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tsibíxáya-na it'aà ts'e xá-la nga 'an kokoòya-la jña xi mìtsà xitá judío. ¹² Tseé kjo'in tìsikjiaán tà jè ngatji-la 'èn xi 'an chjaya. Tanga mìkiì masobà-na. Jyeé tíjìin-na nga it'aà ts'e Cristo mokjeiín-na. Tìkoá ndaà tíjìin-na nga tã jngòò jè Nainá xi tjin-la nga'ño. Ndaà sùikinda jè xá xi 'an kisingatsja-na skanda jè nàchrjein k'e nga kjoíì jngòò k'a-ne Jesucristo.

¹³ Ndaà tíjìin takoìn 'èn ndaà xi 'an tsakoòya-lè koni s'ín tjin 'èn xi mokjeiín-ná ko kjoatjòcha xi tjin-ná nga Cristo titsajna kjoá. ¹⁴ Ndaà tìkitasoìn xá ndaà xi jì kjòngatsjei. Jè sùichját'aà-lè Inìma Tsjeè-la Nainá xi tíjnajìin inìma-ná.

¹⁵ Jyeé tíjìin-lè ngats'ii xi títsajna nangui Asia, jyeé kitsjeiìn takòn-na, koni jè Figelo ko Hermógenes. ¹⁶ Nainá kàtahìmakeè xitá ni'ya-la Onesíforo. Kjin k'a j'ii síjehikon-na. Mìkiì kjòsobà-la nas'ín ndayá tíjna'ya. ¹⁷ Tà saá, k'e nga j'ii i Roma skanda mìkiì kisìkjáya nga 'ño tshótsji-na skanda kó nga kisakò-la ñánda tíjnaa. ¹⁸ Na'èn-ná kàtahìmakeè jè Onesíforo k'e nga kijchò nàchrjein-la Nainá. Ngaji jyeé ndaà tíjìin-lè, ndaà kisichját'aà-ná ján Éfeso.

2

Timoteo, jngòò soldado-la Cristo xi ndaà síxá-la

¹ Ngaji Timoteo koni tsà ki'ndí ts'an xan-lè, tjiì-la nga'ño yijo-lè it'aà ts'e kjondaà xi tsjá Jesucristo nga jè titsajna kjoá. ² Jè 'èn xi kina'ya-ná nga kichjaya nguixkòn nga kjin

ma x̄ita xi kii'nchré, k'oaá s'ín takóya-la xi x̄ita kixi xi ndaà ma-la okóya mé-ne k'oa t̄is'ín kokóya ngajo-la x̄ita xi kj'eíí.

³ Ngaji Timoteo, t̄ikjeiín-ko-ná kjo'in nga ndaà mìt'aà-la Jesucristo koni jngoò soldado xi síkjeiín kjo'in. ⁴ Jngoò x̄ita xi soldado síkitasòn mìkì t̄jín'nde-la nga kj'eíí xá skóngajiín xi t̄jín isò'nde, t̄jínè-la nga ya síkitasòn-la jè xi kitsjaà-la xá mé-ne nga ndaà kíjnakò. ⁵ K'oaá t̄is'ín t̄jín jè ts'e x̄ita xi síská. Tsà mì kixií síská koni s'ín t̄jín kjotixoma-la mìkì tjoé-la chjì-la. ⁶ X̄ita xi bìnè-la yijo-la nga ndaà síxá nga bíjtje tsojmì t̄jè, k'e nga jye kojchá tsojmì, jè tjoé ítjòn chiba-la tsojmì xi majchá koni tsà chjì-la. ⁷ T̄ikítsjiín koni s'ín t̄ixan-lè. Jè Nainá isa ndaà tsjaya yije-lè kjohítsjeèn.

⁸ T̄ikítsjiín it'aà ts'e Jesucristo, jè xi jaáyajiín-la mìk'en xi tje-la x̄itaxá ítjòn xi David ki'mì. K'oaá tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjàya. ⁹ Koií kjoa-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjàya, t̄isikjiaán kjo'in skanda na'ño kícha t̄jít'aà'ñoá nga t̄jina'ya ndayá koni jngoò x̄ita xi 'ño ts'en. Tanga jè 'én-la Nainá mìtsà t̄jít'aà'ño yia ndayá. ¹⁰ Koií kjoa-la t̄isikjiaán yije kjo'in xi kjondaà ts'e x̄ita xi xó jaajiín-ne Nainá mé-ne nga t̄ikoa kitjokàjiín-ne kjo'in xi it'aà ts'e Cristo Jesús; s'eé-la kjoajeya xi mìkì fehet'aà n̄ita kjé-ne.

¹¹ 'Én koi, 'én kixi-ne nga tsò:

Nga ya k'en-koaá Cristo, t̄ikoaá yaá k̄itsajnakon-koaá.

¹² Tsà chíkjoa-ná kjo'in t̄ikoaá yaá kotixomakoáá Cristo.

Tsà kixoán mìkì bexkoan, jè k'oaá t̄i k̄itso-ná mìkì bexkoan.

¹³ Tsà mìkì síkitasoán 'én xi nokjoá, tanga Nainá síkitasòn 'én xi chja.

Mìkì koma sík̄jatjya 'én-la.

Jngoò x̄ita xi ndaà síxá-la Cristo

¹⁴ T̄ikítsjeèn-la kjoa koi. T̄inókjoakoi nga nguixkon Nainá mé-ne nga mì kohótiya-ne kjoa ts'e 'én. Jè kjoa xi chitiya-ne n̄imé chjì-la. T̄a saá síkits'ón x̄ita xi 'nchré. ¹⁵ 'Nó ndaà t̄jínè-la yijo-lè mé-ne nga ndaà k̄jna-ne nga nguixkon Nainá. N̄imé xi kosobà-lè nga ndaà t̄jín xá-lè koa ndaà okoòyi 'én kixi-la Cristo. ¹⁶ Kì taxkì nokjoà-jèn 'én xi mìkì sasén-la Nainá xi n̄imé chjì-la. J̄nà x̄ita xi k'oas'ín chja, isaá 'ño binchat'aàxìn-isa-la Nainá. ¹⁷ J̄nà 'én xi ch'o tsò k'oaá ngaya-la koni ch'in nchikòn xi bi'ndo-ne yijo-ná. K'oaá s'ín chja Himeneo kò Fileto ¹⁸ nga jyeé chinchat'aàxìn-la xi kjoakixi nga tsò: “Jè kjoa xi faáya-la mìk'en jyeé tsato-né.” K'oaá ma-ne sískáya i'nga-la x̄ita kjoa xi mokjeiín-la. ¹⁹ Tanga Nainá jyeé tsibíjna'ño t̄ats'en jngoò kjoakixi n̄anda t̄jít'aà 'én xi tsò: “Nainá beèxkon-né xi x̄ita ts'e”; ngats'ì xi tsò: “An, x̄ita-la Cristo-ná, k̄atinchat'aàxìn-la kjoa xi ch'o t̄jín.”

²⁰ Jngoò ni'ya xi je kji, t̄jín tsojmì xi oro kò plata. T̄ikoaá t̄jín tsojmì xi yá kò xi ni'nde. T̄jín tsojmì xi nachrjein nchijòn mochjeén koa t̄jín xi tà k'e mochjeén k'e nga ndaà tíma.

²¹ Tsà sìtsjeé kjohítsjeèn-ná nga k̄inchat'aàxìn-lá kjoa xi ch'o t̄jín, k'oaá s'ín sík̄jeén-ná Nainá koni tsojmì tsjeè xi tà k'e mochjeén k'e nga ndaà tíma. T̄itsajnaandaà nga síkitasoán n̄ita mé xá-la Nainá xi ndaà t̄jín.

²² Ngaji Timoteo, t̄isit'aàxìn-la kjohítsjeèn-la ixti xi ch'o t̄jín. Koií t'in t̄jingui-la xi kjoakixi, kò kjoa xi mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, kò kjoatjòcha, kò kjoa'nchán takòn. K'oas'ín t'in t̄jingui-la kjoa koi kò x̄ita xi tsjeè t̄jín inima-la nga chjat'aà-la Nainá. ²³ Kì kjoa nchikòn n̄is'in-la xi n̄imé chjì-la. Jyeé ndaà t̄jjiín-lè nga kjoasì ótsji. ²⁴ Jngoò ch̄i'nda-la Nainá mìkì mochjeén nga kjoasì skóngajiín. Ndaà k̄atasikò yije x̄ita. K̄atijnandaà nga kokóya 'én-la Nainá. K̄atas'e-la kjoatsetakòn mé kjoa xi mat'in. ²⁵ Kòó kjondaà-la k̄atasikixiya j̄nà xi x̄ita kondra, tsà koi nachrjein Nainá tsjá isa-la nachrjein nga sík̄ájno jé-la nga mì t̄i jè kohótsji-ne mé-ne nga kokjeiín-la xi kjoakixi. ²⁶ K'e nga táx'anguì xkon, komaá kitjokàjiín kjoanachan-la neíí nga ya t̄jít'aà'ño-la nga k'oas'ín síkitasòn-la koni s'ín mejèn-la neíí.

3

Mé kjoa ch'o xi s'iin xita k'e nga tímachraña nga kjoehet'aà nàchrjein

¹ Ngaji Timoteo, kàtasijiin-lè k'e nga tímachraña't'aà nàchrjein nga kjoíi ìjngoò k'a-ne Cristo, kjìn skoya kjoa s'e xi mìkiì ndaà tjín. ² Jñà xita xi s'e, tà yijo-laá 'ñó siis'in-la; toón 'ñó kotsjakeè; yijo-laá 'ñó ndaà siikítsajna; xita 'nga ikoón koma; kichjajno-la Nainá ko xita; mìkiì kiì'nchréñijon-la xita jchínga-la; mìkiì tsjá ngajo-ne kjondaà, mìkiì skoexkón Nainá, ³ mìkiì siitjòkeè xíkjin, jngoò k'a mìkiì siije-la ikon, 'én ndiso tsját'in xíkjin, mìkiì siikinda yijo-la mé kjoa xi s'iin, xita ch'o koma, kondraá kjoí-la kjoa xi ndaà tjín, ⁴ kondraá kjoí-la amigo-la, mìtsà ítjòn siikítsjeèn mé kjoa xi s'iin, 'ñó 'nga ikon koma, jè siitsjakeè kjoa ts'e isò'nde xi sasén-la yijo-la, mìkiì siitsjakeè Nainá. ⁵ K'oaá s'ín s'iin koni tsà beèxkón Nainá, tanga mìkiì tsjá'nde nga jè nga'ño-la Nainá siixájin inima-la.

Xita koi ki kiì nis'in-la. ⁶ Jñà xita koi, ótsji'nde-la nga fahas'en ni'ya-la íchjin xi mìkiì beèxkón yijo-la ko xi tse jé tjín-la nga ma konachan-la. Íchjin koi, yaá fitjingui-la kjoa xi isa 'ñó ch'o tjín koni s'ín mejèn-la yijo-la. ⁷ Kjit'aà nàchrjein nchikota'yà 'én xitse tanga nijngoò nàchrjein fahas'en-jin-la xi nguì kjoakixi. ⁸ Jñà xita koi, k'oaá tis'in binchahikon-la xi kjoakixi, koni kis'iin xita chjine xi ma-la bíndaà xi ki'mi Janes ko Jambres nga chinchahikon-la Moisés. Xita koi, jngoò k'aá ch'o tjín kjohítsjeèn-la. Bitjongui-né nga nguixkon Nainá nga mìkiì mokjeiin-la xi kjoakixi. ⁹ Tanga mìkiì siikijne. Kijchò nàchrjein nga skoè yije xita kjoa tondo-la. K'oaá s'ín jchat'in-la koni jè Janes ko Jambres.

Kó tò Pablo nga bit'in-la Timoteo nga 'én kixi kòkòya

¹⁰ Tanga ji Timoteo k'oaá s'ín tìmitjingui-la koni s'ín tsakoòya-lè, koni s'ín tísijchá yijo-na, koni s'ín tjín kjohítsjeèn-na mé kjoa xi tìfitjingui-la. K'oaá tis'in mokjeiin-lè koni s'ín mokjeiin-na 'an it'aà ts'e Cristo. K'oaá s'ín tjín kjoatsetakòn-lè ko kjoatjòcha-lè koni s'ín tjín ts'an. K'oaá tis'in chíkjoa yije-lè nita mé kjoa-ne koni 'an. ¹¹ Tijiin-lè koni s'ín tìsikjiaán kjo'in it'aà ts'e Cristo tikoà ongatjingui-na xita kondra koni s'ín komat'ian ján naxandá Antioquia, Iconio ko Listra. Taxki toòn kijtseè-na xita nga tsangatjingui-na tanga jè Na'èn-ná tsachrekajin yije-na kjoa koi! ¹² Kixi kjoa, ngats'ii xi mejèn-la skoexkón Na'èn-ná Jesucristo, k'oaá tis'in s'e-la kondra nga kjitjinguikeè xita. ¹³ Tanga jñà xita xi ch'o s'ín, xi konachan, kjit'aà nàchrjein, saá 'ñó, saá 'ñó ch'o s'iin nga skónachan-la xita, tanga k'oaá tis'in komat'in ngajo-ne nga skónachan-la xita xi kj'eij.

¹⁴ Tanga ngaji, ndaà kixi tikoji jñà kjoa xi kichita'yì xi jye k'oas'in ndaà kòkjeiin-lè. Jyee tjiin-lè yá xita xi tsakóya-lè. ¹⁵ Skanda tik'e-né nga tisa ndí ti titsjoi, kiyaxkoin Xojon Tsjeè-la Nainá jè xi koma-la siichjine-lè kó s'ín kitjokajin kjo'in nga mokjeiin-lè it'aà ts'e Cristo Jesús. ¹⁶ Ngats'ii 'én xi tjit'aà Xojon-la Nainá, kjohítsjeèn ts'eé Nainá nga kitjei. K'oaá s'ín mochjeèn nga okóya-ná, nga okó-ná k'e nga ch'o 'nè, nga síkixiyandaà-ná, nga okó-ná ndiyá kixi, ¹⁷ mé-ne jñá xi xita-la Nainá 'mì-ná jngoò k'a ndaà kítsajnandaá nga sikitasoán yije kjoa xi ndaà tjín.

4

Kó tò Pablo nga tibinè-la Timoteo nga 'Én-la Nainá kichja

¹ 'Ñó tibinè-lè nga nguixkon Nainá ko Na'èn-ná Jesucristo jè xi jeya kjoíi ìjngoò k'a-ne koni xitaxá ítjòn nga koindaajin-la xita xi títsajnakon ko xi jye k'en. ² Tinókjoayi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tijnandeii nga kjit'aà nàchrjein nita mé kjoa xi tjín. Chikoji xita k'e nga ch'o s'ín; tikixiyi; tìt'in-la nga 'ñó kàt'eé-la ikon. K'e nga k'oas'in s'iin, tseé t'iin takoin, ko kjondaà-lè takóya-la. ³ Kijchò nàchrjein k'e nga jñà xita mì tì kiì kòkjeiin-la nga kji'nchré 'én ndaà xi kixi tjín xi jñà okoòyaá it'aà ts'e Cristo. Kjìn maestro kohótsji xi kòkòya-la kjoa xi jñà komejèn-la nga kji'nchré-la. ⁴ Kinchat'aàxin-la

xi kjoakixi, koií kjit'aà-la xi taxki cuento jchínga xi mìtsà kixi kjoa. ⁵ Tanga ngaji Timoteo, indaà t'è-la takoìn nità mé kjoa-ne, tikjeiín kjoa ts'e kjo'in, koi xá t'iin nga tika'bisoìn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, ndaà tikitasoìn xá xi jì kjòngatsjei.

⁶ 'An, jye titsjaà kjotjò-la yijo-na Nainá. Jyeé ijchò nachrjein nga kiyá. ⁷ Jyeé ndaà kiskaàn-tjià xá-la Cristo; jyeé ndaà kisikitasoàn xá xi 'an kjòngatsja; jyeé ndaà tsohótijnakoaa jè 'én xi mokjeiín-na it'aà ts'e Cristo. ⁸ I'ndeí, Cristo, xi xitaxá kixi tíjna, tíjnatjò jngoò-la corona ján ngajmù xi 'an tsjá-na nga kixi tsohótijnakoaa. K'e nga kjoíí ìjngoò k'a-ne, mìtsà tà 'an xi tjoé-na. Tìkoáá tjoé-la ngats'ì xità xi tíjngoò ikon nga nchikoña-la Cristo.

Kó kitsò Pablo nga kisixátíya-la Timoteo nga kjoikon nìton

⁹ Tìxátíyi nga nìton nchrobáchon-ná. ¹⁰ Nga jè Demas, jyeé kitsjeiín takòn-na. Jè 'ñó matsjakeè kjoa xi tjín ì isò'nde. Ján kiì naxandá Tesalónica. Crescente, ján kiì nangui Galacia, koa jè Tito ján kiì nangui Dalmacia. ¹¹ Tà jè Lucas tíjnakò-na. K'e nga kjinchroboì, tjàjchatoi Marcos, nchrobákoí. Kochjeén-na kjoa ts'e xá xi tjín-na. ¹² Jè Tíquico, ján kisikasén Éfeso. ¹³ K'e nga kjinchroboì, jcha-ná inchrókisòn-na xi tsakajná ya naxandá Troas ya ni'ya-la Carpo. Jch'íi xojon-na; jña xi isa 'ñó mochjeén-na xi chrjoa kjoàn.

¹⁴ Alejandro, jè xi chjine kicha, 'ñó ch'o tjín kjoa xi tísiko-na. Nainá, jè kàtatsjá-la kjo'in kjoa xi tís'in. ¹⁵ Ngaji Timoteo, tikindii yijo-lè it'aà ts'e xità jè. 'Ñó kondra fitjingui-la 'én xi okoòyaá.

¹⁶ K'e nga kisindaajìin ítjòn-na nga nguixkon xitaxá, niyá xi tsasìko-na. Ngats'ì xità kitsjeiín takòn-na. Kì kindáá s'in Nainá kjoa koi. ¹⁷ Tanga Na'èn-ná tsasìko-na. Kitsjaà-na nga'ñó mé-ne nga komà kichjàjìin-la jña xità 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. K'oaá s'in komà-ne nga kiì'nchré yije xi mìtsà xità judío. Nainá tsasìko-na nga mìkiì kisik'en-na xità xi tsibíndaajìin-na. ¹⁸ Na'èn-ná kosìko-na it'aà ts'e ngats'ì kjoa xi ch'o tjín. Kjikò-na ñánda tíhotíxoma ján ngajmù. Nainá, kàtas'e-la kjoajeya nità mé nó-ne nità mé nachrjein-ne. K'oas'in kàtama.

Xi fehet'aà-ne, Pablo síhixat'aà xità xíkjín

¹⁹ Tìixat'eì jè Priscila ko Aquila ko xità ni'ya-la Onesíforo. ²⁰ Erasto, ján tsibìjna naxandá Corinto. Jè Trófimo, ján kisikìjna naxandá Mileto. Xk'én-né. ²¹ Tìxátíyi nga nìton nchrobáchón-ná k'e nga tikj'eè f'ìi nachrjein choòn 'nchán. Tísìhixat'aà-lè Eubulo, Pudente, Lino ko Claudia, ko ngats'ì xità xi 'ndsè chibá.

²² Jè kàtìjnakò-lè Jesucristo xi otíxoma-ná. Ngats'ioò, jè kàtìjnakò-nò kjòndaà-la. K'oas'in kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la Tito

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà Tito

¹ 'An, Pablo, xi chí'nda-la Nainá ma. Tíkoo 'an tsibíxáya-na Na'èn-ná Jesucristo mé-ne nga kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo jñà xita xi xó jè Nainá jaàjiin-ne, tíkoo skoe xi kjoakixi nga koma-la skoexkón Nainá. ² Xita koi k'oaá s'ín komat'in nga tíjngò ikon nga nchikoña-la nga kítsajnakon inima-la nita kjé-ne koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá skanda k'e nga tikj'eè sindaà isò'nde. Nainá mikii konachan. ³ K'e nga jye ijchò nachrjein, Nainá kisikatsejèn 'én-la it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjaya. Na'èn-ná kisingatsja-na xá jè nga k'oaá s'ín tsatixoma Nainá xi ochrjekàjiin-ná kjo'in. ⁴ Ngaji, Tito, koni tsà ki'ndí ts'an xan-lè nga ngàsòn mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, tìsikasén-lè xojon jè. Nainá xi Na'èn-ná kò Na'èn-ná Jesucristo xi ochrjekàjiin-ná kjo'in kàtatsjá-lè kjonda-la, kàtahimakeè-lè, tíkoo 'nchán kàtasíkiina inima-lè.

Kjoa xi mochjeén ts'e xita xi síkitasòn xá ya jjiin naxandá-la Nainá

⁵ Koií xá kisikijna-lè ján nangui Creta nga sikixiyi xá xi chijat'aà-isa. K'oaá tìs'ín tsatixoma-lè nga kinchandeì xita jchínga xi sìikinda naxandá-la Nainá nga jngò òjngò naxandá. ⁶ Xita jchínga xi sìikitasòn xá, jñà-né xi ndaà nchisíjchá yijo-la nga mì yá xi ch'o kító-la; xi jngò ma chjoón-la. Kò jñà ixti-la mochjeén-né nga ndaà mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo nga mìtsà yá xita ónè-la kjoa nga kjoaská tìmajiiin kò nga mikii 'nchréñijon. ⁷ Jè xita xi síkinda naxandá-la Nainá xi xá-la Nainá síkitasòn, mochjeén-né nga ndaà s'jin mé-ne nga niyá xi ch'o kító-la. Mikii mochjeén nga 'nga ikon koma; mì taxki kojti-la; mì xán kohijtako; mì xita skaàn-kò; kò mì ton chijé kotsjakeè. ⁸ Tà saá ndaà kàtasís'in-la xita xi bijchókon. Kàtamatsjakeè kjoa xi ndaà tjin. Indaà kàtijna ikon. Kixi kàtijnako xita. Tsjeè kàtasíjchá yijo-la nga nguixkon Nainá, ndaà kàtasikinda yijo-la nga mì taxki s'jin. ⁹ Ndaà kàtijiin ikon 'én kixi koni s'ín kis'enojmí-la mé-ne nga it'aà ts'e 'én ndaà xi kòkòya koma kitiin-la xita nga 'ñó kàt'eé-la ikon tíkoo koma sìikixiya xi kondra fitjingui-la xi kjoakixi.

¹⁰ Koií kjoa-la tjin jchán xita xi tájaàjiin nga okóya 'én xi nímé chjí-la tíkoo konachan-la xita xi kj'eji; kò tijñà-ne xi 'ñó bínè-la xita xi kj'eji nga kjo'ñó sít'aà chiba-la yijo-la kjoa ts'e circuncisión. ¹¹ Jñà xita koi mochjeén-né nga kichjoà'a nga sískáya-la ngats'ii xita xi títsajna nga jngò òjngò ni'ya. Tà jè xi mejèn-la nga ton síchijét'aà-la xita nga k'oa tjin 'én xi okóya xi nímé chjí-la.

¹² Jngò xita chjine xi tiya-ne i'nde-la Creta k'oaá kitsò-la xita xikjin: “Jñà xita Creta, xita ndiso-né, xita ts'en-né koni tsà cho ijñá, xita chrjá'a-né, xita ts'eè-né.” ¹³ 'Én kixii xi kichja xita jè; ngaji, Tito, koií kjoa-la 'ñó tìnokjoakoi mé-ne nga ndaà kítsajnako-ne koni s'ín mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, ¹⁴ koo mé-ne nga mì jñà sìis'in-la cuento xi nímé chjí-la xi fitjingui i'nga-la xita judío tíkoo mì jñà sìis'in-la kjotixoma ts'e xita xi binchat'aaxin-la kjoakixi.

¹⁵ Jñà xita xi tsjeè tjin kjohítsjeèn-la tsjeè yije ma-la nita mé-ne. Tanga jñà xita xi mì tsjeè tjin kjohítsjeèn-la koo mikii mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, saá tjé yije ma-la nita mé-ne; skanda jè inima-la kò kjohítsjeèn-la tjé tjin. ¹⁶ K'oaá tsò nga beèxkon Nainá tanga jñà kjoa xi s'ín 'yaá-la nga mìtsà kixi kjoa. Xita koi, 'ñó ch'o s'ín, mikii 'nchréñijon, tíkoo nímé chjí-la nga nijngò ma-la síkitasòn xá xi ndaà tjin.

2

Kjohítsjeèn xi ndaà tjin takóyi

¹ Ngaji, Tito, k'oaá s'ín tìnokjoi koni s'ín ok'in-la 'én ndaà xi jñá okoòyaá ² nga jñà xita jchínga ts'e naxandá-la Nainá, indaàkjoa kàtas'ín; ndaà kàtayaxkón; ndaà kjohítsjeèn

kàtas'e-la; ndaà kàtìtsajnaḱo kjoa xi mokjeiín-la, ḱo kjoatjòcha-la ḱo kjoatsejta-la mé-ne nga ḱichìkjoaḱo-la ḱjo'in. ³ Jñà íchjín jchínga, k'oas'ín kàtasíjchá yijo-la ḱoni xita-la Nainá. Kì xita chjajno-la. Kì xán báhijtaḱo. Koií kàtakóya kjoa xi ndaà tjín. ⁴ K'oaá s'ín kàtakóya-la íchjín ixti nga tjòkeè kàtas'ín íchjá-la, tikoá tjòkeè kàtas'ín ixti-la. ⁵ K'oaá s'ín ndaà kàtakóya nga ndaà kàtasíjchá yijo-la; tsjeè kàtìtsajnaḱo yijo-la; ndaà kàtasíkinda ni'ya-la; ndaà xita kàtama; kàta'nchréñijon-la íchjá-la, mé-ne nga mì yá xi ḱichjajno-la 'én-la Nainá.

⁶ K'oa tìs'ín tìnè-la jñà íchjá xi ixti-isa nga ndaà kàtasíjchá yijo-la. ⁷ Nita mé kjoa xi tjín, jì tìjna ítjoìn nga ndaà t'iin. K'e nga ḱokóya-la xita, kixi tìkìjni ḱjohítsjeèn-lè; 'én kixi tìnókjoi; ⁸ ndaà tsò 'én xi tìnókjoi xi mì yá ḱochrjekàngui mé-ne k'e nga ḱj'nchré-la jñà xi xita kondra, ḱosobà-la; nìmé sakòt'aà-la xi ch'o ḱitso-ná.

⁹ Koatìn-la jñà xita xi chì'nda tìtsajna'ñó, ndaà kàtasíkitasòn yije-la nei-la, ndaà kàtasís'in-la mé-ne nga tsja s'e-la, kì ḱjinguì'a-jèn; ¹⁰ kì síchijét'aà-la nei-la. Tà saá ndaà kàtas'ín nga kàta'ya-la nga xita kixi. K'oaá s'ín skoē-ne xita xi ḱj'eíí nga ndaà tjín ḱjotíxoma-la Nainá xi ochrjekàjìin-ná ḱjo'in.

¹¹ Nainá jyeé tsakó ḱjondaà-la nga ngats'ìi xita xi tjín nga tìjtsa isò'nde ḱoma ḱitjokàjìin ḱjo'in. ¹² Jè ḱjondaà-la Nainá k'oaá s'ín okóya-ná nga mì tì ḱiì k'oá s'en-ná nga mì ndaà yaxxoán Nainá tikoá mì tì ḱiì k'oá s'en-ná ḱjoach'o xi síjé yijo-ná xi ts'e isò'nde. K'e nga jye síkìtsajnaá kjoa koi, ìndaàkjoa síkìjnaá ḱjohítsjeèn-ná, xita kixi ḱomaá, tikoá ndaà jchaxxoán Nainá nàchrjein xi tìtsajnaá i'ndeì. ¹³ K'oaá s'ín s'eén kjoa koi nga tìtsachiñá-lá ḱjondaà xi 'ñó ndaà tjín nga jchaá kjoajeya-la Jesucristo k'e nga ḱjoií ìjngoò k'a. Jesucristo xi Nainá nga 'ñó 'nga tìjna nga jè xi ochrjekàjìin-ná ḱjo'in. ¹⁴ Jè Na'èn-ná Jesucristo kitsjaà yijo-la nga k'en ngajo-ná. Jè tsibíhjíjì-ná mé-ne ḱoma ḱitjokàjìin-ná ngats'ìi kjoa ts'e jé tikoá jngoò k'a sùtsjeè-ná nga nguì xita naxandá ts'e ḱomaá. ḱo nguì tìjngoò takoán nga síkitasoán nita mé kjoa xi ndaà tjín.

¹⁵ K'oaá s'ín takóyi tikoá tìt'in-la xita. 'Ñó tìnókjoaḱoiḱoi ḱoni s'ín tìj'nde-lè nga ḱotíxomai. Kì yá xi ochrjekàngui-lè.

3

Ndaà tìkitasòn jñà 'én xi mokjeiín-ná

¹ Tìkìtsjeèn-la nga kàteèxkón xi xitaxá tìtsajna ḱo ngats'ìi xi ḱjotíxoma tìjya tsja. Kàta'nchréñijon-la. Kàtasíkitasòn ngats'ìi xá xi ndaà tjín. ² Koatìn-la kì xitaá chjajno-la; kì xitaá ḱjaán-ko; tà saá ḱjondaà kàtas'e-la; nguì ìndaàkjoa kàtìtsajnaḱo ngats'ìi xita.

³ Nga sa ḱjòtseé, jñà, tikoáá xita tòndóḱo ḱomá. Mìkì na'yàñijoaán. Xìn ndiyá tsitjaàyaá. K'oaá s'ín kì'né ngats'ìi kjoa xi ch'o tjín xi síjé yijo-ná ḱo kjoa xi sasén-la. Yaá tsitsajnajñá xi ḱjoach'o ḱo ḱjoaxìtakòn. Tsak'ìn-ná nga kìsìjtikeè-ná xita. Tikoá jñá ḱinìjticha ngajo-ná xinguiáá. ⁴ Tanga Nainá xi ochrjekàjìin-ná ḱjo'in, k'e nga tsakó ḱjondaà-la ḱo kjoatjòcha-la it'aà ts'e xita, ⁵ tsachrjekàjìin-ná ḱjo'in. Mìtsà koi kjoa-la nga ndaà tjín ḱjoakixi xi kì'né. Tà koi-né nga ḱjòhìmakeè-ná. K'e nga ḱjòtsjeè inìma-ná, kìts'iin xitse ìjngoò k'a-ná ḱo jè Inìma Tsjeè-la Nainá kìsìxìtseyá ìjngoò k'a-ná. ⁶ It'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo xi ochrjekàjìin-ná ḱjo'in, Nainá, 'ñó ndaà kìsìkìjnajìin inìma-ná Inìma Tsjeè-la. ⁷ K'e nga jè ḱjondaà-la Nainá jye kìsìkìxiya-ná, k'oaá s'ín kìtsajnaá nga tìjngoò takoán nga tìtsachiñá-lá ḱjoabinachon xi mìkìì fehet'aà nita ḱjé-ne, jè ḱjotjò xi tsjá-ná Nainá nga ixti-la tsò-ná.

⁸ 'Én koi, 'én kixi-né. K'oaá s'ín mejèn-na nga 'ñó tìnè-la xita mé-ne jñà xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá ndaà kàtasís'in-la kjoa xi ndaà tjín. Kjoa koi, ndaà tjín; mochjeén-la ngats'ìi xita. ⁹ Tanga kì ḱiì nìs'in-la xi kjoa tòndó ḱo kjoa ts'e xita jchínga ḱjòtseé xi mìtsà kixi kjoa. Kì ḱjoasì nìs'in-la ḱo kjoa xi chitiya-ná it'aà ts'e ḱjotíxoma-la Moisés. Kjoa koi, mìkìì mochjeén, nìmé chjí-la.

¹⁰ Jè x̄ita xi naxandá-la Cristo mejèn-la s̄ijòya, jò, jàn k'a t̄inókjoa 'nchré-laà. Tsà mìkì 'nchréñijon-lè, n̄chrjekàjìn. ¹¹ Jì, jyeé 'yi nga x̄ita jè, jyeé its'oòn kjohítsjeèn-la. Ch'o tís'ín. Jé t̄ihónè-la yijo-la.

'Én xi títsjá-la Tito jè Pablo

¹² K'e nga s̄ikasén-lè Artemas, o xi jè Tíquico, t̄ixátíyi nchrobáchón-ná Nicópolis. K'oaá s'ín kiskoòsòn-la, yaá kótijna n̄chrjein cho 'nchán. ¹³ T̄ichját'aà-la Zenas, maestro ts'e kjotixoma, kò Apolos; t̄jiì-la mé xi mochjeén-la mé-ne nga koma kjoì-ne ñánda nchifi nga n̄imé s̄ichijat'aà-la. ¹⁴ Jñà xi x̄ita tsaján, k'oaá t̄is'ín kàtama-la kjondaà xi ndaà t̄jín nga kàtasíchját'aà-la x̄ita xi chijat'aà-la tsojmì mé-ne nga ndaà s̄ìkjeén-ne n̄chrjein-la nga títsajnakon, komaá s̄ìkíjna jngoò kjoa xi ndaà mochjeén.

'Én xi fehet'aà-ne

¹⁵ Ngats'ìi x̄ita xi ì títsajnakò-na t̄is̄ihixat'aà-lè. T̄ikoà t̄iixat'eì yije jñà xi matsjakeè-ná nga ngàsòn mokjeiín-ná ìt'aà ts'e Cristo. Kjondaà-la Nainá kàtìjnako-nò ngats'ioò. K'oa's'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la Filemón

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà Filemón

¹ Ji Filemón xi ndaà matsjake-lè xi ngàsòn xá-la Nà'èn-ná titsa'né, 'an Pablo nga ndayá tijnáa'ya k'oií kjoa-la nga xá-la Cristo tís'iaàn, tísìhixat'aà-lè kò 'ndsè Timoteo. ² Tikoáá tísìhixat'aà xita naxandá-la Cristo xi ya bixoña ni'ya-lè kò tichjaá Apia kò 'ndsee Arquipo xi tikoá xá-la Nainá nchikjaán-tji koni 'an. ³ Nainá xi Nà'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya jjiin inima-nò.

Kjoatjòcha xi tjín-la Filemón

⁴ K'e nga chjàt'aà-la Nainá, kjit'aà nàchrjein sikítsjeèn it'aà tsiji, k'oaá ma-ne nga tsjaà-la kjondaà Nà'èn-ná, ⁵ Koií kjoa-la nga jyeé ki'nchrè nga ndaà mokjeiín-lè it'aà ts'e Nà'èn-ná Jesucristo tikoá ndaà matsjachi ngats'ii xita-la Nainá. ⁶ K'oaá s'ín s'ijét'aà-la Nainá nga ndaà kítasòn koni s'ín nokjoàkoií xita xi i'nga it'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-lè mé-ne nga isa ndaà jchaxkoin ngats'ii kjondaà xi koma sikitasoán it'aà ts'e Cristo. ⁷ Ji ndí 'ndsè, 'ño tsja ma-na kò ma'ño takoàn it'aà ts'e kjoatjòcha xi tjín-lè, nga it'aà tsiji-né, nga jye ndaà tìnjetakoìn inima-la jña xita-la Nainá.

Kó tsò Pablo nga chjajti Onésimo

⁸ K'oaá ma-ne nas'ín it'aà ts'e Cristo tjí'nde-na nga kìnè-lè mé kjoa xi s'iin, tanga mitsà kos'ín tìbìt'in-lè. ⁹ Ta jngoò kjondaà tísijé-lè, nga tjíin-ná nga tjòcha 'yaá xinguiáá. Kò jyeé tjíin-lè, 'an Pablo, jyeé xita jchínga-ná, tikoá ndayá tijnáa'ya xi jè ngatji-la Cristo Jesús. ¹⁰ K'oaá ma-ne nga tísijé jngoò-lè kjondaà nga ndaà choétjoi jè Onésimo xi koni ki'ndí-na komà nga kòkjeiín-la 'én ndaà-la Nainá xi 'an tsibenojmí-la nga i tijnáa'ya ndayá.

¹¹ Nga sa kjòtsee, jè Onésimo, jngoò xita ch'i'nda xi mìkiì ndaà kjòchjeén-lè, tanga i'ndeí jyeé ndaà kòchjeén-ná ingajoá. ¹² Tisikasén jngoò k'a-lè, 'an nga 'ño matsjake. ¹³ Ndaá-la s'e tsà i kijnako-na mé-ne nga s'ichjít'aà-na koni tsà ji tìnichjít'aà-ná, k'e nga takó ndayá tijnáa'ya nga jè ngatji-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁴ Tanga majìn-na nga kjo'ño siikíjna tsà ngaji mìkiì tjngoò takoìn, mé-ne jè kjondaà xi tísijé-lè mì kjo'ño koma-lè; inima-lè kjinchrobàjìn. ¹⁵ Tsà koi nàchrjein, jè Onésimo, koií kjoa-la tsasit'aà xìn chiba nàchrjein-lè mé-ne i'ndeí koma choétjò jngoò k'a-ne nga ya kijnako kjit'aà-lè. ¹⁶ Tanga k'oaá s'ín 'ya takoìn koni tsà jngoò xi taxki ch'i'nda; isaá 'ño ndaà jchatakoìn koni tsà jngoò 'ndsi xi 'ño ndaà matsjachi. 'An, 'ño matsjake; tanga ngaji isaá 'ño tìtsjachi mitsà ta koi kjoa-la nga ch'i'nda tsiji koma, koi-né nga jyeé 'ndsè chibá it'aà ts'e Cristo.

¹⁷ Tsà kixij kjoa nga k'oas'ín 'yatakòn-ná nga 'ndsee chibá it'aà ts'e Cristo, choétjoi Onésimo koni tsà 'an xi tichjoétjò-ná. ¹⁸ Tsà tjín mé kjoa xi ch'o kisikò-lè, koa tsà mé xi kitjen-t'in-lè, 'aán tikichjí-ná. ¹⁹ 'An, Pablo, 'an sobá tikji-lè xojon jè. 'An kichjiá yije xi tjen-la. Mìkiì mochjeén nga 'an koxán-lè, jyeé tjíin-lè nga 'aán kitjen-t'in-ná kjoabinachon-lè. ²⁰ Ndí 'ndsè, k'oaá s'ín tísijé-lè nga kàtasakó jngoò-na kjondaà it'aà tsiji, koni s'ín ok'in-la nga 'ndsee chibá it'aà ts'e Nà'èn-ná; tije takoìn inima-na it'aà ts'e Cristo. ²¹ Be-ná nga sikitasòn-né; k'oaá ma-ne nga tísikasén-lè xojon jè; skanda 'beé-la takoàn, nga isaá tsatoó s'iin koni s'ín tixan-lè. ²² K'oaá tís'ín tixan-lè nga tikijnandaà jngoò-ná i'ndeí ñanda ma síkjáya. K'oaá s'ín tikoña nga jè Nainá kjì'nchré-né koni s'ín titsanokjoat'aà-la, nga tsjá'nde-na nga koma kjikon-nò.

'Én-la Pablo xi fehet'aà-ne

²³ Tísìhixat'aà-lè Epafras, xinguiáá xi ngàsòn ndayá titsajna-jen nga jè ngatji-la Cristo Jesús. ²⁴ Tikoáá tísìhixat'aà-lè Marcos, Aristarco, Demas kò Lucas, xi síchjít'aà-na kjoa ts'e xá xi tís'iaàn.

²⁵ Jè kàtìjnajiìn inìma-nò kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná.

Xojoṇ carta xi kitjei-la xita Hebreo

Kós'in chjako-ná Nainá it'aà ts'e Ki'ndí-la

¹ Nga tisa kjòtseé, jè Nainá kjìn k'a kiùchja-la xita jchínga-ná nga jñà kisikjeén xita xi kiùchja ngajo-la, nga kjìn skaya tjín-ne kós'in kiùchja-la. ² Tanga i'nde, nga tifehet'aà nachrjein, Nainá, jè ki'ndí-la tísikjeén nga tíchjako-ná ko tijè-ne ki'ndí-la kisikjeén nga tsibíndaà isò'nde ko jè kjòngatsja ngats'iì nga yije tsojmì xi tjín isò'nde. ³ Ko jè Ki'ndí xi okó jè kjoa isén ko kjoa jeya-la Nainá; ko it'aà ts'eé 'ya-ná kó kji kjoàn-ne Nainá. It'aà ts'e nga'ño xi tjín-la 'én-la Cristo síjnangui'ño-la isò'nde. K'e nga jye kitsjaà kjotjò yijo-la nga kisitsjeè-ná jé-ná, ikjoàn tsijin ngajmì nga tsibijnat'aà chrja kixi-la Nainá. ⁴ Nga jè Ki'ndí-la Nainá tíjna ítjòn; isaá 'ño 'nga tíjna mì k'oa-ne koni jñà àkjale, koí kjoa-la nga isaá 'ño 'nga tíjna jè 'ín xi kitjoé-la.

⁵ Nga jè Nainá, nijngoò k'a k'oas'in kitsò jngoò-la àkjale:
Ji-né xi ki'ndí-na xan-lè,

'an-ná Na'èn-lè.

Tikoaá nijngoò àkjale xi kitsò-la:

'Aán koma Na'èn-la,

jè koma ki'ndí-na.

⁶ K'e nga kisikasén ki'ndítjòn-la i isò'nde tikoaá k'oaá s'in kitsò:
Ngats'iì àkjale-na kàteèxkón.

⁷ It'aà ts'e àkjale, k'oaá tsò:

Nainá, maá-la tjo s'in àkjale-la;

jñà chi'nda-la maá-la ni'in s'in.

⁸ Tanga it'aà ts'e ki'ndí-la tsò-né:

Ji-né xi Nainá,

kixí kotixomai nita kjé-né.

⁹ Matsjacha-né kjoa xi ndaà tjín

ko majticha-né kjoa xi ch'o tjín;

koí kjoa-la, 'an xi Nainá 'mì-na xó jaàjìn-lè

nga isa ndaà jchaxkón-lè

mé-ne nga isa tse kjotsja s'e-lè

koni jñà xita xingui xi báhjtako-lè.

¹⁰ Tikoaá tsò-né:

Ji Na'èn xi Nainá 'mì-lè nga ji otixomai,

nga sa tàts'en-la kjoa, jí tsibìndi isò'nde,

tijí-ne xi tsibìndi ngajmì.

¹¹ Ngaji kijna-né nita mé nachrjein-ne.

Tanga jè isò'nde ko ngajmì kjoèhet'aà-né;

k'oaá s'in kojchá koni ma nikje nga ma jchínga.

¹² K'oaá s'in kixkóyi koni jngoò x'íó,

k'oaá s'in s'ikjatjyi koni s'in fatjya nikje.

Tanga ngaji mì k'joatjya-lè nita kjé-ne

ko jñà nachrjein-lè mìkù kjoèhet'aà.

¹³ Nainá ni saà jngoò k'a kitsò-la jngoò àkjale-la:

Tijnat'eii chrja kixi-na

skanda k'e nga s'ikjanguia kondra-lè

ya ñánda nga nchasòn ndsokoi.

14 Ngats'ìi àkjale, inìma-né nga síxá-la Nainá; jñà nìkasén nga síchjât'aà-la jñà xìtá xi tjoé-la kjõndaà nga bitjokàjìin kjo'in kjoa ts'e jé-la.

2

Mé-ne 'ñó chjì-la 'én xi jye kina'yá it'aà ts'e Cristo

1 Koií kjoa-la, mochjeén-né nga nguì sa ndaà sís'in-lá 'én xi jye kina'yá, mé-ne nga mì xìn ndiyá kjaán koni s'ín tjín ndiyá-la Nainá. 2 Jñà kjotìxoma xi Nainá kitsjaà nga kisikjeén àkjale nachrjein xi jye tsato, tjín-la okixi, kò jñà xìtá xi tsohótsji jé nga mìkìi kisikitasòn kjotìxoma xi kits'ìi-la, kjo'ìin kitjoé-la koni s'ín ok'in-la. 3 Kò jñá xi titsajnaà nachrjein i'ndeì, isáá 'ñó s'e-ná kjo'in tsà mì kì sís'iaán 'én-la Cristo nga jè kochrjekàjìin-ná kjo'in. Nga jè sobá Na'èn-ná kitsjaà ítjòn-ná 'én koi. Kò jñà xi iskan kii'nchré 'én koi, tìkoáá tsibénojmi-ná nga kixi kjoa. 4 Nainá, tìkoáá kisikixiya 'én koi nga kjìn skoya kjoxkón kis'ìin xi okó kjoa jeya-la Nainá, tìkoáá kisìka'bìsòn kjotjò ts'e Inìma Tsjeè-la; k'oaá s'ín kitsjaà koni s'ín mejèn-la jè.

Yá xi ochrjekàjìin-ná kjo'in kjoa ts'e jé-ná

5 Nga Nainá mìtsá jñà àkjale-la kitsjaà-la nga jñà kotìxoma-la jè isò'nde xi iskan kjoìi, jè xi titsachibàya-ná. 6 Ta saá tíchjaá jngoò k'a Xojòn-la Nainá ñánda nga tsò: Jì Na'èn, ¿yá-né xi xìtá?

¿A ok'in-la nga jì nìkìtsjeèn-ne kò makájno-lè it'aà ts'e?

7 Isáá nangui kinìkìjni koni jñà àkjale, kits'ìi-la kjoa jeya kò 'nga kinìkìjni nga tsatìxoma,

8 jìi kits'ìi-la nga'ñó nga ma kotìxoma-la ngats'ìi tsojmì xi tjín.

Tsà Nainá kitsjaà-la nga'ñó nga jè kotìxoma-la ngats'ìi tsojmì xi tjín tsòyaá-ne nga nìmé tsojmì tjín xi mì jè otìxoma-la. Kixií kjoa, nachrjein i'ndeì, kj'eè kii ndaà 'ya-la tsà jè tíhotìxoma-la ngats'ìi tsojmì xi tjín. 9 Tanga 'ya-ná nga jè Jesús, nas'ín nangui kinìkìjna chiba nachrjein koni jñà àkjale, tanga i'ndeì, jeyaá tíjna kò 'ngaá tíjna nga tíhotìxoma, koií kjoa-la nga kjo'in kisikjeiín k'e nga k'en. Nainá, 'ñó matsjakee-ná nga kisìkasén Jesús nga jè kisikjeiín kjo'in ts'e kjoabiyaà xi kjõndaà ts'e ngats'ìi xìtá.

10 Jè Nainá, xi tsibíndaà yije nìtá mé xi tjín, ndaá ok'in-la koni s'ín kis'ìin k'e nga kisikatòjìin kjo'in Kì'ndí-la mé-ne nga it'aà ts'e kjo'in xi tsatojìin-ne, nìmé kjoa xi kichijàt'aà-la nga koma kochrjekàjìin-ná kjo'in kjoa ts'e jé-ná ngats'ìi xi ixti-la Nainá maá xi jè mejèn-la nga ya kìtsajnakoaá ñánda nga jeya tíjna jè. 11 Jè xi títsjeè xìtá xi tjín-la jé, kò jñà xìtá xi tjímatsjeè, tajngoó Na'én ma. Koií kjoa-la jè Kì'ndí-la Nainá mìkìi masobà-la nga 'ndse tsò-la xìtá xi sítsjeè. 12 Jè Xojòn-la Nainá k'oaá s'ín tjít'aà nga tsò:

Kènojmi-la jñà xìtá 'ndsè xi it'aà tsiji, seè-lè ya ijìin-la xìtá naxandá-lè.

13 Tìkoáá tjít'aà ñánda tsò:

Jé Nainá ma'ñót'aà takoàn.

Ìjngoò k'a tjít'aà ñánda tsò:

Íi tjínakoaá ixti xi Nainá kitsjaà-na.

14 K'oaá s'ín tjín koni ixti-la xìtá, tajngoò jní-né kò tajngoò yijo-né. Jesús, k'oaá tìs'ín jní kò yijo kis'e-la mé-ne nga it'aà ts'e kjoa biyaà ma kisikijne-la xìtá neií xi tjín-la nga'ñó nga ma-la sík'en xìtá. 15 Jesús, k'oaá s'ín komàt'in mé-ne nga komà kisikìtsajnandeìí ngats'ìi xìtá xi kitsakjòn-la kjoa biyaà nga k'oaá s'ín títsajna koni tsà tjít'aà'ñó-la kó tjín nachrjein bìtsajnakon xìtá. 16 Jesús, mìtsá koií xá j'ìi-ne nga jñà àkjale sìichjât'aà-la, jñà xìtá tje-la Abraham sìichjât'aà-la. 17 K'oaá s'ín komà-ne, jè Jesús tjínè-la nga ngàsòn k'oaas'ín xìtá komà koni 'ndse, mé-ne nga no'miì ítjòn koma-ne xi tjín-la kjohimatakòn xi ndaà síkitasòn xá-la Nainá nga koma kiihjtì-ne jé-la xìtá it'aà ts'e kjoa biyaà-la. 18 Koni s'ín kichìt'aà nga kits'ìi-la kjo'in, jè, k'oaá tìs'ín ma-la osìko jè xìtá xi kò kjo'in tíchìt'aà-ne.

3

Mé-ne ìsa jeya tíjna-ne Jesús mì k'oa-ne Moisés

¹ Jñò ndí 'ndsè, xi x̣iṭa naxandá tsjeè-la Nainá 'mì-nò, xi xó k'oaá s'ín jaàjìin-nò Nainá nga x̣iṭa ts'e tsò-nò, k'oaá s'ín ndaà ṭiḳítsjeèn nga jè Cristo Jesús xi xó tsibíxáya-la Nainá ko jè tíjna nga no'miì ítjòn ít'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-ná. ² Jesús ndaà síkitasòn xá-la Nainá, nga xó k'oaá s'ín kits'ì-la koni jè Moisés, ndaà kisikitasòn ít'aà ts'e naxandá-la Nainá. ³ Jesús ìsaá jeya tíjna koni jè Moisés. K'oaá ngaya-la koni jngoò x̣iṭa xi bíndaà ni'ya, ìsaá jeya bíjna nei-la mì k'oaá-ne koni ṭijè-ne ni'ya. ⁴ Ngats'ì ni'ya, tsejèn ṭjín x̣iṭa xi tsibíndaà; tanga jè Nainá xi tsibíndaà yije tsojmì xi ṭjín ìsò'nde. ⁵ Xi nguì okixi, jè Moisés, nga x̣iṭa cḥi'nda-la Nainá ma, ndaà kisikitasòn xá-la ít'aà ts'e x̣iṭa naxandá-la Nainá. Jè xá xi kis'ìin, jè-né nga kitsjaà 'én kó s'ín kichja Nainá k'e nga koma iskan. ⁶ Tanga jè Cristo, nga Ki'ndí-la Nainá ma, jè otíxoma ít'aà ts'e naxandá-la, jè naxandá-la xi ṭijná-ná, tsà kixi ṭitsajnaá skanda k'e nga kjoehet'aà naxrjein koni s'ín nga mokjeiín-ná ít'aà ts'e Nainá nga ko kjotsja-ná ṭitsachiñá xi kjondaà-la Nainá.

Mé xi mochjeén nga kitjás'eén ñánda ma ñikjáyaá ít'aà ts'e Nainá

⁷ K'oaá tsò jè Inima Tsjeè-la Nainá jè xojon xi ṭjít'aà 'én-la Nainá, nga tsò:

I'nde, tsà ṭitsana'yá jñò 'én-la Nainá,

⁸ ḳì tájaàjìin bitsajnakoo inima-nò

koni s'ín kis'ìin jñà x̣iṭa xi kondra ḳi-la Nainá

nga kiskoòt'aà ya ì'nde ít'aà xìn ñánda nangui kixi choòn.

⁹ Jñà x̣iṭa jchínga-nò kiskoòt'aà-na

na'sín jye ḳijtseè ichán nó kjoa xi kis'iaàn.

¹⁰ Koií kjoa-la nga tsohótijna jchán-la jñà x̣iṭa koi,

k'oaá kixan-la: “Jñò, ḳjit'aà naxrjein xìn ndiyá ṭjaakoo kjohítsjeèn-la inima-nò ko mìkì yaxkon ndiyá-na.”

¹¹ Xi kjoa jti-na, k'oaá s'ín kitsjaà ndsoba

nga mìkì kjoahas'en-jìin ì'nde ts'an ñánda ma ñikjáya.

¹² Ndí 'ndsè, t'een kindá yijo-nò, nijngoò xi ch'o síkijna inima-la nga mìkì mokjeiín-la mé-ne nga mì ḳinchat'aaxín-lá Nainá xi ṭjnakon. ¹³ Ta saá, naxrjein nchijòn ṭjii nga'ño-laà xinguioo, k'e nga tíjna-ìsa naxrjein, mé-ne nga mìkì kotájaàjìin-ne inima-nò nga mìkì ma skónachan-nò kjoa ts'e jé. ¹⁴ Jñá yaá nokjoá-aná ít'aà ts'e Cristo, tsà k'oa'sín ndaà ḳokjeiín-ná skanda k'e nga kjoehet'aà naxrjein koni s'ín ḳokjeiín-ná nga ṭisa ṭats'en-la kjoa.

¹⁵ Xojon-la Nainá k'oaá s'ín ṭichja nga tsò:

I'nde, tsà ṭitsana'yá jñò 'én-la Nainá,

ḳì tájaàjìin bitsajnakoo inima-nò

koni s'ín kis'ìin jñà x̣iṭa xi kondra ḳi-la Nainá.

¹⁶ ¿Yá x̣iṭa-ne xi ḳiì'nchré 'én-la Nainá, ìkjoàn kondra ḳi-la? Ṭijnà-ne ngats'ì x̣iṭa xi jè Moisés tsachrjekàjìin ì'nde Egipto. ¹⁷ ¿Ko yá x̣iṭa-ne xi ichán nó tsibìjnajchán ko Nainá? Jñà-né x̣iṭa xi tsohóṭsi jé, xi ya k'en ya iya ndiyá ya ì'nde ít'aà xìn ñánda nangui kixi choòn.

¹⁸ ¿Ko yá x̣iṭa-ne xi Nainá kitsò-la nga mìkì kjoahas'en-jìin ì'nde ñánda ṭjín kjoa ñikjáya? Jñà-né x̣iṭa xi mìkì ḳiì'nchréñijon-la. ¹⁹ Ko k'oaá s'ín ṭisijìin-ná nga mìkì jahas'en-jìin ì'nde ñánda ma ñikjáya, koií kjoa-la nga mìkì ḳokjeiín-la.

4

¹ Nainá k'oaá s'ín kitsjaà-ná 'én nga kitjás'eén ya ì'nde-la ñánda ma ñikjáyaá. K'e nga tákó tíjna-ìsa 'én xi kitsjaà Nainá, ngats'iaá mochjeén-né nga ndaà ṣikindaá yijo-ná mì k'oa-ne tsà mì ḳiì'ndé. ² Nga jñá, k'oaá ṭis'ín jye kis'enojmíya-ná 'én ndaà-la Nainá, koni s'ín kis'enojmíya-la jñà x̣iṭa jchínga-ná. Tanga jñà x̣iṭa jchínga-ná ñimé kjondaà

kisakò-la nga mìkiì ngàsòn kòkjeíin-la koni jñà xità xi i'nga xi kisìtasòn jñà 'én koi. ³ Tanga jñà xi jye mokjeíin-ná, kitjás'en-ná ya i'nde ñánda ma nìkjáyaá, ñánda kitsò Nainá:

Xi kjoa jti-na, k'oaá s'ín kitsjaà 'én-na xi ndsoba kichjà-na nga mìkiì kjoahas'en-jìin i'nde ts'an ñánda ma nìkjáyaá.

Tanga Nainá jye kjòtseé jyehet'aà xá xi kis'iin kóni skanda k'e nga tsibíndaà isò'nde.

⁴ Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín tíchja ts'e xi ma-ne itoò nàchrjein:

Xi ma itoò nàchrjein kisìkjáya Nainá nga komà jyehet'aà yije xá-la.

⁵ Tjè-ne Xojon-la Nainá, ijngoò k'a tíchja ñánda tsò:

Mìkiì kjoahas'en-jìin ya i'nde-na ñánda ma nìkjáya.

⁶ Jñà xità xi kii'nchré ítjòn 'én xi ndaà tsò, mìkiì jahas'en i'nde ñánda ma nìkjáya nga mìkiì kisìtasòn; tanga nàchrjein i'ndeì tjín-isa xità xi chíja nga koma kjoahas'en-jìin i'nde ñánda ma nìkjáya. ⁷ Koií kjoa-la Nainá tsibíjna ijngoò-isa nàchrjein xitse, jè nàchrjein i'ndeì. Nga isa 'ñó komà iskan jè xitaxá ítjòn xi ki'mi David, k'oaá s'ín tsibít'aà Xojon-la Nainá jñà 'én xi tsò:

Jñò, nàchrjein i'ndeì tsà titsana'yà 'én-la Nainá

kì tájaàjìin nìkítsajnaà inìma-nò.

⁸ Jè Josué, nga mìkiì komà kitsjaà-la kjoa nìkjáya jñà xità Israel, koií kjoa-la Nainá kitsjaà ijngoò-isa nàchrjein xitse. ⁹ K'oaá ma-ne jè naxandá-la Nainá tíjna ijngoò-la nàchrjein tsjeè ts'e kjoa nìkjáya; ¹⁰ nga jè xità xi fahas'en-jìin kjoa nìkjáya xi ts'e Nainá, tìkoáá síkjáya-ne kjoa ts'e xá-la, koni s'ín kisìkjáya Nainá it'aà ts'e xá xi kis'iin. ¹¹ Mochjeén-né nga k'oi-lá nga 'ñó yijo-ná nga kitjás'en-jñá kjoa nìkjáya-la Nainá; mìkiì k'oaá s'ín s'een koni kis'iin jñà xità xi mìkiì kòkjeíin-la nga kisìkitasòn.

¹² 'Én-la Nainá tíjnakon-né kò tjín-la nga 'ñó. Isaá ndaà ote mì k'oa-ne jngoò kichja ndojò xi yijò nga ingajò ngobà-la; fahas'en-jìin-né skanda ya jìin inìma-ná kò ya jìin kjohítsjeèn-ná. Tìkoáá fahas'en-jìin-né skanda ñánda tìkjoò nindaà-ná kò iya nindaà-ná; ótsjiya-né kjohítsjeèn-la inìma-ná mé xi mejèn-la nga s'iin. ¹³ Ngats'ii xi Nainá tsibíndaà, nì mé tjín xi tíjna'ma, nga ngats'ii kjoa tíjna tsejèn-né; tíbeè-ne xkon jè xi tjínè-la nga k'oi-lá kinda.

Jè xi ngui nò'miì ítjòn tíjna

¹⁴ Jesús xi ki'ndí-la Nainá, jè-né xi ngui sobà nò'miì ítjòn tíjna it'aà tsaján, jè-né xi jahas'en ngajmiì nga nguixkon Nainá. K'oaá ma-ne nga mochjeén-né nga kixi kítsajnaoáá jñà 'én xi mokjeíin-ná. ¹⁵ Jè xi nò'miì ítjòn tíjna it'aà tsaján, komaá kohimakeè-ná k'e nga mahindaà; nga jè, k'oaá tìs'ín kichít'aà koni jñá, tanga mìtsà jé tshótsji. ¹⁶ Kíjngoò-lá takoán nga kìnchat'aá chraña-lá íxile kjotíxoma-la Nainá xi tse kjondaà tjín-la, mé-ne nga skoe imá-ná kjondaà xi tjín-la koa kosìko-ná k'e nga mé xi kochjeén-ná.

5

¹ Ngats'ii jñà nò'miì ítjòn, yaá tjaájìin it'aà ts'e xità naxandá. Jè xá tjínè-la nga chjatjì xità nga nguixkon Nainá tìkoá tsját'aà-la kjotjò Nainá kò sík'en cho xi kjoa ts'e jé-la xità.

² Jñà nò'miì, tìkoáá mahindaàjìin inìma-la; k'oaá s'ín ma-ne nga ma beehimá jñà xità xi mìkiì machiya-la kò xi xìn ndiyá tíjmayá. ³ Koií kjoa-la nga ma indaàjìin inìma-la nò'miì, tjínè-la nga sìik'en-la cho kjotjò xi tsjá-la Nainá xi kjoa ts'e jé-la kò tìkoá sìik'en cho kjoa ts'e jé-la naxandá.

⁴ Jñà nò'miì, mìtsà tà jñà tajngoò bí't'aà xá 'nga yijo-la; jè Nainá xó chja-la koni s'ín kiichja-la jè Aarón. ⁵ K'oaá tìs'ín tjín it'aà ts'e Cristo, mìtsà tà jè tajngoò kiskoé xá xi ts'e nò'miì ítjòn, Nainá kitsjaà-la xá 'nga k'e nga kitsò-la:

Ji-né xi Ki'ndí-na xan-lè;

'aán-ná xi Na'èn-lè.

⁶ Tjè-ne Xojon-la Nainá, ijngoò k'a tíchja ñánda tsò:

Ji-né xi no'miì tijnì nìtā mé nàchrjein-ne,
xá-lè, k'oaá s'ín tjinì koni xá xi kisikitasòn Melquisedec.

⁷ Jè Cristo k'e nga sà tsibijna i isò'nde, 'ñó kiichjat'aà-là Nainá, nguì koó ndáxkon tsibítsi'ba-là koa kisijét'aà-là jè xi tjin-là nga'ño nga ma-là kochrjekátjì it'aà ts'e kjoa biyaà; Nainá kiì'nchré-là nga ndaà kijtseèxkón. ⁸ Jè Cristo, nas'ín ki'ndí-là Nainá ma, yaá komà-là kisikitasòn, k'e nga kisikjeiín kjo'in. ⁹ K'e nga jye mì tì mé xi kichijàt'aà-là, k'oaá s'ín tsibijna nga jè kochrjekátjì kjo'in xitā nìtā mé nàchrjein-ne, ngats'ì xi 'nchréñijon-là, ¹⁰ Nainá kisikijna Jesús nga no'miì itjòn tsibijna, kitsjaà-là xá koni ts'e Melquisedec.

Jñà xitā xi mìkì machiya-là mé kjoa xi kixi tjin

¹¹ It'aà ts'e kjoa koi, 'ño tjin-ìsa kjoa xi s'enojmíya-nò, tanga 'ño chjā tjin nga s'enojmí-nò, koi kjoa-là nga jñò, mìkì machiya-nò. ¹² Jñò, skanda kjòtseé maestroó-là titsajnaà tsà ndaà; tanga jñò, tákó mochjeén-nò nga chíta'yà xitse ìjngoò k'a 'én-là Nainá xi mì 'in chja koni s'ín komà-nò nga sà itjòn. K'oaá s'ín tímat'ioòn koni ndí ìxti xi tákó tsjín 'biì, mìkì mochjeén-là nga tsojmì tájaà skine. ¹³ Ngats'ì xi tákó tsjín 'biì, ìxti-né, mìkì machiya-là mé kjoa xi kixi tjin. ¹⁴ Tanga jñà tsojmì xi ma chine xi tájaà kjoàn, ts'eé xitā xi jye kòjchínga, jñà xi jye machiya-là mé kjoa xi ndaà tjin kò mé kjoa xi mìkì ndaà tjin nga k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-là.

6

¹ Koií kos'ín mochjeén-ne nga chíta'yà 'én-là Cristo xi ìsa ndaà kojchíngakoá kjoa ts'e Nainá mé-ne nga nímé chijat'aà-ná nga xitā-là Cristo maá. Mì tijnā tijnā 'én chíta'yà-aná xi kichíta'yá nga sà itjòn it'aà ts'e Cristo. Mì tijnā tijnā 'én sikítsjeèn-ya-ná kó s'ín ma nga nìkájnoá jé xi tjin-ná xi kjoabiyaà fiko-ná. Kò tikoá mì tijnā tijnā 'én sikítsjeèn-ya ìjngoò k'a-ná kó s'ín kòkjeiín-ná it'aà ts'e Nainá ² kò kós'ín ma bautizar xitā, kò kós'ín oyijòsòn-lá ndsáá jñà xitā xi mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo. Kò tikoá mì tijnā tijnā 'én sikítsjeèn-ya ìjngoò k'a-ná kó s'ín kjoaáya-là jñà xitā xi jye k'en, kò kós'ín s'ìin Nainá nga kùndaàjìin-là xitā mé xi ok'in-là nga tsjá-là nìtā kjé-ne. ³ Mochjeén-né nga chíta'yà 'én xi ìsa ndaà kojchíngakoá kjoa ts'e Nainá; tsà Nainá tsjá'nde nga kos'ín koma, k'oas'ín s'eén.

⁴ Nga jñà xitā xi jye kjòhiseèn-là kjòhítsjeèn-là, xi jye kisaseèn-takòn kjondaà xi tsjá Nainá, xi tikoá jye ngásòn kitjoé-là Inimā Tsjeè-là Nainá, ⁵ xi jye kisaseèn-takòn 'én ndaà-là Nainá kò nga'ño-là isò'nde xi sà kjoí, ⁶ tsà ìjngoò k'a xìn ndiyá kjoí, tsà tsjìn takòn 'én-là Nainá, mì tì kiì koma kondaàya-ne kjòhítsjeèn-là nga koófát'aà ìjngoò k'a-là Nainá; nga jñà xitā koi, kjoa xi nchis'ín, k'oaá गया-là koni tsà krò nchihót'aà ìjngoò k'a jè Ki'ndí-là Nainá nga tsjá-là kjosobà nga nguixkon ngats'ì xitā. ⁷ K'oaá s'ín गया-là koni jè nangui, k'e nga 'ba jtsí, ma'nchì'nde-né. Tsà ndaà xkà xi bisò xi mochjeén-là xitā xi síxáko nangui, jè Nainá síchikon-t'in nangui. ⁸ Tanga tsà na'yá chinì kò na'yá xanchroò bisò, nímé chjì-là, mìtsà nangui ndaà nga nguixkon Nainá; kijchò nàchrjein nga tà kiti-né.

⁹ Jñò ndí 'ndsè, xi matsjacha-nòjen, nas'ín k'oas'ín nokjoà-jen, k'oaá s'ín tijnò takòn-jen nga tjoé-nò kjoa xi 'ño ndaà tjin, ngats'ì kjondaà xi tjin-là xitā xi jye itjokàjìin kjo'in. ¹⁰ Nga Nainá, xitā kixi-né, mìkì síjchàajìin xá-nò xi jye ki'nè kò kjoatjòcha xi tjin-nò nga nìchjāt'aà-là xitā naxandá-là Cristo, koni s'ín titsa'nè skanda nàchrjein ì'ndeì. ¹¹ Tanga ngajen, k'oaá s'ín mejèn-najen nga kjit'aà nàchrjein nguì koó kjòtsja nga kos'ín tixá nga jngoò ìjngoò skanda k'e nga kjoehet'aà nàchrjein-nò mé-ne nga kítasòn-ne kjoa xi titsachiñá-laá. ¹² Majìn-najen nga ts'eè s'een. Chjìnguì-là jñà xitā xi jye nchitjoé-là kjòtjò koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá koií kjoa-là nga ndaà mokjeiín-là kò tjin-là kjoatsejta.

Kó tsò 'én xi kiichjā Nainá koni s'ín kitsjaà-là tso'ba Abraham

¹³ Nainá k'e nga kitsjaà-là tso'ba Abraham, k'oaá s'ín kitsjaà kixi 'én-là nga tije tsasèn-ne nga mì tì yá tjin-ne xi ìsa 'nga tjna koni jè; k'oaá s'ín kiichjā, ¹⁴ nga kitsò: “An, 'ño ndaà sichikon-t'in-lè, tikoá 'ño kòkjìn-ya jñà ìxti-lè.” ¹⁵ K'oaá s'ín komà-ne Abraham

kiskoðñàkjoa, ikjoàn kitjoé-la koni s'ín kitsò Nainá. ¹⁶ Jñà xi taxki xita, k'e nga tsjá 'én-la, síkjeén jngoò 'ín-la jngoò xi isa 'nga tíjna mé-ne nga síkixiya-ne 'én xi tsjá. Kò tà yaá fehet'aà kjoa. ¹⁷ K'oaá s'ín ma-ne k'e nga jè Nainá k'oaá s'ín kjòmejèn-la nga kitsjaà kixi-la 'én jñà xita xi tjoé-la kjotjò nga sìikitasòn koni s'ín kitsjaà tso'ba, kitsjaà jngoò 'én xi 'ñó xkón tjin nga nímé xi ma kjoatjìya. ¹⁸ Jñà 'én koi xi jò ma-ne xi mìkiì ma fatjìya, nga mìkiì koma skónachan-ná Nainá, yaá 'ñó sakó-la nga 'ñó inima-ná, jñá xi mejèn-ná nga Nainá kosìko-ná nga nguì jè kjit'aà takoán nga titsachiñá-lá jè kjoa kixi-la xi jè jye kitsjaà-ná. ¹⁹ Jè kjoa kixi xi titsachiñá-lá, k'oaá s'ín síkijna kixi inima-ná koni jngoò kicha xi sit'aà'ñó-ne chitso, kò jè kjoa kixi xi okji skanda maá jahas'en ya i'nde tsjeè ñánda tjobátoò nikje cortina, ²⁰ ya ñánda jahas'en Jesús nga tsohójnandaà-ná ndiyá, nga no'miì ítjòn tíjna nita mé nachrjein-ne koni jè Melquisedec.

7

Jesús, k'oaá s'ín ngaya-la koni jè no'miì ítjòn xi ki'mi Melquisedec

¹ Melquisedec xi xita xá ítjòn tsibijna ts'e naxandá Salem, tikoá no'miì ítjòn tsibijna ts'e Nainá xi tíjna ngajmiì, kii kaña-la Abraham k'e nga tinchrobá-ne nga jye kisikijne yije-la xitaxá ítjòn xi kiskaàn-kò. Melquisedec kisichikon-t'in Abraham. ² Jè Abraham, teya kis'iin tsojmì xi kisakò-la ts'e kjoajchán, kò jngoòya kitsjaà-la Melquisedec. 'ín xi 'mì Melquisedec, tsòyaá-ne: xitaxá ítjòn xi tjin-la okixi. Tikoá jè 'ín xi 'mì xitaxá ítjòn ts'e Salem, tsòyaá-ne: xi tjin-la kjoa'nchán. ³ Jè Melquisedec mìkiì 'ya-la tje-la, yá na'èn-la, yá nea-la, ñánda kits'iin, ñánda k'en; k'oaá s'ín mangásòn-kò koni Cristo xi Ki'ndí-la Nainá nga jè Melquisedec tikoá no'miì ítjòn tíjna nita mé nachrjein-ne.

⁴ Jñò tikitsjeèn nga 'ñó 'nga tsibijna Melquisedec, skanda jè xita jchínga-ná Abraham teya kis'iin tsojmì xi kisakò-la ts'e kjoajchán, kò jngoòya kitsjaà-la Melquisedec. ⁵ Kixií kjoa, k'oaá s'ín tíchja kjotixoma-la Moisés xi Nainá kitsjaà-la nga jñà xita naxandá tjinè-la nga teya sìjòya tsojmì xi tjin-la, jngoòya tsjá-la jñà no'miì xi tje-la Leví, nas'ín tì xita xíkjin-ne xi ya nchrobát'aà-ne tje-la Abraham. ⁶ Tanga jè Melquisedec, mìtsà tje-la Leví, tanga kitjoé-la xi jngoòya oko-la tsojmì xi teya kis'iin Abraham, ikjoàn k'eé kisichikon-t'in, nas'ín jè Abraham xi kitjoé-la 'én xi tso'ba Nainá kiichja-ne. ⁷ Nga jyeé tíjìln-ná, jè xi síchikon-t'in xita, isaá 'nga tíjna mì k'oaá-ne koni jè xi machikon-t'in. ⁸ Jñà no'miì xi tje-la Leví xi tjoé-la xi jngoòya oko-la xi teya s'ín xita naxandá Israel, mìtsà ta bitsajnakon kjit'aà, bijchò nachrjein nga biyaá; tanga it'aà ts'e Melquisedec, jè Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín 'ya-la koni tsà jngoò xita xi tákó tijnakon skanda nachrjein i'ndeji. ⁹ Jñà no'miì xi nchrobát'aà-ne tje-la Leví xi tjoé-la xi jngoòya oko-la xi teya s'ín xita naxandá Israel, komaá k'oakixoán nga tikoá jè Melquisedec kitjoé jngoòya-la it'aà ts'e xita koi k'e nga kitsjaà jngoòya-la Abraham, ¹⁰ nga jñà no'miì xi tje-la Leví, yaá nchrobát'aà-ne tje-la Abraham. Nas'ín kj'eè kii ts'iin Leví k'e nga jè Melquisedec ijchò kaña-la Abraham, k'oaá s'ín ngaya-la koni tsà jñà no'miì Israel, jyeé ya titsajnakò Abraham nga nchitsjá-la kjotjò xi jè tjoé-la Melquisedec.

¹¹ Jñà kjotixoma xi kitjoé-la jñà xita Israel, yaá inchrobát'aà-ne it'aà ts'e no'miì xi tje-la Leví; tanga jñà no'miì koi, mìkiì komà-la nga jngoò k'a kisikixiya xita nga mì tì mé chijat'aà-la. K'oaá s'ín komà-ne nga j'ìl jngoò no'miì xi jè mangásòn-kò Melquisedec, kò mìtsà jè mangásòn-kò Aarón xi tje-la Leví. ¹² K'e nga fatjìya no'miì, kós'ín síxá, tikoá mochjeén-né nga kjoatjìya kjotixoma. ¹³ Koni s'ín tíchja 'én-la Nainá, jè xi kitjoé-la xá koni ts'e Melquisedec, kj'eíi tje-né; ya ñánda inchrobát'aà-ne, nì saá jngoò no'miì bitjokàjìln. ¹⁴ K'oaá s'ín 'ya-la nga jè Na'én-ná Jesucristo, yaá inchrobát'aà-ne tje-la naxandá Judá. Tje-la naxandá jè, mìkiì kisikaxki Moisés k'e nga kiichja it'aà ts'e no'miì.

¹⁵ Kjoa koi, isaá ndaà makixiya-ná tsà jè no'miì xitse sìikitasòn koni s'ín kisikitasòn jè Melquisedec. ¹⁶ Nga mìtsà k'oaá s'ín kitjoé-la xá ts'e no'miì koni s'ín tíchja kjotixoma ya

ts'e tje xi inchrobàt'aà-ne nga nò'miì kisikitasòn. Ta saá k'oaá s'ín kitjoé-la xá it'aà ts'e nga'ño xi tjin-la nga mìtsà yá xi koma-la jngoò k'a sikk'en. ¹⁷ K'oaá s'ín tíchja 'én-la Nainá xi it'aà ts'e, nga tsò:

Ji-né xi nò'miì tjini nita mé nachrjein-ne,
k'oaá s'ín mangásòn-koi koni jè Melquisedec.

¹⁸ K'oaá s'ín komà-ne nga kichijàngui kjotixoma jchínga, koi kjoa-la nga tsjìn-la nga'ño tikoá mì tì kii tímochjeén-ne. ¹⁹ Nga jè kjotixoma jchínga xi kiskii Moisés, nímé xi kisikixiya xita; tanga nachrjein i'ndeji, tjin jngoò-ná kjoa xi isa ndaà tjin xi titsachiñá-lá jè xi sikinchat'aà chrañá-ná Nainá.

²⁰ Nainá k'oaá s'ín kitsjaà kixi 'én-la xi xkón tjin k'e nga kitsjaà tso'ba nga nò'miì ítjòn kijná Cristo. Jñà nò'miì xi i'nga, ta k'oaá s'ín kitjoé-la xá, mìtsà yá xi kitsjaà 'én-la. ²¹ Tanga xi it'aà ts'e Na'én-ná Jesús, k'oaá s'ín tíchja xojon xi tjit'aà 'én-la Nainá nga kitsò:

Na'én-ná k'oaá s'ín kitsjaà kixi 'én-la;
mikiì sikkatjìya-la kjohítsjeèn-la nga tsò:

“Ji-né xi nò'miì tjini nita mé nachrjein-ne.”

²² K'oaá s'ín ma-ne nga jè Jesucristo osen-tjì-ná nga nguixkon Nainá nga jè bíndaàjìin ko-ná jngoò kjoa xitse xi isaá ndaà tjin. ²³ Tikoáá jñà nò'miì xi kisixá xi tje-la Leví, jyeé kjin ma xi jye kisikitasòn xá-la tanga koi kjoa-la nga biyaà nga mikii ma síxá-isa. ²⁴ Tanga jè Jesús tijnakon-ne nita kjé-ne, k'oaá ma-ne nga nò'miì tjina nita mé nachrjein-ne. ²⁵ K'oaá s'ín ma-ne nga ma-la ochrjekàjìin kjo'in xita nita mé nachrjein-ne, ngats'ii xita xi it'aà ts'e Jesús bijchó nguixkon Nainá; jè tijnakon-né nita kjé-ne mé-ne nga bítsi'batji xita.

²⁶ It'aà tsaján, ngui jè Jesús xi mochjeén-ná nga nò'miì ítjòn tjina: nga xita tsjeè-né; nímé jè tjin-la; mì tjé kji inima-la; tijnat'aàxin-la xita jé, ko jè xi isa 'nga tjina ján ngajmii. ²⁷ Mìtsà k'oas'ín koni s'ín nò'miì ítjòn xi i'nga, nga nachrjein nchijòn sík'en cho nga tsjá kjotjò-la xi kjoa ts'e jé-la, ikjoàn tsjá ts'e jé-la xita naxandá. Tanga Jesús k'e nga kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en, jngoò k'aá kitsjaà nita kjé-né. ²⁸ Jè kjotixoma xi kitsjaà Moisés, k'oaá s'ín tíchja nga jñà kítsajna nò'miì ítjòn xi taxki xita xi chiba nga'ño tjin-la; tanga jè 'én xi xkón tjin xi iskan kitsjaà Nainá, k'oaá s'ín tíchja nga jè Ki'ndí-la Nainá, kijná nò'miì ítjòn, jè xi k'oas'ín kisiko Nainá nga nímé chijat'aà-la nita kjé-ne.

8

Jè kjoa xitse xi tsibí'ño Jesús

¹ Ngats'ii kjoa xi chibàya-ná, tjin jngoò xi isaá 'ño chji-la, jè-né nga tjina jngoò-ná nò'miì ítjòn xi tsibijnat'aà chrja kixi-la íxile kjotixoma-la Nainá ján ngajmii. ² Yaá síxá ya ñanda tjina xi ngui Ni'ya Tsjeè-la Nainá, xi jè sobà Nainá tsibindaà; mìtsà taxki xita tsibindaà.

³ Ngats'ii nò'miì ítjòn, k'oaá s'ín satixoma-la nga kjotjò tsját'aà-la Nainá ko cho sík'en; k'oaá ma-ne nga jè Cristo tikoá tjinè-la nga kis'e-la mé kjotjò xi kitsjaat'aà-la Nainá.

⁴ Jè Cristo, tsà i tjina it'aà nangui, skanda mì-la kii koma nga nò'miì kijná, nga i it'aà nangui, jyeé tjin nò'miì xi tsját'aà-la kjotjò Nainá koni s'ín tjin kjotixoma xi kiskii Moisés.

⁵ Tanga jñà nò'miì xi tjin i it'aà nangui, yaá síxá ni'ya xi tà isén-la-né ko 'nguién-la-né jè Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi tjina ngajmii; nga jè Moisés k'e nga jye mejèn koiits'ia nga kijná ni'ya tsjeè-la Nainá xi nikje, jè Nainá kitsò-la: “Ndaà chítsejìn, k'oa kó kji t'jin koni kji xi tsakoò-lè ya nindoò Sinaí.” ⁶ Tanga nachrjein i'ndeji, isaá ndaà tjin xá xi kitjoé-la Jesucristo nga nò'miì ítjòn tjina, nga jè osijnajìin jngoò kjoa xitse xi isa ndaà tjin xi tsibindaàjìin Nainá ko xita, nga yaá nchrobát'aà-ne 'én xi isa ndaà tjin koni s'ín jye kitsjaà tso'ba Nainá.

⁷ Tsà nímé xi kisichijàt'aà-la jè kjoa xi kisindaàjìin ítjòn, mì-la kii mochjeén nga jngoò k'a sindaàjìin xi ma-ne jò k'a. ⁸ Tanga Nainá k'e nga tsohótiko, k'oaá kitsò:

Kijchò nachrjein k'e nga kindaàjìin-ko jngoò kjoa xitse
jñà xita Israel ko xita Judá, kitsò Nainá.

⁹ Jè kjoa xitse xi kındaàjìn-koaa,
mìtsà k'oas'ín sındaàjìn koni ts'e xita jchínga-la,
k'e nga 'an sobà kitsobà tsja
nga tsachrjekàjñaà nangui Egipto.
Jña xita koi, mìkiì kisìkitasòn koni s'ín kisındaàjìn,
k'oaá komà-ne nga kitsjìn takoàn, tsò Nainá.

¹⁰ K'e nga jye koma iskan,
jè kjoa xitse xi kındaàjñaàkoaa xita Israel, kiís'ín s'e, tsò Nainá:
Kjotíxoma-na yaá kijnajñaà ya kjohítsjeèn-la,
ko yaá skiaà jjiìn inima-la.
'An-ná xi Nainá kitso-na,
ko jña-né xi koma xita naxandá-na.

¹¹ Mì tì kii kochjeén-ne nga xita xíkjín keènojmiya-la
ni mìtsà jè 'ndse keènojmi-la nga skoexkon Nainá,
nga ngats'iì xita skoexkon-na
mats'iaño-ne xi isa ixti skanda jña xi 'ño xita jchínga.

¹² 'Aán siijchàat'aà-la ngats'iì kjoa ch'o xi kis'iìn,
mì tì kii siikítsjeèn-na jé xi tjín-la.

¹³ K'e nga Nainá síkaxki ijngò kjoa xitse, tsòyaá-ne nga jè kjoa xi kisındaàjìn ítjòn, jyeé kòjchínga. Mì tì kii tímochjeén-ne, jyeé tíchija.

9

Jè Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi nikje

¹ Jè kjoa xi tsibíndaàjìn ítjòn Nainá kis'eé-la kjotíxoma kós'ín ma nga jeya nìkjinaá Nainá ko kis'e jngò-la ni'ya tsjeè i it'aà nangui. ² Jè Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi nikje, k'oaá s'ín tjíndaà nga jngò i'nde tjína ítjòn xi 'mì I'nde Tsjeè, ñánda tjína kichá xi tiya ni'ín ko ñánda tjína ímixa xi nchason inchrajín tsjeè-la Nainá. ³ Jè nikje cortina xi ma jò-ne xi tjóbá jngò osen ni'ya nikje, ya ijton kjijna i'nde xi 'mì I'nde xi isa 'Ñó Tsjeè. ⁴ I'nde jè, yaá kjijna jngò kaxa xi nguì oro ñánda tison chrjongó-la Nainá; tikoá yaá kjijna kaxa xi nguì oro yijàjno ts'e kjoa xi tsibíndaàjìn Nainá. Kaxa jè, tjínaya jngò tiji kichá xi nguì oro ñánda 'ncha inchrajín xi 'mì maná, tikoá yaá kjinaya yá nise-la Aarón xi tsibíjts'én-t'aà chrja-la ko ya 'ncha jña ndajo teè ñánda jtít'aà kjotíxoma-la Nainá xi kitjoé-la Moisés. ⁵ Ya ison kaxa 'ncha isen-la àkjalé xi querubín 'mì xi tjín-la jngaá xi okó kjoa jeya-la Nainá; jña jngaá-la bíjtsa'ma jè kaxa. Tanga i'nde, jña kjoa koi, mìkiì mochjeén nga íjngó íjngó skaya koxki.

⁶ K'e nga jye k'oas'ín kisinchaàndaà tsojmì koi, jña no'miì, kjit'aà nachrjein fahas'en ya Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi nikje, jè i'nde xi tjína ítjòn, nga síkitasòn xá-la nga beèxkón Nainá. ⁷ Tanga jè i'nde xi ma-ne jò, ta jè tajngò no'miì ítjòn fahas'en jngò k'a nga jngò nó; k'e nga fahas'en, tjínè-la nga jní-la cho 'ba xi tsját'aà-la Nainá kjoa xi títse-ne jé-la ko ngats'iì jé-la xita naxandá, jña xi mìkiì tjíin-la tsà jé ótsji. ⁸ Jè Inima Tsjeè-la Nainá k'oaá s'ín síkichiya-ná, k'e nga tákó jè tímochjeén Ni'ya Tsjeè xi nikje xi kisindaà ítjòn, k'è kii táx'a'nde nga koma kitjás'eén jè I'nde xi isa 'Ñó Tsjeè. ⁹ Jña kjoa xi komà kjotseé, tà kjoa mangásòn-né koni s'ín tíma nachrjein i'nde; nga jña kjotjò ko jní-la cho xi kixixteèn i'nde jè, tsjín-la nga'ño nga siitsjeè kjohítsjeèn-la xita xi k'oas'ín beèxkón Nainá. ¹⁰ Kjoa koi, tà kjoa ts'eé yijo-la xita, mé tsojmì xi ma chine ko xi ma 'yò, koá kós'ín sítsjeé yijo-la xita; tà k'oaá s'ín tjeñ kochjeén skanda k'e nga jè Nainá siikjatjìya-la ngats'iì kjoa koi.

Nga'ño xi tse tjín-la jè jni xi tsibíxteèn Cristo

¹¹ Tanga jyeé j'iì Cristo nga no'miì ítjòn tjína it'aà ts'e kjondaà-la Nainá xi jye tíma. Yaá jahas'en Ni'ya Tsjeè-la Nainá jè xi isa 'ño ndaà choòn ko xi isa kixi tjín, nga mìtsà tsja xita kisindaà-ne jè xi tsò-ne kjoa nga mìtsà i it'aà nangui kisindaà. ¹² Cristo, jngò k'aá

jahas'en ya I'nde Tsjeè. Mìtsà tì jní-là tíndsó kò jní-là nchraja jahas'en-kò-ne. Ts'e sobá jní jahas'en-ne. K'oaá s'ín kis'iìn nga tsibíchjítjì jé-ná, mé-ne nga komà kisíkítsajnandeíj-ná nítà mé nàchrjein-ne. ¹³ Jè jní-là nchraja kò jní-là tíndsó kò chijo-là nchraja kiti xi nchraja chjoón ki'ndí, maá-là sítsjeè yijo-là xítà xi xa'ya-là k'e nga xíteèn-jno. ¹⁴ Tsà k'oaá s'ín bitasòn kjoa koi, jè jní xi tsibíxteèn Cristo, ìsáá tse nga'ño tjin-là. Nga it'aà ts'eé nga'ño-là Inima Tsjeè xi tijnakon nítà mé nàchrjein-ne nga kitsjaà kjotjò-là Nainá yijo-là xi mìtsà mé jé tjin-là. Jè jní-là Cristo sítsjeèya kjohítsjeèn-nò nga mì tì kii koa tìs'ín s'en-nò kjoa xi fiko-ná kjoabiyaà, mé-ne nga ma sixá-là Nainá xi tijnakon.

Jè kjoa xitse xi tsibíndaàjìin Nainá kò xitá

¹⁵ K'oaá ma-ne nga jè Cristo osijnajìin osen koni s'ín tsibí'ño jngoò kjoa xitse. K'e nga k'en ngajo-là xítà, jè tsibíchjítjì jé-là xi tsohótsji xítà k'e nga tisa jè tíhotíxoma kjoa xi kisindaàjìin ítjòn, mé-ne ngats'iì xítà xi xó jaàjìin-ne tjoé-là kjotjò xi tsjá Nainá nítà kjé-ne koni s'ín kitsjaà 'én-là Nainá xi tso'ba kiichja-ne. ¹⁶ K'e nga jngoò xítà mejèn-là síka'bí tsojmì xi tjin-là, bíndaà jngoò xojon xi bí'ño. Skanda k'eé mochjeén k'e nga biyaà jè xítà xi bíndaà. ¹⁷ Tanga xojon jè, nímé chjì-là k'e nga tik'j'eé biyaà xítà xi tsibíndaà; skanda k'eé chjì-là k'e nga kiyá. ¹⁸ Jè kjoa xi kisindaàjìin ítjòn k'oaá tìs'ín kisindaàjìin nga cho k'en mé-ne komà kixíteèn-ne jní. ¹⁹ Moisés, k'e nga jye tsibíxkejìin-là xítà naxandá ngats'iì kjotíxoma-là Nainá, ikjoàn kiskoé jní-là tíndsó kò jní-là nchraja ki'ndí kò kisikájìin nandá; kò kiskoé jngoò chrja-là yá hisopo kò tsja-là orrè xi inì kjoàn; jahajìin jní-là cho; ikjoàn tsibíxteèn-jno jè xojon xi tjit'aà kjotíxoma-là Nainá; k'eé tsibíxteèn-jno ngats'iì xítà naxandá. ²⁰ Moisés kitsò: “Jè jní jè xi síkixiya kjoa nga koma síkitasòn koni s'ín tsibíndaàjìin-kò-nó Nainá.” ²¹ Moisés, tikoáá tsibíxteèn-jno jní jè Ni'ya Tsjeè-là Nainá xi nikje kò ngats'iì tsojmì xi mochjeén k'e nga yaxkón Nainá. ²² Koni s'ín tíchja xojon xi tjit'aà kjotíxoma-là Nainá, mejèn tsà ngats'iì kjoa, saá jní matsjeèya-ne; tsà mìkii xíteèn jní, mìkii koma jchat'aà-là jé-là xítà.

²³ K'oaá s'ín kjòchjeén nga jní-là cho matsjeèya-ne jè Ni'ya Nikje Tsjeè kò tsojmì xi tjíya xi mochjeén k'e nga yaxkón Nainá; jñà tsojmì koi, ta okó-né koni choòn ján ngajmii; tanga jñà xi tjin ngajmii, mochjeén-né nga biyaà jngoò xi ìsá xkón tjin mé-ne koma kotsjeèya-ne.

²⁴ Tanga Cristo, mìtsà ya jahas'en Ni'ya Nikje Tsjeè xi tsja xítà kisindaà-ne, xi ta okó xi tjin ngajmii. Cristo, nguì yaá jahas'en ngajmii nga nguixkòn Nainá nga tíchjatjì-ná. ²⁵ Mìkii k'oaá s'ín kjìn k'a jahas'en ya ngajmii nga kitsjaà'taà kjotjò yijo-là, koni s'ín no'mii ítjòn nga xkì nó fahas'en I'nde xi 'Nó Tsjeè, nga fahas'en kò jní xi mìtsà ts'e. ²⁶ Cristo tsà kjìn-là k'a jahas'en ngajmii tikoá tjinè-là nga kjìn k'a síkijeín kjo'in kó-ne skanda kisindaà isò'nde. Tanga j'ndeí, nga jye tífehet'aà nàchrjein, ta jngoò k'a j'ii nga kitsjaà kjotjò yijo-là nga tsibíxteèn jní-là, mé-ne nga kitjaàxìn-ne kjoa ts'e jé nítà mé nàchrjein-ne. ²⁷ K'oaá s'ín tjin nga ngats'iì xítà, ta jngoò k'a biyaà, kò iskan kjoíj jè nàchrjein nga sindaàjìin-là. ²⁸ K'oaá tìs'ín tjin it'aà ts'e Cristo, ta jngoò k'a kitsjaà'taà kjotjò yijo-là nga tsibíxteèn jní-là, mé-ne nga kjìn xítà tjáxìn-ne jé-là. Xi ma-ne jò k'a, kitjojen ìjngoò k'a-ne ngajmii; mìtsà tì jé kjoááxìn-ne; koií xá kjoíj-ne nga kochrjekajìin kjo'in jñà xítà xi nchikofna-là.

10

Mé-ne 'ño chjì-là jè kjoa biyaà-là Cristo

¹ Jè kjotíxoma-là Nainá xi kitjoé-là Moisés, mìtsà nguì jñà kjondaà xi iskan j'ii; ta 'nguién-là né xi tsakó. K'oaá ma-ne nga jngoó k'a mìkii koma nguì tsjeè síkítsajna xítà xi xkì nó síchrañat'aà-là Nainá nga tijnà tijnà kjotjò tsjá-ne. ² Jè kjotíxoma, tsà jngoò k'a kisitsjeèya jé-là xítà, mì-la tì kii síkájno-ne tsà jé tjin-là; tikoáá mì-la tì kii jní-là cho tsjá kjotjò-ne. ³ Tanga jè jní-là cho, xkì nó xkì nó síkítsjeèn-ya jé-là xítà. ⁴ Nga jè jní-là nchraja kò jní-là tíndsó mìkii ma-là faáxìn jñà jé-là xítà.

⁵ Cristo, k'e nga j'ii j'isò'nde kitsò-là Nainá:

Majìn-lè jní-la cho xi biyaà, ko kjotjò xi tsját'aà-lè xita, tanga jè yijo-na kinikjñandei.

⁶ Mikìi sasén-lè cho xi kitì, ko nì jñà kjotjò xi tsjá-lè xita xi kjoa ts'e jé-la.

⁷ K'eé kichja, kixan-lè: “Koni s'ín tíchja xojon-lè xi it'aà ts'an, jí tijnáa nga síkitasoàn koni s'ín mejèn-lè, jí xi Nainá 'mì-lè.”

⁸ Cristo, ítjòn kitsò: “Majìn-lè ko mikìi sasén-lè jní-la cho xi biyaà ko kjotjò xi tsjá-lè xita, cho xi kitì ko kjotjò xi tsjá xi kjoa ts'e jé-la”, nas'ín k'oas'ín tíchja kjotíxoma nga tjínè-la nga koatjín xi tsjá xita. ⁹ Ikjoàn kitsò isa: “Íi tijnáa nga síkitasoàn koni s'ín mejèn-lè.” K'e nga os'ín kíichja, tsòyaá-ne nga jè Cristo jaàxìn jè kjoa jchínga mé-ne nga kisikíjna ngajo-ne xi kjoa xitse. ¹⁰ K'oaá s'ín komà nga kisitsjeèya iníma-ná Nainá it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo k'e nga kos'ín kisikitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá nga ta jngoò k'a kitsjaà kjotjò yijo-la nita kjé-ne k'e nga k'en.

¹¹ Ngats'ii no'mii, nachrjein nchijòn síkitasòn xá-la nga kjìn k'a tsját'aà-la Nainá xi tijnà tijnà-ne kjotjò xi mikìi ma-la faàxìn jé-la xita. ¹² Tanga Jesucristo ta jngoò k'a kitsjaat'aà kjotjò yijo-la kjoa ts'e jé nita kjé-ne, ikjoàn tsibijnat'aà chrja kixi-la Nainá. ¹³ Yaá tíkoña skanda k'e nga kijchò nachrjein nga jñà xita kondra-la sìichija nga jè Nainá síkítsajnangui ndsoko. ¹⁴ Ta jngoò k'aá kitsjaat'aà kjotjò yijo-la mé-ne nga ngui ndaà kjòkixiya-ne xita nita kjé-ne, jñà xita xi tímatsjeè. ¹⁵ Jè Iníma Tsjeè-la Nainá ndaà síkixiya-ná kjoa koi; nga sa ítjòn tsò-né:

¹⁶ Jè kjoa jè xi kındaajijn-koaa jñà xita k'e nga jye koma iskan, tsò Na'èn-ná: Jñà kjotíxoma-na síkíjnajñà iníma-la, ko yaá skiaa jijn kjohítsjeèn-la.

¹⁷ Ikjoàn tsò-isa:

'An, mì tì kii síkítsjeèn-na jé xi tjín-la ko ngats'ii kjoa ch'o xi s'ín.

¹⁸ K'e nga jye jchat'aà-ná jé-ná, mì tì mé kjotjò kochjeén-ne xi kjoa ts'e jé.

Mé kjoa-ne nga isa ndaà kinchat'aà chraña-lá Nainá

¹⁹ Jñò ndí 'ndsè, k'oaá ma-ne nachrjein i'nde, tji'nde-ná nga kitjás'eén jè I'nde-la Nainá xi 'Nó Tsjeè, koií kjoa-la jè jní xi tsibíxteèn Jesús. ²⁰ Nga jè kiskíx'a jngoò-ná ndiyá xitse xi fiko-ná ñanda tjín kjoabinachon, nga koma kotokjá jè nikje cortina xi tjohóya jngoò osen I'nde Tsjeè-la Nainá. Jè nikje, k'oaá ngaya-la koni yijo-la Jesús. ²¹ Nga tjín jngoò-ná no'mii xi 'ño jeya tjína xi otíxoma ya ni'ya-la Nainá. ²² K'oaá ma-ne nga mochjeén-né nga isa ndaà kinchat'aà chraña-lá Nainá, nga ngui kixi síkíjnaá iníma-ná ko ngui tijnngoò takoán xi it'aà ts'e, nga jè Cristo jye kisitsjeè iníma-ná kjoa ts'e jé, ko jè yijo-ná, k'oaá ngaya-la koni tsà ngui nandá tsjeè tsaníjno-ne. ²³ Kixi kitsajnakoaa kjoa xi titsachiña-lá koni s'ín mokjeiin-ná nga mì kijen kikjá-lá takoán; nga Nainá, xita kixi-né, síkítasòn-né koni s'ín jye kitsjaà 'én-la. ²⁴ Kinchatsji'nde-lá nga 'én ndaà kinókjoa-lá xinguiá mé-ne nga isa ndaà s'e-ná kjotsjacha; ko s'eén kjoa xi ndaà tjín. ²⁵ Mikìi sijchayaá jè nachrjein k'e nga bixoñaá, koni s'ín i'nga xita nga mì tì kii bixoñat'aà-la xíkjin. Ta saà mochjeén-né nga k'oi-lá nga'ño xinguiá nga jngoò ijngoò; isaá 'ño kos'iaán k'e nga yaá nga jye tinchrobá machraña nachrjein-la Nainá.

²⁶ Tsà k'oas'ín tjín takoán nga kinchatsji jé isaá k'e nga jye kiyaxkoaán kjoa kixi-la Nainá, mì tì mé jní koma xíxteèn-ne xi ma kjoaáxìn jé-ná. ²⁷ Tà jè kòkò isa-ná kjo'in xi 'ño xkón tjín ko ni'ín jnga xi síkjesòn yije xita xi kondra fi-la Nainá. ²⁸ K'e nga tsà jngoò xita xi mikìi síkitasòn kjotíxoma-la Nainá xi kitjoé-la Moisés, tsà tjín jò, jàn xita xi tsjá 'én nga kixi kjoa, mikìi mahimacha, nik'en-né. ²⁹ ¿Kós'ín beè-la takòn jñò, a mìtsà isa tse kjo'in ok'in-la jñà xita xi binchanè jè Ki'ndí-la Nainá, ko ochrjekàngui jè jní xi tsibíxteèn, ko tikoa chjajno-la

Inima Tsjeè-la Nainá xi tjin-la kjonndaà? Jè jní xi ochrjekàngui, jè-né xi Nainá kisikjeén nga tsibíndaàjìin-ko xita jngoò kjoa xitse, ko jè xi kisitsjeè-ne inima-la xita koi. ³⁰ Jyeé tjiin-ná nga k'oaá tsò Nainá: “Aán oko-na nga tsjaà-la kjo'in xita, 'aán tsjaà-la chji-la.” Ijngoò k'a tsò: “Jè Na'èn-ná kìindaàjìin-la xita naxandá-la.” ³¹ ;Taxki 'ño tse kjojkón tjin k'e nga ya kàyaá tsja Nainá xi tijnakon!

³² Tanga tikitsjeèn kós'in komàt'ioòn nachrjein xi jye tsato, k'e nga sa kina'yà ítjòn 'én kixi xi kisihiseèn-nò, nga kichikjoa-nò nga tse kjo'in kinikjioòn. ³³ Kis'eé nachrjein k'e nga jña xita kiichjajno-nò ko kiskaàn-ko-nò nga nguixkon xita naxandá. Tikoaá kis'eé nachrjein nga jño kitsjahijtakoo jña xita xinguioo xi tikoá kjo'in nchisikjeiín. ³⁴ Jño, kjòhimacha xita xi kjo'in nchisikjeiín nga ndayá títsajna; ko tikoá mìkiì kòjti-nò k'e nga kjòchijé-nò tsojmì-nò, ta saá kjòtsjaá-nò nga jye tjiin-nò nga ján ngajmiì tjin-nò tsojmì xi isa ndaà kjoàn xi mìkiì fehet'aà nita mé nachrjein-ne. ³⁵ Kì nìchija-jèn koni s'in kjit'aatakòn Nainá nga yaá tjoé-nò jè xi 'ño tse chji-la. ³⁶ Mochjeén-né nga s'e-nò kjoatsetakòn kjoa ts'e kjo'in, mé-ne k'e nga jye kitasòn koni s'in mejèn-la Nainá, tjoé-nò xi tsjá-nò koni s'in jye kitsjaà 'én-la xi tso'ba kiichja-ne. ³⁷ K'oaá s'in chja xojon xi tjit'aà 'én-la Nainá nga tsò: Ta jngoò tjò chija-la nga kjoí jè xi sa nchrobá.

Mìkiì kochrjein-la.

³⁸ Jè xi xita kixi kijnakon-né nga mokjeiín-la, tanga tsà kosit'aà xìn, mìkiì sasén-la inima-na.

³⁹ Tanga jña, mì k'oaá s'eén koni s'in xita xi its'in fi-ne nga síchija inima-la. Ta saá ya kjaán ya i'nde ñanda kitjokàjìin kjo'in inima-ná koi kjoa-la nga mokjeiín-ná.

11

Kjoa xi mokjeiín-ná

¹ Jè kjoa xi mokjeiín-ná, jè-né nga tjin kixi nga tjoé-ná jña kjoa xi chiñá-lá; jè-né nga tijnngoò takoán nga kitasòn nas'in mìkiì titsa'yaá xi kjoa niton. ² Jña xita jchínga kjòtseé, koi kjoa-la nga kòkjeiín-la nga ndaá ki'ya-la.

³ Ta koi-né nga mokjeiín-ná nga kos'in machiya-ná nga jè Nainá, tà koó 'én-la tsibíndaà isò'nde; kisikatsejèn tsojmì xi mìkiì tsejèn nga sa ítjòn.

⁴ Abel, koi kjoa-la nga kòkjeiín-la, kitsjaat'aà-la Nainá kjotjò xi isa 'ño ndaà kjoàn, mì k'oaà-ne koni ts'e Caín. K'oaá s'in komà-ne nga xita kixi kitsò-la Nainá Abel; kiskoé kjotjò xi ijchòko-la; skanda nachrjein i'nde, takó k'oaá s'in tíchja nga mokjeiín-la, nas'in jye k'en.

⁵ Enoc, tikoá kòkjeiín-la; k'oaá s'in komà-ne nga kiiko tíkon Nainá ján ngajmiì; mì tì kiì kisakò-ne k'e nga jye kiiko. K'e nga sa tsibìjna i isò'nde, Enoc, k'oaá s'in ki'ya-la nga ndaà kisaseèn takòn Nainá. ⁶ Tsà mìkiì mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, mìkiì koma s'eén kjoa xi sasén-la Nainá. Jè xita xi síchrañat'aà-la Nainá mochjeén-né nga ndaà kòkjeiín-la nga tíjna Nainá, tikoá kòkjeiín-la nga ngats'ìi xita xi ótsji Nainá, tsjá-la kjotjò xi ndaà tjin.

⁷ Noé koi-né nga kòkjeiín-la, k'e nga tsibénojmí-la Nainá kjoa xi iskan koma, kisikitasòn; koó kjojkón-la nga tsibíndaà jngoò chitso xi 'ño je kji, mé-ne nga mìkiì kiyá-ne jña xita ni'ya-la. Noé, nga ndaà kòkjeiín-la, k'oaá s'in tsibínè-la kjo'in xita isò'nde nga jé tjin-la; ko jè Noé kitjoe-la kjotjò xi tsjá Nainá nga xita kixi kitsò-la ta koi kjoa-la nga kòkjeiín-la.

⁸ Abraham, nga kòkjeiín-la k'e nga kiichja-la Nainá, kisikitasòn. Itjokàjìin nangui-la, kiì ya i'nde ñanda tà kjotjò tsjá-la Nainá, tanga skanda mìkiì tjiin-la ñanda tífi. ⁹ Koi kjoa-la nga kòkjeiín-la, nga kos'in kisìjchá yijo-la koni tsà xita xi xìn nangui-la nas'in ya tsibìjna ya i'nde ñanda nga k'oa kitsò-la Nainá nga tsjá kjotjò-la. Ni'ya nikjeé tsibìjnaya. Nga kiì-isa nachrjein, k'oaá tì komàt'in jè Isaac ko Jacob, xi tikoá k'oa s'in kitsjaà-la 'én Nainá nga ts'e koma nangui. ¹⁰ Abraham tíkoña jngoò-la naxandá xi 'ño ndaà tjin tàts'en chrjó-la, nga jè Nainá kiskoòsòn-la kós'in sindaà ko tije-ne Nainá tsibíndaà.

¹¹ Koií kjoa-là nga kòkjeín-là Abraham, nga nas'ín chjoón 'ndí jè chjoón-là xi 'mì Sara, kò nas'ín jye 'ño xita jchínga, kis'eé-là nga'ño nga kisakò jngoò-là ki'ndí jè Sara, koií kjoa-là nga kòkjeín-là nga Nainá sikkitasòn koni s'ín jye kitsjaà-là 'én-là. ¹² K'oaá ma-ne nga ta jè tajngoò xita jè, nas'ín jye tífehét'aà nachrjein-là, kjin jchán ma ixti-là xi tje ts'e k'oaá ngaya-là koni jña ni'ño xi tjin ngajmii kò tsumì xi jncha indii ndáchikon nga mikii ma maxkeya.

¹³ Ngats'ii xita koi, k'oaá s'ín mokjeín-là skanda k'e nga k'en, nas'ín mikii kitjoé-là tsojmi xi Nainá k'oas'ín kitsjaà 'én-là nga tsjá-là; ta k'oaá s'ín kjòchiya-là koni tsà ta kjin kijtseè-ne; tsjaá kis'e-là nga kitsò nga mìtsà i'nde-là, ta nchifahato-né nga títsajna i'it'aà nangui. ¹⁴ Jña xita xi koatsò, k'oaá s'ín bénojmi kixi-né nga saá nchihótsji jngoò nangui xi ngui ts'e koma. ¹⁵ Tsà jè nchisíkítsjeèn nangui ñánda itjokàjii, okixi-né komá-là kii ijngoò k'a-ne i'nde ñánda inchrobà-ne. ¹⁶ Tanga jngoò i'nde nchihótsji xi isa ndaà choòn, i'nde xi ts'e ngajmii. K'oaá ma-ne nga jè Nainá, mikii masobà-là nga kitso-là xita: jè jèe xi Nainá, nga jyeé kisikijnandaà jngoò-là i'nde ñánda naxandá-là koma nga ya kitsajna.

¹⁷ Abraham, k'e nga kichit'aà, koií kjoa-là nga kòkjeín-là nga kiskoé Isaac nga kitsjaat'aà kjotjò-là Nainá. Tsibijnandaà nga tsjá-là ki'ndí-là xi ta jè tajngoò-ne, nas'ín xó k'oas'ín kitsjaà-ne 'én Nainá it'aà ts'e ki'ndí-là, k'e nga kitsò: ¹⁸ "It'aà ts'e Isaac, kjin jchán koma xita tje-lè." ¹⁹ Abraham k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga Nainá tjin-là nga'ño nga ma-là síkjaáya-là xita nas'ín jye k'en. Kitjoé ijngoò k'a-là ki'ndí-là koni tsà jaáya-là it'aà ts'e kjoabiyaà.

²⁰ Isaac, koií kjoa-là nga mokjeín-là nga kisijét'aà-là Nainá nga kátasíchikon-t'in Jacob kò Esaú it'aà ts'e kjoa xi iskan koma.

²¹ Koií kjoa-là nga mokjeín-là Jacob, k'e nga jye tíbiyaà, kisijét'aà-là Nainá nga kátasíchikon-t'in ingajò ixti-là José; síngui'ño tsja ya nise-là nga jeya kisikijna Nainá.

²² Koií kjoa-là nga mokjeín-là José, k'e nga jye tíbiyaà, tsibénojmi kós'ín komat'in jña xita Israel nga kitjokàjii naxandá Egipto. Tikoá kitsjaà okixi it'aà ts'e nindaà-là ñánda kjiko.

²³ Xita jchínga-là Moisés, koií kjoa-là nga kòkjeín-là nga jàn sá kisikijna'ma ki'ndí-là k'e nga sa kits'iin, nga kijtseè nga 'ño ndaà kji isén-là ki'ndí-là, kò mikii kitsakjòn-là kjotixoma-là xitaxá ítjòn ts'e naxandá Egipto.

²⁴ K'e nga jye kòjchínga Moisés, koií kjoa-là nga kòkjeín-là nga mikii kisaseèn-là nga nea-là kitsò-là tsòti-là faraón. ²⁵ Tà saá jè jaàjii nga kjo'in kisikjeín kò naxandá-là Nainá, mì k'oa-ne nga kjotsja tsjá-là yijo-là xi kjoa ts'e jé. ²⁶ K'oaá s'ín kiskoòsòn-là nga isa 'ño chjí-là kjo'in xi sikkjeín xi it'aà ts'e Cristo mì k'oaá-ne nga kjotsja tsjá-là yijo-là xi kjoa nchiná ts'e naxandá Egipto. Kiskoñákjoaá-là kjondaà xi iskan tsjá-là Nainá.

²⁷ Koi-né nga tikoá kòkjeín-là nga itjokàjii naxandá Egipto; mikii kitsakjòn-là kjoajti-là jè xitaxá ítjòn; kixii tsibijna koni tsà xkon tíbeè-ne Nainá xi ni saá jngoò xita beèxkon.

²⁸ Moisés, nga kòkjeín-là, tsjachrje s'eí Paxkò. K'oaá kitsò-là ngats'ii xita Israel nga jni síkkaàjno xotjoa ni'ya-là mé-ne jè àkjale-là Nainá mikii sikk'en jña xi ki'ndítjòn-là ts'e xita Israel.

²⁹ Jña xita Israel, nga kòkjeín-là, tsatojii jè xi 'mì Ndáchikon Inì koni tsà nangui kixi. Jña xita Egipto, k'e nga kijtseè, mejèn-là nga k'oa tís'ín kis'iin, tanga ta yaá k'en yije ya jjiin ndáchikon.

³⁰ Nga kòkjeín-là xita Israel, kisikixòjen chrjó xi tjíndi-là naxandá Jericó, k'e nga jye kjò itoò nachrjein bíjtjindí-là jé naxandá. ³¹ Koií nga kòkjeín-là Rahab xi chjoón chijngui nga mì ya k'en-kò jña xita xi mikii mokjeín-là, koií kjoa-là nga ndaà kijtseètjò jña xita Israel xi ítjòn ijchò kotsejèn 'ma-là nangui.

³² ¿Mé kjoa xi kénjmi isa? Mì-la kii chíya-na nachrjein nga kichjà it'aà ts'e Gedeón, ts'e Barac, ts'e Sansón, ts'e Jefe, ts'e David, ts'e Samuel kò ngats'ii xita xi kichja ngajo-là Nainá. ³³ Koií nga kòkjeín-là xita koi nga kis'e i'nga xi kisikijne-là kjoa ts'e kjojchán,

xi kixi tsibíndaajìin kjoa, xi Nainá kitsjaà-la koni s'ín jye kitsò-la xi tso'ba kiùchja-ne, xi tsibíchjoajto tso'ba xa. ³⁴ Kis'eé i'nga xi kisikits'o nga'ño-la ni'ín jnga, xi itjomachinga-la nga kichá ndojò k'en-ne, xi kis'e i'ngòò k'a-la nga'ño nas'ín xk'én kjoàn, xi kis'e-la nga'ño kjoa ts'e kjojchán, xi kisikijne-la xita kjojchán xi kondra ts'e. ³⁵ Kis'eé i'nga íchjín xi kitjoé i'ngòò k'a-la xita xikjín xi jye k'en nga jaáya-la.

Tanga tjín i'nga xi ya k'en-jiin kjo'in; mìkiì kjòmejèn-la nga tsibìtsajnandeí, nga k'oaá s'ín kjòmejèn-la nga isa ndaà kítsajna k'e nga kjoaáya-la. ³⁶ Xi i'nga, kisikjeíin kjo'in nga kinisobà-la, kiskaàn-ko xita, skanda na'ño kichá cadena kisit'aà'ño jya ndayá. ³⁷ Tjín i'nga xi ndajo kisinè nga kinik'en; tjín i'nga xi kichá serrote kjòjòya-ne; tjín xi kichá ndojò k'en-ne. Xki xi ján chinchimasòn, tà chrjoa-la orrè ko chrjoa-la tíndsó tsakakjá nga 'ño imá chinchima, tseé kjo'in kis'e-la ko 'ño ki'yatoòn. ³⁸ Jña xita koi, nga 'ño ndaà kòkjeíin-la it'aà ts'e Nainá, skanda mìkiì ok'in-la nga i tsibìtsajna isò'nde. Xki xi ján chinchimasòn ya i'nde it'aà xin ñánda nangui kixi choòn, kòhokji jjiin ijña ko ingui nguijo ko ngajo xi tix'á jjiin nangui.

³⁹ Ngats'ìi xita koi, koni s'ín nga ndaà kòkjeíin-la ndaá ki'ya-la, tanga nijngòò kitjoé-la xi Nainá tjín-ne nga tsjá-la koni s'ín jye kitsjaà-la 'én-la. ⁴⁰ Nainá tsibíndaà jngòò-ná kjoa xi isa 'ño ndaà tjín, mé-ne jña xita koi, ngásòn kongásòn-kjoaá nga nimé chijat'aà-ná nga kixi kítsajnaá.

12

Ndaà chítsejèn-là Jesús

¹ Nga 'ño kjin ma-ne xita xi títsajnandi-ná xi ndaà mokjeíin-la, k'oaá ma-ne nga tikoáá jña, jngòò k'a síkítsajnaá ngats'ìi kjoa xi s'ín-ná ko kjoa ts'e jé xi tsobà'ño-ná nga konachan-ná; mochjeén-né nga k'oa s'ín s'eén koni jngòò xita xi ongachikon nga chíkjoako-la nga kijchò skanda ñánda nga tjín-nè-la nga kijchò. ² Ndaà chítsejèn-lá Jesús; jè tsibits'ia ítjòn koni s'ín mokjeíin-ná ko jè síjngòò kjoa koni s'ín mokjeíin-ná. Jesús nga jye tíjiin-la nga koma iskan s'eé-la kjotsja, k'oaá ma-ne nga kichikjoa ko-la kjo'in it'aà krò, mìkiì kjòsobà-la koni s'ín k'en; ikjoàn tsibíjnat'aà chrja kixi-la Nainá nga ya tíhotíxoma.

³ Tikítsjeèn it'aà ts'e Jesús; kichikjoa koó-la kjo'in xi tsibínè-la jña xita jé, mé-ne jño mìkiì kijta-nò ko mìkiì sikàjeèn-là takòn. ⁴ Koni s'ín títsabixkàn-ko kjoa ts'e jé, k'j'eè tsà yá xita xi tsò ikon nga sík'en-nò. ⁵ ¿A jye kijchàajìin-nò koni tsò-nò Nainá nga ixti-la tsò-nò? K'oaá s'ín tíchja xojoñ xi tjít'aà 'én-la Nainá nga tsò:

Nga ki'ndí-na xan-lè, kì nachrjekàngui-jèn k'e nga síkixiya-lè Na'èn-ná, ko kì nìkjajen-la takoin k'e nga síkaká-lè.

⁶ Na'èn-ná síkixiya-né jè xita xi tsjakeè, tsjá-la kjo'in ngats'ìi xi kjoétjò nga ki'ndí-la tsò-la.

⁷ Nainá k'oaá s'ín beèhikon-nò nga ki'ndí-la tsò-nò; tikjioón k'e nga kjo'in tsjá-nò. Ngats'ìi xi Na'èn ma, tsjá-la kjo'in ixti-la nga síkixiya. ⁸ Tanga tsà Nainá mìkiì síkixiya-nò koni s'ín síko ngats'ìi xi ixti-la ma, mìtsà kixi kjoa nga nguì ixti-la Nainá ma. ⁹ K'e nga sa ixtiaá, jña xita jchínga-ná xi tjín i it'aà nangui, kisikixiya-ná koa ndaà kiyaxkoán. ¿A mìtsà isa ndaà jchaxkoán Na'èn-ná xi tjina ngajmì, mé-ne nga kátas'e-ná kjoabinachon? ¹⁰ Xita jchínga-ná i it'aà nangui tsjá-ná kjo'in nga síkixiya-ná koni s'ín mejèn-la, nas'ín ta chiba nachrjein titsajnaá. Tanga Nainá síkixiya-ná xi kjondaà tsaján mé-ne nga tsjeè kítsajnaá koni jè Nainá nga tsjeè tjina. ¹¹ Kixi kjoa, tsjìn kjo'in xi kjotsja tsjá, tà kjoaba tsjá nga 'on ma-la yijo-ná, tanga komà iskan-ne s'eé-ná kjoa kixi xi 'nchán tjín nga ndaà kítsajnaakoaá Nainá ngats'iaá xi biì'ndeé nga tímakixiyaá.

¹² K'oaá ma-ne nga tjì-là nga'ño yijo-nò, chjímì'ngaà ndsaa xi mìkiì ma síkjaníyá, ko xkó ndsokoò xi tsjìn-la nga'ño; ¹³ tìnchátsjioò xi ndiyá kixi nga kàtandaà-ne ndsokoò xi tsá'yá kji, mé-ne nga mìkiì isa ndaà kòtsó'ño-ne.

Kì binchat'aàxìn-là kjondaà-la Nainá

¹⁴ 'Nchán tìtsajnakoo ngats'ìi xìtá; tsjeè tìtsajna nga nguixkon Nainá. Nga nijngoò xìtá skoexkon Nainá tsà mì tsjeè tíjna. ¹⁵ Ndaà chítsejèn nga nijngoò xìtá kosijnat'aàxìn-la kjondaà-la Nainá, mé-ne nga mì k'oaá s'ín komat'ioòn koni tsà jngoò xkà ijñá kiso xi tsja imá-la xi síkíts'ón xìtá nga tsjá ch'in-la. ¹⁶ Jñò, nijngoò xi xìtá chijngui koma, kì nachrjekànguioò tsojmì xi tsjeè; kì k'oaá s'ín 'nè koni kis'ìin Esaú nga tà jngoò chroba tsojmì xi ma chine tsatíjna-ne xi jè tíjn-ne nga kòko-la koni ki'ndí tjòn. ¹⁷ Jñò jyeé tíjìin-nò, k'e nga jye komà iskan, Esaú k'e nga kjòmejèn-la nga sùichikon-t'in na'èn-la, kinachrjekàngui-né, mì tì kii komà kjòchikon-t'in-ne, nas'ín takó 'ñó kiskindàya.

¹⁸ [Koni s'ín komat'in xìtá Israel nga kjìn kjoxxkón kijtseè], jñò, mìtsà kos'ín ya ijchò kinchat'aà-là nindoò xi ma nìko, jè nindoò ñánda títi ni'ín jnga, ñánda skanda mì tì kii kjòtsejèn-ne nga jñò choòn kò ñánda tí'ba tjo xkón. ¹⁹ Mikiì kina'yà-là jta-la chrjo, tìkoá mikiì kina'yà-là jta-la Nainá k'e nga kùchja. Jñà xi kii'nchré-la Nainá, tsibítsi'ba-ne nga majìn-la nga kichja-isa, ²⁰ koií kjoa-la nga mikiì kichikjoa-la koni s'ín tíjn kjotíxoma xi kisínè-la nga tsò: “Jè xìtá xi kosìjna jngoò ndsoko ya it'aà nindoò, nas'ín jngoò cho, ndajoo kiyá-ne kò tsà majìn kichaá kotosikjá yijo-la.” ²¹ 'Ñó xkón tíjn kjoa xi ki'ya-la, skanda tíjè-ne Moisés kitsò: “Tsakjoòn jchán-ná skanda chiba-la tíhotsé-ná.”

²² Tanga jñò, yaá ijchò kinchat'aà-là nindoò Siòn, jè naxandá-la Nainá xi tíjnakon, xi tíjè-ne Jerusalén xi ts'e ngajmii, ñánda kjìn jmii àkjale tìtsajna xi nchisítsjako Nainá nga jeya nchisíkijna, ²³ ñánda tìtsajnajtín ixti-la Nainá xi tjoé-la kjotjò xi ts'e ixtitjòn xi tíjt'aà 'ín-la xojon ts'e ngajmii. Ijchò kinchat'aà-là Nainá xi xitaxá tíjna nga jè bíndaajìin-la ngats'ìi xìtá. Tìkoáá ijchò kinchat'aà-là inìma-la xìtá kixi xi Nainá jye kisìtsjeè nga nímé chijat'aà-la. ²⁴ Ijchò kinchat'aà-là Jesús xi osìjnajìin-ná jngoò kjoa xitse kò jè jní-la xi kixíxteèn [nga kisìtsjeè-ná] xi isa ndaá chja-ná mì k'oaá-ne koni ts'e Abel [xi síjé nga sindaajìin].

²⁵ Jñò, t'een kindá yijo-nò. Kì nachrjekànguioò jè xi tíchja-ná. Jñà xìtá jchínga kjòtseé xi tsachrjekàngui koni s'ín kinokjoà-la i it'aà nangui nga kinikaká-la, mikiì tsajno-la nga kitjoé-la kjo'in. Jñá, isaá 'ñó 'in tíjn tsà kinachrjekànguiaá Nainá k'e nga skanda ján ngajmii chja-ná nga síkaká-ná; mikiì kojno-ná nga tjoé-ná kjo'in. ²⁶ Jè nachrjein jè, jta-la Nainá, skanda jè nangui kisìtjiya-la, tanga nachrjein i'nde, k'oaá tsò: “Íjngoò k'a sùjtiya-la, mìtsà tà jè nangui sùjtiya-la koo ngajmii.” ²⁷ Jè 'én, k'e nga tsò “Íjngoò k'a sùjtiya-la”, k'oaá s'ín machiyya-ná nga tjáxìn tsojmì xi xó kisindaà-ne, jñà xi ma oniyá-la, mé-ne nga kítsajna-ne xi mikiì ma oniyá-la. ²⁸ It'aà ts'e Nainá tsjá-ná okixi nga ya kotíxomakoáá ya i'nde ñánda mikiì ma oniyá-la. Ndaà chí-la Nainá jñà kjoa koi. Jeya síkijnaá kò jchaxkoán koni s'ín sasén-la jè. ²⁹ Nga “jè Nainá, k'oaá ngaya-la koni ni'ín xi síkjesòn yije nita mé xi tíjn.”

13

Kjoa xi mochjeén nga s'ìin jñà xitá-la Cristo

¹ Jñò, tìtsajcha xìtá xinguioo xi 'ndsè chibá xi it'aà ts'e Cristo. ² Kì nìchàajioòn jñà xìtá xi bijchókon-nò ni'ya-nò, tìs'in-la nga kàtasikjáya. K'oaá komat'in i'nga xìtá, kiskoétjò xìtá xi mikiì beèxkon, tanga àkjale-né.

³ Tìkìtsjeèn jñà xìtá xi ndayá tìtsajna; k'oaas'ín t'è-là takòn koni tsà ngàsòn kjo'in tìtsajnaà. Tìkìtsjeèn jñà xìtá xi tíyatoòn koni tsà jñò xi tìkoá k'oaas'ín tíyatoòn-nò.

⁴ Jñò xi jye chixàn, ngàsòn jchaxkón xinguioo. Kì ch'o bitsajnakoo xinguioo. Nga jñà xi kjoachijngui s'ín, Nainá tsjá-la kjo'in.

⁵ Kì toòn 'ñó matsajcha; kàtajngoò takòn koni kji tíjn-nò. Nainá k'oaá tsò: “Mikiì tsjeiìn takòn-nò, kò mikiì tajngoò síkijna-nò.” ⁶ K'oaá ma-ne nga ma k'oaas'ín kixoán: Jè Na'èn-ná kosìko-ná,

mìkìi kiskoán mé kjoa xi siko-ná xita.

⁷ Tíkítsjeèn jñà xita xi chincha ítjòn nga tsakóya-nò 'én-la Nainá; tíkítsjeèn kó s'ín kisìjchá yijo-la xita koi kò k'oaá s'ín chjíngrui-là koni s'ín kòkjeín-la.

⁸ Jesucristo mìkìi fatjìya, tijè-ne ngojña, tijè-ne nachrjein i'nde, kò tijè-ne nita mé nachrjein-ne. ⁹ Kì kii nìs'in-là kjohítsjeèn xi kj'eí tsò kò xi mìkìi yaxkon-la nga xìn ndiyá fiko-ná. Ìsaá ndaà tjín nga jè inima-ná s'e-la nga ñó it'aà ts'e kjondaà-la Nainá mì k'oaá-ne koni ts'e tsojmì xi ma chine; nga jñà tsojmì xi ma chine, nímé nga ñó kitsjaà-la jñà xi k'oa tjín kjoa kisis'in-la.

¹⁰ Jñá, tjín jngoò-ná i'nde tsjeè [ñánda kitsjaà kjotjò yijo-la Cristo nga k'en], tanga jñà nò'miì xi tákó ya síxá it'aà ts'e kjoa jchínga ya Ní'ya xi nikje, mìkìi tjí'nde-la nga tjoé-la kjondaà nga ya kòkjen. ¹¹ Nga jè yijo-la cho xi sík'en jñà nò'miì, [mìkìi tjí'nde-la nga tjoé-la nga skíne]; ta jè jní-la cho fiko jè nò'miì ítjòn ya i'nde tsjeè-la Nainá xi kjoa ts'e jé. Tanga jè yijo-la cho, it'aà xìn i'nde fiko nga tì. ¹² K'oaá tìs'ín komàt'in Jesús, it'aà xìn-la naxandá kisikjeín kjo'in, mé-ne nga kisìtsjeè-ne naxandá it'aà ts'e xi nguì jní ts'e. ¹³ K'oaá ma-ne jñá, kitjokajñaá naxandá. Jè kjitjinguì-lá Jesús nga sijkjaán-koaá kjo'in xi jè kisikjeín. ¹⁴ Nga i it'aà nangui tsjìn-ná naxandá xi nguì jngoò k'a tíjna nita kjé-ne; jè tìtsachiñá-lá naxandá xi iskan kòtsejèn. ¹⁵ Koi kjoa-la mochjeén-né nga kjit'aà nachrjein jeya sijkjnaá Nainá it'aà ts'e Jesucristo koni jngoò kjotjò xi 'bì-lá Nainá, 'én xi nguì tso'baá bitjo-ne nga bènojmiá yá-né jè. ¹⁶ Kì nìchàajioòn nga ndaà t'een, tjìi itsé-là xinguiòo mé xi tjín-nò; k'oaá tjín kjotjò xi sasén-la Nainá.

¹⁷ Tíkítasòn-lá jñà xita xi jncha ítjòn-nò, tìná'yañijon-là. Nga jñà síkinda-nò nga mì jchija inima-nò koi kjoa-la nga tjínè-la nga tsjá-la kindá Nainá. Tíkítasòn-lá koni s'ín kító-nò mé-ne nga nguì kò kjotsja-la síxá-ne nga mì ba s'e-la; tsà ba s'e-la, nímé kjondaà s'e-nò.

¹⁸ Tijét'aà-là Nainá it'aà tsajen, nga k'oaá s'ín tíjngoò takòn-jen nga ndaà tjín kjohítsjeèn-najen, mejèn-najen nga ndaà s'en-jen nita mé kjoa-ne. ¹⁹ Ìsaá ndaà síjé-nò nga tijét'aà-là Nainá xi it'aà ts'an, mé-ne nga kàtatsjá'nde-na nga nìton kjíkon-nò.

'Én xi fehet'aà-ne

²⁰ Jè Nainá xi tsjá kjoa'nchán xi kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaa Na'èn-ná Jesucristo, xi paxtò ítjòn-la ts'e orrè, jè xi kò jní-la tsibí'ño-ne jngoò kjoa xitse xi mìkìi kjoehet'aà nita kjé-ne, ²¹ kàtasíkixiyandaà-nò ngats'iì kjoa xi ndaà tjín, mé-ne nga kàtítasòn-ne koni s'ín mejèn-la Nainá; it'aà ts'e Jesucristo, k'oaá s'ín kàtasíko-ná koni s'ín sasén-la Nainá. ¡Jeya kàtìjna Cristo nita mé nachrjein-ne! K'oaá s'ín kàtama.

²² Bìtsi'bà-nò ndí 'ndsè, ndaà chjoétjò 'én xi tikjii-nò koni s'ín tìbìnè-nò nga ta chiba 'én tikjii-nò. ²³ Kàtasijii-nò jè 'ndseé Timoteo jye tíjmandeí-ne xi kjoa ts'e kjo'in; tsà kjoíi nìton, kjíko-ná k'e nga kjíán katsejèn-nò.

²⁴ Tjixat'aà yije jñà xita xi jncha ítjòn-nò kò ngats'iì xita-la Cristo. Jñà xi Italia ts'e nchisíhixat'aà-nò.

²⁵ Ngats'ioò, jè kàtìjnako-nò kjondaà-la Nainá.

Xojon carta xi kiskii Santiago

Kó tsò Santiago nga síhixat'aà xita

¹ 'An, Santiago, xi chí'nda-la Nainá ma, kò ts'e Na'èn-ná Jesucristo, tisihiyat'aà-nò, jñò, xi ya inchrobàt'aà-nò xi tejò tje-la naxandá Israel xi xki xi ján nangui titsajnaà nga tíjtsa isò'nde.

Nga'ño xi sakó-ná k'e nga mé kjoa xi otojñaá

² Jñò, xi 'ndsè chibá it'aà ts'e Cristo, nguì tsja t'è-là inima-nò k'e nga nita mé kjoa xi komat'ioòn. ³ 'Ya-nò k'e nga tsà mé kjoa xi komat'ioòn nga chít'aà-nò koni s'ín mokjeiin-nò, jñà kjoa xi kotojñoò, yaá sakò-nò nga'ño nga kichikjoako-nò nita mé kjoa xi kotojñoò. ⁴ K'oaá ma-ne jè nga'ño xi sakò-nò, ndaà katasíxájiin inima-nò mé-ne nga ndaà kojchínga-ne kò tíjngoò-ne kjohítsjeèn-la inima-nò nga nímé síhiját'aà-la.

⁵ Tsà tíjn i'nga xita xi chiját'aà-la kjohítsjeèn, tíjé't'aà-là Nainá; jè tsjá-nò. Nga jè Nainá nguì kóó inima-la nga tsjá kò mìtsà ch'o tsò-la xita k'e nga síjé. ⁶ Tanga nguì ndaà kàtakjeiin-nò k'e nga síjé. Kì jò 'beé-là takòn. Jè xita xi jò 'beé-la ikon, k'oaá s'ín ngayala-koni ndáchikon k'e nga 'ba tjo, fijen fikjako. ⁷ Jè xita xi jò 'beé-la ikon, k'oaá s'ín síkítsjeèn nga tíjn xi tjoé-la it'aà ts'e Na'èn-ná, ⁸ nga mìkii tíjngoò ikon. Nachrjein i'ndeji k'ejí s'ín tísíkítsjeèn, nchijòn-lè tíkoaá k'ejí kjohítsjeèn tíjn-la. Mìtsà nguì jngoò ndiyá kjoé.

⁹ Jñà xita xi 'ndsè chibá it'aà ts'e Cristo xi ima titsajna, tsja katas'e-la nga 'nga titsajna nga nguixkon Nainá. ¹⁰ Tanga jñà xita nchiná, tsja katas'e-la nga nangui kítsajna ya nguixkon Nainá, nga jè xita nchiná, k'oaá s'ín komat'in koni jngoò naxó xi mìkii fíchrjein-la. ¹¹ K'e nga 'ño matsjè ndobá, jñà ijñá, xì-né, ikjoàn bixòjen jè naxó-la; chija isén-la nga ndaà kjoàn. K'oaá tís'ín komat'in jñà xita nchiná, k'e nga 'ño nchisíxáko xá xi tíjn-la, ta nitoón kiyá.

¹² Mé ta ndaà-la jè xita xi chíkjoako-la k'e nga chít'aà, mé-ne k'e nga jye síkijne, tjoé-la kjoabinachon koni s'ín kitsjaà-la 'én Nainá, ngats'ii xita xi jè matsjakeè. Tjoé-la kjoabinachon k'oaá ngayala-koni jngoò corona si'a skò xita xi síkijne k'e nga síská. ¹³ Jñò, k'e nga chít'aà-nò nga mejèn-nò nga ch'o s'een, k'oaá s'ín níkítsjeèn nga jè Nainá tíkot'aà-nò. Nga jè Nainá mì yá xi koma-la skót'aà nga ch'o katas'ín Nainá. Tíkoaá jè Nainá mì k'oaá xita nga ch'o katas'ín. ¹⁴ Jngoò xita, k'e nga chít'aà, tíjñà-ne kjoa ch'o-la xi matsjakeè bínga nga tsobà'ño. ¹⁵ Kò jè kjoa ch'o xi matsjakeè, k'e nga jye bitasòn, yaá sakó jé. K'e nga jye bitasòn kjoa ts'e jé, ikjoàn f'ii kjoa biyaa.

¹⁶ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, k'oaá yijo-nò chonachan-la. ¹⁷ Ngats'ii kjondaà kò kjotjò xi tjoé-ná, it'aà ts'e Nainá xi tíjna ngajmii nchrobá-ne, jè xi tsibíndaà ngats'ii tsojmi xi 'ya-la ngajmii, jñà xi síhiseèn. Nainá, mì k'oaá s'ín fatjiya-la koni ma jñà tsojmi xi síhiseèn ngajmii nga fatjiya-la koni ma 'nguién. ¹⁸ Nainá, k'oaá s'ín kjòmejèn-la nga kíkítsajnakon xitse ijngoò k'a-ná xi kjoa ts'e 'én kixi-la, mé-ne nga jñá síngatsjaá yijo-ná Nainá koni tsojmi xi majchá ítjòn xi jè tsibíndaà.

Mochjeén-né nga síkitasóan k'e nga jye na'yá 'én-la Nainá

¹⁹ Jñò, ndí 'ndsè xi matsjake-nò, tíkítsjeèn ngats'ioò, isa ndaà titsajnandaà nga kíná'ya-la xita xinguiáá xi k'ejí, chiba chiba tinókjoaa, kò k'oaá majti-nò. ²⁰ Jngoò xita xi jti takòn, mìkii kixi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá. ²¹ Chjaàxin-la yijo-nò ngats'ii kjoa tíjé kò kjoa ch'o xi xki xi ján tíjn, mé-ne nga indaàjiin chjoé-nò jñà 'én ndaà-la Nainá xi jye kina'yá, jñà 'én koi xi koma kochrjekàjiin-nò kjo'in.

²² Tíkítasòn koni tsò 'én-la Nainá. Kì tà na'yà-jèn. Tsà mìkii síkitasòn, tí yijo-nò titsachonachan-la. ²³ Nita yá xita-ne xi 'nchré 'én-la Nainá, tsà mìkii síkitasòn, k'oaá ngayala-koni jngoò xita xi chítsín tíkotsejèn-ya. ²⁴ K'e nga jye beè isén-la kó kji, ikjoàn

fì, yaá jchàajìin-la kó kji isén-la. ²⁵ Tanga jè xi nguì ndaà kotsejèn-la kjotíxoma kixi xi síkijnandeíi-ná, nga koií 'én síkítsjeèn kjit'aà koni tsò kjotíxoma, kò mìkìi síjchàajìin 'én xi 'nchré nga ndaà síkitasòn, xita jè, yaá sakó-la kjoa machikon-t'in k'e nga k'oas'in tís'in.

²⁶ Tsà jngoò xita xi tsò: “Beèxkón-ná Nainá”, koa tsà mìkìi bíchjoà-la nijen-la nga chja ngats'iì 'én xi ch'o tsò, yijo-laá tíkonachan-la; nímé chjí-la nga tsò: “Beèxkón-ná Nainá.”

²⁷ K'e nga nguì kixi kjoa nga Nainá xi Na'èn-ná yaxkoán, koni s'in mejèn-la, jé-né nga síchjât'aà-lá xi ixti jchan, kò íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-la, jñà xi kjo'in tjín-la, tikoá mì kì k'i'nde-lá yijo-ná nga kjoa ch'o jchìnjñáá xi tjín isò'nde.

2

Mì kii mochjeén nga chjaajñáá xita xinguiáá nga ndaà sis'in-lá

¹ Jñò, ndí 'ndsè, koni s'in mokjeiín-nò it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo xi jeya tíjna, kì chjaajñòò xita xinguiòò. ²⁻³ Tsà jngoò xita kijchò ya i'nde ñánda bixoña, xi tangò oro tíkjá najnó tsja, tikoá 'ñó ndaà kjoàn nikje chjí xi kikjá. Jñò, tsà 'ñó ndaà sis'in-lá, k'oín-la: “Tijni jindé ñánda ndaà choòn.” Tsà tikoá kijchò jngoò xita ima xi kixajndájno kixajndát'aà nikje-la, tsà k'oín-la: “Taxkì tisijni ya, kò tsà majìn, taxkì tijnat'eii ya nangui.” ⁴ Jñò, k'e nga kos'in s'een, xinguiòò titsanachrjekànguio nga chjaajñòò xita xinguiòò koni s'in xitaxá xi ch'o tjín kjohítsjeèn-la.

⁵ Jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, tiná'ya: Nainá xó k'oáá s'in jaajìin-ne jñà xi xita ima xi tjín i isò'nde, mé-ne nga jñà kítsajna ítjòn-ne koni s'in mokjeiín-la tikoá tjoé kjotjò-la ngats'iì kjondaà xi Nainá tsjá-la jñà xita xi jè otíxoma-la nga jyeé k'oas'in kitsjaà 'én-la nga tsjá-la xita xi matsjakeè. ⁶ Tanga jñò, ta saá nachrjekànguioò jñà xita ima. ¿A mìtsà jñà xita nchíná xi jñò beètoòn-nò nga fiko-nò nguixkon xitaxá nga óngui-nò? ⁷ ¿A mìtsà jñà xita nchíná xi chjajno-la it'aà ts'e 'in-la Cristo, xi jè otíxoma-nò?

⁸ Jñò, ndaà 'nè-nò tsà kixi kjoa nga níkitasòn jè kjotíxoma-la Cristo xi otíxoma koni s'in tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Títsjachi xita xinguii xi i'nga koni tsà ti yijo tsiji-ne.”

⁹ Tanga tsà chjaajñòò xita xinguiòò, tjín xi ndaà nis'in-laà kò tjín xi mìkìi ndaà nis'in-laà, jé binchaàtsji-la yijo-nò, nga níkatonè-là kjotíxoma; tijè-ne kjotíxoma túbínè-nò jé. ¹⁰ Nga tsà jngoò xita xi ndaà síkitasòn yije kjotíxoma tanga tsà tà jngoò kjoa síkatonè-la, jye kisakò jé yije-la it'aà ts'e kjotíxoma-la Nainá. ¹¹ Nga k'oáá tsò Nainá: “Kì kjoa chijngui 'nè.” Tanga tikoáá jtít'aà ñánda tsò: “Kì xita nìk'eèn.” Jñò, tsà mì kjoa chijngui 'nè, tanga tsà xita nìk'eèn, jye kisakò jé-nò it'aà ts'e kjotíxoma. ¹² Jñò, k'oáá s'in tinókjoaa kò k'oáá s'in t'een koni xita xi Nainá kùndaajìin-la tsà k'oas'in túbitasòn-la koni tsò kjotíxoma xi síkítsajnandeíi xita. ¹³ Jñà xita xi tsjìn-la kjohimatakòn it'aà ts'e xita xi kjeíi, tikoáá mìkìi s'e-la kjohimatakòn k'e nga sinè-la kjo'in. Tanga jñà xi tjín-la kjohimatakòn, mì kjo'in sinè-la k'e nga sindaajìin-la.

Kjondaà xi 'né k'e nga mokjeiín-ná

¹⁴ Ndí 'ndsè, nímé chjí-la tsà jngoò xita xi tsò: “An, mokjeiín-na it'aà ts'e Nainá”, tsà mìkìi tí'ya-la kjondaà-la. Xita jè, xi ta jè kjoa mokjeiín-la, mìkìi koma kitjokajìin kjo'in.

¹⁵ Tsà jngoò 'ndsé kò tsà jngoò tichjaá xi tsjìn-la nikje xi ókjá kò tsà tsjìn-la tsojmì xi kine; ¹⁶ jñò, tsà k'oín-laà: “T'in-là ndaà-ne, ndaà chikjeí nikje-lè, ndaà chìnji tsojmì xi mejèn-lè.” Kò tsà mìkìi síchjât'aà-là mé xi mochjeén-la, nímé chjí-la. ¹⁷ K'oáá tís'in ma kjoa xi mokjeiín-ná, tsà mìkìi tí'ya-la kjondaà-ná, nímé chjí-la kjoa xi mokjeiín-ná.

¹⁸ Tjín i'nga xita xi kjònangui, tsò: “¿A mokjeiín-lè it'aà ts'e Cristo?” 'An, xan-la: “Tí'yaá-la kjondaà-na. ¿A komaá kókó-ná nga mokjeiín-lè it'aà ts'e Cristo tsà nímé kjondaà tì'nì? Tanga 'an tís'in-ná kjondaà, k'oáá ma-ne kokoò-lè nga kixíi kjoa nga mokjeiín-na.” ¹⁹ Ngaji ndaá tjín nga mokjeiín-lè nga jngoò ma Nainá. Tanga tikoáá jñà inima ch'o-la neji mokjeiín-la nga tjín Nainá, skanda otsé-né nga tsakjón-la. ²⁰ Jñò, xita xi tsjìn-nò kjohítsjeèn, ¿a mì fíya-nò nga nímé chjí-la kjoa xi mokjeiín-nò tsà mìkìi tí'ya-la

kjondaà-nò? ²¹ Na'èn jchán kjìn-ná Abraham, ¿mé-ne xita kixi kitsò-la Nainá? Koií kjoa-la nga ndaà kisikitasòn koni s'ín kitsò-la k'e nga kitsjaà kjotjò Isaac xi ki'ndí-la ma nga tjín-ne nga sùik'en. ²² ¿A mì 'ya-jèn nga jè Abraham koni s'ín nga kòkjeiín-la, k'oaá tìs'ín kisikitasòn? Koni s'ín kisikitasòn, yaá kjòjngò kjoa mokjeiín-la nga nìmé kisichijàt'aà-la. ²³ K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín tíchja Xojòn-la Nainá nga tsò: “Abraham kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá; k'oaá s'ín komà-ne nga Nainá kiskoétjò nga xita kixi kitsò-la.” Amigo-la Nainá ki'mì Abraham.

²⁴ Yaá 'yaà, nga Nainá kjoétjò xita kjoa ts'e kjondaà xi síkitasòn, mìtsà tà koi kjoa-la nga mokjeiín-la. ²⁵ K'oaá tìs'ín tjín ts'e chjoón chijngui xi 'mì Rahab; Nainá kiskoétjò nga xita kixi kitsò-la koií kjoa-la kjondaà xi kis'iìn nga kitsjaà'nde-la jña xita xi ijchò katsejèn-'ma, ikjoàn kisichjät'aà-la nga xìn ndiyá kisikasén-ne xita koi. ²⁶ K'oa tìs'ín tjín jè yijo-ná, nìmé chjì-la, tjìna k'en-né tsà tsjìn inìma-ná. K'oaá tìs'ín ma kjoa xi mokjeiín-ná, tsà mìkì tí'ya-la kjondaà-ná, nìmé chjì-la.

3

Kjoa ts'e nijen-ná nga nokjoá

¹ Jñò ndí 'ndsè, it'aà tsajòn, kì kjìn ma-ne xi maestro ma. Jyeé 'ya nga ngajen xi okoòya-jen, tsà mé kjoa xi ch'o 'nè-jen, ìsaá tse kjo'in sinè-najen. ² Ngats'ì-ná, kjìn skaya kjoach'o xi 'né, tanga jngò xita xi mì ch'o tsò 'én xi chja, jè-né xi nguì xita kixi, xi komà-la kotixoma yije-la yijo-la. ³ K'oaá ngaya-la koni kohòyo xi si'a freno tso'ba mé-ne nga sùikitasòn-ne koni s'ín mejèn-ná nga kjoì, k'oaá s'ín ma'nchré yije yijo-la. ⁴ K'oaá tìs'ín tjín koni s'ín síxá jña chitso, nas'ín takó í'í kjoàn, kò nas'ín takó 'ñó 'ba tjo xi fàhitjen, jè xita xi síxáko nas'ín jtobá kji yá xi 'mì timón xi síxáko, maá fàhitjen nga fikò nita kós'ín mejèn-la nga kjìko. ⁵ K'oaá tìs'ín ma xi kjoa ts'e nijen-ná. Tà yijo jtobá kji, tanga 'ñó 'nga chja nita mé kjoa-ne. K'oaá ngaya-la koni jngò ni'ín xi jtsé kji, komaá kòkángui ijña nas'ín takó tse ma. ⁶ Nijen-ná k'oaá ngaya-la koni jngò ni'ín, yaá tjí'a yije ngats'ì 'én ch'o xi tjín isò'nde xi ma-la síkits'ón yije yijo-ná. Jè ni'ín xi tjín ya i'nde ts'e kjo'in ñánda 'mì infierno, jè bít'a'í-la nijen-ná nga chja 'én xi ch'o tsò xi koma-la kòkà-ná koni tjín nachrjein kùtsajnakoaán. ⁷ Ngats'ì cho xi tjín i isò'nde ma ma'nchré, koni jña cho xi tjín jjiìn ijña, kò xi tjímajìin isén, kò jña cho xi nangui bífejno yijo-la kò jña xi tjín jjiìn ndáchikon, jña xita ma-la sí'nchré. ⁸ Tanga nijngò xita xi ma-la sí'nchré nijen-la. Nga jè nijen-ná jngò kjoa ch'o tjín-la xi mìkì tsjá'nde nga ma'nchré. Yaá tjí'a koni xán kjan-la ye xi ma-la sík'en-ná. ⁹ Tjìjè-ne nijen-ná jeya síkìjna Nainá xi Na'èn-ná, kò tjìjè-ne nokjoà'on-koaá xita xi kos'ín kisindaà koni kji Nainá. ¹⁰ Tjìjè-ne ndsobaá bitjo-ne 'én xi jeya síkìjna Nainá kò tjìjè bitjo-ne xi nokjoà'on-koaá xita. Ndí 'ndsè, mìkì ndaà tjín kjoa koi. ¹¹ Jngò ngajo ñánda tíbitjo nandá, mìkì koma kítjo nandá jnchra koa kítjo nandá ndaà. ¹² Jña yá toò iko, ¿a komaá kjoa-la toò xi 'mì aceituna? Jè yá uva, ¿a komaá kjoa-la toò iko? Jñò ndí 'ndsè k'oaá tìs'ín tjín kjoa ts'e nandá, jngò ngajo mìkì koma kítjo nandá jnchra kò kítjo nandá ndaà.

Kós'ín tjín kjoachjìne xi nchrobá-ne ján ngajmì

¹³ Jña xita xinguiò, tsà tjín i'nga xi tjín-la kjoa chjìne kò xi ndaà fiya-la, kàtakó kjoachjìne-la nga indaà ikon tísjchá yijo-la. ¹⁴ Jñò, tsà bìi'nde-laà yijo-nò nga kjoaxitakòn sjiìin inìma-nò nga mejèn-nò nga jñò kùtsajna ítjòn-là xinguiò, kì k'oaá s'ín nokjoà nga ndaà titsa'nè; kì 'én ndiso nokjoà nga kondra onguí-là kjoa kixi-la Nainá. ¹⁵ Kjoa chjìne jè, mìtsà it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. Kjoa chjìne ts'e isò'nde-né. Kjo'hítsjeèn ts'e xita-né, kò tì ts'eé-ne xita neí. ¹⁶ K'e nga maxitakòn-chaá xinguiá kò nga mejèn-ná nga jña kùtsajna ítjòn-laà, yaá sakó-ná kjoasiì, ngats'ì kjoa ch'o xi tjín isò'nde. ¹⁷ Tanga jña xita xi tjín-la kjoa chjìne xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne, tsjeè síjchá yijo-la, kjoa'nchán ótsji, tjín-la kjondaà, xita 'nchré-né, tjín-la kjohimatakòn, ndaà tjín xá xi s'ín, mì jò fi-ne, kò 'én

kixi chja. ¹⁸ Jè xita xi mejèn-la nga s'e kjoa'nchán, 'nchán bijnako xita xi i'nga mé-ne nga ma iskan sakò-la kjondaà xi kixi tjin.

4

Jè xi matsjakeè kjoa ts'e isò'nde, kondra ts'ée Nainá

¹ ¿Ñánda nchrobá-ne kjojchán nga bixkàn-koo xinguiio? Yaá nchrobá-ne kjoach'o xi kjit'aà nachrjein síjé inima-nò nga bixkàn-koo kjohítsjeèn ch'o-nò. ² Mejèn-nò tsojmì xi tsjin-nò tanga mìkiì sakó-nò, k'oaá ma-ne nga nìk'eèn xita koa maxitakòn-chaà xita, tanga mìkiì sakó-nò tsojmì xi mejèn-nò. K'oaá ma-ne nga sakó-nò kjojchán nga bixkàn-koo xinguiio. Mìkiì sakó-nò tsojmì xi mejèn-nò koií kjoa-la nga mìkiì nijé-là Nainá. ³ K'e nga nijé-laà Nainá, mìkiì tsjá-nò nga mìkiì ndaà nijé-laà. Nga jè xi mejèn-nò nga ya sichjeèn it'aà ts'e kjotsja xi ch'o síjé yijo-nò. ⁴ Jñò xi mìtsà xita kixi 'mì-nò, ¿a mìtsà 'ya nga jè xi matsjakeè kjoa ts'e isò'nde, kondra ts'ée Nainá? Nita ya-ne xi mejèn-la kotsjakeè kjoa ts'e isò'nde, kondra-la Nainá ma. ⁵ Koií k'oa tsò-ne Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè Inima Tsjeè xi Nainá kitsjaà-ná, skanda machini-né nga 'ñó matsjakeè-ná.” ⁶ Tanga Nainá, nga ko kjondaà-la ndaà síchját'aà-ná. K'oaá tsò Xojon-la nga tsò: “Nainá kondraá tjna-la jña xita xi 'nga ikon, tanga koó kjondaà-la ndaà síko jña xi xita ima kjoa.” ⁷ Tji'nde nga Nainá kàtatixoma-nò, ko 'ñó tájaàjìin titsajna-laà xita nejí mé-ne nga kosit'aàxìn-nò. ⁸ Tichrañat'aà-laà Nainá mé-ne jè Nainá sìchrañat'aà-nò. Jñò xi jé binchaàtsjioè, kì tì jé binchaàtsji-nò, titsjeè ndsaa. Titsjeèya kjohítsjeèn-la inima-nò, jñò xi jò kjohítsjeèn tjin-nò nga okji matsjacha Nainá ko okji matsjacha isò'nde. ⁹ Tikájnoè jé-nò, ba titsajna ko chihindáyaà. Jè kjoa bijnò-nò, kjoa ts'e ndáxkoón kàtama. Ko jè kjotsja-nò, kjoaba kàtama. ¹⁰ Nangui titsajna-la Nainá mé-ne jè Nainá 'nga sìkítsajna-nò.

¹¹ Ndí 'ndsè, kì nokjoàjno-là xinguiio. Jè xi chjajno-la 'ndse nga tsò: “Mìkiì ndaà tís'in”, jè kjotixoma tíchjajno-la nga tsò nga mìkiì ndaà tjin kjotixoma. Ko tsà k'oaá s'in si nga mìkiì ndaà tjin kjotixoma, mìkiì tìnìkitasòin koni tsò kjotixoma. K'oaá ngaya-la koni tsà xitaxá tijn nga jì tìbìndaàjìin. ¹² Tà jngoè ma-ne xi tsjá kjotixoma, tijé-ne xi xitaxá tjna nga bìndaàjìin-la xita. Ko tijé-ne xi ma-la kochrjekàjìin-ná kjo'in, tikoà tijé-ne xi ma-la tsjá-ná kjo'in. ¿Yá-ne ngaji nga jé bìnè-laà xinguii?

Xita xi chja 'én 'nga ikon

¹³ Jñò, ndaà tiná'yaà koni xán-nò. Jñò bixón-nò: “Nachrjein i'nde, o nchijòn-lè, xìn naxandá kjaán, jngoè nó kitsajnaá nga sixá mé-ne tse ton sikijneé.” ¹⁴ Tanga jñò, mìkiì tjiin-nò mé xi komat'ioèn nchijòn-lè nga titsajnakon. Jñò, k'oaá s'in ngaya-la koni ifi. Jngoè tjò fahaya, ikjoàn nitoón fiya-ne. ¹⁵ Jñò, kií s'in tinókjoaa: “Tsà Nainá mejèn-la nga sìkítsajnakon-ná, komaá s'eén xá koi, o s'eén xá xi k'eií.” ¹⁶ Tanga jñò, 'ñó 'nga 'én nokjoà nas'in mìkiì tjiin-nò mé xi koma nga tífi-isa nachrjein. Ngats'ii 'én 'nga xi nokjoà, jé-né. ¹⁷ Jè xi tjiin-la kjoa xi ndaà tjin ko mìkiì síkitasòn, jé tíhótsji-la yijo-la.

5

Kjo'in xi sìkjeín xita nchiná

¹ Jñò xi xita nchiná 'mì-nò, tiná'yaà 'én xi xán-nò. Chihindáyaà ba ba it'aà ts'e kjo'in xi sikjioón. ² Kjoa nchiná-nò, nímé chjí-la, tíbi'ndo-né. Nikje xi kichíkjá, jye nchisíkje cho kixo. ³ Ton oro-nò ko ton plata-nò jyeé tímachi. Jè nachrjein k'e nga sindaàjìin, jña chi-la kochjeén xi kondra tsajòn. Koó ni'in kokaà yije yijo-nò. Nga jñò, titsabincháxkó ton nas'in jye tífehet'aà nachrjein. ⁴ Jña xita chí'nda xi kisixá nangui-nò, nchikjindáya nga ótsjiya chjí-la nga jñò kichonachan-là. Nainá xi ts'e yije nga'ñó xi tjin, jyeé kií'nchré-la koni s'in nchikjindáya. ⁵ Jñò, nga i titsajnaà it'aà nangui, ndaà titsajnaà nga nímé chiya-nò, 'bì-la kjotsja yijo-nò. Tisanisín-là inima-nò nga 'bì-la kjotsja xi síjé k'oaá ngaya-la koni cho xi

mìkìl tìjìin-là tsà jye ijchò nachrjein-là nga kiyá. ⁶ Jñò, tsohònè-là jé koa kinik'eèn jñà xi xità kixi xi mì jé tjín-là. Jñà xità koi, mì ki komà tsasìko yijo-là.

Mé kjoa xi s'éeen nga titsachiñá-lá nga kjoíi ìjngoò k'a Cristo

⁷ Jñò ndí 'ndsè, chíñakjoaa kóni skanda k'e nga kjoíi ìjngoò k'a Na'èn-ná. K'oas'ín chíña koni s'ín xità xi síxáko nangui nga koñakjoa-là jé jtsí xi 'ba ítjòn ko xi iskan 'ba nga síxáko jñà tsojmì tjè mé-ne nga koma kojìxkó-ne tsojmì tjè-là xi majchá nga 'ñó chjí-là. ⁸ Jñò, k'oaa tìs'ín chíñakjoaa, 'ñó t'è-là takòn nga jyeé nchrobá machraña nga kjoíi ìjngoò k'a Na'èn-ná. ⁹ Ndí 'ndsè, kì xkì xi ján tsajét'aà-là xinguiòo, mé-ne nga mì kjo'in sinè-nò. Nga jé Na'èn-ná jyeé tijnandaà nga kjoíi mé-ne kojìndaajìin-là xità.

¹⁰ Ndí 'ndsè, jñò, k'oaa s'ín t'een koni s'ín kis'iin jñà xità xi kichja ngajo-là Nainá nga kichikjoako-là nga kisìkjeiín kjo'in koií kjoa-là nga 'én-là Nainá kichjaya. ¹¹ K'oaa s'ín 'ya-là nga jñà xità xi chíkjoako-là kjo'in, s'ée-là kjondaà. Jyeé tíjìin-nò nga jé Job k'oaa tìs'ín kichikjoako-là kjo'in. Ko jyeé 'yaà mé xi kitsjaà-là Na'èn-ná k'e nga jyehet'aà-ne kjoa. Na'èn-ná 'ñó ndaà xità, tjín-là kjohimatakòn.

¹² Jñò ndí 'ndsè, k'e nga 'bioò 'én-nò, kì yá xi níkítsajna ítjòn. Kì jé ngajmìi ko nangui, o xi kj'eíi tsojmì níkjeén. Tà k'oaa s'ín tixón: “Jon”, o xi “Majìn”, mé-ne nga mì kjo'in sinè-nò tsà mìkìl kítasòn.

Kjoa bìtsi'ba

¹³ Tsà tjín i'nga xità xinguiòo xi ba tjín-là, kàtítisi'ba-là Nainá. Tsà tjín i'nga xi tsja tjín-là, kàtaseè-là Nainá nga jeya kàtasíkijna. ¹⁴ Tsà tjín i'nga xità xinguiòo xi xk'én, kàtakinikjaá xità jchínga xi tjín-là xá ya jìjìin naxandá-là Cristo mé-ne nga katítisi'batji-ne ko it'aà ts'e nga 'ñó-là Na'èn-ná kàtasíkájno-là asitì. ¹⁵ K'e nga bìtsi'batjiò xità, tsà ndaà mokjeiín-nò, jé xità xi xk'én kondaà-ne. Jé Na'èn-ná siindaà-ne nga koma kosítjen-ne. Tsà jé tjín-là jchat'aà-là jé-là. ¹⁶ Chjahatakòn-là xità xinguiòo jé-nò. Tikoaa titsi'batjiò xinguiòo mé-ne nga kondaà-nò. K'e nga jngoò xità kixi bìtsi'ba, tjín-là nga 'ñó nga kítasòn. ¹⁷ Jé xità xi kichja ngajo-là Nainá xi k'i'mì Elías, k'oaa tìs'ín xità koni jñá. 'Ñó kisìjét'aà-là Nainá nga mì tì jtsí k'oaa-ne; ko ján nó osen mì tì kii ts'a-ne jtsí. ¹⁸ Ìjngoò k'a tsibítsi'ba-là Nainá nga kàt'a jtsí. Ts'aá ìjngoò k'a-ne jtsí ko jé nangui kòjchá tsojmì tjè.

¹⁹ Ndí 'ndsè, tsà tjín i'nga xinguiòo xi chinchat'aàxin-là xi kjoa kixi, koa tsà jngoò xità kichja-là nga kàtjanchrobát'aà ìjngoò k'a-là Nainá, ²⁰ jé xità xi kichja-là nga keènojmi-là nga ch'o tjín ndiyá xi tsó'baya, k'oas'ín kàtasijìin-nò nga jngoò xità tíhochrjekàjìin kjo'in xi ts'e kjoabiyaà. 'Ñó kjìn jé jchat'aà-là.

Xojon carta xi kiskiù ítjòn San Pedro

Kó tsò Pedro nga síhixat'aà xítá

¹ 'An xi 'mì-nà Pedro, nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo, síhixat'aà-nò ngats'ioò xi xó jaàjì-nò Nainá nga mì tì nangui-nò titsajna-nò nga xkì xi ján naxandá kitsjohoya ya nangui Ponto, Galacia, Capadocia, Asia kò Bitinia; ² jñò xi xó kitjaàjì-nò, koni s'ín jye tjíndaà-là xi kjohítsjeèn-là Nainá xi Nà'èn-ná ma, nga jè Inìma Tsjeè-là k'oaá s'ín kisìkò-nò nga nguì xítá-là Nainá ma, mé-ne nga sikitason-là Jesucristo kò mé-ne ma xíxteèn-jno-nò jní-là nga matsjeèya inìma-nò kjoa ts'e jé-nò. Tseé kjondaà kò kjoa'nchán kàtas'e-la inìma-nò.

Kjotjò xi chiñàkjoa-lá xi tijnatjò-là Nainá ján ngajmii

³ Jeya kàtìjna Nainá xi Nà'èn-là Jesucristo xi otíxoma-ná. 'Nó tse kjoahimatakòn tjin-là: koni s'ín jaáya-là Jesucristo kjoa ts'e kjoabiyaà, k'oaá kisìkò-ná Nainá nga kits'in xítse ìjngò k'aa mé-ne nga kjit'aà nachrjein chíñakjoaá ⁴ nga tsjá-ná kjotjò xi jè tijnatjò-là ján ngajmii, kjotjò xi mìkì bits'on nítá kjé-ne, mìkì bi'ndo kò mìkì bixòña. Kjotjò jè, jñá tjoé-ná. ⁵ Ta ngatjì-là nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, jè nga ñó-là síkinda-ná skanda k'e nga kitjokàjñaá kjo'in koni s'ín tjíndaà-là Nainá k'e nga jye kjoehet'aà nachrjein.

⁶ Koií kjoa-là, jñò, 'nó tsja tjin-nò, nas'ín tjin i'nga nachrjein nga makájno-nò nga kjìn skaya kjo'in nìkjioón. ⁷ K'oaá ma-ne nga kjo'in nìkjioón nga ma chít'aà-nò tsà ndaà mokjeiín-nò. K'oaá ngaya-là koni jè oro, mochjeén-né nga kò ni'ín kotsjeèya-ne. Kò jè kjoa nga mokjeiín-nò isaá 'nó chjí-là mì k'oaá-ne koni jè oro xi bits'ón-ya. Jñò, k'e nga jye chít'aà-nò koni s'ín mokjeiín-nò, jeyaá kitsajnaà, 'ngaá kitsajnaà kò jchaxkón-nò k'e nga kjoí ìjngò k'a Jesucristo.

⁸ Jñò, matsjacha-nò Jesucristo, nas'ín mìkì kiyaxkòon. Mokjeiín-nò it'aà ts'e, nas'ín mìkì títsa'yaà. 'Nó tsja ma-nò skanda tsjìn 'én xi ma s'enojmí nga 'nó tjin-nò kjotsja. ⁹ Koií kjoa-là nga matsja-nò nga jye títabitjokàjñò kjo'in ta ngatjì-là nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo.

¹⁰ Jè kjoa nga bitjokàjñò kjo'in, jñá xítá xi kùchja ngajo-là Nainá kjòtseé, kiskoòta'yàkò-né tìkooá kiskònanguiya-né, ìkjoàn kùchjaya jè kjondaà xi tsjá-nò Nainá. ¹¹ Jñá xítá koi, jè Inìma-là Cristo kisìkichiya ítjòn-là mé kjo'in xi sùkjeiín Cristo kò kjoa jeya xi s'e-là k'e nga koma iskan. Kiskònanguiya-né mé nachrjein-ne nga k'oas'ín komat'in koa kós'ín koma. ¹² Tanga jè Nainá kisìkichiya-là nga mìtsà kjondaà ts'e nga kòs'ín kis'enojmí-là 'én koi; kjondaà tsajòn-nò. Kò jñá 'én koi, tijnà-ne 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi tís'enojmí-nò nachrjein i'ndeí. Nga tije-ne Inìma Tsjeè-là Nainá xi ngajmii nchrobá-ne tsjá-là nga'ñó jñá xítá xi bénojmí-nò. Skanda jñá àkjale, mejèn-là skoe kjoa koi.

Mochjeén-né nga tsjeè sijchá yijo-ná

¹³ Koií kjoa-là jñò, titsajnandaà, ndaà tìkítseèn, nguì ndaà chíñakjoa-là kjondaà xi tjoé-nò k'e nga kjoí ìjngò k'a Jesucristo. ¹⁴ K'oas'ín ndaà tijnchá yijo-nò koni ìxti xi ndaà 'nchréñjon. Kì k'oa tís'ín 'nè-nò koni s'ín k'ne nga sa ítjòn nga ch'o tjin kjoa xi kisijé yijo-nò k'e nga tìkj'eè ndaà yaxkòon Nainá. ¹⁵ Ta saá tsjeè tijnchá yijo-nò ngats'ii kjoa xi 'nè, nga jè Nainá xi xó kùchja-nò, xítá tsjeè-né. ¹⁶ Nga jè Xojon-là Nainá, k'oaá s'ín tichja nga tsò: "Jñò, xítá tsjeè kàtama, nga 'an, xítá tsjeè-ná."

¹⁷ Jñò, tsà Nà'èn 'mì-là Nainá xi ta ngàsòn tífiko ngats'ii xítá k'e nga bìndaàjì-nà nítá mé kjoa xi s'ín, mochjeén-né nga kjit'aà nachrjein ndaà jchaxkón nga ì titsajnaà isò'nde nga mìtsà ì nangui-nò. ¹⁸ Jñò, jyeé ndaà tjiìn-nò nga mìtsà tsojmì xi ma-là bits'on kjòchítjì-nò nga ma titsajnandeí-nò ngats'ii kjoa ch'o xi nímé chjí-là koni s'ín tsakó-nò

xita jchínga-nò. Mìtsà tòn oro kò tòn plata kjòchjítjì-nò. ¹⁹ Jè jní-la Cristo xi 'ñó tse chjí-la kjòchjítjì-nò. Cristo kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en-t'aà krò koni jngoò orrè xi tsjeè kji, xi nímé ch'in tít'aà yijo-la. ²⁰ Tik'e-ne nga tik'eè sindaà isò'nde, Cristo, k'oaá s'ín kisinè-la kjoa xi sikkitasòn. Tanga jè nachrjein xi titsajnaá i'ndeji ki'ya-la nga j'ii Cristo nga kisikitasòn kjoa xi kisinè-la xi kjondaà tsajòn. ²¹ Xi it'aà ts'e Cristo, jñò mokjeiin-nò it'aà ts'e Nainá; nga jè kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà, tikoá kitsjaà-la kjoa jeya; k'oaá ma-ne nga mokjeiin-nò kò chiñà nga sikkitasòn Nainá koni s'ín kitsjaà-nò tso'ba.

²² Jè iníma-nò, jyeé kjòtsjeè, koií kjoa-la nga nikkitasòn koni tsò 'én kixi-la Nainá mé-ne nga kixi sítjòchaà xinguiòo. K'oaá ma-ne nga mochjeén-né nga 'ñó ndaà títjsacha xinguiòo nga tsjeè tjin iníma-nò. ²³ Jñò, ijngoò k'a kits'iin xitse ijngoò k'a-nò. Tanga mìtsà tje-la xita xi biyaà kits'iin-nò, jè tje-la Nainá xi mìkiì biyaà kits'iin-nò. Nga jè 'én-la Nainá xi tijnakon kò xi mìkiì fehet'aà nità kjé-ne kits'iin ijngoò k'a-nò. ²⁴ Nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Ngats'ii xita, k'oaá s'ín गया-la koni xka ijñá;
kjoajeya-la xita, k'oaá s'ín गया-la koni naxó-la xka ijñá;
jñà xka ijñá, xì-né; ikjoàn bixòjen naxó-la.

²⁵ Tanga jè 'én-la Nainá tijná-né nità kjé-ne.

'Én jè, jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jye kis'enojmi-nò.

2

Naxandá xitse-la Nainá

¹ Chjaàxin-la yijo-nò xi kjoa ts'en, kjoa chonachan, kjoa ts'e xita xi jò isén tjin-la, kjoaxitakòn, ngats'ii 'én ndiso. ² Kos'ín t'een koni s'ín ndí ixti xi sa kits'iin nga 'ñó síjé tsjin nga mejèn-la koki. K'oaá tis'ín 'ñó tinchátsjioò jè 'én-la Nainá xi nguì 'én tsjeè mé-ne nga jè kojchá-nò kò kochrjekàjìin-nò kjo'in Nainá, ³ nga jyeé ki'yaà jñò nga jè Na'èn-ná, 'ñó ndaà xita.

Jè ndajo xi tijnakon

⁴ Jè Jesucristo, jè गया-la jngoò ndajo xi tijnakon, jè xi ochrjekàngui jñà xita, tanga Nainá xó k'oaá s'ín jaàjìin-ne nga 'ñó tse chjí-la. Jñò, k'e nga binchat'aà chrañà-là Cristo, ⁵ tikoá k'oaá s'ín गया-nò koni ndajo xi titsajnakon. Nainá tísikjeén-nò koni ndajo nga tibindaà ni'ya tsjeè-la mé-ne jñò, no'mii tsjeè koma nga ya sixá nga it'aà ts'e Jesucristo k'oi-la kjotjò Nainá xi jè ndaà sasén-la koni s'ín okóya Iníma Tsjeè-la. ⁶ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Chítsejèn-là, 'an síkijna jngoàà ndajo nga'ñó-la chrjangui-la ni'ya ján naxandá Sión,

xi xó 'an jaàjìin-na,

xi 'ñó ndaà kji kò 'ñó tse chjí-la.

Jè xi kokjeiin-la it'aà ts'e, mìkiì kosobà-la.

⁷ Jñò, xi mokjeiin-nò it'aà ts'e ndajo jè, bixón-nò: 'ñó tse chjí-la. Tanga jñà xita xi mìkiì mokjeiin-la, bitasòn-né koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:
Jè ndajo xi tsachrjekàngui chjinechrjó,
jè xi ndajo sko-la koma ts'e chrjangui-la ni'ya.

⁸ Ijngoò k'a tít'aà Xojon-la Nainá ñánda tsò:

Ndajo jè, kjin xita satíngui kò kjin xita kixangui.

Jñà xita koi, k'oaá s'ín mat'in nga mìkiì síkitasòn koni tsò 'én-la Nainá; koií kos'ín mat'in-ne nga k'oaá s'ín ok'in-la.

Jè naxandá-la Nainá

⁹ Tanga jñò, xita naxandá xi xó kitjaàjìin-nò. Jñò, no'mii xi nixá-la Cristo, jè xi xitaxá ítjòn tijná. Jñò, xi naxandá tsjeè-la Nainá 'mì-nò, jngoò naxandá xi ya nokjoà-nò it'aà ts'e Nainá mé-ne nga koma kinójoaya-nò kjondaà-la Nainá xi tsachrjekàjìin-nò kjoa ts'e jè

ñánda jñò choòn koa yaá kisíkítsajna-nò ñánda iseèn choòn. ¹⁰ Jñò, nga sa kjòtseé skanda mìtsà xìta naxandá 'mì-nò; tanga i'ndeì naxandá-la Nainá 'mì-nò. Nga sa kjòtseé Nainá mìkì mahìmakeè-nò; tanga i'ndeì, jyeé mahìmakeè-nò.

¹¹ Jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjacha-nò, bítsi'ba-nò koni xìta xi mì tì nangui-nò titsajna-nò xi ta titsabitjaàjtoò i isò'nde, kì kii bìi'nde-la yijo-nò kjoa ts'e jé xi síjé yijo-nò xi kjaán-ko inìma-nò. ¹² Ndaà tanguíkoo yijo-nò ya ijìin-la xìta xi mìkì mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Jñà xìta koi, nas'ín chjajno-nò i'ndeì, tanga k'e nga kjoíì ijngoò k'a Cristo tsjá-la kjondaà Nainá koií kjoa-la nga skoexkon-nò nga ndaà titsa'ne.

Jchaxkoán xitaxá

¹³ Nga jeya kíjna-ne Na'èn-ná, tìkítasòn-la ngats'ìi xìta isò'nde xi kjotíxoma tjíya tsja, jñà xi 'ñó 'nga xá tjin-la, xi xìta sko-la títajna; ¹⁴ tìkoo tìkítasòn-la jñà xi gobernador títajna nga jé xitaxá ítjòn síkasén nga tsjá-la kjo'in xìta xi kjoa ótsji; koa jñà xi ndaà s'ín, ndaà síkítajna. ¹⁵ Nainá k'oaá s'ín mejèn-la nga jñò, ndaà s'een, mé-ne jñà xìta xi mìkì machiya-la jyò kítajna-ne, nímé 'én kichja xi kondra tsajòn.

¹⁶ Jñò, k'oaá s'ín tijchá yijo-nò nga titsajnadeií-nò, tanga kì k'oaá s'ín nìkítseèn nga tíj'nde-nò nga ch'o s'een. K'oaá s'ín tijchá yijo-nò nga chí'nda-la Nainá maà. ¹⁷ Jchaxkón yije xìta. Títajna xi 'ndsè chibà. Tiskón-chaà Nainá. Jchaxkón jé xi xitaxá ítjòn tíjna.

Kjoa xi tjinè-la nga sùkítasòn xi chí'nda 'mì

¹⁸ Jñò xi xìta chí'nda 'mì-nò, jchaxkón koa tìkítasòn-la nei-nò. Mìtsà ta jñà nei-nò xi ndaà síko-nò ko xi beètjò-nò, tìkooá tìkítasòn-la jñà xi ch'o síko-nò. ¹⁹ Ndaà bìtsajna nga nguixkon Nainá jñà xìta xi kjo'in síkjeiín nas'ín mì jé tjin-la ta jé ngatjì-la nga machiya-la kó tsò Nainá. ²⁰ Jñò, tsà kjo'in tsjá-nò xìta nga jé binchaàtsjioò, ¿mé xi ndaà kítajna-nò? Tanga tsà kjo'in titsanìkjoón nga ndaà 'nè, ndaà sùkítajna-nò Nainá. ²¹ Nga koií xá kùichja-nò Nainá nga jé Cristo kisìkjeiín kjo'in xi kjoa tsajòn. Tsibíjna jngoò-nò chiba nga k'oas'ín sùkítasòn koni s'ín kisìkítasòn jé. ²² Cristo, nìjngoò jé tsohótsji, ko nìjngoò 'én ndiso kùichja. ²³ K'e nga kùichjajno-la xìta, mìkì tsà kùichjajno ngajo-la. K'e nga kisìkjeiín kjo'in, mìkì tsà koa tìs'ín kis'ìin ngajo-ne. Ta Nainá tsibíya tsja, nga jé xi bíndaàjìin kjoakixì. ²⁴ Jé sobà Cristo tsakajen jé-ná k'e nga kisìtjòt'aà yijo-la ya krò, mé-ne jñà kítajnakon-ná nga nìkítasóan xi kjoa kixì nga jyeé titsajnat'aaxìn-lá kjoa ts'e jé koni tsà jye k'eén. Jé Cristo, koni s'ín kisìkjeiín kjo'in nga kitsì'on, jñò kjòndaá-nò. ²⁵ Jñò, nga sa kjòtseé, k'oaá s'ín tsitjaà koni orrè xi kisìjchàaxkon ndiyá-la, tanga i'ndeì, jyeé inchrobàt'aà-la Cristo koni jngoò paxtò xi síkinda inìma-nò.

3

Kós'ín sùjchá yijo-la jé x'in ko chjoón

¹ K'oaá tìs'ín tjin it'aà tsajòn xi íchjín 'mì-nò, nangui titsajna-la x'in-nò, mé-ne jñà xìta x'in-nò tsà tjin i'nga xi mìkì mokjeiín-la 'én-la Nainá, kòkjeiín-la, nas'ín mìkì kìnókjoakoo kjoa ts'e Nainá. K'e nga skoexkon-nò nga ndaà titsanìjchá yijo-nò tìkooá sùkìatjìyaá-la yijo-la. ² Skòtsejèn-nò nga tsjeè titsanìjchá yijo-nò nga ndaà yaxkón Nainá. ³ Ko kì tà isò'nga-la yijo-nò 'ñó ndaà bíndaà, nga 'ñó ndaà bí'ño tsja skoò, nga ndátòn chíj nìkjeén xi nguì oro, nga jñà nikje x'ió-nò 'ñó xkón kjoàn. ⁴ Majìn, jé xi nchrobájìin inìma-nò xi ndaà síkatsejèn-nò, jé-né xi mìkì bits'on, jé inìma xi indaàkjoa ko xi 'nchán tíjna. Jé xi 'ñó tse chíj-la nga nguixkon Nainá. ⁵ Nga sa kjòtseé, jñà íchjín xi ndaà kijtseèxkón Nainá nga kiskoòña-la, k'oaá s'ín ndaà tsatsejèn nga nangui tsibìtsajna-la x'in-la. ⁶ K'oaá s'ín kis'ìin Sara nga kisìkítasòn-la Abraham. K'oaá ma-ne nga ndaà kijtseèxkón nga jé xi Na'èn tíjna. Jñò, tsà ndaà 'nè ko tsà nímé kjoaxkón tjin-nò, tje-la Saraá ma.

⁷ Jñò xi x'in 'mì-nò, ndaà títajnakoo jñà íchjín-nò nga ndaà kàtachiya-nò nga isaá indaàkjoa. Ndaà jchaxkón íchjín-nò nga ngásòn tjoé-nò jé kjondaà-la Nainá, jé

kjoabinachon xi jè Nainá jye tjíndaà-là nga tsjá-nò. K'oaá s'ín t'een mé-ne k'e nga nokjoàt'aà-là Nainá, nímé sùjti-nò.

Kós'ín sùjchá yijo-là ngats'ù xita-là Nainá

⁸ Nga yije kjoa koi, ngats'ioò, ta jngoò kjohítsjeèn kàtas'e-nò; tìjetakòn xinguiòo; tjòcha t'een xinguiòo nga 'ndsè chiba; chahimaa xinguiòo; ima kjoa t'een. ⁹ Tsà yá xi ch'o síko-nò, kì k'oaá tìs'ín 'nè ngajo-nò. Tsà yá xi 'on chjajno-nò, kì k'oaá tìs'ín nokjoàjno ngajo-là. Jñò, ta saá tìjèt'aà-là Nainá nga kàtasíchikon-t'in; nga jyeé 'yaà nga koií xá kinokjoá-nò nga Nainá sùichikon-t'in-nò. ¹⁰ Nga:

Jè xi mejèn-là nga tsja s'e-là nga tíjnakon,
nga mejèn-là skoè nachrjein xi ndaà,
kàtasíkinda nijen-là nga mì ch'o kichja;
ko kàtasíkinda tso'ba, nga mì 'én ndiso kichja.

¹¹ Tìnchat'aaxìn-là kjoa xi ch'o tjin; ndaà t'een.

'Nchán titsajnakoo xinguiòo nita mé kjoa xi tjin-nò.

¹² Nga jè Na'èn-ná tísík'aá xkon nga tísíkinda xi xita kixi,
tíbinchá líká-là nga tí'nchré-là k'e nga chjat'aà-là,
tanga jña xita xi ch'o s'ín bí'maá-là isén-là nga kondra ts'e-né.

¹³ Jñò, tsà kjit'aà nachrjein nga ndaà titsa'nè, mì yá xita xi ch'o síiko-nò. ¹⁴ Tanga mé ta ndaà-nò tsà kjo'in titsanìkjioón ta koi kjoa-là nga kixi 'nè. Tanga ni jngoò xita tsakjoòn-là, kì binchaxkón-là yijo-nò. ¹⁵ Jè tikíjna ítjòn Cristo nga jè kàtatíxoma-nò ya jjiin inima-nò. Títsajndaà nga kjit'aà nachrjein mé-ne nga koma kénojmiya-là jña xita xi skonanguiya-nò it'aà ts'e kjoa xi titsachiña-là it'aà ts'e Cristo. ¹⁶ K'e nga kinókjoaa, indaàkjoa t'een. Chaxkón jña xi kénojmiya-là, tsjeè kàtjna kjohítsjeèn-nò, mé-ne jña xita xi ch'o chjajno-nò nga ndaà 'nè nga mokjeiin-nò it'aà ts'e Cristo, kosobà-là nga jñò chjajno-nò. ¹⁷ Isaá ndaà tjin tsà kos'ín mejèn-là Nainá nga kjo'in síkjioón k'e nga ndaà 'nè, mì k'oa-ne tsà k'e nga ch'o 'nè.

¹⁸ Nga skanda jè Cristo, jngoò k'aá kisikjeiin kjo'in k'e nga k'en xi kjoa ts'e jé-ná. Cristo, mìtsà jé tsohótsji; xita kixi-né; kisikjeiin kjo'in it'aà ts'e xita xi jé tjin-là mé-ne nga koma kjiko-ná nguixkon Nainá. Yijo-là, jña xita kisik'en, tanga it'aà ts'e Inima-là jaáya ijngoò k'a-là. ¹⁹ Ko jè Inima-là Cristo kii i'nde ñanda titsajna inima xi titsajnaya ndayá nga kiichjayajin-là. ²⁰ Inima koi, ts'eé xita xi mìkii kii'nchréñijon-là Nainá nachrjein ts'e Noé. Nainá tseé kiskoòña kjoa k'e nga Noé tsibíndaà chitso je. Ya iya chitso, tà jiin ma-ne xita xi itjokàjin kjo'in nga mìkii k'en k'e nga ts'a jtsí xkón. ²¹ Ko jè nandá ts'e jtsí xkón, jè ngaya-là nandá xi ma-ná bautizar nachrjein i'nde jè nga bitjokàjñaá kjo'in. Tanga nga maá bautizar, mìtsà yijo-ná matsjeè-ne, jè-né nga nijèt'aà-lá Nainá nga tsjeè kàtas'e kjohítsjeèn-ná. Ko bitjokàjñaá kjo'in, koií kjoa-là nga jaáya-là Cristo, ²² ko kii mijin ján ngajmii nga ya tijnat'aà chrja kixi-là Nainá. Jé tíhotíxoma-là àkjale ko inima xi tjin-là kjotíxoma ko ngats'ù xi tjin-là nga ñó.

4

¹ Cristo, koni s'ín kisikjeiin kjo'in yijo-là, jñò, tikoaá mochjeén-né nga kitsajndaà nga síkjioón kjo'in. Nga jè xi jye kisikjeiin kjo'in, yaá jyehet'aà jé-là, ² mé-ne jña nachrjein xi kíjna isa isò'nde, k'oaá s'ín kàtjna koni s'ín mejèn-là Nainá, mìtsà k'oas'ín kíjna koni s'ín mejèn-là yijo-là. ³ Jyeé 'ño kjin nachrjein kinikato nga ch'o k'è koni s'ín xita xi mìkii beèxkon Nainá. K'oaá s'ín kinikòò yijo-nò kjoa xi ch'o tjin koni kjoa chijngui, kjoa ch'o xi síjé yijo-nò, ko kjoa ch'i, kjoa ts'e s'eí xi ch'o tjin, ko nga ta xán ki'yò kjit'aà, ko nga xkósòn kiyaxkón nga mìtsà kixi kjoa nga Nainá. ⁴ I'nde jña xita koi, ta maxkón-là it'aà tsajon nga mì tì kii ya tsjahitako-nò kjoa xi ch'o tjin; bijnòkeè-nò; ch'oó chjajno-nò. ⁵ Tanga jña xita koi, tjinè-là nga tsjá-là kindá Nainá; jè Nainá xi tijnandaà nga koiindaàjin-là

xita xi títajnakon kò xi jye k'en. ⁶ Koií kjoa-la nga k'oa tís'in kis'enojmí-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xita xi jye k'en, mé-ne nas'in jñà yijo-la kisikjeiín kjo'in koni s'in bindaàjiin xita isò'nde, tanga jñà inima-la títajnakon-né nita kjé-ne koni s'in tijnakon kjit'aà Nainá.

⁷ Jyeé tímachraña nga kjoehet'aà isò'nde, koií kjoa-la jñò, ndaà títajnakoo kjohítsjeèn-nò; kjit'aà nachrjein títisi'ba-là Nainá. ⁸ Jè xi títina ítjòn, jè-né nga 'nó tjòcha t'een xinguioo. Tsà tjin-nò kjoatjòcha, komaá sijchàat'aà-là jé-la xinguioo. ⁹ Chjoétjò xita xinguioo k'e nga bijchókón-nò tsà mejèn-la nga sijkjáya ya ni'ya-nò. Tsja t'è-là inima-nò; kì ch'o chibàya-nò. ¹⁰ Nga jngoò ijngoò, koni s'in tjin kjondaà xi kitsjaà-nò Nainá, k'oas'in tísikòò xinguioo nga ndaà tichjeén, nga kjìn skoya tjin-ne kjondaà xi kitjoé-nò. ¹¹ Jè xita xi k'oas'in kits'ii-la nga 'én-la Nainá kichjaya, k'oaa s'in kàtichjaya koni tsò 'én-la Nainá. Kò jè xita xi k'oas'in kits'ii-la nga sijxá, k'oaa s'in kàtasíxá koni tjin nga'nó xi tsjá-la Nainá. Nita mé xi s'een, k'oaa s'in t'een mé-ne nga it'aà ts'e Jesucristo jeya kijn-ne Nainá. Nga ts'éé Cristo jè kjoajeya kò ngats'ii nga'nó xi tjin skanda nita kjé-ne. K'oas'in kàtama.

Sikjiaán kjo'in nga xita-la Cristo 'mì-ná

¹² Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, kì maxkón-nò nga 'nó 'in tjin kjoa xi nchrobánè-nò nga tichit'aà-nò. ¹³ Ta saá kàtas'e-nò kjotsja nga tíhokò chiba-nò kjo'in ts'e Cristo, mé-ne nga tikoá s'e-nò kjotsja k'e nga jcha-la kjoajeya-la Cristo. ¹⁴ Jñò, mé ta ndaà-nò k'e nga tsà xita kotít'aà-nò xi kjoa ts'e Cristo nga jè kjoajeya-la Inima Tsjeè-la Nainá yaá tijnako-nò. ¹⁵ Tsà kjo'in títanjioón, chítsejèn-là yijo-nò, a koií kjoa-la nga ch'o 'nè, nga xita nìk'eèn, nga chijé 'nè, nga chingájiin chingá'a kjoa. Kì k'oaa tjin jé xi binchaàtsjioò. ¹⁶ Tanga tsà kjo'in títanjioón nga xita-la Cristo maá, kì masobà-nò; ta saá jeya tikijna Nainá nga xita-la tsò-nò.

¹⁷ Jyeé ijchò nachrjein nga kots'ia nga sindaàjiin-la xita naxandá-la Nainá. Tsà jñà tímats'ia ítjòn kò-ná, ¿mé xi komat'in jñà xita xi mìkii síkitasòn 'én ndaà-la Nainá?

¹⁸ Jè xi xita kixi, chjá koma-la nga kitjokàjiin kjo'in.

¿Kós'in komat'in jñà xita xi mìkii beèxkón Nainá kò xi jé ótsji?

¹⁹ K'oaa ma-ne, jñà xita xi kjo'in síkjeiín nga kòs'in mejèn-la Nainá, kì bíkjoàn-la nga ndaà s'in. Jè Nainá kàta'nót'aà takòn nga jè kàtasíkinda, nga jè tsibíndaà jñà xita kò jè síkitasòn-né koni s'in tsjá tso'ba.

5

Jñà xita jchínga xi xá ítjòn tjin-la ya naxandá-la Nainá

¹ Sijét'aà-la jñà xita jchínga xi xá ítjòn tjin-la nga ya síxájiin-nò ya naxandá-la Nainá. Tikoaa 'an, xita jchínga-ná nga xá ítjòn tjin-na koni jñà xita koi; kijtseè-ná kjo'in xi kis'e-la Cristo; tikoaa s'éé-na kjoajeya xi iskan jcha-la. ² Tikindaa jñà xita-la Nainá xi jñò kjongatsja koni tsà orrè; kì kjo'nó 'nè-là yijo-nò; kòó kjondaà-nò nga tikindaa koni s'in mejèn-la Nainá. Mitsà koií kjoa nga tse ton sikijneè. Tà kòó kjotsja-nò nga k'oa t'een. ³ Kì yatoòn-jèn jñà xita xi jñò mangatsja koni tsà nei-la ma. Jñò tìncha ítjòn-là, takó-la ndiyá-la Nainá mé-ne koma skíngui-nò. ⁴ Mé-ne k'e nga kjoii ijngoò k'a jè Paxtò ítjòn, tjoé-nò kjoajeya-la Nainá koni jngoò corona xi mìkii fehejno ote-la nita kjé-ne.

⁵ Tikoaa jñò xi ixti xongó 'mì-nò, tikitasòn-là jñà xita jchínga xi otíxoma ya jjiin naxandá-la Nainá. Ngats'ioò, indaàkjoa tanguíkoo xinguioo, nga:

Jè Nainá kondraá tijn-la jñà xita xi 'nga ikon;

koa jñà xita xi indaàkjoa tjin inima-la, tsjá-la kjondaà.

⁶ Nangui títajna-là Nainá nga tse nga'nó tjin-la koni s'in síkò-nò, mé-ne k'e nga kijchò nachrjein jè Nainá 'nga sijkítajna-nò. ⁷ Tsja Nainá tikítajna ngats'ii kjoa xi makájno-nò nga jè tísíkinda-nò.

⁸ Tìkindaa yijo-nò, kjit'aà nàchrjein titsajnandaà, nga jè xita neí xi kondra-nò, k'oaá s'ín tsóbandi-nò k'oaá ngaya-la koni jngoò xa xi tíkjindáya nga 'ńó ijò-la, nga tíhótsji yá xi skine. ⁹ Nga ndaà mokjeín-nò, 'ńó tìncha-là xita neí. Nga jyeé tíjìn-nò nga jña xita xinguiòo xi títsajna nga tíjtsa isò'nde, tìkoaá k'oaá tíjìn kjo'in xi nchisíkjeín. ¹⁰ K'e nga jye koto chiba nàchrjein nga títanìkjoón kjo'in, jè sobà Nainá sùndaàya-nò, sùkíjnandaà-nò, tsjá-nò nga'ńó, kò kixi sùkítsajna-nò. Tíjé-ne Nainá xi kò kjoatjòcha-la kichja-ná nga s'e-ná kjoajeya-la nita kjé-ne nga Jesucristo titsajnakoá. ¹¹ Ts'eé Nainá ngats'ìi nga'ńó xi tíjìn skanda nita kjé-ne. K'oas'ín kàtama.

Xi fehet'aà-ne, Pedro síhixat'aà xita

¹² Silvano, xi 'ndsè xan-la, nga kixi tíjìn xá-la, jè kisìchjít'aà-na nga kiskii-nò xojon carta jè. K'oaá s'ín tìbinè-nò kò tìsikixiya-nò nga ngats'ìi 'én xi tìsikasén-nò, nguì k'oaá s'ín tíjìn kjonndaà-la Nainá. Kixi titsajnakoo kjonndaà koi.

¹³ Nchisíhixat'aà-nò jña xita naxandá-la Cristo xi i títsajna Babilonia xi xó taña kitjaàjìn-nò. Kò jè Marcos xi ki'ndí-na xan-la it'aà ts'e Cristo, tìkoaá tísíhixat'aà-nò. ¹⁴ Tíixot'aà xinguiòo nga nguì kò inima-nò.

Kàtas'e-la kjoa'nchán ijìn inima-nò ngats'ioò xi ya nokjoà-nò it'aà ts'e Cristo. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta xi ma-ne jò xi kiskiì San Pedro

Kó tsò Pedro nga síhixat'aà xita

¹ 'An, xi Simón Pedro 'mì-na, nga 'an xi chí'nda-la Jesucristo ma, kò nga tikoá 'an tsibíxáya-na, tìsikasén-nò xojon jè, jñò xi ngásòn 'ñó ndaà mokjeiín-nò koni s'ín mokjeiín-najen; nga xita kixi-né jè Jesucristo xi Nainá ma kò xi ochrjekàjìin-ná kjo'in.

² Koni s'ín nga isa ndaà titsayaxkon Nainá kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná, k'oaá s'ín isa ndaà kàtasakó-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya jjiin inima-nò.

Mé xi mochjeén nga s'eén nga ndaà jchaxkoán Nainá

³ Jè nga'ñó-la Nainá tsjá yije-ná xi mochjeén-ná nga titsajnakoaán kò nga ndaà yaxkoán Nainá. Koií kjoa-la nga tsjá-ná ngats'iì kjondaà koi nga yaxkoaán jè xi kò kjoajeya-la kò nga'ñó tsjeè-la kùichja-ná. ⁴ It'aà ts'e kjoa koi, kitsjaà-ná kjoa xi 'ñó ndaà tjín kò xi 'ñó tse chjí-la koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá, mé-ne nga tikoá kokot'aà-ná nga k'oas'ín s'eén koni s'ín s'ín Nainá nga jye chinchat'aàxin-là kjoa xi ch'o síjé yijo-ná i isò'nde xi ta síkíts'ón-ná. ⁵ K'oaá ma-ne, 'ñó tìnè-là yijo-nò jña kjoa koi. Koni s'ín nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, k'oaá tìs'ín mochjeén-né nga ndaà xita kàtama jñò. Nga jye ndaà xita ma, tikoá mochjeén-né nga kàtas'e-nò xi kjoa chjine. ⁶ Nga jye tjín-nò kjoa chjine, tikoá mochjeén-né nga kixi tatixoma-là yijo-nò. Kò nga jye kixi otíxoma-là yijo-nò tikoá mochjeén-né nga s'e-nò kjoatsejta. Kò nga jye tjín-nò kjoatsejta, tikoá mochjeén-né nga ngui ndaà chaxkón Nainá. ⁷ Nga jye ndaà yaxkón Nainá, tikoá mochjeén-né nga ndaà tìtsjacha xinguiò. Kò nga jye ndaà matsjacha xinguiò, tikoá mochjeén-né nga ngui ndaà tìtsjacha ngats'iì xita xi kj'eí.

⁸ Jñò, tsà tjín-nò kjondaà koi, kò tsà kjit'aà nachrjein tìk'aasòn-nò, mì jyò kìtsajnaà; ngui ndaà kochjeén-nò nga isaá ndaà jchaxkoón Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁹ Tanga tsà tjín i'nga xi tsjìn-la kjondaà koi, k'oaá ngaya-la koni xita xkan xi mìkiì ndaà tsejèn-la; jyeé kijchàajìin-la nga Nainá jye kisìjchàat'aà-la jé xi kis'e-la nga sa ítjòn. ¹⁰ K'oaá ma-ne, jñò, ndí 'ndsè, isa 'ñó tjiì-là nga'ñó yijo-nò nga tìkixiyaà kjoa nga Nainá xó k'oaá s'ín kùichja-nò kò jaàjìin-nò. Tsà k'oas'ín s'eén kjit'aà, nìmé jé skajñò. ¹¹ Nga k'oaá s'ín koma nga táx'a'nde-nò nga kìtjás'een ñánda tíhotíxoma nita kjé-ne jè Jesucristo xi ochrjekàjìin-ná kjo'in kò xi otíxoma-ná.

¹² Koií kjoa-la kjit'aà nachrjein síkìtsjeèn yije-nò kjoa koi, nas'ín jye ma-nò kò jye kixi titsajnakoo jè kjoakixi-la Nainá koni s'ín mokjeiín-nò nachrjein i'ndeí. ¹³ K'e nga tákò tìjnakon-isa i isò'nde jè, mochjeén-né nga síkìtsjeèn-nò nga kòs'ín tìjchá yijo-nò. ¹⁴ Jè Jesucristo xi otíxoma-ná jyeé k'oas'ín kitsò-na nga jyeé kjòchrañat'aà nga kjoehet'aà nachrjein-na. ¹⁵ Tikoá 'an tìbìnè-la yijo-na nga tìsìkìtsjeèn-nò mé-ne k'e nga 'an xi jye kiyá, nga nachrjein nchijòn k'oaá s'ín tìkìtsjeèn kjoa koi.

Ñánda j'i-ne 'én xi tít'aà Xojon-la Nainá

¹⁶ Nga mìtsà ta cuento xi ta xita kisìkìtsjeèn koni s'ín tsibenojmí-nòjen kó kji nga'ñó kis'e-la Na'èn-ná Jesucristo kò nga kjoíí lñgoò k'a. Nga xkoón ki'ya-najen kjoajeya-la nga 'ñó tse nga'ñó tjín-la. ¹⁷ Ki'ya-najen k'e jè Nainá xi Na'èn-ná nga jeya kò 'nga kisìkìjna Jesucristo. Kina'yà-la ya jjiin isén ñánda 'ñó ote kji 'én xi kitsò: “Jè jèe xi ki'ndí-na xi 'ñó matsjake nga xó 'an jaàjìin-na.” ¹⁸ Ngajen sobà kina'yà-lajen jña 'én xi ngajmii inchrobà-ne k'e nga titsajnakoo-jen Jesucristo ya isò'nga nindoò tsjeè-la.

¹⁹ Nga yije kjoa koi, k'oaá s'ín isa ndaà makixiya koni s'ín kùichja jña xita xi kùichja ngajo-la Nainá. 'Nó ndaà 'nè nga na'yà-la 'én koi. K'oaá s'ín ngaya-la koni jngoò ni'ín xi síhiseèn ya i'nde ñánda jñò choòn skanda k'e nga s'e isén, ikjoàn síhiseèn-jìin inima-ná koni

jè ni'ño tse. ²⁰ Ítjòn k'oa s'ín ndaà kàtasijìin-nò, jñà 'én xi tjit'aà Xojon-la Nainá, mìtsà ta jngoò xita kitsjaà kjohítsjeèn-la nga kitjei. ²¹ Nga jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá, nijngoò 'én xi ta kjohítsjeèn ts'e nga kiichjaya. Jé Inima Tsjeè-la Nainá kisikichiya-la kjohítsjeèn-la xita koi nga komà kiichjaya 'én-la Nainá.

2

Xita ndiso xi okóya 'én xi mìtsà kixi kjoa (Judas 4-13)

¹ Ya jjiin naxandá Israel kis'e xita ndiso xi kitsò nga 'én-la Nainá kiichjaya, tanga mìtsà kixi kjoa. It'aà tsajòn, k'oaá tis'ín s'e xita ndiso xi kokóya ma kjohítsjeèn xi síkíts'ón-jiin-la xita naxandá-la Nainá, skanda kochrjengui jè Na'èn-ná xi tsibíhítjì-ná. K'oaá ma-ne nga jñà xita koi, tijñà nchihótsji-la kjoabiyaà yijo-la nga ta nitoón jchija. ² 'Nó kjin xita kjitjingui-la nga k'oaas'ín s'iin kjoa xi 'ño ch'o tjin. Koií kjoa-la xita ndiso koi, nga ch'o kiná'ya-la kjoa ts'e ndiyá kixi. ³ Jñà xita ndiso koi, ta toón tse mejèn-la; kochrjekájno-nò ton nga skónachan-nò nga kokóya-nò 'én ndiso. Nainá, jyeé kjòtseé tjindaà-la nga tsjá-la kjo'in ko mìkiì kojno-la kjo'in xi s'e-la.

⁴ Nga Nainá mìkiì kisìjchàat'aà-la jñà àkjale xi tsohótsji jé. Ján kiskinjiin i'nde kjo'in ñánda títi ni'ín. Na'ño kicha cadena tsibít'aà'ño. Yaá kisikítsajnaya ngajo ñánda jñò choòn, skanda jè nachrjein k'e nga sindaàjiin. ⁵ Nainá, tikoáá mìkiì kisìjchàat'aà-la isò'nde xi kisijna kjòtseé; kisikasén jtsí xkón xi kisikjehesòn yije xita xi kis'e nachrjein koi. Tà jè Noé kisìjchàat'aà-la, koi kjoa-la nga 'én kixi kiichjayajiin-la xita, ko itoò xita xikjín tsiningui-ne. ⁶ Nainá tikoáá kisikjehesòn yije xita ts'e naxandá Sodoma ko Gomorra. Jngoò k'aá tsaká, ta chijo kisinchaà. K'oaá s'ín tsibíjna jngoò-la chiba nga k'oaá tis'ín komat'in jñà xita xi kondra títsajna-la Nainá. ⁷ Tanga jè Lot nga xita kixi, itjokàjiin kjo'in. 'Nó ch'o komà-la kjoa ts'e jé xi nchis'ín jñà xita naxandá koi. ⁸ Xita jè nga xita kixi-né, nga ya tíjnajiin-la jñà xita koi nga ch'o nchis'ín, kjo'ín tísikjeín nga 'on ma-la inima-la nga nachrjein nchijòn beè koa 'nchré-la kjoa xi ch'o nchis'ín xita koi. ⁹ Yaá tí'ya-la nga jè Na'èn-ná osìko-né jñà xita xi beèxkón nga síkítsajnadeíí mé kjoa xi tjin-la, tikoá síkítsajna'ño-né jñà xita xi ch'o s'ín nga tsjá-la kjo'in jè nachrjein k'e nga sindaàjiin.

¹⁰ Jñà títsajna ítjòn nga s'e-la kjo'in jñà xita xi 'ño fitjingui-la kjoa ch'o xi síjé yijo-la ko jñà xi ochrjekàngui kjotíxoma-la Nainá.

Jñà xita ndiso koi, xita tájaàjiin nga 'ño nga ikon. Mìkiì tsakjón nga chjajno-la jñà nga'ño xi mìkiì tsejèn. ¹¹ Jñà àkjale, nas'ín isa tse nga'ño tjin-la koa tjin-la kjotíxoma, mì k'oaá s'ín chjajno-la nga'ño xi mìkiì tsejèn nga nguixkon Na'èn-ná.

¹² Jñà xita koi, chjajnoó-la kjoa xi mìkiì fiya-la. K'oaá s'ín ngaya-la koni cho xi mìkiì síkítsjeèn nga tà xó k'oaá s'ín kits'iin-ne nga kindoba'ño ikjoàn sik'en. Xita koi, yaá kiyájiin kjoa ts'e jé-la. ¹³ Koií kjo'in tjoé ngajo-la koni tjin kjo'in xi kitsjaà-la xita xi kjeí. Jñà xita koi, nas'ín nachrjein, tsjaá ma-la nga s'ín kjoa xi 'ño ch'o tjin. K'e nga jñà xita koi, báhihtako-nò tsà s'eí tjin-nò, síkíts'ón-jiin-né nga sísobà-nò nga ch'o tjin kjoa xi s'ín.

¹⁴ K'e nga beèxkon jngoò chjoón, nitoón fahajiin-la ko mìkiì ma síkijna kjoa ts'e jé. Konachan-la xita xi mì kixíí tjin kjohítsjeèn-la. Inima-la, kjit'aà nachrjein tjin mé xi mejèn-la. Xita koi, tjinè-la nga kjo'in tjoé-la. ¹⁵ Jyeé kisikijna ndiyá kixi. Jè fitjingui-la ndiyá xi ch'o tjin, jè ndiyá ts'e Balaam, ki'ndí-la Beor, jè xi 'ño kjòtsjakeè ton nga mejèn-la s'iin kjoa xi mìtsà kixi tjin. ¹⁶ Tanga tsaká-la kjoa ts'e jé-la. Jngoò búrró chjoón xi mìkiì ma-la chja, kiichja-la koni tsà xita; mìkiì kitsjá'nde-la nga kiiko-isa kjoaská-la.

¹⁷ Jñà xita ndiso koi, k'oaá s'ín ngaya-la koni ngajo nandá xi tsjin-la nandá, koni ifi xi nímé jtsí fiko, nitoón fiko tjo. K'oaá s'ín tjinè-la nga ya kítsajnajjiin i'nde jñò ts'e kjo'in nita mé nachrjein-ne. ¹⁸ Ngui 'én ngaá chja xi nímé chjí-la. 'Nó nga ikon nga síchjeén kjoach'o xi sasén-la yijo-la nga konachan-la jñà xita xi sa nchibinchat'aàxin-la jñà xita xi

ch'o nchisíjchá yijo-la. ¹⁹ K'oaá tsò-la jñà xita nga kítsajnandeí, tanga tijñà-ne tikoáá yáá títsajnajijn'ño kjoach'o-la. K'e nga jngoò xita xi bíjnajijn'ño jngoò kjoa, jè kjoa jè tjín-la nga'ño nga jè otíxoma-la. ²⁰ Jñà xita xi jye kijtseèxkon Jesucristo xi otíxoma-ná, nga jè tsachrjekàjijn kjo'in, nga jye chinchat'aaxìn-la kjoa ch'o-la isò'nde, tsà jngoò k'a k'oas'ín s'iin, tsà sikkijne jngoò k'a-la kjoa xi ch'o tjín, nga koma iskan, isaá ch'o komat'in mì k'oa-ne k'e nga sa ítjòn. ²¹ Isaá-la ndaà tjín tsà mìkìl kijtseèxkon ndiyá kixi-la Cristo, mì k'oa-ne nga jye chinchat'aaxìn-la kjotíxoma tsjeè-la Nainá xi jye kitjoé-la. ²² Xita koi, k'oaá s'ín kis'iin koni tsò 'én xi tíjna-la xita xi tjín-la kjoachjine nga tsò: “Nañá, tijè kine jngoò k'a-ne ndábisò-la” koa: “Jè chinga k'e nga jye ongáya, jngoò k'a ongáyajijn-ne ndási.”

3

K'e nga kjoíí jngoò k'a Na'èn-ná Jesucristo

¹ Ndí 'ndsè xi 'ño matsjake-nò, xojon jè, jè xi ma-ne jò nga tikjii-nò. Ingajò xojon koi, k'oaá s'ín binè-nò nga sikítsjeèn kjoa xi ngui kixi tjín; ² mé-ne nga sikítsjeèn-nò jñà 'én xi kjòtseé tsakóya xita tsjeè-la Nainá xi kiichja ngajo-la. Tikoá sikítsjeèn kjotíxoma-la Na'èn-ná Jesucristo xi tsachrjekàjijn-ná kjo'in koni s'ín tsakóya-nò jñà xita xi tsibixáya-la.

³ Jè xi 'ño mochjeén nga ndaà kátasijijn-nò, jñà nachrjein xi sa nchrobá nga jyeé tífehèt'aà nachrjein, kjoíí xita xi sùsobà-nò ts'e kjoa kixi; yáá kojchájijn kjoach'o xi síjé yijo-la. ⁴ Skonangui, kitso-nò: “Nachrjein i'ndeí, ¿mé-ne mì títitasòn-ne 'én xi tíjna xi tsò nga kjoíí jngoò k'a Cristo? Jyeé kjòtseé k'en xita jchínga-ná, tákó k'oaá choòn skanda kóni nga kisindaà isò'nde.” ⁵ Jñà xita xi k'oa tsò, xó k'oaá s'ín-ne nga síjchàajijn nga jñà 'én xi kiichja Nainá nachrjein kjòtseé, jñà kisindaà-ne ngajmii kò nangui. Tijè-ne nandá inchrobàt'aà-ne kò tijè tíjnakon-ne. ⁶ Xi komà iskan, tijè-ne 'én-la Nainá kò nandá kisikje-ne isò'nde jchínga k'e nga tsangasòn nandá. ⁷ Tì jé-ne 'én xi kitsjaà Nainá k'oaá s'ín tíchja nga jè ngajmii kò nangui ñánda títsajnasóan nachrjein i'ndeí, títsajnandaà-la mé-ne nga kití-ne jè nachrjein k'e nga sindaajijn-la xita tikoá kjoehesòn jñà xita xi mìkìl beèxkón Nainá.

⁸ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò kì nìjchàajijn-jèn kjoa koi: xi it'aà ts'e Nainá, jngoò nachrjein k'oaá ngaya-la koni tsà jngoò jmii nó tjín-ne, koa jngoò jmii nó, Nainá, jngoò nachrjein tsò-la. ⁹ Na'èn-ná mìtsà tísíkichrjein nga sikkitasòn 'én-la koni tsò i'nga xita; tíkoña kjoaá-nò Nainá; jè xi mejèn-la nga nijngoò xita jchija, nga kátasíkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne.

¹⁰ Tanga jè nachrjein-la Nainá, k'oaá s'ín kjoíí koni s'ín f'ii xita chijé. Ngajmii, jngoò k'aa jchija k'e nga kiná'ya-la nga ch'o jchán kjone. Jè ts'oi, sá kò ni'ño kití-ne. Jè nangui kò nita mé xi tjín i'it'aà nangui, jngoò k'aa kití.

¹¹ Koni s'ín koma nga jchija ngats'ii tsojmì xi tjín, 'ño mochjeén nga tsjeè síjchá yijo-nò koni s'ín síjé Nainá, ¹² kò nga chíñakjoa-là jè nachrjein k'e nga kjoíí Nainá. Tixátíya-là nachrjein jè. Kò ngats'ii tsojmì xi tjín isò'nde kò ngajmii, jngoò k'aa kongandá nga kití. ¹³ Tanga it'aà tsaján, jè titsachiñá-lá ngajmii xitse kò nangui xitse koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá, ya ñánda s'e kjoa kixi kò kjondaà.

¹⁴ Koií kjoa-la jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, nga k'oa tjín kjoa xi titsachiñá-là, tjii-là nga'ño yijo-nò, mé-ne k'e nga kjoíí jngoò k'a Jesucristo, k'oaá s'ín sakòt'aà-nò nga 'nchán kítsajnaà nga tsjeè títsanjchá yijo-nò kò nimé jé tjín-nò. ¹⁵ K'oaá s'ín kátasijijn-nò, jè kjoatsejta-la Nainá nga tse titsachiñá, jè-né nga kitjokàjijn kjo'in jñà xita. Jè 'ndsè Pablo xita xinguiáá xi 'ño matsjachaá, tikoáá jye isa kiskii-nò koni s'ín tjín kjoachjine xi kitsjaà-la Nainá. ¹⁶ Nga jngoò jngoò xojon carta xi kiskii Pablo, k'oaá s'ín tíchja kjoa koi. Tanga tjín i'nga xi 'ño 'in chja, mìkìl ndaà machiya-ná kó tsòya-ne. K'oaá ma-ne jñà xita xi mìkìl ndaà fiya-la kò xi mì kixi tjín kjohítsjeèn-la, síkjatjija-la 'én. K'oaá tì síko jñà Xojon-la Nainá xi kiskii xi k'ejí xita. K'oaá ma-ne jñà xita xi koasíko 'én-la Nainá, tijñà nchihótsji-la kjo'in yijo-la.

'Én xi fehet'aà-ne

¹⁷ K'oaá ma-ne, jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, nga jye ndaà tíjìn-nò kjoa koi, tìkindaa yijo-nò, mé-ne nga mì skónachan-nò jñà xita xi ch'o s'ín nga xìn ndiyá kùko-nò xi mì kixi tjin ko yaá jchija nga kixi titsajnakoo Nainá. ¹⁸ Ìsaá ndaà kàtasakó-ìsa-nò kjondaà-la ko kjohítsjeèn-la Jesucristo xi otíxoma-ná nga jè ochrjekàjìn-ná kjo'in. Jeya kàtìjna i'ndeì ko nita mé nachrjein-ne. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta xi kiskiì ítjòn San Juan

Jesús, jè 'Én xi síkíjnakon iníma-ná

¹ Jè Jesús, jè 'Én xi síkíjnakon-ná xi tíjna skanda tisa tàts'en-la kjoa. Tanga i'ndeí, jyeé kina'ya-lajen, kò xkoón ki'ya-najen, kichítsejèn-lajen kó kji, tikoáá ndsaá kiniko-najen. ² Jè 'Én jè, ki'ya tsejeén-la. Kò ki'ya-najen. Kò nguì kjoa kixi-né xi bènojmi-jen xi it'aà ts'e. Kò tikoáá bènojmiya-nòjen jè 'Én xi síkíjnakon iníma-ná nita kjé-ne. Jè 'Én jè, k'e nga tisa ítjòn, yaá tíjnat'aà-la Nainá. Tanga i'ndeí, jyeé tsatsejèn-najen. ³ Bènojmi-najen kjoa xi ki'ya-jen kò xi kina'ya-jen, mé-ne jñá, k'oa tís'in ngàsòn kitsajnakoaá, koni s'in ndaá titsajnakoaá Nainá xi Na'én-ná ma, kò Ki'ndí-la xi Jesucristo. ⁴ Koií xá titsachjiì-nòjen Xojon jè mé-ne nga nguì kò kjotsja kátasakó kjit'aà-la iníma-ná.

Jè Nainá kjoa iseèn-né

⁵ K'oaá s'in tíjn jñá 'én xi tsakóya-najen Jesucristo, kò koií-né xi nokjoàyajiìn-nòjen: Jè Nainá, kjoa iseèn-né. Xi it'aà ts'e, tsjìn xi kjoa jñò. ⁶ Tsà kixoán nga ndaá titsajnakoaá Nainá, tanga tsà yaá titsanjchá yijo-ná ya ñánda jñò choòn, ñánda tíjn kjoach'o, 'én ndisoó titsanokjoá; mìtsà kjoa kixi xi tisa'né. ⁷ Tanga tsà ya titsajnaá ñánda iseèn choòn, koni jè Nainá yaá tíjna ñánda iseèn choòn, ndaá titsajnakoaá xinguiáá, kò jè jní-la Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá ma, sítsjeè yijeé jñá jé xi tíjn-ná.

⁸ Tsà kixoán: “Tsjìn-na jé”, tíjñá titsachonachan-lá yijo-ná; mìtsà kjoa kixi xi titsanokjoá. ⁹ Tanga tsà kénojmi yije-lá Nainá jñá jé xi tíjn-ná, komaá jè kjót'aàtakoán nga sijncháat'aà-ná jé-ná tikoáá sìtsjeéya-ná ngats'ì kjoa xi ch'o 'né. Nga jè Nainá síkitasòn 'én-la, kò nguì kjoa kixi xi s'in. ¹⁰ Tanga tsà kixoán: “Kj'eè tsà jé otsjiá”, jè Nainá ndisoó titsanachrjekànguiaá, kò mìtsà kixi kjoa nga mokjeiìn-ná jè 'én-la.

2

Yá xita xi chjatjì-ná ya nguixkon Nainá

¹ Jñò xi koni tsà ndí ixti-na xan-nò, koií xá tikjiì-nò Xojon jè, mé-ne nga mì tí jé kinchátsji-lá yijo-nò. Tanga tsà tíjn jngoò xita xi tíhótsji jé-la yijo-la, jè Nainá sijncháat'aà-la, nga tíjna jngoò-ná xita xi chjatjì-ná ya nguixkon Nainá, jè xi 'mì Jesucristo xi nguì xita kixi. ² Jesucristo kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en ngajo-ná, mé-ne koma sijncháat'aà-ná jñá jé-ná, tanga mìtsà tà jñá xi sijncháat'aà-ná; tikoáá sijncháat'aà yijeé-la ngats'ì xita xi tíjn nga tíjtsa isò'nde.

³ Tsà ndaá síkitasoán kjotíxoma-la, maá kíjngoò-lá takoán nga jyeé ndaá yaxkoaán. ⁴ Tsà tíjn xita xi tsò: “An, jyeé ndaá bexkoan Nainá”, tanga tsà mìkiì ndaá síkitasòn kjotíxoma-la, xita ndiso-né; tsjìn-la kjoa kixi. ⁵ Tanga tsà ndaá nikitasoán koni tsò 'én-la, jyeé 'ñó ndaá tíjn-ná kjotsjacha-la Nainá kò k'oaá s'in ma-ne nga 'ya-la nga kixi kjoa nga jè Cristo titsajnakoaá. ⁶ Jè xita xi tsò nga ya tíjnakò Cristo, mochjeén-né nga k'oas'in kátasíjchá yijo-la koni s'in kis'iìn Jesucristo.

Kjotíxoma xitse

⁷ Jñò ndí 'ndsè, jè kjotíxoma xi tikjiì-nò, mìtsà nguì kjotíxoma xitse; tíjè-ne kjotíxoma xi kits'ì-nò k'e nga sa ítjòn k'e nga tisa kòkjeiìn-nò. Jè kjotíxoma jchínga jè, tíjè-ne 'én xi kina'ya jñò nga tisa ítjòn. ⁸ Tanga i'ndeí k'oaá s'in tikjiì-nò koni tsà jngoò kjotíxoma xitse. Nga it'aà ts'e Cristo ki'ya-la nga xitse-né kò tikoáá tí'yaá-la xi it'aà tsajòn. Nga jyeé tífahato kjoa xi jñò choòn, kò jyeé tí'ya-la xi nguì kjoa iseèn-la Nainá.

⁹ Tsà jngoò xita k'oas'in títsò nga k'oaá s'in tísíjchá yijo-la koni s'in tíjn kjoa iseèn-la Nainá, tanga tsà majtikeè xíkjin xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiìn-la, mìtsà kixi kjoa nga

iseèn tísíjchá yijo-la, takó yaá tijnajìn ñánda jñò choòn. ¹⁰ Jè xita xi matsjakeè xita xíkjin xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, k'oaá s'ín tísíjchá yijo-la koni s'ín tjin kjoa iseèn-la Nainá. Jè xita jè, mìtsà tì mé tjin-ne xi ma kohótsji jé-la. ¹¹ Tanga jè xita xi majtikeè xita xíkjin xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, yaá tjna, ko yaá tsó'baya ya ndiyá ñánda jñò choòn. Mikii beè ñánda tífi, nga jè kjoa jñò, bíchjoà xkon.

¹² Jñò xi ndí ixti 'mì-nò, tikjiì-nò Xojon jè, nga it'aà ts'e Cristo-né nga jye kisijcháat'aà-nò Nainá jñà jé xi tjin-nò. ¹³ Jñò xi xita jchínga 'mì-nò, tikjiì-nò Xojon jè, nga jyeé kiyaxkoòn jè Jesucristo xi tjna skanda tisa tàts'en-la kjoa. Jñò ixti xi sa titsanjchá yijo-nò, tikjiì-nò Xojon jè, nga jyeé kinikijne-là jè xita nejí. Jñò xi ndí ixti 'mì-nò, jyeé kiskii-nò Xojon jè nga jye kiyaxkoòn Nainá xi Na'èn 'mì-laà.

¹⁴ Jyeé kiskii-nò xojon, jñò xi xita jchínga 'mì-nò, koií kjoa-la nga jyeé kiyaxkoòn Jesucristo xi tjna skanda tisa tàts'en-la kjoa. Tikoá jyeé kiskii-nò jñò ixti xi sa titsanjchá yijo-nò, koií kjoa-la nga tjin-nò nga'ño ko jyeé ya tijnajìn inima-nò jè 'én-la Nainá ko jyeé kinikijne-là jè xita nejí.

¹⁵ Kì jñà matsjacha jñà kjoa xi tjin isò'nde. Tsà yá xita xi matsjakeè jñà kjoa xi tjin isò'nde, mìtsà kixi kjoa nga matsjakeè Nainá xi Na'èn 'mì-laà. ¹⁶ Ngats'ii kjoa ch'o xi jè isò'nde bí't'aà-ná, mìtsà ya nchrobá-ne it'aà ts'e Nainá xi Na'èn 'mì-laà. Tiyáá tísindaà-ne i isò'nde. Jñà kjoa ch'o koi, xi tjin isò'nde: jñà-né kjoa ch'o xi síjé yijo-ná, kjoa xi tsejèn-la xkoaán nga mején-ná tsaján koma, ko kjoa 'nga takòn xi ts'e kjoa nchiná. ¹⁷ Ngats'ii kjoa ch'o xi tjin isò'nde, ko kjoa xi ya fahajìn-ná, jyeé tífehèt'aà, tanga jè xita xi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, kíjnakon-né nita kjé-ne.

Jè xi kjoa kixi ko kjoa ndiso

¹⁸ Jñò xi ndí ixti xan-nò, jyeé tífehèt'aà nachrjein. Jyeé tjiin-nò nga kjoí jngoò xita xi nguì kondra tjna-la Cristo. Ko nachrjein i'ndeí jyeé 'ño kjin ma-ne xi kondra nchifi-la Cristo. K'oaá ma-ne nga k'oas'ín machiya-ná nga jyeé tífehèt'aà nachrjein. ¹⁹ Jñà xita koi, tì jí itjokajìn-ná, tanga xi kjoa kixi, mìtsà nguì xita tsaján ma; tsà kixi kjoa nga xita tsaján, jí-là títajnakò-ná. Tanga koií k'oas'ín itjokajìn-ná jñà xita koi mé-ne nga ndaà kàta'ya-la nga ngats'ii xita xi k'oas'ín kondra fi-la Cristo, mìtsà nguì xita tsaján.

²⁰ Jè Jesucristo, xi xita tsjeè, jyeé kitsjaà-nò jè Inima Tsjeè-la Nainá; k'oaá ma-ne nga ngats'ioò jyeé ndaà tjiin-nò kós'ín tjin xi kjoa kixi. ²¹ K'oaá ma-ne nga k'oas'ín tikjiì-nò xojon jè, nga jyeé ndaà tjiin-nò xi kjoa kixi; mìtsà koi-ne nga kj'eè tjiin-nò. Ko jyeé ndaà tjiin-nò nga njngoò 'én ndiso xi ya nchrobát'aà-ne it'aà ts'e kjoa kixi.

²² ¿Yá-ne xi xita ndiso? Jè-né xi bí'ma nga tsò: “Jè Jesús mìtsà jè xi Cristo, [mìtsà Nainá kisikasén].” Jè xita jè xi kondra fi-la Cristo nga jngoò k'a mikii mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá xi Na'èn-ná ma ko it'aà ts'e Jesucristo xi Kì'ndí-la Nainá ma. ²³ Ngats'ii xita xi jngoò k'a mikii mokjeiín-la it'aà ts'e Kì'ndí-la Nainá, mìtsà Nainá xi Na'èn-ná ma tijnako. Tanga jè xita xi mokjeiín-la tikoá tsjá 'én-la nga jè Jesús, jè xi Kì'ndí-la Nainá, yaá tijnako Nainá xi Na'èn-ná ma.

²⁴ Koií k'oas'ín xan-nò, ndaá kàtasijìn inima-nò jè 'én xi it'aà ts'e Cristo xi jye kina'ya nga tisa tàts'en-la kjoa. Tsà k'oas'ín ndaà sijìn inima-nò, tikoá ndaá kitsajnakoo Nainá xi Na'èn-ná ma ko Kì'ndí-la. ²⁵ Jesucristo k'oaá s'ín kitsjaà 'én-la nga tsjá-ná kjoabinachon xi mikii fehet'aà nita kjé-ne.

²⁶ Koií xá tikjiì-nò xojon jè mé-ne nga ma jchaxkon-nò jñà xi mejèn-la konachan-nò. ²⁷ Tanga jñò, jyeé tjiin inima-nò jè Inima Tsjeè-la Nainá xi kitsjaà-nò Jesucristo. Mì tì kii mochjeén-ne tsà yá xi kokòya-nò. Nga tije-ne Inima Tsjeè-la Nainá keènojmiya-nò kós'ín tjin ngats'ii kjoa xi ndaà tjin. Koni s'ín kokòya-nò, 'én kixi-né, mìtsà 'én ndiso. K'oaá s'ín ndaà titsajnakoo kjit'aà Jesucristo, koni s'ín síkichiya-nò Inima Tsjeè-la Nainá.

²⁸ Jñò xi ndí ixti xan-nò, k'oaá s'ín ndaà titsajnakoo Cristo, mé-ne nga 'ño tjin-ne takoán ko mikii kosobà-ná k'e nga jè xi kitjojen ijngoò k'a-ne ngajmii. ²⁹ Koni s'ín jye tjiin-nò nga

jè Cristo, xita kixi-né nga nguixkon Nainá, k'oaá tis'in ndaà kàtasijìn-nò, nga ngats'ii xita xi kjoa kixi s'in nga nguixkon Nainá, ki'ndí-la Nainá-né.

3

Ixti-la Nainá

¹ Ndaà kàtasijìn-nò, 'ñó ndaà matsjakeè-ná Nainá xi Na'èn-ná ma, k'oaá ma-ne nga ixti-la tsò-ná. Kò nguì kixi kjoa nga ixti-la Nainá 'mì-ná. K'oaá ma-ne nga jña xita isò'nde, mìkii mokjeiín-la tsà ixti-la Nainá 'mì-ná, koi kjoa-la nga jña xita koi, mìkii mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. ² Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, i'nde jyeé ki'ndí-la Nainá 'mì-ná. Tanga kj'eè tsà ndaà okó-ná Nainá kó kjoàn komaá nga koma iskan. Tanga jyeé tíjìn-ná nga k'oa tí kjoàn komaá koni kji jè Jesucristo k'e nga kijchò nachrjein nga jè xi kjoí jngoò k'a-ne; nga k'oaá s'in jchaxkoaán koni kji jè. ³ Ngats'ii xita xi k'oa s'in nchikoña nga k'oaá s'in kjoàn koma koni kji jè Jesucristo, nachrjein nchijòn-né nga tsjeè nchisíjchá yijo-la koni s'in nga xita tsjeè jè Jesucristo.

⁴ Ngats'ii xita xi ótsji jé, kondraá fi-la kjoatíxoma-la Nainá. K'e nga jé binchaàtsjiaá, jè kjoatíxoma-la Nainá tináchrjenguaá. ⁵ Jñò, jyeé tíjìn-nò nga jè Jesucristo koií xá j'ii-ne nga jè faáxìn-ná jña jé xi tjín-ná. Kò 'ya-nò nga jè Jesucristo, nimé jé tsohótsji. ⁶ Ngats'ii xita xi Cristo títsajnakò, mìtsà jé ótsji; tanga jña xita xi ótsji jé, kj'eè kii beèxkon kò tikoá mìkii tíjìn-la yá-né xi 'mì Jesucristo. ⁷ Jñò, xi ndí ixti-na xan-nò, kì kii biì'nde tsà yá xi skónachan-nò. Jè xita xi kjoa kixi s'in nga nguixkon Nainá, xita kixi-né, koni xita kixi jè Cristo. ⁸ Tanga jè xita xi kjit'aà nachrjein tíhótsji jé, ts'e xita neíí-né. Nga jè xita neíí, k'oaá s'in tíhótsji jé skanda tisa tàts'en-la kjoa. Kò koií xá j'ii-ne Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá nga jè sikixòña jña kjoa ch'o xi s'in jè xita neíí.

⁹ Ngats'ii xita xi jye Nainá kisikjatjia-la nga ki'ndí-la Nainá ma, mìtsà tíya títsajnajìn-ne jé. Nga jyeé ya tíjnajìn inima-la jè Inima Tsjeè-la Nainá. Kò mì tí kii ma kohótsji-jé-isa, nga jyeé ki'ndí-la Nainá-né. ¹⁰ K'oaá s'in ma-ne nga yaxkon-la yá-né xi ixti-la Nainá kò yá-né xi ixti-la xita neíí; ngats'ii xita xi mìkii síkitasòn kjoa kixi-la Nainá, tikoá mìkii tsjakeè beè xita xikjín xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, mìtsà ki'ndí-la Nainá ma.

Ngàsòn ngáya tsjacha s'eén xinguiáá

¹¹ Nga k'oaá s'in tíchja jè 'én xi jye kina'ya k'e nga tisa kòkjeiín-nò nga sa ítjòn nga tsò: Ngàsòn ngáya tsjacha s'eén xinguiáá. ¹² Mìkii k'oa s'in s'eén koni kis'iin jè xita xi ki'mì Caín nga jè xita neíí kiit'aà-la nga kisik'en 'ndse. ¿Mé-ne kisik'en-ne 'ndse? Tà koií kjoa-la nga jè 'ndse, xita kixi-né nga nguixkon Nainá kò jè Caín ch'oo tíjín kjoa xi s'in.

¹³ K'oaá ma-ne k'oa s'in tíxan-nò jñò ndí 'ndsè, kì maxkòn-nò tsà sùjtikeè-nò xita isò'nde xi mìkii mokjeiín-la 'én-la Nainá. ¹⁴ Jña jyeé tíjìn-ná nga jyeé itjokajñaá ya ndiyá kjoabiyaá xi ya tjaáyaá kjòtseé kò jyeé tíjín-ná kjoabinachon xi mìkii fehet'aà nita kjé-ne. Nga jyeé k'oa s'in ndaà matsjachaá jña xita xinguiáá xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la. Jè xita xi mìkii matsjakeè xikjín, ndiyá kjoabiyaá tsóhoya jè inima-la. ¹⁵ Ngats'ii xita xi majtikeè xita xikjín, k'oaá s'in ngaya-la koni tsà xita sík'en. Jñò, ndaá tíjìn-nò, jè xita xi xita sík'en, mìtsà kjoabinachon xi mìkii fehet'aà tísíjchájin yijo-la. ¹⁶ Jña, k'oaá s'in 'ya-ná mé xi 'mì kjotsjacha k'e nga jè Jesucristo kitsjaà kjoatjò yijo-la nga k'en ngajo-ná. Jña k'oaá tis'in mochjeén nga s'eén it'aà ts'e xita xinguiáá koni kis'iin jè Cristo. ¹⁷ Tsà tíjín jngoò xita xi tíjín-la tsojmì xi tímochjeén kjit'aà-la, tsà skoe jngoò xita xikjín xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la nga tsjìn-la tsojmì xi mochjeén-la, tsà mìkii ma-la nga kosikò jè xita xikjín xi it'aà ts'e tsojmì xi tsjìn-la, mìtsà kixi kjoa nga kjotsjacha-la Nainá tíjnajìn inima-la. ¹⁸ Jñò xi ndí ixti-na xan-nò, títsjacha xinguióo, kì tà 'én nokjoà; nguì ndaá kàta'ya-la kós'in matsjacha xinguióo nga tísikòò mé tsojmì xi mochjeén-la mé-ne nga kàta'ya-la nga kixi kjoa nga ndaà matsjacha xinguióo.

'Ñó tjin takoán nga nguixkon Nainá

¹⁹ K'e nga k'oas'ín títsa'né, k'ée jcha-ná nga kixií kjoa nga k'oaá s'ín títšanìchá yijo-ná koni s'ín tjin kjoa kixi-lá Nainá ko 'nchán nìkìjnaá inima-ná nga nguixkon Nainá. ²⁰ Nas'ín jè inima-ná jé tìbínè-ná, tanga jè Nainá, isaá ndaà tìjìn-lá mì k'oa-ne koni jè inima-ná. Nga jè Nainá isaá ndaà tsejèn yije-lá ngats'ì kjoa xi títsa'né. ²¹ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, tsà jè inima-ná mìtsà tì mé kjoa ch'o tìbínè-ná, 'ñó tjin takoán nga nguixkon Nainá. ²² Tsà mé xi sijé-lá Nainá, maá-lá tsjá yije-ná nita mé kjondaà-ne; nga nikitasoán kjotíxoma-lá, ko k'oaá s'ín 'né koni s'ín sasén-lá Nainá. ²³ Jè kjotíxoma-lá Nainá, jé-né nga ndaà kàtakjeín-ná it'aà ts'e Jesucristo xi Kì'ndí-lá ma, tìkoá ngàsòn ngáya kotsjachaá xinguiáá koni s'ín jye tsatíxoma-ná Cristo. ²⁴ Jè xita xi síkitasòn kjotíxoma-lá Nainá, yaá tijnako Nainá, ko jè Nainá yaá tijnajìn inima-lá xita jè. K'oaá ma-ne nga 'yaá nga Nainá ya tijnako-ná, koi kjoa-lá nga jye kitsjaà-ná jè Inima Tsjeè-lá.

4

Jñà xita xi kondra fi-lá Cristo

¹ Jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, kì taxkì mokjeín-nò it'aà ts'e ngats'ì xita xi tsò nga jè Inima Tsjeè-lá Nainá síkichiya-lá 'én xi chjaya. Ítjòn chít'aà, a kixií kjoa nga jè Inima Tsjeè-lá Nainá tísichiya-lá 'én xi chja, a xi majìn-né. Nga jñà nachrjein xi títšanìchá j'ndeì, tjin jchán xita ndiso xi tìmasòn ya isò'nde xi tsò nga jè Nainá tsjá-lá 'én xi nchibénojmiya. ² Jè xita xi bénojmi nga jè Jesucristo, jí kits'iìn it'aà nangui, ko xitaá komà koni jñá, jè xita xi k'oas'ín bénojmi, jé-né xi tjin-lá Inima Tsjeè-lá Nainá. K'oaá s'ín 'ya-nò ya xita-ne xi jè Inima Tsjeè-lá Nainá tísichiya-lá 'én xi tichjaya. ³ Tanga jè xita xi mìkì k'oas'ín keénojmi nga jè Jesucristo jí kits'iìn it'aà nangui, ko xitaá komà koni jñá, jè xita xi k'oas'ín tsò, tsjìn-lá Inima Tsjeè-lá Nainá. Xita jè, jè tísikjeén kjohítsjeèn-lá xita xi tina ítjòn nga kondra fi-lá Cristo. Jñò, jyeé kina'ya nga kjoí-né jè xi kondra fi-lá Cristo, ko nachrjein xi títšanìchá j'ndeì jyeé k'oas'ín tísixá kjohítsjeèn-lá.

⁴ Jñò xi ndí ixti-na xan-nò, jyeé xita-lá Nainá 'mì-nò; jñò, jyeé kinikijne-lá jñà xita xi k'oas'ín 'én ndiso chjaya; mì tì kù koma-ne nga jñà skónachan-nò, nga jè Inima Tsjeè-lá Nainá xi tijnajìn inima-nò, isaá ts'e nga'ñó tjin-lá mì k'oa-ne koni jè kjohítsjeèn ts'e xita neí xi síxajìn inima-lá xita xi mìkì mokjeín-lá it'aà ts'e Cristo. ⁵ Jñà xita koi, tà jñá títšanìkon-ne kjohítsjeèn xi tjin ya isò'nde; k'oaá ma-ne nga k'oas'ín chja ko jñá 'nchré-lá xita xi tìkoá kjohítsjeèn ts'e isò'nde síkjeén. ⁶ Tanga ngajen, xita-lá Nainá-nájen. K'oaá ma-ne nga jñá 'nchré-nájen jñà xita xi mokjeín-lá 'én-lá Nainá. Tanga jñà xi mìtsà xita-lá Nainá ma, mìtsà ngajen sísin-nájen. K'oaá ma-ne nga 'ya-lá yá-né xi nguì jè Inima Tsjeè-lá Nainá tísikichiya-lá nga nguì kjoa kixi ko yá-né xi inima ndiso-lá neí tikonachan-lá.

Nainá, 'ñó tjin-lá kjotsjacha

⁷ Jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, mochjeén-né nga ngàsòn ngáya tsjacha jchaá xinguiáá, nga jè xi kjotsjacha, it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. Ngats'ì xita xi tjin-lá kjotsjacha, kì'ndí-lá Nainá-né ko tìkoáá beè-né yá-né xi Nainá. ⁸ Jè xita xi mìkì matsjakeè xita xíkjin, kj'eè kì beè yá-né xi Nainá, nga jè Nainá kjotsjacha-né. ⁹ K'oaá s'ín tsakó-ná Nainá kjotsjacha xi tjin-lá xi it'aà tsaján nga kíkásén kì'ndí-lá jì isò'nde, jè kì'ndí-lá xi ta jè ta jngoò ma-ne, mé-ne nga it'aà ts'e ndaà kítšanìkòá. ¹⁰ K'oaá s'ín tjin kjotsjacha xi tsakó Nainá xi it'aà tsaján: Mìtsà koi-ne nga jñá ndaà matsjachaá Nainá. Jè Nainá xi 'ñó ndaà matsjakeè-ná. K'oaá ma-ne nga kíkásén kì'ndí-lá nga k'en ngajo-ná, mé-ne sijnchàat'aà-ná jé-ná.

¹¹ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nó, tsà jè Nainá k'oas'ín 'ñó ndaà matsjakeè-ná, mochjeén-né nga k'oa tís'ín kotsjachaá xinguiáá nga ìjngoò jngoá. ¹² Nì saá jngoò xita xi xkon beè-ne Nainá, tanga tsà ndaà kotsjachaá xinguiáá nga ìjngoò jngoá, jè Nainá

yaá tijnajijn kjit'aà inima-ná ko it'aà tsaján-ná nga ndaà tibatason yije kjotsjacha-la Nainá. ¹³ Nainá jyeé kitsjaà-ná Inima Tsjeè-la. K'oaá ma-ne nga jye 'yaá nga kjit'aà nachrjein ya titsajnaakoaá Nainá ko tikoáá ya tijnako-ná Nainá nga tijnajijn inima-ná. ¹⁴ Ngajen sobá ki'ya-jen ko 'bí-nájen 'én-nájen nga jè Nainá xi Na'èn 'mì-laà kisikasén Ki'ndí-la nga jè kochrjekàjijn kjo'in xi kjoa ts'e jé-la ngats'ii xita isò'nde. ¹⁵ Ngats'ii xita xi ngui ko inima-la tsjá 'én-la nga jè Jesús xi Ki'ndí-la Nainá, kjit'aà nachrjein ya tijnako Nainá ko jè Nainá yaá tijnajijn inima-la.

¹⁶ Jyeé k'oas'ín ndaà 'yaá, ko tikoá mokjeiín-ná, nga jè Nainá tjin-la kjotsjacha xi it'aà tsaján. Nga jè Nainá kjotsjacha-né. Ko jè xita xi kjotsjacha tijnajijn kjit'aà ya inima-la, yaá tijnako Nainá ko jè Nainá yaá tijnajijn inima-la xita jè. ¹⁷ K'e nga it'aà tsaján k'oas'ín ndaà tibatason yije kjotsjacha-la Nainá, ñó tjin takoán nga mìtsà tì mé tsakjoòn-ná jè nachrjein k'e nga sindaàjijn-la xita xi kjoa ts'e jé-la. Nga jña, k'oaá s'ín ndaà tita'né i isò'nde koni s'ín kis'iin jè Jesucristo. ¹⁸ Ya ñánda nga tjin xi kjotsjacha, mìtsà tì mé kjoskon tjin-ne. Nga jè xi ngui kjotsjacha, faáxin-né ngats'ii xi kjoskon 'mì. Jè xita xi tsakjón, kjo'in-né xi tsakjón-la. Ko jè xita xi tákó kjoskon tjiin inima-la, koií-né nga kj'eè tsà ndaà tjiin inima-la jè kjotsjacha-la Nainá.

¹⁹ Koií k'oas'ín matsjacha-ná Nainá, koií kjoa-la nga jè kjòtsjakeè itjòn-ná. ²⁰ Tsà tjin xita xi tsò: “An, matsjake-ná Nainá.” Tanga tsà majtikeè xita xikjín xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, jè xita jè, xita ndiso-né. Tsà mì kì matsjakeè xita xikjín xi xkon tíbeè-ne, çkós'ín ma-ne kòtsjakeè Nainá xi kj'eè tsà xkon beè-ne? ²¹ Jè kjotixoma xi kitsjaà-ná Jesucristo, k'oaá tsò: Jè xi matsjakeè Nainá, mochjeén-né nga tikoá kàtamatsjakeè xita xikjín xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la.

5

Kós'ín koma sikijne-lá kjoa ts'e isò'nde

¹ Jyeé ixti-la Nainá-né ngats'ii xita xi ngui ko inima-la mokjeiín-la nga jè Jesús, [jè-né xi Nainá kisikasén], jè-né xi Cristo. Ko ngats'ii xita xi tsjakeè xi na'èn tjna-la, tjinè-la nga tikoá kòtsjakeè ngats'ii ixti-la na'èn-la. ² K'e nga matsjachaá Nainá, ko tikoá nikitasoán kjotixoma-la, 'ya-ná nga tikoá matsjachaá jña xi ixti-la Nainá ma. ³ K'oaá s'ín tjin tsà kixi kjoa nga matsjachaá Nainá, jè-né nga ndaà sikitasoán kjotixoma-la. Ko jè kjotixoma-la, mìtsà 'ño 'in bitason. ⁴ Nga ngats'ii xita xi ixti-la Nainá ma, síkijneé-la ngats'ii kjoa ch'o xi tjin isò'nde. Koií ma nìkijne-lá kjoa xi tjin isò'nde nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. ⁵ Niyá xi ma síkijne-la jè kjoa ch'o xi tjin isò'nde, tajngoò-né jè xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús, nga jè-né xi Ki'ndí-la Nainá ma. Jè-né xi chíkjoa-la nga síkijne.

Jè xi tsjá kixi 'én it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá

⁶ Jè-né Jesucristo xi j'ii i isò'nde. Ko k'e nga j'ii, jè nandá ko jní xi ndaà tsakó. Ko mìtsà tà jè nandá xi tsakó, tikoáá jè jní. Ko jè Inima Tsjeè-la Nainá xi bénojmi kixi yá-ne xi jè. Nga jè Inima Tsjeè-la Nainá, ngui kjoa kixi-né. ⁷ Jàn ma-ne xi ngui tsjá kixi 'én-la xi it'aà ts'e kjoa koi: ⁸ jè Inima Tsjeè-la Nainá, jè nandá, ko jè jní. Ko ngajàn koi, ngásòn tsò. ⁹ Tsà mokjeiín-ná jña 'én xi tsjá xita isò'nde, mochjeén-né nga isa ndaà kòkjeiín-ná jè 'én xi jè sobá Nainá títsjá. Nga jè 'én xi títsjá, jè tibenojmi, yá-ne xi Ki'ndí-la Nainá. ¹⁰ Jè xi ngui ko inima-la mokjeiín-la it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá, yaá tjiin inima-la nga kixi kjoa jè 'én xi tsjá Nainá. Tanga jè xi mikii mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá, jè Nainá, ndiso tíhochrjengui, koií kjoa-la nga mikii mokjeiín-la 'én xi tsjá Nainá xi it'aà ts'e Ki'ndí-la. ¹¹ Jè 'én xi kitsjaà Nainá, jè-né nga jè Nainá tsjá-ná kjoabinachon xi mì fehet'aà nita kjé-ne. Ko jè kjoabinachon jè, yaá sakó-ná it'aà ts'e Ki'ndí-la. ¹² Jè xita xi Ki'ndí-la Nainá tijnajijn inima-la, tjin-la kjoabinachon xi mikii fehet'aà nita kjé-ne; tanga jè xita xi mìtsà Ki'ndí-la Nainá tijnajijn inima-la, tsjin-la kjoabinachon.

'Én xi fehet'aà-ne

¹³ Jñò xi mokjeiín-nò it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá, koií xá tìkjiì-nò Xojon jè mé-ne nga ndaà kàtasijiìn-nò nga jyeé tjiìn-nò kjoabinachon xi mìkiì fehet'aà nita kjé-ne.

¹⁴ K'oaá ma-ne nga 'ñó tjiìn takoán k'e nga nokjoát'aà-lá Nainá. K'oaá s'ín ndaà kji'nchré-ná tsà k'oas'ín sijét'aà-lá koni s'ín sasén-la jè. ¹⁵ Tsà jye k'oas'ín tíjiìn-ná nga Nainá 'nchré-ná k'e nga tsà mé xi nìjé-laá, tìkkoaá jyeé 'yaá nga tìk'eé-ne nga nìjé-laá tsjá-ná mé xi nìjé-laá.

¹⁶ Tsà yá xita xi skoe jngoò xita xíkjin xi tìkoa it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la nga ya tìkàjiìn jña jé xi mìtsà kjoabiyaà fikó-ná, maá katítsi'batji, kò jè Nainá tsjá-la kjoabinachon jè xita xi tíhótsji jé. Tanga tà jña-né xi koxan-la nga ma sìtsi'batji jña xita xi mìtsà nguì kjoabiyaà kjit'aà-la jña jé xi nchihótsji. Nga tjiìn jé xi kjoabiyaà fikó-ná, kò k'oaá xan nga mìtsà mochjeén nga sìtsi'batji jè xita xi kotjiìn jé xi tíhótsji. ¹⁷ Tanga ngats'iì kjoa ch'o xi s'ín xita, nguì jé-né nga nguixkon Nainá. Tanga tjiìn-né jña jé xi mìtsà kjoabiyaà fikó-ná.

¹⁸ Jyeé tíjiìn-ná nga jña xi ixti-la Nainá ma, mìtsà tiya tìtsajnajjiìn-ne jé, nga jè Jesús xi Ki'ndí-la Nainá ma, tís'ín kindá, kò jè xita neíí, mì tì kii mé xi ch'o síko-ne.

¹⁹ Jyeé 'ya-ná nga ixti-la Nainá 'mì-ná; tanga jña xita xi mìkiì mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo xi tjiìn nga tíjtsa isò'nde, jè xita neíí tíhotíxoma-la.

²⁰ Tìkkoaá 'ya-ná nga koií xá j'iì-ne jè Ki'ndí-la Nainá i it'aà nangui nga jè ndaà kisìkichiya-ná mé-ne nga ma yaxkoaán xi nguì jè sobà Nainá. Kò yaá tìtsajnakoáá jè xi nguì jè sobà Nainá koií kjoa-la nga ya tìtsajnakoáá Jesucristo xi Ki'ndí-la ma, xi tíjè sobà-ne Nainá kò xi ma-la tsjá-ná kjoabinachon xi mìkiì fehet'aà nita kjé-ne. ²¹ Jñò xi ndí ixti-na xan-nò, kì jña onguítjìngui-là jña nainá xi beèxkón xita xi mìtsà kixi kjoa nga Nainá.

Xojon carta xi ma-ne jò xi kiskii San Juan

Kjoa tsjacha ko kjoa kixi

¹ Ji ndí chjoón xi xó jaàjiin-lè Nainá, ko jñà ixti-lè, tikjiin-nò Xojon jè 'an xi xita jchínga 'mì-na ya ingo. Nguì okixi-né nga matsjake-nò; mìtsà ta 'an xi matsjake-nò, tikoáá matsjakeè-nò ngats'iì jñà xita xi jye beè kós'ín tjín xi kjoakixi. ² Koií k'oas'ín matsjake-nò, nga jyeé ndaà tíjiin ya inima-ná jè xi nguì kjoa kixi, ko yaá kíjnajiin kjit'aà skanda nita mé nàchrjein-ne. ³ Nainá xi Na'èn 'mì-laà ko Na'èn-ná Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá ma, kàtatsjá-nò kjondaà, kàtahimakeè-nò, 'nchán kàtasíkijna jiin inima-nò, xi nguì ko kjoakixi ko kjotsjacha-la.

⁴ N'ó kjòtsja-na k'e nga kijtseè xkoaàn i'nga ixti-lè, nga k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-la koni s'ín tjín kjoa kixi ts'e Nainá, koni s'ín jye tsatixoma-ná jè Nainá xi Na'èn 'mì-laà. ⁵ K'oaá s'ín tibitsi'bà-nò i'ndeji jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, nga mochjeén-né nga 'ñó kòtsjachaá xinguiáá nga jngó íjngoá. Ko mìtsà kjotixoma xitse xi tikjiin-nò, tíjé-ne jè kjotixoma xi kitjoé-ná skanda tisa tàts'en-la kjoa. ⁶ K'oaá s'ín tjín xi it'aà ts'e kjotsjacha, jé-né nga k'oas'ín sikitasoán koni s'ín tjín kjotixoma-la Nainá; jyeé kina'ya nga tisa 'ñó kjòtseé kós'ín tichja kjotixoma nga 'ñó mochjeén nga kòtsjachaá xinguiáá nga jngó íjngoá.

Xita xi konachan

⁷ Nga kjin ma-ne xita xi tjímasòn nga tíjngoò isò'nde xi nchikonachan-la xita, nga tsò: “Mìtsà 'én kixi nga k'oas'ín kits'iin Jesucristo nga xita komà koni jñà.” Jè xita xi kòtsò, ta tikonachan-né ko jé-né xi tjina ítjòn nga kondra fi-la Cristo. ⁸ Ndaà t'een kindá yijo-nò, mé-ne nga mìkii sichjaà-nò jè kjotjò xi tjoé-nò it'aà ts'e xá xi titsa'nè. Nga mochjeén-né nga kàtatjòe yije-nò jè chji-la xá xi titsa'nè.

⁹ Ngats'iì xita xi otonè-la koni s'ín tjín 'én xi tsakóya jè Cristo nga xìn ndiyá kjoé, mìtsà Nainá tjínako; tanga jè xi kixi tjina nga k'oas'ín tís'ín koni s'ín tsakóya Cristo, yaá tjínako Nainá xi Na'èn 'mì-laà ko jè xi Ki'ndí-la ma. ¹⁰ Tsà k'e jngoò xita kijchòkon-nò xi mejèn-la nga 'én-la Nainá keènojmi-nò tanga tsà mì k'oas'ín okóya koni tsò 'én-la Cristo, kì kii bìi'nde-laà nga ni'ya-nò fahas'en ko kì 'mì-laà: “Tìkjáyí.” ¹¹ Nga jè xi tsjá'nde-la nga sikkas'en ni'ya-la, tikoáá yaá tísingásòn-ko kjohítsjeèn-la jñà xita xi ta kjoa ndiso nchihokóya.

'Én xi fehet'aà-ne

¹² Tjín jchán-isa mé 'én xi mejèn-na nga koxán-nò, tanga majìn-na nga tà Xojon kit'aà-nò. Jè xi mejèn-na nga kjikon xatí-nò. K'ee isa ndaà jchibá mé-ne nga ngats'iaá ngásòn ngáya kàtas'e-la kjotsja inima-ná.

¹³ Jñà ixti-la chjoón tichji xi tikoá xó jaàjiin-ne Nainá nchisíkasén-lè 'én nga síhixat'aà-lè. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta xi ma-ne jàn xi kiskiù San Juan

Mé kjoa-ne nga ndaá chja Juan it'aà ts'e xita xi 'mì Gayo

¹ Ji ndí 'ndsè xi 'mi-lè Gayo xi 'ñó ndaà chibá kò xi ngui kò inima-na nga matsjake-lè, tikji-lè Xojon jè 'an xi xita jchínga 'mì-na ya ingo.

² Ji ndí 'ndsè, 'an, k'oaá s'ín tísíjé-la Nainá, nga ndaà kàtitjo yije nita mé kjoa xi s'iin ji, koni s'ín ndaà tímachikon-t'in inima-lè xi it'aà ts'e Nainá, k'oaá tís'ín ndaà kàtjna jè yijo-lè nga nimé ch'in kàtas'e-la. ³ Taxki 'ñó kjòtsja-na k'e nga j'ii i'nga jña 'ndsé xi tsibénojmi-na nga k'oaá s'ín tinijchí yijo-lè koni s'ín tjín kjoa kixi it'aà ts'e Cristo. ⁴ Ni tì mé kjoa tjín-ne xi k'oas'ín 'ñó matsja-la inima-na, ta jè-ne k'e nga 'nchrè nga jña xi ndí ixti-na xan-la nga k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-la koni s'ín tjín xi kjoakixi.

⁵ Ngaji ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-lè, 'ñó kixi tinijchí yijo-lè, k'e nga k'oas'ín ndaà nìs'in-la ya ni'ya-lè jña xita xinguiáá xi bijchókon-lè xi tikoá 'én-la Nainá mokjeiín-la; kò isaá ta ndaà tjín-isa k'e nga tikoá ndaà nìs'in-la jña xita xinguiáá xi xìn i'nde f'ii-ne. ⁶ Jña xita xinguiáá k'oaá s'ín tsibénojmi kixi ya nguixkon xita naxandá-la Cristo, nga ngaji 'ñó matsjachi ngats'ii xita xinguiáá koi. K'oas'ín ndaà tísiko-isi k'e nga kijchòkon-lè; tji-la mé xi mochjeén-la k'e nga tjímaya ya iya ndiyá. K'oaá s'ín tikoji koni s'ín sasén-la Nainá. ⁷ Nga it'aà ts'e Cristo-né nga k'oas'ín jye tsibínè-la yijo-la jña xita xinguiáá koi, nga k'oaá s'ín nchisíxá-la Jesucristo, kò majìn-la nga jña kiskoé tsojmi xi tsjá-la xita xi mìtsà it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la. ⁸ Koi mochjeén-ne nga jña oko-ná nga kisikoaá jña xita xinguiáá koi. Tsà k'oas'ín kisikoaá, tsò-ne kjoa nga ngàsòn titsanika'bísoán jè 'én kixi xi ndaà tsò.

Kjoa ch'o xi s'ín jè xita xi 'mì Diótréfes

⁹ 'An jyeé kiskiaà jngoò Xojon nga kisikasén-la jña xita naxandá-la Cristo, tanga jè Diótréfes mìki sasén-la koni s'ín ki'mì-lajèn, nga jè, koi xi mejèn-la nga ta jè kotixoma. ¹⁰ K'e nga kijchoa, k'eé koxán kixi-la it'aà ts'e ngats'ii kjoa ch'o xi tís'ín, nga 'ñó ch'o tsò 'én ndiso xi túbínè-najèn. Kò mìtsà ta ya majngoò ikon, tikoáá mìki ma-la nga sís'in-la jña xita xinguiáá xi bijchókon ya ni'ya-la. Kò jña 'ndseé xi mejèn-la nga s'ís'in-la xita xinguiáá, jé bíchjoà ikon-la, kò tikoáá ochrjekàjìn-né ya naxandá-la Cristo jña 'ndsé xi k'oas'ín síkitasòn kjondaà koi.

¹¹ Ji ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-lè, kì jña chjínguì-la jña kjoa xi ch'o tjín; ji, jña chjínguì-la jña kjoa xi ndaà tjín. Nga jè xita xi ndaà s'ín, xita ts'e Nainá-né; tanga jè xita xi ch'o s'ín, kj'eè kì beè yá-ne xi Nainá.

Kjondaà xi s'ín jè xita xi 'mì Demetrio

¹² It'aà ts'e Demetrio, ngats'ii xita k'oaá tsò nga 'ñó ndaà tjín koni s'ín tís'ín, skanda jè xi kjoa kixi, k'oaá s'ín okó nga jè Demetrio, ndaà tjín koni s'ín tís'ín; k'oaá tís'ín bixón-jèn nga ndaà tjín koni s'ín tís'ín, kò ndaá 'yi nga 'én kixi-né koni s'ín bixón-jèn.

'Én-la Juan xi fehet'aà-ne

¹³ Tjín-isa-na mé 'én xi mejèn-na nga koxán-lè, tanga majìn-na nga tà Xojon siikasén-lè; ¹⁴ jè xi mejèn-na nga k'íkon xátí-lè; k'eé isa ndaà jchibanójmiá k'e nga kijchokon-lè.

¹⁵ K'oas'ín 'nchán kàtjna kjit'aà inima-lè. Jña xita xi ndaà oko-ná xi i i'nde-la tísíhixat'aà-lè. Kot'in-la jña xita xi ndaà oko-ná xi ya títsajnakò-lè, Nainá kàtasíchikon-t'in nga jngoò jngoò.

Xojon carta xi kiskiì San Judas

¹ 'An, Judas xi chi'nda-la Jesucristo ma, ko 'ndsè ma Jacobo, tikjiì-nò jñò xi xó kinokjoà-nò nga tjòkeè-nò Nainá xi Na'èn-ná ma, ko nga jè Jesucristo síkinda-nò. ² Tse kjohimatakòn ko kjoa'nchán ko kjoatjòcha kàtatsjá-nò Nainá.

Kjo'in xi tjoé-la jñà xita xi jahas'en-jiìn'ma naxandá-la Nainá nga 'én ndiso okóya
(2 Pedro 2:1-17)

³ Ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, kjòtseé tjín-ne nga mejèn-na skiì-nò koni s'ín ngásòn kisikò-ná Nainá nga tsachrjekàjiìn-ná kjo'in kjoa ts'e jé-ná. Tanga i'ndeì mochjeén-né nga tikjiì-nò mé-ne nga ma bítsi'ba-nò nga 'ñó tixkàtjiò jè kjotixoma koni s'ín mokjeiìn-nò xi xó k'oas'ín jngoò k'a kis'enojmí-la xita tsjeè-la Nainá. ⁴ Tjín i'nga xita xi jahas'en-jiìn'ma-nò. Jñà xita koi, kjòtseé k'oas'ín tjínè-la nga kjo'in s'e-la koni tsò Xojon-la Nainá. Jñà xita koi, ch'oo s'ín; mìkiì beèxkón Nainá. Síkjatjyaá-la kjondaà-la Nainá; koií síkitasòn kjoa ch'o xi síjé yijo-la. Ochrjenguií Jesucristo xi ta jè tajngoò otixoma-ná.

⁵ Jñò, nas'ín jye tíjiìn-nò kjoa koi, tanga i'ngoò k'a tsìkítsjeèn-nò, jè Nainá tsachrjekàjiìn xita naxandá Israel ján Egipto, tanga xi jye komà iskan, i'ngoò k'a kisìkjesòn jñà xita xi mìkiì kòkjeiìn-la it'aà ts'e. ⁶ K'oaá tí komàt'in jñà àkjale xi mìkiì ndaà tsibìtsajnajjiìn xá xi kjòngatsja, ta saá kitsjeiìn takòn i'nde xi kitjoé-la. Tjen-ne nachrjein jè, skanda i'ndeì, Nainá, na'ñó kichà cadena tjít'aà'ñó-la nita mé nachrjein-ne, ya ñánda i'ndeì jñò choòn, skanda jè nachrjein k'e nga sindaàjiìn. ⁷ K'oaá tis'ín komàt'in jñà naxandá Sodoma ko Gomorra ko naxandá xi ya chrañat'aà-la kjiyijò nga kjoachijnguií kis'iìn nga ngui ta kjoach'o ts'e yijo-la kiitjngui-la. Naxandá koi, ngats'iì xita xi tjín, ni'ín kisìkjesòn. Nainá k'oaá s'ín tsibíjna jngoò-ná chiba ni'ín xi ts'e kjo'in xi mìkiì bits'o nita kjé-ne.

⁸ Jñà xita xi jahas'en-jiìn'ma-nò, k'oaá tis'ín tà nijná tí'biì-la, nchihótsji jé-la yijo-la, ochrjengui kjotixoma-la Na'èn-ná, chajno-la jñà nga'ñó xi mìkiì tsejèn. ⁹ Jè Miguel xi àkjale ítjòn, mìtsà 'én'ngaá kiichjako jè xita neji k'e nga kiskaàn-ya-ne yijo-la Moisés; mìtsà kó kitsò-la mé kjo'in xi tjoé-la; ta kitsò-la: “Nainá kàtatsjá-lè kjo'in.” ¹⁰ Tanga jñà xita koi, chja kondraá-la kjoa xi mìkiì tíjiìn-la. Ko jñà kjoa xi tíjiìn-la, k'oaá s'ín síchjeén koni cho xi tsjìn-la kjohítsjeèn nga ti yijo ts'e síkíts'ón-ne.

¹¹ jima xó-ne xita koi, nga jè ndiyá-la Caín kiitjngui-la! K'oaá tí tjín jé xi tsohótsji koni kis'iìn Balaam ta jè kjoa-la nga ton síkijne. K'oaá s'ín kiyá koni s'ín k'en Coré koií kjoa-la nga kondra kiì-la Nainá. ¹² Jñà xita koi k'e nga ya báhijtakò-nò nga s'eì-la Na'èn-ná tjín-nò, síkíts'ón-jiìn-nò, mìkiì masobà-la k'e nga kjèn-ko-nò. Ta yijo-laá sí's'in-la. K'oaá गया-la koni ifi xi mìtsà jtsí tjiko, xki xi ján fikò tjò; koni yá xi bixòjen xka-la nga mì toò ojà-la ikjoàn tjánè ko ima-la, jngoò k'a biyaà. ¹³ Jñà xita koi, k'oaá गया-la koni xó-la ndáchikon nga bíxteèn tjé-la ya indii-la nga okó kjoasobà-la; koni ni'ño xi kisichja ndiyá-la, ko k'oaá s'ín tjínè-la nga ya kítsajna ñánda i'nde jñò choòn nita mé nachrjein-ne.

¹⁴ Jè Enoc xi ma-ne itoò tje-la Adán xi ya inchrobàt'aà-ne; k'oaá tis'ín tsibíjna 'én it'aà ts'e xita koi k'e nga kitsò: “Chítsejèn-là Na'èn-ná nga tinchrobá, kjìn jchán jmiì ma àkjale-la xi tjiko, ¹⁵ nga koindaàjiìn-la ngats'iì xita mé-ne nga tsjá-la kjo'in ngats'iì xita xi jé tjín-la koni tjín kjoa ch'o xi kis'iìn, jñà xi mìkiì beèxkón Nainá nga ch'o tsò 'én xi chajno-la.” ¹⁶ Jñà xita koi, kjit'aà nachrjein nchihojé, chajno-la ngats'iì kjoa. Ta koi ótsji kjoa xi mochjeén-la yijo-la. K'e nga chjako xita, ndaà síkítsajna yijo-la, ta 'én sin 'én ndaà chja; ta jè xi mejèn-la nga sikkijne mé xi mejèn-la.

Kjoa kixi xi sinè-la xita

¹⁷ Tanga jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, tikítsjeèn koni s'ín jye kiichjako ítjòn-nò jñà xita xi tsibíxáya-la Na'èn-ná Jesucristo, ¹⁸ nga kitsò-nò: “K'e nga jye kjoehet'aà nachrjein,

s'eé x̄ita xi tà kijnokeè xi kjoa kixi. K'oaá s'ín kojchájiin kjoach'o xi síjé yijo-la nga mìkìi beèxkón Nainá.”¹⁹ X̄ita koi, x̄ita naxandá-la Nainá síjòya. Kjohtësjeèn-la isò'nde tjin-la nga tsjin-la Inima Tsjeè-la Nainá.

²⁰ Tanga jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, 'ñó kixi tinchakoo jè kjoa tsjeè-la Nainá xi mokjeiin-nò. Tìtsi'ba-là Nainá nga jè Inima Tsjeè-la kàtasíchiya-nò. ²¹ Tikinda yijo-nò nga kjit'aà nàchrjein kàtas'e-nò kjoatjòcha-la Nainá. Chíña-la kjoa ima takòn-la Na'èn-ná Jesucristo, mé-ne nga tsjá-nò kjoabinachon xi mìkìi fehet'aà nita kjé-ne.

²² Jcha ima takòn nga tìsikòò jña x̄ita xi jò beè-la ikon. ²³ Kò jña x̄ita xi i'nga, nitoón tìnàchrjekajñòò jña kjoa ch'o xi s'ín nga jyeé kjomeè ya bixòjiin ni'ín ts'e kjo'in. Jcha ima takòn i'nga tanga t'een kindá yijo-nò tsà tikoá ya skajñòò jé-la. Tìnàchrjekànguioò kjoa ts'e jé-la. Skanda jña nikje tjé-la tìnàchrjenguioò.

Jeya kàtjna Nainá

²⁴ Jè Nainá xi ma-la síkinda-nò mé-ne nga mìkìi kixonguioò. Tsjeè síkítsajna-nò ya nguixkon kjoa jeya-la nga nímé jé sakò-nò kò 'ñó s'e-nò kjotsja. ²⁵ Jè Nainá xi ta jè tajngoò ma-ne nga ochrjekàjiin-ná kjo'in xi it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo, ta jè tajngoò xi jeya kàtjna, 'nga kàtjna; kàtas'e-la kjotixoma; kàtas'e-la nga'ñó; skanda kjòtseé, kò nàchrjein i'nde, kò skanda nita kjé-ne. K'oaá s'ín kàtama.

Xojon-la San Juan kjoa xi tsakó-la Jesucristo

Kjoa xi kijtseè kò 'én xi kii'nchré San Juan

¹ Jñà kjoa koi xi kitjoé-la Jesucristo nga Nainá kitsjaà-la mé-ne nga kokò-la xita chi'nda-la jñà kjoa xi ta nitoón okoma. Jesucristo kisikasén àkjale-la nga tsakó-la kjoa koi Juan xi chi'nda-la ma. ² Kò jè Juan tíchja kixi-né [k'e nga kiskii] ngats'ii kjoa xi kijtseè kò xi kii'nchré koni s'ín nga jè Jesucristo kiichja kixi-la jñà 'én xi kitsjaà-la Nainá.

³ Mé tà ndaà-la jè xita xi bíxkejiin xojon koa jñà xi 'nchré 'én-la Nainá xi tít'aà xojon jè, jñà kjoa xi sa kítasòn; tikoáá mé ta ndaà-la jè xita xi síkítasòn koni tsò xojon jè, nga jè nachrjein, jyeé nchrobá machraña.

Kó tsò Juan nga síhixat'aà nga itoò naxandá-la Cristo xi títsajna ján i'nde Asia

⁴ An xi 'mì-na Juan, tishixat'aà-nò, jñò xi naxandá-la Cristo maà xi itoò i'nde titsajnaa ján nangui Asia. Jè kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán jè Nainá xi tíjna, jè xi tsibijna kò jè xi kjoíi l'ngòò k'a-ne; k'oa tís'ín kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán jñà inima xi itoò ma-ne xi títsajna nguixkon jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotixoma; ⁵ kò jè Jesucristo k'oa tís'ín kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán. Jè Cristo, jè xi nguì 'én kixi tsjá, xi ki'ndí tjòn xi jaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaà kò jè xi otixoma-la jñà xita sko-la xi tjin i it'aà nangui. Cristo matsjakeè-ná nga kisitsjeè jé-ná it'aà ts'e jní-la xi tsibixteèn. ⁶ Cristo k'oaá s'ín kisikítsajna-ná nga xita ítjòn komaá kò nò'miù komaá nga jñà sixá-lá Nainá xi Na'èn-la ma Jesucristo. Jeya kàtjna; jè kàtatixoma kjit'aà, nita mé nachrjein-ne, nita mé nó-ne. K'oaá s'ín kàtama.

⁷ Chítsejèn-là! Jè Cristo jyeé kjomeé f'ii nga tinchrobájiin ifi. Ngats'ii xita, xkoón skoe-ne. Jñà xita xi kisik'en Cristo tikoáá skoe-ne. Ngats'ii xita naxandá xi tjin i it'aà nangui skindáyakeè-né nga 'on koma-la it'aà ts'e. Jon, k'oaá s'ín koma.

⁸ “An-ná xi tíjna ítjoàn skanda tàts'en-la kjoa kò nga skanda fehet'aà-ne; an-ná xi tíjnaa, xi tsibijnaa, kò xi kjoíi l'ngòò k'a; tajngoo-ná xi tse nga 'ño tjin-na”, tsò Na'èn-ná xi Nainá.

Kjoa xi tsakó-la Nainá Juan it'aà ts'e Cristo

⁹ An-ná xi mì-na Juan, xi 'ndsè xan-nò it'aà ts'e Cristo. Nga yaá titsajna kjoaá Cristo ngàsòn titsanikjaán kjo'in, kò ngàsòn ya nokjoà-ná ñánda tíhotixoma Nainá kò ngàsòn tíchikjoako-ná ngats'ii kjoa. 'An nga 'én-la Nainá tíchjaya kò tibenojmí kixi-la xita it'aà ts'e Cristo, k'oaá komà-ne ján kinikasén-na ya nangui jìin-nda ñánda 'mì Patmos. ¹⁰ Jngòò nachrjein-la Nainá, 'an, nga ya tíjna kjoa Inima Tsjeè-la, ya ijton índsiàn ki'nchré jngòò-la 'én xi 'ño kiichja koni jngòò chrjo xi 'ño jane, ¹¹ kitsò-na:

—An-ná xi tíjna ítjoàn kò xi fehet'aà-ne. Chjoí jngòò xojon, tít'eii kjoa xi tì'yi; ikjoàn tikasén-la naxandá-na xi itoò i'nde títsajna ján nangui Asia, jñà naxandá xi 'mì Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia kò Laodicea.

¹² K'eé kisikátjifaya nga mejèn-na skoeè yá xita xi tíchja-na; kijtseè itoò candelero xi nguì kichja oro xi ma tíya asiti. ¹³ Ya jngòò osen-la ñánda jncha candelero xi itoò ma-ne síjnajiin xi okji koni kji ki'ndí-la xita. Jngòò nikje kinakjá xi ndojò kji. Bijchó skanda ítjòn ndsokò. Tíkjá jngòò na'ño payo ya isòn inima-la xi nguì oro. ¹⁴ Tsja sko, k'oaá kjoàn koni kjoàn tsja chroba-la orrè, koni kjoàn 'nchán kjoàn. Xkon, k'oaá s'ín tsejèn koni tsà títi ni'ín. ¹⁵ Ndsokò k'oaá kjoàn koni kichja sinè xi 'ño ndaà ote k'e nga jye sijiin ni'ín. Jè jta-la, k'oaá s'ín na'yà-la koni ñánda 'ño je nandá tibixòjen-tjòn. ¹⁶ Jè tsja kixi, itoò ni'ño tíya. Jè tso'ba jngòò kichja ndojò bitjo xi 'ño yijò kji ingajò ngobà. Isén-la k'oaá kji koni kji ts'oi k'e nga 'ño matsjè ndobá, 'ño ote kji.

¹⁷ K'e nga kijtseè, kiskaànguia ingui ndsokò koni jngòò mik'en. Ikjoàn jè tsakájnason-na tsja kixi, kitsò-na:

—Kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná xi tìjna ítjoàn kò xi fehet'aà-ne, ¹⁸ kò tìjnakon-ná. Tsakátijna k'en-ná tanga ì'nde ì'nde tìjnakon-ná nìta mé nàchrjein, nìta mé nó-ne. 'An tìjya ndsaa ibi ts'e kjoabiyaà ya ì'nde-la mik'en. [Tjì'ndeé-na nga skíx'aa kò kichjoà nga sìlkjaáya-la.] ¹⁹ Chjí jñà kjoa xi jye kà'yi kò kjoa xi tíma nàchrjein ì'nde ì'nde kò kjoa xi koma nga koma iskan. ²⁰ Kíí tsò-ne jè kjoa'ma xi kà'yi ts'e ni'ño xi itoò ma-ne xi tìjya ndsaa kixi kò xi itoò candelero xi nguì kicha oro. Jñà ni'ño xi itoò ma, jñà àkjale-la naxandá-na xi itoò ì'nde títajna; kò jñà candelero xi itoò ma-ne, jñà-né xi naxandá-na xi itoò ì'nde títajna.

2

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Éfeso

¹ 'Chjí jngoò-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tìjna ján Éfeso: “Kíí tsò jè xi itoò ni'ño tìjya tsja kixi, jè xi tsóhojìn osen-la jñà candelero xi itoò ma-ne xi nguì kicha oro, tsò-né: ² Tibe-ná xá-nò, 'ño títanixá kò nga mìkì bijta-nò. Tìkoaá tibe-ná nga mì tì kii chíkjoako-nò jñà xita xi ch'o s'ín. Tìkoaá tibe-ná nga jyeé kichit'aà jñà xita xi tsò-la yijo-la nga Cristo tsibíxáya-la, tanga mìtsà kixi kjoa. Jyeé ki'yaà nga xita ndiso-né. ³ Kjit'aà nàchrjein 'ño tse kjo'in títanikjioón, kò 'ño títanixá xi kjoa ts'an. Mìkì bijta-nò. ⁴ Tanga tìjn jngoò-nò kjoa xi ch'o tìjn xi mìkì sasén-na nga mì tì k'oaá s'ín tìjn-nò kjotjòcha koni nga sa ítjòn. ⁵ Jñò, tìkítsejèn kó ki'nè nga sa ítjòn k'e nga kj'eè jé bixòjñoò. Tìkájno jé-nò. Ìjngoò k'a Nainá tanguít'aà-là. K'oaá s'ín t'een koni ki'nè nga sa ítjòn. Tsà majìn-nò, 'an kjián nga tsjaà-nò kjo'in kò kjoaáxìn-nò ni'ín candelero-nò ya ì'nde ñánda síjna. ⁶ Tanga tìjn kjoa xi ndaà títas'nè nga majticha kjoa xi s'ín jñà xita nicolaítas. 'An, tìkoaá majtike-ná. ⁷ Ndaà tìná'yaà koni tsò Inìma Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na. Jñà xi sìlkijne, 'aán tsjaà-la nga skine jñà toò-la jé yá xi síkijnakon-ná xi síjna ya ì'nde-la Nainá ñánda 'ño ndaà choòn.”

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Esmirna

⁸ 'Chjí jngoò-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tìjna ján Esmirna: “Kíí tsò jè xi tsibìjna ítjòn kò xi fehet'aà-ne, jè xi k'en kò jaáya-la, tsò-né: ⁹ 'An be-ná xá-nò kò kjo'in xi títanikjioón kò nga xita ìma 'mì-nò (tanga ít'aà ts'e Nainá, xita nchiná-nó jñò). Be-ná nga ch'oo chjajno-nò jñà xita xi tsò nga xita judío-né tanga mìtsà kixi kjoa nga xita judío. Jñà xita koi, yaá chja-ne ya ni'ya ñánda maxkóya xita-la xita neí. ¹⁰ Kì tsakjoòn-jèn jè kjo'in xi sìkjioón, jè xita neí skinìs'en-nò ndayá mé-ne nga skót'aà-nò kjoa xi mokjeín-nò; te nàchrjein s'e-nò kjo'in. 'Nó t'è-là takòn kóni skanda k'e nga kiyá. Kò 'aán tsjaà-nò jè kjoabinachon xi mìkì fehet'aà koni jngoò corona. ¹¹ Ndaà tìná'yaà koni tsò Inìma Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na. Jñà xi sìlkijne, nímé kjoa xi komat'in ít'aà ts'e kjoabiyaà xi ma-ne jò k'a.”

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Pérgamo

¹² 'Chjí jngoò-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tìjna ján Pérgamo: “Kíí tsò jè xi tìjn-la kicha ndojò xi yijò kji nga ingajò ngobà, tsò-né: ¹³ 'An tibe-ná xá-nò, tibe-ná nga yaá títajnaà ñánda tihotíxoma xita neí. Tanga be-ná nga kixi títajnaà; mìkì nìchàajioòn ít'aà ts'an. Tìkoa be-ná nga mìkì bì'ma koni s'ín mokjeín-nò ít'aà ts'an, nas'ín k'e nga k'en Antipas, xita xi kixi bénojmi xi ít'aà ts'an; nga yaá k'en jìjìn naxandá-nò ya ñánda síxá xita neí. ¹⁴ Tanga tìjn i'nga kjoa xi mìkì sasén-na nga ch'o títas'nè, nga yaá títajnajìjn-nò xita xi mokjeín-la koni s'ín tsakóya Balaam kjòtseé nga chinchá'a Balac nga mejèn-la kohótsji jé jñà xita Israel nga kàtakine tsojmì xi xkósòn kisinchaàt'aà-la; tìkoa kàtas'ín kjoachijngui. ¹⁵ Tìkoaá títajnajìjn i'nga-nò xita xi mokjeín-la koni s'ín okóya jñà xita nicolaítas. Jñà xita koi, 'an majtike-ná. ¹⁶ K'oaá ma-ne tìkájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò. Tsà mì k'oa s'een, nitoón kjián nga skaàn-koaa xita koi. Jè sikjeén kicha ndojò xi bitjo-ne ndsoba. ¹⁷ Ndaà tìná'yaà koni tsò Inìma Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na. Jñà xi

sìikijne, 'aán tsjaà-là tsojmì xi skine xi 'mì maná xi 'an tji'ma-na; tikoà tsjaà jngoò-là ndí ndajò jtabá xi chroba kji; yaá jtít'aà 'ín xitse xi mì yá beèxkon; tà jè skoèxkon xi tjoé-là.”

Kjoa xi kisinè-là naxandá-là Cristo ján Tiatira

¹⁸ 'Chjí jngoò-là xojon jè àkjale-là naxandá-na xi tjna ján Tiatira: “Kíí tsò jè Kí'ndí-là Nainá xi kokjoàn xkon koni ni'ín, kò jñà ndsoko, k'oaá kjoàn koni kichá sinè xi 'mì bronce xi 'ñó ndaà kjòchrja'i: ¹⁹ 'An, be-ná xá-nò kò kjoatjòcha-nò, kò kós'ín nga mokjeiin-nò koa kós'ín titsanìxá nga tíchíkjoako-nò xá xi títsa'nè. Be-ná nga jè nàchrjein j'nde j'isaá ndaà titsanìxá mì k'oa-ne koni nga sà ítjòn. ²⁰ Tanga tjin i'nga kjoa xi mìkìl sasén-na nga ch'o títsa'nè, nga bìl'nde-là jè chjoón Jezabel xi tsò-là yijo-là nga ma-là bénojmiya mé kjoa xi jskan koma nga konachan kò okóya-là xitá ch'inda-na mé-ne nga kjoachijngui kátas'ín-ne tikoà kàtakine tsojmì xi xkòsòn sinchát'aà-là. ²¹ 'Aán títsja isa-là nàchrjein nga kátasíkájno jé-là nga mì tì jé kohótsji-ne, tanga majin-là tsjeiin takòn kjoachijngui xi s'ín. ²² Tanga 'aán tsja-là ch'in nga 'ñó tse kjo'in sùkjeiin kò jñà xitá xi ngàsòn s'ín kjoachijngui, tsà majin-là nga sùkájno jé-là nga mì tì jé kohótsji-ne. ²³ Jñà xitá xi yá fit'aà-là, jngoò k'aa sik'en. Kò ngats'ii xitá naxandá-là Cristo skoè-né nga 'an-ná xi be kó tsò kjohítsjeèn-là kò inima-là jñà xitá. Jñò, nga jngoò jngoò, k'oaá s'ín tsja-nò kjo'in koni tjin kjoa xi títsa'nè. ²⁴ Tanga jñò kò xitá xi i'nga xi títsajna Tiatira xi mìkìl kota'yá kjohítsjeèn xi mìkìl ndaà tjin, tikoà kj'eè kii beè jè xi tsò-là jñà xitá koi kjoatji'ma-là xitá neií. Jñò, k'oaá xan-nò mìtsà tì mé kjoa sùjé-isa-nò. ²⁵ Tanga jñò, koni s'ín tjin jè kjohítsjeèn ndaà xi títsa'nè, k'oaá s'ín t'een skanda k'e nga 'an kjoiaa jngoò k'a. ²⁶ Jñà xi sìikijne-là kjoa ts'e jé tikoà sùkitasòn xá-na koni s'ín mejèn-na skanda k'e nga kjoehet'aà nàchrjein, 'aán tsjaà-là xá nga jñà kotixoma-là ngats'ii naxandá xi tjin isò'nde. ²⁷ Jñà xitá xi kotixoma, nguì koó kichá kotixoma-ne. K'oaá s'ín sùxkoaya koni tiji ni'nde. ²⁸ Jè kjotixoma jè, tije-ne xi kitsjaà-na Na'èn-na. 'An tikoá tsjaà-là jè ni'ño tse xi bitjokàtji k'e nga tajñòya. ²⁹ Ndaà tiná'yaá koni tsò Inima Tsjeè-là Nainá nga tíchja-là naxandá-na.”

3

Kjoa xi kisinè-là naxandá-là Cristo ján Sardis

¹ 'Chjí jngoò-là xojon jè àkjale-là naxandá-na xi tjna ján Sardis: “Kíí tsò jè xi itoò inima-là Nainá tjin-là, kò itoò ma ni'ño-là: 'An be-ná kjoa xi títsa'nè; k'oaá s'ín 'ya-nò nga títsajnakon-nó tanga xi nguì kixi kjoa, títsajnak'en-nó. ² Tíkjaáya-là yijo-nò, tjiil-là nga'ño kjoa xi jye mejèn tíchija. 'An, kj'eè kii be tsà ndaà títsa'nè nga nguixkon Nainá. ³ Tíkítsjeèn kjohítsjeèn xi kitjoé-nò kò xi jye ndaà kina'yá; k'oaá s'ín tikitásòn. Tíkájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò. Tsà mìkìl sùkindaa yijo-nò k'oaá s'ín kjoikjaá-nò koni s'ín xitá chijé k'e nga mìkìl títsajnaandaà mé hora-ne nga kjoí. ⁴ Tanga tjin chiba-nò xitá yá Sardis xi kj'eè mé jé ótsji, yaá taña kinchimako-na nga chroba kjoàn nikje xi kókjá nga k'oaá s'ín ok'in-là. ⁵ Jñà xitá xi sìikijne-là kjoa ts'e jé, nikje chrobaá kjoàn xi kókjá; mìkìl sùjchàaya 'ín-là yá it'aà xojon ts'e kjoabinachon. Kò k'oaá xán nga nguixkon Nainá xi Na'èn-na ma kò nguixkon àkjale-là nga xitá ts'an-ná. ⁶ Ndaà tiná'yaá koni tsò Inima Tsjeè-là Nainá nga tíchja-là naxandá-na.”

Kjoa xi kisinè-là naxandá-là Cristo ján Filadelfia

⁷ 'Chjí jngoò-là xojon jè àkjale-là naxandá-na xi tjna ján Filadelfia: “K'oaá tsò jè xi nguì xitá tsjeè kò xi nguì jè sobà xi xitá kixi, jè xi tjin-là ibi-là xitaxá ítjòn xi ki'mì David, jè xi ma-là kix'a xòhotjoa-là ngajmii kò nijngoò-isa xi tji'nde-là nga kùichjoàjto; kò k'e nga jè kùichjoàjto, nijngoò-isa xi tji'nde-là nga skíx'ajto: ⁸ 'An be yije-ná xá-nò; chítsejèn-là, kisikájna osen jngoò-nò xotjoa xi tix'á, xi nijngoò tji'nde-là nga kùichjoàjto. Nga nas'ín tà chiba nga'ño tjin-nò tanga títsaníkitasòn-nó koni tsò 'én-na; mìkìl bitsajna'ma it'aà ts'an. ⁹ Tjin jngoò tjin xitá xi yá chja-ne yá ni'ya ñánda maxkóya xitá-là xitá neií; xitá ndiso-né nga tsò nga xitá judío, tanga mìtsà kixi kjoa. Xitá koi, 'aán kichjà-là nga kàtjanchrobá

mé-ne nga k_{in}cha-xkó'nchit'aà-nò; k'o_oá s'ín skoe-ne nga 'an, 'ñó matsjake-nò. ¹⁰ Koí kjoa-la nga t_{its}anikitasòn koni tsò 'én xi kitsjaà-nò nga k_{ich}ikjoako kjit'aà-nò n_{ita} mé kjoa-ne, k'o_oá ma-ne, 'aán kósiko-nò jè n_{ach}rjein xi jye nchrobá machraña nga s'e-la kjo'in nga t_{its}ja isò'nde k'e nga chít'aà yije x_{ita} xi i t_{its}ajna it'aà nangui. ¹¹ Kjoji n_{ito}ón ijngò k'a. Ndaà t_{ik}inda ngats'iì kjondaà xi t_{in}-nò koni s'ín mokjeiín-nò mé-ne nga mì yá xi kjoá'an-nò xi jñò jye kinikijne. ¹² Jñà xi s_{ik}kijne-la ngats'iì kjoa ch'o xi t_{in} isò'nde, 'aán tsja jngò-la i'nde ñánda k_{its}ajna nga kjit'aà n_{ach}rjein k'o_oá ngaya-la koni jngò chrjó xi k_{os}ingui'ño-la ya ni'ya tsjeè-la Nainá nga sk_{il}jnoa 'ín-la xi Nainá xan-la k_o 'ín-la naxandá-la Nainá, xi Jerusalén x_{it}se 'mì xi k_{in}chrobà-ne ngajm_i ñánda t_{ij}na Nainá, t_{ik}oa sk_{il}jnoa 'ín x_{it}se xi ts'an. ¹³ Ndaà t_{in}'yaà koni tsò In_{im}a Tsjeè-la Nainá nga t_{ich}ja-la naxandá-na.”

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Laodicea

¹⁴ Ch_{ij} jngò-la xo_{jo}n jè àk_{ja}le-la naxandá-na xi t_{ij}na ján Laodicea: “Kií tsò jè xi s_{ij}ngò yije 'én-la Nainá, jè xi nguì 'én kixi tsjá, jè xi nguì jè sobà kjoakixi, jè xi tsibíts'ia ngats'iì xi tsibíndaà Nainá. K'o_oá tsò: ¹⁵ 'An, be-ná mé kjoa xi t_{its}a'nè; m_{its}a 'nchán t_{its}ajnaà n_i m_{its}a tsjè t_{its}ajnaà nga m_{its}a kondra t_{its}ajna_{ko}-ná k_o m_{its}a ndaà onguít'aà-ná. Ndaà-là t_{in} tsà nguì ndaà onguít'aà-ná k_o tsà maj_{in} tsà nguì kondra t_{its}ajna_{ko}-ná. ¹⁶ Tanga jñò, nga isò-nò, m_{its}a 'nchán t_{its}ajnaà n_i m_{its}a tsjè t_{its}ajnaà, k'o_oá ma-ne nga ndsoba sk_{ihis}ò-na. ¹⁷ Jñò k'o_oá bixón: X_{ita} nch_{in}á-nájen; ndaà t_{its}ajna-jen; n_{im}é chijat'aà-najen. Tanga mìk_i 'ya nga 'iín t_{its}ajnaà; n_{im}é xi t_{in}-nò; x_{ita} im_a-nó; mìk_i tsejèn-nò; laká t_{its}joè. ¹⁸ 'An, k'o_oá xan-nò, 'aán t_{in}dát'aà-ná t_{on} oro xi ni'ín kjòtsjeè-ne mé-ne nga x_{ita} nch_{in}á koma-nò. T_{ik}oa 'aán t_{in}dát'aà-ná nikje tsjeè xi chroba kjoàn mé-ne nga mì k_{os}obà-nò nga t_{its}ajna laká yijo-nò. T_{ik}oa t_{ing}uiò x_{ki} colirio jñà xkoòn mé-ne nga ndaà kotsejèn-nò. ¹⁹ Ngats'iì x_{ita} xi 'an matsjake, ot_{ik}o-ná t_{ik}oa tsjaà-la kjo'in. Mochjeén-né nga t_{ij}là nga'ño yijo-nò; t_{ik}ájno jé-nò, k_i t_i jé binchaàtsji-nò. ²⁰ 'An, yaá t_{in}najtoa xotjoa ni'ya nga t_{ich}ja; tsà t_{in} 'nga xi k_{ij}'nchré-na, koa tsà sk_{ix}'a xotjoa ni'ya-la, komaá kjoahas'en nga kókjen-koa, t_{ik}oa jè, kókjen-ko-na. ²¹ Jñà xi s_{ik}kijne tsjaà'nde-la nga ya k_{its}ajnat'aà-na ñánda t_{ij}na íxile ts'e kjotíxoma-na koni s'ín 'an jye kisikijne nga yaá t_{in}nat'aà-la N_a'èn-na ñánda t_{ij}na íxile ts'e kjotíxoma-la. ²² Ndaà t_{in}'yaà koni tsò In_{im}a Tsjeè-la Nainá nga t_{ich}ja-la naxandá-na.”

4

Kós'ín yaxkón Nainá ján ngajm_i

¹ Xi jye komà iskan, kiskoòtsejèn ján i'ngaá; k_{ij}tseè ngajm_i nga t_{ix}'á jngò xotjoa k_o jè j_{ta} xi k_i'nchrè ítjòn-la xi koa tsò koni chrjo trompeta, kitsò-na:

—Nchrobá mij_{in} ijndé; kokoò-lè kjoa xi koma k'e nga jye komà yije kjoa xi t_{ima} i'nde_j.

² Tà n_{ito}ón j'iì kanè ijngò k'a-na jè nga'ño-la In_{im}a Tsjeè-la Nainá; k_{ij}tseè jngoaà íxile xi t_{ij}na ngajm_i ñánda t_{its}atíxoma. Jé íxile jè, t_{ij}na jngò xi ya t_{in}nasòn. ³ Jè xi t_{in}nasòn íxile nga t_{ihot}íxoma, k'o_oá k_{ij} ote tsejèn koni k_{ij} ndajo ch_{ij} xi 'mì jaspe, o koni k_{ij} ndajo ch_{ij} xi 'mì cornalina. Ya ind_il-la íxile s_{ij}nandiì jngò-la ijñe xi ok_{ij} ote tsejèn koni k_{ij} ndajo ch_{ij} xi 'mì esmeralda. ⁴ T_{iy}á-ne nga jngò itjandiì-la ñánda t_{ij}na xi t_{in}nasòn íxile nga t_{ihot}íxoma, kaàn ñijòn íxile 'ncha is_a ñánda t_{its}atíxoma, t_{ik}oa kaàn ñijòn x_{ita} jchínga t_{its}ajnasòn xi nguì chroba kjoàn nikje xi kikjá; saà corona k_{ich}a oro t_{ij}'a sk_o. ⁵ Ya ñánda t_{ij}na xi t_{in}nasòn íxile nga t_{ihot}íxoma, bitjo ni'ín ch'on, k_o ts'iín ch'on, t_{ik}oa na'yà-la j_{ta} xi ch_{ja}; itoò ni'ín xi síhiseèn títi ya nguixk_{on} íxile; jñà ni'ín, jñà in_{im}a tsjeè-la Nainá xi itoò ma-ne. ⁶ Ya nguixk_{on} jè xi t_{in}nasòn íxile nga t_{ihot}íxoma, k_{ij}jna jngò ndáchikon xi koni k_{ij} ch_{its}ín k_{ij} xi 'ño ote.

Ya it'aà íxile k_o ya ind_il-la, ñijòn ma xi t_{its}ajnakon; kóhok_{ij} ijton ít_s'in k_o ya indso'ba, x_{ki} xi ján t_{ij}'aà xk_{on}. ⁷ Jè xi t_{ij}na ítjòn jñà xi t_{its}ajnakon, k'o_oá k_{ij} koni kjoàn xa. Xi ma-ne

jò, koni kji nchraja ki'ndí kji. Xi ma-ne jàn, isén-la xitaá tjin-la. Xi ma-ne ñijòn, k'oaá kji koni kji ja xi tsó'baiin isén. ⁸ Jñà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon nga jngoò ìjngoò, joòn jngaá tjin-la. 'Nó kjín ma-ne xkon xi tjin nga jngoò itjandi-la ko iya-la. Mikiì síkjáya ko nachrjein ko nitjen nga tsò:

Tsjeè-né, tsjeè-né, tsjeè-né jè Na'èn-ná xi Nainá,
xi ta jè tajngoó xi 'nó tse nga'ño tjin-la,
jè xi tsibijna, jè xi tjna ko jè xi kjoí ìjngoò k'a-ne.

⁹ Jñà xi títsajnakon nchitsjá-la kjoajeya, nchitsjá-la kjondaà, ko nchibeèxkón jè xi títnasòn íxile jè xi títnakon nita kjé-ne. K'e k'oa nchis'ín, ¹⁰ jñá xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne bincha-xkó'nchi-ñiat'aà-la jè xi títnasòn íxile tikoa beèxkón-né jè xi títnakon nita mé nachrjein-ne. Síkatsoò corona-la ya nguixkon jè xi títnasòn íxile nga tsò:

¹¹ Na'èn, ok'ín-lè nga jì tjoé-lè kjoajeya, nga jchaxkón-lè,
nga tsiji yije-né nga'ño xi tjin,
nga jì tsibìndiì ngats'ì tsojmì xi tjin,
nga k'oaá s'ín kjòmejèn-lè nga tjin yije tsojmì
ko nga kisindaà kóhotjin xi tjin.

5

Xojon xi maxkóya ko jè Orrè

¹ 'An, kijtseè jè xi títnasòn íxile nga tíhotíxoma, kjinaya tsja kixi jngoò xojon xi kjixkóya xi kitjeijno iya-la ko ngatsejèn-la ko itoò k'a tji'ño ñánda jncha-la sello nga jngoò ìjngoò k'a. ² Kijtseè jngoàà àkjale xi tse nga'ño tjin-la, xi 'nó kiichja nga kitsò:

—Yá xi ok'ín-la nga skíx'a jè xojon koa komà-la kjoaáxin jñà sello xi jncha-la.

³ Tanga niyá kisakò xi komà-la nga kiskíx'a jè xojon, ni mikiì ma kotsejèn-la nga kot'aà kó tsò 'én xi tjit'aà; ni jngoò kisakò ján ngajmì, ni jngoò kisakò it'aà nangui, koa ni jngoò kisakò ingui nangui. ⁴ 'An, 'nó kiskindáya nga ko ndáxkoaàn k'e nga kijtseè nga ni jngoò kjòtsji xi ok'ín-la nga kiskíx'a jè xojon nga ma kot'aà kó tsò 'én xi tjit'aà. ⁵ Jñà xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne, jngoò xi kitsò-na:

—Kì chihindáya-jèn. Tjna xi 'mì: Xa-la xita naxandá Judá, xi tikoa 'mì: Tje-la xitaxá ítjòn David, nga jè xi jye kisikijne-la kondra-la. Jè xi ok'ín-la nga skíjndáya jè xojon koa koma kjoaáxin sello-la xi itoò ma-ne.

⁶ K'eé kijtseè jngoò Orrè nga síjna ya jngoò osen-la ñánda tjna xi títnasòn íxile nga tíhotíxoma, ko ñánda títsajna jñà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon, ko ñánda títsajna xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne. Jè Orrè, k'oaá kji koni tsà jye k'en; itoò ma nchrajá-la tikoa itoò ma xkon; jñà xkon, jñà inima-la Nainá xi itoò ma-ne xi kinikasén nga tíjtsa isò'nde. ⁷ Jè Orrè, kiskoé jè xojon xi kjinaya tsja kixi jè xi títnasòn íxile nga tíhotíxoma. ⁸ Jè Orrè, k'e nga jye kiskoé xojon jè, jñà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon ko jñà xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne chincha-xkó'nchi-ñiat'aà-la nga nguixkon Orrè. Ngats'ì saà ní'ño arpaá 'ya ko chitsín xi ngui oro xi tíya chrjongó-la nainá. Jè chrjongó-la nainá jñà xi kjoa bítsi'ba-la jñà xita-la Nainá. ⁹ Kiseè jngoò sò xitse xi tsò:

Ok'ín-lè nga ngaji chjoí jè xojon, chjaáxin sello-la
nga jì kinik'en-lè, nga ko jní-lè tsibíchjítjì xita
xi ya itjokàjìin-ne ngats'ì tje-la xita xi tjin isò'nde,
ngats'ì 'én xi tjin isò'nde,
ngats'ì naxandá xi tjin,
ko ngats'ì nangui xi tjin isò'nde
mé-ne nga ya kichja-ne it'aà ts'e Nainá.

¹⁰ Ko xitaxá ítjòn ki'nì ko no'miì ki'nì
nga ma síkitasòn-la Nainá,
koa jñà kotixoma i it'aà nangui.

11 K'e nga kiskoòtsejèn, ki'nchrè jta-là jña àkjale xi kjiìn jchán millón ma-ne xi nchiseè ya indii-là ñánda tíjna xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma kò ya ñánda títsajna jña xi títsajnakon kò jña xita jchínga. 12 'Ñó jchán nchichja nga tsò:

Jè Orrè xi kinìk'en, ok'in-là nga jchaxkón

nga ts'e yije-né nga'ño xi tjín,

kò kjoa nchiná kò kjoa chjine,

kò jè tsjá nga'ño,

ndaà kàtayaxkón,

jeya kàtìjna kò 'nga kàtìjna.

13 Ngats'ii xi xó kisindaà-ne xi tjín ngajmii, xi tjín i it'aà nangui kò ya ingui nangui, kò xi tjín jjiìn ndáchikon, ki'nchrè-là nga tsò:

Jè xi tíjnasòn íxile kò Orrè, 'nga kàtìtsajna;

kàtayaxkón, jeya kàtìtsajna,

kàtas'e-là nga'ño nita mé nàchrjein-ne.

14 Jña xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon, kitsò:

—iK'oa'ín kàtama!

Jña xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne chincha-xkó'nchi-ñiat'aà-là nga jeya kisikíjna jè xi tíjnakon nita mé nàchrjein-ne.

6

Sello xi itoò ma-ne

1 K'ée kijtseè jè Orrè nga jaàxìn ítjòn jngoò sello. Ikjoàn ki'nchrè jngoò-là jña xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon nga kiichja. K'oaá kitsò koni ma ch'on nga one, kitsò:

—iNchroboí.

2 Kiskoòtsejèn, k'ée kijtseè jngoò kohoyo xi chroba kji; jè xi tíjnakjá-là kohoyo, kjinaya tsja jngoò arco xi mochjeén k'e nga tjín kjojchán; ikjoàn kitjoé jngoò-là corona xi si'a sko xita k'e nga síkijne; kiì nga jye kisikijne mé-ne nga síkijne isa-ne.

3 Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne jò, ki'nchrè-là jè xi ma-ne jò xi títsajnakon nga kitsò:

—iNchroboí!

4 Kò jngoò kohoyo itjo xi inì kji; jè xi tíjnakjá-là, kitjoé jngoò-là kicha ndojò xi 'ño je kji, tikoá kitjoé-là nga'ño nga kàtjaàxìn kjoa nchán xi tjín it'aà nangui mé-ne nga kàtasík'en-ne xikjín jña xita.

5 Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne jàn, ki'nchrè-là jè xi ma-ne jàn xi títsajnakon nga kitsò:

—iNchroboí!

K'e nga kiskoòtsejèn, kijtseè jngoò kohoyo xi jmà kji; jè xi tíjnakjá-là kohoyo, jngoò libra tjíya tsja jè xi machibaya-ne tsojmi. 6 Ki'nchrè jngoò-là jta ya jngoò osen-là jña xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon nga kitsò:

—Nga jngoò nisoò trigo, jngoò nàchrjein chjí-là ch'inda tjín-ne. Kò nga jàn nisoò cebada, tikoá jngoò nàchrjein chjí-là ch'inda tjín-ne. Kì tà nìkìts'ón-jen jè asitj kò vino.

7 Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne ñijòn, ki'nchrè jta-là jè xi ma-ne ñijòn xi títsajnakon nga kitsò:

—iNchroboí!

8 Kiskoòtsejèn, kijtseè jngoàà kohoyo xi sinè kji. Jè xi tíjnakjá-là, Kjoabiyaà 'mì 'ín-là; jngoò tjingui-là xi I'nde ts'e Mik'en 'mì. Kitjoé-là kjoatíxoma nga ngats'ii xita xi tjín isò'nde, xi ñijòn xita, jngoò kiyá xi kjoa ts'e kjojchán, kjoa ts'e kjinchrá, kjoa ts'e ch'in kò kjoa ts'e cho ts'en xi tjín jjiìn ijña sík'en.

⁹ Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne 'òn, 'an kijtseè ya ingui ímixa tsjeè-la Nainá títsajna jñà xita xi kinik'en nga koií kjoa-la 'én-la Nainá, tikoá koií kjoa-la nga kixi kitsjaà 'én-la Nainá. ¹⁰ Ñó nchichja nga tsò:

—Na'èn xi ji sabà tìhotìxomai, ji xi nguì tsjeè tijni kò nguì kjokixi, skanda mé nàchrjein kíndaàjiìn-la nga k'oi-la kjo'in jñà xita xi tjin ján isò'nde, jñà xi kisik'en-najen.

¹¹ K'eé kits'ii-la nikje xi chroba kjoàn, ki'mi-la nga kàtasíkjáya chiba nàchrjein isa skanda k'e nga kojngò jñà xi 'ndse joó it'aà ts'e Cristo xi tikoá ngàsòn xá-la Nainá kiyájiìn-ne.

¹² Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne joòn, kiskoòtsejèn nga j'ii jngò ch'ón xi 'ño ts'a. Jè ts'oi, jmà kji komà koni nikje jmà, kò jè sá, inì kji komà koni jni. ¹³ Jñà ni'ño xi tjin ngajmiì, chixòt'aà nangui koni ma jñà toò ikò xkoén nga bixòngui k'e nga 'ño 'ba tjo. ¹⁴ Jè ngajmiì, k'oaá s'in kichijà koni jngò xojon xi ma maxkóya; ngats'ii jñà nindoò kò nangui jiìn-nda xi tjin ijiìn ndáchikon, jahatjìya-la ya i'nde ñánda títsajna. ¹⁵ Jñà xitaxá ítjòn xi tjin isò'nde, kò xita xi 'ño ndaà yaxkon-la, kò xita nchiná, kò xita sko-la soldado, kò xita xi tse nga'ño tjin-la, kò xita chi'nda, kò xita xi títsajnandeíi nga mìtsà nei tjin-la, yaá tsibìtsajna'ma ñánda tjin nguijo kò naxi xi tjin-la nindoò. ¹⁶ Kitsò-la jñà nindoò kò jñà naxi:

—Tikatsjònè-nájen yijo-nò, tijtsa'ma-nájen mé-ne nga mìkiì skoe-najen jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotìxoma kò tikoá kitsajna'ma-lajen kjoajti-la kò kjo'in xi tsjá jè Orrè. ¹⁷ Nga jye ijchò nàchrjein-la Nainá kò Orrè nga kò kjojtì-la, 'ño tse kjo'in tsjá. ¿Yá xi koma kichìkjoako-la?

7

Jñà chi'nda-la Nainá xi tjt'aà chiba-la

¹ Xi jye komà iskan kjoa koi, 'an kijtseè ñijòn àkjale xi jncha kixi nga ñijòn chrjangui-la isò'nde xi nchibíchjoàhikon-la tjo mé-ne nga mì tì kiì k'oa-ne ya isòn isò'nde kò isòn ndáchikon, tikoá nijngò yá sìnnyá-la. ² Tikoá kijtseè ijngoaà àkjale xi tinchrobá-ne ñánda bitjokàtji-ne ts'oi xi 'ya jngò kichà ts'e Nainá xi tíjnakon xi ma sit'aà chiba-la xita. 'Ñó kiichja-la jñà àkjale xi ñijòn ma-ne xi jye kitjoé-la nga'ño nga tsjá ch'in-la isò'nde kò ndáchikon. ³ Kitsò-la:

—Kì tà chjà ch'in 'bì-lá isò'nde kò ndáchikon kò yá, skanda k'e-né nga jye sit'aà chiba-la ya tjen-la jñà xi chi'nda-la Nainá.

⁴ Ki'nchrè-la kótjin ma-ne jñà xita xi kisit'aà chiba-la, jngò sindo kò ichán ñijòn jmiì ma-ne, ngats'ii tje-la xita Israel. ⁵ Jñà ngats'ii tje-la xita koi xi kisit'aà chiba-la: jñà tje-la Judá, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-la Rubén, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-la Gad, tejò jmiì ma-ne. ⁶ Jñà tje-la Aser, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-la Neftalí, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-la Manasés, tejò jmiì ma-ne. ⁷ Jñà tje-la Simeón, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-la Leví, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-la Isacar, tejò jmiì ma-ne. ⁸ Jñà tje-la Zabulón, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-la José, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-la Benjamín, tejò jmiì ma-ne.

Xita xi kjin jchán ma-ne xi chroba kjoàn nikje xi íkjá

⁹ Xi jye komà, k'e nga kiskoòtsejèn, kjin jchán xita kijtseè; niyá xi maxkeya-la. Yaá títsajna xita xi ya inchrobàjiìn-ne ngats'ii nangui xi tjin isò'nde, kò ngats'ii tje-la xita xi tjin isò'nde, kò títsajna xita xi chja ngats'ii 'én xi tjin, kò xita xi ya nchrobá-ne ngats'ii naxandá xi tjin. Jñà xita koi, 'ncha kixi-né nga nguixkon xi tíjnasòn íxile nga tíhotìxoma tikoá nga nguixkon jè Orrè. Saà nikje chrobaá íkjá kò saà xkajén kjiya tsja. ¹⁰ Ngats'ii xita koi, 'ño jchán nchichja nga tsò:

Jè Na'èn-ná xi Nainá xi tíjnasòn íxile ñánda nga tíhotìxoma kò jè Orrè, tsachrjekàjiìn-ná kjo'in.

11 Ngats'ii jñà àkjale 'ncha kixi-né ya indii-là ñánda tíjna xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma ko ya ñánda títsajna jñà xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne, ko jñà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon. Chíncha-xkó'nchi-ñiat'aà-là skanda it'aà nangui nga kijtseèxkón Nainá. 12 Kitsò:

K'oaá s'in kátama.

Nainá 'ño tjín-là kjoa machikon-t'in, ko kjoa jeya, ko kjoa chjine, tjín-là kjondaà, 'ño 'nga tíjna, tse nga'ño tjín-là, ko tjín-là kjotíxoma.

K'oas'in kátama skanda nita mé nachrjein-ne.

13 K'eé kiichja jngoò-na jñà xita jchínga, kitsò:

—Jñà xita xi chroba kjoàn nikje xi íkjá, çyá xita-ne, ñánda kòf'ii-ne?

14 'An, kixan-là:

—Ngajii tíjiin-lè na'èn.

Jè kitsò-na:

—Jñà xita koi xi tsatojiin kjo'in jè nachrjein k'e nga 'ño tse kjo'in kis'e. Kisitsjeè nikje-là nga ko jní-là Orrè-là Nainá kisichroba-ne. 15 Koi kjoa-là nga ya títsajna-ne nguixkon jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma ko nachrjein ko nitjen sí's'in-là ya ingo-là. Jè xi tíjnasòn íxile yaá kijnajiin osen kjit'aà-là nga siikinda. 16 Mì ti kii kjinchrá siikjeiin-ne ko mì ti kii koxínda-là. Ko mì ti kii kokà-ne yijo-là jè ndobá-là ts'oi k'e nga 'ño matsjè. 17 Nga jè Orrè xi tíjna jngoò osen-là ñánda tíjna xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma, jè siikinda koni s'in makinda orrè; jè kjoiko ñánda tíbitjo nandá xi tíjnakon. Nainá siixijno yije ndáxkon jñà xita koi.

8

Xi ma-ne itoò sello

1 Jè Orrè, k'e nga jaàxìn jè sello xi ma-ne itoò, osen-la hora jñá kis'e ján ngajmii. 2 Ikjoàn kijtseè jñà àkjale xi itoò ma-ne xi 'ncha kixi nguixkon Nainá, jngoò chrjo trompeta kits'ii-là nga jngoò ijngoò. 3 K'eé j'ii ijngoò àkjale xi 'ya jngoò kicha xi ngui oro jè xi tjíya chrjongó-là Nainá. Tsasíjna kixi ya it'aà ímixa tsjeè-là Nainá, ikjoàn tse chrjongó-là Nainá kits'ii-là mé-ne nga ya kisijngoòko-ne jè kjoa bitsi'ba-là jñà xita-là Nainá. Yaá tsaká ya isòn ímixa tsjeè xi ngui oro xi tíjna ya nguixkon jè xi tíjnasòn íxile ñánda tíhotíxoma. 4 Jè ni'ndi-là chrjongó-là nainá ko kjoa bitsi'ba-là xita-là Nainá tsijin-né ya tsja jè àkjale ya nguixkon Nainá. 5 Jè àkjale kiskoé jè kicha xi tíya chrjongó-là Nainá, chinchá-isa xá'í xi títisòn ya it'aà ímixa tsjeè-là Nainá. Ikjoàn kisikatjen-sòn isò'nde; 'ño kits'iin ch'on, kina'yà-là jta, ki'ya-là ni'in ch'on, ko ts'a ch'on.

Jñà chrjo trompeta

6 Jñà àkjale xi itoò ma-ne ko itoò chrjo trompeta tjíma'ya tsibítsajnaandaà nga siikjindáya.

7 Jè àkjale xi síjna ítjòn kisikjindáya chrjo-là. Ikjoàn ts'a jtsí ndajo ko ni'in xi tsjájiin jní; ján kisikasén it'aà nangui. Jè xi ma-ne jàn-ya-là isò'nde, jngoòya kiti; k'oaá ti tjín kiti jñà yá; kiti yije xka xkoén.

8 Jè xi ma-ne jò àkjale kisikjindáya chrjo-là. Ko jngoò xi okji koni jngoò nindoò xi je kji xi títi, yaá kinikatjen-jiin ndáchikon. Nga jàn-ya-là ndáchikon, jngoòya, jní komà. 9 Jñà cho xi tjín-ngui ndáchikon, jngoòya k'en xi ma-ne jàn-ya cho. K'oaá tis'in komà jñà chitso, jngoòya chixoña xi ma-ne jàn-ya chitso.

10 Jè xi ma-ne jàn àkjale kisikjindáya chrjo-là. Jngoò ni'ño xi 'ño je kji xi títiinga, kiskaàngui-ne ngajmii. Jè ni'ño jè, jngoòya xajngá nandá kiskaàjiin xi ma-ne jàn-ya xajngá nandá ko ya ñánda títjo nandá. 11 Jè 'ín-là ni'ño jè, xka tsja 'mì. Ko jè nandá, jngoòya kjòtsja, jè xi ma-ne jàn-ya nandá. Kjin jchán xita k'en nga kjòtsja nandá.

12 Jè xi ma-ne ñijòn àkjale kisikjindáya chrjo-là. Ikjoàn jngoòya kitsi'on jè ts'oi xi ma-ne jàn-ya yijo-là; ko k'oaá tis'in komà jè sá ko ni'ño. Ikjoàn kòjñò jngoòya jè ts'oi ko sá ko ni'ño. Ko jngoòya kòjñò jè nachrjein xi jàn-ya tjín-ne; ko k'oaá tis'in komà k'e nga nitjen; mì ti kii kjòhiseèn-ne.

¹³ K'e nga kiskoòtsejèn, ki'nchrè jngoò-la ja xi kitoòtjen ján ijìin isén. 'Nó kiichja nga kitsò:

—Ima xó-ne, ima xó-ne, ima xó-ne jña xita xi tjín ján isò'nde, taxki 'oón komat'in k'e nga skindàya chrjo-la jña àkjale xi ngui jàn chija-isa.

9

Chrjo trompeta xi ma-ne 'òn

¹ Jè xi ma-ne 'òn àkjale kisikjindáya chrjo-la; 'an kijtseè jngoàà ni'ño xi kiskaàngui-ne ngajmii skanda it'aà nangui. Ikjoàn kjòngatsja jè ibi ts'e nitjan. ² Kiskix'a jè nitjan. K'oaá s'ín itjo ni'ndi koni tsà ts'e ngajá xi 'ño ii kjoàn. Jè ni'ndi xi itjo, kisijño jè ts'oi ko ijìin isén. ³ Jè ni'ndi, yaá itjoijìn cho langosta xi tsangasòn isò'nde; kits'i-là nga'ño nga ma-la k'oe-là xita koni cho na'yá xi tjín isò'nde. ⁴ K'oaá s'ín kisatixoma-la nga mìkiì tsjá ch'in-la ngats'iì xka ijña xi tjín isò'nde, ko nijngoò yá; tà jña xi koma tsjá ch'in-la jña xita xi tsjìn-la chiba-la Nainá ya itjòn tjen-la. ⁵ Mìkiì kitsjaà'nde-la nga siik'en xita; tà kjo'ín 'òn sá tsjá-la; jè kjo'ín xi tsjá, k'oaá ngaya-la koni k'e nga 'bé-la cho na'yá xita nga ijò 'beé. ⁶ Nachrjein koi, jña xita mejèn-la nga kiyá, tanga mìkiì sakò-la kós'ín siik'en yijo-la. 'Nó komejèn-la nga siik'en yijo-la tanga mìkiì koma kiyá.

⁷ Jña cho langosta k'oaá kjoàn isén-la koni kjoàn kohoyo xi binchandaà-la kjojchán. Tjisòn sko koni corona xi ngui oro; isén-la xitaá tjín-la. ⁸ Tsja sko k'oaá kjoàn koni kjoàn ts'e íchjín; ni'ño, k'oaá kjoàn koni ts'e xa. ⁹ Ya isòn inima-la k'oaá kjoàn xi kijtsa koni kicha tájaà xi síkjeén xita kjojchán; jña jngaá-la k'oaá s'ín na'yà-la nga one koni tsà 'ño kjìn ma carreta xi bínfofe kohoyo nga ongachikon nga fi kjojchán. ¹⁰ Tjín nditsin koni cho na'yá ko tjín-la na'yá. Jña nditsin tjín-la nga'ño nga 'òn sá siiki'on xita. ¹¹ Jè xi síjna sko-la cho langosta, jè àkjale ts'e nitjan. Jè 'ín-la àkjale jè, xi 'én hebreo, Abadón 'mì, koa xi 'én griego, Apolión 'mì. [Jña 'ín koi, tsòyaá-ne: jè xi síkits'óna.]

¹² Jyeé tsato kjo'ín xi tjina itjòn xi taxki 'oón komat'in xita; tanga ngui jò chija xi sa nchrobá.

Chrjo trompeta xi ma-ne joòn

¹³ Jè xi ma-ne joòn àkjale kisikjindáya chrjo-la; k'eé ki'nchrè jngoò-la jta xi ya itjoijìn-ne nga ñijòn nchrajá-la jè ímixa tsjeè xi ngui oro jè xi síjna nguixkon Nainá ¹⁴ nga kitsò-la jè àkjale xi ma-ne joòn, xi kjiya chrjo tsja:

—Chjìjnda'ñoí jña àkjale xi ñijòn ma-ne xi tjít'aà'ño ya chraña-la jè nandá xajngá je Éufrates.

¹⁵ K'eé kitjájnda'ño jña àkjale xi ñijòn ma-ne xi jye k'oas'ín títsajnandaà jè hora, jè nachrjein, jè sá ko jè nó, mé-ne nga jngoòya siik'en-ne xita xi ma-ne jàn-ya ngats'iì xita xi tjín. ¹⁶ 'An, ki'nchrè-la kótjín ma-ne jña xita kjojchán xi kohoyo títsajnakjá-la; jò sindo millón ma-ne.

¹⁷ K'oaá s'ín tsatsejèn-na jña kohoyo ko xita xi títsajnakjá-la nga kicha tájaà kijtsa inima-la xi inì kjoàn koni ni'ín, xi azul kjoàn koni zafiro, ko xi sinè kjoàn koni azufre. Jña sko kohoyo, k'oaá kjoàn koni sko xa; ko ya tso'ba, ni'ín bitjo, ni'ndi bitjo, ko azufre bitjo. ¹⁸ Jè kjoa-la nga ingajàn kjo'ín koi, jngoò ya k'en xita xi jàn ya ngats'iì xita xi tjín. Jè kisik'en jè ni'ín, ni'ndi ko azufre xi bitjo-ne tso'ba kohoyo. ¹⁹ Nga'ño xi tjín-la kohoyo, yaá tjí'a tso'ba ko itjòn nditsin, nga jña nditsin k'oaá kjoàn koni kjoàn ye; koa jña sko síki'on-ne jña xita.

²⁰ Jña xita xi tsingui-ne xi mìkiì k'en k'e nga jye tsato yije kjo'ín koi, mìkiì kisikájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne; takó jña kijtseèxkón inima ch'o-la neií, ko jña isén xi Nainá tsò-la xi kicha oro, plata, bronce, ndajo ko yá, jña xi mìkiì tsejèn-la ko xi mìkiì 'nchré ko xi mìkiì ma fi. ²¹ Jña xita koi, mìkiì kisikájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne nga xita sík'en, nga ma-la bíndaà, ko nga kjoa chijngui s'ín, ko kjoa chijé.

10

Àkjale xi kjiya tsja jngoò xojon libro jtobá

¹ Ìjngoò àkjale kijtseè-isa xi tjin-la nga'ño xi tinchrobájen-ne ngajmii nga ifi tsátijno; jè sko kijnasòn jngoò ijñe; isén-la k'oaá kji koni ts'oi; jña ndsoko k'oaá s'ín tsejèn koni tsà ni'ín xi ncha kixi nga titi. ² Kjinaya tsja jngoò xojon xi jtobá kji xi jye kitjájndaya. Jè ndsoko kixi tsasíjnajiin ya ndáchikon kò jè ndsoko ngaskón tsasíjnasòn nangui. ³ K'oaá s'ín 'ño kiichja koni tsò xa k'e nga kjindáya; k'e nga jye kiichja, itoò ch'on kina'ya jta-la nga tikoá kiichja. ⁴ K'e nga jye jane ch'on xi itoò kits'iin, 'an tijnandaà-ná nga mejèn-na skiìjno jngoàà xojon, tanga ki'nchrè jngoò-la jta xi ngajmii inchrobà-ne xi kitsò-na:

—Jña 'én xi káchja ch'on xi itoò kats'iin, 'maá tikíjni; kì xojoón bìt'iì.

⁵ Jè àkjale xi 'an kijtseè nga ya síjnajiin jngoò ndsoko ndáchikon kò xi ìjngoò ndsoko ya síjnasòn nangui, kiskímii nga tsja kixi ján ngajmii, ⁶ kitsjaà 'én-la it'aà ts'e Nainá xi tijnakon nita mé nachrjein-ne, jè xi tsibíndaà ngajmii, nangui kò ndáchikon, ngats'iì tsojmì xi ya tjin, kitsò:

—Mì tì kii s'e isa-ne nachrjein. ⁷ K'e nga kichóya nachrjein-la nga koiits'ia jè àkjale xi ma-ne itoò nga siikjindáya chrjo-la, jè kjoa'ma-la Nainá kítasòn-né koni s'ín kitsò jña xita chi'nda-la xi kiichja ngajo-la.

⁸ Jè jta xi ki'nchrè ítjòn-la xi ngajmii inchrobà-ne, ìjngoò k'a kiichja-na kitsò:

—T'in, chjoí jè xojon xi jtobá kji xi jye kitjájndaya nga kjinaya tsja jè àkjale xi síjnaxixi isòn ndáchikon kò isòn nangui.

⁹ Kiikoaan jè àkjale, kixan-la:

—Tjiì-ná jè xojon jtobá xi kjinaya ndseii.

Kitsò-na:

—Chjoí, ikjoàn chinii; ján iya indso'boi kotsjaya-né, tanga ya i'a ndso'boi, ixii koma-lè koni tsà tsjén.

¹⁰ Kiskoé jè xojon xi kjiya tsja jè àkjale. K'e nga kiskínee, kisihixi'á ndso'ba koni tsà tsjén; tanga ján iya indso'ba kjòtsja-né. ¹¹ Ki'mi-na:

—Mochjeén-né nga ìjngoò k'a kinókjoaya ngajo-la Nainá mé kjoa xi komat'in jña xita xi kjin naxandá nchrobà-ne kò xi kjin nangui chja-ne kò xi kjin skoya 'én chja, kò mé kjoa xi komat'in xitaxá ítjòn xi tjin isò'nde.

11

Jò ma xita xi tsjá 'én it'aà ts'e Cristo

¹ K'ée kits'iì jngoò-na yá xi ma machibaya-ne, xi k'oa kji koni kjoàn yá nise. Ki'mi-na:

—Tisítjin, tichibayi jè ingo ítjòn-la Nainá kò jè ímixa tsjeè-la. Tixkeyi kótjin ma-ne jña xita xi ya beèxkón Nainá. ² Jè nditsin xi kijnat'aà-la ingo, kì kii nìchibayi nga jña kitjoé-la xi taxki xita xi mìtsà xita judío. Jña xita koi, ichán jò sá kotixoma ya Jerusalén xi i'nde tsjeè-la Nainá. ³ Aán siikasén ingajò xita-na xi tsjá 'én it'aà ts'an nga kichjaya jngoò jmiì kò jò sindo kò jàn-kaàn nachrjein; kò jña nikje xi kokjá, nikje jma kjoàn xi ts'e kjoaba.

⁴ Jña ingajò xita xi tsjá 'én, jña-né ingajò yá olivo kò ingajò kichja candelero xi jncha kixi nguixkon Nainá xi otixoma-la isò'nde. ⁵ Tsà yá xi mejèn-la siiki'on xita koi; ni'ín kochrje tso'ba xi jngoò k'a kokà jña xi kondra-la. K'oaá s'ín kiyá yije, nita yá-ne xi mejèn-la siiki'on. ⁶ Jña xita koi tjin-la nga'ño nga ma-la kiichjoà-la ngajmii mé-ne mì tì kii k'oa-ne jtsí jña nachrjein k'e nga kichjaya. Tikoá tjin-la nga'ño it'aà ts'e nandá nga ma-la nga jní s'iin; kò komaá-la kjin skoya kjo'in tsjá-la xita isò'nde; komaá-la nga kos'ín s'iin nita kótjin k'a mejèn-la nga s'iin. ⁷ Ingajò xita koi, k'e nga jye tsjá 'én-la, jè cho je xi ch'o kji xi bitjomijin-ne ya nitjan jño, skaàn-kò-né, kò siikijne-la, ikjoàn kiyá ingajò xita koi. ⁸ Jña yijo-la xita koi, yaá siyijò osen nditsin-la naxandá ítjòn, ñanda kisit'aà krò Na'èn-ná. Jè 'ín-la naxandá ítjòn xi okji, k'oaá s'ín गया-la koni Sodoma, o Egipto.

⁹ Xità xi ya inchrobàjiin-ne naxandá xi tjin isò'nde, ko ngats'ii tje-la xità xi tjin isò'nde, ko xità xi chja ngats'ii 'én xi tjin, ko xità xi ya nchrobá-ne ngats'ii nangui xi tjin isò'nde, ján nachrjein osen skótsejen-jno yijo-la mik'en; ko mikii tsjá'nde nga sijiin jña xità koi xi jò ma-ne. ¹⁰ Jña xità xi tjin isò'nde kotsjaá-la nga jye k'en xità koi; tsjá kjotjò-la tsojmì xità xikjin. Koi k'oas'in s'iin-ne nga jña ingajò xità xi chja ngajo-la Nainá, tseé kjo'in tsjá-la jña xità isò'nde. ¹¹ K'e nga jye tsato xi ján nachrjein osen, jè Nainá kisikítsajnakon ìjngòò k'a-ne nga jaáya-la; ikjoàn chinha kixi ìjngòò k'a-ne; ko ngats'ii xità xi kijtsee, 'ño jchán kitsakjòn. ¹² Ingajò xità koi kii'nchré jngòò-la jta xi 'ño kiichja xi ngajmii inchrobà-ne, kitsò-la:

—Nchrobá-mijin-jno ijndé.

Ikjoàn kiimijin-jin ifi ján ngajmii. Ngats'ii jña xità kondra-la kijtsee-né. ¹³ Tik'eé-ne j'ii jngòò ch'on xi 'ño jchán ts'a; jngòò ya naxandá chixoña xi ma-ne te ya kóhokji naxandá; ko jè kjoa-la ch'on, itoò jmiì xità k'en. Jña xità xi tsiningui-ne, ndaà jchán kitsakjòn. Ikjoàn kiichjat'aà-la Nainá xi tjina ngajmii nga jeya kisikijna.

¹⁴ Jyee tsato kjo'in xi ma-ne jò xi taxki 'oón komat'in xità; tanga nchrobá njtoón xi ma-ne ján k'a.

Chrjo trompeta xi ma-ne itoò

¹⁵ Jè xi ma-ne itoò àkjale kisikjindáya chrjo-la; kjin jchán jta kina'yà-la ngajmii xi 'ño kiichja nga kitsò:

Jña kjotixoma xi tjin isò'nde,

jyee ts'e Na'èn-ná xi otixoma-ná ko jè Cristo xi xó kinikasén-ne.

Jè kotixoma njta mé nachrjein-ne.

¹⁶ Jña xità jchinga xi kaàn ñijòn ma-ne, xi títsajnanè íxile nga nguixkon Nainá, chinha-xkó'nchi-ñiat'aà-la nga kijtseeèkón Nainá. ¹⁷ Kitsò:

Na'èn xi Nainá 'mì-lè.

Ndaà chjí-lè nga ta ji ta jngòò-né xi 'ño tse nga'ño tjin-lè,

ngaji xi tijni i'nde,

ko xi tijni skanda kjòtsee,

[ko xi sa kjoji ìjngòò k'a-ne].

Ti'biì-lèjen kjondaà nga jyee kachjoí nga'ño xi tjin-lè;

ko jyee kòbíts'ii nga ji tìhotixomai.

¹⁸ Jña xità xi taxki xità xi mìtsà xità judío jyee kòjti-la;

tanga jyee ijchò nachrjein-la kjojti-lè k'e nga ji k'oj-la kjo'in xità koi,

jè nachrjein k'e nga ji kíndaàjiin-la jña xità xi jye k'en

ko k'oj-la kjotjò xi ok'in-la nga tjoé-la xità chi'nda-lè xi kiichja ngajo-lè

ko jña xità-la Nainá ko ngats'ii xi beèkón-lè,

jña xi jtobá kjoàn ko xità jchinga.

Sikjehesoìn jña xità xi ma-la síkjehesoìn xità naxandá isò'nde.

¹⁹ Ján ngajmii kitáxa i'nde tsjeè-la Nainá; ya iya i'nde tsjeè-la ki'ya-la jè kaxa ts'e kjoa xi tsibíndaàjiin Nainá ko jña xità. Ikjoàn jate ni'in ch'on, kina'yà-la jta, kits'iin ch'on, ts'a ch'on, ts'a jtsi ndajo xi 'ño tsiaàn kjoàn.

12

Jè chjoón ko jè ye

¹ Ján ngajmii tsatsejen jngòò kjoèkón. Jngòò chjoón ki'ya-la; jè ts'oi xi ma nikje-la. Jè sá yaá tjina ingui ndsoko, ko jngòò corona tjí'a sko xi tejò ni'ño tjít'aà. ² Jè chjoón, ki'ndí 'ya. 'Nó jchán kjindáya nga jye machraña nga jts'in ki'ndí-la; tseé kjo'in tísikjeiín nga jye ijchò chiba-la nga jts'in ki'ndí-la. ³ Ján ngajmii ìjngòò kjoèkón tsatsejen. Jngòò ye xi 'ño je kji tsatsejen. Inì kji, itoò ma sko, ko jngòò corona itsé tjí'a nga jngòò ìjngòò sko.

Tìkoáá te ma nchrajá-la. ⁴ Jè nditsin ye, jngoò ya ni'ño tsibíndofe xi ma-ne jàn ya ngats'iì ni'ño xi tjin ngajmii, ikjoàn tsibítsjot'aà nangui. Jè ye je, tsasijnat'aà-la jè chjoón xi tí'beé ki'ndí mé-ne nga skine-ne ki'ndí-la k'e nga jye jts'in. ⁵ Jè chjoón, tsi'beé jngoò ki'ndí x'in nga jè kotixoma-la ngats'iì naxandá xi tjin isò'nde koni jngoò xita xi yá kicha kjiya tsja nga kiñè-la kjo'in xita xi mikii 'nchréñijon-la. Tanga jè ki'ndí-la chjoón, kitjá'an-la; yaá kiiko ñánda tjna Nainá nga tíhotixoma. ⁶ Jè chjoón, tsanga-né. Ján kiì i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn, ñánda nga Nainá tsibíjnandaà jngoò-la i'nde nga ya katjiì-la tsojmì xi skine. Jngoò jmiì ko jò sindo ko jàn-kaàn nachrjein kijná.

⁷ Xi jye komà iskan, ján ngajmii kis'e kjojchán. Jè àkjale Miguel ko àkjale-la kiskaàn-kjoòko jè ye je. Ko jè ye je, ko àkjale-la nas'in 'ño kiskaàn-kjoò, ⁸ tanga mikii kisikijne-la, ko mì tì mé i'nde kis'e-la ján ngajmii. ⁹ K'oaá s'in komà nga itjokàjiìn ngajmii jè ye jchínga xi 'mì Xita Neí ko xi 'mì Satanás xi konachan-la ngats'iì xita isò'nde. Kinìkatjengui ya it'aà nangui ko àkjale-la.

¹⁰ Ki'nchrè jngoò-la jta ján ngajmii xi 'ño kiichja xi tsò:

—I'nde jyeé ijchò nachrjein nga kitjokàjiìn kjo'in xita xinguiáá nga ko nga'ño-la Nainá nga jè kotixoma ko kjotixoma xi tjin-la Cristo [xi Nainá xó kisikasén-ne], koií kjoa-la nga jye kanìkatjengui jè xi ko nachrjein ko nitjen tsját'in 'én ndiso xita xinguiáá nga nguixkon Nainá. ¹¹ Jñà xita xinguiáá, nga ngui koó nga'ño xi tjin-la jni xi tsibíxteèn jè Orrè kisikijne-la ko ngui koó jñà 'én xi kitsjaà it'aà ts'e Nainá. Mikii kitsakjòn-la nas'in kinik'en. ¹² Tsja kàtas'e-la ngajmii ko jñà xi ya titsajna. Tanga ima xó-nò jñò xi ya titsajnaà it'aà nangui ko xi titsajnaà ya jiìn ndáchikon nga jè xita neí jyeé ijchòjen-tjingui-nò ko 'ño jti tjin-la nga jyeé tjiìn-la nga ta chiba nachrjein kijná-isa.

¹³ Jè ye xi 'ño je kji, k'e nga kinìkatjengui it'aà nangui, tsangatjingui-la jè chjoón xi tsi'beé ki'ndí x'in. ¹⁴ Tanga jè chjoón, jò jngaá ts'e ja kits'iì-la xi 'ño iì kjoàn mé-ne koma tótjen-ne nga kongá-la jè ye xi je kji. Ján kiì kijná ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. Jàn nó osen kijná nga kokinda nga tjoé-la tsojmì xi skine. ¹⁵ Jè ye xi je kji, tsachrje nandá tso'ba nga ndána koma mé-ne nga koma kichrjoako-ne jè chjoón. ¹⁶ Tanga jè nangui kisichját'aà-la jè chjoón; kitáx'a, kits'iì ndána xi jè ye tsachrje tso'ba. ¹⁷ Jè ye isaá 'ño kjòjtikeè jè chjoón. Kiì tjingui kondra-la jñà xita tje-la chjoón nga kiikjaán-ko jñà xi síkitasòn kjotixoma-la Nainá ko jñà xi ndaà tsjá 'én it'aà ts'e Cristo. ¹⁸ Jè ye, yaá tsibíjnajiìn tsojmì xi 'ncha indiì ndáchikon.

13

Jò cho iì xi ch'o kjoàn

¹ Kijtsee jngoàà cho je xi ch'o kji xi itjo-mijìn-jiìn-ne ndáchikon xi itoò ma skò; te ma nchrajá-la; jngoò corona itsé tjí'a nga ijngoò ijngoò nchrajá-la; jñà skò tjít'aà 'ín xi Nainá chjajno-la. ² Jè cho je xi ch'o kji xi 'an kijtsee, k'oaá kji koni kjoàn xa indo; k'oaá kjoàn ndsokò koni ts'e cho oso; k'oaá kji tso'ba koni tso'ba xa. Jè nga'ño xi tjin-la jè ye, ko jè i'nde-la ñánda tíhotixoma, ko jè kjotixoma-la xi 'ño tjin, jè cho ts'en kjòngatsja. ³ 'Nó tse kitii jngoò skò jè cho je xi ch'o kji; k'oaá kji komà koni tsà jye kiyá; tanga jè skò xi 'ño tse kitii, kjòndaà-ne. Ngats'iì xita xi tjin nga títsa isò'nde, tà kjòxkón-la kjoa xi komà, ko yaá kiitjingui-la jè cho ts'en. ⁴ Ngats'iì xita kijtseeèxkón jè ye, nga jè ye kitsjaà-la kjotixoma xi tsíkjeén jè cho ts'en. Jñà xita tìkoáá kijtseeèxkón jè cho je xi ch'o kji. Ikjoàn kitsò:

—Tsjin ijngoò isa koni jè cho je xi ch'o kji; mì yá tjin xi kichikjoa-la nga skaàn-ko.

⁵ Jè cho ts'en kitjò'ndeé-la nga kiichja 'én xi 'nga síkijna yijo-la nga chjajno-la Nainá. Tìkoáá kits'iì'nde-la nga ichán jò sá kotixoma. ⁶ K'oaá s'in kis'iìn; kiichjajno-la Nainá, kiichjajno-la 'ín-la Nainá ko Ni'ya Tsjeè-la, ko kiichjajno-la jñà xita xi titsajna ngajmii. ⁷ Tìkoá kitjò'ndeé-la nga kiskaàn-ko xita-la Nainá skanda kó nga kisikijne-la. Ikjoàn kits'iì-la kjotixoma it'aà ts'e ngats'iì tje-la xita, ko it'aà ts'e ngats'iì naxandá xi tjin, ko it'aà

ts'e ngats'ii xita xi chja ngats'ii 'én xi tjin, ko it'aà ts'e xita xi tjin nga ìjngò ìjngò nangui xi tjin isò'nde. ⁸ Ngats'ii xita xi tjin nga tjtsta isò'nde, jè cho ts'en skoexkón, jña ngats'ii xita xi mikii tjit'aà 'ín-la nga tisa tàts'en-la kjoa, jè xojon xi ts'e kjoabinachon xi ts'e Orrè-la Nainá xi k'en ngajo-la xita.

⁹ Ndaà tiná'yaà koni xan-nò. ¹⁰ Jè xi ndayá kjis'en, k'oaá s'ín tjinè-la nga ndayá kjoì. Jè xi kicha ndojò kiyá-ne, k'oaá s'ín tjinè-la nga kicha ndojò kiyá-ne. Íí mochjeén nga kixi kítsajna kjit'aà ko nga kichikjoako-la kjo'in jña xita-la Nainá.

¹¹ Xi komà iskan kijtseè ìjngoaà cho je xi ch'o kji xi itjo mijin-ne jjiin nangui. Jò ma nchrajá-la xi k'oa kjoàn koni nchrajá-la orrè. K'oaá s'ín chja koni jngò yè xi 'ño je kji. ¹² K'oaá s'ín tjin-la kjotixoma koni jè cho je xi ch'o kji xi tjina itjon nga ya síjna nguixkon. Bínè-la xita xi tjin isò'nde nga kateèxkón jè cho je xi ch'o kji xi tjina itjon, jè xi kjondaà-ne ñánda 'ño tse kitii jngò sko. ¹³ Tikoá maá-la kis'iin kjoxkón xi 'in tjin. Skanda maá-la kisikjinchrobà-jen ni'in xi ngajmii nchrobá-ne skanda it'aà nangui nga nguixkon xita. ¹⁴ Kiskoðnachan-la xita xi tjin isò'nde, koi kjoa-la jña kjoxkón xi kits'ii'nde-la nga kis'iin nguixkon cho je xi ch'o kji xi tjina itjon. Tsibít'in-la xita nga kátindaà jngò xkósòn-la jè cho xi tjina itjon xi kicha ndojò kitii-ne sko tanga jaáya-la. ¹⁵ Jè cho xi ma-ne jò kits'ii-la nga'ño nga kisikjnakon jè xkósòn-la cho xi kisindaà, mé-ne nga koma kichja-ne ko ngats'ii xita xi mikii skoexkón siik'en-ne. ¹⁶ K'oaá s'ín tsibínè-la nga kátasit'aà chiba-la jña xi xita ixti, jña xita jchinga, jña xita nchiná ko jña xita ima, jña xita xi títsajnandeí ko xi chi'nda títsajna'ño. Yaá kátasit'aà chiba-la ya tsja kixi ko tsà ya itjon tjen-la. ¹⁷ Nijngò xita xi ma kotse tsojmì, nijngò xi ma kotijna tsà mikii tjit'aà chiba-la ko tsà jè 'ín-la cho mikii tjit'aà-la ko tsà mikii tjit'aà-la número ts'e 'ín-la cho. ¹⁸ Ijndé mochjeén kjoachjine-la xita; jè xi ndaà machiya-la, kátixkeya número-la cho je xi ch'o kji; ts'e xita-né. Jè número: joòn sindo ko jàn kaàn ko joòn.

14

Jè Orrè-la Nainá ko jña xita xi jngò sindo ko ichán ñijòn jmii ma-ne

¹ Xi komà iskan, kiskoòtsejèn, kijtseè jè Orrè, nga sínakixi isòn nindoò Sión ko xita xi jngò sindo ko ichán ñijòn jmii ma-ne xi tjit'aà itjon tjen-la 'ín-la Orrè ko ts'e Na'én-la. ² Ki'nchrè jngò-la jta xi ngajmii nchrobá-ne xi 'ño tíhone koni ma nandá k'e nga 'ño maje, koni ma nga faáya-la ch'on k'e nga jye ts'iin; k'oaá s'ín ki'nchrè-la koni tsà kjin ma xita xi síkjane ni'ño arpa. ³ Tína'ya jngò-la sò xitse nga tjinda nguixkon jè xi tijnasòn íxile nga tíhotixoma, ko ya nguixkon xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon ko ya nguixkon jña xita jchinga. Niyá xi ma-la seè jè sò xi tjinda, ta jña-né xi jngò sindo ko ichán ñijòn jmii ma-ne, jña xi jye itjokajjin kjo'in ya isò'nde. ⁴ Jña xita koi, mitsà íchjín tsibítsajna, nguì tsjeè kisijchá yijo-la. Jña-né xi fi tjingui-la Orrè nita ñánda-ne nga fi. Jña-né xi itjokajjin itjon kjo'in ngats'ii it'aà ts'e xita xi tjin isò'nde, mé-ne nga koma kongatsja itjon-ne Nainá ko Orrè. ⁵ Nímé 'én ndiso kiichja, ko nímé jé tjin-la nga nguixkon Nainá.

Àkjale xi jàn ma-ne

⁶ Kijtseè ìjngoaà àkjale xi tsó'bajin isén nga tífiko 'én ndaà-la Nainá xi tjin nita mé nachrjein-ne nga keènojmi-la jña xita xi títsajna isò'nde, ngats'ii xita xi tjin nga ìjngò ìjngò nangui, ngats'ii tje-la xita, ngats'ii xita xi chja ngats'ii 'én xi tjin, ko ngats'ii xita xi tjin nga ngats'ii naxandá xi tjin isò'nde. ⁷ 'Ñó chja kitsò:

—Jchaxkón Nainá, jeya tikijna; jye ijchò nachrjein-la nga koìndaàjijn. Jchaxkón jè xi tsibindaà ngajmii, xi tsibindaà nangui, xi tsibindaà ndáchikon ko ñánda tíbitjo nandá.

⁸ Ijngò àkjale kiichja xi kitsò:

—Jyee kakaàngui, jyee kakaàngui Babilonia, naxandá xi 'ño je kji, jè xi bit'in-la naxandá xi tjin isò'nde nga [kj'eíi nainá fit'aà-la] koni s'ín xita k'e nga kjoachijngui s'ín. Koni s'ín

kis'iin, k'oaá ngaya-la koni tsà kisìch'i yije xita isò'nde jè xán ts'e kjoachijngui-la xi tjiko kjojti-la Nainá.

⁹ Ìjngoò àkjale tsatsejèn xi ma-ne jàn xi 'ńó chja nga kitsò:

—Tsà yá xi skoexkón jè cho je xi ch'o kji ko isén xkósòn-la, tsà tikoá sít'aà chiba-la itjòn tjen-la, o tsà tsja, ¹⁰ Nainá tsjá-la kjo'in, k'oaá ngaya-la koni tsà vino skoí xi tjiko kjoajti-la Nainá. Nga jè sobà Nainá jyeé tsibíndaà jngoò chitsín vino xi 'ńó kjaán mé-ne nga kokò-ne kjoajti-la nga s'e-la kjo'in jjiin ni'ín azufre xi 'ńó tsjè títi. Tíkotsejèn àkjale tsjeè ko Orrè. ¹¹ Jè nì'ndi-la ts'e kjo'in-la, kjit'aá nachrjein nita kjé-ne nga kitjomijìn. Mìkiì sùkjáya ko nachrjein ko nitjen jña xita xi jè cho ts'en ko isén xkósòn-la beèxkón, jña xi tikoá tjit'aà chiba-la ko 'ín-la jè cho je xi ch'o kji. ¹² Íjndé nga mochjeén nga kàtachíkjoa-la nita mé kjoa-ne jña xita-la Nainá xi síkitasòn kjoitixoma-la ko xi ndaà mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús.

¹³ Ki'nchrè ìjngoàà 'én xi ngajmù inchrobà-ne xi kitsò-na:

—Chjí, tít'eìl xojon: “Jña nachrjein xi fi-isa, mé tà ndaà-la jña xita xi kiyá nga mokjeiín-la it'aà ts'e Na'èn-ná.” K'oaá tsò Inima Tsjeè-la Nainá: “Kixí kjoa, jña xita koi sùkjáya-né kjoa ts'e xá-la; ján ngajmù, jchaá-la ngats'ì kjoa xi ndaà kis'iin.”

K'e nga maxkó tsojmì xi jye kòjchá ya it'aà nangui

¹⁴ K'e nga kiskoòtsejèn, kijtseè jngoàà ifi xi chroba kji, ya isò'nga ifi tjna jngoò xi k'oa kji koni ki'ndí-la xita. Jngoò corona xi nguì oro tí'a sko, ko jngoò kicha libá kjiya tsja xi 'ńó yijò kji. ¹⁵ Ìjngoò àkjale itjo ya i'nde tsjeè-la Nainá xi 'ńó chja, kitsò-la jè xi tijnasòn ifi:

—Tits'ii nga tixákoì kicha libá-lè; tichásoìn, ko tíkoi kóhotjín tsojmì tjè xi tjin it'aà nangui nga jye kòjchá yije; ko jyeé ijchò nachrjein-la nga sincháxkó.

¹⁶ Jè xi tijnasòn ifi, tsibíts'iaako kicha libá-la ya isòn nangui nga tsatesòn tsojmì tjè-la isò'nde, ikjoàn chincháxkó.

¹⁷ Ìjngoò àkjale itjo ya i'nde tsjeè-la Nainá xi kijna ngajmù xi tikoá kicha libá kjiya tsja xi 'ńó yijò kji. ¹⁸ Ìjngoò àkjale itjo-ne it'aà ímixa tsjeè-la Nainá, jè xi síkinda ni'ín. 'Nó kiichja-la jè àkjale xi kicha libá kjiya tsja; kitsò-la:

—Tits'ii nga tixákoì kicha libá-lè xi 'ńó yijò kji; tichát'eìl 'én-la jña toò uva xi tjin it'aà nangui, nga jña toò-la jye kichji.

¹⁹ Jè àkjale tsibíts'iaako kicha libá-la nga tsatet'aà toò-la jña yá uva; ikjoàn kisikatsjoèya ya ñánda nga ma binchanè toò uva. Kjoa koi, jè okó kjoajti-la Nainá. ²⁰ Mitsà ya jjiin naxandá kisinè jña toò uva; ján indii naxandá kisinè; k'e nga jye kisinè, jní itjo ñánda nga kisinè; 'ńó tse jní itjo skanda ijchò kangui-la kó kji 'nga tjna freno xi tí'a tso'ba kohòyo ko jàn sìndò kilómetro tsangasòn.

15

Itoò ma àkjale xi itoò kjo'in j'ii ko

¹ Ìjngoò kjoaxkón kijtseè ján ngajmù xi 'ńó xkón kji ko 'ńó jeya ki'ya-la. Itoò ma àkjale xi itoò kjo'in j'ii ko jña kjo'in xi fehet'aà-ne nga yaá fehet'aà-ne kjoajti-la Nainá.

² Tikoá kijtseè jngoàà ndáchikon xi chitsín kji; tsjájin ko ni'ín. Ya ncha kixi isòn ndáchikon xi chitsín kji, jña xita xi jye kisikijne it'aà ts'e cho je xi ch'o kji ko isén xkósòn-la, jña xi mìkiì kitsjá'nde nga kisit'aà chiba-la, ko número ts'e 'ín-la. Xita koi kjiya tsja ní'ńó arpa xi Nainá kitsjaà-la. ³ Nchiseè sò-la Moisés xi chi'nda-la Nainá ko sò-la Orrè, nchitsò: Na'èn xi Nainá 'mì-lè, xi ta ji ta jngoò-né xi 'ńó tse nga'ńó tjin-lè, 'ńó jeya ko 'ńó xkón tjin ngats'ì kjoa xi 'nì.

Xita kixi-né; kixí tjin ndiyá-lè.

Jíi-né xi Xitaxá Ítjòn tjna-la ngats'ì naxandá xi tjin isò'nde.

⁴ ¿Yá xi mìkiì tsakjón-lè Na'èn?

¿Yá xi mìkiì skoexkón-lè?

Tajngoò ngaji xi xita tsjiì,
koií k'oas'in kjoí-ne ngats'iì naxandá-la isò'nde nga skoexkón-lè
nga jye tí'ya-la kjoa kixi-lè.

⁵ K'e nga jye kijtseè kjoa koi, kiskoòtsejèn nga kitáx'a ján ngajmiì jè i'nde tsjeè-la Nainá xi tíjnaya iya Ni'ya Nikje xi okó nga ya tíjna Nainá. ⁶ Itjo ya i'nde tsjeè-la Nainá jñà àkjale xi itoò ma-ne xi j'iikò itoò kjo'in. Íkjá nikje lino chroba xi 'ñó ote kjoàn; tíkjá ndáyá-la na'ñó payo xi nguì oro. ⁷ Jñà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon, jngoò itjojiìn xi kisìngatsja nga íjngó íjngó àkjale xi itoò ma-ne; kitsjaà íjngó íjngó-la chitsín xi nguì oro xi ya tíjya kjo'in ts'e kjoajti-la Nainá xi tíjnakon nita mé nachrjein-ne. ⁸ Ya iya i'nde tsjeè-la Nainá, kitseè ni'ndi xi ya inchrobà-ne it'aà ts'e kjoajeya-la Nainá kò nga'ñó xi tíjn-la. Niyá xi kitjò'nde-la nga jahas'en ya i'nde tsjeè-la Nainá skanda k'e nga jye tsitasòn yiye jñà kjo'in xi itoò ma-ne xi j'iikò jñà àkjale xi itoò ma-ne.

16

Chitsín xi itoò ma-ne

¹ Ki'nchrè jngoàà 'én xi ya itjo-ne i'nde tsjeè-la Nainá nga kitsò-la jñà àkjale xi itoò ma-ne:

—Tanguió, tíxteèn-sòn isò'nde jñà xi tíjya chitsín xi itoò ma-ne, kjo'in xi tíjko kjoajti-la Nainá.

² Kii jè àkjale xi tsako ítjòn-la. Tsibíxteèn-sòn isò'nde xi tíjya chitsín-la. Ngats'iì xita xi tíjn-la chiba-la cho ts'en kò xi beèxkón jè isén xkósòn-la jè cho je xi ch'o kji, tsako-la ch'in xajtsé xi 'ñó ch'o kjoàn kò ijò jchán ma.

³ Jè àkjale xi ma-ne jò tsibíxteèn-jiiìn ndáchikon xi tíjya chitsín-la. Kò jè ndáchikon, nguì jní komà, koni tsà ya k'en-jiiìn xita. Ngats'iì xi títsajnakon ya ijiiìn ndáchikon jngoò k'aá k'en.

⁴ Jè àkjale xi ma-ne jàn, tsibíxteèn-jiiìn ya xajngá nandá kò ñánda tíbitjo nandá, jè xi tíjya chitsín-la. Saà jní komà. ⁵ Ikjoàn ki'nchrè-la jè àkjale xi ts'e nandá, kitsò:

—Ngaji Na'èn, tíjn-lè kjoakixi, nga k'oaá s'in kits'iì-la kjo'in jñà xita it'aà ts'e kjoa koi, nga jii xi xita tsjeè 'mì-lè, jii xi tíjni skanda kjòtseé, tíjni skanda i'nde. ⁶ Nga jñà xita koi tsibíxteèn jní-la xita-lè nga jñà kisik'en, kò xita xi kiichja-ngajo-lè. I'nde j ngaji k'oaá tis'in tí'biì ngajo-la jní nga nchi'biì; yaá chiba-la.

⁷ Tikoá ki'nchrè jngoò-la 'én xi ya it'aà ímíxa tsjeè-la Nainá chja, nga tsò:

—Ji Na'èn xi Nainá 'mì-lè, xi ta ji ta jngoò-né xi 'ñó tse nga'ñó tíjn-lè, kixii kjoa, jñà kjo'in xi tí'biì-la xita koi, ndaá tíjn kò nguì kixii tíjn.

⁸ Jè àkjale xi ma-ne ñijòn, tsibíxteèn xi tíjya chitsín-la ya isòn ts'oí. Jè ts'oí kitjò'nde-la nga jè ndobá-la kisichjàn yijo-la xita. ⁹ Jè ndobá-la ts'oí 'ñó kisichjàn-la ngats'iì xita tanga jñà xita koi mìkii kisikájno jé-la ni mìkii jeya kisikájna Nainá; ta saá kiichjajno-la Nainá nga jè xi tíjn-la nga'ñó it'aà ts'e kjo'in koi.

¹⁰ Jè àkjale xi ma-ne 'òn, tsibíxteèn-sòn jè xi tíjya chitsín-la ya ñánda tíhotíxoma jè cho ts'en. Kò jè i'nde ñánda tíhotíxoma jè cho je xi ch'o kji, kòjñò-né. Jñà xita xi beèxkón jè cho ts'en kiskinetjòn nijen-la nga 'ñó ijò komà-la. ¹¹ Tanga mìkii kisikájno jé-la; tà saá isa ndaá kiichjajno-la Nainá xi ts'e ngajmiì, koií kjoa-la nga ijò komà yijo-la nga xajtsé tíjn-la.

¹² Jè àkjale xi ma-ne joòn tsibíxteèn-jiiìn xi tíjya chitsín-la ya xajngá nandá-je Éufrates. Jè nandá-la xajngá, kixiya-né, mé-ne nga koma kjoahato-ne jñà xitaxá ítjòn xi nchrobá-ne ñánda bitjokàtji-ne ts'oí.

¹³ Kijtseè-ná nga jè ye xi 'ñó je kji, kò jè cho je xi ch'o kji, kò jè xita xi kiichjaya 'én ndiso nga itjo-ne tso'ba jàn iníma ch'o xi cho xke kjoàn. ¹⁴ Jñà-né iníma ch'o-la neií xi s'in kjoxkón; bitjo nga bíxkóya xitaxá ítjòn xi tíjn nga tíjtsa isò'nde nga kjinchrobá kjojchán jè nachrjein xi jye tíjndaà-la Nainá xi ta jè tajngoó xi 'ñó tse nga'ñó tíjn-la. ¹⁵ “Tíná'yaá, 'an, k'oaá s'in kjoiaa koni s'in f'iì xita chíjé. Mé ta ndaà-la jè xita xi tíjnandaà k'e nga 'an

xi kjoiaa; kjiinandaà nikje-la nga kòkjá; mé-ne nga mìkiì kòsobà-la nga tíjna laká.” ¹⁶ Jñà inima cho-la neí tsibíxkóya xitaxá ítjòn-la isò'nde ya i'nde ñánda 'mì Armagedón xi 'én hebreo.

¹⁷ Jè àkjale xi ma-ne itoò, tsibíxteèn jjiin isén xi tjíya chitsín-la. Kì'nchré-la 'én xi 'ñó kiichja xi ya inchrobà-ne i'nde tsjeè-la Nainá xi tíjna ngajmì ñánda tíjna jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma; kitsò:

—Jyeé tsitasòn yije.

¹⁸ Ikjoàn jate ni'in ch'on, kina'ya-la jta, kits'iin ch'on, ts'a ch'on xi 'ñó jchán ts'a; ni saà jngoò k'a k'oas'in 'ba kóni nga tisa tsatsejèn xita isò'nde. ¹⁹ Jè naxandá je xi 'ñó ndaà yaxkon-la, ján ya komà. Kò jñà naxandá xi chja-ne nga ijngoò ijngoò nangui xi tjín isò'nde, jngoò k'aá kichijà. Kò jè naxandá je xi 'mì Babilonia xi 'ñó ndaà yaxkon-la, mìkiì kisijchàajiin Nainá nga kitsjaà-la kjo'in, k'oaá ngaya-la koni kisik'iì jngoò chitsín xi tjíya vino xi nguì kjoajti-la Nainá xi jè jye tíjnandaà-la. ²⁰ Ngats'iì nangui xi tjín jjiin ndáchikon kò jñà nindoò, jngoò k'aá kichijà, mì tì kiì ki'ya-la. ²¹ Jñà xita tsanè jtsí ndajo xi 'ñó tsiaàn kjoàn, tjín-la tsà ichán kilo nga jngoò ijngoò. Jñà xita, 'on kiichjajno-la Nainá, koí kjoa-la nga tse kjo'in kis'e-la kjoa ts'e jtsí ndajo.

17

Kós'in s'e-la kjo'in jè chjoón chijngui

¹ J'iì jngoò jñà àkjale xi itoò ma-ne xi itoò chitsín tjíya tsja, kiichja, kitsò-na:

—Nchroboí, kokoò-lè kjo'in xi tjoé-la jè chjoón chijngui xi 'ñó ndaà yaxkon-la xi tíjnanè ñánda nga kjin xajngá nandá fahato. ² Jñà xitaxá ítjòn xi tjín isò'nde, yaá tsafáhjtake chjoón jè nga kj'eí nainá kijtseèxkón k'oaá ngaya-la tsà kjoa chijngui kisikò jè chjoón. Kò ngats'iì xita xi tjín isò'nde, k'oaá tì kis'iin nga kj'eí nainá kijtjngui-la k'oaá ngaya-la koni tsà xán ts'e kjoachijngui-la chjoón kjòch'i-ne.

³ It'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá, jè àkjale kiiko inima-na jngoò i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. Kijtseè jngoàà chjoón xi tíjnakjá-la cho je xi ch'o kji xi inì kji. Yijàjno yije yijo-la 'én xi kondra ts'e Nainá nga chjajno-la. Itoò ma skò kò te ma nchrajá-la. ⁴ Jè chjoón, nikje sko kò nikje inì kjoàn xi íkjá. Yijàjno xi nguì oro kò ndajo ote xi 'ñó ts'e chjì-la, kò ndátòn fangui xi 'ñó chjì-la xi 'mì perla. Tjíya tsja jngoò chitsín xi nguì oro; jè chitsín kitseé kjoa ch'o-la kò kjoa tjé xi ts'e kjoa chijngui-la. ⁵ Ya ítjòn tjen-la, tjít'aà 'én 'ma xi tsò: “Babilonia xi 'ñó je kji nga ndaà yaxkon-la, jè nea-la íchjín chijngui kò ngats'iì kjoa ch'o xi tjín isò'nde.” ⁶ K'e nga kiskoò'an chjoón jè, kijtseè xkoaàn nga ch'i-né nga jní-la xita-la Nainá kits'iì kò ts'e xita xi kinik'en nga 'én-la Jesús kiichjaya. K'e nga kijtseè tà kjòxkón-na.

⁷ Kitsò-na jè àkjale:

—¿Mé-ne maxkón-lè? 'Aán, kènojmi-lè kó tsòya-ne kjoa 'ma-la chjoón jè, kò it'aà ts'e cho je xi ch'o kji xi tíjnakjá-la xi itoò ma skò koa te ma nchrajá-la. ⁸ Jè cho xi kà'yi, tsibijnakon-né, tanga i'ndeí tíjnak'en-né; yaá kjinchrobà mijin-ne nitjan jñò mé-ne nga jngoò k'a chija-ne. Jñà xita xi tjín isò'nde, xi mìkiì tjít'aà 'ín-la xojon ts'e kjoabinachon kóni nga tisa kisindaà isò'nde, tà kòxkón-la k'e nga skoexkon jè cho xi tsibijnakon, kò i'ndeí tíjnak'en-né, tanga kotsejèn ijngoò k'a-ne.

⁹ 'Íjndé mochjeén kjohítsjeèn xi tjín-la kjoa chjine. Jñà skò cho xi itoò ma-ne, jñà ngaya-la jñà nindoò xi itoò ma-ne ñánda tíjnanè jè chjoón. Tíkoáá jñà ngaya-la xi itoò ma-ne xitaxá ítjòn. ¹⁰ 'Òn ma-ne xi jye k'en, jngoò ma xi tíhotíxoma-isa, kò jè xi ijngoò, kj'eè kii f'iì. Tanga k'e nga kjoí, tà chibaá nachrjein kotíxoma. ¹¹ Jè cho je xi ch'o kji xi tsibijnakon tanga i'ndeí tíjnak'en-né, jè xi ma-ne jiiin xitaxá ítjòn. Yaá tíjnajiin-la xi itoò ma-ne, kò yaá tífi ñánda nga jngoò k'a jhija.

¹² Jñà nchrajá xi te ma-ne xi kà'yi, jñà ngaya-la xitaxá ítjòn xi te ma-ne xi kj'eè kii tjoé-la kjotíxoma. Tanga k'e nga tjoé-la kjotíxoma ta jngoò hora kotíxomakjoò kò jè cho je xi ch'o kji. ¹³ Jñà xitaxá ítjòn xi te ma-ne, tajngoó kjohítsjeèn tjín-la nga jè cho je xi ch'o kji

sìingatsja nga'ño-la kò kjotíxoma-la. ¹⁴ Ikjoàn skaàn-kò jè Orrè, tanga jè Orrè sìikijne-né. Nga jè-né xi otíxoma-la jñà xitá xi otíxoma, kò Xitaxá Ítjòn-laá ma jñà xi xitaxá ítjòn títsajna. Jñà xitá xi títsajna kò, xó kinokjoà-la, xó kitjaàjiin-ne, kò kixíí síkitasòn-la.

¹⁵ Jè àkjale k'oaá ti kitsò-na:

—Jè nandá xi kà'yi, ñánda tíjnandiì chjoón chijngui, naxandá-né, xitá kjín-né, jñá-né xitá xi tjín nga ìjngoò ìjngoò nangui xi tjín isò'nde, kò jñá-né xitá xi chja ngats'ìi 'én xi tjín isò'nde. ¹⁶ Jñà nchrajá xi te ma-ne xi kà'yi, kò jè cho je xi ch'o kji xi kà'yi, sìjtikeè-né jè chjoón chijngui, kjoaá'an yije-la skanda jñà nikje-la, sìikájna laká-né. Yijo-la skine-né. Ikjoàn yaá kòkájìin ni'ín. ¹⁷ Nainá k'oaá s'ín tsibíjìin kjohítsjeèn-la jñà xitá koi nga k'oas'ín sìikitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá. Jè kjotíxoma xi tjín-la xitá koi tíjngoò ikon nga jè cho ts'en kóngatsja, skanda k'e nga kítasòn yije 'én xi kiichja Nainá. ¹⁸ Jè chjoón xi kà'yi, jè-né naxandá je xi otíxoma-la jñà xitaxá ítjòn xi tjín isò'nde.

18

Kós'ín kiskaàngui jè naxandá Babilonia

¹ Xi jye komà ìskan, ìjngoò àkjale kijtseè xi tínchrobájen-ne ngajmii, xi 'ño tse nga'ño tjín-la. Jè kjoa jeya-la xi 'ño ote kji, kisihiseèn-sòn nangui. ² 'Ñó kiichja, kitsò:

—Jye kiskaàngui, jye kiskaàngui naxandá je Babilonia. Jyeé ta i'nde-la inima ch'o-la neíi komà, ya ñánda kitseè yije inima tjé xi ch'o kjoàn. Kò ya títsajna nise xi ch'o kjoàn xi mikii ma chine. ³ Ngats'ìi xitá isò'nde, k'oaá ti kis'ìin koni s'ín xitá naxandá jè nga kj'eíi nainá kiitjingui-la, k'oaá ngaya-la koni tsà kjòch'i-ne jñà kjoachijngui xi kis'ìin. Jñà xitaxá ítjòn-la xi tjín nga tíjtsa isò'nde, k'oaá ti kis'ìin. Kò jñà xitá isò'nde xi tsojmì otseya nga s'ín kjohima, kjònchiná-né xi kjoa ts'e kjotsja-la yijo-la koni s'ín jñà xitá xi tjín naxandá jè.

⁴ Ìjngoò 'én ki'nchrè xi ngajmii inchrobà-ne, xi kitsò:

—Jñò xi naxandá ts'an xan-nò, tíjokàjñoò naxandá jè, mé-ne nga mì ya kòkot'aà-nò jé-la, tíkoa mikii kòkot'aà-nò kjo'in xi s'e-la. ⁵ Jñà jé-la, jyeé tímakjìn, jyeé j'ìi skanda i ngajmii. Nainá, mikii sìjchàajìin [nga tsjá-la kjo'in] xi kjoa ts'e jé-la. ⁶ K'oaá tis'ín kàtamát'in ngajo-ne koni s'ín kis'ìin jè. Jò k'a k'oaá tis'ín kàtamát'in ngajo-ne koni tjín kjoa xi kis'ìin. Jè chítsín xi kisikáyajìin vino, kòkji tikájìin ngajo-la nga jò k'a isa jchá kàtama, [jò k'a okji kjo'in kàtakò-la]. ⁷ Jè kjoa-la nga jeya kisikájna yijo-la kò nga 'ño kis'e-la kjotsja, k'oaá tis'ín tjìi ngajo-la kjo'in nga kàtakjindáya. Nga k'oaá tsò inima-la: “An, k'oaá s'ín tíjna nga chjoón skò-la 'mì-na. An mìtsà chjoón ka'àn 'mì-na, tíkoaá mikii sìikjiaán kjo'in nita kjé-ne.” ⁸ Koií kjoa-la nga tajngoò nachrjein kítjopenè-la kjo'in: Kiyá xitá-la. Tíkooá skindáya-né. S'eé-la kjoa ts'e kjinchrá. Ni'ín kiti-ne nga kjoehesòn. Nga 'ño tse nga'ño tjín-la jè Nainá xi otíxoma nga k'oaá s'ín jye kiskoòsòn-la nga tsjá-la kjo'in.

⁹ Jñà xitaxá ítjòn-la isò'nde 'ño skindáyakeè kò 'ño 'on koma-la k'e nga skoe nga tíbitjo ni'ndi-la nga titi jè naxandá jè ya ñánda kiitjingui-la xi kj'eíi nainá k'oaá ngaya-la koni tsà jngoó chjoón chijngui kiitjingui-la nga kisìtsjako yijo-la. ¹⁰ Kjiín kìncha-ne nga skótsejèn-la, nga tsakjón-la kjo'in-la. 'Ñó kichja, kítso:

—Ima xó-ne, ima xó-ne naxandá je Babilonia xi 'ño kis'e-la nga'ño; tajngoò tjò kòf'ìi-la kjo'in.

¹¹ Jñà xitá xi otíjnaya tsojmì xi tjín isò'nde, tíkoaá skindáyakeè-né nga 'on koma-la inima-la nga mì tí yá xi kòtse-ne tsojmì xi otíjnaya, ¹² tsojmì xi ts'e ton oro, plata, ndajo chíi xi 'ño ndaà kjoàn, ndátòn chíi xi 'ño ndaà kjoàn; nikje lino xi 'ño chíi, kò nikje seda, nikje sko kò xi inì kjoàn; ngats'ìi yá xi 'ño ndaà jne, tsojmì chíi xi nindaà ni'ño cho kisindaà-ne, ngats'ìi tsojmì xi yá xi 'ño chíi xi yá ikon, kò kichá bronze, kò kichá xi 'mì hierro, kò ndajo marmol, ¹³ kò chrjoayá canela, ngats'ìi tsojmì xi ndaà jne, chrjongó-la Nainá, kò xkiì jne xi 'mì mirra, kò chrjongó ts'e yá olivo, kò vino kò asiti. Trigo kò skoan inchrajín, kò cho ch'á, orrè, kohòyo, carreta, kò xitá chí'nda nga kisatíjna. ¹⁴ Kítso-la jè naxandá:

—Ngats'ìi kjoa xi ndaà kisaseèn-la inima-lè, jyeé kitjaàxìn yije-lè. Kjoa nchiná-lè jyeé kichijà. Kò kjoa xi ndaà kòtsjachi, mì ti kii sakò-lè nita kjé-ne.

¹⁵ Jñà xita xi otijnaya tsojmi xi ya kjònchiná ts'e naxandá jè, kjiin kinchat'aaxìn nga tsakjón-la kjo'in. Skindáyakeè koa 'ñó 'on koma-la inima-la. ¹⁶ K'oaá kitsò:

—Ima xó-ne naxandá xi 'ñó je kji, xi nikje lino chjí tsakakjá kò nikje xi sko kjoàn kò xi inì kjoàn. Yijàjno yijo-la oro, ndátòn chjí xi 'mì perla kò ndajo chjí xi 'ñó ndaà kjoàn.

¹⁷ Tajngò tò kachija yije kjoa nchiná xi tjín-la.

Ngats'ìi xita xi síxáko chitso, kò ngats'ìi xita xi ya chitso títsaya nga nchifi, jñà xi ya jya chitso síxá kò ngats'ìi xi síxájin ndáchikon, kjiin tsibítsajna ¹⁸ k'e nga kijtsee ni'ndi-la naxandá nga títi; 'ñó kiichja, kitsò:

—Ni saá jngò naxandá tjín xi mangásòn-kjoò koni kji naxandá jè, nga 'ñó ndaà kiyaxkon-la.

¹⁹ Ijjoàn tsibíxteèn-jno chijo sko, 'ñó kiskindáyakeè nga 'on komà-la inima-la; kitsò:

—Ima xó-ne naxandá xi 'ñó je kji; jè kjoa nchiná-la, ndaà kjònchiná-ne jñà xita xi tjín-la chitso ya jjiin ndáchikon. Kò i'nde, ta jngò tò kachija yije kjoa nchiná-la.

²⁰ Ngats'ioò jñò xi titsajnaà ngajmi, tsjaá t'è-là takòn. Jñò xi xita-la Nainá maà, jñò xi tsibíxáya-nò Cristo, kò jñò xi Nainá nokjoà ngajo-là, tsja t'è-là inima-nò. Nainá jyeé kàtsjá-la kjo'in naxandá jè koií kjoa-la nga ch'o kisiko-nò.

²¹ Jngò àkjale xi 'ñó tse nga 'ñó tjín-la kiskoé jngò ndajo xi koni kji ndajo natsí kji, kisikatjen-jin ndáchikon, kitsò:

—Jè naxandá Babilonia, xi 'ñó je kji, k'oaá s'ín skajiin-ndá; jngò k'aá chja nita kjé-ne, mì ti yá xi skoexkon-ne. ²² Mì ti kii kiná'ya-la inchò calle-la jñà música xi síkjane arpa, jñà xi síkjindáya xóbí, kò xi síkjane chrjo trompeta. Mì ti kii s'e-la xita xi síxá nita mé xá-ne. Tikoá mì ti kii koxáko-ne molino ts'e ncheé. ²³ Ni'ín ts'e lámpara, mì ti kii sihiseèn-ne; mì ti kii s'e-ne s'eí nga kixan xita; koií kjoa-la kos'ín komat'in-ne nga jñà xita-la xi otseya kò otijnaya tsojmi, 'ñó xita nchiná komà i isò'nde; tikoá kiskoònachan yije-la naxandá xi tjín isò'nde nga komà-la kis'ín kjoatj'e. ²⁴ Naxandá jè, Nainá kitsjaà-la kjo'in nga jé ts'e-né nga kinik'en xita-la Nainá kò xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá kò ngats'ìi xita xi kinik'en nga tjtsa isò'nde.

19

Xita xi tsjá-la kjondaà Nainá ján ngajmi

¹ Xi jye komà iskan, ki'nchrè-la ján ngajmi 'én koni kjin jchán ma xita xi chja nga tsò:

¡Aleluya! ¡Nga tikíjna Nainá!

Nga jè ochrjekàjin-ná kjo'in kjoa ts'e jé-ná,

kò ta jè tajngò xi tjín-la kjoajeya

kò xi tse nga 'ñó tjín-la.

² Nga jè Nainá, ndaà s'ín kò kixí s'ín

k'e nga tsjá-la kjo'in xita;

nga jyeé kitsjaà-la kjo'in jè naxandá je Babilonia

xi kisikits'ón-jin isò'nde nga tsakó-la xita isò'nde

nga kjeí nainá kijtseeèxon

k'oaá ngaya-la koni jngò chjoón xi kjoa chijngui s'ín.

Koií jé xi komà-la nga jè kisik'en xita chi'nda-la Nainá xi kiichja ngajo-la.

³ Jngò k'a k'oa kitsò:

—¡Aleluya! ¡Nga tikíjna Nainá! Jè ni'ndi-la jè naxandá nga títi, k'oaá s'ín kijtjomijn nita mé nachrjein-ne.

⁴ Jñà xita jchinga xi kaàn ñijòn ma-ne kò xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon, chincha-xkó'nchi-ñiat'aà-la nga kijtseeèxon Nainá xi tjinasòn íxile ñánda tíhotixoma. Kitsò:

—¡K'oa s'ín kátama! 'Nga tikíjna Nainá. ¡Aleluya!

⁵ Ya íxile-la ñánda tíhotíxoma, kina'yà-la 'én xi kitsò:
Tjiì-la kjondaà Nainá ngats'ioò jñò xi chì'nda maà,
jñò xi ixti maà kò xità jchínga,
ngats'ioò xi tsakjoòn-chaà Nainá.

⁶ Ki'nchrè-la 'én koni tsà kjín jchán ma xità xi chja, koni s'ín na'yà-la nandá k'e nga one,
koni s'ín na'yà-la k'e nga one ch'òn, xi kitsò:

¡Aleluya!

¡Nga tikíjna Nainá xi ta jè tajngoó xi 'ñó tse nga'ño tjín-la!
Nga jyeé jè tíhotíxoma.

⁷ Tsja k'oé-lá inima-ná, sìtsja-chaá takoán, jeya sikíjnaá Nainá,
nga jyeé j'ìi kjoa bixan-la Orrè;
chjoón-la jyeé tíjnandaà.

⁸ Jè chjoón, jye ko'biì-la nikje lino xi 'ñó chjí,
xi 'ñó tsjeè kjoàn tikoa 'ñó ote nga kónakjá.
Jè nikje lino xi 'ñó chjí, jè ngaya-la kjoakixi xi s'ín xità-la Nainá.

⁹ Jè àkjale kitsò-na:

—Chjí kjoa koi: “Mé ta ndaà-la jñà xità xi xó kinokjoà-la kjoa bixan-la Orrè nga jè
kokjen-ko.”

Kitsò isa:

—Jñà 'én koi, nguì 'én kixi-la Nainá-né.

¹⁰ Tsohósijna xkó'nchiñia it'aà ndsokò jè àkjale nga mejèn-na skoexkoán. Tanga jè àkjale
kitsò-na:

—Ki k'oaá 'nì; 'an, tikoaá chì'nda-la Nainá ma koni ngaji kò jñà 'ndsì xi ndaà fi tjingui-la
jñà 'én kixi xi kiichja Jesús. Jè Nainá chaxkoín.

Jñà 'én kixi xi kiichja Jesús, tijñà-ne xi sikítsjeèn-ya-la xità xi chja ngajo-la Nainá.

Jè xi tíjnasòn-la kohòyo chroba

¹¹ Kijtseè ngajmiì nga tix'á; tsatsejèn jngoò kohòyo xi chroba kji. Jè xità xi tíjnakjá-la,
k'oaá s'ín yaxkon-la nga kixi síkitasòn kò kixi tíjna, koií kjoa-la nga nguì kò kjoakixi-la
bíndaajjìn kò nga kjaán-kjoò. ¹² Jñà xkon, k'oaá kjoàn koni ni'ín. Ya sko, kjín corona jtobá
tjí'a kò jngoò 'ín-la tjít'aà xi mìkìi yá xi machiya-la kó tsòya-ne; tajngoò jè machiya-la kó
tsòya-ne. ¹³ Jè nikje xi kinakjá, jní yijajno. Jè 'ín-la, 'Én-la Nainá 'mì. ¹⁴ Yaá tjingui-la jñà
soldado ts'e ngajmiì nga títsajnakjá-la kohòyo chroba; saà nikje lino chrobaá íkjá xi 'ñó
chjí kò tsjeè kjoàn. ¹⁵ Jè tso'ba bitjo jngoò kichá ndojò xi 'ñó yijò kji, jè xi síki'on-ne ngats'ìi
naxandá. Nga jè kotixoma-la xità naxandá. Jè yá nise sijkjeén xi nguì kichá tájaà. Jè sobá
kosinè jñà toò uva ya iya chitso nga kochrje vino xi okó kjoajti-la Nainá xi ta jè tajngoó
xi 'ñó tse nga'ño tjín-la. ¹⁶ Jè nikje-la kò chrjomí-la tjít'aà 'ín xi tsò: “Xitaxá Ítjòn-la ngats'ìi
jñà xi xitaxá Ítjòn títsajna kò jè-né xi otixoma-la ngats'ìi jñà xità xi otixoma.”

¹⁷ Kijtseè jngoaa àkjale xi ya síjnasòn-la ts'oi; 'ñó chja-la ngats'ìi cho xi tíjmajjìn isén xi
yijo kine. Tsò:

—Nchrobá, tixkóyaà xinguijo mé-ne nga chjinee yijo xi Nainá tsjá-nò, ¹⁸ nga chjinee
yijo-la xitaxá Ítjòn, kò yijo-la xità sko-la soldado, yijo-la xità ts'en, yijo-la kohòyo kò yijo-la
xità xi títsakjá-la kohòyo, yijo-la ngats'ìi xità xi títsajnandejí kò xità chì'nda kò xi ixti kò
xità jchínga.

¹⁹ Kijtseè jè cho je xi ch'o kji kò jñà xitaxá Ítjòn ts'e isò'nde kò xità soldado-la; jyeé
títsajnandaà nga skaàn-kò jè xi tíjnakjá-la kohòyo chroba kò jñà soldado-la. ²⁰ Jè cho
je xi ch'o kji kindobà'ñó; tikoa kindobà'ñó jè xi 'én ndiso kiichja xi kis'iìn kjoxkón nga
nguixkon jè cho. K'oaá s'ín komà-ne nga kiskoònachan-la jñà xità xi kiskoé chiba-la tikoa
kijtseèxkón isén xkósòn-la jè cho. Ingajò kinikatsjoòjìn tikòn ijjìn ni'ín xi títjnga ñánda tíi

ko azufre. ²¹ Jñà xita xi i'nga, jè kisik'en-ne jè kicha ndojò xi bitjo tso'ba jè xi tijnakjá-la kohoyo. Ngats'iì cho xi tjímajìn isén, jñà kjòskiù-ne nga kiskine yijo-la xita xi jye k'en.

20

Jè xi jngoò jmiù nó

¹ Kijtseè jngoaa àkjalè xi tinchrobájen-ne ngajmiù. 'Ya ibi ts'e nitjan jñò. Kjiya tsja jngoò na'nño kichà cadena xi 'nño je kji. ² Jè àkjalè kitsobà'nño jè ye jchínga xi tije-ne xi 'mì Xita Neíi ko xi Satanás. Jngoò jmiù nó tsibít'aà'nño. ³ Kisikatjen-s'en ya nitjan jñò; tsibíchjoà'nño-la jè xotjoa; ikjoàn tsasíjna-la sello mé-ne nga mì yá skíx'a-ne jè xotjoa nitjan. Yaá tsasíjnahiya mé-ne nga mì ti kiù koma skónachan-la xita isò'nde, skanda k'e nga kjoehet'aà xi jngoò jmiù nó. Xi koma iskan tjánda'nño ijngoò k'a-ne nga koma kojmeèndeíi chiba nachrjein isa.

⁴ Kijtseè íxile ts'e kjotíxoma; títsajnasòn jñà xita xi kitjoé-la kjotíxoma nga jñà koìndaàjìin. Tikoà kjitsee iníma-la jñà xita xi kitiís'iin, nga koi kjoa-la 'én kixi xi kitsjaà it'aà ts'e Jesús ko nga 'én-la Nainá kiùchjaya. Jñà xita koi, mìkiù kjitseeèkón jè cho je xi ch'o kji ko isén xkòsòn-la; tikoà mìkiù kisit'aà chiba-la itjòn tjen-la ko tsja. Xita koi, ijngoò k'a tsibítsajnakon; jngoò jmiù nó tsatíxoma ko Cristo. ⁵ Jñà xita koi xi jaáya ítjòn-la. Tanga jñà mik'en xi i'nga, skanda k'eé jaáya-la nga ijchò jngoò jmiù nó. ⁶ Mé ta ndaà-la jñà xi kòko-la nga kjoaáya ítjòn-la; xita koi, jyeé xita-la Nainá koma; jè kjoa biyaà xi ma-ne jò, nímé nga'nño tjin-la it'aà ts'e xita koi; mì ti mé ma siùko-ne. Tà saá no'miù-la Nainá koma ko ts'e Cristo. Jngoò jmiù nó kotíxomako.

⁷ K'e nga kjoehet'aà xi jngoò jmiù nó, tjánda'nño ijngoò k'a-ne jè Satanás ya ñánda tijnahiya nitjan jñò. ⁸ Kitjondeíi-ne nga skónachan-la xita naxandá xi tjin nga títsa isò'nde, jè Gog ko Magog. Koìxkóya xita mé-ne nga koìts'ia-ne kjojchán. Kjin jchán koma xita, k'oaá ngaya-la koni tsomì xi jncha indii ndáchikon. ⁹ Chinchimasòn kóhokji isò'nde; chinchandii-la nga jngoò itjandii ñánda títsajna xita-la Nainá ko naxandá xi tsjakeé. Ikjoàn kisikasén ni'in Nainá xi inchrobà-ne ngajmiù. Jngoò k'a tsaká kóhotjín. ¹⁰ Jè xita neíi xi kiskoðnachan-la xita, kinìkatjen-jìin ya i'nde ñánda títtjnga ni'in ko azufre. Jyeé ya títsajna jè cho je xi ch'o kji ko xi kiùchjaya 'én ndiso. Yaá siùkjeíin kjo'in ko nachrjein ko nitjen nita kjé-ne.

Jè íxile ts'e kjotíxoma xi chroba kji

¹¹ Kijtseè jngoò íxile xi chroba kji ko 'nño je kji nga ya tijnasòn jngoò xi tíhotíxoma. Nga nguixkon jè xi tijnasòn íxile, jngoò k'a kichijà nangui ko ngajmiù. Nita ñánda-ne, mì ti kiù ki'ya-la. ¹² Kijtseè mik'en xi ixti kjoàn ko xi xita jchínga kjoàn, 'ncha kixi nguixkon Nainá. Ikjoàn kitáx'a jñà libro [ñánda tjit'aà mé xi kis'iin nga jngó jngó xita]; koa ijngoò libro kitáx'a ñánda tjit'aà ts'e kjoabinachon. Jñà mik'en, k'oaá s'in kisindaàjìin-la koni s'in tjit'aà xojon ts'e libro, mé kjoa xi kis'iin. ¹³ Jè ndáchikon kitsjaà jñà mik'en xi ya k'en-jìin. Jè kjoabiyaà ko i'nde kjo'in tikoáá kitsjaà mik'en xi ya títsajna. K'oaá s'in kisindaàjìin-la nga jngoò ijngoò xita koni tjin kjoa xi kis'iin. ¹⁴⁻¹⁵ Jè kjoabiyaà ko i'nde kjo'in kinìkatsjoèjìin ñánda títi ni'in jnga. Ko jñà mik'en xi mìkiù tjit'aà 'in-la jè libro ts'e kjoabinachon, tikoáá yaá kinìkatsjoèjìin ñánda títi ni'in jnga. Jè xi ma-ne jò kjoabiyaà.

21

Ngajmiù xitse ko nangui xitse

¹ Kijtseè jngoaa ngajmiù xitse ko nangui xitse. Jè ngajmiù xi kisijna ítjòn ko nangui xi kisijna ítjòn, jyeé kichijà; tikoáá kichijà jè ndáchikon. ² Tikoà kjitseeè jè naxandá tsjeè xi Jerusalén xitse 'mì, nga tinchrobájen ngajmiù nga nguixkon Nainá. K'oaá s'in tijnandaà koni jngoò chjoón xi ndaà bíndaà yijo-la nga jye kixan-ko x'in-la. ³ Ki'nchrè-la 'én xi 'nño chja, xi ngajmiù inchrobà-ne, xi tsò:

—Chítsejèn-là Ni'ya Tsjeè-la Nainá, jyeé kòbitjojen; Nainá yaá kíjnako jǎ̀nà xítà; xítà naxandá-laá koma, nga jè sobà xi Nainá kítso-la. ⁴ Jè sobà Nainá sìixìjno yije ndáxkòn; mì tì kii s'e-ne kjoabiyaà; mì tì kii s'e-ne kjoaba; mì tì kii yá skìndàya-ne; mì tì kii s'e-ne xi ijòjno ijòt'aà yijo-la, koi kjoa-la nga jye tsato kjoa jchínga.

⁵ Jè xi tǎnasòn íxile ts'e kjotíxoma, kitsò:

—Chítsejèn-la, 'aán sìixítseya yije tsojmì xi tǎn.

Ikjoàn kitsò-na:

—Chjí, xojon tít'eii jǎ̀nà 'én koi; nga nguì k'oaá s'ín tǎn nga kítasòn; nguì 'én kixi-né.

⁶ Ikjoàn kitsò-na:

—Jyeé tsitasòn yije. 'An-ná xi tǎna ítjoàn skanda tàts'en-la kjoa kó nga skanda fehet'aà-ne. 'An-ná xi tsibìts'iaa kò xi sikjehet'aà-na kjoa. Ngats'ii xi xínda-la, 'aán tsjaà kjotjò-la nandá xi tíbitjo ya i'nde ñánda mìkii xiya nandá mé-ne koma kíjnakon-ne iníma-la nítà kjé-ne. ⁷ Jǎ̀nà xi sìikijne, jǎ̀nà skoé kjotjò ngats'ii kjondaà koi. 'Aán kótijnakoaa nga Nainá kítso-na kò jǎ̀nà, íxti-naá koma. ⁸ Tanga jǎ̀nà xítà xi tsakjón, jǎ̀nà xi mìkii mokjeiín-la, jǎ̀nà xi 'ño ch'o s'ín, jǎ̀nà xi xítà sík'en, jǎ̀nà xi kjoa chijngui s'ín, jǎ̀nà xi xítà tj'e, jǎ̀nà xi xkósòn beèxkón, ngats'ii xi 'én ndiso chja, ján kixojìin ñánda títi ni'ín jnga kò azufre; jè xi ma-ne jò kjoabiyaà.

Naxandá xitse xi 'mì Jerusalén

⁹ J'ìikon jngoò-na àkjale jǎ̀nà xi itoò ma-ne, xi tìkoa itoò chítín tǎn-la, xi jncha kitseè xi itoò kjo'in xi fehet'aà-ne. Kitsò-na:

—Nchroboí, kokoò-lè jè xi koma chjoón-la Orrè.

¹⁰ It'aà ts'e Iníma Tsjeè-la Nainá, jè àkjale kii kò iníma-na jngoò nindoò xi je kji kò 'nga kji. Tsakó-na jè naxandá xi je kji, naxandá tsjeè Jerusalén nga tíchrobájen-ne ngajmii nga nguixkòn Nainá. ¹¹ Jè naxandá tsjeè Jerusalén, oteé tsejèn xi kjoa ts'e kjoajeya-la Nainá. K'oaá s'ín ote kji koni ndajo chjí xi 'ño ndaà kjoàn, koni ndajo xi jaspe 'mì nga ote kji koni chítín. ¹² Nga jngoò ítjandiì, jè naxandá, chrjó ndajo tjíndiì-la xi 'ño je kji kò 'ño 'nga kji. Tejò xotjoa tǎn-la. Nga jngoò ìjngoò xotjoa, jngoò àkjale síjnajto. Tìkoa ya tǎt'aà 'ín-la nga tejò naxandá xi ya inchrobàt'aà-ne íxti-la Israel. ¹³ Ya kixi-la ñánda bitjokàjìin-ne ts'oi, jàn xotjoa tǎn-la, ya kixi-la ñánda kahatji-ne ts'oi, jàn xotjoa tǎn-la. Ya norte, tìkoaá jàn xotjoa tǎn-la, ya sur, tìkoaá jàn xotjoa tǎn-la. ¹⁴ Jè chrjó ndajo xi tjíndiì-la naxandá, tejò chrjó ndajo xi ya tǎt'aà nga tejò 'ín-la xítà xi tejò ma-ne xi it'aà ts'e Orrè kisixáya-la.

¹⁵ Jè àkjale xi tíchjako-na, jngoò kichà kjinaya tsja xi nguì oro xi koni kji yá xi ma machiba-ne. Jè kisikjeén nga ma kisichiba naxandá kò xotjoa-la kò chrjó ndajo-la. ¹⁶ Jè naxandá k'oaá s'ín kijna nga ñijòn chrjangui tǎn-la. Koni kji ndojò, k'oaá tì kji tiyà-ne. Jè àkjale, k'e nga kisichiba, jò jmii kò jò sìndo kilómetro tǎn-la. Ngásòn chiba tǎn-la nga ndojò kò nga tiyà kò nga 'nga. ¹⁷ Ikjoàn kisichiba jè chrjó ndajo. Jngoò sìndo kò ichán ñijòn xkó tsja tǎn-la xi chiba-la xítà xi tísikjeén jè àkjale, [jè xi ichán nanga tǎn-ne].

¹⁸ Jè chrjó ndajo xi tjíndiì-la naxandá, koi tǎndaà-ne ndajo chjí xi 'mì jaspe. Kò jè naxandá, nguì oro sobà-né. K'oaá s'ín ote kji koni chítín tsjeè. ¹⁹ Jǎ̀nà tàts'en chrjó xi tjíndaà-ne nga tíchjoàndiì-la naxandá, nguì ndajo chjí yijàjno xi 'ño ndaà kjoàn. Jè xi ítjòn, jè ndajo xi 'mì jaspe; xi ma-ne jò, ndajo xi 'mì zafiro; xi ma-ne jàn, ndajo xi 'mì ágata; xi ma-ne ñijòn, ndajo xi 'mì esmeralda; ²⁰ xi ma-ne 'òn, ndajo xi 'mì ónice; xi ma-ne joòn, ndajo xi 'mì cornalina; xi ma-ne itoò, ndajo xi 'mì crisólito; xi ma-ne jìin, ndajo xi 'mì berilo; xi ma-ne ñijaàn, ndajo xi 'mì topacio; xi ma-ne te, ndajo xi 'mì crisoprasa; xi ma-ne tejngoò, ndajo xi 'mì jacinto; xi ma-ne tejò, ndajo xi 'mì amatista. ²¹ Jǎ̀nà xotjoa xi tejò ma-ne, tejò ndajo perla tjíndaà-ne. Nga jngoò ìjngoò xotjoa jngoò perla tjíndaà-ne. Ndiyá teè-la naxandá, nguì oro sobà-né koni chítín xi ma chítsejèn-ya.

²² Ya jjiin naxandá, nijngoò ingo kijtseè; nga jè sobà xi ma ingo-la naxandá, jè Nainá xi tjna itjòn nga ta jè tajngoò-né xi 'ño tse nga'ño tjín-la kò jè Orrè. ²³ Jè naxandá, mìkiì mochjeén-la jè ts'oi kò sá nga sijniseèn-la. Nga jè sobà kjoa isén-la Nainá síhiseèn-la; kò jè Orrè ma ni'ín-la. ²⁴ Ngats'ii jña xita naxandá ts'e isò'nde kinchima iseèn-né it'aà ts'e ni'ín-la. Kò jña xitaxá itjòn xi tjín isò'nde, kjiiko kjoanchiná-la nga ya siingatsja. ²⁵ Jña xotjoa-la naxandá, mìkiì sichjoajto nga kjit'aà nachrjein; nga ya naxandá, mìkiì kojño. ²⁶ Ngats'ii naxandá kjoiko ngats'ii kjoa nchiná-la kò ngats'ii tsojmì xi 'ño chjí-la nga ya siingatsja. ²⁷ Ya i'nde jè nimé kjoahas'en xi tjé kjoàn xi ch'o s'ín kò xi kjoa ndiso. Tà jña kjoahas'en xi tjít'aà 'ín-la jè xojon-la Orrè xi ts'e kjoabinachon.

22

¹ Jè àkjale tsakó jngoò-na xajngá nandá xi kijna tsjeè tsjeè, jè nandá xi bítsajnakon-ná nita mé nachrjein-ne. K'oas'ín tsjeè kji koni chitsín. Yaá tíbitjo ñánda síjna íxile-la Nainá nga tíhotixoma kò yaá tíbitjo ñánda tjna jè Orrè. ² Ya jngoò osen ndiyá-la naxandá tífa nandá. Kò ya ngobà ngobà xajngá nandá, yaá síjna jè yá xi tsjá kjoabinachon nita mé nachrjein-ne. Tejò k'a ojà-la toò nga jngoò nó. Jngoò jngoò k'a ojà-la toò nga ijngoò ijngoò sá. Jña xka-la, k'oaá s'ín mochjeén nga maxkiì-la naxandá ts'e isò'nde. ³ Mì tì mé kjoa ch'o s'e-ne xi mìkiì sasén-la Nainá. Yaá sasíjna jè íxile-la Nainá kò ts'e Orrè nga kotixoma. Kò ngats'ii xita ch'inda-la, yaá siixá-la. ⁴ Ngats'ii xi xita-la ma, skoexkon-né kó kji isén-la Nainá; kò jè 'ín-la Nainá yaá sit'aà itjòn tjen-la. ⁵ Ya i'nde jè, mì tì kojño-ne. Jña xita xi ya títsajna, mì tì ni'ín kochjeén-la xi sijniseèn-la, tikoáá mì tì ts'oi kochjeén-la; nga jè sobà Na'èn-ná xi Nainá sijniseèn-la. Jña xita kotixoma nita mé nachrjein-ne.

Jyeé nchrobá machraña nga kjoii jngoò k'a Cristo

⁶ Jè àkjale kitsò-na:

—'Én koi, nguì k'oaá s'ín tjín nga kitasòn; nguì 'én kixi-né. Jè Na'èn-ná xi Nainá xi síkichiya-la jña xita xi chja ngajo-la, koií xá kisikasén-ne àkjale-la nga kòkò-la xi ch'inda-la ma jña kjoa xi ta nitoón okoma.

⁷ —Tiná'ya-ná. 'An, kjoii nitoón jngoò k'a.

Mé tà ndaà-la jña xi síkitasòn jña 'én xi kitsjaà Nainá koni s'ín tíchja xojon jè.

⁸ 'An-ná xi 'mì-na Juan, 'aán ki'nchrè koa kijtseè kjoa koi. K'e nga jye ki'nchrè koa jye kijtseè, tsohósijna-xkó'nchi-niñiat'aà-la jè àkjale xi tíhokó-na kjoa koi, nga mejèn-na skoexkoán. ⁹ Tanga jè àkjale kitsò-na:

—Kì k'oaá 'ni. Jè Nainá jchaxkoín. 'An, tikoáá ch'inda-la Nainá ma, koni ngaji, kò xita xinguii xi chja ngajo-la Nainá, kò ngats'ii xita xi síkitasòn 'én xi tjít'aà xojon jè.

¹⁰ K'oaá tis'ín kitsò-na:

—Kì bijna'ma jña 'én xi Nainá kitsjaà xi tjít'aà xojon jè, nga jyeé nchrobá machraña nachrjein nga kitasòn. ¹¹ Jña xita xi mìtsà kixi títsajna nguixkon Nainá nga ch'o s'ín, ta k'oaá s'ín kàtitsajna. Kò jña xi tjín-la kjoakixi kò tsjeè títsajna nga nguixkon Nainá, k'oaá tis'ín kàtasíkitasòn xi kjoakixi kò kjoatsjeè.

¹² —Tiná'ya, 'an, kjoii nitoón jngoò k'a. Yaá kjoikoáa chjí-la xi tsjaà-la xita koni s'ín kis'iin nga jngoò jngoò. ¹³ 'An-ná xi tjna ítjoàn skanda tàts'en-la kjoa kò skanda fehet'aà-ne. 'An-ná xi tsibìts'iaa kò xi sikjehet'aà-na kjoa. 'An-ná xi tjna ítjoàn kò xi fehet'aà-ne.

¹⁴ Mé ta ndaà-la jña xita xi [jni-la Orrè] sítsjeè-ne nikje-la mé-ne nga tjò'nde-la nga skine toò-la yá xi tsjá kjoabinachon, tikoá koma kjoahas'en xotjoa-la jè naxandá. ¹⁵ Tanga nditsiaán kítsajna, ngats'ii jña xita xi ch'o s'ín, kò jña xi xita tj'e, kò jña xi kjoa chijngui s'ín, kò jña xi xita sík'en, kò jña xi xkósòn beèxkón kò ngats'ii xi tsjakeè kjoa ndiso nga 'én ndiso chja.

¹⁶ —'An xi 'mì-na Jesús, 'aán kisìkasén-nò àkjale-na nga tsjá-nò 'én it'aà ts'e kjoa koi, jñò xi xita naxandá-na ma. 'An-ná jè jts'én xi itjot'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn xi ki'mì David. 'An-ná ni'ño tse xi 'ño ote kji xi bitjokàtji k'e nga tajñòya.

¹⁷ Jè Inima Tsjeè-la Nainá kò chjoón-la Orrè, tsò-né:

—Nchroboí [Na'èn Jesús].

Jñà xi nchi'nchré, k'oaá tì kàtatsò:

—Nchroboí [Na'èn Jesús].

Jñà xi xindá-la kò xi mejèn-la nandá, kàtjanchrobá, kàt'iì kjotjò nandá xi tsjá kjoabinachon.

¹⁸ 'An, k'oaá xan-nò, ngats'ioò xi na'yà-là jñà 'én xi kitsjaà Nainá xi tjít'aà xojon jè: Tsà yá xi kùt'aàsòn kjoa xi tjít'aà xojon jè, Nainá k'oaá tìs'ín tsjásòn-la kjo'in koni s'ín tjít'aà xojon jè. ¹⁹ Tsà yá xi kjoaáxìn jngoò-la 'én xi kitsjaà Nainá xi tjít'aà xojon jè, Nainá, tìkoáá kjoaáxìn kjondaà xi tjí'nde-la nga skine toò-la yá xi tsjá kjoabinachon kò mìkì tsjá'nde-la nga ya kítsajna naxandá tsjeè-la Nainá koni s'ín tjít'aà xojon jè.

²⁰ Jè xi bénojímí kjoa koi, k'oaá tsò:

—Jon, kjoji nitoón ìjngoò k'a.

K'oaá s'ín kàtama. ¡Nchroboí Na'èn Jesús!

²¹ Kjondaà-la Na'èn-ná Jesucristo kàtijnakò-nó ngats'ioò. K'oaá s'ín kàtama.